Vol. Y

2.1.155

SANCTI LEONIS MAGNI PAPÆ PRIMI OPERA OMNIA,

NUNC PRIMÙM

EPISTOLIS XXX.

Tribúſque de Gratia Chriſti Opuſculis

AUCTIORA;

Secundùm exactam annorum ſeriem accuratè

ORDINATA;

A Suppoſititiis, Interpolationibus, innumeríſque mendis

EXPURGATA;

Appendicibus, Diſſertationibus, Notis, Obſervationibúſque

ILLUSTRATA.

ACCEDUNT

S. HILARII ARELATENSIS EPISCOPI

OPUSCULA, VITA ET APOLOGIA.

Unà prodit è tenebris genuinus

CODEX CANONUM ET CONSTITUTORUM SEDIS APOSTOLICÆ.

EDITIO SECUNDA,

Nonnullis aucta, emendata, & ſex Indicibus locupletata,

Primus, qui & ampliſſimus, & ad notitiam Primi Tomi maximè neceſſarius, eſt Librorum *eorumve Capitum, &* Sermonum, Epistolarum, *earumve Synopſeon, & aliorum omnium ejuſdem Tomi titulorum.*

Secundus *eſt* Chronicus Epistolarum, *prout in hac nova editione ordinantur.*

Tertius *eſt earumdem* Epistolarum, *prout in anterioribus editionibus fuerunt ordinatæ.*

Quartus *eſt earumdem* Alphabeticus.

Quintus, *qui pariter & ampliſſimus, & ad notitiam Tomi ſecundi utiliſſimus, eſt* Canonum, Constitutorum, Dissertationum, *omniumque aliorum ejuſdem Tomi titulorum.*

Sextus *tandem,* Universalis, *rerum memorabilium.*

Primus, Secundus, Tertius & Quartus primo præponuntur Tomo; Quintus ſecundo; Sextus, ſeu ultimus, ad calcem utriuſque Tomi rejicitur.

TOMUS I.

LUGDUNI,

Apud JOANNEM CERTE, Bibliopolam in vico Mercatorio, ſub ſigno Trinitatis.

M. DCC.

CUM APPROBATIONE DOCTORUM, ET PRIVILEGIO REGIS.

2. 1 155

SANCTO
LEONI MAGNO
ECCLESIÆ ROMANÆ
EPISCOPO,

NEC TANTÆ SEDIS IMPARI,[1]

VIRO APOSTOLICO,[2]

ECCLESIÆ LUMINARI,[3]

ORTODOXÆ FIDEI COLUMNÆ,[4]

VOCIS PETRI INTERPRETI,[5]

APOSTOLICORUM DOGMATUM DEFENSORI,[6]

APOSTOLIS COÆQUANDO,[7]

ANGELIS ÆQUALI,[8]

CUJUS SENTENTIAM QUICQUID UBIQUE CATHOLICUM EST, VELUT CELESTE ORACULUM MIRATUR, CELEBRAT, VENERATUR,[9]

CATOLICÆ VERITATIS ASSERTORI,

SED PACIFICO;[10]

ECCLESIASTICÆ PACIS AMATORI,

SED INTREPIDO;[11]

EVANGELICÆ LEGIS INTERPRETI,

SED NON EX SUO;[12]

SACERDOTALIS SANCTIMONIÆ PRÆCONI,

SED NON OTIOSO;[13]

ECCLESIÆ CATHOLICÆ DOCTORI,

SED TRADITIONIS DISCIPULO;[14]

1 Hincm. Rem. l. de Prædeſt. c. 33

2 Facund. l. 5. cap. 5.

3 Libell. Epiſc. Oriental ad Agapetum PP.

4 Lib. Ep. 2 Syriæ ad Juſtinianum Imper.

5 Relat. Conc. Calch. ad Leonem PP.

6 Libell. Synodicus c. 89

7 Idem c. 94.

8 Prat. Spirit. c. 149.

9 Adrian. PP. 2. in Concil. CP. 4.

10 Ep. 20. S. Leon. ad Flav. c. 2. Ep. 69. Ep. 89. &c.

11 Ep. 78. 79. 80. 81. &c

12 In Serm. & alibi paſſim.

13 V. Diſſert. 1. de Vita & reb. geſtis.

14 Leo Ep. 134. 135. &c. ... Simplic. PP Ep. ad Zenon. Aug.

CANONICÆ DISCIPLINÆ

INSTAURATORI SAPIENTISSIMO,[15]

EXECUTORI RELIGIOSISSIMO,[16]

VINDICI[17] FORTISSIMO.[18]

FIDELI AC FIDENTI ECCLESIÆ

PROPUGNATORI,[19]

HÆRETICORUM NON FICTO AUT TREPIDO

IMPUGNATORI.[20]

CUJUS PRO CATHOLICA FIDE

SOLICITUDINEM AC DILIGENTIAM,

LABOREM ET INDUSTRIAM,

LIBERTATEM ATQUE CONSTANTIAM,

OMNIS ECCLESIA PRÆDICARE NON CESSAT.[21]

QUI

MYSTERIUM SACROSANCTÆ

TRINITATIS

CONTRA PRISCILLIANISTAS,[22]

JESU-CHRISTI

INCARNATIONIS NECESSITATEM

CONTRA JUDÆOS,[23]

EAMDEM CUM PATRE SUBSTANTIAM

CONTRA ARIANOS,[24]

HUMANÆ PROPRIETATEM NATURÆ

CONTRA EUTYCHEN,[25]

PERSONÆ SINGULARITATEM

CONTRA NESTORIUM,[26]

ECCLESIÆ

JURA AC POTESTATEM

CONTRA NOVATIANOS,[27]

CORPORIS

15 Facun. l.2. c.6.

16 Idem ibid.

17 Ep. Decr. 1.2. &c. Gelaſ. PP. Ep. ad Dardan. & Marcian. Auguſt. ibid.

18 Facund. l.5. p. 213. & Diſſ. 1. de Vita.

19 Facund. l.2. c.5.

20 Idem ibid.

21 Idem l.5. c.4.

22 Epiſt. 15. ad Turib. & Serm. de Pentecoſt.

23 Serm. de Nat. & Epiph. Don.

24 Ibid. & in Epiſt.

25 Ep. 24. ad Flav. &c.

26 Ep. 27. 46. 64. 77. 93. 96. 97. & in Serm. Fulog. Ep. Alexand. in Defenſ. S. Leonis PP.

27 Ep. 14. ad Januar. Aquil. & Ep. 1. ad Afr.

CORPORIS MYSTICI UNITATEM

CONTRA DONATISTAS;[28]

GRATIÆ[29]

SANGUINE MEDIATORIS PARTÆ

OMNIMODAM NECESSITATEM,

GRATUITAM LARGITIONEM,

INSUPERABILEM VIRTUTEM,

CONTRA PELAGIANOS

PELAGIANORUMQUE RELIQUIAS;

MYSTERIORUM OMNIUM

VERITATEM, DIGNITATEM, SANCTITATEM,

CONTRA MANICHÆOS,[30]

SINCERUM RELIGIONIS CULTUM[31]

CONTRA IMPIOS ET PSEUDO-CHRISTIANOS,

CÆLESTI DOCTRINA,

PIETATE SINGULARI,

INVICTO ANIMO,

EXEMPLO, SERMONIBUS, SCRIPTIS

EX IPSO APOSTOLORUM CORDE PROLATIS[32]

EXPLICUIT,

ASSERUIT,

PROPUGNAVIT.

TANTÆ SANCTITATIS,

TANTÆ FIDEI, TANTÆ DOCTRINÆ,[33]

PONTIFICI,

ECCLESIÆ AD VICTORIAM

28 Ep. 1. ad Afr. & in Sermon.

29 Lib. de Voc. Gent. Ep. ad Demetr. Capitul. de Grat. & Lib. 2. Epiſt. 6 ad Aquileien. Epiſc. &c.

30 Ep. 4. ad Epiſc. Ital. Ep. 15 ad Turibium. Ser. 2. 15. 23. 74. &c

31 In Sermon. paſſim, &c.

32 Hormiſdas PP. Ep. ad Cler. & Archimandr. 2. Syriæ.

33 Ep. Epiſt. 44. Galliæ ad Leonem cap. 5.

34 Allocutio Concil. Calch. ad Marcianum Aug.

DIVINITUS PRÆPARATO [34]

SE AC SUAM HANC QUALEMCUMQUE OPELLAM

IN SCRIPTIS EJUS

COLLIGENDIS, PURGANDIS, ILLUSTRANDIS,

POSITAM,

E GALLICANÆ ECCLESIÆ SINU

35 Prosper in Chronico.

UNDE OLIM AD PETRI CATHEDRAM ILLE QUÆSITUS EST, [35]

OFFERT, DICAT, CONSECRAT,

DEVOTISSIMUS CLIENS

PASCHASIUS QUESNEL

PARISINUS,

PRESBYTER CONGREGAT.

ORATORII

D.

JESU.

IV. Kalend. Julii

LEONIS MAGNI

36 Vide Tomi 2. pag. 184. & seq.

MEMORIÆ SACRO. [36]

A. R. S.

CIϽ IϽC LXXV.

AD

AD S. LEONEM
ROMANÆ ECCLESIÆ
TUNC ARCHIDIACONUM,
POSTEA EPISCOPUM
EPISTOLA
JOHANNIS CASSIANI PRESBYTERI
LIBRORUM SUORUM
DE
INCARNATIONE CHRISTI
CONTRA NESTORIUM NUNCUPATORIA.

ABSOLUTIS dudum Collationum ſpiritalium libellis ſenſu magis quàm ſermone inſignibus (quia alto ſanctorum virorum ſenſui ſermo noſtræ imperitiæ impar fuit) cogitaram, & propemodùm conſtitueram poſt illum proditæ inſcitiæ pudorem, ita me in portu ſilentii collocare, ut excuſarem, quantùm in me eſſet, per taciturnitaris verecundiam, loquacitatis audaciam. Sed viciſti propoſitum ac ſententiam meam laudabili ſtudio, & imperioſiſſimo affectu tuo, Mi Leo,[a] veneranda ac ſuſpicienda Caritas mea, Romanæ Eccleſiæ ac divini miniſterii decus, producens me ex illo præmeditati ſilentii receſſu in publicum formidandumque judicium; & nova ſubire cogis adhuc de prætériris erubeſcentem: cúmque etiam minoribus impar fuerim, par majoribus à te eſſe compellor. Ego enim ne in illis quidem Opuſculis, quibus per ingenioli noſtri oblatiunculam Domino ſacrificavimus, moliri aliquid aut uſurpare tentaſſem, niſi Epiſcopali tractus imperio. Crevit itaque per te oris noſtri & ſtyli dignitas. Nam qui juſſi antea de Dominicis ſtudiis locuti ſumus, nunc id exigis ut de ipſa Incarnatione Domini ac majeſtate dicamus: ita qui priùs in Sancta Templi velur per Sacerdotalem manum introducti ſumus, nunc ductu tuo atque ſubſidio quaſi in Sanctorum Sancta penetramus. Magnus honor, ſed periculoſa[b] progreſ-

[a] Al. mi Leo venerande.

[b] Al. profeſſio.

ſio : quia obrineri ſacrorum penetralium ac divini præmii palma non poteſt, niſi hoſte ſuperaro. Exigis itaque ac jubes adverſum recentem hæreſim ac novum fidei hoſtem conſerere imbecilles manus, & contra peſtiferi ſerpentis graves hiatus aperto, ut aiunt, ore conſiſtere : ſcilicet ut inſurgentem in Eccleſias Dei ſinuoſis tractibus draconem vis prophetica & ſermonis Evangelici divina virtus, me quaſi incantatore, irrumpat. Pareo obſecrationi tuæ, pareo juſſioni : malo enim de me ipſo tibi, quàm mihi credere, maximè quia id tecum amor Jesu-Christi Domini mei præcipit, qui hoc ipſum etiam in te jubet. Supereſt, ut effectum imperati negotii ab ipſo poſtules per quem imperaſti. Tua enim jam hîc magis cauſſa quàm mea vertitur, tuum magis judicium, quàm meum officium periclitatur. Me enim, ſive par ſim tuo imperio, ſive non ſim, ipſa aliquatenus obedientiæ ratio atque humilitatis excuſat : niſi quòd hoc plus meriti eſt in obſequio meo, ſi minus eſt in poſſibilitate. Facilè enim cujuſlibet juſſioni ex abundantia ſatisfacimus : illius officium grande eſt & mirabile, qui etiam idem in voto habet, quod in viribus non habet. Tua ergo hæc res, tuum negotium, tui pudoris opus eſt : ora & obſecra, ne imperitiâ meâ periclitetur electio tua ; & opinioni tantæ nobis non reſpondentibus, etiamſi ego per obedientiæ veniam, benè pareo, tu tamen per inconſiderantiam judicii malè imperaſſe videaris.

CONCILIUM ROMANUM LXX. EPISCOPORUM Gelaſio I. Pontifice habitum.

In Decreto de Libris Apocryphis.

EPiſtolam (*ſuſcipimus*) B. Leonis Papæ ad Flavianum Conſtantinopolitanum Epiſcopum deſtinatam, de cujus textu ſi quiſpiam uſque ad unum iota diſputaverit, & non eam in omnibus venerabiliter receperit, Anathema ſit.

Nicolaus I. PP. in Epiſtola ad Michaelem Imperatorem.

IN Epheſino Latrocinio cunctis præſulibus & ipſis quoque Patriarchis prolabentibus, niſi magnus Leo, imitator ſcilicet Leonis illius, de quo ſeriptum eſt : *Vicit Leo de Tribu Iuda :* divinitus excitatus os aperiens totum Orbem & Auguſtos ipſos concuteret & ad pietatem commoveret, Religio Chriſtiana penitus corruiſſet.

Simplicius Papa in Epiſtola ad Zenonem Imperatorem.

LEo Papa ita plenè atque dilucidè Sacramentum Dominicæ Incarnationis expoſuit, ut non modò Catholicus, ſed ne Chriſtianus quidem valeat nuncupari, quiſquis illic Redemtionis ſuæ cauſſas non evidenter agnoſcat.

Facundus Epiſcopus Hermianenſis Lib. 12. Capite 2.

QUis hujus Romani Antiſtitis (*Leonis*) gravitatem non prædicet ? Quis tantam conſtantiam non honoret ? Movere hunc poſſet ullo modo ſecularis poteſtas à ſententia non retractandi quæ divinitus fuerant conſtituta (*in Synodo Calchedonenſi*) quem corporaliter loco movere non potuit ?

PRÆFATIO.

SANCTÆ Eccleſiæ Catholicæ fundamentum à Chriſto poſitum unum eſt, Fides divina. Fidei porrò fons unicus, Verbum Dei, ſeu illud quod ſacris literis expreſſum legitur, ſeu quod Apoſtolis viva voce creditum per Sanctorum Patrum Traditionem ad nos uſque tranſmiſſum accepimus. Quamobrem hic labor, hæc opera homine Eccleſiaſtico digna imprimis cenſenda eſt, quæ in eo ponitur, ut geminus ille Catholicæ Fidei alveus ab adventitia colluvie purior ſemper evadat: ne, vivis illis ac cæleſtibus veritatis divinæ aquis peregrinarum doctrinarum luto turbatis, inficiantur potiùs quàm reficiantur fidelium mentes. I. Suſceptæ novæ Editionis conſilium.

Secernendis eluendíſque mendis, quibus ſacræ Paginæ ſeu temporum ignorantiâ, ſeu malitiâ hæreticorum inſperſæ fuerant, tam diligenti curâ, tam felici ſucceſſu laboratum eſt ab eruditis Eccleſiæ Catholicæ alumnis, ut ab iſto jam limpidiſſimo fonte ſcientiam ſalutis haurire cuique ſine ulla erroris formidine liceat. At SS. Patrum ſcripta, per quæ velut per alterum alveum veritas à Chriſto capite ad nos uſque volventibus ſeculis traducitur, nondum ab erratorum & interpolationum fœce ſatis purgata ſunt, nondum ſuæ puritati plenè reddita: tametſi jam à centum quinquaginta & ampliùs annis hoc moliri cœperint haud mediocribus vigiliis viri impensè docti, ut nobis ſancti Patres toti quaſi renaſcerentur. Ætati noſtræ ſervata palma hæc videtur; in qua præcipuorum ex illis Opera accuratâ recenſione, luculentíſque eruditorum virorum Commentariis illuſtrata, vel prodierunt non ita pridem, vel brevi ſunt proditura. Mihi pro mearum tenuitate virium hæc tam multiplicis laboris particula contigit, ut S. Leonis Papæ Opera expurganda priſtinóque, ſi poſſent, nitori reſtituenda ſuſciperem; Leonis, inquam, ſcriptorum mole minimi, cognomine Magni, vitæ ſanctimoniâ, geſtíſque juxta & ſcriptis rebus maximi: cujus ſcripta tanto ſunt majoris in ſacra Traditione momenti, quanto & majores Apoſtoli, quibus ſucceſſit, & Romana, quam rexit Eccleſia, ceteris Occidentalibus antiquior, omnibus eminentior propter potentiorem, ut loquitur Irenæus, principalitatem ſemper eſt habita.

In eo autem, quem nobis ſumſimus, labore tot anteceſſores habuimus, ut vix inter ſanctos Patres unus ſit cujus ſcriptis medicam manum plures adhibuerint, nec alius tamen qui eâ curâ magis indigeret. Antequam igitur noſtri in hac Editione inſtituti ac laboris rationem reddamus, operæ pretium eſt brevi hîc elencho repræſentare quid ab aliis præſtitum in ſuis Editionibus: tum ne ſua cuiquam debita laus pereat; tum ut quid opellâ noſtrâ huic acceſſerit faciliùs quiſque poſſit intelligere.

JOHANNES ANDREAS Alerienſis in Corſica Inſula Epiſcopus primam Operum S. Leonis I. Editionem procuravit Venetiis ann. 1485. Typis Andreæ Parmenſis ſocii Artis Impreſſoriæ. Hæc prima Editio paucas admodum Epiſtolas continet Sermonibus adjectas. II. Veterum recentiorúmque Editionum Operum S. Leonis Elenchus.

Eadem Editio ibidem repetita eſt an. 1505. in Typographeio Bartholomæi de Zanis de Porteſio Librariæ Artis peritiſſimo, expenſis hæredum nobilis viri Q. Domini Octaviani Schoti. 1485. 1505.

Prodiit Pariſiis anno 1511. alia editio in qua inſertus habetur Tractatus *de conflictu virtutum & vitiorum.* 1511.

JACOBUS MERLINUS Theologiæ Doctor Pariſienſis evulgavit Pariſiis an. 1524. 1524.
Iſidorianam Conciliorum & Epiſtolarum Pontificiarum Collectionem, in qua Epiſtolæ
Leonis nonaginta quatuor habentur, multis quidem locis mendoſæ, ſed viciſſim in ali-
quibus multo recentioribus emendatiores. Prælo hæc iterùm ſubjecta Coloniæ an. 1530. 1530.
& Pariſiis 1535. 1535.

PETRUS CRABBE Minorita Mechlinienſis ampliorem Conciliorum Editionem ac-
curavit an. 1538. excudítque Coloniæ: in qua, ut monet ille, *Epiſtolarum Leonis Papæ I.* 1538.
magis propria & apta ordinatio: quæ enim, addit idem, *priùs confusè conſcripta ſunt*,
nunc ſecundùm Conſulum (modò ſciri poſſint) ac menſium debitum ordinem ſunt conſtituta:
quibus deficientibus ordo reliquarum Epiſtolarum, qui aptior viſus eſt, ſervatur. Prima
igitur laus tentati Epiſtolarum iſtarum ordinis Crabbeo debetur: cujus Editio denuò
excuſa eſt an. 1551. 1551.

PETRUS CANISIUS Noviomagenſis, Clericus tunc Colonienſis Diœceſis, qui
poſtea Societati JESU nomen dedit ac pietate doctrinaque inſignis fuit uberiorem 1546.
Operum S. Leonis Collectionem publicavit Coloniæ ann. 1546. & 1547. *Adminiculo*, 1547.

ut ſcribit, ***admodum vetuſtorum & emendatiſſimorum exemplariorum adjutus ; quamquàm haud ſine gravi labore.*** Laudanda viri adhuc tum junioris diligentia ; non laudandus ubique ſucceſſus : dum enim auctiorem vult promere Leonem, ejuſdem ſcriptis inſeruit libellum illum, ***De conflictu vitiorum & virtutum***, quem vel ſola mentio Regulæ S. Benedicti non eſſe Leonis noſtri perſuadere debuerat. Plura etiam menda magnificáſque aliquot Epiſtolarum inſcriptiones continet, quæ nec in anterioribus Caniſianâ Editionibus, nec in Codicibus Mſſ. leguntur, ut ſuis locis adnotabimus.

LAURENTIUS SURIUS Carthuſianus totâ Eccleſiâ celebris Operam ſuam in Leonis
1561. Editione navavit an. 1561. in qua multum ſe temporis ac operæ poſuiſſe profitetur in
corrigendis illius operibus, licet ante annos aliquot, inquit, doctorum virorum ſtudio
emendata prodiiſſent. Fatetur tamen non ſe totum Leonem ſuæ ubique integritati ita
reſtituiſſe, ut nihil jam reliquum eſſet caſtigatione dignum : ***Nec mirum***, inquit, ***cum
ipſe Leo fateatur etiam tum cum adhuc in humanis ageret, vitiatam fuiſſe Epiſtolam illam
ſuam, quæ eſt ad Flavianum.***

1567. Idem Leonis Epiſtolas inſeruit ſuæ Conciliorum Collectioni, quæ anno 1567. Colo-
1569. niæ prodiit : & priorem Editionem omnium illius Operum anno 1569. Coloniæ
recudit.

JOHANNES SICHARDUS Clementis Romani Opera collegit, quibus & veterum
Pontificum pſeudo-Epiſtolas adjecit. Hæc poſt plures Editiones in Germania emiſſas
1568. Pariſiis etiam prodierunt anno 1568. cum plurium Pontificiarum Epiſtolarum præſer-
tímque Leonis noſtri acceſſione, quas ad fidem veterum exemplarium Victorinorum
reſtitutas fuiſſe teſtatur Editionis hujus procurator anonymus. Hæc ipſa eſt Editio,
quam Sichardi nomine deſignavimus in Notis & variis Lectionibus.

JOHANNES ULIMMERIUS Prior S. Martini Lovanienſis, ceteriſque ejuſdem Cœno-
1575. bii Canonici Regulares anno 1575. Leonis Opera cum Mſſ. Codicibus contulerunt,
inter quos vetuſtum Epiſtolarum Codicem Johannis Vuameſii I. U. Doctoris laudat
1577. Ulimmerius. Hæc Editio Lovanii annis 1575. & 1577. & Antuerpiæ 1583. pro-
1583. diit.

Inſertæ quoque habentur Literæ Leonis Editioni Conciliorum Venetiis emiſſæ an.
1585. 1585. apud Dominicum Nicolinum, qui operam DOMINICI BOLLANI ex ordine
Prædicatorum in illorum recenſione poſitam maximè commendat.

Succeſſit his omnibus celebris illa Epiſtolarum Decretalium ſummorum Pontificum
1591. Collectio, quæ Romæ prodiit ex Ædibus Populi Romani an. 1591. à doctiſſimo Cardi-
nale ANTONIO CARAFA ſacrorum Bibliorum & ſanctorum Patrum Editionibus no-
tiſſimo adornata, ope vetuſtiſſimorum Codicum Vaticanæ Bibliothecæ & aliorum ex
diverſis & longinquis regionibus undique conquiſitorum. Id quidem in Epiſtola ad
Innocentium IX. nuncupatoria teſtatum reliquit ANTONIUS DE AQUINO, qui rapto
præmatura morte Carafa, quem incumbentem Operi adjuverat, ejus in lucem emit-
tendi provinciam ſuſcepit.

SEVERINUS BINIUS ineunte præſente ſeculo ſuam illam Conciliorum Edit. Lati-
1606. nam an. 1606. in publicum emiſit Coloniæ quam altera Græco-Latina poſt duodecim
1618. ferè annos ſubſecuta eſt, anno ſcilicet 1618. Quæ poſtrema Morellianis Typis Pariſiis
1638. excuſa eſt anno 1638. His porrò inſertam habemus Epiſtolarum S. Leonis Collec-
tionem.

1614. Integra Leonis Opera Pariſiis ante annum 1614. & 1618. edita fuiſſe non novi : illa
1618. autem unà cùm Maximi Taurinenſis & Petri Chryſologi Homiliis edita ſunt tribus
auctiora ſermonibus ex veteri Mſſ. Nicolai Fabri Codice, quem nunc celeberrima
Thuanorum Bibliotheca Pariſienſis ſervat charactere quaſi Saxonico exaratum. Hæc
poſtmodùm prælis ſæpè ſæpiùs repetitis excuſa tum Lugduni tum etiam Lutetiæ Pari-
1623. ſiorum annis 1623. 1633. 1651. 1661. 1671. & 1672. Demùm poſtrema Pariſienſis
1633. Conciliorum omnium congeries locum Epiſtolis S. Leonis PP. dedit Tom. 4.
1651.
1661. De Leone noſtro optimè etiam meriti ſunt doctiſſimus Cardinalis Baronius, qui plu-
1670. res ſancti Pontificis Epiſtolas ſuis Annalibus inſeruit ex Codice Arelatenſis Eccleſiæ
1672. deſcriptas, & Gerardus Voſſius Tungrenſis Præpoſitus, qui nonnullas ex Mſſ. Codici-
bus Cardinalis Sirleti magni apud eruditos nominis publicavit ſuis Notis illuſtratas.
Imò ſpoponderat idem Voſſius editurum ſe Opera omnia S. Leonis in multis ſuo ſtu-
dio atque labore recognita, aucta & illuſtrata. Ita profitebatur ad Calcem Operum
S. Ephrem à ſe editorum ; ſed morte præventus, ut opinor, fidem liberare non
potuit.

Sua laus pariter hoc nomine debetur doctiſſimo Jacobo Sirmondo è S. J. quod Leonis Epiſtolas Gallicanam Eccleſiam attinentes, ad Mſſ. Codices antiquos emendavit, unius additione auxit & Notis etiam ſuis exornavit, quas uberiores repræſentat Appendix Tomi 4. Labbeanæ Conciliorum Editionis.

Denique præcipuæ Leonis Epiſtolæ ad Flavianum emendandæ & illuſtrandæ operam ſuam contulerunt, ac partim Latinam, partim Græco-Latinam ediderunt Joſias Simlerus in Collectione Scriptorum de duabus in Chriſto naturis Tiguri an. 1571. & Johannes Leunclavius anno 1578. uterque extra Eccleſiæ Caſtra poſitus: nec-non & duo Catholici doctíque viri Gerardus Voſſius jam laudatus, & Petrus Franciſcus Chiffletius S. J. ad Calcem Operum Vigilii Tapſenſis.

Poſt tot tantorúmque virorum curam ac diligentiam in emendando Leone illuſtrandóque collocatam, aliquid operæ reliquum nobis fuiſſe nemo facilè credet, niſi quid à nobis fuerit præſtitum vel jam oculis ipſe luſtraverit, vel hîc quæ pro reddenda conſilii noſtri ratione præfari tenemur, perlegerit.

III. Operis partitio. Quid Tomo I. contineatur; quid operæ poſitum.

Totum Opus in duos Tomos partiti ſumus; quorum primus quicquid Leonis eſt complectitur; in alterum quæ Leoni accedunt, vel Appendicis nomine, vel illuſtrandi ſcriptoris noſtri gratiâ, non ſine Lectoris commodo conjecimus.

Libelli duo planè aurei, de Vocatione omnium Gentium ceteris Leonis Operibus præeunt: quoniam ſcripti ab eo videntur cùm adhuc Archidiaconi munere fungeretur in Eccleſia Romana. Jampridem editi fuerant, primùm inter S. Ambroſii Opera, poſtmodùm inter Proſperiana; ubique cum mendis longè plurimis ac graviſſimis, quas ope præclari Codicis Mſſ. Thuaneæ Bibliothecæ eluimus, collatis etiam antiquis editionibus, quæ nonnunquam in dubiis ſubſidio fuerunt. Breviores Notas ſparſimus, ubi lucem obſcurior textus poſcere viſus eſt; ab uberioribus, quibus patebat celebris materies & diuturnis vexata diſputationibus, conſultò abſtinuimus, ne contentioni ſtudere magis videremur, quàm illuſtrando ſcriptori.

Autoritates de Gratia et libero voluntatis arbitrio ſubſequuntur. In quibus recenſendis minùs à nobis laboratum; quia & jam olim ab omnibus Conciliorum & Epiſtolarum Pontificiarum editoribus emendatæ, & Mſſ. earumdem Codicibus abundant Bibliothecarum foruli.

Epistola ſeu Libellus ad Demetriadem Virginem ſuccedit utrique illi Opuſculo. Mſſ. porrò Codicum, qui illum contineant, tanta penuria eſt, ut ne unum quidem nanciſci potuerimus, qui in locis obſcuris depravatíſque reſtituendis opem ferret. Sola exemplaria antiquitùs edita adminiculo fuerunt, cum Scholiis perbrevibus Petri Nannii Alcmariani in S. Ambroſii Opera Baſileæ excuſa an. 1551. Ubi hæc defuerunt, conjecturæ indulgendum fuit; an infelici ſucceſſu, unuſquiſque judicabit.

Erunt fortaſſe non pauci, qui reum me poſcant temeritatis, ac non expectati doctiorum judicii, quod tria Opuſcula proximè numerata Leonis Operibus indubitanter accenſuerim, ne uno quidem in Leonis gratiam clamante Codice vel excuſo vel Mſſ. reclamante ab octingentis & ampliùs annis Conciliorum Scriptorúmque plurium teſtimonio. Hoc unum in præſenti poſtulo, ut ſe pauliſper ab omni præjudicio ſuſtineant, qui ita ſentiunt, uſque dum Diſſertationes II. III. & IV. quibus conſilii noſtri rationes continentur, perlegerint. Interim temeritatis notam abs me deprecor doctiſſimorum virorum exemplo, qui ſcriptoribus celeberrimis nonnulla Opuſcula ex unius ſtyli ſuffragio vindicare ac ſub eorum nomine publicare non dubitarunt

Sermones Pontificis noſtri excipiunt præmiſſos libellos: quæ pars Operum Leonis, quia magis in omnium uſu, omniúmque teri ſolita manibus, magis etiam varietati Lectionum, interpolationibus, mendíſque fuit obnoxia. Quod ad eoſdem ſpectat, duo ſunt genera Codicum Mſſ. qui occurrunt in Bibliothecis: alii continent omnes Sermones Leonis in unum corpus collectos, & ſecundùm ſolennitatum anni ſeriem ordinatos, eo ferè modo, qui in editis conſpicitur: alii verò ſunt Lectionarii libri ad uſum Eccleſiarum deſcripti, qui variorum Patrum Leoníſque imprimis Sermones & Homilias habent in Nocturnis Officiis recitandas. Id priores commodi habent, quod ſub uno conſpectu omnes autoris noſtri Sermones complectantur; incommodi verò, quod recentiores plerúmque ſint; & quia longiùs à fonte recedunt, minùs emendandis erratis idonei. Poſteriores antiquitate proculdubio præſtant ceteris; at non uno laborant incommodo. Primum eſt quòd non omnes continent Sermones, & hi quidem aliquos, illi alios pro diverſo Eccleſiarum more, quarum uſui deſcripti ſunt: adeo ut immenſa & innumera plerúmque evolvenda tibi ſint Volumina, ut paucos aliquos Sermones ad illos Codices recenſeas. 2. Cùm iidem variis propriíſque locorum ſolennitatibus accommodati ſint, ſæpè ſæpiùs peregrinis quibuſdam additamentis & ab autoris mente prorſus alienis auctiores habentur: quibus nonnunquam diſcernendis vix ſufficias. Inſigne hujuſmodi exemplum habes in Sermone XLI. qui quartus eſt de Quadrageſima. 3. Quia iis Sermonibus deſcribendis addicti ſunt ſæpiſſimè rudiores Monachi, nec ſatis Linguæ Latinæ periti, hinc maculoſi mendíſque ſcatentes frequenter hujuſmodi libri occurrunt. Iis igitur ex æquo & bono uſi ſumus, nec fidem cuiquam habuimus, niſi re penſiculariùs examinatâ.

Sermones omnes ſub una numerorum ſerie ordinavimus, non omiſſâ tamen uſitatâ priùs numerandi ratione. Nulli ſuo loco moti ſunt, tribus ſolummodò exceptis, ſcilicet quarto in Anniverſario Aſſumtionis ſuæ, ſexto de Collectis & Eleemoſynis, & nono de jejunio decimi menſis: qui olim ex Codice Mſ. V. Cl. Nicolai Fabri ad Calcem ceterorum adjecti erant; nunc verò ſuo loco jacent pag. 54. 59. & 68. Numerum Sermonum non auximus: imò verò minuimus, uno & altero in Appendicem rejectis. Unicum Sermonem XCVI. *In Cathedra S. Petri*, ex Regio Codice deſcriptum ceteris accenſuimus, nec accenſuiſſe pœnitet: Etſi enim hoc ipſu Præfationis loco primæ Editionis noſtram ipſi cenſuram caſtigaſſemus, re tamen iterum examinatâ ſtiloque perpenſo, ad priorem mentem redimus, hunc Sermonem Leoni abjudicare non auſi.

Quid ex Pontificali Romano, quámque ob rationem Sermonibus attexuerimus; quid iſtorum Appendicula contineat; admonitiones ſuis quæque locis præfixæ ſatis ſupérque explicant.

IV. Quid actum circa Epiſtolas S. Leonis.

Pacianus in Paræneſi.

Epistolæ, quæ ultimam Tomi primi partem occupant, primum meritò locum inter Leonis Opera omnium ſententiâ tenent, eò quòd plurima habeant Decreta, quæ ad totius Eccleſiaſticæ diſciplinæ ſeu generalis ſeu Sacramentalis notitiam conferant, ac præſertim Pœnitentialis, in quam quaſi fibulam, totius Eccleſiæ diſciplinam coarctari jam olim Pacianus monuit. Nec diſciplinam ſolam perdocent Epiſtolæ, ſed & quicquid rerum majoris momenti ab anno 440. per viginti & amplius annos actum eſt in Eccleſia, id ferè totum his Epiſtolis vel continetur, vel illuſtratur.

Sex porrò circa eas à nobis præſtita ſunt. 1. Rejectæ ſpuriæ ac ſubdititiæ. 2. A germanis abſterſæ mendorum & interpolationum maculæ. 3. Mutatus ordo & ad genuinum quoad fieri potuit revocatus. 4. Auctus eſt plurium acceſſione earum numerus. 5. Suam cuique ſynopſim præfiximus; quod nec in Sermonibus eſt omiſſum. 6. Quotquot occurrerunt ad S. Leonem datæ ab aliis Epiſtolæ, relativis ejus literis inſeruimus, quibus intelligendis ſæpè ſunt neceſſariæ, nec legenti Leonem plerumque ad manum ſunt.

Unam, quæ eſt ad Germaniarum & Galliarum Epiſcopos, de Chorepiſcopis, omninò rejecimus; quia de ejus ſuppoſitione dubitari non poteſt: rejectioniſque cauſſas Diſſertatione XI. quæ Tom. 2. pag. 329. habetur, expoſuimus. Septimam, quæ ad Septimium ſcripta legitur, & decimam ſeptimam, quæ ad univerſos Siciliæ Epiſcopos, ex Epiſtolarum Leonis noſtri numero expungendas cenſuimus in Notis, ſuum tamen eis locum ſervavimus, ne doctiorum judicio, quibus rationes noſtras ſubjicimus, præjudicare videremur.

De genuinarum emendationibus abundè à nobis ratio reddita in Notis, ad quas Lectorem remittimus.

Immutatum Epiſtolarum ordinem incuſabit aliquis, tum quia moleſta res videtur antiquo numero aſſuetis, novum menti velut inſcribere, tùm quod difficile futurum ſit loca à Scriptoribus ſub priori numero citata adire, Epiſtolis ſcilicet novo notatis numero, & ignoto jam ordine collocatis. Verùm omnem incommodi metum auferent Indices Præfationem ſecuturi, qui non poſteriorum modò editionum ordinem repræſentabunt, ſed & antiquiorum, quod in nullis aliis invenias. Jam verò quàm neceſſariò ineunda fuerit nova Epiſtolarum ordinatio, facilè intelliget quiſquis recentiorem noſtram cum antiqua contulerit, perpenderítque quantoperè Chronicus Epiſtolarum Hiſtoricarum ordo & memoriam adjuvet, & ad claram rerum notitiam conferat, & enodandis plerumque graviſſimis difficultatibus prodeſſe conſueverit. Innovandi ordinis neceſſitatem auxit, & earum acceſſio Epiſtolarum, quas primùm publicamus, & veterum confuſio: ut enim quæque ſecundùm annorum ordinem poſitæ unam hiſtoriæ ſeriem conſtituunt; ita ſi triginta de novo additæ, & triginta ex antiquis, quæ nullo temporum ordine ſervato priùs editæ ſunt, promiſcuè collocarentur, informe omninò & inconditum Epiſtolarum corpus conflarent. Tantum verò intereſt Epiſtolas reſtitutâ genuinâ ſerie recenſeri, ut Pelagius II. PP. ſeu ſub ejus nomine Gregorius Magnus, in Epiſtola ad Eliam & ceteros Iſtriæ Epiſcopos, hoc in eis arguat, quòd fuci faciendi cauſâ aliqua *ex S. Leonis Epiſtolis ac Encycliis teſtimonia ſumſiſſent permixto confuſóque ordine.* Et ſtatim recenſens ipſe teſtimonia ab Iſtricis Epiſcopis prolata ex Epiſtola ad Leonem Auguſtum, quæ anteà 78. numerata, nunc verò 132. noſtræ editionis eſt, hanc *ultimam* Leonis Epiſtolam vocat; ultimam procul dubio Codicis Epiſtolarum, qui Romæ Pontificum manibus volvebatur, qualis nullus, puto, ad hanc uſque diem emerſit è tenebris. In Thuaneo exemplari Mſ. Codicis Romani, huic adjicitur Collectio triginta & trium Epiſtolarum Leonis noſtri, quæ antiquiſſima eſt & vix ab ipſo Canonum & aliorum Conſtitutorum Codice divellenda: eamdem tamen eſſe, quam Pelagius II. & Gregorius I. præ manibus habebant, non auſim

affirmare:

affirmare : quia licet Epiſtola ultima ab illo appellata, ultima ſit earum, quæ ad Leonem Auguſtum datæ ſunt, in laudato Codice, non omnium tamen ultima eſt ; duæ enim ad Anatolium, tertia ad Epiſcopos qui Calchedonenſi Concilio interfuerant, quarta ad Dorum Beneventanum, & poſt aliqua interjecta, quinta ad Theodoritum habentur in eo exemplari Mſ. An ei poſtmodùm ſuperadditæ fuerint, aſſeri vel negari à quoquam niſi divinando poſſe non exiſtimo.

Jam de aucto Epiſtolarum numero paulò fuſiùs diſſerendum. Duas ex Collectione Romana Lucæ Holſtenii viri doctiſſimi accepimus : tertiam enim ante ipſum non editam ex Grimanico Codice emendatiorem habemus. Unam ex Codice Bonævallenſi deſcriptam ſubminiſtravit Tomus 1. antiquorum Conciliorum Galliæ J. Sirmondi. Unicam etiam tranſcripſimus ex Bibliotheca Floriacenſi ; ſed cujus fides plurimùm vacillat.

Sed viginti & octo inſignes Epiſtolas debet Eccleſia Codici Cardinalis Dominici Grimani, quem Bibliotheca Domûs Inſtitutionis Oratorii D. Jeſu in Pariſienſi S. Michaëlis ſuburbio nunc poſſidet dono acceptum à R. P. Andrea de Berziau Oratorii Preſbytero de eadem Domo benè merito. Huic Codex, paternæ hæreditatis pars non ignobilis, obvenit à nobiliſſimo viro, parente ſuo, Theodoro de Berziau Claſſium Inquiſitoriarum in Curia Pariſienſi Præſide, non avita ſolùm nobilitate, ſed propria etiam laude propter eximias animi dotes, literarúmque ſtudium ſingulare clariſſimo. Is porrò Codicem Leoninum cum aliis optimæ notæ habuit à Vitrico ſuo illuſtriſſimo Andrea Huralto Meſſæo Regibus Chriſtianiſſimis Carolo IX. Henrico III. & Henrico IV. à ſanctioribus Conſiliis, Viro in tractandis publicis rebus prudentiæ dexteritatíſque non vulgaris, quem celeberrimus Huraltus Chevernius Franciæ Cancellarius Regii Sigilli Cuſtodem etiam ſe vivente deligi peroptarat, quem denique gemina ad Rempublicam Venetam legatio difficillimis temporibus feliciter obita clarum reddidit. Is cùm ea occaſione Venetiis ageret, ut erat literarum ſtudioſiſſimus, plurima ſelectorum librorum Volumina, partim excuſa, partim manuſcripta diligenter conquiſivit, pecuniâ redemit, inque Gallias exportata ſuæ intulit Bibliothecæ. Ex hujus penu jam à ſeptuaginta & quinque annis aliqua Syneſii Opuſcula Græca prodiêre ſtudio Federici Morelli Regii tunc in Academia Profeſſoris, ope Mſ. Codicis Græci, qui Epiſtolas & Tractatus aliquot continet, quo etiam uſus eſt, mutuante eodem Morello, doctiſſimus Petavius in ſua omnium Syneſii Operum Editione anni 1612. annis 1631. & 1640. repetita. Servatur modò Codex iſte in Oratoriana eadem Sammichaelini ſuburbii Bibliotheca. V. Codex Cardinalis Grimani unde acceptus.

Venetiis igitur aſportatus in Gallias noſtras Codex Epiſtolarum S. Leonis, qui olim fuerat celebris illius Dominici Grimani Cardinalis : ita enim Codicem notatum Num. 1124. prupria, ut videtur, manu inſcripſerat : LIBER DOMINICI GRIMANI CARDINALIS S. MARCI. Is fuit Antonii Venetiarum Ducis Filius, Sabellici, Niphi, Eraſmi, Pici Mirandulæ, aliorúmque ſcriptis celebratiſſimus, Epiſcopus Portuenſis & Patriarcha Aquileienſis, vir inculpatiſſimæ vitæ, raræ in Patrem pietatis, omnium ſcientiarum peritiſſimus ; qui inſtructiſſimam 8000. Voluminum Bibliothecam, omnijugis, ut de ea loquitur Eraſmus, omnium Linguarum libris refertam reliquit, quam neſcio an eandem illam eſſe rectè crediderim Bibliothecam, quam *in Cœnobio D. Antonii Venetiarum idem Dominicus Grimanus Cardinalis extruxit, inſtruxitque marmoreis ſignis ac libris exquiſitiſſimis publicæ commoditati, ſumtu maximo* : quod ita teſtatur Johannes Dominicus Trajanus in Præfatione Operum Guillelmi Alverni Epiſcopi Pariſienſis, quorum Editionem Venetiis procuravit an. 1591. ope imprimis Grimanici hujus Bibliothecæ Codicis. Ex his libris manuſcriptus unus fuit, quem laudamus, quémque ut eximiæ notæ Codicem Cardinali obtulerat quidam Antonius Bellonus Utinenſis Tabellio, quod ejuſdem Epiſtola ſeu Donationis Libellus Codici præfixus teſtatur. Hunc deſcribimus, poſteris ſcilicet ſignificaturum ex quo primùm fonte, quem quidem noverimus, prodierint tot egregiæ Leonis Magni Epiſtolæ.

Reverendiſſimo D. D. Dominico Grimano Cardinali ſancti Marci Antonius Bellonus Utinenſis Tabellio S. P. D.

AUdio te Venetiis erigere Bibliothecam, pulcherrimum Grimanæ virtutis atque munificentiæ monimentum ; & maximè lætor : ipſâ enim Artes Liberales, unde clarus honos, colentur in omne tempus. Debebunt & tibi plurimum ſtudioſi, qui poſteros omnes multorum participatione Voluminum quæſiveris fieri ſapientes. Nec mirum : quippè ille es, in quo ſapientia cum liberalitate, liberalitas cum ſapientia de Principatu contendunt. Ut autem ipſe quantulocunque poſſum munuſculo tuum augeam iſtam Bibliothecam (Librorum namque vetuſtate, copiâ, delectu condecoratur) Divi Leonis Codicem hunc antiquitate

venerabilem ad te do. Videbis, & ſi dignum viſum fuerit, delectis inſeres. Ceterùm ſpero, ſi virtuti fortuna ſe ſubſcribere dignata fuerit, te quemadmodum ſcientiâ & ſanctitate, ita gradu & ſede, quo nil ſanè bonis omnibus deſideratius, relaturum quondam Leonem ipſum, decimo, qui ſedet, ſi forſan majorem non licet dicere, in nihilo certè inferiorem.

Vale.

E regione iſtius Epiſtolæ habetur etiam nuncupatorium Codicis ejuſdem Epigramma Germani Belloni, Antonii, ut promtum eſt credere, conſanguinei. Et hoc Lectori repræſento.

En, Grimane, LEO, *veteri qui ſcriptus in Albo*
Ad te cæleſti convolat è ſpeculâ.
Cujus diâ tibi fauſtè dat dextra Libellum,
Feliceémque novo nuntiat ore ſenem;
Perpetuúmque tibi tandem promittit honorem,
Qui celer à Lævo Jupiter axe tonat.
Ergo cape, atque inter ſacrata Volumina Pallas
Condet, & in propriis hæc dabit eſſe locis.
At quæ hunc dextra dedit, propriâ te ſede reponet,
Et te felicem Jupiter uſque dabit.

GERMANUS BELLONUS.

Leoninus iſte Grimani Codex annorum ferè eſt nongentorum, continétque centum & ſeptem Leonis Epiſtolas, quarum viginti & octo antehâc nunquam editæ: quas authenticas germanáſque eſſe & ſtylus & materies & Codicis antiquitas & quicquid optimæ notæ ſinceritati fœtûs ſuffragari poteſt, manifeſtiſſimè demonſtrant. Earum prætereà nonnullas indubitatæ fidei aſſerunt teſtes locupletiſſimi ex variis Orbis Chriſtiani regionibus, ex Africa, inquam, Italia, Gallia, & Anglia advocati, Sedis Apoſtolicæ Pontifices Vigilius Papa & Pelagius II. Facundus Hermianenſis Epiſcopus, Prudentius Tricaſſinus Epiſcopus & Beda Preſbyter, qui fragmenta earum aliqua protulerunt ſuis locis notanda. Leo ipſe plures earumdem indicat in aliis ejuſdem materiæ Epiſtolis, ut in Notis noſtris obſervatum Lector inveniet.

Nec hoc ſolùm debemus Grimanico Codici, quòd plurimis magnîque momenti Epiſtolis auctiora Leonis ſcripta reddiderit, ſed etiam quòd longè emendatiora, quàm ante eſſent. Nullus enim Codex occurrit, ex quo plures inſigniorêſque caſtigationes hauſerimus.

Poſt Epiſtolas habes aliarum aliquot fragmenta, ut & Commonitorii Legatis ad Calchedonenſe Concilium proficiſcentibus dati: quibus & unica adjicitur quæ reſtat Juliani Epiſcopi Coënſis ad Leonem Auguſtum Epiſtola; cujus Juliani tot ad Leonem noſtrum datæ ex Legationis officio literæ niſi temporum injuriâ excidiſſent, & Leonis noſtri Epiſtolæ & rerum tunc in Eccleſia geſtarum memoria maximam inde lucem mutuarentur.

Tomum primum ferè claudit Vita S. Hilarii Arelatenſis Epiſcopi ſcriptore S. Honorato Epiſcopo Maſſilienſi illius diſcipulo. Hæc ut Leonis Operibus ſubjiceretur, poſtulavit initum à nobis Apologiæ Hilarianæ conſcribendæ conſilium: cujus occaſione cum plurima ex ejus Vita decerpſerimus in Diſſertatione V. Lectori fontem ipſum adire cupienti commodum erit eum ſub oculis invenire. Nec fas fuit ejus conſanguinei, Magiſtri, & in Epiſcopatu Arelatenſi prædeceſſoris Honorati Vitam ab ipſo Hilario conſcriptam ab hujus Vita ſejungere, tum propter arctum utriuſque nexum, tum ut quod reliquum habemus Opuſculorum Hilarii ſi quis cum ejus Vita & Apologia conferre voluerit, ea ad manum habeat, & quidem caſtigatiora antiquis exemplaribus, quæ etiam rara ſunt. Habes eodem loco Metrum, de Geneſi ad S. Leonem Papam, quod ſub Hilarii nomine circumfertur, & perbrevem ejuſdem Epiſtolam ad Eucherium Lugdunenſem Epiſcopum ſcriptam.

VI. Quid Tomus II. cómplectatur. Ac primum de Codice Canonum antiquo.

TOMUS ALTER hujus Operis complectitur Appendicem ſeu Codicem Canonum & Conſtitutorum Sedis Apoſtolicæ ex Codicibus MSſ. Thuaneo & Oxonienſi nunc primùm editum, deinde Diſſertationes tum in ipſum hunc Codicem, tum in Leonem noſtrum: denique Notas, Varias Lectiones & Obſervationes nonnullas.

Codicem illum ampliſſimum vetuſtiſſimúmque inſcripſi omnium qui huc uſque editi ſunt in lucem, nec contrà aliquem dicturum confido. Certè ſi de Codicibus Canonum & Conſtitutorum Romanæ Eccleſiæ loqui velimus, amplius aliquid audeo; nec enim vetuſtiſſimum modò & ampliſſimum, ſed unicum dicere debueram. De Juſtelli priſco Codice quid ſentiendum, Diſſertatio noſtra duodecima explicat. Dionyſii verò Exigui

uterque Codex, unus Canonum Synodicorum, alter Epiſtolarum Pontificiarum, nunquam conditus eſt ad uſum Eccleſiæ Romanæ vel Epiſcoporum Romanorum ſeu mandato ſeu conſilio; ſed ille quidem inſtantiâ Stephani Epiſcopi Salonitani, hic verò Juliani Preſbyteri ſanctæ Anaſtaſiæ piis, ut ipſe ait, ſtudiis & ſolicitudine: quos poſtmodùm *uſu celeberrimo Eccleſia Romana complexa eſt*: ita enim ex Caſſiodoro aſſerunt vulgò ſcriptores rei Canonicæ; licet de ſolo Canonum Eccleſiaſticorum Codice precibus Stephani adornato, non de altero, id Caſſiodorus aſſeveret. *Caſſiodor. Div. Lect. cap. 23.* Verùm ſit ita de utroque; hæc tamen una laus Codicis Dionyſiani, quod privati hominis induſtriâ conditus, ab Eccleſia Romana meruerit adoptari, ſuiſque deputari uſibus ſexto ſeculo jam mediam partem elapſo. At Codex noſter is ipſe eſt, quem ſibi confecit Eccleſia Romana ſtatim atque ſcripto jure & ipſa adminiſtrari cœpit & Eccleſias ad ſuam ordinationem pertinentes regere. Enimverò ante Nicænos Sardicenſéſque conditos Canones ſola conſuetudine Eccleſiaſtica, ſolis regulis partim à Principibus Apoſtolorum, partim à proximis eorum ſucceſſoribus uſu ipſo vivæque Traditionis manu acceptis jus Eccleſiaſticum dictum videtur in Eccleſia Romana: poſt Sardicenſem verò Synodum, de condendo Canonum Codice cogitari cœpit, qui ex Nicænis Sardicenſibúſque Canonibus ſub una numerorum ſerie colligatis conflatus, ſolus per aliquod tempus rerum Eccleſiaſticarum regendarum legem ſanxit; ac variis per ſuccedentes ætates acceſſionibus auctus eam formam induit, quam nunc habes præ oculis, quæque ducentorum beatioris illius ævi annorum diſciplinam genuinè repræſentat.

Vel ex hoc uno intelligit quiſque, cujus palato ſapiunt antiquitas Eccleſiaſtica & Canonica diſciplina vetus, quo in pretio habendum egregium iſtud utriuſque κειμήλιον, quo melius aliquid & Eccleſiaſticæ rei convenientius haud ſcio an præſente ſeculo fuerit à tenebris vindicatum. Plura tamen adhuc ſunt, quæ Codicem commendent. Quid enim quod exhibet antiquam illam Canonum Orientalium verſionem, quæ in uſu fuit per plures Eccleſias Occidentales ante Dionyſianam? Hanc quidem ex parte habemus in Iſidoriana Collectione: ſed nec hanc illam antiquam eſſe confidentiùs quis pronunciare auſus eſſet, ante quam id ex ejus collatione cum noſtra appareret; nec ſincera omninò habetur apud Iſidorum, ſed mendis, interpolationibus, aliiſque corruptelis viriata. Prætereà antiqua Romanæ Eccleſiæ diſciplina ex iſta verſione innoteſcit, dum aliquos Canones Orientales ab ea rejectos docet, alios mutatos ſuóque accommodatos uſui: quod ex Dionyſii verſione obſcurum manet, quippe qui Canones ad fidem Græci textus tranſtulit, non habita ratione receptæ ab Eccleſia Romana diſciplinæ. Mitto quòd antiquas primáſque habet verſiones Opuſculorum ſanctorum aliquot Patrum, quæ ſeculi quinti initio celebres fuère, & Pontificum Romanorum Conciliorúmque uſu conſecratæ; quòd Romanæ Africanæque diſciplinæ nexum notiorem facit; quòd plures Fidei Libellos quâ editos, quâ non antehàc editos continet; quod aliqua Africanorum decreta in editis prætermiſſa redintegrat; quòd Epiſtolas aliquot Romanorum Pontificum aliáque monumenta egregiè interpolata ſinceritati ſuæ reſtituit; quòd non ea ſolùm exhibet, quæ ad diſciplinam Eccleſiaſticam pertinent, ſed etiam quicquid ferè pro fidei cauſſa actum ſcriptúmque eſt vel ab Apoſtolica Sede, vel ab aliis Epiſcopis per illa tempora, id Codex comprehendit: in quo præſtat & Dionyſiano & ceteris Canonum Conſtitutorúmque Codicibus, qui nihil de rebus fidei attingunt, ſi Capitula de Gratia & libero arbitrio Celeſtini Epiſtolæ annexa excipias, quæ apud Dionyſium habentur & deſiderantur in noſtro, & Gangrenſes anathematiſmos.

Hæc & àlia hujuſmodi, quæ ſuis locis occurrent, præclara quidem ſunt. Duo tamen præter illa ſunt quæ Eccleſiæ Romanæ ſtudioſos (Ecquis porrò hujus ſtudioſus non ſit, ſi Catholicus) & antiquitatis Eccleſiaſticæ amatores magis afficient. Unum, quod ope hujus Codicis dignoſcitur, quæ quóve tempore Orientales Synodi in uſum receptæ fuerint in Eccleſia Romana, quo Antiocheni Canones, Conſtantinopolitani, Africani, & ſi qui alii in controverſiam vocantur.

Alterum eſt: ex eodem noſtro Codice repelli ac funditus convelli impudentem calumniam, quam famoſi illi Magdeburgenſes Centuriatores adversùs ſanctiſſimos Pontifices Romanos Zoſimum, Bonifacium & Celeſtinum ſceleratiſſimè ſtruxerunt, cùm eos palàm & publicè traducunt velut Nicænorum Canonum *adulteratores*, *falſatores*, *corruptores*: quaſi *per immane ſcelus & impietatem*, *ac furioſam ambitionem* à Zoſimo Papa ſciente ac volente ſuppoſiti ſint Sardicenſes Canones pro Nicænis, cùm illos ſub Nicænorum nomine Carthaginenſi Concilio per Legatos ſuos obtulit in celebratiſſima illa Appiarii Preſbyteri cauſſa: *In qua nefaria Decretorum Nicænorum adulteratione pervicaciter perſtiterit Bonifacius homo ambitioſus*, inquiunt, *& impius*, ac *pertinaciter perſeveraverit Celeſtinus; licet Africanam Synodum veriora exemplaria Nicænorum Canonum Conſtantinopoli & Alexandriâ accepiſſe*, *ac ſceleratam fraudem falſatorum Canonum detectam eſſe*, *probè ſciret*. Certa erit deinceps ex Codicis inſpectione non dicam

modò apud Catholicos, ſed & apud quoſvis non deſperatæ conſcientiæ homines, & ſcelerata hominum mente corruptorum protervia, & ſinceritas candórque Epiſcoporum Romanorum, qui quod acceptum à majoribus in ſuo Codice legebant, bona fide protulerunt: quos eamobrem ignorantiæ accuſare non poſſis, quin Africanos Epiſcopos, Orientales, ac pleróſque Occidentales pariter inſimules, quibus vel nullatenus vel obſcurè admodùm innotuerant Sardicenſes Canones ac Nicænorum numerus, de quo ad noſtram uſque ætatem perſeveravit eruditorum controverſia.

VII. Cur Codex Leoni appenſus. Hæc quidem optimè, dicet aliquis, ac probata manet utilitas ſinceritáſque Codicis: ſed quamobrem Leonis Operibus annexus, ut ſimul prodirent: ſi quidem ille unà cum Diſſertationibus ſibi propriis Volumini ſeorſim excudendo ſufficere poterat.

Non una profectò ratio id conſilii perſuaſit. Non dicam per id temporis à me Codicem inventum, cùm Leoni edendo incubarem, & inde natam utrumque uno partu emittendi cogitationem; Eodem Codice uſum eſſe Leonem noſtrum; Nonnullam lucem ex eo Conciliari Leonis Operibus, ac præſertim eo loci ubi Sardicenſes Canones pro Nicænis ab eo laudantur; Multa ejus ætate in Codicem fuiſſe illata; Magnam partem ab eodem illi inſertam; Maximam Eutychis ſectatorúmque ejus damnata dogmata attinere, quæ propria eſt & Leonis victoria & ſcriptorum ejus materies. Sed potior ratio fuit, quòd Leonis Epiſtolæ, quæ Operum ejus pars eſt inſignior, ſunt velut neceſſarium Codicis ſupplementum; quo reſecto, Codex nobiliore ſui parte minutus mancúſque erit, quo adjecto, jam perfectus eſt, integrámque exhibet Juris Canonici veteris Romani Bibliothecam, ex qua Eccleſiaſticæ adminiſtrationis leges depromtæ per tot ſecula fuerunt ab Apoſtolicæ Sedis præſulibus.

Epiſtolas Leonis neceſſarium dixi Codicis ſupplementum; quia nihil omninò quod Leonis ſit Codici inſertum habemus: cùm tamen omnium à Siricio Papa uſque ad Anaſtaſium II. Præſulum Romanorum Epiſtolas præcipuas complectatur, exceptis Anaſtaſio I. cujus nihil ſupereſt, Sixto III. qui vix duas Epiſtolas, & Hilaro PP. qui plures ſcripſit. Et tamen cujus potiùs Epiſtolæ ſuum in Codice locum obtinere debuerant, quàm Leonis, qui & plura ceteris ſcripſit de diſciplinæ Eccleſiaſticæ obſervantia, & in Pelagianis Eutychianiſque damnandis (quæ hæreſes reliquum ferè Codicis occupant) pars magna fuit, & in poſteriori etiam præcipua? Iſtam omiſſionem non ex caſu vel oblivione contigiſſe, multo minùs ex contemtu natam quiſquam dixerit. Ex induſtria igitur factum ab iis, qui Codicis Capitibus 41. & 42. (quæ adverſus Eutychen Geſta continent & à Leone videntur inſerta) ſatius duxerunt una ſerie ſubjungere quæ adverſus eoſdem hæreticos acta erant Simplicio, Felice & Gelaſio Romanis Pontificibus, quàm Actorum filum interrumpere prolixis Leonis noſtri de multiplici materia Epiſtolis: ex quibus ſi tantùm aliquid delibaſſent Codici inſerendum, rem minùs utilem & commodam facturi eſſent, quàm cùm pleráſque ejuſdem Epiſtolas in unum corpus collectas ad calcem Codicis poſuêre, ut ego factum ſuſpicor.

Conjecturæ huic noſtræ ſuffragatur utrumque Codicis exemplar Mſ. Thuaneum & Oxonienſe, ad quorum calcem Leonis Epiſtolæ inſtar ſupplementi deſcriptæ ſunt, ut in Diſſertatione XII. diximus, & in Indice integro Thuanei, quem Codici præfiximus, quiſque cernere poteſt.

De ceteris hujus Voluminis partibus vix aliquid hîc habemus præfandum. Diſſertationum materiem exhibet illarum Index mox ſecuturus. Notæ, Obſervationes, Lectionéſque variæ per ſe claræ ſunt. Plerumque Codices Mſſ. ex quibus iſtæ manant, vel quæ genuinam reſtituêre, deſignavi; ſæpè hos omiſi recenſere; cùm videlicet indubitatæ certitudinis eſt emendatio & ad eam Codices omnes conſpirant. Earum aliquæ prolixiores fortaſſis videbuntur & aliquatenus alienæ: in hoc plurimorum eruditorúmque ſcriptorum exemplo obſecutus ſum, qui perſpicuitati magis ſtuduêre, quàm brevitati, nefáſque duxerunt non ea vel alieno loco illuſtrare, quæ illuſtranda quavis occaſione occurrebant.

In his nonnunquam à doctiſſimorum virorum opinionibus recedimus, eas aliquando etiam impugnamus; non alio ducti quàm veritatis aperiendæ ſtudio. Hanc dum ſincerè quærimus, ſi ab ea quandoque aberrare contigit, quod ſæpè accidiſſe mihi meritò vereor, de errore à quolibet, ſive amico animo, ſive inimico admoneri, id laudis ac beneficii loco referam; eumdem agnoſcere ac delere, victoriæ deputabo.

VIII. Qui opem Editioni contulerunt. Præfari deſinam, ſi priùs præſtitero ne Literarius Orbis ignoret, quorum beneficio promota & adjuta ſit noſtra in expurgando Leone opera, dum Codicum Mſſ. copiam fecerunt, omnémque opem benevolè contulerunt. Regiâ Librorum Mſſ. Gazâ uti libentiſſimè permiſit vir clariſſ. D. Carcavi hujus Gazophylacii vigilantiſſimus Præfectus. Quicquid è celeberrima Sangermanenſis Cœnobii Bibliotheca uſui nobis eſſe potuit, quà excuſum, quà manuſcriptum, id omne liberaliſſimè profudit R. P. Domnus Lucas Dacheri, cujus doctrinam & pietatem cum omnibus ſuſpicio, cujus amicitiâ

cum paucis glorior. Codicem Leonis Mſcriptum perhumaniter communicavit ditiſſimæ S. Victoris Bibliothecæ ſcientiſſimus Cuſtos D. le Tonnelier. Quantum debeam viro doctiſſimo Eduardo Bernardo Aſtronomiæ in Oxonienſi Academia Saviliano Profeſſori, dicere non valeo. Non tantùm enim Codicis Romani aurum contra æſtimandi apographum curâ ſuâ deſcriptum ad me tranſmiſit; ſed & Bibliothecas Oxonienſes ſummâ diligentiâ ipſe ſcrutatus eſt, Archiva Laudina, Bodleiana, Orielenſia, Baliolenſia, Pembrochiana, &c. excuſſit, edita cum Mſſ. Codicibus contulit, varias Lectiones propria deſcripſit manu, eâ curâ, eo ſtudio, ea humanitate, cui parem vix ac ne vix quidem invenias. Nec ſatis fuit viro liberaliſſimo ſua profudiſſe, niſi & amicorum ſtudium ac laborem impendiſſet, quorum oculis Cantabrigenſes Bibliothecas & Codices Mſſ. luſtravit, indéque excerptas miſit variantes Lectiones. Humaniſſimo D. Thomæ Gale hanc me opem debere quando Bernardus ſignificat, ingratus ſim ſi viri nomen hoc loco reticeam. Neque tuum, Joſephe mi Quenelle, cariſſime agnate, vel ſilentio premere queam, vel ſine grati animi ſignificatione commemorare, qui ex ditiſſimo illo illuſtriſſimi Thuani penu literario, cujus fidiſſimus es promus condus, & Codicis Romani exemplar Mſ. & tot Leonis Mſſ. Codices ſubminiſtraſti, non ſingulari in me ſolùm, ſed & in literas amore. Clariſſimum virum D. Vion d'Herouval ſi pro collata Codicum ope laudare omiſero, ſolus ero omnium, qui vel eruendæ vel illuſtrandæ antiquitati adlaborant, qui, nec ſi velint, ſe ſubtrahere queant beneficentiſſimo ejus erga literas literatóſque ſtudio. Ceteros, quibus aliquid officioſæ opis debemus, ſua laus manet propriis locis commemoranda.

Quod nec Cæſaream Viennæ Bibliothecam, nec Romanas laudo, erit qui ſuccenſeat, quaſi opulentiſſima illa *ἄβατα* adire neglexerim. Non profectò peperci operæ, non amicis, quo ad illa literarum Adyta liceret penetrare; ſed irrito conatu. Optaſſem imprimis particeps fieri Codicis Operum S. Leonis, quem à doctiſſimo viro Franciſco Pegna cum Romanarum Bibliothecarum Mſſ. Codicibus olim collatum didiceram à Cl. V. Emerico Bigotio Rothomagenſi eruditionis omnibus notiſſimæ. Codex ille mortuo Franciſco Pegna ad Marium S. Angeli Canonicum venerat, húncque in ejus Bibliotheca præ manibus habuit Bigotius: qui poſt Marii mortem de Codice per literas ſciſcitans, aliud reſponſum non retulit, niſi quid de illo factum eſſet, ignorari. Forſan quæ primæ huic editioni non affuere, alteri adornandæ, ſi quando id contingat, ſuppeditabuntur: quod ut ab eruditis omnibus prompto animo præſtetur, pro ſua eos in ſanctiſſimum Apoſtolicæ Sedis Pontificem Doctorémque Eccleſiæ reverentia, pro ſuo in Eccleſiam ipſam ſtudio enixis precibus cohortamur.

APPROBATIONES

Dom. LE VAILLANT *Doctoris Theologi ſacræ Facultatis Pariſienſis, Regiæ Navarræ Socii, Verbi Dei Concionatoris emeriti, nuper Eccleſiæ Metropolitanæ Remenſis Eccleſiaſtæ, nunc ſancti Chriſtophori in Urbe Paſtoris.*

Dom. BOILEAU *Doctoris Theologi Pariſienſis è Societate Sorbonica, Primatialis ac Metropolitanæ Eccleſiæ Senonenſis Decani Canonici, totius Diœceſis Vicarii Generalis & Officialis Sede vacante.*

Et Domini ROULLAND *ſacræ Facultatis Pariſienſis Doctoris Theologi.*

NOs infra ſcripti Doctores Theologi Sacræ Facultatis Pariſienſis, fidem facimus lecta à Nobis fuiſſe & accuratè expenſa S. Leonis Opera ſimul cum Diſſertationibus, Notis & Obſervationibus, quæ in lucem prodeunt ſtudio & curâ M. Paſchaſii Queſnel Preſbyteri Oratorii D. JESU: in quibus nacti ſumus nihil, quod dogmatibus revelatis ſit contrarium, moribus Chriſtianis repugnans, & à diſciplina Eccleſiæ Univerſæ alienum. Perfectam autoris eruditionem mirati ſumus, quâ rerum antiquarum plurimarum obſcuras intelligentias enudavit. Laudavimus ſolertiam, quâ Opera integra, quæ præteritorum ſeculorum injuſtum judicium ſancto Leoni abjudicarat, æquiſſimis & fortiſſimis conjecturis legitimo ſuo autori reſtituit, ac nævos bene multos à toto Operum corpore abſterſit. Probavimus fortitudinem, quâ Eccleſiæ Gallicanæ ſplendorem, Gallicanorum Præſulum innocentiam, & veras Eccleſiæ noſtræ Libertates animosè ex occaſione propugnavit. Quàm autem utile, ne dicamus neceſſarium, futurum ſit Opus iſtud literis & literatis omnibus, probabit ipſa Operis inſpectio, ad quam Lectores remittimus, autori ſtatim & ſibi de tam perfecto Opere gratulaturos. Datum Pariſiis die 14. Menſis Junii, anno Domini ſexcenteſimo ſeptuageſimo ſupra milleſimum.

A. LE VAILLANT. THOMAS ROULLAND.

NOs JACOBUS BOILEAU Preſbyter, Doctor Theologus Pariſienſis, Socius Sorbonicus, Primatialis ac Metropolitanæ Eccleſiæ Senonenſis Decanus Canonicus, totius Diœceſis Vicarius Generalis & Officialis Sede vacante, Diſſertationes, Lectiones varias, Notas, Obſervationes, ſancti Hilarii Arelatenſis Epiſcopi Vitam, ex quibus exurgit Appendix ad Opera ſancti Leonis Magni ſtudio M. Paſchaſii Queſnelli Oratorii D. JESU Preſbyteri recenſita perlegimus, cenſuimus, probavimus: quia nihil deprehendimus fidei Catholicæ & Apoſtolicæ legibus contrarium, aut ab Eccleſiæ Gallicanæ Libertatibus alienum. Senonis VIII. Kalendas Junii Anno M. DC. LXXV.

BOILEAU.

Facultas R. P. Generalis Præpoſiti Congregationis Oratorii D. JESU.

NOs ABEL LUDOVICUS DE SAINTE MARTHE Congregationis Oratorii JESU-CHR. Domini noſtri Preſbyter & Generalis Præpoſitus: Juxta Regium diploma datum 22. Decembris 1672. quo Bibliopolis omnibus prohibetur, ne libros ejuſdem Congregationis imprimant & venales exponant citrà licentiam noſtram: Viſis Privilegio Regis & Approbationibus Doctorum, permittimus Johanni Baptiſtæ Coignard Typographo & Bibliopolæ Pariſienſi, ut librum cui titulus: *Sancti Leonis Magni PP. I. Opera omnia, nunc primùm Epiſtolis XXX. Tribúſque de gratia Chriſti Opuſculis auctiora, à ſuppoſititiis, interpolationibus, innumeriſque mendis expurgata, Appendicibus, Diſſertationibus, Notis, Obſervationibúſque illuſtrata: quibus accedunt S. Hilarii Arelatenſis Epiſcopi Opuſcula, vita & Apologia, necnon Codex Canonum & Conſtitutorum Sedis Apoſtolicæ, &c.* Typis edere ac liberè divendere poſſit. Datum Pariſiis XVI. Kal. Julii 1675.

A. L. DE SAINTE MARTHE.

INDEX LIBRORUM, SERMONUM, EPISTOLARUM,

eorumve Synopſeon, Capitulorum, &c. quæ in hoc primo tomo continentur.

Numerus Primus paginam denotat; Secundus, columnam paginæ.

DE VOCATIONE omnium gentium Libri duo.

LIBER PRIMUS.

CAP. I. *Materiam hoc libro tractandam proponit, oſtenditque non rectè ſentire eos qui prædicatione gratiæ liberum negari arbitrium contendunt.* pag. 1

II. *Omni animæ humanæ naturaliter ineſſe qualemcumque voluntatem; quæ aut ſenſualis, aut animalis, aut ſpiritualis eſt.* 6

III. *De voluntate ſenſuali.* ibid.

IV. *De voluntate animali: quæ nihil ſupra mercedem temporalis gratiæ acquiritur, etiamſi dono Dei in ea ſublimius ſapiatur.* ibid.

V. *Omnes gentes in elementis accepiſſe præcepta legalia, ut inexcuſabiles ſint in idololatria.* ibid.

VI. *Quod abſque divina gratia voluntas tanto citius propinquat iniquitati, quanto acrius intenditur actioni, quia non in gloriam Dei vivit.* 3

VII. *In homine, cum ad pietatem redit, non aliam in eo creari ſubſtantiam, ſed eandem quæ fuerat labefactata reparari; nec aliud ab ea auferri niſi vitium, priore voluntate correctâ.* ibid.

VIII. *Gratiam ſic reparare opus Dei ut liberum arbitrium non auferat, ſed potius per ipſummet illud ſanet.* 4

IX. *Quòd ſcriptura, ſive de bonis, ſive de malis loquatur, ſive de electis, ſive de reprobis, ita meminit unius partis, quaſi neminem hominum prætermittat.* 6

X. *Quòd ſcriptura de electis & reprobis ejuſdem populi loquitur tanquam de iiſdem.* 7

XI. *Quòd ſcriptura de diverſorum hominum temporibus loquitur, quaſi de ejuſdem temporis generatione.* 8

XII. *Quòd illud Apoſtoli:* Vult omnes homines ſalvos fieri: *de omni genere hominum intelligitur.* ibid.

XIII. *Secreti illius profunditas, quo Dei ſalvantis gratia aliquos pro quibus Eccleſia orat, præterit, nobis in hac vita patere non poteſt.* 9

XIV. *Multa eſſe in diſpenſatione operum divinorum quorum cauſſis latentibus, ſoli monſtrantur effectus.* ibid.

XV. *Quòd pars hominum liberatur, aſcribi non poteſt meritis voluntatum: veluti bonos elegerit gratia, malos præterierit.* 10

XVI. *Ex eo quod parium parvulorum alii ad æternam vitam, alii ad mortem æternam ante intelligentiæ uſum hinc migrent, oſtenditur inſcrutabilitas divinorum judiciorum.* ibid.

XVII. *Ex impiis qui in extremis vitæ converſi ſalvantur, oſtenditur & gratia ſine meritis dari & inſcrutabile eſſe Dei judicium.* ibid.

XVIII. *Gratia, ſine qua bona merita eſſe nequeunt, non accipitur à quoquam niſi ex Dei voluntate, ſine meritis.* 11

XIX. *Qualis ſit natura ſine gratia.* 12

XX. *Viſcera miſericordiæ Dominus ad omnium nationum impendit ſalutem, omneſque ſalvat; & tamen etiam verum eſt, quod teſtimonium ejus nemo accipit.* ibid.

XXI. *Non eſſe ſcrutandum, cur Deus alios eligit, alios non eligit: ſicut nec, cur anteà omnibus gentibus prætermiſſis, unum Iſraelem elegit.* ibid.

XXII. *Eos qui diſcretionem qua Deus alios eligit, alios non eligit, ad merita referunt voluntatis humanæ, docere neminem gratis, ſed ex retributione ſalvari; & ex parvulis*

apertè confutari. 13

XXIII. *Omne bonum hominis meritum ab initio fidei uſque ad perſeverantiæ conſummationem donum eſſe divinum: Et primum hoc oſtenditur de fide, ſpe, &c.* ibid.

XXIV. *Omne bonum in homine eſſe ex gratia, & fidem dari non petitam, ut ipſius petitionibus cæteræ bona conſequantur.* 15

XXV. *Quæſtionem, cur potius hic quàm ille accipiat gratiam, eſſe impenetrabilem, nec poſſe ex libero arbitrio ſolvi.* 17

LIBER SECUNDUS.

CAP. I. *TRia eſſe in hac quæſtione certa; Deum velle omnes homines ſalvos fieri, cognitionem veritatis, & ſalutem eſſe ex gratia, & judicia Dei eſſe impenetrabilia.* 19

II. *Scriptura docet Deum velle omnes homines ſalvos fieri.* ibid.

III. *Inſcrutabile eſt cur Deus judicarit quarumdam gentium vocationem differendam.* 20

IV. *In præteritis ſæculis ſemper admonuit divina bonitas homines ſui cultus per elementa: ſicut populum Iſraël, peculiariter per legem & prophetas.* ibid.

V. *Qui inter gentes Deo placuerunt, ſpiritu fidei & gratiæ ſunt diſcreti.* 21. c.2

VI. *Non omnibus etiam nunc eadem menſura gratiæ confertur.* ibid.

VII. *Cùm omne bonum ex gratia Dei ſit, imparitas meritorum, nec in liberum arbitrium eſt referenda, nec in querelam eſt vocanda.* ibid.

VIII. *Vnicuique ſine merito datur, unde tendat ad meritum, & à gratia jam donato expectatur ut id quod accepit, augeatur per illum qui dat incrementum.* 22.c.1

IX. *Variatæ per diverſa tempora gratiæ cauſſa à nobis non eſt inveſtiganda.* ibid.c.2

X. *Omnibus ſeculis miſericordia Dei & corpora aluit & mentes juvit.* 23.c.1

XI. *Hominibus fere paulatim & particulatim accreſcit quod ſuperna largitas ei dare decrevit.* ibid.c.2

XII. *Divinæ conſtitutionis non eſt noſtra à Deo averſio, ſed propriæ voluntatis: ideoque meriti hominis eſſe ſi ſteterit, quia cadere potuit.* p.24.c.1

XIII. *Bonitatem Dei non ſolum ſanctis, ſed & impiis inſtituendis affuiſſe ante diluvium.* ibid.

XIV. *In diluvio & poſtea uſque ad Chriſtum revelata ſunt opera divinæ gratiæ, & Chriſtianæ gratiæ miracula præfigurata, tametſi abundantia gratiæ, quæ nunc mundum rigat pari largitate non fluxit.* 25.c.1

XV. *Meliora non naſci nunc ingenia, quam ante Chriſti adventum: quin uno tempore adventus Chriſti inventa eſt iniquitas robuſtior, ut gratia Dei manifeſtaretur.* 26.c.2

XVI. *Quod Chriſtus pro omnibus ſit mortuus.* 26.c.2

XVII. *Nationes quibus non dum gratia Dei illuxit, diſpoſito tempore vocandas eſſe ad Evangelium.* p.27.c.2

XVIII. *Prioribus ſeculis abſconditam eſſe Gentibus gratiam Chriſti, non tamen Prophetis.* ibid.c.2

XIX. *Deus pro omni tempore vult omnes homines ſalvos fieri, aut generalibus donis, aut etiam peculiaribus,* p.28.c.2

XX. *Objectio ex parvulis contra illud qui vult omnes homines ſalvos fieri.* ibid.

XXI. *Juſtè agi cum parvulis pereuntibus, tam in hoc ſeculo, quam in futuro, propter originale peccatum.* ibid.

XXII. *Divina juſtitia cuilibet menſuram & modũ miſeriæ ordinat.* p.29.c.1

XXIII. *Parvulis pereuntibus generalis gratia tribuitur, dum parentibus datur.* ibid.c.2

XXIV. *Non eſſe juſtum querelam ex diſcretione parium parvulorum, ſed magnam divinæ juſtitiæ & gratiæ Chriſti commendationem.* p.30.c.1

XXV. *Deum ob generalem gratiam omni tempore velle omnes homines ſalvos fieri: ac peculiari gratia quoſdam tantum.* ibid.

XXVI. *Quod in omnibus juſtificationibus gratia quidem præmineat, ſed voluntas ei ſubjungatur: Quia gratia primò ſibi tanquam receptricem, & famulam donorum ſuorum præparat voluntatem.* 30.c.2

XXVII. *Conſenſum voluntatis per gratiam gigni, non ſolum ex gratia & illuſtratione, ſed etiam ex terrore & metu.* 31.c.1

XXVIII. *Poſſe eos qui gratia Dei in Chriſtum credunt, non credere, & eos qui perſeverant, à Deo recedere.* p.31.c.2

XXIX. *Promiſſio benedictionis omnium gentium ita completur quotidie, ut nec pereuntibus*

pereuntibus ſit excuſatio juſta, nec ſalvatio de ſua juſtitia gloriatio. 32.c.1

XXX. *Repetitio primi capitis libri ſecundi.* ibid.c.2

XXXI. *Omnibus ſecalis adfuiſſe omnibus hominibus generalem Dei bonitatem; ſed tantum ſalvandis peculiarem gratiam.* 33.c.1

XXXII. *Inter fideles varios eſſe gradus munerum Dei, id que non ex meritis eorum, ſed juſto & latenti Dei judicio.* ibid.

XXXIII. *Nemo perit qui perire non debet: ſed omnes ab æterno electi ſalvi fiunt.* ibid.c.2

XXXIV. *Non fruſtra laborari ad acquirenda bonoram operum merita vel orationibus inſiſti, quamvis incommutabile ſit Dei propoſitum ſuper ſalute electorum.* 34.c.1

XXXV. *Gratia datur electis, non ut otientur, vel à nullo hoſte impetantur: ſed ut bene operentur, & hoſtem vincant.* ibid.c.2

XXXVI. *Electio non tollit orandi ſtudium, ſed ejus effectus per orationem & bona opera completur.* 35.c.1

XXXVII. *De nullo ante finem vitæ hujus pronuntiari poteſt, quòd in electorum gloria ſit futurus: & nullius lapſi eſt deſperanda reparatio.* ibid.c.2

PRÆTERITORUM Sedis Apoſtolicæ Epiſcoporum autoritates de Gratia & libero arbitrio à S. Leone collectæ, quarum tituli ſunt.

I. *Quòd Adam omnes homines læſerit; nec quemquam, niſi Chriſti gratia, poſſe ſalvari.* 36.c.2

II. *Quòd nemo ſit bonus ſuis viribus, niſi participatione ejus qui ſolus eſt bonus.* ibid.

III. *Quòd niſi gratia Dei continua juvemur, inſidias Diaboli ſuperare non poſſumus.* 37.c.1

IV. *Quòd per Chriſtum libero bene utamur arbitrio.* ibid.

V. *Quòd omnia ſanctorum merita dona ſint Dei.* ibid.

VI. *Quòd omnis ſancta cogitatio & motus piæ voluntatis ex Deo ſit.* ibid.c.2

VII. *Quòd gratia Dei non ſolum peccata dimittat, ſed etiam adjuvet ne committantur, & præſtet ut lex impleatur, non ſicut ait Pelagius, facile, quaſi ſine gratia Dei difficiliùs poſſit impleri.* ibid.

VII. *Quòd præter ſtatuta ſedis Apoſtolicæ, omnes orationes Eccleſiæ Chriſti gratiam reſonant, qua genus humanum ab æterna damnatione reparatur.* 38.c.1

IX. *Quòd gratiam Dei etiam baptizandorum teſtetur inſtitata purgatio; cum exorciſmis & exſufflationibus ſpiritus ab eis abiguntur immundi.* ibid.

X. *Quòd profundiores quæſtiones nec contemnendæ ſint, nec penitus aſſerendæ.* 16.c.2

EPISTOLA AD SACRAM Virginem Demetriadem; ſeu de vera humilitate Chriſtiana Tractatus. 39

ARGUMENTUM Magnis laudibus veram humilitatem commendat, adverſamque illi ſuperbiam ſuis depingit coloribus: tum devotam Chriſto Virginem hortatur ut elationem caveat, ſeque ſinceritates humilitatis præſidio muniat. *ibid.*

CAP. I. PRÆFATIO. *Quanta fuerit Demetriadis nobilitas & virtus.* ibid.c.1

II. *Veras virtutes à falſis eſſe diſcernendas.* 40.c.1

III. *Primum humilitatis bonum, dilectionem & concordiam inter homines ſervare.* ibid.

IV. *Verum humilem gloriam & opes ſæculi faſtidire.* ibid.c.2

V. *Non ſolos pauperes, ſed etiam divites humilitate Chriſtiana ornari poſſe.* 41.c.1

VI. *Omnes ſanctos Eccleſiæ filios aliis rebus diſpares ſola humilitate pares fieri.* ibid.c.2

VII. *Veram humilitatem in perfecta & integra gratiæ confeſſione conſiſtere.* 42.c.1

VIII. *Superborum ruinam omnium eſſe graviſſimam.* ibid.c.2

IX. *Superbiam, qua quis ſuorum ſibi vult autor eſſe bonorum, omnis eſſe peccati initiam.* ibid.c.2

X. *Ex bonis operibus, ſuperbiam, & Pelagianam hæreſim eſſe natam: nec non & Pelagianorum reliquias.* ibid.c.1

XI. *Omnes in peccato natos à ſalute alienos eſſe, niſi in Chriſto renaſcantur.* ibid.c.2

XII. *In ſolo Deo eſſe gloriandum à quo*

omnis virtus, gloria, & ſapientia eſt. p.44.c.1
XIII. *Sine Chriſti operantis in nobis auxilio nihil boni nos agere, nec ita auferri liberum arbitrium, ſed juvari.* ibid.c.2
XIV. *In nullo gratia operationem ab humana voluntate prævenire.* 45.c.1
XV. *Ideo dari præceptum ut præcipientis quæratur auxilium, cui homo obediendo cooperetur.* ibid.c.2
XVI. *Quantoperè cavenda ſit in bonis operibus elatio, quæ omnia corrumpit.* ibid.
XVII. *Per humilitatem homo Deo verè ſubditur & unitur.* p.46.c.1
XVIII. *Demetriadi magis humilitate opus eſſe, propter & virginitatis puritatem, & familiæ ſplendorem.* ibid.
XIX. *Sine charitate quæ non quærit quæ ſua ſunt, nihil prodeſſe.* ibid.c.2
XX. *Unam proprii meriti gloriam omne eſſe peccato nocentiorem.* ibid.
XXI. *Superbiæ virus ſola humilitate & charitate, quæ ſe invicem complectuntur excludi.* p.47.c.1
XXII. *Nihil boni eſſe à nobis, quando nec ipſa recta oratio.* ibid.
XXIII. *Omnem rectum affectum, cogitatum, & Sermonem noſtrum eſſe à Deo.* 16.c.2
XXIV. *Quidquid virtutis & charitatis ſancti habent in hac vita, à Deo habent: quoniam & in cælo quidquid habituri ſunt, ab illo erit: ab eo portio, à quo erit plenitudo.* p.48.c.1

SERMONES IN PRÆCIPUIS TOTIUS anni feſtivitatibus ad Romanam plebem habiti.

SERMO I. In octava conſecrationis ejus I. p.49.c.1
Synopsis.
Cap. I. *S. Leo abſens electus gratias pro beneficio rependit, & Eccleſiæ ſuæ preces ſolicitè poſtulat.* ibid.
II. *Nemini vel de juſtitia ſua præſumendum, vel de miſericordia Dei diffidendum.* ibid.c.2
III. *Conventus Epiſcoporum in octava conſecrationis Romani Pontificis: in cujus ſede Petrus ſedet in ſucceſſoribus.* p.50.c.1

Observatio. In primum S. Leonis Sermonem. *ibid.*

SERMO II. In aniverſario die Aſſumptionis ejuſdem ad ſummi Pontificis munus II. 51.c.1
Synopsis.
Cap. I. *Ad Deum referendus honor Sacerdotii: Hujus figura in Melchiſedech præceſſit: utriuſque diſcrimen.* ibid.
II. *Quàm impar tanto oneri humana infirmitas: Chriſtus Eccleſiam ſemper regit, qui eam ſuper fidem in Petro laudatam fundavit.* ibid.c.2
III. *Petri elogia, qui Eccleſiæ curam etiam nunc non deſerit. Quo ſenſu Petra & fundamentum.* p.52.c.1
IV. *Petrus in ſucceſſoribus honorandus: Primas omnium Epiſcoporum: Profectus gregis, laus Paſtoris.* ibid.

SERMO III. In aniverſario die ejuſdem Aſſumptionis III. 52
Synopsis.
Cap. I. *Feſtivitatem hanc omnibus eſſe communem Chriſtianis, qui & reges ſunt & Sacerdotes.* ibid.
II. *Quanta Petro præ cæteris ſint Collata: Eccleſiam in fide ab ipſo prædicata eſſe fundatam.* p.53.c.1
III. *Tranſit in alios Apoſtolos poteſtas clavium, quam omnes in Petro acceperunt: pro eorum pariter fide Chriſtus oravit.* ibid.c.2
IV. *Petri precibus & ſolicitudini deberi, quiquid boni à ſucceſſoribus ejus agitur.* p.54.c.1

SERMO IV. In anniverſario Aſſumptionis ſuæ ad Pontificatum IV. 54
Synopsis.
Cap. I. *Omnia in Deum eſſe referenda.* ibid.c.1
II. *Quo quiſque altiorem in Eccleſia tenet locum, eo magis illi timendum eſſe.* ibid.c.2
III. *Chriſtum verum eſſe Sacerdotem ſecundùm ordinem Melchiſedech, & ſuæ ſemper adeſſe Eccleſiæ.* ibid.
IV. *Petrum Romanæ Sedis ſemper curam gerere.* p.55.c.1
V. *Illi potiſſimum honorem eſſe impendendum, cujus Sedi ſucceſſores ejus ſerviunt.* ibid.

SERMO V. De Collectis I. 55
Synopsis.
Eleemoſinæ commendatione præmiſſa Dominicam Collectarum eſſe monet. ibid.

SERMO VI. De Collectis II. 56.c.1
Synopsis.
Eleemoſinam alterum eſſe lavacrum à peccatis, & opus maximæ charitatis. ibid.

SERMO VII. De Collectis III. ibid.
Synopsis.
Collectas occaſione paganarum ſuperſtitionum eſſe inſtitutas, à quibus ne pauper quidem excluditur: Eleemoſyna cruciari Dæmones, pauperes à Collectarum fructu non eſſe alienos. ibid.

SERMO VIII. De Collectis & Eleemoſina IV. ibid.c.2
Synopsis.
Cap. I. *Evangelica luce gentilitiæ ſuperſtitionis tenebras repelli, à quibus omnia manant flagitia.* ibid.
II. *Ideò futurum judicium à Chriſto prædicitur, ut miſericordiæ largitate peccata redimantur.* p.57.c.1
III. *Collectas inſtitutionis eſſe Apoſtolicæ: occaſione paganicæ ſuperſtitionis eſſe ordinatas: verecundos maximè pauperes eſſe ſublevandos.* ibid.c.2
IV. *Hæreticos prodere Deo imprimis gratum. Manichæorum dogmata.* ibid.

SERMO IX. De Collectis & Eleemoſinis V. 58.c.1

SYNOPSIS.

CAP. I. *Collectarum conſuetudine ab Apoſtolis traditâ juvare fideles. Opes non tam poſſidendæ, quàm diſpenſandæ à Deo traditæ ſunt.* ibid.

II. *Quàm miſeri qui opes ſuas in proprium tantummodo uſum, non in pauperes expendunt.* ibid.c.2

III. *Sine miſericordia in pauperes, cæteras virtutes non prodeſſe.* ibid.

IV. *Fidem ſine operibus mortuam eſſe, per charitatem vivificari. Eleemoſynâ ac temperantia bona quæ?* 59.c.1

SERMO X. De Collectis & Eleemoſynis VI. 59.c.1

SYNOPSIS.

CAP. I. *Quantum ultima ſententia judicis noſtri miſericordiæ commendet opera.* ibid.

II *Unde Collectarum conſuetudo originem traxerit in Eccleſia.* ibid.c.21

SERMO XI. De Jejunio decimi menſis, & Collectis I. 60.c.1

SYNOPSIS.

CAP. I. *Homo ideò conditus, ut ſuum imitetur autorem, & hoc Dei donum eſt.* ibid.

II. *Charitatem non Deum ſolum, ſed & proximum complecti, ipſóſque inimicos: quæ chriſtianæ charitatis latitudo eſt.* ibid.c.2

III. *Omnibus Dei judiciis ſubditus quiſque debet eſſe, nec minùs de inopia, quàm de abundantia gratias agere.* ibid.

IV. *Jejunio, Oratione & Eleemoſinâ omnes virtutes comprehendi.* ibid.p.61.c 1

SERMO XII. De jejunio decimi menſis, & Collectis ejuſdem II. 61

SYNOPSIS.

Jejunium menſis decimi cur inſtitutum ejuſdem & Chriſtianæ erga pauperes miſericordiæ laus. ibid.

SERMO XIII. De Jejunio decimi menſis, & de Eleemoſynis ejuſdem III. 61.c.2

SYNOPSIS.

CAP. I. *Ager cordis quibus modis colatur, ac fecundetur.* ibid.

II. *Diabolum magis tunc in fideles ſævire, cum bona opera vel indicuntur vel exercentur.* 62.c.1

SERMO XIV. De Jejunio decimi menſis, & de Eleemoſynis ejuſdem IV. 62

SYNOPSIS.

CAP. I. *Triplex orationis, Jejunii & Eleemoſinæ remedium adverſus tentationes Diaboli & vulnera peccati.* 16.c.1

II. *Jejunii præceptum, ſicut & præceptum dilectionis, non eſſe nova legis gratia abrogatum: Eidem miſericordiæ opera eſſe jungenda.* ibid.c.2

SERMO XV. De Jejunio decimi menſis & Eleemoſynis ejuſdem V. 63

SYNOPSIS.

CAP. I. *Divites & Deo gratias agant, qui opes eis largitur, & has cum pauperibus communicent.* ibid.c.1

II. *Cur inſtitutum decimi menſis jejunium. Efficax oratio, cui eleemoſyna ſuffragatur.* ibid.c.2

III. *Hæreticos diabolo ad corrumpendos fideles famulari ſub Chriſtiano nomine.* ibid.

IV. *Manichæorum hæreſis omnium ſordium ſentina. Quid in eos Leo geſſit Romæ.* 64.c.1

V. *Eoſdem eſſe & fugiendos & prodendos.* ibid.c.2

VI. *Zelo adverſus hæreticos gratiores fieri apud Deum orationes, jejunia & eleemoſynas.* ibid.

SERMO XVI. De Jejunio decimi menſis, & de Eleemoſynis ejuſdem VI. 65

SYNOPSIS.

CAP. I. *Jejunium à lege veteri in novam tranſlatum & Deo ex grati animi ſenſu deberi & orationem efficaciorem efficere.* ibid.c.1

II. *Pium fœnus cum Deo exercendum: Fœnus verò quàm injuſtè & impiè ab hominibus exigatur.* ibid.

III. *Quilibet ſequatur ex fœnore eventus, ſemper mala eſt ratio fœnerantis.* ibid.c.2

IV. *Aliquorum abundantiam & aliorum inopiam ad hoc eſſe ordinatam, ut dives Dei bonitatem imitetur.* 66.c.1

SERMO XVII. De Jejunio decimi menſis, & Eleemoſynis VII. 66

SYNOPSIS.

CAP. I. *Animam licet regeneratam, & ex ſe in deteriora declivem, & ex Dei benignitate pluribus munitam eſſe præſidiis.* ibid.c 1

II. *Communem toti Eccleſiæ abſtinentiam indici, ut & à partu & à ſoliditate diabolus ſuperetur.* ibid.c.2

III. *Sterilem arborem Chriſtus damnavit, ut miſericordiæ opera commendaret. Ut homo Chriſtianus impugnetur aſſiduè, quæque ſint piorum arma contra inviſibiles hoſtes.* 67.c.1

SERMO XVIII. De Jejunio decimi menſis, & Eleemoſynis VIII. 67.c.1

SYNOPSIS.

CAP. I. *Abſtinentia Domino viam parat & mentem erigit ad cœleſtia.* ibid.

II. *Cur quatuor temporum jejunia inſtituta, quibus & ſubjungendum jejunium à vitiis.* ibid c.2

III. *Impendendum eſſe charitati, quod deliciis ſubtrahitur, Deóque omnia referenda. Jejuniorum Chriſtianorum tempora quæ ſint, déque duplici jejunio.* 68.c.1

SERMO XIX. De decimi menſis Jejunio IX. 68

SYNOPSIS.

CAP. I. *Alia in lege pro tempore inſtituta, alia etiam in nova lege permanſura, quale jejunium & omnia præcepta moralia.* ibid.c 2

II. *Jejunium decimi menſis Eccleſiaſticis regulis præſcriptum pro agendis Deo de perceptis terræ fructibus, gratiis. Terræ fœcunditatem ubertas animorum æmuletur, ut Dei homo ſit imitator.* 69 c.1

III. *Omnia præcepta continet charitas, qua homo à beſtia diſcernitur. Sic diligendus proximus à nobis, quomodo nos à Deo. A miſericordia operibus ne pauper quidem excluditur.* ibid.c.2

SERMO XX. In ſolemnitate Nativitatis Domini noſtri Jeſu Chriſti I. 70

Synopsis.

Cap. I. *Neminem extraneum eſſe à lætitia Nativitatis Domini, quæ ſola ſine ſorde peccati eſt.* ibid.c.1

II. *Miram eſſe hujus myſterii diſpenſationem* ibid c.2

III. *Qui novum hominem vult induere, ei veterem eſſe deponendum.* ibid.

SERMO XXI. In Nativitate Domini II. 71

Synopsis.

Cap. I. *Incarnatione verbi primam Dei erga homines diſpoſitionem compleri, ſed Sacramento occultiore.* ibid.c.1

II. *Novo ordine, nova Nativitate Filium Dei eſſe generatum.* ibid.c.2

III. *Cur ex virgine naſci Chriſtus elegerit.* 72.c.1

IV. *Illuſum eſſe diabolum per Incarnationem ex Virgine.* ibid,

V. *Ideò natum eſſe Chriſtum in carne, ut renaſceremur ex Spiritu.* ibid.c.2

VI. *Non Hominis-Dei, ſed novi ſolis ortum Manichæos colere.* ibid.

SERMO XXII. In Nativitate Domini III. 73

Synopsis.

Cap. I. *Utramque Chriſti generationem eſſe inenarrabilem, & utramque naturam editam eſſe à Maria, alteram alteri mixtam.* ibid.c.1

II. *Error Arrii unde? Incarnationis explicatur ſacramentum.* ibid.c.2

III. *Neceſſitas Incarnationis, ut hominum errores & peccata auferrentur.* 74.c.1

IV. *Fidem & virtutem Incarnationis unam ſemper & eandem fuiſſe, quæ hodie.* ibid.

V. *Non carnali lætitiâ Dominicam Nativitatem, ſed ſpirituali celebrandam. Quod Chriſtus caro noſtra ſit naſcendo, nos caro ejus renaſcendo.* ibid.c.2

SERMO XXIII. In Nativitate Domini IV. 75

Synopsis.

Cap. I. *Per Verbi Incarnationem figuras & promiſſiones eſſe completas.* ibid.

II. *Niſi Deus fieret homo, nullum hominis vulneribus remedium ſupereſſe.* ibid.c.2

III. *Chriſtum verum Deum eſſe & verum hominem, ſolùmque ſine peccato conceptum; cujus Nativitatis imago in baptiſmate.* ibid.

IV. *Ab hac alienos eſſe Manichæos Chriſtum negantes corporaliter natum.* 76.c.1

V. *Alios hæreticos nonnihil habere ſani, Manichæos nihil non impium.* ibid.

VI. *Ab illorum ficta pietate cavendum: unitati fidei ſine qua nihil verum inhærendum eſſe.* ibid c.2

SERMO XXIV. In Nativitate Domini V. 77

Synopsis.

Cap. I. *Rudibus Eccleſiæ filiis debitorem ſe fatetur Leo. Non in ſola mandatorum obſervantia, ſed & in tramite fidei anguſtam eſſe viam.* ibid.

II. *Verbum Patri æquale & conſubſtantiale, per Incarnationem Patre minorem factum, noſtræque naturæ participem.* ibid.c.1

III. *Profundum Incarnationis Myſterium expenditur.* ibid.c.3

IV. *Chriſtum in veteri lege prænuntiatum, in nova miſſum, nonniſi Spiritu Dei cognoſci poſſe.* 78.c.1

V. *Niſi Verbum caro fieret, mors regnaret ab Adam. Filius Dei Homo factus, ut homines fierent filii Dei. Virtus baptiſmatis.* ibid.c.2

VI. *Incarnationem, & myſterium eſſe, & exemplum.* ibid.

SERMO XXV. In Nativitate Domini VI. 79

Synopsis.

Cap. I. *Nativitatis & infantiæ Chriſti myſteria nunquam non eſſe recolenda.* ibid.c.1

II. *Eccleſiam, dum Chriſti ortum veneratur, ſuum celebrare.* ibid.

III. *Quæ ſit pax, quam Chriſtus ſine ſemine naſcens, largitur.* ibid.c.2

IV. *Qui filius Dei eſt, Deum imitetur, Dei gratiæ voluntatique ſerviat.* 80.c.1

V. *Natalis Domini, natalis eſt pacis. Pax mundi & electorum qualis?* ibid.

SERMO XXVI. In Nativitate Domini VII.

Synopsis.

Cap. I. *Æqualis eſſe periculi alterutram in Chriſto negare naturam.* ibid.c.1

II. Verbum caro factum eſt: *Quomodo intelligendum? Qui effectus?* 81.c.1

III. *Diabolum variè homines tentare pro variis eorum affectibus & ſtudiis.* ibid.c.2

IV. *Quod ſoli orienti quidam Chriſtiani ſe inclinant, ex ſuperſtitione eſſe.* ibid.

V. *Cœleſtia corpora hominum utilitati ſervire* ibid 82.c.1

VI. *Quis rectus creaturarum uſus. Homo ad præſentia natus, ad futura renatus.* ibid.c.2

SERMO XXVII. In Nativitate Domini VIII. 82

Synopsis.

Cap. I. *Quantâ lætitiâ myſterium Chriſti naſcentis ſit excipiendum.* ibid.c.1

II. *A carne animâque in Chriſto humana nullo momento verbum abfuiſſe.* 83.c.1

III. *In delendo peccato Adæ voluntario juſtitiam eſſe ſervatam.* ibid.

IV. *Varii errores circa Incarnationem Domini.* ibid.c.2

V. *Neſtorii & Eutychis impia dogmata.* ibid.

VI. *Veritatem utriuſque naturæ in Chriſto, in unitatem perſonæ convenire.* 84.c.1

VII. *Quomodo plenitudo divinitatis corporaliter in Chriſto inhabitat, & in Eccleſia.* ibid.c.2.

SERMO XXVIII. In Nativitate Domini IX. 84

Synopsis.

Cap. I. *Quæ pax ab Angelis nuntietur naſcente Chriſto.* ibid.c.1

II. *Myſteria quoad diſpenſationem ſolium corporalem tranſiiſſe.* 85.c.1

III. Dixit Dominus Domino meo *expenditur.* ibid.

I V. *In adoptantis miſericordia gloriandum. Infantiam Chriſti eſſe honorandam.* ibid.c.2

SERMO XXIX. In Nativitate Domini X. 86

SYNOPSIS.

CAP. I. *Utramque Chriſti generationem ineffabilem eſſe.* ibid.c.1

I I. *Diverſi errores circa Incarnationem Verbi.* ibid.

I I I. *Divinitatis plenitudinem corporaliter Chriſtum inhabitaſſe.* ibid.c.2

I V. *Conceptionem Chriſti inter omnes eſſe ſingularem.* ibid.

V. *Utriuſque in Chriſto naturæ proprietates expenduntur.* 87.c.1

V I. *Chriſtum Patri & Matri conſubſtantialem, ex utroque nos ſalvare.* ibid.c.2

VII. *Unam Chriſti fidem omnes omnium ſeculorum fideles ſalvare. Genealogia Chriſti apud Matthæum & Lucam, cur diverſa.* ibid.

SERMO XXX. In Solemnitate Epiphaniæ Domini noſtri Jeſu-Chriſti I. 88

SYNOPSIS.

CAP. I. *Chriſtus natus ab omnibus vult agnoſci, dat ſignum ſtellæ, ſimúlque donum intelligendi, & requirendi.* ibid.c.1

I I. *Fruſtrà Herodes in Chriſtum ſævit. Magi fidem ſuam muneribus proteſtantur.* ibid.

I I I. *Malitiam Herodis in infantium bonum Chriſtus ordinat: Quas in Deo infante virtutes imitari debeamus.* ibid.c.2

SERMO XXXI. In Epiphaniæ Solemnitate II. 89

SYNOPSIS.

CAP. I. *Herodes Chriſtum natum mundo nunciat, cùm è mundo tentat auferre. Chriſtus in Ægyptum exulans, ſaluti Ægyptum præparat.* ibid.c.1

I I. *Quantùm debeamus Deo cæcitas Judæorum demonſtrat, qui non agnoverunt ut crucifigerent.* ibid.c.2

I I I. *Felicior infantium ignorantia, quàm Sacerdotum Judæorum ſcientia. Chriſtus infantiam parvulorum de ſua conſecrat infantia.* ibid.

V I. *Magorum vocatio vocationis noſtræ primordia. Eorum munera quiſque debet æmulari, ut Chriſto ſalutem noſtram operanti cooperemur.* 90.c.1

SERMO XXXII. In Epiphaniæ Solemnitate III. 90

SYNOPSIS.

CAP. I. *Tunc Chriſtus mundum liberaturus venit, cùm omnes concluſi erant ſub peccato, ut nemo de ſuis meritis gloriaretur.* ibid.c.1

I I. *Cur ſub Herode natus, cur ſtellâ demonſtratus? Gratia intus operabatur; ut ſignum intelligeretur & Chriſtus inquireretur.* ibid.c.2

I I I. *Quanta Judæorum cæcitas Chriſto naſcente. Implet gentium vocatio promiſſionem Abrahæ factam.* 91.c.1

V I. *Cur Magi, adorato Chriſto, per aliam viam revertuntur. Cur Chriſtus in Ægyptum transferri voluit.* ibid.

V. *Gratiarum actione celebranda hæc feſtivitas, in qua vocationis gentium primitiæ. Quomodo ſtellam imitabimur.* ibid.

SERMO XXXIII. In Epiphaniæ Solemnitate IV. 92

SYNOPSIS.

CAP. I. *Magi à longinqua regione vocati, ut chriſtiana fides roboraretur, quæ Deum & hominem Chriſtum credit.* ibid.c.1

I I. *Magi prophetiâ Balaam edocti, Judæorum reſponſo confirmati. Iſti ſpe Ducis temporalis decepti: Herodes timore conſortis turbatus.* ibid.c.2

I I I. *Magorum iter, munerúmque delectus gratia intùs docentis opus fuere. Eorum diligentia fidei noſtræ ſerviebat.* ibid.

I V. *Manichæorum impietas Incarnationis fidem ac veritatem evertit.* 94.c.1

V. *Manichæi vitandi: eorum ſacrilegia detecta. Pro iiſdem aliiſque hæreticis preces fundere, Eccleſia inſtituum.* ibid.c.2

SERMO XXXIV. In Epiphaniæ Solemnitate V. 94

SYNOPSIS.

CAP. I. *Stellam, quæ Magos efficaciter movit & perſeveranter attraxit, & gratiæ Chriſti Sacramentum fuit, & vocationis noſtræ exordium.* ibid.c.1

I I. *Adhuc Herodes in diabolo ſævit contra Eccleſiæ filios, & Judæi Herodi ſerviunt ipſa veritate obcæcati, & omnis religionis expertes facti: horum loco gentes ſuccedunt.* ibid.c.2

I I I. *Pro Judæis orandum eſſe veritas docet. Gratiæ Dei ſtrenuè cooperandum. Gratia operaturæ præſtat auxilium, obedientia mollit imperium.* 95.c.1

I V. *Omnes Deus invitat beneficiis, cui ſi non obedit homo, ſibi ipſa ſupplicium eſt mens dura & ingrata. Terreſtria deſerenda, cœleſtia appetenda ſunt, ut ſanctorum ſocietati jungamur.* ibid.c.2

SERMO XXXV. In Epiphaniæ Solemnitate VI. 96

SYNOPSIS.

CAP. I. *Myſteria ſemper honoranda; quæ & virtute remanent, & adhuc in Eccleſia adimplentur. Gratia intùs operatur, quod exteriùs ſtella ſignificat. Quomodo munera eadem offeruntur à fidelibus.* ibid.c.1

I I. *Adhuc diabolus Herodis perſonam gerit, in Judæis invidiam, in hæreticis fallaciam, in Paganis ſævitiam exercens. Sed & Chriſtus per charitatem triumphat in ſuis membris.* ibid.c.2

I I I. *Perſecutionibus crevit Eccleſia. Gloria principum, Chriſto ſervire. Timenda in pace Eccleſiæ cupiditatum perſecutio, quibus dæmon colitur, non minus quàm ſacrificiis.* ibid.

I V. *Pœnitendum, dum pœnitentiæ locus eſt: nec difficultati cedendum, ſed orandus Deus qui das ut petatur, ut det quod petitur, & malæ conſuetudinis vincula abrumpat.* 97.c.1

SERMO XXXVI. In Epiphaniæ Solemnitate VII. 97

SYNOPSIS.

CAP. I. *Opere imitari neceſſe eſt, quod fide creditur. Myſteria Chriſti & ſacramenta ſunt & exempla.* ibid.c.2

I I. *Infantia Chriſti, quæ lex eſt vivendi, nihil niſi crucem & humilitatem prædicat.* ibid.

III. *Tota Chriſti fortitudo, humilitas: quæ tota ſapientia Chriſtianæ diſciplina, & cujus infantia eſt magiſtra.* 98.c.1

IV. *In quo ſita ſit infantia Chriſtiana, ad quam nos Chriſti infantia invitat.* ibid.

SERMO XXXVII. In Epiphaniæ Solemnitate VIII. 98

SYNOPSIS.

CAP. I. *Stella gratiam, Magi omnes gentes, Herodes paganos, infantes occiſi Martyres figurant. Omnium eſt temporum præſens feſtivitas.* ibid.c.2

II. *Sola fidei luce attingi poſſe Chriſti Dei hominiſque myſterium, reparando homini neceſſarium.* ibid.

III. *Chriſti gratia, ſine qua nihil poſſumus, & voluntatis initium, & ipſum operis effectum operatur; à qua ne deſerantur, etiam ſanctis cauſſa eſt tremendi atque metuendi. Quibus ſignis quiſque experiri poteſt, an in ipſo Deus habitet?* 99.c.1

IV. *Ex charitate imprimis habitatorem cordis Deum cognovimus. Charitati uni laborandum.* ibid.c.2

SERMO XXXVIII. De Quadrageſima I. 99

SYNOPSIS.

CAP. I *Hebræorum exemplo eſſe jejunandum, ut à corporeis etiam hoſtibus eruamur.* ibid.c.2

II. *Quadrageſimæ præſertim tempore parari inſidias à dæmone.* 100.c.1

III. *Cur Chriſtus tentari voluerit, & quantæ ſint hominis pugnæ in hac vita.* ibid.

IV. *Quanta invidia dæmonis: Quæ Chriſtianorum arma?* ibid.c.2

V. *Quæ potiſſimùm virtutes jejunium comitari debeant?* 101.c.1

VI. *In miſericordiæ maximè operibus verum jejunium eſſe.* ibid.

SERMO XXXIX. De Quadrageſima II. 101

SYNOPSIS.

CAP. I. *Semper in hac vita proficiendum eſſe.* ibid.c.2

II. *In id maximè enitendum Quadrageſimæ tempore, quo magis ſævit diabolus.* 102.c.1

III. *Cur Chriſtus eſuriens non mutavit lapides in panem?* ibid.

IV. *Non ſterilem eſſe debere Quadrageſimæ inediam.* ibid.c.2

V. *Miſerationem & clementiam Principum imitandam eſſe Quadrageſimæ tempore.* ibid.

SERMO XL. De Quadrageſima III. 103

SYNOPSIS.

CAP. I. *Quanta conſcientiæ puritate jejunium celebrari debeat? Quomodo ſe quiſque examinare.* ibid.c.1

II. *Audacia diaboli in tentatione Chriſti. Nos cautiores reddere debet, hoc præſertim tempore.* ibid.c.2

III. *Miſeratione jejunium ſanctificari.* 104.c.1

SERMO XLI. De Quadrageſima IV. 104

SYNOPSIS.

CAP. I. *Quadrageſimam purgandis animarum ſordibus ſalubriter eſſe inſtitutam.* ibid.c.2

II. *Omnibus virtutibus ſtudendum hoc tempore, quæ ex voluntate penſantur.* ibid.

III. *Ex ipſa pietate inſidiari diabolum: cujus tentationum erga Chriſtum ordo & ratio explicantur.* 105.c.1

IV. *De perverſa Manichæorum abſtinentia.* ibid.c.2

V. *Eoſdem in honorem ſolis & lunæ die Dominica & Fer. 2. jejunare, à participatione ſanguinis Chriſti abſtinere, &c.* 106.c.1

VI. *Ut per opera virtutum ſanctificetur Quadrageſima.* ibid.

SERMO XLII. De Quadrageſima V. 106

SYNOPSIS.

CAP. I. *Quomodo gratiæ coperetur homo, ut interius renovetur, quod nemini non eſt neceſſarium.* ibid.c.2

II. *Paucos eſſe, quos vel adverſa non turbent, vel proſpera non inflent.* 107.c.1

III. *Omnibus neceſſitatem pœnitendi incumbere.* ibid.c.2

IV. *Maxime operibus miſericordiæ deleri peccata.* ibid.

SERMO XLIII. De Quadrageſima VI. 108

SYNOPSIS.

CAP. I. *Quadrageſimæ maximè tempore purganda eſſe vetuſtatis vitia, à quibus nemo immunis.* ibid.c.1

II. *Jejuniis conjungi debere animi integritatem, pacis unitatem, & eleemoſynæ largitatem, à qua nemo excluditur.* ibid.c.2

III. *Humilitatis & lenitatis ſpiritu, ſuperbiæ & vindictæ ſtudium pellendum.* 109.c.1

SERMO XLIV. De Quadrageſima VII. 109

SYNOPSIS.

CAP. I. *Omnes ſive juſtos, ſive peccatores, ſive cathecumenos, parare Domino viam debere per Quadrageſimam.* ibid.c.2

II. *Miſericordiæ & veritati ad imitationem Dei, fidei & charitati inſtandum Quadrageſimæ tempore.* 110.c.1

III. *Chriſto impendi, quod pro Chriſto præbetur.* ibid.c.2

IV. *Omnium virtutum exercitio incumbendum hoc tempore.* ibid.

SERMO XLV. De Quadrageſima VIII. 111

SYNOPSIS.

CAP. I. *Non ſolum vitia, ſed & errores eſſe repellendos; geminamque agnoſcendam in Chriſto naturam.* ibid.c.2

II. *In omnibus actionibus Chriſti varia elucere utriuſque naturæ teſtimonia.* 112.c.1

III. *Quæ de Chriſto incarnato ſint credenda.* ibid.

IV. *Non ſolum eleemoſynis, ſed & offenſarum remiſſione jejunium & orationem fructuoſa reddi.* ibid.c.2

SERMO XLVI. De Quadrageſima IX. 112

SYNOPSIS.

CAP. I. *Majorum, id eſt, quadrageſimalium jejuniorum tempore per crucis tolerantiam ad Paſchale feſtum Chriſtianos præparari.* ibid.c.2

II. *Non ſolam probitatem ſervandam, ſed &*

fidem; maximè verò divinitatis & humanitatis in Chriſto. 113.ibid.c.2

III. *Miſericordiâ & offenſarum maximè remiſſione Deum placari.* ibid.

SERMO XLVII. De Quadrageſima X. 114

Synopsis.

Cap. I. *Ad Paſchale Sacramentum, quod alia omnia conſecrat, omnes per quadraginta dierum jejunium præparare ſe debere: quod totum in eis gratia operatur, ex non diligentibus diligentes faciens.* ibid.c.1

II. *Invidiam de bono proximi, quæ diaboli propria eſt, maximè eſſe cavendam.* ibid.c.2

III. *Sine charitate nudas eſſe & infructuoſas virtutes: nullum debere illius virtutis eſſe terminum.* 115.c.1

IV. *Miſericordiâ quemque debere miſericordiam promereri.* ibid.

V. *Eleemoſynas abundè eſſe erogandas hoc tempore.* ibid.

SERMO XLVIII. De Quadrageſima XI. 15

Synopsis.

Cap. I. *Jejunium Quadrageſimæ maximum & ſacratiſſimum omnibus ſine exceptione indictum eſſe, quia omnibus neceſſarium, cùm nemo ſit immunis à culpa.* ibid.c.1

II. *Quàm pauci viam ſalutis intrant, quàm multi temporalibus occupantur.* 116.c.1

III. *Sicut magis inſidiatur & ſævit diabolus Quadrageſimæ tempore, ita magis Deo ſaluique ſuæ vacare Chriſtianos debere.* ibid.c.2

IV. *Ut Paſchali feſto nos præparemus exequenda eſſe Dei mandata, quæ ideò dantur, ut & gratia Dei quæratur, & propria vita velut in ſpeculo conſpiciatur.* ibid.

V. *Primum miſericordiæ effectum, quod eſt oblivio delictorum, & optandum à Deo & præſtandum eſſe proximo.* 117.c.1

VI. *Eum qui filius haberi cupit, debere fratris habere charitatem; & eleemoſynam largiri, ut miſericordiæ divinæ miniſtrum.* ibid.

SERMO XLIX. De Quadrageſima XII. 117

Synopsis.

Cap. I. *Ad Paſchale convivium debere quemque ſe præparare per diſcuſſionem conſcientiæ, & emendationem vitæ.* ibid.c.2

II. *Miſericordiam exercendam, à vitiis jejunandum, rebus cœleſtibus eſſe inhærendum.* 118.c.1

III. *Ad Paſchale ſacramentum, quod in remiſſionem peccatorum conditum eſt, quemque præparari, cum illud remiſſione offenſarum imitatur.* ibid.c.2

SERMO L. De Paſſione Domini I. 118

Synopsis.

Cap. I. *Per ſolam verbi Incarnationem ſalutem homini contingere, cujus fides etiam in veteri teſtamento, & ante legem neceſſaria.* ibid.c.2

II. *Per verbi potentiam & carnis humilitatem, ſalutem pari.* 119.c.1

III. *Non ſpernendam ejus crucem & abjectionem, qui unico verbo in Paſſione proſtravit ſatellites.* ibid.

IV. *Ultrò ſe Chriſtum tradidiſſe morti, qui & Petri zelum repreſſit, & ſervi aurem reſtituit.* ibid.c.2

V. *Morte Chriſti nos liberari, Judæos & Judam accuſari, qui tamen etiam potuiſſent illâ redimi.* ibid.

SERMO LI. De Paſſione Domini II. Habitus Feriâ quartâ. 120

Synopsis.

Cap. I. *Converſionem latronis qui ad crucem uſque reus repente Confeſſor Chriſti factus eſt, ſolius gratiæ opus eſſe.* ibid.c.1

II. *Omnes creaturas, cum teſtimonium Chriſto in cruce reddiderunt, ſententias in Judæos protuliſſe.* ibid.c.2

III. *Chriſtianos humilitati & patientiæ Chriſti conformes fieri debere; nec aliam eſſe viam ad æterna.* ibid.

SERMO LII. De Paſſione Domini III. Habitus Dominico die. 121

Synopsis.

Cap. I. *Crucis & redemtionis myſterium antiquitùs præfiguratum, duas in Chriſto naturas exigere.* ibid.c.1

II. *Diſtinctas eſſe utriuſque proprietates, voluntariaſque humanas paſſiones.* ibid.c.2

III. *Quàm iniquè de bonitate Domini diffidit Judas, quem à corporis & ſanguinis ſui communione non repulerat.* ibid.

IV. *Triſtitiam & formidinem noſtram voluntariè à Chriſto fuiſſe ſuſceptam.* ibid.

V. *Petri converſionem interioris Chriſti intuitûs opus fuiſſe.* 122.c.1

VI. *Quantorum malorum Judæis origo fuêre clamores quibus Chriſtum morti addixerunt.* ibid.

SERMO LIII. De Paſſione Domini IV. Feriâ quartâ. 122

Synopsis.

Cap. I. *De crucifixione Chriſti, in qua per latrones electorum & reproborum diſcretio figuratur.* ibid.c.1

II. *Imperitas eſſe Judæorum in Chriſtum blaſphemias, cùm prædictum eſſet, non eum deſcenſurum, ſed regnaturum à ligno.* 123.c.1

III. *In cruce, quæ veri altaris ſacramentum eſt, ſanguine Chriſti chirographum peccati eſſe deletum, & latronem mirabiliter converſum.* ibid.

IV. *De aceto deguſtato, verbo* Conſummatum eſt, *inclinatione capitis & morte Chriſti.* ibid.c.2

V. *Charitate & puritate parari corda ad Paſchale feſtum celebrandum.* ibid.

SERMO LIV. De Paſſione Domini V. Die Dominica habitus. 124

Synopsis.

Cap. I. *Salutem noſtram eſſe in Cruce poſitam.* ibid.c.1

II. *De oratione Chriſti & duplicis voluntatis conflictu, qui ad noſtram eruditionem ordinatus eſt.* ibid.c.2

III. *De Chriſti erga Judam lenitate, ſcelerata Judæ pœnitentia, & hominis per Chriſtum redemptione.* ibid.

SERMO LV. De Paſſione Domini VI. Feriâ quartâ. 125

Synopsis.

Cap. I. *Chriſtum voluntariò comprehenſum noluiſſe defendi.* ibid.c.1

II. *Chriſtum iiſdem verbis infidelium conſcientias cadere, fidelium corda firmare: Caipham dum veſtem ſuam ſcidit ſacerdotali ſe honore ſpoliaſſe.* ibid.c.2

III. *Quæ cæcitas ſacerdotum, qui linguis crucifigunt Chriſtum, & manus retrahere à cæde videri volunt. Eorumdem circa pecuniam Judæ cæca ſuperſtitio.* ibid.

IV. *Chriſtum in cruce exaltatum omnes creaturas in ſua paſſionis communionem traxiſſe.* 126 c.1

V. *Chriſtianos tanto precio redemptos à diaboli laqueis cavere debere, qui vana aſtrorum ſcientia homines deludit.* ibid.

SERMO LVI. De Paſſione Domini VII. Habitus die Dominico. 126

Synopsis.

Cap. I. *Cur in ſolennitate Paſchali pati Chriſtus elegerit.* ibid.c.2

II. *Judæos crimini intentos, ea quæ legis erant, omiſiſſe.* 127.c.1

III. *Chriſtum eo tempore corporis & ſanguinis ſacramentum condidiſſe, quo conſilium de morte ejus habebatur: ejuſdem in Judam benignitas, & Judæ pervicacia.* ibid.

IV. *Judam corpore cœnæ adfuiſſe, mente ſceleri intentum. Chriſti Sermo poſt Cœnam, oratio in horto, commune cum Patre de morte ſua conſilium.* ibid.c.2

V. *Chriſti oratione & trepidatione noſtram formidinem pelli.* 128.c.1

SERMO LVII. De Paſſione Domini VIII. Feriâ quartâ. 128

Synopsis.

Cap. I. *Chriſtum depulſa trepidatione infirmitatis, ſe volentem trahi paſſum eſſe.* ibid.c.2

II. *Quæ præjudiciis Pilatum Judæi ad damnandum Chriſtum impulerint: quantâ ille ignaviâ ceſſerit clamantibus.* ibid.

III. *Pilati crudelitatem in Chriſtum ex nonnulla clementia deſcendere & Judæos toto ſcelere gravari.* 129.c.1

IV. *Chriſtum, dum lignum ſupplicii geſtavit, in ſceptrum convertiſſe.* ibid.

V. *Per Simonem Cyren. figuratas eſſe gentes ad fidem Crucis Chriſti vocandas, & novo ſacrificio ſanctificandas.* ibid.c.2

VI. *Interiori præſertim intuitu Crucem Chriſti aſpiciendam eſſe.* ibid.

VII. *Quomodo Chriſtus exaltatus omnia trahat ad ſe: Quæ excellentia Chriſtianæ Religionis? Quanta Crucis virtus?* 130.c.1

VIII. *Non nobis eſſe vivendum, ſed Chriſto pro nobis mortuo.* ibid.

SERMO LVIII. De Paſſione Domini IX. 130

Synopsis.

Cap. I. *Myſteria legis novæ in antiqua prænunciata eſſe, & in Evangelio narrata.* ibid.c.2

II. *Non mœſtè celebranda eſſe feſta Paſchalia, quæ veram nobis redemtionem pepererunt.* ibid.

III. *Figuras impletas apparere in morte Chriſti, in qua diabolus ſua fraude captus eſt.* 131.c.1

IV. *Quantoperè cavenda avaritia ex lapſu Judæ: Petrum ex timore titubantem, ex charitate per interiorem Chriſti aſpectum ſurrexiſſe.* ibid.c.2

SERMO LIX. De Paſſione Domini X. 132

Synopsis.

Cap. I. *Quam vanè de affectato regno accuſatus eſt Chriſtus.* ibid.c.1

II. *Quidquid egit Chriſtus divinæ poteſtatis fuiſſe, non terreni regis.* ibid.

III. *Cur Chriſtus mulierum lachrymas compeſcuerit.* ibid.c.2

IV. *Quomodo Chriſtus ſupplicia in hoſtem ſuum retorſerit.* ibid.

V. *Blaſphemantes in Chriſtum Judæos omnes creaturæ condemnant: & eos omnibus religionis ſacramentis privatos velum ſciſſum demonſtrat.* 133 c.1

SERMO LX. De Paſſione Domini XI. Dominicâ die habitus. 133

Synopsis.

Cap. I. *Quanta ſit humani intellectus hebetudo ad Myſteria contemplanda.* ibid.c.2

II. *Fidem Incarnationis, & per ſymbolum edoceri, & Petram eſſe ſuper quam Eccleſia ædificatur.* ibid.

III. *Diabolum malignitate ſua eſſe deceptum: Orationem Chriſti pro inimicis eos ad fidem, prædicante Petro, adduxiſſe.* 134.c.1

IV. *Judam ideo deſperaſſe, quia nunquam in Chriſtum prædicantem crediderat.* ibid.c.2

V. *Mortem Chriſti in Judæorum mente crudelem, in morientis virtute eſſe mirabilem.* ibid.

SERMO LXI. De Paſſione Domini XII. 135

Synopsis.

Cap. I. *Attente contemplandam eſſe Domini Paſſionem, cujus fides pendet ex fide Incarnationis.* ibid.c.1

II. *Cur Filius, qui æqualis eſt Patri, & ſolus ſine peccato, ſit Incarnatus, & non alia perſona.* ibid.

III. *Quanti ſint pretii mors & Sacrificium Chriſti in Cruce.* ibid c.2

SERMO LXII. De Paſſione Domini XIII. Feriâ quartâ. 136

Synopsis.

Cap. I. *Gratuitam eſſe reparationis gratiam: à nullo expectandam fuiſſe niſi à Chriſto, qui ſolus innocens fideles in ſe credentes, etiam in veteri teſtamento juſtificavit.* ibid.c.2

II. *Eadem myſteria in utroque teſtamento: in uno velata, in altero revelata.* 137.c.1

III. *Paſcha non ritè celebrari, niſi à credentibus: Miraculis quæ Chriſto moriente facta ſunt, quemque erudiri: Mirabiles mortis Chriſti effectus.* ibid.

VI. *Quicquid factum eſt à Chriſto, noſtri cauſſa factum eſſe: à quo nos infidelitas exortes facit.* ibid.c.2

V. *Chriſti inimicos per ejus gratiam eſſe deſtructos.* 138.c.1

SERMO

SERMO LXIII. In Paſſione Domini XIV. 138

Synopsis.

Cap. I. *Non ſolà ſuà potentià pugnatum eſſe à Chriſto, ſed ex humilitate noſtra, ut juſtitia ſervaretur.* ibid.c.1

II. *Quicquid habemus adimpletum, id antiquos habuiſſe adumbratum; unámque fidem ac ſpem eſſe omnium.* ibid.c.2

III. *Inſeparabilem eſſe unionem Chriſti cum utroque corpore ſuo, naturali & myſtico.* ibid.

IV. *Hoc maximè Chriſtiano ſatagendum, ut caput ſuum imitetur.* ibid.

V. *Sola præcepta ceremonialia eſſe mutata; gratiam autem datam ad moralia.* 139.c.1

VI. *Chriſtum innumeros ſibi filios baptiſmo parere, in quo mortis & reſurrectionis imago elucet.* ibid.

VII. *Omne Chriſtiani meritum, gloriam eſſe Chriſti: qui quos carne ſua paſcit, ſpiritu etiam agit & regit.* ibid.c.2

SERMO LXIV. De Paſſione Domini XV. 140

Synopsis.

Cap. I. *Eutychianos, cum veram carnem in Chriſto non agnoſcunt, aut falſum in eo hominem credere, aut Deum paſſibilem.* ibid.c.1

II. *Chriſtum potentiam Deitatis continuiſſe ut & ſalvaret & roboraret patiendo.* ibid.

III. *Veram fuiſſe Chriſti paſſionem; quem Deū negant Judæi, hominem Eutychiani.* ibid.c.2

IV. *Omnia Chriſti myſteria veram in Chriſto carnem probant, ſine qua non eſt primitiæ dormientium.* ibid.

V. *Niſi vera ſit caro Chriſti, in eo divinitatem inhabitare corporaliter non poſſe.* 141.c.1

SERMO LXV. De Paſſione Domini XVI. die Dominica. 141

Synopsis.

Cap. I. *Quantum proſit beneficiorum Dei contemplatio, quorum prædictio fidem aſtruit.* ibid c.2

II. *Sic paſſionem Chriſti Dei conſilio decretam eſſe, ut nec ipſe ſceleris auctor, nec Judæi excuſabiles ſint.* ibid.c.2

III. *Nec ipſos interfectores Chriſti à redemtionis munere eſſe repulſos.* 142.c.1

IV. *Quam deteſtandum ſit Judæ crimen. Quanta criminis pœna.* ibid.

V. *Chriſtum per voluntariam mortem, & remedium dediſſe & exemplum.* ibid.c.2

VI. *Mortem Chriſti, omnem & ſuperbiæ & diffidiæ locum auferre: nec præcepta adimpleri, niſi per ipſum.* ibid.

VII. *Chriſtum in membrorum ſuorum perſona dixiſſe,* Quare me dereliquiſti? ibid.

SERMO LXVI. De Paſſione Domini XVII. Feriâ quartâ. 143

Synopsis.

Cap. I. *Inſeparabilem à Deo divinitatem eum derelinquere non potuiſſe.* ibid.c.1

II. *Voluntariam Chriſti mortē pro ſalute mundi clamore demonſtrari: nec blaſphemantiū vocibus potuiſſe impediri.* ibid.c.2

III. *Spretis blaſphemiis ſacrificium ſuum à Chriſto oblatum eſſe & Veli etiam ſciſſione ſignificatum eſſe.* 143.c.1

IV. *Diabolum nunquam non inſidiari: Quæ utilitas jejunii quadrageſimalis.* ibid.

SERMO LXVII. De Paſſione Domini XVIII. 144

Synopsis.

Cap. I. *Ineffabilem eſſe myſterii crucis altitudinem: Fidem ejus tam unam eſſe, quàm infidelitas eſt varia & incerta.* ibid.c.2

II. *Ceſſaſſe figuras, quia veritas illuxit, cujus fides eadem ſemper fuit.* ibid.

III. *Chriſtum Deum & hominem voluntariè morientem: diabolum in aſtutia ſua deceptum fuiſſe.* 145.c.1

IV. *Diabolum, dum Chriſtum occidit, libertati hominum locum dediſſe, & plena de morte & peccato victoria.* ibid.c.2

V. *Sedulò inſidias diaboli eſſe vitandas, ut cum Chriſto crucifixi per mortificationem, in ipſo coronemur.* ibid.

SERMO LXVIII. De Paſſione Domini XIX. 146

Synopsis.

Cap. I. *Quàm præſentem nobis faciat fides vera Chriſti paſſionē, quæ longè diverſa eſt in crucifixi mentoe & in crucifigentiū opere.* ibid.c.1

II. *Malitiâ Judæorum uſum eſſe Chriſtum, ut morte ſua verum Paſcha immolaret, quo & ipſi occiſores poſſent ſalvari.* ibid.c.2

III. *Sapientiam mundi in myſterio crucis confundi, in qua & potentia, & infirmitas Chriſti nos ſalvat.* ibid.

IV. *Crucem jugiter ferendam, ut quod myſterio actū eſt in baptiſmate, opere cōpleatur.* 147.c.1

V. *Paſſionem Domini uſque ad finem mundi perfici mortificatione ejus membrorum. Diaboli inimicitiam amicitia ejus præferendam.* ibid.c.2

VI. *Vitiorum noſtrorum mortificatione Chriſti virtutem eſſe & victoriam.* 148.c.1

SERMO LXIX. De Reſurrectione Domini I. 148

Synopsis.

Cap. I. *Curandum eſſe, ne jejunii fructus evacuetur, ut qui mortui ſunt cum Chriſto etiam cum ipſo reſurgant.* ibid.c.2

II. *Sepulturæ dies propter diſcipulos eſſe abbreviatos.* 149.c.1

III. *Multis ſuam reſurrectionem Chriſtum probaſſe argumentis.* ibid.

IV. *Quæ commutatio in carne Chriſti per reſurrectionem facta fuerit?* ibid.c.2

V. *Chriſtianum, ſpretis terrenis, cæleſtibus mente inhærere debere.* ibid.c.2

VI. *Cavendum ne ad peccati voluptatem quis redeat poſt feſtum Paſchale.* 150.c.1

SERMO LXX. De Reſurrectione II. 150

Synopsis.

Cap. I. *Crucem Chriſti nobis & ſacramentum eſſe & exemplum.* ibid.c.2

II. *Noſtram naturā à verbo in incarnatione eſſe ſuſceptam, ut eam ſolveret in pretiū.* 151.c.1

III. *Nos Chriſto cōmortuos & correſuſcitatos, à Chriſto confortari ne biſtū permandre in terris, & ad gloriā invitari regnāre in cælis.* ib.

IV. *Ubique nobis & virtutē crucis & exemplū adeſſe, quo adverſus cupiditates armemur.* ibid.c.2

V. *Per terrenorū contemtū ad cæleſtia tendendū, ſervata fide utriuſque in Chriſto naturæ.* ib.

VI. *Per Chriſti tranſitum, qui non eſt niſi in natura noſtra, nobis ad cæleſtia tranſitum præparari.* 152.c.1

VII. *Eutychianos Paſchalis feſti exortes eſſe, qui naturam noſtram in Chriſto negant.* ibid.

SERMO LXXI. De Aſcenſione Domini I. 152

Synopsis.

Cap. I. *Et moram Chriſti in terris poſt reſurrectionem, & dubitationem diſcipulorum, ad fidem confirmandam diſpoſitas eſſe.* ibid.c.2

II. *Quanta his diebus à Chriſto facta fuerint.* 153.c.1

III. *Vulnerum ſuorum tactu trepidantia diſcipulorum corda confirmaſſe.* ibid.

IV. *Aſcenſionem Chriſti eos lætitia affeciſſe quos & mors trepidos fecerat, & reſurrectio dubios reliquerat. Ampliora per Chriſtum eſſe collata, quam per diabolum ablata.* ibid.

SERMO LXXII. De Aſcenſione Domini II. 153

Synopsis.

Cap. I. *Aſcenſione & gaudium noſtrum adimpleri, & fidem noſtram ſpémque mirabiliores fieri.* ibid.c.2

II. *Non ante venturum eſſe Chriſtum, quàm electorum numerus ſit perfectus.* 154 c.1

III. *Fidem ita Aſcenſione eſſe roboratam, ut nullis potuerit tormentis ſuperari, etiam in teneris puellis.* ibid.

IV. *Excellentius innotuiſſe Chriſtum per Aſcenſionem, & præſentiorem fuiſſe divinitate. Quid Angelicum colloquium ſignificet.* ibid.

V. *Excitat nos Aſcenſio Chriſti ut terrena deſpiciamus tanquam peregrini, & charitate ditemur, ſine qua ad Chriſtum non itur.* ibid.c.2

SERMO LXXIII. De Pentecoſte I. 155

Synopsis.

Cap. I. *Chriſtianam Pentecoſten Moſaicæ reſpondere.* ibid.c.1

II. *Quam velociter ac mirabiliter à Spiritu ſancto edocti ſint diſcipuli.* ibid c.2

III. *Perfecta perſonarum in SS. Trinitate æqualitas explicatur.* ibid.

IV. *Macedonianorum error contra Spiritum ſanctum, qui omnis boni fons & cauſa.* 156.c.1

V. *Omnia in Eccleſia per Spiritum ſanctum ſanctificari: ab eo & ipſa jejunia inſtituta.* ibid.

SERMO LXXIV. De Pentecoſte II. 156

Synopsis.

Cap. I. *Et propter ſpirituales, & propter Neophytos de Spiritu ſancto eſſe diſſerendū.* ibid.c.2

II. *Perfectè in omnibus æquales eſſe Trinitatis perſonas, etſi quædā ſingulis tribuātur.* 157.c.1

III. *In veteri Teſtamento datum eſſe Spiritum ſanctum.* ibid.

IV. *Apoſtolis quoque ante Pentecoſten fuiſſe datum, ſine quo nemo benè orat.* ibid.c.2

V. *Quid eſt quod diſcipuli portare nondum poterant?* Ibid.

VI. *Quomodo ex Evangelio, Manichæorum ſtultitia refellatur: & quo tempore Manes vixerit.* 158.c.1

VII. *Quàm ſtultum eſt dicere Spiritu ſancto aſque ad Manen Eccleſiam caruiſſe.* ibid.c.2

VIII. *Spiritum ſanctum Eccleſiæ datum negare neceſſe eſt, qui veram Chriſto carnem abjudicat.* 159.c.1

IX. *Jejunia inter Spiritus ſancti dona numerantur, & ex Apoſtolica traditione indicantur.* ibid.

SERMO LXXV. De Pentecoſte III. 155

Synopsis.

Cap. I. *Spiritum S. non inchoaſſe in Pentecoſte ſua dona, ſed cumulaſſe, cùm indiviſè Trinitas operetur.* ibid.c.2

II. *Ex peccato ortum eſſe, ut opus reparationis noſtræ inter ſe dividerent perſonæ Trinitatis: & quomodo.* ibid.

III. *Eam partitionem nihil æqualitati & conſubſtantialitati perſonarum obeſſe.* 160.c.1

IV. *Nihil rebus creatis vel viſibilibus affine cogitandū de Trinitate, quæ tota æqualis eſt.* ib.

V. *Cur Diſcipulis de ſua Aſcenſione gaudendum Chriſtus velit.*

VI. *Tres perſonas unum eſſe habere, unúmque operari.* ibid.c.2

SERMO LXXVI. De Jejunio Pentecoſtes I. 161

Synopsis.

Cap. I. *Inſtituta eſſe authore ſpiritu ſancto jejunia, ut adverſus inimicos ſuos Chriſtiani validius pugnarent.* ibid.c.1

II. *Contra eum qui liber eſt à carnalibus deſideriis, inermem eſſe diabolum.* ibid.

III. *Poſt feſta inſtitutum eſſe jejunium, ut & illorum fructus permaneat, & negligentia circa illa plectatur.* ibid.c.2

IV. *Jejunii cùm comes eſt miſericordia, maximam eſſe vim.* ibid.

SERMO LXXVII. De Jejunio Pentecoſtes II. 161

Synopsis.

Cap. I. *Jejunium Pentecoſtes, de traditione Apoſtolica, & inſtitutione ſpiritus ſancti.* ibid.c.2

II. *Quod diſcrimen inter fidelium jejunia & infidelium jejunia.* 162.c.1

III. *Quale jejunium, quod non à ſpiritu ſancto procedit, & ex quo gloria quæritur humana.* ibid.

IV. *Ad Deum referendum eſſe jejunium quia omnium deſideriorum, & operum bonorum auctor eſt.* ibid.

SERMO LXXVIII. De Jejunio Pentecoſtes III. 162

Synopsis. *Ita Jejunandum eſſe ut quod ſubtrahitur menſis, impendatur charitati, quæ jejunio præcellit.* 162

SERMO LXXIX. De Jejunio Pentecoſtes IV. 162

Synopsis.

Cap. I. *Peccati cauſſam fuiſſe gulam, ideò abſtinentiā eſſe contendendum.* ibid.c.2

II. *Tanto magis ſapere interiorem hominē, quanto magis exterior à ſenſuū illecebris ſe continet.* 163.c.1

III. *Poſt indulgentiæ tempora, ad jejunia recurrendum ut negligentia vel caſtigetur, vel non obrepat.* ibid.

IV. *Per jejunium & bona opera mundari hominem à peccatis.* ibid.

SERMO LXXX. In Natali Apoſtolorum Petri & Pauli. 163

Synopsis.

Cap. I. *Quantùm Roma gloria per Religionem, Apoſtolorum miniſterio, creverit.* ibid.c.2

II. *Quomodo Romanum imperium Chriſti imperio ſervierit.* 164.c.1

III. *Cur Roma primaria Eccleſiæ ſedes conſtituta ſit?* Ibid.

IV. *Quanta Petri fortitudo & charitas Romam ingredientis.* Ibid.
V. *Qui Petri labores antequam Romam veniret.* ibid c.2
VI. *Petrum, & Paulum Petro conſociatum, duo praclara divini ſeminis eſſe germina.* ibid.
VII. *In Petro & Paulo an aliquid diverſum?* 165.c.1

SERMO LXXXI. In Octava Apoſtolorum Petri & Pauli. 165
Synopsis.
Cap. I. *Romanos Circenſibus ludis deditos periculoſè beneficiorum Dei oblitos.* ibid.c.2
II. *Roma liberationem à Barbaris non ſtellarum effectum, ſed Dei eſſe donum grato animo recolendum.* 166.c.1

SERMO LXXXII. In natali ſanctorum ſeptem Fratrum Machabæorum & Dedicatione Eccleſiæ. 167
Synopsis.
Cap. I. *Duplicem Feſtivitatem in Eccleſia ac martyrum Natali.* ibid.c.1
II. *Qua perſecutio à Chriſtiano quolibet ſuperanda veniat.* ibid.c.2
III. *Ejus qui condidit & conſecravit Eccleſiam elogium.* ibid.
IV. *Templum Dei in nobis eſſe fundandum.* ibid.

SERMO LXXXIII. In Feſto S. Laurentii Martyris. 168
Synopsis.
Cap. I. *Quid interſit inter Chriſti & Martyrum mortem.* Ibid.c 1
II. *Qua utriuſque efficacia.* ibid.
III. *Laurentii & facultates, & fidem Eccleſia ſervantis fortitudo.* ibid.c.2
IV. *Charitate Laurentium invincibilem factum.* ibid.

SERMO LXXXIV. De Jejunio ſeptimi menſis. 169
Synopsis.
Cap. I. *Indicit jejunium ex autoritate, ſuadet ex charitate: ut corpus caſtigetur, & pauper adjuvetur.* ibid.
II. *Parum eſſe aliſi auferre proprium, niſi & pauperi tuum largiaris.* ibid.

SERMO LXXXV. De jejunio ſeptimi menſis II. 169
Synopsis.
Cap. I. *Diabolo per continentiam eſſe reſiſtendum, qui jacti in primis parentibus ſeminis fructum per illecebram edendi requirit in nobis.* ibid.c.2
II. *Jejunium & aliena & propria cujuſque ſaluti plurimum prodeſſe.* ibid.
III. *Abundantiores ſint eorum eleemoſynæ, qui nequeunt jejunare.* 170.c.1
IV. *Divitias in tuto collocari & augeri, cum pauperibus erogantur.* Ibid.

SERMO LXXXVI. De Jejunio ſeptimi menſis III. 170
Synopsis.
Cap. I. *Jejunia, ſine quibus antiquis juſtitia Dei non eſt placuta, nobis quoque eſſe neceſſaria.* ibid.c.2
II. *Multo potentiora eſſe, quando ab omnibus ſimul fidelibus celebrantur.* ibid.
III. *Debere ſe quemque interdum curis ſubtrahere, ut ſaluti ſuæ intentiùs vacet: Unitas orationis quàm potens ſit.* 171.c.1
IV. *Plurimum valere apud Deum conſenſum bonorum: Animum non cenſum in Eleemoſynis penſari.* ibid.
V. *Quemque debere pro facultate ſua eleemoſynas erogare, ſine diffidentia.* ibid.c.2

SERMO LXXXVII. De Jejunio ſeptimo menſis IV. 171
Synopsis.
Cap. I. *Jejunium Chriſtianum, cujus præceptum gratia, non timor, implet, longè à Judaico diſtare.* ibid.c.2
II. *Commune & publicum privato eſſe anteferendum, ut majoris meriti & efficacia.* 172.c.1
III. *Innumera eſſe tela diaboli, quæ ab eo ſolo vitantur, qui Deum ſuper omnia diligit.* ibid.
IV. *Quadam tempora electa, ut ad divina reſpiremus.* ibid.c.2
V. *Jejunio ſubjungendam eleemoſynam, maximè erga fideles.* ibid.
VI. *Pauperes patientiâ, divites miſericordiâ ſalvandos.* ibid.

SERMO LXXXVIII. De Jejunio ſeptimi menſis V. 173
Synopsis.
Cap. I. *Pœnitentiam ſemper eſſe neceſſariam; propter continuas inimici inſidias & concupiſcentiam carnis.* ibid.c.1
II. *Nihil ſine gratia Chriſti etiam regeneratis eſſe poſſibile.* ibid.c.2
III. *Duos amores, Dei & mundi, omnium voluntatum & actionum radices.* ibid.
IV. *Amorem Dei bonis operibus nutriri. Cur ſeptimi menſis jejunium.* 174.c.1

SERMO LXXXIX. De Jejunio ſeptimi menſis VI. 174
Synopsis.
Cap. I. *Dei voluntatem ex ipſis etiam elementis edoceri, quæ & à cibis & à mundana ſapientia abſtineri jubet.* ibid.c.2
II. *Tam Neſtorii, quàm Eutychis hæreſim eſſe deteſtandam.* ibid.
III. *Veritatem carnis in Chriſto ex ſacrificio Euchariſtiæ, & præcepto Eleemoſyna probari.* 175.c.2

SERMO XC. De Jejunio ſeptimi menſis VII. 175
Synopsis.
Cap. I. *Præcepta legis moralia non abolita: neminem unquam ſine charitate juſtificatum e abundantiam juſtitiæ Evangelicæ in abundantia charitatis eſſe poſitum.* ibid.c.1
II. *Jejunia novæ legis ex veteri aſſumta alio ſpiritu eſſe perficienda.* ibid.c.2
III. *Deo ſoli placere quemque debere: talem eſſe cujuſque theſaurum, quale eſt id cui corde inhæret.* 176
IV. *Septimum menſem, jejunio, bonis operibus & ipſo ſui numero eſſe conſecratum.* ibid.

SERMO XCI. De Jejunio ſeptimi menſis VIII. 176

SYNOPSIS.
CAP. I. *Finem legis eſſe amoris recti de pravo victoriam : omnem voluntatem quæ à nobis eſt, eſſe malam.* ibid.c.2
II. *Lege plus delectare juſtitiam, quam iniquitatem, cujus lex Dei lege ſuperanda.* ibid.
III. *Quantum proſit jejunium ſeptimi menſis à lege, & Apoſtolis inſtitutum.* 177.c.1

SERMO XCII. De Jejunio ſeptimi menſis IX. 177

SYNOPSIS.
CAP. I. *Magis curandum eſſe jejunium ſpiritale, quàm corporale.* ibid.c.1
II. *In quo ſpiritale jejunium ſit poſitum, & quo auxilio implendum.* ibid.c.2
III. *Cur quatuor temporum jejunium fuerit inſtitutum.* 178.c.1
IV. *Deum diligi cum proximus diligitur & juvatur.* ibid.

SERMO XCIII. Sive tractatus contra hæreſim Eutychis, habitus Romæ in Baſilica ſanctæ Anaſtaſiæ. 178

SYNOPSIS.
CAP. I. *Monet ut Symbolo Apoſtolorum inhærentes caveant ab Alexandrinis negotiatoribus unicam in Chriſto naturam Romæ defendentibus.* ibid c.2
II. *Eutychen olim in aliis hæreticis eſſe damnatum : Diſcernendum eſſe in Chriſto quid ex Deitate ſit, quid ex humanitate.* ibid.c.2
III. *Cum damnatis hæreticis non eſſe communicandum.* 179.c.1

SERMO XCIV. Sive Homilia de Transfiguratione Domini. 179

SYNOPSIS.
CAP. I. *Fidem veram Chriſtum & Deum confiteri & hominem : quæ in Petro magna poteſtate remunerata eſt.* ibid.c.1
II. *Chriſtum ob id maximè eſſe transfiguratum, ut veritatem & virtutem ſuæ carnis comprobaret.* ibid.c.2
III. *Ut etiam crucis ſcandalum tolleret ſpemque Eccleſiæ ſuæ confirmaret.* 180.c.1
IV. *Veteris & novi teſtamenti de Chriſto concordiam per Moyſis & Eliæ apparitionem ſignificari.* ibid.
V. *Petri deſiderium non improbum fuiſſe, ſed inordinatum.* ibid.c.2
VI. Hic eſt filius meus, &c. *Explicatur.* ibid.
VII. Ipſum audite : *expenditur.* 181.c.1
VIII. *Hoc teſtimonio Patris omnium infirmitatem roborari.* ibid.

SERMO XCV. Sive Homilia de gradibus Aſcenſionis ad Beatitudinem. 181

SYNOPSIS.
CAP. I. *Chriſtum per exteriores medelas animos ad interiores præparaſſe, quæ per lenitatem gratiæ fiunt.* ibid.c.2
II. *Humilitatem, quæ omnium eſſe poteſt, primum eſſe gradum ad beatitudinem.* 182. ibid c.1
III. *Ditiſſimam potentiſſimámque Apoſtolorum, Petrique imprimis fuiſſe paupertatem.* ibid.
IV. *Quis luctus iter ad beatitudinem?* ibid.c.2
V. *Quænam terra mitibus promiſſa.* ibid.
VI. *Sitim juſtitiæ aliud nihil eſſe quàm Dei amorem.* 183.c.1
VII. *Miſericordiâ hominem Deo ſimilem effici.* ibid.
VIII. *Cordis oculum mundandum eſſe, ut Deus videatur.* ibid.
IX. *Quænam ſit vera pax, quæ hominem Dei filium efficit.* ibid.c.2

SERMO XCVI. In Cathedra S. Petri Apoſtoli. 183

SYNOPSIS.
CAP. I. *Non minori devotione & gaudio celebrandum Feſtum Cathedræ S. Petri, quam ejus Martyrii diem.* 184.c.1
II. *Exterius templorum ornatu, & interius cordis munditia eſſe colendum : Petri doctrinam in ſucceſſoribus audiendam.* ibid.
III. *Quibus populum Chriſtianum documentis Apoſtolus inſtruat.* ibid.c.2

PRÆFATIO ſeu Oratio in conſecratione electi in Epiſcopum. 185.c.1

PRÆFATIO, ſeu Oratio in ordinatione Preſbiteri. 185.c.2

ALLOCUTIO Archidiaconi ad Epiſcopum pro reconciliatione pœnitentium. 186

APPENDICULA
Sermonum S. Leonis.

SERMO I. In Natali S. Vincentii Martiris. 187

SERMO II. In Nativitate Domini 188

SERMO III. In Aſcenſione Domini 189.c.1

SERMO IV. In Nativitate SS. Apoſtolorum Petri & Pauli. 189.c.2

SERMO V. Tractatus S. Leonis Papæ adverſus errores Eutichetis & aliorum hæreticorum. 190

DE VOCIS CORRECTIONE in Sermone VII. S. Leonis de Nativitate Domini ΓΡΑΜΜΑΤΙΟΙ ΔΩΡΗΜΑΤΙΩΝ. Sive Literulæ munuſculum quod Eraſmo Gratiola à *Cajeta*, *offert* Joannes Clampinus, &c. 195

EPISTOLÆ

S. LEONIS SECUNDUM exactam annorum ſeriem nunc primùm ordinatæ.

EPISTOLA I. AD Epiſcopos Africanos provinciæ Mauritaniæ Cæſarienſis. 203

SYNOPSIS.

CAP. I. *Ordinationes per tumultum factas redarguit.* ibid.c.1

II. *Quid ſit citò manus imponere?* 204 c.1

III. *Non niſi unius uxoris viros debere eſſe Diaconos, Presbyteros, & Epiſcopos.* ibid.

IV. *Non rudes ac Neophytos ordinari debere.* ibid.c.2

V. *Ex laicis ordinati tolerantur à Leone, non bigami.* ibid.

VI. *De Donato ex Novatianis converſo, & Maximo Donatiſtis.* 205.c.1

VII. *De Aggaro & Tyberiano ex laicis & per tumultum ordinatis.* ibid.

VIII. *De Virginibus vi barbaricâ oppreſſis.* ibid.

EPISTOLA II. Ad Ruſticum Narbonenſem Epiſcopum, ſubditis reſponſionibus ad ejuſdem conſulta reſcriptis. 205

SYNOPSIS *Reſponſorum ad inquiſitiones ejuſdem Epiſcopi.*

INQUISIT. I. *De Presbytero vel Diacono, qui ſe Epiſcopos eſſe mentiti ſunt: & de his quos ipſi clerici ordinarunt.* 206.c.2

II. *De Presbytero vel Diacono, qui cognito crimine ſuo pœnitentiam petunt, utrum eis per impoſitionem manus danda ſit?* 207.c.1

III. *De his qui altario miniſtrant, & conjuges habent, utrum eis licito miſceantur?* ibid.

IV. *De Presbytero vel Diacono, qui filiam ſuam Virginem illi viro in conjugem dederit, qui jam habebat conjunctam mulierem, ex qua etiam filios ſuſceperat.* ibid.

V. *De puellis quæ viris concubinas habentibus nupſerint.* ibid.c.2

VI. *De his qui mulieres ex quibus filios habent, relinquunt, & uxores accipiunt.* ibid.

VII. *De his, qui in ægritudine pœnitentiam accipiunt, & cum revaluerint agere eam nolunt.* ibid.

VIII. *De his, qui animo jam deficientes, pœnitentiam accipiunt, & ante communionem moriuntur.* ibid.

IX. *De his, qui dolore nimio perurgente rogant dari ſibi pœnitentiam, & cùm venerit Presbyter daturus quod petebant, ſi dolor parum perquieverit, excuſant & nolunt accipere quod offertur.* 208.c.1

X. *De his, qui pœnitentiam profeſſi ſunt, ſi in foro litigare cœperint.* ibid.

XI. *De his, qui in pœnitentia vel poſt pœnitentiam negotiantur.* ibid.

XII *De his, qui poſt pœnitentiam ad militiam revertuntur.* ibid.

XIII. *De his, qui poſt pœnitentiam uxores accipiunt, vel concubinas ſibi conjungunt.* ibid.c.2

XIV. *De Monachis, qui aut militare cœperint, aut uxores accipere.* ibid.

XV. *De puellis, quæ aliquando in habitu religioſo fuerunt, non tamen conſecratæ, ſi poſtea nupſerint.* ibid.

XVI. *De his, qui parentibus Chriſtianis parvuli derelicti ſunt, & utrum baptizati ſint non poteſt inveniri; an debeant baptizari?* ibid.

XVII. *De his, qui parvuli ab hoſtibus capti ſunt, & non ſe ſapiunt baptizatos; ſed ſciunt ſe aliquoties ad Eccleſiam à parentibus ductos: utrum poſſint vel debeant, cum ad Romaniam venerint, baptizari.* ſ.p.209.c.1

XVIII. *De his, qui ex Africa, vel de Mauritania venerunt, & neſciunt in qua ſecta ſint baptizati, quid circa eos debeat obſervari?* ibid.

XIX. *De his, qui parvuli quidem baptizati à Gentilibus quidem capti ſunt, & cum illis gentiliter convixerunt: cum ad Romaniam adhuc juvenes venerint, ſi communionem petierint, quid erit obſervandum?* ibid.c.2

PASCHASINI Epiſcopi Lilibetani Epiſtola ad Leonem Papam de Paſchate. 209

SYNOPSIS.

Paſchaſinus de Ciclo Paſchali à Leone conſultus, poſt pauca de Scicilia clade præmiſſa, Alexandrinam ſupputationem, Romanâ poſthabitâ, retinendam eſſe probat, tum ex Hebræorum calculo, tum ex miraculo quod Zozimi Papa tempore contigit. ibid.c.1

EPISTOLA III. Ad Epiſcopos per Campaniam, Picenum, Tuſciam, & univerſas provincias conſtitutos. 210

SYNOPSIS.

CAP. I. *Alieni ſervi ordinationem eſſe illicitam.* ibid.c.2

II. *Viduæ maritum, & qui fuerit pluſquam unius uxoris vir, à ſacro miniſterio arcendum.* ibid.

III. *Uſura laicis & Clericis interdicta.* 211.c 1

IV. *Nec ſuo nec alieno nomine fenus exerceat clericus.* ibid.c.2

V. *Epiſcopus Canones infringens dejiciatur.* ibid.

EPISTOLA IV. Ad Anaſtaſium Theſſalonicenſem Epiſcopum. 211

SYNOPSIS.

CAP. I. *Ut bonus paſtor ad ſolicitudinem Coëpiſcoporum literis compelli amat.* ibid.c.1

II. *Vices ſuas per Illyricum Anaſtaſio committit, Siricii ſecutus exemplum.* ibid.c.2

III. *Canonum obſervantiam, præſertim in ordinationibus, commendat: à quibus arceantur bigami & viduarum mariti.* 212.c.1

IV. *A Metropolitano comprovinciales Epiſcopi conſcio Exarcho ordinentur; Metropolitani, ab ipſo Exarcho.* ibid.

V. *Ut omnes conveniant ad Synodos; harum utilitas & autoritas.* ibid.c.2

VI. *Tam Presbyteros & Diaconos, quàm Sacer-*

dotes, non niſi diebus Dominicis eſſe conſecrandos. ibid.

EPISTOLA V. Ad Epiſcopos Metropolitanos per illiricum conſtitutos. 213

SYNOPSIS.
CAP. I. *Illicitos contra canones conatus prudenter monitis praveniri.* ibid.c.1
II. *Vices ſuas per Illyricum* ANASTASIO *Theſſalonicenſi more pradeceſſorum ſuorum committit.* ibid.
III. *Bigamos, viduarum maritos, aut repudiatarum à Sacerdotio canonibus obtemperans, arceri jubet.* ibid.
IV. *Ut Provinciales Epiſcopi ad Metropolitanos, ſic Metropolitanos ad Exarchum ſeu Vicarium pertinere.* ibid.c.2
V. *Eorumdem eſſe Metropolitanos ordinare, & de provinciarum ſtatu ad ſedem Apoſtolicam referre.* ibid.

EPISTOLA VI. Ad Aquileienſem Epiſcopum. 214

SYNOPSIS.
CAP. I. *Malè Pelagianos in communionem recipi ſine erroris abjuratione & fidei profeſſione* ibid.c.1
II. *Synodum congregari pracipit, ut ab illis fidei profeſſio exigatur.* ibid.
III. *Quid de gratia Chriſti ſentiendum?* ibid. c.2
IV. *Qui decretis Eccleſia de gratia non ſubjiciuntur, ab ea eſſe pellendum.* ibid.
V. *Cuilibet ibi eſſe permanendum, ubi ordinatus fuerit.* ibid.

EPISTOLA VII. Ad ſeptimum Epiſcopum Altinum. 215.c.1

SYNOPSIS.
CAP. I. *Pelagianos non niſi cum erroris ejuratione eſſe recipiendos.* ibid.c.1
II. *Unum quemque clericum in ea Eccleſia permanere debere, in qua eſt ordinatus.* ibid.

EPISTOLA VIII. Ad Epiſcopos per Italiam. 215.c.1

SYNOPSIS *Plurimos Manichaorum vigilantia ſua in urbe Roma detectos eſſe, & pari ab eis ſolicitudine inveſtigandos admonet.* ibid.

NOVELLA VALENTINIANI Auguſti de Manichæis. 216.c.1

EPISTOLA IX. Ad Epiſcopos Gallicanos Provinciæ Viennenſis. 216. c.1

SYNOPSIS. *Queritur Hilarium Arelatenſem Epiſcopum Romà, non expectato Sedis Romana judicio, diſceſſiſſe. Monet Gallicanos Epiſcopos ſe Arelatenſis ſedis privilegium ad Viennenſem transtuliſſe: Terminos à ſanctis Canonibus praſcriptos tranſiliendos non eſſe.* ibid.

EPISTOLA X. Ad Epiſcopos per Provinciam Viennenſem conſtitutos. In cauſſa Hilarii Arelatenſis Epiſcopi.

SYNOPSIS.
CAP. I. *Unitatem Eccleſiaſticam in S. Petri electione eſſe ſignificatam, quam nefas ſit violare.* 217.c.1
II. *Hilarium arguit, quaſi concordiam perturbantem.* ibid.
III. *Celidonium ab Hilario depoſitum ſedi ſua reſtitutum eſſe, exponit.* ibid c.2
IV. *Projecto Epiſcopo ſuperſtiti alium perperàm ſuperordinatum eſſe.* 218 c.1
V. *Ordinationem Epiſcopi provincialis Metropolitano reſervandam.* ibid.
VI. *Sine cleri plebiſque conſenſu, & extra diem legitimum neminem ordinandum.* ibid.c.2
VII. *Hilarium & proprio & alieno jure depulſum, cogendi concilii poteſtate privari.* 219 ibid.c.1
VIII. *Neminem pro levi cauſſa communione eſſe pellendum.* ibid.
IX. *Leontium loco Hilarii cogendis ſynodalibus conciliis praficit.* ibid.

Novella VALENTINIANI III. Auguſti unà cum præcedenti Leonis Papæ Epiſtola de eodem negotio Miſſa in Gallias. *De Epiſcoporum ordinatione.* 219.c.2

EPISTOLA XI. Ad Dioſcorum Alexandrinum Epiſcopum. 220

SYNOPSIS.
CAP. I. *Quo die Sacerdotales vel levitica benedictio celebrari debeat?* ibid.c.2
II. *De Iterando Miſſa Sacrificio, ut plebi ſupervenienti ſatisfiat.* 221.c.1

EPISTOLA XII. Ad Anaſtaſium Theſſalonicenſem Epiſcopum. 221

SYNOPSIS.
CAP. I. *De Vicariatu Theſſalonicenſi, & cauſſa Attici Nicopolitani Epiſcopi.* ibid.c.2
II. *De jure Metropolitarum ſub Vicario Theſſalonic. degentium conſervanda.* 222.c.2
III. *Quinam à Sacerdotio ſint arcendi.* 223.c.1
IV. *De Subdiaconorum continentia.* ibid.
V. *De Cleri plebiſque poſtulatione & conſenſu in Epiſcoporum electione.* ibid.
VI. *De Conſecrando Epiſcopo ad Theſſalonicenſem referendum eſſe intra Vicariatum ejus.* ibid.
VII. *De Conciliis Provincialibus frequentandis.* ibid c.2
VIII. *De tranſlationibus Epiſcoporum amputandis.* ibid.
IX. *De Clericis transfugis.* ibid.
X. *De Epiſcoporum à Metropolita evocatione.* 224.c.1
XI. *Diſcentientibus à Theſſalonicenſi cateris Epiſcopis, Romanum eſſe conſulendum.* ibid.

EPISTOLA XIII. Ad Epiſcopos Metropolitanos per Achaiam Provinciam conſtitutos. 224

SYNOPSIS.
CAP. I. *Gratulatur Achaia Metropolitanis conſentientibus autoritati data Anaſtaſio, in majoribus praſertim cauſſis.* ibid.c.2
II. *Ut vocati ad concilium ab Anaſtaſio venire non renuant, hortatur.* 225.c.1

III. *Ut nemo ſine conſenſu Plebis ordinetur Epiſcopus.* ibid:
IV. *Ut nullus Epiſcopus alterius invitì clericum ſibi vindicet.* ibid.c.2

EPISTOLA XIV. Ad Januarium Epiſcopum Aquileienſem. 225

Synopsis *Quod Omnis cujuſlibet ordinis Clericus, qui Catholicam deſerens heretica communioni ſe miſcuerit, ſi ad Eccleſiam reverſus fuerit, in eo gradu in quo erat, ſine promotione remaneat.* ibid.c.1

EPISTOLA XV. Ad Turribium Aſturicenſem Epiſcopum. *De Priſcelliani erroribus.* 226

Synopsis.
Cap. I. *Quam impiè de Perſonarum Trinitate ſentiant Priſcillianiſta.* 227.c.1
II. *De virtutibus quas ex Deo procedere fingunt.* ibid.c.2
III *Cur unigenitus dicatur apud eos filius Dei.* ibid.
IV. *Quòd jejunent in Natali Domini in die Dominica.* 228.c.1
V. *Quòd animam hominis divina aſſerunt eſſe ſubſtantia.* ibid.
VI. *Quòd aiunt diabolum nunquam fuiſſe bonum, nec Dei opus eſſe, ſed ex chao & tenebris emerſiſſe.* ibid.c.2
VII. *Damnant nuptias & uſum matrimonii.* ibid.
VIII. *Corpora humana aiunt per diabolum formari, & eorum reſurrectionem negant.* ibid.
IX. *Filios promiſſionis per ſpiritum ſanctum conceptos eſſe dicunt.* 229.c.1
X. *Affirmant animas in cœlo peccantes, in corpora detruſas pro peccati pœna.* ibid.
XI. *Talem neceſſitatem hominibus imponunt.* 229.c.2
XII. *Animas certis poteſtatibus ſubjiciunt, alias corporum membra.* ibid.
XIII. *Qualem ſcripturarum ſcientiam aſtruant.* 230.c.1
XIV. *Siderum & ſignorum poteſtati hominem ſubjiciunt.* ibid.
XV. *Scripturas veras adulterant; falſas inducunt.* ibid.
XVI. *De dictinii ſcriptis.* ibid.c.2
XVII. *An caro Chriſti verè requieverit in ſepulchro.* 231.c.1

S. Turribii Asturicensis, Epiſtola, de non recipiendis in autoritatem fidei apocryphis ſcripturis, & de ſecta Priſcillianiſtarum. 232

EPISTOLA XVI. Ad univerſos Epiſcopos per Siciliam conſtitutos. 233

Synopsis.
Cap. I. *De Baptiſmo non in Epiphania ſed in ſolo feſto Paſchali celebrando.* ibid.c.1
II. *De ſervanda temporum & myſteriorum diſtinctione.* ibid.c.2
III. *Cur in ſola Paſcha & Pentecoſtes ſolemnitate baptizetur.* 334.c.1
IV. *Ex Apoſtolico exemplo baptiſma in Pentecoſte celebrari.* ibid.c.2
V. *In neceſſitatis caſu omni tempore baptizandum.* 335.c.1
VI. *Chriſti ad baptiſma Joannis accedentis myſterium.* ibid.c.1
VII. *De Concilio quotannis Romæ celebrando.* ibid.c.2

EPISTOLA XVII. Ad univerſos Epiſcopos per Siciliam conſtitutos. 335

Synopsis. *Conſtitutione perpetua Epiſcopis prohibet quod in duabus Eccleſiis improbe geſtum injuſtéque per Epiſcopos ibidem preſumptum eſt; qui Eccleſiarum ſuarum bona illicitè alienaverant: Cujus decreti violatores ordine & communione privandos edicit.* ibid.c.2

EPISTOLA XVIII. Ad Dorum Beneventanum Epiſcopum. 236

Synopsis.
Cap. I. *Dorum de Perturbato Presbiterii ordine, primoſque Presbyteros juri ſuo cedentes redarguit.* ibid.c.1
II. *Suum cuique ordinem vendicat pro ordinationis tempore, primis, qui ceſſerant, ad infimum relegatis.* ibid.c.2

EPISTOLA XIX. Ad Eutichen Conſtantinopolitanum Abbatem. 237.c.1

Synopsis *Reſcribit ſibi de Neſtoriana hereſi reviviſcente Eutychis literis admonito, zelum illius placuiſſe.* ibid.

EPISTOLA XX. Ad Flavianum Epiſcopum Conſtantinopolitanum. 237.c.1

Synopsis.
Cap. I. *Acceptis Eutychis querelis, conqueritur eum communione fuiſſe privatum à Flaviano.* ibid.c.1
II. *De cauſſa inſtrui ſe poſtulat, & in deffendenda veritate charitatem maxime optat cuſtodiri.* 238.c.1

EPISTOLA XXI. Ad Theodoſium Auguſtum. 238

Synopsis.
Cap. I. *Laudata Imperatoris fide querimoniam Eutichis exponit.* ibid.c.2
II. *Silentium Flaviani arguit: inſtrui ſe poſtulat.* ibid.

Flaviani Episcopi Constantinop. ad Leonem Papam. Epiſtola I. Quæ antea II. dicebatur. 239

Ejuſdem Epistolæ Flaviani antiqua verſio. 240

Synopsis.
Cap. I. *Partes Epiſcopi explicat errorem Eutychis exponit.* ibid.
II. *Quænam acta ſint contra ipſum in Synodo.* ibid.

III. *Neceſſe non eſſe judicium denuo inſtaurari.* ibid.c.2

EPISTOLA XXII. Ad Flavianum Epiſcopum Conſtantinopolitanum. 241.c.1

SYNOPSIS. *Flavianum de receptis ejus litteris monet: Geſta per eum adverſus Eutychem laudat: ſolicitudinem ſuam ſpondet.* ibid.c.1

EPISTOLA XXIII. Ad Theodoſium Auguſtum. 241.c.1

SYNOPSIS. *Nicænæ fidei ſe inhærere ſcribis: Eutychem, non minus quam Neſtorium, eſſe damnandum: Concilium intra Italiam haberi poſtulat.* ibid.c.2

Epiſtola Petri Chryſologi Epiſcopi Ravennenſis ad Eutichem Preſbiterum. 241.c.2

SYNOPSIS. *Jam olim præſcriptum eſſe docet contra errores Incarnationem Verbi impugnantes, nec diſcutiendam eſſe, ſed cum honore & timore credendam.* ibid.

EPISTOLA XXIV. Ad Flavianum Epiſcopum Conſtantinopolitanum contra Eutychis perfidiam. 242

SYNOPSIS.
CAP. I. *Præſumptio & imperitia Eutychem in errorem impulerunt.* ibid.c.2
II. *De Duplici Chriſti Nativitate & natura.* ibid.
III. *Fides & conſilium Dei circa Incarnationem Verbi exponuntur.* 243.c.2
IV. *Utriuſque Chriſti Nativitatis & naturæ proprietates expenduntur.* ibid.
V. *Veritas carnis in Chriſto probatur ex Scriptura.* 244.c.1
VI. *Eutychis prava & ſubdola confeſſio. Qua ratione, ſi reſipiſcit, communioni ſit reſtituendus? Legati mittuntur in Orientem.* 245

EPISTOLA XXV. Ad Julianum Epiſcopum Coënſem. 246

SYNOPSIS.
CAP. I. *Eutychen ſpem Chriſtianam omniúmque myſteriorum veritatem perimere.* ibid.c.1
II. *Utriuſque naturæ proprietates in Chriſto ſervari.* ibid.c.2
III. *Animam Chriſti non præextitiſſe corpori: nec corpus ex nihilo conditum: ſed utrumque ejuſdem nobiſcum eſſe naturæ.* ibid.

EPISTOLA XXVI. Ad Theodoſium Auguſtum. 247.c.1

SYNOPSIS. *Legatos vice ſua deſtinat ad Synodum Epheſynam occaſione Eutychis collectam. De eodem meliora ſperat.* ibid.

EPISTOLA XXVII. Ad Pulcheriam Auguſtam. 247.c.2

SYNOPSIS.
CAP. I. *Pulcheriæ zelum adverſus Eutychen ſollicitat.* ibid.

II. *Humanæ ſaluti intereſſe, ut Chriſtus non ſolum homo, ſed ejuſdem nobiſcum generis homo ſit.* 248.c.1
III. *Generationem Chriſtiani ex Chriſti generatione fluere. Eutychetis pervicacia. Sedis Apoſtolicæ moderatio.* ibid.c.2
IV. *Ne Concilio interſit Leo vetant conſuetudo, conditio temporis, Concivium charitas. Symbolum Apoſtolorum nova hæreſi concutitur.* ibid.

EPISTOLA XXVIII. Ad Fauſtum, Martioum & reliquos Archimandritas Conſtantinopolitanos. 249

SYNOPSIS. *Senſum Eutychis execratur: ipſum ad ſaniorem mentem redire cupit, & ſic communioni reſtitui.* ibid.c.1

EPISTOLA XXIX. Ad Epheſynam Synodum ſecundam. 249

SYNOPSIS.
CAP. I. *Incarnationis fidem ex confeſſione Petri probari.* ibid.c.2
II. *Concilium ad errorem abolendum & reducendos errantes convocari.* 250.c.1

EPISTOLA XXX. Ad Pulcheriam Auguſtam. 250

SYNOPSIS.
CAP. I. *Chriſtum noſtri generis eſſe. Neſtorii & Eutychis errores.* ibid.c.2
II. *Cum veritas carnis impetitur, totam fidem concuti.* ibid.

EPISTOLA XXXI. Ad Julianum Epiſcopum Coënſem. 251

SYNOPSIS.
CAP. I. *Eutychem ab unitate fidei excidiſſe dolet.* ibid.c.1
II. *Legatos ad Synodum à latere mittit.* ibid.c.2

EPISTOLA XXXII. Ad Flavianum Epiſcopum Conſtantinopolitanũ. 252

SYNOPSIS. *Litteras & geſta Synodi adverſus Eutychem ſe accepiſſe monet.* ibid.c.2

EPISTOLA XXXIII. Ad Theodoſium Auguſtum. 252

SYNOPSIS. *Fidei & confeſſionis unitatem eſſe ſervandam: Legatos ad Synodum Epheſinam miſſos, ad quam ut ſe conferret neceſſitas non ſivit.* 252

ALTERA EPISTOLA FLAVIANI Epiſcopi Conſtantinopolitani, ad Leonem Papam. 252

SYNOPSIS.
CAP. I. *De diaboli inſidiis, quas vitat qui doctrinæ SS. Patrum adhæret.* ibid.c.1
II. *De hæreticorum verſutia, qua incautos decipiunt.* ibid.
III. *Eutychen renovare dogmata Valentini & Apollinaris.* 253.c.1
IV. *De depoſitione & excommunicatione ejus juſtiſſima, quam Occidentalibus notam à Leone fieri poſtulat.* ibid.

Ejuſdem

Ejuſdem Epiſtolæ Flaviani C. P. Epiſcopi ad Leonem Papam, Altera verſio. 253

EPISTOLA XXXIV. Ad Flavianum Epiſcopum C. P. 254

SYNOPSIS. *Eum de receptis literis monet, De fide defenſa laudat; ad miſericordiam ſi hæreticus reſipiſcit, hortatur.* ibid.c.1

EPISTOLA XXXV. Ad eundem Flavianum Epiſcopum Conſtantinopolitanum. 254

SYNOPSIS. *De ejus ſilentio conqueritur, cujus cauſa Leoni tunc ignota, erat Epheſina deprædatio.* ibid.

EPISTOLA XXXVI. Ad Epiſcopos per Arelatenſem Galliæ Provinciam conſtitutos. 255

SYNOPSIS. *Gaudet de bona ac pacifica electione Ravennii: Cui ut bonæ de eo conceptæ opinioni ſatisfaciat, exoptat.* ibid.c.1

EPISTOLA XXXVII. Ad Ravennium Arelatenſem Epiſcopum. 255

SYNOPSIS. *Ravennio in Epiſcopum electo gratulatur: virtutes Epiſcopales commendat. Ut ad ipſum ſæpius ſcribat hortatur.* ibid.

EPISTOLA XXXVIII. Ad eundem Ravennium Arelatenſem Epiſcopum. 255

SYNOPSIS. *De Petroniano Vago & Diaconum ſe mentiente admonet, eumque ab omnium Eccleſiarum communione expelli poſtulat.* 255

EPISTOLA XXXIX. Ad Theodoſium Auguſtum. 256

SYNOPSIS.
CAP. I. *De Epheſino latrocinio conqueritur apud Imperatorem.* ibid.c.1
II. *Poſtulat, ut in eodem ſtatu res maneant, quo ante pſeudoſynodum erant.* ibid.c.2
III. *Supplicat ut Concilium intra Italiam celebrari jubeat Imperator.* ibid.

EPISTOLA XL. Ad Theodoſium Auguſtum. 257

SYNOPSIS.
CAP. I. *Pſeudoſynodum Epheſinam, dum privatis odiis favet, omnia perturbaſſe in Eccleſia; ab ea Apoſtolicæ ſedis ſcripta rejecta; omnia vi acta eſſe: Hilarum unum vix evaſiſſe, ex legatis qui contradixerunt; nunquam à ſede Apoſtolica recipiendam iſtam Synodum.* ibid.c.1
II. *Omnia uſque ad majorem Synodum in eodem ſtatu permanere poſtulat à Theodoſio cum omnibus Occidentalibus.* ibid.c.2
III. *Generalem intra Italiam Synodum petit, quam poſt appellationem Flaviani neceſſariam dicit.* ibid.

EPISTOLA XLI. Ad Pulcheriam Auguſtam. 258

SYNOPSIS.
CAP. I. *Mittit exemplar Epiſtolæ à ſe ad eam ſcriptæ ante Synodum.* ibid.c.1
II. *Pſeudoſynodi infauſta geſta deplorat. Mittit exemplar Epiſtolæ ad Theodoſium ſcriptæ. Concilium in Italia petit.* ibid.c.2
III. *Legationem Apoſtolicam apud Theodoſium Pulcheriæ committit.* ibid.

EPISTOLA XLII. Ad Flavianum Epiſcopum Conſtantinopolitanũ. 258

SYNOPSIS. *Flavianum, in quem Dioſcorus immaniter ſævierat, conſolatur, eique opem promittit.* ibid.c.2

EPISTOLA XLIII. Ad Anaſtaſium Epiſcopum Teſſalonicenſem.

SYNOPSIS.
CAP. I. *Quod Pſeudoſynodo non interfuerit, gratulatur.* ibid.c.1
II. *Monet ut fidem ſervet, FLAVIANO adhæreat, Fratres confirmet.* ibid.

EPISTOLA XLIV. Ad Julianum Epiſcopum Coënſem. 259

SYNOPSIS *Poſt Epheſinam Cladem conſolatur, Hortaturque ut fidem teneat.* ibid.c.1

EPISTOLA XLV. Ad Conſtantinopolitanos. Per Epiphanium & Dioniſium Romanæ Eccleſiæ Notarium. 259

SYNOPSIS.
CAP. I. *Poſt Pſeudoſynodum Epheſinam hortatur Conſtantinopolitanos ut fidei & Flaviano adhæreant.* ibid.c.1
II. *Conſolatur de Flaviani injuſta depoſitione.* 260.c.1

EPISTOLA XLVI. Ad Clerum & Plebem Conſtantinopolitanæ urbis. 260

SYNOPSIS.
CAP. I. *Gratulatur quod & Flaviano ſemper adhæreant & errori reſiſtant.* ibid.c.2
II. *Veritas carnis in Chriſto ex myſterio Euchariſtiæ probatur.* ibid.
III. *Probatur etiam ex ejus ſuper univerſa provectione, & ex actionibus paſſionibúſque ejus corporeis.* 261.c.1
IV. *Ex neceſſitate Incarnationis ad culpam Adæ eluendam, & prophetiis illam prænunciantibus.* ibid.c.2
V. *Varii errores contra Incarnationis fidem.* 262.c.1

EPISTOLA XLVII. Ad Fauſtum, & Cæteros Archimandritas Conſtantinopolitanos. 262

SYNOPSIS. *Adhortatur eos ad conſtantiam in omni bono, maximè fidei & charitatis & deteſtatur acta ſecundi Concilii Epheſini.* ibid.c.1

Litteræ VALENTINIANI Placidiæ & Eudoxiæ Auguſtæ ad Theodoſium ; Ut juberet in partibus Italiæ Concilium celebrari. 263

Epiſtola THEODOSII ad Valentinianum. 263

Epiſtola GALLÆ PLACIDIÆ Auguſtæ ad Theodoſium Imperatorem filium. 264

Epiſtola ejuſdem ad Gallam Placidiam Auguſtam. 264

Epiſtola LICINIÆ EUDOXIÆ AUGUSTÆ ad Theodoſium ; de Eccleſiæ Catholicæ turbatione. 265

Epiſtola ejuſdem ad Liciniam Eudoxiam reſcripta. 265

Epiſtola GALLÆ PLACIDIÆ ad Pulcheriam Auguſtam. Quâ Concilium Epheſinum ſecundum deteſtatur. 265

HILARI Romanæ Eccleſiæ tunc Diaconi, poſtea Epiſcopi, Epiſtola. Ad Pulcheriam Auguſtam. 266

SYNOPSIS.
CAP. I. *Sibi per Dioſcori improbos auſus non licuiſſe eam adire & literas ſancti Leonis reddere.*
II. *Se Dioſcori ereptum inſidiis Romam veniſſe : Epheſinam pſeudoſynodum à Leone reprobari.*

Epiſtola B. Theodoriti Epiſcopi Cyri. Ad S. Leonem Papam. 266

SYNOPSIS.
CAP. I. *Meritò ſe accurrere ad Apoſtolicam Sedem ; tot prærogativis ſupra cæteras eminentem.* ibid. c. 2
II. *In laudes S. Leonis excurrit, commendatque zelum in Manichæos, & Epiſtolam ad Flavianum.* 267
III. *Quàm immeritò depoſitus fuerit, nec in jus vocatus, conqueritur.* ibid.
IV. *Susceptos à ſe pro Eccleſia labores enumerat.* ibid.
V. *Orat ne Sedem Apoſtolicam invocans repellatur ; cui fidem ſuam probari optat ex ſcriptis ſuis, quæ indicat.* 268
VI. *Sibi à Leone cupit indici, quid de Epheſina ſententia agere debeat.* ibid.
VII. *Legatos ſuos Leoni, ſeque ejus precibus ac ſolicitudini commendat : Se alioſque literis Imperatoris retineri, ne ad Pontificem ſe conferant.* ibid.

EPISTOLA XLVIII. Ad Pulcheriam Auguſtam. 269

SYNOPSIS. *Per Eutychem fidei fundamenta concuti. Adverſus quem Concilium generale Pulcheria annitente celebrari cupit.* ibid. c. 1

EPISTOLA XLIX. Ad Martinum & Fauſtum Preſbyteros. 269

SYNOPSIS. *De litteris ad eos ſcriptis monet & hortatur ut fidei cauſſam adjuvent, iiſque ſolicitudinem ſuam ſpondet.* ibid. c. 2

Preces miſſæ ab univerſis Comprovincialibus Epiſcopis Metropolis Arelatenſis. 270

SYNOPSIS.
CAP. I. *Præmiſſis nonnullis de Ravennii electione ac moribus, antiqua Eccleſiæ Arelatenſis privilegia à Leone redintegrari poſtulant.* ibid. c. 1
II. *Eadem ex variis hujus Eccleſiæ prærogativis confirmant, ac præſertim ex S. Trophimi in Gallias adventu.* ibid.
III. *Civilia Arelatenſium jura ac privilegia Imperatorum commemorant.* ibid. c. 2
IV. *Variis officiorum teſtimoniis Leonem demulcent.* ibid.

EPISTOLA L. Sancti Leonis Papæ ad præcedentes Comprovincialium Epiſcoporum Metropolis Arelatenſis Preces reſpondentis. 271

SYNOPSIS. *Sententiam ſuam S. Leo interponit ſuper antiqua controverſia inter Arelatenſem & Viennenſem Eccleſias, & cuique ſuos limites aſſignat.* ibid. c. 1

EPISTOLA LI. Ad Ravennium Arelatenſem Epiſcopum. 271

SYNOPSIS. *Mittit Ravennio celebrem ſuam ad Flavianum Epiſtolam de Incarnatione Verbi Dei adverſus Eutichem ut pro deffenſione fidei per eum vel hæc vel Cyrilli Alexandrini Epiſtola cunctis Galliæ Epiſcopis fideliter innoteſcat. Secreta etiam mandata Legatis commiſſa indicat.* ibid. c. 2

Fragmentum Epiſtolæ Anatolii Conſtantinopolitani Epiſcopi, ad Leonem Rumanum, de Ordinatione ſua. 272

EPISTOLA LII. Ad Theodoſium Auguſtum. 272

SYNOPSIS.
CAP. I. *Conſenſum ſuum ad ordinationem Anatolii C. P. ſuſpendit : Profeſſionem fidei exigit.* ibid. c. 2
II. *Petit ut idem hæreticorum communionem abdicet, communi fidei ſubſcribat. Legatos mittit. Synodum poſtulat intra Italiam fieri.* 273 c. 1

EPISTOLA LIII. Ad Archimandritas Conſtantinopolitanos. 273

SYNOPSIS. *De ſilentio Anatolii & Ordinatorum ejus circa errorum abdicationem, & conqueritur de miſſis Legatis pro cauſſa fidei certiores eos facit.* ibid.

EPISTOLA LIV. Ad Pulcheriam Auguſtam. 273

SYNOPSIS. *Anatolii profeſſionem fidei ſe ex-*

pectare. Legatos à ſe miſſos in Orientem. Per Concilium generale renovanda eſſe omnia ſcandala. ibid.

EPISTOLA LV. Ad Martinum Preſbiterum. 274

SYNOPSIS. *Quàm bonum ſit pro veritate pati ; eo,ns unitatem locorum ſpatia non ſcindunt. De Legatis mentio.* ibid c.2

EPISTOLA LVI. Ad Fauſtum & Martinum Preſbiteros. 275

SYNOPSIS.
CAP. I. *Intolerabile eſſe ſcribit Occidentalibus Epiſcopis, quod Epheſi contra fidem actum eſt.* ibid.c.1
II. *Antich... ſte militare tam Neſtorium quàm Eutychen : Contra quos Eccleſia profitetur non unam naturam, ſed unam ſe adorare perſonam.* ibid c.2

EPISTOLA LVII. Ad Fauſtum Preſbiterum. 275

SYNOPSIS. *Fidem ejus laudat : Ad ſolicitudinem hortatur.* ibid.

Epiſtola Valentiniani & Marciani ad Epiſcopum Romæ Leonem de electione ſua & Concilio celebrando. 276

EPISTOLA LVIII. Ad Martianum Auguſtum. 276

SYNOPSIS. *Pro datis litteris, & fide defenſa gratias agit.* ibid.

Epiſtola Pulcheriæ Auguſtæ ad ſanctiſſimum Epiſcopum Romæ LEONEM. 276

EPISTOLA LIX. Ad Pulcheriam Auguſtam. 277

SYNOPSIS.
CAP. I. *De repreſſis ejus autoritate Neſtorio & Eutychete gratias agit.* ibid.c.1
II. *De Legatis adjutis, reductis ad ſedes ſuas ſacerdotibus, revocatis in Urbem Flaviani reliquiis, & lapſis, ſi ſubſcribant fidei, recipiendis:* ibid.c.2
III. *De Euſebio communione Sedis Apoſtolicæ fruente, & Juliano Coenſi : & de Clericis CP. Flaviano faventibus.* ibid.

EPISTOLA LX. Ad Anatolium Epiſcopum Conſtantinopolitanum. *Prima pro pace.* 278

SYNOPSIS.
CAP. I. *De fide ſcriptis ab eo miſſis probata gratulatur.* ibid.c.1
II. *De his, qui metu in hæreſim lapſi ſunt, ut ſi converſi fuerint, recipiantur.* ibid.c.2
III. *De nominibus hæreticorum ad ſacrum altare non recitandis.* ibid.
IV. *De commendatione Juliani Epiſcopi, eorumque Clericorum, qui Flaviano Epiſcopo fide adhæſerunt.* ibid.

EPISTOLA LXI. Ad Julianum Epiſcopum. 279

SYNOPSIS. *Julianum diu per Dioſcori improbitatem vexatum monet, lapſos in communionem recipi non debere, niſi perfidia cum authoribus damnata.* ibid.c.1

MARCIANI Imperatoris Epiſtola ad Epiſcopum Romæ Leonem. 279

EPISTOLA LXII. Ad Marcianum Auguſtum. 280

SYNOPSIS.
CAP. I. *Pro conſervatione Catholicæ fidei gratulatur, cui pax imperii rependitur.* ibid. c.1
II. *De ſolis errantibus agendum eſſe, non de fide vel ſcripturis, quas aliter quàm SS. Patres interpretari nefas ſit.* ibid.

EPISTOLA LXIII. Ad Marcianum Auguſtum. 280

SYNOPSIS.
CAP. I. *Pro patefacta Anatolii fide, Eutyche repreſſo, revocatis Epiſcopis, reductis in urbem S. Flaviani reliquiis, gratulatur.* ibid.c.2
II. *Legatos ſe mittere pro reconciliandis lapſis Epiſcopis. Concilio convocando opportunum tempus non eſſe.* 281.c.1

EPISTOLA LXIV. Ad Pulcheriam Auguſtam. 281

SYNOPSIS.
CAP. I. *Legatos mittit, qui cum lapſis ſummâ prudentiâ & moderatione agant.* ibid.c.1
II. *Extra unitatem fieri, qui naturam noſtram in Chriſto negat.* ibid.c 2
III. *Rogat ut Eutyches ad longinquiora transferatur, ejuſque Monaſterio Catholicus præficiatur.* ibid.

EPISTOLA LXV. Ad Anatolium Epiſcopum Conſtantinopolitanũ. 282

SYNOPSIS.
CAP. I. *Ut, qui hæreticorum erroribus metu, non voluntate implicati ſunt, per ſatisfactionem & non dubiam profeſſionem ſuſcipiantur.* ibid.c.1
II. *Principes hæreticorum ſibi reſervat diſcutiendos : eorum nomina ad altare interim recitari vetat.* ibid.
III. *De commonitorio ei reſpondet : ad ſolicitudinem hortatur : cuncta ſibi referri poſtulat.* ibid.c.2

EPISTOLA LXVI. Ad Julianum Coënſem Epiſcopum. 282

SYNOPSIS. *Pro communi amicitia, & Eccleſiæ bono ſolicitudinem Juliani legatorum ſuorum curæ jungi poſtulat ad reliquias hæreticorum extinguendas.* ibid.c.2

EPISTOLA LXVII. Ad Anatolium Epiſcopum C.P. 283

SYNOPSIS. *Ei commendat Baſilium & Joannem*

Presbyteros, qui hæreſis accuſati Romam venerant rationem fidei ſuæ reddituri. ibid.c.1

EPISTOLA LXVIII. Ad Paſchaſinum Epiſcopum Lylibetanum. 283

SYNOPSIS.
CAP. I. *Mittit ad Paſchaſinum celebrem ſuam ad Flavianum CP. Epiſtolam: quâ Legatus in Synodo futurus inſtrueretur.* ibid.c.2
II. *Duplicem in Chriſto aſſerit naturam adverſus Eutychen.* ibid.
III. *Teſtimonia SS. Patrum de Incarnatione Domini mittit, nuntiátque Orientalis diœceſis Epiſcopos ſubſcripſiſſe eidem epiſtolæ ad Flavianum.* ibid.
IV. *De Paſchate anno 455. diligentius inquiri poſtulat.* 284.c.1

EPISTOLA LXIX. Ad Marcianum Auguſtum. 284

SYNOPSIS. *De legatis ad Concilium generale miſſis vice ejus acturis: ubi omnia ad fidei & pacis unitatem revocanda.* ibid.c.1

EPISTOLA LXX. Ad Anatolium Epiſcopum Conſtantinopolitanũ. 284

SYNOPSIS. *Et ſi brevius ſpacium cogendo Concilio datum eſſet, ſe tamen legatos mittere vicem ſuam impleturos.* ibid.c.2

EPISTOLA LXXI. Ad Julianum Coënſem Epiſcopum. 285

SYNOPSIS. *Ut Julianus legatis ad Concilium generale miſſis curam ſuam, conſiliumque jungat, mandat Pontifex.* ibid.c.1

EPISTOLA LXXII. Ad Synodum Calchedonenſem Niceæ primùm congregatam. 285

SYNOPSIS.
CAP. I. *Neceſſitatem temporis & conſuetudinem vetare ne inteſit Synodo; ſe tamen per Legatos, quos mittit, præſentem futurum.* ibid.c.2
II. *Diſputandi contra fidem audaciam eſſe comprimendam.* ibid.
III. *Epiſcopos propter fidem ejectos eſſe reſtituendos, manentibus contra Neſtorium in Epheſo decretis.* ibid.

EPISTOLA LXXIII. Ad Marcianum Auguſtum, pro Concilio Nicæam primum convocato, poſtea Calchedonam tranſlato. Per Bonifacium Preſbyterum. 286

SYNOPSIS.
CAP. I. *Concilio generali congregando annuit, etſi propter temporis perturbationem in aliud maluiſſet differri.* ibid.c.1
II. *Fidem in illo tractandam non eſſe ut dubiam, nec à Nicæna diſcedendum.* ibid.

EPISTOLA LXXIV. Ad eundem Marcianum Auguſtum. 286

SYNOPSIS. *Legatos quos ad Synodum mittit commendat Auguſto, poſtulatque ne diſputatio de fide illic inſtauretur.* ibid.c.2

EPISTOLA LXXV. Ad Pulcheriam Auguſtam per Theoctiſtum Magiſtrianum. 287

SYNOPSIS.
CAP. I. *Ad Concilium Legatos ſe miſiſſe, licet in Italia congregari optaſſet.* ibid.c.1
II. *Servandam eſſe in cauſſis Eccleſiaſticis moderationem, quæ procul ab Epheſino latrocinio abfuit.* ibid.
III. *Nunquam ſe correctis veniam denegaſſe.* ibid.c.2
IV. *Etiam Hæreſiarchas indulgentiam poſcentes rejiciendos non eſſe, etſi non temerè recipiendos.* ibid.

EPISTOLA LXXVI. Ad Ravennium Arelatenſem Epiſcopum. De Solemnitate Paſchali anni ſequentis. 288

SYNOPSIS. *Unitatem in celebrando Paſchate maximè ſervandam: quam Solemnitatem ad Romanum Pontificem pertinet indicare.* ibid.c.1

Epiſtola Ceretii, Salonii, & Verani Epiſcoporum Gallorum. Ad S. Leonem Papam. 288

SYNOPSIS.
CAP. I. *Pro accepta ejus ad Flavianum Epiſtola gratias agunt, quam & per omnes Eccleſias aſſerunt celebrari.* ibid.c.1
II. *Illius exemplar à ſe deſcriptum mittunt, à Leone corrigendum, ac remittendum.* ibid. c2

Epiſtola Synodica Ravennii, aliorumque Epiſcoporum Gallorum, ad S. Leonem Papam. 288

SYNOPSIS.
CAP. I. *Tarditatem ſuam in reſcribendo excuſant.* ibid.c.2
II. *Omnes in Gallia Leonis Epiſtolam ad Flavianum, ut fidei ſymbolum recepiſſe.* 289 c.1
III. *In ea fidelibus & infidelibus arcanum Incarnationis myſterium retegi.* ibid.
IV. *Nuntiis ex Oriente allatis ſe à ſcribendo ad Imperatorem abſtinuiſſe.* ibid.
V. *Leonem Pontificem à Deo datum eſſe Eccleſia gratulantur.* ibid.

EPISTOLA LXXVII. Ad Epiſcopos Galliarum. *De damnatione Hæreticorum.* 290

SYNOPSIS.
CAP. I. *Se Gallorum Epiſcoporum Epiſtolam cæleſti doctrina plenam accepiſſe nunciat.* ibid.c.1
II. *Poſt Synodum œcumenicam humanis de fide ratiociniis locum eſſe non debere.* ibid.c.2
III. *Neſtorii & Eutychetis dogmata pariter eſſe fugienda.* ibid.
IV. *Synodum & Epiſtolæ Leonis conſenſiſſe & Dioſcorum proſcripſiſſe.* 291.c.1
V. *De his omnibus gratias Deo eſſe agendas: Pro Legatorum reditu orandum: Victoriam*

fidei Hiſpanis per Gallias eſſe nunciandam. ibid.

Epiſtola Synodica Euſebii Mediolanenſis Epiſcopi ad S. Leonem Papam. 291

Synopsis.
Cap. I. *Gaudet de reditu fratrum ſuorum ex Oriente.* ibid c.2
II. *Epiſtolam ad Flavianum in Synodo Medialanenſi lectam eſſe & approbatam.* ibid.
III. *Se cum ſuis Eutychianorum damnationi ſubſcribere profitetur.* ibid.

Epiſtola ſanctæ Synodi Calchedonenſis ad ſanctiſſimum Papam Romanæ Eccleſiæ Leonem *De geſtis in Synodo.* 292

Epiſtola Marciani Imperatoris. Ad S. Leonem Papam. 294

Synopsis.
Cap. I. *De fide apud Calchedonem roborata & pace Eccleſia reſtituta gratulatur.* ibid.c.1
II. *Fidem juxta literas S. Leonis à Synodo eſſe expoſitam.* ibid.c.2
III. *Petit ut Sedi CP, ſecundus locus juxta ſtatuta ſecunda & quarta Synodi tribuatur.* 295.c.1
IV. *Per Lucianum & Baſilium conſenſum ejus ſuper eodem negotio poſtulat.* ibid.c.2

Eadem Piiſſimi regis Marciani Epiſtola ad Beatiſſimum urbis Romæ Archiepiſcopum Leonem. 295.c.2

EPISTOLA LXXVIII. Ad Marcianum Auguſtum de ambitu Anatolii, præcedenti reſpondens per Lucianum Epiſcopum & Baſilium Diaconum: 296

Synopsis.
Cap. I. *De fidei victoria, & errorum utilitate in Eccleſia.* ibid.c.1
II. *Multa ex Anatolii ambitu mala exurgere.* ibid.c.2
III. *Conſtantinopolitanam ſedem, qua Regia eſt non Apoſtolica, aliarum depreſſione attolli non poſſe.* ibid.
IV. *Rogat Marcianum ut Anatolii cupiditatem comprimat.* 297.c.1
V. *Ex prioribus exceſſibus Anatolium animos ſumſiſſe.* ibid:

EPISTOLA LXXIX. Ad Pulcheriam Auguſtam, de Ambitu Anatolii. 297

Synopsis.
Cap. I. *Plenam eſſe fidei victoriam, in qua ſuperant tam qui ceciderunt, quàm qui ſteterunt.* ibid.c.2
II. *Nihil valere poſſe contra canones Nicænos, qui ſoli firmandæ paci ſufficiunt.* ibid.
III. *Anatolio Flavianum exemplo eſſe debere: & per ſe ruere quod Nicænæ Synodo contrarium eſt.* 298.c.1
IV. *Ut ipſa Anatolium à propoſito revocet, hortatur.* ibid.c.2

EPISTOLA LXXX. Ad Anatolium Epiſcopum C. P. increpans de ambitu. 298

Synopsis.
Cap. I. *Anatolii fidem eſſe laudandam, cupiditatem damnandam.* ibid.c.2
II. *Nicæni Concilii prærogativa, quam Anatolii ambitus petit.* ibid.299.c.1
III. *Calchedonenſi Synodo in ſolo negotio fidei convocatâ eum abuti.* ibid.c.2
IV. *Nunquam ſe in præjudicium Nicæni Concilii, illicitis auſibus conſenſurum.* ibid.
V. *Canones Synodi CP. ad ſedem Romanam nunquam miſſos, Anatolio malè patrocinari.* ibid.
VI. *Satius eſſe ut cupiditatem deponat, charitatem ſectetur.* 300.c.1

EPISTOLA LXXXI. Ad Julianum Coënſem Epiſcopum. 300

Synopsis.
Cap. I. *Nicæni Concilii autoritas quanti facienda ſit.* ibid.c.2
II. *Julianum arguit, quod Anatolio CP. faveat.* ibid.
III *Contra univerſalis Eccleſiæ ſtatum, ſine reatu utriuſque ipſorum, nec ſibi licere quicquam concedere, nec ei obtinere.* ibid.

EPISTOLA LXXXII. A Epiſcopos Galliarum. 301

Synopsis. *Reverſis Legatis à Synodo Calchedonenſi, acceptiſque geſtis, & ſententia adverſus Eutychen & Dioſcorum prolata, hujus exemplar mittit ad Gallicanos Epiſcopos.* ibid.

EPISTOLA LXXXIII. Ad Theodorum Forojulienſem. 301

Synopsis.
Cap. I. *Unumquemque Epiſcopum ad Metropolitanum in dubiis recurrere debere.* ibid. c.2
II. *Duplex eſſe peccati remedium: & quis reconciliationis ordo eſſe debeat.* 301.c.1
III. *Pœnitentem, qui ante reconciliationem decedit, reconciliari poſt mortem non poſſe.* ibid.
IV. *Nemini in extremis poſito & reconciliationem petenti, eam eſſe denegandam.* ibid.
V. *Quàm periculosè in finem pœnitentia reſervatur. Nemini per ſigna poſtenti negandum eſſe; obſervatis circa apoſtatas Canonicis regulis.* ibid.c.2
VI. *Ut cum Metropolitano reſponſa ad conſultationem communicet.* ibid.

EPISTOLA LXXXIV. Ad Martianum Auguſtum de Aëtio & Andrea. 302

Synopsis.
Cap. I. *Ordinationis Anatolii ſuſpicionem per fidei ejus profeſſionem eſſe ſublatam.* ibid.c.2
II. *Malè ab eo Aëtium ab Archidiaconi officio eſſe ſubmotum.* 303.c.1
III. *Marcianum rogat ut Anatolium ab illicitis retrahat, & faveat Juliano.* ibid.

EPISTOLA LXXXV. Ad Pulcheriam Auguſtam de Aëtio & Andrea. 303

Synopsis.
Cap. I. *Andream Eccleſiaſticis rebus, amoto Aëtio, præpoſitum eſſe conqueritur.* ibid. c.1
II. *Omnia in ſtatum priſtinum reſtitui poſtulat.* 304.c.1

EPISTOLA LXXXVI. Ad Julianum Epiſcopum Coënſem de Aëtio & Andrea. 304

Synopsis.
Cap. I. *Quod ipſi multa patienti compaſſus ſit, gratias agit, ſimul de Aëtii dejectione expoſtulans.* ibid.c.1
II. *Julianum CP. in ſpeculis eſſe vult pro cauſſa fidei. Anatolium ab Imperatore eſſe increpatum.* ibid.c.2
III. *De tumultu monachorum Ægyptiorum & Palæſtinorum.* 305.c.1
IV. *De epiſtola ſua & de actis Calchedonenſis Synodi in latinum convertendis.* ibid.

EPISTOLA LXXXVII. Ad Epiſcopos qui in ſancta Synodo Calchedonenſi congregati fuerant directa. 305

Synopsis.
Cap. I. *Se conſentire his quæ Calchedone circa fidem conſtituta ſunt.* ibid.c.2
II. *Nunquam id à ſe ratum eſſe habendum, quod adversùs Nicænos Canones ibidem actum eſt.* ibid.

EPISTOLA LXXXVIII. Ad Julianum Epiſcopum Coënſem. 306

Synopsis.
Cap. I. *Se ut Imperatori ſatisfaceret & occaſionem hæreticis auferret, ad Epiſcopos Calchedonenſes de conſenſu ſuo literas dediſſe, etſi non neceſſarias.* ibid.c.1
II. *De Monachis edicto Marciani repreſſis, & Archimandritis Pulcheriæ reſponſione increpatis.* ibid.c.2
III. *De Eudoxia à Leone monita ex ſecreto Imperatoris mandato.* ibid.
IV. *Aëtii dejectionem patienter habendam eſſe, ne aliarum Eccleſiarum regimini ſe immiſcens menſuram propriam videretur excedere.* ibid.
V. *Anatolium ab Illyricianis ſubſcriptionem in ſui ambitus patrocinium elicere voluiſſe. De epiſtola ad Calchedonenſes Epiſcopos ſcripta.* 307.c.1

Marciani Auguſti Epiſtola ad Leonem Papam. 307

Synopsis.
Cap. I. *Miratur Leonem non reſcripſiſſe Synodo Calchedonenſi, & an ejus geſta confirmaverit, in dubio reliquiſſe.* ibid.c.1
II. *Eadem probari cupit per Pontificis literas Eccleſiæ populis ſignificandas.* ibid.
III. *Gratulatur quod Canones cuſtodierit & novitatem repreſſerit.* ibid.
IV. *Quæ propter ejus litteras facta fuerint, ab aliis renunciandа confidit.* ibid.

EPISTOLA LXXXIX. Ad Marcianum Auguſtum. 308

Synopsis.
Cap. I. *De pace Eccleſiæ reddita, compreſſis hæreticorum reliquiis, & Anatolio increpato gratias agit.* ibid.c.1
II. *De Monachis à Marciano cohibitis & approbatione Calchedonenſis Synodi per ſe ad Epiſcopos miſſa.* ibid.c.2

EPISTOLA XC. Ad Pulcheriam Auguſtam. 308

Synopsis.
Cap. I. *Pro vigore fidei & ſanctionibus contra rebelles monachos editis gratias agit.* ibid. c.2
II. *Se ad Calchedonenſes Epiſcopos literas dediſſe conſenſus ſui teſtes.* 309.c.1

EPISTOLA XCI. Ad Julianum Coënſem Epiſcopum. 309

Synopsis.
Cap. I. *Nihil ſe pro cauſſa fidei & Eccleſiæ omiſiſſe.* ibid.c.1
II. *Prædicandi munus ſolorum ſacerdotum, non monachorum eſſe: contra parricidas Alexandrinos Imperatoris zelum accendendum eſſe.* ibid.c.2

EPISTOLA XCII. Ad Maximum Antiochenum Epiſcopum. Per Marianum Preſbyterum & Olimpium Diaconum. 309

Synopsis.
Cap. I. *Fidem inter duo extrema mediam eſſe.* 310.c.1
II. *Maximum in Orientalibus Eccleſiis pro fidei puritate vigilare debere.*
III. *Eccleſiarum privilegia inconcuſſa eſſe oportere.* ibid.
IV. *Anatolii conatus Nicænis canonibus adverſos, irritos fore.* ibid.c.2
V. *Quod legati in Synodo approbarint præter fidei cauſſam, eſſe reſcindendum.* 311.c.1
VI. *Nemini præter Epiſcopos prædicandi munus eſſe concedendum.* ibid.

EPISTOLA XCIII. Ad Theodoritum Epiſcopum Cyri, de fidei perſeverantia. 311

Synopsis.
Cap. I. *Hæreſes non ſine Eccleſiæ utilitate ortas irretractabili concilii judicio comprimi.* ibid.c.1
II. *Chriſti eſſe victoriam, quam de hæreticis Eccleſia reportat.* 312.c.1
III. *Dioſcori pervicacia etiam adversùs Leonem ſævientis.* ibid.
IV. *Scribentibus de rebus fidei ſua verba eſſe libranda.* ibid.c.2
V. *Theodoritum ab omni hæreſeos macula mundum eſſe demonſtratum ab invincibili veritate.* 313.c.1
VI. *Vigilandum eſſe etiam poſt victoriam: Neminem ſive monachum, ſive laicum, præter ſacerdotes prædicandi munus arrogare ſibi debere.* ibid.

EPISTOLA XCIV. Ad Marcianum Auguſtum. De Paſchate. 313

Synopsis.
Cap. I. *Curam Paſchalis cycli Alexandrino Epiſcopo olim eſſe demandatam.* ibid.c.2
II. *Quid difficultatis ex illo ortum ſit.* 314.c.1
III. *Ut de hac difficultate jubeat inquiri, poſtulat.* ibid.

EPISTOLA XCV. Ad Julianum Epiſcopum. D. Paſchali obſervantia. 314

Synopsis. *Rogat eum ut de controverſia Paſchatis anni ſequentis diligentius inquirat reſcribatque.* ibid.c.2

EPISTOLA XCVI. Ad Licyniam Eudoxiam Auguſtam, de Monachis Paleſtinis. 315

Synopsis.
Cap. I. *Rogat ut curam ſuam reducendis ad fidem & quietem Monachis Palaeſtinis impendat.* ibid.c.1
II. *Recepta Calchedonenſi Synodo tam Eutychen, quàm Neſtorium exſecrentur, ſi catholici videri volunt. Quid autem profecerit exhortatio Eudoxiæ, ipſius literis inſtrui cupit.* ibid.

EPISTOLA XCVII. Ad Monachos Palæſtinos. 315

Synopsis.
Cap. I. *Ex perverſa epiſtolæ S. Leonis ad Flavianum interpretatione impoſitum eſſe Palæſtinis.* ibid.c.1
II. *Tam Eutychen qui naturas confundit in Chriſto, quàm Neſtorium qui perſonas geminat, eſſe deteſtandos.* 316.c.1
III. *Chriſti non eſſe participem, qui noſtram in eo naturam non confitetur.* ibid.
IV. *Illos ſolùm Chriſti ſanguine mundari in quorum corpore oblatus, paſſus & mortuus triumphavit.* ibid.c.2
V. *Utriuſque ejus naturæ proprietates ex operum qualitate declarari.* 317.c.1
VI. *Utramque inconfuſè in una perſona convenire.* ibid.
VII. *Nihil Filio Dei acceſſiſſe de novo niſi in forma ſervi.* ibid.c.2
VIII. *Cum iiſdem Monachis de ſcandalis ipſorum furore ortis expoſtulat.* 318.c.1
IX. *Ut reſipiſcant & fidem communem amplectantur, exhortatur.* ibid.c.2

EPISTOLA XCVIII. Ad Julianum Coënſem Epiſcopum. Per Comitem Rodanum. 318

Synopsis. *De ſilentio Juliani Amicè expoſtulat: de omnibus vult inſtrui.* ibid.c.2

EPISTOLA LCIX. Ad Marcianum Auguſtum. 319

Synopsis. *Gratias agit pro ſedatis Paleſtinæ tumultibus, & reſtituto in ſuam ſedem Juvenali Jeroſolymitano: Dioſcorum etiam & ſuos ſequaces Ægyptios perſtringens.* ibid.c.1

EPISTOLA C. Ad Julianum Epiſcopum Coënſem. 319

Synopsis.
Cap. I. *De reſtituto Jeroſolim. Epiſcopo converſis Palæſtinis Monachis, & receptis Proterii literis.* ibid.c.1
II. *De Paſchate ann. 455. diligentiùs inquiri cupit.* ibid.
III. *De Epiſtola ſua ad Calched. Epiſcopos lecta C P. Aëtii diſcuſſione, & variis Epiſtolis ultrò citròque ſcriptis.* ibid.

EPISTOLA CI. Ad Marcianum Auguſtum. 320

Synopsis. *Laudata Principis fide ac religione teſtatur ſe libenter Anatolium in gratiam ſuam recepturum, modo ſatisfaciat canonibus, & Sacerdotum jura non convellat.* ibid.c.1

EPISTOLA CII. Ad Julianum Epiſcopum Coënſem. 320

Synopsis.
Cap. I. *Julianum de receptis Proterii Alex. literis monet; ſuam ad Flavianum Epiſtolam ex Latino in Græcum ab eodem transferri cupit ac mandat, quam ſub ſignaculo Auguſti miſſam Alexandrinæ plebi in Eccleſia recitari vult.* ibid.c.2
II. *De Paſchate ſequentis anni ut reſcribatur.* 321.c.1

EPISTOLA CIII. Ad Proterium Epiſcopum Alexandrinum. 321

Synopsis.
Cap. I. *Epiſcoporum eſſe vigilare, ne fidei unitas violetur, quod vel literulæ immutatione fieri poteſt.* ibid.c.1
II. *Ex traditione SS. Patrum & ſuam Epiſtolam Catholicam, & docendos eſſe populos, aſſerit.* ibid.c.2
III. *Fidem, diſciplinam, & privilegia Eccleſiarum ex norma vetuſtatis eſſe ſervanda.* 322.c.1

Epiſtola Sancti Proterii Alexandrini Epiſcopi ad Beatiſſimum Papam Leonem Romæ urbis Epiſcopum. De ratione Paschali. 322

EPISTOLA CIV. Ad Marcianum Auguſtum. 324

Synopsis.
Cap. I. *De fide Proterii Alexandrini Epiſcopi gratulatur.* ibid.c.1
II. *Alexandrinos ex ſuæ Eccleſiæ traditione ab illo eſſe edocendos.* ibid.
III. *Ut Epiſtola Leonis ad Flavianum ab hæreticis falſata in Græcum transferatur de novo, & Alexandrinis publicè recitetur.* ibid.c.2

EPISTOLA CV. Ad Marcianum Auguſtum. 324

Synopsis.
Cap. I. *Laudato Marciano, promittit Anatolio gratiam ſuam, ſi reſipiſcat.* ibid.c.2

II. *Rogat, ut Eutychen virus ſuum in exilio ſpargentem ad ſecretiora loca releget.* 325. c.1
III. *De Paſchalis diei inquiſitione gratias agit, & ut catholicis faveat precatur.* ibid.

Epiſtola Anatolii Epiſcopi Conſtantinopolitani, ad Leonem Papam. 325

Synopsis.
Cap. I. *De intermiſſo literarum commercio amicè conqueritur.* ibid. c.2
II. *Aetium reſtitutum eſſe, Andream verò depoſitum ſcribit.* ibid.
III. *Literis ſancti Pontificis recreari peroptat.* ibid.
IV. *Ambitionis culpam à ſe amolitur, eámque in cleri ſui Epiſcoporumque Orientalium ſtudium refundit.* 326. c.1

EPISTOLA CVI. Ad Anatolium Epiſcopum per Nectarium Agentem in rebus. 326

Synopsis.
Cap. I. *Intermiſſi literarum commercii rationem reddit.* ibid. c.1
II. *De deſtituto Andrea Archidiacono & aliis in Eccleſia CP. reſtitutis laudat.* ibid. c.2
III. *Majorem in agnoſcenda culpa ſinceritatem deſiderat.* ibid.

EPISTOLA CVII. Ad Marcianum Auguſtum de correctione Anatolii. 327

Synopsis.
Cap. I. *Cur Anatolio ſcribere intermiſerit.* ibid. c.1
II. *Quibus conditionibus illi reconcilietur.* ibid.
III. *De Andrea ab Archidiaconatu dejecto, & Juliano commendato.* ibid. c.2
IV. *Ut Caroſus monachus compeſcatur.* ibid.

EPISTOLA CVIII. Ad Marcianum Auguſtum. 327

Synopsis.
Cap. I. *Gratias agit pro perfecta inquiſitione de die Paſchali, de qua Proterii literas ſe accepiſſe ſignificat.* ibid. c.2
II. *Oeconomorum Eccleſiæ rationes non judicum, ſed Sacerdotum examine diſcutiendas eſſe.* 328 c.1

EPISTOLA CIX. Ad Epiſcopos Galliarum & Hiſpaniarum. De Paſchate. 328

Synopsis. *Hanc formatam Paſchalis diei indicem ad Gallicanos Epiſcopos mittit, per eoſdem ad Hiſpaniarum Eccleſias tranſmittendam: ubi & controverſiæ ſtatus exponitur.* ibid. c.1

EPISTOLA CX. Ad Juvenalem Jeroſolimitanum Epiſcopum. 328

Synopsis.
Cap. I. *Ipſum in ſedem ſuam receptum eſſe gaudet non diſſimulata priori ejus tergiverſatione.* ibid. c.2
II. *Eundem ipſis myſteriorum locis edoceri.* 329 c.1
III. *Ex veritate crucifixionis veritatem noſtræ in Chriſto carnis defendi.* ibid.
IV. *Errantes circa Incarnationem Domini ex utriuſque teſtamenti paginis inſtrui.* ibid. c.2

EPISTOLA CXI. Ad Julianum Epiſcopum Coënſem. 329

Synopsis. *Faciliorem fore deinceps errantium correctionem Dioſcoro ſublato cujus mortem Julianus Leoni nunciaverat, eundem monet ut de ſtatu Alexandrinæ Eccleſiæ ſcribat.* ibid. c.2

EPISTOLA CXII. Ad Marcianum Auguſtum. 330

Synopsis.
Cap. I. *Fide Auguſti laudata, iterùm de conſenſu ſuo circa diei feſti celebrationem dato certiorem eum facit.* ibid. c.1
II. *Gratias agit pro ablatis Caroſo & Dorotheo è ſuis monaſteriis.* ibid.

EPISTOLA CXIII. Ad Julianum Coënſem Epiſcopum. 330

Synopsis.
Cap. I. *De Caroſi monachi correctione, & Joannis Decurionis in Ægyptum legatione.* ibid. c.2
II. *De Maximo Antiocheno Epiſcopo criminis alicujus accuſato, quid evenerit, ut reſcribat.* ibid.

EPISTOLA CXIV. Ad Anatolium Epiſcopum Conſtantinopolitanum. 331

Synopsis. *Ne Hæreticorum reliquiæ in urbe latentes nimia lenitate foveantur ac revaleſcant.* ibid. c.1

EPISTOLA CXV. Ad Leonem Auguſtum. 331

Synopsis.
Cap. I. *Rogat ut perturbatæ Alexandrinorum Eccleſiæ ſuccurrat.* ibid. c.1
II. *De fide bene definita diſceptandum denuò non eſſe; & ut Catholicus Alexandrinæ Eccleſiæ Epiſcopus præficiatur.* ibid. c.2

EPISTOLA CXVI. Ad Anatolium Epiſcopum C.P. 332

Synopsis.
Cap. I. *Hæreticorum furore apud Alexandriam perpetrata in excidium Calchedonen Synodi tendere ex occaſione mortis Marciani Imp.* ibid. c.1
II. *Se ad Leonem Aug. pro ſervandis Synodi decretis ſcripſiſſe.* ibid.

EPISTOLA CXVII. Ad Julianum Epiſcopum Coënſem & Aëtium Preſbiterum. 332

Synopsis.
Cap. I. *De ſilentio conqueſtus curam ei Eccleſiæ commendat.* ibid. c.1

II. *Ut ſtatuta Synodi Calchedonenſis inconcuſſa permaneant, & Alexandriæ Catholicus Epiſcopus eligatur.* ibid.

EPISTOLA CXVIII. Ad Baſilium Epiſcopum Antiochenum. 333

Synopsis.

Cap. I. *Præmiſſa de non miſſo ordinationis nuncio querelâ, hortatur ut reſiſtat Eutychianorum furori, qui cæſo apud Alexandriam Proterio Epiſcopo, Synodum Novam, poſt habita Calchedonenſi, inſtaurari poſcebant.* ibid.c.1

II. *Leone Imp. laudato omnia in Epiſcoporum conſtantia poſita eſſe aſſerit, ne novi tractatus ineantur.* ibid.

EPISTOLA CXIX. Ad Euxitheum Epiſcopum Theſſalonicenſem, & Juvenalem Jeroſolimitanum. 333

Synopsis. *Hortatur, ut ſceleratis auſibus Eutychianorum, qui Proterium Alex. Epiſc. occiderant, ſtrenuè reſiſtant: nec patiantur Synodum alteram congregari; ſed ſua Calchedonenſi firmitas aſſeratur.* ibid.c.2

EPISTOLA CXX. Ad Julianum Coënſem Epiſcopum. 334

Synopsis. *Monet ut Epiſtolæ præcedentes ad Metropolitanos ſcriptæ ad unumquemque Juliani curâ vel Aëtii perveniant; Epiſcopalem ante omnia requiri conſtantiam; nihil eſſe in ſua Epiſtola vel novi, vel obſcuri, vel dubii.* ibid.c.1

EPISTOLA CXXI. Ad Aëtium Preſbyterum. C.P. 334

Synopsis.

Cap. I. *Ut literas in Orientem ſcriptas unicuique dirigat.* ibid.c.2

II. *Se pariter miſiſſe literas à Gallis & Italis ad ſe ſcriptas. Item & de aliis.* ibid.

EPISTOLA CXXII. Ad Leonem Auguſtum. 334

Synopsis. *Gaudet Auguſtum Synodi Calchedonenſis eſſe Cuſtodem; & ab eodem pertinacem, & inſidioſam hæreticorum contentionem compeſci poſtulat.* ibid.c.1

EPISTOLA CXXIII. Ad Epiſcopos Ægyptiorum. 335

Synopsis. *Epiſcopos Ægyptios pro fide extorres conſolatur, & ut pro Incarnationis myſterio patienter adverſa tolerent, hortatur.* ibid.c.1

EPISTOLA CXXIV. Ad Anatolium Epiſcopum Conſtantinopolitanum. De Relatione contra Timotheum Alexandrinum. 335

Synopsis.

Cap. I. *Eum ad vigilantiam contra hæreticorum conatus incitat.* ibid.c.1

II. *Conniventiam clericorum Conſtantinop. arguit, circa quos vigorem in Anatolio deſiderat paſtoralem.* 336.c.1

EPISTOLA CXXV. Ad Leonem Auguſtum. 336

Synopsis.

Cap. I. *Poſt Calchedonenſem Synodum nihil eſſe denuò tractandum circa fidem.* ibid.c.2

II. *Antichriſtum eum eſſe, qui veritatem ab Eccleſia declaratam rurſus examinat.* ibid.

III. *Parricidas Alexandrini Epiſcopi Eccleſiæ præſidere nefas eſſe.* 337.c.1

IV. *Preces Leoni Auguſto oblatæ tàm à Catholicis, quàm ab hæreticis, in quo differant.* ibid.

V. *Omnia Chriſtianæ religionis officia & myſteria apud Alexandriam eſſe intercepta.* ibid.c.2

VI. *Scripta de fide prolixiora promittit, Anatolii incuriam taxat, Catholicos commendat.* ibid.

EPISTOLA CXXVI. Ad Anatolium Epiſcopum Conſtantinopolitanũ. 338

Synopsis.

Cap. I. *Ut apud Imperatorem, quem laudat, pro comprimendis hæreticis ſtrenuè agat; idque curet, ut Calched. Synodus firma permaneat, & pax Eccleſiæ Alexandrinæ reſtituatur.* ibid.c.1

II. *Ut parricidæ ab ea pellantur & afflicti Ægypti Epiſcopi adjuventur.* ibid.

III. *Profugis ex Ægypto Epiſcopis opem eſſe ferendam; Synodi adverſariis conſtanter reſiſtendum eſſe.* ibid.c.2

IV. *De Attico Presbytero & Andrea ut vel corrigantur, vel repellantur ab Eccleſiâ.* ibid.

EPISTOLA CXXVII. Ad Epiſcopos Catholicos Ægypti apud Conſtantinopolim conſtitutos. 339

Synopsis. *Conſolatur Epiſcopos pro fide extorres, & ad patientiam hortatur ſpe cœleſtis retributionis objectâ, & promiſſa ſua apud Imperatorem actione.* ibid.c.1

EPISTOLA CXXVIII. Ad Anatolium Epiſcopum Conſtantinopolitanum. Per Patricium Diaconum. 339

Synopsis. *Quod ſua Monita Anatolio diſplicuerant, expoſtulat; monetque ut Atticus Presbyter propria ſubſcriptione publicè recitanda Eutychianum damnet errorem, ſi Catholicus videri velit.* ibid.c.1

EPISTOLA CXXIX. Ad Nicetam Epiſcopum Aquilejenſem. 340

Synopsis.

Cap. I. *De fœminis quæ occaſione captivitatis virorum ſuorum, aliis nupſerunt.* ibid.c.2

II. *An culpabilis ſit qui locum captivi mariti aſſumpſit.* ibid.

III. *Reſtituendam eſſe uxorem primo marito.* 341.c.1

IV. *Excommunicandas eſſe mulieres ad primum maritum redire nolentes.* ibid.

V. *De his qui captivi cum eſſent Idolothyta fame vel metu compellente comederunt.* ibid.
VI. *De his qui metu vel errore rebaptizati ſunt.* ibid.
VII. *De his qui ſemel baptizati ſunt, ſed ab hæreticis.* ibid.c.2

EPISTOLA CXXX. Ad Epiſcopos & Clericos. Catholicos ex Ægypto apud Conſtantinopolim conſtitutos. 341

SYNOPSIS.
CAP. I. *Conſolatur extorres Ægypti Epiſcopos & Clericos, monetque de ſuis legatis in Orientem ex Imperatoris voluntate mittendis.* ibid.c.2
II. *Hortatur ut omnem novum de fide tractatum amoveant, ſufficiente Synodi autoritate.* 342.c.2

EPISTOLA CXXXI. Ad Presbyteros. Diaconos & Clericos Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ. 342

SYNOPSIS.
CAP. I. *Ut in fide ſtabiles & ab hæreticorum ſocietate alieni perſeverent hortatur.* ibid.c.2
II. *Ut novum judicium non inſtauretur, & ut Atticus & Andreas ordinis ſui honore priventur, niſi voce ſcriptoque fidei Calchedonenſi adhærere ſe profiteantur.* ibid.

EPISTOLA CXXXII. Ad Leonem Auguſtum per Philoxenum in rebus agentem directa. 343

SYNOPSIS.
CAP. I. *Ut fidem ſemel definitam ad examen revocari non ſinat.* ibid.c.1
II. *Se nec poſſe hæreticis communione ſociari, nec definitis à Synodo diſſentire.* ibid.c.2
III. *Legatos à ſe mittendos, non ut diſputent, ſed ut inſtruant.* ibid.
IV. *Fugiendos hæreticos, quibus & pœnam imminere ſignificat.* ibid.

EPISTOLA CXXXIII. Ad Leonem Auguſtum. 344

SYNOPSIS.
CAP. I. *Legatos mittit vice ſua pro Eccleſiæ libertate acturos, rogatque ne bene definita ad novum tractatum revocentur.* ibid.c.2
II. *Semper diſputationi locum fore, ſi humano ratiocinio & Rhetorum loquacitate expendi myſteria ſinantur.* 345.c.1
III. *Quàm Evangelio & humanæ ſaluti inimicum ſit Eutychianorum dogma à Synodo proſcriptum: cui nullâ diſputatione derogari debet.* ibid.
IV. *Parricidas Alexandrinos omni indulgentiâ indignos eſſe, quibus tamen, ſi reſipiſcant, de miſericordiâ non deſperandum.* ibid.c.2
V. *Legatos commendat, quos mittit non diſceptaturos, ſed ſupplicaturos; quænam pro pace Eccleſiæ ſint agenda; correctis pœnitentiam non negandam, obduratis ſub ſynodali ſententia remanentibus.* ibid.

EPISTOLA CXXXIV. Ad Leonem Auguſtum. 346

SYNOPSIS.
CAP. I. *Promiſſa priùs ſcripta adversùs Eutychianum dogma ſe mittere indicat.* ibid.c.1
II. *Neſtorii & Eutychetis dogmata exponuntur, quorum hic Apollinarem, Valentinum & Manichæum æmulatus eſt.* ibid.c.2
III. *Nicæno Symbolo omnia hæc hæreſum monſtra confodi.* 347.c.1
IV. *Reconciliationem hominum ex Incarnatione pendere, ſine qua nec mediatoris, nec redemtoris officium Chriſtus implet.* ibid.
V. *Solo Chriſti ſacrificio vel reconciliatum Deo fuiſſe mundum, vel juſtificatos peccatores.* ibid.c.2
VI. *Utriuſque in Chriſto naturæ proprietates ex diverſis ejus actionibus manifeſtari.* ibid.
VII. *Veritatem carnis in Chriſto ex veritate mortis, ſepulturæ & reſurrectionis comprobari.* 348.c.1
VIII. *Chriſti exaltationem niſi in vera hominis natura perfici non potuiſſe.* ibid.c.2
IX. *Sub ſpecie deitatis honorandæ magnâ eam injuriâ affici, cum ſub mendacio phantaſmatis latuiſſe aſſeritur.* ibid.
X. *Ex SS. Patrum traditione Catholicam fidem inconcuſſè firmari, quàm tueri Imperatore imprimis dignum.* 349
XI. *Teſtimonia SS Patrum tàm Græcorum, quàm Latinorum pro aſſerenda veritate carnis in Chriſto. A Leone Papa Collecta & Leoni Imperatori directa.* ibid.c.2

S. HILARII PICTAVIENSIS Epiſcopi & Confeſſoris in libro ſecundo de fide, &c. *ibid.*

S. ATHANASII Alexandrinæ Eccleſiæ Epiſcopi & Confeſſoris ad Epictetum Corinthiorum Epiſcopum. 350.c.2

S. AMBROSII Epiſcopi Eccleſiæ Mediolanenſis & Confeſſoris, ex libris quos miſit ad Imperatorem Gratianum in libro ſecundo de fide inter cætera. 351.c.1

S. AUGUSTINI Epiſcopi Hipponenſis Eccleſiæ ad Dardanium, inter cætera. 351.c.2

S. JOANNIS Conſtantinopolis Epiſcopi Confeſſoris in homilia de cruce, & latrone. 352.c.1

Theophili Epiſcopi Alexandrini, de Epiſtola Paſchali, quam per Ægyptum deſtinavit. 352.c.2

Item ejuſdem in alia Epiſtola Paſchali contra Origenem. 353.c.1

S. GREGORII Epiſcopi Nazianzeni in homilia de Epiphania inter cætera. 353.c.1

S. BASILII Epiſcopi Capadocis. 353.c.1

S. Cyrilli Epiſcopi Alexandrini. 353.c.2

EPISTOLA CXXXV. Ad Neonam Ravennatem Epiſcopum, de his qui de captivitate redeuntes, incertum habent utrum ante captivitatem baptiſma conſecuti ſunt. 354

Synopsis.
Cap. I. *De parvulis, qui in captivitatem devenerunt, & baptiſmum non reminiſcuntur ſe conſecutos.* ibid.c.2
II. *Ut ab hæreticis baptizatus, per impoſitionem manus Spiritum ſanctum accipiat.* 355.c.2

EPISTOLA CXXXVI. Ad univerſos Epiſcopos per Campaniam Samnium & Picenum conſtitutos. 355

Synopsis.
Cap. I. *De baptiſmo, ne in natalibus martyrum, ſed in Paſcha & Pentecoſtes ſolummodò feſtis celebretur.* ibid.c.1
II. *De confeſſione peccatorum, ne publicè fiat, ſed ſoli Sacerdoti.* ibid.c.2

EPISTOLA CXXXVII. Ad Leonem Auguſtum. 356

Synopsis.
Cap. I. *De ejecto Timotheo Æluro ab Alexandrina Eccleſia, & Catholico præſule in ejus locum eligendo.* ibid.c.1
II. *Et fidei integritatem & probitatem morum in Sacerdote requiri.* ibid c.2
III. *Impium Æluram, etſi fidei ejus foret integra, reſtitui non poſſe.* ibid.

EPISTOLA CXXXVIII. Ad Gennadium Epiſcopum Conſtantinopolitanum. 357

Synopsis. *Queritur quod Timotheus Conſtantinopolim venire ſit permiſſus: nullam ei reſtitutionis ſpem eſſe relinquendam: cavendumque ne ſe publicis privatiſque colloquiis immiſceat.* ibid.c.1

EPISTOLA CXXXIX. Ad Timotheum Epiſcopum Alexandrinum. 357

Synopsis.
Cap. I. *De electione ejus gratulatur, charitatémque commendat.* ibid.c.2
II. *Ut fidei rebus invigiles, frequenterque ad ipſum ſcribat.* ibid.

EPISTOLA CXL. Ad Preſbyteros & Diaconos Eccleſiæ Alexandrinæ. 358

Synopsis. *Ad Concordiam in Eccleſia Alexandrina ſervandam augendamque invitat: & ut qui ab hæreticis ſeducti ſunt ad pœnitentiæ remedium provocentur.* ibid.c.1

EPISTOLA CXLI. Ad quoſdam Ægypti Epiſcopos. 358

Synopsis. *De Electo Timotheo Catholico in locum Timothei Æluri gratulatur: unitatem commendat: & ut ſolicitudinem ſuam ejus cura jungant ad reducendos errantes, invitat.* ibid.c.2

S. Leonis Magni Papæ.

FRAGMENTA.

Fragmentum Epiſtolæ ipſius ad Baſilium ex Epiſtola VII. Pelagii Papæ II. quæ eſt tertia ad Eliam Aquileienſem Epiſcopum, & alios Iſtriæ Epiſcopos qui damnationi trium Capitulorum non conſentiebant. Quam Epiſtolam à S. Gregorio Papæ I. cum adhuc eſſet Diaconus ſcriptam fuiſſe nomine Pelagii Papæ teſtatur Vanefridus de Geſtis Longobardorum cap.10.al.20. 359.c.1

Ex eodem capite Fragmentum Epiſtolæ ad Aëtium. ibid.c.2

Fragmentum commonitorii ſeu mandati à S. Leone Papa ſuis ad Calchedonenſem legatis dati. ibid.c.2

Epiſtola Juliani Epiſcopi Coënſis. Ad Leonem Imperatorem. 360

SANCTI HILARII Arelatenſis Epiſcopi vita, auctore S. Honorato Maſſilienſi Epiſcopo, ejuſdem S. Hilarii Diſcipulo.

PRÆFATIO. 263.c.1

CAP. I. *Natalium nobilitas ab Hilario & autore ejus vita poſthabita.* ibid.
II. *Hilarium convenit Honoratus ut ad Deum convertat.* ibid.c.2
III. *Repugnat Hilarius Honorato. Deliberatio ipſius converſionem parturientis.* 364.c.1
IV. *Cedit Hilarius ſeculoque nuntium remittit.* ibid.c.2
V. *Hilarius ad Monaſterium Lirinenſe ſecedit.* 365.c.1
VI. *Honoratum in extremis poſitum convenit. Deſignatur ab Honorato ſibi ſucceſſurus. Rapitur ad Epiſcopatum.* ibid.c.2
VII. *Arelatem pervenit Hilarius.* 366.c.1

VIII. *Epiſcopus factus fit omnium exemplum. Ornumenta Dei Eccleſiarum pauperibus erogat. Uſque ad Patenas & Calices.* ibid.c.2
IX. *Ut ſe geſſit erga ſervos Dei.* ibid.
X. *Qualis erga ſeculi poteſtates.* 367.c.1
XI. *Qualis in prædicatione verbi.* ibid.
XII. *Qualis ad menſam, & in labore manuum.* ibid.c.2
XIII. *Qualis in pœnitentia tribunali.* 368.c.1
XIV. *Pythonem expellit.* ibid.c.2
XV. *Zelus animarum & compatientis animi exemplum.* ibid.
XVI. *Celidonium deponit.* 369.c.1
XVII. *Quid Romæ actum ab Hilario, & quid Arelatem reverſus egit Hilarius.* ibid.c.2
XVIII. *Totum ſe paſtoralibus muniis adſiſcit & pœnitentia.* 370.c.1
XIX. *Viſione cœleſti recreatur, qua etiam prænoſcit ſucceſſorem ſuum.* ibid.
XX. *Hilarii morituri exhortatio ad ſuos.* ibid.c.2
XXI. *Mortem prænunciat, at moritur.* 3 1.c.2
XXII. *Exequiæ ſancti Hilarii.* ibid.c.2
XXIII. *Quam pretioſa S. Hilarii memoria, & vita fructus uber.* ibid.
XXIV. *Elogium S. Hilarii.* ibid.c.2

Epitaphium S. Hilarii *Arelatenſis Epiſcopi, in tabula marmorea parieti infixa in Eccleſia ſancti Honorati.* 373.c.2

DE VITA

S. HONORATI EPISCOPI ARELATENSIS Sermo ſancti Hilarii Arelatenſis Epiſcopi. 374

PRÆFATIO. ibid.c.1
CAP. I. *Honorati genus & ſancta adoleſcentia.* ibid. c.2. *Conſularis illius nobilitas.* 375.c.1
II. *Cum Venantio Fratre peregrinatur. Hujus obitus.* 376.c.1
III. *Honoratus fratre mortuo venit in Italiam.* 377.c.1
IV. *Præclara Lyrinenſium inſtitutio. Honorati virtutes.* 378.c.2
V. *S. Hilarius S. Honorati adhortationibus convertitur.* 379.c.2
VI. *Honoratus fit Epiſcopus & Epiſcopaliter vivit.* 380.c.1
VII. *Honorati morbus obitus & ſepultura.* 381.c.1
VIII. *Succeſſor Honorati: alia laudum analecta.* 382.c.2

Metrum in Geneſim ad Leonem Papam, quod ſub Hilarii Pictavienſis Epiſcopi nomine circumfertur. 384

Epistola S. Hilarii Epiſcopi Arelatenſis ad S. Eucherium Epiſcopum Lugdunenſem. 386

INDEX CHRONICUS EPISTOLARUM S. LEONIS MAGNI PROUT ORDINATÆ SUNT IN HAC NOVA EDITIONE.

Adjectis commodi gratiâ numero & ordine earumdem, qui in vulgaribus editionibus & in Romanâ habentur.

Quæ literâ N. *præfixâ notantur, primùm vel in lucem emiſſa ſunt vel inſerta Epiſtolis, in Edit. a.* 1675. *quæ verò duplici* NN. *acceſſere in hac ultima Edit.*

Numerus et Ordo. Edit. Romanæ. 1591.	Editio. Vulgarium. 1671.	Edit. hujus Novæ. 1700.	POST ANNUM CCCCXL. JESU CHRISTI QUI PRIMUS FUIT PONTIFIC. S. LEONIS PP. I.	
91	87	I.	*AD Epiſcopos Afric. Mauritania Cæſarienſis.*	Pag. 203
95	92	II.	*Ad Ruſticum Narbonenſem Epiſcopum; ſubditis reſponſis ad ejuſdem conſulta reſcriptis.*	205
			A. CH. CCCCXLIII. LEONIS PP. IV.	
			Paſchaſini Epiſcopi Lilybætani ad Leonem PP. de Paſchate Epiſtola.	209
1	1	III.	*Ad Epiſcopos per Campaniam, Picenum, Tuſciam, & univerſas provincias conſtitutos.*	250
			A. CH. CCCCXLIV. LEONIS PP. IV.	
	N.	IV.	*Ad Anaſtaſium Theſſalonicenſem Epiſcopum.*	212
	N.	V.	*Ad Epiſcopos Metropolitanos per Illyricum conſtitutos.*	213
89	86	VI.	*Ad Aquileienſem Epiſcopum.*	214
90	85	VII.	*Ad Septimium Altini Epiſcopum.*	215
2	2	VIII.	*Ad univerſos per Italiam Epiſcopos.*	215
			Novella Valentiniani Aug. de Manichæis.	216
			A. CH. CCCCXLV. LEONIS PP. VI.	
	N.	IX.	*Ad Epiſcopos Gallicanos Viennenſis provinciæ.*	216
93	89	X.	*Ad eoſdem Epiſcopos.*	217

Ro.	Vulg.	Nova.		Pag.
			Novella Valentiniani III. Auguſti una cum præcedenti Leonis Papæ Epiſtola de eodem negotio miſſa in Gallias. *De Epiſcoporum, ordinatione.*	219
7	81	XI.	*Ad Dioſcorum Alexandrinum Epiſcopum.*	220
88	84	XII.	*Ad Anaſtaſium Theſſalonicenſem Epiſcopum.*	221
			A CH. CCCCXLVI. LEONIS PP. VI.	
	N.	XIII.	*Ad Epiſcopos Metropolitanos per Achaiam conſtitutos.*	224
			A. CH. CCCCXLVII. LEONIS PP. VII.	
3	3	XIV.	*Ad Januarium Aquileia Epiſcopum.*	225
4	93	XV.	*Ad Turribium Aſturicenſem Epiſcopum de Priſcilliani erroribus.*	226
	N		S. Turibii Aſturicenſis Epiſcopi, de non recipiendis in autoritatem fidei apocryphis ſcripturis, & de ſecta Priſcillianiſtarum.	232
5	4	XVI.	*Ad Epiſcopos univerſos per Siciliam conſtitutos.*	233
	104	XVII.	*Ad eoſdem Epiſcopos.*	235
			A. CH. CCCCXLVIII. LEONIS PP. IX.	
6	5	XVIII.	*Ad Dorum Beneventanum Epiſcopum.*	236
8	6	XIX.	*Ad Eutychen Conſtantinopolitanum Abatem.*	237
			A. CH. CCCCXLIX. LEONIS PP. X.	
10	8	XX.	*Ad Flavianum Epiſcopum Conſtantinopolitanum.*	237
9	7	XXI.	*Ad Theodoſium Auguſtum.*	237
	NN.		Flaviani Epiſcopi CP. ad Leonem Papam Epiſtola I. Græcè nunc primùm inſerta cum nova verſione.	239
			Ejuſdem Epiſtolæ verſio antiqua.	240
	N.	XXII.	*Ad Flavianum Epiſcopum Conſtantinopolitanum.*	241
11	9	XXIII.	*Ad Theodoſium Auguſtam.*	241
			Epiſtola Petri Chryſologi Epiſcopi Ravennæ ad Eutychen Preſbiterum.	241
12	10	XXIV.	*Ad Flavianum Epiſcopum Conſtantinopolitanum contra Eutychis perfidiam.*	242
13	11	XXV.	*Ad Julianum Epiſcopum Coënſem.*	246
14	12	XXVI.	*Ad Theodoſium Auguſtum.*	247
15	13	XXVII.	*Ad Pulcheriam Auguſtam.*	247
16	14	XXVIII.	*Ad Fauſtum Martinum & alios Archimandritas Conſtantinopolitanos.*	249
17	15	XXIX.	*Ad Synodum Epheſinam ſecundam.*	249
18	18	XXX.	*Ad Pulcheriam Auguſtam.*	250
19	19	XXXI.	*Ad Iulianum Epiſcopum Coënſem.*	251
20	16	XXXII.	*Ad Flavianum Epiſcopum Conſtantinopolitanam.*	252
21	17	XXXIII.	*Ad Theodoſium Auguſtum.*	252
			Altera Flaviani Epiſcopi Conſtantinopolitani ad Leonem Papam Epiſtola Gr. Lat.	252
			Ejuſdem verſio altera ex Cod. Mſ. Thuaneo.	253
22	20	XXXIV.	*Ad Flavianum Epiſcopum Conſtantinopolitanum.*	254
23	21	XXXV.	*Ad eumdem Flavianum Epiſcopum Conſtantinopolitanum.*	254
	106	XXXVI.	*Ad Epiſcopos per Arelatenſem Galliar. Provinciam conſtitutos.*	255
94	90	XXXVII.	*Ad Ravennium Arelatenſem Epiſcopum.*	255
	107	XXXVIII.	*Ad eumdem Ravennium Arelatenſem Epiſcopum.*	255
26	24	XXXIX.	*Ad Theodoſium Auguſtam.*	256
27	25	XL.	*Ad Theodoſium Auguſtum.*	257
28	26	XLI.	*Ad Pulcheriam Auguſtam.*	258

Ro.	Vulg.	Nova.		Pag.
29	27	XLII.	*Ad Flavianum Epiſcopum Conſtantinopolitanum.*	258
31	29	XLIII.	*Ad Anaſtaſium Theſſalonicenſem Epiſcopum.*	259
32	30	XLIV.	*Ad Iulianum Epiſcopum Coenſem.*	259
24	22	XLV.	*Ad Clerum & plebem Conſtantinopolitanum per Epiphanium & Dioniſium Romanæ Eccleſiæ notarium.*	259
25	23	XLVI.	*Ad Clerum & Plebem Conſtantinopolitanæ urbis.*	260
30	28	XLVII.	*Ad Fauſtum, & cæteros Archimanditas Conſtantinopolitanos.*	262
			Literæ Valentiniani III. Auguſti, Placidiæ & Eudoxiæ Auguſtæ ad Theodoſium Imp. Ut juberet in partibus Italiæ Concilium celebrari.	263
			Reſcriptum Theodoſii ad Valentinianum.	263
			Epiſtola Gallæ Placidiæ Auguſtæ ad Theodoſium Imperatorem filium.	264
			Reſcriptum Theodoſii ad Placidiam Auguſtam.	264
			Epiſtola Liciniæ Eudoxiæ Aug. ad Theodoſium de Eccleſiæ Catholicæ turbatione.	265
			Reſcriptum Theodoſii ad Liciniam Eudoxiam.	265
			Epiſtola Gallæ Placidiæ ad Pulcheriam Auguſtam. Quâ Concilium Epheſinum ſecundum deteſtatur.	265
			Epiſtola Hilari poſtea Epiſcopi, ad Pulcheriam Auguſtam.	266
			Epiſtola Theodoriti Epiſcopi Cyri ad S. Leonem Papam.	266
			A CH. CCCCL. LEONIS PP. XI.	
33	31	XLVIII.	*Ad Pulcheriam Auguſtam.*	269
34	32	XLIX.	*Ad Martinum & Fauſtum Presbyteros.*	269
			Preces ſeu Epiſtola Epiſcoporum eam Provincialium Metropolis Arelatenſis Provinciæ ad Leonem Papam.	270
	109	L. S. Leonis.	*Ad Epiſcopos eoſdem Reſcriptum.*	271
	110	LI.	*Ad Ravennium Arelatenſem Epiſcopum.*	271
	NN.		Fragmentum Epiſtolæ Gr. Lat. Anatolii CP. Epiſcopi ad Leonem PP. de ordinatione ſua.	272
35	33	LII.	*Ad Theodoſium Auguſtum.*	272
36	34	LIII.	*Ad Archimandritas Conſtantinopolitanos.*	272
37	35	LIV.	*Ad Pulcheriam Auguſtam.*	273
38	36	LV.	*Ad Martinum Presbyterum.*	274
	N.	LVI.	*Ad Fauſtum & Martinum Presbyteros.*	275
			A. CH. CCCCLI. LEONIS PP. XII.	
38	98	LVII.	*Ad Fauſtum Presbyterum.*	275
			Epiſtola Valentiniani & Marciani Aug. ad Leonem PP. de Electione ſua & Concilio celebrando.	276
40	38	LVIII.	*Ad Marcianum Auguſtum Reſponſum.*	276
			Pulcheriæ Auguſtæ Epiſtol. ad Leonem Papam.	276
41	39	LIX.	*Ad Pulcheriam Auguſtam Reſponſum.*	277
42	40	LX.	*Ad Anatolium Epiſcopum Conſtantinopolitanum.* Prima pro pace.	278
43	41	LXI.	*Ad Julianum Coënſem Epiſcopum.*	279
			Marciani Imperatoris Aug. ad Leonem Papam.	279
44	42	LXII.	*Ad Marcianum Auguſtum.*	280
46	44	LXIII.	*Ad eumdem Marcianum Auguſtum.*	280
47	45	LXIV.	*Ad Pulcheriam Auguſtam.*	281

Ro.	Vulg.	Nova.		Pag.
48	46	LXV.	*Ad Anatolium Epiſcopum Conſtantinopolitanum.*	282
	N.	LXVI.	*Ad Iulianum Coenſem Epiſcopum.*	282
50	48	LXVII.	*Ad Anatolium Epiſcopum Conſtantinopolitanum.*	283
	N.	LXVIII.	*Ad Paſchaſinum Lilybetanum Epiſcopum.*	283
51	49	LXIX.	*Ad Marcianum Auguſtum.*	284
	N.	LXX.	*Ad Anatolium Epiſcopum Conſtantinopolitanum.*	284
	N.	LXXI.	*Ad Julianum Coenſem Epiſcopum.*	284
49	47	LXXII.	*Ad Synodum Calchedonenſem Nicea primùm Congregatam.*	285
45	43	LXXIII.	*Ad Marcianum Auguſtum pro Concilio Niceam primum convocato, poſtea Calchedonam tranſlato. Per Bonifacium Presbiterum.*	286
52	50	LXXIV.	*Ad eumdem Marcianum Auguſtum.*	286
53	51	LXXV.	*Ad Pulcheriam Auguſtam per Theoctiſtum Magiſtrianum.*	287
	111.	LXXVI.	*Ad Ravennium Arelatenſem Epiſcopum de ſolemnitate Paſchatis anni ſequentis.*	288
			Epiſtola Ceretii, Salonii & Verani Gallorum Epiſcoporum ad Leonem Papam.	288
			Epiſtola Synodica Epiſcoporum 44. Gallorum ad Leonem Papam.	288
			A. CH. CCCCLII. LEONIS PP. XIII.	
54	52	LXXVII.	*Ad eoſdem Galliæ Epiſcopos Reſcriptum de damnatione Hæreticorum.*	290
			Epiſtola Synodi Euſebii & aliorum Mediolanenſis provinciæ Epiſcop. ad Leonem Papam.	291
			Epiſtola Synodi Calchedonenſis ad Leonem Papam ſeu Relatio de geſtis in Synodo.	292
			Epiſtola Marciani Aug. ad Leonem Papam.	295
	NN.		Eadem Epiſtola Græcè nunc primum, cum nova verſione, inſerta.	295
57	54	LXXVIII.	*Ad Marcianum Auguſtum de Ambitu Anatolii, præcedenti reſpondens per Lucianum Epiſcopum & Baſilium Diaconum.*	296
58	55	LXXIX.	*Ad Pulcheriam Auguſtam de Ambitu Anatolii.*	297
56	53	LXXX.	*Ad Anatolium Epiſcopum Conſtantinopolitanum increpans de Ambitu.*	298
	105	LXXXI.	*Ad Julianum Coënſem Epiſcopum.*	300
55	94	LXXXII.	*Ad Ruſticum, Ravennium, Venerium & ceteros Epiſcopos Galliarum.*	301
59	91	LXXXIII.	*Ad Theodorum Forojulienſem Epiſcopum.*	301
			A. CH. CCCCLIII. LEONIS PP. XIV.	
61	57	LXXXIV.	*Ad Marcianum Auguſtum de Aetio & Andrea.*	302
62	58	LXXXV.	*Ad Pulcheriam Auguſtam, de Aetio & Andrea.*	303
60	56	LXXXVI.	*Ad Iulianum Coenſem Epiſcopum de Aetio & Andrea.*	304
65	61	LXXXVII.	*Ad Epiſcopos qui in Synodo Chalchedonenſi Synodo anteà congregatis fuerant directa.*	305
	N.	LXXXVIII.	*Ad Iulianum Coënſem Epiſcopum.*	306
			Marciani Auguſti Epiſtola ad Leonem Papam.	307
63	59	LXXXIX.	*Ad Marcianum Auguſtum.*	308
64	60	XC.	*Ad Pulcheriam Auguſtam.*	308
74	82	XCI.	*Ad Iulianum Coenſem Epiſcopum.*	309
66	62	XCII.	*Ad Maximum Antiochiæ Epiſcopum. Per Marcianum Presbiterum & Olimpium Diaconum.*	309
67	63	XCIII.	*Ad Theodoritum Cyri Epiſcopum, de fidei perſeverantia.*	311
68	64	XCIV.	*Ad Marcianum Auguſtum de Paſchate.*	313
69	55	XCV.	*Ad Iulianum Coënſem Epiſcopum de Paſchalis obſervantia.* 314	

Ba.	Vulg.	Nova.		Pag.
71	66	XCVI.	*Ad Liciniam Eudoxiam Auguſtam de Monachis Palæſtinis.*	315
87	83	XCVII.	*Ad Monachos Palæſtinos.*	315
72	67	XCVIII.	*Ad Iulianum Coënſem Epiſcopum. Per Comitem Rodanum.*	318
			A. CH. CCCCLIV. LEONIS PP. XV.	
	N.	XCIX.	*Ad Marcianum Auguſtum.*	319
73	68	C.	*Ad Julianum Coënſem Epiſcopum.*	319
	N.	CI.	*Ad Marcianum Auguſtum.*	320
	N.	CII.	*Ad Iulianum Coënſem Epiſcopum.*	320
	N.	CIII.	*Ad Proterium Alexandriæ Epiſcopum.*	321
			Proterii Alexandrini Epiſcopi ad Leonem Papam Epiſtola de RATIONE PASCHALI.	322
75	69	CIV.	*Ad Marcianum Auguſtum.*	324
76	70	CV.	*Ad eumdem.*	325
	N.		Anatolii Epiſcopi Conſtantinopolitani Epiſtola ad Leonem Papam.	325
77	71	CVI.	*Ad Anatolium Epiſcopum Conſtantinopolitanum Reſcriptum per Nectariam agentem in rebus.*	326
	N.	CVII.	*Ad Marcianum Auguſtum de correctione Anatolii.*	327
	N.	CVIII.	*Ad eumdem, Marcianum, Auguſtum.*	327
70	95	CIX.	*Ad Epiſcopos Galliarum & Hiſpaniarum. De Paſchate.*	328
78	72	CX.	*Ad Juvenalem Jeroſolymorum Epiſcopum.*	328
	N.	CXI.	*Ad Iulianum Coënſem Epiſcopum.*	329
			A. CH. CCCCLV. LEONIS PP. XV.	
	N.	CXII.	*Ad Marcianum Auguſtum.*	330
	N.	CXIII.	*Ad Julianum Coenſem Epiſcopum.*	330
	N.	CXIV.	*Ad Anatolium Epiſcopum Conſtantinopolitanum.*	331
			A. CH. CCCCLVII. LEONIS PP. XVIII.	
79	73	CXV.	*Ad Leonem Auguſtum.*	331
	N.	CXVI.	*Ad Anatolium Epiſcopum Conſtantinopolitanum.*	332
	N.	CXVII.	*Ad Iulianum Coenſem Epiſcopum & Aetium Presbyterum.*	332
	N.	CXVIII.	*Ad Baſilium Antiochiæ Epiſcopum.*	333
	N.	CXIX.	*Ad Euxitheum Theſſalonicenſem & Iuvenalem Ieroſolymorum Epiſcopum.*	333
	N.	CXX.	*Ad Iulianum Coëenſem Epiſcopum.*	334
	N.	CXXI.	*Ad Aetium presbyterum Conſtantinopolitanum.*	334
80	74	CXXII.	*Ad Leonem Auguſtum.*	334
	N.	CXXIII.	*Ad Epiſcopos ex Ægypto apud Conſtantinopolim conſtitutos.*	335
82	76	CXXIV.	*Ad Anatolium Epiſcopum Conſtantinopolitanum. De Relatione contra Timotheum Alexandrinum.*	335
81	75	CXXV.	*Ad Leonem Auguſtum.*	336
	N.	CXXVI.	*Ad Anatolium Epiſcopum Conſtantinopolitanum.*	338
	N.	CXXVII.	*Ad Epiſcopos Catholicos ex Ægypto conſtitutos apud Conſtantinopolim.*	339
			A. CH. CCCCLVIII. LEONIS PP. XIX.	
83	77	CXXVIII.	*Ad Anatolium Epiſcopum Conſtantinopolitanum. Per Patricium Diaconum.*	339
85	79	CXXIX.	*Ad Nicetam Aquileiæ Epiſcopum.*	340
	N.	CXXX.	*Ad Epiſcopos & Clericos Catholicos ex Ægypto apud Conſtantinopolim conſtitutos.*	341
	N.	CXXXI.	*Ad Presbyteros Diaconos, & Clericos Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ.*	342
84	78	CXXXII.	*Ad Leonem Auguſtum per Philoxenum in rebus agentem directa.*	343

Ro.	*Vulg.*	Nova.		Pag.
	N.	CXXXIII.	*Ad Leonem Auguſtum.*	344
97	97	CXXXIV.	*Ad Leonem Auguſtum.*	346
39	37	CXXXV.	*Ad Neonam Ravennæ Epiſcopum, de his qui de captivitate redeuntes, incertum habent utrum ante captivitatem baptiſma conſequti ſunt.*	354
			A. CH. CCCCLIX. LEONIS PP. XIX.	
86	80	CXXXVI.	*Ad univerſos Epiſcopos per Campaniam, Samnium, & Picenum conſtitutos.*	355
			A. CH. CCCCLX. LEONIS PP. XXI.	
99	99	CXXXVII.	*Ad Leonem Auguſtum.*	356
100	100	CXXXVIII.	*Ad Gennadium Epiſcopum Conſtantinopolitanum.*	357
101	101	CXXXIX.	*Ad Timotheum Alexandriæ Epiſcopum Alexandrinum.*	357
102	101	CXL.	*Ad Presbyteros & Diaconos Eccleſiæ Alexandrinæ.*	358
103	103	CXLI.	*Ad quoſdam Epiſcopos Ægypti.*	358
			Fragmenta Epiſtolæ Leonis Papæ ad Baſilium.	359
			Fragmenta Epiſtolarum II. ad Aëtium.	ibid.
			Fragmentum Commonitorii Legatis dati ad Calchedonenſe Concilium euntibus.	ibid.
			Epiſtola Juliani Coënſis Epiſcopi ad Leonem Auguſtum.	360

INDEX

INDEX EPISTOLARUM

PROUT IN ANTERIORIBUS OPERUM SANCTI LEONIS EDITIONIBUS ORDINATÆ SUNT.

Vulg. Edit.		NOVÆ EDIT. Epistola.	Pag.
1	*AD univerſos Epiſcopos per Campaniam, Picenum & Tuſciam conſtitutos.*	III.	210
2	*Ad Epiſcopos per Italiam conſtitutos.*	VIII.	215
3	*Ad Iulianum ſeu Ianuarium Aquileienſem Epiſcopum.*	XIV.	224
4	*Ad Epiſcopos per Siciliam conſtitutos.*	XVI.	233
5	*Ad Dorum Beneventanum Epiſcopum.*	XVIII.	236
6	*Ad Eutychen Abbatem CP.*	XIX.	237
	Epiſtola Flaviani Epiſcopi CP. ad Leonem Papam: *Nulla res*, &c.	*poſt Epiſt.* XXXIII.	239
	Ejuſdem ad Eumdem altera : *Pietate*, &c.	*poſt* XXI.	240
7	*Ad Theodoſium Auguſtum.*	XXI.	237
8	*Ad Flavianum Epiſcopum Conſtantinopolitanum.*	XX.	277
9	*Ad Theodoſium Auguſtum.*	XXIII.	241
10	*Ad Flavianum Epiſcopum Conſtantinopolitanum.*	XXIV.	242
11	*Ad Julianum Coenſem Epiſcopum.*	XXV.	246
12	*Ad Theodoſium Auguſtum.*	XXVI.	247
13	*Ad Pulcheriam Auguſtam.*	XXVII.	247
14	*Ad Fauſtum, Martianum & alios Archimanditas Conſtantinopolitanos.*	XXVIII.	249
15	*Ad Synodum Epheſinam ſecundam.*	XXIX.	249
16	*Ad Flavianum Epiſcopum Conſtantinopolitanum.*	XXXII.	252
17	*Ad Theodoſium Auguſtum.*	XXXIII.	252
18	*Ad Pulcheriam Auguſtam.*	XXX.	250
19	*Ad Iulianum Coenſem Epiſcopum.*	XXXI.	251
20	*Ad Flavianum Epiſcopum Conſtantinopolitanum.*	XXXIV.	254
21	*Ad eumdem.*	XXXV.	254
22	*Ad Clerum & Plebem Conſtantinopolitanam.*	XLV.	259
23	*Ad eoſdem.*	XLVI.	260
24	*Ad Theodoſium Auguſtum.*	XXXIX.	256
25	*Ad eumdem Theodoſium.*	XL.	257
26	*Ad Pulcheriam Auguſtam.*	XLI.	258
27	*Ad Flavianum Epiſcopum CP.*	XLII.	258
28	*Ad Fauſtum & ceteros Archimandritas CP.*	XLVII.	262
29	*Ad Anaſtaſium Theſſalonicenſem Epiſcopum*	XLIII.	259
30	*Ad Iulianum Coënſem Epiſcopum.*	XLIV.	259

Vulg. Edit.		NOVÆ EDIT. Epistola.	Pag.
31	*Ad Pulcheriam Auguſtam.*	XLVIII.	269
32	*Ad Martinum & Fauſtum Presbyteros.*	XLIX.	269
33	*Ad Theodoſium Auguſtum.*	LII.	272
34	*Ad Fauſtum, & ceteros Archimandritas CP.*	LIII.	272
35	*Ad Pulcheriam Auguſtam.*	LIV.	273
36	*Ad Martinum Presbyterum.*	LV.	274
37	*Ad Leonem ſeu Neonam Ravennæ Epiſcopum.*	CXXXV.	354
38	*Ad Marcianum Auguſtum.*	LVIII.	276
39	*Ad Pulcheriam Auguſtam.*	LIX.	277
40	*Ad Anatolium Epiſcopum Conſtantinopolitanum.*	LX.	278
41	*Ad Iulianum Coenſem Epiſcopum.*	LXI.	279
42	*Ad Marcianum Auguſtum.*	LXII.	280
43	*Ad eumdem.*	LXXIII.	286
44	*Ad eumdem.*	LXIII.	280
45	*Ad Pulcheriam Auguſtam.*	LXIV.	281
46	*Ad Anatolium Epiſcopum Conſtantinopolitanum.*	LXV.	282
47	*Ad Synodum Calchedonenſem.*	LXXII.	285
48	*Ad Anatolium Epiſcopum Conſtantinopolitanum.*	LXVII.	283
49	*Ad Marcianum Auguſtum.*	LXIX.	284
50	*Ad eumdem.*	LXXIV.	286
51	*Ad Pulcheriam Auguſtam.*	LXXV.	287
	Ravennii & aliorum 43. Epiſcoporum Galliæ Epiſtola ad Leonem Papam.	*poſt Epiſt.* LXXVI.	288
52	*Ad eoſdem Leonis Reſcriptum.*	LXXVII.	290
	Euſebii Mediolanenſis Epiſcopi & comprovincialium ejus ad Leonem PP. Epiſtola.	*poſt Epiſt.* LXXVII.	291
53	*Ad Anatolium Epiſcopum Conſtantinopolitanum.*	LXXX.	298
54	*Ad Marcianum Auguſtum.*	LXXVIII.	296
55	*Ad Pulcheriam Auguſtam.*	LXXIX.	297
56	*Ad Julianum Coenſem Epiſcopum.*	LXXXVI.	304
57	*Ad Marcianum Auguſtum.*	LXXXIV.	302
58	*Ad Pulcheriam Auguſtam.*	LXXXV.	303
59	*Ad Marcianum Auguſtum.*	LXXXIX.	308
60	*Ad Pulcheriam Auguſtam.*	XC.	308
61	*Ad Epiſcopos qui Calchedone convenerant.*	LXXXVII.	305
62	*Ad Maximum Antiochenum Epiſcopum.*	XCII.	309
63	*Ad Theodoritum Cyri Epiſcopum.*	XCIII.	313
	Paſchaſini Lilybætani Epiſc. ad Leonem PP. de Paſchate.	*poſt Epiſt.* II.	209
64	*Ad Marcianum Auguſtum.*	XCIV.	313
65	*Ad Eudochiam Aug.* ſeu potiùs *Ad Iulianum Coënſem Epiſcopum.*	XCV.	314
66	*Ad Liciniam Eudoxiam Auguſtam.*	XCVI.	315
67	*Ad Iulianum Coënſem Epiſcopum.*	XCVIII.	318
68	*Ad eumdem.*	C.	319
69	*Ad Marcianum Auguſtum.*	CIV.	324
70	*Ad eumdem.*	CV.	324
71	*Ad Anatolium Epiſcopum Conſtantinopolitanum.*	CVI.	326
72	*Ad Iuvenalem Ieroſolymorum Epiſcopum.*	CX.	328
73	*Ad Leonem Auguſtum.*	CXV.	331
74	*Ad eumdem.*	CXXII.	334
75	*Ad eumdem.*	CXXV.	336
76	*Ad Anatolium Epiſcopum Conſtantinopolitanum.*	CXXIV.	335
77	*Ad eumdem.*	CXXVIII.	339
78	*Ad Leonem Auguſtum.*	CXXXII.	343
79	*Ad Nicetam Aquileienſem Epiſcopum.*	CXXIX.	340
80	*Ad Epiſcopos Campaniæ, Samnii & Piceni.*	CXXXVI.	355
81	*Ad Dioſcorum Alexandrinum Epiſcopum.*	XI.	220

Vulg. Edit.		NOVÆ EDIT. Epistola.	Pag.
82	*Ad Iulianum Coënſem Epiſcopum.*	XCI.	309
83	*Ad Palæſtinos Monachos.*	XCVII.	315
84	*Ad Anaſtaſium Theſſalonicenſem Epiſcopum.*	XII.	221
85	*Ad Septimium Altini Epiſcopum.*	VII.	215
86	*Ad Aquileienſem Epiſcopum.*	VI.	214
87	*Ad Epiſcopos Africanos Mauritaniæ Cæſar.*	I.	203
88	*Ad Epiſcopos Germaniæ & Galliæ. De Chorepiſcopis. Spuria Epiſtola.*	Tom. II.	330
89	*Ad Epiſcopos provinciæ Viennenſis.*	X.	217
90	*Ad Ravennium Arelatenſem Epiſcopum.*	XXXVII.	255
91	*Ad Theodorum Forojulienſem Epiſcopum.*	LXXXIII.	301
92	*Ad Ruſticum Narbonenſem Epiſcopum.*	II.	205
93	*Ad Turribium Aſturicenſem Epiſcopum.*	XVI.	232
94	*Ad Ruſticum, Ravennium, Venerium & ceteros Galliarum Epiſcopos.*	LXXXII.	301
95	*Ad Epiſcopos Galliarum & Hiſpaniarum.*	CIX.	328
96	Ad Epiſcopos & Preſbyteros intra Thraciam (ſeu potius tertiam Lugdunenſem) non eſt Leonis Papæ. *Vide Tom. 1. Conc. Galliæ & poſtremam Generalium Editionem.*		
97	*Ad Leonem Auguſtum.*	CXXXIV.	346
98	*Ad Fauſtum Preſbyterum.*	LVII.	275
	Ceretii, Salonii & Verani Galliæ Epiſcop. ad Leonem Papam.	*poſt Epiſt.* LXXVI.	288
99	*Ad Leonem Auguſtum.*	CXXXVI.	356
100	*Ad Gennadium Epiſcopum Conſtantinopolitanum.*	CXXXVIII.	357
101	*Ad Timotheum Alexandriæ Epiſcopum.*	CXXXIX.	357
102	*Ad Preſbyteros & Diaconos Alexandriæ.*	CXL.	358
103	*Ad quoſdam Ægypti Epiſcopos.*	CXLI.	358
104	*Ad univerſos Epiſcopos Siciliæ.*	XVII.	235
105	*Ad Iulianum Coënſem Epiſcopum.*	LXXXI.	300
106	*Ad Epiſcopos Arelatenſis Provinciæ.*	XXXVI.	255
107	*Ad Ravennium Epiſcopum Arelatenſem.*	XXXVIII.	255
108	Preces Epiſcoporum provinciæ Viennenſis ad Leonem Papam.	*poſt Epiſt.* XLIX.	270
109	*Ad eoſdem Epiſcopos Reſcriptum.*	L.	271
110	*Ad Ravennium Arelatenſem Epiſcopum.*	LI.	271
111	*Ad eumdem, de Paſchate.*	LXXVI.	288

EXTRAIT DU PRIVILEGE DU ROY.

PAR Grace & Privilége du Roy, donné à Saint Germain en Laye, le 2. jour de Decembre 1671. Signé, Par le Roy en ſon Conſeil, SALMON: Il eſt permis au R. P. PASQUIER QUESNEL *Prêtre de l'Oratoire de* JESUS, de faire imprimer, vendre & debiter par tel Imprimeur ou Libraire qu'il voudra choiſir, *Les Oeuvres de* S. LEON *Pape premier du nom, corrigées & augmentées ſur un grand nombre de Manuſcrits, tant de la Bibliotheque de Sa Majeſté, que des autres de ſon Royaume, ou des Païs Etrangers, &c.* pendant le tems de ſept années entieres & accomplies; Avec défenſes à tous autres, que ceux qui auront droit dudit R. P. d'imprimer, vendre, ny debiter ledit Livre, ſur les peines portées par ledit Privilége.

Ledit R. P. QUESNEL a cedé le preſent Privilége à J. B. COIGNARD, Imprimeur & Libraire à Paris.

Regiſtré ſur le Livre de la Communauté, le 24. Juin 1673. Signé D. THIERRY, *Syndic.*

Achevé d'imprimer pour la premiere fois, le 28. jour de Juin 1675.

ELOGIUM OPERIS.

QUæris Interpretem Verbi Incarnati, œconomiæ illius ac diſpenſationis explanatorem eximium? Dabo tibi Leonem cognomine Magnum. Hic te docebit, delectabit & movebit. Docebit ne peſtilenti afflatu hæreſeos præſertim Eutichianæ virus inficiat. Delectabit ſuavitate eloquentiæ ſacræ & humanæ quâ Attilam & Genſericum furentes adverſus Romam ab iniquitate propoſiti cum majeſtate dejecit. Movebit tandem; Unctio enim Spiritus qua peractum eſt hoc Sacramentum pietatis per os & ſcripta Leonis locuta eſt; adeo ut nullum ſit pectus ita marmoreum, ita ferreum, quod ſapientiâ permeante, penitiùs afficiente, ſanctiſſimus Pontifex non emolliat. Opus pretioſiſſimum augebunt Diſſertationes novæ & veteres quas edidit Theologus ſui ſæculi præſtantiſſimus, quibus omnium Eruditorum amores ſibi conciliabit. Scribebam Lugduni in Pervigilio Natalis Domini anni 1699.

COHADE, Doctor & Socius Sorbonicus.

CONSENTEMENT.

SUr la Requiſition de JEAN CERTE, Libraire de cette Ville, à ce qu'il luy ſoit permis de faire reimprimer, *les Oeuvres de* S. LEON *Pape premier du nom*, recüeillies par le Pere PASQUIER QUESNEL, attendu que le Privilége, qui luy a été accordé pour ſept années le 2. Decembre 1671. eſt expiré. Veu ledit Privilége,

JE Conſens pour le Roy à la Permiſſion Requiſe. A Lyon le 25. Février 1700.

VAGINAY.

PERMISSION.

PErmis d'Imprimer. A Lyon ce vingt-cinquiéme Février mil ſept cens.

DE SEVE.

INDEX

INDEX ALPHABETICUS EPISTOLARUM S. LEONIS PAPÆ.

Prior numerus Epiſtolam, alter paginam deſignat.

A

ACHAÏÆ *Epiſcopis Metropolitanis.* XIII. Pag. 224
ÆGYPTIIS *Epiſcopis.* CXXIII. 335. CXXVII. 339. CXXV. 341. CXLI. 358
AETIO *Presbytero CP.* CXVII. 332. CXXI. 334. *Fragmentum.* 359
AFRICANIS *Epiſcopis Mauritaniæ Cæſarienſis.* I. 303
ALEXANDRIÆ *Clero* CXL. 358
ANASTASIO *Theſſalonicenſi Epiſcopo.* IV. 212. XII. 221. XLIII. 259
ANATOLIO *Epiſcopo CP.* LX. 278. LXV. 282. LXVII. 283. LXX. 284. LXXX. 298. CVI. 326. CXIV. 331. CXVI. 332. CXXIV. 335. CXXV. 338. CXXVIII. 339
Anatolii ad Leonem Papam. 325
AQUILEÏENSI *Epiſcopo* VI. 214

B

BASILIO *Antiocheno Epiſcopo.* CXVIII. 333. *Epiſtola ad eumdem Fragmentum.* 359

C

CALCEDONENSI *Synodo.* LXXII. 285. LXXXVII. 305
CAMPANIÆ, PICENI, TUSCIÆ, &c. *Epiſcopis.* III. 210. CXXXVI. 355
Ceretii Epiſcopi ad Leonem. 288
CONSTANTINOPOLITANO *Clero & Plebi* XLV. 259. XLVI. 260. CXXXI. 342
CONSTANTINOPOLITANIS *Archimandritis.* LIII. 272

D

DIOSCORO *Alexandrino Epiſcopo.* XI. 220
DORO *Beneventano Epiſcopo.* XVIII. 236

E

EPHESINÆ *Synodo.* XXIX. 249
EPISCOPIS ÆGYPTIIS CXXIII. 335. CXXVII. 339. CXXX. 341. CXLI. 358
EPISCOPIS CAMPANIÆ, PICENI, &c. III. 210. CXXXVI. 355
——*Metropolitanis* ILLYRICI. V. 213
——*Metropolitanis* ACHAÏÆ. XIII. 224
——*Univerſis* PER ITALIAM. VIII. 215.
——VIENNENSIS *Provinciæ* IX. 216. X. 217. XXXVI. 255. L. 272
——Univerſis SICILIÆ XVI. 233. XVII. 233

Epiſcoporum Viennenſis Provinciæ ad Leonem Papam. 270
Episcopis Galliarum lxxxii. 301. cix. 328
Epiſcoporum 44. Gallorum ad Leonem. 288
Iisdem *Leonis Reſcriptum* lxxvii. 290
Eutychi *Archimandrita* xix. 237
Eidem Petri Ravennenſis Epiſtola. 477
Episcopis Hispaniæ cix. 328
Euſebii Epiſcopi Mediolanenſis & comprovincial. ad Leonem. 291
Euxitheo *Theſſalonicenſi Epiſcopo.* cxix. 333

F

Fausto *& aliis Archim. CP.* xxviii. 249. xlvii. 262. liii. 272. lvi. 575. lvii. 275
Flaviano *Epiſcopo CP.* xx. 237. xxii. 241. xxiv. 242. xxxii. 252. xxxiv. 254. xxxv. 254. xlii. 258
Flaviani prima ad Leonem. 239. ſecunda 252. & 253

G

Galliarum Epiſcoporum ad Leonem Papam 28
Galliarum *Epiſcopis.* lxxvii. 296. cix. 329
Gennadio *Epiſcopo CP.* cxxxiii. 357

H

Hilari ad Pulcheriam Auguſtam. 266
Hispaniæ *Epiſcopis.* cix. 328

I

Januario *Aquileienſi.* xiv. 225
Illyrici *Epiſcopis Metropolitanis.* v. 213
Italis *Epiſcopis.* viii. 215
Juliano *Coënſi Epiſcopo.* xxv. 246. xxxi. 251. xliv. 259. lxi. 279. lxvi. 282. lxxi. 284. lxxxi. 300. lxxxvi. 304. lxxxviii. 306. xci. 309. xcv. 314. xcviii. 318. c. 319. cii. 320. cxi. 329. cxiii. 330. cxvii. 332. cxx. 334.
Juliani Coënſis Epiſcopi ad Leonem Aug. 332
Juvenali *Jeroſolymorum Epiſcopo.* cx. 328. cxix. 332.

L

Leoni *Auguſto.* cxv. 331. cxxii. 334. cxxv. 336. cxxxii. 343. cxxxiii. 344. cxxxiv. 346. cxxxvii. 356
Liciniæ ad Theodoſium. 265
Liciniæ *Eudoxia Aug.* xcvi. 315

M

Martino *& Fausto Presbyt.* xlix. 269. lv. 274. lvi. 275
Marciani Aug. ad Leonem Papam. 276. 279. 295
Marciano *Aug.* lviii. 276. lxii. 280. lxiii. 280. lxix. 284. lxxiii. 286. lxxiv. 287. lxxviii. 296. lxxxiv. 302. lxxxix. 308. xciv. 313. xcix. 319. ci. 320. civ. 324. cv. 324. cvii. 327. cviii. 327. cxii. 330
Maxmio *Antiocheno Epiſcopo.* xcii. 309

N

Nicetæ *Aquileienſi Epiſcopo* cxxix. 340
Neonæ *Ravenna Epiſcopo.* cxxxv. 354

P

Palæstinis *Monachis.* xcvii. 315
Paſchaſini Lilybætani Epiſcopi ad ſanctum Leonem. 309

PASCHASINO *Lilybatano Epiſcopo*. LXVIII. 283
Petri Chryſologi Ravennæ Epiſc. ad Eutychen. 241
Placidiæ Aug. ad Theodoſium 265. Ad Pulcheriam Aug. 265
PROTERIO *Alexandriæ Epiſcopo*. CIII. 321
Proterii ad Leonem. 329
PULCHERIÆ *Auguſtæ*. XXVII. 247. XXX. 250. XLI. 258. XLVIII. 269. LIV. 273. LIX. 277. LXIV. 281. LXXV. 287. LXXIX. 297. LXXXV. 300. XC. 308
Pulcheriæ Epiſtola ad Leonem Papam. 276

R

RAVENNIO *Arel. Ep.* XXXVII. 255. XXXVIII. 255. LI. 271. LXXVI. 288
RUSTICO *Narbon. Epiſc.* II. 205

S

SAloni Epiſcopi ad Leonem. 288
SEPTIMIO *Altini Epiſcopo*. VII. 215
Synodi Calchedonenſis ad Leonem Relatio. 292
SYNODO CALCHEDONENSI LXXII. 285. LXXXVII. 305

T

THEODORO *Forojulienſi Epiſc.* LXXXIII. 301
THEODORITO *Cyri Epiſcopo*. XCIII. 311
THEODOSIO *Aug.* XXI. 237. XXIII. 241. XXVI. 247. XXXIII. 252. XXXIX. 256. XL. 257. LII. 272
Theodoſii ad Valentinianum. 263. Ad Placidiam Aug. 264. Ad Liciniam Auguſt. 264
TURRIBIO *Aſturic. Epiſc.* XV. 226
Turribii ad Idacium & Ceponium. 232
TIMOTHEO *Alexandrino Epiſcopo*. CXXXIX. 357

V

VAlentiniani Novella de Manichæis. 216. Ejuſdem Novella contra Hilarium Arelat. 219. Epiſtola ad Theodoſium. 263
Verani Epiſcopi ad Leonem. 288
VIENNENSIS *Provinciæ Epiſcopis*. IX. 216. X. 219. XXXVII 255. L. 271
Viennenſis ad Leonem Papam. 270

NOTITIA

NOTITIA

MANUSCRIPTORUM MELIORIS NOTÆ Codicum, quibus in emendandis augendiſque S. Leonis Magni Operibus uſi ſumus.

GRIMAN. Codex MS. Dominici Grimani Cardinalis S. Marci, nongentorum circiter annorum: inquo centum & ſeptem S. Leonis Epiſtolæ habentur, quarum viginti & octo antehac non ſunt editæ, & plures aliæ penè novæ.

Ex Bibliotheca Domus Inſtitutionis Oratorii D. Ieſu ad muros Pariſienſes.

Codex MS. in quo Codex Canonum & Conſtitutorum Sedis Apoſtolicæ, cum triginta & tribus Leonis Epiſtolis.

Ex Bibliotheca Thuanea. N. 129.

THUAN. Codicis ejuſdem Romani Exemplar MS. cujus apographum ad me miſit vir doctiſſimus E. Bernardus in Academia Oxonienſi Aſtronomiæ Profeſſor, cum Indice Operum S. Leonis, quæ eidem Codici adnectuntur.

Ex Bibliotheca Oxonienſi Collegii Orielenſis. N. 91. B.

OXON. Codex MS. Dionyſianæ Canonum & Decretorum Collectionis.

Ex Bibliotheca S. Germani à Pratis Ord. S. Benedicti.

SAN-GERM. Codex MS. in quo plures Epiſtolæ ad Synodum Calchedonenſem & ad Arelatenſis Eccleſiæ Privilegia pertinentes, Epiſtolæ Flaviani ad S. Leonem PP. verſio nunc primùm edita, Judicium Chrodeberti Turonenſis Epiſcopi, nunc quoque primùm erutum è tenebris, &c. N. 780.

Ex Bibliotheca Thuanea.

THUAN. Codex MS. Librorum de Vocatione omnium Gentium, & aliquot Epiſtolarum S. Leonis.

Ex eadem Bibliotheca Thuanea. N. 729.

THUAN. Codex MS. plurimarum Epiſtolarum S. Leonis notatus N. 432.

Ex eadem Bibliotheca.

CORB. Codices MS. tres olim Monaſterii S. Petri Corbeienſis, in quibus Sermones ſexaginta & amplius.

Ex Bibliotheca Monaſterii S. Germani à Pratis Ord. S. Benedicti.

THUAN. Codex MS. Canonum & Decretorum Pontificum Romanorum Collectore Dionyſio Exiguo.

Ex Bibliotheca Thuanea.

THUAN. Codices MSS. tres Iſidorianæ Conciliorum & Pontificiarum Epiſtolarum Collectionis.

Ex eadem Bibliotheca.

TRECO-PITH. Codex MS. continens Concilia plurima, Epiſtolas Pontificias præſertimque Leonis, & alia monumenta Eccleſiaſtica, qui fuit olim Clariſſ. Pithœi.

Ex Bibliotheca Collegii Treco-Pithœani Presbyterorum Oratorii D. Ieſu.

Codex Lectionarius MS. ad uſum Abbatiæ S. Maglorii Pariſienſis. SAM-MAGL.

Ex Bibliotheca Sammagloriana Seminarii Archiepiſcopalis Presbyterorum Oratorii D. Ieſu, ad muros Pariſienſes.

Codex MS. Sermonum & Epiſtolarum ferè omnium S. Leonis.

Ex Bibliotheca S. Victoris Pariſienſis.

Codex MS. Canonum & Decretorum Pontificum Romanorum, qualis editus Moguntiæ A. 1525. qui fuit olim Viri Clar. Claudii Falcheti Fauchet. VICTOR.

Ex Thuanea Bibliotheca.

Codex MS. qui fuit olim viri Clar. Nicolai Fabri; in quo Sermones aliquot S. Leonis. THUAN.

Ex eadem Bibliotheca.

Liber Lectionarius MS. ad uſum inſignis Eccleſiæ Lugdunenſis. THUAN.

Ex eadem Bibliotheca.

Codex MS. Iſidorianæ Collectionis, cui & Liberati Breviarium & aliquot alia ſubjiciuntur: quem beneficio viri Clar. D. Vion d'Herouval acceptum, Herovallianum appellavi, antequàm reſciviſſem illum eſſe. HERO-VALL.

Ex Bibliotheca Doctiſſimi viri Antonii Faure Doctoris Theologi ſacra Facultatis Pariſienſis, Eccleſia Metropolitana Remenſis Canonici, & Vicarii Generalis Illuſtriſſimi Remenſium Epiſcopi - Ducis.

Collectio Canonum MS. venerandæ antiquitatis, eadem quæ Treco-Pithœanus codex continens, qui fuit olim Corbeienſis Monaſterii. CORBE-IENS.

Ex San-Germanenſi Benedictinorum Pariſienſium Bibliotheca.

Codices duo Lectionarii MSS. in quo plures Leonis Sermones.

Ex Bibliotheca Regis Chriſtianiſſimi. REG.

Codex Lectionarius S. Petri Foſſatenſis, in quo Sermones plures, ſcriptus anno *MLVII.* THUAN. ſeu FOSSAT.

Ex Bibliotheca Thuanea.

Codices MSS. duo Epiſtolarum & Sermonum S. Leonis, quorum collatas lectiones cum Indice alterius, qui fuit Regniacenſis Monaſterii, excerpſit miſitque ad me vir eruditus Dom. Chreſtien Eccleſiæ Autiſſiodorenſis Canonicus & Theologus Pariſienſis. REGNIAC.

Ex Monaſterio S. Mariani Antiſſiodorenſis Ord. Præmonſtratenſis.

Codex MS. Epiſtolarum & Sermonum, quorum Indicem habuimus beneficio Domni Johannis Mabillon San-Germanenſis Benedictini orbi literario ex eruditis lucubrationibus notiſſimi. S. MARI-ANI.

Ex Bibliotheca Claromariſcenſis Monaſterii propè Audomaropolim.

Codex MS. Epiſtolarum, cujus notitiam collataſque Lectiones, ut & alia plura, debemus Domno Franciſco Delfau San-Germanenſi Benedictino doctiſſimo. CLARO-MAR.

Ex Bibliotheca S. Remigii Remenſis.

Codex MS. Sermonum variorum, in quibus plures Leonis, quo uſi ſumus REMIG.

ope Domini de la Bizardiere in ſacra Theologia Pariſienſi Baccalaurei eruditi & Regiæ Navarræ Socii.

Ex Bibliotheca Regii Collegii Navarræi in Academia Pariſienſi.

CISTERC. Codex MS. Epiſtolarum & Sermonum, cujus indicem & collata aliquot loca communicavit R. P. Domn. Jacobus de Lannoy Abbatiæ Ciſtercienſis Subprior digniſſimus.

Ex Bibliotheca Abbatiæ Ciſtercienſis.

THUAN. Codex MS. in qua pars Actorum Calchedonenſis Synodi.

Ex Bibliotheca Thuanea.

BELLOV. Codex MS. Canonum & Decretorum Pontificiorum, in quibus ex Leone plura, beneficio Cl. viri D. d'Herouval acceptus.

Ex Bibliotheca inſignis Eccleſiæ Bellovacenſis.

BARBER. Codices MSS. tres Bibliothecæ Eminentiſſimi Cardinalis Franciſci Barberini, ex quibus varias lectiones plurimarum Epiſtolarum S. Leonis illius juſſu excerptas ad nos, dum viveret, tranſmiſit poſt publicatam primam Editionem. Sic autem numerantur illi Codices primus N. 57. ſecundus 77. tertius 2888. qui & vetuſtiſſimum Codicem Canonum Eccleſiæ Romanæ dicitur continere.

SANCTI

SANCTI LEONIS MAGNI ECCLESIÆ ROMANÆ TUNC DIACONI, POSTEA PONTIFICIS, LIBRI DUO DE VOCATIONE OMNIUM [1] GENTIUM.

EIDEM NUNC PRIMUM VINDICATI, Et ad manuſcriptos Codices denuò emendati. [a]

a Vide diſſertationem 11. qua Leoni aſſerimus hoc opuſculum.

LIBER PRIMUS.

CAPUT PRIMUM.

Materiam hoc libro tractandam proponit, oſtenditque non rectè ſentire eos qui prædicatione gratiæ liberum negari arbitrium contendant.

INTER defenſores liberi arbitrii & prædicatores gratiæ Dei magna & difficilis dudùm vertitur quæſtio. Quæritur enim : Utrùm velit Deus omnes homines ſalvos fieri ? Et quia negari hoc non poteſt. Cur voluntas omnipotentis non impleatur, inquiritur. Cùmque hoc ſecundùm voluntatem hominum fieri dicitur [b], gratia videtur excludi; quæ ſi meritis redditur, conſtat eam non donum eſſe, ſed debitum. Undè iterùm quæritur: Cur hoc donum, ſine quo nemo ſalvus eſt [c], ab eo, qui omnes ſalvari vult, non omnibus conferatur? Atque ità, contrariarum diſputationum nullus terminus reperitur, dùm non diſcernitur quid manifeſtum, quid ſit occultum. De hâc igitur compugnantiâ opinionum, quâ menſurâ & temperantiâ ſentiendi ſit, quantùm Dominus adjuverit, annitar inquirere ; exercens atque diſcutiens modulum facultatis meæ, in his, quæ cordi meo ſobriè, quantùm arbitror, inhæſerunt : ut ſi in eas regulas proceſſerit ſtylns, quæ nihil offenſionis, nihil habeant pravitatis, non ſolùm nobis, ſed & aliis utile ſit, ad aliquem nos limitem perveniſſe, quem non debeamus excedere. Primitùs itaque de voluntatis humanæ motibus & gradibus diſputandum eſt. Inter quam & gratiam Dei quorundam non ſana diſcretio eſt, exiſtimantium quod prædicatione gratiæ liberum negetur arbitrium : nec advertentium eâdem regulâ ſibi poſſe objici, quod gratiam negent, cùm eam humanæ voluntatis non ducem volunt eſſe, ſed comitem. 2. Si enim tollitur voluntas, ubi ipſa eſt verarum origo virtutum ? Si tollitur gratia, ubi eſt ipſa bonorum cauſſa meritorum ? Sed jam auxiliante Chriſto, quod tractandum concepimus, inchoemus

b *Aliàs*, videatur

c *Aliàs*, eſſe poteſt.

2. Negat gratiam ; qui eam comitem dicit humanæ voluntatis, non ducem.

1. De vocatione omnium gentium.] Hunc titulum præ ſe fert Codex Thuaneus MS. ad quem præclarum hoc opuſculum accuratè recenſuimus. Priores editiones habent ſolummodò *De vocatione gentium* : quo ſufficienter non exprimitur autoris conſilium totiuſque operis inſtitutum & materies. In id quippe totus autor incumbit, ut explicet, utrum, & quo ſenſu Omnes homines ſalvos fieri velit Deus ? Cur gratiæ donum, ſine quo nemo ſalvus eſt, non Omnibus hominibus conferatur ; Cur Omnes non ſalvet, qui Omnes vult ſalvos fieri, & pro Omnibus vult preces fundi ? Cur anterioribus temporibus dimiſſæ ſint Omnes gentes ingredi vias ſuas ? Quomodo Chriſtus Omnia trahat ad ſeipſum, & ab eo Omnia facta ſint nova, id eſt, omnes homines renovati ? Quomodo Omnibus Omnium ſæculorum hominibus, divinæ providentiæ cura non defuerit ? &c. Quibus omnibus, non uno modo ſatisfacit, ſed imprimis totam diſputationem partim ad inſcrutabilium judiciorum Dei admirationem transfert, partim ad illud revocat, quod Chriſtus Dominus Apoſtolis præcipit, Matth. cap. 27. *Euntes ergo docete* Omnes gentes *baptizantes eos in Nomine Patris & Filii & Spiritus ſancti*. Ubi, inquit *nullarum nationum, nullorum hominum facta diſcretio eſt : neminem merito excepit, neminem genere ſeparavit, neminem conditione diſtinxit. Ad* Omnes *prorſus homines miſſum eſt Evangelium crucis Chriſti*. Unde manifeſtum eſt totam librorum iſtorum materiem, difficultatumque omnium ſummam, imò & compendioſam earum explicationem ipſo hoc titulo voluiſſe comprehendi : De vocatione Omnium Gentium. Lib. 1. c. 22.

2. *Codices MSS. Camberonenſis & Thuaneus ſic habent* : Sic enim tollitur voluntas, niſi ipſa eſt verarum origo virtutum ; tollitur gratia, niſi ipſa eſt bonorum cauſſa meritorum.

CAP. II. III. & IV.

CAPUT II.

Omni animæ humanæ naturaliter ineſſe qualemcunque voluntatem; quæ aut ſenſualis, aut animalis, aut ſpiritualis eſt.

OMni animæ humanæ, quantùm intelligere atque experiri datur, naturaliter qualiſcunque ineſt voluntas, quâ aut appetitur quod placet, aut declinatur quod diſplicet. Hujus voluntatis, quantùm ad naturalem pertinet motum ex vitio primæ prævaricationis infirmum, genera ſunt duo, ſecundùm quæ voluntas hominis, aut ſenſualis eſt, aut animalis eſt. Sed cùm adeſt gratia Dei, accedit ei per donum ſpiritûs tertium genus, ut poſſit fieri ſpiritualis, & per hunc excellentiorem motum omnes affectus undecunque naſcentes ſupernæ rationis lege dijudicet.

CAPUT III.

De voluntate ſenſuali.

In parvulis eſt tantùm voluntas ſenſualis.

SEnſualis igitur voluntas, quam & carnalem poſſumus dicere, non erigitur ſupra eum motum, qui de corporis ſenſibus naſcitur, qualis eſt animis parvulorum: qui licet nullo judicio rationis utantur, oſtendunt tamen aliquid ſe velle, cùm videndo, audiendo, odorando, guſtando, tangendo, & ea quibus delectantur, amant, & ea quibus offenduntur, oderunt. Quid autem eſt amare, niſi velle? Et quid eſt odiſſe, niſi nolle? Habent ergo etiam ipſi voluntatem ſuam, quæ & providendi & conſulendi impos atque ignara eſt. In his tamen amat agere quæ carnis ſenſibus blandiuntur, donec vigor rationalis ingenii per maturiora miniſteria corporis excitetur, & ad famulantium ſibi membrorum uſum, non

Amare, eſt velle; odiſſe nolle.

1. alieno nutu [1], ſed ſuâ lege moveatur.

1. *Nutu.* [Ita Camb. & Thuan. *Alias* motu.

CAPUT IV.

De voluntate animali: quâ nihil ſupra mercedem temporalis gloriæ acquiritur, etiamſi dono Dei in ea ſublimiùs ſapiatur.

Animalis eſt omnis voluntas quæ ſpiritu Dei non agitur.

AB hoc ergò ſenſuali appetitu, in quo remanent hi, quos etiam in annis majoribus excordes videmus & fatuos, ad animalem ſurgitur voluntatem; quæ priuſquàm ſpiritu Dei agatur, etiamſi ſuprà ſenſualem motum ſeſe attollere poteſt, tamen ſine ſummi
1. amoris participatione [1] in terrenis occiduiſque verſatur. In hâc humana ingenia, etiamſi
2. corporeæ voluptati non turpiter ſerviant [2], &
cupiditates ſuas juſtitiæ atque honeſtatis legibus temperent, nihil ſuprà mercedem gloriæ temporalis acquirunt. Et cùm præſentem vitam decenter exornent, æternæ tamen beatitudinis præmium non habent: quia rectas actiones & bona ſtudia ſua, non ad ejus laudem atque honorem referunt, à quo accepe-
3. runt ut ſublimiùs ſaperent [3], & excellentiùs

Quid qui cupiditates honeſtatis legibus temperaut.

Sine amore Dei nullum eſt verum meritum.

CAP. V.

cæteris eniteſcerent. Cùm enim quidam non ſolùm ad inſtituta utiliſſimarum artium & doctrinas liberalium diſciplinarum, ſed etiam ad inquiſitionem ſummi boni aciem mentis intenderint, *& inviſibilia Dei per ea quæ facta ſunt intellecta conſpexerint*: non agentes tamen gratias Deo, nec confitentes illum ſibi eſſe hujus facultatis autorem, ſed *dicentes ſe eſſe ſapientes*, hoc eſt, non in Deo, ſed in ſemetipſis gloriantes, quaſi ad veritatis inſpectionem ſuis ſtudiis atque rationibus propinquaſſent; *evanuerunt in cogitationibus ſuis*: & quod illuminante Dei gratiâ invenerant, obcæcante ſuperbiâ perdiderunt, relapſi à ſupernâ luce in tenebras ſuas, hoc eſt, ab incommutabili atque æterno bono ad mutabilem corruptibilemque naturam. Cùm ergò tales in amorem ſui recidunt, & ità ſibimet placent, ut totum quod in ſe laudabile judicant, non ad dona Dei referant, ſed ſibi vindicent, & ſtudio propriæ voluntatis adſcribant, procul ab illâ ſpirituali exulant voluntate, & nihil in ſe habent quo ad vitam provehantur æternam, incipientes in ſemetipſis etiam in illa temporalia Dei dona corrumpere, & à bono eorum uſu in conſuetudinem innumerabilium tranſire vitiorum.

Rom. 1. 2.

Ibid. 22.

Ibid. 21.

Gratia naturalis.

Amore ſui aguntur, qui non amore Dei.

1. *Sine ſummi amoris participatione &c.*) Sic habent Camb. & Thuan. Codices: non, ut antea, *Sine ſui amoris &c.* Gratiam videlicet ſummi amoris ſeu boni participatione definit: quemadmodum & inferiùs cap. 8. & capitulo 11. ſententiarum de gratia quas ei reſtituimus.

2. *In hac humana ingenia, etiamſi corporea voluptati non turpiter ſerviant, &c.*) Ita emendatum eſt ex Codd. Camb. & Thuan. cum anteà legeretur: *In hac humana etiam ingenia, ſi corporea, &c.* Non ſine diminutione energiæ hujus ſententiæ, qua *ſolius gloria temporalis*, & ut ait cap. 18. *vana laudis mercedem* eos conſequi aſſerit, qui rectas actiones & bona ſtudia ſua, non ad ejus laudem atque honorem referunt, à quo acceperunt, ut ſublimius ſaperent, tametſi cupiditates ſuas juſtitiæ atque honeſtatis legibus temperent. Qui enim acceperunt in hac vita mercedem ſuam, vani vanam, recipient & in altera pœnam ſuam. Quoniam cum facit homo aliquid, ubi peccare non videtur, ſi non propter hoc facit, propter quod facere debet, & facere debere vera ſapientia præcipit, peccare convincitur: quia etſi opus illud officio videatur bonum, ipſo tamen non recto fine peccatum eſt. Hanc eſſe mentem autoris noſtri magis eluceſcit, tum ex cap. 6. ubi ſcribit quod *ille malè vivit qui non in gloriam Dei vivit* tum ex cap. 7. ubi ait quod *ſine cultu veri Dei etiam quod virtus videtur peccatum eſt.* Sed ex hoc ipſo cap. 4. ubi eos quos hujuſmodi rectis actionibus præſentem vitam decenter exornare dixit, paulò poſt ſuggillat tanquam qui 1. non confiteantur Deum rectæ hujus actionis autorem. 2. Non in Deo, ſed in ſemetipſis glorientur. 3. Evaneſcant in cogitationibus ſuis. 4. In amorem ſui recidant. 5. In ſemetipſis Dei dona corrumpant, &c.

S. Aug. l. 4. contra Julian. c. 3.

3. *Ut ſublimius ſaperent.*) In aliis edit. ſic habetur: *ut in ipſa animali diſcretione ſublimius ſaperent.* Nos Camb. & Thuan. Codd. ſecuti ſumus: verba quippe illa: *in ipſa animali diſcretione*: Gloſſematis habent ſpeciem, quod ex margine ſtudioſi cujuſpiam in textum irrepſerit.

CAPUT V.

Omnes gentes in elementis accepiſſe præcepta legalia, ut inexcuſabiles ſint in idololatria.

QUamvis enim ſcriptum ſit, quod *cùm diſpertiret Excelſus gentes, quemadmodùm diſperſit filios Adam, ſtatuit terminos gentium ſecundùm numerum angelorum Dei. Et facta eſt portio Domini populus ejus Jacob; funiculus hæreditatis ejus Iſraël*: & ſcriptum ſit Dominum dicere ad Iſraël: *Eritis mihi ſancti, quia ego ſanctus ſum, Dominus Deus*

Deut. 32. 8. 9.

Levit. 20. 26.

CAP. VI. ... quæ ſegregavi vos ab omnibus gentibus eſſe mihi. Et quamvis ſcriptum ſit in libro Eſther, dicente Mardochæo: *Gratias tibi Domine, quoniam feciſti nova ſigna & prodigia, qualia non ſunt facta in gentibus, dividens omne ſæculum in ſortes duas, elegiſti unam tibi populi tui, relinquens aliam gentibus.* Et Paulus & Barnabas dicant: *Et nos mortales ſumus, ſimiles vobis homines, annuntiantes vobis converti ad Deum vivum, qui fecit cælum & terram & mare & omnia quæ in eis ſunt, qui in præteritis generationibus dimiſit omnes gentes ingredi vias ſuas.* Quamvis ergò hæc & multa ſimilia veritatis ſcriptura pronunciet, ſecundùm ipſam [1] tamen credimus & piiſſimè confitemur, quod nunquam univerſitati hominum divinæ providentiæ cura defuerit. Quæ licet exceptum ſibi populum ſpecialibus ad pietatem direxerit inſtitutis, nulli tamen nationi hominum bonitatis ſuæ dona ſubtraxit: ut propheticas voces & præcepta legalia convincerentur in elementorum obſequiis ac teſtimoniis accepiſſe. Undè & inexcuſabiles facti ſunt, quia Deos ſibi Dei dona fecerunt; & quæ creata erant ad utendum, venerati ſunt ad colendum.

Eſter. 14. juxta 70. Interp. — *Act. 14. 14.* — Providentia Dei erga omnes nationes. — Dei dona ad utendum, non ad colendum.

1. *Secundùm ipſam.*) Has voces non habent MSS. codd. Camb. & Thuan.

CAPUT VI.

Quod abſque divinâ gratiâ voluntas tantò citiùs propinquat iniquitati, quanto acriùs intenditur actioni, quia non in gloriam Dei vivit.

Propter electos à generali lapſu ſervatus Iſraël.

IN quam impietatem etiam illa gens, quam ſibi ab omnibus Dominus ſegregavit, tota tranſiſſet, niſi miſericordiæ ſuæ propoſitum ſuſtentandis electorum lapſibus prætendiſſet. Nam plenæ ſunt paginæ veteris teſtamenti de Iſraëliticæ defectionis relatu: ut apertè appareat divinæ ſemper fuiſſe gratiæ, quod non omnis ille populus diſceſſit à Domino. Ità humana natura in primi hominis prævaricatione vitiata, etiam inter beneficia, inter præcepta & auxilia Dei, ſemper in deteriorem eſt proclivior voluntatem, cui committi non eſt aliud quàm dimitti. Hæc itaque voluntas vaga, incerta, infirma ad efficiendum, facilis ad audendum, in cupiditatibus cæca, in honoribus tumida, curis anxia, ſuſpicionibus inquieta, gloriæ quàm virtutum avidior, famæ quàm conſcientiæ diligentior, & per omnem ſui experientiam miſerior fruendo his quæ concupiverit, quàm carendo: nihil in ſuis habet viribus, niſi periculi facilitatem: quoniam voluntas mutabilis, quæ non ab incommutabili voluntate regitur, tantò citiùs propinquat iniquitati, quantò acriùs intenditur actioni. Quamdiù ergò homini ea placent quæ Deo diſplicent, voluntas ejus animalis eſt: quia etiamſi in bonis moribus agat, malè adhuc vivit, ſi non in Dei gloriam vivit. Hoc eſt enim proprium & præcipuum piorum, ut *in Domino glorientur*; nec ſe niſi in Deo diligant. Benè enim ſe amant, qui in ſe opera Dei amant. Nam & Deus hoc amat in nobis, quod ipſe fecit: & hoc odit, quod ipſe non fecit. Si ergo opus Dei amamus in nobis, bonam voluntatem rectè amamus [1] in nobis, quæ utique ſi opus Dei non eſſet, amanda non eſſet. Quis autem homo, niſi malæ voluntatis, bonam in ſe non amat voluntatem, quæ ſuperni agricolæ prima plantatio eſt? Dicente enim veritate: *Omnis plantatio quam non plantavit pater meus cæleſtis, eradicabitur*; quicquid non eſt eradicandum, manifeſtum eſt à Patre eſſe plantatum. Bona autem voluntas omnium virtutum germen eſt primum: quæ innixa origini ſuæ, in illâ æterna & incommutabili voluntate requieſcit, ut verè ſit ſpiritualis: quoniam *qui adhæret Deo, unus ſpiritus eſt*, dùm per communionem illuminantis & illuminati, juſtificantis & juſtificati, regentis & ſubditi, omnis actio ad unum refertur; & quod ad unum refertur, utriuſque eſt: quia nec à Deo alienari poteſt quod dedit, nec ab homine quod accepit.

Sibi committi, dimitti eſt. — Qualis voluntas quam æterna non regit. — Male agit, qui non in Dei gloriam agit. — CAP. VII. — Omnis voluntas bona à Deo eſt. — *Matth. 15. 13.* — *1. Cor. 6. 17.* — Qua ratione pia actio & Dei ſit & hominis.

1. *Rectè amamus.*) Delet *rectè* MS. Thuan.

CAPUT VII.

In homine, cum ad pietatem redit, non aliam in eo creari ſubſtantiam, ſed eandem quæ fuerat labefactata, reparari; nec aliud ab eo auferri niſi vitium, priore voluntate correctâ.

HIc tractandum videtur: Utrùm cùm bonæ voluntatis eſſe homo incipit, eadem quæ in ipſo erat, corrigatur voluntas; an alia ei, quam non habebat, & quæ priori repugnet, detur. Quod ut evidentiùs appareat, altiùs id non pigeat inquirere. Omnes homines in primo homine ſine vitio conditi ſumus, & omnes naturæ noſtræ incolumitatem ejuſdem hominis prævaricatione perdidimus. Indè tracta mortalitas, indè multiplex corporis animique corruptio; indè ignorantia & difficultas, curæ inutiles, illicitæ cupiditates, ſacrilegi errores, timor vanus, amor noxius, injuſta gaudia, pœnitenda conſilia, & non minor miſeriarum multitudo, quàm criminum. His ergò atque aliis malis in naturam humanam irruentibus, fide perdita, ſpe relicta, intelligentia obcæcata, voluntate captiva, nemo in ſe unde repararetur, invenit. Quia etſi fuit qui naturali intellectu conatus ſit vitiis reluctari, hujus tantum temporis vitam ſteriliter ornavit; ad veras autem virtutes æternamque beatitudinem non profecit. Sine cultu enim veri Dei, etiam quod virtus videtur eſſe, peccatum eſt, nec placere ullus Deo ſine Deo poteſt. Qui verò Deo non placet, cui niſi ſibi & diabolo placet? A quo cùm homo ſpoliaretur, non

Vitia ex peccato Adæ contracta. — Nulla eſt virtus ſine Dei cultu, ſed peccatum ſub virtutis larva.

CAPUT VIII.

Voluntas nunquam ſine amore.

voluntate, ſed voluntatis ſanitate privatus eſt: quia nec detrudi ab innocentiæ ſtatu poſſet, niſi voluntate peccaret. Quæ ergò naturâ erat bona, qualitate facta eſt mala: & ille animi motus, qui nunquàm poteſt ſine aliquo eſſe amore, hoc eſt, ſine aliqua voluntate, non perdidit appetitum, ſed mutavit affectum; id recipiens deſiderio, quod debuit refutare judicio. Cùm igitur homo ad pietatem redit, de

Pſal. 77. 39.

quo ideò dictum eſt, *Spiritus vadens & non rediens*, quia niſi illum Deus converteret, non rediret; cum fit novum figmentum [1], novàque creatura, non alia in eo creatur ſubſtantia, ſed eadem quæ fuerat labefactata, reparatur: nec aliud ab eo auferatur, niſi vitium quod natura non habuit.

1. *Cum fit novum figmentum*) Ita Cod. Thuan. Cujus loco aliàs legebatur: *non ſit novum figmentum*, quod & Apoſtolo & ipſi baptiſmatis ac juſtificationis myſterio contrarium.

CAPUT VIII.

Gratiam ſic reparare opus Dei, ut liberum arbitrium non auferat: ſed potiùs per ipſummet illud ſanet.

Peccatum originis.

FUit enim in Adam natura ſine vitio, qui per voluntatis inobedientiam mala multa contraxit, & in poſteros magis magiſque multiplicanda [2] transfudit. Quæ ut vincantur atque in nihilum deducantur, non efficit niſi gratia ſalvatoris, qui opus ſuum opere ſuo reparat. Sicut enim dicit Joannes Apoſtolus: *In hoc apparuit filius Dei, ut ſolvat opera diaboli*: & ſic rumpit vincula captivi, ſic veſtit nuditatem ſpoliati, ſic ſanat vulnera ſauciati: ut quod in ipſo agit, etiam per ipſum geratur. Cui utique contra hoſtem ſuum non expedit ſine protectore confligere. Cum illo enim habet certamen à quo aliquandò ſuperatus eſt. Non ergò fidat viribus ſuis, quæ etiam cùm eſſent integræ, non ſteterunt; ſed per illum quærat victoriam, qui ſolus non eſt victus, & omnibus vicit: & ſi quærit, non dubitet quærendi affectum ab illo ſe accepiſſe, quem quærit. Nec quia *Spiritu Dei agitur*, ideò ſe putet liberum arbitrium non habere: quod ne tunc quidem perdidit, quandò diabolo voluntate ſe dedit, à quo judicium voluntatis depravatum eſt, non ablatum. Quod ergò non ereptum [a] eſt per vulnerantem, non tollitur per medentem; vulnus ſanatur, non natura removetur. Sed quod in natura periit, non reſtituitur niſi ab autore naturæ. [3] Apud quem quod perdidit natura, non periit: æterna eſt enim ſapientia, æterna veritas, æterna bonitas, æterna juſtitia, omnium denique virtutum lumen æternum eſt; totúmque quod virtus eſt, Deus eſt. Qui ſi non operatur in nobis, nullius poſſumus participes eſſe virtutis. Sine hoc quippe bono, nihil eſt bonum: ſine hac luce, nihil eſt lucidum: ſine hac ſapientia, nihil

2. Naturam ſanat ſola gratia.

1. Joan. 3. 8. Matth. 3. Luc. 10.

Liberi arbitrii cooperatio.

Chriſtus, ſolus non victus.

Rom. 8. 14.

a *Aliàs* interfectum.

3.

Omnis virtus à Deo operante manat.

2. *Multiplicanda.*) Cod. Thu. *Multiplicando.*

3. Hæc & quæ ſequuntur uſque ad finem capitis olim ex Camberonenſi MS. ſuppleta ſunt: ſed & reperta poſtmodùm in Thuaneo MS. Cod.

CAPUT VIII.

ſanum: ſine hac juſtitia, nihil rectum. Dicit enim per Iſaïam Dominus: *Ego ſum, ego ſum Deus, & non eſt præter me qui ſalvet*: & Jeremias: *Scio*, inquit, *Domine, quia non in homine via ſua; nec viri eſt ut dirigat iter ſuum.* Homo namque mortalis damnata in Adam origine carnaliter natus, ad ſpiritualem novi generis dignitatem, niſi ſpiritu ſancto regente, non pervenit. Sed nec ullo hanc deſiderio appetit, qui calorem ipſius deſiderii non accepit à Deo; de quo dicit Dominus: *Ignem veni mittere in terram, & quid volo niſi ut ardeat?* Ignis autem iſte, dilectio eſt Dei, quam amator mundi corde captivo non poteſt concipere: plenus eſt enim amore vanitatum; quas etiamſi potuerit ex aliqua parte vitare, & tranſcenſis temporalibus ac viſibilibus ad æterna & inviſibilia intelligendo profecerit; ſi à colendis quoque ſimulacris receſſerit, & venerari cœlum ac terram, omniaque mundi hujus elementa deſtiterit; fidem tamen dilectionemque Chriſti, conturbatus de ejus ipſa humilitate, non capiet, & ſcandalum Dominicæ nativitatis ac mortis, proprio judicio non evincet. Propter ſapientiam enim mundi reſiſtentem ſapientiæ Dei, ut ſuperbia de ſe præſumentium cæcaretur, *placuit Deo per ſtultitiam prædicationis ſalvos facere credentes.* Undè qui doctrinis ſecularibus tument, ridendam magis quàm adorandam crucem Chriſti exiſtimant: & quantò ſublimiùs quiſque ad humanarum diſciplinarum inſtituta conſcendit, tantò magis prædicationis noſtræ humilia & infirma faſtidit.

Iſa. 43. 11.

Jerem. 10. 23.

Ipſum boni deſiderium dat Deus.

Luc. 12. 49.

Humana ratio non ſufficit ad fidem.

1. Cor. 1. 21.

Quo quiſque doctior, eo minùs aptus veritati Evangelicæ.

Nec mirum ſi Evangelio crucis Chriſti, philoſophia gentilis obnititur, cui etiam Judaïca eruditio reluctatur. Nec docti igitur, nec indocti, nec cujuſlibet ſtirpis aut ordinis, humana ratione ad Deum ducuntur; ſed omnis homo qui ad Deum convertitur, Dei primùm gratiâ commovetur. Non enim ipſe ſibi lumen eſt, nec cor ſuum radio propriæ lucis accendit. Si enim B. Joannes, de quo nemo hominum major natus eſt, *non erat lumen*, quia non ſuo ſplendore lucebat; ſed de illo *vero lumine quod illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum*, ut lux eſſet, acceperat; quis ille erit qui tot opinionum colluctationes, tot vincula conſuetudinis, tot præjudicia vetuſtatis, ſuo tantùm judicio uſus abrumpat; & ſolâ voce extrinſecus ſonante doctoris hoc tantùm de gratiâ habeat quod audivit, & totum de voluntate quod credidit? Quod ſi ità eſſet nihil inter gratiam legémque diſtaret, nec indulgentiæ quemquam ſpiritus vivificaret, ſi occidens litera permaneret. Lex enim quod fieri aut non fieri jubet, non præſtat ut aut fiat aut non fiat; quoniam ſeveritati ejus non libertate, ſed timore ſervitur. Dominus autem ut *legem non ſolveret, ſed impleret*, per gratiæ auxilium, efficax fecit legis imperium, & multiplicando clementiam ſuſtu-

Joan. 1. 9. Gratia, lux cordis.

Joan. 1. 8. & 9.

Matth. 5. 17. Sine gratia lex impleri non poteſt.

ut peccatum non ulciſcendo remittendo deleret. Unde adulteram legis conſtitutione lapidandam, liberavit & gratia; cùm executores conſcientiis territi trementem ejus judicio reliquiſſent, qui venerat quærere & ſalvum facere quod perierat; inclinatus, id eſt ad humana demiſſus opus noſtræ reformationis inflexus ſcribebat in terram, ut legem mandatorum gratiæ decreta vacuaret, & oſtenderet eſſe qui dixerat: *Dabo leges meas in ſenſu ipſorum & in corde ipſorum ſcribam eas.* Quod utique quotidie facit, dum cordibus vocatorum ſuam inſerit voluntatem, & ſtilo Spiritus ſancti [a] quicquid in animæ paginis diabolus invidendo falſavit.

Luc. 19. 10.

Joan. 8. 6.

Jerem. 31. 33.

a Videtur deeſſe vox ſcribit aut alia paris energiæ.

Cùm igitur verbum Dei per miniſterium prædicantium auribus carnis infertur; miſcetur operatio potentiæ divinæ cum ſono vocis humanæ; & qui incitavit evangelizantis officium, audientis quoque formavit [b] affectum. Dulceſcit animæ cibus verbi, veteres tenebræ novâ luce pelluntur, & obtutus interior caligine antiqui erroris exuitur: tranſit animus de voluntate in voluntatem: etſi illa quæ pellitur, aliquâ cunctatione [c] moratur; ea tamen quæ gignitur electiora quæque ſibi vindicat, ut lex peccati, & lex Dei diverſas atque diſcretas in eodem homine habeant manſiones: *& concupiſcente carne adverſus ſpiritum, carnis etiam concupiſcentiis ſpiritu repugnante*, per exteriora quidem inſidiari tentator audeat, ſed mens auxilio Dei munita prævaleat. [1] Ad magnam „ enim utilitatem fidelium materia eſt reſer„ vata certaminum, ut non ſuperbiat ſancti„ tas, dum pulſatur infirmitas. Undè & Apo„ ſtolus dicit: *In magnitudine revelationum ne extollar, datus eſt mihi Angelus Satanæ qui me colaphizet. Propter quod ter Dominum* [a] *cogitavi ut diſcederet à me: ſed dixit mihi: Sufficit tibi gratia mea: nam virtus in infirmitate perficitur.* Quærat ergo Dominus imaginem ſuam, & errantem ovem bonus paſtor inveniat, nec dedignetur ægram diúque in invio fatigatam humeris ſuis ferre, & non revocando tantùm, ſed etiam portando ſalvare. Quærat Dominus imaginem ſuam, & omnium quæ in eam inciderunt ſordium concretione derersâ ſpeculum humani cordis enubilet. Scriptum eſt enim: *Quis poteſt facere mundum de immundo conceptum ſemine, nonne tu qui ſolus es?* Quærat Dominus imaginem ſuam, ut in renovatione ac juſtificatione ejus gratia reformantis appareat, ſicut in ſe factum Paulus Apoſtolus proteſtatur & dicit: *Eram autem ignotus facie Eccleſiis Judææ, quæ erant in Chriſto; tantùm auditum habebant, quod is qui perſequebatur nos aliquandò nunc evangelizat fidem quam expugnabat, & in me clarificabant Deum.* Sic ergò tunc Chriſtianus populus didicerat, & illi primitivi Eccleſiæ, quorum *erat unum cor & una anima*, ſic credebant, ut cùm viderent quempiam ad agnitionem veritatis ab errore converſum, glorificarent Deum; & fidem correcti, confiterentur muneris eſſe divini: Ipſe quoque Dominus diſcipulos ſuos, magiſtros omnium gentium, ſic docebat dicens: *Sic luceat lumen veſtrum coram hominibus, ut videntes opera veſtra bona, magnificent patrem veſtrum qui in cœlis eſt.*

b al. firmavit.

c al. contagione.

Gal. 5. 17.

1.

2. Cor. 12.

a legend. fortè rogavi.

Job 14. 4.

Gal. 1. 22.

CAPUT VIII.

Act. 4. 32.

Fides hominis munus Dei.

Matth. 5. 16.

Fixâ ergo hâc fide in cordibus noſtris; immobiliterque fundatâ, quâ ſaluberrimè credimus omnia bona, ac maximè ea quæ ad vitam æternam proveliunt; [1] Dei munere haberi, Dei munere augeri; Dei munere cuſtodiri; puto quod pius ſenſus non debeat in eâ quæſtione turbari, quæ de omnium & de non omnium hominum converſione [2] generatur; ſi ea quæ clara ſunt; non de his quæ occulta ſunt obſcuremus, & dum procaciter inſiſtimus clauſis, excludamur ab apertis, cùm ſufficere debeat ut in eo quo pervenimus ambulemus. Quid enim mirum ſi quidam ad vitæ ſacramenta non veniunt de quibus dicitur: *Ex nobis exierunt, ſed non erant ex nobis: Si enim fuiſſent ex nobis, manſiſſent utique nobiſcum.* Quorum ſimiles ſunt & illi *qui profitentur ſe Deum ſcire, factis autem negant.* Nam cùm ſcriptum ſit: *Omnis qui invocaverit nomen Domini ſalvus erit*; de quibuſdam tamen Dominus ait: *Non omnis qui dicit mihi: Domine, Domine, intrabit in regnum cœlorum; ſed qui facit voluntatem patris mei qui in cœlis eſt, ipſe intrabit in regnum cœlorum*: &, *Multi mihi dicent in illa die: Domine, Domine, nonne in nomine tuo prophetavimus, & in nomine tuo dæmonia ejecimus, & in nomine tuo virtutes multas fecimus? Et tunc dicam illis: Nunquam novi vos: diſcedite à me operarii iniquitatis?* Tales non invocant nomen Domini: quia non habent *ſpiritum adoptionis filiorum in quo clamamus: Abba, Pater. Nemo autem poteſt dicere Dominum Ieſum, niſi in ſpiritu ſancto*: & *Quicumque Spiritu Dei aguntur, hi Filii Dei ſunt*: qui ad Deum per Deum [a] veniunt, & ſalvari volentes omninò ſalvantur; quia ipſum deſiderium ſalutis ex Dei inſpiratione concipiunt, & per illuminationem vocantis, in agnitionem veniunt veritatis. Sunt enim filii promiſſionis, merces fidei, ſpirituale ſemen Abrahæ, *genus electum, regale ſacerdotium*, præſcitum & præordinatum in vitam æternam, ſicut teſtatur Spiritus ſanctus per Jeremiam Prophetam dicens.

1.

2. In materia gratiæ non clara & occultis obſcuranda.

1. Joan. 2. 19.

Tit. 1. 16.

Rom. 10. 13.

Matth. 7. 21.

Ibid. 22.

Cur aliqui non orant.

Rom. 8. 15.

Rom. 8. 14.

a al. ad Dominum per Dominum.

1. Petr. 2. 9.

1. *Ad magnam enim, &c.*) Hæc referuntur à Gelaſio Papa in opuſculo adverſus Pelagianos, cum hoc elogio: *Sicut quidam Magiſter Eccleſiæ ſapienter edocuit, dicens*: Ad magnam enim utilitatem fidelium materia eſt reſervata certaminum; ut non ſuperbiat ſanctitas, dum pulſatur infirmitas.

1. *Dei munere haberi, Dei munere augeri.*) Hæc ex MS. Cod. Thuan. addidimus quæ in aliis editis deſuerunt.

2. *Converſione.*) Ita Thuan. Cod. aliàs: *converſatione.*

CAPUT IX.

Quod ſcriptura ſive de bonis, ſive de malis loquatur, ſive de electis, ſive de reprobis, ita meminit unius partis, quaſi neminem hominum prætermittat.

Ier. 31. 31. *Ecce dies veniunt, dicit Dominus; & diſponam domui Iſraël, & domui Iuda teſtamentum novum, non ſecundùm teſtamentum quod diſpoſui patribus eorum, in die quâ apprehendi manum eorum, ut educerem illos de terra Ægypti: quia ipſi non perſeveraverunt in teſtamento meo, & ego eos neglexi, dicit Dominus. Quia hoc eſt teſtamentum quod diſponam domui Iſraël. Poſt dies illos, dicit Dominus; dabo leges meas in ſenſu ipſorum, & in corde ipſorum ſcribam eas, & ero illis in Deum, & ipſi erunt mihi in populum. Et non docebit unuſquiſque proximum ſuum, & unuſquiſque fratrem ſuum, dicens: Cognoſce Dominum; quia omnes cognoſcent me à puſillo eorum uſque ad magnum, quia propitius ero iniquitatibus eorum, & peccatorum eorum memor non ero.* * * Ierem. 32. 39. *Et dabo illis viam alteram & cor aliud, ut me timeant omnes dies in bonum ipſis & filiis eorum poſt eos. Et conſtituam illis teſtamentum æternum, quod non avertam poſt eos: & timorem meum dabo in cor eorum, ne diſcedant à me, & viſitabo eos, ut bonos eos faciam.* Per Iſaiam quoque de gratiâ ſuâ Dominus, quâ ex omnibus hominibus novam creaturam facit, Iſai. 43. 19. eadem prænuntiat, dicens: *Ecce faciam nova quæ nunc oriuntur, & cognoſcetis ea, & faciam in deſerto viam, & in ſiccâ terrâ flumina. Benedicent me beſtiæ agri, ſirenæ & filiæ ſtruthionum, quod dederim in deſerto aquam, & flumina in ſiccâ terrâ ad potandum genus meum electum, populum meum quem mihi acquiſivi, & ut enarrent virtutes meas.* Iſai. 45. 23. Et iterum: *Per memetipſum juro, niſi exiet de ore meo juſtitia: & verba mea non avertentur, quia mihi flectetur omne genu, & confitebitur omnis lingua Deo.* Voluntas Dei efficax. Si ergò impoſſibile eſt iſta non fieri, quia nec incerta præſcientia Dei eſt, nec mutabile conſilium, nec inefficax voluntas, nec falſa promiſſio, omnes iſti de quibus hæc prædicta ſunt, ſine cujuſquam exceptione ſalvantur. *Dat enim leges ſuas in ſenſu ipſorum, eaſque in cordibus eorum digito ſuo ſcribit*, ut agnitionem Dei, non doctrinæ humanæ opere, ſed magiſterio ſummi eruditoris accipiant. 1. Cor. 3. 7. Quia *neque qui plantat, neque qui rigat, eſt aliquid, ſed qui incrementum dat Deus.* Omnes hi *à puſillo uſque ad magnum cognoſcunt Deum*, quia ut venirent ad Chriſtum *à patre* Deus dat recta ſapere & velle. *audierunt atque didicerunt*; omnes educti ab errore, diriguntur in viam vitæ; omnibus corde mutato recta ſapere & recta velle donatur; omnibus timor, quo in mandatis Dei erudiantur, inſeritur. *Fit in deſerto via, & terra arida fluminibus irrigatur*: ut qui priùs ad confitendum Deum os non aperiebant, & velut muta atque irrationabilia animalia in feritatem tranſierant beſtiarum, divinorum eloquiorum fontibus mundati benedicant & laudent Deum, enarrantes virtutes & mirabilia miſericordiæ ejus, qui elegit eos, & in filios adoptavit, ac novi teſtamenti fecit hæredes. Si autem, ut Apoſtolus loquitur, *Hominis confirmatum teſtamentum nemo ſpernit aut ſuperordinat*, Gal. 3. 15. quomodo fieri poteſt, ut ex ullâ parte divina promiſſio reſolvatur?

Manet prorsùs & quotidiè impletur quod Abrahæ Dominus ſine conditione promiſit, ſine lege donavit. Quotidie impletur promiſſio Abrahæ facta. Quia etſi quidam quibus hæc prædicata ſunt, non crediderunt, *incredulitas tamen eorum fidem Dei non evacuavit. Eſt enim Deus verax; omnis autem homo mendax.* Rom. 3. 3. Et illi quidem qui audito Evangelio credere noluerunt, inexcuſabiliores facti ſunt, quàm ſi nullum præconium veritatis audiſſent; ſed certum eſt eos apud præſcientiam Dei Abrahæ filios non fuiſſe, nec in illorum ſorte numeratos; de quibus dictum eſt: *Benedicentur in ſemine tuo omnes tribus terræ.* Gen. 26. 4. & 28. 14. Credituros enim promiſit, qui dixit: *Et non docebit unuſquiſque proximum ſuum & unuſquiſque fratrem ſuum, dicens: Cognoſce Dominum; quia omnes cognoſcent me à puſillo eorum uſque ad magnum.* Quod omnibus, hoc electis promittitur. Reconciliandos promiſit, qui dixit: *Propitius ero iniquitatibus eorum & peccatorum eorum memor non ero.* Obedituros promiſit, qui dixit: *Dabo illis viam alteram, & cor aliud, ut timeant me omnes dies.* Perſeveraturos promiſit, qui dixit: *Timorem meum dabo in cor eorum ne diſcedant à me; & viſitabo eos, ut bonos eos faciam.* Poſtremò, omnes ſine cujuſquam exceptione [a] promiſit qui dixit, *Per meipſum juro, niſi exiet de ore meo juſtitia, & verba mea non avertentur, quia mihi flectetur omne genu, & confitebitur omnis lingua Deo.*

a Fortè addendum ſibi obſecuturos. Rom. 14. 11. Philip. 2. 11.

Hic ſi dicamus non fieri quod Deus juravit eſſe faciendum, falſitatem Deo, quod abſit, & mendacium aſcribimus veritati. Si autem, ut pietas fidéſque perſuadent, Dei verba non excidunt, & fit omninò quod ſtatuit; quomodò nobis veracis [b] promiſſionis firmitas apparebit, cùm multa adhuc hominum millia dæmoniis ſerviant, & idolis genu flectant? Niſi hujuſmodi denuntiationes Dei ſecundùm illam incommutabilem ſcientiam editas noverimus, in quâ apud illum jam univerſitas humana diſcreta eſt, & ſive de bonis, ſive de malis loquatur, ita unius partis meminit, quaſi neminem hominum prætermittat. Nam cùm dicit Apoſtolus, *Vetera tranſierunt, ecce facta ſunt omnia nova*; 2. Cor. 5. 17. nunquid non omnes homines videtur dixiſſe renovatos? Aut cum dicit: *Quia in ipſo complacuit omnem plenitudinem habitare, & per eum reconciliari omnia in ipſo*; Coloſ. 1. 19. nunquid non ità loquitur, quaſi neminem velit exortem [c] hujus reconciliationis intelligi? Aut cum ait: *Noviſſimis iſtis diebus locutus eſt nobis in Filio*, Heb. 1. 3.

b. al. veritatis. Scriptura loquitur de parte quaſi de toto.

c al. extortem.

CAP. IX.

quem constituit heredem universorum: nunquid aliud sonat forma sententiæ, quàm omnes homines in Christi hæreditate à Patre esse transcriptos secundum Prophetiam David dicentis: *Postula à me & dabo tibi gentes hæreditatem tuam, & possessionem tuam terminos terræ?* Dicente autem Domino: *Si exaltatus fuero à terra, omnia traham ad me*: nonne universorum videtur promissa conversio? Aut cùm de Ecclesia prophetatur & dicitur: *Omnis vallis implebitur, & omnis mons & collis humiliabitur, & erunt prava in directa, & aspera in vias planas*: nunquid ullus hominum videtur omissus, qui non significatus sit Christo esse subdendus? Quid cùm dicitur, *Et veniet omnis caro in conspectu meo, ut adorent in Hierusalem, dicit Dominus*; aut illud: *Et erit in diebus illis: Effundam de spiritu meo super omnem carnem*, aut illud: *Allevat Dominus omnes qui corruunt, & erigit omnes elisos*; nunquid non pronuntiatum est quasi ab hoc Dei munere nemo discretus sit?

Psal. 2. 8.
Joan. 12.
Isa. 40. 4.
Isa. 66. 23.
Joel. 2. 28.
Psal. 144. 14.

Plenitudo & universitas electorum.

Habet ergo Populus Dei plenitudinem suam: & quamvis magna pars hominum salvantis gratiam aut repellat aut negligat, in electis tamen & præscitis, atque ab omnium generalitate discretis specialis quædam censetur universitas, ut de toto mundo totus mundus liberatus, & de omnibus hominibus omnes homines videantur assumti. Sicut etiam cùm de impiis sermo est; ita locutionem suam divinus stylus ordinat, ut ea quæ de quâdam parte dicuntur, ad omnes homines pertinere videantur, veluti est illud quod ait Joannes Baptista: *Qui de cælo venit, super omnes est: quod vidit & audivit, testificatur, & testimonium ejus nemo accipit*: aut illud Apostoli: *Omnes quæ sua sunt quærunt, non quæ Iesu Christi*: aut illud quod Psalmus Davidicus canit: *Dominus de cælo prospexit super filios hominum, ut videat si est intelligens aut requirens Deum; Omnes declinaverunt, simul inutiles facti sunt, non est qui faciat bonum, non est usque ad unum.* His igitur & aliis documentis, quæ possunt ab inquirentibus innumerosiora proferri, non dubiè demonstratur, interdum & pro parte terræ omnem terram, & pro parte mundi totum mundum, & pro parte hominum omnes homines nominari. Quorum tamen discretionem plerúmque scriptura citò aperit, ut sensus legentis ab universitatis appellatione ad partem quæ intelligenda est, transferatur. Sicut est illud Apostoli dicentis: *Prædicamus Iesum Christum crucifixum, Judæis quidem scandalum, gentibus autem stultitiam; ipsis verò vocatis Judæis atque Græcis Christum Dei virtutem & Dei sapientiam.* Nunquid ipsis est Christus virtus, quibus scandalum; aut ipsis sapientia, quibus stultitia? Sed quoniam quidam ex ipsis justificabantur fide, quidam autem sua impietate obdurabantur; unum credentium & non credentium genus sub *vocatorum* appellatione discrevit: ut quos à fide significabat alienos, eos quamvis audissent Evangelium, ostenderet vocationis extraneos.

Omnes quo sensu?
Joan. 3. 32.
Philip. 2. 21.
Psal. 13. 2.
Psal. 13. 3.
1. Cor. 1. 23.

Non omnes qui audiunt verbum vocantur à Deo.

CAP. X.

CAPUT X.

Quod scriptura de electis & reprobis ejusdem populi loquitur tanquam de iisdem.

HAnc regulam per Isaïam promittit sermo divinus, dicens: *Ducam cæcos in viam, quam non noverunt, & semitas quas nescierunt, calcabunt. Et faciam illis tenebras in lucem* [a], *& prava in directum. Hæc verba faciam, & non derelinquam eos.* Sed quod sequitur, *Ipsi autem conversi sunt retro*, ad partem quandam generis ipsorum referendum est, non ad eos de quibus ait, *Non derelinquam eos.* Iterùm dicit Dominus ad Jacob: *Noli metuere, quia tecum sum. Ab Oriente adducam semen tuum, & ab Occidente colligam te. Dicam Aquiloni, adduc: & Africo, noli vetare: adduc filios meos de terra longinqua, & filias meas à summo terræ, omnes in quibus invocatum est nomen meum. In gloriam enim meam paravi illum, & finxi & feci illum.* Quod autem sequitur: *Et produxi plebem cæcam, & oculi eorum sunt cæci, & surdas aures habent*; non potest eis ullâ ratione congruere, quos in gloriam suam parasse se dicit. In his quippè omnibus verbis, quæ de uno hominum genere dicuntur, aliis personis priora, aliis posteriora conveniunt. Apud Apostolum quoque quod in parte populi agitur, sub totius populi nuncupatione narratur, & in reliquiis plenitudo censetur. Cùm enim de Judæorum obcæcatione dissereret, & quosdam ex ipsis gratiâ salvos fieri demonstraret: *Dico ergo*, inquit, *Nunquid repulit Deus populum suum? Absit. Nam & ego Israelita sum ex semine Abraham, de tribu Benjamin: non repulit Deus plebem suam, quam præscivit.* Plebs ergò præscita, plebs non repulsa, hi sunt qui in Christo justificati sunt. Et quod de omni Israële dici videtur, in his tantùm, quos sibi gratiæ electio reliquos fecit, ostenditur, sicut sequentia Apostolici sermonis enarrant. Adjungit enim & dicit: *An nescitis in Eliâ quid dicit Scriptura, quemadmodum interpellat Deum adversus Israel: Domine prophetas tuos occiderunt, altaria tua suffoderunt, & ego relictus sum solus, & quærunt animam meam. Sed quid dicit illi responsum divinum? Reliqui mihi septem millia virorum, qui non curvaverunt genua ante Baal. Sic ergo, & in hoc tempore reliquiæ secundum* [b] *electionem gratiæ salvæ factæ sunt. Si autem gratia, jam non ex operibus; alioquin gratia non est gratia.* Non ergò omnis Israël reprobatus, nec omnis electus est; sed partem cæcitas [1] voluntaria avertit; partem sibi illuminatio gratuita reservavit: & tamen ita de eis sermo habetur, ut in his qui pereunt, & in his qui

Isa. 42. 16.
a al. Illucescere.
Isa. 43. 5.
Ibid. v. 8.
Rom. 11. 1.
Ibid.
b al. [illegible]

1. Voluntaria.) Hæc vox deest in MSS. Cod. Thuano & Corbei.

CAPUT XI. & XII.

Ibid. 28. ſalvi ſiunt, nulla totius generis videatur facta diſcretio. Nam cum legitur: *Secundùm Evangelium quidem, inimici propter vos; ſecundùm electionem autem Dei, dilecti propter patres:* ità locutio ſonat, tanquam eoſdem dicat dilectos, quos dixit inimicos. Sed hanc caliginem Apoſtolus ipſe deterſit dicendo: *Quia cæcitas ex parte in Iſrael contigit*, ut unum genus in duas ſpecies intelligeremus eſſe diviſum, & omnem hominem, omnem plenitudinem, omnem Iſraëlem, non ſemper ad univerſitatem, ſed plerumque ad partem eſſe referendum.

CAPUT XI.

Quod ſcriptura de diverſorum temporum hominibus loquitur, quaſi de ejuſdem temporis generatione.

INter has autem formulas locutionum, etiam illam in ſcripturis dictionem debemus advertere, quâ id quod ad diverſorum temporum homines pertinet, ità promitur, quaſi de unâ & ejuſdem ætatis generatione dicatur. Sicut eſt quod ſanctus Petrus Apoſtolus ſcribens ſui & futuri temporis gentibus,
1. Pet. 2. 9. ait: *Vos autem genus electum, regale ſacerdotium, gens ſancta, populus acquiſitionis, ut virtutes annuncietis ejus, qui de tenebris vos vocavit in admirabile lumen ſuum, qui aliquando non populus Dei, nunc autem populus Dei: qui non conſecuti miſericordiam, nunc autem miſericordiam conſecuti.* Nunquid cùm prædicarentur hæc, adhuc illi homines permanebant,
Act. 14. 15. *quos omnes Deus in præteritis generationibus dimiſerat ingredi vias ſuas*; & iidem ipſi, qui priùs traditi fuerant voluntatibus ſuis, nunc de tenebris in lumen admirabile vocantur? Nonne illi jam defecerant in ignorantia ſua [1] jam in hoc mundo non erant? nec ab errore ad veritatem reditus olim mortuis ſuppetebat? & tamen quod poſt multa ſecula agebat gratia in poſteris impiorum ſic loquendi conſuetudo perſtrinxit, ut ipſi videantur nunc eligi, qui priùs fuerant derelicti. Pertinent autem hæc non ad eoſdem homines, ſed ad
a al. gentiis. ejuſdem gentis [a] homines; & vocatio quæ illuxit prope mundi finem, ad præteritam non recurrit ætatem. Ita modo quodam & ipſi & non ipſi ſunt, de quibus & quibus iſta dicuntur, dum in aliquo ſpecialia à generalibus non dividuntur, in aliquo verò à communibus ſeparantur.

1. *In ignorantia ſua.*) Ex MS. Thuan. addita. Deerant in Camber. & edit.

CAPUT XII.

Quod illud Apoſtoli: Vult omnes homines ſalvos fieri: *de omni genere hominum intelligitur.*

SEd cum legerint hæc vel audierint qui amant calumnioſa certamina, dicent nos per hujuſmodi diſputationes Apoſtolo contradicere definienti, quod *Deus omnes homines velit ſalvos fieri, & in agnitionem veritatis venire.* Quam particulam verborum Apoſtoli, ità nos integrè plenéque ſuſcipimus, ut nihil ei de præcedentibus ſive ſubjectis, quæ ad ipſam pertinent, ſubtrahamus. Quoniam, ut cætera divinorum eloquiorum teſtimonia ſequeſtremus, hic locus ſufficit ad evacuandum quod calumnioſè objiciunt, & ad defendendum quod impiè diffitentur. Scribens itaque ad Timotheum Paulus Apoſtolus, ait: *Obſecro igitur primo omnium fieri obſecrationes, poſtulationes, gratiarum actiones pro omnibus hominibus, & pro Regibus, & omnibus qui in ſublimitate ſunt: ut quietam & tranquillam vitam agamus in omni pietate & caſtitate. Hoc enim bonum eſt & acceptum coram ſalvatore noſtro Deo [a], qui omnes homines vult ſalvos fieri, & in agnitionem veritatis venire. Unus enim Deus, & unus mediator Dei & hominum, homo Chriſtus Ieſus, qui dedit redemptionem ſemetipſum pro omnibus.* De hac ergò doctrinæ Apoſtolicæ regula, quâ Eccleſia univerſalis imbuitur, ne in diverſum intellectum noſtro evagemur arbitrio, quid ipſa univerſalis Eccleſia ſentiat, requiramus; quia nihil dubium eſſe poterit in præcepto, ſi obedientia concordet in ſtudio. Præcepit itaque Apoſtolus, imò per Apoſtolum Dominus, qui loquebatur in Apoſtolo, *fieri obſecrationes, & poſtulationes, gratiarum actiones pro omnibus hominibus, pro Regibus, ac pro his qui in ſublimitate ſunt.* Quam legem ſupplicationis ita omnium ſacerdotum, & omnium fidelium devotio concorditer tenet, ut nulla pars mundi ſit, in qua hujuſmodi orationes non celebrentur à populis Chriſtianis. Supplicat ergo ubique Eccleſia Deo non ſolùm pro ſanctis & in Chriſto jam regeneratis, ſed etiam pro omnibus infidelibus & inimicis crucis Chriſti, pro omnibus idolorum cultoribus, pro omnibus qui Chriſtum in membris ipſius perſequuntur, pro Judæis quorum cæcitati lumen Evangelii non refulget, pro hæreticis & ſchiſmaticis, qui ab unitate fidei & charitatis alieni ſunt. Quid autem pro iſtis petit, niſi ut relictis erroribus ſuis convertantur ad Deum, accipiant fidem, accipiant charitatem, & de ignorantiæ tenebris liberati, in agnitionem veniant veritatis? Quod quia ipſi præſtare ſibi nequeunt, malæ conſuetudinis pondere oppreſſi, & diaboli vinculis alligati, neque deceptiones ſuas evincere valent, quibus tam pertinaciter inhæſerunt, ut quantùm amanda eſt veritas, tantùm diligant falſitatem; miſericors & juſtus Dominus pro omnibus ſibi vult hominibus ſupplicari, ut cùm videmus de tàm profundis malis innumeros erui, non ambigamus Deum præſtitiſſe, quod ut præſtaret oratus eſt: & gratias agentes pro his qui ſalvi facti ſunt, ſperemus etiã eos qui necdũ illuminati ſunt, eodem divinæ gratiæ opere eximendos de poteſtate tenebrarum, & in regnum Dei priuſquàm de hac vita exeant, transferendos.

CAP. XII. — 1. Tim. 2. 4. — Apoſtoli locus integrè ſuſcipiendus. — Ibidem v. 1. — a Deo delet MS. Thuan. — Senſum Apoſtoli praxis Eccleſiæ explicat. — Eccleſia orat pro omnibus, præſertim in Paraſceve Paſchæ. — Deus vult orari pro omnibus.

CAPUT

CAPUT XIII.

CAPUT XIII.

Secreti illius profunditas, quo Dei ſalvantis gratia aliquos pro quibus Eccleſia orat, præterit, nobis in hac vita patere non poteſt.

Quod pro quibusdam Eccleſiæ oratio non exauditur, divinæ justitiæ aſcribendum.

QUod autem aliquos, ſicut videmus accidere, ſalvantis gratia prætererit, & pro eis Eccleſiæ oratio recepta non fuerit, ad occulta divinæ juſtitiæ judicia referendum, & agnoſcendum ſecreti hujus profunditatem nobis in hac vita patere non poſſe. *Ex parte enim ſcimus, & ex parte prophetamus, & videmus nunc per ſpeculum in ænigmate.* Nec ſapientiores aut ſcientiores beatiſſimo Apoſtolo ſumus, qui cum de gratiæ potentiâ diſputaret, magnorum myſteriorum ingreſſus arcanum, iis quæ impoſſibile erat enarrare a, ſuccubuit. Cùm enim dixiſſet: *Nolo enim vos ignorare fratres myſterium hoc, ut non ſitis vobis ipſis ſapientes, quia cæcitas ex parte in Iſraël contigit, donec plenitudo gentium intraret, & ſic omnis Iſraël ſalvus fieret, ſicut ſcriptum eſt: Veniet ex Sion qui eruat & avertat impietates ab Iacob, & hoc illis à me teſtamentum, cùm abſtulero peccata eorum: ſecundùm Evangelium quidem inimici propter vos, ſecundùm electionem verò dilecti propter patres. Sine pœnitentia enim ſunt dona & vocatio Dei. Sicut enim aliquando & vos non credidiſtis Deo, nunc autem miſericordiam conſecuti eſtis propter illorum incredulitatem, ita & iſti nunc non crediderunt in veſtra miſericordia, ut & ipſi miſericordiam conſequantur. Concluſit enim Deus omnia in incredulitate; ut omnium miſereatur.* Cùm ergò hæc divinorum operum myſteria ſuprà menſuras humanæ intelligentiæ excellentia, quodam mentis ſuæ profudiſſet exceſſu, totam expoſitionis rationem tranſtulit in ſtuporem, & admirator eorum quæ proruſerat, exclamavit & dixit: *O altitudo divitiarum ſapientiæ & ſcientiæ Dei, quam incomprehenſibilia ſunt judicia ejus & inveſtigabiles viæ ejus! Quis enim cognovit ſenſum Domini, aut quis conſiliarius ejus fuit? Aut quis prior dedit illi, & retribuetur ei? Quoniam ex ipſo, & per ipſum, & in ipſo ſunt omnia. Ipſi gloria in ſæcula, Amen.* Præmiſſa enim docentis aſſertio locum dabat multimodæ quæſtioni, ut variæ per tot populos ac tempora gratiæ cauſſa quæreretur. Cur ſcilicet anterioribus ſæculis dimiſſæ eſſent omnes gentes ingredi vias ſuas, uno tantùm Iſraële, qui divinis eloquiis erudiretur, excepto; & ad cognitionem veritatis electo; cujus infidelitas locum tandem ſalvandis gentibus fecerit: tamquam ſi unus populus in fide ſui generis permaneret, miſericordia Dei cæteris ſe nationibus præſtare non poſſet. Cur denique ipſi quorum diminutio ſalus gentium eſt, ab obcæcatione ſuâ non liberentur, priuſquàm ingrediatur gentium plenitudo: quaſi illuminari cum omnibus nequeant, qui omnes factâ omnium gentium adoptione ſalvandi ſunt? Aut quomodo omnis Iſraël ſublatâ obcæcatione ſalvandus ſit, cujus innumerabilis multitudo in ſua infidelitate deficiens, ad tempora ſalvandis a promiſſa non pervenit? Vel quomodo ipſarum gentium, quarum priùs non eſt facta vocatio, dicatur nunc ingredi plenitudo, cùm tot promiſcuæ ætatis & conditionis hominum millia in omnibus nationibus quæ ſunt ſub cœlo, ſine Chriſti juſtificatione moriantur? Sed horum myſteriorum judiciorúmque cauſſas pius & doctus magiſter maluit ad altitudinem divitiarum ſapientiæ Dei ſcientiæque ſuſpendere, quam juſtiſſimæ veritatis & miſericordiſſimæ bonitatis ſubtractum ab humana cognitione b ſecretum temerariâ inquiſitione diſcutere; nihil omittens de his quæ non oportet ignorari, nihil contrectans de his quæ non licet ſciri.

1. Cor. 13. 9. & 12.

a ad impoſſibilia erat enarrari.

Rom. 12. 25.

Iſa. 59. 20.

Apoſtolus Diſputationem ad ſtuporem transfert.

Rom. 11. 33.

Act. 14. 15.

Rom. 11. 12.

CAPUT XIV.

a ad ſalutis

b Conditione. Theod. & Camb.

CAPUT XIV.

Multa eſſe in diſpenſatione operum divinorum; quorum cauſſis latentibus, ſoli monſtrantur effectus.

MUlta enim ſunt in diſpenſatione divinorum operum, quorum cauſſis latentibus ſoli monſtrantur effectus; ut cùm pateat quod geritur, non pateat cur geratur; negotio in medium deducto, & in occultum ratione ſubductâ: ut in eadem re & de inſcrutabilibus præſumptio comprimatur, & de manifeſtis falſitas refutetur. Neque enim, ſi neſcio cur ille Græcus creetur, hic barbarus; iſte in divitiis, ille in egeſtate naſcatur, hunc valida proceri corporis pulchritudo ſublimet, illum debilium membrorum exilitas contracta deformet; iſte à catholicis editus, in veritatis cunabulis nutriatur, ille hæreticorum progenies, cum ipſo lacte matris hauriat virus erroris; ſi denique mille alias differentias in habitu corporum, in qualitatibus animorum, in conditione temporum, in more regionum dijudicare non poſſum, ideò, quod omnium horum Deus ſit conditor atque ordinator, ignoro. Qui utique ſingulorum hominum ita & corpora creavit & ſpiritus, ut præter illam ſecuturam ex uniuſcujuſque ſtudio voluntariam diverſitatem, ipſa conditionis exordia diſſimillimâ numeroſitate variaret. Turbarent autem nos, & in diverſum diſtraherent multæ vaniloquorum opiniones, qui de incognoſcibilibus definire inconvenientia præſumpſerunt, & has originales inæqualitates fatis, quæ nulla ſunt, & ſideribus deputarunt, niſi certiſſimâ notitiâ teneremus, Deum creatorem de elementis originalibus prout vult vas unumquodque formare, & unam naturam animarum, unam naturam corporum placitis ſibi temperare menſuris. Quæ utique opera Dei humanæ intelligentiæ non ſubtraherentur, ſi innoteſcere debuiſſent; a & manifeſtaretur cur ita quidque fieret, niſi, quod ita fieret, ſcire ſufficeret. Dicit Dominus ad Moiſen: *Quis*

Dei conſilia abſcondita.

Hominum originales differentias ordinat Deus occulto judicio.

Deus omnium conditor & ordinator.

a ad ſi cognoſcibilia eſſent.

Exod. 4. 11.

CAP. XV.

dedit os homini, & quis fecit mutum & non audientem, videntem & cæcum? nonne ego Dominus Deus? Et per Iſaiam: *Nanne ecce ega fæcundum & ſterilem feci, dicit Dominus?* in libro Eccleſiaſtico legitur: *Bona & mala, vita & mors, paupertas, & haneſtas à Deo ſunt.* Et Job dicit: *Abundant tabernacula prædonum, & audacter provacant Deum, cùm ipſe dederit omnia in manibus eorum.* Et idem de omnium rerum humanarum profectu & defectu diſputans, omnéſque mutationes ad judicia deferens: *Apud ipſum eſt*, inquit, *ſapientia & fortituda, ipſe habet canſilium & intelligentiam. Si deſtruxerit, nema eſt qui ædificet; ſi incluſerit hominem, nullus eſt qui aperiat. Si continuerit aquas, omnia ſiccabuntur; ſi emiſerit eas, ſubvertent terram. Apud ipſum eſt fortituda & ſapientia: ipſe novit & decipientem, & eum qui decipitur; adducit canſiliarios in ſtultum finem, & judices in ſtuparem. Baltheum regum diſſalvit, & præcingit fune renes eorum. Ducit ſacerdotes inglarios, & optimates ſupplantat, cammutans labium veracium & doctrinam ſenum auferens, effundens deſpectionem ſuper principes, & eas qui oppreſſi fuerant, relevans. Qui revelat profunda de tenebris, & producit in lucem umbram mortis. Qui multiplicat gentes, & perdit eas, & ſubverſas in integrum reſtituet. Qui immutat cor principum terræ, & decipiet eas, ut fruſtra incedant per invium. Palpabunt quaſi in tenebris, & nan in luce, & errare eas faciet quaſi ebrios.* Et iterùm idem dicens voluntatem Dei irritam eſſe non poſſe: *Ipſe enim*, inquit, *ſolus eſt, & nemo avertere poteſt cogitationem* [a] *ejus: & anima ejus quodcumque voluerit, hoc fiet.*

Iſa.66.9. Eccl.11.14. Job.12.6. Ibid. 13. Voluntas Dei efficax. Job.23.13. a al. cognitionem.

1. *Definire inconvenientia.*) Ita in mſſ. Thuan. & Camb. in vulg. verò codicibus: *devenire inconvenientia.*

2. *Originalibus.*) Sic habet Thuan. cod & rectè. Vulg. codices & mſ. Camb. *naturalibus.*

CAPUT XV.

Quod pars haminum liberatur, aſcribi non pateſt meritis valuntatum, veluti bonas elegerit gratia, malos prætererit.

Non ex meritis neglecti vel electi.

LIberatur pars hominum; parte pereunte: & ſi hoc voluntatum meritis voluerimus aſcribere, ut malos neglexiſſe gratia, bonos autem elegiſſe videatur, reſiſtet nobis innumerabilium cauſſa populorum, quibus per tot ſæcula, nulla cœleſtis doctrinæ annunciatio coruſcavit. Nec meliores fuiſſe eorum poſteros poſſumus dicere, de quibus ſcriptum eſt: *Gentium populus, qui ſedebat in tenebris, lucem vidit magnam; & ſedentibus in tenebris & umbra mortis, lux orta eſt illis.* Et ad quos Petrus Apoſtolus dicit: *Vos autem genus electum, regale ſacerdotium, gens ſancta, papulus acquiſitionis, ut virtutes annuncietis ejus qui de tenebris vos vocavit in admirabile lumen ſuum; qui quondam non populus, nunc autem populus Dei; quorum aliquanda nan eſt miſertus, nunc autem miſeretur.* Non ergò meritis minorum tribuitur quod non meruere majores. Par enim impietas & patres accuſabat & filios, eadémque ignorantiæ cæcitas omnes ſimul in eoſdem mergebat ertores. Sed cur illorum non miſertus, horum ſit miſertus Deus, quæ ſcientia comprehendere, quæ poteſt inveſtigare ſapientia? Latet diſcretionis iſtius ratio; ſed non latet ipſa diſcretio. Non intelligimus judicantem, ſed videmus operantem. Quid calumniamur juſtitiæ occultæ, qui gratias debemus miſericordiæ manifeſtæ? Laudemus & veneremur quod agitur, quia tutum eſt neſcire quod tegitur.

Iſa.9.2. 1.Pet.2.9. Cur Deus quorumdã miſereatur, & quorũdam non miſereatur, occultum eſt.

CAP. XVI. & XVII.

CAPUT XVI.

Ex eo quod parium parvulorum alii ad æternam vitam, alii ad mortem æternam ante intelligentiæ uſum hinc migrent, oſtenditur inſcrutabilitas divinorum judiciorum.

Iudicium Dei inſcrutabile in diſcretione parvulorũ.

REſpice autem & ad univerſalem multitudinem parvulorum, in quibus excepto illo, quo in damnationem naſcitur gens humana, delicto, nec præterita poſſunt merita, nec futura cenſeri. Omnes enim de quibus nunc loquimur, ante ullum intelligentiæ uſum, ante liberum voluntatis arbitrium, alii ad æternam beatitudinem regenerati, alii ad perpetuam miſeriam tranſeunt non renati. Si originalem culpam fateris, omnis numerus in reatu eſt. Si moralem innocentiam quæris, omnis ſumma ſine vitio eſt. Non invenit quod diſcernat humana juſtitia, ſed habet quod eligat inenarrabilis gratia Dei. In abſcondito eſt conſilium, ſed non latet donum; opus exerit [1] pietas, cauſſam obſcurat poteſtas. Sed tã indubitabile eſt quod non videtur, quàm quod videtur: quia autori manifeſti operis, negari confeſſio etiam incognitæ non poteſt æquitatis.

Æterna parvulorũ ſine Baptiſmo decedentium miſeria. 1.

1. *Opus exerit pietas*) Ita ex edit. operum S. Ambroſii Pariſ. 1569. emendavimus Vulgò legebatur: *Erexit*. &c. In mſſ. Thu. & Camb. erat *opus excelſi* quam lectionem probabant editionis operum S. Proſperi procuratores.

CAPUT XVII.

Ex impiis, qui in extremis canverſi ſalvantur, oſtenditur & gratia ſine meritis dari, & inſcrutabile eſſe Dei judicium.

Sera impiorum converſio, gratuitas gratiæ probatio.

QUod ſi & ad illos dirigas mentis intuitum, qui longam agentes in flagitiis & ſceleribus ætatem, ſacramento baptiſmatis Chriſti in ipſo vitæ fine renovantur, & ſine ullo ſuffragio bonorum operum in regni cœleſtis conſortium transferuntur, quo intellectu divinum judicium comprehendes? niſi ut indubitanter agnoſcas gratuita eſſe Dei munera: & ſicut nulla ſunt tàm deteſtanda facinora, quæ poſſint gratiæ arcere donum, ita nulla poſſe tam præclara opera exiſtere, quibus hoc, quod gratis tribuitur, per retributionis judicium debeatur. Vileſceret enim redemptio ſanguinis Chriſti, nec miſericordiæ Dei humanorum operum prærogativa ſuccumberet, ſi juſtificatio quæ fit per gratiam, meritis præcedentibus deberetur, ut non munus largientis, ſed merces eſſet operantis. Undè autem probari poſſit, quod ad evacuandum originale peccatum nulla idonea eſſet induſtria? niſi & impii & facinoroſi per lavacrum Chriſti aſſumerentur in regnum, agnoſceréntque qui in

Gratia non datur ex meritis.

CAPUT XVII.

ſua juſtitia glorientur, quàm nihil dignum agere potuerint ad adoptionem filiorum Dei, ſi ad regenerationis non pervenerint ſacramentum, cùm eadem qua ſceleſtiſſimi peccatores conditione teneantur, pares futuri in ſanctificatione, ſi adfuerit regeneratio; ſimul perituri, ſi ceſſaverit ab illis regeneratio. Si ergo etiam ex nequiſſimis in ipſo vitæ exitu gratia invenit quos adoptet, cùm tamen multi, etiam qui minus nocentes videntur, à dono hujus alieni ſunt: quis hoc aut ſine diſpenſatione Dei fieri, aut ſine profundâ æquitate decerni? Quod utique non ideò iniquum eſt quia occultum eſt, ſed ideò æquum eſt, quia judicium Dei eſſe non dubium eſt. Quod enim ab illius pendet arbitrio, quâ ſententiâ judicari debeat, priuſquàm judicetur, incertum eſt; cùm autem res ad finem venerit, nemini liberum eſt de exitu ſuo conqueri; quia certiſſimum eſt nihil aliter Deum facere debuiſſe quàm fecerit. Qui multimodæ vocationis varietatem, ad unam gratiam pertinentem etiam illâ regulâ Evangelicæ comparationis aſtruxit, quâ oſtendit patremfamilias diverſo tempore conducentem operarios vineæ ſub pactione denarii. 1 Ubi ſine dubio horâ undecimâ intromiſſi in vineam & totius diei operariis aggregari iſtorum, de quibus nunc loquimur, præferunt ſortem, quos ad commendandam gratiæ excellentiam in defectu diei & concluſione vitæ divina indulgentia muneratur, non labori pretium ſolvens, ſed divitias bonitatis ſuæ in eos, quos ſine operibus elegit, effundens: ut etiam hi qui in multo labore ſudarunt, nec ampliùs quàm noviſſimi acceperunt, intelligant, donum ſe gratiæ, non operum accepiſſe mercedem. Unde ſi & nos adverſum patremfamilias murmuremus, eo quod noviſſimè vocatis totius diei operariis exæquentur, nec ampliùs multa opera quàm penè nulla mereantur, dicetur nobis quod uni eorum reſponſum eſt: *Amice non facio tibi injuriam, nonne ex denario convenisti mecum? Tolle quod tuum eſt, & vade. Volo autem & huic noviſſimo dare ſicut & tibi. Aut non licet mihi de re mea facere quod volo? Aut oculus tuus nequam eſt quia ego bonus ſum?* Certè huic calumniatori injuſta videbatur hæc largitas, & quid eruditionis retulit? quid rationis accepit? non eſt ei diſpenſationis hujus revelata juſtitia, nec ad inſpectionem ſecreti latentis admiſſus eſt, ſed ut à diſcutiendis Dei judiciis abſtineret, oppoſita eſt ei bonitas miſerantis, & volentis poteſtas, quaſi illi & ab Apoſtolo diceretur: *O homo, tu quis es qui reſpondeas Deo? Nunquid dicit figmentum ei qui ſe finxit: Quare me feciſti ſic?*

Quod Deus quoſdam ... in ipſo vitæ exitu, alios ... inſcrutabile eſt.

Matth. 20. 1.

Sine operibus electi.

Matth. 20. 13.

Rom. 9. 20.

1. *Sub pactione denarii*) Exemplaria excuſa addunt continuò: *Quo vita æterna ſignificatur æqualiter*: & linea ſequenti, ubi nunc habemus: *totius diei operariis aggregari*: eadem habuerunt *totius diei operariis exæquari*. Quorum hoc depravatum, illud additum mihi videtur ad mentem Joviniani hæretici, qui, ut S. Hieronymus docet libro II. adverſus ipſum, omnia præmia beatorum paria eſſe contendebat. Codices enim Camb. & Thuaneus nihil ampliùs habent, quàm editio noſtra. Et certè autor noſter parabolam iſtam non eo fine adducit, ut æqualitatem æterni præmii ex æqualitate denarii parabolici aſſerat, imò de mercede electis in cœlo ſolvenda ne verbum quidem: ſed totus eſt, ut ex illa parabola *Commendet gratiæ excellentiam quam in concluſione vitæ nonnullis impertitur ſummus paterfamilias. & multimodæ vocationis varietatem ad unam juſtificationis gratiam pertinentem, ut etiam hi qui in multo labore ſudarunt, nec ampliùs quàm noviſſimi acceperunt, intelligant donum ſe gratiæ, non operum accepiſſe mercedem.* In quo non æqualitas gloriæ, ſed gratuitas gratiæ ab eo conſideratur. Quem ſenſum parabolæ hujus genuinum eſſe & contextui magis conſonum probat Corn. Janſenius Gandavenſis Epiſcopus capite 101. Commentarii in concordiam Evangelicam.

CAPUT XVIII.

CAPUT XVIII.

Gratia, ſine qua bona merita eſſe nequeunt, non accipitur à quoquam niſi ex Dei voluntate, ſine meritis.

OMnibus ergò hominibus cujuſlibet gentis & generis, cujuſlibet conditionis & ætatis cauſſa percipiendæ gratiæ voluntas Dei eſt, apud quam ratio electionis abſcondita eſt, ab ea gratia incipientibus meritis, quam accepêre ſine meritis. Quæ ſi poſſent bona eſſe ſine gratia, non diceretur: *Niſi quis renatus fuerit ex aqua & ſpiritu ſancto, non introibit in regnum cælorum*: Et, *Niſi manducaveritis carnem filii hominis, & biberitis ſanguinem ejus, non habebitis vitam in vobis*: ſed diceretur: Niſi quis fuerit juſtus & bonus, beatus in æternum eſſe non poterit. Nec opus eſſet per aquam & ſpiritum renaſci, ſi per mandatum ſufficeret erudiri. Et evacuaretur fides, quæ credit per baptiſmum omnia peccata dimitti, ſi gratia non malis & impiis, ſed bonis & rectis doceretur impendi. Origo itaque veræ vitæ, veræque juſtitiæ in regenerationis eſt poſita ſacramento; ut ubi homo renaſcitur, ibi etiam ipſarum virtutum veritas oriatur; & incipiant ad perpetuam gloriam proficere per fidem, quæ vix ad temporalem vanæ laudis poterant pervenire mercedem. Sive enim Judæus legis ſcientiâ tumens, ſive Græcus ſtudio ſapientiæ naturalis inflatus, priuſquàm juſtificetur per fidem Chriſti, concluſus eſt ſub peccato: & ſi in ſua infidelitate * perſtiterit, ira Dei manet ſuper eum, illa ſcilicet in Adæ prævaricatione contracta, de qua Apoſtolus loquitur dicens: *Et vos cùm eſſetis mortui delictis & peccatis veſtris, in quibus aliquando ambulaſtis ſecundùm ſæculum mundi hujus, ſecundùm principem poteſtatis aëris hujus, ſpiritus qui nunc operatur in filios * diffidentiæ, in quibus & nos aliquandò converſati ſumus in deſideriis carnis noſtræ, facientes voluntatem carnis & cogitationum, & eramus naturâ filii iræ, ſicut & cæteri.* Et iterùm: *Qui eratis illo tempore ſine Chriſto, alienati à converſatione Iſraël, & hoſpites teſtamentorum, promiſſionis ſpem non habentes, & ſine Deo in mundo.* Et iterum: *Eratis aliquandò tenebræ, nunc autem lux in Domino.* Et iterum: *Gratias agentes Deo Patri, qui dignos nos fecit in partem ſortis ſanctorum in lumine, qui eripuit nos de tenebris & poteſtate tenebrarum, & tranſtulit in regnum filii dilectionis ſuæ*: Et iterùm; *Eramus enim & nos aliquandò inſipientes, increduli, errantes, ſervientes deſideriis & voluptatibus variis, in malitia & invidia agentes, odibiles, odientes invicem. Cùm autem benignitas & humanitas*

Tota gratiæ recipiendæ ratio voluntas Dei.

Joan. 3. 5.

Gratia principium omnis meriti.

Joan. 6. 54

Fides eſt initium boni.

* al. infidelitate.

Epheſ. 2. 1.

* al. in filiis.

Ibid. 12.

Epheſ. 5. 8.

Coloſſ. 1. 12.

Tit. 3. 3.

CAP XIX. & XX. *apparuit Salvatoris noſtri, non ex operibus juſtitiæ quæ fecimus nos, ſed ſecundùm ſuam miſericordiam ſalvos nos fecit per lavacrum regenerationis Spiritus ſancti, quem effudit in nos abundè per Ieſum Chriſtum Salvatorem noſtrum: ut juſtificati gratiâ ipſius, hæredes ſimus ſecundùm ſpem vitæ æternæ.*

CAPUT XIX.

Qualis ſit natura ſine gratia.

ET ut breviſſimè pateat, qualis ſit natura humana ſine gratia, dicat Judas Apoſtolus, quid agat vel ignorantia imperitorum,
V.10. vel doctrina ſapientium: *Hi autem*, inquit, *quæcunque quidem ignorant, blaſphemant: quæcunque autem naturaliter velut muta animalia norunt, in his corrumpuntur.* Dicat etiam ſub verbis Zachariæ Evangeliſta Lucas, ante illuminationem gratiæ in qua humanum genus nocte verſetur, & de quibus ignorantiæ tenebris
Luc.1.76. Dei populus eruatur: *Et tu*, inquit, *puer propheta altiſſimi vocaberis, præibis enim ante faciem Domini parare vias ejus: ad dandam ſcientiam ſalutis populo ejus, in remiſſionem peccatorum ipſorum, propter viſcera miſericordiæ Domini, in quibus viſitavit nos oriens ex alto, lucere his qui in tenebris & in umbra mortis ſedent ad dirigendos pedes noſtros in viam pacis.*

CAPUT XX.

Viſcera miſericordiæ Dominus ad omnium nationum impendit ſalutem, omnéſque ſalvat; & tamen etiam verum eſt, quod teſtimonium ejus nemo accipit.

HÆc autem viſcera miſericordiæ Dominus non ad unius tantùm populi redemptionem, ſed ad omnium nationum im-
Joan.11.51. pendit ſalutem, dicente Evangeliſta: *Quia Ieſus moriturus erat pro gente, & non tantùm pro gente, ſed etiam ut filios Dei diſperſos congregaret in unum.* Hoc enim agit illa vox Domini, quæ per quandam pietatis tubam toto terrarum orbe reſonantem, homines & invitat & con-
Mat.11.25. venit. Nam cùm dixiſſet: *Confiteor tibi, Pater, Domine cœli & terræ, quia abſcondiſti hæc à ſapientibus, & prudentibus, & revelaſti ea parvulis. Ita Pater, quoniam ſic beneplacitum eſt*
Ib.27. *ante te*; addidit: *Omnia mihi tradita ſunt à Patre meo, & nemo novit Filium niſi Pater, neque Patrem quis novit niſi Filius, & cui voluerit fi-*
Ib.28. *lius revelare.* Et deindè adjecit: *Venite ad me omnes qui laboratis, & onerati eſtis, & ego vos reficiam. Tollite jugum meum ſuper vos, & diſcite à me, quia mitis ſum & humilis corde, & invenietis requiem animabus veſtris; Iugum enim meum ſuave eſt, & onus meum leve eſt.* Joannes verò Baptiſta in Evangelio Joannis Propheti-
Joan.3.31. co ſpiritu proteſtatur dicens: *Qui de cœlo venit ſuper omnes eſt. Quod vidit & audivit, teſtificatur, & teſtimonium ejus nemo accipit. Qui accipit teſtimonium ejus, ſignavit quoniam Deus verax eſt.* Igitur quantùm attinet ad humani ge- CAP.XXI.
neris cæcitatem longâ ignorantiæ & ſuperbiæ nocte contractam, venit in hunc mundum creator mundi, *& mundus eum non cognovit;* Joan.1.5. & 10.
Lux lucet in tenebris, & tenebræ eam non comprehenderunt. Qui ſuper omnes eſt, quod vidit & audivit teſtificatur, & teſtimonium ejus nemo accipit. Sed quia non fruſtrà Deus Dei filius ve- Deus quos vult ad fidem adducit.
nit in mundum, & dedit ſemetipſum pro omnibus, & mortuus eſt non tantùm pro gente, ſed etiam ut *filios Dei diſperſos congregaret in unum:* & univerſis dicit: *Venite ad me omnes qui laboratis & onerati eſtis*, & ſervato ſibi incognoſcibilis 1 electionis arbitrio, dat ſui Pa- 1.
triſque notitiam, quibus eam voluerit revelare; Omnes filii lucis, filii promiſſionis, filii Abrahæ, filii Dei, genus electum, regale ſacerdotium, veri Iſraëlitæ, præcogniti & prædordinati in regnum Dei, qui eos vocavit non ſolùm ex Judæis, ſed etiam ex gentibus, teſtimonium ejus qui de cœlo venit, accipiunt,
ſignantes a *quia Deus verax eſt*; id eſt, expreſ- a al. ſignificantes.
sè ſignificantes in ſui ſalvatione quoniam Deus verax eſt, implens & perficiens quod promiſit Abrahæ omnium gentium patri, qui pollicente Deo, quod hæres futurus eſſet mun-
di, *non hæſitavit diffidentia, ſed confortatus eſt* Rom.4.20.
fide, dans gloriam Deo, & pleniſſimè ſciens, quoniam quod promiſit, potens eſt & facere. Quis Dei eſt implere quod promiſit.
autem tàm alienus eſt à fide Abrahæ, quis tàm degener ab univerſarum gentium patre, qui promiſſionem Dei aut non impleri, aut ab alio præter eum qui promiſit, dicat impleri? Ille quidem erit mendax; Deus autem eſt verax: & omnis qui accipit teſtimonium ejus, hoc ſignat, hoc indicat, quod per lucem illuminantem factus eſt videns, factus obediens, factus intelligens, ſicut Joannes Evangeliſta
teſtatur dicens: *Scimus quia mundus totus in* 1. Joan.5.19.
maligno poſitus eſt, & ſcimus quia filius Dei venit, & dedit nobis ſenſum: ut cognoſcamus verum Deum, & ſimus in vero filio ejus.

1. *Incognoſcibilis*) Ita Thuan. cod. mſ. Alii tam editi quàm manu exarati leg. *cognoſcibilis*: quod ſenſui & menti autoris repugnat.

CAPUT XXI.

Non eſſe ſcrutandum, cur Deus alios eligit, alios non eligit: ſicut nec, cur anteà omnibus gentibus prætermiſſis, unum Iſraëlem elegit.

SI verò quæritur, cur Salvator omnium hominum non omnibus dederit hunc ſenſum, ut cognoſcerent verum Deum, & eſſent, id eſt, permanerent in vero filio ejus: quamvis credamus nullis hominibus opem gratiæ in totum fuiſſe ſubtractam, de quo pleniùs in ſequentibus diſſeremus: tamen ita fortè hoc velatum ſit, ſicut illud abſconditum eſt, cur omnibus gentibus prætermiſſis, unum populum ſibi, quem ad veritatis cognitionem erudiret, exceperit. De quo judicio Dei ſi non eſt conquerendum, multò minùs de hoc, quod cum electione omnium gentium geritur, mur-

[illegible]ndum eſt. Quæ enim Deus occulta eſſe voluit, non ſunt ſcrutanda; quæ autem manifeſta fecit, non negligenda: ne & in illis curioſi, & in iſtis damnabiliter inveniamur ingrati. Non autem ignoramus eſſe quoſdam tàm inconſideratæ præſumptionis, & tàm ſuperbæ arrogantiæ, ut quod præcipuus magiſter gentium, non ab hominibus, neque per hominem, ſed divinitùs eruditus, ſuprà menſuram ſcientiæ ſuæ longè & alte remotum eſſe confeſſus eſt, audeant falſi nominis [illegible]are doctrina; & nihil illic occultum, nihil velint eſſe ſecretum, ubi Apoſtolus non quid ſciendum eſſet aperuit, ſed quid non ſcrutandum eſſet, oſtendit. Nullis etenim, quod ſupra jam diximus, ſtudiis, nullis ingeniis indagare conceſſum eſt, quo judicio, quóve conſilio Deus incommutabiliter bonus, incommutabiliter juſtus, ſemper præſcius, ſemper omnipotens, ideò *omnia in incredulitate concluſerit, ut omnium miſereatur*; & tamen illis ſæculis, quibus unum Iſraëlem erudiebat, innumerabiles populos impiorum illuminare diſtulerit: & nunc eundem Iſraëlem, donec univerſitas gentium introeat, obcæcatum eſſe patiatur, pereuntem in tot millibus naſcentium atque morientium, & ſalvandum in eis quos mundi finis invenerit. Quo myſterio toto ſcripturarum corpore dilatato, innotuit quidem nobis quid factum ſit, quid fiat, quidvè faciendum ſit; ſed quare ità fieri placuerit, ab humanæ intelligentiæ contemplatione ſubtractum eſt.

Rom.11.32.

Viciſſitudo illuminationis aut deſertionis gentium & Iudæorũ inſcrutabilis.

CAPUT XXII.

Eos qui diſcretionem quâ Deus alios eligit, alios non eligit, ad merita referunt voluntatis humanæ, docere neminem gratis, ſed ex retributione ſalvari; & ex parvulis apertè confutari.

Iſti autem qui neſcire aliquid erubeſcunt, & per occaſionem obſcuritatis tendunt laqueos deceptionis, omnem diſcretionem quâ Deus alios eligit, aliósque non eligit (*multi enim ſunt vocati, pauci autem electi*) ad merita humanæ referunt voluntatis, docentes ſcilicet neminem gratis, ſed ex retributione ſalvari: quia naturaliter omnibus ſit inſitum, ut ſi velint, poſſint veritatis eſſe participes, eiſque affluere gratiam, à quibus fuerit expetita. Quæ diffinitio, ut interim de gratiæ veritate taceatur, de his videtur aliquam oſtentare ratiunculam, qui libero utuntur arbitrio; de parvulis verò, quibus, ſine ullo bonæ voluntatis merito, in originali vulnere cum cæteris mortalibus cauſſa communis eſt, nihil poteſt expoſitionis afferri, quâ doceatur cur iſti ſalvi fiant renati, illi pereant non renati, ſub illius providentia & omnipotentia, *in cujus manu eſt anima omnis viventis, & ſpiritus univerſo carnis hominis*; & cui dicitur: *Breves dies hominis ſunt, numerus dierum ejus apud te eſt.* Non autem puto iſtos voluntatum patronos ſimplicitate ullorum tàm impudenter uſuros, ut aut fortuitu iſta dicant accidere, aut non renatos aſſerant non perire: apertè enim aut cum Paganis convincerentur ſentire de fato, aut cum Pelagianis transfuſum in poſteros Adæ negare peccatum. Fato autem non baptizari parvulos, nec Pelagiani potuerunt dicere; ſed quia eos liberos à peccato auſi ſunt profiteri, meruêre damnari. Cum autem de diſcretione omnium hominum quæſtio ventiletur, & ab omnibus hominibus parvuli nequeant ſeparari, ſimulque totius ætatis hominibus veritas dixerit: *Filius hominis venit quærere & ſalvare quod perierat*; fruſtrà profunditatem inſcrutabilis gratiæ per liberum arbitrium conantur aperire, qui cauſſam electionis in eorum conſtituunt meritis, qui eliguntur: & cum multa de malorum voluntate ac judicio inepta & falſa protulerint, in parvulorum tamen diſcretione deficiunt, nec poſſunt de ejus quæſtionis ratione redditâ gloriari, quæ de omnibus hominibus tractatur, & non de omnibus expeditur.

Matt.20.16.

Electionẽ ſalvandorũ non poſſe refundi in merita voluntatis humanæ, manifeſtũ eſt in parvulis.

Job.12.10.

Ibid.14.5.

CAPUT XXII.

Adverſus Semipelagianos ſcribit autor, non contra Pelagianos.

Luc.19.10.

CAPUT XXIII.

Omne bonum hominis meritum ab initio fidei uſque ad perſeverantiæ conſummationem donum eſſe divinum: Et primum hoc oſtenditur de fide, ſpe, &c.

Multiformitas autem & magnitudo divinæ gratiæ, probat iſtos contra veritatem, etiam quod de majorum voluntatibus loquuntur, aſtruere, eorúmque perſuaſioni divinorum eloquiorum teſtimonia repugnare. Quæ ſi omnia ſermoni noſtro velimus annectere, modus non erit diſſerendi. Quæ tamen ſe recordationi offerunt, non omittentur: ut quantùm ſatis eſt, manifeſtetur omne hominis bonum meritum ab initio fidei uſque ad perſeverantiæ conſummationem, donum atque opus eſſe divinum. Igitur fides, quæ bonæ voluntatis & juſtæ actionis eſt genitrix, quo ipſa fonte naſcatur, Apoſtolus Paulus exponat, qui pro Romanorum fide Deo gratias agit, dicens: *Primùm quidem gratias ago Deo meo per Ieſum Chriſtum pro omnibus vobis, quia fides veſtra annunciatur in univerſo mundo.* Ad Epheſios quoque ſcribens: *Propterea*, inquit, *& ego auditâ fide veſtrâ, quæ eſt in Domino Ieſu, & dilectione in omnes ſanctos, non ceſſo gratias agens pro vobis, memoriam veſtri faciens in orationibus meis, ut Deus domini noſtri Ieſu Chriſti Pater gloriæ, det vobis Spiritum ſapientiæ & revelationis in agnitionem ejus, illuminatos oculos cordis veſtri, ut ſciatis quæ ſit ſpes vocationis ejus, quæ divitiæ gloriæ hæreditatis ejus in Sanctis.* De fide etiam Coloſſenſium ſimiliter Deo gratias agens: *Gratias agimus*, inquit, *Deo & Patri Domini noſtri Ieſu Chriſti, ſemper pro vobis orantes, audientes fidem veſtram in Chriſto Ieſu, & dilectionem quam habetis in ſanctos omnes, propter ſpem quæ repoſita eſt vobis in cœlis.* Et ut alia bona ab eodem bonorum autore percipiant, quid pro eis oret enarrans: *Ideo*, inquit, &

Omne meritum eſt donũ Dei.

Fides quæ juſtæ actionis parens, eſt donũ Dei.

Rom.1.8.

Epheſ.1.15.

Coloſ.1.3.

Ibid.9.

CAPUT XXIII. *nos ex qua die audivimus, non ceſſamus pro vobis orantes, & poſtulantes, ut impleamini agnitione voluntatis ejus, in omni ſapientia & intellectu ſpirituali, ut ambuletis dignè, Deo placentes, in omni opere bono fructificantes & creſcentes in omni ſcientia Dei, in omni virtute confortati ſecundùm potentiam claritatis ejus, in omni patientia & longanimitate cum gaudio.* Item ad Theſſalonicenſes, qui ſpiritu fidei dilectioniſque fervebant:

1.Theſ.1.2. *Gratias agimus*, inquit, *Deo ſemper pro omnibus*

Fervor fidei à Deo. *vobis, memoriam veſtri facientes in orationibus noſtris ſine intermiſſione, memores operis fidei veſtræ, & laboris, & charitatis, & ſuſtinentiæ ſpei Domini noſtri Ieſu Chriſti ante Deum & Patrem noſtrum.* Et infra: 1.Theſ.2.13. *Ideò & nos gratias agimus Deo ſine intermiſſione, quoniam cùm accepiſſetis à nobis verbum auditus Dei, accepiſtis non ut verbum hominum, ſed, ſicut eſt verè, verbum Dei, qui operatur in vobis, qui credidiſtis.* Gratiarum actio unde fidei oriatur probat. Potuitne pleniùs aut evidentiùs demonſtrari, Dei eſſe donum credentium fidem, quàm ut ideò agerentur gratiæ Deo, quoniam hi quibus verbum Dei per homines prædicabatur, non quaſi de hominum ſermone dubitarunt, ſed tanquam Deo loquenti per homines crediderunt, qui in ipſis eſt operatus ut crederent? In ſecunda quoque ad eoſdem Theſſalonicenſes Epiſtola de fide in Chriſto proficientium

2.Theſ.1.3. ita Apoſtolus loquitur: *Gratias agere debemus Deo ſemper pro vobis, fratres, ita ut dignum eſt, quoniam ſupercreſcit fides veſtra, & abundat charitas uniuſcujuſque veſtrum in invicem: ita ut & nos ipſi in vobis gloriemur in Eccleſiis Dei, pro patientia veſtra, & fide in omnibus perſecutionibus veſtris & in tribulationibus, quas ſuſtinetis in exemplum juſti judicii Dei: ut digni habeamini regno Dei, pro quo & patimini.* Petrus quoque Apoſtolus ex Deo haberi fidem prædicans, ita

1.Pet.1.18. ſcribit: *Scientes, quod non corruptibilibus auro & argento redemti eſtis de vana converſatione veſtra paternæ traditionis, ſed pretioſo ſanguine quaſi agni incontaminati & immaculati Chriſti Ieſu, præcogniti quidem ante conſtitutionem mundi, manifeſtati autem noviſſimis temporibus propter vos, qui per ipſum fideles eſtis in Deum, qui ſuſcitavit eum à mortuis, & gloriam ei dedit: ut fides veſtra & ſpes eſſet in Domino.* Item idem in ſecun-

2.Pet.1.1. da epiſtola de fidei perceptione loquitur: *Simon Petrus ſervus & Apoſtolus Ieſu Chriſti, his qui coæqualem nobis adepti ſunt fidem, per juſtitiam Domini & ſalvatoris Ieſu Chriſti.*

Unde ſpiritus fidei in homine. Unde autem habeatur ſpiritus fidei, Joannes Apoſtolus manifeſtiſſimè docet dicens: *Omnis*

1.Joan.4.2. *ſpiritus, qui confitetur Ieſum in carne veniſſe, ex Deo eſt; & omnis ſpiritus, qui ſolvit Ieſum, ex Deo non eſt, & hic eſt antichriſtus.* Item dicit ab eo recipi Evangelium, in quo eſt ſpiritus

Ibid. 6. veritatis: *Nos*, inquit, *ex Deo ſumus. Qui novit Deum audit nos; qui non eſt ex Deo, non audit nos. In hoc cognoſcimus ſpiritum veritatis, & ſpiritum erroris.* Item in actibus Apoſtolorum Petrus Apoſtolus fidem eſſe per Dominum

Act.3.16. Jeſum pronuntians: *Hunc*, inquit, *quem videtis & noſtis, confirmavit nomen ejus; & fides quæ per eum eſt, dedit integram ſanitatem iſtam in conſpectu omnium veſtrum.* CAPUT XXIII. De fide quoque Lydiæ, cujus inter alias mulieres, quæ Evangelium pariter audiebant, Dominus cor aperuit, ita in eadem narratur hiſtoria: *Die autem ſabbatorum egreſſi ſumus extra portam juxta* Act.16.13. *flumen, ubi videbatur eſſe oratio; & ſedentes loquebamur mulieribus, quæ convenerant: & quædam mulier nomine Lydia, purpuraria civitatis Thyatirenorum, colens Deum audivit, cujus Dominus cor aperuit, ut intenderet his quæ dicebantur à Paulo.* Non autem ex humana ſapientia eſſe fidem, ſed ex inſpiratione divina, ipſius veritatis voce firmatur: dicente enim Domino ad Diſcipulos ſuos: *Vos autem quem me eſſe* Matt.16.15. *dicitis? Reſpondens Simon Petrus dixit: Tu es Chriſtus filius Dei vivi. Reſpondens autem Ieſus, dixit ei: Beatus es Simon Bar-Iona, quia caro & ſanguis non revelavit tibi, ſed Pater meus qui in cœlis eſt.* Paulus verò Apoſtolus hanc ipſam Menſura fidei à Deo. fidem ſecundùm menſuram dati pro arbitrio largientis, ita prædicat: *Dico enim per gratiam,* Rom.12.3. *quæ data eſt mihi, omnibus qui ſunt inter vos, non plus ſapere quàm oportet ſapere, ſed ſapere ad ſobrietatem, ſicut unicuique diviſit Deus menſuram fidei.* Item idem unitatem rectæ fidei, & con- Unitas fidei à Deo. ſenſionem in honorem Dei à Deo eſſe commendans: *Deus autem*, inquit, *patientiæ &* Rom.15.5. *conſolationis det vobis idipſum ſapere in alterutrum, ſecundum Ieſum Chriſtum: ut unanimes uno ore honorificetis Deum & patrem Domini noſtri Ieſu Chriſti.* Et infrà: *Deus autem ſpei repleat vos omni gaudio & pace in credendo, ut abundetis in ſpe in virtute ſpiritus ſancti.* Quo teſti- Spes cum conſolatione à Deo. monio non ſolum fides, ſed etiam gaudium, & pax, & abundantia ſpei, docentur niſi in virtute ſancti ſpiritus non haberi. Ad Epheſios verò ſcribens Apoſtolus de divitiis gratiæ pro malis bona retribuentis, & de fide quæ non ex nobis, ſed ex Dei dono habetur, hæc loquitur: *Deus autem, qui dives eſt in miſericor-* Epheſ.2.4. *dia, propter nimiam ſuam charitatem, qua dilexit nos, & cùm eſſemus mortui peccatis, convivificavit nos Chriſto, cujus gratia ſalvi facti ſumus, & conreſuſcitavit, & conſedere fecit in cœleſtibus in Chriſto Ieſu. Gratia enim eſtis ſalvati per fidem, & hoc non ex vobis, Dei enim donum eſt; non ex operibus, ne quis glorietur. Ipſius enim ſumus figmentum, creati in Chriſto Ieſu in operibus bonis, quæ præparavit Deus ut in illis ambulemus.*

Proprium ergò hoc habet nova creatura per Gratia ut agamus agit. gratiam, ut qui figmentum Dei ſunt, qui nativitate cœleſti conduntur in Chriſto, non otio torpeant, nec deſidiâ reſolvantur, ſed de virtute in virtutem per viam bonorum operum ambulando proficiant: hoc eſt enim fingi, hoc de vetere creatura novam fieri, hoc de imagine terreni hominis ad imaginem cœleſtis hominis reformari. Quod totum, ſive palàm per cooperatores gratiæ, ſive occultè per ſubminiſtrationem ſpiritus, ille inchoat, ille auget & perficit, cujus agricultura, cujus ædificatio, & cujus figmentum ſumus.

CAPUT

CAPUT XXIV.

Omne bonum in homine esse ex gratia, & fidem non petitam, ut ipsius petitionibus cætera bona consequamur.

CAPUT XXIV.

Abunde (quantum arbitror, his teſtimoniis (quàmvis & alia documenta aggregari potuerint) demonſtratum eſt, fidem quâ juſtificatur impius, niſi ex Dei munere non haberi, ſed eamque nullis meritis præcedentibus tribui, ſed ad hoc donari, ut principium ſit eſſe meritorum, & cùm ipſa data fuerit non petita, ipſius jam petitionibus bona cætera conferantur. Unde, quædam de plurimis aſſumenda ſunt teſtimonia, quæ in diverſitate donorum oſtendant gratiæ largitatem. Ex Deo itaque eſſe, ut homo viam Dei eligat, & ut ſurgat à lapſu, Pſalmus Davidicus caoit dicens: *A Domino greſſus haminis dirigentur, & viam ejus volet. Cum ceciderit, non collidetur; quia Dominus ſupponit manum ſuam.* Item idem, quod duce Deo veniatur ad Deum: *Emitte lucem tuam & veritatem tuam, ipſa me dedaxerunt & adduxerunt in montem ſanctum tuum, & in tabernacula tua.* Item quod in Domino ſit hominis fortitudo, & Dei voluntas præveniat liberandum: *Fortitudinem*, inquit, *meam ad te cuſtadiam: quia Deus ſuſceptar meus, Deus meus, voluntas ejus præveniet me.* In Proverbiis quoque legimus de ſapientia & intellectu: *Quoniam Dominus dat ſapientiam, & à facie ejus ſcientia & intellectus.* Item in eodem libro de diſpenſationibus ſapientiæ Dei, ſine qua nullæ rectæ ſunt actiones, ita dicitur: *Meum conſilium & mea tutela, ega prudentia, mea autem virtus. Per me reges regnant; Et Tyranni per me obtinent terram.* Item alibi, quod nemo poſſit rectè incedere, niſi Domino dirigente: *A Domino corriguntur greſſus viri: martalis autem quomodo intelligit vias ſuas?* Item alibi: *Omnis vir videtur ſibi juſtus, dirigit autem corda Dominus.* Et infrà; *Præparatur voluntas à Domino.* Item ibidem de cogitatione atque conſilio: *Multa cogitationes in corde viri: conſilium autem Domini obtinet.* In libro verò Eccleſiaſtæ ſcribitur, quod & habere neceſſaria, & eis benè uti, donum ſit Dei, *Non eſt*, inquit, *bonum homini, niſi quod manducavit & bibit, & oſtendit anima ſua bonum in labare ſuo. Et quidem hac vidi ego, quia à manu Dei eſt. Quoniam quis manducabit aut paſcet abſque illo?* Item in eodem libro legitur, quod corda & opera juſtorum in manu ſint Dei, & tantum in ſtudiis ſuis proficiant, quantum ille donaverit: *Quantumcunque laboraverit homo ut quærat, non inveniet; & quodcunque dixerit ſapiens ut ſciat, non poterit invenire; * quia univerſum hoc dedit in cor meum, & cor meum univerſum hoc vidit, quia & juſti & ſapientes & operationes eorum in manu Dei.* In libro autem Sapientiæ de eodem gratiæ opere ità dicitur: *Quoniam ipſe & ſapientia dux eſt, & ſapientium emendator. In manu enim illius & nos, & ſermones noſtri, & omnis ſapientia, & operum ſcientia, & diſciplina.* De continentia quoque; quod ex Dei habeatur munere, eadem ſcriptura ſic loquitur: *Ut ſcivi quia aliter non poſſum eſſe continens, niſi Deus det, & hoc ipſum erat ſapientia, ſcire cujus eſſet hoc donum.* Cui ſententiæ Pauli Apoſtoli doctrina concordat in prima ad Corinthios hæc ſcribentis: *Volo autem omnes homines eſſe ſicut meipſum; ſed unuſquiſque proprium habet donum ex Deo; alius ſic, alius verò ſic.* Dominus verò in Evangelio ſecundùm Matthæum hæc de continentiæ dono inſinuaſſe narratur. Dicentibus namque Diſcipulis ſuis: *Si ita eſt cauſſa viri cum uxore, non expedit nubere*, dixit illis Jeſus; *Non omnes capiunt verbum iſtud, ſed quibus datum eſt.*

Fides gratis capitur non meritis. — Electio boni eſt à Deo. — Pſal.36.23. — Deus dux eſt ad ſeipſum. — Pſal. 42.3. — Fortitudo eſt à Deo. — Pſal.58.10. — Sapientia eſt à Deo. — Prov.2.6. — Prov.8.14. — Ib.v.16. — Prov.20.24. — Prov.21.2. — Prov.8. v.35. — Prov.19.21. — Eccl.5.17. — Bonus uſus donorum Dei eſt à Deo. — Eccl.8.17. — * Eccl.9.1. — Sap.7.15. — CAPUT XXIV. — Continentia Dei donum. — Sap.8.21. — 1.Cor.7.7. — Matt.19.10.

De timore Dei & ſapientiâ in Eccleſiaſtico legitur: *Corona ſapientiæ timor Domini: Utraque autem dona ſunt Dei.* Item in eodem, *timor Domini ſuper omnia ſe ſuperpoſuit; beatus cui donatum eſt habere timorem Domini.* Iſaias quoque de divitiis ſpiritualibus, quarum autor eſt Dominus, ita loquitur: *In theſauris ſalus noſtra advenit, ſapientia & pietas & diſciplina à Domino: hi ſunt theſauri juſtitiæ.* Item de altitudine divitiarum ſapientiæ & ſcientiæ Dei, cujus bonitas nullius merito prævenitur, hæc dicit: *Quis menſus eſt manu aquam, & cælum palmo, & univerſam terram puſillo? Quis ſtatuit montes in libra, rupes in ſtatera? Quis cognovit ſenſum Domini, aut quis ejus fuit conſiliarius, qui inſtruat eum? Aut quem conſuluit, & inſtruxit eum? Vel quis oſtendit ei judicium, aut viam prudentiæ quis oſtendit ei, vel quis prior dedit ei, & retribuetur illi?* Undè in libro Job ſecundùm eundem ſenſum leguntur Dei verba dicentis: *Quis ante dedit mihi, ut retribuam illi? Omnia quæ ſub cælo ſunt mea ſunt.* Jeremias verò, quod à Deo ſit homini vera ſapientia, ſic profatur: *Scio Domine, quia non eſt in homine via ejus, nec viri eſt ut dirigat iter ſuum.* Item quod ad Deum converſio cordis ex Deo ſit, per ipſum Dominus proteſtatur & dicit: *Reſtituam illos in terram iſtam: & ædificabo, & non deſtruam: & plantabo eos, & non evellam. Et dabo illis cor ut ſciant me; quia ego ſum Dominus, & erunt mihi in populum, & ego ero illis in Deum, quia convertentur ad me ex tota corde ſuo.* Baruch quoque prædicat, quod ut Deus cognoſcatur, ex Deo ſit: *Et ſcient*, inquit, *quia ego Dominus Deus illorum, & dabo illis cor cognoſcendi me, & aures audiendi.*

Timor Dei. — Eccli.1.22; & 25. — Eccli 25.14 — Iſa.33.6. juxta 70. — Sapientia & pietas. — Iſa.40. 12. — Job.41. 2. — Jer.10.23. — Converſio cordis. — Jer.24.6. — Cognitio Dei. — Baruc.2. 31.

Quod autem omne verbum bonum, & omne opus ſanctum ſubminiſtratio ſit ſpiritus ſancti, ſine quo nihil rectè agatur, in prima ad Corinthios Paulus Apoſtolus docet, dicens: *Ideò notum vobis facio, quod nemo in ſpiritu Dei loquens dicit anathema Ieſu. Et nemo poteſt dicere Dominum Ieſum, niſi in ſpiritu ſancto. Diviſiones verò gratiarum ſunt, idem autem ſpiritus: & diviſiones miniſtrationum ſunt, idem autem Dominus: & diviſiones operationum ſunt, idem verò Deus, qui operatur omnia in omnibus. Unicuique autem datur manifeſtatio ſpiritus ad utilitatem.*

Spiritus ſanctus autor omnis boni. — 1.Cor.12.3.

CAPUT XXIV.

Alii quidem per ſpiritum datur ſermo ſapientia, alii autem ſermo ſcientia ſecundùm eundem ſpiritum, alteri fides in eodem ſpiritu, alii gratia ſanitatum in uno ſpiritu, alii prophetatio, alii diſcretio ſpirituum, alii genera linguarum, alii interpretatio ſermonum. Hac autem omnia operatur unus atque idem ſpiritus, dividens ſingulis prout vult. Tantum verò unumquemque habere gratiæ, quantum Dominus donaverit, idem Apoſtolus ad Epheſios ait: *Vnum corpus, & unus ſpiritus, ſicut vocati eſtis in una ſpe vocationis veſtra. Vnus Dominus, una fides, unum baptiſma. Vnus Deus & pater omnium, qui ſuper omnes eſt, & ſuper omnia, & in omnibus nobis. Vnicuique autem noſtrûm data eſt gratia, ſecundùm menſuram donationis Chriſti. Propter quod dicit: Aſcendens in altum, captivam duxit captivitatem, dedit dona hominibus.* Item idem in ſecunda ad Corinthios dicit, quod ne ad cogitandum quidem quod ſpiritale eſt, idonei ſimus, niſi per gratiam Dei: *Fiduciam autem talem habemus per Chriſtum ad Deum: non quod ſufficientes ſimus aliquid cogitare à nobis, quaſi ex nobiſmetipſis; ſed ſufficientia nobis ex Deo eſt, qui & idoneos fecit nos miniſtros novi teſtamenti; non litterâ, ſed Spiritu: Littera enim occidit, Spiritus autem vivificat.* Et iterum in eadem epiſtola, dicens bonorum operum effectum & ſufficientiam à Dei gratia miniſtrari: *Potens eſt autem,* inquit, *Deus omnem gratiam abundare facere in vobis: ut in omnibus per omnia ſufficientiam habentes, abundetis in omne opus bonum, ſicut ſcriptum eſt: Diſperſit, dedit pauperibus, juſtitia ejus manet in aternum. Qui autem miniſtrat ſemen ſeminanti, & panem ad manducandum praſtabit, & augebit incrementa frugum juſtitia veſtra: ut in omnibus locupletati abundetis in omnem ſimplicitatem.* Ad Epheſios verò ſcribens Apoſtolus docet, quod omnia bona, quibus placetur Deo, dona ſint Dei; & quod ab ipſo peti oporteat, ut ea non habentibus tribuantur: *Hujus rei,* inquit, *gratiâ flecta genua mea ad patrem Domini noſtri Ieſu Chriſti, ex quo omnis paternitas in cælo & in terra nominatur, ut det vobis ſecundùm divitias gloria ſua, virtute corroborari per ſpiritum ejus in interiore homine; habitare Chriſtum per fidem in cordibus veſtris: in charitate radicati & firmati, ut poſſitis comprehendere cum omnibus ſanctis, qua ſit latitudo & longitudo, ſublimitas & profundum: ſcire etiam ſupereminentem ſcientia charitatem Chriſti: ut impleamini in omnem plenitudinem Dei. Ei autem qui potens eſt omnia facere ſuperabundantiùs quàm petimus, aut intelligimus, ſecundùm virtutem quâ operatur in nobis, ipſi gloria in Eccleſia & in Chriſto Ieſu, in omnia ſacula ſaculorum, Amen.*

Menſura gratiæ. — Epheſ. 4. 4. — Cogitatio bona. — 2. Cor. 3. 4. — Operum effectus & ſufficiẽtia. — 2. Cor 9. 8. — Pſal. 111. 9. — Peti à Deo debet, quod ei placet. — Epheſ. 3. 14.

Omnis autem boni Deum eſſe autorem, cujus dona nec incerta ſunt, nec mutabilia, ſed ex æterna voluntate venientia, Jacobus Apoſtolus ita loquitur: *Nolite errare, fratres mei dilecti: Omne datum optimum, & omne donum perfectum de ſurſum eſt, deſcendens à patre luminum, apud quem non eſt tranſmutatio, nec viciſſitudinis obumbratio. Voluntariè enim genuit nos verbo veritatis, ut ſimus initium aliquod creatura ejus.* Cui & Zacharias propheta concinit, dicens: *Salvavit Dominus in die illa ſicut oves populum ſuum: quoniam lapides ſancti volvuntur ſuper terram ipſius. Quia ſi quid bonum, ipſius eſt; & ſi quid optimum, ab ipſo eſt.* In Evangelio verò ſecundùm Matthæum, quod ſcientia & intellectus dona ſint Dei, quæ quibus voluerit largiatur, ita dicitur: *Tunc accedentes diſcipuli ejus dixerunt: Quare in parabolis loqueris ad eos? At ipſe reſpondens, ait illis: Quia vobis datum eſt noſſe myſteria regni cælorum, illis autem non eſt datum.* Joannes quoque Evangeliſta pronuntiat, neminem aliquid boni habere, niſi quod deſurſum acceperit, dicens: *Non poteſt homo accipere quicquam, niſi fuerit ei datum de cælo.* In ejuſdem verò Evangelio doctrina eſt ipſius veritatis, quod nemo veniat ad filium, niſi attractus à Patre: quia venturum Deus & intelligentem & obedientem facit: *Nemo,* ait, *poteſt venire ad me, niſi Pater qui miſit me, attraxerit eum: & ego reſſuſcitabo eum in noviſſimo die. Scriptum eſt enim in Prophetis: Et erunt omnes docibiles Dei. Omnis qui audivit à Patre & didicit, venit ad me.* Et infrà: *Propter hoc dixi vobis, quia nemo poteſt venire ad me, niſi datum fuerit ei à Patre meo.* In fide autem & in operibus bonis proficere ac perſeverare uſque in finem, muneris atque auxilii eſſe divini, ſanctarum ſcripturarum confirmat autoritas. Etenim ſcribens Paulus Apoſtolus Philippenſibus, ait: *Confidens hoc ipſum, quia qui cæpit in vobis opus bonum perficiet uſque in diem Chriſti Ieſu.* Hujus autem teſtimonii virtutem quidam volens ad ſui ſenſus pravitatem convertere, ita quod dictum eſt, *Qui cæpit in vobis,* volebat intelligi, quaſi dictum eſſet; *qui cæpit ex vobis:* ut & initium & conſummatio operis non ad Deum, ſed ad hominem referretur, qui & incipere, & perficere voluiſſet. Sed hanc inſaniſſimam ſuperbiam, in eadem epiſtola excellentiſſimus gratiæ prædicator elidit, dicens: *In nullo terreamini ab adverſariis, qua eſt illis cauſſa perditionis, vobis autem ſalutis, & hoc à Deo. Vobis enim donatum eſt pro Chriſto, non ſolùm ut in eum credatis, ſed etiam ut pro illo patiamini.* Et iterum: *Cum metu,* inquit, *& tremore veſtram ſalutem operamini: Deus eſt enim qui operatur in vobis & velle & operari pro bona voluntate.* Item in 1. ad Theſſ. docet ex Deo eſſe principium & profectum, conſummationémque virtutum, dicens: *Ipſe autem Deus & Pater noſter, & Dominus Ieſus dirigat viam noſtram ad vos: vos autem Dominus multiplicet, & abundare faciat charitatem in invicem & in omnes, quemadmodùm & nos in vos, ad confirmanda corda veſtra ſine querelâ in ſanctitate, ante Deum & Patrem noſtrum in adventu Domini noſtri Ieſu Chriſti, cum omnibus ſanctis ejus.* Ad Corinth. quoque ſcribens, & omnium virtutum proficientem perſeverantiam Dei donum eſſe commendans: *Gratias,* inquit,

Omnia bona, ex æterna Dei voluntate. — Jacob. 1. 16. — CAPUT XXIV. — Zach. 9. 16. — Mat. 13. 10. — Joan. 3. 27. — Joan. 6. 44. — Venturum ad ſe Deus & intelligentem & obediẽtem facit. — Profectus & perſeverantia à Deo ſunt. — Philip. 1. 6. — Pelagiana interpretatio loci Paulini. — Ibid. 28. — Philip. 2. 13 — 1. Theſ. 3. 11. — 1. Cor. 1. 4.

Deo meo ſemper pro vobis in gratia
[illegible] data eſt vobis in Chriſto Ieſu, quia in
[illegible] divites facti eſtis in illo, in omni verbo
[illegible] ſicut teſtimonium Chriſti confir-
[illegible] vobis, ita ut nihil vobis deſit in ulla
[illegible] ectantibus revelationem Domini no-
[illegible] Chriſti, qui & confirmabit vos uſque ad
[illegible] crimine, in diem a adventus Domini
[illegible] Item ad Romanos, de charitate
[illegible] quâ eos quos diligit, inſuperabiles
[illegible] facit, uſque in finem perſeverantes:
nam quid aliud eſt perſeverare, quàm tenta-
Rom. 8.35. tione non vinci? Quis nos, inquit, ſeparabit à charitate Chriſti? Tribulatio? an anguſtia? an perſecutio? an fames? an nuditas? an periculum?
Pſal. 43.24. an gladius? ſicut ſcriptum eſt: Quia propter te mortificamur totâ die, exiſtimati ſumus ſicut oves occiſionis: ſed in his omnibus ſuperamus per eum, qui dilexit nos. Item ad Corinth. de victoria, quam perficit Chriſtus: Stimulus, inquit,
1. Cor. 15. 56. mortis peccatum eſt, virtus verò peccati lex. Deo autem gratias, qui dedit nobis victoriam per Ieſum Chriſtum Dominum noſtrum. Item ad Theſſalonicenſes, de perſeverantiâ, quam Deus tribuit: Ipſe autem, ait, Deus pacis ſanctificet
1. Theſſ. 5. 23. vos per omnia: ut integer ſpiritus veſter, & anima, & corpus ſine querela in adventum Domini noſtri Ieſu Chriſti ſervetur. Fidelis eſt qui voca-
b al. faciat. vit vos, qui etiam faciet. b Item ad Theſſ. quod omnia bona noſtra, ſive in operando, ſive in loquendo, & in eis perſeverantia, dona ſunt Dei, ita prædicat, dicens: Ipſe autem Domi-
2. Theſſ. 2. 15. nus noſter Ieſus Chriſtus, & Deus Pater noſter, qui dilexit nos, & dedit conſolationem æternam & ſpem bonam in gratiâ, exhortetur corda veſtra, & confirmet in omni opere & ſermone bono.
* Ib. 3. 1. * De cætero, fratres, orate pro nobis, ut ſermo domini currat & clarificetur, ſicut & apud vos, & ut liberemur à malis & importunis hominibus. Non enim omnium eſt fides. Fidelis autem Deus eſt, qui & confirmabit nos & cuſtodiet à malo. Petrus quoque Apoſtolus, unde eſſe virtutem perſeverantiæ doceat, audiamus:
1. Pet. 5. 10. Deus autem, inquit, omnis gratiæ, qui vocavit nos in æternam ſuam gloriam in Chriſto Ieſu, modicum paſſos ipſe perficiet, confirmabit, ſolidabitque: cui eſt virtus & poteſtas in ſæcula ſæculorum, Amen. Joannes verò Apoſtolus, quod victoria ſanctorum opus Dei ſit habitantis in ſanctis, ita loquitur: Vos ex Deo eſtis, filioli, &
1. Ioan. 4. 4. viciſtis mundum, quoniam major eſt qui in nobis eſt, quam qui in mundo. Item idem: Omne quod natum eſt ex Deo, vincit mundum. * Et hæc eſt
* Ib. 5. 4. victoria, quæ vincit mundum, fides noſtra. In Evangelio autem ſecundùm Lucam, Deum dare, ut in fide perſeveretur, ità promittit:
Luc. 22. 31. Dixit autem Ieſus Petro: Simon, Simon, ecce Satanas poſtulavit ut vos cerneret 1 ſicut triticum.
1. Ego autem rogavi pro te, Petre, ne deficiat fides tua, & tu converſus confirma fratres tuos, & orate ne intretis in tentationem. In Evangelio quoque Joannis, de ovibus Chriſti, quæ de manu ipſius à nullo rapiantur, hæc legimus
Ioan. 10. 26. dicere Veritatem: Sed vos non creditis, quia non eſtis de ovibus meis. Oves meæ vocem meam audiunt, & ego novi illas, & ſequuntur me, & ego vitam æternam do a illis, & non peribunt in æternum, nec quiſquam rapiet eas de manu mea. Item in eodem Evangelio, de his quos pater dat filio, qui & omnes veniunt ad filium, & quorum nullus perit, hæc ipſius domini ore dicuntur: Omne quod dat mihi pater, venit ad me: & eum qui venit b ad me, non ejiciam foras; quia deſcendi de cælo, non ut faciam voluntatem meam, ſed voluntatem ejus, qui miſit me, Patris: ut omne quod dedit mihi, non perdam ex eo quicquam, ſed reſuſcitem illud in noviſſimo die.

CAPUT XXV.

a Cod. Thu. Dubo.

b al. Venerit.

Ioan. 6. 37.

1. Cerneret] Cernere apud Plinium eodem hoc ſenſu uſurpatur pro ſecernere & cribrare, quæ ultima vox in vulg. edit. legitur. Idem textus alibi, à Leone noſtro eodem modo refertur.

CAPUT XXV.

Quæſtionem, cur potiùs hic quàm ille accipiat gratiam, eſſe impenetrabilem, nec poſſe ex libero arbitrio ſolvi.

MUlta ſunt alia in canonicarum ſerie ſcripturarum, quæ vitandæ prolixitatis ſtudio prætermimus, quoniam quæ aſſumſimus, nec pauca ſunt, nec obſcura, nec levia: quibus pleniſſimè declaratur, omnia quæ ad promerendam vitam æternam pertinent, ſine gratia Dei nec inchoari, nec augeri poſſe, nec perfici: & contra omnem elationem de libero arbitrio gloriantem, illam invictiſſimè eniti ſententiam dicentis Apoſtoli: *Quis* 1. Cor. 4. 7.
enim te diſcernit? Quid autem habes quod non accepiſti? Si autem accepiſti, quid glorieris quaſi non acceperis? Igitur profunditas illius quæſtionis, quam ſecundùm admirationem Apoſtoli impenetrabilem confitemur, per liberi arbitrii velle & nolle non ſolvitur: quia licet inſit homini bonum nolle 2; tamen niſi donatum non habet bonum velle; & illud contraxit natura per culpam, hoc recipit natura per gratiam. Sed quid illud ſit, quod hæc eadem natura in omnibus hominibus ante reconciliationem rea, in omnibus miſera, non in omnibus juſtificatur, & à pereuntibus quâdam ſui parte diſcernitur ab eo qui venit *quærere & ſalvare quod perierat*, humano ſenſu prorsùs non poteſt indagari. Quantumlibet Luc. 19.10.
enim impiorum malignitas accuſetur, reſiſtens gratiæ Dei, nunquid probabuntur a eam, quibus eſt collata, meruiſſe? Aut illa virtus gratiæ, quæ ſibi quos voluit, ſubdidit, convertere eos, qui inconvertibiles permanſere, non potuit? Tales fuerunt qui ſunt attracti, quales hi qui in ſua duritia ſunt relicti. Sed illis tribuit gratia ſtupenda quod voluit, iſtis retribuit veritas juſta quod debuit; ut judicium Dei magis inſcrutabile ſit in electione gratiæ, quàm in retributione b juſtitiæ. Verumtamen ne illa pars fidei, quâ piè credimus Deum velle, ut omnes homines veritatis agnitione ſalventur, per hoc quod de ef-

Per liberi arbitrii velle & nolle, non ſolvitur difficultas circa diſcretionem elect. & reprob.

2.

Deus dat bonum velle.

Inſcrutabilitas diſcretionis bonorum à malis.

a Probabitur Mss. Thu. & Camb.

Deus ſubjicit ſibi per gratiam ſuam quos vult.

Inſcrutabilior Deus miſerans, quàm puniens.

b Thu. redhibitione.

CAPUT XXV. fectibus gratiæ evidenter oſtenditur, infirmata videatur, annitendum eſt auxiliante Chriſto, ut nobis ſtabilitas hujus definitionis appareat. Sed quia neceſſariæ inquiſitionis negotium non levem operam ſibi poſcit impendi, ſecuturam diſputationem ab exordio alterius voluminis inchoëmus. CAPUT XXV.

1. *Bonum nolle.*) ita Ambroſii & Proſperi exemplaria excuſa; & hoc modo legendum eſſe probat quod ſequitur; *Et illud contraxit natura per culpam*; quod ad al ud quàm ad *bonum nolle* referri non poteſt; ut rejicienda ſit hæc miſ. Thua. & Camb. codicum lectio, qui pro, *bonum nolle*, habent, *velle & nolle*. Niſi potius prava hæc lectio ab aliquo nobis inſulſo conjectore obtruſa fuerit. Incidi in Confeſſionem Illuſt. Ducis VVirtembergenſis per ejus legatos Tridentino Concilio oblatam Janvarii 24. die anni 1552. & in illa hunc ipſum locum ſic citatum inveni tit. de peccato. Ambroſius de vocatione Gentium, l. 1. c. 9. *licet inſit homini malum velle, tamen niſi donatum non habet bonum velle.* Qua lectione noſtra, cujus ſenſum exprimis, confirmatur.

SANCTI LEONIS MAGNI PAPÆ I.

DE VOCATIONE OMNIUM GENTIUM LIBER SECUNDUS.

CAPUT PRIMUM.

Tria eſſe in hâc quæſtione certa; Deum velle omnes ſalvos fieri, cognitionem veritatis & ſalutem eſſe ex gratiâ, & judicia Dei eſſe impenetrabilia.

REMOTIS abdicatiſque omnibus concertationibus, quas intemperantium diſputationum gignit animoſitas, tria eſſe perſpicuum eſt, quibus in hac quæſtione, de qua ſecundum volumen incipimus, debeat inhæreri. Unum, quo profitendum eſt, Deum velle omnes homines ſalvos fieri, & in agnitionem veritatis venire; Alterum, quo dubitandum non eſt, ad ipſam agnitionem veritatis & perceptionem ſalutis, non ſuis quemquam meritis, ſed ope atque opere divinæ gratiæ pervenire; Tertium, quo confitendum eſt, Altitudinem judiciorum Dei humanæ intelligentiæ penetrabilem eſſe non poſſe; & cur non omnes homines ſalvet, qui omnes homines vult ſalvos fieri, non oportere diſquiri: quoniam ſi quod cognoſci non poteſt, non quæratur, inter primam & ſecundam definitionem non remanebit cauſſa certaminis, ſed ſecurâ ac tranquillâ fide utrumque prædicabitur, utrumque credetur. Deus quippè *apud quem non eſt iniquitas, & cujus univerſæ viæ miſericordia & veritas*, omnium hominum bonus conditor, juſtus eſt ordinator; neminem indebitè damnans, neminem debitè liberans; noſtra plectens cum punit noxios, ſua retribuens cum facit juſtos: *ut obſtruatur os loquentium iniqua*, & *juſtificetur Deus in ſermonibus ſuis, & vincat cum judicatur.* Nec damnati enim juſta quærimonia, nec juſtificati verax eſt arrogantia, ſi vel ille dicat non meruiſſe ſe pœnam, vel iſte aſſerat meruiſſe ſe gratiam.

Non ope ſolum, ſed opere gratiæ egemus.

Rom. 9. 14. 2. Par. 19. 27.

Pſal. 62. 11. Pſal. 50. 6.

CAPUT II.

Scriptura docet Deum velle omnes homines ſalvos fieri.

SIcut autem ea, quæ ad manifeſtationem gratiæ ex divinis proferuntur eloquiis, nulla poſſunt differendi arte violari, ut perſpicuæ conſonantéſque in tanta numeroſitate ſententiæ ad aliquod pravæ interpretationis trahantur incertum: ita etiam quod de ſalvatione omnium hominum in eodem ſcripturarum corpore reperitur, nullâ contraria argumentatione temerandum eſt, ut quantò hoc ipſum difficiliore intellectu capitur, tantò fide laudabiliore credatur. Magna enim fortitudo eſt conſenſionis, cui ad ſequendam veritatem autoritas ſufficit, etiam latente ratione. Proinde vigilanter conſideremus, prædicatoribus Evangelii quid à Domino jubeatur. Secundùm Matthæum quippè ſic ait: *Data eſt mihi omnis poteſtas in cœlo & in terra. Euntes ergo docete omnes gentes, Baptizantes eos in nomine Patris & Filii & Spiritus ſancti, docentes eos ſervare omnia quæcunque mandavi vobis. Et ecce ego vobiſcum ſum omnibus diebus uſque ad conſummationem ſæculi.* Secundùm Marcum verò eiſdem Apoſtolis ita dicitur: *Ite in orbem univerſum, prædicate Evangelium univerſæ creaturæ: & qui crediderit & baptizatus fuerit, ipſe ſalvus fiet; qui verò non crediderit, damnabitur.* Nunquid in hâc præceptione ullarum nationum ullorumve hominum facta diſcretio eſt? Neminem merito excepit, neminem genere ſeparavit, neminem conditione diſtinxit. Ad omnes prorſus homines miſſum eſt Evangelium crucis Chriſti. Et ne prædicantium miniſteria humano tantùm viderentur opere peragenda: *Ecce ego*, inquit, *vobiſcum ſum omnibus diebus uſque ad conſummationem ſæculi:* id eſt, cùm ſicut oves introieritis in medium luporum, nolite de veſtra infirmitate trepidare, ſed de mea poteſtate confidite; qui vos uſque ad con-

Deum velle omnes ſalvare intellectu difficile.

Fortitudo fidei, quæ.

Matt. 28. 18.

Omnes vult ſalvos fieri, qui omnibus vult prædicari.

Marc. 16. 15.

Divinæ operationis promiſſio.

Matt. 28. 20.

CAP. III. ſummationem ſæculi in omni hoc opere non
a al. ad hoc. derelinquam: non hoc a ut nihil patiamini;
ſed, quod multò majus eſt, præſtiturus, ut
nulla ſævientium crudelitate ſuperemini. In
mea enim poteſtate prædicabitis, & per me
fiet, ut inter contradicentes, inter furentes,
Matt. 3. 9. Abrahæ filii de lapidibus ſuſcitentur. Ego inſinuabo quod docui, ego faciam quod promiſi: *Tradent enim vos in conciliis, & in ſyna-*
Matt. 10. 17. *gogis ſuis flagellabunt vos, & ante reges & præſides ſtabitis propter me in teſtimonium illis & gentibus. Cùm autem tradent vos, nolite cogitare quomodò aut quid loquamini: non enim vos eſtis qui loquimini, ſed ſpiritus patris veſtri qui loquitur in vobis. Tradet enim frater fratrem in mortem, & pater filium, & inſurgent filii in parentes, & morte eos afficient, & eritis odio omnibus hominibus propter nomen meum. Qui autem per-*
Tit. 2. 11. *ſeveraverit uſque in finem, hic ſalvus erit. Apparuit ergo*, ut Apoſtolus ait, *gratia ſalvatoris noſtri Dei omnibus hominibus*, & tamen miniſtri gratiæ odio erant omnibus hominibus. Et cùm alii eſſent qui oderant, alii qui odiis perſequentium premebantur, neutra tamen pars nuncu-
Omnes quo ſenſu. patione omnium hominum privabatur: habente quidem ſalutis ſuæ damnum, rebellium portione; ſed obtinente plenitudinis cenſum, fidelium dignitate. Dicit enim Joannes Apo-
1. Joan. 2. 1. ſtolus: *Sed & ſi quis peccaverit, advocatum habemus apud patrem Ieſum Chriſtum juſtum: & ipſe eſt propitiatio pro peccatis noſtris; non pro noſtris autem tantùm, ſed etiam pro totius mundi.*

CAPUT III.

Inſcrutabile eſt cur Deus judicarit quarundam gentium vocationem differendam.

MAgni autem & inenarrabilis ſacramenti myſterium eſt, quod prædicatoribus,
Marc. 16. 15. quibus dictum eſt, *Ite in orbem univerſum & prædicate Evangelium omni creaturæ*, iiſdem
Matt. 10. 5. priùs dictum fuerat: *In viam gentium ne abieritis, & in civitates Samaritanorum ne introieritis; ſed potiùs ite ad oves quæ perierunt domus*
1. Tim. 2. 4.
Omnibus vult Deus prædicari ſervata ſibi ſuorum conſiliorũ poteſtate. *Iſraël.* Quamvis enim ad omnium hominum vocationem Evangelium dirigeretur, omneſque *Dominus ſalvos fieri & in agnitionem veritatis vellet venire*; non tamen ſibi diſpenſationum ſuarum abſtulerat poteſtatem, ut aliter quàm occulto juſtóque judicio ſtatuerat, conſilii ſui ordo decurreret. Unde locum non habent contumacium murmura querelarum, quia quod Deus fieri voluit, conſtat non aliter fieri debuiſſe quàm voluit. Poſteriore verò tempore cùm jam Dominus Jeſus in Dei Patris gloria conſidêret, & prædicatores verbi ſuſcepto negotio deſervirent, volentes Apoſtoli
Act. 16. 6. evangelizare verbum in Aſia, *vetiti ſunt ab Spiritu ſancto: & diſponentes ire in Bithyniam*,
Ib. v. 7. *prohibiti ſunt ab Spiritu Ieſu*: non utique negatâ illis populis gratiâ, ſed, quantùm apparuit,
Cauſa dilatæ vocationis aliquorum occulta. retardatâ. Nam poſt modùm etiam apud ipſos fides Chriſtiana convaluit. Quæ autem fuerit differendæ vocationis cauſſa, non ela-

ret: & tamen rei geſtæ docemur exemplo, CAP. IV.
quod inter generalia, vel promiſſa, vel opera,
vel præcepta, quædam Deus à communibus
Duplex ordo apud Deum. excepta cauſſis, occultiore novit ordinare ratione: credo, ut interpoſitis quibuſdam obumbrationibus, ea quæ ſecretiùs micant, mirabiliùs innoteſcant; ne negligentior fiat acies de facilitate cernendi, & quodammodò dormitet aſſuetis, ſi non excitetur inſolitis. Has
Incognoſcibiles dilationes gratiæ. autem incognoſcibiles illuminationum dilationes, inter quas utique multi in infidelitate deficiunt, non ſolùm in populis remotioribus impiorum, ſed etiam in civitatibus fidelium per plurimas domos ac familias novimus fieri, dùm Chriſtianæ fidei, etiam qui Chriſtiani futuri ſunt, adverſantur. Multi enim quod oderunt, amabunt; quod non recipiunt, prædicabunt. Et quis inter hæc querulis aut cu-
Sap. 5. 6. rioſis notum faciet, cur adhuc *Sol juſtitiæ* quibuſdam gentibus non oriatur, & à tenebroſis cordibus, etiam nunc radios ſuos veritas reve-
Malac. 4. 2. landa contineat? Cur corrigendi tàm diù ſinantur errare, & quod ſenibus in fine præſtandum eſt, per tàm longam non tribuatur ætatem? Cur filiis jam in Chriſtum credentibus, necdùm credant parentes; & rurſum à reli-
Pro omnibus vult ſupplicari, non pro omnibus exauditurus ſupplicantes. gioſis parentibus ſoboles prava diſcordet? Cùm tamen Deo, qui initiorum fidei, incrementique largitor eſt, ſecundùm ipſius præceptum quotidie pro omnibus ſupplicetur: ut & ſi exaudit, nota ſit gratia miſerationis; & ſi non exaudit, intelligatur judicium veritatis.

CAPUT IV.

In præteritis ſæculis ſemper admonuit divina bonitas homines ſui cultus per elementa: ſicut populum Iſraël, peculiariter per legem & prophetas.

SEd ne in præteritis quidem ſæculis, hæc eadem gratia (quæ poſt Domini noſtri Ieſu Chriſti reſurrectionem ubique diffuſa eſt, & de qua ſcriptum eſt: *Illuxerunt coruſcationes tuæ orbi terræ*) defuit mundo. Quàmvis enim
Gratiam vocat paginas elementorum ac volumina temporum, quæ creatoris bonitatem prædicant, ſicut lex gratia vocatur, quæ Judæos erudivit. Et ut hæc gratia nullis unquam Judæis defuit, ita nec illa ullis unquam hominibus. ſpeciali curâ atque indulgentiâ Dei populum iſraëliticum conſtet electum, omnéſque aliæ nationes *ſuas vias ingredi*, hoc eſt, ſecundùm propriam permiſſæ ſint vivere voluntatem, non ità ſe tamen æterna creatoris bonitas ab ullis hominibus avertit, ut eos ad cognoſcendum ſe atque metuendum, nullis ſignificationibus admoneret. Cœlum quippe ac terra & mare, omniſque creatura quæ videri atque intelligi poteſt, ad hanc præcipuè diſpoſita eſt humani generis utilitatem, ut natura rationalis de contemplatione tot ſpecierum, de
Pſal. 76. 19
Act. 14. 16. experimentis tot bonorum, de perceptione tot munerum, ad cultum & dilectionem ſui imbueretur autoris, implente omnia Spiritu
Act. 17. 28. Dei, *in quo vivimus, movemur & ſumus.* Quoniam & ſi *longè eſt à peccatoribus ſalus*: præſentiâ tamen ſalutis ipſius ac virtute nihil vacuum
Pſ. 118. 155
Pſ. 118. 64. eſt. Igitur, ſicut dicit propheta, *Miſericordiâ Domini plena eſt terra*: quæ nullis unquàm ſæ-

nullis generationibus defuit, eamque providentiam, quâ univerſitatem rerum administrat & continet, ſemper impendit, regendis alendiſque naturis, diſpoſitum habens ex incommutabilis æternitate conſilii, quibus quidque temporibus diſtribueret, & multiformis gratiæ ſuæ inſcrutabiles inveſtigabileſque menſuras, per quæ dona ac ſacramenta variaret. Sicut enim iſta gratiæ largitas, quæ in omnes gentes noviſſimè effluxit, non evacuat eam, quæ [1] ſuper unum Iſraël ſub lege toravit; nec præſentes divitiæ fidem præteritæ abrogant parcitati; ita nec de illa cura Dei, quæ patriarcharum filiis propriè præſidebat, conjiciendum eſt gubernacula divinæ miſericordiæ cæteris hominibus fuiſſe ſubtracta. Qui quidem in comparationem electorum videntur abjecti, ſed nunquam ſunt à manifeſtis occultiſque beneficiis abdicati. Legimus enim in Actibus Apoſtolorum, Paulum & Barnabam Apoſtolos Lycaoniis dicere: *Viri quid hæc facitis? & nos mortales ſumus ſimiles vobis homines, annunciantes vobis ab his vanis converti ad Deum vivum, qui fecit cœlum & terram & mare, & omnia quæ in eis ſunt: qui in præteritis generationibus dimiſit omnes gentes ingredi vias ſuas. Et quidem non ſine teſtimonio ſemetipſum reliquit, benefaciens, de cœlo dans pluvias & tempora fructifera, implens cibo & lætitia corda veſtra.* Quod eſt autem hoc teſtimonium, quod ſemper Domino deſervivit, & nunquam de ejus bonitate ac poteſtate conticuit, niſi ipſa totius mundi inenarrabilis pulchritudo, & innumerabilium beneficiorum ejus dives & ordinata largitio: per quæ humanis cordibus quædam æternæ legis tabulæ præbebantur, ut in paginis elementorum ac voluminibus temporum communis & publica divinæ inſtitutionis doctrina legeretur? Cœlum ergo cunctáque cœleſtia, mare & terra, omniáque quæ in eis ſunt, conſono ſpeciei ſuæ ordinationiſque concentu proteſtabantur gloriam Dei, & prædicatione perpetuâ majeſtatem ſui loquebantur autoris; & tamen maximus numerus hominum, quia vias voluntatis ſuæ ambulare permiſſus eſt, non intellexit, nec ſecutus hanc legem eſt; & odor vitæ, qui ſpirabat ad vitam, factus eſt ei odor mortis ad mortem; ut etiam in illis viſibilibus teſtimoniis diſceretur, *quòd litera occideret, ſpiritus autem vivificaret.* Quòd ergo in Iſraël per conſtitutionem legis & prophetica eloquia gerebatur, hoc in univerſis nationibus totius creaturæ teſtimonia & bonitatis Dei miracula ſemper egerunt.

CAP. IV. colis, Generalis providentia ſecundum naturas eſt Dei conſilii.

Gratiæ & variæ ſecretis ſpecie diverſis temporibus & inſcrutabiles menſuræ.

Act. 14. 14.

Univerſæ creaturæ Deum annunciant.

2. Cor. 3. 6.

Gratia generalis, quâ autor aſtruit, eſt eodem teſte litera occidens, & odor mortis ad mortem.

1. *Quæ ſuper unum Iſraël ſub lege roravit.*) Ita omnes codices excuſi; MSS. Thu. & Camb. habent; *Quam ſuper unum Iſraël ſub lege erogavit.* Prior lectio melior, cum largitatem, ut loqui amat, gratiæ in omnes gentes effuſæ, cum pluvia; parcitatem verò quâ primùm aſperſus Iſraëliticus populus, cum matutino rore componat. Editor is malæ mihi in corrigendo diligentiæ ſuſpectus venit.

CAPUT V.

CAPUT V. & VI. VII.

Qui inter gentes Deo placuerunt, Spiritu fidei & gratiæ ſunt diſcreti.

SEd cùm in illo populo, cui utraque eruditio præfuit, nemo, niſi gratiâ, juſtificatus ſit per ſpiritum fidei, quis ambigat eos, qui de quibuſcunque nationibus quibuſlibet temporibus Deo placere potuerunt, ſpiritu gratiæ Dei fuiſſe diſcretos [a]? Quæ etſi parcior antè atque occultior fuit, nullis tamen ſæculis ſe negavit, virtute una, quantitate diverſa; conſilio incommutabili; opere multiformi.

a al. directos.

Gratia nullis ſæculis ſubtracta.

CAPUT VI.

Non omnibus etiam nunc, eadem menſura gratiæ confertur.

NAm & in his diebus quibus totum mundum ineffabilium donorum flumina rigant, non idem modus omnibus, nec eadem menſura confertur. Quamvis enim per miniſtros verbi & gratiæ Dei eadem cunctis veritas prædicetur, eadem cohortatio adhibeatur, Dei tamen agricultura eſt, Dei ædificatio, cujus virtus inviſibiliter agit, ut incremento proficiat quod ædificatur aut colitur; ſicut atteſtatur Paulus Apoſtolus, dicens: *Quid igitur eſt Apollo? quid verò Paulus? miniſter ejus cui credidiſtis, & unicuique ſicut Dominus dedit. Ego plantavi, Apollo rigavit; ſed Deus incrementum dedit. Itaque neque qui plantat eſt aliquid, neque qui rigat, ſed qui incrementum dat Deus. Qui plantat autem & qui rigat unum ſunt. Unuſquiſque autem propriam mercedem accipiet ſecundùm ſuum laborem: Dei enim ſumus adjutores, Dei agricultura eſtis, Dei ædificatio eſtis.* Agriculturæ ergò hujus atque ædificationis in tantùm quiſque adjutor, operarius, ac miniſter eſt, in quantùm unicuique Dominus dederit: & hi qui miniſtrorum labore excoluntur, ad eum proficiunt modum, ad quem illos incrementi autor evexerit. In agro enim Domini non uniformis, nec una plantatio eſt: & quàmvis in unum decorem totius templi ſtructura conveniat; non idem tamen locus eſt, nec idem uſus omnium lapidum: ſicut & in uno corpore non omnia membra eundem actum habent, dicente Apoſtolo: *Nunc autem poſuit Deus membra, & unumquodque eorum ſicut voluit.*

1. Cor. 3. 4.

Deus ſolus boni fructus autor.

Quiſquis proficit ſicut Deus donat.

1. Cor. 12. 18.

CAPUT VII.

Cùm omne bonum ex gratia Dei ſit, imparitas meritorum nec in liberum arbitrium eſt referenda, nec in querelam eſt vocanda.

HÆc verò membra unde apta, unde utilia, unde ſint pulchra, idem doctor exponit, dicens: *Ideo notum vobis facio, quod nemo in Spiritu Dei loquens, dicit anathema Ieſu. Et nemo poteſt dicere Dominum Ieſum, niſi in Spiritu ſancto. Diviſiones verò gratiarum ſunt, idem*

1. Cor. 12. 3.

CAPUT VIII.

autem Spiritus; & diviſiones miniſtrationum ſunt, idem autem Dominus; & diviſiones operationum ſunt, idem verò Deus, qui operatur omnia in omnibus. Vnicuique autem datur manifeſtatio Spiritus ad utilitatem, alii quidem per Spiritum datur ſermo ſapientiæ, alii ſermo ſcientiæ ſecundùm eundem Spiritum, alteri fides in eodem Spiritu, alii gratia ſanitatum in eodem Spiritu, alii operationes virtutum, alii prophetatio, alii diſcretio ſpirituum, alii genera linguarum, alii interpretatio ſermonum. Hæc autem omnia operatur unus atque idem Spiritus, dividens ſingulis prout vult. Hæc magiſtro gentium tantâ luce, tantâ evidentiâ prædicante, quæ ratio, quæ cauſſa dubitandi eſt, An omnium nobis virtutum germen ex Deo ſit? vel quis niſi inſipientiſſimus de differentia divinorum munerum conqueratur, aut imparibus aſcribendum meritis arbitretur, quod non æqualiter de ſuperna liberalitate confertur? Si enim hæc diſtributio ſecundùm præcedentium operum merita proveniret, non ipſorum donorum catalogum tali concluſione Apoſtolus terminaret, ut diceret: *Hæc autem omnia operatur unus atque idem ſpiritus, dividens ſingulis prout vult.* Ubi utique ſi meritorum cauſſas voluiſſet intelligi, diceret: *Dividens ſingulis prout merentur:* ſicut plantatoribus aut rigatoribus præmium devotionis ſpopondit, dicens: *Vnuſquiſque autem propriam mercedem accipiet ſecundùm ſuum laborem.*

Differentia meritorum in Deum refundéda.

1. Cor. 12. 11.

1. Cor. 3. 8.

CAPUT VIII.

Unicuique ſine merito datur, unde tendat ad meritum: & à gratia jam donato expectatur, ut id quod accepit, augeatur per illum qui dat incrementum.

DAtur ergo unicuique ſine merito, unde tendat ad meritum, & datur ante ullum laborem, unde quiſque mercedem accipiat ſecundùm ſuum laborem. Quod ita eſſe, etiam ex doctrina Evangelicæ veritatis agnoſcitur, ubi per comparationem dicitur, quod *homo peregrè proficiſcens vocavit ſervos ſuos, & tradidit illis ſubſtantiam ſuam, & uni dedit quinque talenta, alii autem duo, alii verò unum, unicuique ſecundùm propriam virtutem*, id eſt, ſecundùm propriam & naturalem poſſibilitatem; non autem ſecundùm proprium meritum; quia aliud eſt poſſe operari, aliud operari: & aliud eſt poſſe habere charitatem, aliud habere charitatem: & aliud eſt capacem eſſe continentiæ, juſtitiæ, ſapientiæ, aliud verò eſſe continentem, juſtum, atque ſapientem. Non itaque omnis reparabilis reparatur, nec omnis ſanabilis ſanus eſt: quia reparabilem & ſanabilem eſſe de natura eſt, reparatum autem & ſanum eſſe, de gratia eſt. Denique iſti, quibus ſecundùm modulum capacitatis ſuæ, quem in eis diſtributor ſubſtantiæ prævidebat, diſpar creditus eſt numerus talentorum, non meriti remunerationem, ſed operis accepêre materiam. In qua duorum ſervorum vigilantiſſima induſtria non ſolùm glorioſis laudibus honeſtatur, ſed etiam in æterna Domini ſui gaudia intrare præcipitur. Tertii verò pigrum otium & deſidioſa nequitia ſic punitur, ut & vituperationis dedecoretur opprobrio, & portione quam acceperat, exuatur. Dignus enim erat perdere inutilem fidem, qui non exercuerat charitatem. Unde & in ſubſequenti ſermone, quo apertiſſimè declaratur futuri forma judicii, ſedente filio hominis in ſede majeſtatis ſuæ, antequàm facta congregatione omnium gentium, alii dicuntur ad dexteram, alii ad ſiniſtram conſtituendi; laudatis dextris de operibus charitatis, nihil aliud ſiniſtris objicietur, quàm miſericordiæ benevolentiæque neglectus. Acceperant ergo etiam iſti fidem, ſed non ſectati fuerant dilectionem: nec de non ſervato, ſed de non aucto munere damnabuntur. Quàmvis enim omnia bona, dona ſint Dei, à Deo tamen quædam etiam non petita tribuuntur, ut per ipſa quæ accepra ſunt, ea quæ nondùm ſunt donata, quærantur. Semen quippe quod jacitur in terram, non ob hoc ſeritur, ut ipſum ſolum maneat, ſed ut fructum afferendo, multiplex atque numeroſum ſit: cui quidem profectus ab illo eſt, *qui dat incrementum*; ſed terra vivens & rationalis, & de gratiæ jam imbre fœcunda, habet quod ab ipſa expectetur ad id, quod accepit, augendum.

Matth. 25. 14.

Poſſe operari naturalis poſſibilitatis eſt; operari, gratiæ.

CAP. IX.

Inutilis fides ſine caritate.

Matt. 25. 31.

Gratia etiã non petita datur ut per eam nova dona impetrentur.

Joan. 12.

1. Cor. 3. 17.

CAPUT IX.

Variata per diverſa tempora gratiæ cauſſa à nobis non eſt inveſtiganda.

HIs rectè, ut arbitror, quantùm Dominus tribuit, pertractatis, ad id unde digreſſa eſt diſputatio, revertamur; ad conſiderationem ſcilicet differentiarum, quibus divinæ gratiæ opera ac dona variata ſunt. *Altitudo* quippè *divitiarum ſapientiæ & ſcientiæ Dei*, cujus *inſcrutabilia ſunt judicia, & inveſtigabiles viæ* ſic ſemper miſericordiam ſuam & juſtitiam temperavit; ut ſecretiſſimâ æterni conſilii voluntate, noluerit in omnibus temporibus ſuper omnes generationes, aut ſuper omnes homines æquales donorum ſuorum eſſe menſuras. Siquidem aliter eos juverit, quos ad cognoſcendum ſe, cœli & terræ teſtimoniis conveniebat; aliter illos, quibus non ſolum elementorum famulatu, ſed etiam doctrinâ legis, prophetarum oraculis, miraculorum ſignis, & Angelorum cooperationibus conſulebat: & multò magis aliter miſericordiam ſuam univerſis hominibus declaraverit, quandò filius Dei factus eſt filius hominis: ut inveniretur ab eis, qui eum non quærebant, & appareret his, qui illum non interrogabant; & non in uno in tantùm populo honor Iſraëliticæ ſtirpis excelleret, ſed in omni gente, quæ eſt ſub cœlo, multiplicatum Abrahæ ſemen oriretur, inque hæredum ſucceſſionem non filii carnis, ſed filii promiſſionis intrarent: & quanta in præteritis ſæculis ſuper cæteras nationes, tanta nunc eſſet in gente Judæa parci-

Rom. 11. 33.

Deus noluit æquales eſſe gratiæ, etiam exterioris, menſuras.

Iſa. 65.

Miſericordia Dei major in gentiles poſt adventum Chriſti, minor in Judæos.

Act. 14. 15.

Rom. 11.

... cum tamen introductâ plenitudine etiam ipſorum ariditati earundem inundatio ſpondeatur. Quæ ita- ... ſint harum ſub eadem gratia diſſi- ... n, quæve rationes, ſanctis Scriptu- ... entibus, quis loquetur? Et cùm in Pauli Apoſtoli à diſputatione tran- ... orem, cujus erit tanta præſumtio, ... fferendo exiſtimet aperienda, po- ... ſilentio miranda?

CAPUT X.

Omnibus ſæculis miſericordia Dei & corpora aluit, & mentes juvit.

PAtienter igitur & æquanimiter ignoretur tam remotum ab humana cognitione [a] ſecretum. Nec tamen quia nequeunt clauſa penetrari, ideò etiam reſeratorum eſt prætereundus introitus. Manifeſtaverunt enim divinorum eloquiorum multæ autoritates, & continua omnium ſæculorum experimenta docuerunt, juſtam Dei miſericordiam, miſericordémque juſtitiam, nec alendis unquam corporibus hominum, nec docendis juvandiſque eorum mentibus defuiſſe. Semper etenim *pluit ſuper bonos & malos*, ſemper *Solem ſuum oriri fecit ſuper juſtos & injuſtos*, ſemper vitales auras præbuit, ſemper diei & noctis viciſſitudines miniſtravit, ubertatem agris, multiplicationem ſeminibus, fœcunditatem generandis hominibus ſemper impendit [b]. Et ſi quando aliquid horum minuit, benignis correptionibus averſionem deſidiámque malè utentium caſtigavit: ut miſerationes ejus quærerent in adverſis, cujus juſtitiam non timuerant in ſecundis. Denique ſi ad ipſa mundi exordia recurramus, inveniemus omnium Sanctorum, qui diluvium præceſſerunt, Dei ſpiritum fuiſſe rectorem, propter quod & filii Dei nominati ſunt: quoniam, ſicut ait Apoſtolus: *Quicunque ſpiritu Dei aguntur hi filii ſunt Dei.* Et cum iidem, neglectâ obſervantiâ Patrum, illicitis ſe reproborum connubiis miſcuiſſent, atque ob nefariam ſocietatem digni exterminio judicarentur, Dominus ait: *Non permanebit ſpiritus meus in hominibus iſtis, quoniam caro ſunt.* Unde apparet quod iſte populus, cujus generationes diſcreto ordine cum annorum numero digeruntur, ſpiritualis antea fuit; eâ utique voluntate cui Spiritus ſanctus præſidebat: ſic impendens moderaminis ſui regimen, ut declinandi ad vitia non adimeret poteſtatem: quâ poteſtate hic populus ſi non uteretur, non relinqueret Deum, nec relinqueretur à Deo, eſſétque ille de quo dictum eſt: *Felix qui potuit tranſgredi, & non eſt tranſgreſſus.* Quamdiu ergo apud Deum manſit, eâ voluntate manſit, quam Deus inſpiravit & rexit: *Præparatur enim*, ſicut ſcriptum eſt, *voluntas à Domino.*

a al. cognitione.
Non negligenda cognita propter incognita.
Miſericordia Dei corporibus & animis juvandis ſemper affuit.
Mat. 5. 45.
b al. impertiit.
Spiritus Sanctus omnes Sanctos regit.
Rom. 8. 14.
Gen. 6. 3.
Gratia non tollit poteſtatem declinandi ad vitia.
Eccli. 31. 10.
Prov. 8. 35.

CAPUT XI.

Hominibus ferè paulatim & particulatim accreſcit, quod ſuperna largitas eis dare decrevit.

SEd hujus præparationis non unus ſemper provectus, nec una menſura eſt. Quoniam multis modis, & innumerabilibus differentiis, gratiæ opera & dona variantur, inque ipſis ſingulis generibus munerum diſſimiles ſunt gradus & impares quantitates. Sicut enim in germinibus herbarum atque lignorum, quæ terra producit, non una ſpecies, nec unum in omnibus genus eſt, ſed ſingula quæque in ſui generis forma, & in ſuæ ſtirpis qualitate gignuntur, plenum autem decorem non ſtatim ut eduntur accipiunt, ſed certis & ordinatis provehuntur augmentis, donec ad perfectam ſui habitûs quantitatem per ſuccedentia ſibi incrementa perveniant: ita & ſemina chariſmatum plantæque virtutum, non in omni agro cordis humani totum hoc pariter, quod ſunt futura, naſcuntur: nec facilè reperitur in exordio maturitas, & in inchoatione perfectio. Exerit quidem frequenter potens & miſericors Deus mirabiles iſtos ſuæ operationis effectus, & quibuſdam mentibus non expectatâ profectuum morâ, totum ſimul quicquid collaturus eſt, invehit. In Abrahæ lumbis Levi ſanctificatur, & ſimul cum eo domus Aaron & ſacerdotalis ordo benedicitur. In Iſaac de repromiſſione concepto, & contra ſpem ſterilium ſenum nato, omnium gentium vocatio, & tota Chriſti forma præconditur. Jacob nullo merito ſuffragante dilectus priuſquam naſcatur, eligitur. Jeremiæ dicitur: *Priuſquam te formarem in utero, novi te: & priuſquam exires de vulva, ſanctificavi te.* Joannes intra Elizabeth matris viſcera Spiritu ſancto repletus exultat, & ut nullus inter natos mulierum major ſit, priùs ſentit initia gratiæ, quàm naturæ. Sed cum & alia ſimilium documentorum exempla non deſint, quæ brevitatis ſtudio prætcrimus, multò tamen crebrior multóque numeroſior pars illa hominum eſt, cui particulatim quicquid ſuperna largitas donat, accreſcit, ut conferendorum munerum cauſſæ de his, quæ ſunt collata, pariantur. Quidam acceptâ fide, diffidentiâ non carent, quam utique ineſſe ſibi noverat qui dicebat: *Credo Domine, adjuva incredulitatem meam:* quam nec illi abeſſe penitùs à ſuis animis ſentiebant, qui dixerunt: *Domine, auge nobis fidem.* Quidam quod credunt, non intelligunt; & multi eorum diu in ſuæ ſimplicitatis modulo detinentur. Multi verò citò intellectus lumen accipiunt. Ipſa autem intelligentia non in omnibus eundem habet vigorem, aut ſimilem facultatem. Et plurimi, cum & fide & intellectu videantur ornati, laborant tamen indigentiâ charitatis, & his quæ fide & intellectu vident, nequeunt inhærere: quoniam perſeverari in eo non poteſt, quod non toto corde diligitur. Donum quoque ipſius charitatis non ſemper ejuſmodi

Semina chariſmatũ ſenſim ordinariè adoleſcũt.
Prima ſemina gratiæ interdũ perfecta.
Heb. 7. 10.
Gen. 17. 14.
Rom. 4. 18.
Malac. 1. 3.
Rom. 9. 13.
Jerem. 1. 5.
Luc. 1. 44.
Joannes initia gratiæ prius ſenſit, quã naturæ.
In pluribus gratia particulatim creſcit.
Marc. 9. 23.
Luc. 17. 5.
Perſeverãtia quid requirat.

CAPUT XII.

eſt, ut quicquid ad plenitudinem ipſius pertinet, ſimul à percipiente ſumatur. Eſt enim amor qui poteſt alio amore ſuperari; & ſæpè dilectio Dei ex mundi dilectione marceſcit, niſi ad eum fervorem, Spiritu ſancto inflammante, profecerit, qui nullo extingui frigore, nullo poſſit tepore languere. Cùm itaque in hoc inenarrabili dono Dei, omnium ſumma donorum, & quædam cunctarum ſit vita virtutum; ad hoc cætera conferuntur, ut habeat animæ fidelis intentio per quæ ad perfectam charitatem poſſit eniti. Quæ quoniam non ſolùm ex Deo, ſed etiam Deus eſt, ſtabiles & perſeverantes atque inſuperabiles facit, quos flumine ſuæ voluptatis [a] impleverit. Qui autem iſtarum aquarum dulcedinem neſciunt, & adhuc de mundi hujus torrentibus bibunt, aut etiam ſi aliquid primoribus labris de vitæ fonte guſtaverunt, inebriati tamen aureo Babylonis calice delectantur, ſuo prorſus decipiuntur arbitrio, ſuâ voluntate labuntur: & ſi in hac deſidia perſeverant, ipſi ſe his quæ accepêre diſpoliant. Facilè enim quælibet bona ſine charitate poſſunt perire, quæ non poſſunt ſine charitate prodeſſe.

Charitas imperfecta interdum invenitur cum fidei & intelligentiæ vigore.

Amor mũdi charitati contrarius.

Perfecta charitas inſuperabiles facit.

1. Ioan 4.

a al. voluntatis.

Apoc. 14. 8. & 16. 19.

1. Cor. 13. 4.

Charitatis neceſſitas.

CAPUT XII.

Divinæ conſtitutionis non eſt noſtra à Deo averſio, ſed propriæ voluntatis: ideóque meriti hominis eſſe ſi ſteterit, quia cadere potuit.

Libertas ſub gratia.

HÆc autem ſummatim breviterque perſtricta, ad id valeant, ut certiſſimè noverimus nullum fidelium à Deo non diſcedentem relinqui, neque cujuſquam ruinam ex divina eſſe conſtitutione diſpoſitam; ſed multis, qui jam judicio rationis utuntur, ideò liberum eſſe diſcedere, ut non diſceſſiſſe ſit præmium: & ut quod non poteſt niſi cooperante Spiritu Dei fieri, ejus meritis deputetur, cujus id potuit voluntate non fieri. Quæ voluntas in malis actionibus ſola eſſe poteſt, in bonis autem ſola eſſe non poteſt. Quamvis enim ſecundùm naturam ſit ejus, ut bona ſit; [1] vitium tamen, quod per malam voluntatem incidit [a] in naturam, non naturæ ſuperatur virtute, ſed gratiæ.

Bona voluntas eſt ſecundum naturam, non ex natura.

1.

a al. irruit.

1. *Secundùm naturam ſit ejus, ut bona ſit*) ſic Thuan. Cod. pro quo vulgat. *Secundùm naturam ſit hominis ut bona ſit voluntatis.*

CAPUT XIII.

Bonitatem Dei non ſolùm Sanctis, ſed & impiis inſtituendis affuiſſe ante diluvium.

REgebatur ergo primus ille populus Dei Spiritu Dei, & à maledicti ac prædamnati populi ſocietate ac moribus per eruditionem Sancti Spiritûs abſtinebat, cuſtodiens diſcretionem ſui à permixtione carnalium: quorum mala tamdiu ſuſtinuit patientia Dei, quandiu boni per id quod eos non imitabantur, placere potuerunt: ubi verò etiam boni majorum imitatione corrupti ſunt, & per voluntarium [b] defectum in eandem nequitiam conſpiraverit univerſitas, quos, exceptâ Noë domo, una impietas profanavit, ſententia una delevit. Bonitas autem Dei ne illi quidem parti defuit, quæ in charitate non ſtetit, & ab initio ſui, veneno diabolici livoris intumuit. Principem enim gentis impiæ, ſancti fratris meritis invidentem, cædémque ejus parricidali corde meditantem, dignatur Dominus paterno mitigare conſilio, dicens ad Caïn: *Ut quid triſtis factus es? ut quid concidit vultus tuus? Nonne ſi rectè offeras, rectè autem non dividas, peccaſti? quieſce. Ad te enim erit converſio ejus, & tu dominaberis ejus.* Depone, inquit, ortam de invidiæ æmulatione triſtitiam, & flammas odii crudelis extingue: nihil tibi Abel nocuit, nec mihi placendo te læſit. Deſpexi munera tua meo judicio, non illius voto: opus enim bonum negligenter egiſti. Recta fuiſſet oblatio tua, ſi fuiſſet recta diſcretio. Sciens cui offerres, ſcire debueras quid voveres. Non dignè inter me & te diviſiſti, quoniam tibi electiora ſervaſti. Tuus ergo hic error eſt, tuumque peccatum. Quieſce, & noli in inſontem fratrem moveri: ad te potiùs tua culpa revocetur. Noli peccato regnum in te dare, ſed tu potiùs in ipſum ſume dominatum. Pœnitendo enim nec in majus facinus progredieris, & ab eo in quo te doles diſplicuiſſe, mundaberis. Cùm ergo talia ad Caïn loqueretur Deus, nunquid ambiguum eſt voluiſſe eum, & ([1] quantùm ad illum medendi modum ſufficiebat) egiſſe, ut Caïn ab illo impietatis furore reſipiſceret. Sed malitia pertinax inde facta eſt inexcuſabilior, unde debuit eſſe correctior. Et utique præſciebat Deus, ad quem finem inſanientis eſſet progreſſura conceptio. Neque ex eo quod falli ſcientia divina non poterat, neceſſitate peccandi urgebatur facinus voluntatis. A cujus utique intentione atque effectu potuit incolumitas Abel illæſa defendi, niſi placuiſſet Deo cum magna laude patientiæ ſuæ, ut temporalis furor impii fieret perpetuus honor juſti. Poſteris verò iſtius parricidæ, quamvis in progenitoris ſui moribus viverent, nunquam ſe divinam bonitatem negaſſe, quis non facilè advertat, ſi conſideret quantum eis prodeſſe potuerit tam longa patientia Dei, tam dives bonorum temporalium copia, & multiplicatæ fœcunditatis tam numeroſa propagatio? Quæ beneficia licet obduratis nihil remedii & emendationis attulerint, probant tamen averſionem eorum non divinæ fuiſſe conſtitutionis, ſed propriæ voluntatis.

Deus tolerat malos propter bonos.

b al. voluntatis.

CAPUT XIII.

Bonitas Dei non defuit impiis ante diluvium.

Gen. 4. 8.

Oblatio Caïn cur non Deo grata?

1.

Præſcientia Dei nõ eſt cauſa peccatorũ præſcitorum.

Poſteris Caïn bonitas divina adfuit per beneficia generalia.

1. *Quantum ad illum medendi modum ſufficiebat.*) Vox *illum* non legitur in cod. MS. Thua. neque in aliis operum S. Ambroſii editionibus, quibus libri de vocatione gentium inſerti ſunt. Quid tamen diſcriminis in ſenſu hujus ſententiæ gignat hæc lectionis varietas, fateor me non aſſequi. Unum porrò certiſſimum video, hanc ſufficientiam, de qua hîc ſermo eſt, nullomodo ad illam pertinere ſufficientiam gratiæ interioris Chriſti Salvatoris, de qua tanta animorum contentione, tantóque æſtu digladiantur hodierni Theologi. Imo verò cuivis æquo animo ſeriem hujus capitis perlegenti perſpicuum fiet, non aliam ob cauſſam autorem noſtrum hanc clauſulam adjeciſſe, quàm ne lectores incauti ad ſufficientem interioris gratiæ operationem animum adverterent: & ut potius monerentur ſufficientiam illam de alio medendi modo non eſſe intelligendam, quàm

de

CAP. XIV. S. Gregor. l. 12. Moral. c. 5. S. August. de civit. Dei l. 15. c. 6.

... autem erat. In quo & à gratiæ, auxilii, & misericordiæ ... bonitatis, patientiæ & eruditionis ... reverà ostendit ... exhortationibus, consiliis & cor... Cain ... sanctis fratris mortem invi... filio. Sed Caïn & divinâ voce ad... ; quia exigente culpa malitia, ... cui foris ad testimonium verba faciebat. Necesse est enim ... Spiritum sanctum operatur interiùs, ut valeat aliquid medicina, quæ adhibetur extrinsecùs. Alioquin etiamsi Deus ipse ... creatura sibi subdita in aliqua specie humana sensus alloquatur humanos, nec interiore gratia mentem regat atque agat, nihil prodest homini omnis prædicatio veritatis. Et reverâ cùm Deus locutus esset ad Caïn, eo modo quo primis hominibus per creaturam subjectam, velut eorum socius formâ congruâ loquebatur, quid ei profuit? Nonne conceptum scelus in necando fratre etiam post verbum divinæ admonitionis implevit. Quod beneficium licet obdurato nihil remedii & emendationis attulerit, probat tamen aversionem ejus non divinæ fuisse constitutionis, sed propriæ voluntatis: Quemadmodum iisdem verbis de Parricidæ illius posteris loquitur autor noster in fine hujusce capitis.

De vocat. gent. l. 2. c. 13.

CAPUT XIV.

In diluvio, & postea uſque ad Chriſtum revelata ſunt opera divinæ gratiæ, & Chriſtianæ gratiæ miracula præſignata; tam etſi abundantia gratiæ, quæ nunc mundum rigat, pari largitate non fluxit.

IN conſervatione autem Noë filiorúmque ejus & nuruum, in quibus omnium gentium ſeminarium diſponebatur, quanta divinæ gratiæ opera revelata ſint, ſancta Scriptura manifeſtat, dum in illa mirandæ capacitatis arca, univerſi generis animalium, quantum reparationi ſat erat, receptrice, congregatura ad ſe omne hominum genus Eccleſia figuratur: dum per ſignum & aquam redemtio Crucis Chriſti, & ablutio regenerationis aperitur: dum in his, qui ex illa mundi vaſtatione ſalvati ſunt, omnium gentium plenitudo benedicitur: dum bonum fœcunditatis iteratur, & ſolo eſu [a] ſuffocatorum & ſanguinis interdicto libertas edendi quod placuerit, augetur, ſalutiſque ſecuritas in teſtimonio verſicoloris arcus, hoc eſt, in ſigno multiformis gratiæ conſecratur. Quæ utique Myſteria atque Sacramenta non unius tantùm familiæ pauciſſimos tunc homines, ſed in ipſis omnes eorum poſteros imbuebant: ut quod eruditioni impendebatur parentum, proficeret ſcientiæ filiorum. Jam verò procurrente humanæ propagationis augmento, cùm ipſa mortalium numeroſitas de ſuis multiplicationibus ſuperbiret, & ſecundùm elationis ſuæ altitudinem, cœlo cuperet molem immodicæ exſtructionis inſerere, quàm mirabilis erga cohibendam hanc inſolentiam fuit divinæ cenſura juſtitiæ? Quæ unam illorum populorum loquelam notis ſibi invicem ſignificationibus conſonantem, ſeptuaginta & duarum linguarum varietate confudit, & inter diſſonas voces operantium pereunte concordiâ, inſanæ molitionis machina ſolveretur, & habitando orbi terrarum daret incolas malæ congregationis opportuna diſperſio. In iſto autem opere providentiæ Dei præordinabantur miracula gratiæ Chriſtianæ, quæ omnem hanc diſperſionem in illius ædificationis erat coaptatura [b] compagem, in qua omne genu flectitur Deo, *& omnis lingua confitetur quoniam* Jeſus *in gloria Dei Patris eſt*.

Geneſ. 7. — Arca Noë, figura Eccleſiæ. — Gen. 9. — [a] Vox eſu abeſt à MSS. Thua. & Camb. — Iris ſignum multiformis gratiæ. — Gen. 11. 3. — Confuſio linguarum. — Linguæ 72 ex confuſione ortæ.

CAP. XV. — [b] al. vocatura. — Eph. 3. 6. — Philip. 2. 11.

Hanc latitudinem gratiæ in plenitudine diſpoſitorum temporum revelandæ facta ad Abraham promiſſio Dei, ſignis jam luculentioribus indicabat; quando duplex ejus ſucceſſio, filii ſcilicet carnis, & filii promiſſionis, multitudini arenarum comparabatur & ſiderum; & vir ſenex per annoſam uxoris ſterilitatem ab ſpe jam prolis alienus, credebat laudabili fide per germen unius filii patrem futurum eſſe ſe mundi, proſpiciens illum in ſemine ſuo, immò conſpiciens, qui dixit: *Abraham diem meum vidit, & gaviſus eſt.* Quâ fide Abraham cùm juſtificaretur, nondum mandatum circumciſionis acceperat, ſed cùm eſſet in præputio naturali, reputata eſt fides ejus ad juſtitiam. Et eadem fides ſignaculum circumciſionis acceperat in eo corporis membro, per quod ſemen procreationis perventurum erat ad eam carnem, in qua ſine carnali ſemine Dei Filius, Deus Verbum, caro fieret, ac de Abrahæ filia MARIA Virgine naſceretur, aſſumtis omnibus in hujus nativitatis conſortium, qui in Chriſto per Spiritum ſanctum regenerari, quod Abraham credidit, crediderunt. Hæc autem fides, antequam veniret hoc ſemen, de quo Abrahæ dictum eſt: *In ſemine tuo benedicentur omnes gentes terræ*; intra unius ſtirpis populum continebatur, vigente apud veros Iſraëlitas ſpe redemtionis noſtræ. Quoniam etſi fuerunt ex alienigenis, quos temporibus legis veritas illuſtrare dignata ſit, tamen tam pauci fuerunt, ut vix cognoſcatur an fuerint. Neque ob hoc excuſabiles ſint nationes, quæ *alienatæ à converſatione Iſraël, ſpem non habentes, & ſine Deo in hoc mundo*, ſub ignorantiæ tenebris perierunt, quia hæc abundantia gratiæ quæ nunc univerſum mundum rigat, pari antea largitate non fluxit.

Gen. 15. 5. — Joan. 8. 56. — Rom. 4. 10. — Fides Abrahæ. — Circumciſio cur Abrahæ mandata. — Pauci fideles inter gentiles tempore legis veteris: infideles inexcuſabiles. — Gen. 12. 3. — Epheſ. 2. 12.

CAPUT XV.

Meliora non naſci nunc ingenia, quàm ante Chriſti adventum: quinimo tempore adventus Chriſti inventa eſt iniquitas robuſtior, ut gratia Dei manifeſtaretur.

ADhibita enim ſemper eſt univerſis hominibus quædam ſupernæ menſura doctrinæ, quæ etſi parcioris occultioriſque gratiæ fuit, ſufficit tamen, ſicut Dominus judicavit, quibuſdam ad remedium, omnibus ad teſtimonium: ut non dubiè, ſed evidenter appareat, quod niſi *ubi abundavit peccatum, ſuperabundaret & gratia*, nunc quoque univerſum genus humanum ſimilis obcæcaret impietas. An fortè, ut plérique garriunt, meliora quàm veterum ingenia noſtris ſæculis orta ſunt & aptiores divinis donis animas tempora extrema pepererunt? Quod etiamſi ita eſſet, ad bonitatem id referendum eſſet autoris, qui vocandis ad vitam æternam populis ea quæ non renitenterentur, corda finxiſſet. Sed nihil prorſus

Gratia ſufficiens quibuſdam ad remedium omnibus ad teſtimonium. — Rom. 5. 20. — Quod plures credant in Chriſtum nunc quàm ante incarnationem.

CAP. XV.

Non eſt ad diverſitatẽ ingenii referendam.

novatum eſt in generatione carnali, nec generoſior avis minorum orta ſucceſſio eſt: cum potiùs in hominibus illius temporis, quo mundi redemtor advenit, quantò erat propago tardior, tantò ſit iniquitas inventa robuſtior.

Obſtinatio Judæorum in adventu Chriſti.

Probavit hoc Judaïci furoris impietas; & quàm apta Evangelio Chriſti fuerit illa generatio, non ſolum populi, ſed etiam Scribarum & Principum ac Sacerdotum corda docuerunt. Quibus parùm fuit in Agnum Dei tollentem peccatum mundi, contra teſtificationem legis, contra oracula Prophetarum, contra divinatum experimenta virtutum, ſeditionibus, contumeliis, ſputis, alapis, colaphis, lapidibus, flagris, & ad poſtremum Crucis atrocitate ſævisse, niſi etiam teſtes Reſurrectionis ejus eâdem perſequerentur inſaniâ; quam Apoſtoli, quando à Pontificibus flagellati ſunt, oſtenderunt in Pſalmo Davidico prophetatam, dicentes: *Domine tu es qui feciſti cœlum & terram & mare, & omnia quæ in eis ſunt; qui Spiritu ſancto per os patris noſtri David pueri tui dixiſti: Quare fremuerunt gentes, & populi meditati ſunt inania? Aſtiterunt Reges terræ, & Principes convenerunt in unum adverſus Dominum, & adverſus Chriſtum ejus. Convenerunt enim verè in civitate iſta adversùs ſanctum Filium tuum* Jesum, *quem unxiſti, Herodes & Pontius Pilatus cum gentibus & populis facere quæ manus tua & conſilium decreverunt fieri.*

Joan. 1. 29.

Act. 4. 24. Pſal. 2. 4.

Quæ electa incarnationi tempora.

Igitur ad manifeſtandam gratiam Dei, quæ ex æterno ejus incommutabilíque conſilio in ſalutem omnium gentium diſponebatur, non priora, quaſi incapacia, declinata ſunt tempora, ſed iſta electa, quæ tales populos ediderunt, quorum ferox & voluntaria iniquitas non conſulendi affectu, ſed intentione ſæviendi perſiſteret facere, quæ manus Dei & conſilium decreverunt fieri: ut mirabilior eſſet gratia & potentia Dei, quæ de tam duris animis, tam tenebroſis mentibus, tam inimicis cordibus fecit ſibi populum fidelem, ſubditum, ſanctum, qui non per ſapientiam hujus mundi pervenit ad lumen ſapientiæ Dei; ſed per illius donum, de quo teſtatur Joannes Apoſtolus dicens: *Scimus quia Filius Dei venit, & dedit nobis ſenſum, ut cognoſcamus verum Deum, & ſimus in vero filio ejus.* Cui teſtimonio Apoſtolus Paulus conſonat dicens: *Gratias agentes Patri, qui dignos nos fecit in partem ſortis ſanctorum in lumine, qui eripuit nos de tenebris & poteſtate tenebrarum, & tranſtulit in regnum filii dilectionis ſuæ.* Et iterum idem: *Eramus enim*, inquit, *aliquando inſipientes, increduli, errantes ſervientes deſideriis & voluptatibus variis, in malitia & invidia agentes, odibiles, odientes invicem. Cùm autem benignitas & humanitas apparuit Salvatoris noſtri, non ex operibus juſtitiæ quæ fecimus nos, ſed ſecundùm ſuam miſericordiam ſalvos nos fecit, per lavacrum regenerationis Spiritûs Sancti, quem effudit in nos abundè per* Jesum *Chriſtum Salvatorem noſtrum, ut juſtificati gratiâ ipſius, hæredes ſimus ſecundùm ſpem vitæ æternæ.*

Gratia Dei eò manifeſtior quò duriores ſunt quos ſibi ſubjicit.

1. Joan. 5. 20.

Coloſ. 1. 12.

Tit. 3. 3.

Quæ merita invenit Chriſtus.

Potuitne pleniùs, luculentiùs, veriùs explicari, quæ merita hominum Chriſtus invenerit, & quos ſibi mores ſubjecerit, quæ ad ſe corda converterit, quando venit mederi non ſanis, ſed malè habentibus, & vocare non juſtos, ſed peccatores? Quoniam *Gentium populus, qui ſedebat in tenebris & umbra mortis, lux orta eſt illis.* Fremebant gentes, iraſcebantur populi, ſæviebant Reges, & poteſtates contradicebant, ſuperſtitiones & totius mundi reluctabantur errores; ſed de reſiſtentibus, furentibus, perſequentibus, populum ſuum Chriſtus augebat, & per vincula ac ſupplicia mortéſque Sanctorum roborabatur fides, vincebat veritas, pérque univerſum mundum dominicæ ſegetis multiplicabatur ubertas. Tanta enim deſuper præbebatur conſtantia fidei, fiducia ſpei, fortitudo tolerantiæ, ut ille ignis dilectionis, quem in cordibus fidelium Spiritus Sanctus accenderat, nullo modo ab opprimentibus poſſet extingui: cùm & qui cruciabantur vehementiùs inardeſcerent, & qui ſæviebant, eandem quam perſequebantur, flammam ſæpè conciperent, quâ beatus Apoſtolus Paulus ignitus, fidenter ferventérque dicebat: *Juſtificati igitur ex fide pacem habeamus ad Deum per Dominum noſtrum* Jesum *Chriſtum, per quem & acceſſum habemus fide* [a] *in gratiam iſtam in qua ſtamus, & gloriamur in ſpe gloriæ filiorum Dei. Non ſolum autem, ſed & gloriamur in tribulationibus; ſcientes quod tribulatio patientiam operatur, patientia autem probationem, probatio verò ſpem, ſpes autem non confundit: quia charitas Dei diffuſa eſt in cordibus noſtris per Spiritum ſanctum, qui datus eſt nobis.* Et iterum: *Quis nos ſeparabit à charitate Chriſti? tribulatio an anguſtia, an perſecutio, an fames, an nuditas, an periculum, an gladius? Sicut ſcriptum eſt: Quia propter te mortificamur totâ die, exiſtimati ſumus ſicut oves occiſionis. Sed in his omnibus ſuperamus per eum qui dilexit nos. Certus ſum enim, quia neque mors, neque vita, neque Angeli, neque principatus, neque inſtantia, neque futura, neque fortitudo, neque altitudo, neque profundum, neque creatura alia poterit nos ſeparare à charitate Dei, quæ eſt in Chriſto* Jeſu *Domino noſtro.* Hæc charitas diffuſa per Spiritum ſanctum, fecit ut mundus fidelium mundum vinceret impiorum. Hæc Neronis crudelitatem, Domitiani furorem, multorúmque poſt eos Principum rabiem glorioſo innumerabilium Martyrum fine confudit, donante Chriſto imitatoribus ſuis, de perſecutionibus Regum æternarum ſtemmata coronarum.

CAPUT XV. & XVI.

Matt. 9. 13. Iſa. 9. 2.

Efficacia gratiæ in rebellibus Deo ſubdendis.

Deus dat gratiam quæ ſuperari non poſſit.

Rom. 5. 1.

[a] fidei MS. Thua.

Ib. v. 33.

Pſ. 43. 24.

CAPUT XVI.

Quod Chriſtus pro omnibus mortuus fuit.

NUlla igitur ratio dubitandi eſt, Jesum Chriſtum Dominum noſtrum pro impiis & peccatoribus mortuum: à quorum numero ſi aliquis liber inventus eſt, non eſt pro omnibus mortuus Chriſtus: ſed prorſus pro omnibus mortuus eſt; nemo ergo omnium hominum ante reconciliationem, quæ per Chriſti

CAPUT XVI. ſanguinem [illegible] eſt, non aut peccator, aut impius fuit, dicente Apoſtolo: *Ut quid enim Chriſtus, cùm adhuc infirmi eſſemus, juxta tempus, pro*
Rom.5.6. *impiis mortuus eſt? vix enim pro juſto quis moritur: nam pro bono forſitan quis audeat mori. Commendat autem ſuam charitatem Deus in nobis, quoniam ſi cùm adhuc peccatores eſſemus, Chriſtus pro nobis mortuus eſt, multò magis juſtificati ſanguine ipſius, ſalvi erimus ab ira per ipſum.*
Chriſtus mortuus pro omnibus. *Si enim cùm inimici eſſemus, reconciliati ſumus Deo per mortem filii ejus, multò magis reconciliati, ſalvi erimus in vita ipſius.* Idem autem Apoſtolus
2.Cor.5.14. In ſecunda ad Corinthios ait: *Charitas enim Chriſti urget nos, judicantes hoc, quoniam ſi unus pro omnibus mortuus eſt, ergo omnes mortui ſunt: & pro omnibus mortuus eſt, ut & qui vivunt, jam non ſibi vivant, ſed ei qui pro ipſis mortuus eſt & reſurrexit.* De ſeipſo verò quid pronunciet,
1. Tim.1. 15. audiamus: *Fidelis*, inquit, *ſermo, & omni acceptione dignus, quia Chriſtus venit in hunc mundum peccatores ſalvos facere, quorum primus ego ſum: ſed ideò miſericordiam conſecutus ſum, ut in me primò oſtenderet Chriſtus* Jeſus *omnem patientiam, ad informationem eorum, qui credituri*
Omnes ſub peccato, & omnibus redemptio Chriſti innotuit. *ſunt illi in vitam æternam.* Sive ergo circumciſio, ſive præputium, peccato univerſaliter concludebatur, unuſque omnes reatus obſtrinxerat, & inter magis minúſque impios nemo erat qui poſſet abſque Chriſti redemtione ſalvari. Quæ redemtio univerſo ſeſe intulit mundo, & omnibus hominibus indifferenter innotuit, quandoquidem in die quinquageſimo ab illo Paſcha, in quo ſe hoſtiam Deo vetus Agnus obtulerat, cùm Apoſtoli & qui cum eis unanimes erant, repleti Spiritu Sanctolinguis omnium gentium loquerentur, conveniebat excita miraculo diverſi generis hominum multitudo, ut Evangelium Chriſti in eis qui aderant, totus mundus audiret. Confluxerant
Act.2.9. autem, ſicut ſcriptum eſt, *Parthi, & Medi, Elamitæ, & qui inhabitant Meſopotamiam, Judæam & Cappadociam, Pontum & Aſiam, Phrygiam & Pamphyliam, Ægyptum & partes Lybiæ, quæ eſt circa Cyrenen, & advenæ Romani, Judæi quoque & Proſelyti, Cretes & Arabes*, audientes omnes ſuis linguis prædicari magnalia Dei: quorum teſtificatio etiam in eas gentes, quæ remotiores ſunt, longè latéque procurreret. Ad cujus rei effectum credimus providentiâ Dei Romani regni latitudinem præparatam: ut nationes vocandæ ad unitatem Corporis
a al.imperatoris. Chriſti, prius jure unius conſociarentur imperii [a]: quamvis gratia Chriſtiana non contenta
Gratiæ Chriſtianæ latius imperiũ quàm Romanæ Reip. ſit eoſdem limites habere quos Roma; multoſque jam populos ſceptro Crucis Chriſti illa ſubdiderit, quos armis ſuis iſta non domuit. Quæ tamen per Apoſtolici ſacerdotii principatum amplior facta eſt arce religionis,
Romani Pontificis Primatus. quàm ſolio poteſtatis.

CAPUT XVII. CAPUT XVII. & XVIII.

Nationes quibus nondum gratia Salvatoris illuxit, diſpoſito tempore vocandas eſſe ad Evangelium.

QUod ſi fortè, quemadmodum quaſdam gentes non olim in conſortium filiorum Dei novimus adoptatas, ita etiam nunc in extremis mundi partibus ſunt aliquæ nationes, quibus nondum gratia Salvatoris illuxit: non ambigimus etiam circa illas occulto judicio Dei tempus vocationis eſſe diſpoſitum, quo Evangelium, quod non audierunt, audient atque ſuſcipient. Quibus tamen illa menſura generalis auxilii, quæ deſuper omnibus ſemper hominibus eſt præbita, non negatur: quamvis tam acerbo natura humana vulnere ſauciata ſit, ut ad cognitionem Dei neminem contempla- Temporo SS Leonis & Proſperi ad Chriſtũ venere
tio ſpontanea plenè valeat erudire, niſi obumbrationem cordis vera lux diſcuſſerit, quam inſcrutabili judicio Deus juſtus & bonus, non ita in præteritis ſæculis, quemadmodum in noviſſimis diebus effudit. Unde & B. Apoſtolus Paulus ſcribens Coloſſenſibus, ait: *Myſterium quod abſconditum fuit à ſæculis & generationibus, nunc autem manifeſtatum eſt ſanctis, quibus voluit Deus notas facere divitias gloriæ Sacramenti hujus gentibus, quod eſt Chriſtus in nobis.* Scoti opera Celeſtini: ut in fine libri cõtra Collatorem legatur. Coloſ.1.26.

CAPUT XVIII.

Prioribus ſæculis abſconditam fuiſſe Gentibus gratiam Chriſti, non tamen Prophetis.

NUnquid hoc myſterium etiam Prophetis incognitum fuit; & illi per quos Spiritus Sanctus loquebatur, ea quorum ab ipſis fiebat denunciatio, neſciebant? Non ità planè intelligendum puto; ſed ipſis gentibus hoc abſconditum fuiſſe myſterium, quod Dominus quando voluit, & quibus voluit, revelavit. Nam de vocatione gentium, quæ non erant populus Dei, & quibus priùs non miſertus eſt, nunc autem miſeretur, in Deuteronomio ita dicitur: *Et vidit Dominus, & zelavit, & iratus eſt propter iram filiorum ſuorum & filiarum, & dixit: Avertam faciem meam ab eis, & oſtendam quid erit in noviſſimo, quia generatio perverſa eſt, filii in quibus non eſt fides in illis. Ipſi in zelum compulerunt me in hoc quod non eſt Deus, irritaverunt me in Idolis ſuis; & ego in zelum incitabo eos in eis qui non erant gens, ſuper gente inſipiente irritabo eos.* Et David hæc de adoraturis Deum omnibus gentibus præcinit: *Omnes gentes quaſcunque feciſti, venient & adorabunt coram te, Domine, & glorificabunt nomen tuum.* Et iterum idem: *Et adorabunt eum omnes Reges terræ, omnes gentes ſervient ei.* Et iterum: *Benedicentur in ipſo omnes tribus terræ, omnes gentes magnificabunt eum.* Iſaias quoque ſimilia annunciat, dicens: *Quoniam erit in noviſſimis diebus manifeſtus mons Domini, & domus Dei in cacumine montium, & exaltabitur ſuper colles, & venient ad eum omnes gentes.* Et iterum idem: *Et fa-*

Marginal notes: Prophetis non ignota myſteriã quæ prædicebant. — Rom.9.25. — Deut.32.19. — Pſal.85.9. — Pſ.71.11. — Ibid.17. — Iſaia 2.2. — Iſaia 25.6.

CAPUT XVIII. *eiet*, inquit, *Dominus Sabaoth omnibus gentibus, in monte iſto bibent in jucunditate vinum, ungentur unguento in monte iſto: tradet hae omnia gentibus: hoc enim conſilium ſuper omnes gentes.* Et
Iſaiæ 52. 10. iterum idem: *Et revelabit Dominus brachium ſuum ſanctum in conſpectu omnium gentium & videbunt omnes gentes terræ ſalutem quæ à Domi-
Iſ. 54. 15. *no noſtro eſt.* Et iterum: *Ecce advena ad te per*
Iſ. 55. 5. *me accedent, & ad te confugient.* Et infra: *Gentes quæ te non cognoverunt, invocabunt te: &*
Oſee 1, 10. *populi qui te neſciunt, ad te confugient.* Oſee quoque paria prophetat, dicens: *Et erit in loco in quo dictum eſt eis: Non populus meus vos; ibi vocabuntur filii Dei vivi, & congregabuntur filii*
a al. ad ipſum. *Iuda & filii Iſraël in idipſum.* [a] Et iterum: *Miſerebor non dilectæ, & dicam non populo meo:*
Oſee 2. 23. *Populus meus es tu: & ipſe dicet, Deus meus es tu.* Sub Apoſtolis verò cùm ii qui in Chriſtum ex circumciſione crediderant, eos qui gentiles erant, dicebantúrque præputium, juſtificationum gratiæ arbitrarentur participes eſſe non poſſe, docet B. Apoſtolus Petrus, quàm indiſcretus apud Deum uterque ſit populus, ſi
Act. 11. 15. in unitatem fidei ambo convenerint: *Cum autem*, inquit, *cœpiſſem loqui, decidit Spiritus ſanctus ſuper eos, ſicut & in nos in initio. Recordatus ſum autem verbi Domini ſicut dicebat: Ioannes quidem baptizavit aquâ, vos autem baptizabimini in Spiritu ſancto. Si ergo eandem gratiam dedit illis Deus, ſicut & nobis, qui credidimus in Dominum* JESUM *Chriſtum: ego quis eram qui*
Act. 15. 14 *poſſem prohibere Deum? His auditis tacuerunt, & glorificaverunt Deum dicentes: Ergo & gentibus Deus pœnitentiam ad vitam dedit.* Jacobus quoque Apoſtolus de hac vocatione gentium
Amos 9. 11. dicit: *Viri fratres audite me. Simon narravit quemadmodum primùm Deus viſitavit ſumere ex gentibus populum nomini ſuo, & huic concordant verba Prophetarum, ſicut ſcriptum eſt: Poſt hac revertar, & readificabo tabernaculum David quod cecidit, & diruta ejus ædificabo, & erigam illud; ut requirant cæteri hominum Dominum, & omnes gentes ſuper quas invocatum eſt nomen meum, dicit Dominus faciens hæc. Notum à ſæculo eſt Domino opus ſuum.* Simeon quoque il-
Luc. 2. 26. le, cui reſponſum erat à Spiritu ſancto, *Non eum viſurum mortem priuſquam videret Chriſtum Domini*, de ſalute omnium gentium, quæ in
Ib. 29. Chriſto revelabatur, hæc dixit: *Nunc dimittis ſervum tuum, Domine, ſecundùm verbum tuum in pace: quia viderunt oculi mei ſalutare tuum, quod paraſti ante faciem omnium populorum: Lumen ad revelationem gentium, & gloriam plebis*
Gratia ditiſſima, potentiſſima, benigniſſima. *tuæ Iſraël.* His & aliis teſtimoniis Scripturarum non dubiè demonſtratur iſtam diriſſimam, potentiſſimam, benigniſſimam gratiam, quâ in noviſſimo mundi tempore omnes gentes in regnum Chriſti vocentur, prioribus ſæculis in occulto Dei abſconditam fuiſſe conſilio.

CAPUT XIX. & XX. XXI.

CAPUT XIX.

Deus pro omni tempore vult omnes homines ſalvos fieri, aut generalibus donis, aut etiam peculiaribus.

ET cur hâc manifeſtatione, quâ nunc univerſis nationibus innoteſcit, antea revelata non fuerit, nullam poſſe ſcientiam comprehendere, nullam intelligentiam penetrare: cùm tamen illud quod de bonitate Dei piiſſimè creditur, qua *omnes homines velit ſalvos* 1. Tim. 2.
fieri, & in agnitionem veritatis venire, non oporteat, niſi perpetuum æternumque ſentiri, ſecundùm eas menſuras quibus Deus dona generalia ſpecialibus novit cumulare muneribus: ut & qui exortes gratiæ fuerint, de ſua nequitia redarguantur; & qui ejus lumine enituerint, non in ſuo merito, ſed in Domino glorientur.

CAPUT XX.

Objectio ex parvulis contra illud: Qui vult omnes homines ſalvos fieri.

IN hoc ſanè anguſto quidem, ſed tamen recto intelligentiæ tramite, non parùm difficultatis opponit conſideratio parvulorum, qui nullo judicio rationis utuntur, quo autoris ſui beneficia ſentientes, ad agnitionem valeant veritatis accedere; nec videntur de neglectu opitulantis gratiæ juſtè argui, in illa ignorantia naturaliter conſtituti, quam dubium non eſt nullam recipere ſcientiam, nullam ſentire doctrinam. Unde cùm *omnes homines velit Deus ſalvos fieri*, quid eſt quod alienatur à ſalute perpetua tanta infantium multitudo, tótque in his ætatibus hominum millia extra vitam relinquuntur æternam: quaſi ad hoc tantùm conditi ſint ab eo, qui neminem odiens creavit, ut quia in hunc mundum cum peccati carne venerunt, inſolubilis culpæ vincula ſine reatu propriæ actionis inciderint? quid hoc profundius, quid mirabilius eſſe poteſt?
Neque enim credi fas eſt, eos qui regenerationis non adepti ſunt Sacramenta, ad ullum beatorum pertinere conſortium. Et magis ſtupendum, magiſque fit mirum, qnod ubi actio non offendit, ubi arbitrium non reſiſtit, ubi eadem miſeria, ſimilis imbecillitas, cauſſa communis eſt, non unum eſt in tanta parilitate judicium; & quales reprobat abdicatio, tales adoptat electio. Parvuli mortui ante Baptiſmum beatitudinis extorres.

CAPUT XXI.

Iuſtè agi cum parvulis pereuntibus, tam in hoc ſæculo, quàm futuro, propter originale peccatum.

VErumtamen de hac altitudine diſcretionis Dei non conturbabitur cor humilitatis noſtræ, ſi firmâ & ſtabili fide omne judicium Dei juſtum eſſe credamus, nec appetamus habere cognitum, quod voluit eſſe ſe-

CAPUT XXII.

enim, ut ... inveſtigari non poteſt quare ita judicet ... ſcire quis judicet. Quam non ... incognoſcibilis iſta ſit quæſtio, ut nihil inde ... ditionis poſſimus acquirere, ſi ad contemplationem ... dum id quod videri poteſt, tranquillus ſolidi cordis adhibeatur intuitus. Cùm enim conſideramus inter paganos, inter Judæos, inter hæreticos, intérque ipſos Catholicos Chriſtianos, quàm multiplex pereat numerus parvulorum, quos quantum ad proprias pertinet voluntates, neque boni aliquid, neque mali conſtat egiſſe, diſcimus ſuper eos illam manere ſententiam, quam humanum genus in Adæ primi parentis prævaricatione excepit; cujus ſententiæ rigor, dum etiam circa tales non reſolvitur, quàm magnum illud peccatum fuerit, demonſtratur. Nemo etiam putaretur non innocens naſci, niſi etiam talibus eſſet noxium non renaſci. De immaturitate verò mortis non eſt ratio conquerendi, cùm ſemel in naturam noſtram per peccatum ingreſſa mortalitas, obnoxium ſibi omnem vitæ noſtræ fecerit diem. Eſſet enim, quando ſecundùm aliquem modum immortalis dici homo poſſet. Sed nunquam corruptio ita incorruptionis eſt particeps, ut non ſemper obnoxium ſit defectioni, quod debetur occaſui. Vitæ hujus principium, mortis exordium eſt: nec priùs incipit augeri ætas noſtra, quàm minui. Cui ſi quid adjiciatur ſpatij temporalis, non ad hoc accedit ut maneat, ſed in hoc tranſit ut pereat. Quod ergò ab initio ſui mortale eſt, qualibet occidat die, non contra legem mortalitatis occumbit, nec unquam ei vicinius eſt poſſe vivere, quàm poſſe deficere. Quamvis autem ex una cauſſa omnium hominum ſit orta mortalitas, non in unam tamen, ſed in multiplicem imbecillitatem corruptibilis natura diſtrahitur. Et ſive morbis, ſive debilitatibus, ſive vulneribus, non ſolùm anni aut menſes vel dies ætatis humanæ, ſed & omnes horæ, omniáque momenta ſubjecta ſunt. Nec eſt aliquod mortis genus, aut ullus abeundi modus, qui non intra univerſitatem mortalium in aliquam incidat portionem. Manet enim *grave jugum ſuper filios Adam, à die exitus de ventre matris eorum, in diem ſepulturæ in matrem omnium.*

Mors immatura parvulorū multa docet 1. quam grave Adæ peccatum.

2. Ad Poſteris illud tranſiiſſe.

3. Omni momento latam mortis ſententiam poſſe executioni mandari.

Vitæ principium, mortis exordium.

Omni momento omni mortis generi homo obnoxius.

Eccli. 40. 1.

CAPUT XXII.

Divina juſtitia cuilibet menſuram & modum miſeriæ ordinat.

SEd hujus aſperrimi jugi pondera, non ita in Adæ filios irruerunt, ut divina juſtitia nihil ei [a] ſuæ dimenſionis adhiberet: quæ defectionum legibus ita defectura ſubjecit, ut ab eis moderationum ſuarum non averteret poteſtatem: Nec ideo omnia omnes inciderent mala, quia per communem conditionem omnes omnibus ſubjacerent: ſed ut generali neceſſitate variatâ, cauſſas ſibi Dominus indulgentiæ correptioniſque ſervaret, eſſerque in uno omnium debito quod & miſericors remitteret; & juſtus exigeret. Cùm igitur juſta & omnipotens providentia Dei inceſſabiliter univerſa dijudicet, & nemo in hunc mundum veniat, neque ab hoc mundo exeat niſi eo ortu atque diſceſſu, quem rerum arbiter ſecundùm altiſſimam ſcientiam ſuam ſapientiámque decernit, ſicut ſcriptum eſt in libro Job: *Quis ignorat quod omnia hæc manus Domini fecerit? In cujus manu anima omnis viventis & ſpiritus univerſæ carnis hominis*, Et iterum: *Breves dies hominis ſunt, & numerus dierum ejus apud te eſt:* quis audeat cauſſas operum & conſiliorum ejus inquirere? Inſcrutabile enim eſt, valdéque ſecretum, cur tantis differentiis conditio humana variata ſit. Illum ab infantia uſque ad ſenectutem longæva carpit infirmitas, nec inter perſeverantes dolores ſtatutæ deficit tempus ætatis. Illum integris valentem viribus annoſiſſimus vigor vegetat. Huic in pueritia finis eſt, illi in adoleſcentia. Huic ultra juventutem non licet progredi, illi impoſſibile eſt uſque ad loquendi rudimenta grandeſcere. Quas vitæ metas multiformiter inæquales, minùs acerbas experiretur caduca mortalitas, ſi præſentis tantùm ſæculi detrimenta pateretur; & non in æternas miſerias caderent, qui hinc ſine lavacro regenerationis exiiſſent.

a id eſt jugo.

Generales Defectionum leges Deus moderatur.

Menſura miſeriarum unicuique à Deo ordinata.

CAPUT XXIII.

Cujuſque mortem ordinat Deus.

Job. 12. 9.

Ibid. 14. 5.

Hominum ſine baptiſmo decedentium æternæ miſeriæ.

CAPUT XXIII.

Parvulis pereuntibus generalis gratia tribuitur, dum parentibus datur.

SEd cùm inſcrutabilior ſit cauſſa donorum, quæ gratia tribuit, quàm miſeriarum quas natura promeruit, ipſa nos intelligentiæ difficultas ad noſtrum remittit auctorem. Et cùm quærimus; Quomodo omnes homines ſalvos fieri velit, qui non omnibus illud tempus impertit, in quo per voluntariam fidem percipiendæ gratiæ ſint capaces; non irreligiosè arbitror credi, neque inconvenienter intelligi, quod iſti paucorum dierum homines ad illam pertineant gratiæ partem, quæ ſemper univerſis eſt impenſa nationibus: quâ utique ſi benè eorum uterentur parentes: etiam ipſi per eoſdem juvarentur. Omnium namque exordia parvulorum, totáque illa principia necdum rationalis infantiæ, ſub arbitrio jacent voluntatis alienæ, nec ullo modo eis niſi per alios conſuli poteſt: & conſequens eſt illos ad eorum pertinere conſortium, quorum vel recto vel pravo aguntur affectu. Sicut enim ex aliena confeſſione credunt, ita ex aliena infidelitate aut diſſimulatione non credunt. Et cùm ipſi nec preſentis vitæ deſiderium habuerunt, nec futuræ; quàm ipſorum factum eſt naſci, tam ipſorum efficitur non renaſci. Sicut autem circa majores præter illam generalem gratiam parciùs atque occultiùs omnium hominum corda pulſantem, excellentiore opere, largiore munere, poten-

1. Tim. 2. 4.

Inſcrutabilior miſericordia ratio quàm miſeriæ.

Sæpe ex voluntate parentum pendent parvuli, etiã quoad regenerationem.

Gratia ſpecialis præter generalem.

CAPUT XXIV. & XXV.

tiore virtute vocatio ſpecialis exeritur; Ita etiam circa innumeros parvulos eadem manifeſtatur electio. Quæ quidem nec illis; qui renati non ſunt, in parentibus defuit, ſed iis qui renati ſunt, præ parentibus affuit: ita ut multis ſæpè, quos ſuorum impietas deſeruit, alienorum cura ſervierit, & ad regenerationem venerint per extraneos, quæ eis non erat providenda per proximos.

CAPUT XXIV.

Non eſſe juſtam querelam ex diſcretione parium parvulorum, ſed magnam divinæ juſtitiæ & gratiæ Chriſti commendationem.

IN quo opere gratiæ, quis niſi arrogantiſſimus atque vaniſſimus de divina juſtitia conquerarur, quod non omnibus parvulis ſimilis providentia conſulat, omniáque pericula, quæ morituroram regenerationem prohibere poſſunt, aut poteſtate ſubmoveat, aut miſeratione præveniat? Quod utique erga omnes fieret ſi ita fieri omninò deberet. Non autem latet, quantùm in cordibus fidelium deſidiæ gigneretur, ſi in baptizandis parvulis nihil de cujuſquam negligentia, nihil de ipſorum eſſet morte metuendum: quandoquidem ut tales baptiſmo fraudarentur, nullo modo poſſet accidere. Hac verò tam inamiſſibili felicitate infantium, vehementiſſimè opinio illius roboraretur erroris, qui gratiam Dei ſecundùm merita hominum dari, audet contra fidem Catholicam prædicare. Videretur quippe inculpabili innocentiæ hoc totâ æquitate deberi, ut neminem eorum adoptio præteriret, quos nullus reatus obſtringeret: nec impiè à quodam de parvulorum baptiſmo dictum fuiſſet: *Habet gratia quod adoptet, non habet unde quod diluat.* Sed hoc deteſtabiliter prædicatum omnes diſcipuli veritatis intelligunt; & inde manifeſtum eſt, eos qui ſalvi fiunt, non merito, ſed gratiâ liberari, quia ſine Baptiſmo mortuos, periiſſe non dubium eſt. Qui utique niſi graviſſimi peccati eſſent participes, non perirent. Nunc autem occulta quidem Dei diſcretione, ſed juſta, ſic oſtenditur & quid conferat gratia, & quid prævaricatrix mereatur natura: ut nec contra donum elevetur ſuperbia, nec contra periculum eſſet induſtria.

Quæ utilitas ex immatura morte parvulorum.

a *al.* mortalitate.

Dogma Pelagianorum.

CAPUT XXV.

Deum ob generalem gratiam omni tempore velle omnes ſalvos fieri: ac peculiari gratia quoſdam tantùm.

SIve igitur noviſſima contemplemur ſæcula, ſeu prima, ſeu media, rationabiliter & piè creditur, omnes homines ſalvos fieri Deum velle, ſempérque voluiſſe, & hoc non aliundè monſtratur, quàm de iis beneficiis quæ providentia Dei univerſis generationibus communiter atque indifferenter impendit. Fuerunt enim ac ſunt hujuſmodi dona ita generalia, ut ipſorum teſtimonio ad quærendum verum Deum poſſent homines adjuvari: quibus donis auctorem ſuum per omnia ſæcula proteſtantibus, ſpecialis gratiæ largitas ſuperfuſa eſt. Quæ licet copioſiùs nunc quàm ante præſtetur, cauſſas tamen diſtributionum ſuarum Dominus apud ſcientiam ſuam tenuit, & intra ſecretum potentiſſimæ voluntatis occuluit: quæ ſi omnibus uniformiter affluerent, non laterent. Et quàm nulla eſt ambiguitas de benignitate generali, tam de ſpeciali miſericordia nihil quod ſtupendum eſſet exiſteret: ac proinde illa eſſet gratia, iſta non eſſet. Deo autem placuit & hanc multis tribuere, & illam à nemine ſubmovere, ut ex utráque appareat non negatum univerſitati, quod collatum eſt portioni, ſed in aliis prævaluiſſe gratiam, in aliis reſiliiſſe naturam.

Gratiæ generalis uſu aliam non agnoſcit, quàm ad verum Deum agnoſcendum.

CAPUT XXVI.

Gratia ſpecialis non eſt omnibus communis.

CAPUT XXVI.

Quod in omnibus juſtificationibus gratia quidem principaliter præemineat, ſed voluntas ei ſubjungatur: quia gratia primò ſibi tanquam receptricem & famulam donorum ſuorum præparat voluntatem.

Gratiæ officium & efficacia.

HAnc quippe abundantiorem gratiam [1] ita credimus atque experimur potentem, ut nullo modo arbitremur eſſe violentam, [2] quod quidquid in ſalvandis hominibus agitur, ex ſola Dei voluntate peragatur, cùm etiam ipſis parvulis per alienæ voluntatis ſubveniatur obſequium. Gratia quidem Dei illa in omnibus juſtificationibus principaliter præeminet, ſuadendo exhortationibus, movendo exemplis, terrendo periculis, incitando miraculis, dando intellectum, inſpirando conſilium, córque ipſum illuminando, & fidei affectionibus imbuendo: ſed etiam voluntas hominis ſubjungitur ei atque conjungitur, quæ ad hoc prædictis eſt excitata præſidiis, ut divino in ſe cooperetur operi, & incipiat exercere ad meritum quod de ſuperno ſemine concepit ad ſtudium; de ſua habens mutabilitate ſi deficit, de gratiæ opitulatione ſi proficit. Quæ opitulatio per innumeros modos, ſive occultos, ſive manifeſtos, omnibus adhibetur: & quod à multis refutatur, ipſorum eſt nequitiæ; quod autem à multis ſuſcipitur, & gratiæ eſt divinæ, & voluntatis humanæ. Sive igitur initia, ſive profectus fidelium, ſive uſque in finem perſeverantiam cogitemus, nullum genus, nulla ſpecies cujuſquam virtutis occurret, quæ vel ſine dono divinæ gratiæ, vel ſine conſenſu noſtræ voluntatis habeatur. Ipſa enim gratia hoc omni genere medendi atque auxiliandi agit, ut in eo quem vocat, primam ſibi receptricem & famulam dono-

Refectio ab homine, profectus à Deo.

Proprius gratiæ effectus.

1. *Ita credimus atque experimur potentem.*] MSS. Thuan. & Camb. habent: *Ita credimus benignam.*

2. *Quod quidquid*] MSS. Thuan. *Quod ſi quid.* Camb *Quo ſi quid.*

CAPUT XXVII. Voluntas famula gratiæ.

rum ſuorum apparet voluntatem. Nam virtus nolentium nulla eſt, nec poteſt aſſeri vel fidem, vel ſpem vel charitatem eis ineſſe, quorum ab his bonis conſenſus alienus eſt.

CAPUT XXVII.

Conſenſum voluntatis per gratiam gigni, non ſolùm ex doctrinâ & illuſtratione, ſed etiam ex terrore & metu.

HUnc autem conſenſum non ſolùm cohortatio prædicantium & incitamenta doctrinæ, ſed etiam metus gignit, propter quod ſcriptum eſt: *Principium ſapientiæ timor Domini.* Qui quantiſlibet terroribus inferatur, non aliud agit, quàm ut quem fecerit timentem, faciat & volentem, nec ſolùm volentem, ſed etiam ſapientem. Unde & illud ſcriptum eſt: *Beatus cui donatum eſt habere timorem Dei.* Quid enim tam beatificum, quàm hic timor, qui genitor eruditórque ſapientiæ eſt? In cujus utique devotione devota eſt & voluntas, a quæ autore gratiæ eodem proficit timore, quo cœpit. Cùm ergo hic timor etiam per quandam vim magni terroris immittitur, non ibi ratio extinguitur, nec intellectus aufertur, ſed illa potiùs quæ mentem premebat caligo diſcutitur, ut voluntas depravata priùs atque captiva, recta efficiatur & libera. Unde ſicut animus nihil virtutis capit, niſi radium veri acceperit luminis; ita gratia nihil ei quem vocat confert, niſi oculos in eo apperuerit voluntatis. Quæ in pleriſque, ſicut ſuperiùs diſputatum eſt, ab ipſo initio ſui ardentiſſima, citis & magnis ditatur augmentis; in pleriſque autem tardè cunctantérque proficiens, vix ad ea incrementa provehitur, quæ idoneam ad perſeverandum habeant firmitatem. Dicit quidem Dominus: *Nemo venit ad me, niſi pater qui miſit me, attraxerit eum;* Sed hoc ideò dictum eſt, ut illam fidem, ſine qua nemo ad Chriſtum venit, ex Patris haberi munere noverimus, ſecundùm illud quod Apoſtolo Petro dicitur: *Beatus es Simon bar-Jona, quia caro & ſanguis non revelavit tibi, ſed Pater meus, qui in cœlis eſt:* qui in cordibus trahendorum hoc egit ut crederent, hoc effecit ut vellent. Non enim eſſet unde traherentur, ſi ſequaces fide & voluntate non eſſent: quoniam qui non credunt, nec trahuntur omninò, nec veniunt; neque accedunt qui diſſentiunt, ſed recedunt. Qui ergo veniunt, amore ducuntur: dilecti enim ſunt, & dilexerunt; quæſiti ſunt, & quæſierunt, & quod eos voluit Deus velle, voluerunt.

Prov. 9. 10. — Eccli. 25. 15. — a MS. Camb. habet: quo autorem eodē proficit timere q. c. — Timor ſapientiam gignit, ſed Deo gratiæ autore operante. — Nihil confert gratia niſi oculos aperiat voluntatis. — Joan. 6. 44. — Mat. 16. 17. — Fides qua venitur ad Chriſtum inſpiratur à Deo. — Quod Deus vult nos velle, hoc volumus.

CAPUT XXVIII.

CAPUT XXVIII.

Poſſe eos qui gratiâ Dei in Chriſtum credunt, non credere, & eos qui perſeverant, à Deo recedere.

QUi a ad obediendum ſibi, ipſum velle ſic donat, ut etiam à perſeveraturis illam mutabilitatem quæ poteſt nolle, non auferat. Alioquin nemo unquam fidelium receſſiſſet à fide, neminem concupiſcentia vinceret, neminem triſtitia eliderer, neminem iracundia debellaret, nullius charitas refrigeſceret, nullius patientia frangeretur, & collatam ſibi gratiam nemo negligeret: ſed quia hæc poſſunt fieri, & in conſenſum talium tentationum facilis nimiùm proclivíſque deſcenſio eſt, nunquam debet in auribus fidelium vox illa Domini non ſonare, quâ Apoſtolis dicitur: *Vigilate & orate, ne intretis in tentationem.* Ubi ſi de vigilando tantùm, non etiam de orando Diſcipulos admoneret, ſolas liberi arbitrii vires videretur hortatus. Sed cùm addidit: *Et orate;* ſatis docuit ſuperni futurum muneris, ut eos etiam vigilantes tentationis procella non vinceret. Tale eſt & illud quod ait: *Simon, Simon, ecce Satanas poſtulavit ut vos cerneret velut triticum: Ego autem rogavi pro te, ne deficiat fides tua: & tu tandem converſus confirma fratres tuos, & rogate ne intretis in tentationem.* Si ergo defectura erat fides tanti Apoſtoli, niſi pro eo Chriſtus oraret, inerat ei proculdubio mutabilitas, quæ poſſet in tentatione nutare b. Et non ita jam perſeverantiæ fuerat virtute ſolidatus, ut nullis periculis eſſet obnoxius. Siquidem tam gravis eum perturbatio etiam poſt iſta concuſſerit, ut in Caïphæ domo unius ancillæ interrogatione pavefactus, uſque ad trinam negationem ejus, cui commoriturum ſe ſpoponderat, conſtantiâ deficiente perductus ſit. Qui ergo tunc conturbatum cor Apoſtoli non humanis, ſed divinis convenit oculis, & ad largos pœnitudinis fletus potenti incitavit aſpectu, potuit hanc firmitatem animi præcipuo conferre diſcipulo, ut ſicut ipſum Dominum nihil ab explendæ Paſſionis propoſito deterrebat, ita nec B. Petrum ulla tunc formido ſuperaret. Sed hæc ſtabilitas illius tantummodo propria fuit, qui ſolus verè potentérque dicebat: *Poteſtatem habeo ponere animam meam, & poteſtatem habeo iterùm ſumere eam.* In cæteris verò hominibus, donec *caro concupiſcit adverſus Spiritum, & Spiritus adverſus carnem*, & donec *Spiritus quidem promtus eſt, caro autem infirma*, incommutabilis animi fortitudo non poteſt reperiri: quoniam non hujus, ſed alterius vitæ eſt veræ pacis perfecta & ſecura felicitas. In præſentis autem agonis incerto, ubi *tota vita tentatio eſt*, & ab inſidiantis ſuperbia nec ipſa eſt tuta victoria, mutabilitatis periculo non caretur. Et licet innumeris Sanctis ſuis donet virtutem perſeverandi uſque in finem

a al. quia. Poteſtas diſſentiendi quomodo manet ſub gratia efficaci. — Conc. Trid. ſeſſ. 6. de juſtific. c. 5. — Mat. 26. 41 — Luc. 22. 31. — b al. mutare. — Quibus oculis Chriſtus Petrum reſpexit. — Præcipuus diſcipulus. — Joan. 10. 18 — Gal. 5. 17. — Matth. 26. 41. — Nec ipſa victoria periculo caret. — Job 7. 1.

CAPUT XXVIII. XXIX.

divina protectio, à nullis tamen aufert quod ipſis repugnat ex ipſis, ut In omnibus ſtudiis eorum atque conatibus ſemper inter ſe velle & nolle decertent. Quam compugnantiam idem beatiſſimus Petrus etiam in ipſa palmarum omnium conſummatione perpeſſus eſt. Si quidem hoc ipſi Dominus proteſtetur & dicat: *Amen, Amen dico tibi, quando juvenis eras, præcingebas te & ambulabas ubi volebas: cum autem ſenueris, extendes manus tuas, & alius te præcinget, & ducet quò tu non vis. Hoc autem dixit, ſignificans quâ morte glorificaturus eſſet Deum.* Quis ergo ambigat, quis ignoret hanc fortiſſimam petram, quæ ab illa principali petra communionem & virtutis ſumſit & nominis, hoc deſiderium ſemper habuiſſe, ut ei moriendi pro Chriſto conſtantia donaretur? Veruntamen ita inevitabilis erat obluctatio trepidationis, ut vir martyrii avidiſſimus, adepturus quidem denunciaretur victoriam Paſſionis, ſed non ſine tentatione formidinis. Meritò igitur non ſolùm ab incipientibus, verùm etiam à provectis Sanctis uniformiter Domino ſupplicatur & dicitur: *Ne nos inducas* ᵃ *in tentationem, ſed libera nos à malo.* Univerſis enim, qui in fide & dilectione permanent, ab ipſo donatur ne in tentatione ſuperentur: ut *qui gloriatur, in Domino glorietur*: ipſamque victoriam iiſdem quibus eam imperiit, aſcribit; ut quamvis auxilio Dei ſteterint, tamen, quia in ſe habebant unde caderent, ipſorum ſit meritum quod ſteterunt. Igitur ſicut qui crediderunt, juvantur ut in fide maneant: ſic & qui nondum crediderunt, juvantur ut credant: & quemadmodum illi in ſua habent poteſtate ut exeant; ita & iſti in ſua habent poteſtate ne veniant; ſitque manifeſtum quod diverſis atque innumeris modis *omnes homines vult Deus ſalvos fieri, & in agnitionem veritatis venire*: ſed qui veniunt, Dei auxilio diriguntur; qui non veniunt, ſuâ pertinaciâ reluctantur.

Pugna voluntatum in Sanctis. — *Joan. 21. 18.* — *Matth. 16. 18.* — ᵃ *al. inferas.* — *Matt. 6. 13.* — *Perſeverantia eſt donum Dei.* — *1. Cor. 1. 31.* — *1. Tim. 2.*

CAPUT XXIX.

Promiſſio benedictionis omnium gentium ita completur quotidie, ut nec pereuntibus ſit excuſatio juſta, nec ſalvatis de ſua juſtitia gloriatio.

QUamvis enim multi amantes tenebras ſuas, ſplendorem non recipiant veritatis, & multi qui illuminati fuerant, tenebreſcant; verbum tamen Dei manet in æternum, & de promiſſionis veritate nihil excidit. Intrat quotidie præſcita & promiſſa gentium plenitudo, & in Abrahæ ſemine omnis gens, omnis tribus, omnis lingua benedicitur. Quod enim Pater filio dedit, Filius non amittit, neque quiſquam poteſt de manu ejus eripere quod accepit. *Firmum fundamentum Dei ſtat*, & manſuri in æternum templi ædificatio non vacillat, prætenta ſuper omnes veritate & miſericordiâ Dei: à quo quod & nemini negatur, & nulli debetur, in iis quos promiſit efficitur. Ipſe enim *operatur omnia in omnibus*; ſed omnia proculdubio juſta & bona: *Univerſæ* enim *viæ Domini miſericordia & veritas.* Qui ſicut præſcivit ante ſæcula, quanta totius mundi hominum multitudo, vel communibus uſa donis, vel ſpecialibus adjuta præſidiis, declinans tamen ab itinere veritatis & vitæ, ingreſſura eſſet latitudinem erroris & mortis; ita ſemper præcognitum habuit quantus piorum numerus per opem gratiæ, & per ſervitutem obedientiæ ad æternam beatitudinem pertineret: ut nullo excidente de plenitudine promiſſorum, qui nec provectu erat fallendus, nec auxilio defuturus, eos glorificaret præ omnibus, quos elegit ex omnibus. Univerſitati quippe hominum, quod abundè probavimus, ita multiplex atque ineffabilis bonitas Dei conſuluit ſemper & conſulit, ut neque illi pereuntium excuſatio ſupperat de abnegato ſibi lumine veritatis, neque cuiquam ſit liberum de ſua juſtitia gloriari: cùm & illos propria nequitia demergat ad pœnam, & iſtos Dei gratia perducat ad gloriam.

Iſa. 40. — *Joan. 6 & 10.* — *Quod Pater Filio dedit, Filius non amittit.* — *2. Tim. 2. 19.* — CAPUT XXX. — *1. Cor. 12. 6.* — *Pſal. 24. 10.* — *Communia dona, ſpecialia præſidia.* — *Electi ex omnibus, glorificantur præ omnibus.*

CAPUT XXX.

Repetitio primi capitis libri ſecundi.

QUod itaque in principio ſecundi hujus voluminis inſinuavimus, hoc nunc iterùm commendamus, ut cum de gratiæ profunditate & altitudine diſputatur, primis illis ſaluberrimis & veraciſſimis definitionibus ſimus innixi; quarum una profitetur æternum & proprium divinæ eſſe bonitatis, ut omnes homines ſalvos fieri velit, & in agnitionem veritatis venire; alia ſimul prædicat, omnem hominem qui ſalvus fit, quique in agnitionem veritatis venit, Dei auxilio juvari & regi, útque in fide, *quæ per dilectionem operatur*, permaneat cuſtodiri. Tertia verò temperanter & ſobriè proteſtatur, non omnem voluntatis Dei comprehendi poſſe rationem, & multas divinorum operum cauſſas ab humana intelligentia eſſe ſubductas, ut cùm in temporibus, in nationibus, in familiis, in parvulis, in nondum natis & geminis ᵃ quædam ant variè aut inſigniter geſta noſcuntur, non ambigamus ea ex illis eſſe, quæ juſtus & miſericors Deus in hoc tranſituro ſæculo noluit ſciri. Quod quidem ad utilitatem noſtram diſpoſitum ſentiendum eſt: ut, quoniam *ſpe ſalvi facti ſumus*, quibus præparavit Deus quod oculus non vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis aſcendit; ſicut conſtanter credimus videndum, quod nondum videmus; ita patienter expectemus intelligendum, quod nondum intelligimus. Si ergo ceſſet inſidioſa malignitas, ſi inſolens præſumtio conquieſcat, his rectè, ut arbitror, pertractatis, nullius ſupereſt cauſſa certaminis, neque ultrà neceſſe eſt nos interminabilibus quæſtionibus occupari.

1. Tim. 2. 4. — *Galat. 5. 6.* — ᵃ *al. genitis.* — *Interminabiles quæſtiones.*

CAPUT

CAPUT XXXI & XXXII.

CAPUT XXXI.

Omnibus ſæculis Dei adfuiſſe omnibus hominibus generalem bonitatem: ſed tantum ſalvandis peculiarem gratiam.

Omnibus ſæculis Dei generalem.

ELaboratum eſt enim, quantum Dominus adjuvit, ut non ſolùm in noviſſimis diebus, ſed etiam in cunctis retrò ſæculis probaretur, gratiam Dei omnibus hominibus adfuiſſe, providentia quidem pari & bonitate generali, ſed multimodo opere, diverſâque menſurâ [b] quoniam ſive occultè, ſive manifeſtè, ipſe eſt (ut Apoſtolus ait) *Salvator omnium hominum, maximè fidelium.* Quæ ſententia ſubtiliſſimæ brevitatis & validiſſimi roboris ſi tranquillo conſideretur intuitu, totam hanc, de quâ agimus, controverſiam dirimit. Dicendo enim: *Qui eſt Salvator omnium hominum:* confirmavit bonitatem Dei ſuper univerſos homines eſſe generalem; adjiciendo autem, *maximè fidelium*, oſtendit eſſe partem generis humani, quæ merito fidei divinitùs inſpiratæ, ad ſummam atque æternam ſalutem ſpecialibus beneficiis provehatur: quod utique nulla iniquitate agitur juſtiſſimi & miſericordiſſimi Dei, cujus judicium in his diſpenſationibus non cum arrogantiâ diſcutiendum, ſed cum tremore laudandum eſt.

b al. ſed multimoda diverſaque menſura.

1. Tim. 4. 10.

Sententia ſubtiliſſimæ brevitatis & validiſſimi roboris.

CAPUT XXXII.

Inter fideles varios eſſe gradus munerum Dei, idque non ex meritis eorum, ſed juſto & latenti Dei judicio.

SIquidem in ipſis quoque fidelium populis, quod jam ſuperiùs oſtenſum eſt, non eadem omnibus, nec paria conferantur, & ante ulla humanorum pondera meritorum, diſſimillima divinorum menſura ſit munerum. Si enim de parentum carnalium judiciis conqueri non audemus, cùm aliquos filios ſuos ante ulla morum examina, ante aliqua pietatis obſequia, indulgentiore amplectuntur affectu: ſi in dominis quoque ergà famulos libera eſt diſpoſitio, nec juſtè à quoquam reprehenditur, qui de unius conditionis * familiâ quoſdam ſibi quos benigniùs honeſtaret, & quos liberaliùs erudiret, elegit: nunquid de ſummi patris & veri domini benevolentiſſimâ æquitate cauſſandum eſt, quod in magna domo ejus innumeris differentiis univerſa variantur? Cùmque nemo aliquid boni habeat, quod non ille donaverit, non omnes tamen iiſdem virtutibus micant, aut eâdem chariſmatúm dote ditantur. Nec poſſumus hanc diverſitatem graduum cauſſis aptare meritorum, cùm totius boni meriti principalis cauſſa ſit gratia, de cujus opibus ſumitur quidquid in ſingulis probabile reperitur.

* De hac voce ejuſque ſenſu vide Epiſtolam S. Leonis 3. c. 1. & ad eam adnotata.

Gratia eſt principalis cauſſa meriti.

CAPUT XXXIII.

CAPUT XXXIII.

Nemo perit, qui perire non debet: ſed omnes ab æterno electi ſalvi fiunt.

SIcut ergo de iis quæ intra Eccleſiam multiformiter Spiritus ſanctus operatur, impium eſt ullam querelam corde concipere: ita etiam de illa providentia quæ infidelibus præſidet, nullatenùs murmurandum eſt. Quoniam & juſtus & bonus arbiter, nec voluntatis iniquæ eſt, nec diſcretionis incertæ, ut ſub immensâ omnipotentis Dei miſericordiâ atque juſtitiâ putemus quod quiſquam pereat, qui perire non debeat. Nulla pars mundi ab Evangelio vacat Chriſti. Et licet illa generalis vocatio non quieſcat, tamen etiam iſta ſpecialis jam univerſis eſt facta communis. Ex omni gente, & ex omni conditione adoptantur quotidiè millia ſenum, millia juvenum, millia parvulorum: & effectibus gratiæ Chriſtianæ, etiam ipſa quibus mundus atteritur, àrma famulantur. Quam multos enim qui in tranquillitate pacis ſacramentum baptiſmatis ſuſcipere differebant, ad aquam regenerationis confugere inſtantis periculi metus impulit; & lentis tepidiſque animis quod diù cohortatio quieta non ſuaſit, minax ſubitò terror extorſit? Quidam Eccleſiæ filii ab hoſtibus capti, dominos ſuos Chriſti Evangelio mancipârunt, & quibus conditione bellicâ ſerviebant, eiſdem fidei magiſterio præfuerunt. At alii barbari dum Romanis auxiliantur, quod in ſuis locis noſſe non poterant, in noſtris cognovêre [a] regionibus, & ad ſedes ſuas cum Chriſtianæ Religionis inſtitutione remearunt. Ita nihil obſiſtere divinæ gratiæ poteſt, quo minùs id quod voluerit impleatur, dùm etiam diſcordiæ ad unitatem trahunt, & plagæ in remedia vertuntur: ut Eccleſia undè meruit periculum, indè ſumat augmentum. Ad quoſlibet igitur rerum humanarum exitus ſe noſtra convertat inſpectio, nulla ſæcula, nulla negotia, nullos generationum ortus atque deceſſus ab æternis & inſcrutabilibus judiciis Dei vacare reperiet. Omnes varietatum compugnantiæ, & univerſæ diſſimilium provectuum cauſſæ, quas inveſtigare & diſcernere non valemus, in illa æterna ſcientia ſimul notæ, ſimulque diviſæ ſunt: & nihil ibi inordinatum eſt, etiam de necdùm exiſtentium qualitatibus actionum. Quoniam non eſt in Deo accidens motus, aut nova voluntas, aut temporale conſilium, nec cogitatio ejus cum rerum mutabilium inæqualitate variatur; ſed cuncta pariter tempora & temporalia, ſempiterno ac ſtabili comprehendit intuitu, & omnibus omnia jam retribuit, qui quæ ſunt futura, jam fecit. Hinc illud eſt beati Pauli Apoſtoli ſcribentis ad Epheſios: *Benedictus Deus & pater Domini noſtri Jeſu Chriſti, qui benedixit nos in omni benedictione ſpirituali in cæleſtibus in Chriſto, ſicut elegit nos in ipſo ante mundi conſtitutionem, ut eſſemus ſancti & imma-*

Gratia ſpecialis Evangelicæ prædicationis omnibus jam communis.

a al. didicêre.

Nihil obſiſtere gratiæ Dei poteſt.

Omnium rationes in Deo æternæ & immutabiles.

Epheſ. 1. 4.

CAPUT XXXIII. XXXIV.

culati in conſpectu ejus in charitate. Qui prædeſtinavit nos in adoptionem filiorum per Jeſum Chriſtum in ipſo, ſecundùm propoſitum voluntatis ſuæ, in laudem gloriæ gratiæ ſuæ, & cætera quæ ibi ejuſdem ſenſûs prædicatione connectit, docens donum atque opus gratiæ in æterno ſemper Dei manſiſſe conſilio, omnéſque adoptionis filios non ſolùm in eo tempore, quo jam exiſtentes vocati ſunt, ſed etiam priùs quàm mundus conſtitueretur [b] electos. In qua electione quicquid hominum in Chriſto præcognitum non eſt, nulla eidem ratione ſociabitur. Omnes enim qui in regnum Dei de cujuſlibet temporis vocatione venturi ſunt, in iſta, quæ ſæcula cuncta præceſſit, adoptione ſignati ſunt. Et ſicut nullus infidelium in hac ſorte numeratur, ita nullus piorum ab hac benedictione diſcretus eſt. De plenitudine quippè membrorum corporis Chriſti, præſcientia Dei, quæ falli non poteſt, nihil perdit: & nullo detrimento minui poteſt ſumma præcognita, atque in Chriſto ante ſæcula æterna prælecta, ſicut ad Timotheum ſcribens Apoſtolus dicit: *Collabora Evangelio ſecundùm virtutem Dei, qui nos liberavit & vocavit vocatione ſancta non ſecundùm opera noſtra, ſed ſecundùm ſuum propoſitum & gratiam, quæ data eſt nobis in Chriſto Jeſu ante tempora æterna.*

Donum & opus gratiæ ab æterno decretum.

b al. conderetur.

Electio ſalvandorum facta ab æterno.

2. Tim. 1. 8.

CAPUT XXXIV.

Non fruſtra laborari ad acquirenda bonorum operum merita vel orationibus inſiſti, quamvis incommutabile ſit Dei propoſitum ſuper ſalute electorum.

CONtra hanc invictæ veritatis ſplendiſſimam lucem ſolent quidam non ſobriè dicere, ſuperfluò ad acquirenda bonorum operum merita laborari, fruſtrà etiam orationibus, quibus Deus exorandus ſperatur, inſiſti, ſi ex incommutabili propoſito ejus Chriſtianæ gratiæ ſubſiſtit electio, nec aliter quicquam procedere poteſt, quam omnipotentis voluntate diſpoſitum eſt. Sed qui hæc ſe ingenioſè arbitrantur opponere, non intelligunt ſcientiam Dei, quæ & præterita, & præſentia, & futura complectitur, tempore non teneri, & tam in conſpectu ejus aſtare ea quæ gerenda ſunt, quàm illa quæ aut geruntur, aut geſta ſunt. Quod cum veriſſimum ſit, non indiget morâ cernendi & diſcernendi illa virtus quæ perpetuo veróque contuitu creata & creanda, orta & oritura, acta & agenda ſimul aſpicit; & quicquid in univerſitate rerum per ſæcula præfinita evolvitur, ac multimodis varietatibus explicatur, id totum in eo jam ordine comprehendit quem ex ipſius ſummo illo perfectóque judicio mundi hujus finis accipiet. Hæc autem æterna & ſemper tranquilla cognitio, nulla nos urget neceſſitate peccandi, nec inde manat iniquitas, undè juſtitia. Quia, cum bonus Deus omnia bona fecerit, & mali nulla ſit omninò natura, à liberis voluntatibus, quas utique bonum fuit liberas fieri, ſpontanea eſt orta tranſgreſſio: & natura mutabilis, cujus incolumitas ab incommutabili pendebat eſſentia, à ſummo ſe bono, dum propriis [a] delectatur, abrupit, cui nunc ruinæ medetur gratia Dei.

Ex immutabili propoſito Dei gratiæ electio ſubſiſtit.

Omnia ſimul Deus intuetur.

CAPUT XXXV.

a al. dum proprio perverſè.

CAPUT XXXV.

Gratia datur electis, non ut otientur, vel à nullo hoſte impetantur: ſed ut bene operentur, & hoſtem vincant.

ET propterea Jeſus Chriſtus venit in hunc mundum, ut *ſolvat opera diaboli*: quæ utique ſic ſolvuntur, ut in deſtructione eorum etiam ab iis quibus ſuccurritur, laboretur: quoniam & hoc à ſalvante donatur. Ideò beatus Apoſtolus: *Non ſolum autem*, inquit, *ſed & gloriamur in tribulationibus: ſcientes quod tribulatio patientiam operatur, patientia autem probationem, probatio autem ſpem, ſpes autem non confundit: quia charitas Dei diffuſa eſt in cordibus noſtris per Spiritum ſanctum, qui datus eſt nobis.* Itemque idem ad Epheſios: *Gratiâ*, inquit, *ſalvati eſtis per fidem, & hoc non ex vobis, Dei enim donum eſt, non ex operibus, ne quis glorietur. Ipſius enim ſumus figmentum creati in Chriſto in operibus bonis, quæ præparavit Deus, ut in illis ambulemus.* Deus ergò quos eligit ſine meritis, dat undè ornentur & meritis. Et fruſtrà dicitur, quod ratio operandi non ſit electis, cùm etiam ad hoc ut operentur electi ſint. [1] Virtutum quippè munera otioſa eſſe non poſſunt: quoniam, ſicut veritas ait, *omni habenti dabitur; non habenti autem etiam quod habet auferetur ab eo.* Non igitur ad hoc datur continentia, ut concupiſcentiis non repugnet: nec ideò cuiquam tribuitur ſapientia & intellectus, ut non die ac nocte in domini lege meditetur. Quid agit donum dilectionis, ſi benevolentiæ ſolicitudo non vigilat? Qui fructus eſt patientiæ, ſi non habet fortitudo quod toleret? Aut quomodò in Chriſto piè vivere oſtenditur, qui nulla perſecutione pulſatur? Vel pax, quæ eſt à Deo & cum Deo, nunquid bene quieta eſt, ſi non diſcordat à mundo? Aut amor Dei poteſt ſine diaboli inimicitiis obtineri? Neminem proſus Dei gratia intentablem facit. Neque ob hoc cœleſtium armorum præſidio à dextris & ſiniſtris inſtruitur Chriſtiana militia, ut nullo cum hoſte confligat: cùm laudabilius ſit atque fœlicius pugnantem non potuiſſe vinci, quàm deſidem non potuiſſe tentari.

1. Joan. 3. 8.

Cooperatio ipſa, donum Dei.

Rom. 5. 3.

Epheſ. 2. 8.

1. Matt. 25. 29.

Pſal. 1. 2.

2. Tim. 3. 12.

1. *Cum etiam ad hoc ut operentur electi ſint.*) Ita legendum eſſe (non verò, ut anteà legebatur, *ad hoc operentur ut electi ſint*) perſuadet, & tota hujus libri doctrina, & MS. Cod. Thuan. Cui MS. Codici, qui ſolus adfuerat in priori editione, accedunt modò quatuor Vaticani, quos amici mei conſuluerunt ac poſtmodum recenſitos reperi ad eruditio viro Joſepho Anthelmio in Diſſertatione III SS. Patrum Leonis Magni & Proſperi Aquitani, pag. 144. Codicum iſtorum 1. annorum ferè quadringentorum numeratur 262. Alter num. 559 eſt paulò vetuſtior. Tertius annorum circiter 800. eſt 518 Quartus denique nongentos habet annos. Ipſa contextûs ac ſermonis ſeries ita legendum eſſe evincit. Objectio enim, cui verbis iſtis ſatisfacit, ex eo nata eſt quod ante docuerat in hæc verba: *De plenitudine membrorum corporis Chriſti præſcientia Dei, quæ falli non poteſt, nihil perdit, & nullo detrimento minui poteſt ſumma præco-*

CAPUT XXXVI. [illegible] ante ſecula æterna præelecta. cap. 35. Si hæc, [illegible] operandi non eſt electis. Imò, re[illegible] cum non tantùm ad hoc ut [illegible] operentur electi ſint. Concinit pla[illegible] Epheſ. 2. 10. Creati in Chriſto Jeſu in operi[illegible] bus bonis, [illegible] ut in illis ambulemus. & cap. 1. 4. Elegit nos in ipſo [illegible] mundi conſtitutionem, ut eſſemus ſancti. In[illegible] de hinc S. Auguſtinus [illegible] quod paſſim docet, quod prædeſtinatio eſt præparatio beneficiorum Dei quibus certiſſimè liberantur, quicunque liberantur. Quod prædeſtinatio eſt gratiæ præparatio. Quod Deus prædeſtinavit quos voluit, & ad opera bona, & ad præmia ſempiterna. Porrò, ut ſubjicit auctor noſter, virtutum munera otioſa eſſe non poſſunt.

CAPUT XXXVI.

Electio non tollit orandi ſtudium, ſed ejus effectus per orationem & bona opera completur.

ORationum verò ſolicitudinem divinæ electionis propoſito non reſolvi, uno teſtimonio evidenter probabo, ut cætera ſtudio brevitatis omittam. In libro igitur Tobiæ ad filium ejus Tobiam Raphaël Angelus dicit: Tob. 6. 16. *Memor eſto mandatorum patris tui, quoniam præcepit tibi accipere uxorem de genere patris tui. Et nunc audi me, frater, noli computare dæmonium illud, ſed poſtula eam. Et ſcito quoniam dabitur tibi hac nocte uxor: & cùm intraveris in cubiculum, tolle de jecore piſcis illius, & impone ſuper carbones, & odor manebit, & odorabitur illud dæmonium, & fugiet, & non apparebit circa illam omninò in perpetuum. Et cum cœperis velle eſſe cum illa, ſurgite primùm ambo, & deprecamini dominum cœli, ut detur vobis miſericordia & ſanitas. Et nolite timere; tibi enim deſtinata eſt ante ſecula, & tu eam ſanabis.* Quamvis ergo quod ſtatuit Deus, nulla poſſit ratione non fieri, ſtudia tamen non tolluntur orandi, nec per electionis propoſitum liberi arbitrij devotio relaxatur; cùm implendæ voluntatis Dei ita ſit prærordinatus effectus, ut per laborem operum, per inſtantiam ſupplicationum, per exercitia virtutum fiant incrementa meritorum; & qui bona geſſerint, non ſolùm ſecundùm propoſitum Dei, ſed etiam ſecundùm ſua merita coronentur. Ob hoc enim in remotiſſimo ab humana cognitione ſecreto, præfinitio hujus electionis abſcondita eſt.

Prædeſtinatio, nec libertatem tollit, nec ſtudium orandi.

CAPUT XXXVII.

De nullo ante finem vitæ hujus pronunciari poteſt, quod in electarum gloria ſit futurus: & nullius lapſi eſt deſperanda reparatio.

ET de nullo ante ipſius finem pronunciari poteſt, quod in electorum gloria ſit futurus, ut perſeverantem humilitatem utilis metus ſervet; & *qui ſtat, videat ne cadat*; (1. Cor. 10. 12.) & ſi fortè aliqua victus tentatione corruerit, non abſorbeatur triſtitiâ, nec de ejus miſeratione diffidat, *qui allevat omnes qui corruunt, & erigit omnes eliſos.* (Pſal. 144. 14.) Dum enim in hôc corpore vivitur, nullius eſt negligenda correctio, nullius eſt deſperanda reparatio. Oret itaque ſancta Eccleſia, & pro iis qui crediderunt gratias agens, proficientem eis perſeverantiam petat: pro iis autem qui extra fidem ſunt, poſcat ut credant. Nec ideò ab obſecrationibus ceſſet, ſi pro aliquibus exaudita non fuerit. Deus enim qui *omnes vult ad agnitionem veritatis venire*, (1. Tim. 2. 4.) non poteſt quemquam ſine juſtitia refutare.

Proficiens perſeverantia.

PRÆTERITORUM SEDIS APOSTOLICÆ EPISCOPORUM AUTORITATES

DE GRATIA ET LIBERO VOLUNTATIS ARBITRIO

A SANCTO LEONE [a] ROMANÆ ECCLESIÆ TUNC DIACONO, POSTMODUM EPISCOPO COLLECTÆ.

[a] Vide Diſſertationem III. quâ ſententiarū iſtarum collectio Leoni à nobis aſſeritur.

TITULI SENTENTIARUM.

I. *Quod Adam omnes homines læſerit, nec quemquam niſi gratiâ poſſe ſalvari.*

II. *Quod nemo ſit bonus ſuis viribus, niſi participatione ejus, qui ſolus eſt bonus.*

III. *Quod niſi gratiâ Dei continuâ juvemur, inſidias diaboli ſuperare non poſſumus.*

IV. *Quod per Chriſtum libero benè utamur arbitrio.*

V. *Quod omnia Sanctorum merita dona ſint Dei.*

VI. *Quod omnis ſancta cogitatio & motus piæ voluntatis ex Deo ſit.*

VII. *Quod gratia Dei non ſolum peccata dimittit, ſed etiam adjuvat ne committantur, & præſtat ut lex impleatur, non, ſicut ait Pelagius, faciliè, quaſi ſine gratia Dei difficiliùs poſſit impleri.*

VIII. *Quod, præter Statuta ſedis Apoſtolicæ, omnes Orationes Eccleſiæ Chriſti gratiam reſonant, quâ genus humanum ab æterna damnatione reparatur.*

IX. *Quod gratiam Dei etiam baptizandorum teſtetur inſtituta purgatio, cùm exorciſmis & exſufflatione ſpiritus ab eis abiguntur immundi.*

X. *Quod profundiores quæſtiones nec contemnendæ ſint, nec penitùs aſſerendæ.*

PRÆFATIO.

QUIA nonnulli, qui catholico nomine glorianrur, in damnatis autem hæreticorum ſenſibus, ſeu pravitate, ſive imperitiâ demorantes, piiſſimis diſputatoribus obviare præſumunt; & cùm PELAGIUM arque CELESTIUM anathematizare non dubitent, Magiſtris tamen noſtris, tanquam neceſſarium modum exceſſerint, obloquuntur, eáque tantummodò ſequi & probare profitentur, quæ ſacratiſſima beati Apoſtoli Petri ſedes contra inimicos gratiæ Dei per miniſterium Præſulum ſuorum ſanxit & docuit: neceſſarium fuit diligenter inquirere, quid Rectores Romanæ Eccleſiæ de hæreſi, quæ eorum temporibus exorta fuerat, judicarint, & contra nocentiſſimos liberi arbitrii defenſores quid de gratiâ Dei ſentiendum eſſe cenſuerint; ita ut etiam Africanorum Conciliorum quaſdam ſententias jungeremus, quas utique ſuas fecerunt Apoſtolici Antiſtites, cum probarunt. Ut ergò pleniùs qui in aliquo dubitant, inſtruantur, conſtitutiones Sanctorum Patrum compendioſo manifeſtemus indiculo, quo, ſi quis non nimium eſt contentioſus, agnoſcat omnium diſputationum connexionem ex hâc ſubditarum Autoritarum brevitate pendere, nullámque ſibi contradictionis ſupereſſe rationem, ſi cum catholicis credat, & dicat:

Eorum tātùm Pontificum Decreta excerpit, quorum temporibus exorta hæreſis Pelag.

I. *Quod Adam omnes homines læſerit, nec quemquam, niſi Chriſti gratiâ, poſſe ſalvari.*

IN prævaricatione Adæ omnes homines naturalem poſſibilitatem, & innocentiam perdidiſſe, & neminem de profundo illius ruinæ per liberum arbitrium poſſe conſurgere, niſi cum gratia Dei miſerentis erexerit; pronūciante beatæ memoriæ Papa INNOCENTIO, atque dicente in epiſtola ad Carthaginenſe Concilium: *Libero enim arbitrio olim ille perverſus* [a], *dum ſuis inconſultiùs utitur bonis, cadens in prævaricationis profunda, demerſus eſt, & nihil, quemadmodum exindè reſurgere poſſet, invenit; ſuáque in æternum libertate deceptus, hujus ruinæ ſubjacuiſſet oppreſſus, niſi eum poſteà Chriſti per ſuam gratiam relevaſſet adventus, qui per nova regenerationis purificationem, præteritum omne vitium ſui baptiſmatis lavacro purgavit.*

Innocentii Epiſt. 31. *In requirendis.* Habetur inf. in Cod. Rom. c 7.

Cap. 4. poſt med.

[a] al. Liberum enim arbitrium olim ille perpeſſus.

II. *Quod nemo ſit bonus ſuis viribus, niſi participatione ejus qui ſolus eſt bonus.*

NEminem eſſe per ſemetipſum bonum, niſi participationem ſui ille donet, qui ſolus eſt bonus: quod in eiſdem ſcriptis ejuſ-

In ead. Epiſtola. cap. 5. in fin.

[illegible] ſententia eorum proteſtatur dicens: [illegible] ſibi [illegible] ſe Poſt hæc rectum mentibus [illegible] putant debere quod boni [illegible] ſiderant cujus quotidie gratiam [illegible] ſine illo tantum ſe aſſequi poſſe [illegible]

dem Pontif[illegible] Nam quod nos [illegible] æſtimemus, [illegible] ſunt; nec illos [illegible] conſequuntur, confidunt.

III. *Quod niſi gratiâ Dei continuâ juvemur, inſidias diaboli ſuperare non poſſumus.*

NEmioem, etiam baptiſmatis gratiâ renovatum, idoneum eſſe ad ſuperandas diaboli inſidias, & ad evineendas carnis concupiſcentias, niſi per quotidianum adjutorium Dei perſeverantiam booæ converſationis accepit. Quod ejuſdem aotiſtiris in iiſdem paginis doctrina cooſirmat dicens: *Nam quamvis hominem redemiſſet à præteritis ille peccatis, tamen ſciens illum iterum poſſe peccare, ad reparationem ſibi, quemadmodum poſſet illum & poſt iſta corrigere, multa ſervavit, quotidiana præſtons ille remedia, quibus niſi freti, confiſique nitomur, nullotenus humanos vincere poterimus errores. Neceſſe eſt enim, ut quo auxiliante vincimus, eo iterum non adjuvante vincamur.*

Nemo perſeverat, niſi qui perſeverantiam accipit. In ead. Epiſtola. cap 4.

IV. *Quod per Chriſtum libero benè utamur arbitrio.*

QUod oemo niſi per Chriſtum libero benè utatut arbitrio, idem magiſter in epiſtola ad Milevitanum Concilium data prædicat, dicens: *Adverte tandem, ô praviſſimarum mentium perverſa doctrina, quod primum hominem ita libertas ipſa decepit, ut dum indulgentiùs frænis ejus utitur, in prævaricationem præſumtione conciderit; nec ex hac potuerit erui, niſi ei providentia regenerationis ſtatum priſtinæ libertatis Chriſti Domini reformaſſet adventu.*

Cap. 1. Epiſt. Innocentii 24. ad Conc. Milevit. quæ habetur inf. in Cod Rom. c 9.

V. *Quod omnia ſanctorum merita dona ſint Dei.*

QUod omnia ſtudia, & omoia opera ac merita ſanctorum ad Dei gloriam laudémque teferenda ſunt: quia nemo aliundè ei placeat, niſi ex eo quod ipſe donaverit. In quam nos ſententiam dirigit beatæ tecordationis Papæ Zosimi regularis Autoritas, cum ſcribens ad totius Orbis Epiſcopos ait: *Nos autem inſtinctu Dei (omnia enim bona ad autorem ſuum referenda ſunt, unde naſcuntur) ad Fratrum, & coepiſcoporum noſtrorum conſcientiam univerſo retulimus.* Hunc autem ſermonem ſineeriſſimæ veritatis luce radiantem tanto Afri Epiſcopi honote venerati ſunt, ut ità ad eundem virum ſcriberent: *Illud verò quod in litteris, quas in univerſas provincias curaſti eſſe mittendas, poſuiſti dicens:* Nos tamen inſtinctu Dei, &c. *ſic accepimus dictum, ut illos, qui contra Dei adjutorium extollunt humani arbitrii libertatem, diſtricto gladio veritatis, velut curſim tranſiens amputares. Quid enim tam libero fecisti arbitrio, quàm quod univerſa in noſtræ humilitatis conſcientiam retuliſti, & tamen inſtinctu Dei factum eſſe fideliter ſapientérque vidiſti, veraciter fidentérque dixiſti? Ideò utique, quia* præparatur voluntas à Domino, *&*

Apud S. Proſperum contra collatorem, cap. 10.

Prov. 8. 35. juxta 70 Rom. 8. 14.

ut boni aliquid agant paternis inſpirationibus ſuorum ipſe tangat corda fidelium. Quotquot enim ſpiritu Dei aguntur, hi filii Dei ſunt: *ut nec noſtrum deeſſe ſentiomus arbitrium, & in bonis quibúſque voluntatis humona ſingulis motibus magis illius valere non dubitemus auxilium.*

VI. *Quod omnis ſancta cogitatio, & motus piæ voluntatis ex Deo ſit.*

QUod ità Deus in cordibus hominum, atque in ipſo libero operetur arbitrio, ut ſancta cogitatio, pium conſilium, omniſque motus bonæ voluntatis ex Deo ſit: quia per illum aliquid boni poſſumus, ſine quo nihil poſſumus. Ad hanc enim nos profeſſionem idem doctor inſtituit, qui cum ad totius Orbis Epiſcopos de divinæ gratiæ opitulatione loqueretur: *Quod ergo*, ait, *tempus intervenit, quo ejus non egeamus auxilio? In omnibus igitur actibus, cauſis, cogitationibus, motibus, adjutor, & protector orandus eſt. Superbum eſt enim, ut quicquam ſibi humana natura præſumat, clamante Apoſtolo:* Non eſt nobis colluctatio adverſus carnem & ſanguinem, ſed contra principes, & poteſtates aëris hujus, contra ſpiritalia nequitiæ in cœleſtibus. *Et ſicut ipſe iterum dicit:* Infœlix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis hujus? Gratia Dei per Jesum Chriſtum Dominum noſtrum. *Et iterum*, Gratia Dei ſum id quod ſum, & gratia ejus in me vacua non fuit, ſed plus illis omnibus laboravi. Noo ego autem, ſed gratiâ Dei mecû.

Alia Zoſimi epiſtola, quæ non extat.

Epheſ. 6. 12.

Rom. 7. 24. & 25.

1. Cor. 15. 10.

VII. *Quod gratia Dei non ſolum peccata dimittat, ſed etiam adjuvet ne committantur, & præſtet ut lex impleatur, non ſicut ait Pelagius, facile, quaſi ſine gratia Dei difficiliùs poſſit impleri.*

ILlud etiam, quod intra Carthaginenſis ſynodi decreta conſtitutum eſt, quaſi proprium Apoſtolicæ ſedis amplectimur, quod ſcilicet tertio capitulo definitum eſt, ut *Quicunque dixerit gratiam Dei, quâ juſtificamur per* Jesum *Chriſtum Dominum noſtrum, ad ſolam remiſſionem peccatorum valere, quæ jam commiſſa ſunt, non etiam ad adjutorium, ut non committantur, anathema ſit.* Et iterum quarto capitulo. *Ut quiſquis dixerit, gratiam Dei per* Jesum *Chriſtum propter hoc nos tantum adjuvare ad non peccandum, quia per ipſam nobis revelatur, & aperitur intelligentia mandatorum, ut ſciamus quid appetere, & quid vitare debeamus, non autem per illam nobis præſtari, ut quod faciendum cognovimus, etiam facere diligamus, atque valeamus, anathema ſit. Cum enim dicat Apoſtolus:* Scientia inflat, charitas verò ædificat: *valde impium eſt, ut credamus ad eam quæ inflat nos habere gratiam Chriſti, & ad eam, quæ ædificat, non habere, cum ſit utrúmque donum Dei, & ſcire quid facere debeamus, & diligere ut faciamus, ut ædificante charitate, ſcientia non poſſit inflare. Sicut autem de Deo ſcriptum eſt:* Qui docet hominem ſcientiam, *ita etiam ſcriptum eſt:* Charitas ex Deo eſt. Item quinto capitulo: *Ut quiſquis dixerit, ideò nobis gratiam juſtificationis dari, ut quod facere per liberum jubemur arbitrium, faciliùs poſſimus implere per gratiam; tanquam, ſi gratia non*

1. Cor. 8.

Pſ. 93. 10. 1. Joan. 4. 7.

daretur, non quidem facile, ſed tamen poſſimus etiam ſine illa implere divina mandata, anathema ſit: de fructibus enim mandatorum Dominus loquebatur, ubi non ait. Sine me difficiliùs poteſtis facere; Joan. 15. 5. *ſed ait:* Sine me nihil poteſtis facere.

VIII. *Quod præter ſtatuta ſedis Apoſtolicæ, omnes orationes Eccleſiæ Chriſti gratiam reſonant, quâ genus humanum ab æterna damnatione reparatur.*

PRæter beatiſſimæ & Apoſtolicæ Sedis inviolabiles ſanctiones, quibus nos piiſſimi patres peſtiferâ novitatis elatione dejectâ, & bonæ voluntatis exordia, & incrementa probabilium ſtudiorum, & in eis uſque in finem perſeverantiam ad Chriſti gratiam referre docuerunt; obſecrationum quoque ſacerdotalium ſacramenta reſpiciamus, quæ ab Apoſtolis tradita, in toto mundo atque in omni Catholicâ Eccleſiâ uniformiter celebrantur, ut legem credendi lex ſtatuat ſupplicandi. Cùm enim ſanctarum plebium præſules mandata ſibimet legatione fungantur, apud divinam clementiam humani generis agunt cauſſam, & tota ſecum Eccleſia congemiſcente poſtulant & precantur, ut infidelibus donetur fides, ut idololatræ ab impietatis ſuæ liberentur erroribus, ut Judæis ablato cordis velamine lux veritatis appareat, ut hæretici Catholicæ fidei perceptione reſipiſcant, ut ſchiſmatici ſpiritum redivivæ charitatis accipiant, ut lapſis pœnitentiæ remedia conferantur, ut denique catechumenis ad regenerationis ſacramenta perductis cœleſtis miſericordiæ aula reſeretur. Hæc autem non perfunctoriè, neque inaniter à Domino peti, rerum ipſarum monſtrat effectus: quandoquidem ex omni errorum genere plurimos Deus dignatur attrahere, quos erutos de poteſtate tenebrarum transferat in regnum filii charitatis ſuæ, & ex vaſis iræ faciat vaſa miſericordiæ: quod adeò totum divini operis eſſe ſentitur, ut hæc efficienti Deo gratiarum ſemper actio, laudiſque confeſſio pro illuminatione talium vel correctione referatur.

Publicæ preces feriâ ſextâ hebdomadæ ſanctæ fieri ſolitæ, per totum Orbē ex Traditione Apoſtolica. Coloſ. 1. 13. Rom. 9. 22.

IX. *Quod gratiam Dei etiam baptizandorum teſtetur inſtituta purgatio, cùm exorciſmis & exſufflationibus ſpiritus ab eis abiguntur immundi.*

ILlud etiam quod circa baptizandos in univerſo mundo ſancta Eccleſia uniformiter agit, non otioſo contemplemur intuitu: cum ſive parvuli, ſive juvenes ad regenerationis veniunt ſacramentum, non priùs fontem vitæ adeunt, quàm exorciſmis & exſufflationibus clericorum ſpiritus ab eis immundus abigatur: ut tunc verè appareat quomodò *princeps mundi hujus mittatur foras*, & quomodo priùs *alligetur fortis*, & deinceps *vaſa ejus diripiantur*, in poſſeſſionem tranſlata victoris, qui *captivam ducit captivitatem, & dat dona hominibus.*

Joan. 12. 31. Matt. 12. 9. Marc. 3. 27. Pſ. 67. 19. Epheſ. 4. 8.

His ergò Eccleſiaſticis regulis, & ex divina ſumtis auctoritate documentis, ita adjuvante Domino conformati ſumus, ut omnium bonorum affectuum atque operum, & omnium ſtudiorum, omniumque virtutum, quibus ab initio fidei ad Deum tenditur, Deum profiteamur autorem, & non dubitemus ab ipſius gratiâ omnia hominis merita præveniri, per quem fit, ut aliquid boni & velle incipiamus & facere. Quo utique auxilio & munere Dei non aufertur liberum arbitrium, ſed liberatur; ut de tenebroſo lucidum, de pravo rectum, de languido ſanum, de imprudente ſit providum. Tanta eſt enim erga omnes homines bonitas Dei, ut noſtra velit eſſe merita, quæ ſunt ipſius dona[1] & pro his quæ largitus eſt, æterna præmia ſit donaturus. Agit quippè in nobis, ut quod vult, & velimus, & agamus, nec otioſa eſſe in nobis patitur, quæ exercenda, non negligenda donavit, ut & nos cooperatores ſimus gratiæ Dei, ac ſi quid nobis ex noſtrâ viderimus remiſſione languescere, ad illum ſolicitè recurramus, *qui ſanat omnes languores noſtros, & redimit de interitu vitam noſtram*; & cui quotidiè dicimus: *Ne inducas nos in tentationem, ſed libera nos à malo.*

Gratia Dei præveniens omnia merita noſtra non aufert libertatem.

Ipſum bonum velle Deus in cordibus noſtris operatur, ipſumque inſuper operari.

Pſ. 102. 3. Mat. 6. 13.

1. Aug. in Pſ. 144 Merita tua nuſquam jactes; quia & ipſa tua merita illius dona ſunt, lib. de Geſt. Pel. c. 14. Redditur quidem meritis tuis corona ſua (ô Beate Paule) ſed Dei dona ſunt merita tua, Ep. 105. ad Sixtum. Cum Deus coronat merita noſtra, nihil aliud coronat quam munera ſua.

Vide S. Fulgent. L. De Incarn. de grat. Chr. c. 20. Quâ gratia humanum non aufertur, ſed ſanatur, non adimitur ſed corrigitur, non removetur ſed illuminatur, non evacuatur ſed adjuvatur atque ſervatur arbitrium.

X. *Quod profundiores quæſtiones nec contemnenda ſint, nec penitus aſſerenda.*

PRofundiores verò,[a] difficilioreſque partes incurrentium[2] quæſtionum, quas latiùs pertractarunt qui hæreticis reſtiterunt, ſicut non audemus contemnere, ità non neceſſe habemus aſtruere: quia ad confitendam gratiam Dei, cujus operi ac dignationi nihil penitus ſubtrahendum eſt, ſatis ſufficere credimus, quicquid ſecundùm prædictas regulas Apoſtolicæ Sedis nos ſcripta docuerunt: ut prorsùs non opinemur Catholicum, quod apparuerit præfixis ſententiis eſſe contrarium.

2. al. occurrentium.

a. De profundioribus iſtis incurrentium quæſtionum partibus, vide quæ dicentur ad calcem Diſſertationis III. quæ eſt de Autore Capitulorum iſtorum.

SANCTI

a Vide Diſſertationem IV. quâ Leoni Pontifici libellum hunc aſcribimus.

LEONIS MAGNI [a]

PAPÆ I.

AD SACRAM VIRGINEM DEMETRIADEM EPISTOLA, SEU DE HUMILITATE CHRISTIANA TRACTATUS.

ARGUMENTUM.

Magnis laudibus veram humilitatem commendat, adverſamque illi ſuperbiam ſuis depingit coloribus : tum devotam Chriſto Virginem hortatur, ut elationem caveat, ſéque ſinceræ humilitatis præſidio muniat.

CAPUT PRIMUM.

PRÆFATIO.

Quanta fuerit Demetriadis nobilitas & virtus.

Sanctitatis Virginalis fundamentum humilitas.

CUM ſplendidiſſimæ Sanctimoniæ tuæ ſublime propoſitum ſuper humilitatis fundamenta conſiſtere piè & ſapienter intelligis, in hoc uſque, ô Sacra Virgo Demetrias, dignationem tuæ dignitatis inclinas, ut provectiones tuas etiam meo ſtylo exigas adjuvari. Quod ego, ad tenuitatem facultatis meæ reſpiciens, omnibus modis recuſarem, neque tam maturo & erudito animo cohortatiuncülas meas adhibere præſumerem, niſi fiduciam efficiendi id quod jubetur, à jubente conciperem, & tuis meritis atque orationibus conſiderem eſſe præſtandum, ut

Pſal. 106. 35.

oriatur in deſerto aqua : & fiant in ſiccâ terrâ flumina. Undè collaborandum tibi mecum eſt,

Pſ. 104. 41. Iſaia 43. 19. Sap. 10. 21.

ut qui *ſapientiam præſtat parvulis, & linguas mutorum facit diſertas*, jubeat de cordis mei ariditate profluere, quod ſitis tua dignè poſſit haurire. Quæ ergo materia ſtilo dabitur : & unde loquendi tecum cauſſa ſumetur ? Si laudes tuas ſcribere aggrediar, & majorum ſeriem, quæ per te multum illuſtratur, evolvam, onéroſum me fortè & impudentem videri poſſe arbitror, qui vel humanæ tibi gloriæ tentationem adulando ingeram, vel tuis ac tuorum prædicationibus ingenium meum par eſſe præſumam. Si verò de commendando virginitatis bono diſſeram, ſuperflua erit ejus nunc propoſiti inſinuatio, quod tu à primo ætatis tuæ flore ſine humanis cohortationibus elegiſti : & de quo inter ipſa principia multi, [a] qui tunc in Eccleſia præeminebant, meritò non ſiluerunt. Valdè enim mirabile erat, & inter præcipua divinæ gratiæ exempla, numerandum, quod virgo Anicia, ſuper omne faſtigium Trabeatæ [b] nobilitatis evecta, de cujus fœcunditate avis atque atavis reſponſura poſteritas & familiæ votis expectabatur & patriæ, converſo repentè animo, deſiderio cœleſtium nuptiarum declinaſti mortale conjugium, & ut omnem proſapiam tuam etiam hujus virtutis titulo conſecrares, primam ſtirpis tuæ perpetuam virginem Filio virginis ſpopondiſti. Illam ergò ætatem tuam & illa principia rationabiliter doctiſſimi viri ſuis adhortationibus incitarunt : & licet plantationi ſuæ ſummus agricola valida ad profectum tuum incrementa præberet, cooperatores tamen gratiæ Dei opportunè piam adhibuêre culturam, ut germen tenerum fortitudinis robur acciperet, & dignos generoſitate ſua fructus propoſiti tui arbor afferret. Noſtris autem paginis quid erit loci ? Et poſt ornatiſſima ſcripta excellentium magiſtrorum, quid utilitatis in eo, quem indicere dignata es, ſermone reperies,

a Vide Aug. epiſt. 143. nunc 188 ad Julianam Demetriadis matrem & 179. nunc 150. ad Probam & Julianam. Item Hieron. epiſt. 8 & Innoc. Papæ I. epiſt. 14. Vide etiam quam Pelagius hæreſiarcha ad hanc ipſam virginem, ſcripſit Epiſtolam, cui Leo hanc videtur op-poſuiſſe pro antidoto.

b Trabéa inſigne erat Conſulum, Auguſtorum & Regum: de quo vide Bayfium lib. 1. de re veſtiaria c. 11. apud quem & antiquiores laudatos invenies.

niſi fortè, quia & illorum doctrinis, & tuis ſtudiis ad ſublimiores gradus virturum conſuetudo proficit, cavendam te elationis admoneam, & humilitatis tibi ſinceritatem fida ſuggeſtione commendem; ut in omnibus actionibus in quibus tibi es benè conſcia, nunquam audeas eſſe ſecura.

CAPUT II.

Veras virtutes à falſis eſſe diſcernendas.

DE hoc igitur congruentiſſimo & ſaluberrimo bono, quod Dominus donaverit diſſeramus: ut inſpectioni noſtræ non tantum viſibilia ejus, ſed etiam occulta reſerantur. Eſt enim multiplex virtutis iſtius qualitas, & licet in exterioribus quoque pulchra ſit, in intimis tamen ſuis multò eſt ſpecioſior, multóque luculentior: ubi nihil obſcurum, nihil
Pſal. 118. 165. turbidum, nihil eſt inquietum: quia *pax multo diligentibus legem Dei, & non eſt illis ſcandalum.* Acceſſuri autem ad beatæ humilitatis intuitum, omnem illam abjectionem, quæ
Non omnis humilitas laudabilis. ignavos & inconſtantes animos deprimit, repellamus: nec generale nomen ita nos à judicio diſcretionis excludat, ut omnes quoquomodo humiles putemus eſſe laudabiles. Imita-
Imitatur neceſſitas voluntaté. tur quidem plerumque neceſſitas voluntatem, & ab imagine modeſtiæ parùm differt forma ſegnitiæ. Sed aliud eſt quod gravat, aliud quod exercet; nec in eundem finem venit labor indeclinabilis miſeriæ, & expetitæ fortitudo patientiæ. Unum eſt paupertatis vocabulum, ſed non una mens pauperum: quia non idem eſt gaudere benè expenſis divitiis, quod aut gemere de non acquiſitis, aut dolere
Timor duplex. ſervilis & liberalis. de perditis. Timoris etiam quo Deus metuitur, nulla eſt in appellatione diſtinctio: ſed aliud eſt timere, quia peccaveris, aliud timere ne pecces: & ibi eſt formido de ſupplicio, hic ſolicitudo de præmio. Ob hoc enim de illo ſervili metu dicitur, quia *perfecta charitas*
1. Joan 4. 18. *foras mittit timorem*; de hoc verò liberali, *Timor Domini manens in ſæculum ſæculi.* Remo-
Pſal. 18. 10. ta itaque illa ſpecie humilitatis, quæ tota ſine fructu eſt, voluntarios tantùm pendamus affectus; qui etiamſi in gradibus meritorum inveniuntur impares, non ſunt tamen ab ipſa virtute diſcordes.

CAPUT III.

Primum humilitatis bonum, dilectionem & concordiam inter homines ſervare.

PRima ergò humilitatis ratio in communis vitæ verſatur officiis, quibus & divina clementia conciliatur, & ſocietas humana connectitur. Multùm enim ad roborandum dilectionem valet, cùm ſecundùm doctrinam Apo-
Rom. 12. 10. ſtolicam, *invicem ſe homines honore præveniunt,*
Humilitatis officia. & alteri alterum ſuperiorem exiſtimantes, amant ſervire ſubjecti, & neſciunt tumere prælati: cùm & pauper divitem non ſibi dubitat anteferre, & dives pauperem ſibi gaudet æquare: cùm & ſublimes non ſuperbiunt de claritate proſapiæ, & pauperes non extolluntur de communione naturæ: cùm denique non plus tribuitur magnis opibus, quàm bonis motibus; nec major ducitur phalerata iniquorum potentia, quàm rectorum inhonora juſtitia. Ab hoc æquo & modeſto jure concordiæ, in quo nullum de gradu ſuperiore certamen, nec felicitas aut inflat propria, aut urit aliena, pulchrè & mirabiliter à pleriſque proficitur ad il- Fortitudo humilitatis quæ.
lam humilitatis fortitudinem, quæ & ſe extra omnem conſtituit dignitatem, & mavult apta eſſe injuriis accipiendis, quàm idonea repellendis, ut impleatur quod ait Dominus: *Qui* Matt. 5. 40.
vult tecum judicio contendere, & tunicam tuam tollere, dimitte ei & pallium: Et quicunque te angarioverit mille paſſus, vade cum illo & alia duo: Illud quod Apoſtolus docet dicens: *Quare non* 1. Cor. 6. 7.
magis injuriam accipitis? quare non magis fraudem patimini? Tales enim multum ad imita- 2. Cor. 8. 9.
tionem ipſius Domini noſtri & Salvatoris accedunt: qui *cum dives eſſet, pauper factus eſt:* 1. Pet. 2. 23.
&, *cum malediceretur, non maledicebat: & percutienti ſe non comminabatur:* & quoniam dixerat, *Diligite inimicos veſtros, benefacite iis* Matth. 5. 44.
qui vos oderunt: ut hujuſmodi benevolentiam confirmaret exemplo, ipſe pro iis à quibus crucifigebatur, orabat.

CAPUT IV.

Verum humilem gloriam & opes ſæculi faſtidire.

QUi ergò fideliter & ſcienter intelligunt quo opere ſalvati, & quo pretio ſint redemti, nolunt de mundi hujus ſapientibus, nolunt eſſe de fortibus: quoniam, ſicut ait Apoſtolus, *Quæ ſtulta ſunt mundi elegit Deus, ut* 1. Cor. 1. 27.
confundat ſapientes: & infirma mundi elegit Deus, ut confundat fortia: & ignobilia mundi & contemtibilia elegit Deus; & quæ non ſunt, ut ea quæ ſunt deſtrueret: ut non glorietur omnis caro in conſpectu ejus: id eſt, ut nemo ſe placere Deo Nemo Deo placet per mundi ſapientiam.
per mundi ſapientiam putet, quæ tota carnalis eſt, & à vera ſapientia cum omni ſua vanitate deſtruitur: *Dominus* enim *novit cogitatio-* Pſ. 93. 11.
nes ſapientium, quoniam vana ſunt. Cum itaque diſcipuli veritatis humanam gloriam fugiunt, & à temporalium amore deſciſcunt, ut quæ Dei ſunt ſapiant, non quæ hominum, proficiunt ſenſibus, non deficiunt: neque vigorem cordis amittunt, ſed excellentiſſimæ intelligentiæ lumen accipiunt; viventes quidem in hoc mundo, ſed omnes mundi ſtrepitus relinquentes, ut *redimant tempus, quia dies mali ſunt.* Quo autem pretio quies hujus Ephes. 5. 16
temporis aptiùs comparatur, quàm ut ipſi Quo pretio Chriſtiana libertas emenda.
mundo omnes divitiæ, omnes dignitates & univerſarum cupiditatum materiæ refundantur, & ſancto beatóque commercio ematur Chriſtiana libertas, fiántque filii Dei de paupertate divites, de patientia fortes, de humilitate ſublimes? Non enim, ut dilectores hujus ſæculi putant, pravi cordis aut ſegnis eſt animi terrenas opes ſpernere, honores ce-

ciduos

cidunt ſibi d... [illegible] ibi gloriam quærere, ubi
Pſ. 9. 24. laudatur pecca... in deſideriis *animæ ſuæ, & qui*
iniqua gerit be... litur. Undè ſi verè intelliga-
tur, contemne... cæterum præſentium ad quæ
tendas, & quæ... concupiſcat; nihil hujuſ-
modi mentibus ... ſtius, nihil invenietur ele-
ctius, quæ ſacratiſſimis deſideriis univerſa
transcendunt, neque ad ullam creaturam
quamvis potentem atque mirabilem, ſed ad
2. ipſum omnium viſibilium & inviſibilium ambiunt creatorem: cui appropinquare, clareſcere eſt; quem timere, gaudere eſt; cui ſervire regnare eſt.

2. *Ambiunt*) P. Nannius vult legendum eſſe, *abeunt*.

CAPUT V.

Non ſolos pauperes, ſed etiam divites humilitate Chriſtianâ ornari poſſe.

1. SEd hæc virtus, quæ temporalis cupiæ &
2. ¹ ſapientiæ negligens ad vitam æternam per anguſta & ardua enititur ², non debet voluntarios pauperes in conſortium Chriſtianæ humilitatis admittere; eos autem à ſocietate boni hujus excludere, qui ampla prædia, magnifica patrimonia, & multas in hoc ſeculo poſſident facultates: cum in populo Dei multi ſemper qui divitiis benè uterentur extiterint, nec ullo modo vel diei, vel cogitari li-
Exod. 3. 6. ceat, quod Abraham, & Iſaac, & Jacob, quorum ſe eſſe Deum Dominus proteſtatus eſt, ideò verâ humilitate caruerint, quia pauperes
Hebr. 7. 3. non fuerunt. Aut quod vir ſacratiſſimus Melchiſedech, Domini & Salvatoris noſtri præferens formam, non fuerit perfectè humilis, quia & ſacerdotio eminebat & regno. Vel quod beato Job, de quo Deus pronunciat,
Job. 1. 8. dicens: *Nunquid conſideraſti ſervum meum Job; quod non ſit ei ſimilis in terra, homo ſimplex & rectus, & timens Deum, & recedens à malo?* ideò virtus iſta defuerit, quia *erant* (ſicut ſcri-
Job. 1. 3. ptum eſt) *in poſſeſſione ejus ſeptem millia ovium, & tria millia camelorum, quingenta quoque juga boum, & quingentæ aſinæ, ac familia multa nimis: Eratque vir ille magnus inter omnes orientales.* Quaſi tunc iſtius gratiæ particeps factus eſt, quando omnibus facultatibus perditis, univerſa quoque familia filiiſque privatus, &
Job. 2. 7. *percuſſus vulnere peſſimo à planta pedis uſque ad verticem capitis, teſta ſaniem radebat, ſedens in*

1. *Sapientia*) Ita ſolâ adducti conjecturâ repoſuimus, loco *patientia*, quam vocem omnes anteà editi codices reluctante ſenſu ſervaverunt.

2. *Ad vitam æternam per anguſta & ardua enititur*) Prius ita lectum eſt, *ad vitam æternam anguſta & ardua mittitur*: in hujus ultimæ vocis locum ſubſtituendum eſſe *enititur* ante nos conjecit nonnullus. Petrus Nannius Alcmarianus in ſcholiis ad S. Ambroſium Baſileæ A. 1551 primum editis, putat in hunc modum poſſe corrigi, *per anguſta & ardua mittit*: optimè id quidem ſi pro *mittit* poſuiſſet *enititur*. Similis loquendi modus in ſerm. 3. de jej. Pent. c. 3. *Nam quia anguſta & ardua declinantur*, &c. In utroque Autor evidenter hunc locum Evangelicum reſpicit, qui eſt Matth. 7. ℣. 14 *Quam anguſta porta & arcta via eſt, quæ ducit ad vitam*: quem Leo noſter ita ſemper repræſentat: *Anguſta & ardua via quæ ducit ad vitam*, ut ſerm. 5. de Nativ. Dom. c. 1. ſeptimo de Quadrag. c. 1 &c. ex quo & nonnulla probabilis elicitur, quæ hanc ipſam epiſtolam S. Leoni vindicatur.

ſtercore; aut ad imaginem elationis poſtmodum revocatus eſt, quando corporis incolumitate renovata, *ſeptem rurſus filiorum trium-*
Job. 42. 13. *que filiarum factus eſt pater, & duplo in univerſam*
Job. 42. 12. *ſubſtantiam eſt ditatus augmento.* Abſit autem ab animis fidelium tam irreligioſa perſuaſio, ut cuiquam ſanctorum, quibus Deus & divitias eſt largitus & honores, ad capiendum veræ humilitatis meritum credatur & opulentia obfuiſſe, vel dignitas; cum eis ad hujus virtutis provectum utraque profuerint. Quamvis enim
Job 7. 1. juxta 70. tota *vita hominis tentatio ſit ſuper terram*, & tam abundantia, quàm inopia, materia ſoleat eſſe peccati, cum vel dives extollitur ad ſuperbiam, vel pauper proſilit ad querelam, extiterunt tamen in omni tempore, & in noſtra
Non deſunt unquam boni divites. quoque ætate non deſunt, ſicut & boni pauperes, ita & boni divites. Nec fruſtrà beatus Apoſtolus Paulus Timotheum admonet, di-
1. Tim. 6. 17. cens: *Divitibus hujus ſeculi præcipe non ſuperbè ſapere, nec ſperare in incerto divitiarum, ſed in Deo, qui præſtat nobis omnia abundè ad fruendum; benè agere, divites fieri in operibus bonis, facilè tribuere, communicare, theſaurizare ſibi fundamentum bonum in futurum: ut apprehendant veram vitam.* Quod ubique fieri in uni-
Eccleſia per totum mundum diffuſa. verſa Eccleſia, quæ per totum mundum eſt diffuſa, non dubium eſt; & pauperes Chriſti non eorum tantùm facultatibus ſuſtineri, qui ut expeditiores Dominum ſequerentur, ſimul ſe omnibus ſuis opibus exuerunt; ſed eidem operi etiam illorum ſubſtantias deſervire, qui poſſeſſionibus ſuis non aliter, quàm rebus pau-
Divites pauperum procuratores & Eccleſiæ œconomi. perum præſunt: ut Eccleſiaſticæ utilitati ſub quadam procuratione famulentur, elaborantes ſinguli pro ſuarum virium portione, ut ad victum atque veſtitum familiæ Dei neceſſaria conferantur, & ſimul proſpicientes ut in domibus ipſorum ſub juſto ſanctoque moderamine omnes & benignitas foveat, & diſciplina contineat: dicente Apoſtolo: *Si quis autem*
1. Tim. 5. 8. *ſuorum, & maximè domeſticorum curam non habet, fidem negavit: & eſt infideli deterior.*

CAPUT VI.

Omnes ſanctos Eccleſiæ filios aliis rebus diſpares, ſola humilitate pares effici.

Structura Eccleſiæ qui ſit. CUm itaque Eccleſia Dei, quæ eſt corpus Chriſti, ità ſit multimoda varietate contexta, ut in unum decorem etiam quæ non ſunt paria, conveniant: & de omni genere hominum, de omni gradu officiorum, de omni menſura operum, de omni qualitate virtutum fiat totius ædificationis inſeparabilis connexio & indiſſecta pulchritudo, nec deſit ſoliditati, quod non defuerit pretiono; tantáque ibi ſit pax, tantáque concordia, ut non poſſit eſſe niſi omnium, quod eſt etiam ſingulorum: indubitanter apparet, copulatricem quandam eſſe virtutem, quâ ſibi confœderatur & conſenit multiplex ſanctorum unitas, &
Humilitas virtus copulatrix. ſpecieſa diverſitas. Hæc autem virtus, vera humilitas eſt; quæ inter quoſlibet meritorum

gradus nunquam ſui poteſt eſſe diſſimilis. Nam & in officiorum viciſſitudine, & in manſuetudinis lenitate, & in voluntariæ paupertatis electione, invenitur multa diſtantia, & alter altero in propoſiti ſui devotione aut major aut minor eſt; in vera autem humilitate nihil diviſum, nihilque non ſolidum eſt: & ideò, omnes participes ſuos unum facit, quia inæqualitatem ipſa non recipit.

CAPUT VII.

Veram humilitatem in perfecta & integra gratiæ confeſſione conſiſtere.

Gratia tota repellitur, niſi tota ſuſcipitur.

HUjus igitur boni proprietas in confeſſione eſt gratiæ Dei, quæ tota repellitur, niſi tota ſuſcipitur. Sicut enim alienus eſt à numero fidelium & à ſorte ſanctorum, qui in aliquo à catholica veritate diſſentit: ita extra gratiam efficitur, qui aliquid de ejus plenitudine diffitetur; quaſi homo auxilio Dei in quâdam actionum ſuarum parte egeat, in quâdam autem parte non egeat, ſitque ullum tempus, ullúmve momentum, quo pernicioſum illi eſſe non poſſit, ſi ab eo Spiritus ſanctus defuerit: qui utique ſecundùm veræ Deitatis eſſentiam ubique totus eſt, & omnia comprehendit, ſed ab illis modo quodam intelligitur recedere, quos deſtiterit gubernare. Ceſſatio quippe auxilii ejus pro abſentiâ accipitur, quam ſibi inſaniſſimè utilem putat, qui in iis quæ rectè geſſerit, ſe magis quàm Deum gaudet operatum. Plenè ergò & veraciter confitenda eſt gratia Dei, de cujus hoc primùm munere eſt, ut auxilium ipſius ſentiatur. Propter quod dicit Apoſtolus: *Nos autem non ſpiritum mundi accepimus, ſed ſpiritum qui ex Deo eſt, ut ſciamus quæ à Deo donata ſint nobis.* Undè ſi quis eſt qui aliqua ſe habere exiſtimat bona, quorum non Deus largitor ſit, ſed ipſe ſibi auctor exiſtat; manifeſtum eſt, hunc non Dei ſpiritum habere, ſed mundi, & de illâ ſæcularis ſapientiæ tumere doctrinâ, de quâ dicit Dominus: *Perdam ſapientiam ſapientium, & prudentiam prudentium reprobabo. Ubi ſapiens? ubi ſcriba? ubi conquiſitor hujus ſæculi? Nonne ſtultam fecit Deus ſapientiam hujus mundi?* Secundùm quam, ſicut ait Apoſtolus, quidam *cum cognoviſſent Deum, non ſicut Deum glorificaverunt, aut gratias egerunt; ſed evanuerunt in cogitationibus ſuis, & obſcuratum eſt cor inſipiens eorum. Dicentes enim ſe eſſe ſapientes, ſtulti facti ſunt.* Videſne qualis ſuperbis retributio debeatur, & quali mercede repleantur, qui ſi quo modo ad cognitionem veritatis acceſſerint, ſuæ hoc ſapientiæ tribuunt, & de naturali ingenio gloriantur; tanquam Deum, non Dei munere, ſed proprii intellectus facultate cognoverint? Omnia quidem elementa mundi, & univerſæ creaturarum naturæ, hoc ipſa ſui exigunt ſpecie, ut *inviſibilia Dei per ea quæ facta ſunt intellecta conſpiciantur*: & in pulchritudine cœli & terræ quædam ſunt paginæ, ad omnium oculos ſemper patentes, & auctorem ſuum nunquam tacentes, quarum proteſtatio doctrinam imitatur magiſtrorum, & eloquia ſcripturarum: ſed quicquid illud eſt, quo corporeorum ſenſuum exteriora pulſantur, in agro cordis cui impenditur iſta cultura, nec radicem poteſt figere, nec germen emittere, niſi ille ſummus & verus agricola potentiam ſui operis adhibuerit, & ad vitalem profectum ea quæ ſunt plantata, perduxerit. Sive enim contemplatio creaturarum, ſive ſacrorum ſeries voluminum, ſive ſcientia diſſerentium, ſincero & aſſiduo teſtimonio prædicet veritatem, *neque qui plantat eſt aliquid, neque qui rigat, ſed qui incrementum dat Deus.*

Nullo momento gratia non neceſſaria.

Primum gratiæ munus eſt, nihil ſibi boni, ſed gratiæ tribuere.

1. Cor. 2. 12.

1. Cor. 1. 19.

Rom. 1. 21.

Deus niſi Dei munere non cognoſcitur.

Rom. 1. 20.

Exteriora auxilia ſine interiori gratia non ſufficiunt.

Potens Dei operatio, gratia.

1. Cor. 3. 7.

CAPUT VIII.

Superborum ruinam omnium eſſe graviſſimam.

INter omnes igitur lapſus hominum, inter omnia commiſſa peccantium, nulla eſt gravior quàm ſuperborum ruina; maximè cum ipſa elatio in Dei tendit injuriam. Nam aliter inflantur, qui cupiditate extollentiæ ſingularis omnibus appetunt anteferri, aliter verò intumeſcunt, qui Dei auxilium refutantes, quæ fieri ſine ipſius opere non poſſunt, ex ſua perfici virtute contendunt, & ſpem ſuam à Domino auferunt, atque ad ſe transferunt: ut adimpleatur in eis quod ſcriptum eſt: *Maledictus homo qui ſpem habet in homine, & firmat carnem brachii ſui, & à Domino diſcedit cor ejus.* Hæc ſuperbia à diabolo ſumſit exordium: qui quoniam ſua, quam à creatore acceperat, potentia & dignitate ſibi placuit, ſéque autoris ſui gloriæ comparavit, cum iis Angelis quos in conſenſum impietatis ſuæ traxerat, à cœleſti humilitate dejectus eſt: Et ideò primis hominibus nocere potuit, quia illis malè credulis per mendacia venenata perſuaſit, ut meliores ſe futuros putarent, ſi in libertatem [1] ſui arbitrii proſilirent, quàm ſi in legis datæ cuſtodia permanerent.

Duplex ſuperbiæ genus: omnibus hominibus velle præferri, Deo nolle ſubjici.

Jer. 17. 5.

Inimici gratiæ diaboli hæredes.

1. *In libertatem.*] Ita editio Pariſienſis operum S. Ambroſii ann. 1569. in aliis: *in libertate.*

CAPUT IX.

Superbiam, qua quis ſuorum ſibi vult autor eſſe bonorum, omnis eſſe peccati initium.

SIve itaque in lapſu diaboli, ſive in prævaricatione hominis, initium peccati ſuperbia eſt: quæ congruenter & avaritia nominatur, quia utraque appellatio eum ſignificat appetitum, qui & ſuam menſuram concupiſcat excedere, & non dignetur dives eſſe, niſi propriis: tanquam habeat hoc ſimile Deo, ut bonorum ſuorum ipſe ſibi fons, ipſe ſibi ſit copia. Hæc autem elatio de perverſo uſu donorum Dei naſcitur. Nam ſi conditor naturarum nulla pulchra, nulla ſublimia naturis rationabilibus contuliſſet: undè ſe extollerent non haberent. Non enim de iis quæ non accepit ſuperbit, nec inflari quiſquam de eo

Cur ſuperbia avaritia nominatur.

Perverſa Dei invitatio.

poteſt, quod à participatione ejus alienum eſt. Nunquam gloriatur de ſobrietate temulentus, neque de benevolentia invidus, aut de lenitate ſævus, vel de caſtitate extollitur impudicus. Ipſa ſe à virtutibus vitia ſecernunt; & cùm in peccatis agitur, non inſita per naturam, ſed ex malâ voluntate concepta ut [a] propria diliguntur: quia ſicut ſcriptum eſt, *Mendax de proprio loquitur:* Cum autem in bonis & rectis actibus laudabilis vita ducitur, Dei eſt quod geritur, Dei eſt quod amatur: *Omne* enim *datum optimum & omne donum perfectum deſurſum eſt, deſcendens à patre luminum.* Undè quia inter vitia aut nulla eſt, aut rara jactantia, & facilè ſpernitur qui de opprobrio gloriatur, malum ſuperbiæ maximè virtutibus eſt cavendum; quia nullis opportuniùs inſidiatur, quàm quibus laus juſta debetur.

a al. &.
Joan. 8. 44.
Dei eſt quidquid boni in homine.
Jac. 1. 17.
Superbia virtutibus inſidiatur.

CAPUT X.

Ex bonis operibus ſuperbiam & Pelagianam hæreſim eſſe natam: nec non & Pelagianorum reliquias.

Boni quique malignius tentantur.

CUm ergo per ineffabilem miſericordiam Dei captivis libertas, perditis ſalus, mortuis vita reparatur: cum in ſacramento crucis & reſurrectionis Chriſti, ad novitatem redit vetuſtas, & ad innocentiam regeneratur impietas; antiquus hoſtis malignius fremit, & acriùs inardeſcit: & cum innumeris nocendi artibus humanum genus nitatur evertere, ſerens diſcordias, incitans iras, acuens cupiditates, ſuadens turpia, falſa commentans, & errorum laqueos per opinionum commenta multiplicans, plus uritur de virtute ſtantium, quàm lætetur de fragilitate labentium. Multi enim ſervientes Deo, & in lege ejus die ac nocte meditantes, *crucifixerunt carnem ſuam cum deſideriis & concupiſcentiis*, omniúmque illecebrarum incentiva domuerunt; non damnis victi, non perſecutionibus fracti, non proſperitatibus depravati, mundum iſtum nec dilexêre obſequentem, nec timuêre terrentem. Tantam itaque firmitatem, & tam ſublime propoſitum quâ impugnatione diabolus poſſet adoriri, niſi ut quibus non potuerat perſuadere vitiorum amorem, immitteret laudis cupiditatem: ut indè noviſſima inſtrueretur tentatio, unde nocuit prima deceptio? Non itaque deſidioſis & tepidis, neque inertibus & incultis, ſed magis quibuſdam animis ſedulis, & bonorum actuum probitate lucentis, per gloriam irrepſit humanam: & quos impulſione non movit, elatione dejecit. Quantò enim clariores erant meritis, tantò eos aptiores ſuis invenit inſidiis. In paradiſo námque Eccleſiæ conſtitutos, & virtutum deliciis abundantes, ad confidentiam liberi incitavit arbitrii, ut profectus ſuos in ſe conſtituerent, & ad arborem propriæ voluntatis manum præſumtionis extenderent. Reſtiterunt quidem huic impietati recta innumerabilium corda ſanctorum, & non ſolùm docti quique

Optimis quibuſque inſidiari tentatorē.
Confidentia liberi arbitrii, tentatio perfectorū.

Pontifices, verùm etiam univerſales Eccleſiæ plebes, Apoſtolicæ Sedis exemplo, inſaniam novi dogmatis horruerunt. Sed invenerunt quidam viperina conſilia, quibus doctrinæ ſuæ virus infunderent, & quorum linguam per dolos falſæ rationis armarent. Hinc illa erat naturæ humanæ fraudulenta laudatio, & illæſæ per omnes homines originalis defenſio dignitatis: hinc Adæ peccatum exemplo poſteris aſſerebatur nocuiſſe, non tranſitu: & quàm illi poſſibile fuerat non violare mandatum, tam liberum eſſe unicuique declinare delictum: hinc evacuatio baptiſmatis parvulorum, qui ſolâ adoptione donari, nullo tamen reatu dicerentur abſolvi: hinc poſtremò divinæ gratiæ ſimulata & inſincera confeſſio, quæ ſecundùm merita daretur, non ex quâ merita naſcerentur. Quam partem ſuperbæ prædicationis quidam ſibi, cùm cætera abnuerent, ſervaverunt. Sed hoc eos aut nimis imperitè, aut valdè nequiter feciſſe non dubium eſt; ut omnium hominum generalem ruinam, meritorum privilegio ſublevarent: & cum inter noſtros originalis peccati vulnera faterentur, inter ſuos tamen hoc tenere oſtenderent, quod primorum hominum prævaricatio ſolis imitatoribus obfuiſſet; naturalem autem facultatem, nihil ſui in alieno amiſiſſe peccato, cui & poſſibile eſſet & liberum per voluntariam devotionem promereri gratiæ largitatem.

Pelagii dogmata.
Pelagianorum reliquiæ Semipelagiani.

CAPUT XI.

Omnes in peccato natos, à ſalute alienos eſſe, niſi in Chriſto renaſcantur.

VErùm iſtam damnati dogmatis portionem Catholicæ mentes facilè intelligunt, & meritò deteſtantur. Dicente enim Domino Jesu, *Non eſt opus ſanis medicus, ſed malè habentibus: non enim veni vocare juſtos, ſed peccatores*, convincuntur iſti in ſuperbia etiam ſine voce clamare: Sani ſumus, opus medico non habemus: quæ nobis expectanda ſunt præſidia de ope gratiæ, quibus ſuppetunt vires de incolumitate naturæ? Non autem fruſtrà Joannes proteſtatur, & dicit: *Ecce Agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi.* Nec fruſtrà ſcriptum eſt, *Nemo mundus à ſorde, nec infans cujus unius diei vita eſt ſuper terram:* Et, *Quis poterit facere mundum de immundo conceptum ſemine? Nonnè tu qui ſolus es?* Propter quod, ſicut nunc in Eccleſia manet conſtitutio Salvatoris dicentis: *Niſi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu ſancto, non intrabit in regnum cælorum:* ita ſacratiſſimè erat in lege præcautum, ut natus puer, niſi die circumcideretur octavo, exterminaretur anima ejus de populo ſuo; nullum in hæreditate Iſraëi habitura conſortium. Quæ omnia, & multò plura documenta, non tantâ curâ ſacris paginis Spiritus ſanctus inſeruiſſet, ſi talis eſſet natura in filiis Adam, qualis in ipſo eſt principaliter inſtituta. Sed quia filius Dei venit, ut ſolveret opera diaboli, & ut quæreret ac ſalvaret

Luc. 5. 32.
Joan. 1. 29.
Id. juxta vulg.
Job 14. 4. juxta 70.
Joan. 3. 5.
Gen. 17. 14.
1. Joan. 3. 8.
Luc. 19. 10.

quod perierat : manifeſtum eſt omnes in Adam damnationi obnoxios eſſe naſcendo, niſi in Chriſto liberati fuerint renaſcendo. Unde vigilanter nobis conſiderandum eſt in ipſo regenerationis munere quid geratur. Quamvis enim ad unum concurrant, omnes ejuſdem myſterii portiones, aliud tamen eſt quod viſibiliter agitur, aliud quod inviſibiliter celebratur : nec idem eſt in ſacramento forma, quod virtus : cùm forma cum humani miniſterii adhibeatur obſequio, virtus autem per divini operis præſtetur effectum : ad cujus utique potentiam referendum eſt, quod dum homo exterior abluitur, mutatur interior : & fit nova creatura de veteri, vaſa iræ in vaſa miſericordiæ transferentur, & in corpus Chriſti convertitur caro peccati : de impiis juſti, de captivis liberi, de filiis hominum fiunt filii Dei,

Bapriſmi virtus & forma.

Joan. 1. 13. *qui non ex ſanguinibus, neque ex voluntate viri, neque ex voluntate carnis; ſed ex Deo nati ſunt.* Quod quia indubitanter accepimus, veriſſi-

Rom. 8. 14. mum eſt quod Apoſtolus docet, dicens : *Quicunque enim Spiritu Dei aguntur, ii filii ſunt Dei.* Unde videant cujus ſe haberi filios velint, qui definierint, omnes homines voluntate propria regi, cum idem Apoſtolus proteſtetur, & di-

Rom. 8. 9. cat : *Qui ſpiritum Chriſti non habet, hic non eſt ejus.*

CAPUT XII.

In ſolo Deo eſſe gloriandum à quo omnis virtus, gloria & ſapientia eſt.

REfutatâ igitur ſuperborum impiâ vanitate, quibus in peccatum etiam illa, quæ in eis videntur laudanda, vertuntur, nos illam humilitatem, cui virtus & gloria Deus eſt, eligamus ſcientes Prophetam David ce-

Pſal. 88. 17. ciniſſe de ſanctis : *Domine in lumine vultus tui ambulabunt, & in nomine tuo exultabunt tota die, & in tua juſtitia exaltabuntur; quoniam gloria virtutis eorum tu es?* Qui & alibi piiſſimè confitetur Dominum in ſanctis ſuis eſſe lau-

Pſal. 67. 36. dandum, dicens : *Mirabilis Deus in ſanctis ſuis, Deus Iſraël ipſe dabit virtutem & fortitudinem plebi ſuæ.* Hinc etiam Jeremias concordat, &

Jerem. 9. 23. dicit : *Hæc dicit Dominus, non glorietur ſapiens in ſapientia ſua, & non glorietur fortis in fortitudine ſua, & non glorietur dives in divitiis ſuis; ſed in hoc glorietur qui gloriatur, intelligere & ſcire quia ego ſum Dominus.* Ipſe verò intellectus & ſcientia undè habeantur, pandunt Pro-

Prov. 2. 6. verbia Salomonis, & dicunt : *Quoniam Dominus dat ſapientiam, & à facie ejus ſcientia & intellectus.* Undè in Eccleſiaſtæ libro ipſius legimus, quòd & corda & opera juſtorum in manu Dei ſint : & tantùm in ſtudiis ſuis profi-

Eccl. 8. 17. ciant, quantùm eos ille provexerit : *Quantumcumque,* inquit, *laboraverit homo ut quærat, non inveniet. Et quodcunque dixerit ſapiens ut ſciat, non poteſt invenire : quia univerſum hoc vidit cor*

Eccl. 9. 1. *meum, quia juſti & ſapientes & operationes eorum in manu Dei.* Tale eſt quod Apoſtolus prædicat, dicens omne verbum bonum &

Dei eſt opus omne ſanctum.

omne opus ſanctum eſſe Spiritus ſancti, ſine quo nihil rectè agatur. *Ideò,* inquit, *notum* 1. Cor. 12. 3.

vobis facio, quod nemo in ſpiritu Dei loquens dicit anathema Jesu, *Et nemo poteſt dicere, Dominus Jeſus, niſi in Spiritu ſancto. Diviſiones verò ſunt gratiarum, idem autem ſpiritus; & diviſiones miniſtrationum ſunt, idem autem Dominus; & diviſiones operationum ſunt, idem verò Deus, qui operatur omnia in omnibus. Unicuique autem datur manifeſtatio ſpiritus ad utilitatem. Alii quidem per ſpiritum datur ſermo ſapientiæ, alii autem ſermo ſcientiæ ſecundùm eundem ſpiritum, alteri fides in eodem ſpiritu : alteri operatio virtutum; alii prophetia, alii diſcretio ſpirituum, alii genera linguarum, alii interpretatio ſermonum. Hæc autem omnia operatur unus atque idem ſpiritus, dividens ſingulis prout vult.*

CAPUT XIII.

Sine Chriſti operantis in nobis auxilio nihil benè nos agere, nec ita auferri liberum arbitrium, ſed juvari.

SUnt & alia innumerabilia teſtimonia, quæ ex paginis & novi & veteris teſtamenti, quadam conclamatione confirment, hanc eſſe veræ humilitatis excellentiſſimam dignitatem, ut omnia quæ hominem faciunt Chriſtianum, ad divinæ gratiæ donum referantur. Sed tantam multitudinem ſententiarum in unum congerere, immodicum fuit; præſertim cum mihi ſermo eſſet ad Sanctimoniam tuam, cui ex formula eorum quæ commemoravimus, omnia ſe aut recordanti offerent, aut legenti; licet quædam, etiam breviſſima, tantæ ſint plenitudinis, tantæque virtutis, ut nullo adverſantis ingenio poſſint in ſenſum alium detorqueri. Nam quæ contradictio admitti poteſt in eo quod ipſa Veritas diſcipulis ſuis per Evangelium Joannis dixiſſe narra-

tur : *Sicut palmes,* inquit, *non poteſt facere fru-* Joan. 15. 4.

ctum, niſi manſerit in vite : ſic nec vos, niſi in me manſeritis. Ego ſum vitis, vos palmites. Qui manet in me & ego in eo, hic fert fructum : quia ſine me nihil poteſtis facere. Nonne convincitur palmes elatus, quod omni fertilitate vacuatur, ſi vitis ubertate non alitur? Quis enim ſine auxilio gratiæ fructum poteſt afferre juſtitiæ? aut quis audet dicere ſe à Chriſto non dividi, qui Chriſtum in ſe diffitetur operari? An fortè verendum eſt, ne liberum tollere videamur arbitrium, cùm omnia per quæ propitiatur Deus, ad ipſum dicimus eſſe referenda? Quod nequaquam eſſe conſequens Veritatis [a] oſtenditur : Operante enim Spiritu Dei juvatur arbitrium, non aufertur : & hoc agit gratia, ut voluntas peccato corrupta, vanitatibus ebria, ſeductionibus circumſepta, difficultatibus impedita, non remaneat in languoribus ſuis, ſed per opem miſerentis medici curata revaleſcat, & gaudeat ſe non interrogantem edoctam, & non quærentem eſſe quæſitam; quia impletur

A Chriſto dividi qui Chriſtum in ſe non fatetur operari.

a Videtur hic deeſſe, voce, aut quid ſimile.

quotidiè quod Iſaïas Propheta prædixit : *Qui-* Iſa. 52. 15.

bus non eſt annunciatum de eo, videbunt, & qui

non audierunt, intelligent. Quomodo autem hoc fiat, Joannes Apoſtolus docet, dicens: 1. Joan. 5. 19. *Scimus quia ex Deo ſumus; & mundus totus in maligno poſitus eſt. Et ſcimus quoniam filius Dei venit, & dedit nobis ſenſum: ut cognoſcamus verum Deum, & ſimus in vero filio ejus.* Quod utique nunc eâdem potentiâ Dominus indeſinenter operatur, qui ait: Matth. 28. 20. *Ecce ego vobiſcum ſum omnibus diebus uſque ad conſummationem ſeculi.*

CAPUT XIV.

In nullo gratiæ operationem ab humana voluntate præveniri.

UT ergo miſericordiam Dei quæramus; Rom. 9. 15. Dei miſericordia eſt, qui ait: *Miſerebor cui miſertus ero, & miſericordiam præſtabo cui miſericordiam præſtitero.* Unde mirè per Jeremiam idem Dominus manifeſtat, quod Dei gratiam nemo præveniat merito ſuo, ſed propter dilectionem qua Deus diligit, etiam averſos ad miſericordiam trahi: Jerem. 31. 3. *Dilectione*, inquit, *æterna dilexi te: propterea traxi te ad miſerationem; quia ædificabo te, & ædificaberis virgo Iſraël.* Cui ſententiæ Joannes quoque Apoſtolus congruit, dicens: 1. Joan. 4. 10. *Non quaſi nos dilexerimus Deum, ſed quoniam ipſe dilexit nos.* Et infrà: Ibid. 19. *Nos ergo diligamus: quoniam Deus prior dilexit nos.* Paulus quoque Apoſtolus in eadem eſt ſententia, dicens in Epiſt. ad Timoth. 2. 2. Tim. 1. 8. *Collabora Evangelio ſecundùm virtutem Dei qui nos liberavit, & vocavit vocatione ſancta: non ſecundùm opera noſtra, ſed ſecundùm propoſitum ſuum & gratiam, quæ data eſt nobis ante tempora æterna.* Ad Titum etiam ſcribens, docet, nullo bono hominis merito Dei gratiam Tit. 3. 3. præveniri: *Eramus*, inquit, *& nos inſipientes aliquando, increduli, errantes, ſervientes deſideriis & voluptatibus variis, in malitia & invidia agentes, odibiles, odientes invicem. Cùm autem benignitas & humanitas apparuit Salvatoris noſtri: non ex operibus juſtitiæ quæ fecimus nos, ſed ſecundùm ſuam miſericordiam ſalvos nos fecit, per lavacrum regenerationis Spiritus ſancti: quem effudit abundè in nos per Jeſum Chriſtum Salvatorem noſtrum, ut juſtificati gratia ipſius, hæredes ſimus ſecundùm ſpem vitæ æternæ.* Omnis igitur illuminatarum mentium pius motus, alienari quidem non poteſt à propria hominis voluntate; Siquidem nihil rectè faciet, niſi quod volens egerit: ſed ut ad id quod æquum & utile eſt animi tendat intentio, de illius æternæ & incommutabilis voluntatis inſpiratione concipitur: Et ſicut arte medici fit in oculis caligantibus, ut poſſint videre quod non vident, nec tamen non ipſorum eſt viſio, quam medicina contulerit; ita in cordibus tardis & hebetibus, per Spiritum ſanctum acies obducta tergitur, & de vero lumine tenebroſæ jam & deficientes lucernæ lumen accipiunt; nec tamen niſi ipſarum erit, quicquid fulgoris acceperint. Unde Luc. 12. 49. dicit Dominus: *Ignem veni mittere in terram; & quid volo niſi ut ardeat?* Et idem jubet, Luc. 12. 35. ut lucernæ noſtræ ſint ſemper ardentes; ut ſcilicet ſuperno igne accenſus animus non tepeſcat, ſed ſtudeat ſemper ardere: ac ſi vigorem ejus aliqua turbarit adverſitas, undè cœpit inflammari, indè poſcat igniri.

Quomodo noſtrum eſt, quod in nobis operatur Spiritus ſanctus.

CAPUT XV.

Ideò dari præceptum, ut præcipientis quæratur auxilium cui homo obediendo cooperetur.

PRoinde quia manifeſtiſſimè, & Prophetica, & Evangelica, & Apoſtolica doctrina, nec ſuperbos nos vult eſſe, nec deſides; cooperatores nos eſſe oportet gratiæ Dei, ut illam excitantem, juvantem, locupletantem, & quotidie provehentem, vigilanter & ſobriè ſubſequamur, nunquam ceſſantes ab actione gratiarum: quia inter ſecunda vitæ iſtius & adverſa, quibus gemina ſemper tentatione pulſamur, ſi proficimus, indè alimur; ſi ſtamus, inde ſubſiſtimus; ſi recidimus, inde reparamur. Dicit enim Spiritus per Prophetam David: Pſal. 36. 23 *A Domino greſſus hominis dirigentur, & viam ejus volet. Cum ceciderit non collidetur: quia Dominus ſupponit manum ſuam.* Ibid. 24. Non itaque fruſtrà præcipitur ut boni ſimus, cum dicitur: *Declina à malo, & fac bonum.* Sed nec fruſtrà per Jeremiam dicit Dominus: Jerem. 32. 40. & 41. *Timorem meum dabo in cor eorum. Et viſitabo eos, ut bonos eos faciam.* Nec ſuperflua erat præceptio Pauli Apoſtoli ad Romanos dicentis: Rom. 12. 21. *Noli vinci à malo, ſed vince in bono malum:* cùm Corinthiis dicat: 2. Cor. 13. 7. *oramus autem ad Deum, ut nihil mali faciatis.* In omnibus enim monitis Dei atque mandatis, una eadémque ratio eſt & divinæ gratiæ, & humanæ obedientiæ: nec ob aliud unquam datur præceptum, niſi ut quæratur præcipientis auxilium. Voces enim docentium, & literæ paginarum, quæ ad eruditionem audientium vel legentium Deo ſerviunt, non carent ejus virtute cui ſerviunt: & quando id quod jubetur, ab obediente perficitur, tunc effectus divini operis declaratur.

Nec ſuperbi nec deſides ſint Chriſtiani.

Obedientia divinæ operationis indicium.

CAPUT XVI.

Quantopere cavenda ſit in bonis operibus elatio, quæ omnia corrumpit.

VIgilant autem tentatoris inſidiæ, ut ubi proficit devotio, ſubrepat elatio; & ut homo de bono opere in ſe potiùs quàm in Domino glorietur: ſed ſolicitudo nos Apoſtoli contra hoc periculum monet, dicens: Philip. 2. 12. *Cum timore & tremore veſtram ſalutem operamini. Deus eſt enim qui operatur in vobis, & velle, & operari pro bona voluntate.* Quantò ergo excellentiùs in mandatis Dei quique proficiunt, tantò majores habent cauſſas formidinis & tremoris: ne de ipſis probitatis augmentis mens ſibi conſcia, & laudis avida, in ſuperbiæ rapiatur exceſſus, & fiat immunda vanitate, dùm ſibi videtur clara virtute. Sed contra hoc periculum quid beatus Petrus in prima Epiſtola prædicet, audia-

Sanctis ſuperbia timenda.

1. Petr. 4. 11.

mus: *Si quis*, inquit, *loquitur, tanquam ſermones Dei: ſi quis miniſtrat, tanquam ex virtute quam adminiſtrat Deus: ut in omnibus honorificetur Deus per Jeſum Chriſtum, cui eſt gloria & imperium in ſæcula.* Item in Epiſtola ſecunda: *Gratia*, inquit, *vobis adimpleatur in recognitione Domini noſtri Jeſu Chriſti, qui nunc omnia nobis divinâ virtute ſuâ, quæ ad vitam & pietatem pertinent, donavit per agnitionem ſuam, qui vocavit nos propria gloria virtute: per quam maxima nobis & precioſa promiſſa donavit: ut per hæc efficiamini divinæ conſortes naturæ, fugientes ejus, quæ in mundo eſt, concupiſcentiæ corruptionem.* Si ergo omnia quæ ad vitam & pietatem pertinent, Deus nobis divinâ ſuâ virtute donavit; nihil magis fugiendum eſt quàm appetitus hujus concupiſcentiæ, quæ virtutem negat divini operis, amore propriæ dignitatis: Et cùm aliæ cupiditates ea tantùm bona quibus adverſantur, imminuant, hæc dùm omnia ad ſe trahit, ſimul univerſa corrumpit. Cùm itaque totius ſuperbiæ generale nomen odioſum ſit: ſive illa de honore ſuo, ſeu de nobilitate, vel immodicis opibus intumeſcat: hæc pars ipſius omnibus tentationibus nocentior invenitur, quæ videtur iis quas perditas cupit, amica eſſe virtutibus. Sed quia ſublimiora quæque graviùs corruunt: gaudet princeps ſuperbiæ, eos quos potuerit ſuâ impulſione proſternere, ad celſiora creviſſe.

2. Petr. 1. 2.

Nulla pars ſuperbiæ nocentior, quàm de operibus bonis elatio.

CAPUT XVII.

Per humilitatem homo verè Deo ſubditur & unitur.

HUic autem malo firmiſſimum bonum humilitatis occurrit. Quam ideò diximus veram: quia omnium virtutum inexpugnabilis fortitudo, & quædam ſuorum eſt vita membrorum. Diſcernimus enim illam ab iis officiis quæ poteſt etiam cum mundi ſapientibus habere communia: & in eo proprietatem ipſius definimus: Quod per omnia Deo ſubditur. Nec poteſt quicquam de meritis ſuis perdere, quorum cauſſas atque profectus non in ſe, ſed in ſuo autore conſtituit. Dignum quippè eſt, ut imago Dei Deo ſplendeat, & indè pulchra, indè ſit comta, dicens: *Signatum eſt ſuper nos lumen vultus tui Domine*; alioquin adultera eſt, & à divino aliena conjugio, ſi alterius cujuſquam decorem in ſpeculo ſui cordis oſtentat, aut ullis aliis monilibus acquieſcit ornari, niſi illis quæ de theſauris ſponſi per ſancti Spiritus pignus accepit.

Alia humilitatis officia, alia ipſa humilitas.

Pſal. 4. 7.

CAPUT XVIII.

Demetriadi magis humilitate opus eſſe, propter & virginitatis puritatem, & familiæ ſplendorem.

SI autem quælibet anima Chriſtiana hujus debet continentiæ ſoliditate muniri, quia omnes nuptiale ſacramentum in quocunque vocationis ſuæ ordine ſuſceperunt; quantò magis perſonæ tuæ dignitas præſidio hujus virtutis armanda eſt, cui de opulentiſſimis gratiæ Dei donis tam multiplex ſe ingerit materia gloriandi. Quamvis enim communis tibi ſit cum multarum virginum puritate virginitas, non tamen facilè reperitur, quæ poſſit tibi magnificentiâ domus & ſplendore antiquiſſimæ familiæ comparari. De quibus ut non ſuperbias, nec tibi hoc ipſum, quod eis Chriſtum præpoſueris, aſcribas; ipſa eſt vera humilitas, vera charitas, vera virginitas. Ab omni quippè contaminatione mens libera eſt, quæ ſive in ſe, ſive in proximo nihil diligit, niſi quod ex Deo eſſe novit. Nam amare aliquid quod non ex opere & Spiritu Dei ſit, non eſt caſta dilectio: & ſufficit tentatori ſublimes & claras animas hac illuſione violaſſe, ut quas ad illicita non impulit, placendo ſibi de elatione dejecerit.

Vera virginitas in humilitate.

Nihil diligere niſi quod ex Deo eſt.

CAPUT XIX.

Sine charitate, quæ non quærit quæ ſua ſunt, nihil prodeſſe.

DE hac charitate ſine dubio Apoſtolus loquebatur, & iſtius proprietatem ſubtiliſſimis diſcretionibus eliquabat, dicens: *Si linguis hominum loquar & Angelorum, charitatem autem non habeam, factus ſum velut æs ſonans, aut cymbalum tinniens. Et ſi habuero prophetiam, & noverim myſteria omnia, & omnem ſcientiam, & habuero omnem fidem, ita ut montes transferam, charitatem autem non habeam, nihil ſum. Et ſi diſtribuero in cibos pauperum omnes facultates meas, & ſi tradidero corpus meum ut ardeam, charitatem autem non habuero, nihil mihi prodeſt.* In quarum definitionum formula multo laboraremus obſcuro niſi ſequentia demonſtrarent quæ eſſet ſpecies iſtius charitatis, cui ſoli tot operum labores, tot virtutum merita non perirent. Eſto enim ut multiplex loquendi peritia, quæ non ſolùm ad omnem humanam facundiæ artem, ſed etiam ad angelici eloquii pervenerit facultatem, ſi charitate careat, inutili æris ſono & tinnitui ſit comparabilis cymbalorum: eſto ut habens prophetiam & ſcientiam, habens fidem dæmonibus imperantem, nihil ſit, quia charitate ſit vacuus; verum ut etiam ille ab hac eſſe poſſit alienus, qui in alimoniam pauperum ſuas diſtribuerit facultates, vel qui corpus ſuum igne torrendum pro Chriſti confeſſione tradiderit, incredibile videretur, niſi beatus Paulus hoc diceret. Qui tamen cum ejuſdem charitatis membra deſcriberet, doceretque qualis eſſet hæc virtus, ſine qua nullæ poſſint prodeſſe virtutes: *Charitas*, inquit, *patiens eſt, benigna eſt: charitas non æmulatur, non agit perperam, non inflatur, non eſt ambitioſa, non quærit quæ ſua ſunt*, & reliqua.

1. Cor. 13. a

1. Cor. 13. 4.

CAPUT XX.

Vanam proprii meriti gloriam omne eſſe peccato nocentiorem.

INflatio ergo & ambitio, & propriorum bonorum ſuperba defenſio poſſunt deſtruere

eleemoſinas, poſſunt evacuare martyria: ſi & magnas opes amore quis humanæ laudis effundat, & ſæva ſupplicia, non ea fortitudine quam Deus tribuit, ſed eâ quam de ſe præſumſit, excipiat. Hoc eſt enim propriâ fiduciâ inflari; hoc vanam gloriam quibuſlibet ambire diſpendiis; hoc poſtremò eſt, nolle habere quæ Dei ſunt, & ibi ſuum conſtituere meritum, ubi divinum ceſſarit auxilium. Hæc ſuperbia omni peccato nocentior, omni genere eſt elationis inſanior. * A quibuſlibet enim lapſibus delictorum faciliè ſurgitur, quando opem à reparatore ſuo poſcit eliſus. Huic autem ruinæ nihil ſubvenit: quia aut difficilè peccatum ſuum ſuperbus agnoſcit, aut etiam ſi intellexerit non currit ad medicum, ſed de ſe ſibi remedium pollicetur: nec unquam ibi proficit cura, ubi morbus eſt ipſa medicina.

** F. inſanabilior.*

CAPUT XXI.

Superbiæ virus ſola humilitate & charitate, quæ ſe invicem complectuntur excludi.

Hinc autem corruptiſſimum peſtilentiæ ipſius flatum, ſpiritus veræ humilitatis, & veræ charitatis excludit: in nullo enim hæ virtutes ab invicem dividuntur, & ambarum tam indiſcreta connexio eſt, ut qui in una earum conſtruitur, ſimul utrâque potiatur. Sicut enim pars charitatis eſt humilitas, ita pars humilitatis eſt charitas. Et ſi illa recolamus, quæ ſine bono charitatis infructuoſa eſſe Apoſtolus definivit, inveniemus eadem ſimilem habere vanitatem 1, ſi eis humilitas vera defuerit. Quem enim fructum habebit, aut cum inflatione ſcientia, aut cum humana gloria fides, aut cum jactantia largitas, aut cum elatione martyrium? Undè quia in diſtrictionem ſuperbiæ, & humilitas tendit, & charitas; de utraque habeatur dictum, quicquid de una eſt diſputatum.

Pars humilitatis charitas & viciſſim.

1. *Similem habere vanitatem.*) In omnibus Codicibus excuſis legitur, *charitatem*, quod quam à mente Autoris alienum ſit, nemo non videt. Aliquis in margine hujus loci tomo 3. opuſculorum de gratia Lovanii a. 1648 editorum ſcripſit *veritatem*, quod & ſi ſenſum aliquem efficere queat, cenſeo tamen commodius aptiúſque *vanitatem*, vel *inutilitatem*, aut aliam ejuſdem energiæ vocem ſubſtitui debere, ut ex contextus ſerie quiſque intelliget.

CAPUT XXII.

Nihil boni eſſe à nobis, quando nec ipſa recta oratio.

Supereſt nunc, ſacratiſſima Dei Virgo, ut ſobrio caſtóque judicio ſancti cordis tui arcam diſcutias, & aculeo totius elationis obtrito, inveſtiges in te atque dinumeres, quæ & qualia tibi ſponſus tuus dona contulerit: quæ à me non oportuit recenſeri, ne aut plura congererem, aut pauciora percurrerem. Verecundiæ enim tuæ onerosa foret etiam vera laudatio, & ipſe contra diſputationem meam facerem, ſi cui ab humana gloria continentiam ſuaſiſſem, ad eandem te tuis præconiis incitarem. Ipſa ergo aulam tuæ mentis ingredere: & in ſecretario puriſſimæ conſcientiæ tuæ, qualia tibi repoſita ſint ornamenta circumſpice; & quicquid ibi ſplendidum, quicquid pulchrum pretioſúmque repereris, divini operis & muneris eſſe ne dubites, ita ut in omnibus bonis opulentiæ tuæ, & gratiam donatoris, & jus proprietatis agnoſcas. Accepiſti enim quæ habes, & quicquid tibi diligentiâ tui laboris accrevit, per ipſum tibi eſt auctum, per quem fuerat inchoatum. Itaque utendum tibi eſt eis quæ largitus eſt Deus: & ab eodem ſemper eſt petendum, ut donis ejus fideliter & ſcienter utatis. Quid enim nobis boni poteſt eſſe ſine ipſo; quandoquidem etiam ut rectè oremus, ex ipſo eſt, dicente Apoſtolo: *Nam quid oremus ſicut oportet, neſcimus; ſed ipſe Spiritus poſtulat pro nobis gemitibus inenarrabilibus. Qui autem ſcrutatur corda, ſcit quid deſideret Spiritus, quoniam ſecundum Deum poſtulat pro ſanctis.* Et ne dubium eſſet de quo ſpiritu loqueretur, jam ſuprà dixerat: *Non enim accepiſtis ſpiritum ſervitutis iterum in timore, ſed accepiſtis ſpiritum adoptionis filiorum, in quo clamamus: Abba, Pater. Itaque ipſe Spiritus teſtimonium reddit ſpiritui noſtro, quoniam ſumus filii Dei. Si autem filii, & heredes; hæredes quidem Dei, cohæredes autem Chriſti: ſi tamen compatimur, ut conglorificemur.*

Humana etiam diligentia & cooperatio Dei munus eſt.

Uſus gratiæ à gratia eſt.

Rom. 8 26.

Ibid. 15.

CAPUT XXIII.

Omnem rectum affectum, cogitatum, & ſermonem noſtrum eſſe à Deo.

Implet igitur Spiritus ſanctus organum ſuum: & tanquam fila chordarum tangit digitus Dei corda ſanctorum. Qui ideò cum die Pentecoſtes in Apoſtolos plebémque credentium, ſicut à Domino fuerat promiſſus, influeret, in ſpecie linguarum apparuit ignearum, & loquelis omnium nationum eos, ſuper quos inſederat, fecit effari: ut dubium non eſſet, per ipſius inſpirationem, utilem affectum, rationabilem ſermonem, animis fidelium miniſtrari; ſicut ipſe Dominus Diſcipulis ſuis inſinuavit, & dixit: *Cum autem tradent vos, nolite cogitare quomodo, aut quid loquamini: dabitur enim vobis in illa hora quid loquamini: Non enim vos eſtis qui loquimini, ſed Spiritus Patris, qui loquitur in vobis.* Quod non in ſolo magnarum tribulationum tempore credamus fieri, ſed etiam in pace præſtari; Audiamus Apoſtolum definientem, quod ipſæ quoque cogitationes noſtræ, niſi à Deo nobis inſitæ fuerint, rectæ eſſe non poſſint: *Fiduciam,* inquit, *talem habemus per Chriſtum ad Deum: non quod ſufficientes ſimus cogitare aliquid ex nobis, ſic quaſi ex nobis: ſed ſufficientia noſtra ex Deo eſt.*

Matt. 10. 19.

2. Cor. 3 4.

CAPUT XXIV.

Quicquid virtutis & charitatis ſancti habent in hac vita, à Deo habent: quoniam & in cœlo quicquid habituri ſunt, ab illo erit: ab eo portio, à quo erit plenitudo.

a 1. VNde cum ſanctorum animis ex Deo ſit utilis meditatio, juſta petitio, efficax actio; ex Deo ſit in fide firmitas, in tribulatione patientia, in perſecutione victoria; magna eſt in vera humilitate felicitas, cui Deus dilectio, Deus ſapientia, Deus conſilium, Deus fortitudo eſt. Nec dubiè iſta ſubjectio jam ex magna parte in illius futuræ beatitudinis eſt conſtituta conſortio, ubi *Deus erit omnia in omnibus:* (1.Cor.15.28.) quod ideò in hac vita ad plenum non poteſt obtineri, quia nondum mortale noſtrum induit immortalitatem, nec corruptio tranſiit in incorruptionem: caro adhuc contra ſpiritum, & contra carnem ſpiritus concupiſcit; nec invenitur in ullo hominum tanta concordia, ut legi mentis lex, quæ membris eſt inſita, non repugnet. Propter quod ex omnium ſanctorum perſonâ accipitur quod Joannes Apoſtolus ait: *Si dixerimus quoniam peccatum non habemus; nosipſos ſeducimus, & veritas in nobis non eſt*, (1.Joan.1.8.) Cum tamen idem ipſe dicat: *Qui natus eſt ex Deo, peccatum non facit: quoniam ſemen ipſius in eo manet, & non poteſt peccare, quoniam ex Deo natus eſt.* (1.Joan.3.9.) Utrumque ergo verum eſt: quia & nemo ſine peccato eſt, in eo quod nemo eſt ſine lege peccati: & qui natus ex Deo, peccatum non facit; quia per legem mentis, id eſt, per charitatem, quæ Dei ſemen eſt, peccatum non facit: (Charitas, Dei ſemen.) *Charitas* enim *operit multitudinem peccatorum:* (1.Petr.4.8.) & ſine qua nullum prodeſt bonum, per hanc deletur omne peccatum. Dùm igitur *corpus quod corrumpitur aggravat animam, & deprimit terrena inhabitatio ſenſum multa cogitantem*, (Sap.9.15.) non quidem obtinetur ut jam omnia in omnibus Deus ſit; quia nullus eſt ſine tentationis ſtimulo & ſine mutabilitatis incerto: ſed quia *omne datum optimum, & omne donum perfectum de ſurſum eſt, deſcendens à Patre luminum:* (Jac.1.17.) ſine dubio inde habetur virtutum omnium portio, unde habebitur plenitudo: & tantò quiſque eſt beatior, Deóque conjunctior, quantò plus in eo fuerit divinæ gratiæ, quàm actionis humanæ. (Beatior, quo plus divinæ gratiæ, quam actionis humanæ.) *Benedic* itaque *Domino in omni tempore, & laus ejus in tuo ore ſit ſemper:* (Pſal.33.2.) anima autem tua non acquieſcat niſi in Domino laudari. Superbi quidem refragabuntur; ſed manſueti hæc audient, & lætabuntur. (Pſal.33.3.)

1. *Unde cum ſanctorum animis ex Deo ſit utilis meditatio, juſta petitio, efficax actio; ex Deo ſit, &c.* In aliis omnibus hujus epiſtolæ editionibus pro *utilis* legebatur *ut illis*; quæ adeò levis immutatio cum vitioſa interpunctione totum ſenſum tam egregiæ ſententiæ ſubvertebat. Etſi porrò ex ſola conjectura eam reſtituimus; nihilo tamen minùs de emendatione ſecuri ſumus. Ne quis tamen ſurreptam ſibi antiquam lectionem queratur, en eam repræſentamus. *Unde cum ſanctorum animis ex Deo ſit ut illis meditatio juſta, petitio efficax, actio ex Deo ſit, in fide firmitas, &c.*

SANCTI

SANCTI LEONIS MAGNI PONTIFICIS ROMANI HUJUS NOMINIS PRIMI SERMONES

IN PRÆCIPUIS TOTIUS ANNI feſtivitatibus, ad Romanam plebem habiti.

SERMO PRIMUS.

In Octava Conſecrationis ejus. 1

1. Vide ad calcem hujus Sermonis novam de illo obſervationem.

SYNOPSIS.

I. *S. Leo abſens electus gratias pro beneficio rependit, & Eccleſiæ ſuæ preces ſolicitè poſtulat.*

II. *Nemini vel de juſtitia ſua præſumendum, vel de miſericordia Dei diffidendum.*

III. *Conventus Epiſcoporum in Octava Conſecrationis Romani Pontificis: in cujus ſede Petrus ſedet in ſucceſſoribus.*

CAP. I. Pſ. 144. 21. Ingrati eſt beneficia Dei tacere.

LAUDEM *Domini loquatur os meum*, & nomen ſanctum ejus anima mea ac ſpiritus, caro & lingua benedicat. Quia NON VERECUNDÆ, ſed ingratæ mentis indicium eſt, beneficia tacere divina; & ſatis dignum eſt, à ſacrificiis Dominicæ laudis obſequium conſecrati Pontificis inchoare. Pſ. 135. 24. Quia *in humilitate noſtra memor fuit noſtri* Dominus, & benedixit nobis: quia *fecit mihi mirabilia magna ſolus*, (Ibid. 5.) ut præſentem me cerneret veſtræ Sanctitatis affectio, quem fecerat neceſſitas longæ peregrinationis abſentem. Ago igitur Deo noſtro gratias, & ſemper acturus ſum pro omnibus quæ tribuit mihi. (S. Leo abſens, Deo ſolo auctore, eligitur.) Veſtri quoque favoris arbitrium debitâ gratiarum actione concelebro, evidenter intelligens, quantum mihi poſſint reverentiæ, amoris, & fidei ſtudia veſtræ dilectionis impendere, animarum veſtrarum ſalutem paſtorali ſolicitudine cupienti, qui tam ſanctum de me, nullis admodùm præcedentibus meritis, judicium protuliſtis. Obſecro igitur per miſericordias Domini, juvate votis, quem deſideriis expetiſtis, ut & Spiritus gratiæ maneat in me, & judicia veſtra non fluctuent. Præſtet in commune nobis omnibus pacis bonum, qui nobis unanimitatis ſtudia infudit: ut omnibus diebus vitæ meæ, in omnipotentis Dei ſervitium, & ad veſtra paratus obſequia, cum fiducia poſſim Dominum deprecari: *Pater ſancte, conſerva eos in nomine tuo, quos dediſti mihi*: (Ioan. 17. 11.) ſempérque proficientibus vobis ad ſalutem, magnificet anima mea Dominum, & in futuri retributione judicii ita mihi apud juſtum Judicem ſacerdotii mei ratio ſubſiſtat, ut vos mihi per bona opera veſtra ſitis gaudium, vos corona, (1. Theſſ. 2. 19.) qui bona voluntate ſincerum præſentis vitæ teſtimonium præſtitiſtis.

CAP. II.

Honorabilem igitur mihi, Dilectiſſimi, hodiernum diem fecit divina dignatio: quæ dum humilitatem meam in ſummum gradum[a] provehit, quod neminem ſuorum ſperneret, demonſtravit. UNDE ETSI neceſſarium eſt trepidare de merito, religioſum eſt tamen gaudere de dono: quoniam qui mihi oneris[a] eſt autor, ipſe mihi fiet[b] adminiſtrationis adjutor: & ne ſub magnitudine gratiæ ſuccumbat infirmus, dabit virtutem, qui contulit dignitatem. Recurrente igitur per ſuum ordinem die, quo me Dominus Epiſcopalis officii voluit habere principium[c], vera mihi in gloriam Dei cauſſa eſt lætandi: qui mihi, ut multum à me diligeretur, multa dimiſit; & ut mirabilem faceret gratiam ſuam, in eum munera ſua contulit, in quo meritorum ſuffragia non invenit. Quo opere ſuo Dominus, quid cordibus noſtris inſinuat, quidve commendat,

a *Ita Cod. Reg. & Vict. Al.* Honoris.

b Ipſe eſt, &c. *Cod. Reg.*

c *Ita Cod. Reg. & Vict. & Gaudivallenſis. Maſſonus in Leonis vita legit.* Principatû, *malè.*

In quo gratia mirabilior appareat, & quid induet.

niſi ut de joſtitia ſua nemo præſumat, & de ipſius miſericordia nemo diffidat, quæ tunc evidentiùs præeminet, quando peccator ſanctificatur, & abjectus erigitur. Neque enim de qualitate noſtrorum operum peodet cœleſtium menſura donorum: aut in iſto ſæculo, in quo *tota vita tentatio eſt*, hoc unicoique retribuitur, quod meretur: ubi ſi iniquitates Dominus obſervaret, nullus judicium ſuum ſuſtineret.

Iob. 7. 1.

Cap. III. Pſ. 33. 4.

Magnificate ergo, Dilectiſſimi, *Dominum mecum, & exaltemus nomen ejus in invicem*, ut tota ratio celebritatis hodiernæ ad laudem ſui referatur autoris. Nam qood propriè ad affectum animi mei pertinet, confiteor me plurimùm de omnium veſtrûm devotione gaudere. Cúmque hanc venerabilium conſacerdotum meorum ſplendidiſſimam frequentiam [a] video angelicum nobis in tot ſanctis ſentio intereſſe conventum. Nec dubito nos abundantiore hodiè divinæ præſentiæ gratiâ viſitari, quando ſimul adſunt, & uno lumine micant, tot ſpecioſiſſima tabernacula Dei, tot membra excellentiſſima corporis Chriſti. Nec abeſt, ut confido, ab hoc cœtu etiam beatiſſimi Apoſtoli Petri pia dignatio & fida dilectio: nec veſtram devotionem ille deſeruit, cujus nos reverentia congregavit. De veſtro itaque & ipſe gaudet affectu, & in conſortibus honoris ſui obſervantiam Dominicæ inſtitutionis amplectitur, probans ordinatiſſimam totius Eccleſiæ charitatem, quæ in Petri ſede Petrum ſuſcipit, & à tanti amore paſtoris nec in perſona tam imparis tepeſcit hæredis. Ut ergo hæc pietas, dilectiſſimi, quam erga humilitatem meam unanimiter exhibetis, fructum ſui ſtudii conſequatur, miſericordiſſimam Dei noſtri clementiam ſupplices obſecrate, ut in diebus noſtris expugnet impugnantes nos, muniat fidem veſtram, multiplicet devotionem ac dilectionem, augeat pacem, méque ſervulum ſuum, quem ad oſtendendas divitias gratiæ ſuæ gubernaculis Eccleſiæ voluit præſidere, ſufficientem tanto operi, & utilem veſtræ defenſioni [b] dignetur efficere & ad hoc tempora noſtræ ſervitutis extendere, ut proficiat devotioni, quod fuerit largitus ætati, per Chriſtum Dominum noſtrum, Amen.

(a) *Ita mſ. Gandiſval. & alii.* Frequentationem. *Cod. Reg. & 1. 18.*

Epiſcoporum conventus in Octava conſecrationis Rom. Pontif.

Petrus in Petri ſede.

b Ædificationi. *Cod. Reg. & Ganduvall.*

Pontificiis ſervitus eſt.

OBSERVATIO

In primum S. Leonis Sermonem.

Primum hunc S. Leonis Sermonem, velut in Anniverſario die Aſſumtionis dictum, ſub eodem, quo pridem gaudebat titulo, veteres editiones omnes ſecutus in prima mea editione reliqui, tametſi ſcrupulus nonnullus remorderet. Ut rem iterato examini ſubjicerem in cauſa fuere eruditorum è Societate virorum Joannis Garnerii & Daniëlis Papebrochii nova in eumdem Sermonem cogitata. Ille pagina 33. Libri Diurni Romanorum Pontificum, hæc ſcribit: *S. Leo in ipſo ſuæ Aſſumtionis die Sermonem hunc concioni* (quam ſecundæ Profeſſioni fidei Gregorii PP. II. inſertam dicit) *ſimilem fecit, niſi quod fidem Sermoni non perinde ſubjunxit, fortaſſe tunc nondum uſu receptum erat alteram profeſſionem edere, quam qua ad corpus S. Petri fiebat fortaſſe, quod magis reor, fides omiſſa fuit à Collectore Sermonum Leonis, propterea quòd forma communis erat, & à Symbolo Apoſtolica Romano non diverſa.* Et in appendice pag. 172. ſcribit vocem *Anniverſario* in titulum irrepſiſſe, quod *Sermo*, inquit, *ipſe docet ſeque habitum in ipſo Aſſumtionis die evidenter oſtendit... Enimverò ſi*, inquit, pag. 174. *Anniverſarius dies ſignificari debeat, & non ipſemet natalis, quorſum dicitur*: Obſequium conſecrati Pontificis inchoari? *Quorſum mentio* reditûs à longa peregrinatione? *Quorſum actio gratiarum pro electione? Quorſum præſentis temporis verbum* provehit, *ſi jam unum ſaltem annum, totum in Pontificali ſede tranſegiſſet.* Dictus igitur Sermo, ut putat, *recurrente electionis die, ut ſcilicet, qui electus fuerat feria 6. qua dies 29. Martii, ordinaretur eadem feria qua dies 10. Maii.*

Socii ſui opinionem Daniël Papebrochius in ſuo conatu ad Chronologiam ſummorum Pontificum, amplexus eſt, quoad eam partem quæ Sermonem ipſi conſecrationis diei aſſignat; ad alteram verò quæ Conſecrationem ipſam Feria VI. celebratam indicat, vidit vir doctiſſimus quàm immanis hallucinatio: cum ex Apoſtolorum doctrina & inſtitutione verum aſſerat Leo ipſe autoritatem conſuetudinis, quâ ſemper obſervatum, ut his qui conſecrandi ſunt ſacerdotali vel Levitica ordinatione, nunquam benedictio niſi in die Dominicæ Reſurrectionis, hoc eſt, die Dominica, tribuatur.

V. Epiſt. XI al. LXXXI. ad Diſcorum c. 1.

Certum eſt mihi pariter diei Anniverſario aſſignari non poſſe primum iſtum Sermonem, ſed nec ipſi Conſecrationis diei adſcribi debere manifeſtum faciunt vel hæc ſola Leonis verba: Recurrente igitur per ſuum Ordinem die, *quo me Dominus Epiſcopalis Officii voluit habere Principium, &c.* Principium enim Epiſcopalis Officii Ordinationem eſſe nemo non videt; recurrentem verò per ſuum Ordinem hujus principii ſeu Ordinationis diem, eſſe alteram Dominicam quæ Ordinationem proximè ſecuta eſt, ſeu Octavam ab Ordinatione diem, neceſſe eſt aſſerere, ut Leo cum Leone concordet. In ipſa igitur Ordinationis ſolemnitate, ſeu in die Octava, quæ pars & clauſula illius erat, dictum putò primum hunc S. Leonis Sermonem, recurrente Conſecrationis die *per Ordinem ſuum*, hoc eſt, poſt elapſos ſeptem hebdomadæ dies, primo ſeu Dominico die per Ordinem dierum redeunte. Quod profectò in alium ſenſum trahi non poteſt, ſi ſemel conſtet de Anniverſario die explicari non poſſe, ut revera conſtat ex tota Sermonis ipſius ſerie.

Novam hanc opinionem confirmat vetus codex Bibliothecæ Bodleianæ, in Academia Oxonienſi, ad quem Leonis noſtri Sermones & Epiſtolas plures contulerat vir doctiſſimus Edmundus Bernardus in eadem Academia Savilianus Aſtronomiæ Profeſſor, collectáſque ex illo codice varias Lectiones ad me olim miſerat. Codicis antiquitatem commendat hæc inſcriptio in fronte conſpicua, *In nomine Dei ſummi incipiunt Tractatus, quos a die Ordinationis ſua per continuum quinquennium Beatiſſimus Papa Leo dixit ad populum.* Totus vetuſtatem ſpirat titulus iſte, indicátque Sermones ſeu *Tractatus* (quæ vox Leonis ævo familiaris) deſcriptos fuiſſe ex Codice Pontificia iſtius ætate exarato. Cum enim ex ipſis Sermonibus nulla indicia prodeant quibus appareat quo quiſque anno dictus fuerit, oportet ut ſtatim ferè poſt quinquennium illud deſcriptum ſit primum Codicis iſtius exemplar. In eo autem Codice primi Sermonis titulus eſt non, *In anniverſario*, ut in conſequentium capite habetur, ſed *Sermo 1. de Ordinatione ſua*: qui ſolus *in die Ordinationis*, ut prior titulus indicat, haberi potuit, nimirum *in die recurrente*, quemadmodum dixit Leo ipſe, ſeu in Octava die.

Porrò rectè poſt expletam ſolemnitatem Ordinationis *obſequium conſecrati Pontificis inchoari* dicit: Nam ipſe quidem Ordinationis dies *principium Epiſcopalis*

Officii fuit, ut diſertis verbis habet Leo; at non inchoatio obſequii ſeu exercitium ſuſcepti muneris, quod tam ſolemnis diei, diuturnis precibus ac prolixis ceremoniis occupatæ ſpatia non ſinebant.

Cæterùm hoc ſemel conſtituto, conſuetudo celebratæ Octava die conſecrationum Pontificum ſolemnitatis innoteſcit quam aliunde notam haberi non memini. Sed ita fieri ſolitum facilè perſuadent & annua Conſecrationis feſta religiosè celebrata, & ſimilis conſuetudo celebratæ diei Octavæ Conſecrationis baptiſmalis fidelium, imò & dedicationis ſacrarum Baſilicarum, quæ poſtrema etiam hodie perſeverat e ſi Ordinatione Pontificia longè inferior ſit Templorum dedicatio.

SERMO II.

In anniverſario die aſſumtionis ejuſdem ad ſummi Pontificis munus. II.

SYNOPSIS.

I. *Ad Deum referendus honor Sacerdotii: Hujus figura in Melchiſedech præceſſit: utriuſque diſcrimen.*

II. *Quàm impar tanto oneri humana infirmitas: Chriſtus Eccleſiam ſemper regit, qui eam ſuper fidem in Petro laudatam fundavit.*

III. *Petri elogia, qui Eccleſiæ curam etiam nunc non deſerit. Quo ſenſu Petra & fundamentum.*

IV. *Petrus in ſucceſſoribus honorandus: Primas omnium Epiſcoporum: Profectus gregis, laus Paſtoris.*

Cap. I. Omnes Epiſcopos ac Presbyteros ſuæ conſecrationis anniverſariū colere cōgruum eſt.

QUoties nobis miſericordia Dei donorum ſuorum dies renovare dignatur, juſta, Dilectiſſimi, & rationabilis cauſſa eſt lætandi, ſi officii origo ſuſcepti ad laudem ſui teſtetur auctoris. Hanc enim obſervantiam omnibus quidem ſacerdotibus congruam, ſed mihi neceſſariam maximè eſſe cognoſco, qui [a] reſpiciens ad exiguitatis meæ tenuitatem, & ad ſuſcepti muneris magnitudinem, etiam ego illud propheticum debeo proclamare: *Domine, audivi auditum tuum, & timui: conſideravi opera tua, & expavi.* Quid enim tam inſolitum [b], tam pavendum, quàm labor fragili, ſublimitas humili, dignitas non merenti? Et tamen non deſperamus, neque deficimus, quia non de nobis, ſed de illo præſumimus, qui operatur in nobis. Unde & Davidicum Pſalmum, Dilectiſſimi, non ad noſtram elationem, ſed ad Chriſti Domini gloriam conſonâ voce cantavimus. Ipſe eſt enim, de quo propheticè ſcriptum eſt: *Tu es Sacerdos in æternum ſecundùm ordinem Melchiſedech*: hoc eſt, *non ſecundùm ordinem Aaron*, cujus ſacerdotium per propaginem ſui ſeminis currens, temporalis miniſterii fuit, & cum veteris teſtamenti lege ceſſavit; ſed *ſecundùm ordinem Melchiſedech*, in quo æterni Pontificis forma præceſſit. Et dum quibus parentibus ſit editus, non refertur, in eo ille intelligitur oſtendi, cujus generatio non poteſt enarrari. Denique cùm hujus divini ſacerdotii ſacramentum etiam ad humanas pervenit functiones, non per generationum tramitem curritur, [c] nec quod caro & ſanguis creavit, eligitur; ſed ceſſante privilegio patrum, & familiarum ordine prætermiſſo, eos Rectores Eccleſia accipit, quos Spiritus ſanctus præparavit: ut in populo adoptionis Dei, cujus univerſitas ſacerdotalis atque regalis eſt, non prærogativa terrenæ originis obtineat unctionem, [1] ſed dignatio cœleſtis gratiæ gignat antiſtitem.

a Al. quoniam.

Abac. 3. 2.

b Solicitū Cod. Bodleian. & Gaudiv. ad marg.

Pſalmus 109. in ſolemnitate conſecrat. Pontif. decantatus.

Hebr. 7. 11. Ordo Melchiſedech Expoſitus.

c Al. Curritur.

Electio Epiſcoporum quam aliena à carne & ſanguine eſſe debeat.

Quamvis ergo, Dilectiſſimi, nos ad explendam noſtri officii ſervitutem, & infirmi inveniamur & ſegnes, dum ſi quid devotè & ſtrenuè agere cupimus, ipſius noſtræ conditionis fragilitate tardamur; habentes tamen inceſſabilem propitiationem omnipotentis & perpetui Sacerdotis, qui ſimilis noſtri, æqualis Patri, divinitatem uſque ad humana ſubmiſit, humanitatem uſque ad divina provexit, dignè & piè de ipſius conſtitutione gaudemus: quoniam etſi multis paſtoribus curam ſuarum ovium delegavit, ipſe tamen dilecti gregis cuſtodiam non reliquit. De cujus principali æternóque præſidio, etiam Apoſtolicæ opis [d] munimen accepimus, quod utique ab opere ſuo non vacat: & firmitas fundamenti, cui totius Eccleſiæ ſuperſtruitur altitudo, nulla incumbentis ſibi templi mole laceſſit. Soliditas enim illius fidei, quæ in Apoſtolorum principe eſt laudata, perpetua eſt [2]: & ſicut permanet quod in Chriſto Petrus credidit, ita permanet quod in Petro Chriſtus inſtituit. Cùm enim, ſicut Evangelica lectione reſeratum eſt, interrogaſſet Dominus diſcipulos, quem ipſum, multis diverſa opinantibus, crederent, reſpondiſſetque beatus Petrus, dicens: *Tu es Chriſtus filius Dei vivi*: Dominus ait: *Beatus es Simon Bar-Jona, quia caro & ſanguis non revelavit tibi, ſed Pater meus, qui in cælis eſt. Et ego dico tibi, quia tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam, & portæ inferi non prævalebunt adverſus eam. Et tibi dabo claves regni cælorum. Et quodcumque ligaveris ſuper terram, erit ligatum & in cælis. Et quodcumque ſolveris ſuper terram, erit ſolutum & in cælis.*

Cap. II.

Non ſoli Petro cura ovium delegata.

d Ita vet. cod. Vall. & Gaudiv. al. Apoſtolici operis.

Eccleſia ſuper fidē in Petro laudatam, fundata.

Matt. 16. 16.

1. *Obtineat unctionem.*) Manifeſtum eſt, ni fallor, ex hoc loco materialem Epiſcoporum unctionem jam tum in uſu fuiſſe in ordinatione Epiſcopali apud Romanam ſaltem Eccleſiam. Si quidem apud Leonem idem eſt *obtinere unctionem* ac fieri Epiſcopum: quod de ſola ſpiritali unctione ſi intelligeretur, valdè ambiguum eſſet. Eſt & in ſermone ſequenti cap. 1. non abſimilis mentio magis tamen obſcura, materialis unctionis. Vide etiam Serm. 8. de Paſſione Dom. cap. 7. *Nunc*, inquit, *& ordo clarior levitarum, & dignitas amplior ſeniorum, & ſacratior eſt unctio Sacerdotum.* Ad exteriorem etiam Sacerdotum unctionem manifeſtè alludit in ſubſequenti Sermone, cum de ſpiritali omnium baptizatorum ſeu fidelium unctione Sermonem facit c. 1. *Omnes in Chriſto regeneratos Sancti ſpiritus unctio conſecrat Sacerdotes*.. Et infra: *Effuſo benedictionis unguento*, &c.

2. *Perpetua eſt.*) Explicat verba Chriſti Domini, quæ conſequenter deſcribit, aſſeritque ſoliditatem fidei, quæ in Petro laudata eſt, eſſe Petram illam ſuper quam ſe Eccleſiam ædificaturum promittit, & adverſus quam portæ inferi non prævalebunt, *quia perpetua eſt* & ut loquitur cap. 3. *Firmitatem Petræ*, *quæ nullis impulſionibus quatiatur, accepit, ita ut eam neque hæretica unquam pervertere pravitas, nec pagana potuerit ſuperare perfidia.* In eundem ſenſum eadem verba exponit ſerm. 3. cap. 2. & 3. Serm. 60. ſeu de Paſſ. 11. cap. 2.

Manet ergo diſpoſitio veritatis, & beatus Petrus in accepta fortitudine petræ perſeverans, ſuſcepta Eccleſiæ gubernacula non reliquit. Sic enim præ cæteris eſt ordinatus, ut dum Petra dicitur, dum Fundamentum pronunciatur, dum regni cœlorum Janitor conſtituitur, dum ligandorum ſolvendorúmque arbiter, manſura etiam in cœlis judiciorum ſuorum definitione, præficitur, qualis ipſi cum Chriſto eſſet ſocietas, per ipſa appellationum ejus myſteria noſceremus. Qui nunc pleniùs & potentiùs ea, quæ ſibi commiſſa ſunt, peragit, & omnes partes officiorum atque curarum in ipſo & cum ipſo, per quem eſt glorificatus, exequitur. Si quid itaque à nobis rectè agitur, rectéque diſcernitur, ſi quid à miſericordia Dei quotidianis ſupplicationibus obtinetur, illius eſt operum atque meritorum, cujus in Sede ſua vivit poteſtas, & excellit autoritas. Hoc enim obtinuit, Dilectiſſimi, illa confeſſio, quæ à Deo Patre Apoſtolico inſpirata cordi, omnia humanarum opinionum incerta tranſcendit, & firmitatem petræ, quæ nullis impulſionibus quateretur, accepit. In univerſa namque Eccleſia: *Tu es Chriſtus filius Dei vivi*, quotidie Petrus dicit: & ómnis lingua, quæ confitetur Dominum, magiſterio hujus vocis imbuitur. Hæc fides diabolum vincit, & captivorum ejus vincula diſſolvit. Hæc erutos mundo inſerit cœlo, & portæ inferi adverſus eam prævalere non poſſunt. Tanta enim divinitus ſoliditate munita eſt, ut eam neque hæretica unquam perrumpere [a] pravitas, nec pagana potuerit ſuperare perfidia.

Cap. III. Petrus Eccleſiæ gubernacula non reliquit. Ejus privilegia.

Confeſſio Petri inconcuſſa.

Adverſus fidem nihil prævalet.

a Ed. Codic. Corrumpere, & Gaudiival.

Cap. IV.

His itaque modis, Dilectiſſimi, rationabili obſequio celebratur hodierna feſtivitas; ut in perſona humilitatis meæ ille intelligatur, ille honoretur, in quo & omnium paſtorum ſolicitudo cum commendatarum ſibi ovium cuſtodia perſeverat, & cujus etiam dignitas in indigno hærede non deficit. Unde venerabilium quoque fratrum & conſacerdotum meorum deſiderata mihi & honoranda præſentia hinc ſacratior eſt atque devotior, ſi pietatem hujus officii, in quo adeſſe dignati ſunt, ei principaliter deferunt, quem non ſolum hujus Sedis præſulem, ſed & omnium Epiſcoporum noverunt eſſe primatem. Cùm ergo cohortationes noſtras auribus veſtræ ſanctitatis adhibemus, ipſum vobis, cujus vice fungimur, loqui credite; quia & illius vos affectu monemus, & non aliud vobis, quàm quod docuit, prædicamus: obſecrantes, ut ſuccincti lumbos mentis veſtræ caſtam & ſobriam vitam in timore Dei ducatis, nec concupiſcentiis carnis, mens principatus ſui oblita, conſentiat. Brevia & caduca ſunt terrenarum gaudia voluptatum, quæ ad æternitatem vocatos, à ſemitis vitæ conantur avertere. Fidelis ergo & religioſus animus, ea quæ ſunt cœleſtia, concupiſcat, & divinarum promiſſionum avidus, in amorem ſe incorruptibilis boni, & in ſpem veræ lucis attollat. Certi autem eſtote, Dilectiſſimi, quòd labor veſter, quo vitiis reſiſtitis, & carnalibus deſideriis repugnatis, placens in conſpectu Dei eſt atque pretioſus, nec ſolùm vobis, ſed etiam mihi apud Dei miſericordiam profuturus: quia de profectu Dominici [a] gregis gloriatur cura paſtoris. *Corona enim mea*, ſicut Apoſtolus ait, *& gaudium vos eſtis*: ſi fides veſtra, quæ ab initio Evangelii in univerſo mundo prædicata eſt, in dilectione & ſanctitate permanſerit. Nam licet omnem Eccleſiam, quæ in toto eſt orbe terrarum, cunctis oporteat florere virtutibus, vos tamen præcipuè inter cæteros populos decet meritis pietatis excellere, quos in ipſa Apoſtolicæ petræ arce fundatos, & Dominus noſter Jeſus Chriſtus cum omnibus redemit, & beatus Apoſtolus Petrus præ omnibus erudivit. Per eundem Chriſtum Dominum noſtrum, Amen.

Epiſcoporum concurſus.

Primatus Petri, cujus Romani Pontifices Vicarii ſunt.

a Viſſ. Cod. deles. Dominici

1. Theſſ. 2. 19.

Rom. 1. 8.

Romana Eccleſia arx Apoſtolicæ Petræ.

SERMO III.

In anniverſario die ejuſdem aſſumtionis III.

SYNOPSIS.

I. *Feſtivitatem hanc omnibus eſſe communem Chriſtianis, qui & reges ſunt & Sacerdotes.*

II. *Quanta Petro præ cæteris ſint collata: Eccleſiam in fide ab ipſo prædicata eſſe fundatam.*

III. *Tranſit in alios Apoſtolos poteſtas clavium, quam omnes in Petro acceperunt: pro eorum pariter fide Chriſtus oravit.*

IV. *Petri precibus & ſolicitudini deberi, quicquid bene à ſucceſſoribus ejus agitur.*

Cap. I.

GAudeo, Dilectiſſimi, de religioſo veſtræ devotionis affectu, & Deo gratias ago, quòd in vobis pietatem Chriſtianæ unitatis agnoſco. Sicut enim ipſa frequentia veſtra teſtatur, intelligitis hujus diei recurſum ad communem lætitiam pertinere; & honorem celebrari totius gregis per annua feſta paſtoris. Nam licet univerſa Eccleſia Dei diſtinctis ordinata ſit gradibus, ut ex diverſis membris ſacrati corporis ſubſiſtat integritas: *Omnes* tamen *in Chriſto unum ſumus*: nec quiſquam ab alterius ita eſt diviſus officio, ut non ad connexionem pertineat capitis cujuſlibet humilitas portionis. In unitate igitur fidei atque baptiſmatis, indiſcreta nobis ſocietas, Dilectiſſimi, & generalis eſt dignitas, ſecundùm illud beatiſſimi Petri Apoſtoli, cui iſte ſermo debet famulari [a]: *Et ipſi tanquam lapides vivi ſuperædificamini in domos ſpiritales, ſacerdotium ſanctum, offerentes ſpiritales hoſtias acceptabiles Deo per Jeſum Chriſtum.* Et infrà: *Vos autem genus electum, regale ſacerdotium, gens ſancta, populus acquiſitionis.* Omnes enim in Chriſto regeneratos, crucis ſignum efficit Reges, ſancti verò Spiritus unctio conſecrat ſacerdotes: ut præter iſtam ſpecialem noſtri miniſterii ſervitutem, univerſi ſpiritales [b] Chriſtiani agnoſcant ſe regii generis, & ſacerdotalis officii eſſe conſortes. Quid enim tam regium, quàm

1. Cor. 12. 13.

a ita MS. Cod. al. Apoſtoli ſacratiſſima voce dicentis.

1. Petr. 2. 5.

Sacerdotium quomodo competat omnibus Chriſtianis.

b add. vulg. ed. & Gaudival. mſ. & rationales.

ſubditum Deo animum ſui corporis eſſe rectorem? Et quid tam ſacerdotale, quam vovere Domino conſcientiam puram, & immaculatas pietatis hoſtias de altari cordis offerre? Quod cum omnibus per Dei gratiam commune ſit factum, religioſum tamen nobis atque laudabile eſt, de die provectionis noſtræ, quaſi de proprio honore gaudere: ut unum celebretur in toto Eccleſiæ corpore Pontificii ſacramentum, quod effuſo benedictionis unguento, copioſius quidem in ſuperiora profluxit, ſed non parcè etiam in inferiora deſcendit.

Cap. II. Quum itaque, Dilectiſſimi, de conſortio iſtius muneris magna ſit nobis materia communium gaudiorum, verior tamen nobis & excellentior erit cauſſa lætandi, ſi non in noſtræ humilitatis conſideratione remoremini: cum multò utilius multóque ſit dignius, ad beatiſſimi Petri Apoſtoli gloriam contemplandam aciem mentis attollere, & hunc diem in illius potiſſimùm veneratione celebrare, qui ab ipſo omnium chariſmatum fonte tam copioſis eſt irrigationibus inundatus: ut cum multa ſolus acceperit, nihil in quemquam ſine illius participatione tranſierit. Verbum enim caro factum fuerat, & habitabat jam in nobis, ut reparando humano generi totum ſe Chriſtus impenderet. Nihil indiſpoſitum ſapientiæ, nihil erat arduum poteſtati. Famulabantur elementa, ſpiritus Angelici ſerviebant [c], nec ullo modo poterat inefficax eſſe ſacramentum, quod ſimul ipſius Deitatis unitas operabatur & Trinitas. Et tamen de toto mundo unus Petrus eligitur, qui & univerſarum gentium vocationi, & omnibus Apoſtolis, cunctiſque Eccleſiæ patribus præponatur: ut quamvis in populo Dei multi ſacerdotes ſint [a], omnes tamen propriè regat Petrus, quos principaliter regit & Chriſtus. Magnum & mirabile, Dilectiſſimi, huic viro conſortium potentiæ ſuæ tribuit divina dignatio: & ſi quid cum eo commune cæteris voluit eſſe principibus, nunquam niſi per ipſum dedit quicquid aliis non negavit. Omnes denique Apoſtolos Dominus, quid de ſe homines opinentur, interrogat: & tamdiu ſermo reſpondentium communis eſt, quamdiu humanæ intelligentiæ ambiguitas perſtitit. [b] At ubi, quid habeat ſenſus diſcipulorum, exigitur, primus eſt in Domini confeſſione, qui primus erat in Apoſtolica dignitate. Qui cum dixiſſet: *Tu es Chriſtus filius Dei vivi*: reſpondit ei Jeſus: *Beatus es Simon Bar Jona, quia caro & ſanguis non revelavit tibi, ſed Pater meus, qui in cælis eſt.* Id eſt, ideò beatus es, quia Pater meus te docuit, nec terrena opinio te fefellit, ſed inſpiratio cœleſtis te inſtruxit: & non caro & ſanguis, ſed ille me tibi, cujus ſum unigenitus filius, indicavit. *Et ego*, inquit, *dico tibi*: hoc eſt, ſicut Pater meus tibi manifeſtavit divinitatem meam: ita & ego tibi notam facio excellentiam tuam. *Quia tu es Petrus*; Id eſt, cum ego ſim inviolabilis petra, ego *lapis angularis*, *qui facio utraque unum*; ego fundamentum, præter quod nemo poteſt aliud ponere: tamen tu quoque petra es; quia mea virtute ſolidaris; ut quæ mihi poteſtate ſunt propria, ſint tibi mecum participatione communia. *Et ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam, & portæ inferi non prævalebunt adverſùs eam.* Super hanc, inquit, fortitudinem æternum extruam templum: & Eccleſiæ meæ cœlo inferenda ſublimitas, in hujus fidei firmitate conſurget.

Joan. 1. 14.

c edit. & Gandavel. miniſtrabant ſpiritus, Angeli ſerviebant.

Petrus Princeps Paſtorum à Chriſto conſtitutus.

a ita MSS. quatuor ed. vulg. add. multique Paſtores.

b ita MSS. 4 explicatur *in vulg & in Gandaval.*

Matt. 16. 16.

Ephes. 2. 14. & 20.

Quo ſenſu Petrus Petra dictus.

Matth. 16. 18.

Fides Eccleſiæ fundamentū.

Cap. III. Hanc confeſſionem portæ inferi non tenebunt, mortis vincula non ligabunt: vox enim iſta, vox vitæ eſt. Et ſicut confeſſores ſuos in cœleſtia provehit, ita negatores ad inferna demergit. Propter quod dicitur beatiſſimo Petro: *Tibi dabo claves regni cælorum. Et quæcumque ligaveris ſuper terram, erunt ligata & in cælis. Et quæcumque ſolveris ſuper terram, erunt ſoluta & in cælis.* Tranſivit quidem etiam in alios Apoſtolos jus [e] poteſtatis iſtius, & ad omnes Eccleſiæ principes decreti hujus conſtitutio commeavit: ſed non fruſtrà uni commendatur, quod omnibus intimetur. Petro enim ideò hoc ſingulariter creditur, quia cunctis Eccleſiæ Rectoribus Petri forma præponitur. [1] Manet ergo Petri Privilegium, ubicumque ex ipſius fertur æquitate judicium. Nec nimia eſt vel ſeveritas, vel remiſſio, ubi nihil erit ligatum, nihil ſolutum, niſi quod beatus Petrus aut ſolverit, aut ligaverit. Inſtante autem paſſione ſua Dominus, quæ diſcipulorum erat turbatura conſtantiam, Simoni inquit: *Simon, ecce Satanas expoſtulavit vos, ut cerneret* [a] *ſicut triticum. Ego autem rogavi pro te, ut non deficiat fides tua. Et tu aliquando con-*

Claves omnibus in Petro Epiſcopis dantur.

e Ita MSS. Codd. Hincmarus Remenſis opuſc. 55: adverſus Hincm. Laudun. c. 20. & in Ep. Caroli Calvi nomine ad Adrianum PP. opuſc. 43. Et in Ep. ad Joannem 8. PP. 8 nomine Caroli Imp. & Cardinalis Jacobatius Tract. de Concilio. In edit. lege vis.

Petri privilegium 34 q. 1. c. *Manet ergò* cap 5.

1

Luc. 22. 31.

a Ita cum mſſ. codicibus legit Hincm. opuſc. 33. hunc Leonis locum referens. In ed. *cribraret.*

Ep. Caroli Calvi ad Adrianum P.o. inter Hincmarianas alt. editionis.

1. *Manet ergo Petri privilegium, ubicumque ex ipſius fertur æquitate judicium.*) Tam egregiam ſententiam, & ſi multorum jam obſervationibus illuſtratam, ratio inſtituti noſtri non patitur, ut intactam prætermittamus. Poſtquam initio capitis aſſeruit S. Leo ædificium in fidei firmitate per Petrum aſſerit conſurgere, & hujus confeſſionis intuitu traditam eidem eſſe poteſtatem his verbis ſignificatam: *Tibi dabo claves regni cælorum*, &c. Subjungit non ſoli Petro datum, ſed tranſiiſſe etiam in Apoſtolos jus poteſtatis iſtius: Ideò tamen Petro ſingulariter intimatam eſſe, ut in uno diſcerent omnes Eccleſiæ Rectores quid ſibi eſſet creditum, & omnibus Petri forma præponeretur. Sicut enim pro omnibus confeſſionem fidei emiſerat Apoſtolorum princeps, & omnes in illo & per illum reſponderant, ita & pro omnibus poteſtatem clavium accepit, & omnes in illo ac per illum acceperunt. Hinc rurſum Leo, ſicut omnibus communem poteſtatem, ita & commune omnibus privilegium, excepto primatûs honore, aſſerit: illúdque Petri Privilegium manere, ubicumque terrarum per Epiſcopos Apoſtolorum ſucceſſores, ex Petri fertur æquitate judicium: ac proindè non manere Petri Privilegium ubicumque non ex ipſius fertur æquitate judicium. *Quæ ſententia*, inquit Francorum Rex Carolus Calvus in Epiſtola Hincmari Rhemenſis ſtylo exarata *conſtat, quia non manet Petri Privilegium, ubi ex ipſius æquitate non fertur judicium. Cum enim* ubicumque *dicitur ſicuti nullus locus, ita nemo dicitur Eccleſia ex Petri æquitate judicium ferens exiſtitur, vel contra illius æquitatem proferens commendatur. Et quia ubicumque ſine ulla exceptione non manet Petri Privilegium, ubi ex ipſius æquitate non fertur judicium, obaudiemus juſſum, vel recipiemus judicium, quod non ex Petri æquitate fuerit prolatum, ac per hoc ipſum privilegio fuerit deſtitutum?* Ad eadem Leonis verba alludit in Synodo Tricaſſina anni DCCCLXXVIII idem Hincmarus necnon & alii Epiſcopi Gallicani, qui confirmantes ex voto Joannis Papæ VIII in Synodo præſentis, condemnationem Lamberti Romanæ Eccleſiæ inimici, *Privilegio beati Petri & Sedis Apoſtolicæ*, ut aiunt, excommunicati: Iſtud Privilegium & æquitatem Sedis Apoſtolicæ interpretari videntur de judicio pro atque *juxta ſacros Canones Spiritu Dei conditos & totius mundi reverentia conſecratos*: & iterum, *ſecundùm Scripturarum tramitem, ſacrorumque Canonum decreta.* Vide Petrum de Marca hæc fuſiùs proſequentem libro 4. De concordia Sacerdotii & Imperii cap. 6. & 8.

verſus confirma fratres tuos, ut non intretis in tentationem. Commune erat omnibus Apoſtolis periculum de rentatione formidinis, & divinæ protectionis auxilio pariter indigebant; quoniam diabolus omnes exagitare, omnes cupiebat elidere; & tamen ſpecialis à Domino Petri cura ſuſcipitur, & pro fide Petri propriè ſupplicatur, tanquam aliorum ſtatus certior ſit futurus, ſi mens Principis victa non fuerit. In Petro ergo omnium fortitudo munitur, & divinæ gratiæ ita ordinatur auxilium, ut firmitas, quæ per Chriſtum Petro tribuitur, per Petrum Apoſtolis conferatur.

Chriſtus ſpecialiter pro Petro rogavit.

Cap. IV.

Cum itaque, Dilectiſſimi, tantum nobis videamus præſidium divinitùs inſtitutum, rationabiliter & juſtè in ducis noſtri meritis & dignitate lætamur, gratias agentes ſempiterno Regi Redemtori noſtro Domino Jeſu Chriſto, qui tantam potentiam dedit ei, quem totius Eccleſiæ Principem fecit. Si quid etiam noſtris temporibus rectè per nos ágitur, rectéque diſponitur, illius operibus, illius eſt gubernaculis deputandum, cui dictum eſt: *Et tu converſus, confirma fratres tuos*, & cui poſt reſurrectionem ſuam Dominus ad trinam æterni b amoris profeſſionem, myſtica inſinuatione ter dixit: *Paſce oves meas.* Quod nunc quoque proculdubio facit, & mandatum Domini pius paſtor exequitur, confirmans nos cohortationibus ſuis, & pro nobis orare non ceſſans, ut nulla tentatione ſuperemur. Si autem hanc pietatis ſuæ curam omni populo Dei, ſicut credendum eſt, ubique prætendit: quanto magis nobis alumnis ſuis opem ſuam dignabitur impendere, apud quos in ſacro beatæ dormitionis thoro, eâdem quâ præſedit carne, requieſcit? Illi ergo hunc ſervitutis noſtræ natalitium diem, illi adſcribamus hoc feſtum, cujus patrocinio ſedis ipſius meruimus eſſe conſortes, auxiliante nobis per omnia gratia Domini noſtri Jeſu Chriſti, qui vivit & regnat cum Deo Patre & Spiritu ſancto, in ſæcula ſæculorum, Amen.

Petrus Eccleſiæ Princeps.

Luc. 22. 32.

b *al.* trini *MSS.* 2.

Joan. 21. 17.

Qui Petrus fratres cõfirmat.

SERMO IV.[a]

In Anniverſario Aſſumtionis ſuæ ad Pontificatum IV.

a *Ante annos aliquot edit. ex MS. Cod. Nicolai Fabri, qui poſtea D. Thuan. fuit, nunc in Colbertina Bibliotheca ſervatur.*

SYNOPSIS.

I. *Omnia in Deum eſſe referenda.*

II. *Quo quiſque altiorem in Eccleſia tenet locum, eo magis illi timendum eſſe.*

III. *Chriſtum verum eſſe Sacerdotem ſecundùm ordinem Melchiſedech, & ſuæ ſemper adeſſe Eccleſiæ.*

IV. *Petrum Romanæ Sedis ſemper curam gerere.*

V. *Illi potiſſimum honorem eſſe impendendum, cujus Sedis ſucceſſores ejus ſerviunt.*

Cap. I.

Sicut honor eſt filiorum, Dilectiſſimi, dignitas patrum, ita lætitia eſt plebis, gaudium ſacerdotis. Quod quia ex divino venit munere: *Omne enim*, ſicut ſcriptum eſt, *datum optimum, & omne donum perfectum de ſurſum eſt, deſcendens à Patre luminum:* gratias agere bonorum omnium debemus autori; quoniam ſive in naturalibus incrementis, ſive in moralibus inſtitutis, *ipſe fecit nos, & non ipſi nos:* cúmque hoc piè & fideliter confitemur, neque in nobis, ſed in Domino gloriamur; fructuosè in nobis renovantur vota cum tempore, & religioſa feſta juſta ſunt gaudia, in quibus nec ingrati ſumus tacendo de donis, nec ſuperbi præſumendo de meritis. Omnem igitur, Dilectiſſimi, cauſſam & rationem ſolennitatis hodiernæ ad originem ſuam capútque feramus, & illum debitâ gratiarum actione laudemus, in cujus manu & gradus officiorum, & momenta ſunt temporum. Nam ſi ad nos & ad noſtra reſpicimus, vix aliquid reperimus, undè meritò gaudeamus. Mortali etenim carne circumdati, & fragilitati corruptionis obnoxii, nunquam ita liberi ſumus, ut non aliqua impugnatione pulſemur; nec tam felix capitur in hoc agone victoria, ut non etiam poſt triumphos ſurgant rediviva certamina. Undè nemo tam perfectus eſt Pontifex, tam immaculatus Antiſtes, qui placationis hoſtias pro populi tantùm delictis, non etiam pro ſuis debeat offerre peccatis.

Jac. 1. 17.

Nihil boni in nobis quod Deus non operetur.

Pſal. 99. 3.

Cap. II.

Quæ conditio ſi omnes ſacerdotes generaliter tenet, quantò magis nos & onerat & obſtringit; quibus ipſa ſuſcepti operis magnitudo creberrima eſt offenſionis occaſio. Quamvis enim ſinguli quique paſtores ſpeciali ſollicitudine gregibus ſuis præſint, ſciántque ſe pro commiſſis ſibi ovibus reddituros eſſe rationem; nobis tamen cum omnibus cura communis eſt; neque cujuſquam adminiſtratio, non noſtri laboris eſt portio: ut dum ad beati Apoſtoli Petri ſedem ex toto orbe concurritur, & illa univerſalis Eccleſiæ à Domino eidem commendata dilectio, etiam ex noſtra diſpenſatione depoſcitur, tantò ampliùs nobis inſtare oneris ſentiamus, quanto cunctis majora debemus. In hac ergo materia trepidationis, quæ nobis eſſet dependendæ fiducia ſervitutis, niſi non dormitaret, neque obdormiret qui cuſtodit Iſraël, & qui Diſcipulis ſuis ait: *Ecce ego vobiſcum ſum omnibus diebus uſque ad conſummationem ſæculi:* niſi dignaretur non ſolum cuſtos ovium, ſed ipſorum etiam paſtor eſſe paſtorum, qui corporeo quidem intuitu non videtur, ſed ſpiritali corde ſentitur; abſens carne; quâ potuit eſſe conſpicuus; præſens deitate, quâ ubique ſemper eſt totus. Quia enim *juſtus ex fide vivit*, & hæc eſt juſtitia credentis, ut recipiat animo, quod non cernit aſpectu; *Aſcendens Dominus in altum captivam duxit captivitatem, dedit dona hominibus*, fidem ſcilicet, & ſpem, & charitatem, quæ indè magna ſunt, indè fortia, indè pretioſa, quia quod carnis oculis non attingitur, id miro mentis affectu & creditur, & ſperatur, & amatur.

Quanto quiſque in Eccleſia eminentior, tanto & caſui magis obnoxius.

Matt. 28. 20.

Habac. 2. 4.

Quæ fidei juſtitia.

Pſ. 67. 19.

Cap. III.

Adeſt igitur, Dilectiſſimi, quod non temerè, ſed fideliter confitemur, in medio cre-

In Anniver. Aſſumt. Ser. IV.

dentium Dominus Jesus-Christus: & quamvis ad dexteram Dei Patris ſedeat, *donec ponat inimicos ſuos ſcabellum pedum ſuorum*, non deeſt tamen Pontifex ſummus à iuotum congregatione Pontificum, meritóque illi totius Eccleſiæ & omnium ſacerdotum ore cantatur: *Juravit Dominus & non pœnitebit eum, Tu es ſacerdos in æternum ſecundùm Ordinem Melchiſedech.* Ipſe enim verus & æternus eſt antiſtes, cujus adminiſtratio nec commutationem poteſt habere, nec finem. Ipſe eſt cujus formam Melchiſedech Pontifex præferebat, non Judaïcas hoſtias offerens Deo, ſed illius ſacramenti immolans ſacrificium, quod Redemtor noſter in ſuo corpore & ſanguine conſecravit. Ipſe eſt cujus ſacerdotium Pater *non ſecundùm ordinem Aaron* cum legis tempore tranſiturum, ſed *ſecundùm ordinem Melchiſedech* perenniter celebrandum cum firmamento inſolubilis jurationis inſtituit. Nam quia jusjurandum inter homines iis definitionibus adhibetur, quæ perpetuis pactionibus ſanciuntur, divini quoque juramenti teſtificatio in his invenitur promiſſis, quæ incommutabilibus ſunt fixa decretis: & quia pœnitentia mutationem indicat voluntatis, in eo Deus non pœnitet, in quo ſecundùm æternum placitum non poteſt aliud velle, quàm voluit.

Pſ. 109. 3. Cantus Pſalm. per univ. Eccl. Ibid. 6. Æternum Chriſti ſacerdotiũ. Sacrificiũ corporis & ſanguinis Chriſti. Quid in Deo ſit nõ pœnitere.

Cap. IV. Non eſt itaque nobis, Dilectiſſimi, præſumtuoſa feſtivitas, quâ ſuſcepti ſacerdotii diem divini muneris memores honoramus; quandoquidem piè & veraciter confitemur, quod opus miniſterii noſtri in omnibus quæ rectè agimus Chriſtus exſequitur; & non in nobis, qui ſine illo nihil poſſumus, ſed in ipſo, qui poſſibilitas noſtra eſt, gloriamur. Subjungit autem ſe ad rationem ſolennitatis noſtræ, non ſolùm Apoſtolica, ſed etiam Epiſcopalis beatiſſimi dignitas Petri, qui ſedi ſuæ præeſſe non deſinit; & indeficiens obtinet cum æterno ſacerdote conſortium. Soliditas enim illa, quam de Petra Chriſto etiam ipſe Petra factus accepit, in ſuos quoque ſe tranſfudit hæredes, & ubicumque aliquid oſtenditur firmitatis, non dubiè apparet fortitudo paſtoris. Nam ſi omnibus ferè ubique martyribus pro ſuſceptarum tolerantia paſſionum, hoc ad merita ipſorum manifeſtanda donatum eſt, ut opem periclitantibus ferre, morbos abigere, immundos ſpiritus pellere, & innumeros poſſint curare languores; quis gloriæ beati Petri tam imperitus erit aut tam invidus æſtimator, qui ullas Eccleſiæ partes non ipſius ſolicitudine regi, non ipſius ope credat augeri? Viget prorsùs & vivit in Apoſtolorum principe illa Dei hominúmque dilectio, quam non clauſtra carceris, non catenæ, non populares impetus, non minæ regiæ exterruerunt; & Inſuperabilis fides, quæ bellando non ceſſit, vincendo non tepuit.

Gratiæ Chriſti quanta neceſſitas. Apoſtolicæ & Epiſcopalis dignitatis diſcrimen. Soliditas Petri ad omnes tranſfuſa. Miracula per Martyres.

Cap. V. Cùm ergo in diebus noſtris mœſtitudines in lætitiam, labores in requiem, diſcordiæ vertuntur in pacem, agnoſcimus nos præſulis noſtri meritis & precibus adjuvari, & documentis frequentibus experimur ipſum ſalubribus conſiliis, ipſum æquis præſidere judiciis: ut manente apud nos jure ligandi atque ſolvendi, per moderamen beatiſſimi Petri, & condemnatus ad pœnitentiam, & reconciliatus perducatur ad veniam. Et ideò, quicquid in nobis hodie ſive dignatione fratrum, ſive pietate filiorum detuliſtis officii, illi vos mecum religioſiùs & veriùs impendiſſe cognoſcite, cujus Sedi non tàm præſidere quàm ſervire gaudemus, ſperantes orationibus ipſius eſſe præſtandum, ut Deus miſericordiarum miniſterii noſtri tempora benignus aſpiciat, paſtorémque ovium ſuarum & cuſtodire ſemper dignetur, & paſcere.

De Coll. Ser. V.

Epiſcopi ex dignatione officia deferũt Rom. Pontifici.

SERMO V.

De Collectis. 1

SYNOPSIS.

Eleemoſynæ commendatione præmiſſa Dominicam Collectarum adeſſe monet.

MUltis divinarum Scripturarum teſtimoniis edocemur, quantum eleemoſynarum meritum, & quanta ſit virtus. Certum eſt enim unumquemque noſtrûm animæ ſuæ benefacere, quoties miſericordiâ ſuâ inopiæ ſuccurrit alienæ. Promta ergo, Dilectiſſimi, & facilis apud nos largitas eſſe debet, ſi credimus id ſibi unumquemque præſtare, quod indigentibus tribuit. Thesaurum enim ſuum condit in cœlo, qui Chriſtum paſcit in paupere. Benignitatem itaque in hoc & diſpenſationem divinæ pietatis agnoſce. Idcircò enim te abundare voluit, ut per te alius non egeret, & per miniſterium operis tui paupertem ab egeſtatis labore, téque à peccatorum multitudine liberaret. O mira providentia & bonitas Creatoris, ut uno facto duobus voluit eſſe ſuccurſum! Ventura igitur Dominica dies, Collectarum futura eſt. Hortor & moneo ſanctitatem veſtram, ut ſinguli quique & pauperum memineritis & veſtri, & pro poſſibilitate virium veſtrarum intelligatis in egentibus Chriſtum, qui tantùm nobis pauperes commendavit, ut ſe in ipſis veſtiri ac ſuſcipi teſtaretur, & paſci Chriſtus Dominus noſter, qui cum Patre & ſancto Spiritu vivit & regnat in ſæcula ſæculorum, Amen.

Nemo ſibi dives factus eſt.

Dominicã collectarũ.

Matt. 25. 40.

1. De Collectarum uſu & antiquitate multa hic congerere, eſſet actum agere. Conſulat qui volet Em. Car. Baronium ad an. Ch. 44 N 30. 31. & ad an 58 N 35 Illas non in ſola Dominica fieri ſolitas Leonis tempore, patet ex II. & III. Sermone, ubi ſecundæ & tertiæ Feriæ ſit mentio.

SERMO VI.

De Collectis II.

SYNOPSIS.

Eleemoſynam alterum eſſe lavacrum à peccatis, & opus maximæ charitatis.

NOtum vobis, Dilectiſſimi, & familiare mandatum paſtorali prædicamus hortatu, ut in opere miſericordiæ ſtudeatis eſſe devoti. Quod etiam ſi numquam à veſtra ſanctitate negligitur, nunc tamen promtiùs eſt & impenſiùs exequendum: quia primus Collectarum dies ſaluberrimè à ſanctis Patribus inſtitutus hoc exigit, ut unuſquiſque, prout votivum atque poſſibile eſt, in uſus atque alimoniam pauperum de veſtris facultatibus conferatis: ſcientes præter illud regenerationis lavacrum, in quo univerſorum ablutæ ſunt maculæ peccatorum, hoc remedium infirmitati humanæ divinitùs eſſe donatum, ut ſi quid culparum in hac terrena habitatione contrahitur, eleemoſynis deleatur. Eleemoſynæ enim opera charitatis ſunt, & ſcimus, quod *charitas operit multitudinem peccatorum.* Proindè, Dilectiſſimi, in ſecundam feriam ſpontaneas collectas [a] veſtras ſolicitè præparate, ut quicquid vobis de temporalibus ſubſtantiis demſeritis, id multiplicatum in æterna retributione ſumatis.

Primus dies collectarum.

1. Petr. 4. 8.

Prov. 10. 12.

a al. collectiones. Et Gaudii. vall.

SERMO VII.

De Collectis III.

SYNOPSIS.

Collectas occaſione paganarum ſuperſtitionum eſſe inſtitutas, à quibus ne pauper quidem excluditur: Elemoſynâ cruciari dæmones, pauperes à collectarum fructu non eſſe alienos.

CHriſtianæ pietatis eſt, Dilectiſſimi, ut quæ Apoſtolicis ſunt traditionibus inſtituta, perſeveranti devotione ſerventur. Nam illi beatiſſimi diſcipuli veritatis, hoc divinitùs inſpirata commendavere doctrina, ut quoties cæcitas paganorum in ſuperſtitionibus ſuis [b] eſſet intentior, tunc præcipuè populus Dei orationibus & operibus pietatis inſtaret. Quoniam immundi ſpiritus, quantùm gentilium errore lætantur, tantùm veræ religionis obſervantiâ atteruntur, & augmenta juſtitiæ urunt impietatis autorem. Cujus impia & prophana commenta, ne ſacratis Deo vero cordibus aliquid pollutionis inferrent, beatus magiſter gentium præcavebat, cum voce Apoſtolica diceret: *Nolite jugum cum infidelibus ducere. Quæ enim participatio juſtitiæ cum iniquitate? aut quæ ſocietas luci ad tenebras?* Et deindè vocem prophetici ſpiritus adderet, dicens: *Exite, exite de medio eorum, & ſeparamini, dicit Dominus, & immundum ne tetigeritis.* Undè quoniam ad deſtruendas antiqui hoſtis inſidias in die, quo impii ſub idolorum ſuorum nomine diabolo ſerviebant, providentiſſimè in ſancta Eccleſia prima eſt inſtituta collectio: volumus dilectionem veſtram tertia feria per omnes regionum veſtrarum Eccleſias cum voluntariis oblationibus eleemoſynarum convenire. In quo opere & ſi non eſt omnium æqualis facultas, debet eſſe par pietas: quoniam fidelium largitas non de muneris penſatur pondere, ſed de benevolentiæ quantitate. Habeant in hoc miſericordiæ commercio etiam pauperes lucrum, & ad ſuſtentationem egentium de quantacumque ſubſtantia aliquid, quod eos non contriſtet, excerpant. Sit dives munere copioſior, dum pauper animo non ſit inferior. Quamvis enim major ſperetur redditus de majore ſemente, poteſt tamen de exigua ſatione multus fructus provenire juſtitiæ. Juſtus enim eſt judex noſter & verax, qui neminem fraudat mercede meritorum. Et ideò nos curam pauperum vult habere; ut in futuræ retributionis examine, miſericordibus, quam promiſit, miſericordiam largiatur Chriſtus Deus noſter, qui cum Patre & Spiritu ſancto vivit & regnat in ſæcula ſæculorum, Amen.

Apoſtolicæ traditiones ſervandæ.

b al. ſuper inſtitutionibus ſuis.

Opera bona cruciãt diabolum.

2. Cor. 6. 14.

Ibid. 17. Iſa. 52. 11.

Collectæ in Feria 3.

Omnium eſt eleemoſyna.

Meritum eleemoſynæ. Matt. 5. 7.

SERMO VIII.

De Collectis & Eleemoſyna. IV.

SYNOPSIS.

I. *Evangelica luce gentilitiæ ſuperſtitionis tenebras repelli, à quibus omnia manant flagitia.*

II. *Ideò futurum judicium à Chriſto prædicitur, ut miſericordia largitate peccata redimantur.*

III. *Collectas inſtitutionis eſſe Apoſtolicæ: occaſione paganicæ ſuperſtitionis eſſe ordinatas: verecundos maximè pauperes eſſe ſublevandos.*

IV. *Hæreticos prodere Deo imprimis gratum. Manichæorum dogmata.*

Cap. I.

MIſericordia, Dilectiſſimi, & juſtitia Dei formam retributionum ſuarum à mundi conſtitutione diſpoſitam, per doctrinam Domini noſtri Jeſu Chriſti benigniſſimâ nobis expoſitione reſeravit, ut acceptis rerum ſignificationibus, quæ futura credimus, jam quaſi geſta noſceremus. Sciebat enim Redemtor noſter atque Servator, quantos fallacia diaboli per totum mundum ſparſiſſet errores, & quàm multis ſuperſtitionibus maximam ſibi partem humani generis ſubdidiſſet. Sed ne ultrà per ignorantiam veritatis, creatura ad imaginem Dei condita in præcipitia perpetuæ mortis ageretur, Evangelicis paginis judicii ſui inſeruit qualitatem, quæ omnem hominem à callidiſſimi hoſtis revocaret inſidiis: cum

De Col. Sermo IV.

cum jam nulli eſſet incognitum, quæ bonis ſperanda præmia, & quæ malis eſſent inferenda ſupplicia. Incentor namque ille autórque peccati primùm ſuperbus ut caderet, deinde invidus ut noceret, quia *in veritate non ſtetit*, totam vim ſuam in mendacio collocavit, omniáque deceptionum genera de hoc venenatiſſimo artis ſuæ fonte produxit: ut ab illo bono, quod ipſe propria elatione perdiderat, ſpem humanæ devotionis excluderet, eoſque in conſortium damnationis ſuæ traheret, ad quorum ipſe reconciliationem pertinere non poſſet.

Joan. 8. 44.
Diaboli aſtutia & malitia.

Quicquid igitur hominum quibuſlibet impietatibus Deum læſit, hujus fraude traductum, hujus eſt nequitia depravatum. Facilè enim in omnia flagitia impulit, quos religione decepit.

Fides ſine charitate eſſe poteſt.

Sciens autem Deum non ſolùm verbis, ſed etiam factis negari, multis quibus auferri non potuit fidem, ſuſtulit charitatem: & agro cordis ipſorum avaritiæ radicibus occupato, ſpoliavit fructu operum, quos non privavit confeſſione labiorum.

Cap. II.

Propter has ergò, Dilectiſſimi, verſutias hoſtis antiqui, ſcire nos voluit ineffabilis benignitas Chriſti, quid in die retributionis de univerſitate hominum eſſet decernendum, ut dum in hoc tempore legitimorum remediorum medicina præbetur, dum eliſis reparatio non negatur, & qui diù fuerunt ſteriles, poſſunt tandem eſſe fœcundi, præveniatur diſpoſita cenſura juſtitiæ, & nunquam à cordis oculis divinæ diſcretionis imago diſcedat.

Matt. 25. 31.

Veniet enim in majeſtatis ſuæ gloria Dominus, ſicut ipſe prædixit, aderítque cum eo radians in ſplendoribus ſuis innumerabilis Angelicarum multitudo legionum.

Judicii extremi forma.

Congregabuntur ante thronum potentiæ ejus omnium gentium populi; & quicquid hominum univerſis ſæculis toto orbe terrarum progenitum eſt, in conſpectu judicantis adſtabit. Separabuntur ab injuſtis juſti, à nocentibus innocentes: & cum præparatum ſibi regnum, recenſitis miſericordiæ operibus, filii pietatis acceperint, exprobrabitur duritia ſterilitatis injuſtis: & nihil habentes ſiniſtri commune cum dexteris, in ignem ad diaboli & Angelorum ejus tormenta diſpoſitum, omnipotentis judicis damnatione mittentur, cum illo habituri pœnæ communionem, cujus elegerunt facere voluntatem. Quis igitur iſtam ſortem æternorum cruciatuum non paveſcat? Quis mala nunquam finienda non timeat?

Opera miſericordiæ ſalvant hominem.

Sed cum ideò denunciata ſit ſeveritas, ut miſericordia quæreretur, in diebus præſentibus cum miſericordiæ eſt largitate vivendum, ut homini poſt periculoſam negligentiam, ad pietatis opera revertenti, poſſibile ſit ab hac ſententia liberari. Hoc enim agit potentia judicis, hoc gratia ſervatoris, ut relinquat impius vias ſuas, & ab iniquitatis ſuæ conſuetudine peccator abſcedat. Misereantur pauperum, qui ſibi volunt parcere Chriſtum. Faciles ſint in alimenta miſerorum, qui cupiunt ad ſocietatem pervenire a fidelium.

De Col. Sermo IV.
a al. pertinere.

Non ſit vilis homini homo, nec in quoquam deſpiciatur illa natura, quam rerum conditor ſuam fecit. Cui enim laborantium licet negare, quod Chriſtus ſibi profitetur impendi? Juvatur conſervus, & gratiam refert Dominus. Cibus egeni, regni cœleſtis eſt precium: & largitor temporalium, hæres efficitur æternorum. Undè autem exigua iſta impendia tanta æſtimari taxatione meruerunt? niſi quia pondera operum charitatis lance penſantur, & cum amatur ab homine quod Deus diligit, merito in ejus aſcenditur regnum, in cujus tranſitur affectum.

Cap. III.
Inſtitutiones Apoſtolorum ſervandæ.

Ad horum ergo operum, Dilectiſſimi, piam curam dies nos Apoſtolicæ inſtitutionis invitat, in quo ſanctarum collectionum prima collectio eſt prudenter à Patribus & utiliter ordinata: ut quia in hoc tempore gentilis quondam populus ſuperſtitioſiùs dæmonibus ſerviebat, contra prophanas hoſtias impiorum, ſacratiſſimè à nobis noſtrarum eleemoſynarum celebraretur oblatio. Quod quia incrementis Eccleſiæ fructuoſiſſimum fuit, placuit eſſe perpetuum.

Collectæ in Feria 4.

Undè hortamur ſanctitatem veſtram, ut per Eccleſias regionum veſtrarum quartâ feriâ de facultatibus veſtris, quantùm ſuadet poſſibilitas & voluntas, expenſas miſericordiæ conferatis, ut poſſitis illam beatitudinem promereri, in qua ſine fine gaudebit, *qui intelligit ſuper egenum & pauperem*.

Pſal. 40. 1.

Ad quem intelligendum, Dilectiſſimi, ſolicitâ benignitate vigilandum eſt, ut quem modeſtia tegit, & verecundia præpedit, invenire poſſimus.

Pauperibus verecundis ſubveniendum eſt.

Sunt enim, qui palàm poſcere ea, quibus indigent, erubeſcunt: & malunt miſeriâ tacitæ egeſtatis affligi, quàm publicâ petitione confundi. Intelligendi ergo iſti ſunt, & ab occulta neceſſitate ſublevandi a, ut hoc ipſo ampliùs gaudeant, cum & paupertati eorum conſultum fuerit, & pudori.

a al. relevandi.

Rectè enim in egeno & paupere ipſius Jeſu Chriſti Domini noſtri perſona ſentitur, *qui cum eſſet dives*, ſicut dicit Apoſtolus, *inops factus eſt, ut nos ſua paupertate ditaret*.

2. Cor. 8. 9.

Et ne deeſſe nobis ſua præſentia videretur, ita humilitatis & gloriæ ſuæ temperavit myſterium, ut quem Regem, & Dominum in majeſtate Patris adoramus, eundem in ſuis pauperibus paſceremus, liberandi ob hoc in die mala à damnatione perpetua, & pro intellecti pauperis cura, regni cœleſtis conſortiis inſerendi.

Cap. IV.
Hæretici prodendi ſunt.

Ut autem in omnibus, Dilectiſſimi, placeat Domino veſtra devotio, etiam ad hanc vos hortamur induſtriam, ut Manichæos ubicunque latentes veſtris Presbyteris publicetis. Magna eſt enim pietas prodere latebras impiorum, & ipſum in eis, cui ſerviunt, diabolum debellare. Contra iſtos enim, Dilectiſſimi, omnem quidem orbem terrarum, & totam ubique Eccleſiam decet fidei arma arripere; ſed veſtra in hoc opere devotio debet excellere, qui in progenitoribus veſtris Evangelium crucis Chriſti ab ipſo beatiſſimo-

De Col. Ser. V.

rum Apoſtolorum Petri & Pauli ore didiſciſtis. Non ſinantur latêre homines, qui legem per Moſen datam, in qua Deus univerſitatis conditor oſtenditur, recipiendam eſſe non credunt; Prophetis & ſancto Spiritui contradicunt, Pſalmos Davidicos, qui per univerſalem Eccleſiam cum omni pietate cantantur, damnabili impietate auſi ſunt refutare; Chriſti Domini nativitatem ſecundùm carnem negant; paſſionem & reſurrectionem ejus ſimulatam dicunt fuiſſe, non veram, baptiſmum regenerationis totius gratiæ virtute diſpoliant. Nihil eſt apud eos ſanctum, nihil integrum, nihil verum. Cavendi ſunt, ne cuiquam noceant: prodendi ſunt, ne aliqua civitatis noſtræ parte conſiſtant. Vobis, Dilectiſſimi, ante tribunal Domini proderit, quod indicimus, quod rogamus. Dignum eſt enim ut eleemoſynarum ſacrificio & hujus operis palma jungatur, auxiliante nobis per omnia Domino Jeſu Chriſto, qui vivit & regnat in ſæcula ſæculorum, Amen.

Manichæorum errores.

Cantus Pſalmorū per univerſam Eccleſiam ſæculo V.

SERMO IX.

De Collectis & eleemoſynis. V.

SYNOPSIS.

I. *Collectarum conſuetudine ab Apoſtolis traditâ juvari fideles. Opes non tam poſſidendæ, quàm diſpenſandæ à Deo traditæ ſunt.*

II. *Quàm miſeri qui opes ſuas in proprium tantummodò uſum, non in pauperes expendunt.*

III. *Sine miſericordia in pauperes, cæteras virtutes non prodeſſe.*

IV. *Fidem ſine operibus mortuam eſſe, per charitatem vivificari. Eleemoſynæ ac temperantiæ bona quæ?*

Cap. I. Apoſtolicæ Patrum traditiones.

Apoſtolicæ traditionis, Dilectiſſimi, inſtituta ſervantes, paſtorali vos ſolicitudine cohortamur, ut diem quem illi ab impiorum ſuperſtitione purgatum, miſericordiæ operibus conſecrarunt, devotione religioſæ conſuetudinis celebremus, oſtendentes apud nos auctoritatem patrum vivere, eorúmque doctrinam in noſtra obedientia permanere. Quoniam ſancta tantæ conſtitutionis utilitas, non præterito tantùm tempori, ſed etiam noſtræ proſpexit ætati: ut quod illis ad deſtructionem profuit vanitatum, hoc nobis proficeret ad incrementa virtutum. Quid autem tam aptum fidei, quid tam conveniens pietati, quàm egentium juvare paupertatem, infirmorum curam recipere, fraternis neceſſitatibus ſubvenire, & conditionis propriæ in aliorum labore meminiſſe? In quo opere, quantum quis poſſit, quantúmque non poſſit [a] ſolus veraciter ille diſcernit, qui novit quid quibuſque contulerit. Non ſolùm enim ſpiritales opes & dona cœleſtia Deo donante capiuntur, ſed etiam terrenæ & corporeæ facultates ex ipſius largitate proveniunt, ut meritò rationem eorum quæſiturus ſit, quæ non magis poſſidenda tradidit, quàm diſpenſanda commiſit. Muneribus igitur Dei juſtè & ſapienter utendum eſt, ne materia boni operis fiat cauſſa peccati. Nam divitiæ quod ad ipſas ſpecies earum atque ſubſtantias pertinet, bonæ ſunt, & humanæ ſocietati plurimùm proſunt, cùm à benevolis habentur & largis, nec illas aut luxurioſus prodigit, aut avarus abſtrudit, ne tam pereant malè conditæ, quàm inſipienter expenſæ.

[a] Quantum non poſſit deſideratur in Cod. MS. Fiſſov. Terrenarū facultatum non tam poſſeſſio quàm diſpenſatio nobis commiſſa eſt.

De Col. Ser. V.

Cap. II. Temperātiæ modus ac bonum.

Quamvis autem laudabile ſit, intemperantiam fugere, & turpium voluptatum damna vitare, multique magnifici facultates ſuas dedignentur occulere, & in copia affluentes vilem atque ſordentem horreant parcitatem; non eſt tamen talium aut felix abundantia, aut probanda [b] frugalitas, ſi ipſis tantùm propriæ opes ſerviunt; ſi eorum bonis nulli juvantur pauperes, nulli foventur infirmi, ſi de magnarum abundantia facultatum, non captivus redemtionem, non peregrinus ſolatium, non exul ſentit auxilium. Hujuſmodi divites, egentiores omnibus ſunt egenis. Perdunt enim illos redditus, quos poſſunt habere perpetuos: & dum brevi, nec ſemper libero incubant [c] uſui, nullo juſtitiæ cibo, nullâ miſericordiæ ſuavitate paſcuntur; foris ſplendidi, intus obſcuri; abundantes temporalium, inopes æternorum; quia ipſi animas ſuas fame afficiunt, & nuditate dehoneſtant, qui de iis, quæ terrenis horreis commendarunt, nihil theſauris cœleſtibus intulerunt.

[b] al. blanda Cod. Fiſſ.

Avarorum & prodigorū egeſtas.

[c] al. incūbant.

Cap. III. An neglectus pauperum venialis?

Sed fortè ſunt aliqui divitum, qui licet nullis largitionibus pauperes Eccleſiæ ſoleant adjuvare, alia tamen Dei mandata cuſtodiunt, & inter diverſa fidei & probitatis merita, veniabiliter ſibi æſtimant unam deeſſe virtutem. Verùm hæc tanta eſt, ut ſine illa cæteræ, etſi ſint, prodeſſe non poſſint. Quamvis enim quis fidelis ſit, & caſtus, [d] & ſobrius, & aliis majoribus [e] ornatus inſignibus, ſi miſericors tamen non eſt, miſericordiam non meretur; ait enim Dominus; *Beati miſericordes, quoniam ipſorum miſerebitur Deus.* Cùm autem venerit filius hominis in majeſtate ſua, & ſederit in throno gloriæ ſuæ: & congregatis omnibus gentibus, bonorum & malorum fuerit facta diſcretio, in quo laudabuntur qui ad dexteram ſtabunt, niſi in operibus benevolentiæ & charitatis officiis, quæ Jeſus Chriſtus ſibi impenſa reputabit? Quoniam qui naturam hominis ſuam fecit, in nullo ſe ab humana humilitate diſcrevit. Siniſtris verò quid objicietur, niſi neglectus dilectionis, duritia inhumanitatis, & pauperibus miſericordia denegata? quaſi nec alias virtutes dextri, nec alias offenſiones habeant ſiniſtri. Sed illo magno ſummóque judicio tanti æſtimabitur vel largitatis benignitas, vel tenacitatis impietas, ut pro plenitudine omnium virtutum, & pro ſumma omnium commiſſorum, & per unum bonum iſti introducantur in regnum, & per unum malum illi mittantur in ignem æternum.

[d] al. cautus.

[e] al. moribus.

Matt. 5. 7.

Virtutes aliæ abſque miſericordia non proſunt.

Matt. 25. 33.

De Cot. Ser. VI. Cap. IV. Eleemoſynæ bona. Prov. 21. 13.

Nemo igitur, Dilectiſſimi, de ullis ſibi bonæ vitæ meritis blandiatur, ſi illi defuerint opera charitatis: nec de ſui corporis qualitate ſecutus ſit, qui nulla eleemoſynarum purificatione mundatur. Eleemoſynæ enim peccata delent, mortem perimunt, & pœnam perpetui ignis extingunt. Sed qui ab earum fructu fuerit vacuus, erit ab indulgentia retribuentis alienus, dicente Salomone: *Qui obturat aures, ne audiat imbecillum, & ipſe vocabit Dominum, & non erit qui exaudiat eum.* Undè & Tobias filium ſuum præceptis pietatis inſtituens: *Ex ſubſtantia*, inquit, *tua fac eleemoſynam, & noli avertere faciem tuam ab ullo paupere: ita fiet ut nec à te avertatur facies Dei.* Hæc virtus omnes facit utiles eſſe virtutes, quæ ipſam quoque fidem, ex qua juſtus vivit, & quæ ſine operibus mortua nominatur, ſui admixtione vivificat; quia ſicut in fide eſt operum ratio, ita in operibus fidei fortitudo: *Dum ergo tempus habemus*, ſicut ait Apoſtolus, *operemur quod bonum eſt ad omnes, maximè autem ad domeſticos fidei. Bonum autem facientes non deficiamus, tempore enim ſuo metemus.* Præſens itaque vita tempus eſt ſationis; & retributionis tempus eſt meſſis, quando unuſquiſque ſeminum fructus ſecundùm ſationis ſuæ percipiet quantitatem. De proventu autem iſtius ſegetis nemo falletur, quia animorum ibi magis, quàm impendiorum menſura taxabitur: & tantum reddent exigua de exiguis, quantum magna de magnis. Et ideò, Dilectiſſimi, ſatisfiat Apoſtolicis inſtitutis. Et quia die Dominica [a]; prima eſt futura collectio, omnes vos devotioni voluntariæ præparate, ut unuſquiſque ſecundùm ſufficientiam ſuam habeat in ſacratiſſima oblatione conſortium. Exorabunt pro vobis & ipſæ eleemoſynæ, & ii qui veſtris muneribus juvabuntur: ut ad omne opus bonum idonei ſemper eſſe poſſitis, in Chriſto Jeſu Domino noſtro, qui vivit & regnat per infinita ſæcula ſæculorum, Amen.

Tob. 4. 7. Fides ſine operibus mortua eſt. Abac. 2. 4. Rom. 1. 17. Galat. 3. 11. Hebr. 10. 38. Jacob. 2. 26. Galat. 6. 10. ibid. 9.

a al. die illo. Cod. Viſt.

SERMO X.

Ex mſ. Cod. Nicolai Fabri qui poſtea D. Thuani, nunc D. Colberti de Seguelaico.

De Collectis & Eleemoſynis. VI.

SYNOPSIS.

I. *Quantum ultima ſententia judicis noſtri, miſericordiæ commendet opera.*

II. *Unde Collectarum conſuetudo originem traxerit in Eccleſia.*

Cap. I.

ET divinis præceptis, Dilectiſſimi, & Apoſtolicis didicimus inſtitutis, omni homini inter vitæ hujus diſcrimina conſtituto, miſericordiam Dei miſerendo eſſe quærendam. Nam quæ lapſos ſpes erigeret, quæ vulneratos medicina ſanaret, niſi eleemoſynæ ſolverent culpas, & neceſſitates pauperum fierent remedia delictorum. Unde quia dixerat Dominus: *Beati miſericordes, quia ipſorum miſerebitur Deus*; omne illud examen, quo majeſtate præſenti univerſum judicaturus eſt mundum, ſub hac oſtendit æquitate librandum, ut ſolâ erga inopes operum qualitate diſcuſſa, & impiis ardere cum diabolo, & benignis paratum ſit regnare cum Chriſto. Quæ ibi in medium facta non venient? quæ occulta non detegentur? quæ conſcientiæ non patebunt? ubi verè nemo gloriabitur caſtum ſe habere cor, aut mundum ſe eſſe à peccato; ſed quoniam exaltabitur ſuper judicium miſericordia, & omnem retributionem juſtitiæ tranſcendent dona clementiæ; omnis vita mortalium, & cunctarum diverſitas actionum ſub unius regulæ conditione taxabitur, ut nulla ibi commemoratio cujuſquam facienda ſit criminis, ubi confeſſione creatoris opera fuerint inventa pietatis. Non ergo hoc ſolùm, quod eis exprobrabitur, fecerunt ſiniſtri, nec quia humanitatis docebuntur extranei, aliorum peccatorum invenientur alieni, ſed in multis rei ob hoc maximè damnabuntur, quod crimina ſua nullis eleemoſynis redemerunt. Cùm enim duriſſimi cordis ſit quacumque laborantium miſeriâ non moveri, & habens auxiliandi copiam tam iniquus ſit qui non juvit afflictum, quàm qui oppreſſit infirmum; quæ ſpes ſupereſt peccatori, qui nec ideò miſeretur, ut miſericordiam conſequatur? Primitùs itaque, Dilectiſſimi, ſibi malus eſt, qui alteri bonus non eſt, & animæ nocet ſuæ, qui ut poteſt non ſuccurrerit alienæ. Una eſt divitum pauperúmque natura, & inter cætera [a] fragilitatis humanæ, nulla eſt ſanitatis [b] tuta felicitas: quia quod aliqui poſſunt incidere [c], non eſt qui debeat non timere. Agnoſcat ſe in quibuſcunque hominibus mutabilis & caduca mortalitas, & pro conditione communi, ſocialem generi ſuo reddat affectum: fleat cum flentibus, & cum dolentium gemitibus ingemiſcat: communicet cum indigentibus copias ſuas: benè valente corporis miniſterio, ad malè jacentem inclinet ſe ægrotum; inter cibos ſuos numeret eſurientium portionem, & in pallenti trementium nuditate ſe credat algere. QUI ENIM relevat temporalem miſeriam laborantis, evadit æternum ſupplicium peccatoris.

Matt. 5. 7. De Cot. Ser. IV. Prov. 20. 9. Tam iniquus qui non juvat, quàm qui opprimit.

a Leg. inter incerta. b Fortè divitiis. c Al. Quia quod alicui poteſt accidere.

Cap. II. Collectarum origo.

Providenter igitur, Dilectiſſimi, à ſanctis Patribus piéque diſpoſitum eſt, ut in diverſis temporibus quidam eſſent dies, qui devotionem fidelis populi ad collationem publicam provocarent: &, quia ad Eccleſiam maximè ab unoquoque opem quærente decurritur, fieret ex poſſibilitate multorum, voluntaria & ſancta collectio, quæ per præſidentium curam neceſſariis ſerviret expenſis. Ad cuius operis deſideratum vobis, ut credimus, fructum dies vos vicinus invitat: accedentibus admonitionibus noſtris, ut ad Eccleſias regionum veſtrarum Sabbato proximè futuro miſericordiæ munera deferatis. Et quia *hilarem datorem diligit Deus*, nemo ſibi ampliùs, quàm ſubſtantia ejus permittit, indicat. Inter ſe & pauperem, æquus quiſque ſit judex. Removeat dif-

Eccleſiæ Parœciales. 2. Cor. 9. 7.

De Jejun. decimi menſis. Serm. I.

ſidentiam [a] læta & ſecura miſeratio; & qui egeno ſubvenit, Deo ſe impendere quod largitur intelligat. De quibuſlibet ſubſtantiis, quarum utique non una menſura eſt, poteſt eſſe par meritum, ſi inter diverſas conferentium quantitates, non ſit minor cujuſquam pietas, quàm facultas. Deus enim, apud quem non eſt acceptio perſonarum, ſimiliter recipit & divitis munus & pauperis: quoniam novit quid ſingulis dederit, quidve non dederit; Et in die retributionis non modus judicabitur cenſuum, ſed qualitas voluntatum. Per Chriſtum Dominum noſtrum.

[a] Edit. Romanæ diffidentium, &c.

SERMO XI.

De jejunio decimi menſis & collectis. I.

SYNOPSIS.

I. *Homo ideò conditus, ut ſuum imitetur autorem, & hoc Dei donum eſt.*

II. *Charitatem non Deum ſolum, ſed & proximum complecti, ipſóſque inimicos: quæ Chriſtianæ charitatis latitudo eſt.*

III. *Omnibus Dei judiciis ſubditus quiſque debet eſſe, nec minùs de inopia, quàm de abundantia gratias agere.*

IV. *Jejunio, Oratione & Eleemoſinâ omnes virtutes comprehendi.*

Cap. I. Homo cur ad imaginé Dei ſit cõditus. Gratiæ laus.

SI fideliter, Dilectiſſimi, atque ſapienter creationis noſtræ intelligamus exordium, inveniemus hominem ideò ad imaginem Dei conditum, ut imitator ſui eſſet autoris: & hanc eſſe naturalem noſtri generis dignitatem, ſi in nobis quaſi in quodam ſpeculo divinæ benignitatis forma reſplendeat. Ad quam quotidie nos utique reparat gratia ſalvatoris, dum quod cecidit in Adam primo, erigitur in ſecundo. Cauſſa autem reparationis noſtræ non eſt niſi miſericordia Dei, quem non diligeremus, niſi nos prior ipſe diligeret, & tenebras ignorantiæ noſtræ, ſuæ veritatis luce diſcuteret. Quod per ſanctum Iſaïam Dominus [b] pronuncians, ait: *Adducam cæcos in viam quam ignorabant, & ſemitas quas neſciebant faciam illos calcare. Faciam illis tenebras in lucem, & prava in directo. Hæc verba faciam illis, & non relinquam eos.* Et iterùm, *Inventus ſum*, inquit, *à non quærentibus me, & palàm apparui iis, qui me non interrogabant.* Quod quomodo impletum ſit, Joannes Apoſtolus commemorat dicens: *Scimus, quoniam filius Dei venit, & dedit nobis ſenſum, ut cognoſcamus verum, & ſimus in vero filio ejus.* Et iterùm: *Nos ergo diligamus Deum: quoniam ipſe prior dilexit nos.* Diligendo itaque nos Deus, ad imaginem ſuam nos reparat, & ut in nobis formam ſuæ bonitatis inveniat, dat unde ipſi quoque quod operatur, operemur, accendens ſcilicet mentium noſtrarum lucernas, & igne nos ſuæ charitatis inflammans; ut non ſolum ipſum, ſed etiam quicquid diligit, diligamus. Nam ſi inter homines ea demum firma amicitia eſt, quam morum ſimilitudo ſociarit, cùm tamen parilitas voluntatum ſæpe in reprobos tendat affectus; quantum nobis optandum atque nitendum eſt, ut in nullo ab iis, quæ Deo ſunt placita, diſcrepemus? De quo dicit Propheta: *Quoniam ira in indignatione ejus, & vita in voluntate ejus:* quia non aliter in nobis erit dignitas divinæ majeſtatis, niſi imitatio fuerit voluntatis.

[b] Forte prænuncians

Iſai. 42. 16.

Iſai 65. 1.

1. Joan. 5. 20.

1. Joan. 4. 19.

Deus in nobis quod operamur operatur.

Pſ. 29. 6.

Cap. II. Matth. 22. 37.

Dicente itaque Domino: *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota mente tua: & diliges proximum tuum ſicut teipſum:* ſuſcipiat fidelis anima autoris ſui atque rectoris immarceſſibilem charitatem, totámque ſe etiam ejus ſubjiciat voluntati, in cujus operibus atque judiciis nihil vacat à veritate juſtitiæ, nihil à miſeratione clementiæ. Quoniam etſi magnis quis laboribus & multis fatigetur incommodis, bona eſt illi cauſſa tolerandi, qui ſe adverſis vel corrigi intelligit, vel probari. Charitatis verò iſtius pietas perfecta eſſe non poterit, niſi diligatur & proximus. Quo nomine non ii tantùm intelligendi ſunt, qui nobis amicitia aut propinquitate junguntur, ſed omnes prorſus homines, cum quibus nobis natura communis eſt, ſive illi hoſtes ſint, ſive ſocii; ſive liberi, ſive ſervi. Unus enim nos conditor finxit, unus nos creator animavit; eodem cuncti cœlo & aëre, iiſdem utimur diebus & noctibus; cúmque alii ſint boni, alii mali; alii juſti, alii injuſti; Deus tamen omnibus largitor, omnibus eſt benignus, ſicut Lycaoniis à Paulo & Barnaba Apoſtolis dicitur de providentia Dei: *Qui in præteritis generationibus dimiſit omnes gentes ingredi vias ſuas. Et quidem non ſine teſtimonio ſemetipſum reliquit, benefaciens eis de cælo, dans pluviam & tempora fructifera, & implens cibo & juſtitia corda noſtra.* Dedit autem nobis majores diligendi proximi cauſſas Chriſtianæ gratiæ latitudo, quæ ſe per omnes partes totius orbis extendens, neminem deſpectat [a], dum docet neminem negligendum. Et meritò etiam inimicos diligi, & pro perſecutoribus ſibi præcipit ſupplicari, qui ex omnibus quotidie gentibus, fractis olivæ ſuæ ramis germen inſerens oleaſtri, de inimicis reconciliatos, de alienis adoptivos, de impiis facit juſtos: *ut omne genu flectatur, cæleſtium, terreſtrium, & infernorum: & omnis lingua confiteatur, quia Dominus Jeſus Chriſtus in gloria eſt Dei Patris.*

Miſericordia & veritas.

Proximus noſter quis ſit.

Act. 14. 15.

[a] Deſperat. Cod Vict. Corb. & Thua. & Gandav.

Matt. 5. 44.

Rom. 11. 17.

Philip. 2. 10.

Cap. III. De omnibus gratiæ agendæ.

Cùm ergo Deus bonos nos eſſe velit, quia bonus eſt, nihil nobis debet de ejus judiciis diſplicere. Nam non per omnia illi gratias agere, quid eſt aliud, quàm ex quadam eum parte reprehendere? Audet plerumque humana inſipientia adverſus creatorem ſuum, non ſolùm de inopia, ſed etiam de copia murmurare: ut & cum aliquid non ſupperit, querula, & cum quædam exuberant, ſit ingrata. Multæ meſſis Dominus, horreorum ſuorum plenitudinem faſtidivit, & ad copiam vindemiæ affluentis ingemuit: nec de magnitudine

Luc. 12. 16.

De Jejun. decimi menſis. Serm. I.

fructuum gratulatus ; ſed de vilitate conque-
ſtus eſt. Si auſus & parcior fuerit in ſuſceptis
terra ſeminibus, & caſtigatiore proventu vi-
tes oleæque deſtiterint, accuſantur anni, ar-
guuntur elementa, & nec aëri parcitur, nec
cœlo, cum fideles & pios diſcipulos veritatis
nihil magis commendet & muniat, quàm per-
ſeverans in Deum, & indefeſſa laudatio, di-
Theſſ. 5. 16. cente Apoſtolo : *Semper gaudete, ſine intermiſ-
ſione orate : in omnibus gratias agite. Hæc enim
voluntas Dei eſt in Chriſto Jeſu in omnibus nobis.*
Hujus autem devotionis quemadmodum po-
terimus eſſe participes, niſi rerum varietas
conſtantiam mentis exerceat : ut amor dire-
ctus in Deum, nec inter ſecunda ſuperbiat,
nec inter adverſa deficiat. Quod placet Deo,
placeat & omnibus nobis. De omni menſura
munerum ejus gaudeamus. Qui benè uſus eſt
magnis, utatur benè & modicis. Tam nobis
copia, quàm parcitate conſulitur. Nec in
ſpiritalibus lucris anguſtiâ gravabimur fru-
ctuum, ſi fœcunditas non areſcat animorum.
Oriatur de cordis agro, quod terra non dedit.
Semper illi, quod largiatur, occurrit, cui
benè velle non deficit. Ad omnia igitur, Di-
lectiſſimi, opera pietatis, omnium nobis qua-
litas proſit annorum, nec benevolentiam chri-
4. Reg. 4. 5. ſtianam difficultas temporalis impediat. Novit
Dominus vaſa hoſpitalis viduæ in opus pieta-
tis ſuæ vacuata complere : novit aquas in vina
Joan. 2. 9. convertere : novit de pauciſſimis panibus quin-
Joan. 6. 9. que millia eſurientum ſaturare populorum. Et
ille, qui in ſuis paſcitur, poteſt rogare au-
gere dando, poteſt multiplicare ſumendo.

Cap. IV. Tria poteſſimum miſericordiæ opera. Tria verò ſunt, quæ maximè ad religioſas
pertinent actiones, Oratio ſcilicet, Jejunium,
& Eleemoſyna, quibus exercendis omne qui-
dem tempus acceptum, ſed illud eſt ſtudio-
ſiùs obſervandum, quod Apoſtolicis accepi-
mus traditionibus conſecratum : ſicut etiam
decimus hic menſis morem refert veteris in-
ſtituti, ut tria illa, de quibus locutus ſum, di-
Dan. 4. 24. ligentiùs exequamur. Oratione enim propi-
tiatio Dei quæritur, jejunio concupiſcentia
carnis extinguitur, eleemoſynis peccata redi-
muntur : ſimúlque per omnia Dei in nobis
imago renovatur, ſi & in laudem ejus ſemper
parati, & ad purificationem noſtram ſine ceſ-
ſatione ſoliciti, & ad ſuſtentationem proximi
indeſinenter ſumus intenti. Hæc triplex ob-
ſervantia, Dilectiſſimi, omnium virtutum
comprehendit effectus. Hæc ad imaginem &
ſimilitudinem Dei pervenit, & à Spiritu ſancto
inſeparabiles facit. Quia in orationibus per-
manet fides recta, in jejunio innocens vita, in
eleemoſynis mens benigna. Quartâ igitur &
Interceſſio ſanctorum. ſextâ feriâ jejunemus. Sabbato autem apud
beatiſſimum Apoſtolum Petrum vigilias cele-
bremus : qui & orationes, & jejunia, & elee-
moſynas noſtras, precibus ſuis dignabitur ad-
juvare. Per Dominum noſtrum Jeſum Chri-
ſtum, qui cum Patre & ſancto Spiritu vivit &
regnat in ſæcula ſæculorum, Amen.

De Jejun. decimi menſis. Serm. II. & III.

SERMO XII.

De jejunio decimi menſis, & collectâ ejuſdem. II.

SYNOPSIS.

Jejunium menſis Decimi cur inſtitutum : ejuſdem & Chriſtiana erga pauperes miſericordia laus.

Quod temporis ratio & devotionis noſtræ admonet conſuetudo, paſtorali vobis, Dilectiſſimi, ſolicitudine prædicamus, deci-
mi menſis celebrandum eſſe jejunium, quo pro
conſummata perceptione omnium fructuum,
Diligentiſſimè largitori eorum Deo continen-
tiæ libamen offertur. Quid enim poteſt effi- Jejunii efficacia.
cacius eſſe jejunio, cujus obſervantiâ appro-
pinquamus Deo, & reſiſtentes diabolo, vitia
blanda ſuperamus? Semper virtuti cibus je-
junium fuit. De abſtinentia prodeunt caſtæ
cogitationes, rationabiles voluntates, ſalu-
briora conſilia. Et per voluntarias afflictiones
caro concupiſcentiis moritur, virtutibus ſpiri-
tus innovatur. Sed quia non ſolo jejunio ani-
marum noſtrarum ſalus acquiritur, jejunium
noſtrum miſericordiis pauperum ſuppleamus.
Impendamus virtuti, quod ſubtrahimus vo-
luptati. Fiat refectio pauperis, abſtinentia je-
junantis. Studeamus viduarum defenſioni, pu- Jejunio eleemoſyna adjungenda.
pillorum utilitati, lugentium conſolationi,
diſſidentium paci. Suſcipiatur peregrinus,
adjuvetur oppreſſus, veſtiatur nudus, foveatur
ægrotus, ut quicunque noſtrum de juſtis labo-
ribus auctori bonorum omnium Deo ſacrificium
hujus pietatis obtulerit, ab eodem regni cœ-
leſtis præmium percipere mereatur. Quartâ
igitur & ſextâ feriâ jejunemus. Sabbato autem
apud beatum Petrum Apoſtolum pariter vigi-
lemus, cujus ſuffragantibus meritis, quæ poſ-
cimus, impetrare poſſimus, per Dominum
noſtrum Jeſum Chriſtum, qui cum Patre &
ſancto Spiritu vivit & regnat in ſæcula ſæculo-
rum, Amen.

SERMO XIII.

De jejunio decimi menſis, & de eleemoſynis ejuſdem. III.

SYNOPSIS.

I. *Ager cordis quibus modis colatur ac fœcunde-
tur.*
II. *Diabolum magis tunc in fideles ſævire, cum
bona opera vel indicuntur, vel exercentur.*

Cap. I. In Dominico agro, Dilectiſſimi, cujus ope-
rarii ſumus, oportet nos prudenter atque
vigilanter ſpiritalem exercere culturam, ut
perſeveranti induſtria, quæ legitimis tempori-
bus ſunt exequenda, curantes, de ſanctorum

operum fruge lætemur. Quæ ſi pigro ocio & inerti deſidia negligantur, terra noſtra nihil generoſi germinis pariet, & ſpinis ac tribulis ſubdita, non producet quæ condenda ſint horreis, ſed quæ urenda ſint flammis. Ager autem iſte, Dilectiſſimi, rorante deſuper gratia Dei, fide munitur, jejuniis exercetur, eleemoſynis ſeritur, orationibus fœcundatur, ut inter plantationes rigationéſque noſtras, nullius amaritudinis radix pullulet, nec ſe incrementa cujuſque noxiæ ſtirpis attollant, ſed enecato omni ſemine vitiorum, convaleſcat ſeges læta virtutum. Ad quam diligentiam omni quidem nos tempore pietas [a] adhortatur, ſed in his diebus, qui huic operi ſunt ſpecialiùs præſtituti, major animoſitas & cura eſt excitanda ferventior, ne quod pium eſt agere non indictum, impium ſit negligere prædicatum.

a *Al.* pietatis magiſtra.

Cap. II.

Decimi itaque menſis jejunium, ad quod charitatem veſtram religioſo propoſito novimus præparatam, unanimiter auxiliante Chriſto celebrantes, hortamur monentes, ut unuſquiſque ſecundùm menſuram poſſibilitatis quam accepit à Deo, in bonis operibus eniteſcat. Quia & inimici noſtri, qui noſtra ſanctificatione torquentur, in his diebus, quos ad majorem obſervantiam nobis diſpoſitos eſſe noverunt, vehementiùs ſæviunt, & ſubtiliore inſidiantur aſtutia: ut aliis immittendo metum inopiæ de largitatis expenſis, aliis immittendo triſtitiam de labore jejunii, quamplurimos à conſortio hujus devotionis abducant. Contra quas tentationes, Dilectiſſimi, vigilet in nobis pii cordis intentio, & à Chriſtianis mentibus cogitationes diffidentiæ repellantur. Modicum eſt enim, quod pauperi ſatis eſt. Nec victus illius, nec veſtitus oneroſus eſt. Vile enim eſt, quod eſurit: vile eſt, quod ſitit: & nuditas quæ indiget operiri, non poſcit ornari. Et tamen Dominus noſter tam pius operum noſtrorum arbiter, tam benignus eſt æſtimator, ut etiam pro calice aquæ frigidæ ſit præmium redditurus. Et quia juſtus inſpector eſt animorum, non impendium ſolùm operis, ſed etiam affectum eſt remuneraturus operantis, per Chriſtum Dominum noſtrum.

Diabolus benè operantibus magis inſidiatur.

SERMO XIV.

De jejunio decimi menſis, & de eleemoſynis ejuſdem. IV.

SYNOPSIS.

I. *Triplex Orationis, jejunii & eleemoſynæ remedium adverſus tentationes diaboli & vulnera peccati.*

II. *Jejunii præceptum, ſicut & præceptum dilectionis, non eſſe novæ legis gratiâ abrogatum: Eidem miſericordiæ opera eſſe jungenda.*

Cap. I.

CONfidenter vos, Dilectiſſimi, ad opera pietatis hortamur, quia experimentis didicimus, libenter vos ſuſcipere, quod monemus. Scitis namque, & Deo docente cognoſcitis, ad æternum vobis gaudium profuturam divinorum obſervantiam mandatorum. In quibus exequendis quia humana fragilitas plerumque laſſeſcit, & in multis per lubricum ſuæ infirmitatis offendit, miſericors & pius Dominus remedia nobis & adjutoria [a] dedit, per quæ veniam obtinere poſſimus. Quis enim tot illecebras mundi, tot inſidias diaboli, tot denique pericula ſuæ mutabilitatis evaderet, niſi clementia æterni regis mallet nos reparare, quàm perdere? Nam & qui jam redemti, jam regenerati, filii lucis effecti ſunt, quamdiu tamen in hoc mundo, qui *totus in maligno poſitus eſt* detinentur; quamdiu 1. Joan. 5. 19
infirmitati carnis corruptibilia & temporalia blandiuntur, non poſſunt iſtos dies ſine tentatione tranſire. Nec facilè cuiquam provenit tam incruenta victoria, ut inter multos hoſtes frequentéſque conflictus, etiamſi ſit liber à morte, ſit quoque immunis à vulnere. Curandis igitur læſionibus, quas ſæpè incidunt, qui cum inviſibili hoſte confligunt, trium maximè remediorum eſt adhibenda medicina: in orationis inſtantia, in caſtigatione jejunii, in eleemoſynæ largitate: quæ cum pariter exercentur, Deus propiciatur, culpa deletur, tentator eliditur. Et iis quidem præſidiis ſemper fidelis anima debet accingi, ſed tunc ſtudioſiùs præparari, cùm ii adſunt dies, qui propriè ſunt ad hæc pietatis officia præſtituti.

a *Al.* Remedia nobis ad victoriam dedit. *Cod. Corb.*

Pugna cōtinua Chriſtianorum.

Cap. II. Decimi menſis jejunium ex veteri Teſtamento aſſumtum.

De quorum ordine eſt etiam decimi hujus menſis ſolenne jejunium quod non ideò negligendum eſt, quia de obſervantia veteris legis aſſumtum eſt, tanquam hoc de illis ſit, quæ inter diſcretiones ciborum, inter baptiſmatum differentias, & avium pecudúmque hoſtias deſtiterunt. Illis enim quæ rerum futurarum figuras gerebant, impletis, quæ ſignificaverunt finita ſunt. Jejuniorum verò utilitatem Novi Teſtamenti gratia non removit: & continentiam corpori, atque animæ ſemper profuturam pia obſervatione ſuſcepit. Quoniam ſicut permanet apud intelligentiam Chriſtianam: *Dominum Deum tuum adorabis: & illi ſoli ſervies.* Et, *Diliges proximum tuum ſicut teipſum*, & cætera talium mandatorum: ita quod in eiſdem libris de jejuniorum ſanctificatione & curatione præceptum eſt, nulla interpretatione vacuatur. In omni enim tempore, omnibúſque diebus vitæ hujus ſæculi, jejunia nos contra peccata faciunt fortiores, jejunia concupiſcentias vincunt, tentationes repellunt, ſuperbiam inclinant, iram mitigant, & omnes bonæ voluntatis affectus ad maturitatem totius virtutis enutriunt: ſi tamen in ſocietatem ſibi [a] benevolentiam charitatis aſſumant, & in operibus miſericordiæ ſe prudenter exerceant. Jejunium enim ſine eleemoſyna, non tàm purgatio animæ, quàm carnis afflictio eſt: magiſque ad avaritiam, quàm ad continentiam referendum eſt, quan-

Matt. 4. 10.

Matt. 22. 37.

Jejunii efficacia.

a *Al.* ſuam.

De Jejun. decimi mensis. Serm. V.

do aliquis ſic cibo abſtinet, ut etiam à pietate ſe ſubducat. Noſtra ergo jejunia, Dilectiſſimi, abundent fructibus largitatis, & in pauperes Chriſti benignis ſint fœcunda muneribus. Nec tardentur in hoc opere mediocres, quia parum ſit, quod poſſint de ſua facultate decerpere. Novit Dominus omnium vires, & ſcit juſtus inſpector, de qua menſura quiſque quid tribuat. Diſſimiles quidem ſubſtantiæ, ſimiles erogationes habere non poſſunt: Sed æquatur plerumque merito, quod diſtat impendio; quia poteſt eſſe par animus, etiam ubi impar eſt cenſus. Hæc itaque ut adjuvante Deo pia devotione curentur, Quartâ & Sextâ feriâ jejunemus; Sabbato verò apud beatum Petrum Apoſtolum vigilias celebremus, nr ejus orationibus adjuti, in omnibus miſericordiam Dei mereamur.

SERMO XV.

De Jejunio decimi menſis, & de Eleemoſynis ejuſdem V.

SYNOPSIS.

I. *Divites & Deo gratias agant, qui opes eis largitur, & has cum pauperibus communicent.*

II. *Cur inſtitutum decimi menſis jejunium. Efficax oratio, cui eleemoſyna ſuffragatur.*

III. *Hæreticos diabolo ad corrumpendos fideles famulari ſub Chriſtiano nomine.*

IV. *Manichæorum hæreſis omnium ſordium ſentina. Quid in eos Leo geſſit Romæ.*

V. *Eoſdem eſſe & fugiendos & prodendos.*

VI. *Zelo adversùs hæreticos gratiores fieri apud Deum orationes, jejunia & eleemoſynas.*

Cap. I. Quid maximè gratia in corde operetur.

SUblimitas quidem, Dilectiſſimi, gratiæ Dei hoc quotidie operatur in cordibus Chriſtianis, ut omne deſiderium noſtrum à terrenis ad cœleſtia transferatur. Sed etiam præſens vita per Creatoris opem ducitur, & per ipſius providentiam ſuſtinetur: quia idem eſt largitor temporalium, qui promiſſor eſt æternorum. Sicut ergo pro ſpe futuræ felicitatis, ad quam per fidem currimus, gratias Deo agere debemus, quod ad perceptionem tantæ præparationis evehimur: ita pro iis quoque commodis, quæ ſingulorum annorum revolutione conſequimur, Deus à nobis honorandus atque laudandus eſt, qui ſic terræ fœcunditatem ab initio dedit, ſic pariendorum fructuum leges in quibúſque germinibus & ſeminibus ordinavit, ut nunquam ſua inſtituta deſereret, ſed in rebus conditis benigna conditoris adminiſtratio permaneret. Quicquid ergo ad uſus hominum ſegetes, vineæ, oleæque pepererint, totum hoc divinæ bonitatis largitate profluxit: quæ, elementorum qualitate variata, dubios agricolarum labores clementer adjuvit, ut utilitatibus noſtris venti

Leges generales idē adminiſtrat qui & condidit.

& imbres, frigora & æſtus, dies noctéſque ſervirent. Non enim ſibi ad effectus operum ſuorum humana ratio ſufficeret, niſi plantationibus & rigationibus ſolitis Deus incrementa præberet. Unde plenum pietatis atque juſtitiæ eſt, ut de his quæ nobis cœleſtis pater miſericorditer contulit, nos quoque alios adjuvemus. Sunt enim plurimi, qui nullam in agris, nullam in vineis, nullam habent in oleis portionem, quorum inopiæ de ea, quam Dominus dedit, copia conſulendum eſt: ut & ipſi nobiſcum Deo pro terræ fœcunditate benedicant, & gaudeant poſſidentibus fuiſſe donata, quæ etiam pauperibus ac peregrinis fuerint facta communia. Felix eſt illud horreum, & omnium fructuum multiplicatione digniſſimum, de quo egentium & debilium ſaturatur eſuries, de quo relevatur neceſſitas peregrinorum, de quo deſiderium fovetur infirmorum. Quos ideò ſub diverſis moleſtiis juſtitia Dei laborare permiſit, ut & miſeros pro patientiâ, & miſericordes pro benevolentiâ coronaret.

Eleemoſynæ fructus.

Cur Deus miſeros eſſe ſinat.

Cap. II. Huic autem operi, Dilectiſſimi, cùm omnia opportuna ſint tempora, hoc nunc præcipuè aptum eſt atque conveniens, in quo ſancti Patres noſtri divinitùs inſpirati, decimi menſis ſanxere jejunium: ut omnium fructuum collectione concluſa, rationabilis Deo abſtinentia dicaretur, & meminiſſet quiſque ita uti abundantiâ, ut & circa ſe abſtinentior, & circa pauperes eſſet effuſior. Efficaciſſima enim pro peccatis deprecatio eſt in eleemoſynis atque jejuniis, & velociter ad divinas conſcendit aures talibus oratio elevata ſuffragiis. Quoniam, ſicut ſcriptum eſt, *animæ ſuæ benefacit vir miſericors*, & nihil eſt uniuſcujuſque tàm proprium, quàm quod impendit in proximum. Pars enim corporalium facultatum, quæ indigentibus miniſtratur, in divitias tranſit æternas: & illæ opes de hac largitate pariuntur, quæ nullo uſu minui, nullâ poterunt corruptione violari. *Beati namque miſericordes quoniam ipſorum miſerebitur Deus:* & ipſe erit illis ſumma præmii, qui eſt forma præcepti.

Orationem eleemoſynæ juvant.

Prov. 11. 17.

Mat. 5. 7.

Cap. III. Inter hæc autem, Dilectiſſimi, opera pietatis, quæ nos Deo magis magiſque commendant, dubium non eſt, quin hoſtis, noſter, nocendi cupidus & peritus, acrioribus invidiæ ſtimulis incitetur: ut quos apertis & cruentis perſecutionibus impugnare non ſinitur, ſub falſa Chriſtiani nominis profeſſione corrumpat, habens hæreticos huic operi ſervientes, quos à Catholica fide devios, ſibique ſubjectos, militare in caſtris ſuis ſub diverſis erroribus fecit. Et ſicut decipiendis primis hominibus miniſterium ſibi ſerpentis aſſumſit, ita horum linguas ad ſeducendos rectorum animos, veneno ſuæ falſitatis armavit. Sed iis inſidiis, Dilectiſſimi, paſtorali ſolicitudine, in quantùm Dominus auxiliatur, occurrimus. Et ne quid de ſancto grege pereat, præcaventes, paternis vos denunciationibus admonemus, ut labia iniqua & linguam doloſam, à

Hæretici miniſtri diaboli.

Geneſ. 3. 1.

Pſ. 119. 2.

De Jejun. decimi menſis. Serm. V.

quibus animam ſuam Propheta liberari poſtu- lat, declinctis; quoniam *ſermo eorum*, ſicut ait beatus Apoſtolus, *ſerpit ut cancer.* Humiliter irrepunt, blandè capiunt, molliter ligant, latenter occidunt. *Veniunt enim*, ſicut Salvator prædixit, *ſub veſtitu ovium, intùs autem ſunt lupi rapaces:* quia non poſſent veras & ſimplices oves fallere, niſi Chriſti nomine tegerent rabiem beſtialem. In iis autem omnibus operatur, qui cùm ſit veræ illuminationis inimicus, in lucis ſe angelum transfigurat. Hujus arte Baſilides, hujus Marcion callet ingenio, hoc duce agitur Sabellius, hoc præcipitatur re- ctore Photinus, hujus poteſtati famulatur Arrius, hujus ſpiritui ſervit Eunomius; tota denique beſtiarum talium cohors hoc præſide ab Eccleſiæ unitate diſceſſit, hoc magiſtro à veritate deſcivit.

2. Tim. 2. 17.

Matt. 7. 15.

Hæretici mentiuntur ſe Chriſtianos.

Cap. IV.

Manichæorum impietas.

Sed cùm in cunctis perverſitatibus multiformem teneat principatum, arcem tamen ſibi in Manichæorum ſtruxit inſania, & latiſſimam in eis aulam, in qua ſe exultantiùs jactaret, invenit; ubi non unius pravitatis ſpeciem, ſed omnium ſimul errorum impietatúmque mixturam generaliter poſſideret. Quod enim in paganis profanum, quod in Judæis carnalibus cæcum, quod in ſecretis magicæ artis illicitum, quod denique in omnibus hæreſibus ſacrilegum atque blaſphemum eſt, hoc in iſtos, quaſi in ſentinam quandam cum omnium ſordium concretione confluxit. Undè univerſas eorum impietates ac turpitudines enarrare, per longum eſt. Superat enim verborum copiam criminum multitudo; & quibus ad indicandum pauca ſufficiunt, ut de iis, quæ audieritis, etiam illa, quæ verecundè prætermittimus, æſtimètis. De factis tamen eorum, quæ apud iſtos tàm obſcœna ſunt, quàm nefanda, quod inquiſitioni noſtræ Dominus manifeſtare voluit non taceamus, ne quiſquam putet nos de hac re dubiæ famæ & incertis opinionibus credidiſſe. Reſidentibus itaque mecum Epiſcopis ac Presbyteris, ac in eundem conſeſſum Chriſtianis viris ac nobilibus congregatis, Electos & Electas eorum juſſimus præſentari. Qui cum de perverſitate dogmatis ſui, & de feſtivitatum ſuarum conſuetudine multa reſerarent, illud quoque ſcelus, quod eloqui verecundum eſt, prodiderunt, quod tantâ diligentiâ inveſtigatum eſt, ut nihil minus credulis, nihil obtrectatoribus relinqueretur ambiguum. Aderant enim omnes perſonæ, per quas infandum facinus fuerat perpetratum, puella ſcilicet ut multum decennis, & duæ mulieres, quæ ipſam nutrierant, & huic ſceleri præparerant. Præſto erat etiam adoleſcentulus vitiator puellæ, & Epiſcopus ipſorum deteſtandi criminis ordinator. Omnium par fuit horum & una confeſſio, & patefactum eſt execratum, quod aures noſtræ vix ferre potuerunt. De quo ne apertiùs loquentes, caſtos offendamus auditus, Geſtorum documenta ſufficiunt, quibus pleniſſimè docetur nullam in hac ſecta pudicitiam, nullam honeſtatem, nullam penitùs reperiri caſtitatem; in qua lex eſt mendacium, diabolus religio, ſacrificium turpitudo.

Manichæorum facinora.

Conventus Romanus contra Manichæos.

Eorumdem Electi & Electæ.

De Jejun. decimi menſis. Ser. V. Cap. V.

Hos itaque homines, Dilectiſſimi, per omnia execrabiles atque peſtiferos, quos aliarum regionum perturbatio nobis intulit crebriores, ab amicitia veſtra penitùs abdicate; vóſque præcipuè, mulieres, à talium notitiâ & colloquiis abſtinete: ne dum fabuloſis narrationibus incautus delectatur auditus, in diaboli laqueos incidatis. Qui ſciens, quòd primum virum mulieris ore ſeduxerit, pérque femineam credulitatem omnes homines à paradiſi felicitate dejecerit, veſtro nunc quoque ſexui ſecuriore inſidiatur aſtutia, ut eas quas ſibi poterit per miniſtros ſuæ falſitatis illicere, & fide ſpoliet & pudore. Illud quoque vos, Dilectiſſimi, obſecrans moneo, ut ſi cui veſtrum innotuerit, ubi habitent, ubi doceant, quos frequentent, & in quorum ſocietate requieſcant, noſtræ ſolicitudini fideliter indicetis: quia parùm prodeſt unicuique, quod protegente Spiritu ſancto ab iſtis ipſe non capitur, ſi cùm alios capi intelligit, non movetur. Contra communes hoſtes pro ſalute communi, una omnium debet eſſe vigilantia: ne de alicujus membri vulnere etiam alia poſſint membra corrumpi: & qui tales non prodendos putant, in judicio Chriſti inveniantur rei de ſilentio, etiamſi non contaminantur aſſenſu.

Hæretici prodendi ſunt.

Cap. VI.

Aſſumite igitur religioſæ ſolicitudinis pium zelum, & contra ſæviſſimos animarum hoſtes, omnium fidelium cura conſurgat. Ideóque enim miſericors Deus quandam nobis partem prodidit hominum noxiorum, ut manifeſtato periculo, excitaretur diligentia cautionis. Non ſufficiat, quod actum eſt, ſed eadem inquiſitio perſeveret: quæ hoc auxiliante Deo conſequitur, ut non ſolùm, qui recti ſunt, incolumes perſeverent, ſed etiam multi qui diabolica ſeductione decepti ſunt, ab errore revocentur. Veſtræ autem orationes & eleemoſynæ, atque jejunia, miſericordi Deo per hanc ipſam devotionem ſacratiùs offerentur: cum etiam hoc opus fidei ad omnia officia pietatis acceſſerit. Quartâ igitur & Sextâ feriâ jejunemus: Sabbato autem apud præſentem beatiſſimum Apoſtolorum Petrum vigilias celebremus. Qui, ſicut experimur & credimus, pro commendatis ſibi à Domino ovibus indeſinenter paſtorales prætendit excubias: exoraturus deprecationibus ſuis, ut Eccleſia Dei, quæ ipſius eſt prædicationibus inſtituta, ab omni errore ſit libera: Per Chriſtum Dominum noſtrum, Amen.

Interceſſio ſanctorum.

SERMO

De Jejun. decimi mensis, Serm. VI.

SERMO XVI.

De Jejunio decimi menſis, & de Eleemoſynis ejuſdem VI.

SYNOPSIS.

I. *Jejunium à lege veteri in novam tranſlatum & Deo ex grati animi ſenſu deberi & orationem efficaciorem efficere.*

II. *Pium fœnus cum Deo exercendum: Fœnus verò quàm injuſtè & impiè ab hominibus exigatur.*

III. *Quilibet ſequatur ex fœnore eventus ſemper mala eſt ratio fœnerantis.*

IV. *Aliquorum abundantiam & aliorum inopiam ad hoc eſſe ordinatam, ut dives Dei bonitatem imitetur.*

Cap. I. EVangelicis ſanctionibus, Dilectiſſimi, multum autoritatis [a] præbet doctrina legalis, cum quædam de mandato veteri ad novam obſervantiam transferuntur, & ex ipſa Eccleſiaſtica devotione demonſtratur, quod Dominus Jesus-Christus *non venit legem ſolvere, ſed adimplere.* Ceſſantibus enim ſignificationibus, quibus ſalvatoris noſtri nuntiabatur adventus, & peractis figuris, quas abſtulit ipſa præſentia veritatis, ea quæ vel ad regulas morum, vel ad ſimplicem Dei cultum ratio pietatis inſtituit, in eadem apud nos forma, in qua ſunt condita, perſeverant! & quæ utrique teſtamento erant congrua, nullâ ſunt commutatione variata. Ex iis autem eſt etiam decimi menſis ſolenne jejunium, quod à nobis nunc annua eſt conſuetudine celebrandum: quia plenum juſtitiæ eſt atque pietatis, gratias divinæ agere largitati pro fructibus, quos in uſus hominum ſecundùm ſummæ providentiæ temperamentum terra produxit. Quod ut prompto animo nos facere monſtremus, non ſolum continentiam jejunii, ſed etiam eleemoſynarum curam oportet aſſumi: ut de terra quoque cordis noſtri, germen juſtitiæ & fructus charitatis oriatur, & miſericordiam Dei pauperum ipſius miſerendo mereamur. Efficaciſſima enim eſt ad exorandum Deum poſtulatio, cui pietatis opera ſuffragantur: quoniam qui ſuum ab inope non avertit animum, citò ad ſe Domini convertit auditum, dicente Domino: *Eſtote miſericordes, ſicut & pater veſter miſericors eſt: Dimittite, & dimittetur vobis.* Quid hac juſtitia benignius? Quid hac retributione clementius, ubi ſententia judicaturi in poteſtate ponitur judicandi? *Date,* inquit, *& dabitur vobis.* Quàm citò, diffidentiæ ſolicitudo, & avaritiæ eſt amputata cunctatio: ut quod reddituram ſe promittit veritas, ſecura expendat humanitas.

[a] al. utilitatis. Ita Gandaval.

Matt. 5. 17. Vetus lex in nova impletur.

Leges naturæ temperat providentia Dei.

Luc 6. 36. Eleemoſynarum utilitas.

Luc. 6. 38.

Cap. II. Conſtans eſto, Chriſtiane largitor: da quod accipias, ſere quod metas, ſparge quod colligas. Noli metuere diſpendium, noli de dubio ſuſpirare proventu. Subſtantia tua cum benè erogatur, augetur: & concupiſcere juſtum miſericordiæ lucrum, æterni quæſtus eſt ſectari commercium. Munerator tuus vult te eſſe munificum, & qui dat ut habeas, mandat ut tribuas, dicens: *Date & dabitur vobis.* Amplectenda eſt tibi promiſſionis iſtius gratulanda conditio. Quamvis enim non habeas, niſi quod acceperis; non potes tamen non habere quod dederis. Qui ergo pecunias amat, & multiplicare opes ſuas immodicis optat augmentis, hoc potiùs ſanctum fœnus exerceat, & hac uſurarum arte diteſcat, ut non hominum laborantium captet neceſſitates, ne per doloſa officia laqueos incidat inſolubilium debitorum, ſed illius ſit creditor, illius fœnerator, qui dicit: *Date & dabitur vobis, & quâ menſurâ menſi fueritis, eâdem remetietur vobis.* Infidelis autem & iniquus eſt etiam ſibi, qui quod æſtimat diligendum, non vult habere perpetuum. Quantalibet condat & congerat, inops de hoc mundo & egenus abſcedet, dicente David Propheta: *Quoniam cum interierit non accipiet omnia, neque deſcendet cum eo gloria ejus.* Qui ſi benignus eſſet animæ ſuæ, illi bona ſua crederet, qui & idoneus fidejuſſor eſt pauperum, & largiſſimus redditor uſurarum. Sed injuſta & impudens avaritia, quæ beneficium ſe dicit præſtare cum decipit, non credit Deo veraciter promittenti, & credit homini trepidè [a] paciſcenti: Dúmque certiora exiſtimat præſentia quàm futura, meritò in hoc frequenter incurrit, ut ei cupiditas injuſti lucri non injuſti cauſſa ſit damni.

Pia uſura.

Pſal. 48. 18.

Impudens fœneratorum avaritia.

[a] al. tepidè.

Cap. III. 1. Undè quilibet ſequatur eventus [1], mala ſemper eſt ratio fœnerantis, cui pecuniam

1. *Undè quilibet ſequatur eventus, mala ſemper eſt ratio fœnerantis, &c.*) Tam evidenter hoc loco evertitur dogma novitium de libera cum divitibus fœnerandi facultate (in quod nonnullos e Catholicis abripi dolendum) ut Leonis doctrinam attentius conſiderare operæ ſit pretium. Clarum eſt igitur eum non illud modò fœnus inſectari, quod cum pauperibus exercetur, ſed omnem omninò uſuram ab eo reprobari. Primum enim ea Scripturæ loca adducit, quæ omnem uſuram damnant, nec de pauperibus habent quidquam peculiare. 2. eum damnat, qui hominum laborantium captat neceſſitates, ut multiplicet opes ſuas immodicis augmentis: quod vix ex fœnore à pauperibus accepto evenit; ſed potiùs ex copioſis lucris, quæ percipiuntur dum laborantium, id eſt, negotiantium neceſſitates aliquis captat, & commodatam pecuniam immodicis lucris auctam recipit. 3. Eorum rationem refutat, qui beneficium ſe præſtare contendunt cum negotiantibus ſuam pecuniam dant ad uſuram: tale enim beneficium vocat *doloſa officia, doloſum quæſtum, injuſtam & impudentem avaritiam, quæ beneficium ſe dicit præſtare cum decipit, cupiditatem injuſti lucri, &c.* 4. Generatim pronuntiat *fœnus pecuniæ funus eſſe animæ:* fugiendum prorsùs eſſe iniquitatem fœnoris, & a ſancto monte Dei eſſe extraneum, qui doloſum quæſtum de pecuniæ ſuæ capiat uſuris. 5. Ait fœneratorem, *aut miſerum eſſe amittendo quod dedit, aut miſeriorem accipiendo quod non dedit.* Ubi oſtendit in eo propriè uſuræ iniquitatem cenſeri, quod quis accipit quod non dedit, contra generalem Dei ſententiam, quæ, ut S. Ambroſius lib. de Tobia ſcribit, *omne ſortis excludit augmentum. Uſura enim, ut definit Hieronymus, eſt plus accipere quàm dare.* 6. Denique quàm infirmæ ſint ratiunculæ, quas avaritiæ ſuæ obtendunt fœneratores, ex his verbis collige: *Quilibet ſequatur eventus mala ſemper eſt ratio fœnerantis, cui pecuniam & minuiſſe & auxiſſe peccatum eſt.* Unde ex mente Leonis, ſive hoc fœnus in commodum ejus cedere videatur, qui mutuò accipit, ſive in damnum, ſive cum periculo damnóque dantis, ſive cum lucro, ſemper eſt mala ratio fœnerantis. Vide & ejuſdem Epiſtolam 3. al. 1. c. 3 & 4 ubi nulla pauperum mentione facta, generali ſententiâ damnat omnes qui uſurariam exercent pecuniam & fœnore volunt diteſcere, doléque hoc in eos cadere, qui Chriſtiani appellari cupiunt.

De Jejun. decimi mensis. Ser. VI.

& minuiſſe, & auxiſſe peccatum eſt: ut aut miſeret ſit amittendo quod dedit, aut miſerior accipiendo quod non dedit. Fugienda prorsùs eſt iniquitas fœnoris: & lucrum, quod omni caret humanitate, vitandum eſt. Multiplicatur quidem facultas injuſtis & triſtibus incrementis, ſed mentis ſubſtantia contabeſcit: quoniam Fœnus pecuniæ, funus eſt animæ. Quid enim de hujuſmodi hominibus ſentiat Deus, ſacratiſſimus Propheta David manifeſtat. Qui cùm diceret, *Domine quis habitabit in tabernaculo tuo, aut quis requieſcet in monte ſancto tuo?* reſponſo divinæ vocis inſtruitur, & eum ad æternam requiem pertinere cognoſcit, *qui* inter alias piæ converſationis regulas, *pecuniam ſuam non dedit ad uſuram:* & à tabernaculo Dei oſtenditur alienus, & à ſancto monte ejus extraneus, qui doloſum quæſtum de pecuniæ ſuæ captat uſuris: & dum per aliena cupit damna ditari, æterna dignus eſt egeſtate puniri.

Pſal 14.1.

Cap. IV. Vos itaque, Dilectiſſimi, qui ex toto corde promiſſionibus Domini credidiſtis, fugientes avaritiæ lepram immundiſſimam, donis Dei piè & ſapienter utimini. Et quoniam de ipſius largitate gaudetis, date operam ut poſſitis gaudiorum veſtrorum habere conſortes. Multis enim, quæ vobis ſuppetunt, deſunt, & in quorumdam indigentia, materia vobis data eſt divinæ bonitatis imitandæ: ut per vos etiam in alios beneficia divina tranſirent, & benè diſpenſantes temporalia, acquireretis æterna. Quartâ igitur & Sextâ Feriâ jejunemus: Sabbato autem apud beatiſſimum Petrum Apoſtolum vigilemus, cujus orationibus nobis per omnia obtineatur divina protectio, per Chriſtum Dominum noſtrum. Amen.

SERMO XVII.

De Jejunio decimi menſis & Eleemoſynis. VII.

SYNOPSIS.

I. *Animam licet regeneratam, & ex ſe in deteriora declivem, & ex Dei benignitate pluribus munitam eſſe præſidiis.*

II. *Communem toti Eccleſiæ abſtinentiam indici, ut & à parte & à ſoliditate diabolus ſuperetur.*

III. *Sterilem arborem Chriſtus damnavit, ut miſericordiæ opera commendaret. Ut homo Chriſtianus impugnetur aſſiduè, quæque ſint piorum arma contrà inviſibiles hoſtes.*

Cap. I. 1.

Præſidia, 1 Dilectiſſimi, ſanctificandis mentibus noſtris atque corporibus divinitùs inſtituta, ideò cum dierum temporúmque curriculis ſine ceſſatione reparantur, ut infirmitatum noſtrarum ipſa nos medicina commoneat. Natura quippè mutabilis, & de peccati labe mortalis, licet etiam jam redemta, & ſacro Baptiſmate ſit renata, in quantum eſt paſſibilis, in tantum eſt ad deteriora procilivis, corrumperetúrque carnali deſiderio, niſi ſpiritali muniretur auxilio: quia ſicut illi nunquam deeſt undè corruat, ita ſemper præſto eſt, undè ſubſiſtat, dicente Apoſtolo: *Fidelis enim Deus, qui vos non patietur tentari ſupra id, quod poteſtis, ſed faciet proventum, ut poſſitis ſuſtinere.* Quamvis ergo Dominus protegat bellatores [a], & milites ſuos ille, qui potens eſt in prælio, cohortetur, & dicat: *Nolite timere, quia ego vici mundum;* ſciendum tamen eſt, Dilectiſſimi, hoc incitamento formidinem ſublatam eſſe, non pugnam; & retuſo [b] aculeo timoris, cauſſam manere certaminis, quod ab hoſte verſuto, terribiliter quidem furore perſecutionis movetur, ſed innocentibus ſpecie pacis infertur. Ubi enim in aperto ſunt pugnæ, in manifeſto ſunt & coronæ. Et hoc ipſum alit atque accendit patientiæ fortitudinem, quod ſicut proxima eſt tribulatio, ita eſt & vicina promiſſio. Ceſſantibus verò publicis impugnationibus impiorum, & à cædibus ſe ac ſuppliciis fidelium diabolo continente; ne pertinacia crudelitatum, multiplicatio noſtrorum fieret triumphorum, fremens adverſarius cruentas inimicitias ad quietas convertit inſidias: ut quos vincere fame & gelu, ferrúque non poterat, otio tepefaceret [c], cupiditatibus irretiret, ambitione inflaret, voluptate corrumperet.

Quid ſit anima etiā regenerata, ſine Dei auxilio.

De Jejun. decimi menſis. Ser. VII.

1.Cor. 10. 13.

a bellatores. Vict. & Corb.

Pſ 23.8. Joan. 16. 33.

Pugnandū homini continuè.

b retunſo Cod. Gand. Vict. & regii duo retunſo Corb.

c edit. 1. tabefaceret. Utrumque in mſ. Gandavenſ.

Cap. II. Sed his [d] atque aliis omnibus deſtruendis habet acies Chriſtiana potentes munitiones & arma victricia, dum inſtruente milites ſuos Spiritu veritatis, manſuetudo iram, largitas avaritiam, benignitas extinguit invidiam. Commutante ergo dexterâ Excelſi corda multorum, rediit in novitatem vetuſtas, & de famulis iniquitatis miniſtri prodiere juſtitiæ. Subegit luxuriam continentia, humilitas arrogantiam propulſavit: & qui impudicitia ſorduerant, caſtitate nituerunt. His autem converſionibus, Dilectiſſimi, per providentiam gratiæ Dei addita ſunt ſancta jejunia, quæ in quibuſdam diebus ab univerſa Eccleſia devotionem obſervantiæ generalis exigerent. Quamvis enim pulchrum ſit atque laudabile, ut ſingula quæque membra corporis Chriſti propriis ornentur officiis; excellentioris tamen eſt actionis ſacratiorisque virtutis, cùm in unum propoſitum piæ plebis corda concurrunt: ut illi cui ſanctificatio noſtra ſupplicium eſt, non ſolùm à parte, ſed etiam à ſoliditate ſuperetur. Cui nunc operi, Dilectiſſimi, decimus menſis offertur, admonens quodammodo pro qualitate temporis ſui, ne quiſquam frigore infidelitatis obtorpeat, ſed potiùs charitatis ſpiritu concaleſcat. Quoniam & per ipſa elementa mundi, tanquam per publicas paginas, ſignificationem divinæ voluntatis accipimus: nec unquam ceſſat ſuperna eru-

d edit. add. malis.

Arma Chriſtianorum.

1. *Præſidia*) Addunt editi Codices omnes & mſſ aliqui *militia Chriſtiana*, quæ verba deſiderantur in MSS. Codd. Regiis tribus, Corbei. & Vict. quod ideò moneo, ne quis illorum omiſſionem Typographis adſcribat.

De Jejun. decimi menſis. Serm. VIII. Cap. III.

ditio, quando [illegible] de iis quæ nobis famulantur, imbuimur. Præter illam Apoſtolicam ſententiam, qua homines fructu pietatis carentes vacuis arboribus comparantur, etiam illa ficus nobis cavenda eſt de ſuæ infœcunditatis exemplo, quam Dominus Jeſus, ſicut Evangelium refert, nihil habentem quod eſuriens ſumeret, perpetuâ ſterilitate damnavit: ut intelligeremus, quoniam qui eſurientem non refovet, illi denegat cibum, qui quod pauperi eſt datum, ſibi dixit impenſum. Et hujus maledictionis arbores erunt, quibus à judicante dicetur: *Diſcedite à me maledicti in ignem æternum, quem præparavit Pater meus diabolo, & Angelis ejus. Eſurivi enim, & non dediſtis mihi manducare: Sitivi; & non dediſtis mihi bibere*, &c. Quæ ideò ſingula recoluntur; ut advertamus non futurum extrà miſericordiam, qui vel partem horum operum fuerit executus. Anima autem neminem juvans, erit arbor non habens poma, cùm totius pietatis [a] invenietur aliena. Decimi ergo menſis jejunium, quod hyemalis eſt temporis, ad agriculturam nos myſticam vocat; quâ ſegetum & palmitum atque arborum vires, quibus humana ſuſtentatur infirmitas, ſpiritalibus ſtudiis excolantur: ut Dominicus ager ſuis ditetur impendiis, & quem nunquam expedit eſſe ſine fructu, de propria fiat ubertate fœcundior. Quod utique intelligit ſanctitas veſtra, ad totius Eccleſiæ profectum eſſe referendum, quorum in fide germen eſt, in ſpe incrementum, in charitate maturitas: quia caſtigatio corporis, & inſtantia orationis, tunc veram obtinent puritatem; cum eleemoſynarum ſanctificatione niteſcunt, dicente Domino: *Date eleemoſynam, & ecce omnia munda ſunt vobis*. Quartâ igitur & Sextâ feriâ jejunemus: Sabbato autem apud beatiſſimum Petrum Apoſtolum vigilias celebremus, ipſo præſtante & adjuvante, qui cum Patre & ſancto Spiritu vivit & regnat per omnia ſæcula ſæculorum, Amen.

Pœna eorum, qui eleemoſynas non fecerunt. Mat. 25. 41.

a ita tres MSS. in vulg. vero & mſ. Gaud. totius fructu pietatis.

Luc. 11. 41.

SERMO XVIII.

De jejunio decimi menſis & Eleemoſynis. VIII.

SYNOPSIS.

I. *Abſtinentia Domino viam parat & mentem erigit ad cœleſtia.*

II. *Cur quatuor temporum jejunia inſtituta, quibus & ſubjungendum jejunium à vitiis.*

III. *Impendendum eſſe charitati, quod deliciis ſubtrahitur, Deoque omnia referenda. Jejuniorum Chriſtianorum tempora quæ ſint, deque duplici jejunio.*

Cap. I. CUm de adventu regni Dei & de mundi fine ac temporum, diſcipulos ſuos Salvator inſtrueret, totámque Eccleſiam ſuam in Apoſtolis erudiret; *Cavete*, inquit, *ne fortè graventur corda veſtra in crapulâ, & ebrietate, & cogitationibus ſæcularibus*. Quod utique præceptum, Dilectiſſimi, ad nos ſpecialiùs pertinere cognoſcimus; quibus denunciatus dies, etiam ſi eſt occultus, non dubitatur eſſe vicinus. Ad cujus adventum omnem hominem convenit præparari: ne quem aut ventri deditum, aut curis ſæcularibus inveniat implicatum. Quotidiano enim, Dilectiſſimi, experimento probatur; potus ſatietate aciem mentis obtundi, & ciborum nimietate vigorem cordis hebetari: ita ut delectatio edendi, etiam corporum contraria ſit ſaluti, niſi ratio temperantiæ obſiſtat illecebræ, & quod futurum eſt oneri, ſubtrahat voluptati. Quamvis enim ſine animâ nihil caro deſideret, & indè accipiat ſenſus, undè ſumit & motus; ejuſdem tamen eſt animæ, quædam ſubditæ ſibi negare ſubſtantiæ, & interiori judicio, ab inconvenientibus exteriora frænare, ut à corporeis cupiditatibus ſæpiùs libera, in aula mentis poſſit divinæ vacare ſapientiæ, ubi omni ſtrepitu terrenarum ſilente curarum, in meditationibus ſanctis, & in deliciis lætetur æternis. Quod ſi in hac vita difficilè eſt continuari, poteſt tamen frequenter aſſumi, ut ſæpiùs ac diutiùs ſpiritalibus potiùs quàm carnalibus occupemur; & cum melioribus curis majores impendimus moras, ad incorruptibiles divitias, etiam temporales tranſeant actiones.

Tomus I.

De Jejun. decimi menſis. Serm. VIII. Luc. 21. 34.

Intemperantiæ malum.

Animæ corpus debet eſſe ſubjectum.

Cap. II. Hujus obſervantiæ utilitas, Dilectiſſimi, in Eccleſiaſticis præcipuè eſt conſtituta jejuniis, quæ ex doctrina ſancti Spiritus, ita per totius anni circulum diſtributa ſunt; ut lex abſtinentiæ omnibus ſit adſcripta temporibus. Siquidem jejunium Vernum in Quadrageſimâ, Æſtivum in Pentecoſte, Autumnale in menſe ſeptimo, Hyemale autem in hoc, qui eſt decimus celebramus; intelligentes divinis nihil vacuum eſſe præceptis, & verbo Dei ad eruditionem noſtram omnia elementa ſervire: dum per ipſius mundi cardines; quaſi per quatuor Evangelia, inceſſabiliter diſcimus; quod & prædicemus & agamus. Dicente enim Propheta: *Cæli enarrant gloriam Dei; & opera manuum ejus annuntiat firmamentum. Dies diei eructat verbum, & nox nocti indicat ſcientiam*: quid eſt, per quod veritas nobis non loquitur? Ipſius voces in die, ipſius audiuntur in nocte: & pulchritudo rerum unius Dei opificio conditarum, non deſinit cordis auribus magiſtram inſinuare rationem: ut inviſibilia Dei per ea, quæ facta ſunt, intellecta conſpiciantur, & non creaturis, ſed creatori omnium ſerviatur. Cùm ergò univerſa vitia per continentiam deſtruantur, & quicquid avaritia ſitit, quicquid ſuperbia ambit, quicquid luxuria concupiſcit, hujus virtutis ſoliditate ſuperetur, quis non intelligat, quantum nobis per jejunia conferatur? in quibus

Quatuor jejunii tempora ab Eccleſia per totum annum deſcripta. Quadrageſimæ obſervatio.

Pſ. 18. 2.

Rom. 1. 20.

Jejunii utilitas.

De Jejun. decimi menſis. Serm. VIII.

indicitur, ùt non ſolùm à cibis, ſed etiam ab omnibus carnalibus deſideriis temperetur. Alioqui ſuperfluum eſt ſuſcipere eſuriem, & iniquam non deponere voluntatem; reciſo affligi cibo, & à concepto non deſinere peccato. Carnale eſt, non ſpiritale jejunium, ubi ſoli corpori non parcitur, & in iis quæ omnibus deliciis nocentiora ſunt, permanetur. Quid prodeſt animæ foris agere quaſi dominam, & intus ſervire captivam? membris propriis imperare, & jus propriæ libertatis amittere? Et meritò plerumque patitur ſamulam rebellantem, quæ non reddit Domino debitam ſervitutem. Jejunante ergò corpore ab eſcis, mens jejunet à vitiis, & curas cupiditatéſque terrenas regis ſui lege dijudicet.

Jejunium corporale abſque ſpiritali non prodeſt.

Cap. III. Supræma morum regula.

Meminerit primam dilectionem Deo, ſecundam deberi proximo, omnéſque affectus ſuos hac regula dirigendos, ut nec à cultu recedat Domini, nec ab utilitate conſervi. Quomodo autem Deus colitur, niſi ut quod ipſi placet, placeat & nobis; nec ab ejus imperio noſter unquam reſultet affectus? quoniam ſi hoc, quod ille vult volumus, ab illo ſumet infirmitas noſtra virtutem, à quo ipſam accepimus voluntatem: *Deus eſt enim*, ſicut ait Apoſtolus; *qui operatur in nobis & velle & perficere pro bona voluntate:* Nec ſuperbiâ denique homo inflabitur, nec deſperatione frangetur: ſi bonis divinitùs datis, in gloriam dantis utatur; & ab iis deſideria ſua revocet, quæ ſibi nocitura cognoſcit. Abſtinens enim ab invidiæ malignitate, à luxuriæ diſſolutione, à perturbatione iracundiæ, à cupiditate vindictæ, purificabitur veri ſanctificatione jejunii, & incorruptibilium deliciarum voluptate paſcetur, ut per uſum ſpiritalem etiam terrenas copias in cœleſtem noverit transferre ſubſtantiam; non ſibi condendo, quæ acceperit, ſed magis magiſque multiplicando quod dederit. Undè paternæ charitatis affectu dilectionem veſtram monemus, ut jejunium decimi menſis fructuoſum vobis eleemoſynarum largitate faciatis, gaudentes, quod per vos Dominus pauperes ſuos paſcit & veſtit. Quibus utique poſſet eas, quas vobis contulit, tribuere facultates, niſi pro ineffabili miſericordia ſua, & illos juſtificare vellet de patientia laboris, & vos de opere charitatis. Quartâ igitur & ſextâ Feriâ jejunemus: Sabbato autem apud beatiſſimum Apoſtolum Petrum vigilias celebremus, qui & orationes, & jejunia, & eleemoſynas noſtras precibus ſuis dignabitur adjuvare, præſtante Domino noſtro Jeſu Chriſto, qui cum Patre & ſancto Spiritu vivit & regnat in ſæcula ſæculorum, Amen.

Donum velle à Domino accepimus. Philip. 2. 13.

Cur divitiæ non omnibus datæ.

Interceſſio ſanctorum.

De Jejun. decimi menſis. Ser. IX.

a Ex MS. Cod. Nicolai Fabri, qui ex D. Thuani Bibliotheca ad Colbertinam tranſlatus eſt.

SERMO XIX.

De decimi menſis Jejunio a *IX.*

SYNOPSIS.

I. *Alia in lege pro tempore inſtituta, alia etiam in nova lege permanſura, quale jejunium & omnia præcepta moralia.*

II. *Jejunium decimi menſis Eccleſiaſticis regulis præſcriptum pro agendis Deo de perceptis terræ fructibus, gratiis. Terræ fœcunditatem ubertas animorum æmuletur, ut Dei homo ſit imitator.*

III. *Omnia præcepta continet charitas, quâ homo à beſtia diſcernitur. Sic diligendus proximus à nobis; quomodo nos à Deo. A miſericordia operibus ne pauper quidem excluditur.*

Cap. I.

Diſpenſationes miſericordiæ Dei, quas Salvator noſter pro humani generis reparatione ſuſcepit, ita ſunt, Dilectiſſimi, divinitùs ordinatæ, ut Evangelium gratiæ velamen legis tolleret, non inſtituta deſtrueret. Undè cuſtodienda nobis eſt Dominica illa ſententia, quâ dixit ſe non venire legem ſolvere, ſed implere, ut nos quoque huic regulæ, quantùm donante Deo poſſumus, ſerviamus: ſcientes nihil eſſe de veteris teſtamenti conſtitutionibus negligendum, ſi vigilanter ſtudeamus agnoſcere, quid ibi tranſiturâ obumbratione velatum, quid permanſurâ actione ſit conditum. Nam diſcretio a ciborum & hoſtiarum, circumciſio carnis, differentia baptiſmatum, & obſervatio baptiſmorum, non adhuc ſub figuratis ſignificationibus ſunt agenda, quæ etiam ſunt rebus ipſis, quæ ſignificabantur, impleta: mandata verò & præcepta moralia ſicut ſunt edita perſeverant, quia non aliud inſinuant, quàm loquuntur, & apud Chriſtianam devotionem augmento creſcunt, non ceſſatione deficiunt. Diligere itaquè Deum & proximum, honorare patrem & matrem, non adorare Deos alienos, & cætera, quæ aut terribiliter ſunt prohibita, aut ſalubriter imperata, non aliter ex legalibus inſtitutis, quàm ex Evangelicis veneramur edictis, ut quamvis multa acceſſerint ex novitate gratiæ, nihil tamen imminutum ſit de antiquitate juſtitiæ. Undè meritò diſpoſuerunt Apoſtolicæ ſanctiones, ut veterum jejuniorum utilitas permaneret, 1 & licet Eccleſiæ conſuetudo prolixioribus ſe caſtigationibus exercere didiciſſet, amplecteretur tamen continentiæ ſanctificationem ex lege venientem: quibus enim donatum erat poſſe, quod majus eſt, indecens fuit non celebrare quod minùs eſt.

Quid de veteri lege retinendum.

a al. diſtinctio.

Jejunia Apoſtolicis ſanctionibus diſpoſita.

1. *Et licet Eccleſiæ conſuetudo prolixioribus ſe caſtigationibus exercere didiciſſet, &c.*) Viderint quâ ratione doctrinam ſuam cum ſanctorum Patrum documentis conciliare poſſint poſte-

De Jejun. decimi mensis. Ser. IX.

... ex legis gratiæ perfectione brevio-
... caſtigationes prolixioribus præ-
... Alexander Alenſis part 4 quæſt. 28.
... Hora nona, inquit, perfectionis magis
..., ut quadam uſque ad veſperam...
... premit veſtigia S. Thomas 2. 2.
quæſt. 147. art. 7. ... Ad primum ergo, inquit, dicendum, quod ſtatus veteris Teſtamenti comparatur nocti, ſtatus verò novi Teſtamenti, diei: ſecundum illud ad Rom. 13. *Nox præceſſit, dies autem appropinquavit.* Et ideo in veteri Teſtamento jejunabant uſque ad noctem, non autem in novo Teſtamento. Aliter philoſophatur Leo noſter in præſenti Sermone *Mandata*, inquit, *& præcepta moralia, ſicut ſunt edita perſeverant, quia non aliud inſonant quàm loquuntur, & apud Chriſtianos devotionem augmento creſcunt, non ceſſatione deficiunt.* Et infrà, *Quamvis multa acceſſerint ex novitate gratiæ, nihil tamen imminutum de antiquitate juſtitiæ.* Conſequenter prolixiores caſtigationes exercere, Eccleſiæ conſuetudinem eſſe demonſtrat egregiâ iſtâ ratione: *Quibus enim donatum erat poſſe quod majus eſt, indecens fuit non celebrare quod minus eſt.* In eundem ſenſum ſcribit Serm. 14. de Paſſ. c. 5. *In præceptis*, inquit, *moralibus nulla prioris Teſtamenti decreta reprobata, ſed Evangelico magiſterio multa ſunt aucta: ut perfectiora & lucidiora eſſent dantia ſalutem, quàm promittentia ſalvatorem* V ſerm. 6 de jejunio 10 menſis c 1. Ut verò cum duobus coævis Theologicæ Scolaſticæ primatibus, duos æquales antiquioris Theologiæ Patres conferamus, Leoni ſuccinentem Salvianum audiamus, lib. 2. ad Eccleſiam Catholicam ubi hæc habet, ante medium *Sed quærit fortaſſè*, inquit, *aliquis, quid ſit quod nunc plus exigat Deus à Chriſtianis per Evangelium quàm à Judæis ante per legem? Aperta iſtius rei ratio eſt. Ideò enim majora nunc Domino noſtro ſervimus, quia majora debemus. Judæi quippè habebant quondam umbram rerum, nos veritatem, &c.* & ante aliquot lineas. *Plus tunc indulgentiæ erat & plus licentiæ, tunc uſus carnium prædicabatur, nunc abſtinentia, tunc in omni vita jejuniorum pauciſſimi dies, nunc quaſi unum jejunium vita omnis, &c.*

Cap. II.

Hac ergo ratione, Dilectiſſimi, evidenter inſtructi Eccleſiaſticis regulis jejunium decimi menſis adjungimus, idque devotioni veſtræ, ſicut eſt moris, indicimus; quoniam plenum pietatis, plenúmque juſtitiæ eſt, ut terrenorum fructuum perceptione concluſa agantur Deo gratiæ, & ſacrificium et miſericordiæ cum jejunii immolatione ſolvatur. Gaudeat quiſque de copia ſua, & multa ſe horreis ſuis intuliſſe lætetur, ſed ita ut de abundantiâ ejus etiam à pauperibus gaudeatur. Fœcunditatem ſegetum, fluenta vitiûm, partus arborum, ubertas imitetur animorum: quod dedit terra, dent corda: ut poſſimus dicere cum Propheta: *Terra noſtra dedit fructum ſuum.* Deus námque verus & ſummus agricola non ſolùm corporalium, ſed etiam ſpiritualium auctor eſt fructuum, & utraque ſemina, utraque plantaria duplici novit exercere cultura: dans agris profectus germinum, dans animis incrementa virtutum, quæ ſicut ab una providentia ſumſere principium, ità ad unius operis vocantur effectum. Homo enim ad imaginem & ſimilitudinem Dei factus nihil habet in naturæ ſuæ honore tàm proprium, quàm ut bonitatem ſui imitetur autoris; qui donorum ſuorum, ſicut miſericors largitor eſt, ita eſt & juſtus exactor, volens nos operum ſuorum eſſe conſortes: ut quamvis nullam nos valeamus creare naturam, poſſimus tamen acceptam per Dei gratiam exercere materiam; quia non ità uſui noſtro bona terrena collata ſunt, ut carnalium tantùm ſenſuum voluptati ſatietatique ſervirent; alioquin nihil à pecudibus, nihil diſtaremus à beſtiis, quæ alienis neceſſitatibus conſulere neſciunt, & ſolam ſui ac ſuorum fœtuum curam habere noverunt.

Pſ. 61. 6.

Cur homo ſit ad imaginem Dei conditus.

Animalia igitur carentia intellectu nullo ſunt erudita mandato, nec acceperunt legem, quæ non accepere rationem; ubi autem eſt illuminatio rationis, ibi eſt & diſciplina pietatis, quæ dilectionem & Deo debet & proximo. Non enim aliter probatur homo amator eſſe ſui, niſi appareat eum & ſuprà ſe naturæ ſuæ autorem, & ſecundùm ſe naturæ ſuæ amare conſortem. Meritò in his duobus mandatis tota lex pendet & Prophetæ: meritò diſputationum omnium latitudo ſub paucorum brevitate verborum pleniſſimo eſt explicata compendio. Diligatur Deus, diligatur & proximus, ita ut formam diligendi proximi ab ea quâ nos Deus diligit dilectione ſumamus, qui etiam malis bonus eſt, & benignitatis ſuæ donis non ſolùm cultores ſuos confovet, ſed etiam negatores. Amentur propinqui, amentur extranei; & quod debetur amicis, ſupererogetur inimicis. Quamvis enim quorumdam malignitas nullâ humanitate miteſcat, non ſunt tamen infructuoſa opera pietatis, nec unquam perdit benevolentia quod præſtat ingrato. Nemo ſe, Dilectiſſimi, ab opere bono faciat alienum, nemo de ſua tenuitate cauſſetur, tamquam qui ſibi vix ſufficit, & aliuni juvare non poſſit. Magnum eſt quod proferat ex parvo; & in divinæ lance juſtitiæ non quantitate munerum, ſed pondere penſatur animorum. Evangelica vidua duos nummos in gazophylacium miſit, & omnium divitium dona tranſcendit. Nulla apud Deum vilis eſt pietas, nulla infructuoſa miſeratio. Diverſos quidem hominibus dedit cenſus, ſed non diverſos quærit affectus. Æſtiment omnes ſubſtantias ſuas, & qui plus accepere, plus tribuant. Fiat abſtinentia fidelium, cibus pauperum; & quod quiſque ſubtrahit ſibi, proficiat indigenti: quia licet multum & animis & corporibus conferant remedia parcitatis, parum tamen utilia ſunt ipſa jejunia, niſi miſericordiæ ſanctificentur effectu. In eleemoſynis enim virtus quædam eſt inſtituta baptiſmatis, quia ſicut aqua extinguit ignem, ſic eleemoſyna peccatum, & per eundem Chriſtum [a] dicitur: *Lavamini, mundi eſtote*, per quem dicitur, *Date eleemoſynam, & omnia munda ſunt vobis*, ut nemo ambigat, nemo diffidat regenerationis ſibi nitorem etiam poſt multa peccata reſtitui, qui eleemoſynarum ſtuduerit purificatione mundari.

De Jejun. decimi mensis. Ser. IX. Cap. III.

Charitate diſcernitur homo a beſtia.

A Deo diligendi forma accipienda.

Marc. 12. 42.

Eleemoſyna, quidam baptiſmus.

a Vox Chriſtum videtur abundare, vel in ejus locum ſubſtituenda vox ſpiritum.

SERMO XX.

IN SOLENNITATE NATIVITATIS Domini noſtri Ieſu Chriſti. I.

SYNOPSIS.

I. *Neminem extraneum eſſe à lætitia Nativitatis Domini, quæ ſola ſine ſorde peccati eſt.*

II. *Miram eſſe hujus myſterij diſpenſationem.*

III. *Qui novum hominem vult induere, ei veterem eſſe deponendum.*

Cap. I.

SAlvator noſter, Dilectiſſimi, hodie natus eſt, gaudeamus. Neque enim locum fas eſt ibi eſſe triſtitiæ, ubi natalis eſt vitæ: quæ conſumto mortalitatis timore, nobis ingerit de promiſſa æternitate lætitiam. Nemo ab hujus alacritatis participatione ſecernitur, una cunctis lætitiæ communis eſt ratio: quia Dominus noſter, peccati mortiſque deſtructor, ſicut nullum à reatu liberum reperit, ita liberandis omnibus venit. Exultet ſanctus, quia propinquat ad palmam. Gaudeat peccator, quia invitatur ad veniam. Animetur gentilis, quia vocatur ad vitam. Dei namque filius ſecundùm plenitudinem temporis, quam divini conſilii inſcrutabilis altitudo diſpoſuit, reconciliandam autori ſuo naturam generis aſſumſit humani: ut inventor mortis diabolus, per ipſam, quam vicerat, vinceretur. In quo conflictu pro nobis inito, magno & mirabili æquitatis jure certatum eſt: dum omnipotens Dominus cum ſæviſſimo hoſte, non in ſua majeſtate, ſed in noſtra congreditur humilitate, objiciens ei eandem formam, eandémque naturam, mortalitatis quidem noſtræ participem, ſed peccati totius expertem. Alienum quippe ab hac nativitate eſt, quod de omnibus legitur. 1 *Nemo mundus à ſorde, nec infans, cujus eſt unius diei vita ſuper terram.* Nihil ergo in iſtam ſingularem nativitatem de carnis concupiſcentia tranſivit, nihil de peccati lege manavit. Virgo regia Davidicæ ſtirpis eligitur, quæ ſacro gravidanda fœtu divinam humanámque prolem priùs conciperet mente, quàm corpore. Et ne ſuperni ignara conſilii ad inuſitatos paveret effectus, 2 quod in ea operandum erat à Spiritu ſancto, colloquio diſcit angelico. Nec damnum credit pudoris, Dei genitrix mox futura. Cur enim de conceptionis novitate deſperet, cui efficientia de Altiſſimi virtute promittitur? Confirmatur credentis fides etiam præeuntis a atteſtatione miraculi, donatúrque Elizabeth inopinata fœcunditas: ut qui conceptum dederat ſterili, daturus non dubitaretur & virgini.

Incarnationis myſterium expenditur.

1. Job.14.4. ſecundum 70.

Maria prius mente Deum concepit quàm corpore.

a Vulg. præcunctis.

Cap. II.

Verbum igitur Dei Deus, Filius Dei, qui in principio erat apud Deum, per quem facta ſunt omnia, & ſine quo factum eſt nihil, propter liberandum hominem ab æterna morte, factus eſt homo: ita ſe ad ſuſceptionem humilitatis noſtræ ſine diminutione ſuæ majeſtatis inclinans, ut manens quod erat, aſſuméníque quod non erat, veram ſervi formam ei formæ, in qua Deo patri eſt æqualis, uniret: & tanto fœdere naturam utramque conſereret, ut nec inferiorem conſumeret glorificatio, nec ſuperiorem minueret aſſumtio.* Salva igitur proprietate utriuſque ſubſtantiæ, & in unam coëunte perſonam, ſuſcipitur à majeſtate humilitas, à virtute infirmitas, ab æternitate mortalitas: & ad dependendum b noſtræ conditionis debitum, natura inviolabilis naturæ eſt unita paſſibili, Deúſque verus & homo verus, in unitatem Domini temperatur: ut quod noſtris remediis congruebat, unus atque idem Dei hominúmque mediator, & mori poſſet ex uno, & reſurgere poſſet ex altero. Meritò igitur virgineæ integritati nihil corruptionis intulit partus ſalutis: quia cuſtodia fuit pudoris, editio veritatis. Talis igitur, Dilectiſſimi, nativitas decuit Dei virtutem & Dei ſapi ntiam Chriſtum, qua nobis & humanitate a congrueret, & divinitate præcelleret. Niſi enim eſſet Deus verus, non afferret remedium: niſi eſſet homo verus, non præberet exemplum. Ab exultantibus ergo angelis naſcente Domino, *Gloria in excelſis Deo* canitur: & *pax in terra bona voluntatis hominibus* nunciatur. Vident enim cœleſtem Jeruſalem ex omnibus mundi gentibus fabricari: de quo inenarrabili divinæ pietatis opere, quantùm lætari debet humilitas hominum, cum tantùm gaudeat ſublimitas angelorum?

Joan.1.1.

Philip.2.6.

* Eadem habentur Epiſt.24. cap.5.

b al. rependendã.

1.Tim.2.5.

a Ita MSS. 7. priores leg. humilitate.

Luca 2.14.

Cap. III.

Agamus ergo, Dilectiſſimi, gratias Deo Patri, per Filium ejus, in Spiritu ſancto, 3 qui propter multam miſericordiam b ſuam qua dilexit nos, miſertus eſt noſtri: *& cùm*

Eph.2.4.5.

b Ita MSS. Codd. quamque. In edit. & Gaud. charitatẽ.

Epheſ.2.5.

Eph.4.22.

Coloſ.3.9.

1. Cod. Corb. hunc locum ita habet: *Nemo mundus à ſorde, nec infans unius diei ſi ſit vita ejus ſuper terram.*

2. *Effectus*) Ita Codd. MSS. tres & pleræque editiones ad marginem: quibus facilè adjungi poſſunt alii duo Regii MSS. Codd. in quibus leg. *affectus* errore librarii. Sed & ſenſus exigit, ut hac lectione retentâ, alia rejiciatur, quæ in prior Edit. habebat *affatus*, non enim loquitur hic de colloquio angelico, cujus potiùs interventu, ut ſtatim poſt legitur, exemta eſt Maria pavore illo quo ex inuſitato conceptionis Verbi effectu, affecta fuiſſet. Hinc emendandum deinceps Breviarium Romanum, ut & alia, in quibus pleramque legimus *Affatus* in Officio Nativ. Domini, quemadmodum Pariſienſe inde eſt correctum.

3. *Patri per Filium, in Spiritu ſancto*) Hæc precandi formula imprimis Catholica eſt, imò verò Chriſtianæ Religionis ſumma & plenitudo, quippe cujus proprium eſt *Colere Deum per Chriſtum* Tertull. teſte in Apologetico, Cap. 21. & apud Optatum l.3. *Paganum appellas eum, qui Deum Patrem per Filium ejus ante aram rogaverit?* Et, quod omnium inſtar eſt teſtium, Eccleſia partim in Officiis ſuis, partim in publica ſacrificii prece illam uſurpat. Omnes ſiquidem collectas ſuas ita concludit *Per Chriſtum* &c. mediatorem ſcilicet Dei & hominum. Et ut in altari ſemper ad Patrem dirigatur oratio ſancitum eſt olim à Concilio Carthaginenſi quod III. dicitur Can.23. Olim tamen, dum ferveret Arianorum hæreſis non æquis omninò auribus hæc audiebatur loquendi formula à Leone uſurpata: quoniam impium ſub his verbis hæreſis ſuæ ſenſum occultabant Ariani, qui hanc doxologiam ad calcem hymnorum ſuorum cantare ſoliti erant hoc modo: *Gloria Patri per filium in Spiritu ſancto*: cujus rei teſtis eſt Philoſtorgius in l.3. Hiſt. Et eam obrem Euſebius Pamphili, referente Socrate

In Nat. Domini. Serm. II.

... Ariani dogmatis venit apud quoſdam ... ſcriptis ſuis repetit hæc Verba: *Per* ... paſſim Paulo ... Eccleſiaſticis familiaria ... Socrates: *Qui tamen perverſi* ... *nunquam eſt exiſtima-* ...

eſſemus mortui peccatis, convivificavit nos Chriſto, ut eſſemus in ipſo nova creatura, novúmque figmentum. Deponamus ergo veterem hominem cum actibus ſuis: & adepti participationem generationis Chriſti, carnis renunciemus operibus. Agnoſce, ô Chriſtiane, dignitatem tuam, & divinæ conſors factus naturæ, noli in veterem vilitatem degeneri converſatione redire. Memento cujus capitis & cujus corporis ſis membrum. Reminiſcere, quia erutus de poteſtate tenebrarum, tranſlatus es in Dei lumen & regnum. Per Baptiſmatis ſacramentum Spiritus ſancti factus es templum: noli tantum habitatorem pravis de te actibus effugare, & diaboli te iterum ſubjicere ſervituti: quia pretium tuum ſanguis eſt Chriſti; quia in veritate te judicabit, qui in miſericordia [c] te redemit: Qui cum Patre & Spiritu ſancto regnat in ſæcula ſæculorum, Amen.

c *Al.* qui miſericorditer.

SERMO XXI.

IN NATIVITATE DOMINI II.

SYNOPSIS.

I. *Incarnatione verbi primam Dei ergà homines diſpoſitionem compleri, ſed Sacramento occultiore.*

II. *Novo ordine, novâ Nativitate Filium Dei eſſe generatum.*

III. *Cur ex virgine naſci Chriſtus elegerit.*

IV. *Illuſum eſſe diabolum per Incarnationem ex virgine.*

V. *Ideò natum eſſe Chriſtum in carne, ut renaſceremur ex Spiritu.*

VI. *Non Hominis-Dei, ſed novi ſolis ortum Manichæos colere.*

Cap. I.

Exultemus in Domino, Dilectiſſimi, & ſpiritali jucunditate lætemur: quia illuxit nobis dies redemtionis novæ, præparationis [a] antiquæ, felicitatis æternæ. Reparatur enim nobis ſalutis noſtræ annua revolutione ſacramentum, ab initio promiſſum, in fine redditum, ſine fine manſurum. In quo dignum eſt nos erectis ſurſum cordibus divinum adorare myſterium: ut quod magno Dei munere agitur, magnis Eccleſiæ gaudiis celebretur. Deus enim omnipotens & clemens, cujus natura bonitas, cujus voluntas potentia, cujus opus miſericordia eſt, ſtatim ut nos diabolica malignitas veneno ſuæ mortificavit invidiæ, præparata [b] renovandis mortalibus ſuæ pietatis remedia inter ipſa mundi primordia præſignavit; denuncians ſerpenti futurum ſemen mulieris * quod noxii capitis elationem ſua virtute contereret; Chriſtum ſcilicet in carne * venturum, Deum hominémque ſignificans, qui natus ex virgine violatorem humanæ propaginis incorrupta nativitate damnaret. [c] Nam quia gloriabatur diabolus hominem ſua fraude deceptum divinis caruiſſe muneribus, & immortalitatis dote nudatum duram mortis ſubiiſſe ſententiam, ſéque in malis ſuis quoddam de prævaricatoris conſortio inveniſſe ſolatium; Deum quoque juſtè, ſeveritatis exigente ratione, erga hominem, quem in tanto honore condiderat, antiquam mutaſſe ſententiam: opus fuit, Dilectiſſimi, ſecreti diſpenſatione conſilii, ut incommutabilis Deus, cujus voluntas non poteſt ſua benignitate privari, primam pietatis ſuæ diſpoſitionem, ſacramento occultiore compleret, & homo diabolicæ iniquitatis verſutiâ actus in culpam, contra Dei propoſitum non periret.

a *Ita MSS. Codd. & ſenſus exigit. Al. in ed. Cod.* reparationis. Corrigendum deinceps Reſp. 2. Noctur. 1. in Nativit. Dom. in Rom. Brev. ut in Pariſienſi correctum eſt.

b *Edit.* prædeſtinata. & Gaudii-val.

* Non mulier, ſed ſemen mulieris ſerpentem conterit. *Geneſ.* 3, 2.

* Chriſti in carnem venturi promiſſio.

c *Decem lineæ ſubſequentes eadem prorſus habentur in Ep.* 24 *ad Flavian. c.* 2.

Incarnatiò primum Dei conſilium reparat.

Cap. II.

Advenientibus ergo temporibus, Dilectiſſimi, quæ redemtioni hominum fuerant præſtitura *, ingreditur hæc infima Jeſus Chriſtus Filius Dei, de cœleſti ſede deſcendens, & à paterna gloria non recedens, novo ordine, nova nativitate generatus. Novo ordine, quia inviſibilis in ſuis, viſibilis factus eſt in noſtris; incomprehenſibilis voluit comprehendi; ante tempora manens, eſſe cœpit ex tempore; univerſitatis Dominus ſervilem formam, obumbratâ majeſtatis ſuæ dignitate, ſuſcepit, impaſſibilis Deus non dedignatus eſt homo eſſe paſſibilis, & immortalis mortis legibus ſubjacere. Nova autem nativitate genitus eſt, conceptus à virgine, natus ex virgine, ſine paternæ carnis concupiſcentia, ſine maternæ integritatis injuria: quia futurum hominum Salvatorem talis ortus decebat, qui & in ſe haberet humanæ ſubſtantiæ naturam, & humanæ carnis inquinamenta neſciret. Autor enim Deo in carne naſcenti Deus eſt, teſtante Archangelo ad beatam virginem Mariam: *Quia Spiritus ſanctus ſuperveniet in te, & virtus Altiſſimi obumbrabit tibi: ideóque quod naſcetur ex te ſanctum, vocabitur Filius Dei.* Origo diſſimilis, ſed natura conſimilis: humano uſu & conſuetudine quod credimus caret; ſed divina poteſtate ſubnixum eſt, quod virgo conceperit, quòd virgo pepererit, & virgo permanſerit. Non hîc cogitetur parientis conditio, ſed naſcentis arbitrium, qui ſic homo natus eſt, ut volebat & poterat. Si veritatem quæris naturæ, humanam cognoſce materiam: ſi rationem ſcrutaris originis, virtutem confitere divinam. Venit enim Dominus Jeſus Chriſtus contagia noſtra auferre, non perpeti; nec ſuccumbere vitiis, ſed mederi. Venit ut omnem languorem corruptionis & univerſa ulcera [a] ſordentium curaret animarum: propter quod oportuit, ut novo naſceretur ordine, qui novam impollutæ ſinceritatis gratiam humanis corporibus inferebat [b]. Oportuit enim ut primam [c] genitricis integritatem naſcens incorruptio

* *Eadem in Epiſt.* 24. *cap.* 4.

Ideò ſine peccato conceptus Chriſtus, quia de Spiritu ſancto. *Luc.* 1. 35.

Partus divini qualitas.

a *Al.* vulnera.

b Inſerebat *Corb. Cod.*

c *Al.* primò. *Id. Cod.*

cuſtodiret, & complacirum ſibl clauſtrum pudoris, & ſanctitaris hoſpirium, divini Spiritus virtus infuſa ſervaret, quæ ſtatuerat dejecta erigere, confracta ſolidare, & ſuperandis carnis illecebiis multiplicatam pudicitiæ donare virtutem: ut virginiras, quæ in aliis non porerat ſalva eſſe generando, fieret in aliis imitabilis & confitendo & renaſcendo.

Cap. III.

Ex virgine natus, ut diabolus ignoraret.

Hoc ipſum autem, Dilrctiſſimi, quod Chriſtus naſci elegit ex virglne, nónne apparet altiſſimæ fuiſſe rationis? ut ſcilicet natam humani generis ſaluttm diabolus ignoraret, & ſpiritali larente conceptu, quem non alium videret, quàm allos, non alitet crederer natum eſſe qnàm cæteros. Cujus enim ſimilem cum nniverſis advertit naturam, parem habere arbitratus eſt cum omnibus cauſſani: nec inrellexit à tranſgreſſionis vinculls liberum, quem ab infirmitare mortalitatis nnn invenit alienum. Verax namque miſericordia Del, cùm ad reparandum humanum genus ineffabiiirer ei mulra ſupperent, hanc potiſſimum conſulendi viam elegit, quâ ad deſtruendum opus diaboli, non virture uteretur porentiæ, ſed ratione juſtitiæ. Nam ſuperbia hoſtis antiqui non immeritò ſibi ln omnes homines jus tyrannicum vindicabat, nec indebito dominatu premebat, quos à mandato Dei ſpontaneos in obſequìum ſuæ voluntatis illexerar. Non itaque juſtè amitteret originalem humani [a] generis ſervitutem, niſi de eo, quod ſubegerat, viuceretur. Quod ut fieret; ſine virili ſemine editus eſt Chriſtus ex virgine, quam non humanus coïtus, ſed Spiritus ſanctus fœcundavit. Et cùm in omnibus matribus non fiat ſine peccati ſorde conceptio, hæc inde purgationem traxit, unde concepir. Quò enim paterni ſeminis transfuſio non pervenit, peccati ſe illic origo non miſcuit. Inviolata virginitas concupiſcentiam neſclvit, ſubſtantiam miniſtravit. Aſſumta eſt de matre Domini [b] narura, non culpa. Creata eſt forma ſervi ſine conditione ſervili [c]: quia novus homo ſic contemperarus eſt veteri, ut & veritatem ſuſciperer generis, & virium excluderet vetuſtatis.

Diaboli tyrannis juſtè destructa.

a Ita MSS. quat. at. Vict. cum vulg. & Gaudirval. leg. deditii.

Sola Maria ſine peccato concipit, quia ſola ſine ſemine.

Ubi paterni ſeminis, ibi paterni peccati transfuſio.

b Ita MSS. Corb. Gaudirval. Vict. & Reg. non verò hominis ut antea.

c Ita MSS. 4. & Gaud. in editis. virili.

Cap. IV.

Cum igitur miſericors omnipoténſque Salvator ita ſuſceptionis hnmanæ moderaretur exordia, ut virtutem inſeparabills à ſuo homine deitaris per velamen noſtræ infirmiratls abſconderet, illuſa eſt ſecuri hoſtis aſtutia, qui nativitatem puerl in ſalutem generis humani procreari, non allrer ſibl quàm omnium naſcentium putavir obnoxiam. Vidir enim vagientem atque lacrymantem, vidit pannis involurum, circumciſioni ſubditum, & legalis ſacrificii oblatione perfunctum. Agnovit deinceps ſolita pueritiæ incremenra, & uſque in viriles annos de naturalibus non dubiravit augmentis. Inter hæc inrulir contumelias, multiplicavit injurias, adhibuit maledicta, opprobria, blaſphemias, convitia, omnem poſtremò in ipſum vim furoris ſui effudit, omnia tentamentorum genera percurrir: & ſclens quo humanam naruram infeciſſet veneno, nequaquam credidit primæ tranſgreſſionis exortem, quem rot documentis didiclt eſſe mortalem. Perſtitit ergo improbus prædo & avarus exactor in eum, qui nibil ipſius habebat, inſurgere, & dum vitiatæ originis præjudicium generale perſequitur, chirographum, quo nitebatur, excedit [a], ab illo iniquiraris exigens pœnam, in qno nullam reperit culpam. Solvitur itaque lethiferæ pactionis maleſuaſa conſcriptio, & per lnjuſtitiam plus perendl, totius debiti ſumma vacuatur. Fortis ille nectitur ſuis vlnculis, & omne commentum malignl ln caput ipſius retorquetur. Ligato mundi principe, caprlvitarls vaſa rapiunrur. Redir in honorem ſuum ab antiquls contagiis purgata natura, mors morte deſtruitur, nativitas nativitate reparatur; quoniam ſimul & redemtio aufert ſervitutem, & regenerario mutar originem, & fides juſtificar peccatorem.

Luc 2. 21.

Mors poena peccati.

MSS. al. Excidit.

Diabolus ſpoliatus per injuſtitiam plus petendi.

Cap. V.

Quiſquis igitur Chriſtiano nomine piè & fideliter gloriaris, reconciliationis hujus gratiam juſto perpende judicio. Tibi enim quondam abjecto, tibi extruſo à Paradiſi ſedibus, tibi per longa exilia morienti, tibi in pulverem & cinerem diſſoluto, cui jam non erat ſpes ulla vivendi, per Incarnationem Verbl poteſtas data eſt, ut de longinquo ad tuum revertaris autorem, recognoſcas parentem, liber efficiaris ex ſervo, de extraneo provcharis in filium: ut qui ex corruptibili carne natus es, ex Dei Spiritu renaſcaris, & obtineas per gratiam, quod non habebas per naturam: ut ſi te Dei filium per ſpiritum adoptionis agnoveris, Deum partem audeas nuncupare. Malæ conſcientiæ reatu abſolutus, ad cœleſtia regna ſuſpires, voluntatem Dei facias divino fultus auxilio, imiteris Angelos ſuper terram, immortalis ſubſtantiæ virture paſcaris, ſecutus adverſus lnimicas tentationes pro pietate confligas, & ſi cœleſtis milltiæ ſacramenta ſervaveris, non dubites te in caſtris triumphalibus regis æterni pro victoria coronandum, cùm te reſurrectio piis parata ſuſceperit in regni cœleſtis conſortium provehendum.

Humana natura per Chriſtum ſublimata.

Cap. VI.

Habentes ergo tantæ ſpei fiduciam, Dilectiſſimi, ln fide qna fundati eſtis, ſtabiles permanere; ne idem ille tentator, cujus jam à vobis dominationem Chriſtus excluſit, aliquibus vos iterum ſeducat inſidiis, & hæc ipſa præſentls diei gaudia ſuæ fallaciæ artn corrumpat, illudens ſimplicioribus animis de qnorumdam perſuaſione [a] peſtifera, quibus hæc dies ſolennitatis noſtræ, non tam de natlvitate Chriſti, quàm de novi, ut dicunt, ſolis ortu honorabilis videatur. Quorum corda vaſtis tenebris obvolura, & ab omni lncremento veræ lucis aliena ſunt: trahuntur enim adhuc ſtultiſſimis gentilitatis erroribus; &

a Al. præſumtione.

Manichæi commentum.

In Nat. Domini, Serm. II. & quia supra id quod ista carnali intuentur aspectu, nequeunt mentis erigere, ministra mundi divino honore venerantur. Absit ab animis Christianis impia superstitio prodigiosúmque mendacium. Ultra omnem modum distant à sempiterno temporalia, ab incorporeo corporea, à dominatore subjecta: quia etsi mirandam habent pulchritudinem, adorandam tamen non habent deitatem. Illa ergo Virtus, illa Sapientia, illa est colenda majestas, quæ universitatem mundi creavit ex nihilo, & in quas voluit formas atque mensuras terrenam cœlestémque substantiam omnipotenti ratione produxit. Sol, luna, & sydera, sint commoda utentibus, sint speciosa cernentibus; sed ita, ut de illis gratiæ referantur auctori, & adoretur Deus qui condidit, non creatura, quæ servit. Laudate igitur Deum, Dilectiſſimi, in omnibus operibus ejus atque judiciis. Sit in vobis indubitata credulitas virgineæ integritatis & partus. Reformationis humanæ sacrum divinúmque myſterium ſancto atque ſincero honorate ſervitio. Amplectimini Chriſtum in noſtra carne naſcentem, ut eundem Deum gloriæ videre mereamini in ſua majeſtate regnantem: Qui cum Patre & Spiritu ſancto manet in unitate Deitatis in ſæcula ſæculorum, Amen.

Adorandus ſolus Deus.

SERMO XXII.

IN NATIVITATE DOMINI. III.

SYNOPSIS.

I. *Utramque Chriſti generationem eſſe inenarrabilem, & utramque naturam editam eſſe à Maria, alteram alteri mixtam.*

II. *Error Arrii unde? Incarnationis explicatur ſacramentum.*

III. *Neceſſitas Incarnationis, ut hominum errores & peccata auferrentur.*

IV. *Fidem & virtutem Incarnationis unam ſemper & eamdem fuiſſe, quæ hodie.*

V. *Non carnali lætitiâ Dominicam Nativitatem, ſed ſpiritali celebrandam. Quod Chriſtus caro noſtra ſit naſcendo, nos caro ejus renaſcendo.*

Cap. I. Nota quidem ſunt nobis, Dilectiſſimi, & frequenter audita, quæ ad ſacramenta pertinent ſolemnitatis hodiernæ, ſed ſicut illæſis oculis voluptatem affert lux iſta viſibilis, ita cordibus ſanis æternum dat gaudium nativitas Salvatoris, quæ à nobis nunquam eſt reticenda. Non enim ad illud tantummodò ſacramentum, quo Filius Dei conſempiternus eſt Patri, ſed etiam ad hunc ortum, quo *Verbum caro factum eſt*, credimus pertinere, quod dictum eſt, *Generationem ejus quis enarrabit?* Deus itaque Dei Filius par atque eadem de Patre & cum Patre natura, univerſitatis Creator & Dominus, totus ubique præſens, & univerſa excedens, in ordine temporum, quæ ipſius diſpoſitione decurrunt, hunc ſibi diem, quo in ſalutem mundi ex beata Virgine naſceretur, elegit, integro per omnia pudore generantis. Cujus virginitas ſic non eſt violata partu, ut non fuerat temerata conceptu: *Ut impleretur*, ſicut ait Evangeliſta, *quod dictum eſt à Domino per Iſaiam Prophetam: Ecce virgo concipiet in utero, & pariet filium, & vocabunt nomen ejus Emmanuel, quod interpretatur, nobiſcum Deus.* Hic enim mirabilis ſacræ virginis partus, verè humanam, verè divinam una edidit prole naturam: quia non ita proprietates ſuas tenuit utraque ſubſtantia, ut perſonarum in eis poſſit eſſe diſcretio: nec ſic natura in ſocietatem ſui creatoris eſt aſſumta, ut ille habitator & illa habitaculum eſſet; ſed ita, ut naturæ alteri altera miſceretur. 1 Et quamvis alia ſit, quæ ſuſcipit, alia verò quæ ſuſcipit; in tantam tamen unitatem convenit utriuſque diverſitas, ut unus idémque ſit filius, qui ſe, & ſecundùm quod verus eſt homo, Patre dicit minorem, & ſecundùm quod verus eſt Deus, Patri profitetur æqualem.

Joan. 1. 14. Iſai. 53. Iſai. 7. 14. Natura divina & humana in una perſona ſubſiſtunt. Naturæ mixtæ. Mixtura Dei & hominis. Joan. 14. 28. Joan. 10. 30.

Cap. II. Hanc unitatem, Dilectiſſimi, quâ creatori creatura conſeritur, intelligentiæ oculis cernere cæcitas Arriana non potuit, quæ unigenitum Dei ejuſdem cum Patre gloriæ atque ſubſtantiæ eſſe non credens, minorem dixit filii Deitatem, de iis argumenta ſumens, quæ ad formam ſunt referenda ſervilem, quam idem Filius Dei ut oſtendat in ſe non diſcretæ, neque alterius eſſe perſonæ, ſic

Arianis unde erroris occaſio.

1. *Ut naturæ alteri altera miſceretur)* Similiter ſerm 4. in Epiph. *Deus Dei filius naturæ carnis immixtus dicitur.* Hujuſmodi loquendi modos ſcrupuloſius refugerunt Scholaſtici Theologi, quàm illi antiquioris Theologiæ parentes: quorum Princeps Auguſtinus Epiſtola 114. ad Voluſianum hanc Incarnationis Dominicæ definitionem tam plenam, quàm brevem proponit: *Mixturam Dei & hominis. Si tamen*, ut ſtatim ſubdit, *recedat auditor à conſuetudine corporum, qua ſolent duo liquores ita commiſceri, ut neuter ſervet integritatem ſuam.* Unde & paulò poſt veretur, ne indignè ad unionem Dei & hominis, imò animæ & corporis, miſtionis vel miſturæ nomen admittatur. Secutiùs tamen locuti ſunt nondum litigantibus Eutychianis qui à conſuetudine corporum, quod Auguſtinus monuerat, non recedentes, naturas poſt adunationem in unam coaluiſſe ſomniaverunt. Poſt cujus hæreſis ortum cautiùs ac penſiculatiùs locutus eſt Leo, *ne*, quemadmodum Theodoretum admonebat, *contra Neſtorianos aut Eutychianos agens alteri eorum videretur terga vertiſſe, ſed utroſque Chriſti hoſtes æqua lance vitaret atque damnaret.* Cum porrò *natura alteri altera immiſta eſt*, notandum eſt non ſolùm id quod paſſim Leo noſter declarat, neutram fuiſſe permiſtione confuſam: ſed etiam ea ratione hoc factum eſſe, quod *cum Verbum Dei*, ut ait Auguſtinus, *permiſtum eſt animæ habenti corpus, ſimul & animam ſuſcepit & corpus.* Quomodo autem permiſtum ſit animæ verbum, quis explicet, cum explicare non audeat Auguſtinus? Hoc unum dicit quod *ſapientia Dei quæ eſt ejus verbum, ubique præſens & latens, nuſquam conclusa, nuſquam diſciſſa, nuſquam tumida, ſed ſine mole ubique tota longè alio modo quodam, quàm in quo creaturis cæteris adeſt, ſuſcepit hominem, ſibique & illum fecit unum Jeſum Chriſtum*, &c. *Ipſa enim*, ut ait alio ejuſdem Epiſtolæ loco, *animam rationalem & per eandem etiam corpus humanum, totumque omninò hominem in melius mutandum, nullo modo in deterius mutata coaptavit, nomen humanitatis ab ea dignanter aſſumens, Divinitatis ei largiter tribuens.* Denique hæc unio aliud non eſt quàm intima penetratio animæ totiúſque per eam naturæ cui ſeipſe Deus totus totum infundit eo modo, qui creaturæ convenire non poteſt: nulla quippe alteram verè penetrat: *Deus autem*, inquit Auguſtinus, *qui capax eſt, non capabilis, penetrans non penetrabilis, implens non implebilis, qui ubique ſimul totus, & ubique diffuſus eſt, per infuſionem potentiæ ſuæ miſericorditer naturæ mixtus eſt humanæ, non humana natura naturæ eſt mixta divinæ.*

Ep. 93. al. 63. S. Aug. Ep. 3. Aug. in Leporii Confeſſione.

cum eâdem dicit: *Ego & Pater unum ſumus.* In forma enim ſervi, quam noſtræ reparationis cauſſa in fine ſæculorum ſuſcepit, minor eſt Patre, in forma autem Dei, in qua erat ante ſæcula, æqualis eſt Patri. In humilitate humana factus eſt ex muliere, factus ſub lege; in majeſtate divina manens Dei Verbum, per quod facta ſunt omnia. * Proinde qui in forma Dei fecit hominem, in forma ſervi factus eſt homo: ſed utrumque Deus de potentia ſuſcipientis, utrumque homo de humilitate ſuſcepti. Tenet enim ſine defectu proprietatem ſuam utraque natura: & ſicut formam ſervi forma Dei non adimit, ita formam Dei ſervi forma non minuit.

Galat. 4. 4.

* Eadem ſunt in Ep. 24. c. 3. *Joan.* 1. 3. *Philip.* 2. 6.

Chriſtus quomodo minor ſit Patre.

Sacramentum itaque unitæ cum infirmitate virtutis, propter eandem hominis naturam, minorem Patre dici Filium ſinit: Deitas autem, quæ una eſt in Trinitate Patris, & Filii, & Spiritus ſancti, omnem opinionem inæqualitatis excludit. Nihil enim ibi habet æternitas temporale, nihil natura diſſimile: una illic voluntas eſt, eadem ſubſtantia, par poteſtas, & non tres dii, ſed unus eſt Deus: quia vera & inſeparabilis eſt unitas, ubi nulla poteſt eſſe diverſitas. [a] In integra igitur veri hominis perfectáque natura verus natus eſt Deus, totus in ſuis, totus in noſtris. Noſtra autem dicimus, quæ in nobis ab initio Creator condidit, & quæ reparanda ſuſcepit. Nam illa quæ deceptor invexit, & homo deceptus admiſit, nullum habuerunt in Salvatore veſtigium: nec quia communionem humanarum ſubiit infirmitatum, ideò noſtrorum fuit particeps delictorum. Aſſumſit formam ſervi ſine ſorde peccati; humana provehens, divina non minuens: Exinanitio enim illa, quâ ſe inviſibilis viſibilem præbuit, inclinatio fuit miſerationis, non defectio poteſtatis.

a *Eadem leguntur in Ep. ad Flavian.* 24. *cap.* 3.

Cap. III.

Ut ergò ad æternam beatitudinem ab originalibus vinculis, & à mundanis revocemur erroribus, ipſe ad nos deſcendit, ad quem nos non poteramus aſcendere: quia etſi multis inerat amor veri, incertarum tamen opinionum varietas fallentium dæmonum decipiebatur aſtutiâ, & falſi nominis ſcientiâ in diverſas compugnantéſque ſententias humana ignorantia trahebatur. Ad auferendum autem hoc ludibrium, quo captivæ mentes ſuperbienti diabolo ſerviebant, non ſufficiebat doctrina legalis, nec per ſolas cohortationes propheticas poterat natura noſtra reparari; ſed adjicienda erat veritas redemtionis moralibus inſtitutis, & corruptam ab initio originem novis renaſci oportebat exordiis. Offerenda erat pro reconciliandis hoſtia, quæ & noſtri generis ſocia, & noſtræ contaminationis eſſet aliena: ut hoc propoſitum Dei, quo peccatum mundi in Jesu Christi placuit nativitate ac paſſione delere, ad omnium generationum ſæcula pertineret: nec turbarent nos, ſed potiùs confirmarent myſteria, pro temporum ratione variata, cum fides, quâ vivimus, nullâ fuerit ætate diverſa.

Amor veri naturæ inſitus.

Incarnationis neceſſitas.

Cap. IV.

Fides una & eadem ſemper fuit. Incarnatio Chriſti nō fruſtrà dilata.

Vide S. Aug. ep. 49. *ad Deo gratias quæſt.* 2.

Ceſſent igitur illorum querelæ, qui impio murmure divinis diſpenſationibus obloquentes, de Dominicæ Nativitatis tarditate cauſſantur, tanquam præteritis temporibus non ſit impenſum, quod in ultima mundi ætate eſt geſtum. Verbi incarnatio hoc contulit facienda, quod facta; & ſacramentum ſalutis humanæ in nulla unquam antiquitate ceſſavit. Quod prædicaverunt Apoſtoli, hoc annuntiaverunt Prophetæ: nec ſero eſt impletum, quod ſemper eſt creditum. Sapientia verò & benignitas Dei hac ſalutiferi operis mora, capaciores nos ſuæ vocationis effecit: ut quod multis ſignis, multis vocibus, multiſque myſteriis per tot fuerat ſæcula prænunciatum, in his diebus Evangelii non eſſet ambiguum: & Nativitas, quæ omnia miracula, omnémque intelligentiæ erat exceſſura menſuram, tantò conſtantiorem in nobis gigneret fidem, quantò prædicatio ejus & antiquior præceſſiſſet & crebrior. Non itaque novo conſilio Deus rebus humanis, nec ſera miſeratione conſuluit; ſed à conſtitutione mundi unam eandémque omnibus cauſſam ſalutis inſtituit. Gratia enim Dei, quâ ſemper eſt univerſitas juſtificata ſanctorum, aucta eſt Chriſto naſcente, non cœpta: & hoc magnæ pietatis ſacramentum, quo totus jam mundus impletus eſt, tàm potens etiam in ſuis ſignificationibus fuit, ut non minùs adepti ſint, qui in illud credidêre promiſſum, quàm qui ſuſcepêre donatum.

Eadem gratia Deo Patribus data quæ nobis.

Cap. V.

Undè cùm manifeſta pietate, Dilectiſſimi, tantæ in nos divitiæ bonitatis effuſæ ſint, quibus ad æternitatem vocandis, non ſolum exemplorum præcedentium utilitas miniſtravit, ſed etiam ipſa Veritas viſibilis & corporalis apparuit; non ſegni, neque carnali lætitia diem Dominicæ Nativitatis celebrare debemus. Quod dignè ac intelligenter fiet à ſingulis, ſi meminerit quiſque cujus corporis membrum ſit, & cui capiti coaptatum; ne ſacræ ædificationi diſcors compago non hæreat. Conſiderate, Dilectiſſimi, & ſecundùm illuminationem Spiritus ſancti prudenter advertite, quis nos in ſe ſuſceperit, & quem ſuſceperimus in nobis: quoniam ſicut factus eſt Dominus caro noſtra naſcendo, ita & nos facti ſumus ipſius renaſcendo. Ideò & membra Chriſti, & templum ſumus Spiritus ſancti: & ob hoc B. Apoſtolus dicit, *Glorificate, & portate Deum in corpore veſtro.* Qui formam nobis ſuæ manſuetudinis & humilitatis inſinuans, ea nos virtute imbuit, quâ redemit, ipſo Domino pollicente: *Venite ad me omnes, qui laboratis, & onerati eſtis & ego reficiam vos. Tollite jugum meum ſuper vos, & diſcite à me, quia mitis ſum & humilis corde; & invenietis requiem animabus veſtris.* Suſcipiamus ergo regentis nos Veritatis non grave nec aſperum jugum, & ſimus ejus humilitati ſimiles, cu-

1. *Cor.* 6. 20.

Matth. 11. 28.

In Nat. Domini. Ser. IV.

jus gloriæ volumus eſſe conformes: ipſo auxiliante & perducente nos ad promiſſiones ſuas, qui ſecundum magnam miſericordiam ſuam potens eſt peccata noſtra delere, & ſua in nobis dona perficere, Jeſus Chriſtus Dominus noſter, qui vivit & regnat in ſæcula ſæculorum, Amen.

SERMO XXIII.

IN NATIVITATE DOMINI IV.

SYNOPSIS.

I. *Per Verbi Incarnationem figuras & promiſſiones eſſe completas.*

II. *Niſi Deus fieret homo, nullum hominis vulneribus remedium ſupereſſe.*

III. *Chriſtum verum Deum eſſe & verum hominem, ſolúmque ſine peccato conceptum; cujus Nativitatis imago in baptiſmate.*

IV. *Ab hac alienos eſſe Manichæos Chriſtum negantes corporaliter natum.*

V. *Alios hæreticos nonnihil habere ſani, Manichæos nihil non impium.*

VI. *Ab illorum ficta pietate cavendum: unitati fidei ſine qua nihil verum inhærendum eſſe.*

Cap. I. Semper humano generi fuiſſe conſultum.

SEmper quidem, Dilectiſſimi, diverſis modis multiſque menſuris humano generi bonitas divina conſuluit, & plurima providentiæ ſuæ munera omnibus retrò ſeculis clementer impertiit: ſed in noviſſimis temporibus omnem abundantiam ſolitæ benignitatis exceſſit, quando in Chriſto, ipſa ad peccatores miſericordia, ipſa ad errantes veritas, ipſa ad mortuos vita deſcendit: ut Verbum illud coæternum & coæquale genitori in unitatem Deitatis ſuæ naturam noſtræ humilitatis aſſumeret, & Deus de Deo natus, idem etiam homo de homine naſceretur. Promiſſum quidem hoc à conſtitutione mundi, & multis ſignificationibus rerum atque verborum ſemper fuerat prophetatum; ſed quantam hominum portionem figuræ illæ & myſteria obumbrata ſalvarent, niſi longa & occulta promiſſa adventu ſuo Chriſtus impleret? & quod tunc paucis credentibus profuit faciendum, innumeris jam fidelibus prodeſſet effectum. Jam ergo nos non ſignis, neque imaginibus ad fidem deducimur, ſed Evangelica hiſtoria confirmati, quod factum credimus, adoramus: accedentibus ad eruditionem noſtram propheticis inſtrumentis, ut nullo modo habeamus ambiguum, quod tantis oraculis ſcimus eſſe prædictum. Hinc enim eſt quod Dominus Abrahæ ait: *In ſemine tuo benedicentur omnes gentes.* Hinc David promiſſionem Dei prophetico ſpiritu canit: *Juravit Dominus David, & non fruſtrabitur eum: de fructu ventris tui ponam ſuper ſedem tuam.* Hinc idem Dominus per Iſaïam: *Ecce virgo*, inquit, *in utero accipiet, & pariet filium, & vocabitur nomen ejus Emmanuel: Quod interpretatur, Nobiſcum Deus.* Et iterùm: *Exiet virga de radice Jeſſe, & flos de radice ejus aſcendet.* In qua virga non dubiè beata virgo Maria prædicta eſt, quæ de Jeſſe & David ſtirpe progenita, & Spiritu ſancto fœcundata, novum florem carnis humanæ, utero quidem materno, ſed partu eſt enixa virgineo.

Pauci fideles in veteri Teſtament. — Gen. 22. 18. — Pſ. 131. 11. — Iſ. 7. 14. — Mat. 1. 23. — Iſ. 11. 1.

Cap. II.

Exultent ergo in laudem Dei corda credentium, & mirabilia ejus confiteantur filii hominum: quoniam in hoc præcipuè Dei opere humilitas noſtra cognoſcit, quanti eam ſuus conditor æſtimaverit. Qui cùm origini humanæ multum dederit, quod nos ad imaginem ſuam fecit, reparationi noſtræ longè ampliùs tribuit, cùm ſervili formæ ipſe ſe Dominus coaptavit. Quamvis enim ex una eadémque pietate ſit, quicquid creaturæ creator impendit, minus tamen mirum eſt hominem ad divina proficere, quàm Deum ad humana deſcendere. Hoc autem niſi facere dignaretur omnipotens, nulla quemquam ſpecies juſtitiæ, nulla forma ſapientiæ à captivitate diaboli, & à profundo æternæ mortis erueret. Condemnatio enim ex uno in omnes cum peccato tranſiens permaneret, & lethali vulnere tabefacta natura nullum remedium reperiret; quia conditionem ſuam ſuis viribus mutare non poſſet. Primus namque homo carnis ſubſtantiam accipit è terra, & rationali ſpiritu per inſufflationem creantis animatus eſt, ut ad imaginem & ſimilitudinem autoris ſui vivens, formam Dei bonitatis atque juſtitiæ in ſplendore imitationis tanquam in ſpeculi nitore ſervaret. Quam naturæ ſuæ ſpecioſiſſimam dignitatem, ſi per obſervantiam legis datæ perſeveranter excoleret, ipſam illam terreni corporis qualitatem ad cœleſtem gloriam mens incorrupta perduceret. Sed quia invido & deceptori temerè atque infeliciter credidit, & ſuperbiæ conſiliis acquieſcens, repoſitum honoris augmentum occupare maluit quàm mereri, non ſolùm ille homo, ſed etiam univerſa in illo poſteritas ejus audivit: *Terra es & in terram ibis. Qualis* ergo *terrenus, tales & terreni:* & nemo immortalis, quia nemo cœleſtis.

Solus Deus liberare hominem potuit. — Gen. 2. 7. — Gen. 3. 6. — Adam in ſtatu innocentiæ potuit mereri. — Gen. 3. 19. — 1 Cor. 15. 49.

Cap. III.

Ad hoc itaque peccati & mortis vinculum reſolvendum, omnipotens Filius Dei, omnia implens, omnia continens, æqualis per omnia Patri, & in una ex ipſo & cum ipſo conſempiternus eſſentia, naturam in ſe ſuſcepit humanam, & creator ac Dominus omnium rerum, dignatus eſt unus eſſe mortalium; electâ ſibi matre, quam fecerat; quæ ſalvâ integritate virgineâ, corporeæ eſſet tantùm miniſtra ſubſtantiæ, ut humani ſeminis ceſſante contagio, novo homini & puritas ineſſet & veritas. Non ergò in Chriſto ex utero virginis genito, quia nativitas eſt mirabilis, ideo eſt natura diſſimilis. Qui enim verus eſt Deus, idem verus eſt homo;

Joan. 1.14.

& nullum eſt in utraque ſubſtantia mendacium. *Verbum caro factum eſt* provectione carnis, non defectione Deitatis: quæ ſic potentiam ſuam bonitatémque moderata eſt, ut & noſtra ſuſcipiendo proveheret, & ſua communicando non perderet. In hac Nativitate Chriſti ſecundùm Prophetiam David: *Veritas de terra orta eſt, & juſtitia de cælo proſpexit.* In hac Nativitate etiam Iſaïæ ſermo completus eſt dicentis: *Producat terra, & germinet Salvatorem, & juſtitia oriatur ſimul.* Terra enim carnis humanæ, quæ in primo fuerat prævaricatore maledicta, in hoc ſolo beatæ virginis partu germen edidit benedictum, & à vitio ſuæ ſtirpis alienum. Cujus ſpiritalem originem in regeneratione quiſque conſequitur, & omni homini renaſcenti aqua baptiſmatis inſtar eſt uteri virginalis, eodem Spiritu ſancto replente fontem, qui replevit & virginem: ut peccatum quod ibi vacuavit ſacra conceptio, hic myſtica tollat ablutio.

Pſ. 84. 12. — Iſai. 45. 8. — Nota ſingulare Chriſti privilegiũ. Baptiſmi aqua eſt quaſi Virginis uterus. Peccatum ibi cujus vacuavit ſacra conceptio.

Cap. IV. Manichæorum inſania.

Ab hoc ſacramento, Dilectiſſimi, inſanus Manichæorum error alienus eſt, nec ullum habent in Chriſti regeneratione conſortium, qui eum de Maria Virgine negant corporaliter natum: ut cujus non credunt veram Nativitatem, nec veram recipiant paſſionem; & quem non confitentur verè ſepultum, abnuant veraciter ſuſcitatum. Ingreſſi enim præruptam execrandi dogmatis viam in qua nihil non tenebroſum, nihilque non lubricum eſt, ruunt in profunda mortis per præcipitia falſitatis; nec aliquid ſolidum, cui innitantur inveniunt, qui præter omnia diabolici probra commenti, in ipſo præcipuo obſervantiæ ſuæ feſto, ſicut proxima eorum confeſſione patefactum eſt, ut animi, ita & corporis pollutione lætantur, neque in fide integritatem, nec in pudore ſervantes; ut & in dogmatibus ſuis impii, & in ſacris inveniantur obſcœni.

Cap. V.

Aliæ hæreſes, Dilectiſſimi, licet meritò omnes in ſua perverſitate damnandæ ſint, habent tamen ſingulæ in aliqua ſui parte quod verum eſt. Arrius Dei filium minorem Patre & creaturam eſſe definiens, & ab eodem inter omnia creatum putans Spiritum ſanctum, magnâ impietate ſe perdidit: ſed ſempiternam atque incommutabilem Deitatem, quam in Trinitatis unitate non vidit, in Patris eſſentia non negavit. Macedonius à lumine veritatis alienus divinitatem Sancti Spiritus non recepit, ſed in Patre & Filio unam potentiam, & eandem confeſſus eſt eſſe naturam. Sabellius inexplanabili errore confuſus, unitatem ſubſtantiæ in Patre & Filio & Spiritu ſancto inſeparabilem ſentiens, quod æqualitati tribuere debuit, ſingularitati dedit. Et cùm veram Trinitatem intelligere non valeret, unam eandémque credidit ſub triplici appellatione perſonam. Photinus mentis cæcitate deceptus in Chriſto verum & ſubſtantiæ noſtræ confeſſus eſt hominem, ſed eundem Deum de Deo ante omnia ſæcula genitum eſſe non credidit. Apollinaris fidei ſoliditate privatus, Filium Dei ita veram humanæ carnis credidit ſuſcepiſſe naturam, ut in illa carne diceret animam non fuiſſe, quia vicem ejus expleverit ipſa Divinitas. Hoc modo ſi omnes, quos Catholica fides damnat, retractentur errores, in aliis atque aliis quiddam invenitur, quod à damnabilibus poſſit abjungi: In Manichæorum autem ſceleſtiſſimo dogmate prorsùs nihil eſt, quod ex ullâ parte poſſit tolerabile judicari.

Arrius. — Macedonius. — Sabellius. — Photinus. — Apollinaris.

Cap. VI. 1. Petr. 2. 9.

Sed vos, Dilectiſſimi, quos nullis digniùs quàm beati Petri Apoſtoli alloquor verbis, *genus electum, regale ſacerdotium, gens ſancta, populus acquiſitionis*, ædificati ſuper inviolabilem petram Chriſtum, Ipſique Domino Salvatori noſtro per veram ſuſceptionem noſtræ carnis inſerti, permanete ſtabiles in ea fide, quam confeſſi eſtis coram multis teſtibus, & in qua renati per aquam & Spiritum ſanctum, accepiſtis chriſma [a] ſalutis, & ſignaculum vitæ æternæ. Si quis autem vobis aliud annuntiaverit præter id quod didiciſtis, anathema ſit. Nolite impias fabulas præponere lucidiſſimæ veritati, & quicquid contra regulam Catholici & Apoſtolici Symboli aut legere aut audire contigerit, id omnino mortiferum & diabolicum judicate. Non vos ſeducant deceptoriis artibus ficta & ſimulata jejunia, quæ non ad purificationem, ſed ad perditionem proficiunt animarum. Speciem quidem ſibi pietatis & caſtitatis aſſumunt, ſed hoc dolo actuum ſuorum obſcœna circumtegunt, & de profani cordis penetralibus jacula quibus ſimplices vulnerentur, emittunt: ut, ſicut ait Propheta, *Sagittent in obſcuro rectos corde.* Magnum præſidium eſt fides integra, fides vera, in qua nec augeri ab ullo quicquam, nec minui poteſt: quia niſi una eſt, fides non eſt, dicente Apoſtolo: *Unus Dominus, una fides, unum baptiſma: unus Deus & Pater omnium, qui ſuper omnes, & per omnia, & in omnibus nobis.* Huic unitati, Dilectiſſimi, inconcuſſis mentibus inhærete, & in hac omnem *ſectamini ſanctitatem*, in hac præceptis Domini deſervite: quia *ſine fide impoſſibile eſt placere Deo*: & nihil ſine illa ſanctum, nihil caſtum eſt, nihil vivum: *Juſtus enim ex fide vivit*; quam qui diabolo decipiente perdiderit, vivens mortuus eſt: quia ſicut per fidem juſtitia, ita etiam per fidem veram vita obtinetur æterna, dicente Domino Salvatore: *Hæc eſt autem vita æterna, ut cognoſcant te ſolum verum Deum, & quem miſiſti Jeſum Chriſtum*: qui vos proficere & perſeverare faciat uſque in finem, qui vivit & regnat cum Patre & Spiritu ſancto in ſæcula ſæculorum, Amen.

a ed. chriſma. — Pſal. 10. 3. Fidei commendatio & unitas. — Epheſ. 4. 5. — Heb. 12. 14. — Ibid. 11. 6. — Habac. 2. 4. — Joan. 17. 3.

In Nat. Domini. Serm. V.

SERMO XXIV. IN NATIVITATE DOMINI. V.

SYNOPSIS.

I. *Rudibus Eccleſiæ filiis debitorem ſe fatetur Leo. Non in ſola mandatorum obſervantia, ſed & in tramite fidei anguſtam eſſe viam.*

II. *Verbum Patri æquale & conſubſtantiale, per Incarnationem Patre minorem factum, noſtræque naturæ participem.*

III. *Profundum Incarnationis Myſterium expenditur.*

IV. *Chriſtum in veteri lege prænuntiatum, in nova miſſum, nonniſi Spiritu Dei cognoſci poſſe.*

V. *Niſi Verbum caro fieret, mors regnaret ab Adam. Filius Dei Homo factus, ut homines fierent filii Dei. Virtus Baptiſmatis.*

VI. *Incarnationem, & myſterium eſſe & exemplum.*

Cap. I.

QUamvis, Dilectiſſimi, ineffabilis ſit nativitas Domini noſtri Jeſu Christi, quâ ſe naturæ noſtræ carne veſtivit; audeo tamen non de facultate mea fidere, ſed de ipſius inſpiratione præſumere, ut in die qui in ſacramentum humanæ reſtitutionis electus eſt, aliquid à nobis, quod audientes poſſit ædificare, promatur. Non enim quia major pars Eccleſiæ Dei, quod credit, intelligit; ideò neceſſarium non eſt, etiam quæ dicta ſunt dicere, cùm utique nunc multis ad fidem primùm venientibus oris noſtri officium debeamus, meliúſque ſit doctos onerare jam notis, quàm rudes fraudare diſcendis. Quod ergò Filius Dei, qui cum Patre & Spiritu ſancto non unius perſonæ, ſed unius eſſentiæ eſt, dignatus eſt humanitatis noſtræ particeps fieri, & unus paſſibilium, unus voluit eſſe mortalium, tàm ſacratum, támque mirabile eſt, ut ratio divini conſilii ſapientibus mundi patêre non poſſit, niſi humanæ ignorantiæ tenebras lux vera diſcuſſerit. Non enim in ſolo opere virtutum, aut in ſola obſervantia mandatorum, ſed etiam in tramite fidei *anguſta & ardua via eſt; quæ ducit ad vitam*, & magni laboris eſt magnique diſcriminis, inter dubias imperitorum opiniones & veriſimiles falſitates per unam ſanæ doctrinæ ſemitam inoffenſis greſſibus ambulare: & cùm undique ſe laquei erroris opponant, omne periculum deceptionis evadere. Quis autem ad hæc idoneus, niſi qui Spiritu Dei docetur & regitur? dicente Apoſtolo: *Nos autem non ſpiritum hujus mundi accepimus, ſed ſpiritum, qui ex Deo eſt, ut ſciamus, quæ à Deo donata ſunt nobis:* Canente etiam David: *Beatus homo, quem tu erudieris, Domine, & de lege tua docueris eum.*

Multi Leonis tempore ad fidem Romæ veniunt.

Filius Dei unus Paſſibilium factus.

Anguſta fidei via. Mat. 7. 14.

1. Cor. 2. 12.

Pſ. 93. 12.

Cap. II.

Habentes itaque, Dilectiſſimi, inter pericula erroris præſidia veritatis, & non humanæ ſapientiæ verbis, ſed doctrinâ Spiritus ſancti eruditi, quod didicimus, credimus; quod credimus, prædicamus, Dei Filium ante ſæcula à Patre genitum, & Patri ſempiterna & conſubſtantiali æqualitate coæternum, veniſſe in hunc mundum per uterum Virginis in hoc ſacramentum pietatis electæ, in quâ & ex quâ *ædificavit ſibi Sapientia domum*, & formam ſibi ſervi in ſimilitudinem carnis peccati, incommutabilis Verbi Deitas coaptavit: in nullo apud ſe & Patrem & Spiritum ſanctum minor gloriâ ſuâ: quia diminutionem & varietatem ſummæ & æternæ eſſentiæ natura non recipit. Propter noſtram autem infirmitatem extenuavit ſe in capacibus ſui, & velamine corporis ſplendorem majeſtatis ſuæ, quem viſus hominum non ferebat, obtexit. Undè etiam exinaniſſe ſe dicitur, tanquam ſe propriâ virtute evacuaverit, dùm in ea humilitate, quâ nobis conſuluit, non ſolùm Patre, ſed etiam ſeipſo factus eſt inferior. Nec aliquid illi hac inclinatione deceſſit, cui cùm Patre & Spiritu ſancto, hoc quod eſt eſſe a, commune eſt: ut hoc ipſum intelligamus ad omnipotentiam pertinere, quod qui ſecundùm noſtra minor eſt, ſecundum propria minor non eſt. Quia enim lux ad obcæcatos, virtus ad imbecilles, miſericordia reſpexit ad miſeros, de magna factum eſt poteſtate, ut Dei filius ſubſtantiam humanam cauſſámque ſuſciperet, qui & noſtram naturam, quam condidit, reformaret, & mortem quam non fecit, aboleret.

Prov. 9. 1. Rom. 8. 3.

Exinanitio verbi, quid? Philip. 2. 7.

a Ita omn. Cod. ſed in vulg. hoc quod eſt ſemtum legi

Cap. III.

Repudiatis igitur longéque rejectis omnibus opinionibus impiorum; quibus aut ſtultitia eſt Chriſtus b aut ſcandalum; exultet rectarum mentium fides, & verum unumque Dei Filium, non ſolùm ſecundùm Deitatem qua à Patre genitus, ſed etiam ſecundùm humanitatem qua de matre virgine eſt natus, intelligat. Ipſe eſt enim in humilitate noſtra, qui eſt in majeſtate divina; verus homo & verus Deus; ſempiternus in ſuis, temporalis in noſtris; unum cum Patre in ſubſtantia quæ nunquam fuit minor Patre; unum cum matre in corpore quod creavit. In aſſumtione enim naturæ noſtræ nobis factus eſt gradus; quo ad ipſum per ipſum poſſimus aſcendere. Nam illa eſſentia, quæ ſemper ubique tota eſt, locali deſcenſione non eguit; & tam ei proprium fuit totam homini inſeri, quàm ei proprium eſt totam à Patre non dividi. Manet ergo, quod *in principio erat Verbum*, & non eſt ei accidens, ut quod eſt aliquando non fuerit. Sempiternè enim filius, filius eſt; & ſempiternè Pater, Pater eſt. Unde cùm ipſe filius dicat, *Qui videt me, videt & Patrem*; excæcavit te, ô hæretice, impietas tua, ut qui majeſtatem Filii non vidiſti, Patris gloriam non videres: dicendo enim genitum eſſe, qui non erat, Filium aſſeris tempo-

b al. Crux Chriſti.

Unitas perſonæ in Chriſto.

Non localis eſt Verbi deſcenſus. Joan. 1. 1.

Joan. 14. 9. Arrii dogma confutatur.

raiem; & dum Filinm aſſeris temporalem, crediditti Patrem eſſe murabilem. Mutabile enim eſt, non ſolùm quod minuitur, ſed etiam quicquid augetur: & ſi ideò Patri impar eſt Genitus, quia, ut tibi videtur, generando eum qui non erat genuit, imperfecta erat etiam generantis eſſentia, quæ ad habendum [a] quod non habuit, generando profecit. Sed hanc impiam perverſitatem tuam fides Catholica execratur & damnat; quæ in Deitate vera nihil temporalitatis agnoſcit, ſed unius ſempiternitatis & Patrem cnnfitetur, & Filium: quia ſplendor ex luce ortus, non eſt luce poſterior, & lux vera numquam eſt ſui ſplendoris indiga, ſic ſubſtantiale ſemper habens fulgere, ſicut ſubſtantiale ſemper habet exiſtere. Hujus autem ſplendoris manifeſtatio, miſſio dicitur, qua Chriſtus mundo apparuit. Qui cum omnia inviſibili majeſtate ſua ſemper impleret, tamen quaſi de remotiſſimo altiſſimóque ſecreto, iis quibus erat ignotus, advenit, cùm cæcitatem ignorantiæ ſuſtulit, & ſicut ſcriptum eſt: *Sedentibus in tenebris & in umbra mortis, lux orta eſt eis.*

[a] *Edit. adhibendo.*

Splendoris manifeſtatio, miſſio.

Iſai. 9. 2.

Cap. IV.

Quamvis enim etiam prioribus ſæculis ad illuminationem ſanctorum Patrum & Prophetarum lumen veritatis emiſſum ſit, dicente David: *Emitte lucem tuam & veritatem tuam:* & diverſis modis multiſque ſignis opera præſentiæ ſuæ Deitas filii declaravit; omnes tamen illæ ſignificationes, cunctáque miracula, teſtimonia fuerunt iſtius miſſionis, de qua dicit Apoſtolus: *Cùm ergo venit plenitudo temporis, miſit Deus filium ſuum, natum ex muliere, factum ſub lege.* Quid verò hoc eſt? niſi Verbum carnem fieri, conditorem mundi per uterum virginis naſci, Dominum majeſtatis humanis ſe coaptare primordiis: & licet conceptui ſpiritali nulla ſint terreni ſeminis mixta contagia, ad ſuſcipiendam tamen veræ carnis ſubſtantiam ſolam ſumere de matre naturam. Hac miſſione, qua Deus unitus eſt homini, Filius impar eſt Patri, non in eo, quod ex Patre, ſed in eo, quod eſt factus ex homine. Æqualitatem enim, quam inviolabilem habet Deitas, non corrupit humanitas; & creatoris ad creaturam deſcenſio, credentium eſt ad æterna ſubvectio. *Nam quia*, ſicut ait Apoſtolus, *in ſapientia Dei non cognovit mundus per ſapientiam Deum, placuit Deo per ſtultitiam prædicationis ſalvos facere credentes.* Mundo ergo, id eſt, prudentibus mundi, ſapientia ſua cæcitas facta eſt, nec potuerunt per illam cognoſcere Deum, ad cujus notitiam non niſi in ſapientia ejus acceditur. Et ideò, quia mundus de vanitate ſuorum dogmatum ſuperbiebat, in eo conſtituit Dominus ſalvandorum fidem, quod & indignum videretur & ſtultum, ut & deficientibus omnibus opinionum præſumtionibus, ſola Dei gratia revelaret, quod comprehendere humana intelligentia non valeret.

Pſal. 42. 3.

Galat. 4. 4.

Filius minor patre.

1. Cor. 1. 21.

Deus niſi in ſapientia ſua non cognoſcitur.

Agnoſcat igitur Catholica fides in humilitate Domini gloriam ſuam, & de ſalutis ſuæ ſacramentis gaudeat Eccleſia, quæ corpus eſt Chriſti: quia niſi Verbum Dei caro fieret & habitaret in nobis, niſi in communionem creaturæ creator ipſe deſcenderet, & vetuſtatem humanam ad novum principium ſua nativitate revocaret, regnaret mors ab Adam uſque in finem, & ſuper omnes homines condemnatio inſolubilis permaneret, cùm de ſola conditione naſcendi, una cunctis eſſet cauſſa pereundi. Solus itaque inter filios hominum Dominus Jesus innocens natus eſt: quia ſolus ſine carnalis concupiſcentiæ pollutione conceptus. Factus eſt homo noſtri generis, ut nos divinæ naturæ poſſimus eſſe conſortes. Originem, quam ſumſit in utero virginis, poſuit in fonte baptiſmatis: dedit aquæ, quod dedit matri; virtus enim Altiſſimi & obumbratio Spiritus ſancti, quæ fecit ut Maria pareret Salvatorem, eadem facit ut regeneret unda credentem. Quid autem ſanandis ægris, illuminandis cæcis, vivificandis mortuis aptius fuit, quàm ut ſuperbiæ vulnera humilitatis remediis curarentur? Adam præcepta Dei negligens peccati induxit damnationem; Jeſus factus ſub lege reddidit juſtitiæ libertatem. Ille diabolo obtemperans uſque ad prævaricationem, meruit ut in ipſo omnes morerentur; hic Patri obediens uſque ad crucem, fecit ut in ipſo omnes vivificarentur. Ille cupidus honoris angelici, naturæ ſuæ perdidit dignitatem; hic infirmitatis noſtræ ſuſcipiens conditionem, propter quos ad inferna deſcendit, eoſdem in cœleſtibus collocavit. Poſtremò, illi per elationem lapſo dictum eſt, *Terra es, & in terram ibis*; huic per ſubjectionem exaltato dictum eſt: *Sede à dextris meis, donec ponam inimicos tuos ſcabellum pedum tuorum.*

Rom. 5. 14.

Solus Chriſtus innocens natus & quare?

Baptiſmi dignitas.

Luc. 1. 35.

Chriſti & Adæ antitheſis.

Adam Angelici honoris cupidus.

Chriſti ad inferos deſcenſus.

Geneſ. 3. 19.

Pſ. 109. 1.

Cap. VI.

Hæc Domini noſtri opera, Dilectiſſimi, non ſolùm ſacramento nobis utilia ſunt, ſed etiam imitationis exemplo, ſi in diſciplinam ipſa remedia transferantur, quódque impenſum eſt myſteriis, proſit & moribus: ut meminerimus, nobis in humilitate & manſuetudine Redemtoris noſtri eſſe vivendum: quoniam, ſicut ait Apoſtolus, *Si compatimur, & conregnabimus.* Frustra enim appellamur Chriſtiani, ſi imitatores non ſimus Chriſti: qui ideò ſe viam dixit eſſe, ut converſatio magiſtri, forma eſſet diſcipuli; & illam humilitatem eligeret ſervus, quam ſectatus eſt Dominus, Qui vivit & regnat in ſæcula ſæculorum, Amen.

Rom. 8. 17.

Joan. 14. 6.

SERMO XXV.

IN NATIVITATE DOMINI VI.

SYNOPSIS.

I. *Nativitatis & infantiæ Chriſti myſteria nunquam non eſſe recolenda.*

II. *Eccleſiam, dum Chriſti ortum veneratur, ſuum celebrare.*

III. *Quæ ſit pax, quam Chriſtus ſine ſemine naſcens, largitur.*

IV. *Qui filius Dei eſt, Deum imitetur, Dei gratiæ voluntatique ſerviat.*

V. *Natalis Domini, natalis eſt pacis. Pax mundi & electorum qualis?*

Cap. I. *Incarnatio verbi nunquà hriſtianæ mé ti non occurrit. Tria præcipua religionis officia.*

OMnibus quidem diebus, Dilectiſſimi, atque tempotibus, animis fidelium divina meditantium Domini & Saivatoris noſtri ex matre virgine ortus occurrit: ut mens ad confeſſionem ſui autoris erecta, ſive in gemitu ſupplicationis, ſive in exultatione laudis, ſive in ſacrificii oblatione verſetur, nihil crebriùs, nihilque fidenriùs ſpiritali attingat intuitu, quàm quod Deus Dei filius, genitus de Patre coæterno, idem eriam partu eſt natus humano. Sed hanc adorandam in cœlo & in terra nativitatem nuilus nobis dies magis quàm hodiernus inſinuat, & nova etiam in elementis lnce radiante, totam ſenſibus noſtris mirabilis ſactamenti ingerit claritarem. Non ſolùm enim in memoriam, ſed in conſpectum quodammodo redit Angeli Gabriëlis cum Maria ſtupente colloqnlum, & Conceprio de Splritu ſancto tam mirè promiſſa quàm credita. Hodiè enim autor mundi editus eſt utero virginali; & qui omnes naturas condidit, ejus eſt factus filius, quam creavit. Hodie Verbum Dei carne apparuit veſtitum, & quod numquam fuit humanis oculis viſibile, cœpit etiam manibus eſſe tractabile. Hodie genirum in noſtræ carnis animæque ſubſtantia Salvatorem angelicis vocibus didicere paſtores; & apud Dominicorum præſules gregum hodie Evangelizandi forma præcondita eſt: ut nos quoque cum cœleſtis militiæ dicamus exercitu: *Gloria in excelſis Deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis.* Luc. 2. 4.

Cap. II. *Infantiæ Chriſti feſtivitas.*

Quamvis igitur illa infantia, quam Filii Dei non eſt dedignata majeſtas, in virum perfectum ætaris adjectione provecta ſit, & conſummato paſſionis & reſurrectionis triumpho, omnes ſuſceptæ pro nobis humilitatis tranſierint actiones; renovat ramen nobis hodierna Feſtivitas nati Jesu ex Maria virgine ſacra primordia: & dum Salvatoris noſtri adoramus ortum, invenimur nos noſtrum celebrare principium. Generatio enim Chriſti, origo eſt populi Chriſtiani; & natalis capitis, natalis eſt corporis. Habeant licet ſinguli quique vocatorum ordinem ſuum, & omnes Eccleſiæ filii temporum ſint ſucceſſione diſtincti, univerſa tamen ſumma fidelium, fonte orta baptiſmatis, ſicut cum Chriſto in paſſione crucifixi, in reſurrectione reſuſcitati, in aſcenſione ad dexteram patris collocati, ita cum ipſo ſumus in hac nativitate congeniti. Quiſquis enim hominum, in quacunque mundi parte credentium regeneratur in Chriſto, interciſo originalis tramite vetuſtatis, tranſit in novum hominem renaſcendo; nec jam in propagine habetur carnalis patris, ſed in germine Salvatoris, qui ideò filius hominis eſt factus, ut nos filii Dei eſſe poſſimus. Niſi enim ille ad nos hac humilitate deſcenderet, nemo ad illum ullis ſuis meritis perveniret. Nihil hîc vocatorum cordibus caliginis inferat terrena ſapientia, nec ſe contra altitudinem gratiæ Dei, mox in ima redituros terrenarum cogitationum puivis attollat. Impletum eſt in fine ſæculorum, quod erat ante tempora æterna diſpoſitum: & ſub præſentia rerum, ſignis ceſſantibus figurarum, lex & prophetia veritas facta eſt: ut Abraham fieret omnium gentium pater, & in ſemine ejus daretur mundo promiſſa benedictio; nec hi tantùm eſſent Iſraël, quos ſanguis & caro genuiſſet, ſed in poſſeſſionem hæreditatis fidei filiis præparatæ, univerſitas adoptionis intraret. Nec obſtrepant ineptarum calumniæ quæſtionum, nec effectus divini operis ratiocinatio humana diſcutiat: nos cum Abraham credimus Deo, nec hæſitamus diffidentiâ, ſed pleniſſimè ſcimus, quoniam quod promiſit Dominus potens eſt & facere.

In Nat. Domini. Ser. VI.

Fideles Chriſto congeniti.

Merita humana conticeſcant.

Rom. 4. 20.

Cap. III.

Naſcitur ergo, Dilectiſſimi, non de carnis ſemine, ſed de Spiritu ſancto Salvator, quem primæ tranſgreſſionis condemnatio non teneret. Unde ipſa collati muneris magnitudo dignam à nobis exigit ſuo ſplendore reverentiam. Ideò enim ſicut beatus Apoſtolus docet, *non ſpiritum hujus mundi accepimus, ſed ſpiritum, qui ex Deo eſt: ut ſciamus quæ à Deo donata ſunt nobis:* QUI NON aliter piè colitur, niſi id ei, quod ipſe tribuit, offeratur. Quid enim in theſauro Dominicæ largitatis ad honorem præſentis feſti tam congruum poſſumus invenire, quàm pacem, quæ in nativitate Domini prima eſt angelico prædicata concentu? Ipſa enim eſt, quæ parit filios Dei, nutrix dilectionis, & genitrix unitatis; requies beatorum, & æternitatis habitaculum; cujus hoc opus proprium & ſpeciale beneficium eſt, ut jungat Deo quos ſecernit de mundo. Unde Apoſtolus ad hoc bonum nos incitat, dicens: *Juſtificati ergo ex fide, pacem habeamus ad Deum.* Cujus ſententiæ brevitate omnium ferè mandatorum continetur effectus; quia UBI FUERIT veritas pacis, nihil ibi poteſt deeſſe virtutis. Quid eſt autem, Dilectiſſimi, pacem habere ad Deum, niſi velle quod jubet, & nolle quod prohibet? Si enim humanæ amicitiæ pares

1. Cor. 2. 12.

Verus Dei cultus quis?

Pacis commendatio.

Rom. 5. 1.

animos & ſimiles expetunt voluntates, nec unquam diverſitas morum ad firmam poteſt pervenire concordiam; quomodo divinæ

Pax cum Deo qualis ſit.

particeps erit pacis, cui ea placent, quæ Deo diſplicent, & iis appetit delectari, quibus illum novit offendi? Non eſt iſte animus filiorum Dei, nec talem ſapientiam recipit adoptiva nobilitas. Genus electum & regium, regenerationis ſuæ reſpondeat dignitati, diligat, quod diligit pater, & in nullo ab autore ſuo diſſentiat, ne iterum dicat Domi-

Iſai. 1. 2.

nus: *Filios genui & exaltavi, ipſi autem ſpreverunt me. Agnovit bos poſſeſſorem ſuum, & aſinus præſepe domini ſui: Iſraël autem me non cognovit, & populus meus me non intellexit.*

Cap. IV.

Magnum eſt, Dilectiſſimi, hujus muneris ſacramentum, & omnia dona excedit hoc donum, ut Deus hominem vocet filium, & homo Deum nominet Patrem: Per has enim appellationes ſentitur & diſcitur, quis ad tantam altitudinem aſcendat affectus. Nam ſi in progenie carnali & ſtirpe terrena claris patentibus genitos vitia malæ converſationis obſcurant, & ipſo majorum ſuorum lumine ſoboles indigna confunditur; in quem exitum venient, qui propter amorem mundi à generatione Chriſti non metuunt abdicari?

Opera bona neceſſaria filiis Dei.

Si autem ad humanam pertinet laudem, ut patrum decus in prole reſplendeat: quantò magis glorioſum eſt ex Deo natis in a autoris ſui imaginem refulgere? & illum in ſe, qui illos generavit, oſtendere, dicente Do-

a Al. natos.

Matth. 5. 16.

mino: *Sic luceat lumen veſtrum coram hominibus, ut videant opera veſtra bona, & glorificent Patrem veſtrum, qui in cælis eſt.* Scimus quidem, quod ſicut Joannes Apoſtolus dicit,

Ioan. 5. 19.

Totus mundus in maligno poſitus eſt: & inſidiante diabolo & Angelis ejus, hoc innumeris tentationibus laborant, ut hominem ad ſuperna nitentem, aut adverſa terreant, aut ſecunda corrumpant: ſed major eſt, qui in nobis eſt, quàm qui adverſum nos eſt: & pacem cum Deo habentibus, ac ſemper Patri

Deo ſubditi in toto ſunt. Matth. 6. 10.

toto corde dicentibus, *Fiat voluntas tua*, nulla prævalere certamina, nulli poſſunt nocere conflictus. Accuſantes enim noſmetipſos confeſſionibus noſtris, & conſenſum animi carnis concupiſcentiis denegantes, inimicitias quidem adverſum nos ejus, qui peccati autor eſt, commovemus, ſed inexpugnabilem cum Deo pacem gratiæ ipſius ſerviendo firmamus: ut Regi noſtro non ſolùm obedientiâ ſubjiciamur, ſed etiam judicio copulemur: Quoniam ſi in eadem ſententia ſumus, ſi quod vult volumus, & quod improbat improbamus; ipſe jam pro nobis omnia bella

Simus cooperatores Dei, qui dat velle & poſſe.

conficiet, ipſe qui dedit velle, donabit & poſſe: ut ſimus cooperatores operum ejus, & propheticum illud cum fidei exultatione di-

Pſ. 26. 1.

camus: *Dominus illuminatio mea & ſalus mea, quem timebo? Dominus defenſor vitæ meæ, à quo trepidabo?*

Cap. V. Ioan. 1. 13.

Qui ergo *non ex ſanguinibus, neque ex voluntate carnis, neque ex voluntate viri, ſed ex Deo nati ſunt*, offerant Patri pacificorum concordiam filiorum, & in primogenitum novæ creaturæ, qui venit non ſuam, ſed mittentis facere voluntatem, univerſa adoptionis membra concurrant: quoniam gratia Patris non diſcordes, neque diſſimiles, ſed unum ſentientes, unúmque amantes adoptavit hæredes. Ad unam reformatos imaginem oportet animam habere conformem. Natalis Domini, natalis eſt pacis; ſic enim ait Apoſtolus:

Epheſ. 2. 14.

Ipſe eſt pax noſtra, qui fecit utraque unum: quoniã ſive Judæus, ſive Gentilis, *per ipſum habemus ac-*

Ib. v. 18.

ceſſum in uno Spiritu ad Patrem: qui ante paſſionis diem voluntaria diſpoſitione prælectum, diſcipulos ſuos hac præcipuè doctrina ſua

Ioan. 14. 27.

informavit, ut diceret: *Pacem meam do vobis, pacem meam relinquo vobis.* Et ne ſub nomine

Pax mundi qualis.

generali pacis ſuæ qualitas lateret, adjecit: *Non quemadmodum mundus dat, ego do vobis.* Habet enim mundus amicitias ſuas, & multos facit perverſo amore concordes. Sunt etiam in vitiis pares animi, & ſimilitudo deſideriorum æqualitatem gignit affectuum. Et ſi quidam forſitan reperiantur, quibus prava & inhoneſta non placeant, quique illicitas conſenſiones à fœdere ſuæ charitatis excludant; tamen etiam tales, ſi vel Judæi ſint, vel hæretici, vel pagani, non de amicitia Dei,

Quæ ſit pax Chriſtiana.

ſed de pace ſunt mundi. Pax autem ſpiritalium & Catholicorum, à ſupernis veniens, & ad ſuperna perducens, cum amatoribus mundi nulla nos vult communione miſceri, ſed omnibus obſtaculis reſiſtere, & ad vera gaudia à pernicioſis delectationibus evolare,

Matt. 6. 21.

dicente Domino: *Ubi fuerit theſaurus tuus, ibi erit cor tuum:* hoc eſt, ſi deorſum ſunt quæ amas, ad ima deſcendes; ſi ſurſum ſunt quæ diligis, ad ſumma pervenies: quò nos unum volentes, unum ſentientes, & in fide ac ſpe & in charitate concordes, Spiritus pacis agat

Rom. 8. 14.

atque perducat: quoniam *quicunque Spiritu Dei aguntur, ij filii ſunt Dei*, qui regnat cum Filio, & Spiritu ſancto in ſæcula ſæculorum, Amen.

SERMO XXVI.

IN NATIVITATE DOMINI. VII.

SYNOPSIS.

I. *Æqualis eſſe periculi alterutram in Chriſto negare naturam.*

II. Verbum caro factum eſt: *Quomodo intelligendum? Qui effectus?*

III. *Diabolum variè homines tentare pro variis eorum affectibus & ſtudiis.*

IV. *Quod ſoli orienti quidam Chriſtiani ſe inclinant, ex ſuperſtitione eſſe.*

V. *Cæleſtia corpora hominum utilitati ſervire.*

VI. *Quis rectus creaturarum uſus. Homo ad præſentia natus, ad futura renatus.*

Cap. I.

FEſtivitatis hodiernæ, Dilectiſſimi, vetus venerator eſt & pius cultor, qui nec de

Incarnatione

In Nat. Domini. Ser. VII. Incarnatione Domini aliquid falſum, nec de Deitate aliquid ſentit indignum: Paris enim periculi malum eſt, ſi illi aut naturæ noſtræ veritas, aut paternæ gloriæ negatur æqualitas. Cùm ergo ad intelligendum ſacramentum nativitatis Chriſti, qua de matre virgine eſt ortus, accedimus, abigatur procul terrenarum caligo rationum, & ab illuminatæ fidei oculo mundanæ ſapientiæ fumus abſcedat: divina eſt enim autoritas cui credimus, divina eſt doctrina quam ſequimur. Quoniam ſive legis teſtificationi, ſive oraculis Prophetarum, ſive Evangelicæ tubæ interiorem admoveamus auditum, verum eſt quod

Joan. 1. 1. Joannes plenus Spiritu ſancto intonuit: *In principio erat Verbum, & Verbum erat apud Deum, & Deus erat Verbum. Hoc erat in principio apud Deum. Omnia per ipſum facta ſunt, & ſine ipſo*

Ibid. 14. *factum eſt nihil.* Et ſimiliter verum eſt quod idem prædicator adjecit: *Verbum caro factum eſt, & habitavit in nobis: & vidimus gloriam ejus, gloriam quaſi unigeniti à patre.*

Naturæ duæ in Chriſto. In utraque ergo natura idem eſt Dei filius noſtra ſuſcipiens, & propria non amittens; in homine hominem renovans, in ſe incommutabilis perſeverans. Deitas enim, quæ illi cum Patre communis eſt, nullum detrimentum omnipotentiæ ſubiit, nec Dei formam ſervi forma violavit: quia ſumma & ſempiterna eſſentia, quæ ſe ad humani generis inclinavit ſalutem, nos quidem in ſuam gloriam tranſtulit, ſed quod erat, eſſe non deſtitit.

Joan. 14. 28. *Joan. 10. 30.* Unde cùm Unigenitus Dei minorem ſe Patre confitetur, cui ſe dicit æqualem, veritatem in ſe formæ utriuſque demonſtrat: ut & humanam probet imparilitas, & divinam declaret æqualitas.

Cap. II. Verbum caro factũ eſt, quomodo intelligendum ſit.

Majeſtati igitur filii Dei corporea nativitas nihil abſtulit, nihil contulit: quia ſubſtantia incommutabilis nec minui potuit, nec augeri. Quod enim *Verbum caro factum eſt*, non hoc ſignificat, quòd in carnem ſit Dei natura mutata, ſed quod à Verbo in unitatem perſonæ ſit caro ſuſcepta: in cujus utique nomine homo totus accipitur, cum quo intra virginis viſcera ſancto Spiritu fœcundata, & nunquam virginitate caritura, tam inſeparabiliter Dei filius unitur, ut qui erat intemporaliter de eſſentia Patris genitus, ipſe ſit temporaliter de utero virginis natus. Aliter enim ab æternæ mortis vinculis non poſſemus abſolvi, niſi in noſtris fieret humilis, qui omnipotens permanebat in ſuis. Naſcens itaque Dominus noſter Jesus-Christus homo verus, qui nunquam deſtitit eſſe Deus verus, novæ creaturæ in ſe fecit exordium, & in ortus ſui forma dedit humano generi ſpiritale principium, ut ad carnalis generationis abolenda contagia, eſſet regenerandis origo ſine ſemine criminis, de quibus di-

Joan. 1. 13. citur: *Qui non ex ſanguinibus, neque ex voluntate carnis, neque ex voluntate viri, ſed ex Deo nati ſunt.* Quæ hoc ſacramentum mens comprehenderet, quæ hanc gratiam

valeat lingua narrare? Redit in innocentiam iniquitas, & in novitatem vetuſtas: in adoptionem veniunt alieni, & in hæreditatem ingrediuntur extranei. De impiis juſti, de avaris benigni, de incontinentibus caſti, de terrenis incipiunt eſſe cœleſtes. Quæ autem eſt iſta mutatio; niſi dexteræ Excelſi?

1. Joan. 3. 8. Quoniam venit filius Dei diſſolvere opera diaboli. & ita ſe nobis, noſque inſeruit ſibi, ut Dei ad humana deſcenſio, fieret hominis ad divina provectio.

Cap. III. In hac autem, Dilectiſſimi, miſericordia Dei, cujus erga nos magnitudinem explicare non valemus, multa ſollicitudine præcavendum eſt Chriſtianis, ne diabolicis iterum capiantur inſidiis, & eiſdem rurſus, quibus

2. Cor. 11. 14. renunciaverant, erroribus implicentur. Non enim deſinit hoſtis antiquus, transfigurans ſe in angelum lucis, deceptionum laqueos ubique prætendere, & ut quoquo modo fidem credentium corrumpat, inſtare. Novit cui adhibeat æſtus cupiditatis, cui illecebras gulæ ingerat, cui aponat incitamenta luxuriæ, cui infundat virus invidiæ: novit quem

Diaboli aſtus & inſidiæ.

mœrore conturbet, quem gaudio fallat, quem metu opprimat, quem admiratione ſeducat: Omnium diſcutit conſuetudines, ventilat curas, ſcrutatur affectus; & ibi cauſſas quærit nocendi, ubi quemque viderit ſtudioſiùs occupari. Habet etenim multos ex eis, quos tenaciùs obligavit, aptos ſuis artibus, quorum ad alios decipiendos & ingeniis utatur & linguis Per iſtos remedia ægritudinum, indicia futurorum, placationes dæmonum, & depulſiones promittuntur umbrarum. Addunt ſe & illi, qui totam humanæ vitæ conditionem de ſtellarum pendere affectibus [a] mentiuntur, & quod eſt aut divinæ voluntatis, aut noſtræ, indeclinabilium dicunt eſſe fatorum. Quæ tamen ut cumulatiùs noceant, ſpondent poſſe mutari, ſi illis, quæ adverſantur, ſideribus ſupplicetur. Unde commentum impium ſua [b] ratione deſtruitur: quia ſi prædicta non permanent, non ſunt fata metuenda, ſi permanent, non ſunt aſtra veneranda.

Variæ ſuperſtitiones

a *Al.* effectibus.

b *Al.* hac.

Cap. IV. Superſtitio à Chriſtianis etiam uſurpata.

De talibus inſtitutis etiam illa generatur impietas, ut ſol inchoatione diurnæ lucis exſurgens à quibuſdam inſipientioribus de locis eminentioribus adoretur: quod nonnulli etiam Chriſtiani adeò ſe religioſè facere putant, ut priuſquam ad B. Petri Apoſtoli Baſilicam, quæ uni Deo vivo & vero eſt dedicata, perveniant, ſuperatis gradibus, quibus ad ſuggeſtum areæ [1] ſuperioris aſcenditur, converſo corpore ad naſcentem ſe ſo-

Baſilicæ S. Petri uni Deo dicatæ ara ſuperior.

1. Areæ. Antea legebatur Aræ, etiam in prima noſtra Editione. Errorem primus deprehendit vir clariſſimus Joannes Ciampinus Romanus, Magiſter Brevium gratiæ, ac in utraque ſignatura Referendarius, veramque lectionem vindicavit ſcripto Romæ excuſo, anno 1693. ſub hac epigraphe: *De vocis correctione in Sermone VII. S. Leonis Magni de Nativitate Domini, &c. Literula monuſculum, &c.* Nihil ex Doctiſſimi viri Diſſertatione hoc loco excerpimus, quia integram eam repræſentamus ad calcem iſtorum Sermonum. Hoc unum moneo correctum eſſe hunc locum autoritate codicis Vaticani num. 1277. à ſexcentis circiter annis exarati.

In Nat. Domini. Serm. VII. 2.

lem reflectant [a], & curvatis cervicibus, in honorem ſe ſplendidi orbis inclinent. Quod fieri partim ignorantiæ vitio, partim paganitatis ſpiritu, multum tabeſcimus & dolemus: quia etſi quidam fortè creatorem potiùs pulchri luminis, quàm ipſum lumen, quod eſt creatura, venerantur; abſtinendum tamen eſt ab ipſa hujuſmodi ſpecie officii, quam cùm in noſtris invenit, qui deorum cultum reliquit, nónne hanc ſecum partem opinionis vetuſtæ tanquam probabilem retentabit, quam Chriſtianis & impiis viderit eſſe communem?

Cap. V.

Abjiciatur ergo à conſuetudine fidelium damnanda perverſitas, nec honor uni Deo debitus, eorum ritibus, qui creaturis deſerviunt, miſceatur. Dicit enim ſcriptura divina: *Dominum Deum tuum adorabis, & illi ſoli ſervies.* Et beatus Job, *Homo ſine querela*, ut ait Dominus, *& continens ſe ab omni re mala: Nunquid vidi*, inquit, *ſolem cùm fulgeret, & lunam incedentem clarè, & lætatum eſt cor meum in abſcondito, & oſculatus ſum manum meam: quæ eſt iniquitas maxima, & negatio contra Deum Altiſſimum?* Quid autem eſt ſol, vel quid eſt luna, niſi viſibilis [c] creaturæ & corporeæ lucis elementa? quorum unum eſt majoris claritatis, & aliud minoris eſt luminis. Sicut enim alia diurna, alia nocturna ſunt tempora; ita diverſam in luminaribus qualitatem creator inſtituit, cùm tamen priuſquàm hæc fierent, & dies ſine ſolis officio, & noctes ſine lunæ miniſterio præceſſiſſent. Sed condebantur iſta ad faciendam hominis utilitatem, ut rationale animal, nec in diſtinctione menſium, nec in recurſu annorum, nec in dinumeratione temporum falleretur: cùm per inæqualium [a] horarum impares moras, & diſſimilium ortuum ſigna manifeſta, & annos ſol concluderet, & menſes luna renovaret [b]. Quarto namque, ut legimus, die, dixit Deus: *Fiant luminaria in firmamento cæli, & luceant ſuper terram, & dividant inter diem & noctem, & ſint in ſigna & tempora, & dies, & annos, & ſint in firmamento cæli, ut luceant ſuper terram.*

Matt. 4. 10. Job. 1. & 8. Id. c. 31. c Fortè viſibiles. a Ita MSS. Corb. Gaudiival. & Vict. al. æqualium. b al. determinaret. MS. Corb. Gen. 1. 14.

2. *Ad naſcentem ſe ſolem reflectant*, &c. Conſuetudinem iſtam uſurpatam eſſe dicit autor noſter *partim ignorantiæ vitio, partim paganitatis ſpiritu*; natámque ex prava ſeu Manichæorum, ſeu Priſcillianiſtarum erga ſidera veneratione. Cùm tamen aſſerat quoſdam fortè creatorem potiùs pulchri luminis, quàm ipſum lumen eſſe veneratos, probabile admodùm eſt ortum eſſe ritum illum ex antiquo Chriſtianorum more, qui ad Orientem ſolem verſi orare conſueverant: præſertimque cùm baptizandi erant, converſi ad Occidentem Sathanæ nuntium remittebant, converſi autem poſtmodum ad Orientem, Chriſtum ſalutabant atque adorabant. Sed cur hoc in ingreſſu Baſilicæ S. Petri, potiùs quàm aliarum? Nimirum tunc temporis mos erat ut Chriſtianorum Templa Solem Orientem reſpicerent, cúmque ingredientes adverſum haberent: quamobrem opus non erat, ut qui illa ſubibant ad Orientem Solem corpus reflecterent. Cum autem Baſilica S. Petri, ſicut & aliæ quædam antiquæ Urbis Baſilicæ, Solem Occidentem ab introitu reſpiceret, hinc Chriſtiani, qui Orientem verſus orare ſoliti erant, ne antiqua conſuetudo à Patribus accepta, atque in ipſo baptiſmate uſurpata penitùs oblitteraretur, hunc ritum retinuerant: Et quidem in ejus Baſilicæ unius introitu, in qua olim fons baptiſmalis erat, quo abluti fideles nomen dare Chriſto conſueverant ſub Romani Pontificis manu.

In Nat. Domini. Serm. VII. Cap. VI.

Expergiſcere, ô homo, & dignitatem tuæ cognoſce naturæ. Recordare te factum ad imaginem Dei: quæ etſi in Adam corrupta, in Chriſto tamen eſt reformata. Utere quomodo utendum eſt viſibilibus creaturis, ſicut uteris terra, mari, cœlo, aëre, fontibus, atque fluminibus: & quicquid in eis pulchrum atque mirabile eſt, refer ad laudem & gloriam conditoris. Noli eſſe deditus illi lumini, quo volucres & ſerpentes, quo beſtiæ & pecudes, quo muſcæ delectantur & vermes. Lucem incorpoream [c] ſenſu tange incorporeo, & toto mentis affectu illud verum lumen amplectere, quod *illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum*, & de quo dicit Propheta: *Accedite ad eum, & illuminamini, & vultus veſtri non erubeſcent.* Si enim templum Dei ſumus, & Spiritus Dei habitat in nobis; plus est, quod fidelis quiſque habet in ſua anima, quàm quod miratur in cœlo. Non itaque vobis, Dilectiſſimi, hoc aut indicimus, aut ſuademus, ut deſpiciatis opera Dei, aut contrarium aliquid fidei veſtræ, in iis, quæ Deus bonus bona condidit, æſtimetis, ſed ut omni creaturarum ſpecie, & univerſo hujus mundi ornatu rationabiliter & temperanter utamini: *Quæ enim videntur*, ſicut ait Apoſtolus, *temporalia ſunt; quæ autem non videntur, æterna ſunt.* Unde quia ad præsentia ſumus nati, ad futura autem renati: non temporalibus bonis dediti, ſed æternis ſimus intenti: & ut ſpem noſtram poſſimus propiùs intueri, in ipſo ſacramento Natalis Domini cogitemus, quid naturæ noſtræ gratia divina contulerit. Audiamus Apoſtolum dicentem: *Mortui enim eſtis, & vita veſtra abſcondita eſt cum Chriſto in Deo. Cum autem Chriſtus apparuerit vita veſtra, tunc & vos apparebitis cum ipſo in gloria:* Qui vivit & regnat cum Patre & Spiritu ſancto per omnia ſæcula ſæculorum, Amen.

Gen. 1. 26. Creaturis ut utendũ. c Ed. & mſ. Gaudiival. corpoream & poſt. corporeo. Ioan. 1. 9. Pſ. 33. 6. 1. Cor. 3. 16. 2. Cor. 4. 18. Æternorũ amor. Coloſſ. 3. 3.

SERMO XXVII.

IN NATIVITATE DOMINI. VIII.

SYNOPSIS.

I. *Quantâ lætitiâ myſterium Chriſti naſcentis ſit excipiendum.*
II. *A carne animâque in Chriſto humana nullo momento verbum abfuiſſe.*
III. *In delendo peccato Adæ voluntario juſtitiam eſſe ſervatam.*
IV. *Varii errores circa Incarnationem Domini.*
V. *Neſtorii & Eutychis impia dogmata.*
VI. *Veritatem utriuſque naturæ in Chriſto, in unitatem perſonæ convenire.*
VII. *Quomodo plenitudo divinitatis corporaliter in Chriſto inhabitat, & in Eccleſia.*

Cap. I.

CUm ſemper nos, Dilectiſſimi, gaudere in Domino, omnia divina eloquia ex-

In Nat. Domini. Serm. VIII.

honentur, hodie procul dubio ad ſpiritalem lætitiam copioſius incitamur, Nativitatis Dominicæ ſacramento nobis clariùs coruſcante: ut recurrentes ad illam divinæ miſericordiæ ineffabilem inclinationem, quâ Creator hominum homo fieri dignatus eſt, in ipſius nos inveniamur naturâ, quem adoramus in noſtra. Deus enim Dei Filius, de ſempirerno & ingenito Patre unigenitus, ſempiternus manens in forma Dei, & incommutabiliter atque intemporaliter habens non aliud eſſe quàm Pater, formam ſervi ſine ſuæ detrimento majeſtatis accepit, ut in ſuâ nos proveheret, non ipſe in noſtrâ deficeret. Undè utrique naturæ in ſuis proprietatibus permanenti, tanta eſt unitatis facta communio, ut quicquid ibi eſt Dei, non ſit ab humanitate disjunctum; quicquid autem eſt hominis, non ſit à Deitate diviſum.

Cap. II. *Corpus Chriſti nō priùs formatum quàm animatum, & à Verbo aſſumtum.*

Celebrantes igitur, Dilectiſſimi, Natalem diem Domini Salvatoris, partum beatæ Virginis integrè cogitemus, ut carni animæque conceptæ virtutem Verbi nullo temporis puncto defuiſſe credamus, nec priùs formatum atque animatum templum còrporis Chriſti, quod ſibi ſuperveniens vindicaret habitator, ſed per ipſum & in ipſo, novo homini datum eſſe principium: ut in uno Dei atque hominis filio, & ſine matre Deitas, & ſine Patre eſſet humanitas. Simul enim per Spiritum ſanctum fœcundata virginitas, ſine corruptionis veſtigio edidit & ſui generis ſobolem, & ſuæ ſtirpis autorem. Undè & idem Dominus, ſicut Evangeliſta commemorat, quæſivit à Judæis, cujus filium Chriſtum ſcripturatum autoritate didiciſſent; & eiſdem reſpondentibus, quod ex David venturus ſemine traderetur:

Matt. 22. 41. Pſ. 109. 1.

Quomodò inquit, *illum Dominum ſuum David in ſpiritu vocat, dicens: Dixit Dominus Domino meo, ſede à dextris meis, donec ponam inimicos tuos ſcabellum pedum tuorum?* Nec potuerunt Judæi propoſitam ſolvere quæſtionem: quia non intelligebant in uno Chriſto, & progeniem Davidicam, & naturam prophetatam eſſe divinam.

Cap. III.

Majeſtas autem Filii Dei æqualis Patri, veſtiens ſe humilitate ſervili, nec metuebat minui, nec indigebat augeri: ipſúmque effectum miſericordiæ ſuæ, quem reſtitutioni impendebat humanæ, ſolâ exequi poterat

Gen. 1. 26.

virtute Deitatis: ut creaturam ad imaginem Dei conditam à jugo diræ dominationis [a] erueret. Sed quia non ita in primum hominem diabolus violentus extiterat, ut eum in partes ſuas ſine liberi arbitrii conſenſione transferret, ſic deſtruendum peccatum fuerat voluntarium, & hoſtile conſilium, ut dono gratiæ non obeſſet norma juſtitiæ.

[a] al. diri dominatoris & diræ damnationis.

Incarnationis filii Dei neceſſitas.

In totius igitur humani generis ſtrage communi, unum ſolum fuit remedium ſub divinæ rationis occulto, quod poſſet ſubvenire proſtratis, ſi aliquis filiorum Adam originalis prævaricationis alienus atque innocens naſceretur, qui cæteris exemplo prodeſſet & merito. Sed quia hoc naturalis generatio non ſinebat, nec poterat vitiatæ radicis ſine ſemine propago eſſe, de quo Scriptura dicit:

Job. 14. 4.

Quis poteſt facere mundum de immundo conceptum ſemine? Nonne tu, qui ſolus es? Dominus David, factus eſt Filius David, & de promiſſi germinis fructu proles eſt orta ſine vitio, in unam perſonam gemina conveniente natura: ut eodem conceptu eodémque partu gigneretur Dominus noſter Jesus-Christus, cui vera ineſſet Deitas ad miracula operum, & vera humanitas ad tolerantiam paſſionum.

Cap. IV.

Fides igitur Catholica, Dilectiſſimi, oblatrantium hæreticorum ſpernat errores, qui mundanæ ſapientiæ vanitate decepti, à veritatis Evangelio receſſerunt, & Incarnationem Verbi intelligere non valentes, de cauſſa illuminationis fecerunt ſibi materiam cæcitatis. Nam omnium ferè falſa credentium opinionibus, quæ etiam in ſancti Spiritus negationem proruunt, retractatis, neminem penè deviaſſe cognoſcimus, niſi qui duarum in Chriſto naturarum veritatem ſub unius perſonæ confeſſione non credidit. Alii etenim Domino ſolam humanitatem, alii ſolam adſcripsêre Deitatem.

Hæreſeon catalogus.

Alii veram quidem in ipſo divinitatem, ſed carnem dixerunt fuiſſe ſimulatam. Alii profeſſi ſunt veram eum ſuſcepiſſe carnem, ſed Dei Patris non habuiſſe naturam: & Deitati ejus, quæ erant humanæ ſubſtantiæ, deputantes, majorem ſibi Deum minorémque finxerunt, cùm gradus in vera divinitate eſſe non poſſit: quoniam quicquid Deo minùs eſt, Deus non eſt. Alii cognoſcentes Patris & Filii nullam eſſe diſtantiam, quia non poterant unitatem Deitatis intelligere niſi in unitate perſonæ, eundem aſſeruerunt eſſe Patrem, quem Filium; ut naſci & nutriri, pati & mori, ſepeliri & reſurgere, ad eundem pertineret, qui per omnia & hominis perſonam impleret & Verbi. Quidam putaverunt Dominum Jesum Christum non noſtræ ſubſtantiæ corpus habuiſſe, ſed ab elementis ſuperioribus ac ſubtilioribus ſumtum. Quidam autem æſtimaverunt in carne Chriſti humanam animam non fuiſſe, ſed partes animæ ipſam Verbi impleſſe Deitatem. Quorum imprudentia in hoc tranſiit, ut animam quidem fuiſſe in Domino faterentur, ſed eandem dicerent mente caruiſſe, quia ſufficeret homini ſola Deitas ad omnia rationis officia. Poſtremò, iidem aſſerere præſumſerunt, partem quamdam Verbi in carnem fuiſſe converſam, ut in unius dogmatis varietate multiplici, non carnis tantùm animæque naturam, ſed etiam ipſius Verbi ſolverent eſſentiam.

Cap. V.

Multa ſunt & alia prodigia falſitatum, quibus enumerandis charitatis veſtræ non eſt fatigandus auditus. Sed poſt diverſas impietates, quæ ſibi invicem ſunt multiformium blaſphemiarum cognatione connexæ, de his

potiſſimùm erroribus declinandis obſervantiam veſtræ devotionis admoneo, quorum unus dudùm Neſtorio autore conſurgere non impunè tentavit, alius nuper pari execratione damnandus, Eutyche aſſertore prorupit.

Neſtorii error.

Nam ille beatam Mariam Virginem hominis tantummodò auſus eſt prædicare genitricem, ut in conceptu ejus & partu nulla Verbi & carnis facta unitio crederetur: quia Dei Filius non ipſe factus ſit hominis Filius, ſed creato homini ſola ſe dignatione ſociaverit. Quod Catholicæ aures nequaquam tolerare potuerunt, quæ ſic Evangelio veritatis imbutæ ſunt, ut firmiſſimè noverint, nullam eſſe humano generi ſpem ſalutis, niſi ipſe eſſet Filius Virginis, qui creator eſt matris.

Eutychis error.

Hic autem recentioris ſacrilegii profanus aſſertor, unitionem quidem in Chriſto duarum confeſſus eſt naturarum, ſed ipſa unitione id dixit effectum, ut ex duabus una remaneret, nullatenus alterius exiſtente ſubſtantia, quæ utique finiri, niſi aut conſumtione, aut ſeparatione non póſſet. Hæc verò tam inimica ſunt ſanæ fidei, ut nequeant recipi ſine excidio nominis Chriſtiani. Si enim Verbi incarnatio non unitio eſt divinæ humanæque naturæ, ſed hoc ipſo concurſu quod erat geminum, factum eſt ſingulare, ſola divinitas utero Virginis nata eſt, & per ludificatoriam ſpeciem ſolâ ſubiit nutrimenta & incrementa corporea: útque omnes mutabilitates humanæ conditionis omittam, ſola divinitas crucifixa, ſola divinitas mortua, ſola divinitas eſt ſepulta; ut jam ſecundùm talia ſentientes ſperandæ reſurrectionis nulla ſit ratio, nec ſit *primogenitus ex mortuis* Chriſtus: quia non fuit, qui deberet reſuſcitari, ſi non fuit qui poſſet occidi. *Coloſſ. 1. 18.*

CAP. VI. Abſint à cordibus veſtris, Dilectiſſimi, diabolicarum inſpirationum virulenta mendacia; & ſcientes, quòd ſempiterna filii Deitas nullo apud Patrem crevit augmento, prudenter advertite, quod cui naturæ in Adam dictum eſt, *Terra es & in terram ibis*; eidem in Chriſto dicitur, *Sede à dextris meis*. Secundùm illam naturam, quâ Chriſtus æqualis eſt Patri, nunquam inferior fuit Unigenitus ſublimitate Genitoris, nec temporalis eſt ei cum Patre gloria, quæ eſt ipſa Patris dextera, de qua in Exodo dicitur: *Dextera tua, Domine, glarificata eſt in virtute*: & in Iſaia: *Domine, quis credidit auditui noſtro? & brachium Domini cui revelatum eſt?* Aſſumtus igitur homo in Filium Dei, ſic in unitatem perſonæ Chriſti ab ipſis corporalibus eſt receptus exordiis, ut nec ſine Deitate conceptus ſit, nec ſine Deidate editus, nec ſine Deitate nutritus. Idem erat in miraculis, idem in contumeliis; per humanam infirmitatem crucifixus, mortuus & ſepultus; per divinam virtutem die tertia reſuſcitatus, aſcendit ad cœlos, ſedet ad dexteram Dei Patris, & in natura hominis accepit à Patre, quod in natura Deitatis etiam ipſe donavit.

Gen. 3. 19. *Pſ. 109. 1.* *Exod. 15. 6.* Dextera patris filius Dei. *Iſai. 53. 1.* *Rom. 10. 17.*

Hæc, Dilectiſſimi, pio corde meditantes, Apoſtolici ſemper memores eſtote præcepti, qui univerſos admonet dicens: *Videte ne quis vos decipiat per philaſophiam & inanem fallaciam, ſecundùm traditianem hominum, & non ſecundùm Chriſtum: quia in ipſo habitat omnis plenitudo divinitatis corporaliter, & eſtis repleti in illo.* Non dixit *ſpiritaliter*, ſed *corporaliter*, ut veram intelligamus ſubſtantiam carnis, ubi eſt plenitudinis divinitatis inhabitatio corporalis: quâ utique tota etiam repletur Eccleſia, quæ inhærens capiti, corpus eſt Chriſti: Qui vivit & regnat cum Patre & Spiritu ſancto Deus in ſæcula ſæculorum, Amen.

Coloſſ. 2. 8. *Epheſ. 1. 23.* *Coloſſ. 1. 24.*

SERMO XXVIII.

IN NATIVITATE DOMINI IX.

SYNOPSIS.

I. *Qua pax ab Angelis nuntietur naſcente Chriſto.*

II. *Myſteria quoad diſpenſationem ſalùm corporalem tranſiiſſe.*

III. Dixit Dominus Domino meo *expenditur.*

IV. *In adoptantis miſericordia gloriandum. Infantiam Chriſti eſſe honorandam.*

CAP. I. EXcedit quidem, Dilectiſſimi, multúmque ſupereminet humani eloquii facultatem divini operis magnitudo; & indè oritur difficultas fandi, undè adeſt ratio non tacendi: quia in Chriſto Jesu filio Dei non ſolùm ad divinam eſſentiam, ſed etiam ad humanam ſpectat naturam, quod dictum eſt per Prophetam: *Generatianem ejus quis enarrabit?* Utramque enim ſubſtântiam in unam conveniſſe perſonam, niſi fides credat, ſermo non explicat: & ideò nunquam materia deficit laudis, quia nunquam ſufficit copia laudatoris. Gaudeamus igitur, quòd ad eloquendum tantæ miſericordiæ ſacramentum impares ſumus, & cùm ſalutis noſtræ altitudinem promere non valeamus, ſentiamus nobis bonum eſſe, quod vincimur. Nemo enim ad cognitionem veritatis magis propinquat, quàm qui intelligit in rebus divinis, etiam multùm proficiat, ſemper ſibi ſupereſſe quod quærat. Nam qui ſe ad id, in quod tendit, perveniſſe præſumit, non quæſita reperit, ſed in inquiſitione defecit. Ne autem infirmitatis noſtræ perturbemur anguſtiis, evangelicæ nos & Propheticæ adjuvant voces, quibus ita accendimur & docemur, ut nobis Nativitatem Domini, quâ *Verbum caro factum eſt*, non tàm præteritam recolere, quàm præſentem videamur inſpicere. Quod enim paſtoribus pro gregum ſuorum cuſtodia vigilantibus nunciavit Angelus, etiam noſtrum implevit auditum: & ideò dominicis ovibus præſumus, quia verba divinitùs

Iſai. 53. 8. Cognitioni veritatis quis idoneus? *Joan. 1. 14.*

In Nat. Domini. Ser. IX. edita cordis aure ſervamus, tanquam & in hodierna feſtivitate dicatur: *Evangelizo vobis gaudium magnum, quod erit omni populo,*
Luc. 2. 10. *quia natus eſt vobis hodie Salvator, qui eſt Chriſtus Dominus in civitate David.* Cujus prædicationis ſummitati exultatio innumerabilium jungitur Angelorum, ut excellentiùs fieret teſtimonium, cui militiæ cœleſtis multitudo concineret in honorem Dei una benedictio-
Luc. 2. 14. ne dicentium: *Gloria in excelſis Deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis.* Dei ergò gloria eſt ex Matre Virgine Chriſti naſcentis infantia, & reparatio humani generis meritò in laudem ſui refertur autoris: quia & ipſe beatæ Mariæ miſſus à Deo Gabriel An-
Luc. 1. 35. gelus dixerat: *Spiritus ſanctus ſuperveniet in te, & virtus Altiſſimi obumbrabit tibi: ideóque & quod naſcetur ex te ſanctum, vocabitur Filius Dei* In terra autem illa pax conceditur, quæ
Vera pax, quæ homines efficit bonæ voluntatis. homines efficit bonæ voluntatis. Quo enim ſpiritu de intemeratæ matris viſceribus naſcitur Chriſtus, hoc de ſanctæ Eccleſiæ utero renaſcitur Chriſtianus, cui vera pax eſt, à Dei voluntate non dividi, & in his ſolis, quæ Deus diligit, delectari.

Cap. II. Natalem igitur, Dilectiſſimi, diem Domini celebrantes, qui ex omnibus præteritorum temporum diebus electus eſt, licet diſpenſatio actionum corporalium, ſicut æterno conſilio fuerat præordinata, tranſierit, totáque Redemtoris humilitas in gloriam paternæ majeſtatis evecta ſit, *ut in nomine* Jesu *omne genu flectatur cœleſtium, terreſtrium, & infernorum, & omnis lingua confiteatur, quia Dominus* Jesus *in gloria eſt Dei Patris:* indeſi-
Philip. 2. 10. nenter tamen ipſum partum ſalutiferæ Virginis adoramus, & illam Verbi & carnis indiſ-
a *forte ſuſpicimus.* ſolubilem copulam non minus ſuſcipimus [a] in præſepe jacentem, quàm in throno paternæ altitudinis conſidentem. Immutabilis enim Deitas quamvis intra ſemetipſam & claritatem ſuam & potentiam contineret, non tamen ideò non erat conſerta naſcenti, quia humano aſpectui non parebat: ut per veri hominis inuſitata primordia ille agnoſceretur genitus, qui regis David & Domini eſſet & filius. Ipſe enim prophetico ſpi-
Pſ. 109. 1. ritu cantat, dicens: *Dixit Dominus Domino meo, ſede à dextris meis.* Quo teſtimonio, ſicut Evangelium refert, confutata eſt impietas Judæorum. Nam cùm Jesu interrogante Judæos, cujus filium dicerent Chriſtum? reſpondiſſent, *David*; confeſtim Dominus
Matt. 22. 43. cæcitatem illorum arguens ait: *Quomodo ergo David in ſpiritu vocat eum Dominum, dicens, Dixit, Dominus Domino meo: ſede à dextris meis?* Intercluſiſtis vobis, ô Judæi, intelligentiæ viam, & dum ſolam naturam carnis aſpicitis, tota vos veritatis luce privaſtis. Expectantes enim ſecundùm veſtræ perſuaſionis fabuloſa figmenta, David filium de ſola ſtirpe corporea, dum ſpem veſtram in homine tantùm conſtituiſtis, Deum Dei Filium repuliſtis: ut quod nobis confiteri glo-
riosum eſt, vobis prodeſſe non poſſit. Nam & nos interrogati, cujus filius ſit Chriſtus, voce Apoſtoli confitemur, quòd *factus eſt ex* Rom. 1. 3.
ſemine David ſecundùm carnem: & de ipſo initio Evangelicæ prædicationis inſtruimur,
legentes: *Liber generationis Jeſu Chriſti filii* Matt. 1. 1.
David. Sed ideo à veſtra impietate diſcernimur, quia quem ex progenie David hominem novimus natum, ſecundùm quod *Ver-* Joan. 1. 14.
bum caro factum eſt; eundem Deum Deo Patri credimus coæternum. Undè ſi teneres, ô Iſraël, tui nominis dignitatem, & propheticas denunciationes non obcæcato corde percurreres, Iſaias tibi evangelicam panderet veritatem, & non ſurdus audires divina
inſpiratione dicentem: *Ecce Virgo accipiet in* Iſai. 7. 14.
utero, & pariet filium, & vocabunt nomen ejus. Emmanuel, *quod eſt interpretatum,* Nobiscum
Deus. Quem ſi in tanta proprietate ſacri Matth. 1. 23.
nominis non videbas, in Davidica ſaltem voce didiciſſes, ne contra teſtificationem novi & veteris Teſtamenti Jesum Christum David filium denegares, quem David Dominum non fateris.

Quapropter, Dilectiſſimi, quoniam per Cap. III.
ineffabilem gratiam Dei Eccleſia fidelium gentium conſecuta eſt, quod carnalium Judæorum ſynagoga non meruit, dicente Da-
vid: *Notum fecit Dominus ſalutare ſuum, in* Pſ. 97. 2.
conſpectu gentium revelavit juſtitiam ſuam: &
Iſaïa ſimiliter prædicante: *Populus qui ſedebat* Iſai. 9. 2.
in tenebris, vidit lucem magnam: qui habitabant in regione umbræ mortis, lux orta eſt eis: & iterum, *Gentes, quæ te non noverunt, invocabunt te, & populi qui te neſciunt, ad te confugient:* exultemus in die ſalutis noſtræ, & per novum Teſtamentum in conſortium ejus aſſumti, cui dicitur à Patre per Prophe-
tam: *Filius meus es tu, Ego hodie genui te.* Iſai. 55. 5. Pſ. 2. 7.
Poſtula à me, & dabo tibi gentes hæreditatem tuam & poſſeſſionem tuam terminos terræ; in adoptantis nos miſericordia gloriemur: quia
ſicut Apoſtolus ait: *Non accepiſtis ſpiritum ſer-* Rom. 8. 15.
vitutis iterùm in timore, ſed accepiſtis ſpiritum adoptionis filiorum, in quo clamamus, Abba, Pater. Dignum eſt enim atque conveniens, ut teſtantis Patris voluntas ab adoptionis filiis
impleatur; & dicente Apoſtolo: *Si compati-* Ibidem 17.
mur & conglorificabimur, ſint humilitatis Chri- Infantia Chriſti colenda.
ſti comparticipes, qui ſunt futuræ gloriæ cohæredes. Honoretur in infantia ſua Dominus. nec ad Deitatis referantur injuriam exordia
& incrementa corporea: quoniam naturæ in- Rom. 8. 3.
commutabili nec addidit aliquid noſtra natura, nec minuit, ſed qui in ſimilitudinem carnis peccati dignatus eſt hominibus eſſe conformis, in unitate Deitatis Patri permanet æqualis: Cum quo & Spiritu ſancto vivit & regnat in ſæcula ſæculorum, Amen.

SERMO XXXIX.

IN NATIVITATE DOMINI X.

SYNOPSIS.

I. *Utramque Chriſti generationem ineffabilem eſſe.*

II. *Diverſi errores circa Incarnationem Verbi.*

III. *Divinitatis plenitudinem corporaliter Chriſtum inhabitaſſe.*

IV. *Conceptionem Chriſti inter omnes eſſe ſingularem.*

V. *Utriuſque in Chriſto naturæ proprietates expenduntur.*

VI. *Chriſtum Patri & Matri conſubſtantialem, ex utroque nos ſalvare.*

VII. *Unam Chriſti fidem omnes omnium ſæculorum fideles ſalvare. Genealogia Chriſti apud Matthæum & Lucam, cur diverſa.*

Cap. I. SÆpè, ut noſtis, Dilectiſſimi, de excellentia feſtivitatis hodiernæ officium vobis ſermonis ſalutaris impendimus; nec ambigimus ita cordibus veſtris divinæ pietatis reſplenduiſſe virtutem, ut quod vobis fide eſt inſitum, id ſit etiam intelligentia comprehenſum. Sed quia Domini Salvatoriſque noſtri nativitas non ſolùm ſecundùm Deitatem de Patre, ſed etiam ſecundùm carnem de matre, ita facultatem humani excedit eloquii, ut meritò ad utrumque referatur, quod dictum eſt: *Generationem ejus quis enarrabit?* (Iſai 53. 8.) in eo ipſo, quod dignè non poteſt explicari, ſemper exuberat ratio diſſerendi; non quia liberum ſit diverſa ſentire, ſed quia dignitati materiæ nulla poteſt lingua ſufficere. Magnitudo igitur ſacramenti, in ſalutem humani generis ante ſæcula æterna diſpoſiti, in ſæculorum fine reſerati, integritati ſuæ nec auferri aliquid patitur, nec inferri [a], & ſicut propria non amittit, ita aliena non recipit. Sed multi opinionum ſuarum ſequaces, & quod nondum intellexerant, paratiores docere, quàm diſcere, ſicut ait Apoſtolus: *Circa fidem naufragaverunt:* (1. Tim. 1. 19.) quorum pravas compugnantéſque ſententias brevi ſignificatione perſtringam: ut errorum tenebris à veritatis luce diſcretis, & religiosè honorentur beneficia divina, & ſcienter caveantur mundana mendacia.

a al. in edit. augeri. Hæreſes unde.

Cap. II. Hæreſes diverſæ circa Incarnationẽ Verbi. Quidam enim ex documentis nativitatis Domini Jesu Christi quæ eum verum hominis filium demonſtrabant, nihil ipſum ampliùs, quàm hominis filium crediderunt, non putantes illi adſcribendam eſſe Deitatem [a], quem & primordia infantiæ, & incrementa corporea, & paſſionum uſque ad crucem mortémque [b] conditio, non diſſimilem cæteris mortalibus approbaſſent. Alii verò virtutum admiratione permoti, & originis novitatem, & dictorum factorúmque potentiam, ad divinam intelligentes pertinere naturam, nihil illi putaverunt noſtræ ineſſe ſubſtantiæ, totúmque illud quod corporeæ fuit actionis & formæ, aut de ſublimioris generis prodiiſſe materia, aut ſimulatam carnis ſpeciem habuiſſe, ut videntium & tangentium ſenſus ludificatoria imagine fallerentur. Fuit autem in quibuſdam errantibus etiam illa perſuaſio, qua conarentur aſſerere, ex ipſa Verbi ſubſtantia quiddam in carnem fuiſſe converſum, natúmque Jeſum ex Maria Virgine, nihil maternæ habuiſſe naturæ: ſed & quod erat Deus, & quod erat homo, utrumque ad id pertinuiſſe, quod Verbum eſt: ut ſcilicet in Chriſto & per diverſitatem ſubſtantiæ falſa fuerit humanitas, & per defectum mutabilitatis non vera divinitas.

a edit dignitatem. b al. mortiſque.

Cap. III. Has ergò, Dilectiſſimi, aliáſque impietates diabolica inſpiratione conceptas, & in multorum noxam per vaſa perditionis effuſas, olim Catholica fides, cui Deus & magiſter eſt & auxiliator, obtrivit, exhortante & inſtruente Spiritu ſancto per legis teſtificationem, per vaticinia Prophetarum, & per Evangelicam tubam, Apoſtolicámque doctrinam, ut conſtanter intelligentérque credamus, quia, ſicut ait beatus Joannes: *Verbum caro factum eſt & habitavit in nobis.* (Joan. 1. 14.) In nobis utique, quos ſibi Verbi divinitas coaptavit, cujus caro de utero Virginis ſumta nos ſumus. Quæ ſi de noſtra, id eſt, verè humana non eſſet, Verbum caro factum non habitaſſet in nobis. In nobis autem habitavit, qui naturam noſtri corporis ſuam fecit, ædificante ſibi Sapientia domum, (Prov. 9. 1.) non de quacumque materia, ſed de ſubſtantia propriè noſtra, cujus aſſumtio eſt manifeſtata, cùm dictum eſt: *Verbum caro factum eſt, & habitavit in nobis.* (Joan. 1. 14.) Huic autem ſacratiſſimæ prædicationi etiam beati Pauli Apoſtoli doctrina concordat, dicentis: *Videte ne quis vos decipiat per Philoſophiam & inanem fallaciam ſecundùm traditionem hominum, ſecundùm elementa mundi, & non ſecundùm Chriſtum: quia in Chriſto habitat omnis plenitudo divinitatis corporaliter, & eſtis repleti in illo.* (Coloſ. 2. 8.) Totum igitur corpus implet tota divinitas: & ſicut nihil deeſt illius majeſtati, cujus habitatione repletur habitaculum, ſic nihil deeſt corporis, quod non ſuo habitatore ſit plenum. Quod autem dictum eſt, *Et eſtis repleti in illo*, (Ib. 9.) noſtra utique eſt ſignificata natura, ad quos illa repletio non pertineret, niſi Dei Verbum, noſtri ſibi generis & animam & corpus uniſſet.

Deus Verbum ut in nobis habitat.

Cap. IV. Chriſti incarnatio quam ſit excellens. Agnoſcendum ſanè, Dilectiſſimi, & toto corde eſt confitendum, quòd hæc generatio, qua & Verbum & caro, id eſt, Deus & homo unus Dei Filius, unúſque Chriſtus efficitur, ſuprà omnem originem humanæ creationis excellit. Nec enim aut Adæ de limo terræ formatio, (Gen. 2. 7.) aut Evæ de viri carne plaſmatio, aut cæterorum hominum de utriúſque ſexus permixtione conditio, Jesu Christi poteſt ortui comparari. Genuit Abra-

In Nat. Domini. Ser. X. bam ſenex divinæ promiſſionis hæredem, & tranſgreſſa fœcunditatis annos ſterilis Sara
Gen. 21. 2. concepit. Jacob dilectus eſt à Deo, ante-
Gen. 25. 23. quàm natus, & præveniente gratia volunta-
Malach. 1. 3. tias actiones ab hiſpida congeniti fratris aſ-
Rom. 9. 13. peritate diſcretus. Ieremiæ dicitur: *Priuſ-*
Ierem. 1. 5. *quam te formarem in utero, novi te; & ante-*
Generationes mirabiles omnium ſtatum. *quam exires de vulva ſanctificavi te.* Anna diu
fœcunditatis aliena, Samuëlem Prophetam,
quem Deo offerret, enixa eſt, ut & partu
1. Reg. 1. 20. clara eſſet & voto. Zacharias Sacerdos de
Luc. 1. 24. Elizabeth ſterili ſanctam ſuſcepit prolem, &
præcurſor Chriſti futurus Joannes, ſpiritum
propheticum intra viſcera matris acceperat,
& nondum éditus puer, genitricem Domini
ſigno clauſæ exultationis oſtenderat. Magna
hæc omnia, & divinorum operum ſunt ple-
a edit. immoderatiùs. na miraculis; ſed hoc ipſo moderatiùs, ſtu-
penda, quo plura. Nativitas autem Domi-
Nativitatis Chriſti excellentia. ni noſtri Jesu Christi omnem intelligen-
tiam ſuperat, & cuncta exempla tranſcen-
dit. Nec poteſt ulli eſſe comparabilis, quæ
eſt inter omnes ſingularis. Electæ námque
Virgini de ſemine Abrahæ ac de radice Jeſſe,
per propheticas voces & per myſtica ſigna
promiſſæ, denunciatur ab Archangelo ſine
damno pudoris beata fœcunditas, ſactam
virginitatem nec conceptu violatura nec par-
Luc. 1. 35. tu. Superveniente quippè in eam Spiritu
ſancto, & Altiſſimi obumbrante virtute, in-
commutabile Dei verbum de incontamina-
to corpore habitum ſibi humanæ carnis aſ-
ſumſit: quæ & nullum contagium de con-
cupiſcentia carnis traheret, & nihil eorum,
quæ ad animæ corporiſque naturam perti-
nent, non haberet.

Cap. V. Recedant procul atque in tenebras ſuas
eant hæreticarum monſtra opinionum, &
inſanarum ſacrilegia falſitatum; nos exultans
in laudem Dei cœleſtium multitudo, & in-
ſtructi ab Angelis docuere paſtores; ut co-
gnitis naturæ utriuſque documentis, & Ver-
bum in Chriſto homine, & Chriſtum homi-
nem adoremus in Verbo. Nam ſi, ut Apoſto-
1. Cor. 6. 17. lus ait, *Qui adhæret Domino, unus ſpiritus eſt:*
quanto magis Verbum caro factum unus eſt
Chriſtus? ubi nihil eſt alterius naturæ, quod
Unitas perſonæ in Chriſto. non ſit utriuſque. Non ergo infirmemur in
conſilio miſericordiæ Dei, quæ nos & inno-
centiæ reformat & vitæ; nec quia in Salvatore
noſtro manifeſta cognoſcimus geminæ ſigna
naturæ, aut in gloria Dei de veritate carnis,
aut in humilitate hominis de Deitatis maje-
ſtate dubitemus. Idem eſt in forma Dei, qui
formam ſuſcepit ſervi. Idem eſt incorporeus
manens, & corpus aſſumens. Idem eſt in ſua
virtute inviolabilis, & in noſtra infirmitate
paſſibilis. Idem eſt à paterno non diviſus thro-
Matth. 28. 20. no, & ab impiis crucifixus in ligno. Idé eſt ſu-
per cœlorum altitudines victor mortis aſcen-
dens, & uſque ad conſummationem ſeculi
univerſam Eccleſiam non relinquens. Idem
poſtremò eſt, qui in eadem, qua aſcendit,
carne venturus, ſicut judicium ſuſtinuit im-

piorum, ita judicaturus eſt de omnium actio- In Nat. Domini.
ne mortalium. Undè ne plurimis teſtimo- Serm. X.
niis immoremur, unum ſufficit ex Evange-
lio beati Joannis adhiberi, quo ipſe Domi-
nus noſter dicit: *Amen, amen dico vobis, quia* Ioan. 5. 25.
venit hora, & nunc eſt, quando mortui audient
vocem Filii Dei: & qui audierint, vivent. Si-
cut enim Pater habet vitam in ſemetipſo, ſic de-
dit & filio vitam habere in ſemetipſo: & pote-
ſtatem dedit ei judicium facere, quia filius ho-
minis eſt. Ergò ſub una ſententia oſtendit,
quia idem Filius Dei atque Filius hominis
eſt. Undè apparet, quemadmodùm Chri-
ſtum Dominum in unitate perſonæ credere
debeamus, quia cùm ſit Filius Dei, per quem
facti ſumus, etiam filius hominis per aſſum-
tionem carnis eſt factus, ut moreretur, ſicut
ait Apoſtolus, *propter delicta noſtra*, & re- Rom. 4. 25.
ſurgeret *propter juſtificationem noſtram.*

Hæc confeſſio, Dilectiſſimi, nullas me- Cap. VI.
tuit contradictiones, nullis cedit erroribus.
Agnoſcimus enim miſericordiam Dei ab ini-
tio promiſſam, & antè ſæcula præparatam,
per quam ſolam a reſolvi captivitatis huma- a addita vox ſolam ex Ms Cod. Corb. & Gandavens.
næ vincula potuerunt, quibus primum ho-
minem omnémque ejus poſteritatem male-
ſuadus peccati autor obſtrinxerat, & propagi-
nem dediticiam originali ſibi præjudicio vin-
dicabat. Quia igitur juſtificandis hominibus
hoc principaliter opitulatur, quod unigeni-
tus Dei, etiam filius hominis eſſe dignatus eſt ut
ὁμοούσιος Patri Deus, id eſt, unius ſubſtantiæ,
idem homo verus & ſecundùm carnem ma-
tri conſubſtantialis exiſteret; utroque gau-
demus, quia non niſi utroque ſalvamur: in
nullo dividentes viſibilem ab inviſibili, cor-
poreum ab incorporeo, paſſibilem ab impaſ-
ſibili, palpabilem ab impalpabili, formam
ſervi à forma Dei: quia etſi unum manet ab
æternitate, aliud cœpit à tempore: quæ ta-
men in unitatem convenerunt, nec ſepara-
tionem poſſunt habere, nec finem; dum exal-
tans & exaltatus, glorificans & glorifica-
tus, ita ſibimet inhæſerunt, ut ſive in omni-
potentia, ſive in contumelia, nec divina in
Chriſto careant humanis, nec humana divi-
nis.

Hoc credentes, Dilectiſſimi, Chriſtiani Cap. VII.
ſumus, veri Iſraëlitæ, & in conſortium filio-
rum Dei veraciter adoptati: quia & omnes
ſancti, qui Salvatoris noſtri tempora præceſ- Nemini unquam ſalus niſi per Chriſtum.
ſerunt, per hanc fidem juſtificati, & per
hoc ſacramentum Chriſti ſunt corpus effecti,
expectantes univerſalem credentium redem-
tionem in ſemine Abrahæ, de quo dicit Apo-
ſtolus: *Abrahæ dictæ ſunt repromiſſiones, &* Galat. 3. 16.
ſemini ejus. Non dicit, & ſeminibus, quaſi in
multis, ſed quaſi in uno, & ſemini tuo qui eſt
Chriſtus. Propter quod Matthæus Evangeli- Matt. 1. 1. Duplex Chriſti genealogia.
ſta, ut promiſſionem ad Abraham factam
oſtenderet in Chriſto eſſe completam, gene-
rationum ordinem percurrit, & in quo om-
nibus gentibus diſpoſita fuiſſet benedictio,
demonſtravit. Lucas quoque Evangeliſta ab Luc. 3. 23.

In Epiphaniæ ſolen. Serm. I.

ipſo Domini ortu ſeriem generis ſui ſursùm verſus texuit, ut etiam illa ſecula, quæ diluvium prævenerunt, & huic ſacramento doceret fuiſſe connexa, omnéſque ab initio ſucceſſionum gradus, ad eum in quo uno erat ſalus omnium, tetendiſſe. Non ergò dubitandum eſt, quia præter Chriſtum *non eſt aliud nomen ſub cælo datum hominibus, in quo nos oporteat ſalvos fieri*: Qui cum Patre & Spiritu ſancto æqualis in Trinitate vivit & regnat in ſæcula ſæculorum, Amen.

Act. 4. 12

SERMO XXX.

IN SOLENNITATE EPIPHANIÆ Domini noſtri Ieſu Chriſti. I.

SYNOPSIS.

I. *Chriſtus natus ab omnibus vult agnoſci, dat ſignum ſtellæ, ſimúlque donum intelligendi, & requirendi.*

II. *Fruſtrà Herodes in Chriſtum ſævit. Magi fidem ſuam muneribus proteſtantur.*

III. *Malitiam Herodis in infantium bonum Chriſtus ordinat: Quas in Deo infante virtutes imitari debeamus.*

Cap. I.

CElebrato proximo die, quo intemerata virginitas humani generis edidit Salvatorem [1]; Epiphaniæ nobis, Dilectiſſimi, veneranda feſtivitas dat perſeverantiam gaudiorum, ut inter cognatarum ſolennitatum vicina ſacramenta, exultationis vigor & fervor fidei non tepeſcat. Ad omnium enim hominum ſpectat ſalutem, quod infantia mediatoris Dei & hominum jam univerſo declarabatur mundo, cùm adhuc exiguo detineretur oppidulo. Quamvis enim Iſraëliticam gentem, & ipſius gentis unam familiam delegiſſet, de qua naturam univerſæ humanitatis aſſumeret, noluit tamen intra maternæ habitationis anguſtias ortus ſui latere primordia: ſed mox ab omnibus voluit agnoſci, qui dignatus eſt omnibus naſci. Tribus igitur Magis in regione Orientis ſtella novæ claritatis apparuit, quæ illuſtrior cæteris pulchriórque ſideribus, facilè in ſe intuentium oculos animóſque converteret: ut confeſtim adverteretur non eſſe otioſum, quod tam inſolitum videbatur. Dedit ergo aſpicientibus intellectum, qui præſtitit ſignum: & quod fecit intelligi, fecit inquiri, & ſe inveniendum obtulit requiſitus.

Tres Magi ubi ſtellam viderint.

Gratiæ efficacis opus in Magis.

Cap. II.

Sequuntur tres viri ſuperni luminis ductum, & prævii fulgoris indicium intenta contemplatione comitantes, ad agnitionem veritatis, gratiæ ſplendore ducuntur, qui humano ſenſu ſignificatum ſibi regis ortum æſtimaverunt in civitate regia eſſe quærendum. Sed qui ſervi ſuſceperat formam, & non judicare venerat, ſed judicari, Bethleem prælegit nativitati, Jeroſolymam paſſioni. Herodes verò audiens Judæorum principem natum, ſucceſſorem ſuſpicatus expavit; & molitus necem ſalutis autori, falſum ſpondet obſequium. Quàm felix foret, ſi Magorum imitaretur fidem, & converteret ad religionem, quod diſponebat ad fraudem. O cæca ſtultæ æmulationis impietas, quæ perturbandum putas divinum tuo furore conſilium. Dominus mundi, temporale non quærit regnum, qui præſtat æternum. Quid incommutabilem diſpoſitarum rerum ordinem vertere, & aliorum facinus præoccupare conaris? Mors Chriſti non eſt temporis tui. Ante condendum eſt Evangelium, ante prædicandum eſt Dei regnum, ante ſanitates donandæ, ante ſunt facienda miracula. Cur, quod alieni futurum eſt operis, tui vis eſſe criminis? & non habiturus effectum ſceleris, in ſolum te reatum præcipitas voluntatis? Nihil hac molitione proficis, nihil peragis. Qui voluntate natus eſt, ſui arbitrii poteſtate morietur. Conſummant ergò Magi deſiderium ſuum, & ad puerum Dominum Jeſum Christum eadem ſtella præeunte perveniunt. Adorant in carne Verbum, in infantia ſapientiam, in infirmitate virtutem, & in hominis veritate Dominum majeſtatis: útque ſacramentum fidei ſuæ intelligentiæque manifeſtent, quod cordibus credunt, muneribus proteſtantur. Thus Deo, myrrham homini, aurum offerunt regi: ſcientes [a] divinam humanámque naturam in unitate venerantes [b]: quia quod erat in ſubſtantiis proprium, non erat in perſona diverſum.

Humano ſenſu Rex in Regia quæſitus.

Nativitati Bethleem, paſſioni Ieroſolyma electa.

Incommutabilis rerum ordo.

Chriſtus voluntate & natus & mortuus.

Magorum munera.

a al. ſcientes.
b al. venerandam.

Cap. III.

Reverſis autem Magis in regionem ſuam, tranſlatóque Jeſu in Ægyptum ex admonitione divina, exardeſcit fruſtrata in meditationibus ſuis Herodis inſania. Necari omnes Bethleem parvulos jubet: & quoniam quem metuat, neſcit infantem, generalem ſævitiam in ſuſpectam ſibi tendit ætatem. Sed quos rex impius eximit mundo, Chriſtus inſerit cœlo: & quibus nondum ſanguinis ſui impendit redemtionem, jam martyrii tribuit dignitatem. Erigite igitur, Dilectiſſimi, fideles animos ad coruſcantem gratiam luminis ſempiterni, & impenſa ſaluti humanæ gratiæ ſacramenta venerantes, ſtudium veſtrum iis, quæ pro vobis geſta ſunt, ſubdite. Diligite caſtimoniæ puritatem, quia Chriſtus virginitatis [a] eſt filius. *Abſtinete vos à carnalibus deſideriis, quæ militant adversùs animam*, quemadmodum nos præſens B. Apoſtolus ſuis, ut legimus, verbis hortatur. *Malitia parvuli eſtote*; quia Dominus gloriæ, mortalium ſe conformavit infantiæ. Sectamini humilitatem, quam Dei filius diſcipulos ſuos docere dignatus eſt. Induite vos virtutem patientiæ, in qua animas veſtras poſ-

Innocentes martyres.

a Ita mſſ. Codd. al. Virginis.

1. Petr. 2. 11.

Lectio ex Apoſtolo die Epiphaniæ.

1. Cor. 14. 20.

Matt. 11. 29.

ſitis

1 In Canone Miſſæ Nativitatis Domini: *Communicantes & diem ſacratiſſimum celebrantes, quo beata Maria intemerata virginitas huic mundo edidit Salvatorem.* Eadē pene verba & inſuper vox *Sacratiſſimum* Leoni perquam familiaris: qui c. 4. Sermonis conſequentis *Sacratiſſimus dies* hic ipſe dicitur; unde probabile evadit, quod & aliunde confirmatur, multa in Eccleſiaſticis Officiis ac ritibus, ac præſertim in præfationibus & Canone, eſſe à Leone noſtro vel compoſita vel in melius mutata.

In Epiph. ſolem. Serm. II. ſuis acquirere: quoniam qui cunctorum eſt redemtio, ipſe eſt omnium fortitudo. *Quæ ſursùm ſunt, ſapite, non quæ ſuper terram.* Per viam veritatis & vitæ conſtanter incedite: nec vos impediant terrena, quibus ſunt parata cœleſtia: Per Dominum noſtrum Jesum Christum, Qui cum Patre & Spiritu ſancto vivit & regnat in ſecula ſeculorum, Amen.

Christus ut omnium fortitudo, ſic & redemtio. Coloſſ. 3. 2.

SERMO XXXI.

IN EPIPHANIÆ SOLENNITATE. II.

SYNOPSIS.

I. *Herodes Christum natum mundo nuntiat, cùm è mundo tentat auferre. Christus in Ægyptum exulans, ſaluti Ægyptum praeparat.*

II. *Quantùm debeamus Deo, cæcitas Judæorum demonſtrat, qui non agnoverunt ut crucifigerent.*

III. *Felicior infantium ignorantia, quàm Sacerdotum Judæorum ſcientia. Christus infantiam parvulorum de ſua conſecrat infantia.*

IV. *Magorum vocatio, vocationis noſtræ primordia. Eorum munera quiſque debet æmulari, ut Christo ſalutem noſtram operanti cooperemur.*

Cap. I. Philip. 4. 4. *Gaudete in Domino*, Dilectiſſimi, *iterùm dico gaudete:* quoniam brevi intervallo temporis poſt ſolennitatem Nativitatis Christi feſtivitas declarationis ejus illuxit: & quem in illo die virgo peperit, in hoc mundus agnovit. Verbum enim caro factum ſic ſuſceptionis noſtræ temperavit exordia, ut Joan. 1. 14. natus Jesus, & credentibus manifeſtus, & Pſal. 18. 1. perſequentibus eſſet occultus. Jam tunc erRom. 10. 18. go cœli enarraverunt gloriam Dei, & in omnem terram ſonus veritatis exivit, quando Luc. 2. 13. & paſtoribus exercitus angelorum Salvatoris Matt. 2. 2. editi annunciator apparuit, & Magos ad eum adorandum prævia ſtella perduxit: ut à ſolis ortu uſque ad occaſum veri regis generatio coruſcaret, cùm rerum fidem & regna Orientis per Magos diſcerent, & Romanum imperium non lateret. Nam & ſævitia Herodis, volens primordia ſuſpecti ſibi regis extinguere, huic diſpenſationi neſciens ſerviebat: ut dum atroci intentus facinori, ignotum ſibi puerum indiſcreta infantium cæde perſequitur, annunciatum cœlitùs dominatoris ortum inſigniùs ubique fama loqueretur, quam promtiorem ad narrandum diligentioremque faciebat, & ſupernæ ſignificationis novitas, & cruentiſſimi perſecutoris impietas. Tunc autem etiam Ægypto Salvator illatus eſt, ut gens antiquis erroribus dedita, jam ad vicinam ſalutem per occultam gratiam vocaretur [a]; & quæ nondum ejecerat ab animo ſuperſtitionem, jam hoſpitio reciperet veritatem.

Christus cur in Ægyptum delatus.

a *Ita MSS. Codd. quorum al. in edit. ſignaretur.*

Merito igitur, Dilectiſſimi, dies iſte manifeſtatione Domini conſecratus, ſpecialem in toto mundo obtinuit dignitatem, quæ in cordibus noſtris digno debet ſplendore coruſcere, ut rerum geſtarum ordinem non ſolùm credendo, ſed etiam intelligendo veneremur. Quantam enim gratiarum actionem debeamus Domino pro illuminatione gentium, probat obcæcatio Judæorum. Quid enim tam cæcum, quid tam locis alienum, quàm illi ſacerdotes & ſcribæ Iſraëlitarum fuerunt? qui percontantibus Magis, & Herode quærente, *ubi Chriſtus* ſecundùm ſcripturarum teſtimonium *naſceretur*, hoc reſponderunt de prophetico eloquio, quod indicabat ſtella de cœlo. Quæ utique poterat Magos Jeroſolymis prætermiſſis uſque ad cunabula pueri, ſicut poſtmodum fecit, ſua ſignificatione perducere; niſi ad confutandam Judæorum duritiam pertinuiſſet, ut non ſolùm ductu ſideris, ſed etiam ipſorum profeſſione innoteſceret nativitas Salvatoris. Jam ergo ad eruditionem gentium propheticus ſermo tranſibat, & prænunciatum antiquis oraculis Christum alienigenarum corda diſcebant: cùm Judæorum infidelitas veritatem ore proferret, & mendacium corde teneret. Noluerunt enim agnoſcere oculis, quem de ſacris indicabant libris: ut quem non adorabant in infantiæ infirmitate humilem, poſtea crucifigerent in virtutum ſublimitate fulgentem.

In Epiph. Serm. II. Cap. II.

Matt. 2. 4.

Cur ſtella Magos duxerit Jeroſolymam.

Quæ iſta, Judæi, tam imperita in vobis ſcientia eſt, & tam indocta doctrina? Interrogati, *ubi Chriſtus naſceretur*, veraciter & memoriter dicitis, quod legiſtis: *In Bethleem Juda*: Sic enim ſcriptum eſt per Prophetam: *Et tu Bethleem terra Juda, non es minima inter principes Juda. Ex te enim exiet Princeps, qui regat populum meum Iſraël.* Hunc Principem natum, & paſtoribus angeli, & vobis nunciavere paſtores. Hunc Principem natum longinquæ Orientalium gentium nationes inſolito novi ſideris ſplendore didicerunt. Et ne de loco editi regis ambigerent, veſtra cruditio prodidit, quod ſtella non docuit. Cur vobis viam, quam aliis aperitis, obſtruitis? Cur in veſtra infidelitate reſidet dubium, quod ex veſtra fit reſponſione manifeſtum? Locum nativitatis de ſcripturarum teſtimonio demonſtratis, præſentiam temporis de cœli & terræ atteſtatione cognoſcitis: & tamen ubi ad perſequendum animus Herodis exarſit, ibi ad non credendum veſter ſenſus obduruit. Felicior ergo ignorantia infantium, quos perſecutor occidit, quàm veſtra ſcientia, quam in ſua perturbatione conſuluit. Vos noluiſtis regnum ejus recipere, cujus oppidum potuiſtis oſtendere. Illi poterunt pro eo mori, quem nondum poterant confiteri. Itaque Christus, ne ullum ei tempus eſſet abſque miraculo, ante uſum linguæ poteſtatem Verbi tacitus exercebat: & quaſi jam diceret: *Sinite parvulos venire ad*

Cap. III.

Matt. 2. 4. Ibid. 5. Mich. 5. 2.

Luc. 2. 13. Matth. 2. 2.

Matt. 2. 16.

Matt. 19. 14.

In Epiph. Serm. III. — Infantia parvulorũ per Christi infantiam consecrata.

me, talium eſt enim regnum cælorum, novâ gloriâ coronabat infantes, & de initiis ſuis parvulorum primordia conſecrabat: ut diſceretur neminem hominum divini incapacem eſſe ſacramenti, quando etiam illa ætas gloriæ eſſet apta martyrii.

Cap. IV. Agnoſcamus ergo, Dilectiſſimi, in Magis adoratoribus Christi, vocationis noſtræ fideique primitias, & exultantibus animis beatæ ſpei initia celebremus. Exinde enim in æternam hæreditatem cœpimus introire. Exinde nobis Chriſtum loquentia ſcripturarum arcana patuerunt; & veritas, quam Judæorum obcæcatio non recipit, omnibus nationibus lumen ſuum invexit. Honoretur itaque à nobis ſacratiſſimus dies, in quo ſalutis noſtræ autor apparuit: & quem Magi infantem venerati ſunt in cunabulis, nos omnipotentem adoremus in cœlis. Ac ſicut illi de theſauris ſuis myſticas Domino munerum ſpecies obtulerunt: ita & nos de cordibus noſtris, quæ Deo ſunt digna promamus.

Laborantibus, non otioſis regnum Dei promiſſum.

Quamvis enim omnium bonorum ſit ipſe largitor, etiam noſtræ tamen fructum quærit induſtriæ: non enim dormientibus provenit regnum cœlorum, ſed in mandatis Dei laborantibus atque vigilantibus; ut ſi dona illius irrita non fecerimus, per ea, quæ dedit, mereamur accipere quod promiſit. Unde cohortamur dilectionem veſtram, ut abſtinentes vos ab omni opere malo, quæ ſunt caſta & juſta ſectemini. Filii enim lucis abjicere debent opera tenebrarum. Itaque odia declinate, mendacia abjicite, ſuperbiam humilitate deſtruite, avaritiam projicite, largitatem diligite: [a] decet enim ut capiti ſuo membra conveniant: ut promiſſarum beatitudinum mereamur eſſe conſortes: Per Dominum noſtrum JESUM CHRISTUM, qui cum Patre & Spiritu ſancto vivit & regnat Deus in ſecula ſeculorum, Amen.

Per dona Dei meremur.

Rom. 13. 12.

a edit. avaritiam largitate delete.

SERMO XXXII.

IN EPIPHANIÆ SOLENNITATE. III.

SYNOPSIS.

I. *Tunc Chriſtus mundum liberaturus venit, cum omnes concluſi erant ſub peccato, ut nemo de ſuis meritis gloriaretur.*

II. *Cur ſub Herode natus, cur ſtellâ demonſtratus? Gratia intus operabatur; ut ſignum intelligeretur & Chriſtus inquireretur.*

III. *Quanta Judæorũ cæcitas Chriſto naſcẽte. Implet gentium vocatio promiſſionem Abrahæ factam.*

IV. *Cur Magi, adorato Chriſto, per aliam viam revertuntur. Cur Chriſtus in Ægyptum transferri voluit.*

V. *Gratiarum actione celebranda hæc feſtivitas, in qua vocationis gentium primitiæ. Quomodo ſtellam imitabimur.*

Cap. I. QUamvis ſciam, Dilectiſſimi, quòd ſanctitatem veſtram hodiernæ feſtivitatis cauſſa non lateat, eámque ſecundùm conſuetudinem evangelicus vobis ſermo reſeraverit; tamen ut noſtri nihil deſit officii, loqui de eadem quod Dominus donaverit audebo: ut in communi gaudio tantò religioſior ſit omnium pietas, quantò magis fuerit intellecta ſolennitas. Providentia namque miſericordiæ Dei diſpoſitum habens pereunti mundo in noviſſimis temporibus ſubvenire, ſalvationem omnium gentium præfinivit in Chriſto, ut quia & cunctas nationes à veri Dei cultu impius dudùm error averterat, & ipſe peculiaris Dei populus Iſraël ab inſtitutis legalibus penè totus exciderat, concluſis omnibus ſub peccato, omnium miſereretur. Deficiente enim ubique juſtitia, & toto mundo in vana & maligna prolapſo, niſi judicium ſuum divina poteſtas differret, univerſitas hominum ſententiam damnationis exciperet. Sed in indulgentiam ira tranſlata eſt, & ut clarior fieret exerendæ [b] gratiæ magnitudo, tunc placuit abolendis peccatis hominum ſacramentum remiſſionis afferri, quando nemo poterat de ſuis meritis gloriari.

In Epiph. Serm. III.

Cur dilata redemtio.

Rom. 11. 32.

b al. exercendæ.

Cap. II. Hujus autem, Dilectiſſimi, ineffabilis miſericordiæ manifeſtatio facta eſt Herode apud Judæos jus regium tenente, ubi legitimâ regum ſucceſſione ceſſante, & Pontificum poteſtate deſtructa, alienigena obtinuerat principatum: ut veri regis ortus, illius prophetiæ probaretur voce, quæ dixerat: *Non deficiet Princeps ex Juda: neque Dux de femoribus ejus, donec veniat, cui repoſitum eſt, & ipſe erit expectatio gentium.* De quibus quondam beatiſſimo Patriarchæ Abrahæ innumerabilis fuerat promiſſa ſucceſſio, non carnis ſemine, ſed fidei fœcunditate generanda: & ideò ſtellarum multitudini comparata, ut ab omni gentium patre, non terrena, ſed cœleſtis progenies ſperaretur. Ad creandam ergo promiſſam poſteritatem, hæredes in ſideribus deſignati, ortu novi ſideris excitantur, ut in quo cœli adhibitum fuerat teſtimonium, cœli famularetur obſequium. Commovet Magos remotioris Orientis habitatores ſtellis cæteris ſtella fulgentior, & de mirandi luminis claritate viri ad hæc ſpectanda non inſcii, magnitudinem ſignificationis intelligunt: agente hoc ſine dubio in eorum cordibus inſpiratione divina, ut eos tantæ viſionis myſterium non lateret, & quod oculis oſtendebatur inſolitum, animis non eſſet obſcurum. Denique officium ſuum cum religione diſponunt, & his ſe inſtruunt donis, ut adoraturi unum, tria ſe ſimul credidiſſe demonſtrent: auro honorantes perſonam regiam, myrrha humanam, thure divinam [1]. 1.

Incarnationis Chriſti tempus promiſſum.

Gen. 49. 10.

Gen. 22. 17.

Qualis Abrahæ promiſſa ſucceſſio.

Stella cur Magis apparuerit.

Gratia in Magis operatur.

1. *Auro honorantes perſonam regiam, myrrha humanam, thure divinam.*) Cave ne quid his in verbis Neſtoriano dogmati affine ſuſpiceris, dum tam humanam, quam divinam in Chriſto agnoſcit perſonam Leo noſter. Quemadmodum enim tertium in illo ſuppoſitum cogitari nemo dixerit cum perſonam regiam ab utraque illa diſcretam appellare videtur: ſic nec humanum ſuppoſitum à Verbo diſtinctum in Chriſto ſomniaſſe Leo eſt exiſtimandus. Unicam ergò Chriſti perſonam intelligit, quæ ſimul & dignitate regia, & natura humana & eſſentia divina per Incarnationem Verbi prædita invenitur.

In Epiph. Ser. III. Cap. III.

Ingrediuntur itaque Judaïci regni præcipuam civitatem, & in urbe regia oſtendi ſibi poſtulant, quem ad regnandum didicerant procreatum. Conturbatur Herodes, timet ſaluti ſuæ, metuit poteſtati, requirit à ſacerdotibus & doctoribus legis, quid de ortu Chriſti ſcriptura prædixerit, in notitiam venit quod fuerat prophetatum; veritas illuminat Magos, infidelitas obcæcat magiſtros: carnalis Iſraël non intelligit quod legit, non videt quod oſtendit; utitur paginis, quarum non credit eloquiis. *Ubi eſt*, Judææ, *gloriatio tua?* Ubi de Abraham patre ducta nobilitas? *Nonnè circumciſio tua præputium facta eſt?* Ecce major ſervis minori, & alienigenis in ſortem hæreditatis tuæ intrantibus, ejus teſtamenti, quod in ſola litera tenes, recitatione famularis. Intret, intret in Patriarcharum familiam gentium plenitudo, & benedictionem in ſemine Abrahæ, qua ſe filii carnis abdicant, filii promiſſionis accipiant. Adorent in tribus Magis omnes populi univerſitatis autorem: & non in Judæa tantùm Deus, ſed in toto orbe ſit notus, ut ubique *in Iſraël ſit magnum nomen ejus*. Quoniam hanc electi generis dignitatem ſicut infidelitas in ſuis poſteris convincit eſſe degenerem, ita fides omnibus facit eſſe communem.

Rom. 3. 27. Rom. 2. 25. Malach. 1. 3. Gen. 25. Pſ. 75. 2.

Cap. IV. Magi cur per aliam viam reverſi ſint.

Adorato autem Domino Magi, & omni devotione completa, ſecundùm admonitionem ſomnii non eodem, quo venerant, itinere revertuntur. Oportebat enim ut jam in Chriſtum credentes non per antiquæ converſationis ſemitas ambularent; ſed novam ingreſſi viam à relictis erroribus abſtinerent. Tum ut etiam Herodis vacuarentur inſidiæ, qui in puerum Jesum impietatem doli per ſimulationem diſponebat officii. Undè quia ſpes iſtius erat ſoluta commenti, in majorem furorem iracundia regis ardeſcit. Nam recolens tempus, quod indicaverant Magi, in omnes Bethleem pueros rabiem crudelitatis effundit, [1] & cæde generali in beatam civitatis illius deſævit infantiam: æſtimans fore ut, nullo illic parvulo non occiſo, occideretur & Chriſtus. At ille, qui ſanguinem ſuum pro mundi redemtione fundendum in aliam differret ætatem, Ægypto ſe parentum miniſterio ſubvectus intulerat, repetens ſcilicet Hebrææ gentis antiqua cunabula, & principatum veri Joſeph majoris providentiæ poteſtate diſponens, ut illam ditiorem omni inedia famem, quâ Ægyptiorum mentes veritatis inopia laborabant, veniens de cœlo panis vitæ & cibus rationis auferret; nec ſine illa regione pararetur ſingularis hoſtiæ ſacramentum, in qua primum occiſione agni, ſalutiferum Crucis ſignum & Paſcha Domini fuerat præformatum.

Ieſus infans Ægypto illatus. Fames veritatis. Joan. 6. 59.

Cap. V. Magi primitiæ gentium. Coloſſ. 1. 12.

His igitur, Dilectiſſimi, divinæ gratiæ myſteriis eruditi, diem primitiarum noſtrarum, & inchoationem vocationis gentium, rationabili gaudio celebremus: gratias agentes miſericordi Deo, *qui dignos nos fecit*, ſicut ait Apoſtolus, *in partem ſortis ſanctorum in lumine: qui eripuit nos de poteſtate tenebrarum, & tranſtulit in regnum filii dilectionis ſuæ*: quoniam, ſicut prophetavit Iſaias, *Gentium populus, qui ſedebat in tenebris, vidit lucem magnam: & qui habitabant in regione umbra mortis, lux orta eſt eis.* De quibus idem dicit ad Dominum: *Gentes quæ te non noverunt, invocabunt te: & populi qui te neſciebant, ad te confugient.* Hunc diem Abraham vidit, & gaviſus eſt, cum benedicendos fidei ſuæ filios in ſemine ſuo, quod eſt Chriſtus, agnovit, & omnium ſe futurum gentium patrem credendo proſpexit, *dans gloriam Deo, & pleniſſimè ſciens, quoniam quod promiſit, potens eſt & facere.* Hunc diem David in Pſalmis canebat, dicens: *Omnes gentes, quaſcumque feciſti, venient & adorabunt coram te Domine, & glorificabunt nomen tuum.* Et illud: *Notum fecit Dominus ſalutare ſuum, ante conſpectum gentium revelavit juſtitiam ſuam.* Quod utique exindè fieri novimus, ex quo tres Magos, de longinquitate ſuæ regionis excitatos [a], ad cognoſcendum & adorandum regem cœli & terræ ſtella perduxit [1]. Cujus utique famulatus ad formam nos ſui hortatur obſequii: ut huic gratiæ, quæ omnes invitat ad Chriſtum, quantùm poſſumus, ſerviamus. Quicunque enim in Eccleſia piè vivit & caſtè, qui ea quæ ſursùm ſunt, ſapit, non quæ ſuper terram, cœleſtis quodammodo inſtar eſt luminis: & dùm ipſe ſanctæ vitæ nitorem ſervat, multis viam ad Dominum quaſi ſtella demonſtrat. In quo ſtudio, Dilectiſſimi, omnes vobis invicem prodeſſe debetis, ut in regno Dei, ad quod recta fide & bonis operibus pervenitur, ſicut lucis filii ſplendeatis. Per Dominum noſtrum Jesum Christum, qui cum Deo Patre & Spiritu ſancto vivit & regnat, per omnia ſæcula ſæculorum. Amen.

In Epiph. Ser. III. Iſai. 9. 2. Iſai. 55. 5. Joan. 8. 56. Rom. 4. 18. Ibid. 21. Pſal. 85. 9. Pſ. 97. 2. a Porrò excitos. Coloſſ. 3. 2.

1. *Et cæde generali in beatam civitatis illius deſævit infantiam)* Ita MSS. Codd. Thuanei duo & Corb. unus: pro quibus verbis hæc in excuſis leguntur: *Et cæde generali univerſa civitatis illius in æternam gloriam tranſituram trucidas infantiam.*

1. *Perduxit)* Poſt iſta verba, hæc alia addita leguntur in Codd. excuſis: *Et rectè intuentibus quotidiè apparere non deſinit. Et ſi potuit notum facere Chriſtum in infantia latentem, quantò magis poteſt eumdem manifeſtare in majeſtate regnantem.* Quæ cum in omnibus, quos vidi melioris notæ Codd. MSS. deſiderentur, in duobus ſcilicet Thuaneis & uno Corbienſi dubium non eſt, ut mihi quidem videtur, quin ex annotatione marginali alicujus Aſtrologiæ plus æquo dediti, in textum tandem irrepſerint. Sed vel ipſa textus ſeries expungenda eſſe illa verba manifeſtè demonſtrat.

In Epiph. Ser. IV.

SERMO XXXIII.

IN EPIPHANIÆ SOLENNITATE. IV.

SYNOPSIS.

I. *Magi à longinqua regione vocati, ut Chriſtiana fides roboraretur, qua Deum & hominem Chriſtum credit.*

II. *Magi prophetiâ Balaam edocti, Judæorum reſponſo confirmati. Illi ſpe Ducis temporalis decepti: Herodes timore conſortis turbatus.*

III. *Magorum iter, munerúmque delectus gratiæ intùs docentis opus fuère. Eorum diligentia fidei noſtræ ferviebat.*

IV. *Manichæorum impietas Incarnationis fidem ac veritatem evertit.*

V. *Manichæi vitandi: eorum ſacrilegia detecta. Pro iiſdem aliiſque hæreticis preces fundere, Eccleſiæ inſtitutum.*

Cap. I. JUſtum & rationabile, Dilectiſſimi, veræ pietatis obſequium eſt, in diebus, qui divinæ opera miſericordiæ proteſtantur, toto corde gaudere, & honorificè ea, quæ ad ſalutem noſtram geſta ſunt, celebrare: vocante nos ad hanc devotionem ipſa recurrentium temporum lege, quæ nobis poſt iſtum diem in quo coæternus Patri Filius Dei natus ex Virgine eſt, brevi intervallo Epiphaniæ intulit feſtum, ex apparitione Domini conſecratum. in quo fidei noſtræ magnum præſidium providentia divina conſtituit; ut dùm ſolenni veneratione colitur adorata in exordiis ſuis Salvatoris infantia, per ipſa originalia documenta probaretur veri hominis in ipſo orta natura. Hoc enim eſt quod juſtificat impios, hoc eſt quod ex peccatoribus facit ſanctos, ſi in uno eodémque Domino noſtro Jesu-Christo, & vera Deitas & vera credatur humanitas: Deitas, qua antè omnia ſecula in forma Dei æqualis eſt Patri; humanitas, qua noviſſimis diebus in forma ſervi unitus eſt homini. Ad roborandum ergò hanc fidem, quæ contra omnes præmuniebatur errores, ex magna geſtum eſt divini pietate conſilii, ut gens in longinqua Orientalis plagæ regione conſiſtens, quæ ſpectandorum ſiderum arte pollebat, ſignum nati pueri, qui ſupra omnem Iſraël eſſet regnaturus, acciperet. Nova etenim claritas apud Magos ſtellæ illuſtrioris apparuit, & intuentium animos ita admiratione ſui ſplendoris implevit, ut nequaquam ſibi crederent negligendum, quod tanto nunciabatur indicio. (Gratia operabatur in Magis.) Præerat autem, ſicut res docuit, huic miraculo gratia Dei; & cùm Chriſti nativitatem nec ipſa adhuc Bethleem tota didiciſſet, jam illam credituris gentibus inferebat: & quod nondum poterat humano eloquio diſſeri, cœlo faciebat evangelizante cognoſci.

In Epiph. Ser. IV. Cap. II. Quamvis autem divinæ dignationis eſſet hoc munus, ut agnoſcibilis gentibus fieret nativitas Salvatoris, ad intelligendum tamen miraculum ſigni potuerunt Magi etiam de antiquis Balaam prænuntiationibus commoneri, ſcientes olim eſſe prædictum, & celebri memoria diffamatum: *Orietur ſtella ex Jacob, & exurget homo ex Iſraël, & dominabitur gentium.* (Num. 24. 17.) Tres itaque viri, fulgore inſoliti ſideris divinitùs incitati, prævium micantis luminis curſum ſequuntur, exiſtimantes ſe ſignificatum puerum Jeroſolymis in civitate regia reperturos. Sed cum eos hæc opinio fefelliſſet, per Judæorum ſcribas atque doctores, quod ſacra de ortu Chriſti prænunciaverat ſcriptura, didicerunt: ut gemino teſtimonio confirmati, ardentiori fide expeterent, quem & ſtellæ claritas, & prophetiæ manifeſtabat autoritas. Prolato autem divino oraculo per reſponſa Pontificum, & declarata ſpiritus voce, quæ dicit: *Et tu Bethleem terra Juda non es minima inter Principes Juda: Ex te enim exiet Dux, qui regat populum meum Iſraël:* (Mich. 5. 2. Matth. 2. 6.) quàm facilè & quàm conſequens fuit, ut Hebræorum proceres crederent, quod docebant. Sed apparet illos carnaliter cum Herode ſapuiſſe, & regnum Chriſti commune cum hujus mundi poteſtatibus æſtimaſſe: ut & iſti temporalem ſperarent Ducem, & terrenum mereretur ille conſortem. Superfluo, Herodes, timore turbaris, & fruſtrà in ſuſpectum tibi puerum ſævire moliris. Non capit Chriſtum regio tua, nec mundi Dominus poteſtatis tuæ ſceptri eſt contentus anguſtiis. Quem in Judæa regnare non vis, ubique regnat: & feliciùs ipſe regnares, ſi ejus imperio ipſe ſubdereris. Cur ſincero officio non facis, quod ſubdola falſitate promittis? Perge cum Magis, & verum Regem ſuppliciter adorando venerare. Sed tu Judaïcæ ſequacior cæcitatis, non imitaris gentium fidem, córque perverſum ad crudeles convertis inſidias, nec illum occiſurus quem metuis, nec illis nociturus quos perimis.

Cap. III. Deducti igitur, Dilectiſſimi, in Bethleem Magi ſtellæ præcedentis obſequio, *Gavisi ſunt gaudio magno valdè,* (Matth. 2. 10.) ſicut Evangeliſta narravit, *& intrantes domum, invenerunt puerum cum Maria matre, ejus. Et procidentes adoraverunt eum: & apertis theſauris ſuis, obtulerunt ei munera, aurum, thus & myrrham.* O perfectæ ſcientiæ mirabilem fidem, quam non terrena ſapientia erudivit, ſed Spiritus ſanctus inſtituit: (Spiritus ſancti opus in Magis.) Unde enim hi viri, cùm proficiſcerentur de patria, qui nondum viderant Jesum, nec aliquid contuitu ejus, quo cum tam ordinatè venerarentur, adverterant, hanc deferendorum munerum ſervavere rationem? niſi quia præter illam ſtellæ ſpeciem, quæ corporeum incitavit obtutum, fulgentior veritatis radius eorum corda perdocuit: ut priuſquam labores itineris inchoarent, eum ſibi ſignificari intelligerent,

In Epiph. Ser. IV. cui in auro regius honor, in myrrha mortalitatis confeſſio, in thure divina veneratio deberetur. Et hæc quidem, quantum ad illuminationem fidei pertinebat, potuerunt illis credita & intellecta ſufficere, ut corporali intuitu non inquirerent, quod pleniſſimo viſu mentis inſpexerant.

Nobis profuit, quod Magi infantiam Chriſti viderunt.

Sed diligentia ſagacis officii uſque ad videndum Puerum perſeverans, futuri temporis populis & noſtri ſeculi hominibus ſerviebat: ut ſicut omnibus nobis profuit, quòd poſt reſurrectionem Domini veſtigia vulnerum in carne ejus Thomæ Apoſtoli exploravit manus, ita ad noſtram urliitatem proficeret, quod in infantia [a] ipſius Magorum probavit aſpectus. Viderunt itaque Magi, & adoraverunt Puerum de tribu Juda, *de ſemine David ſecundùm carnem, factum ex muliere, factum ſub lege*, quam non ſolvere venerat, ſed adimplere. Viderunt & adoraverunt puerum, quantitate parvulum, alienæ opis indigum, fandi impotem, & in nullo ab humanæ infantiæ generalitate diſſimilem. Quia ſicut fidelia erant teſtimonia, quæ in eo majeſtatem inviſibilis Deitatis aſſererent, ita probatiſſimum eſſe decebat Verbum carnem factum, & ſempiternam illam eſſentiam filii Dei, hominis veram ſuſcepiſſe naturam: ne vel ineffabilium operum ſecutura miracula, vel excipiendarum ſupplicia paſſionum, ſacramentum fidei ex rerum diverſitate turbarent: cùm juſtificari omnino non poſſent, niſi qui Dominum Jesum & verum Deum, & verum hominem credidiſſent.

a al. quod infantiam.
Rom. 1. 3. Galat. 4. 5. Matth. 5. 17.

Cap. IV. Huic ſingulari fidei, Dilectiſſimi, & prædicatæ per omnia ſecula veritati diabolica Manichæorum reſiſtit impietas: qui ſibi ad interficiendas deceptorum animas nefandi dogmatis ferale commentum de ſacrilegis & fabuloſis mendaciis texuerunt, & per has inſanarum opinionum ruinas eo uſque præcipites proruerunt, ut ſibi falſi corporis fingerent Chriſtum, qui nihil in ſe ſolidum, nihil verum oculis hominum actibúſque [a] præbuerit; ſed ſimulatæ carnis vacuam imaginem demonſtrarit. Indignum enim videri volunt, ut credatur Deus Dei filius femineis ſe inſeruiſſe viſceribus, & majeſtatem ſuam huic contumeliæ ſubdidiſſe, ut naturæ carnis immixtus, in vero humanæ ſubſtantiæ corpore naſceretur: cùm totum hoc opus [b] non injuria ſit ipſius, ſed potentia; nec credenda [c] pollutio, ſed glorioſa dignatio. Si enim lux iſta viſibilis nullis immunditiis, quibus ſuperfuſa fuerit violatur, nec radiorum ſolis nitorem, quem corpoream eſſe creaturam non dubium eſt, loca ulla ſordentia, vel cœnoſa contaminant: quid illius ſempiternæ & incorporeæ lucis eſſentiam potuit qualibet ſui qualitate polluere? quæ ſe ei, quam ad imaginem ſuam condidit, ſociando creaturæ purificationem præſtitit, maculam non recepit: & ſic ſanavit vulnera infirmitatis, ut nulla pateretur damna virtutis. Quod divinæ pietatis magnum & ineffabile ſacramentum, quia omnibus ſanctarum ſcripturarum teſtificationibus eſt nunciatum; iſti, de quibus loquimur, adverſarii veritatis, legem per Moſen datam, & inſpirata divinitus Prophetarum oracula reſpuerunt, ipſáſque Evangelicas & Apoſtolicas paginas, quædam auferendo, & quædam inſerendo violaverunt: confingentes ſibi ſub Apoſtolorum nominibus, & ſub verbis ipſius Salvatoris, multa volumina falſitatis, quibus erroris ſui commenta munirent, & decipiendorum mentibus mortiferum virus infunderent. Videbant enim ſibi univerſa obſiſtere, omnia reclamare, & non ſolum novo, ſed etiam veteri Teſtamento ſacrilegæ impietatis ſuæ dementiam confutari. Et tamen in furioſis mendaciis perſiſtentes, Eccleſiam Dei deceptionibus ſuis perturbare non deſinunt: hoc miſeris, quos illaqueare potuerunt, perſuadentes, ut negent à Domino Jesu Christo humanam naturam verè eſſe ſuſceptam; negent eum verè pro mundi ſalute crucifixum; negent de ejus latere lanceâ vulnerato ſanguinem redemtionis & aquam fluxiſſe baptiſmatis; negent eum ſepultum, ac die tertia ſuſcitatum; negent eum in conſpectu diſcipulorum ad conſidendum in dextera Patris ſuper omnes cœlorum altitudines elevatum; & ut totâ Apoſtolici veritate Symboli ſublatâ, nullus metus terreat impios, nulla ſpes incitet ſanctos, negent à Chriſto vivos & mortuos judicandos: ut quos tantorum ſacramentorum virtute privarint, doceant in ſole & luna colere Chriſtum, & ſub nomine Spiritus ſancti, ipſum talium impietatum magiſtrum adorare Manichæum.

Manicheorum impietas.
a Fortè leg. tactibúſque.
b al. corpus. MS. Corb.
c Id. MS. ridenda. Fortè. pudenda.
In Epiph. Ser. IV.
Manich. contra Incarnationis errores.

Ad confirmanda igitur, Dilectiſſimi, corda noſtra in fide & veritate, proſit omnibus hodierna feſtivitas, & ex teſtimonio manifeſtatæ Salvatoris infantiæ confeſſio Catholica muniatur, & naturæ noſtræ carnem in Chriſto negantium anathematizetur impietas: de qua nos beatus Joannes Apoſtolus, non dubio ſermone præmonuit, dicens: *Omnis ſpiritus, qui confitetur Chriſtum* Jesum *in carne veniſſe, ex Deo eſt: & omnis ſpiritus, qui ſolvit* Jesum, *ex Deo non eſt; & hic eſt Antichriſtus.* Nihil ergo cum hujuſmodi hominibus commune ſit cuiquam Chriſtiano, nulla cum talibus habeatur ſocietas, nullúmque conſortium. Proſit univerſæ Eccleſiæ, quod multi ipſorum, Domino miſerante, detecti ſunt, & in quibus ſacrilegiis viverent, eorumdem confeſſione patefactum eſt. Neminem fallant diſcretionibus ciborum, ſordibus veſtium, vultuúmque pailoribus. Non ſunt caſta jejunia, quæ non de ratione veniunt continentiæ, ſed de arte fallaciæ. Hactenus nocuerint incautis, hactenus illuſerint imperitis; poſt hæc nullius excuſabilis erit lapſus: nec jam ſimplex habendus eſt, ſed valdè nequam atque perverſus, qui deinceps

1. Joan. 4. 3.
Manicheorum impietas anathematizanda. Manichæi vitandi.

M iij

In Epiph. Serm. V.

repertus fuerit nefando obſtrictus errore. Eccleſiaſticum ſanè atque divinitus inſtitutum non ſolùm non inhibemus, ſed etiam incitamus affectum, ut etiam pro talibus nobiſcum Domino ſuppliceris: quoniam & nos deceptarum animarum ruinas cum fletu & mœrore miſeremur, exſequentes Apoſtolicæ pietatis exemplum, ut cum infirmantibus infirmemur, & cum flentibus defleamus. Speramus enim exorandam miſericordiam Dei multis lacrymis & legitima ſatisfactione lapſorum: quia dum hoc in corpore vivitur, nullius deſperanda reparatio, ſed omnium eſt optanda correctio: auxiliante Domino, *qui erigit eliſos, ſolvit compeditos, illuminat cæcos*: Cui eſt honor & gloria in ſæcula ſæculorum, Amen.

Orandum pro hæreticis.
2. Cor. 11. 29.
Rom. 12. 15.
Pſ. 145. 8.

SERMO XXXIV.

IN EPIPHANIÆ SOLENNITATE. V.

SYNOPSIS.

I. *Stellam, quæ Magos efficaciter movit & perſeveranter attraxit, & gratia Chriſti Sacramentum fuit, & vocationis noſtræ exordium.*

II. *Adhuc Herodes in diabolo ſævit contra Eccleſiæ filios, & Judæi Herodi ſerviunt ipſa veritate obcæcati, & omnis religionis expertes facti: horum loco gentes ſuccedunt.*

III. *Pro Judæis orandum eſſe veritas docet. Gratia Dei ſtrenuè cooperandum. Gratia operaturo præſtat auxilium, obedientia mollit imperium.*

IV. *Omnes Deus invitat beneficiis, cui ſi non obedit homo, ſibi ipſa ſupplicium eſt mens dura & ingrata. Terreſtria deſerenda, cæleſtia appetenda ſunt, ut ſanctorum ſocietati jungamur.*

Cap. I.

HOdiernam feſtivitatem, Dilectiſſimi, Apparitio Domini & Salvatoris noſtri, ſicut noſtis, illuſtrat: Et hic ille eſt dies, quo ad cognoſcendum adorandúmque Dei Filium tres Magos prævia ſtella perduxit. Cujus facti memoriam meritò placuit honore annuo celebrari: ut dum Evangelica hiſtoria inceſſabiliter recenſetur, ſemper ſe intelligentium ſenſibus inferat ſalutiferum myſterium per inſigne miraculum. Præceſſerant quidem multa documenta, quæ corpoream nativitatem Domini manifeſtis indiciis declararent, ſive cùm beata Maria virgo fœcundandam ſe Spiritu ſancto, pariturámque Dei filium audivit & credidit, ſive cùm ad ſalutationem ipſius in utero Eliſabeth nondum natus Joannes prophetica exultatione commotus eſt, quaſi etiam intra matris viſcera jam clamaret: *Ecce Agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi*; vel cum ortum Domini angelo nunciante paſtores cœleſtis exercitus ſunt claritate circumdati, ut non ambigerent de majeſtate pueri, quem erant in præſepe viſuri; nec putarent quòd in ſola natura hominis eſſet editus, cui ſupernæ militiæ famularetur occurſus. Sed hæc atque alia hujuſmodi paucis tunc videntur innotuiſſe perſonis, quæ vel ad cognationem Mariæ virginis, vel ad ſancti Joſeph familiam pertinebant; hoc autem ſignum, quod Magos in longinquo poſitos & efficaciter movit, & ad Dominum Jesum perſeveranter attraxit, illius ſine dubio gratiæ ſacramentum, & illius fuit vocationis exordium, quâ nimirum non in Judæa tantùm, ſed etiam in toto mundo Chriſti erat Evangelium prædicandum, ut per illam ſtellam, quæ Magorum viſui ſplenduit, Iſraëlitarum verò oculis non refulſit, & illuminatio ſignificata ſit gentium, & cæcitas Judæorum..

Tres Magi.
Matth. 2. 1.
Luc. 1. 24.
Joan. 1. 29.
Luc. 2. 13.
In Epiph. Serm. V.
Motio gratiæ efficaciter & perſeveranter attrahentis.

Cap. II.

Permanet igitur, Dilectiſſimi, ſicut evidenter apparet, myſticorum forma geſtorum: & quod imagine inchoabatur, veritate completur. Radiat namque è cœlo ſtella per gratiam, & tres Magi coruſcatione Evangelici fulgoris acciti, in omnibus quotidie nationibus ad adorandam potentiam ſummi Regis accurrunt. Herodes quoque in diabolo fremit, & auferri ſibi iniquitatis ſuæ regnum in iis, qui ad Chriſtum tranſeunt, ingemiſcit. Unde ſi parvulos interficiat, Jesum ſibi videtur occidere. Quod utique facere ſine ceſſatione molitur, dum primordiis renatorum Spiritum ſanctum eripere, & quandam teneræ fidei velut infantiam tentat extinguere. Judæi verò, qui extra regnum Chriſti eſſe voluerunt, adhuc quodammodo ſub Herodis ſunt principatu, & dominante ſibi Salvatoris inimico, alienigenæ ſerviunt poteſtati, quaſi neſciant prophetarum, dicente Jacob: *Non deficiet princeps ex Juda, & dux de femoribus ejus, donec veniat cui repoſita ſunt: & ipſe eſt expectatio gentium.* Sed nondum intelligunt quod negare non poſſunt, & mente non capiunt quod ſcripturarum narratione noverunt: quoniam inſanis magiſtris veritas ſcandalum eſt, & cæcis doctoribus fit caligo, quod lumen eſt. Reſpondent itaque interrogati, quod in Bethleem naſcitur Chriſtus; & ſcientiam ſuam, qua alios inſtruunt, non ſequuntur. Perdiderunt igitur ſucceſſionem regum, placationem hoſtiarum, locum ſupplicationum, ordinem ſacerdotum: & cùm omnia ſibi clauſa, omnia experiantur ſibi eſſe finita, non vident ea in Chriſtum eſſe tranſlata. Unde quod illi tres viri univerſarum gentium perſonam gerentes, adorato Domino ſunt adepti, hoc in populis ſuis per fidem, quæ juſtificat impios, totus mundus aſſequitur: & hæreditatem Domini ante ſecula præparatam accipiunt adoptivi, & perdunt, qui videbantur eſſe legitimi. Reſipiſce tandem, Judæe, reſipiſce; & ad Redemptorem etiam tuum depoſitâ infidelitate convertere. Noli ſceleris tui immanitate terreri: non juſtos Chriſtus,

Quid myſticè Stella?
Quid Magi?
Matth. 2. 1.
Quid Herodes?
Gen. 49. 10.
Quibus veritas ſcandalum eſt?
Magi gentium perſonam gerunt.
Judæorum vocatio ad reſipiſcentiam
Matt. 9. 13.
Luc. 23. 34.

In Epiph. Serm. V. ſed peccatores vocat; nec impietatem tuam repellit, qui pro te cùm crucifixus eſſet, oravit. Immitem crudelium Patrum tuorum ſolve ſententiam, neque te eorum maledicto patiaris obſtringi, qui clamantes de Chriſto, Matth. 27. 25. *Sanguis ejus ſuper nos & ſuper filios noſtros*; facinus in te ſui criminis transfuderunt. Redite ad miſericordem, utimini clementia remittentis. Sævitia enim veſtræ iniquitatis converſa eſt in cauſſam ſalutis. Vivit, quem perire voluiſtis. Confitemini negatum, adorate venditum: ut vobis bonitas illius proſit, cui veſtra malignitas nocere non potuit.

Cap. III. Matt. 5. 44. Quod ergo ad veram, Dilectiſſimi, pertinet charitatem, quam etiam inimicis noſtris a al. Orationc. 2. Cor. ex Dominica eruditione [a] debemus, & optandum nobis eſt, & ſtudendum: ut & hic populus, qui ab illa ſpiritali patrum nobilitate defecit, ramis ſuæ arboris inſeratur. Cur gentium miſeretus ſit Deus? Multùm enim nos Deo benevolentia iſta commendat: quia ideò delictum illorum nobis miſericordiæ locum fecit, ut eos ad æmulationem ſalutis recipiendæ fides noſtra revocaret. Nam vitam piorum non ſolùm ſibi, ſed etiam aliis eſſe utilem decet: ut quod apud eos agi non poteſt verbis, obti-Operum commendatio. neatur exemplis. Conſiderantes itaque, Dilectiſſimi, ineffabilem erga nos divinorum munerum largitatem, cooperatores ſimus gratiæ Dei operantis in nobis. Non enim dormientibus provenit regnum cœlorum, nec ocio deſidiáque torpentibus beatitudo æternitatis ingeritur: ſed Rom. 8. 17. 2. Tim. 2. 12. quia, ſicut Apoſtolus ait, *ſi compatimur, & conglorificabimur*, illa nobis currenda eſt via, Joan. 14. 6. quam ipſe Dominus ſe eſſe teſtatus eſt: qui nobis nullis operum meritis ſuffragantibus, Humilibus & obedientibus nihil difficile. & ſacramento conſuluit, & exemplo: ut in adoptionem vocatos per illud proveheret ad ſalutem, per hoc imbueret ad laborem. Hic autem labor, Dilectiſſimi, piis filiis & bonis ſervis non ſolum nec aſper, nec onerosus, ſed etiam ſuavis & lenis eſt, dicente Matth. 11. 28. Domino: *Venite ad me omnes, qui laboratis & onerati eſtis, & ego reficiam vos. Tollite jugum meum ſuper vos, & diſcite à me, quia mitis ſum & humilis corde, & invenietis requiem animabus veſtris. Jugum enim meum ſuave eſt, & onus meum leve.* Nihil ergo, Dilectiſſimi, arduum eſt humilibus, nihil aſperum mitibus, & facilè omnia præcepta veniunt in effectum, quando & gratia prætendit auxilium, & obedientia mollit imperium. Intonante enim quotidie auribus noſtris eloquio Dei, omnis homo, quid divinæ juſtitiæ pla-2. Cor. 5. 10. cear, ſcire convincitur. Sed quia judicium illud, quo *unuſquiſque recipiet, prout geſſit, ſive bonum, ſive malum*, judicaturi patientiâ & bonitate differtur: impunitatem ſibi iniquitatis infidelium corda promittunt, & putant humanorum actuum qualitates ad divinæ providentiæ non pertinere cenſuram, quaſi non evidentiſſimis plerumque ſuppliciis male geſta plectantur, aut non ſæpè cœleſtium comminationum terror oſtendatur: quibus In Epiph. Serm. V. utique & fides monetur, & infidelitas increpatur.

Cap. IV. Inter hæc autem permanet ſuper omnes benignitas Dei, & nulli miſericordiam ſuam denegat, cùm indiſcretè univerſis bona multa largiatur, eóſque quos meritò ſubderet pœnis, mavult invitare beneficiis. Dilatio enim vindictæ, dat locum pœnitentiæ. Ibi ultio, ubi nulla converſio. Nec tamen dici poteſt nulla ibi eſſe ultio, ubi nulla converſio eſt: quia mens dura & ingrata jam ſibi ipſa ſupplicium eſt, & in conſcientia ſua patitur quicquid Dei bonitate differtur. Non ita igitur delinquentes peccata delectent, ut illos in ſuis actibus vitæ hujus finis inveniat: Quoniam in inferno nulla eſt correctio, nec datur remedium ſatiſfactionis, ubi jam non ſupereſt actio voluntatis, dicente Propheta David: *Quoniam* Pſ. 6. 6. *non eſt in morte, qui memor ſit tui; in inferno autem quis confitebitur tibi?* Fugiantur noxiæ voluptates [a], inimica gaudia, & deſideria a Al. voluntates ita Gaudiis vall. jamjamque peritura. Quis fructus eſt, quæve utilitas, ea indeſinenter cupere, quæ etiamſi non deſerant, deſerenda ſunt? Amor rerum deficientium ad incorruptibilia transferatur, & ad ſublimia vocatus animus cœleſtibus delectetur. Confirmate amicitias cum ſanctis Angelis; intrate in civitatem Dei, cujus nobis ſpondetur habitatio, & Patriarchis, Prophetis, Apoſtolis, Martyribúſque ſociamini. Unde illi gaudent, inde Sanctorum ambienda ſuffragia. gaudete. Horum divitias concupiſcite, & per bonam æmulationem ipſorum ambite ſuffragia. Cum quibus enim nobis fuerit conſortium devotionis, erit & communio dignitatis. Dum itaque tempus vobis ad mandata Dei exſequenda conceditur, *glorificate* 1. Cor. 6. 20. *Deum in corpore veſtro: & lucete*, Dilectiſſimi, *ſicut luminaria in hoc mundo*. Sint lucer- Philip. 2. 15. Luc. 12. 35. næ mentium veſtrarum ſemper ardentes, & nihil reſideat veſtris in cordibus tenebroſum: quoniam, ſicut ait Apoſtolus, *Fuiſtis aliquando tenebræ, nunc autem lux in Domino, ut filii* Ephes. 5. 8. *lucis ambulate*: impleanturque in vobis quæ in trium Magorum imagine præceſſerunt. *Et ſic luceat lumen veſtrum coram hominibus,* Matt. 5. 16. *ut videntes opera veſtra bona, magnificent Patrem veſtrum qui in cœlis eſt.* Sicut enim magnum peccatum eſt, cùm inter gentes propter malos Chriſtianos nomen Domini blaſphematur; ita magnum pietatis eſt meritum, cùm eidem in ſancta ſervorum ſuorum converſatione benedicitur: cui eſt honor & gloria in ſecula ſeculorum, Amen.

SERMO XXXV.

IN EPIPHANIÆ SOLENNITATE VI.

SYNOPSIS.

I. *Myſteria ſemper honoranda; quæ & virtute remanent, & adhuc in Eccleſia adimplentur. Gratia intùs operatur, quod exteriùs ſtella ſignificat. Quomodo munera eadem offeruntur à fidelibus.*

II. *Adhuc diabolus Herodis perſonam gerit, in Judæis invidiam, in hæreticis fallaciam, in Paganis ſævitiam exercens. Sed & Chriſtus per charitatem triumphat in ſuis membris.*

III. *Perſecutionibus crevit Eccleſia. Gloria principum Chriſto ſervire. Timenda in pace Eccleſiæ cupiditatum perſecutio, quibus dæmon colitur, non minùs quàm ſacrificiis.*

IV. *Pœnitendum, dum pœnitentiæ locus eſt: nec difficultati cedendum, ſed orandus Deus qui dat ut petatur, ut det quod petitur, & mala conſuetudinis vincula abrumpat.*

Cap. I. Dies, Dilectiſſimi, quo primum gentibus Salvator mundi Chriſtus apparuit, ſacro nobis honore vencrandus eſt; & illa hodie cotdibus noſtris concipienda ſunt gaudia, quæ in trium Magorum fuere pectoribus; quando regem cœli & tertæ ſigno & ductu novi ſideris incitati, quem crediderant promiſſum, adoravere conſpicuum. Neque enim ita ille emenſus eſt dies, ut virtus opetis, quæ tunc eſt revelata, tranſierit, nihilque ad nos niſi rei geſtæ fama pervenerit, quam fides ſuſciperet, & memoria celebraret: cùm multiplicato munere Dei, etiam quotidie noſtra experiantur tempora, quicquid illa babuêre primordia. Quamvis ergo narratio Evangelicæ lectionis illos propriè recenſeat dies, in quibus tres viri, quos nec prophetica prædicatio docuerat, nec teſtificatio legis inſtruxerat, ad cognoſcendum Deum à remotiſſima Orientis parte venerunt, hoc idem tamen & manifeſtiùs nunc & copioſiùs fieri in omnium vocatorum illuminatione perſpicimus; quoniam impletur Propbetia Iſaïæ dicentis. *Revelavit Dominus brachium ſanctum ſuum in conſpectu omnium gentium, & viderunt omnes gentes terræ ſalutem, quæ à Domino Deo noſtro eſt.* Et iterùm, *Et quibus non eſt annunciatum de eo, videbunt: & qui non audierunt, intelligent.* Undè cùm cernimus homines mundanæ ſapientiæ deditos, & à Jesu Christi confeſſione longinquos, de profundo erroris ſui educi, & ad agnitionem veri luminis advocari, divinæ procul dubio gratiæ ſplendor operatur; & quicquid in cordibus tenebroſis novæ lucis apparet, de ejuſdem ſtellæ radiis micat: ut mentes quas ſuo fulgore contigerit, & miraculo moveat, & ad Deum adorandum præeundo perducat. Si autem ſollicito intellectu velimus aſpicere, quomodo etiam triplex illa ſpecies munerum ab omnibus, qui ad Chriſtum greſſu fidei veniunt, offeratur, nónne in cordibus rectè credentium eadem celebratur oblatio? Aurum etenim de theſauro animi ſui promit, qui Chriſtum regem univerſitatis agnoſcit: myrrham offert, qui unigenitum Dei credit veram ſibi hominis univiſſe naturam: & quodam eum thure veneratur, qui in nullo ipſum Paternæ majeſtati imparem confitetur.

Tres magi. — *Myſterii tranſeunte actione, virtus remanet.* — *Tres Magi unde venerunt.* — *Iſai. 52. 10.* — *Ibid. 15.* — *Gratia Magis data.* — *Chriſto quis offerat Aurum, Myrrham, & Thus.*

Cap. II. His comparationibus, Dilectiſſimi, prudenter inſpectis, invenimus etiam Herodis non deeſſe perſonam, cujus ipſe diabolus, ſicut tunc fuit occultus incentor, ita nunc quoque indefeſſus eſt imitator. Cruciatur enim vocatione gentium, & quotidiana poteſtatis ſuæ deſtructione torquetur, dolens ubique ſe deſeri, & verum regem in locis omnibus adorari. Parat fraudes, fingit diſſentiones, erumpit in cædes, & ut reliquiis eorum, quos adhuc fallit, utatur, invidià uritur in Judæis, ſimulatione inſidiatur in hæreticis, ſævitià accenditur in paganis. Videt enim inſuperabilem eſſe potentiam regis æterni, cujus mors ipſius vim mortis extinxerit, & ideo totam nocendi artem in eos qui vero regi famulantur, armavit: alios per inflationem [a] ſcientiæ legalis obdurans, alios verò in furorem perſecutionis inſtigans, alios per falſæ fidei commenta depravans. Sed hanc Herodis iſtius rabiem ille vincit & deſtruit, qui etiam parvulos martyrii glorià [b] coronavit: & fidelibus ſuis tam invictam indidit charitatem, ut Apoſtoli verbis audeant dicere: *Quis nos ſeparabit à charitate Chriſti? tribulatio? an anguſtia? an perſecutio? an fames? an nuditas? an periculum? an gladius? ſicut ſcriptum eſt: Quia propter te mortificamur tota die, æſtimati ſumus, ſicut oves occiſionis. Sed in his omnibus ſuperamus propter eum, qui dilexit nos.*

Herodis & diaboli ſimilis inſidiandi furor, Organa Satanæ. — *a al. inflammationem. MSS. Vid. & Carb.* — *b Al. palma.* — *Rom. 8. 35.* — *Pſ. 43. 22.*

Cap. III. Hanc fortitudinem, Dilectiſſimi, non illis tantùm temporibus neceſſariam fuiſſe credimus, quibus reges mundi, & omnes ſeculi poteſtates cruenta impietate in Dei populum ſæviebant, cum ad maximam pertinere gloriam ſuam ducerent, ſi de terris nomen Chriſtianum auferrent; neſcientes Eccleſiam Dei per furorem ſuæ crudelitatis augeri: quoniam in ſuppliciis & mortibus beatorum Martyrum, qui putabantur minui numero, multiplicabantur exemplo. Denique tantùm contulit fidei noſtræ impugnatio perſequentium, ut nihil magis regium ornet principatum, quàm quod Domini mundi membra ſunt Chriſti: nec tam gloriantur quod in Imperio geniti, quàm gaudent quòd in Baptiſmate ſunt renati. Sed quia tempeſtas priorum turbinum conquievit, & dudum ceſſantibus præliis quædam videtur arridere tranquillitas, vigilanter cavenda ſunt illa diſcrimina, quæ de otio ipſius pacis oriuntur.

Vera principum dignitas. — *Otii & tranquillitatis pericula.*

In Epiph. ſer. Sen. VI.

Adverſarius enim, qui in apertis ineſficax perſecutionibus fuit, tecta nocendi arte deſævit: ut quos non perculit ictu[a] afflictionis, lapſu dejiciat voluptatis. Videns itaque ſibi reſiſtere Principum fidem, & unius Deitatis inſeparabilem Trinitatem non ſegniùs in palatiis, quàm in Eccleſiis adorari, interdictam dolet ſanguinis Chriſtiani effuſionem; & quorum obtinere non poteſt mortes, impetit mores. Terrores proſcriptionum in avaritiæ mutat incendium, & quos damnis non fregit, cupiditate corrumpit. Malignitas enim longo uſu propriæ imbuta nequltiæ, non depoſuit odium, ſed vertit ingenium, quò ſibi mentes fidelium blandiùs ſubdat. Inflammat enim concupiſcentiis, quos non poteſt vexare tormentis; ſerit diſcordias, accendit iras, incitat linguas, & ne ab illicitis dolis cautiora corda ſe revocent, conſummandorum ſcelerum ingerit facuitates: quia illi totius fraudis hic fructus eſt, ut qui immolatione pecudum & thuris incenſione non colitur, quibuſlibet ei criminibus ſerviatur.

a Al. impetu.
Perſecutio nova dæmonis in Chriſtianos.

Cap. IV.
Fruſtra de fidei libertate gloriatur qui ſervit cupiditati.
Ad Tit. 1. 16.

Habet igitur, Dilectiſſimi, pax noſtra pericula ſua: & fruſtra de fidei libertate ſecuri ſunt, qui vitiorum deſideriis non reſiſtunt: Cor hominum de operum oſtenditur qualitate, & formas mentium ſpecies detegit actionum. Nam ſunt quidam, ſicut ait Apoſtolus, *qui Deum profitentur ſe ſcire, factis autem negant*. Verè enim reatus negationis incurritur, quando bonum, quod in ſono vocis auditur, in conſcientia non habetur. Fragilitas enim humanæ conditionis facilè in delicta prolabitur: & quia nullum ſine delectatione peccatum eſt, citò acquieſcitur deceptoriæ voluptati. Sed à carnalibus deſideriis recurratur ad ſpiritale præſidium; & mens habens notitiam Dei ſui, à conſiliis ſe malè ſuadentis hoſtis avertat. Profit illi patientia Dei, nec ideò delinquendi pertinacia nutriatur, quia vindicta differtur. Non ſit peccator de impunitate ſecurus: quia ſi tempus pœnitentiæ amiſerit, locum indulgentiæ non habebit, dicente Propheta: *Quia non eſt in morte, qui memor ſit tui: in inferno autem quis confitebitur tibi?* Qui autem ſibi correctionis reparationem experitur eſſe difficilem, confugiat ad auxiliantis Dei clementiam, & vincula malæ conſuetudinis ab illo poſcat abrumpi, *Qui allevat omnes qui corruunt, & erigit omnes eliſos.* Non erit vacua confitentis oratio, quoniam miſericors Deus *voluntatem timentium ſe faciet*: & dabit quod petitur, qui dedit unde peteretur. Per Dominum noſtrum Jesum Christum, viventem & regnantem in ſecula ſeculorum, Amen.

Omne peccatum delectat.
Pſal. 6. 6.
Pſ. 145. 8.
Dat Deus quod petitur, cum dedit ut peteretur.

In Epiph. Serm. VII.

SERMO XXXVI.

IN EPIPHANIÆ SOLENNITATE. VII.

SYNOPSIS.

I. *Opere imitari neceſſe eſt, quod fide creditur. Myſteria Chriſti & ſacramenta ſunt & exempla.*

II. *Infantia Chriſti, quæ lex eſt vivendi, nihil niſi crucem & humilitatem prædicat.*

III. *Tota Chriſti fortitudo, humilitas: quæ tota ſapientia Chriſtianæ diſciplina, & cujus infantia eſt magiſtra.*

IV. *In quo ſita ſit infantia Chriſtiana, ad quam nos Chriſti infantia invitat.*

Cap. I.

MEmoria rerum ab humani generis Salvatore geſtarum, magnam nobis, Dilectiſſimi, confert utilitatem, ſi quæ veneramur credita, ſuſcipiamus imitanda. In diſpenſationibus enim ſacramentorum Chriſti, & virtutes ſunt gratiæ, & incitamenta doctrinæ: ut quem confitemur fidei ſpiritu, operum quoque ſequamur exemplo. Nam etiam ipſa primordia, quæ Dei filius per matrem Virginem naſcendo ſuſcepit; ad provectum nos pietatis inſtituunt. Simul enim apparet cordibus rectis in una eadémque perſona, & humana humilitas, & divina majeſtas. Quem cunæ teſtantur infantem, cœlum & cœleſtia ſuum loquuntur autorem. Puer corporis parvi, Dominus & Rector eſt mundi; & genitricis gremio continetur, qui nullo fine concluditur. Sed in his noſtrorum vulnerum eſt curatio, & noſtræ dejectionis erectio: quia niſi in unum tanta diverſitas conveniret, reconciliari Deo humana natura non poſſet.

Fides operibus declaranda.
Incarnationis neceſſitas.

Cap. II.
Vita Chriſti, lex vivendi.
Tres Magi.

Legem ergo vivendi remedia nobis noſtra ſanxerunt: & indè data eſt moribus forma, undè mortuis eſt impenſa medicina. Nec immeritò, cùm tres Magos ad adorandum Jesum novi ſideris claritas deduxiſſet, non eum imperantem dæmonibus, non mortuos ſuſcitantem, non cæcis viſum, aut claudis greſſum, aut mutis eloquium reformantem, vel in aliqua divinarum virtutum actione viderunt; ſed puerum ſilentem, quietum, & ſub matris ſolicitudine conſtitutum: in quo nullum quidem apparet de poteſtate ſignum, ſed magnum præbetur de humilitate miraculum. Ipſa itaque ſpecies ſacræ infantiæ cui ſe Deus Dei filius aptarat, prædicationem auribus intimandam, oculis ingerebat: ut quod adhuc vocis non proferebat ſonus, viſionis jam doceret effectus. Tota enim victoria Salvatoris, quæ & diabolum ſuperavit & mundum, humilitate eſt concepta, humilitate eſt confecta. Diſpoſitos dies ſub perſecutione inchoavit, & ſub perſecu-

Tota Chriſti vita, crux & humilitas.

In Epiph. Serm. VII.

tione finivit: nec puero tolerantia paſſionis, nec paſſuro defuit manſuetudo puerilis: quia unigenitus Dei ſub una majeſtatis ſuæ inclinatione ſuſcepit, ut & homo vellet naſci, & ab hominibus poſſet occidi.

Cap. III. Humilitas Chriſti victrix & magiſtra.

Si igitur omnipotens Deus cauſſam noſtram nimis malam humilitatis privilegio bonam fecit, & ideò deſtruxit mortem & mortis autorem: quia omnia, quæ perſecutores intulere, non renuit, ſed obediens Patri crudelitates ſævientium mitiſſima lenitate toleravit; quantùm nos humiles, quantùm oportet eſſe patientes; qui ſi quid laboris incidimus, nunquam niſi noſtro merito ſuſtinemus? Prov. 20. 9. *Quis enim gloriabitur caſtum ſe habere cor, aut mundum ſe eſſe à peccato?* & dicente 1. Joan. 1. 8. beato Joanne: *Si dixerimus, quia peccatum non habemus, noſipſos ſeducimus, & veritas in nobis non eſt:* quis invenietur ita immunis à culpa, ut in eo non habeat vel juſtitia quod arguat, vel miſericordia quod remittat. In Humilitate tota Chriſti vita & doctrina. Undè tota, Dilectiſſimi, Chriſtianæ ſapientiæ diſciplina, non in abundantia verbi, non in aſtutia diſputandi, neque in appetitu laudis & gloriæ, ſed in vera & voluntaria humilitate conſiſtit, quam Dominus Jesus-Christus ab utero matris uſque ad ſupplicium crucis, pro omni fortitudine & elegit & docuit. Nam cùm diſcipuli ejus intra ſe, ut ait Evangeliſta, diſquirerent, Luc. 22. 23. Matt. 18. 1. *quis eorum major eſſet in regno cælorum: vocavit parvulum, & ſtatuit eum in medio eorum, & dixit: Amen dico vobis, niſi converſi fueritis, & efficiamini ſicut parvuli, non intrabitis in regnum cælorum. Quicunque ergò humiliaverit ſe ſicut puer iſte, hic major erit in regno cælorum.* Infantia quam ſit Chriſto grata. Amat Chriſtus infantiam, quam primùm & animo ſuſcepit & corpore. Amat Chriſtus infantiam, humilitatis magiſtram, innocentiæ regulam, manſuetudinis formam. Amat Chriſtus infantiam, ad quam [a] majorum dirigit mores, ad quam ſenum reducit ætates; & eos ad ſuum inclinat exemplum, quos ad regnum ſublimat æternum.

[a] quæ. Edit. & Gaudav. mſ.

Cap. IV.

Ut autem plenè valeamus agnoſcere, quomodo apprehendi poſſit tàm mira converſio [b], & in puerilem gradum, qua nobis mutatione [c] redeundum ſit; doceat nos beatus Paulus, & dicat: 1. Cor. 14. 20. *Nolite pueri effici ſenſibus, ſed malitiâ parvuli eſtote.* Non ergò ad ludicra [d] infantiæ & imperfecta nobis primordia revertendum eſt, ſed aliquid quod etiam graves annos deceat, indè ſumendum eſt. Pueri ut effici debemus. Velox commotionum tranſitus, citus ad pacem recurſus. Nulla ſit memoria offenſionis, nulla cupiditas dignitatis. Amor ſociæ dilectionis, æqualitas naturalis. Magnum enim bonum eſt, nocere non noſſe, & ad maligna non ſapere: quia inferre ac referre injuriam, mundi hujus prudentia eſt; nemini autem malum pro malo reddere, Chriſtianæ eſt æquanimitas infantiæ. Ad hanc vos, Dilectiſſimi, ſimilitudinem parvulorum myſterium hodiernæ feſtivitatis invitat: & hanc vobis humilitatis formam adoratus à Magis Puer Salvator inſinuat: qui ut imitatoribus ſuis quid gloriæ pararet, oſtenderet, ortus ſui tempore editos martyrio conſecravit: ut in Bethleem, ubi Chriſtus natus eſt, geniti, per communionem ætatis conſortes fierent paſſionis. Ametur igitur humilitas, & omnis à fidelibus vitetur elatio. Alter alterum ſibi præferat, & nemo quod ſuum eſt, quærat, ſed quod alterius: ut cùm in omnibus abundaverit affectus benevolentiæ, in nullo virus inveniatur invidiæ: quoniam Luc. 14. 11. *qui ſe exaltat humiliabitur; & qui ſe humiliat exaltabitur:* eodem ipſo teſtante Domino noſtro Jesu Christo: Qui cum Patre & Spiritu ſancto vivit & regnat Deus in ſecula ſeculorum, Amen.

[b] edit. confeſſio
[c] al. imitatione.
[d] edit. lubrica & Gaudav.

In Epiph. Serm. VIII.

SERMO XXXVII.

IN EPIPHANIÆ SOLENNITATE. VIII.

SYNOPSIS.

I. *Stella gratiam, Magi omnes gentes, Herodes paganos, infantes occiſi Martyres figurant. Omnium eſt temporum præſens feſtivitas.*

II. *Sola fides luce attingi poſſe Chriſti Dei hominiſque myſterium, reparando homini neceſſarium.*

III. *Chriſti gratia, ſine qua nihil poſſumus, & voluntatis initium, & ipſum operis effectum operatur; o qua ne deſerantur, etiam ſanctis cauſſa eſt tremendi atque metuendi. Quibus ſignis quiſque experiri poteſt, an in ipſo Deus habitet?*

IV. *Ex charitate imprimis habitatorem cordis Deum cognovimus. Charitati uni laborandum.*

Cap. I. CAuſſam, dilectiſſimi, & rationem ſolennitatis hodiernæ ſæpè vobis & Evangelica narratio, & obſervantiæ conſuetudo patefecit: nec neceſſe eſt ita nunc, quæ inter Salvatoris noſtri humana primordia ſunt geſta, replicari, ut de ſplendore novi ſideris, de Magis Magorúmque muneribus, de ſævitia Herodis, & de interfectione infantium diſſeramus: cùm, ſicut noſtis, & in ſtellæ fulgore Dei gratia, & in tribus viris vocatio gentium, & in rege impio crudelitas paganorum, & in occiſione infantium cunctorum Martyrum forma præceſſerit. Quid ſtella, Magi, Herodes & trucidati infantes figurent. Sed quia in ſacratiſſimo die reddendum expectationi veſtræ eſt ſacerdotalis ſermonis officium, nitamur, ut poſſumus adjuvante Spiritu Dei, eò per intelligentiæ ſemitas pervenire, ut cognoſcamus ſacramentum præſentis feſti ad omnium fidelium tempora pertinere; nec ullo modo habeatur inſolitum, quod in diſpenſationum ordine adoratur antiquum. Myſteria omnium ſunt ætatum.

Cap. II. Quamvis ergo omnis anima Chriſtiana

In Epiſt. Serm. VIII. nihil indignum debeat a de Filii Dei majeſtate ſentire, & tranſcenſis incipientis fidei rudimentis oportet unumquemque ad ſublimiora proficere; neceſſe eſt tamen infirmitatem mentis humanæ, dùm verum hominem accipit Chriſtum, de ipſa naturæ noſtræ communione trepidare, & per initia vel incrementa corporea ad agnitionem unius cum Patre Deitatis difficulter accedere. Sed ubi inter caligantes cogitationes radius ſupernæ lucis refulſerit, cunctantes fidei moras ſplendor veritatis abrumpat: ut cor liberum, & à viſibilibus abſolutum, lumen intelligentiæ tanquam ducem ſtellam ſequatur; quia ſicut Apoſtolus ait: *Dominus* Jesus-Christus *in gloria eſt Dei Patris:* quem ut venerabatur in cunis humiliter jacentem, ipſum ſine differentia[b] adoret cum Patre regnantem. Hæc autem manifeſtatio, Dilectiſſimi, quæ hæſitantium nebulas diſſolvit animarum, & ita facit innoteſcere Dei Filium, ut de hoc, quod idem eſt etiam hominis filius, nihil patiantur obſtaculi, ad præſentis feſti pertinet dignitatem: & vera eſt infantia Salvatoris, declaratio Deitatis, quando carnis ſenſus ab humanis ad divina transfertur; ut quos deprimunt experimenta infirmitatum, erigant ſigna virtutum: quia tali auxilio & natura noſtra indigebat & cauſſa, ut reparare humanum genus, nec ſine majeſtate poſſet humilitas, nec ſine humilitate majeſtas.

a edit. habeat.

Philip. 2. 11.

b al. diſſidentia.

Cap. III. Matth. 5. 16. Jam verò cùm in ſingulorum fidelium profectibus divinorum elucet cuſtodia mandatorum, impleturque quod dictum eſt: *Sic luceat lumen veſtrum*[c] *coram hominibus, ut videant opera veſtra bona, & magnificent Patrem veſtrum qui in cælis eſt:* quis illic non præſentem intelligat Deitatem[d], ubi veram videt apparere virtutem? quæ utique ſine Deo nulla eſt, nec proprietatem obtinet Deitatis[e], niſi ſpiritu ſui vegetetur autoris. Dicente enim Diſcipulis ſuis Domino: *Sine me nihil poteſtis facere*, dubium non eſt, hominem bona agentem à Deo habere & effectum operis & initium voluntatis. Undè & Apoſtolus copioſiſſimus fidelium cohortator; *Cum timore*, inquit, *& tremore veſtram ſalutem operamini: Deus eſt enim, qui operatur in vobis & velle & operari pro bona voluntate.* Et hæc ſanctis cauſſa eſt tremendi atque metuendi, ne ipſis operibus pietatis elati, deſerantur ope gratiæ, & remaneant in infirmitate naturæ. Qui autem experiri cupit an in ipſo Deus habitet, de quo dicitur: *Mirabilis Deus in ſanctis ſuis:* ſincero examine cordis ſui interiora diſcutiat, & ſagaciter quærat, qua humilitate reſiſtat ſuperbiæ, quâ benevolentiâ obluctetur invidiæ, quàm non capiatur adulantium linguis, quámque bonis delectetur alienis: an pro malo non cupiat malum reddere, malitque inultas oblivisci injurias, quàm imaginem & ſimilitudinem ſui conditoris amittere, qui omnes ad cognitionem ſui generalibus incitans donis, pluit ſuper juſtos & injuſtos & ſolem ſuum oriri facit ſuper bonos, malos.

c al. lux veſtra.

d ed. majeſtatem.

e ed. dignitatis.

Joan. 15. 5.

Gratiæ ipſum operis effectum operantis neceſſitas.

Philipp. 2. 12.

Operum bonorum Deus autor.

In hac vita nemo ſecurus.

Pſ. 67. 36.

Signa habitationis Dei in nobis.

Matt. 5. 45.

Cap. IV. Ac ne in multis laboret ſolitæ diſcretionis inſpectio, ipſam matrem virtutum omnium charitatem in ſecretis ſuæ mentis inquirat: & ſi eam dilectioni Dei & proximi toto corde intentam repererit, ita ut etiam inimicis ſuis eadem velit tribui, quæ ſibi optat impendi, quiſquis hujuſmodi eſt, Deum & rectorem & habitatorem ſui eſſe non dubitet: quem tantò magnificentiùs recipit, quantò magis non in ſe, ſed in Domino gloriatur; quoniam quibus dicitur: *Regnum Dei intra vos eſt:* nonniſi illius aguntur ſpiritu[1], cujus reguntur imperio. Scientes igitur, Dilectiſſimi, quoniam *charitas Deus eſt, qui operatur omnia in omnibus*, ſectamini charitatem, ita ut in unum caſtæ dilectionis affectum univerſorum fidelium corda concurrant. Tranſeant à nobis humana, ne nos occupent[2]: conſtanti deſiderio ad ea quæ ſunt ſemper manſura tendamus. Sacramentum enim præſentis feſti oportet in nobis eſſe perpetuum: quod utique ſine fine celebrabitur, ſi in omnibus actibus noſtris Dominus Jesus Christus appareat: Qui cum Patre & Spiritu ſancto vivit & regnat, in ſecula ſeculorum, Amen.

Charitas omnium virtutum mater.

1. Cor. 1. 31.

Luc. 17. 21.

1. Joan. 4. 16.

1. Cor. 12. 6.

1. *Nonniſi illius aguntur ſpiritu*) Ita Cod. Corb. MS. poſtea aliter Vict. *hi nimirùm illius aguntur ſpiritu* 1. edit. vulg. *nihil non illius agunt ſpiritu.*

2. *Tranſeant à nobis humana, ne nos occupent.*) Ita Cod. Corb. ſed in vulg. edit. & in Gandav. *Tranſeuntia nos & vana* (al. *ima*) *non occupent.*

SERMO XXXVIII.

DE QUADRAGESIMA. I.

SYNOPSIS.

I. *Hebræorum exemplo eſſe jejunandum, ut à corporeis etiam hoſtibus eruamur.*
II. *Quadrageſimæ præſertim tempore parari inſidias à dæmone.*
III. *Cur Chriſtus tentari voluerit, & quantæ ſint hominis pugnæ in hac vita.*
IV. *Quanta invidia dæmonis: Quæ Chriſtianorum arma?*
V. *Quæ potiſſimùm virtutes jejunium comitari debeant?*
VI. *In miſericordiæ maximè operibus verum jejunium eſſe.*

Cap. I. Hebræorum quondam populus & omnes iſraëliticæ tribus, cùm propter peccatorum ſuorum offenſiones gravi Philiſtinorum dominatione premerentur, ut ſuperare hoſtes ſuos poſſent, ſicut ſacra manifeſtat hiſtoria, vires animi & corporis indicto ſibi reparavêre jejunio. Intellexerant enim duram & miſeram illam ſubjectionem neglectu ſe mandatorum Dei & morum corruptione meruiſſe, fruſtráque ſe armis certare, niſi priùs vitiis repugnaſſent. Abſtinentes ergò à cibo & potu ſeveræ ſibi caſtigationis ad-

Fruſtrà armis certat, qui vitiis non repugnat.

In Quadrages. Serm. I.

hibuere cenſuram: & ut hoſtes ſuos vincerent, gulæ illecebram in ſeipſis ante vicerunt. Factúmque eſt hoc modo, ut ſævi adverſarii & graves Domini eſurientibus cederent, quos ſibi ſaturos ſubjugarant. Et nos itaque, Dilectiſſimi, inter multas adverſitates & prælia conſtituti, ſi ſimilibus remediis uti cupimus, ſimili obſervatione curemur. Eadem enim propemodùm cauſſa noſtra eſt, quæ illorum fuit: quoniam ſicut illi à carnalibus adverſariis, ità & nos à ſpiritalibus maximè impugnamur inimicis. Qui ſi donatâ nobis per Dei gratiam morum correctione vincantur, etiam corporeorum nobis hoſtium fortitudo ſuccumbet; & emendatione noſtra infirmabuntur, quos graves nobis, non ipſorum merita, ſed noſtra delicta fecerunt.

Correctio morum donum Dei.

Cap. II. Per obſervantiam mandatorũ quærendum auxilium Dei.

Quapropter, Dilectiſſimi, ut omnes hoſtes noſtros ſuperare valeamus, per obſervantiam cœleſtium mandatorum divinum quæramus auxilium, ſcientes non aliter nos prævalere poſſe adverſariis noſtris, niſi prævaluerimus & nobis. Sunt enim intra noſmetipſos multa certamina, & aliud caro adversùs ſpiritum, aliud adversùs carnem ſpiritus concupiſcit. In qua diſſentione ſi cupiditates corporeæ fuerint fortiores, turpiter animus amittet propriam dignitatem, & perniciosiſſimum erit eum ſervire, quem decuerat imperare. Si autem mens rectori ſuo ſubdita, & ſupernis muneribus delectata, terrenæ voluptatis incitamenta calcaverit, & in ſuo mortali corpore regnare peccatum non ſiverit, ordinatiſſimum tenebit ratio principatum, & munitiones ejus nulla ſpiritalium nequitiarum labefactabit illuſio: quia TUNC EST vera pax hominis & vera libertas, quando & caro animo judice regitur, & animus Deo præſide gubernatur. Hæc autem præparatio, dilectiſſimi, licet omni tempore ſalubriter aſſumatur, ut pervigiles hoſtes inceſſabili ſuperentur induſtria, nunc tamen ſolicitiùs expetenda eſt, & ſtudioſiùs ſtruenda, quando & ipſi ſubtiliſſimi adverſarii acriori inſidiantur aſtutia. Scientes enim adeſſe ſacratiſſimos Quadrageſimæ dies, in quorum obſervantia omnes præteritæ deſidiæ caſtigantur, omnes negligentiæ diluuntur, ad hoc utique totam vim ſuæ malignitatis intendunt, ut celebraturi ſanctum Paſcha Domini, in aliquo inveniantur immundi [1]; & undè nobis obtinenda erat propitiatio, indè contrahatur offenſio.

Galat. 5. 17.

Rom. 6. 12.

Vera hominis pax & libertas.

1.

Cap. III. Quadrageſimæ tempus.

Accedentes ergò, Dilectiſſimi, ad Quadrageſimæ initium, id eſt, ad diligentiorem Domini ſervitutem, quia quaſi ad quendam agonem ſancti operis introimus, ad pugnas tentationum animos præparemus; & intelligamus quantò ſtudioſiores pro noſtra ſalute fuerimus, tantò nos vehementiùs ab adverſariis impetendos. Sed fortior eſt, qui in nobis eſt, quàm qui adversùm nos eſt; & per ipſum validi ſumus, in cujus virtute confidimus: quia ob hoc Dominus ſe tentari à tentatore permiſit, ut cujus munimur auxilio, ejuſdem erudiremur exemplo. Vicit enim adverſarium, ut audiſtis, teſtimoniis legis, non poteſtate virtutis: ut hoc ipſo & hominem plus honoraret, & adverſarium plus puniret, cùm hoſtis generis humani non quaſi à Deo jam, ſed quaſi ab homine vinceretur [2]. Pugnavit ergò ille tunc, ut & nos poſteà pugnaremus: vicit ille, ut & nos ſimiliter vinceremus. NULLA SUNT enim, Dilectiſſimi, ſine tentationum experimentis opera virtutis, nulla ſine probationibus [3] fides, nullum ſine hoſte certamen, nulla ſine congreſſione victoria. Vita hæc noſtra in medio inſidiarum [a], in medio præliorum eſt. Si nolumus decipi, vigilandum eſt; ſi volumus ſuperare, pugnandum eſt. Et ideò ſapientiſſimus Salomon, *Fili*, inquit, *accedens ad ſervitutem Dei, præpara animam tuam ad tentationem.* Vir enim ſapientia Dei plenus, ſciens ſtudium religionis laborem habere certaminis, cùm prævideret pugnæ periculum, antè admonuit pugnaturum: ne fortè ſi ad ignorantem tentator accederet, imparatum citiùs vulneraret.

In Quadrages. Serm. I.

Tentari cur Chriſtus voluerit, & quomodo pugnavit & vicit.

2.

3.

a al. inſidiatorum.

Eccl. 2. 1.

Cap. IV.

Nos itaque, Dilectiſſimi, qui divinis inſtitutionibus eruditi [4], ad agonem præſentis certaminis ſcienter accedimus, audiamus dicentem Apoſtolum: *Non eſt nobis colluctatio adversùs carnem & ſanguinem, ſed adversùs principes & poteſtates, adversùs mundi rectores tenebrarum harum* [5], *contra ſpiritalia nequitiæ, in cœleſtibus*: & non ignoremus, quod hi hoſtes noſtri contra ſe geri omnia ſentiunt, quæcumque nos pro noſtra ſalute agere tentamus; & hoc ipſo, quòd boni aliquid appetimus, adverſarios provocamus. Hæc enim inter nos atque illos per diabolicæ invidiæ fomitem inveterata diſſenſio eſt, ut quia illi ab his bonis exciderunt, ad quæ nos Deo auxiliante provehimur, noſtris juſtificationibus torqueantur. Si ergò nos erigimur, illi corruunt: ſi nos convaleſcimus, illi infirmantur. Remedia noſtra plagæ ipſorum ſunt, quia curatione noſtrorum vulnerum vulnerantur. *State ergò*, Dilectiſſimi, ut Apoſtolus ait, *ſuccincti lumbos mentis veſtræ in veritate, & calceati pedes in præparatione Evangelii pacis, in omnibus ſumentes ſcutum*

4.

Epheſ. 6. 12.

5.

Inveterata inter nos & dæmones diſſenſio.

Epheſ. 6. 14.

1. *Inveniantur immundi.*) Ita MSS. Thuan. & Corb. meliùs quàm *inveniamur indigni*. quod legitur in vulg. edit. alludit enim autor noſter ad præceptum de munditia legali, quæ in veteri Teſtamento ad Paſcha celebrandum neceſſaria erat.

2. *Non quaſi à Deo jam, ſed quaſi ab homine vinceretur.*) Ita MS. Vict. Thua. Corb. antea ſic leg. *non ſolùm quaſi à Deo, ſed etiam quaſi ab homine impugnaretur atque vinceretur.*

3. *Sine probationibus.*) Ita Thuan. & Corb. aliàs *ſine perturbationibus*, quod manifeſtè mendoſum eſt, & bono ſenſu vacuum: ut illud e contrà Pauli doctrinæ & verbis conſentaneum.

4. *Divinis inſtitutionibus eruditi.*) MSS. Corb & Thua. *divinis eruditionibus inſtituti.*

5. *Adverſus mundi rectores tenebrarum harum.*) Iidem duo MSS. habent: *Adversùs mundi rectores, mundi hujus, tenebrarum harum.*

In Quadrag. Serm. I. a al. ignita. Corb. & Thu. MSS.

fidei, in quo poſſitis omnia tela maligni ignea [a] extinguere, & galeam ſalutis aſſumite, & gladium ſpiritus, quod eſt verbum Dei. Videte, Dilectiſſimi, quàm potentibus nos telis, quàm inſuperabilibus munimentis dux multis inſignis triumphis, & invictus Chriſtianæ militiæ magiſter armaverit. Succinxit lumbos baltheo caſtitatis; calceavit pedes vinculis pacis: quia & diſcinctus miles citò ab impudentiæ incentore vincitur, & non calceatus facilè à ſerpente mordetur. Scutum fidei ad protectionem totius corporis dedit, capiti galeam ſalutis impoſuit, dexteram gladio, id eſt, verbo veritatis inſtruxit: ut ſpiritalis præliator non ſolùm ſit tutus à vulnere, ſed & repugnantem valeat vulnerare.

Arma Chriſtianorum.

Cap. V. *Jejunandum quo modo ſit.*

His igitur, Dilectiſſimi, freti armis, impigrè atque intrepidè propoſitum nobis certamen ineamus: ut in iſto jejuniorum ſtadio, non eo tantùm ſimus fine contenti, ut ſolam ciborum abſtinentiam putemus eſſe ſectandam. Parum enim eſt, ſi carnis ſubſtantia tenuatur, & animæ fortitudo non alitur. Afflicto paululùm exteriore homine, reficiatur interior; & ſubtracta carni ſaturitate corporea, ſpiritalibus mens deliciis roboretur. Circumſpiciat ſe omnis anima Chriſtiana, & ſevero examine cordis ſui interna diſcutiat. Videat, ne quid ibi diſcordiæ inhæſerit, ne quid cupiditatis inſederit. Caſtitas incontinentiam procul pellat, tenebras ſimulationis [a] lux abigat veritatis. ([b] Quia *os, quod mentitur, animam mentientis interficit* [b].) Detumeſcat ſuperbia [1], reſipiſcat iracundia, comminuantur jacula noxarum, & obtrectatio linguæ frænetur. Ceſſent vindictæ, & oblivioni mandentur injuriæ. *Omnis* poſtremò *plantatio, quam non plantavit Pater cœleſtis, radicitùs auferatur*. Tunc enim in nobis benè virtutum ſemina nutriuntur, quando ab agro cordis noſtri germen omne externum evellitur. Si quis ergo in quempiam ita cupiditate ultionis exarſit, ut eum aut carceri traderet, aut vinculis illigaret, abſolutionem non ſolùm inſontis, ſed etiam ejus, qui pœna dignus videtur, acceleret: ut illâ Dominicæ Orationis regulâ fidenter utatur, dicens: *Dimitte nobis debita noſtra, ſicut & nos dimittimus debitoribus noſtris.* Quam partem petitionum ita Dominus ſpeciali inſinuatione commendat, ut totius orationis effectus in hac conditione conſiſtat: *Si enim*, inquit, *dimiſeritis hominibus peccata eorum, dimittet & Pater veſter vobis, qui in cœlis eſt. Si autem non dimiſeritis hominibus, nec Pater veſter dimittet vobis peccata veſtra.*

a ed. mendacii. Sap. 1. 11. b Hæc in MSS. Corb. & Thu. deſiderantur. Matt. 15. 13.

Non ſolus inſons dimittendus è carcere. Matt. 6. 12. In quo Dominicæ orationis effectus conſiſtat. Matt. 6. 14.

Cap. VI. Proindè, Dilectiſſimi, memores infirmitatis noſtræ, quia facilè in quælibet delicta prolabimur, hoc potentiſſimum remedium, & iſtam efficaciſſimam vulnerum noſtrorum curationem nullatenùs negligamus. Remittamus, ut remittatur nobis; demus veniam, quam rogamus; & non ſtudeamus vindicari, qui nobis precamur ignoſci. ([c] Pauperum gemitus ſurdo non tranſeamus auditu, & miſericordiam indigentibus prompta benignitate præſtemus: ut miſericordiam in judicio mereamur invenire. [c]) Ad quam perfectionem qui ſtudium ſuum gratiâ Dei adjutus intenderit, hic ſanctum jejunium fideliter peraget, hic à fermento malitiæ veteris alienus, in azymis ſinceritatis & veritatis ad beatum Paſcha perveniet, & per novitatem vitæ dignè lætabitur in ſacramento reformationis humanæ: Per Chriſtum Dominum noſtrum: qui cum Patre & Spiritu ſancto vivit & regnat in ſecula ſeculorum, Amen.

In Quadrag. Serm. II. *c Hæc parentheſi incluſa deſunt in MSS. Corb. & Thua.* Quodnam perfectum jejunium? 1. Cor. 5. 8.

1. *Detumeſcat ſuperbia*) Addunt vulg. ed. *humilitas aſſumatur*, quod quia MSS. deſiderant, & filum orationis abrumpit, expunximus.

SERMO XXXIX.

DE QUADRAGESIMA II.

SYNOPSIS.

I. *Semper in hac vita proficiendum eſſe.*

II. *In id maximè enitendum. Quadrageſima tempore, quo magis ſævit diabolus.*

III. *Cur Chriſtus eſuriens non mutavit lapides in panem?*

IV. *Non ſterilem eſſe debere Quadrageſimæ inediam.*

V. *Miſerationem & clementiam Principum imitandam eſſe Quadrageſimæ tempore.*

Cap. I.

Licet nobis, Dilectiſſimi, appropinquante feſtivitate Paſchali jejunium Quadrageſimale ipſe legitimi temporis recurſus indicat, cohortatio tamen etiam noſtri ſermonis adhibenda eſt, quæ auxiliante Domino, nec inutilis ſit pigris, nec oneroſa devotis. Nam cùm omnem obſervantiam noſtram ratio iſtorum dierum poſcat augeri, nemo eſt (ut confido) de vobis, qui ſe ad opus horum non gaudeat incitari. Natura enim noſtra, manente adhuc mortalitate, mutabilis, etiamſi ad ſummâ quæque virtutum ſtudia provehatur, ſemper tamen ſicut poteſt habere quo recidat, ita poteſt habere quo creſcat. Et hæc eſt perfectorum vera juſtitia, ut nunquam præſumant ſe eſſe perfectos, ne ab itineris nondùm finiti intentione ceſſantes, ibi incidant deficiendi periculum, ubi proficiendi depoſuerint appetitum. Quia ergo nemo noſtrûm, Dilectiſſimi, tàm perfectus & ſanctus eſt, ut perfectior ſanctiórque eſſe non poſſit, omnes ſimul ſine differentia graduum, ſine diſcretione meritorum, ab iis in quæ pervenimus, in ea quæ nondùm apprehendimus, pia aviditate curramus, & ad menſuram conſuetudinis noſtræ neceſſariis aliquid addamus augmentis. Parùm enim religioſus alio tempore demonſtratur, qui in his diebus non religioſior invenitur.

Vera perfectorum juſtitia.

In Quadrages. Serm. II. Cap. II.

1\. 2. Cor. 6. 2.

Undè opportunè auribus noſtris lectio Apoſtolicæ prædicationis inſonuit, dicens: *Ecce nunc tempus acceptum, ecce nunc dies ſalutis.* [1] Quid enim acceptiùs hoc tempore; quid ſalubriùs his diebus, in quibus vitiis bellum indicitur, & omnium virtutum profectus augetur? Semper quidem tibi, ô anima Chriſtiana, vigilandum contra ſalutis tuæ adverſarium fuit, ne ullus pateret locus tentatoris inſidiis: ſed modo tibi major cautio & ſolicitior aſſumenda [a] prudentia eſt, quando idem hoſtis tuus acriori ſævit invidia. Nunc enim in toto mundo poteſtas ei antiquæ dominationis aufertur, & innumera illi captivitatis vaſa rapiuntur. Renunciatur atrociſſimo prædoni à populis omnium nationum, omniúmque linguarum, & nullum jam genus hominum reperitur, quod non tyrannicis legibus reluctetur, dum per omnes fines terræ regeneranda in Chriſto multorum millium millia præparantur: & appropinquante novæ creaturæ ortu, ſpiritalis nequitia ab iis, quos poſſidebat, excluditur.

Eadè quæ nunc Lectio Apoſtoli tunc adhiberi ſolita.

a al. adhibenda.

Dæmonis calliditas.

Fremit ergo expoliati hoſtis impius furor, & novum quærit lucrum; quia jus perdidit antiquum. Captat indeſeſſus & pervigil, ſi quas reperiat oves à ſacris gregibus negligentiùs evagantes, quas per proclivia voluptatum & per devexa luxuriæ in diverſoria mortis inducat. Inflammat itaque iras, nutrit odia, acuit cupiditates, irridet continentiam, incitat gulam.

Cap. III.

Quem enim tentare non audeat, qui nec ab ipſo Domino noſtro Jesu Christo conatus ſuæ fraudis abſtinuit? Nam, ſicut evangelica patefacit hiſtoria, cùm Salvator noſter, qui erat verus Deus, ut verum ſe hominem etiam demonſtraret, & impias opiniones totius erroris excluderet, poſt quadraginta dierum noctiúmque jejunium, infirmitatis noſtræ in ſe recepiſſet eſuriem, gaviſus diabolus ſignum ſe in eo paſſibilis atque mortalis inveniſſe naturæ, ut exploraret potentiam, quam timebat, *Si filius Dei*, inquit, *es, dic ut lapides iſti panes fiant.* Poterat utique iſtud omnipotens; & facilè erat, ut ad creatoris imperium, in quam juberetur ſpeciem cujuſlibet generis creatura [a] tranſiret; ſicut, cùm voluit, in convivio nuptiarum aquam mutavit in vinum: ſed hoc magis ſaluiferis diſpoſitionibus [b] congruebat, ut ſuperbiſſimi hoſtis aſtutia, non potentiâ Deitatis, ſed humilitatis myſterio vinceretur. Denique fugato diabolo, & in omnibus artibus ſuis tentatore fruſtrato [c], acceſſerunt ad Dominum Angeli, & miniſtrabant ei: ut veri hominis & veri Dei, & apud doloſas interrogationes inviolata eſſet humanitas, & apud ſancta obſequia manifeſta divinitas. Confundantur itaque filii diaboli atque diſcipuli, qui repleti inſpiratione viperea, ſimplices quoſque decipiunt, negantes in Chriſto utramque veram eſſe naturam, dum aut Deitatem homine, aut hominem Deitate diſpoliant, cùm unius temporis gemino documento utraque falſitas ſit peremta: quia & per famem corporis perfecta humanitas, & per famulantes angelos demonſtrata eſt perfecta divinitas.

Matt. 4. 2.

a al. naturæ.

Joan. 2. 9.

b Edit. diſpenſationibus.

c al. Et omnibus artibus callidi tentatoris elisis.

Cap. IV.

Quia ergo, Dilectiſſimi, ſicut Redemtoris noſtri magiſterio edocti ſumus, *non in ſolo pane vivit homo, ſed in omni verbo Dei*; dignúmque eſt ut populus Chriſtianus in quantacunque abſtinentia conſtitutus, magis deſideret ſe Dei verbo, quàm cibo ſatiare corporeo: Promta devotione & alacri fide ſuſcipiamus ſolenne jejunium, non in ſterili inedia, quam plerumque & imbecillitas corporis & avaritiæ morbus indicit, ſed in larga benevolentia celebrandum: ut ſcilicet ſimus de illis, de quibus ipſa Veritas dicit: *Beati qui eſuriunt & ſitiunt juſtitiam; quoniam ipſi ſaturabuntur.* Deliciæ igitur noſtræ ſint opera pietatis, & illis cibis, qui nos ad æternitatem nutriunt, impleamur. Lætemur in refectionibus pauperum, quos impendia noſtra ſatiaverint. Jucundemur in veſtitu eorum, quorum nuditatem indumentis neceſſariis texerimus. Sentiant humanitatem noſtram ægritudines decumbentium, imbecillitates debilium, labores exulum, deſtitutio pupillorum, & deſolatarum mœſtitudo [a] viduarum, in quibus juvandis nemo eſt, qui non aliquam poſſit exequi benevolentiæ portionem. Nulli enim parvus eſt cenſus, cui magnus eſt animus: nec de rei familiaris modo menſura pendet pietatis. Nunquam merito caret, etiam in tenui facultate, bonæ voluntatis opulentia. Majora quidem impendia ſunt divitum, & minora mediocrum; ſed non diſcrepat fructus operum, ubi idem eſt affectus operantium.

Matth. 4. 4. Deut. 8. 3.

Jejunium verum.

Matt. 5. 6.

Quænam deliciæ Chriſtianorum?

a Edit. lamenta.

Voluntas bona remuneratur.

Cap. V.

In iſta autem, Dilectiſſimi, exercendarum opportunitate virtutum, ſunt & aliarum inſignia [b] coronarum [c], quæ nullo horreorum diſpendio, nulla diminutione pecuniæ capiantur: ſi repellatur laſcivia, ſi abdicetur ebrietas, & carnalis concupiſcentia caſtitatis legibus edometur: ſi odia tranſeant in dilectionem, ſi inimicitiæ convertantur in pacem, ſi tranquillitas extinguat iram, ſi man-

b Edit. Inſignia operta.

c al. virtutum.

1\. *Auribus noſtris Lectio Apoſtolicæ prædicationis inſonuit.*] Et quidem eadem Lectio Paulinæ Epiſtolæ, quæ hodie & in 1. Nocturno & in Miſſa per totam Eccleſiam auribus fidelium inſonat. Unde & Officii Eccleſiaſtici antiquitas probatur, & refellitur error Theodemari Abbatis Caſinenſis, ſeu Pauli Diaconi ejus nomine ad Carolum Magnum imperatorem ſcribentis. *Necdum eo tempore*, quo S. Benedictus ſcribebat ſuam Regulam, *in Romana Eccleſia, ſicut nunc*, inquit, *leguntur, ſacras ſcripturas legi morem fuiſſe.* Ex Gelaſio aliiſque falſa probatur opinio à Doctiſſimo Mabilonio in Diſquiſitione de curſu Gallicano p. 385. accedit Leo Gelaſio pluribus annis antiquior tum hoc loco, tum pluribus aliis, ut Sermonis XLI. ſeu de Quadrag IV. initio: *Prædicaturus*, inquit, ... *quo aptius utar exordio, quam ut Verbis Apoſtoli .... incipiam, dicamque quod lectum eſt.* Ecce nunc tempus acceptabile &c. Sermonis L. qui 1. de Paſſione Dom. initium indicat lectam eo die fuiſſe Paſſionis hiſtoriam ex Evangelio: quæ & Feria 4. eſſe iteratam ſignificant ultima ferè verba Sermonis III. de Paſſione, prima Serm. XIII. quæ hanc univerſæ Eccleſiæ conſuetudinem tribuit. Vide & Serm. XVIII. c. 2. & XIX. c. 1. ubi obſervat ex more decurſam eſſe Evangelicam de Paſſione lectionem, & II. de Reſurrectione, ſeu potius in die Sabbati Sancti & Serm. XCIV. in Evangelium de Transfiguratione Domini.

ſuetudo remittat juſtitiam, ſi denique dominorum atque ſervorum tam ordinati ſint mores, ut & illorum poteſtas mitior, & iſtorum ſit diſciplina devotior. Hac igitur obſervantia, Dilectiſſimi, obtinebitur miſericordia Dei, & abolito peccatorum reatu, religioſè venerandum Paſcha celebrabitur. Quod & Romani Orbis piiſſimi Imperatores ſancta antiquitùs obſervatione cuſtodiunt, qui in honorem Paſſionis & Reſurrectionis Chriſti [d] altitudinem ſuæ poteſtatis inclinant, & conſtitutionum ſuarum ſeveritate mollita, multarum culparum reos præcipiunt relaxari: ut in diebus, quibus mundus ſalvatur miſeratione divina, etiam ipſorum ſupernæ bonitatis imitatrix ſit æmulanda clementia. Imitentur igitur Chriſtiani populi Principes ſuos, & ad domeſticam indulgentiam regiis incitentur exemplis. Non enim privatas leges fas eſt auſteriores eſſe, quàm publicas. Remittantur culpæ, vincula ſolvantur, deleantur offenſæ, pereant ultiones: ut ſacra feſtivitas per divinam atque humanam miſerationem, omnes lætantes, omnes habeat innocentes: Per Dominum noſtrum Jesum Christum, Qui cum Patre & Spiritu ſancto vivit & regnat Deus per infinita ſecula ſeculorum, Amen.

Imperatores Romani quando legum ſuarum relaxarent ſeveritatem.

d Edit. In honorem Dominicæ paſſionis.

SERMO XL.

DE QUADRAGESIMA. III.

SYNOPSIS.

I. *Quanta conſcientia puritate jejunium celebrari debeat? Quomodo ſe quiſque examinare?*

II. *Audacia diaboli in tentatione Chriſti nos cautiores reddere debet, hoc præſertim tempore.*

III. *Miſeratione jejunium ſanctificari.*

Cap. I. In Quadrageſima vivendum ſanctius.

SEmper quidem nos, Dilectiſſimi, ſapienter & juſtè vivere decet, & in id voluntates noſtras actionéſque dirigere, quod divinæ novimus placere juſtitiæ: ſed cùm illi appropinquant dies, quos illuſtriores nobis ſalutis noſtræ ſacramenta fecerunt, diligentiore ſolicitudine corda noſtra ſunt mundanda, & ſtudioſiùs exercenda eſt diſciplina virtutum: ut ſicut ipſa myſteria quadam ſui parte majora ſunt, ita & noſtra obſervantia ſuperet in aliquo cónſuetudinem ſuam; & cui feſtivitas eſt celebranda ſublimior, ipſe quoque in ea reperiatur ornatior. Si enim rationabile & quodammodo religioſum videtur, per diem feſtum in veſtitu nitidiore prodire, & habitu corporis hilaritatem mentis oſtendere; ſi ipſam quoque Orationis Domum propenſiore tunc cura & ampliore cultu, quantùm poſſumus, adornamus: nónne dignum eſt, ut anima Chriſtiana, quæ verum vivúmque Dei templum eſt, ſpeciem ſuam prudenter exornet; & redemtionis ſuæ celebratura ſacramentum, omni circumſpectione præcaveat, ne ulla eam macula iniquitatis obfuſcet, aut duplicis cordis ruga dedecoret? Nam quid prodeſt honeſtatis formam præferens cultus exterior, ſi interiora hominis aliquorum ſordeant contaminatione [a] vitiorum? Omnia igitur, quæ animi puritatem & ſpeculum mentis obnubilant, abſtergenda ſeduiò, & quadam elimatione [b] radenda ſunt. Scrutetur quiſque conſcientiam ſuam, ſéque ante ſe ſtatuat proprii cenſurâ judicii. Videat, ſi in ſecreto cordis ſui illam, quam Chriſtus dat, invenit pacem, ſi deſiderium ſpiritûs nulla concupiſcentia carnis impugnat, ſi humilia non ſpernit, ſi alta non appetit, ſi iniquo non delectatur lucro, ſi immoderato rerum ſuarum non gaudet augmento, ſi denique aliena felicitate non uritur, aut inimici miſeriâ non lætatur. Et cùm harum perturbationum nihil in ſe fortè repererit, ſincero diſquirat examine, qualium cogitationum ſpecie frequentetur: & utrum nullis vanitatum imaginibus acquieſcat, vel quàm citò animum ab iis, quæ noxiè blandiuntur, abducat. Nam nullis illecebris commoveri, nullis cupiditatibus titillari, non eſt iſtius vitæ, quæ tota tentatio eſt, & quâ nimirum vincitur, qui vinci ab eadem non veretur. Superbum eſt enim de non peccandi facilitate præſumere, cùm hoc ipſum præſumſiſſe peccatum ſit, dicente beato Joanne Apoſtolo: *Si dixerimus, quia peccatum non habemus, noſipſos ſeducimus, & veritas in nobis non eſt.*

Diebus feſtis, veſtitus nitidior, & templa ornatiora.

Feſtivis diebus animus maximè purgandus.

a al. Contagione.

b al. elimatione. MSS. tres Thuan.

Conſcientia ut excutienda. Joan. 14. 27.

Immoderato rerum augmento lætari peccatum.

Vincitur qui vinci non timet. Job. 7. 1.

1. Joan. 1. 8.

Cap. II.

Nemo igitur ſe fallat, Dilectiſſimi, nemo ſe decipiat: neque ita quiſquam de cordis ſui puritate confidat, ut putet ſe nullis tentationum periculis ſubjacere; cùm pervigil ille tentator eos acrioribus pulſet inſidiis, quos maximè viderit abſtinere à peccatis. Nam à quo dolos ſuos contineat, qui ipſum quoque Dominum majeſtatis auſus eſt calliditatis ſuæ fraude tentare? Viderat ſuperbiam ſuam baptizati Domini Jesu humilitate calcatam; intellexerat quadraginta dierum jejunio omnem cupiditatem carnis excluſam, & tamen non deſperavit de artibus ſuæ malitiæ ſpiritalis improbitas: tantúmque ſibi de naturæ noſtræ mutabilitate promiſit, ut quem verum experiebatur hominem, præſumeret poſſe fieri peccatorem. Si ergo ab ipſo Domino & Salvatore noſtro deceptionum ſuarum diabolus non revocavit inſidias; quanto magis fragilitatem noſtram impugnare præſumit, quos exinde vehementiore odio & invidia ſæviore perſequitur, ex quo ei in baptiſmo renunciavimus, & ab illa, cui dominabatur origine, in novam creaturam divina regeneratione tranſivimus? Unde quia dum mortali carne circundamur, non deſinit nobis hoſtis antiquus laqueos peccati ubique prætendere, & tunc maximè adversùs Chriſti membra ſævire, quando ab eis ſunt ſacratiora celebranda myſteria, meritò doctrina

Quæ tentatoris erga Chriſtũ audacia.

Spiritus ſancti hac eruditione imbuit populum Chriſtianum, ut ad Paſchale feſtum Quadraginta dierum ſe continentiâ præpararet. Cujus purificationis ratio jam nos ad obſervantiam ſuæ ſalubritatis invitat, & diligentiam nobis propoſitæ caſtigationis indicit. Quantò enim ſanctiùs quiſque hos dies invenietur egiſſe, tantò probabitur Paſcha Domini religioſiùs honoraſſe.

XL. Dierum jejunium.

Cap. III.

In diebus igitur ſanctorum jejuniorum pietatis opera, quibus ſemper ſtudendum eſt, abundantiùs exequamur: *miſericordes ſimus ad omnes; maximè autem ad domeſticos fidei:* ut in ipſis quoque eleemoſynarum diſtributionibus, bonitatem Patris cœleſtis imitemur, *qui ſolem ſuum oriri facit ſuper bonos & malos, & pluit ſuper juſtos & injuſtos.* Quamvis ergo fidelium præcipuè ſit adjuvanda paupertas, etiam illi tamen, qui nondum Evangelium receperunt, in ſuo labore miſerandi ſunt: quia in omnibus naturæ eſt diligenda communio, quæ nos etiam iis benignos debet efficere, qui nobis quacunque ſunt conditione ſubjecti, maximè ſi eâdem gratiâ jam renati, & eodem ſanguinis Chriſti pretio ſunt redempti. Simul enim & cum iſtis habemus, quòd ad imaginem Dei conditi ſumus, nec carnali origine à nobis, nec ſpiritali nativitate diviſi ſunt. Eodem Spiritu ſanctificamur, eâdem fide vivimus, ad eadem Sacramenta concurrimus. Non ſpernatur hæc unitas, nec vilis nobis ſit tanta communio: ſed hoc ipſum nos per omnia faciat mitiores, quod eorum utimur ſubjectione, cum quibus uni Domino eâdem ſubjicimur ſervitute. Si qui ergo horum gravioribus dominos ſuos offendêre delictis, indulgentiam nunc in diebus reconciliationis accipiant. Auferat miſeratio ſeveritatem, & venia deleat ultionem. Nullum cuſtodia teneat, nullum carcer includat: quoniam Deus noſter miſericordiam ſuam hac conditione promiſit, ut remittenda ſibi is noſſet peccata propria, qui remiſiſſet aliena. Diſſentionum materies, Dilectiſſimi, & inimicitiarum aculei conterantur. Ceſſent odia, deficiant ſimultates, in unitatem dilectionis omnia Chriſti membra conveniant: *Beati* enim *pacifici; quoniam filii Dei vocabuntur:* nec ſolum filii, ſed etiam hæredes, *cohæredes autem Chriſti*, Qui vivit & regnat in ſecula ſeculorum, Amen.

Galat. 6. 10.

Matt. 5. 45.

Communio ſanctorum.

Matth. 18. 33.

Matth. 5. 9.
Rom. 8. 17.

SERMO XLI.

DE QUADRAGESIMA. IV.

SYNOPSIS.

I. *Quadrageſimam purgandis animarum ſordibus ſalubriter eſſe inſtitutam.*

II. *Omnibus virtutibus ſtudendum hoc tempore, quæ ex voluntate penſantur.*

III. *Ex ipſa pietate inſidiari diabolum: cujus tentationum erga Chriſtum ordo & ratio explicantur.*

IV. *De perverſa Manichæorum abſtinentia.*

V. *Eoſdem in honorem ſolis & lunæ die Dominica & Fer. 2. jejunare, à participatione ſanguinis Chriſti abſtinere, &c.*

VI. *Ut per opera virtutum ſanctificetur Quadrageſima.*

Cap. I.

PRædicaturus vobis, Dilectiſſimi, ſacratiſſimum maximúmque jejunium, quo aptiùs utar exordio, quàm ut verbis Apoſtoli, in quo Chriſtus loquebatur, incipiam, dicámque, quod lectum eſt, *Ecce nunc tempus acceptabile, ecce nunc dies ſalutis?* Quamvis enim nulla ſint tempora, quæ divinis non ſint plena muneribus, & ſemper nobis ad miſericordiam Dei per ipſius gratiam præſtetur acceſſus; nunc tamen omnium mentes majori ſtudio ad ſpiritales profectus moveri, & ampliori fiducia oportet animari, quando ad univerſa pietatis officia, illius nos diei, in quo redempti ſumus, recurſus invitat: ut excellens ſuper omnia Paſſionis Dominicæ ſacramentum purificatis & corporibus & animis celebremus. Debebatur quidem tantis myſteriis ita inceſſabilis devotio & continuata reverentia, ut tales permaneremus in conſpectu Dei, quales nos in ipſo Paſchali feſto dignum eſt inveniri: Sed quia hæc fortitudo paucorum eſt, & dum carnis fragilitate auſterior obſervantia relaxatur, dúmque per varias actiones vitæ hujus ſolicitudo diſtenditur, neceſſe eſt de mundano pulvere etiam religioſa corda ſordeſcere; magna divinæ inſtitutionis ſalubritate proviſum eſt, ut ad reparandam mentium puritatem Quadraginta nobis dierum exercitatio mederetur, in quibus aliorum temporum culpas, & pia opera redimerent, & jejunia caſta decoquerent.

Quadrageſimæ ſacratiſſimum jejunium.
2. Cor. 6. 2.

Eadem Apoſtoli lectio, quæ hodie.

Paſſio Domini ut celebranda.

Talis quiſque ſemper eſſe deberet qualis in Paſchate.

Quadraginta dierum exercitatio.

Cap. II.
2. Cor. 7. 1.

Ingreſſuri igitur, Dilectiſſimi, dies myſticos, & jejuniorum remediis conſecratos [1], præceptis Apoſtoli obedire curemus, *emundantes nos ab omni inquinamento carnis ac ſpiritus:* ut caſtigatis colluctationibus, quæ ſunt inter utramque ſubſtantiam, animus, quem ſub Dei gubernaculis conſtitutum, corporis

ſui

1. *Jejuniorum remediis conſecratos*) Ita MSS. duo Corb. & Reg. Bibl. antiquiſſimi, ut infra dicemus, quorum verborum loco hæc in vulg. edit. leguntur: *Et purificandis animis atque corporibus ſacratiùs inſtitutos:* quæ in illorum locum ſubſtituta eſſe exiſtimo ab iis qui hunc Sermonem ad aliam ſolennitatem accommodarunt non totidem dierum jejuniis conſecratam.

In Quadrag. Ser. IV. ſul decet eſſe rectorem, dominationis ſuæ obtineat dignitatem: ut nemini dantes ullam offenſionem, vituperationibus obloquentium non ſimus obnoxii. Digna enim ab infidelibus reprehenſione carpemur, & noſtro vitio linguæ impiæ in injuriam ſe religionis armabunt, ſi jejunantium mores à puritate perfectæ continentiæ diſcreparint. Non enim in ſola abſtinentia cibi ſtat noſtri ſumma jejunii, aut fructuosè corpori eſca ſubtrahitur; niſi mens ab iniquitate revocetur, & ab obtrectationibus lingua cohibeatur. Sic ergo nobis edendi eſt moderanda[a] libertas, ut etiam aliæ cupiditates eadem lege frænentur. Manſuetudinis & patientiæ, pacis & tranquillitatis hoc tempus eſt: in quo excluſa omnium contaminatione vitiorum, perpetuitas nobis eſt obtinenda virtutum. Nunc piarum mentium fortitudo donare culpas, negligere contumelias, & oblivisci aſſueſcat injurias. Nunc fidelis animus per arma juſtitiæ à dextris ſe exerceat & ſiniſtris: ut per gloriam & ignobilitatem, per infamiam & bonam famam, ſecuram conſcientiam conſtantémque probitatem nec laudes inflent, nec opprobria defatigent. Religioſorum modeſtia non ſit mœſta, ſed ſancta: Nec inveniantur in eis ullarum murmura querelarum, quibus numquam deſunt ſanctorum ſolatia gaudiorum. Non timeatur inter opera miſericordiæ terrenarum diminutio facultatum. Semper dives eſt Chriſtiana paupertas, quia plus eſt quod habet, quàm quod non habet. Nec pavet in iſto mundo indigentia laborare, cui donatum eſt in omnium rerum Domino omnia poſſidere. Operantibus ergò, quæ bona ſunt, non eſt omnino metuendum, ne eis deſit facultas operandi: cùm & in duobus nummis Evangelicæ illius viduæ ſit magnificata[a] devotio, & pro calice aquæ frigidæ præmium habeat gratuita largitio. Ex affectibus enim piorum benignitatis menſura taxatur; & nunquam eum miſerendi efficacia deſerit, in quo miſericordia ipſa non deficit. Experta eſt hoc vidua ſancta de Sarepta, quæ beato Heliæ in tempore famis, unius diei cibum, quem ſolum habebat, appoſuit, & Prophetæ inediam neceſſitati ſuæ præferens, exiguum farinæ & puſillum olei incunctanter expendit. Sed non defuit ei, quod fideliter erogavit, & in vaſis pia effuſione vacuatis, fons novæ ubertatis[b] exortus eſt: ut ſanctis uſibus non minueretur ejus ſubſtantiæ plenitudo, cujus non fuerat formidata defectio.

Obtrectationi Eccleſiam objicit, qui per Quadrageſimâ ſanctiùs non vivit.

Jejunium Chriſtianum.

a al. Caſtiganda. MSS. duo.

2. Cor. 6. 8.

Qualis modeſtia Chriſtianorum.

Facultas operandi bonum maximè in corde eſt.

Luc. 21. 2.

Matth. 10. 42.

a al. Laudata.

3. Reg. 17. 9.

b al. facultatis. MSS. duo.

Cap. III. His autem ſtudiis, Dilectiſſimi, ad quæ vos voluntariè confidimus præparatos, non ambigatis diabolum, qui omnium virtutum eſt adverſarius, invidere, & ad hoc ſtudium ſuæ malignitatis armare, ut pietati laqueos de ipſa pietate prætendat, & quos non potuerit dejicere per diffidentiam, conetur ſuperare per gloriam. Vicinum eſt enim rectis actionibus ſuperbiæ malum, & de proximo ſemper virtutibus inſidiatur elatio: Quia difficile eſt, ut laudabiliter viventem laus humana non capiat, niſi ut ſcriptum eſt, *Qui gloriatur, in Domino glorietur.* Cujus verò ille hoſtis nequiſſimus non audeat impugnare propoſitum? cujus non appetat violare jejunium? quando verſutias ſuas, ſicut Evangelica lectione patefactum eſt, nec ab ipſo mundi Salvatore continuit? Expaveſcens enim in illo quadraginta dierum noctiúmque jejunium, explorare callidè voluit, utrum hanc continentiam donatam haberet, an propriam: ut non metueret deceptionum ſuarum opera reſolvenda, ſi Chriſtus ejus eſſet conditionis, cujus eſt corporis. Primò itaque, dolo ſcrutatus eſt, an ipſe eſſet ſubſtantiarum Creator, qui rerum corporearum poſſet in quæ vellet mutare naturas. Secundò, an ſub humanæ carnis ſpecie divinitas obumbrata tegeretur, cui facilè eſſet pervium ſibi aërem facere, & terrena per vacuum membra librare. Sed cùm illi Dominus juſtitiam maluiſſet opponere veri hominis, quàm potentiam manifeſtare Deitatis, ad hoc convertit tertiæ fraudis ingenium, ut eum, in quo divinæ poteſtatis ſigna ceſſaverant, dominandi cupiditate tentaret, & ad venerationem ſui regna mundi pollicendo traduceret. Sed prudentiam diaboli ſtultam fecit ſapientia Dei:[1] ut ſuperbus hoſtis de eo quod quondam ligaverat, ligaretur, nec eum metueret perſequi, quem pro omnibus oportebat occidi.

Superbia bonis operibus inſidiatur.

In Quadrag. Ser. IV.

2. Cor. 10. 17.

Cur diabolus Chriſtum tentavit?

Tentationis Chriſti ordo explicatur.

1. Chriſtus pro omnibus occiſus.

Cap. IV. Hujus igitur adverſarii dolos, non ſolùm in illecebris gulæ, ſed etiam in propoſito abſtinentiæ caveamus. Qui enim ſcivit humano generi mortem inferre per cibum, novit & per ipſum nocere jejunium: & ad contrariam fraudem, famulis utendo Manichæis, ſicut impulit interdicta præſumi[2], ita per famem ſuadet conceſſa vitari. Utilis quidem eſt abſtinentia, quæ parco aſſueta victu, deliciarum cohibet appetitum: ſed væ illorum dogmati, apud quos etiam jejunando peccatur. Damnant enim creaturarum naturam in Creatoris injuriam, & contaminari edentes aſſerunt iis, quorum non Deum, ſed diabolum conditorem eſſe definiunt: cùm prorſus nulla ſit ſubſtantia mala, nec ipſius mali ſit ulla natura. Omnia enim bona bonus autor inſtituit, & unus eſt univerſarum rerum creator, *qui fecit cœlum & terram, mare, & omnia quæ in eis ſunt.* Ex quibus quicquid homini ad cibum potúmque conceſſum eſt, ſanctum & mundum eſt in ſui generis qualitate. Quod ſi immoderata aviditate ſumatur, nimietas edaces & bibaces dedecorat,

Manichæorum prava abſtinentia.

2.

1. *Ut ſuperbus hoſtis de eo, &c.*) Quod reliquum eſt hujus capitis ita in vulg. ed. legitur: *Ut ſuperbus hoſtis hominem videns, quem aliquando ſuperaverat, non metueret eum perſequi, quem pro omnibus oportebat occidi.* Secuti verò ſumus Corb. & Reg. MSS. Codd. optimæ notæ.

2. *Et ad contrariam fraudem &c.*) Hæc & quæ ſequuntur ita habent MSS. Codd. Priores vero edit. *& ad contraria fraudis effectum famulis utendo Manichæis, ſicut per ſerpentem impulit interdicta præſumi.*

In Quadrages. Ser. IV.

non cibi neque poculi natura contaminat. *Omnia enim*, ſicut Apoſtolus ait, *munda ſunt mundis. Coinquinatis autem & infidelibus nihil eſt mundum, ſed coinquinata ſunt eorum mens & conſcientia.* Ad Tit. 1. 15.

Cap. V. Vos autem, Dilectiſſimi, Catholicæ matris ſancta generatio, quos in ſchola veritatis Dei Spiritus [a] erudivit, libertatem veſtram congrua ratione moderamini, ſcientes quoniam bonum eſt, etiam à licitis abſtinere, & cùm caſtigatiùs vivendum eſt, ita diſcernere cibos, ut uſus eorum ſemoveatur, non natura damnetur. Nullo itaque vos contagio eorum error attingat, [b] qui ſuâ maximè obſervantiâ polluuntur, *ſervientes creaturæ potiùs quàm creatori*, & luminaribus cœli ſtultam abſtinentiam devoventes; quos nemo ambigat eſſe Manichæos, qui 1 in honorem ſolis ac lunæ die Dominico & ſecundâ feriâ deprehenſi fuerint jejunare: uno perverſitatis ſuæ opere bis impii, bis profani ſunt, qui jejunium ſuum, & ad ſiderum cultum, & ad reſurrectionis Chriſti inſtituêre contemtum. Reſiliunt enim à ſacramento ſalutis humanæ, & Chriſtum Dominum noſtrum, in vera naturæ noſtræ carne verè natum, verè paſſum, verè ſepultum, & verè ſuſcitatum eſſe non credunt 2. Et ob hoc diem ſalutis & lætitiæ noſtræ ſui jejunii mœrore condemnant. Cúmque ad tegendum infidelitatem ſuam noſtris audeant intereſſe myſteriis, ita in ſacramentorum communione ſe temperant, ut interdum, ne penitus latere non poſſint, ore indigno [a] Chriſti Corpus accipiant, Sanguinem autem redemtionis noſtræ haurire omninò declinent. Quod ideò veſtræ notum facimus ſanctitati, ut vobis hujuſcemodi homines, & his manifeſtentur indiciis, & quorum deprehenſa fuerit ſacrilega ſimulatio [b] à Sanctorum ſocietate Sacerdotali auctoritate pellantur. De talibus enim beatus Paulus Apoſtolus Eccleſiam Dei providè monet, dicens: *Rogamus autem vos, fratres, ut obſervetis eos, qui diſſentiones & offendicula præter doctrinam, quàm didiciſtis, faciunt, & declinate ab illis. Hujuſcemodi enim Chriſto Domino non ſerviunt, ſed ſuo ventri, & per dulces ſermones & benedictiones ſeducunt corda innocentium.*

a edit. Spiritus ſanctus.
Diſcretio ciborum in jejuniis.
b edit. nulla itaque vos contagionis hujus aſpergat impietas.
Rom. 1. 25.
1.
Jejunium Manich in honorem ſolis & lunæ.
2.
Dies Dominica dies ſalutis & lætitiæ.
a edit. ut interdum tutiùs lateant.
Corpus Chriſti & ſanguis redemtionis hauſtus in ſacramento. Sub utraque ſpecie, non tamen neceſſarid.
b edit. add. notati & proditi.
Rom 16. 17.

Cap. VI. His ergo, Dilectiſſimi, admonitionibus noſtris, quas auribus veſtris contra execrandum errorem [c] frequenter ingeſſimus, ſufficienter inſtructi, ſanctos Quadrageſimæ dies pia devotione ſuſcipite, & ad promerendam miſericordiam Dei, per opera vos miſericordiæ præparate. Iram extinguite, odia declinare [d], unitatem [e] diligite: & ſinceræ vos humilitatis honore [f] invicem prævenite. Servis, & his qui vobis ſubjecti ſunt, cum æquitate dominamini: nullus eorum aut clauſtris crucietur aut vinculis. Ceſſent vindictæ, remittantur offenſæ, ſeveritas lenitate, indignatio manſuetudine, diſcordia pace mutetur. Omnes nos modeſtos, omnes placidos, omnes experiantur benignos: ut jejunia noſtra accepta ſint Deo. Cui ita demum ſacrificium veræ abſtinentiæ & veræ pietatis offerimus, ſi nos ab omni malitia contineamus. 3 Auxiliante nobis per omnia Deo omnipotente, cui cum Filio & Spiritu ſancto una eſt Deitas, una majeſtas in ſecula ſeculorum, Amen. 3.

c edit Execrabilem ſectam.
In Quadrages. Serm. V.
d edit. deponite.
e edit. unanimitatem.
f edit. ſinceris officiis.

1. *Quos nemo ambigat eſſe Manichæos qui.*) Hæc verba ex nota marginali ſuſpicor in textum irrepſiſſe, quoniam & ſuperflua videntur, & deſiderantur in Codd. MSS. Corb & Reg. in quibus eorum loco legitur: *Si quidem* (& conſequenter) *in honorem ſolis & lunæ die Dominico & ſecunda feria jejunare delegerunt.*

2. Totum hunc locum, quem ex Codd. mſſ. Reg. & Corb. reſtituimus, ſic habent vulg. edit. *Abdicant enim ſe ſacramento ſalutis humanæ, & Chriſtum Dominum noſtrum, ſicut in veritate carnis noſtræ denegant natum, ita verè mortuum & reſurrexiſſe non credunt.*

3. *Si nos ab omni malitia contineamus.*) Poſt hæc verba leguntur in aliis edit. viginti ferè lineolæ, in quibus hæc verba: *Secunda igitur & quarta & ſexta feria jejunemus &c.* quæ ſcriptoribus Eccleſiaſticis amplam diſputandi materiem præbuêre. Ea è ſermonis contextu eliminanda cenſuimus, cum MSSorum quinque codicum auctoritate tùm aliis pluribus freti argumentis, quæ in Diſſertatione de Sabbati jejunio fusè expenduntur.

SERMO XLII.

DE QUADRAGESIMA. V.

SYNOPSIS.

I. *Quomodo gratiæ cooperetur homo, ut interiùs renovetur, quod nemini non eſt neceſſarium.*

II. *Paucos eſſe, quos vel adverſa non turbent, vel proſpera non inflent.*

III. *Omnibus neceſſitatem pœnitendi incumbere.*

IV. *Maximè operibus miſericordiæ deleri peccata.*

Cap. I. Apoſtolica, Dilectiſſimi, doctrina nos admonet, ut *deponentes veterem hominem cum actibus ſuis*, de die in diem ſancta converſatione renovemur. Si enim templum Dei ſumus, & mentium noſtrarum Spiritus ſanctus habitator eſt, dicente Apoſtolo: *Vos eſtis templum Dei vivi:* multâ nobis vigilantiâ laborandum eſt, ut cordis noſtri receptaculum tanto hoſpite non ſit indignum. Et ſicut in domibus manufactis laudabili diligentia providetur, ut ſi quid aut infuſione imbrium aut turbine procellarum, vel ipſa fuerit antiquitate corruptum, in integrum cita reſtituatur; ita jugi oportet ſolicitudine præcaveri, ne quid in noſtris animis incompoſitum, ne quid inveniatur immundum. Quamvis enim ædificium noſtrum ſine ope ſui non ſubſiſtat artificis, nec fabrica noſtra poſſit eſſe incolumis, niſi ei protectio præfuerit conditoris; tamen quia rationabiles lapides ſumus & viva materies, ſic nos auctoris noſtri extruit manus, ut cum opifice ſuo etiam is qui reparatur, operetur

Epheſ. 4. 22. Coloſ. 3. 9.
1. Cor. 6. 16.
Indiviſa Dei & hominis operatio.

In Quadr. Serm. V.

1. Gratiæ igitur Dei obedientia ſe humana non ſubtrahat, nec ab illo bono, ſine quo non poteſt bona eſſe, deficiat: ac ſi quid ſibi impoſſibile aut arduum in mandatorum effectibus experitur, non in ſe remaneat, ſed ad jubentem recurrat: qui ideò dat præceptum, ut excitet deſiderium, & præſtet auxilium, dicente Propheta: *Jacta in Deum cogitationem* [a] *tuam, & ipſe te enutriet.* An fortè quiſquam ita inſolenter ſuperbit, ita ſe illæſum, ita immaculatum eſſe præſumit, ut nullus jam renovationis indigeat? Fallitur prorſùs iſta perſuaſio, & nimia vanitate veteraſcit, quicunque inter tentationes hujus vitæ ab omni ſe vulnere credit immunem. Plena omnia periculis, plena ſunt laqueis. Incitant cupiditates, inſidiantur illecebræ, blandiuntur lucra, damna deterrent, amaræ ſunt obloquentium linguæ, nec ſemper veracia ſunt ora laudantium. Indè ſævit odium, hinc decipit officium [b]: ut faciliùs ſit vitare diſcordem, quàm declinare fallacem.

Dei mandata impoſſibilia homini in ſe remanenti.

a ed. cogitatum. Pſ. 54. 23.

Vita hæc plena periculis.

b ed. mendax officium.

Cap. II.

In ipſis autem virtutibus obtinendis tàm dubius modus, & tàm incerta diſcretio, ut ſi quiſquam inter bonorum malorúmque confinia, ſubtiliſſimi diſcriminis potuerit ſervare menſuras, difficilè fit ut benè ſibi conſciam probitatem obtrectantium lingua non mordeat, & iniquorum evadat opprobria, cui eſt amica juſtitia. Jam cùm ad ipſas terrum temporalium varietates cogitatio humana convertitur, quantæ ſe opponunt caligines, quanti pravarum opinionum oboriuntur errores, ut de objectu contrariorum ſumatur materia querelarum. Nam licet omnium fidelium corda non dubitent, nullis hujus mundi partibus, nulliſque temporibus providentiam abeſſe divinam, nec de ſtellarum poteſtate, quæ nulla eſt, ſecularium negotiorum pendere proventus, ſed æquiſſimo & clementiſſimo ſummi regis arbitrio cuncta diſponi; quoniam, ſicut ſcriptum eſt, *Univerſæ viæ Domini miſericordia & veritas*; tamen cùm quædam non ſecundùm deſideria noſtra procedunt, & ſub humani judicii errore ſuperior eſt plerumque iniqui cauſſa, quàm juſti, vicinum nimis atque contiguum eſt, ut etiam magnos animos iſta concutiant, & in aliquod illicitæ cauſſationis murmur impellant. Siquidem iſtis varietatibus etiam excellentiſſimus Propheta David uſque ad periculum ſe turbatum profitetur, & dicit: *Mei autem penè moti ſunt pedes, penè effuſi ſunt greſſus mei, quia Zelavi in peccatoribus, pacem peccatorum videns.* Undè quia paucorum eſt tam ſolida fortitudo, ut nulla inæqualitatum perturbatione quatiantur, & multos fidelium non adverſa tantùm, ſed etiam ſecunda corrumpant: ſananda vulneribus, quibus humana infirmitas ſauciatur, diligens eſt adhibenda curatio. Ideò enim de periculis, quibus mundus hic plenus eſt, quædam breviter percurri, ut dicente Scriptura: *Quis gloriabitur caſtum ſe habere cor, aut mundum ſe eſſe à peccato?* omnes ſibi intelligant delictorum indulgentiam, & reparationis neceſſariam eſſe medicinam.

Vix obtrectantium linguæ vitari poſſunt.

Stellarum poteſtas nulla.

Pſ. 24. 10.

Proſperitas iniqui ſcandalum justorum.

Pſ. 72. 2.

Prov. 20. 9.

Cap. III.

Quando autem opportuniùs, Dilectiſſimi, ad remedia divina decurrimus [a], quàm cùm ipſa nobis ſacramenta redemtionis noſtræ temporum lege referuntur? quæ ut digniùs celebremus, ſaluberrimè nos Quadraginta dierum jejunio præparemus. Non enim ii tantùm, qui per mortis Chriſti reſurrectioniſque myſterium in novam vitam baptiſmo ſunt regenerandi [b], ſed etiam omnes populi renatorum utiliter ſibi & neceſſariè præſidium hujus ſanctificationis aſſumunt: illi, ut quæ nondum habent, accipiant; iſti, ut accepta cuſtodiant. Dicente namque Apoſtolo: *Qui ſtat, videat ne cadat:* nemo eſt tanta firmitate ſuffultus, ut de ſtabilitate ſua debeat eſſe ſecurus. Utamur igitur, Dilectiſſimi, ſaluberrimi temporis venerabilibus inſtitutis, & ſolicitiore cura cordis noſtri ſpecula [c] tergamus. Quantumlibet enim caſtè & ſobriè mortalis hæc vita ducatur, quodam tamen pulvere terrena converſationis aſpergitur, & nitor mentium ad Dei imaginem conditarum, non ita à fumo totius vanitatis alienus eſt, ut nulla poſſit ſorde fuſcari, & non ſemper indigeat expoliri. Quod ſi etiam cautiſſimis animis neceſſarium eſt, quantò illis ampliùs eſt expetendum, qui tota fortè anni ſpatia aut ſecuriùs, aut negligentiùs tranſierunt? Quos charitate debita commonemus, ut non ideò ſibimet blandiantur, quia nobis conſcientiæ ſingulorum parere non poſſunt: cùm oculos Dei ſimul univerſa cernentis, non abdita locorum, non parietum ſepta ſecludant; nec ſolùm ei acta & cogitata; verùm & agenda & cogitanda ſint cognita. Iſta ergò ſcientia ſummi judicis, iſte eſt tremendus aſpectus, cui pervium eſt omne ſolidum, & apertum omne ſecretum; cui obſcura clarent, muta reſpondent, ſilentium confitetur, & ſine voce mens loquitur. Nemo patientiam bonitatis Dei de peccatorum ſuorum impunitate contemnat: nec ideò illum æſtimet non offenſum, quia necdum eſt expertus iratum. Non ſunt longæ vitæ mortalis induciæ, nec diuturna eſt licentia inſipientium voluptatum in æternarum dolorem tranſitura pœnarum, ſi dum juſtitiæ ſententia ſuſpenditur, pœnitentiæ medicina non quæritur.

a ed. recurrimus.

XL. dierum jejunium.

b ed. regenerante venturi.

1. Cor. 10. 12.

c vulg. ed mali pia-cula.

Nemo non indiget pœnitentia.

Heb. 4. 13.

Deus omniſcientiſſimus.

Rom. 2. 4.

Cap. IV.

Confugiamus igitur ad præſentē ubique miſericordiam Dei, & ut ſanctū Paſcha Domini dignâ obſervantiâ celebretur, cūctorum fidelium corda ſanctificētur. Miteſcat ſævitia, manſueſcat iracundia, remittant ſibi omnes culpas

1. *Ut cum opifice ſuo etiam is qui reparatur, operetur.*) Juvat hæc verba B. Bernardi verbis explicare lib. de gratia & lib. arbitr. cap. 14. *Ad hoc utique prævenit gratia, ut jam ſibi deinceps cooperetur* liberum arbitrium. *Ita tamen quod à ſola gratia cœptum eſt, pariter ab utroque perficitur; ut mixtim, non ſigillatim; ſimul, non viciſſim, per ſingulos profectus operentur. Non partim gratia, partim liberum arbitrium; ſed totum ſingula opere individuo peragunt. Totum quidem hoc, & totum illa: ſed ut* Totum in illo *ſic* Totum ex illa.

In Quadrages. Serm. V.

invicem ſuas, nec exactor ſit vindictæ, qui petitor eſt veniæ. Dicentes enim: *Dimitte nobis debita noſtra, ſicut & nos dimittimus debitoribus noſtris*; duriſſimis nos vinculis illigamus, niſi quod profitemur, impleamus. Undè ſi orationis hujus ſacratiſſimum ſpactum non tota ſui conditione ſervatum eſt, nunc ſaltem conſcientiam ſuam unuſquiſque cognoſcat, & alienis ignoſcendo delictis, abolitionem ſuorum obtineat peccatorum. Dicente námque Domino: *Si dimiſeritis hominibus peccata eorum, dimittet & vobis pater veſter, qui in cælis eſt, delicta veſtra*: non longè eſt ab unoquoque quod poſcit, cùm de benignitate ſupplicis ſententia pendeat judicantis: qui humanarum precum miſericors & juſtus auditor, æquitati ſuæ de noſtra lenitate præſcripſit, ut non haberet in eos jus ſeveritatis, quos non inveniſſet cupidos ultionis. Clementes autem & mites animos etiam largitas decet. Nihil eſt enim dignius, quàm ut homo ſit ſui autoris imitator: & ſecundùm modum propriæ facultatis, divini ſit operis executor. Nam cum aluntur eſurientes, veſtiuntur nudi, foventur infirmi, nonnè auxilium Dei manus explet miniſtri, & benignitas ſervi munus eſt Domini? Qui cùm ad effectus miſericordiæ ſuæ adjutore non egeat, ita ſuam omnipotentiam temperavit, ut laboribus hominum per homines ſubveniret, & meritò Deo gratiæ referrentur de pietatis officiis, cujus opera viderentur in famulis. Propter quod ipſe Dominus Diſcipulis ait: *Sic luceat lumen veſtrum coram hominibus, ut videntes opera veſtra bona, magnificent patrem veſtrum, qui eſt in cælis*: qui cum eodem Patre & Spiritu ſancto vivit & regnat Deus in ſecula ſeculorum, Amen.

Matth. 6. 12. — Quàm periculosè orat cupidus ultionis. — *Matth. 18. 35. Matth. 6. 14. Luc. 6. 37.* — Præſto eſt miſericordia miſericordi. — *Matth. 5. 16.*

SERMO XLIII.

DE QUADRAGESIMA. VI.

SYNOPSIS.

I. *Quadrageſimæ maximè tempore purganda eſſe vetuſtatis vitia, à quibus nemo immunis.*

II. *Jejuniis conjungi debere animi integritatem, pacis unitatem, & eleemoſynæ largitatem, à qua nemo excluditur.*

III. *Humilitatis & lenitatis ſpiritu, ſuperbiæ & vindictæ ſtudium pellendum.*

Cap. I. *Pſ. 32. 5.*

SEmper quidem, Dilectiſſimi, *miſericordiâ Domini plena eſt terra*: & unicuique fidelium ad colendum Deum ipſa rerum natura doctrina eſt, dum cœlum & terra, mare & omnia quæ in eis ſunt, bonitatem & omnipotentiam ſui proteſtantur autoris, & famulantium elementorum mirabilis pulchritudo, juſtam ab intellectuali creatura gratiarum exigit actionem. Sed cùm ad iſtos recurritur dies, quos ſpecialiùs reparationis humanæ ſacramenta ſignarunt, & qui vicino ordine atque contiguo feſtum Paſchale præcedunt, diligentius nobis præparatio religioſæ purificationis indicitur. Quamvis enim in quolibet tempore innocens vita ſit multorum, & plurimos bonorum actuum conſuetudo commendet, non adeò tamen de conſcientiæ integritate fidendum eſt, ut humanam fragilitatem inter ſcandala tentationéſque degentem nihil potuiſſe arbitremur, quod læderet eam, incidere; cùm Propheta excellentiſſimus dicat: *Quis gloriabitur caſtum ſe habere cor? aut mundum ſe eſſe à peccato?* Et iterùm: *Ab occultis meis munda me, Domine, & ab alienis parce ſervo tuo.* Si autem, quòd experimentis probatur, talis conditio eſt eorum qui concupiſcentiis renituntur, qui iracundiæ moribus reluctantur, & ipſarum quoque cogitationum arcana caſtigant, ut & nunquam poſſint in cordibus ſuis non invenire, quod reprobent, & ſæpè aut fallantur occultis, aut graventur alienis; conſiderandum eſt hoc in tempore attentiùs, quæ vitia, quæ ægritudines, quantáque ſint vulnera, quibus auſterior ſit adhibenda medicina: ut illius ſacramenti, per quod ſolvuntur opera diaboli, non inveniantur alieni. Paſchalis quippè feſtivitatis hoc proprium eſt, ut tota Eccleſia remiſſione gaudeat peccatorum, quæ non in eis tantùm fiat, qui ſacro baptiſmate renaſcuntur, ſed etiam in eis, qui dudùm in adoptivorum ſorte numerantur. Quamvis enim principaliter novos homines faciat regenerationis ablutio; quia tamen ſemper neceſſaria eſt omnibus contra rubiginem mortalitatis quotidiana renovatio, & inter provectuum gradus nullus eſt, qui non ſemper melior eſſe debeat;[1] generaliter adnitendum eſt, ut in die redemtionis nemo inveniatur in vitiis vetuſtatis.

In Quadrageſima religioſiùs converſandum. — In Quadrages. Ser. VI. — Juſti quique habent quod in ſe caſtigent. — *Prov. 20. 9.* — *Pſ. 18. 13.* — Remiſſio peccatorum feſti Paſchalis propria. — Nullus eſt tam ſanctus, qui non melior eſſe debeat. 1.

Cap. II.

Quod ergo, Dilectiſſimi, in omni tempore unumquemque convenit facere Chriſtianum, id nunc ſollicitiùs eſt & devotiùs exequendum: ut Apoſtolica inſtitutio Quadraginta dierum jejuniis impleatur, non ciborum tantummodò parcitate, ſed privatione maximè vitiorum. Nam cùm ob hoc caſtigatio iſta ſumatur, ut carnalium deſideriorum fomites ſubtrahantur, nullum magis ſectandum eſt continentiæ genus, quàm ut ſemper ſimus ab injuſta voluntate ſobrii, & ab inhoneſta actione jejuni. Quæ devotio

XL. Dierum jejunium ex Apoſtolica traditione. — Jejunium infirmis commune.

1. *Nullus eſt, qui non ſemper melior eſſe debeat,*) Idem habet in ſermone XI. de Quadrageſima cap. 1. *Nemo*, inquit, *tam ſanctus eſt, ut non ſanctior; nemo tàm devotus, ut non debeat eſſe devotior.* Peccat ergo qui ad majorem ſemper juſtitiam non tendit. *Peccatum eſt enim*, inquit Auguſtinus, *cum vel non eſt charitas quæ eſſe debet, vel minor eſt quàm debet.* Imò culpabilis eſt quiſquis Deum ex tota anima non diligit, quem ita diligere jubetur; & quiſquis concupiſcit, quod concupiſcere prohibetur. Non tamen imputat his, qui fideliter ei dicunt: Dimitte nobis debita noſtra, ſicut & nos dimittimus debitoribus noſtris. Quod quiſquis orandum ſibi non eſſe putat, ſeipſum Chriſtianum non eſſe profitetur. Quamdiu enim hic vivimus, eſt adhuc aliquid carnalis concupiſcentiæ quod vel continendo frænetur, donec ſit perfecta juſtitia tanquam ſanitas plena: tunc autem plena ſanitas, quando plena charitas: Tunc plena charitas, quando *videbimus eum, ſicuti eſt.*

S. Aug. de perf. juſtitia c. 6. & ſeq.

In Quadrages. Ser. VI.

non omittit ægros, non ſecernit invalidos; quia etiam in languido atque inutili corpore poteſt animi integritas reperiri, ſi ubi fuit ſedes pravitatis, ibi confirmentur fundamenta virtutis. Et ideò infirmæ carnis iſta ſufficit ægritudo, quæ ſæpè menſuram voluntariæ afflictionis excedit, tantùm ut mens officii ſui impleat partes, & quæ corporea epulatione non utitur, nulla iniquitate paſcatur.

Eleemoſyna jejunii comes.

Rationabilibus autem ſanctiſque jejuniis nulla utiliùs, quàm eleemoſynarum opera copulantur, quæ uno miſericordiæ nomine multas laudabiles pietatis continent actiones, ut omnium fidelium pares animi eſſe poſſint, etiam inter impares facultates. Dilectio enim, quæ ſimul Deo hominique debetur, nullis unquam impeditur obſtaculis, ut non ei ſemper benè velle ſit liberum. Dicentibus quippè Angelis: *Gloria in excelſis Deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis*; non ſolùm virtute benevolentiæ, ſed etiam pacis bono beatus efficitur, quicunque aliis quacunque miſeria laborantibus charitate compatitur. Latiſſima enim ſunt opera pietatis, quæ ipſa ſui varietate id veris conferunt Chriſtianis, ut in diſtributione eleemoſynarum non ſolùm divites & abundantes, ſed etiam mediocres & pauperes, ſuas habeant portiones; & qui largitatis ſunt viribus inæquales, mentis tamen affectione ſint ſimiles. Nam cum ſub oculis Domini multi in gazophylacio ex opulentia ſua multa conferrent, vidua quædam duos intulit nummos, & tali Jesu Christi teſtimonio meruit coronari, ut in tam parvo muneris modo, omnium fuerit collationi condigna præferri: quia inter magna eorum dona, quibus multa reſidebant, illius quod fuit exiguum, fuit totum. Si verò aliquis tantæ paupertatis coarctatur anguſtiis, ut nec ad duo æra inopi impartienda ſufficiat, habet in præceptis Domini undè impleat bonæ voluntatis officium. Siquidem qui ſitienti pauperi calicem aquæ frigidæ miniſtrarit, mercedem eſt ſui operis adepturus: tanta ſervis ſuis Domino ad obtinendum regnum ſuum præparante compendia, ut etiam præbitio aquæ, cujus uſus gratuitus atque communis eſt, præmio non careret. Quod ne ulla intercluderet difficultas, de aqua frigida forma eſt propoſita pietatis: ne putaret ſe mercede cariturum, cui de calefactione potûs lignorum impendium defuiſſet. De quo tamen calice non fruſtrà admonet Dominus, ut in nomine ipſius præbeatur: quia hæc, quæ per ſe ſunt vilia, fides efficit precioſa: & quæ ab infidelibus miniſtrantur, etſi fuerint ſumtu magna, omni tamen juſtificatione ſunt vacua.

Luc. 2. 14.

Duo minuta viduæ Evang. Luc. 21. 2. Marc. 12. 42.

Matth. 10. 42.

Fides pretioſa quæque efficit.

Cap. III. Celebraturi igitur Paſcha Domini, Dilectiſſimi, ita vos ſanctis exercete jejuniis, ut ab omnibus perturbationibus liberi ad feſta ſacratiſſima veniatis. Superbiæ ſpiritus, de quo ſunt omnia orta peccata, humilitatis amore pellatur; & qui elatione tumuerant, manſuetudine mitigentur. Quorum verò animos aliqua exaſperavit offenſio, reconciliari ſibimet in unitatem ſtudeant redire concordiæ. *Nemini malum pro malo reddentes, & donantes invicem vobis, ſicut Chriſtus donavit nobis*, humanas inimicitias pace delete: & ſi qui de ſubditis veſtris aut clauſtra cuſtodiæ, aut vincula meruerunt, miſericorditer relaxentur: ut qui quotidianæ indulgentiæ remediis indigemus, non difficulter peccatis ignoſcamus alienis. Dicentes enim ad Dominum Patrem noſtrum: *Dimitte nobis debita noſtra, ſicut & nos dimittimus debitoribus noſtris*: certiſſimum eſt, quod cùm aliorum delictis veniam tribuimus, nobis divinam clementiam præparamus, Per Chriſtum Dominum noſtrum, Amen.

In Quadrages. Serm. VII.

Rom. 12. 17.

Matt. 6. 12.

SERMO XLIV.

DE QUADRAGESIMA. VII.

SYNOPSIS.

I. *Omnes ſive juſtos, ſive peccatores, ſive catechumenos, parare Domino viam debere per Quadrageſimam.*

II. *Miſericordiæ & veritati ad imitationem Dei, fidei & charitati inſtandum Quadrageſimæ tempore.*

III. *Chriſto impendi, quod pro Chriſto præbetur.*

IV. *Omnium virtutum exercitio incumbendum hoc tempore.*

Cap. I. Virtus, Dilectiſſimi, & ſapientia fidei Chriſtianæ, amor Dei eſt, & amor proximi: neque ullo caret pietatis officio, cui ſtudium eſt colere Dominum, & juvare conſervum. Harum autem affectionum duplex unitas omni quidem eſt tempore exercenda, & proficienter augenda, ſed nunc incrementis amplioribus dilatanda, ut Quadraginta dierum jejunium, quod feſti Paſchalis eſt prævium, interiorem cordis auditum illius vocis inſtar moveat, qua verbis Iſaiæ Prophetæ Joannes Baptiſta dicebat: *Parate viam Domini, rectas facite ſemitas ejus.* Sive enim illam partem populi cogitemus, quæ dudum certamina evangelici agonis ingreſſa, per ſpiritalis ſtadii curſum indeſinenter tendit ad palmam; ſive illam, quæ lethalium conſcia peccatorum, per reconciliationis auxilium feſtinat ad veniam; ſive illam, quæ ſancti Spiritus regeneranda baptiſmate, vetuſtate Adam exui, & Chriſti cupit novitate veſtiri, aptè & utiliter omnibus dicitur: *Parate viam Domini, rectas facite ſemitas ejus.* Quæ autem viæ Domini, quæve ſint ſemitæ, ejuſdem prædicatoris cohortatione diſcamus, qui divinæ gratiæ opera & dona promittens, futurarum commutationum reſerabat effectus, addens ſententiam Prophetici ſermonis, & dicens: *Omnis vallis*

Virtus fidei Chriſtianæ, charitas.

XL. dierum jejunium.

Iſai 40. 3. Matt. 3. 3.

Juſti, pœnitentes, Catechumeni.

Lethalia peccata.

Iſa. 40. 4.

In Quadrages. Ser. VII.

implebitur, & omnis collis & mons humiliabitur: & erunt prava in directa, & aſpera in vias planas. Vallis itaque manſuetudinem humilium, mons & collis elationem indicat ſuperborum. Sed quia, ſicut veritas dicit: *Qui ſe humiliat, exaltabitur: & qui ſe exaltat, humiliabitur:* meritò & vallis[a] adimpletio, & montis[b] eſt annunciata depreſſio: ut & plana nihil offenſionis, & directa nihil habeant pravitatis. Quamvis enim *anguſta & ardua ſit via, quæ ducit ad vitam;* non tamen in ea difficulter incedit, quem veritas confirmat & pietas: nec caret delectatione gradiendi, cujus iter efficit virtutum petra ſolidum, non vitiorum arena ſucciduum.

Luc. 14. 11. & 18. 14.
a al. vallibus.
b al. montibus.
Matt. 7. 14.

Cap. II.

Verùm ut pleniùs noverimus, per cujuſmodi vias nobis ſit ad Dei promiſſa tendendum, audiamus David Prophetam, quid doceat: *Univerſa via Domini, miſericordia & veritas.* Forma igitur converſationis fidelium, ab exemplo venit operum divinorum: & meritò Deus imitationem ſui ab eis exigit, quos ad imaginem & ſimilitudinem ſuam fecit. Cujus utique gloriæ dignitate non aliter potiemur, quàm ſi in nobis & miſericordia inveniatur & veritas. Per quæ enim ad ſalvandos Salvator advenit, & per hæc ad ſalvantem debent properare ſalvati: ut & nos miſericordia Dei miſericordes, & veritas faciat eſſe veraces. Sicut itaque per viam veritatis mens juſta, ita per viam miſericordiæ ambulat mens benigna. Nec tamen unquam itinera iſta diviſa[a] ſunt, quaſi horum bonorum ſingula diverſis tramitibus expetantur, & aliud ſit miſericordiâ creſcere, & aliud veritate proficere. Non eſt miſericors, veritatis alienus: nec juſtitiæ capax eſt, pietatis[b] extraneus: nec alterutra[c] virtute utitur, qui non utraque ditatur. Charitas robur fidei, fides fortitudo eſt charitatis. Et tunc verum nomen ac verus eſt fructus ambarum, cùm inſolubilis utriuſque manet connexio. Ubi enim non ſimul fuerint, ſimul deſunt: quia invicem ſibi & juvamen & lumen ſunt; donec deſiderium credulitatis impleat remuneratio viſionis, & incommutabiliter videatur & ametur, quod nunc & ſine fide non diligitur, & ſine dilectione non creditur[1]. Quia ergò, ſicut Apoſtolus ait, *In* CHRISTO JESU *neque circumciſio aliquid valet, neque præputium, ſed fides, quæ per dilectionem operatur:* ſimul atque conjunctim & charitati ſtudeamus & fidei. Hic eſt enim quidam

Pſ. 24. 10.
Forma vivendi unde petenda.
a al. diverſa.
Miſericordiæ & veritatis ſocietas.
b ed. veritatis.
c ed. utraque.
Fidei & charitatis nexus.
1.
Galat. 5. 6.
Geminus mentis volatus, fides & charitas.

efficaciſſimus geminarum alarum volatus, quo ad promerendum & videndum Deum puritas mentis attollitur, ne onere curarum carnalium deprimatur. Nam qui ait, *Sine fide impoſſibile eſt placere Deo:* idem dicit, *Si habuero omnem fidem, ita ut montes transferam, charitatem autem non habeam, nihil ſum.* Undè ſacramentorum Paſchalium divina myſteria, ut digno ſuſcipiantur officio, duo hæc, in quibus omnium præceptorum doctrina concurrit, ſtudioſiùs appetantur, quibus ſinguli quique fidelium, & ſacrificium Deo efficiantur & templum. Inſtet fides ſperare, quod credit; inſtet charitas propitiare quod diligit: utrumque amantis eſt, utrumque credentis. Et cui intelligentiæ conſenſione[d] ſubjicimur, eidem pietatis imitatione jungamur. Vox Dei eſt: *Sancti eſtote, quia ego ſanctus ſum:* & vox Domini eſt: *Eſtote miſericordes, ſicut & Pater veſter miſericors eſt.*

In Quadrages. Ser. VII.
Heb. 11. 6.
1. Cor. 13. 2.
Ad fidem & charitatem omnia præcepta reducuntur.
d ed. confeſſione.
Levit. 19. 2. & 20. 7.
Luc. 6. 36.

Cap. III.

Ac ne dubitemus Deo tribui, quod impenditur indigenti, diſpenſatores eleemoſynarum quæ commercia ineant, audiamus, Domino dicente, quæ futura ſit judicii ſui forma, cùm dicet ad dexteram collocandis: *Venite benedicti patris mei, poſſidete paratum vobis regnum à conſtitutione mundi. Eſurivi enim, & dediſtis mihi manducare. Sitivi, & dediſtis mihi bibere. Peregrinus eram, & collegiſtis me. Nudus eram, & cooperuiſtis me. Infirmus, & viſitaſtis me. In carcere eram, & veniſtis ad me.* Quærentibus autem juſtis, quando & qualiter potuerint iſta impendere, reſpondens Rex dicet illis: *Amen dico vobis, quamdiu feciſtis uni ex minimis fratribus meis, mihi feciſtis.* Quid hoc opere fructuoſius? quid hac humanitate felicius?[a] quæ utique laude ſua fraudanda non eſſet, ſi propter ipſam naturæ communionem juvando homini ab homine præberetur. Sed quia quod non ex fidei procedit fonte, ad præmia æterna non pervenit, alia eſt conditio operum cœleſtium, alia terrenorum. Mundana benevolentia in iis quos adjuvat habet finem; Chriſtiana pietas in ſuum tranſit autorem; dum in ipſum dicimur benigni, quem in nobis confitemur operari, dicente Domino: *Sic luceat lumen veſtrum coram hominibus ut videant opera veſtra bona, & magnificent Patrem veſtrum qui in cælis eſt.*

Matth. 25. 34.
a edit. facilius.
Humana laude non caret, quod homo homini ut homini præbet.
Infructuoſa mundana benevolentia.
Matt. 5. 16.

Cap. IV.

Gaude igitur, mens fidelium, & gloriam tuam in ejus gloria, qui in te operatur, agnoſcens, de ipſa Paſchali feſtivitate ferveſce. Debiti enim tui eſt, ut ei, qui pro omnibus paſſus eſt, paratus ſis compati: quoniam pia vita ſanctorum nunquam aliena eſt Crucis Chriſti, dum continentiæ clavis deſideria carnis configit, & corporeas cupiditates virtute Spiritus in ſe habitantis interficit. Difficilè eſt quemquam in ſe non habere quod perimat. Extinguenda eſt iracundia, mortificanda eſt ſuperbia, deſtruen-

Vita Chriſtiani, crux perpetua.

1. *Sine dilectione non creditur.*) Doctrina ex Auguſtini principiis hauſta; imò ex ipſis fidei principiis. Nam cùm nemo poſſit præceptis Dei ut oportet obedire ſine charitate: & inter Dei præcepta non poſtremum ſit credendi præceptum, manifeſtum eſt ſcitè dictum à Leone quod *ſine dilectione non creditur.* Unus Auguſtini locus inſtar omnium erit, ut utriuſque par ſenſus & doctrina intelligatur. Igitur lib. de bono perſeverantiæ cap. 16. *Prævenit ergo & fidem gratia,* inquit, *alioquin ſi fides eam prævenit, procul dubio prævenit & voluntas: quoniam fides ſine voluntate non poteſt eſſe. Si autem gratia prævenit fidem, quoniam prævenit voluntatem, profectò prævenit omnem obedientiam, prævenit etiam charitatem, qua uno Deo veraciter & ſuaviter obeditur: Et hæc omnia gratia in eo cui datur, & cujus hæc omnia prævenit, operatur.*

da luxuria, radix quoque avaritiæ altiùs perſequenda eſt: ut omnium malorum germen excidi valeat, ſi eorum potuerit fomes evelli. Cùm autem hac diligentia indeſinenter ſit animus excolendus, & utendum ita ſit corpore, ut rectori ſuo neceſſarium præbeat natura inferior famulatum; nunc maximè frænis continentiæ caro moderanda eſt, & quicquid ſublimibus deſideriis obviat, amputandum. Dum enim congruis purificationibus ad celebrandum Paſcha Domini utraque ſubſtantia præparatur, profutura omni tempore conſuetudo nutritur. Severa in ſubditos imperia detumeſcant, ceſſet vindicta peccati, & rei criminum ad hos dies perveniſſe ſe gaudeant, in quibus à ſanctis piiſque Principibus etiam publicarum auſteritas remittitur ultionum. [1] Aboleantur odia, deficiant ſimultates, pacis & benevolentiæ multiplicetur affectus; & qui potuit malitiâ pollui, ſtudeat benignitate purgari. Quoniam judicium Dei, ſicut immitibus vehemens, ita erit miſericordibus clemens, & detruſis in ignem gehennæ propter inhumanitatem ſiniſtris, dextros eleemoſynarum pietate laudatos, æterna cœleſtis regni beatitudo ſuſcipiet, Per Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum, Qui cum Patre & Spiritu ſancto vivit & regnat, in ſecula ſeculorum, Amen.

Quibus ſtudiis vacandum in Quadrageſima.

Immite erga immites judicium. Matth. 25. 34. & 41.

1. *Rei criminum ad hos dies perveniſſe ſe gaudeant, in quibus à ſanctis piiſque Principibus etiam publicarum auſteritas remittitur ultionum.*) Idem habet ſuprà Serm. II. Quadrag. cap. V. *Romani*, inquit, *Orbis piiſſimi Imperatores ſancta antiquitatis obſervatione cuſtodiunt, qui in honorem Paſſionis & Reſurrectionis Chriſti Conſtitutionum ſuarum ſeveritate mollita, multarum culparum reos præcipiunt relaxari.* Et Serm. IX. cap. III. *Ut ſeveritas ultionum, quæ nunc etiam in publicis judiciis relaxatur*, &c. Quouſque remiſſio & relaxatio iſta extenderetur, an ſolis vinculis ſoluti rei in cuſtodia remanerent, an etiam è carcere dimitterentur, non invenio clarè definitum. In libello ſupplici Monachorum qui ſub Eutyche erant, Actioni 1. Concilii Chalcedonenſis inſerto, hæc habentur: *Supervenit*, inquiunt, *& ſalutaris Paſſionis dies & ſacra nox, & Reſurrectionis feſtivitas, in qua quidem & plurimis peccatoribus à ſanctis patribus noſtris damnationes ſolvuntur: verum & ab imperatoribus criminalia reis vincula relaxantur: Juſta vere lætitia omnis domus & omne forum repletur.* Videntur ex his verbis rei ſaltem nonnulli in libertatem eſſe vindicati in Paſchali feſto legibus Imperatoriis. Nulla tamen in Codice quæ id aſſerat: Et ſi plures, quæ Actionem omnem in reos ſuſpendant, aliæ per totam Quadrageſimam, aliæ per quindecim Paſchalis feſti dies Cod. lib. III tit. XII. de Feriis. *Quadrag. diebus, qui auſpicio Ceremoniarum Paſchale tempus anticipant, omnis cognitio inhibeatur criminalium quæſtionum.* Impp. Valent. Valens & Grat. AAA. *In XV. Paſchalibus diebus compulſio annonariæ functionis & omnium publicorum privatorumque debitorum differatur exactio:* Valent. Theod. & Arcad. AAA. Exceptionem continet alia eorumdem conſtitutio, quæ Leonis noſtri ſententiam confirmet magis quàm infirmet: *In his tamen*, inquiunt, *& emancipandi & manumittendi cuncti licentiam habeant.* Sed Leonis locus primo loco citatus ex Serm. II. Quadrageſimæ multarum culparum reos imperatoriis conſtitutionibus relaxatos eſſe per hanc Paſcalium dierum ſolennitatem, clariùs videtur aſſerere. Nam relaxari nihil aliud eſſe quàm dimitti ex Serm. 47. de Paſſ. 8 c. 3 probatur, ubi ut *Barrabbam indulgentia relaxaret*, clamaſſe populos ſcribit.

SERMO XLV.

DE QUADRAGESIMA VIII.

SYNOPSIS.

I. *Non ſolum vitia, ſed & errores eſſe repellendos; geminamque agnoſcendam in Chriſto naturam.*

II. *In omnibus actionibus Chriſti varia elucere utriuſque naturæ teſtimonia.*

III. *Quæ de Chriſto incarnato ſint credenda.*

IV. *Non ſolum eleemoſynis, ſed & offenſarum remiſſione jejunium & orationem fructuoſa reddi.*

Cap. I. Devotionis quidem veſtræ, Dilectiſſimi, novimus hunc eſſe fervorem, ut jejuniis, quæ Domini Paſcha præcurrunt, multi noſtros præveniatis hortatus. Sed quia utilitas continentiæ [a] non ſolùm carnis caſtigationi, verùm etiam mentis neceſſaria eſt puritati, obſervantiam veſtram ſic cupimus eſſe perfectam, ut ſicut à deſideriis carnis reciditis voluptates [b], ita ab animi ſenſibus excludatis errores. Nam Paſchali feſto, quo omnia religionis noſtræ ſacramenta concurrunt, is vera & rationabili purificatione ſe præparat, cujus cor nulla infidelitate polluitur. Dicente enim Apoſtolo: *Omne quod non eſt ex fide, peccatum eſt:* inutilia erunt & vana eorum jejunia, quos illuſionibus ſuis mendacii pater decipit, & vera Chriſti caro non paſcit. Sicut ergo divinis mandatis ſanæque doctrinæ toto corde famulandum eſt, ita omni prudentia ab impiis eſt ſenſibus abſtinendum. Tunc enim ſanctum agit atque ſpiritale jejunium, cùm erroris cibos atque venena abjicit falſitatis: quæ doloſus ac verſutus inimicus nunc inſidioſiùs ingerit, quando ipſo venerandæ feſtivitatis recurſu omnis Eccleſia ad intelligenda ſalutis ſuæ myſteria generaliter commonetur. Is enim reſurrectionis Chriſti verus confeſſor & cultor eſt, qui & de paſſione ejus non confunditur, & de corporea nativitate non fallitur. Nam quidam erubeſcentes Evangelium Crucis Chriſti, ut audentiùs evacuarent ſuſceptum pro mundi redemtione ſupplicium, ipſam veræ carnis in Domino negavêre naturam, non intelligentes impaſſibilem Dei Verbi atque incommutabilem Deitatem, ita inclinatam [a] ad humanam naturam, ut & potenter propria non amitteret, & miſericorditer noſtra ſuſciperet. Duplicis itaque in Chriſto formæ una perſona eſt, & filius Dei, idémque filius hominis, unus eſt Dominus, conditionem ſervilem conſilio pietatis recipiens, non lege neceſſitatis incurrens: quia poteſtate factus eſt humilis, poteſtate paſſibilis, poteſtate mortalis; ut ad deſtruendum peccati mortiſque dominatum, & pœnæ capax eſſet ſub-

[a] *edit.* abſtinentiæ.

[b] *edit.* Sicut deſiderii carnis reſcinditis voluptates.

Omnia myſteria & ſacramenta in Paſchate concurrunt. Rom. 14. 23. Joan. 8. 44.

Sanctum & ſpiritale jejunium.

[a] *edit.* Se inclinantē ad humanam naturam & ad ejus ſalutē.

Conditio ſervilis in Chriſto, ſed poteſtate accepta.

In Quadrages. Serm. VIII. Cap. II.

ſtantia infirmitatis, & nihil gloriæ ſuæ perderet natura virtutis.

Cùm itaque, Dilectiſſimi, legentes vel audientes Evangelium, quædam in Domino noſtro Jesu-Christo cognoſcitis ſubjecta injuriis, quædam illuſtrata miraculis, ita ut in eodem nunc humana appareant, nunc divina reſplendeant, nolite quicquam horum adſcribere falſitati, tanquam in Chriſto aut ſola ſit humanitas, aut ſola divinitas; ſed utrumque fideliter credite, utrumque humiliter adorate: ut in unitate Verbi & carnis, non ſit ulla diviſio, nec quia manifeſta fuerunt in Jesu ſigna divina, falſa videantur documenta corporea. Vera & copioſa ſunt in ipſo utriuſque teſtimonia naturæ, ad hoc ex divini conſilii altitudine concurrentia, ut Verbo inviolabili non ſeparato à carne paſſibili particeps per omnia intelligatur, & Deitas carnis, & caro Deitatis. Mens igitur Chriſtiana, fugax mendacii, diſcipula veritatis, Evangelica utere fidenter hiſtoria, & quæ viſibiliter a ſunt geſta per Dominum, tanquam ipſa cum Apoſtolis aggregata nunc ſpiritali intellectu, nunc corporeo diſcerne conſpectu. Da homini, quod de muliere puer naſcitur; da Deo, quod nec conceptu læditur virginitas materna, nec partu. Formam ſervi obvolutam pannis, jacentem in præſepio cognoſce; ſed annunciatam ab angelis, declaratam ab elementis, adoratam à Magis formam Domini confitere. Humanum intellige, quod non declinavit nuptiale convivium; divinum approba, quod aquam convertit in vinum. Noſtra tibi innoteſcat affectio, cum mortuo amico fletus impenditur; divina potentia ſentiatur, cùm idem poſt quatriduanam jam fœtidus ſepulturam, ſolo vocis imperio vivificatus erigitur. Lutum de ſputo & terra fieri, corporei fuit operis; ſed illinc ſuperlitos cæci oculos illuminari, non dubium eſt illius fuiſſe virtutis, quæ quod principiis naturæ non dederat, ad manifeſtationem ſuæ gloriæ reſervarat. Veri eſt hominis fatigationem corpoream ſomni quiete relevare; ſed veri Dei eſt, vim ſævientium procellarum præcepti increpatione compeſcere. Cibos eſurientibus apponere, humanæ benignitatis eſt, & ſocialis eſt animi; ſed quinque panibus & duobus piſcibus quinque millia virorum, exceptis mulieribus & parvulis, ſatiare, quis negare audeat opus eſſe Deitatis? quæ cooperantibus ſecum veræ carnis officiis, & ſe homini, & hominem ſibi ineſſe monſtrabat: quia non aliter in humana natura ſanari poterant originalis vulnera vetuſtatis, niſi de utero virginis carnem ſibi aſſumente Dei Verbo, in una eadémque perſona ſimul & caro naſceretur & Verbum.

a edit. quæ fideliter & viſibiliter.

Ioan. 2. 1.

Ioan. 11. 39.

Ioan. 9. 6.

Marc. 4. 38.

Ioan. 6. 38.

Incarnationis neceſſitas.

Cap. III.

Hanc, Dilectiſſimi, Incarnationis Dominicæ fidem, per quam tota Eccleſia corpus eſt Chriſti, inconcuſſo corde ſervantes ab omnibus hæreticorum jejunate mendaciis, & ita vobis miſericordiæ opera credite profutura, ita fructuosè habendam continentiæ puritatem, ſi mentes veſtræ nulla pravarum opinionum contaminatione ſorduerint. Abjicite exoſa Domino ſapientiæ mundanæ argumenta, per quam nemo ad cognitionem veritatis potuit pervenire; & hoc fixum habete in animo, quod dicitis in Symbolo. Credite conſempiternum Patri Filium Dei, per quem facta ſunt omnia, & ſine quo factum eſt nihil, ſecundùm carnem quoque in fine temporum generatum. Credite hunc corporaliter crucifixum, mortuum, ſuſcitatum, & ſuper altitudines cœleſtium dominationum elevatum, in Patris dextera conſtitutum, ad judicandum vivos & mortuos in eadem carne, qua aſcendit, venturum. Hoc enim univerſis fidelibus Apoſtolus prædicat, dicens: *Si conſurrexiſtis cum Chriſto, quæ ſurſum ſunt quærite, ubi Chriſtus eſt in dextera Dei ſedens quæ ſurſum ſunt ſapite, non quæ ſuper terram. Mortui enim eſtis, & vita veſtra abſcondita eſt cum Chriſto in Deo. Cùm enim Chriſtus apparuerit vita veſtra, tunc & vos apparebitis cum ipſo in gloria.*

In Quadrages. Ser. IX. Ad veritatis cognitionem per mundanam ſcientiam non pervenitur. Ioan. 1. 3. Coloſſ. 3. 1.

Cap. IV.

Habentes ergo Dilectiſſimi, tantæ promiſſionis fiduciam eſtote non ſolùm ſpe, ſed etiam converſatione cœleſtes. Et quamvis omni tempore ſtudendum ſit ſanctificationi & mentis & corporis, nunc tamen in iſtis Quadraginta dierum jejuniis, ſolicitioribus vos pietatis operibus expolite, non ſolùm in diſtribuendis eleemoſynis, quæ magnum habent emendationis effectum, ſed etiam in remittendis offenſionibus, & peccatorum reatibus relaxandis: ut conditio, quam inter ſe & hominem Deus poſuit, non reſiſtat orantibus. Dicentes enim ſecundùm doctrinam Domini; *Dimitte nobis debita noſtra, ſicut & nos dimittimus debitoribus noſtris*, debemus toto corde implere quod dicimus. Tunc enim fiet omnino quod in conſequentibus poſtulamus, ut & in tentationem non inducamur, & à malis omnibus liberemur, Per Dominum noſtrum Jesum Christum, qui cum Patre & Spiritu ſancto vivit & regnat in ſecula ſeculorum, Amen.

XL. dierum jejunia. Conditio orationis Chriſtianæ. Matth. 6. 12.

SERMO XLVI.

DE QUADRAGESIMA. IX.

SYNOPSIS.

I. *Majorum, id eſt, quadrageſimalium jejuniorum tempore per crucis tolerantiam ad Paſchale feſtum Chriſtianos præparari.*

II. *Non ſolam probitatem ſervandam, ſed & fidem; maximè verò divinitatis & humanitatis in Chriſto.*

III. *Miſericordiâ & offenſarum maximè remiſſione Deum placari.*

Cap. I.

IN omnibus, Dilectiſſimi, ſolennitatibus Chriſtianis, non ignoramus Paſchale ſacramentum eſſe præcipuum. Cui condignè

&

In Quadr. Serm. IX.

[illegible] totius quidem nos [illegible] formant; ſed devotio- [illegible] vel maximè dies [illegible] ſanctiſſimo divinæ miſe- ricordiæ [illegible] ſanctis eſſe contiguos. In quibus [illegible] majora Apoſtolis per do- ctrinam Spiritus [illegible] ſunt ordinata jejunia: ut per [illegible] aliquid conſortium Crucis Chriſti etiam nos agere[illegible] in eo, quod pro- pter nos geſſit, [illegible], ſicut Apoſtolus ait: *Si compatimur, & conglorificabimur.* Certa atque ſecura eſt expectatio promiſſæ bea- titudinis, ubi eſt participatio Dominicæ paſ- ſionis. Nemo enim eſt, Dilectiſſimi, cui per conditionem temporis ſocietas hujus gloriæ denegetur, tanquam tranquillitas pacis va- cua ſit occaſione virtutis. Apoſtolus enim prædicat, dicens: *Omnes qui piè volunt vi- vere in Chriſto, perſecutionem patientur:* & ideo NUNQUAM deeſt tribulatio perſecutio- nis, ſi nunquam deſit obſervantia pietatis. Dominus ipſe in exhortationibus ſuis dicit: *Qui non accipit crucem ſuam, & ſequitur me, non eſt me dignus*; nec dubitare debemus hanc vocem non ſolùm ad diſcipulos Chri- ſti, ſed ad cunctos fideles, totámque Ec- cleſiam pertinere, quæ ſalutare ſuum in his, qui aderant, univerſaliter audiebat. Sicut ergo totius eſt temporis [a] piè vivere, ita to- tius eſt temporis crucem ferre: quæ meritò unicuique ſua dicitur [b], quia propriis modis atque menſuris ab unoquoque toleratur. Unum nomen eſt perſecutionis, ſed non una eſt cauſſa certaminis: & plus plerumque pe- riculi eſt in inſidiatore occulto, quàm in ho- ſte manifeſto. Beatus Job alternantibus bo- nis ac malis mundi hujus eruditus piè vera- citérque dicebat: *Nonne tentatio eſt vita ho- minis ſuper terram?* quoniam non ſolis dolo- ribus corporis atque ſuppliciis anima fidelis impetitur, verùm etiam ſalva incolumitate membrorum, gravi morbo urgetur, ſi carnis voluptate mollitur. Sed cùm caro concu- piſcit adversùs ſpiritum, & ſpiritus adver- sùs carnem, præſidio Crucis mens rationa- lis inſtruitur: nec cupiditatibus noxiis illecta conſentit, quoniam continentiæ clavis & Dei timore transfigitur. In bono ergò pro- poſito conſtitutis, inimicitiæ diſſimilium diabolo inſtigante non deſunt, ut facilè in odia prorumpant, quorum improbi mores deteſtabiliores fiunt comparatione juſtorum. Iniquitas cum juſtitia non habet pacem, tem- perantiam odit ebrietas, falſitati nulla eſt cum veritate concordia: non amat ſuperbia manſuetudinem, petulantia verecundiam, avaritia largitatem: & tàm pertinaces ha- bet diverſitas iſta conflictus, ut etiam ſi ex- teriùs conquieſcat, ipſa tamen piorum cor- dium penetralia inquietare non deſinat: ut verum ſit, quod *qui voluerint in Chriſto piè vivere, perſecutionem patientur*: & verum ſit, quod omnis hæc vita tentatio eſt. Ipſis ex- perimentis ſuis unuſquiſque fidelis edoctus, Chriſti Cruce armetur, ut Chriſto dignus habeatur.

Maiora Quadrag. jejunia per Spiritum ſanctum ordinata. — Rom. 8. 17. 2. Tim. 2. 12. — 2. Tim. 3. 12. Semper adeſt occaſio patiendi. — Matth. 10. 38. — a ad corporis. — b eſt, meritò ferri unicuique ſuadetur. — Perſecutionis Chriſtianorum non una cauſſa. — Job. 7. 1. — Mali nos oderint bonos. — 2. Tim. 3. 12. Job. 7. 1.

In Quadrages. Ser. IX. Cap. II. Piis maximè inſidiatur diabolus.

Per iſtum verò agonem, Dilectiſſimi, ad præmia æterna tendentibus, in eo maximè diaboli inſidiatur aſtutia, ut quorum perver- tere non poteſt probitatem, ſubruat fidem. In aliam enim transfertur viam, quiſquis à confeſſione veritatis abducitur, totúſque ejus curſus abſceſſio eſt; & tantò erit morti vici- nior, quantò fuerit à Catholica luce [c] lon- ginquior. Quod etiam in diebus noſtris per ſuam patiuntur incuriam, qui de ſpiritu olim deſtructi erroris olimque damnati veterem inſaniam conceperunt; qui geminam in Chri- ſto audent negare naturam, aut non ſuſcepta carnis ſcilicet veritate, aut in carnem Deitate converſa, ut aut ſecundùm Manichæum nul- la ejus ſit reſurrectio, cujus nulla eſt paſſio, aut ſecundùm Apollinarem ipſa Deitas Ver- bi mutabilis, ipſa ſit facta paſſibilis. Hoc au- tem ſentire, hoc auribus Chriſtianæ plebis ingerere, quid aliud eſt, quàm ipſa religio- nis fundamenta convellere, & quod verus Fi- lius Dei, verus ſit filius hominis, denega- re? In quo ſolo eſt humani generis reſtitutio teſtificata per legem, promiſſa per Prophe- tas, & omnibus veteris teſtamenti ſignifica- tionibus nunciata: ut magnum illud & ſecu- lis omnibus profuturum divinæ miſericordiæ ſacramentum, quod ſæpè & diu fuerat ſigni- ficatum, in præſtituto tempore non dubita- retur impletum. Undè licet, ex quo *Verbum caro factum eſt*, ita in Chriſto Dei atque ho- minis una perſona ſit, ut in nullis actionibus fiat naturæ utriuſque diviſio; ſtudet tamen evangelica veritas ipſum, quem Dei filium prædicat, ſæpiſſimè filium hominis profiteri: ut quamvis ea, quæ differuntur, alia ſint hu- manitatis, alia Deitatis; ſub nomine tamen filii hominis, utraque memorentur: ne fides Dominum JESUM CHRISTUM natum ex Ma- ria Virgine, Deum ſimul atque hominem creditura, cunctetur fateri, aut in Deo hu- manitatem; aut in homine Deitatem; ut & in verbo ſuſcepti hominis vera ſit hu- manitas, & in carne ſuſcipientis Dei vera majeſtas.

c ad. ſidei — Eutyches. — Manichæus. — Apollinaris. — Joan. 1. 14.

Cap. III.

Hæc, Dilectiſſimi, per occaſionem Paſ- chalis feſti, cui puritatem cordium præpa- rare debemus, de incarnatione Verbi per- ſtrinxiſſe ſufficiat; quoniam aliquoties hinc inſtructos vos eſſe meminiſtis. Nunc devo- tionem veſtram de eo, quod tempus poſ- cit, admoneo, ut ſanctum ac ſalubre jeju- nium operibus pietatis ornetis. Et quia pro indulgentia maximè laborandum eſt delicto- rum, indubitabilem vobis divinam miſeri- cordiam promittatis; ſi ipſi quoque erga ſubditos veſtros omnem offenſam tranſtule- ritis ad veniam. Placidos enim atque con- cordes ad tantam feſtivitatem decet Dei populos convenire: ut ſeveritas ultionum, quæ nunc etiam in publicis judiciis relaxa- tur, multò magis in Chriſtianorum cordi-

Indulgentia reis in Paſchali feſto.

bus mitigetur: quia ad hoc potiùs intenta debet eſſe cura ſanctorum, ne ullus algeat, ne ullus eſuriat, ne quis inopia deficiat, ne quis mœrore tabeſcat, ne aliquem vincula obſtrictum, ne aliquem habeat carcer incluſum. Quantælibet enim exiſtant cauſſæ offenſionis, ab homine tamen in hominem, non tam delicti magnitudo, quàm naturæ eſt cogitanda communio: ut de judicio, quo alterum judicat, miſericordiam Dei judicantis obtineat. *Beati enim miſericordes, quoniam ipſorum miſerebitur Deus*, qui vivit & regnat in ſecula ſeculorum, Amen.

Matt. 5. 7.

SERMO XLVII.

DE QUADRAGESIMA. X.

SYNOPSIS.

I. *Ad Paſchale Sacramentum, quod alia omnia conſecrat, omnes per quadraginta dierum jejunium præparare ſe debere: quod totum in eis gratia operatur, ex non diligentibus diligentes faciens.*

II. *Invidiam de bono proximi, quæ diaboli propria eſt, maximè eſſe cavendam.*

III. *Sine charitate nudas eſſe & infructuoſas virtutes: nullum debere illius virtutis eſſe terminum.*

IV. *Miſericordiâ quemque debere miſericordiam promereri.*

V. *Eleemoſynas abundè eſſe erogandas hoc tempore.*

Cap. I. Paſchalis ſolennitas cæteris excellentior.

Inter omnes, Dilectiſſimi, dies quos multis modis honorabiles habet Chriſtiana devotio, nullus eſt excellentior feſtivitate Paſchali, per quam in Eccleſia Dei univerſarum ſolennitatum dignitas conſecratur. Siquidem etiam ipſa Domini ex matre generatio huic eſt impenſa ſacramento; nec alia fuit Dei filio cauſſa naſcendi, quàm ut Cruci poſſet affigi. In utero enim virginis ſuſcepta eſt caro mortalis; in carne mortali completa eſt diſpoſitio paſſionis: effectúmque eſt ineffabili conſilio miſericordiæ Dei, ut eſſet nobis ſacrificium redemtionis, abolitio peccati, & ad æternam vitam initium reſurgendi.

XL. dierum jejunium cur Paſcha præcedat.

Conſiderantes autem quicquid per Crucem Domini adepta eſt univerſitas mundi, cognoſcimus ad celebrandum Paſchæ diem, meritò nos Quadraginta dierum jejunio præparari, ut digni poſſimus divinis intereſſe myſteriis. Non enim ſummos tantùm Antiſtites, aut ſecundi ordinis Sacerdotes, nec ſolos ſacramentorum miniſtros, ſed omne corpus Eccleſiæ, univerſúmque fidelium numerum, ab omnibus contaminationibus oportet eſſe purgatum: ut templum Dei: cui fundamentum eſt ipſe fundator [a], in omnibus lapidibus ſpecioſum, & in tota ſui parte ſit lucidum. Nam ſi regum ædes, & ſublimiorum prætoria poteſtatum, omni ornatu rationabiliter excoluntur, ut excellentiora ſint eorum domicilia, quorum ampliora ſunt merita: quanto opere ædificandum, quanto eſt honore decorandum, Deitatis ipſius habitaculum? Quod licet inchoari & perfici ſine ſuo autore non poſſit, habet tamen ab ædificante donatum, ut etiam labore proprio quærat augmentum. Viva enim rationabiliſque materies ad extructionem templi hujus aſſumitur; & per ſpiritum gratiæ voluntariæ in unam compagem congruè [a], incitatur. Quæ ideò dilecta, ideò quæſita eſt, ut & ipſa ex non quærente quærens, & ex non diligente ſit diligens, dicente beato Joanne Apoſtolo: *Nos ergò diligamus invicem, quia Deus prior dilexit nos.* Cùm igitur & omnes ſimul, & ſinguli quique fidelium, unum idémque Dei templum ſint, ſicut perfectum hoc in univerſis, ita perfectum debet eſſe in ſingulis: quia etſi non eadem eſt membrorum omnium pulchritudo, nec in tanta varietate partium, meritorum poteſt eſſe parilitas, communionem tamen obtinet decoris, connexio charitatis. In ſancto enim amore conſortes, etiamſi non iiſdem utuntur gratiæ beneficiis, gaudent tamen invicem bonis ſuis: & non poteſt ab eis extraneum eſſe, quod diligunt, quia incremento diteſcunt proprio, qui profectu lætantur alieno.

Secundi ordinis Sacerdotes.

a deeſt fundator in MS. Corb.

Inchoatio profectus, & perfectio boni operis, à Deo ſunt.

a al. ut voluntariè. congruat.

1. Joan. 4. 19.

Charitas facit omnia communia.

Cap. II.

In hac, Dilectiſſimi, unitate ſanctorum, ubi idem amatur, idem diligitur, idémque ſentitur, nec ſuperbis locus eſt, nec invidis, nec avaris: & quicquid eſt illud, quo aut vanitas gloriatur, aut ira ſævit, aut luxuria laſcivit, non in Chriſti fœdere, ſed in diaboli parte cenſetur, longéque à ſedibus pietatis excluditur. Fremit itaque innocentiæ adverſarius, & pacis inimicus, & quia ipſe *in veritate non ſtetit*, totámque naturæ ſuæ gloriam, dum ſuperbit, amiſit, dolet hominem Dei miſericordiâ reparari, & in ea bona quæ ipſe perdidit, introduci. Nec mirum ſi peccati autor probitate rectè agentium cruciatur, & eorum, quos dejicere non poteſt, ſtabilitate torquetur: quandoquidem etiam inter homines reperiuntur, qui opera hujus malignitatis imitentur. Multi enim, quod dolendum eſt, profectibus uruntur alienis: & quia ſe virtutibus vacuos deſpici noverunt, armantur in eorum odium, quorum non ſequuntur exemplum. Servi autem Dei & diſcipuli veritatis, etiam diſſimiles ſui diligunt, & bellum vitiis potiùs quàm hominibus indicunt, *nulli malum pro malo reddentes*, ſed correctionem peccantium ſemper optantes. Pulchrum enim valdè eſt, & divinæ benevolentiæ comparandum, ſui quemque in altero meminiſſe, & amare propriam etiam in hoſte naturam. Siquidem plurimos noverimus in optimos mores tranſiiſſe de peſſimis, ex ebrioſis ſobrios, ex crudelibus miſericordes, ex rapacibus largos, ex incontinentibus caſtos, ex ferocibus factos eſſe

Joan. 8. 44.

Invidiam diaboli qui imitantur.

Rom. 12. 17.

Dicente autem Domino: *Non* [illegible] *ſtos, ſed peccatores*, nulli Chri[illegible]am odiſſe permittitur; quia [illegible] remiſſione peccatorum ſalva[illegible] viles fecit carnalis ſapientia, [illegible] quam precioſos ſpiritalis factura [illegible]. [illegible] ergò ſanctus Dei populus, ſit benignus: [illegible] ut declinet prohibita; benignus, [illegible] imperata. Quamvis enim magnum [illegible] fidem rectam, ſanámque doctri[illegible] multa laude digna ſit circumciſio [illegible] ſobrietas manſuetudinis, puritas caſtita[illegible] ſunt tamen omnes ſine charitate [illegible]: nec poteſt dici in qualibet morum [illegible] fructuoſum, quod non dilectio [illegible] ediderit. Undè in Joannis Evangelio Dominus dicit: *In hoc cognoſcent omnes quia mei diſcipuli eſtis, ſi dilectionem habueritis ad invicem.* Et in ejuſdem Apoſtoli epiſtola legitur: *Chariſſimi, diligamus invicem, quoniam charitas ex Deo eſt, & omnis qui diligit, ex Deo natus eſt, & cognoſcit Deum: & qui non diligit, non novit Deum, quoniam Deus charitas eſt.* Diſcutiant ergò ſe fidelium mentes, & intimos ſui cordis affectus vera examinatione dijudicent; ac ſi repoſitum aliquid in conſcientiis ſuis de fructibus charitatis invenerint, Deum ſibi ineſſe non dubitent: & ut magis magiſque tanti hoſpitis ſint capaces, fiant perſeverantis miſericordiæ operibus ampliores. Si enim dilectio Deus eſt, nullum habere debet terminum charitas, quia nullo poteſt claudi fine divinitas.

Joan. 13. 35. — 1. Joan. 4. 7. — Nullus ſit charitatis terminus.

Cap. IV. Ad exercendum igitur, Dilectiſſimi, charitatis bonum, quamvis tempus omne ſit congruum, præſentes tamen dies ſpecialiùs cohortantur: ut qui Paſcha Domini cupiunt cum animi & corporis ſanctificatione ſuſcipere, hanc maximè gratiam conentur acquirere; qua & omnium continetur ſumma virtutum, & multitudo tegitur peccatorum. Et ideò celebraturi illud eminens ſuper omnia ſacramentum, quo iniquitates noſtras Jesu Christi ſanguis abolevit, miſericordiæ primitùs hoſtias præparemus: & quod nobis bonitas Dei contulit, nos quoque eis, qui in nos peccavère, præſtemus. In oblivionem mittantur injuriæ, ſupplicium jam neſciant culpæ, & à vindictæ metu omnes a abſolvantur offenſæ. Neminem teneant clauſtra pœnalia, nec in cuſtodiis tenebroſis triſtes reorum gemitus perſeverent. Si quis tales pro aliquo delicto obnoxios tenet, peccatorem ſe eſſe non dubitet: & ut indulgentiam ipſe accipiat, gaudeat ſe inveniſſe cui parcat, ut cùm ſecundùm doctrinam Dei dicimus: *Dimitte nobis debita noſtra, ſicut & nos dimittimus debitoribus noſtris*, non ambigamus per noſtræ orationis formam, divinam nos obtinere clementiam.

Charitas ſumma virtutum. — a ed. add. ſubditorum. — Matt. 6. 12.

Cap. V. In pauperes quoque & diverſis debilitatibus impeditos benignior nunc largitas exerceatur, ut gratiæ Deo multorum voce referantur, & jejuniis noſtris egentium refectio ſuffragetur. Nulla enim devotione fidelium magis Dominus delectatur, quàm iſta quæ pauperibus ejus impenditur: & ubi curam miſericordiæ invenit, ibi imaginem ſuæ pietatis agnoſcit. Non timeatur in iis expenſis defectio facultatum, quoniam ipsa benignitas, magna ſubſtantia eſt, nec poteſt largitatis deeſſe materies, ubi Chriſtus paſcit & paſcitur. In omni hoc opere illa intervenit manus, quæ panem frangendo auget, & erogando multiplicat. Securus & hilaris ſit eleemoſynæ diſtributor: quia tunc maximum lucrum habebit, quando ſibi minimum reſervaverit, dicente B. Apoſtolo Paulo: *Qui autem adminiſtrat ſemen ſeminanti, & panem ad manducandum præſtabit, & multiplicabit ſemen veſtrum, & augebit incrementa frugum juſtitiæ veſtræ*: In Chriſto Jesu Domino noſtro, qui vivit & regnat cum Patre & Spiritu ſancto, in ſecula ſeculorum, Amen.

Miſericordia in pauperes quam grata Deo. — In Quadrag. de Adm. Ser. XI. — 2. Cor. 9. 10.

SERMO XLVIII.

DE QUADRAGESIMA XI.

SYNOPSIS.

I. *Jejunium Quadrageſimæ maximum & ſacratiſſimum omnibus ſine exceptione indictum eſſe, quia omnibus neceſſarium, cùm nemo ſit immunis à culpa.*

II. *Quàm pauci viam ſalutis intrant, quàm multi temporalibus occupantur.*

III. *Sicut magis inſidiatur & ſævit diabolus Quadrageſimæ tempore, ita magis Deo ſalutique ſuæ vacare Chriſtianos debere.*

IV. *Ut Paſchali feſto nos præparemus exequenda eſſe Dei mandata, quæ ideò dantur, ut & gratia Dei quæratur, & propria vita velut in ſpeculo conſpiciatur.*

V. *Primum miſericordiæ effectum, quod eſt oblivio delictorum, & optandum à Deo & præſtandum eſſe proximo.*

VI. *Eum qui filium haberi cupit, debere fratris habere charitatem; & eleemoſynam largiri, ut miſericordiæ divinæ miniſtrum.*

Cap. I. IN omnibus quidem, Dilectiſſimi, diebus atque temporibus quædam nobis divinæ bonitatis ſigna præfixa ſunt, & nulla pars anni à ſacris eſt aliena myſteriis, ut dum nobis ubique præſidia noſtræ ſalutis occurrunt, invitantem nos ſemper miſericordiam Dei avidius experiamur. Sed quicquid illud eſt, quod in diverſis gratiæ operibus & donis reparationi humanarum confertur animarum, totum id nobis nunc evidentiùs & copioſiùs præſentatur, quando non particulatim quædam agenda, ſed ſimul ſunt omnia celebranda. Appropinquante autem feſtivitate Paſchali adeſt maximum ſacratiſſimúmque jejunium, quod obſervantiam ſui univerſis fidelibus ſine exceptione denunciat: quia ne-

Quadrageſimæ maximum ſacratiſſimúmque ſe omnibus ab omnibus obſervandum.

mo tàm ſanctus eſt, ut non ſanctior, nemo tam devotus, ut non debeat eſſe devotior. Quis enim in hujus vitæ conſtitutus incerro, aut immunis à tentatione, aut liber invenia-tur à culpa? Quis eſt, qui nihil virtutis ſibi adjici, aut qui nihil vitii ſibi optet auferri? cùm & adverſa noceant, & ſecunda cotrumpant, nec minoris ſit periculi carere deſideratis, quàm abundare conceſſis? inſidiæ ſunt in divitiarum amplitudine, inſidiæ in paupertaris anguſtiis. illæ elevant ad ſuperbiam, hæ incitant ad querelam. Tentat ſanitas, tentat infirmitas: dum & illa materia

Innocens nemo præ vitæ diffi cultate. eſt negligentiæ, & hæc cauſſa triſtitiæ. Laqueus eſt in ſecuritate, laqueus eſt in timore: nec intereſt utrum animus, qui terreno tenetur affectu, gaudiis occupetur, an curis; cum par morbus ſit, vel ſub vana delectatione langueſcere, vel ſub anxia ſolicitudine laborare.

Cap. II. Mat. 7. 14. Impletur itaque per omnia ſententia Veritatis, qua dicitur anguſtam eſſe & arduam viam, quæ ducit ad vitam: & cùm latitudo itineris ad mortem trahentis multis frequen-

Pauci electi. tetur agminibus, in ſalutis ſemitis paucorum intrantium ſunt rara veſtigia. Unde autem

a Ita MSS. omn. non populoſior ut vulg. populatior [a] eſt via leva, quàm dextera, niſi quia ad mundana gaudia & corporalia bona multitudo proclivis eſt? Et quamvis caducum incertúmque ſit quod cupitur, libentiùs tamen ſuſcipitur labor pro deſiderio volupta-

Quam pauci verè Chriſtiani. tis, quàm pro amore virtutis. Ita cùm innumeri ſint qui viſibilia concupiſcant, vix inveniuntur qui temporalibus æterna præponant. Et ideò, dicente beato Apoſtolo Pau-

2. Cor. 4. 18. lo: *Quæ videntur, temporalia ſunt; quæ autem non videntur, æterna ſunt*; latet quodammodo & in abſcondito eſt virtutum via, quo-

Rom. 8. 24. niam *ſpe ſalvi facti ſumus*, & fides vera id ſuper omnia diligit, quod nullo ſenſu carnis attingit. Magni eſt ergo operis & laboris, mobilitatem cordis ab omnibus continere peccatis, & cùm undique innumeræ voluptatum illecebræ blandiantur, ad nulla conta-

Eccl. 13. 1. gia vigorem animi relaxare. Quis picem tangit, & non inquinatur ab ea? quis non infirmatur in carne? quis non ſordeſcit in pulvere? Quis poſtremò eſt tantæ puritatis, ut iis non polluatur, ſine quibus vita non ducitur? Jubet enim per Apoſtolum doctri-

1. Cor. 7. 29 na divina, ut *qui habent uxores, tanquam non habentes ſint; & qui flent, tanquam non flentes; & qui gaudent, tanquam non gaudentes; & qui emunt, tanquam non poſſidentes; & qui utuntur hoc mundo, tanquam non utantur. Præ-*

Beata mens quæ hoſpita terrenorum. *terit enim figura mundi hujus.* Beata igitur mens, quæ peregrinationis ſuæ tempora caſtâ ſobrietate tranſcurrit, & in iis, per quæ neceſſe eſt eam ambulare, non remanet: ut hoſpita magis quàm domina terrenorum, nec affectibus deſit humanis, & promiſſio-

1. nibus ſit innixa divinis. [1]

1. *Nec affectibus deſit humanis, & promiſſionibus ſit innixa divinis*) Ita MSS. Codd. Corb. Vict. & Thuan. & ſenſus exigit: ut perperam ab imperito ſcriba, in illorum verborum locum hæc fuerint ſubſtituta, quæ leguntur in vulg. *Nec affectibus ſit innixa humanis, nec promiſſionibus deſit divinis.*

Cap. III. Hanc autem fortitudinem, Dilectiſſimi, nulli magis quàm præſentes & exigunt & conferunt dies: quibus dum obſervantia ſpiritalis impenditur, conſuetudo, in qua perſeveretur, acquiritur. Notum enim vobis eſt hoc eſſe tempus, quo per totum mundum ſæviente diabolo, acies debet Chriſtiana confligere: & ſi quos aut deſidia tepidos, aut ſolicitudo habuit occupatos, nunc oportet armis ſpiritalibus inſtrui, & cœleſti tuba ad ineundum certamen accendi: quoniam ille cujus invidia mors introivit in orbem terrarum, modò præcipuo livore uritur, modò maximo dolore cruciatur. Videt Sap. 2. 24.

enim de omnium hominum genere, in adoptionem filiorum Dei novos populos introduci, & per virgineam Eccleſiæ fœcunditatem, partus regenerationis augeri. Videt ſe dominationis ſuæ jure privatum, à cordibus eorum, quos poſſidebat, expelli; eripi ſibi in utroque ſexu millia ſenum, millia juvenum, millia parvulorum, nec obeſſe cuiquam vel proprium, vel originale peccatum, ubi juſtificatio non meritis retribuitur, ſed ſola gratiæ largitate donatur: Lapſos quoque In Baptiſmo gratis confertur juſtificatio.

& inſidiarum ſuarum fraude deceptos, pœnitentiæ lacrymis ablui, & portas miſericordiæ Apoſtolica clave reſerante, ad remedia reconciliationis admitti. Sentit inſuper diem Dominicæ paſſionis inſtare, & ſe illius Crucis poteſtate conteri, quæ in Chriſto ab omni debito mortis alieno, redemtio fuit mundi, non pœna peccati.

Cap. IV. Ut itaque malignitas frementis inimici nullos habeat ſui livoris effectus, ad exequenda Domini mandata diligentior eſt aſſumenda devotio: ut tempus, in quo omnia divinæ miſericordiæ ſacramenta concurrunt, cùm præparatione & animorum ſuſcipiamus & corporum, implorantes regimen [1] & adjutorium Dei, ut ſine quo nihil poſ- 1.

ſumus facere, per ipſum omnia valeamus implere. Ideo enim datur præceptum, ut præ- Cur detur præceptū.

cipientis quæratur auxilium. Nec ſe quiſquam per occaſionem infirmitatis excuſet, cùm qui præſtitit velle, donet [a] & poſſe, dicente beato Apoſtolo Jacobo: *Si quis veſtrûm indiget ſapientia, poſtulet à Deo, qui dat omnibus affluenter, & non improperat, & dabitur ei.* a ed. quia qui præſtitit velle donabit &c. Jacob. 1. 5.

Quis fidelium neſciat, quibus virtutibus ſtudere, & quibus debeat vitiis repugnare? Quis conſcientiæ ſuæ, aut tam gratioſus, aut tam imperitus eſt arbiter, qui ignoret, quid à ſe auferri, aut quid in ſe oporteat augeri? Nemo quippe ita rationis eſt alienus, qui aut converſationis ſuæ non intelligat qualitatem, aut cordis ſui ſecreta non noverit. Non ergo per omnia ſibi placeat, nec ſe ſecundùm

1. *Regimen & adjutorium*) inter geminum hoc verbum addunt vulg. edit. *Et miſericordiam*: quod MSS. Codd. deſiderant, nec non & Surii editio.

[illegible] menta dijudicet; sed omnem [illegible] ſuam in divinorum præcepto- [illegible] conſtituat: ubi cùm alia jubean- [illegible] alia interdicantur ut non fiant, [illegible] bit examine, [illegible] que ponderis, qui vitæ ſuæ [illegible] Artifex enim comparatione [illegible] in mandatis miſericordia Dei, [illegible] in quo homo ſuis condidit [illegible] faciem ſuæ mentis [illegible] & quàm conformis imaginis Dei, [illegible] diſſimilis eſſet, agnoſceret: præci- [illegible] jectis paululùm carnalibus curis & [illegible] onibus inquietis, ſaltem in diebus [illegible] nis & reparationis noſtræ, à terre- [illegible] cœleſtia conferamus.

Cap. V. Quia [illegible] verò, ſicut ſcriptum eſt, *In multis* [illegible] *omnes*, miſericordiæ primus con- [illegible] affectus, & aliorum in nos delicto- [illegible] oblivio: ut illud piiſſimum pactum, [illegible] Dominica oratione devinximus, [illegible] dictæ amore violemus: & dicentes, *Dimitte nobis debita, ſicut & nos dimittimus debitoribus noſtris*, non ſimus in remiſſione difficiles: quia ad nos recurrit ſive cupiditas ultionis, ſive indulgentia lenitatis; magiſque optandum eſt homini tentationum periculis ſemper expoſito, ut ſuas culpas habeat impunitas, quàm ut plectat alienas. Quid autem convenientius fidei Chriſtianæ, quàm ut non ſolùm in Eccleſia, ſed etiam in omnium domibus fiat remiſſio peccatorum? Deponantur minæ, vincula relaxentur, quibus ſe multò pernicioſiùs, qui ea non ſolverit, religabit. Quod enim quiſque in alterum ſtatuit, hoc in ſemetipſo ſua lege decernit. *Beati verò miſericordes, quoniam ipſorum miſerebitur Deus*: qui in judiciis ſuis & juſtus eſt & benignus; ad hoc quoſdam ſub aliorum eſſe poteſtate permittens, ut ſub æqua moderatione ſervetur & utilitas diſciplinæ, & manſuetudo clementiæ: & nemo audeat alterius delictis veniam denegare, quam pro ſuis optat accipere.

Matth. 5. 7. Vindictæ cupidus, ſui ipſius judex.

Cap. VI. Dicente autem Domino, *Beati pacifici, quoniam filii Dei vocabuntur*, deponantur omnium diſcordiarum odiorúmque certamina: nec putet ſe quiſquam in Paſchali feſto habiturum eſſe conſortium, qui fraternam pacem redintegrare neglexerit. Apud ſummum enim Patrem, qui non fuerit in charitate fratrum, non habebitur in numero filiorum. In diſtributione quoque eleemoſynarum, & pauperum cura, pingueſcant Chriſtiana jejunia: & quod ſuis quiſque deliciis ſubtrahit, debilibus impendat & egenis. Detur opera, ut omnes Deo uno ore benedicant, & qui aliquam dat portionem ſubſtantiæ ſuæ, intelligat ſe miniſtrum eſſe miſericordiæ divinæ, qui partem pauperis in manu poſuit largientis: ut peccata quæ baptiſmi aquis aut pœnitentiæ lacrymis abluuntur, etiam eleemoſynis deleantur, dicente ſcriptura: *Sicut aqua extinguit ignem, ita eleemoſyna extinguit peccatum*.

Matth. 5. 9. Quanta pacis fraternæ neceſſitas. Dives Dei eſt miniſter, & pauperis œconomus. Eccl. 3. 33.

Per Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum, Qui cum Patre & Spiritu ſancto vivit & regnat, in ſecula ſeculorum, Amen.

In Quadrag. Serm. XII.

SERMO XLIX.

DE QUADRAGESIMA. XII.

SYNOPSIS.

I. *Ad Paſchale convivium debere quemque ſe praeparare per diſcuſſionem conſcientiæ, & emendationem vitæ.*

II. *Miſericordiam exercendam, à vitiis jejunandum, rebus cœleſtibus eſſe inhærendum.*

III. *Ad Paſchale ſacramentum, quod in remiſſionem peccatorum conditum eſt, quemque præparari, cum illud remiſſione offenſarum imitatur.*

Appropinquante, Dilectiſſimi, ſolennitate Paſchali, [1] præcurramus eam conſueto jejunio, quod nos Quadraginta dierum numero, ad ſanctificationem corporis & mentis exerceat. Suſcepturi enim feſtorum omnium maximum feſtum, eâ nos debemus obſervantiâ præparare, ut in cujus ſumus reſurrectione conreſuſcitati, in ipſius inveniamur paſſione commortui, dicente beato Paulo Apoſtolo: *Mortui enim eſtis, & vita veſtra abſcondita eſt cum Chriſto in Deo. Cùm Chriſtus apparuerit vita veſtra, tunc & vos apparebitis cum ipſo in gloria.* Quæ verò nobis eſt mortis cum Chriſto participatio, niſi ut deſinamus eſſe quod fuimus? aut quæ ſimilitudo reſurrectionis, niſi depoſitio vetuſtatis? Unde qui ſacramentum ſuæ reparationis intelligit, carnis ſe vitiis debet exuere, & omnes ſordes abjicere peccatorum: ut intraturus nuptiale convivium, ſplendeat veſte virtutum. Quamvis enim benignitas ſponſi cunctos ad communionem regiarum invitet epularum, ſtudendum eſt tamen univerſis vocatis, ut ſacrorum ciborum munere non inveniantur indigni. Abutuntur autem quidam patientia Dei, & qui non ſunt in conſcientia liberi, fiunt de longa impunitate ſecuri: cùm ideò differatur ultio, ut tempus poſſit habere correctio. Miſericordiam igitur Dei noſtri, quæ *non vult mortem peccatoris, ſed tantùm ut convertatur & vivat* non ideò quiſquam tardet amplecti; quia quod meruit, non recepit. Neque enim quicquid differtur, aufertur; aut condemnationem evaſit, qui indulgentiam non quæſivit. Cujus quidem implorandæ non una omnibus cauſſa eſt: quia multis modis multiſque men-

Cap. I. XL. dierum Jejunium.

1. Paſcha omnium feſtorum maximum.

Coloſſ. 3. 3.

Cum Chriſto ut moriendum & reſurgendum.

Matth. 22. 11. Miſericordia Dei non abutendum.

Ezech. 18. 23. & 33. 11.

1. *Præcurramus &c.*] Ita MSS. duo Thuan. & Colb. optimæ notæ. Prior cuique pene lectio ita ſe habet: *Sic eſt præcurrenda conſuetudo jejunii, ut nos Quadraginta dierum numerus exerceat.* Quæ lectio Catholicos ſcriptores incautos impulit in ſenſum à Leonis mente alienum, cum hæc interpretati ſunt de quatuor dierum jejunio, qui Dominicæ I. Quadrageſimæ nunc præmittuntur, ut numerus Quadragenarius compleatur.

In Quadrages. Ser. XII.

ſuris & peccatum à peccato, & crimen diſtat à crimine. Sed quia univerſitas fidelium ad perfectam innocentiam, & ad plenam debet tendere puritatem, ut eorum conſortio mereatur adſcribi, de quibus dicitur:

Matt. 5. 8.

Beati mundo corde, quoniam ipſi Deum videbunt, omni inſtantia & virtute nitendum eſt, ut quicquid ſecretum conſcientiæ maculat, quicquid aciem mentis obſcurat; diligentiſſimis, emundationibus deleantur. Quamvis

Prov. 20. 9.

enim ſcriptum ſit: *Quis gloriabitur caſtum ſe habere cor, aut mundum ſe eſſe à peccato?* non

Semper accipit, qui ſemper petit.

tamen deſperanda eſt apprehenſio puritatis, quæ dum ſemper petitur [1], ſemper accipitur, nec remanet judicio condemnandum, quod fuerit confeſſione purgatum.

Cap. II. Matt. 6. 12. Nemo qui non peccet.

Hoc illud eſt, Dilectiſſimi, quod orantes omnes filii Eccleſiæ ex doctrina Domini uniformiter dicunt: *Dimitte nobis debita noſtra, ſicut & nos dimittimus debitoribus noſtris:* quia nemo tam ſanctus, nemo tam juſtus eſt, qui in tempore hujus vitæ, quæ tota tentatio eſt, cujuſcunque peccati remiſſione non

Iob. 7. 1.

egeat. Circunſtant undique pericula innumerabilium delictorum, & per licitos uſus ad immoderatos tranſitur exceſſus, dum per curam ſalutis irrepit delectatio voluptatis, & non ſufficit concupiſcentiæ, quod poteſt ſatis eſſe naturæ. Hinc habendi amor nunquam ſatiandus [a] exoritur; hinc cupiditas eminendi, quæ vel ſtirpi ſuæ innexa, vel ſoboli, nunc prolem habet ſuperbiam, nunc

a al. amandus.

Continentiæ laus.

parentem. His autem & aliis tentationibus, quarum multiplex eſt & infinita connexio, quæ tectiùs virtus quàm continentia opponitur, quæ nutriendis atque ſervandis animi & corporis bonis, & incrementa præbet & roborat? Unde in cœleſtibus Eccleſiæ diſciplinis multum utilitatis afferunt divinitus inſtituta jejunia: ut dum continentiæ legibus, carnalis ſubjicitur appetitus, motus quoque interior temperetur, ac ſicut corpus à cibis, ita mens ab iniquitate jejunet. Dominus

Matt. 5. 6. Deliciæ Chriſtianorum.

enim dicit: *Beati qui eſuriunt, & ſitiunt juſtitiam: quoniam ipſi ſaturabuntur.* Habet ergo populus Dei ſpiritales epulas caſtáſque delicias, quas ſalubriter expetit, & laudabiliter concupiſcit, quoniam laudante & dicente

Pſ. 33. 9.

Propheta: *Guſtate & videte, quoniam ſuavis eſt Dominus*; quiſquis dulcedinem juſtitiæ & miſericordiæ Dei, quibus omnis providentia ejus diſpenſatur, guſtu cordis attigerit, & nullo unquam minuenda faſtidio experimenta ſupernorum hauſerit gaudiorum, corruptibilia & temporalia bona æternorum admiratione deſpiciet: & in illo igne, quem Dei accendit charitas, concaleſcet: ut algore in fervorem converſo, & in lucem nocte mutata, uno opere in animis fidelium Spiritus ſanctus & tenebras abigat, & peccata conſumat.

1. *Quæ dum ſemper petitur, ſemper accipitur,*) Ita Corb. alludit Leo ad illam Domini ſententiam: *omnis qui petit accipit.* Quamobrem malè in vulg. edit. *Quæ dum ſemper appetitur, nec ſemper accipitur &c.*

In Quadrages. Ser. XII. Cap. III. Continentia mater virtutum.

Unde quia tales fructus mater virtutum continentia parit, & jejunantes à vitiis ad ineffabilia oblectamenta perducit; ſtudioſiori nunc opere, Dilectiſſimi, exequamur præcepta cœleſtia: & quia totum Paſchale ſacramentum, in remiſſionem eſt conditum peccatorum; quod celebrare optamus, imitemur. Miſericors enim & juſtus Dominus, ita promittit indulgentiam ſuam, ut eam etiam quibus parcit, indicat. Exponens enim, quâ regulâ Deo Patri nos voluerit

Matt. 6. 14.

ſupplicare, *Si dimiſeritis*, inquit, *hominibus peccata eorum, dimittet vobis & Pater veſter, qui in cælis eſt, peccata veſtra. Si autem non remiſeritis hominibus, nec Pater veſter remittet vobis peccata veſtra.* Juſta prorſus & benigna conditio, quâ divinæ potentiæ ſit particeps homo, ut ſententiam Dei ex ſuo libret arbitrio, & eo ſibi judicio obſtringat Dominum, quo judicaverit ipſe conſervum. Sive itaque circa ſubjectos, ſive circa æquales, naturæ parilitas diligatur: & quia nemo non peccat, nemo non parcat; non difficulter præſtemus, quod gratulanter accepimus: ut ſive largitate eleemoſynarum, ſive indulgentiá peccatorum, quantò magis fuerimus miſericordes, tanto ſimus perfectiùs innocentes, Per Dominum noſtrum Jesum Christum, Qui vivit & regnat cum Patre & Spiritu ſancto in ſecula ſeculorum, Amen.

Sententiam ſuam in ſuo quiſque arbitrio quomodo habeat.

SERMO L.

DE PASSIONE DOMINI. I. [a]

a Dominica die Palmarum videtur, dictus; non ante detectum Eutychis errorem, ut ex variis locis apparet.

SYNOPSIS.

I. *Per ſolam verbi Incarnationem ſalutem homini contingere, cujus fides etiam in veteri teſtamento, & ante legem neceſſaria.*

II. *Per verbi potentiam & carnis humilitatem, ſalutem pari.*

III. *Non ſpernendam ejus crucem & abjectionem, qui unico verbo in Paſſione proſtravit ſatellites.*

IV. *Ultrò ſe Chriſtum tradidiſſe morti, qui & Petri zelum repreſſit, & ſervi aurem reſtituit.*

V. *Morte Chriſti nos liberari, Judæos & Judam accuſari, qui tamen etiam potuiſſent illâ redimi.*

Cap. I.

Sacratiſſimum, Dilectiſſimi, Dominicæ paſſionis diem, quam Dominus Jesus, Dei filius, pro humani generis ſalute ſuſcepit, & ſicut promiſit, omnia ad ſe exaltatus attraxit, tam planè ac lucidè evangelicus ſermo reſeravit, ut religioſis & piis cordibus non aliud ſit audiſſe quæ lecta ſunt, quàm vidiſſe quæ geſta ſunt. Unde cum indubitabilem obtineat autoritatem ſacra narratio; annitendum nobis eſt, auxiliante Domino, ut perſpicuum habeat intelligentia, quod

Paſſio Domini publicè lecta in Eccleſia. Joan. 12.

…toria. Post illam namque hu-
…cationis Primam & universa-
…qua per unum hominem pecca-
…hunc mundum, & per peccatum
…omnes homines pertransiit, in
…averunt; nemo dominationem
…nemo vincula diræ captivitatis eva-
…nec cuiquam aut reconciliatio ad ve-
…aut reditus pateret ad vitam, nisi co-
…& coæqualis Patri Deo Filius Dei,
…minis filius eſſe dignaretur, veniens
…& ſalvare quod perierat, ut ſicut per
…ors, ita per Dominum noſtrum Je-
…iſtum eſſet reſurrectio mortuorum.
…quia ſecundum inſcrutabile pro-
Sapientiæ Dei noviſſimis diebus
…profactum eſt, idcò ſalutiferæ Virgi-
…, extremi tantùm temporis genera-
…profuit, & non ſe etiam in præte-
…it ætates. Omnis prorſus antiqui-
…tas …ium Deum verum, omnis nume-
…rus … ſæcula priora Sanctorum, ſacra fide
vixit & placuit; & neque Patriarchis, ne-
que Prophetis, neque cuiquam omnino ſan-
ctorum, niſi in redemtione Domini noſtri
JESU CHRISTI ſalus & juſtificatio fuit: quæ ſicut expectabatur multis Prophetarum oraculis ſigniſque promiſſa, ita eſt etiam ipſo munere atque opere præſentata.

Cap.II. Unde nunc, Dilectiſſimi, in toto ordine Dominicæ paſſionis, non ita infirmitatem conſideremus humanam, ut arbitremur illic potentiam defuiſſe divinam: neque illam ita coæternam & æqualem Patri formam Unigeniti cogitemus, ut putemus non fuiſſe vera, quæ Deo videntur indigna. Prorſus utraque natura, unus Chriſtus; nec Verbum ibi ab homine disjunctum, nec homo eſt diſſociatus à Verbo. Non eſt faſtidita humilitas, quia nec imminuta majeſtas? Nihil nocuit naturæ inviolabili, quod paſſibili oportebat inferri: totúmque illud ſacramentum, quod ſimul & humanitas conſummavit & Deitas, diſpenſatio fuit miſericordiæ, & actio pietatis. Talibus enim vinculis tenebamur conſtricti, ut niſi per hanc opem non poſſemus abſolvi. Humilitas igitur divinitatis, noſtra provectio eſt. Nos tanto redimimur precio, nos tanto curamur impendio. Quis enim ab impietate ad juſtitiam, à miſeria ad beatitudinem eſſet recurſus, niſi & juſtus ad impios, & beatus inclinaretur ad miſeros?

Utriuſque naturæ opus, ſalus hominis.

Unicum reparandi hominis remedium Incarnatio verbi.

Cap.III. Non eſt ergo, Dilectiſſimi, erubeſcenda Crux Chriſti, quæ de virtute eſt divini conſilii, non de conditione peccati. Quamvis enim ex infirmitate noſtra verè paſſus Dominus Jesus, veréque ſit mortuus, non tamen ita ſe abſtinuit à gloria ſua, ut inter contumelias paſſionis, nihil divinæ operationis exerceret. Nam cùm impius Judas, non jam ovina pelle velatus, ſed lupino furore manifeſtus, vim ſceleris per ſpeciem pacis incipiens, ſignum traditionis ſæviore omnibus telis oſculo præbuiſſet; & multitudo furibunda, quæ ad comprehendendum Dominum cum armata militum cohorte confluxerat, inter faces & laternas, lumen verum tenebris obcæcata ſuis non cerneret, Dominus qui expectare potiùs turbas, quàm declinare delegerat, ſicut Joannes Evangeliſta teſtatur, quem quærant necdum inventus interrogat: illíſque dicentibus, quod JESUM quærerent: *Ego ſum*, inquit. Quod verbum illam manum ita ex ferociſſimis congregatam, quaſi quodam fulmineo ictu ſtravit atque perculit, ut omnes illi atroces, minaces atque terribiles, retroacti corruerent. Ubi fuit ſævitiæ conſpiratio? ubi ardor irarum? ubi inſtructus armorum? Dominus dicit, *Ego ſum*: & ad vocem ejus turba proſternitur impiorum. Quid jam poterit majeſtas ejus judicatura, cujus hoc potuit humilitas judicanda?

Chriſti crux, virtus Dei.

Joan.18.4.

Ibid.5.

Chriſti potentia & manſuetudo.

Cap.IV. Veruntamen Dominus ſciens, quid magis myſterio ſuſcepto conveniret, in hac poteſtate non perſtitit; ſed perſecutores ſuos in facultatem diſpoſiti ſceleris redire permiſit. Nam ſi teneri nollet, non utique teneretur; ſed quis hominum poſſet ſalvari, ſi ille non ſe fineret comprehendi? Nam & beatus Petrus, qui animoſiore conſtantia Domino cohærebat, & contra violentorum impetus, fervore ſanctæ charitatis exarſerat, in ſervum principis ſacerdotum uſus eſt gladio, & aurem viri ferociùs inſtantis abſcidit. Sed hunc zelantis Apoſtoli pium motum progredi Dominus ultra non patitur, recondi gladium jubet, nec ſinit ſe adversùs impios manu ferróque defendi. Contra ſacramentum enim erat redemtionis noſtræ, ut qui mori pro omnibus venerat, capi nollet: ne dilato glorioſæ Crucis triumpho, & dominatio diabolica fieret longior, & captivitas humana diuturnior. Dat ergo in ſe furentibus licentiam ſæviendi, nec tamen etiam talibus dedignatur ſe indicare divinitas. Aurem ſervi jam ipſa ſectione demortuam, & à compage viventis corporis alienam, in ſedem dehoneſtati capitis revocat manus Chriſti. Reformat quod ipſe formaverat: nec tardè caro ſequitur ejus imperium, cujus erat ipſa figmentum.

Paſſio ſaluti hominum neceſſaria.

Matth.26.51. Marc.14.47. Luc.22.50. Joan.18.10.

Petrus pio motu & fervore charitatis exemit gladium.

Mori pro omnibus venit Ch.

Cap.V. Habent ergo divinam hæc opera virtutem. Sed quòd Dominus majeſtatis ſuæ potentiam comprimit, & vim in ſe perſecutoris admittit, ex illa eſt voluntate qua *dilexit nos, & tradidit ſemetipſum pro nobis*, cooperante in hoc ipſum Patre, *qui Filio proprio non pepercit, ſed pro nobis omnibus tradidit illum.* Una eſt enim Patris & Filii voluntas, ut eſt una divinitas: de cujus diſpoſitionis effectu, nihil vobis gratiæ, Judæi, nihil tibi, Juda, debemus. Salvationi quidem noſtræ, non hoc vobis volentibus, impietas veſtra ſervivit, & per vos factum eſt, quicquid *manus Dei & conſilium decreverunt fieri.* Mors igitur Chriſti nos liberat, vos ac-

Epheſ.5.25.

Rom.8.32.

Saluti electorũ ſervit impietas Judæorum.

Act.4.28.

cuſat. Meritò ſoli non habetis quod omnibus perire voluiſtis. Et tamen tanta eſt noſtri bonitas Redemtoris, ut etiam vos poſſitis conſequi veniam, ſi Chriſtum Dei filium confitendo, illam parricidalem malitiam relinquatis. Non enim Dominus in Cruce fruſtrà oravit, dicens: *Pater, dimitte illis; quia neſciunt quid faciunt.* Quod remedium nec te, Juda, tranſiret: ſi ad eam pœnitentiam confugiſſes, quæ te revocaret ad Chriſtum, non quæ inſtigaret ad laqueum. Dicendo enim: *Peccavi, tradens ſanguinem juſtum*; in impietatis tuæ perfidia perſtitiſti: quia Jesum non Deum Dei filium, ſed noſtræ tantummodò conditionis hominem inter extremum mortis tuæ periculum credidiſti: cujus flexiſſes miſericordiam, ſi ejus non negaſſes omnipotentiam. Hæc hodie, Dilectiſſimi, piis auribus veſtris inſinuata ſufficiant, ne faſtidium de prolixitate ſubrepat. Quæ autem deſunt plenitudini, quartâ Feriâ auxiliante Domino reddenda promittimus: quoniam qui dedit quod locuti ſumus, dabit, ſicut credimus, quod loquamur: Per Dominum noſtrum Jesum Christum filium ſuum, qui cum Deo & Spiritu ſancto vivit & regnat in ſecula ſeculorum, Amen.

Luc. 23. 34. Pœnitentia Judæ in fructuoſa.

Matt. 27. 4. Judas non credidit Chriſtum Deum.

SERMO LI.

DE PASSIONE DOMINI. II.
Habitus Feriâ quartâ.

SYNOPSIS.

I. *Converſionem latronis, qui ad crucem uſque reus repentè confeſſor Chriſti factus eſt, ſolius gratiæ opus eſſe.*

II. *Omnes creaturas, cum teſtimonium Chriſto in Cruce reddiderunt, ſententiam in Judæos protuliſſe.*

III. *Chriſtianos humilitati & patientiæ Chriſti conformes fieri debere; nec aliam eſſe viam ad æterna.*

Cap. I. EXigit fides, Dilectiſſimi, ut partem ſermonis, quàm de Domini paſſione promiſimus, eodem nobis auxiliante reddamus: in quo nos orationibus veſtris non ambigimus adjuvari. Ad commune enim pertinet lucrum, ſi potueritis me habere devotum: quia veſtræ impenditur ædificationi, quicquid noſtræ tribuitur facultati. Poſt illud ergò impium Judæ deteſtandúmque commercium, quo ab eo, Judæis perſequentibus, mundi Redemtor eſt traditus, poſt illas ſacrilegas illuſiones, inter quas uſque ad locum pœnæ ejus manſuetudo perducta eſt, crucifixi ſunt cum eo, ſtatutis utrimque patibulis, latrones duo: quorum unus ad id uſque temporis par ſimiliſque conſorti, inſidiator viarum & ſaluti hominum ſemper infeſtus, uſque ad crucem reus, fit Chriſti repentè confeſſor: & inter illos acerrimos corporis animique cruciatus, quos ſimul & inſtantia & difficultas mortis augebat, mira converſione mutatus, *Memento*, inquit, *mei Domine, dum veneris in regnum tuum.* Quæ iſtam fidem exhortatio perſuaſit? quæ doctrina imbuit? quis prædicator accendit? Non viderat priùs acta miracula, ceſſaverat tunc languentium curatio, cæcorum illuminatio, vivificatio mortuorum, ea ipſa quæ mox erant gerenda, non aderant: & tamen Dominum confitetur & regem, quem videt ſupplicii ſui eſſe conſortem. Indè ergo oriebatur hoc donum, unde accepit fides ipſa reſponſum; ait enim ei Jesus: *Amen dico tibi, hodie mecum eris in paradiſo.* Excedit humanam conditionem iſta promiſſio; nec tam de ligno Crucis, quàm de throno editur poteſtatis. Ab illa altitudine præmium fidei datur, in qua chirographum humanæ tranſgreſſionis aboletur: quia ſe a forma ſervi, Dei forma non dirimit, dùm etiam inter ipſa ſupplicia proprietatem unitatémque ſuam ſervavit, & Deitas inviolabilis, & natura paſſibilis.

Latro Chriſti confeſſor, qui uſque ad crucem reus.

Latronis converſio ſolius gratiæ opus.

Luc. 23. 43.

Eutychis error notatus.

Cap. II. Adjicitur ad confirmationem ſpei noſtræ, totius atteſtatio creaturæ. Emittente ſpiritum Chriſto omnia elementa tremuerunt, denſis tenebris ſplendor ſolis obductus, extraordinariè nocti ſubdidit diem; ſtabilitatem ſuam terra profundis concuſſionibus labefactata non tenuit, & petrarum firmitas, confracta ſoliditate, diſſiluit. Velum templi, quo ſecretiorum myſteria ulteriùs non erant obumbranda, diſciſſum eſt, & multorum Sanctorum corporibus excitatis, ad præmuniendam reſurrectionis fidem, monumenta patuerunt. In vos ergo, Judæi cœlum & terra ſententiam tulit, vobis ſol ſerviturem[a] ſuam diémque ſubtraxit, vobis famulatum ſuum elementorum ordines denegaverunt: & recedente à legibus ſuis miniſterio creaturæ, veſtra obcæcatio, veſtra eſt ſignificata confuſio. Vobis enim dicentibus: *Sanguis ejus ſuper nos & ſuper filios noſtros:* meritò hoc retributum eſt, ut quod veſtri generis impia perdidit portio, aſſequatur hoc fidelis gentium plenitudo.

Signa facta in morte Chriſti.

Corpora ante Chriſti Reſurrectionem exſuſcitata.

a *al.* virtutem.

Matth. 27. 25.

Cap. III. Nos ergò, Dilectiſſimi, quibus Dominus noſter Jesus Christus crucifixus, non ſcandalum, neque ſtultitia, ſed Dei virtus Deique ſapientia eſt, nos, inquam, ſpiritale ſemen Abrahæ, non in prole ſervitutis geniti, ſed in familia libertatis renati; pro quibus in manu forti & brachio excelſo de oppreſſione Ægyptiæ dominationis eductis, verus & immaculatus agnus immolatus eſt Chriſtus; amplectámur ſalutaris Paſchæ mirabile ſacramentum, & ad ejus imaginem, qui deformitati noſtræ conformis factus eſt, reformemur. Erigamur ad eum qui pulverem abjectionis noſtræ, corpus fecit gloriæ ſuæ: & ut reſurrectionis ejus mereamur eſſe conſortes, humilitati & patientiæ ipſius

1. Cor. 1. 23.

Chriſti Eccleſia, libertatis familia.

1. Cor. 5. 7.

Ex pulvere abjectionis corpus gloriæ.

per

...congruamus. Magni nominis mi-...profeſſionis ſuſcepimus diſ-...imitatores Chriſti diſcedere à re-...via, ſed dignum eſt temporali-...pari, ad æterna tendentes. Et ...pretioſo Sanguine Chriſti redemti ſu-...glorificemus & portemus Deum in corpore noſtro: ut ad ea, quæ fidelibus præ-parata ſunt, pervenire mereamur, Per Chriſtum Dominum noſtrum, &c. Amen.

SERMO LII.

DE PASSIONE DOMINI. III.

Habitus Dominico die.

SYNOPSIS.

I. *Crucis & redemtionis myſterium antiquitùs præfiguratum, duas in Chriſto naturas exigere.*

II. *Diſtinctas eſſe utriuſque proprietates, voluntariáſque humana paſſiones.*

III. *Quàm iniquè de bonitate Domini diffidit Judas, quem à corporis & ſanguinis ſui communione non repulerat.*

IV. *Triſtitiam & formidinem noſtram voluntariè à Chriſto fuiſſe ſuſceptam.*

V. *Petri converſionem interioris Chriſti intuitûs opus fuiſſe.*

VI. *Quantorum malorum Judæis origo fuere clamores quibus Chriſtum morti addixerunt.*

CAP. I. INter omnia, Dilectiſſimi, opera miſericordiæ Dei, quæ ab initio ſaluti ſunt impenſa mortalium, nihil eſt mirabilius, nihilque ſublimiùs, quàm quod pro mundo crucifixus eſt Chriſtus. Huic enim ſacramento univerſa præcedentium ſeculorum myſteria ſervierunt, & quicquid hoſtiarum differentiis in propheticis ſignis & legalibus inſtitutis, ſacra diſpenſatione variatum eſt, hoc prænunciavit diſpoſitum, hoc promiſit implendum: ut nunc imaginibus figuriſque ceſſantibus hoc proſit credere jam effectum, quod anteà profuit crediſſe faciendum. In omnibus igitur, Dilectiſſimi, quæ ad Domini noſtri Jesu Christi pertinent paſſionem, hoc Catholica fides tradit, hoc exigit, ut in Redemtorem noſtrum duas noverimus convenìſſe naturas; & manentibus proprietatibus ſuis, tantam factam unitatem utriuſque ſubſtantiæ, ut ab illo tempore, quo ſicut humani generis cauſſa poſcebat, in beatæ virginis utero *Verbum caro factum eſt*, nec Deum illum ſine hoc quod homo eſt, nec hominem ſine hoc liceat cogitare, quod Deus eſt. Exprimit quidem ſub diſtinctis actionibus veritatem ſuam utraque natura, ſed neutra ſe ab alterius connexione disjungit. Nihil ibi ab invicem vacat, tota eſt in majeſtate humilitas, tota in humilitate majeſtas: nec infert unitas confuſionem, nec dirimit proprietas unitatem. Aliud eſt paſſibile, aliud inviolabile: & tamen ejuſdem eſt contumelia, cujus & gloria. Ipſe eſt in infirmitate, qui & in virtute: idem mortis capax, & idem victor eſt mortis. Suſcepit ergo totum hominem Deus, & ita ſe illi, atque illum ſibi miſericordiæ & poteſtatis ratione conſeruit, ut utraque alteri natura ineſſet, & neutra in alteram à ſua proprietate tranſiret.

Eadem antiqui ac novi teſtam. fides.

Eutyches notatur.

Joan. 1.14. Diſtinctæ utriuſque naturæ operationes, non perſonæ.

De Pass. Domini. Ser. III.

Totus homo ſuſceptus.

CAP. II. Sed quia diſpenſatio ſacramenti, ad reparationem noſtram ante ſecula æterna diſpoſiti, nec ſine humana infirmitate, nec ſine divina erat conſummanda virtute: [a] agit utraque forma cum alterius communione: quod proprium eſt: Verbo ſcilicet operante, quod Verbi eſt, & carne exequente, quod carnis eſt. Unum horum coruſcat miraculis, aliud ſuccumbit injuriis. Aliud ab æqualitate paternæ gloriæ non recedit, hoc naturam noſtri generis non relinquit. Veruntamen etiam ipſa receptio paſſionum, non ita eſt noſtræ affectioni humilitatis expoſita, ut à potentia ſit divinitatis abjuncta. Quicquid Domino illuſionis & contumeliæ, quicquid vexationis & pœnæ intulit furor impiorum, non de neceſſitate toleratum, ſed de voluntate ſuſceptum eſt: *Venit enim filius hominis quærere & ſalvare, quod perierat*, & ſic ad omnium redemtionem utebatur malitià perſequentium, ut in mortis ejus reſurrectioniſque ſacramento, etiam interfectores ſui poſſent ſalvi eſſe, ſi crederent.

a Eadem in epiſt. Encyclica ad Flavianum al. 10. nunc 24. c. 4.

Luc. 19. 10.

CAP. III. Undè ſceleſtior omnibus, Juda, & infelicior extitiſti: quem non pœnitentia revocavit ad Dominum, ſed deſperatio traxit ad laqueum. Expectaſſes conſummationem criminis tui, & donec ſanguis Chriſti pro omnibus funderetur peccatoribus, informis lethi ſuſpendium diſtuliſſes. Cúmque conſcientiam tuam tot Domini miracula, tot dona torquerent, illa ſaltem te à præcipitio tuo revocaſſent, quæ in Paſchali cœna jam de perfidia tua ſigno divinæ ſcientiæ detectus, acceperas. Cur de ejus bonitate diffidis, qui te à Corporis & Sanguinis ſui communione non repulit? qui tibi ad comprehendendum ſe cum turbis & armatorum cohorte venienti, pacis oſculum non negavit? Sed homo inconvertibilis, [b] *ſpiritus vadens & non revertens*, cordis tui ſecutus es rabiem, & ſtante diabolo à dextris tuis, iniquitatem, quam in ſanctorum omnium armaveras caput, in tuum verticem retorſiſti: ut quia facinus tuum omnem menſuram ultionis exceſſerat, te haberet impietas tua judicem, te pateretur tua pœna carnificem.

Judæ deſperatio.

Pro omnibus Chr. fudit ſanguinem.

Corpus & Sanguinem Chriſti Judas accepit, licet infidelis.

Joan. 18. 5.

b ad incorruptibilis. Judas inconvertibilis.

Pſ. 77. 39. Pſ. 108. 6.

CAP. IV. Cùm igitur eſſet *Deus in Chriſto mundum reconcilians ſibi*, & creaturam ad creatoris ſui imaginem reformandam, creator ipſe geſtaret; peractis miraculis operum divinorum, quæ propheticus olim ſpiritus gerenda prædixerat: *Tunc aperientur oculi cæcorum, & au-*

2. Cor. 5. 19.

Iſa. 35. 5. Matth. 26. 38. Ib. v. 39. Chriſtus cur timeat.

res ſurdorum audient; tunc ſaliet claudus ut cervus, & plana erit lingua mutorum: ſciens Jeſus adeſſe jam tempus glorioſæ paſſionis implendæ: *Triſtis eſt*, inquit, *anima mea uſque ad mortem.* Et iterùm: *Pater, ſi fieri poteſt, tranſeat à me calix iſte.* Quibus verbis quandam formidinem profitentibus, noſtræ infirmitatis affectus participando curabat, & pœnalis experientiæ metum ſubeundo pellebat. In nobis ergo Dominus noſtro pavore trepidabat, ut ſuſceptionem noſtræ infirmitatis indueret, & noſtram inconſtantiam ſuæ virtutis ſoliditate veſtiret. Venerat enim in hunc mundum dives atque miſericors negociator cœli, & commutatione mirabili inierat commercium ſalutare, noſtra accipiens, & ſua retribuens, pro contumeliis honorem, pro doloribus ſalutem, pro morte dans vitam, & cui ad exterminationem perſequentium poterant pluſquam duodecim millia angelicarum ſervire legionum, malebat noſtram recipere formidinem, quàm ſuam exercere poteſtatem.

Matth. 26. 53.

Cap. V. *Ibid.*

Quantum autem univerſis fidelibus hac humilitate collatum ſit, primus beatiſſimus Apoſtolus expertus eſt: cui cùm illum inſtantis ſævitiæ vehementior procella turbaſſet, ad reparationem vigoris celeri mutatione converſus eſt, ſumens de exemplo remedium, ut tremefactum repentè membrum rediret ad ſui capitis firmitatem. Non enim poſſet Domino ſervus, & magiſtro major eſſe diſcipulus: qui humanæ fragilitatis trepidationem non vinceret, niſi victor mortis antè timuiſſet. Reſpexit ergo Dominus Petrum, & inter calumnias ſacerdotum, inter falſitates teſtium, inter cædentium & conſpuentium injurias conſtitutus, illis turbatum diſcipulum convenit oculis, quibus eum præviderat eſſe turbandum: & in illum converſa [a] eſt veritatis inſpectio, ubi erat cordis facienda correctio; quaſi quædam illi vox Domini inſonaret, ac diceret: Quid habes, Petre? quid in tuam conſcientiam recedis? ad me convertere, in me confide, me ſequere, meæ paſſionis hoc tempus eſt, nondum tui venit hora ſupplicii. Quid metuis, quod etiam ipſe ſuperabis? Non te confundat infirmitas, quam recepi. Ego de tuo fui trepidus, tu de meo eſto ſecurus.

Matth. 10. 24. Ioan. 15. 20.

Luc 22. 61. Petrus convertendus quibus oculis reſpectus.

[a] al. ingreſſa *MS. Vict.*

Cap. VI. *Matth. 27. 1.* Judæorum punitio.

Mane autem facto conſilium inierunt omnes principes ſacerdotum & ſeniores populi adversùm Jesum, *ut eum morti traderent.* Hoc mane, Judæi, non ortus vobis lucis contigit, ſed occaſus, nec veſtris oculis ſolitus dies prodiit, ſed impiis mentibus nox terræ cæcitatis incubuit. Hoc mane vobis templum & altaria diruit, legem & Prophetas ademit, regnum, & ſacerdotium ſuſtulit, in luctum æternum omnia feſta convertit. In iſtis enim inſanum cruentúmque conſilium, tauri pingues, vituli multi, frementes beſtiæ, canes rabidi, ut morti auctorem vitæ & Dominum gloriæ traderetis: & tanquam extenuanda eſſet furoris veſtri immanitas, ſi ejus ſententia, qui provinciæ veſtræ præſidebat, uteremini, vinctum Jesum ad Pilati judicium deduxiſtis: ut clamoribus improbis trepido cognitore ſuperato, interfectorem hominem [a] eligeretis ad veniam, & Salvatorem mundi peteretis ad pœnam. Poſt hanc damnationem Chriſti, quâ excuſata eſt Pilati præſidis ignavia magis quàm poteſtas, qui lotis manibus & ore polluto, iiſdem labiis Jesum miſit ad Crucem, quibus eum pronunciaverat innocentem: multas illuſiones Domino ſacerdotalibus ſerviens oculis, licentia popularis ingeſſit: & in manſuetudinem ejus, qui hæc ſponte tolerabat, furens turba ſævivit. Sed quia multum eſt, Dilectiſſimi, ut omnia hodiernus ſermo percurrat: in quartam Feriam, quâ lectio Dominicæ Paſſionis iterabitur, reſidua differantur. Præſtabit enim Dominus orantibus vobis, ut ipſius dono, quod promittimus, impleamus: Per Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum, qui vivit & regnat, in ſecula ſeculorum, Amen.

[a] ſ. hominum. *Matth. 27.*]

Lectio Dominicæ paſſionis.

SERMO LIII.

DE PASSIONE DOMINI. IV. Feriâ quartâ.

SYNOPSIS.

I. *De crucifixione Chriſti, in qua per latrones electorum & reproborum diſcretio figuratur.*

II. *Imperitas eſſe Judæorum in Chriſtum blaſphemias, cùm prædictum eſſet, non eum deſcenſurum, ſed regnaturum à ligno.*

III. *In cruce, quæ veri altaris ſacramentum eſt, ſanguine Chriſti chirographum peccati eſſe deletum, & latronem mirabiliter converſum.*

IV. *De aceto deguſtato, verbo* Conſummatum eſt, *inclinatione capitis & morte Chriſti.*

V. *Charitate & puritate parari corda ad Paſchale feſtum celebrandum.*

Cap. I.

EXpectationi veſtræ, Dilectiſſimi, quod debetur, Domino largiente reddendum eſt, prometentibus orationibus veſtris: ut nos ad ſolvendum faciat idoneos, qui vos ad exigendum fecit intentos. Loquentes enim proximè de Domini paſſione uſque ad Evangelicæ hiſtoriæ venimus locum, in quo Pilatus impiis Judæorum clamoribus, ut Jesus crucifigeretur, ceſſiſſe narratur. Peractis itaque omnibus, quæ divinitas fieri carnis velamine temperata permiſit, Jesus Christus filius Dei cruci, quam etiam ipſe geſtarat, affixus eſt, duobus latronibus, uno ad dexteram ipſius, alio ad ſiniſtram, ſimiliter crucifixis: ut etiam in ipſa patibuli ſpecie, monſtraretur illa, quæ in judicio ipſius om-

Latrones in cruce ſignificant electos & reprobos.

...um eſt facienda diſcretio: cùm ... figuram fides credentis latro... , & damnandorum formam ... impietas prænotaret. Paſſio ... ſalutis noſtræ continet ſacra... de inſtrumento, quod iniquitas paravit ad pœnam, potentia re... ...oris gaudium nobis fecit ad gloriam: Dominus Jeſus ita ad omnium homi... ...ſcepit ſalutem, ut inter clavos, qui... ...o tenebatur affixus, pro interfecto... ...is paternæ clementiæ ſupplicaret: *Pater ignoſce illis, quia neſciunt* ...ſunt.

Cap. II. ...cipes autem ſacerdotum, quibus in... ...iam Salvator petebat, ſupplicium ... ...riſionum aculeis aſperabant; & in ... ...anibus ampliùs ſævire non poterant, ...m tela jaciebant, dicentes: *Alios* ... *ſalvos fecit, ſeipſum non poteſt ſalvum facere. Si rex Iſraël eſt, deſcendat nunc de cruce, & credimus ei.* De quo erroris fonte, Judæi, de quo invidiæ lacu, talium blaſphemiarum venena potaſtis? Quis vobis magiſter tradidit, quæ doctrina perſuaſit, quòd illum regem Iſraël, illum Dei filium credere deberetis, qui ſe crucifigi non fineret, aut à crucifixione clavorum liberum excuteret? Non hoc vobis legis myſteria, non Paſchalis obſervantiæ ſacramenta, nec ulla unquam Prophetarum ora cecinerunt; ſed illud verè abundéque legiſtis, quod ad deteſtabilem veſtri ſceleris impietatem, & ad voluntariam Domini pertinet paſſionem. Ipſe enim per Iſaïam loquitur: *Dorſum meum dedi ad flagella, maxillas meas ad palmas, faciem autem meam non averti à confuſione ſputorum.* Ipſe per David: *Dederunt*, inquit, *in eſcam meam fel, & in ſiti mea potaverunt me aceto.* Et iterùm, *Circumdederunt me canes multi, conſilium malignantium obſedit me. Foderunt manus meas & pedes meos, dinumeraverunt omnia oſſa mea. Ipſi verò conſideraverunt, & inſpexerunt me, diviſerunt ſibi veſtimenta mea & ſuper veſtem meam miſerunt ſortem.* Et ne ſceleris tantùm veſtri videatur ordo prædictus, nulla autem potentia prænunciata crucifixi, non quidem legiſtis, Dominus deſcendit de cruce; ſed legiſtis: *Dominus regnavit à ligno.*

Matth. 27. 42.

Iſai. 50. 6.

Pſ. 68. 22.

Pſ. 21. 17.

Dominus regnavit à ligno Pſ. 95. 10.

Cap. III. Crux Chriſti veri altaris ſacramentum.

Crux ergo Chriſti ſacramentum veri & prænunciati habet altaris, ubi per hoſtiam ſalutarem, naturæ humanæ celebraretur oblatio. Ibi ſanguis immaculati agni antiquæ prævaricationis pacta delebat: ibi tota diabolicæ dominationis conterebatur adverſitas, & de elatione ſuperbiæ victrix humilitas triumphabat: cùm tàm velox fidei eſſet effectus, ut de crucifixis cum Chriſto latronibus, qui in Chriſtum Filium Dei credidit, paradiſum juſtificatus intraverit. Quis tanti muneris explicet ſacramentum? Quis potentiam tàm miræ commutationis enarret? Exiguo temporis puncto, longorum ſcelerum reatus aboletur, inter luctantis animæ dura tormenta, hærens patibulo tranſit ad Chriſtum, & cui propria impietas intulit pœnam, Chriſti gratia dat coronam.

Velox fidei effectus.

De Paſſ. Domini, Ser. IV. Latro Chriſti gratiâ coronatus.

Cap. IV. Hinc jam deguſtato aceto Dominus, quod illa dabat vinea, quæ ab autoris ſui plantatione degenerans, converſa fuerat in amaritudinem vitis alienæ, *Conſummatum eſt*, ait; hoc eſt, completæ ſunt ſcripturæ: non eſt ampliùs quod inſaniam populi furentis expectem; nihil minùs pertuli, quàm me paſſurum eſſe prædixi. Peracta ſunt myſteria infirmitatis, promantur documenta virtutis. *Inclinato* itaque *capite emiſit ſpiritum*, & in corpus die tertio ſuſcitandum, quietem placidi ſoporis admiſit. Cui ſacramento cùm ſe vitæ autor impenderet, & ad tantam divinæ majeſtatis inclinationem, totius mundi compago quateretur, cùm facinus impium omnis ſui confuſione creatura damnaret, & manifeſtam in reos ſententiam ipſa elementa proferrent: qui vobis animus, Judæi, quæ conſcientia fuit; quando & vos judicium univerſitatis urgebat, & revocari ad ſe conſummato ſcelere impietas veſtra non poterat? Qualis confuſio vos operuit? quæ cor veſtrum pœna ſuſcepit?

Matth. 27. 32. Joan. 19. 30. Quid ſit *conſummatum eſt*

Cap. V. Cùm igitur, Dilectiſſimi, tanta ſit miſericordia Dei, ut etiam de tali populo multos per fidem juſtificare dignatus ſit, nóſque ſub veteris quondam ignorantiæ profunda nocte pereuntes, in Patriarcharum ſocietatem, & in ſortem electi generis adoptarit: ad altitudinem ſpei noſtræ non ſegniter, neque cum torpore [a], curramus; ſed prudenter ac fideliter cogitantes, de quali captivitate & quàm miſerâ ſervitute, quo precio redemti, & quo brachio ſumus educti, glorificemus Deum in corpore noſtro: ut habitare eum in nobis, ex ipſa converſationis noſtræ probitate monſtremus. Et quia nihil eſt in omnium virtutum dignitate præſtantiùs, quàm pietas miſericordiæ, & puritas caſtitatis: his nos præſidiis ſpecialiùs inſtruamus, ut charitatis opere, ac nitore pudicitiæ, tanquam duabus elevati alis, de terrenis mereamur eſſe cœleſtes. Quo deſiderio quiſquis gratiâ Dei adjutus impletur, & de profectu ſuo non in ſe, ſed in Domino gloriatur, hic legitimè honorat Paſchale ſacramentum. Hujus limina vaſtator Angelus ſanguine agni & ſigno Crucis prænotata non intrat. Is plagas Ægyptias non paveſcit, & iiſdem aquis hoſtes relinquit extinctos, quibus eſt ipſe ſalvatus. Amplectamur itaque, Dilectiſſimi, purificatis mentibus atque corporibus, ſalutis noſtræ mirabile ſacramentum: & ab omni fermento malitiæ veteris emundati, Paſcha Domini cum digna obſervantia celebremus: ut regente nos Spiritu ſancto, à charitate Chriſti nullis tentationibus ſeparemur, qui in ſanguine ſuo pacificans omnia, & in altitudinem paternæ gloriæ ſe recepit, & humilitatem ſibi ſervientium non

[a] al. tepore.

Caſtitatis & miſericordiæ commendatio.

Gratiæ eſt & deſiderium & profectus operis.

1 Cor. 5. 7.

De Paſs. Domini. Serm. V. reliquit, cui eſt honor & gloria in ſecula ſeculorum, Amen.

SERMO LIV.

DE PASSIONE DOMINI. V.

Die Dominica habitus.

SYNOPSIS.

I. *Salutem noſtram eſſe in cruce poſitam: in qua æquitate & potentiâ, divinitate & humanitate certavit Chriſtus.*

II. *De oratione Chriſti, & duplicis voluntatis conflictu, qui ad noſtram eruditionem ordinatus eſt.*

III. *De Chriſti erga Judam lenitate, ſcelerata Judæ pœnitentia, & hominis per Chriſtum redemtione.*

Cap. I.

CReator & Dominus omnium rerum Chriſtus poſt inuſitatum ſacræ virginis partum, poſt adorata Magorum confeſſione cunabula, & poſt multiplicem doctrinam cœleſtis eloquii, & variarum curationum medelas imperio verbi potentis effectas, diſpenſationem omnium ſacramentorum omniúmque virtutum, ſalutifera paſſione conſummat. Chriſtianæ igitur ſpei, Dilectiſſimi, vera ratio & principalis cauſſa Crux Chriſti eſt: quæ licet *Judæis* ſit *ſcandalum*, *gentibus autem ſtultitia*; nobis tamen *Dei virtus eſt*, *Deique ſapientia.* Unde ſummum hoc & potentiſſimum divinæ miſericordiæ ſacramentum, ſemper quidem in cordibus noſtris cum tota ſui dignitate retinendum eſt; ſed nunc vivaciorem animi ſenſum, & puriorem exigit mentis intuitum, quando nobis non ſolùm recurſu temporis, ſed etiam textu evangelicæ lectionis omne opus noſtræ ſalutis ingeritur. Nihil ergo apud nos loci cogitationes habeant impiorum, nec integritatem ſanæ intelligentiæ, aut Judaïca offenſio, aut gentilis corrumpat irriſio: ut quod pro nobis non ſolùm humiliter, ſed etiam ſublimiter geſtum eſt, aut ſecundùm hominem impoſſibile, aut ſecundùm Deum videatur indignum. Utrumque autem recipi, utrumque convenit credi: quia nemo hominum poteſt, niſi in utroque ſalvari. Juſtus enim & miſericors Deus, non ſic munere [a] ſuæ voluntatis eſt uſus, ut ad reparationem noſtram, ſolam potentiam benignitatis exerceret: ſed quia conſequens fuerat, ut homo faciens peccatum, ſervus eſſet peccati; ſic medicina ægris, ſic reconciliatio reis, ſic redemtio eſt impenſa captivis, ut condemnationis juſtæ ſententia, juſto liberatoris opere ſolveretur. Nam ſi pro peccatoribus ſola ſe opponeret Deitas, non tam ratio diabolum vinceret, quàm poteſtas. Et rurſum, ſi cauſſam lapſorum ſola ageret natura mortalium, non erueretur [b] à conditione, quæ libera non eſſet à genere. Unde oportuit in unum Dominum noſtrum Jesum Christum, & divinam & humanam convenire ſubſtantiam: ut mortalitati noſtræ per Verbum carnem factum, & origo novi hominis ſubveniret & paſſio.

Crux Chriſti unica ſpes noſtra.

1. Cor. 1. 23.

Joan. 8. 34.

a Ita ope edit. Veneta a. 1505. quæ ex antiquiori a. 1485. expreſſa eſt, emendavi: cùm legatur: non ſic injuria &c. in omnibus excuſis, & quos vidi MSS. codicibus.

b Forte erueret.

Cap. II.

Cùm igitur in Christo Jesu Judæorum duritia, quæ ſunt divina, gentilium cæcitas, quæ ſunt humana, contemnat: illis adversùs gloriam Domini calumniantibus, iſtis contra humilitatem ſuperbientibus: nos Dei filium, & in ſuis virtutibus, & in noſtris infirmitatibus adoramus: nec erubeſcimus Crucem Chriſti, & inter contradicentium linguas, nec de morte ipſius, nec de reſurrectione dubitamus. Quoniam quod ſuperbos ad infidelitatem trahit, hoc nos ad fidem dirigit, & quod apud illos eſt materia confuſionis, hoc apud nos eſt cauſſa pietatis. Admonitis igitur diſcipulis Dominus, ut contra vim tentationis inſtantis vigilanti oratione certarent, ipſe Patri ſupplicans, ait: *Pater, ſi poſſibile eſt, tranſeat à me calix iſte. Veruntamen, non ſicut ego volo, ſed ſicut tu.* Prima petitio infirmitatis eſt, ſecunda virtutis; illud optavit ex noſtro, hoc elegit in proprio: nec enim æqualis Patri Filius omnia eſſe Deo poſſibilia neſciebat, aut ad ſuſcipiendum crucem ſine ſua in hunc mundum deſcenderat voluntate, ut hanc diverſarum affectionum compugnantiam perturbata quodammodo ratione pateretur. Sed ut ſuſcipientis ſuſceptæque naturæ eſſet manifeſta diſtinctio, quod erat hominis, divinam deſideravit potentiam; quod erat Dei, ad cauſſam reſpexit humanam. Superiori igitur voluntati voluntas ceſſit inferior, & citò demonſtratum eſt, quid poſſit à trepidante orari, & quid non debeat à medente concedi. Quia enim nos *quid oremus*, *ſicut oportet*, *neſcimus*; & utile nobis eſt, ne fiat plerumque quod volumus, Deus juſtus & bonus, quando ea quæ nocitura ſunt, petuntur, negando miſeretur. Voluntatis ergo noſtræ correctionem Dominus cùm trina oratione firmaſſet, gravatis adhuc mœrore diſcipulis, *Dormite jam*, inquit, *& requieſcite. Ecce appropinquavit hora, & filius hominis tradetur in manus peccatorum. Surgite, eamus. Ecce appropinquavit qui me tradet.*

Oratio infirmitatis & virtutis.

Matth. 26. 39.

Duplex in Chr. voluntas & affectio.

Rom. 8. 26.

Nocitura petentis Deus negando miſeretur.

Matth. 26. 45.

Cap. III.

Inter ipſa autem verba Domini, qui prædicti fuerant, irruerunt, & cum gladiis & fuſtibus comprehenſuri Chriſtum turba confluxit, ducem ſequens Judam Iſchariot, qui privilegio perfidiæ obtinuerat in facinore principatum. Huic ne criminis cauſſam aliqua præberet offenſio, nulla eſt negata dignatio: ſed illius ſpiritu inflammatus exarſit, cui miniſterium ſponte præbuit; & qualem habuit mentem, talem invenit & præſidem. Meritò, ſicut & Propheta prædixerat, *Oratio ejus facta eſt in peccatum*; quoniam conſummato ſcelere, tam perverſa impii converſio fuit, ut etiam pœnitendo pec-

Pſal. 108. 7.

Pœnitentia Judæ ſcelerata.

Tulit ergo in se Filius Dei impias manus, & quod sævientium furore agitur, ab ipsius voluntate complevit. Hoc enim erat pietatis sacramentum, quod expectabatur injuriis : quas si aperta & manifesta virtute propelleret, divina tantum exerceret, non humana curaret. In omnibus autem, quæ illa popularis & sacerdotalis insania contumeliosè & proterve inferebat, nostræ diluebantur maculæ, nostræ expiabantur offensæ : quia natura quæ in nobis victa semper fuerat atque captiva, in illo innocens patiebatur & libera; & ad auferendum peccatum mundi, ille se agnus offerret, quem & omnibus hostiis corporalis substantia jungeret, & ab omnibus spiritalis origo discerneret. Hæc hodie, Dilectissimi, auribus vestris insinuata sufficiant. Cætera in quartam Feriam differantur, auxiliante Domino orationibus vestris, qui præstare dignabitur, ut quod promittimus, impleamus, Amen.

SERMO LV.

DE PASSIONE DOMINI. VI. Feriâ quartâ.

SYNOPSIS.

I. *Christum voluntariè comprehensum noluisse defendi.*

II. *Christum iisdem verbis infidelium conscientias cadere, fidelium corda firmare: Caïpham dum vestem suam scidit sacerdotali se honore spoliasse.*

III. *Quæ cæcitas sacerdotum, qui linguis crucifigunt Christum, & manus retrahere à cæde videri volunt. Eorumdem circa pecuniam Judæ cæca superstitio.*

IV. *Christum in cruce exaltatum omnes creaturas in suæ passionis communionem traxisse.*

V. *Christianos tanto precio redemtos à diaboli laqueis cavere debere, qui vanâ astrorum scientiâ homines deludit.*

Cap. I. Sponsionis nostræ memores, Dilectissimi, sanctitati vestræ reddimus quod debemus, affuturam sperantes gratiam Dei, ut inde nobis proveniat devotio, unde est incitata promissio. Comprehensus Christus Dominus à turbis, quas principes sacerdotum & doctores legis armaverant, ut impleret (Humana Petri animositas.) dispensationem, cohibet potestatem, & beatum Apostolum Petrum humana adversum irruentes animositate commotum, gladio abstinere præcepit. Superfluum enim erat, ut qui nolebat præsidio angelicarum legionum juvari, vellet se unius Discipuli op- (Matth. 26. 53.) positione defendi. Perpetraverit licet ferox turba quod voluit, & de sceletis sui exultaverit affectu, major tamen comprehensi virtus, quàm comprehendentium fuit. Judæorum enim cæcitas nihil obtinuit, nisi ut sua impietate se perderet: Christi verò patientia hoc egit, ut omnes sua passione salvaret. (De Pass. Domini. Ser. VI.)

Cap. II. Perducto autem Jesu ad Caïpham principem sacerdotum, quo scribæ & omnis sacerdotalis ordo convenerat, falsa adversum (Matth. 26. 57.) Dominum testimonia quærebantur; sed inter inconditas & dissonas voces hoc Jesus (Ibid. 63.) mirabiliter elegerat, ut taceret. Caïphæ tamen dicenti, *Adjuro te per Deum vivum, ut dicas nobis, si tu es Christus Filius Dei*, ita veraci ac provida autoritate respondit, ut iisdem verbis & infidelium conscientias caderet, & credentium corda firmaret, ad om- (Ibid. 64. Caïphæ furor quid significet.) nem interrogationem ejus referens, *Tu dixisti*; addénsque quod sequitur: *Verumtamen dico vobis, amodò videbitis filium hominis sedentem à dextris virtutis Dei, & venientem in nubibus cæli.* Caïphas autem ad exaggerandam auditi sermonis invidiam, *scidit vestimenta sua*: & nesciens quid hac significaret insania, sacerdotali se honore privavit. Ubi est, Caïpha, rationale pectoris tui? ubi continentiæ cingulum? ubi superhumerale virtutum? Mystico illo sacratóque amictu ipse te spolias, & propriis manibus pontificalia indumenta discerpis, oblitus præcepti illius, quod legeras de principe sacerdotum, *De ca- (Levit. 21. 10.) pite suo Cidarim non deponet, & vestimenta sua non dirumpet.* Tu verò, à quo jam alienabatur hæc dignitas, ipse tibi es executor opprobrii, & ad manifestandum finem veteris instituti, pertinet eadem diruptio sacerdotii.

Cap. III. Hinc jam, Dilectissimi, inter multiplicatas illusiones nocte transacta, vinctum Jesum Pilato præsidi tradiderunt. Principes enim sacerdotum & seniores populi, hoc consilio rem gerebant, ut ab actione sceleris viderentur immunes, subtrahentes opera manuum, & exerentes tela linguarum, nolentes interficere, & clamantes, *Crucifige, crucifige.* Quid hac specie religionis injustius? quid hac clementiæ simulatione crudelius? Qua lege, Judæi, quod vobis non licet facere, licet velle? qua ratione, quod corpora polluit, corda non lædit? Contaminari occisione ejus metuitis, cujus super vos & super filios vestros fundi sanguinem postulastis. Si non tantum facinus vestra impietas per- (Joan. 18. 31.) agit, permittite Præsidem judicare quod sentit. Sed vos etiam in ipsum graves atque violenti, in id eum declinare non sinitis, à quo ipsi mendaciter abstinetis. Peccaverit Pilatus faciendo quod noluit, in vestram tamen conscientiam confluit, quicquid furor vester extorsit. Talis etiam illic vestra ob- (Pecuniam Judæ quàm vanè recipere nolunt.) servantia fuit, ubi pretium, quod vobis Christi venditor reportavit, mitti in gazophylacium noluistis, caventes scilicet ne sacros (Matth. 27. 6.) loculos pecunia cruenta pollueret. Cujus cordis est ista simulatio? Sacerdotum conscien-

tia capit, quod templi arca non recipit. Refutatur illius ſanguinis taxatio, cujus non timetur effuſio. Quantiſlibet ita vos fallaciæ circumtegatis umbraculis, initum eſt cum traditore commercium, quo juſtum ſanguinem, ſicut non licuit comparari, ita debuit non effundi.

Cap. IV. Seditioſis igitur clamoribus Judæorum cedente Pilato, in loco, cui nomen eſt Golgotha crucifigitur Chriſtus. Per lignum erigitur lapſus in ligno, & guſtu fellis & aceti diluitur eſca peccati. Meritò priuſquàm traderetur, dixerat Dominus: *Cùm exaltatus fuero, omnia ad me traham*, id eſt, totam cauſſam humani generis agam, & olim perditam in integrum revocabo naturam. In me omnis infirmitas abolebitur, in me omnis plaga ſanabitur. Exaltatum autem Jesum ad ſe traxiſſe omnia, non ſolùm noſtræ ſubſtantiæ paſſione, ſed etiam totius mundi commutatione monſtratum eſt. Pendente enim in patibulo creatore, univerſa creatura congemuit, & crucis clavos omnia ſimul elementa ſenſerunt. Nihil ab illo ſupplicio liberum fuit. Hoc in communionem ſui & terram traxit & cœlum, hoc petras rupit, monumenta aperuit, inferna reſeravit, & denſarum horrore tenebrarum radios ſolis abſcondit. Debebat hoc teſtimonium ſuo mundus auctori, ut in occaſu conditoris ſui, vellent univerſa finiri. Sed patientia Dei ſervat rebus atque temporibus ordinem ſuum, noſque in illum potiùs vocat affectum, ut eorum ſalutem petamus, quorum crimen horremus.

Matth. 27. 34.

Joan 12. 32.
Traxit ad ſe omnia Chriſtus in cruce.

Compatitur Domino ſuo omnis creatura.

Cap. V. Tanto igitur precio, tanto ſacramento eruti de poteſtate tenebrarum, & ab antiquæ captivitatis vinculis abſoluti, date operam, Dilectiſſimi, ut integritatem mentium veſtrarum nulla diabolus arte corrumpat. Quicquid nobis contra Chriſtianam fidem ingeritur, quicquid contra mandata Dei ſuadetur, de illius deceptionibus venit, qui nos innumeris dolis ab æterna vita conatur avertere, captando quaſdam occaſiones infirmitatis humanæ, per quas incautas negligentéſque animas in laqueos iterum ſuæ mortis inducat. Omnes ergo per aquam & Spiritum ſanctum renati, recolant cui renunciaverint, & qua profeſſione jugum à ſe tyrannicæ dominationis excuſſerint: nec in ſecundis quiſquam, nec in adverſis, ad mortiferum diaboli currat auxilium. Ille enim mendax eſt ab initio, & in ſola viget arte fallendi: ut humanam ignorantiam falſæ ſcientiæ oſtentatione decipiat, ſitque eorum nunc malignus impulſor, quorum poſt futurus eſt improbus accuſator. Anni vitæ noſtræ & actionum temporalium qualitates, nec in natura elementorum, nec in ſtellarum effectibus, ſed in ſummi & veri Dei poteſtate conſiſtunt, cujus auxilium & miſericordiam, in omnibus quæ obtinere cupimus, implorare debemus. Sicut enim illo, quod abſit, offenſo, nihil eſt, quod nobis valeat ſuffragari: ita eodem propitio, nulla nobis nocebit adverſitas: *Quoniam ſi Deus pro nobis, quis contra nos? qui filio ſuo proprio non pepercit, ſed pro nobis omnibus tradidit eum, quomodo non etiam cum illo omnia nobis donavit?* Qui vivit & regnat in ſecula ſeculorum, Amen.

Joan. 8. 44.

Contra vanam aſtrorum ſcientiam.

Rom. 8. 31.

SERMO LVI.

DE PASSIONE DOMINI. VII.
Habitus die Dominico.

SYNOPSIS.

I. *Cur in ſolennitate Paſchali pati Chriſtus elegerit.*

II. *Judæos crimini intentos, ea quæ legis erant, omiſiſſe.*

III. *Chriſtum eo tempore corporis & ſanguinis ſacramentum condidiſſe, quo conſilium de morte ejus habebatur: ejuſdem in Judam benignitas, & Judæ pervicacia.*

IV. *Judam corpore cœnæ adfuiſſe, mente ſceleri intentum. Chriſti Sermo poſt Cœnam, oratio in horto, commune cum Patre de morte ſua conſilium.*

V. *Chriſti oratione & trepidatione noſtram formidinem pelli.*

Cap. I. SCio quidem, Dilectiſſimi, Paſchale feſtum tam ſublimis eſſe myſterii, ut non ſolùm humilitatis meæ tenuiſſimum ſenſum, ſed etiam magnorum ingeniorum ſuperet facultatem. Sed non ita mihi divini operis conſideranda eſt magnitudo, ut vel diffidam, vel erubeſcam de ſervitute quam debeo: cùm ſacramentum ſalutis humanæ non liceat taceri, etiamſi nequeat explicari. Auxiliantibus autem orationibus veſtris, adfuturam credimus gratiam Dei, quæ inſpirationis ſuæ rore ſterilitatem noſtri cordis aſpergat [a]: ut linguæ paſtoralis officio, quæ ſancti gregis auribus ſint utilia, proferantur. Dicente enim Domino bonorum omnium largitore, *Aperi os tuum, & ego adimplebo illud*, audemus eidem verbis propheticis dicere: *Domine labia mea aperies, & os meum annunciabit laudem tuam* Incipientes igitur, Dilectiſſimi, Evangelicam de paſſione Domini hiſtoriam retractare, divino intelligimus diſpoſitum fuiſſe conſilio, ut ſacrilegi Judæorum principes, & impii ſacerdotes, qui ſæviendi in Chriſtum occaſiones ſæpè quæſiverant, non niſi in ſolennitate Paſchali exercendi furoris ſui acciperent poteſtatem. Oportebat enim ut manifeſto implerentur effectu, quæ diu fuerant figurato promiſſa myſterio: ut ovem ſignificativam ovis vera removeret, & ut uno expleretur Sacrificio variarum differentia victimarum. Nam omnia illa, quæ de immolatione agni divinitus per Moſen

a *al.* abſtergat.

Pſ. 80. 11. Dei eſt, dare quod jubet.

Pſ. 50. 17.

Chriſti paſſio cur in Paſchate?

[illegible] ta, Christum prophetaverant,
[illegible] ionem propriè nunciaverant.
[illegible] æ cederent corpori, & ceſſa-
[illegible] ſub præſentia veritatis, anti-
[illegible] tia novo excluditur b Sacra-
[illegible] hoſtia in hoſtiam tranſit, ſanguine
[illegible] aufertur c, & legalis feſtivitas dum
impletur.
[illegible] cùm ſcribas & ſeniores populi ad
[illegible] cis d concilium Pontifices congrega-
[illegible] omniúmque animos ſacerdotum cura
[illegible] ndi in Jesum ſceleris occupaſſet, ipſi
[illegible] res legis lege privarunt, & ſponta-
[illegible] ctu ritus ſibi Patrios ſuſtulerunt. In-
[illegible] enim feſtivitate Paſchali, qui or-
[illegible] plum, mundare vaſa, victimas pro-
[illegible] & legitimis purificationibus ſacra-
[illegible] diligentiam adhibere debuerant, par-
ricidalis [illegible] odii furore concepto, ad unum opus
vacant, & in unum facinus ſimili crudelitate
conjurant. Quid aſſecuturi ſupplicio inno-
centiæ, condemnatione juſtitiæ, niſi ut &
nova myſteria non apprehenderent, & anti-
qua violarent? Providentibus ergo principi-
bus, ne in die ſancto e tumultus oriretur,
non devotioni, ſed facinori ſtudebatur; nec
religioni ſerviebat hæc cura, ſed crimini.
Diligentes enim Pontifices & ſoliciti ſacer-
dotes, ſeditiones turbarum fieri in præcipua
ſolennitate metuebant, non ut populus non
peccaret, ſed ne Chriſtus evaderet.

De Pass. Domini. & Serm. VII.

b [illegible]

c [illegible]

Cap. II.

d [illegible]

e ed. feſto.

Cap. III. At Jesus conſilii ſui certus, & in opere
paternæ diſpoſitionis intrepidus, vetus teſta-
mentum conſummabat, & novum Paſcha
condebat. Diſcumbentibus enim Diſcipulis
ad edendam myſticam cœnam, cùm in
Caïphæ atrio tractaretur, quomodo Chri-
ſtus poſſet occidi, ille Corporis & Sangui-
nis ſui ordinans Sacramentum, docebat qua-
lis Deo hoſtia deberet offerri: ne ab hoc
quidem myſterio traditore ſubmoto, ut
oſtenderetur nulla injuria exaſperatus, qui
in voluntaria erat impietate præſcitus. f Ip-
ſe enim ſibi fuit materia ruinæ, & cauſſa per-
fidiæ, ſequens diabolum ducem, & nolens
Chriſtum habere rectorem. Dicens itaque
Dominus: *Amen dico vobis, quod unus ve-
ſtrûm me traditurus eſt:* notam ſibi prodito-
ris ſui conſcientiam demonſtravit: non aſ-
pera nec aperta impium increpatione con-
fundens, ſed leni ac tacita admonitione con-
veniens: ut faciliùs corrigeret pœnitudo, quem
nulla deformaſſet abjectio. Cur, infelix Ju-
da, tanta benignitate non uteris? Ecce par-
cit auſibus tuis Dominus, & nulli te, niſi
tibi, indicat Chriſtus: nec nomen tuum,
nec perſona detegitur, ſed veritatis & miſe-
ricordiæ verbo, cordis tantùm tui arcana
tanguntur. Non Apoſtolici ordinis honor,
non ſacramentorum tibi communio denega-
tur. Redi in integrum, & depoſito furore
reſipiſce. Clementia invitat, ſalus pulſat, ad
vitam vita te revocat. Ecce immaculati &
innocentes condiſcipuli tui ad ſignificatio-

Cur Judas à ſacramento Corporis & Sanguinis Chriſti nō repulſus.

f MSS. Codd. Reg. Vict. Thua. Corb. al. Peſtiturus vulg.

Matth. 26. 21.

nem facinoris expaveſcunt, & omnes ſibi,
non edito impietatis autore, formidant.
Contriſtati enim ſunt, non de conſcientiæ
reatu, ſed de humanæ mutabilitatis incerto,
timentes ne minus verum eſſet, quod in ſe
quiſque noverat, quàm quod ipſa Veritas
prævidebat. Tu autem in hac trepidatione
ſanctorum, abuteris Domini patientiâ, &
abſcondi te tuâ credis audaciâ. Addis impu-
dentiam ſceleri, nec ſigno evidentiore terre-
ris. Cúmque ſe à cibo alii, in quo judicium f
Dominus poſuerat, continerent; tu manum
non retrahis à paropſide, quia animam non
avertis à crimine.

De Pass. Domini. Serm. VII.

Trepidatio ſanctorum.

Matth. 26. 23.

f judicium.

Secutum eſt itaque, Dilectiſſimi, ſicut
Joannes Evangeliſta narravit, ut cùm tradi-
tori ſuo Dominus manifeſtiùs deſignando
panem porrexiſſet intinctum, totum Judam
diabolus occuparet: & quem malignis cogi-
tationibus obligarat, jam ipſo impietatis
opere poſſideret. Corpore enim tantùm cum
cœnantibus recumbebat, mente autem ſa-
cerdotum invidiam, teſtium falſitatem, &
furorem imperitæ plebis armabat. Denique
videns Dominus cui flagitio Judas eſſet in-
tentus: *Quod facis*, inquit, *fac citiùs.* Vox
hæc, non jubentis eſt, ſed ſinentis; nec tre-
pidi, ſed parati: qui habens omnium tem-
porum poteſtatem, oſtendit ſe & moram
non facere traditori, & ſic ad redemtionem
mundi paternam exequi voluntatem, ut fa-
cinus, quod à perſequentibus parabatur,
nec impelleret, nec timeret. Poſtquam igi-
tur Judas perſuaſus à diabolo, diſceſſit à
Chriſto, ſeque à corpore Apoſtolicæ unita-
tis abſcidit, nullo Dominus pavore turbatus,
ſed de ſola redimendorum ſalute ſolicitus,
omne temporis ſpatium quod à perſequen-
tium vacabat incurſu, myſticis ſermonibus
ſacratæque doctrinæ, ſicut Joannis Evange-
lio declaratur, impendit: elevans ad cœ-
lum oculos, & pro univerſa Eccleſia ſuppli-
cans Patri, ut omnes quos dediſſet, datu-
rúſque eſſet Filio, Pater, unum fierent, &
in gloria Redemtoris individui permanerent,
adjiciens poſtremò illam orationem, qua ait:
Pater ſi fieri poteſt, tranſeat à me calix iſte. Ubi
non exiſtimandum eſt, quod Dominus Je-
ſus paſſionem & mortem, cujus jam Diſci-
pulis ſacramenta a tradiderat, voluerit de-
clinare; cùm ipſe beatum Apoſtolum Pe-
trum devota fide & charitate ferventem, uti
adversùm perſecutores gladio vetet: dicens:
*Calicem quem dedit mihi Pater, non vis ut bi-
bam illum?* certúmque ſit, quod ſecundùm
Evangelium Joannis Dominus ait: *Sic enim
Deus dilexit mundum, ut Filium ſuum unigeni-
tum daret: ut omnis qui credit in eum, non pe-
reat, ſed habeat vitam æternam:* & quod de
ipſo ait Apoſtolus: *Chriſtus nos dilexit, &
tradidit ſemetipſum* b *Deo in odorem ſuavitatis.*
In ſalvandis enim hominibus per crucem
Chriſti communis voluntas erat Patris &
Filii, communéque conſilium, nec ulla po-

Cap. IV. Joan. 13. 26.

Judas totus à diabolo poſſeſſus.

Ibid. 27.

Judas à corpore unitatis abſciſſus.

Joan. 17. 1.

Matth. 26. 39.

a al. notitiam. MSS. Codd. trei.

Petrus fide & charitate fervens gladium ſtringit.

Joan. 18. 11.

Joan. 3. 16.

Ephes. 5. 2.

b ed. & textus Pauli addunt pro nobis hoſtiam. MSS. Codd. deſiderant.

De Paſſ. Domini. Ser. VII.

terat ratione turbari, quod ante æterna ſecula & miſericorditer erat diſpoſitum, & incommutabiliter præfinitum. Qui ergo verum totúmque hominem aſſumſit, veros & corporis ſenſus, & animi ſuſcepit affectus.

In Chriſto omnia plena ſacramentis.

Nec quia omnia in illo plena erant ſacramentis, plena miraculis, ideò aut falſis lacrymis flevit, aut mendaci eſurie cibum ſumſit, aut ſimulato ſopore dormivit. In noſtra humilitate contemtus, in noſtra mœſtitudine contriſtatus, in noſtro eſt dolore crucifixus. Paſſiones enim mortalitatis noſtræ ob hoc miſericordia ſubiit, ut ſanaret, ob hoc virtus recepit ut vinceret. Quod

Iſ. 53. 4.

Iſaïas apertiſſimè prophetavit, dicens: *Hic peccata noſtra portat, & pro nobis dolet: & nos putavimus illum eſſe in dolore, & in plaga, & in vexatione. Ipſe autem vulneratus eſt propter peccata noſtra, & infirmatus eſt propter facinora noſtra, & livore ejus ſanati ſumus.*

Cap. V. Quid oratio Chriſti ſignificet?

Cùm itaque, Dilectiſſimi, Dei Filius dicit: *Pater ſi fieri poteſt, tranſeat à me calix iſte*, noſtræ utitur voce naturæ, & cauſſam agit fragilitatis & trepidationis humanæ: ut in iis quæ toleranda ſunt & patientia roboretur, & formido pellatur. Denique ceſſans hoc ipſum petere, excuſato quodammodo noſtræ infirmitatis metu, in quo nobis remanere non expedit, in alium affectum tranſit, & dicit: *Veruntamen non ſicut ego volo, ſed ſicut tu.* Et iterùm: *Si non poteſt*, inquit, *calix iſte tranſire à me, niſi bibam illum, fiat voluntas tua.* Hæc vox capitis, ſalus eſt totius corporis: hæc vox omnes fideles inſtruxit, omnes Confeſſores accendit, omnes Martyres coronavit. Nam quis mundi odia, quis tentationum turbines, quis poſſet perſecutorum ſuperare terrores, niſi Chriſtus in omnibus & pro omnibus [c] diceret Patri: *Fiat voluntas tua?* ([d] Diſcant igitur hanc vocem omnes Eccleſiæ filii magno pretio redemti, gratis juſtificati; & cùm adverſitas violentæ alicujus tentationis incubuerit, præſidio potentiſſimæ orationis utantur: ut ſuperato tremore formidinis, accipiant tolerantiam paſſionis. [d]) Hinc jam, Dilectiſſimi, ad perſtringendum ordinem Dominicæ Paſſionis ſermo eſt dirigendus, quem ne vos cumulo prolixitatis oneremus, in quartam [a] Sabbati diviſo communi labore, differamus. Aderit precantibus vobis gratia Dei, quæ mihi ſolvendi debiti tribuat facultatem: Per Dominum noſtrum Jesum Christum, qui vivit & regnat in ſecula ſeculorum, Amen.

[c] Vulg. add. patiens, ſed abeſt à MSS. Corb. Vict. & Thuan. duob.

[d] Hæc linea incluſa in MSS. Corb. & Thua. deſiderantur.

[a] al. tertiam Codd. MSS. Reg. Corb. & Thua. duo.

De Paſſ. Domini. Serm. VIII.

SERMO LVII.

DE PASSIONE DOMINI. VIII.

Feriâ quartâ.

SYNOPSIS.

I. *Chriſtum depulſa trepidatione infirmitatis, ſe volentem trahi paſſum eſſe.*

II. *Quot præjudiciis Pilatum Judæi ad damnandum Chriſtum impulerint: quantâ ille ignaviâ ceſſerit clamantibus.*

III. *Pilati crudelitatem in Chriſtum ex nonnulla clementia deſcendere: Judæos toto ſcelere gravari.*

IV. *Chriſtum, dum lignum ſupplicii geſtavit, in ſceptrum convertiſſe.*

V. *Per Simonem Cyren. figuratas eſſe gentes ad fidem Crucis Chriſti vocandas, & novo ſacrificio ſanctificandas.*

VI. *Interiori præſertim intuitu Crucem Chriſti aſpiciendam eſſe.*

VII. *Quomodo Chriſtus exaltatus omnia trahat ad ſe: Quæ excellentia Chriſtianæ Religionis? Quanta Crucis virtus?*

VIII. *Non nobis eſſe vivendum, ſed Chriſto pro nobis mortuo.*

Cap. I.

Decurſis, Dilectiſſimi, Sermone proximo iis, quæ comprehenſionem Domini præceſſerunt, ſupereſt nunc, ut auxiliante Dei gratia, de ipſo jam paſſionis ordine, ſicut promiſimus, diſſeramus. Nam cum verbis ſacræ orationis ſuæ Dominus declaraſſet, veriſſimè ſibi atque pleniſſimè & humanam & divinam ineſſe naturam, oſtendens undè eſſet quod pati nollet, & undè quod vellet, depulſa trepidatione infirmitatis, & confirmata magnanimitate virtutis, rediit in ſententiam æternæ diſpoſitionis, & ſævienti diabolo per miniſteria Judæorum, formam ſervi nihil peccati habentis objecit: ut per eum ageretur omnium cauſſa, in quo ſolo erat omnium natura ſine culpa. Irruerunt ergo in lumen verum filii tenebrarum, & utentes facibus atque laternis non evaſerunt infidelitatis ſuæ noctem, quia non intellexerunt lucis auctorem. Occupant paratum teneri, & trahunt volentem trahi, qui ſi vellet obniti, nihil quidem in injuriam ejus impiæ manus poſſent, ſed mundi redemtio tardaretur, & nullum ſalvaret illæſus, qui pro omnium ſalute erat moriturus.

Chriſtus pellit formidinem.

In Chriſto ſolo natura ſine culpa.

Pro omnibus mortuus.

Cap. II. Chriſtus comparet ante Annam, Caïpham, & Pilatum.

Sinens igitur inferri ſibi quicquid ſacerdotum inſtinctu furor popularis audebat, ad Annam Caïphæ ſocerum, ac deindè ad Caïpham ex Annæ tranſmiſſione perducitur: & poſt inſanas calumniantium objectiones [a], poſt commentitias ſubornatorum teſtium falſitates, ad examen Pilati Pontificum delegatione transfertur. Qui, divino jure

[a] ed. rogat.

… clamantes ſe regem non habere [nisi Cæſarem], tanquam Romanis devoti legibus, judicium Poteſtati Præſidis reſervaverunt, arbitrum executorem magis ſævitiæ quam judicem cauſſæ. Offerebant [illi] duris nexibus vinctum, colaphis frequentibus cæſum, ſputis oblitum, clamoribus prædamnatum, ut inter tot præjudicia Pilatus quem omnes vellent perire, non auderet abſolvere. Denique nec in accuſatione eum reperiſſe culpam, nec in ſententia tenuiſſe conſtantiam, docet ipſa cognitio, in qua judex, quem innocentem pronuntiat, damnat, addicens iniquo populo ſanguinem juſti, à quo abſtinendum ſibi & intellectu proprio ſenſerat, & ſomnio uxoris noverat. Non purgant contaminatum animum manus lotæ, nec in aſperſis aqua digitis expiatur quod famulante impia mente committitur. Exceſſit quidem Pilati culpam facinus Judæorum, qui illum nomine Cæſaris territum, & invidioſis vocibus increpatum, ad effectum ſui ſceleris impulerunt. Sed nec ipſe evaſit reatum, qui cooperatus ſeditioſis, reliquit judicium proprium, & in crimen tranſivit alienum.

Cap. III.

Quod ergo Pilatus, Dilectiſſimi, implacabilis populi victus inſaniâ, multis Jesum dehoneſtari ludibriis, & immodicis vexari permiſit injuriis, quódque eum flagellis cæſum, ſpinis coronatum, & amictu irriſoriæ veſtis indutum, Scribarum & Sacerdotum oſtentavit aſpectui, mitigandos procul dubio inimicorum animos exiſtimavit: ut exſaturatis invidiæ odiis, non ultrà jam crederent perſequendum, quem tot modis intuebantur afflictum.

Crudelis Pilati clementia.

Sed cùm inardeſceret ira clamantium, ut Barabbam indulgentia relaxaret, & Jesum crucis pœna ſuſciperet; cùm conſono fremitu diceretur à turbis: *Sanguis ejus ſuper nos & ſuper filios noſtros*: obtinuerunt iniqui in damnationem ſuam quod pertinaciter exigebant: quorum *dentes*, ſicut Propheta teſtatus eſt, *arma erant & ſagitta, & lingua eorum gladius acutus*. Fruſtrà enim à crucifigendo majeſtatis Domino manus proprias continebant, in quem lethalia vocum ſpicula, & venenata verborum tela jaciebant.

Matth. 27. 25.

Pſ. 56. 5.

Vobis, vobis, ô falſi Judæi, & ſacrilegi principes populi, totum facinoris iſtius pondus incumbit: & licet immanitas ſceleris, & Præſidem obligarit, & milites; omnis tamen facti ſumma vos arguit. Et quicquid in ſupplicio Chriſti, vel Pilati peccavit judicium, vel cohortis obſequium, hoc vos facit humani generis odio digniores: quia veſtri furoris impulſu, nec illis innocentes eſſe licuit, quibus iniquitas veſtra non placuit.

Judæorum ſcelus.

Cap. IV.

Christus ſupplicii ſui geſtator lignum convertit in ſceptrum.

Traditus itaque Dominus ſævientium voluntati, ad irriſionem regiæ dignitatis, ſupplicii ſui juſſus eſt eſſe geſtator; ut impleretur quod Iſaïas Propheta prævíderat, dicens: *Ecce natus eſt puer, & datus eſt nobis filius, cujus imperium ſuper humeros ejus*. Cùm ergo Dominus lignum portaret crucis, quod in ſceptrum ſibi converteret poteſtatis, erat quidem hoc apud impiorum oculos grande ludibrium, ſed manifeſtabatur fidelibus grande myſterium: quia glorioſiſſimus diaboli victor, & inimicarum virtutum potentiſſimus debellator, pulchra ſpecie, triumphi ſui portabat trophæum; & invictæ patientiæ humeris, ſignum ſalutis, adorandum regnis omnibus inferebat: tanquam & tunc ipſa operis ſui imagine omnes imitatores ſuos confirmaret, & diceret: *Qui non accipit crucem ſuam, & ſequitur me, non eſt me dignus*.

Iſ. 9.

Crucis myſterium.

Matth. 10. 38.

Matth. 27. 32.

Cap. V.

Simonis Cyrenæi myſterium.

Euntibus autem cum Jesu turbis ad locum pœnæ, Simon quidam Cyrenæus inventus eſt, in quem lignum ſupplicii transferretur à Domino: ut etiam tali facto præſignaretur gentium fides, quibus Crux Chriſti non confuſio erat futura, ſed gloria. Non ergo fortuitum, ſed figuratum & myſticum fuit, ut Judæis in Chriſtum ſævientibus, ad compatiendum ei peregrinus occurreret, dicente Apoſtolo: *Si compatimur, & conregnabimus*: ut ſacratiſſimo Salvatoris opprobrio, non Hebræus quiſquam, nec Iſraëlita, ſed alienigena ſubderetur. Per hanc enim tranſlationem, à circumciſione ad præputium, à filiis carnalibus ad filios ſpiritales, immaculati agni propitiatio, & omnium ſacramentorum plenitudo tranſibat. Siquidem *Paſcha noſtrum*, ut ait Apoſtolus, *immolatus eſt Chriſtus*, qui ſe novum & verum reconciliationis ſacrificium offerens Patri, non in templo, cujus jam erat finita reverentia, nec intrà ſepta civitatis ob meritum ſui ſceleris diruendæ, ſed foris & extra caſtra crucifixus eſt, ut veterum victimarum ceſſante myſterio, nova hoſtia, novo imponeretur altari, & Crux Chriſti, non Templi eſſet ara, ſed mundi.

Rom. 8. 17.

1. Cor. 5. 7.

Chriſtus novum & verum Sacrificium.

Hebr. 13. 12.

Crux Chriſti ara mundi.

Cap. VI.

Exaltato igitur, Dilectiſſimi, per Crucem Chriſto, non illa tantùm ſpecies aſpectui mentis occurrat, quæ fuit in oculis impiorum, quibus per Moſen dictum eſt: *Et erit pendens vita tua ante oculos tuos, & timebis die ac nocte, & non credes vitæ tuæ*. Iſti enim nihil in crucifixo Domino præter facinus ſuum cogitare potuerunt, habentes timorem, non quo fides vera juſtificatur, ſed quo conſcientia iniqua torquetur. Noſter verò intellectus, quem Spiritus veritatis illuminat, gloriam Crucis cœlo terráque radiantem puro ac libero corde ſuſcipiat, & interiore acie videat, quale ſit, quod Dominus cùm de paſſionis ſuæ loqueretur inſtantia, dixit: *Venit hora, ut clarificetur filius hominis*. Et infrà: *Nunc*, inquit, *turbata eſt anima mea, & quid dicam? Pater, ſalva me ex hac hora. Sed propterea veni in hanc horam. Pater, clarifica filium tuum*. Et cùm vox Patris veniſſet è cœlo dicens, *Et clarificavi, & iterùm clarificabo*: Reſpondens Jesus circumſtantibus, dixit: *Non*

Deuter. 28. 66.

Timor juſtificans fidem, timor torquens conſcientiam.

Joan. 12. 23.

Ibid. 27.

v. 28.

v. 30.

De Pass. Domini. Serm. VII.

propter me vox hæc facta eſt, ſed propter vos. Nunc judicium mundi eſt, nunc princeps hujus mundi ejicietur foras. Et ego ſi exaltatus fuero à terra, omnia traham ad me.

Cap. VII. Chriſtus crucifixus ut omnia ad ſe traxerit.

O admirabilis potentia Crucis! ô ineffabilis gloria paſſionis! in qua & tribunal Domini, & judicium mundi, & poteſtas eſt crucifixi. Traxiſti enim, Domine, omnia ad te, & cum expandiſſes tota die manus tuas ad populum non credentem & contradicentem tibi, (Iſ. 65. 2. Rom. 10. 21.) confitendæ majeſtatis tuæ ſenſum totus mundus accepit. Traxiſti, Domine, omnia ad te, cùm in execrationem Judaïci ſceleris, unam protulerunt omnia elementa ſententiam, cum obſcuratis luminaribus cœli, & converſo in noctem die, terra quoque motibus nutaret [a] inſolitis, univerſáque creatura impiorum uſui ſe negaret. Traxiſti, Domine, omnia ad te, quoniam ſciſſo Templi velo, ſancta ſanctorum ab indignis Pontificibus receſſerunt: ut figura in veritatem, prophetia in manifeſtationem, & lex in Evangelium verteretur. Traxiſti, Domine, omnia ad te ut quod in uno Judææ Templo obumbratis ſignificationibus tegebatur, pleno apertóque ſacramento, univerſarum ubique nationum devotio celebraret. Nunc etenim & ordo clarior Levitarum, & dignitas amplior Seniorum, & ſacratior eſt unctio Sacerdotum: quia Crux tua omnium fons benedictionum, omnium eſt cauſſa gratiarum: per quam credentibus datur virtus de infirmitate, gloria de opprobrio, vita de morte Nunc etiam carnalium ſacrificiorum varietate ceſſante, omnes differentias hoſtiarum, una Corporis & Sanguinis tui implet Oblatio: quoniam tu es verus *Agnus Dei, qui tollis peccata mundi:* (Ioan. 1. 29.) & ita in te univerſa perficis myſteria, ut ſicut unum eſt pro omni victima ſacrificium, ita unum de omni gente ſit regnum.

[a] ed. quateretur.

Epiſcoporū unctio. Crucis Chriſti quanta efficacia.

Oblatio corporis & ſanguinis Chriſti, nunc.

Cap. VIII.

Confiteamur igitur, Dilectiſſimi, quod beatus magiſter Gentium Paulus Apoſtolus glorioſa voce confeſſus eſt, dicens: (1. Tim. 1. 15.) *Fidelis ſermo & omni acceptione dignus, quia* Christus Jesus *venit in hunc mundum peccatores ſalvos facere.* Hinc enim mirabilior eſt erga nos miſericordia Dei, quod non pro juſtis, neque pro ſanctis, ſed pro iniquis & impiis Chriſtus eſt mortuus: (Rom. 5. 6.) & cùm mortis aculeum recipere non poſſet natura Deitatis, ſuſcepit tamen, naſcendo ex nobis, quod poſſet offerre pro nobis. Olim enim morti noſtræ mortis ſuæ potentiam minabatur, dicens per Oſeam Prophetam: (Oſea 13. 14.) *O mors, ero mors tua, & ero morſus tuus, inferne.* Leges enim inferni moriendo ſubiit, ſed reſurgendo diſſolvit: & ita perpetuitatem mortis incidit, ut eam de æterna faceret temporalem. *Sicut enim omnes in Adam moriuntur, ita & in Chriſto omnes vivificabuntur.* (1. Cor. 15. 22.) Fiat itaque, Dilectiſſimi, quod Apoſtolus Paulus ait: *Ut qui vivunt, jam non ſibi vivant, ſed ei qui pro omnibus mortuus eſt & reſurrexit:* (2. Cor. 5. 15.) & quia vetera tranſierunt, & facta ſunt omnia nova, nemo in carnalis vitæ vetuſtate remaneat, ſed omnes de die in diem proficiendo per pietatis augmenta renovemur. Quantumlibet enim quiſque juſtificatus ſit, habet tamen, dum in hac vita eſt, quo probatior eſſe poſſit & melior. Qui autem non proficit, deficit: & qui nihil acquirit, nonnihil perdit. Currendum ergo nobis eſt fidei greſſibus, miſericordiæ operibus, amore juſtitiæ: ut diem redemtionis noſtræ ſpiritaliter celebrantes, *non in fermento veteris malitiæ & nequitiæ, ſed in azymis ſynceritatis & veritatis,* (1. Cor. 5. 8.) reſurrectionis Chriſti mereamur eſſe participes, Qui cum Patre & Spiritu ſancto vivit & regnat in ſecula ſeculorum, Amen.

Leges inferni Chriſtus ſubiit.

De Pass. Domini. Ser. IX.

Myſteriis eſſe utendum.

Qui non proficit, deficit.

SERMO LVIII.

DE PASSIONE DOMINI. IX.

SYNOPSIS.

I. *Myſteria legis novæ in antiqua prænunciata eſſe, & in Evangelio narrata.*

II. *Non mœſte celebranda eſſe feſta Paſchalia, quæ veram nobis redemtionem pepererunt.*

III. *Figuras impletas apparere in morte Chriſti, in qua diabolus ſua fraude captus eſt.*

IV. *Quantopere cavenda avaritia ex lapſu Judæ: Petrum ex timore titubantem, ex charitate per interiorem Chriſti aſpectum ſurrexiſſe.*

Cap. I.

Sacramentum, Dilectiſſimi, Dominicæ paſſionis in ſalutem humani generis ante tempora æterna diſpoſitum, & per multas ſignificationes omnibus retrò ſeculis nunciatum, non adhuc expectamus manifeſtandum, ſed jam adoramus impletum; concurrentibus ad eruditionem noſtram & novis teſtimoniis & antiquis, dum quod prophetica cecinit tuba, Evangelica pandit hiſtoria, & ſicut ſcriptum eſt: *Abyſſus abyſſum invocat, in voce cataractarum ſuarum:* (Pſ. 41.) quoniam ad enarrandum gloriam gratiæ Dei paribus ſibi vocibus, utriuſque Teſtamenti altitudo reſpondet; & quod erat ſub velamine figurarum profundum, fit revelata luce perſpicuum. Si tamen inter illa pericula Salvatoris, quæ ſub populorum gerebantur aſpectu, pauci Veritatis præſentiam ſentiebant, ipſique Diſcipuli voluntaria Domini paſſione turbati, non evaſerunt ſcandalum crucis ſine tentatione formidinis: unde fides noſtra intelligentiam ſumeret, undè conſcientia [a] robur acciperet, niſi quæ facta cognoſcimus, prædicta legeremus?

Unde robur fidei acquirat.

[a] 1 a ms. Cod 4. vulg conſtantia.

Cap. II. Diverſi myſteriorū effectus.

Peracto igitur, Dilectiſſimi, Salvatoris triumpho, & conſummatis diſpenſationi-

[illegible] veteris Testamenti elo-
[illegible] carnalis Judæus,
[illegible] Chriſtianus: & feſtivi-
[illegible] eſt in noctem, no-
De Paſſ. Dom. Ser. IX. [illegible] quoniam Crux Chri-
[illegible] gloria, & non
[illegible] Quamvis enim perſe-
quentium furor nihil aliud in Dominum ma-
jeſtatis operatus ſit, quàm atrocem crude-
litatem & immite ſupplicium; redemtis ta-
men hac Domini paſſione verior juſtiórque
lætandi eſt ratio, quàm dolendi. Fuerit
tunc diſcipulorum excuſabilis pavor, nec
diffidentiæ culpam Apoſtolicus mœror inci-
derit, quando concurrentibus ad unum ſce-
lus Judæis Judæorúmque principibus, ſuper-
bus taurorum pinguium tumor, & proter-
va vitulorum petulantia ſæviebat, quando
ſub oculis ovium, paſtoris juſti ſanguinem
frementium a beſtiarum rabies expetebat; (a al. ſævientium. MS. Corb.)
quando denique etiam ipſe, qui pati vene-
rat, de noſtræ naturæ communione dice-
bat: *Triſtis eſt anima mea uſque ad mortem.* (Matth. 26. 38.)

Nunc autem poſtquam per ſuſceptionem in-
firmitatis potentia eſt clarificata virtutis,
nulla fidelium mœſtitudine Paſchalis eſt ob-
ſcuranda ſolennitas; nec cum triſtitia nobis
geſtorum ordo recolendus eſt, cùm ita Do-
minus uſus ſit malitia Judæorum, ut de in-
tentione facinoris, voluntas ſit impleta mi-
ſerentis. Si autem in exitu Iſraël de Ægy-
pto agni ſanguis fuit reſtitutio libertatis, &
ſacratiſſima eſt facta feſtivitas, quæ per be-
ſtiam pecudis iram averteret vaſtatoris;
quanta populis Chriſtianis concipienda ſunt
gaudia, pro quibus omnipotens Pater *filio ſuo*
unigenito non pepercit, ſed pro nobis omnibus tra-
didit illum: ut in occiſione Chriſti, Paſcha
eſſet verum, & ſingulare ſacrificium, quo
non ex dominatione Pharaonis unus popu-
lus, ſed ex diaboli captivitate totus mun-
dus eruitur.

(Paſſio Domini cum gaudio recolenda. — Voluntas Dei ſemper impletur. — Rom. 8. 32. — Figura paſſionis Chriſti.)

Cap. III. Hoc igitur illud eſt, Dilectiſſimi, ſacra-
mentum, cui ab initio omnia ſunt famulata
myſteria. Nunc ſanguis juſti Abel mortem
ſummi Paſtoris eloquitur, & in parricidio
Judæorum Caïn interfector fratris agnoſci-
tur. Nunc diluvium & Noë arca manifeſtat,
quid ſit renovationis in Baptiſmo, & quid
ſalutis in ligno. Nunc Abraham gentium pa-
ter promiſſos acquirit hæredes; & in Semi-
ne ejus, non germen carnis, ſed fidei pro-
pago benedicitur. Nunc ad prænunciatum
feſtis omnibus feſtum ſacer novorum menſis
enituit, ut in quo accepit mundus exordium,
in eodem haberet Chriſtiana creatura prin-
cipium. Quamvis igitur furentes Judæi fece-
runt in Dominum Jesum quæcunque volue-
runt, & ſuſcepti hominis veritatem nullis eo-
rum auſibus poteſtas divina ſubtraxerit, pa-
tientia tamen Domini conſilii ſui munus im-
plevit, & pertinacia ſacrilegæ crudelitatis
profecit operi Salvatoris; quod non Scribæ,
non Phariſæi, nec ſummi intellexere Pon-

(Gen. 4. 8. — Ibid. 7. 17. — Gen. 22. 18. — Rom. 4. 11.)

tifices: *Si enim cognoviſſent, nunquam Domi-*
num majeſtatis crucifixiſſent. Nec ipſe itaque (1. Cor. 2. 8.)
diabolus intellexit, quod ſæviendo in Chri-
ſtum, ſuum deſtrueret principatum: quia
antiquæ fraudis jura non perderet, ſi ſe à
Domini Jeſu ſanguine contineret. Sed mali-
tia nocendi avida, dum irruit, ruit; dum
capit, capta eſt; dum perſequitur morta-
lem, incidit in Salvatorem. Invenit ſanè in
illo molimine, imprudentis audaciæ dignum
cooperatorem, dignúmque conſortem, cùm
impius Judas maluit miniſter eſſe diaboli,
quàm Apoſtolus Chriſti, quem non timoris
perturbatione deſeruit, ſed pecuniæ cupidi-
tate diſtraxit.

(Diabolus captus in morte Chriſti.)

Cap. IV. Videte, Dilectiſſimi, & prudenter inſpi-
cite, quæ germina, & quales fructus de ava-
ritiæ ſtirpe naſcantur, quam meritò Apoſto-
lus radicem omnium malorum eſſe definivit: (1. Tim. 6. 10.)
quia nullum peccatum ſine cupiditate com-
mittitur, & omnis illicitus appetitus, iſtius
aviditatis eſt morbus. Amori pecuniæ vilis
eſt omnis affectio, & anima lucri cupida
etiam pro exiguo perire non metuit, nul-
lúmque eſt in illo corde juſtitiæ veſtigium,
in quo ſibi avaritia fecit habitaculum. Hoc
perfidus Judas inebriatus veneno, dum ſitit
lucrum, pervenit ad laqueum: & tàm ſtul-
tè impius fuit, ut triginta argenteis & Do-
minum venderet & Magiſtrum. Cùm autem
ſe ad excipiendum iniquitatis judicium Dei
filius præbuiſſet, beatus Apoſtolus Petrus,
cujus fides ea devotione fervebat, ut & Do-
mino compati paratus eſſet & commori, an-
cilla ſacerdotis calumniante perterritus, ex
infirmitate periculum negationis incurrit:
ob hoc, ſicut apparet, hæſitare permiſſus, ut
in Eccleſiæ Principe remedium pœnitentiæ
conderetur; & nemo auderet de ſua virtute
confidere, quando mutabilitatis periculum
nec beatus Petrus potuiſſet evadere. Domi-
nus autem Jeſus, qui intra pontificale conci-
lium ſolo corpore recebatur, trepidationem
Diſcipuli foris poſiti divino vidit intuitu; &
paventis animum, mox ut reſpexit, erexit,
& in fletus pœnitudinis incitavit. Felices,
ſanctè Apoſtole, lacrymæ tuæ, quæ ad diluen-
dam culpam negationis, virtutem ſacri ha-
buêre baptiſmatis. Affuit enim dextera Do-
mini Jesu Christi, quæ labentem te,
priuſquam dejiceréris, exciperet, & firmita-
tem ſtandi in ipſo cadendi periculo recepiſti.
Vidit in te Dominus non fidem victam a, non
dilectionem averſam, ſed conſtantiam fuiſſe
turbatam. Abundavit fletus, ubi non defecit
affectus, & fons charitatis lavit verba formi-
dinis: nec tardatum eſt remedium abolitio-
nis, ubi non fuit judicium voluntatis. Citò
itaque in ſoliditatem ſuam rediit Petrus; tan-
tam recipiens fortitudinem, ut quod tunc in
Chriſti expaverat paſſione, in ſuo poſt ſup-
plicio non timeret.

(Omnis avarus juſtitiæ inimicus. — Cur Petrus permiſſus cadere. — Petrus in ipſo caſu exceptus. — a al. fictam.)

SERMO LIX.

DE PASSIONE DOMINI. X.

SYNOPSIS.

I. *Quam vanè de affectato regno accuſatus eſt Chriſtus.*

II. *Quidquid egit Chriſtus divinæ poteſtatis fuiſſe, non terreni regis.*

III. *Cur Chriſtus mulierum lacrymas compeſcuerit.*

IV. *Quomodo Chriſtus ſupplicia in hoſtem ſuum retorſerit.*

V. *Blaſphemantes in Chriſtum Judæos omnes creaturæ condemnant; & eos omnibus religionis ſacramentis privatos velum ſciſſum demonſtrat.*

Cap. I. a *al.* occaſionem.

CUm multis modis, Dilectiſſimi, Judaïca impietas laboraret, ut cauſſam [a] aliquam perpetrandi in Dominum Jesum ſceleris inveniret, & mendacia, quæ falſi teſtes injuſtis ſacerdotibus famulando protulerant, nihil quod morte dignum eſſet afferrent; hoc quaſi inſuperabile repererunt, ut Dominum mundi affectati regni invidiâ perurgerent. Cúmque Pilatus Jesum, quem fruſtrà videbat argui, vellet abſolvi, calumniosè & minaciter conclamarunt: *Si hunc dimittis, non es amicus Cæſaris: Omnis enim qui ſe regem facit, contradicit Cæſari.*

Joan. 19. 12.

Stultam inſimulationem imprudenter, Pilate, timuiſti. Sed formidabile fuerit nomen regium, ut pro imperio Cæſaris opprimi deberet novæ molitio poteſtatis, ſi dominandi conſilium tyrannicus tibi prodidit apparatus, ſi proviſio armorum, ſi congregatio divitiarum, ſi præſidia detecta ſunt militum. Quid cum gravari ſinis de affectata potentia, cujus ſpecialis fuit de humilitate doctrina? Romanis legibus non contradixit, cenſum ſubiit, didragma ſolvit, vectigalia non inhibuit, quæ Dei ſunt Deo, & quæ ſunt Cæſaris Cæſari reddenda conſtituit; paupertatem elegit, obedientiam ſuaſit, manſuetudinem prædicavit: hoc eſt verè, non Cæſarem impugnare, ſed juvare.

Luc. 2. 4
Matth. 17. 26.
Matth. 22. 20.

Cap. II. Divinam Chriſtus poteſtatem exercet, non humanam.

Verumtamen ne in totum inanis videatur Judæorum objectio, diſcute diligentiùs, Præſes, quid de Domini Jesu operibus notum ſit, quid de poteſtate compertum. Cæcis viſum, ſurdis auditum, claudis greſſum, mutis donavit eloquium: Febres abegit, dolores reſolvit, dæmonia ejecit, mortuos vivificavit, mari & ventis, ut quieſcerent, imperavit. Magnum prorſus regem iſta demonſtrant, qui non humanâ excellit potentiâ, ſed virtute divina. Hanc ergo Judæi objiciant poteſtatem, commutent actionem ſuam [a], & hoc proferant ore, quod tenent corde. Quare de terrenis calumniantur, qui cœleſtia perſequuntur? Quamvis ergo Pilatus oneroſum ſibi invidioſúmque ſentiret, quòd eum Judæi de neglectu amicitiæ Cæſaris impetebant, aliquandiu tamen furorem ipſorum mitigare conatus eſt: & ideò Dominum Jesum diverſis contumeliis affici aut permiſit, aut juſſit, ut ſatiata iniquitas de innocentis injuriis, ulteriùs non ſæviret. Sed pertinax malitia propriis creſcebat augmentis, & in quem obtinuerat jus illuſionis, exigebat & mortis. Unde cùm & ſummi ſacerdotes & principes Judæorum, omniſque multitudo crebris vocibus acclamarent: *Crucifige, crucifige:* tradidit Jesum perſequentium voluntati, Barabba illis latrone dimiſſo, ut qui in die feſto autorem interficiebant vitæ, impunitas eis præſtaretur homicidæ.

Matt. 8. 27.

a Id eſt, Accuſationem ſuam, voce ex foro tranſlata.

Etiam judicis miſericordia Chriſto noxia & crudelis.

Cap. III.

Eunte itaque, Dilectiſſimi, ad locum clarificationis ſuæ Domino, & miſericordia ab impiorum tabernaculis exeunte, ut adimpleretur, quod ſcriptum eſt: *Longe à peccatoribus ſalus*; ſequebatur eum multitudo populi, & mulierum plangentium & lamentantium. Solet enim ſexus infirmior, etiam pro iis, qui morte ſunt digni, in lacrymas commoveri, & damnatorum exitus, pro naturæ communis conſideratione miſereri. Sed iſtum ſibi planctum Dominus Jesus dedignatur impendi, quia non decebat luctus triumphum, nec lamenta victoriam. Denique converſus ad eas: *Filiæ*, inquit, *Jeruſalem, nolite flere ſuper me, ſed ſuper vosmetipſas, & ſuper filios veſtros flete. Quia venient dies, in quibus dicent: Beatæ ſteriles, & ventres qui non genuerunt, & ubera quæ non nutrierunt.* [b] Ubi eſt triſtitia crucifigendi? Ubi formido morituri? Non terret paſſuri animum hora ſupplicii, & docens nullam pro ſe flendi eſſe rationem, indicit pœnitentiam, denunciando vindictam. Non eſt, inquit, quod dolere in me, Jeruſalem filiæ, debeatis, pro vobis plangite, & pro veſtris filiis ejulate. Super illos fundatur iſte ploratus, quos tales viſcera veſtra pepererunt. Lugendum plane vobis eſt, non de ſalvatore [c] credentium, ſed de impietate [d] pereuntium. Ego crucem volens patior, & mortem in me, quam ſum peremturus, admitto. Nolite flere pro mundi redemtione morientem, quem in majeſtate Patris videbitis judicantem.

Pſ. 118. 155.
Luc. 23. 27.
Mulieres Chriſto compaſſæ.

Chriſtus non vult plangi à mulieribus.

b Ita MSS. Cod. ed. lactaverūt.

c ed. ſalute.
d ed. add. Et temeritate.

Cap. IV.

Exaltatus ergo Christus Jesus in ligno, retorſit mortem in mortis autorem, & omnes principatus, adverſáſque virtutes, per objectionem paſſibilis carnis eliſit, admittens in ſe antiqui hoſtis audaciam, qui in obnoxiam ſibi ſæviendo naturam, etiam ibi exactor auſus eſt eſſe debiti, ubi nullum potuit veſtigium invenire peccati. Evacuatum eſt igitur generale illud venditionis noſtræ & lethale chirographum, & pactum captivitatis in jus tranſiit redemtoris. Clavi illi, qui manus Domini pedéſque transfoderant, perpetuis diabolum fixere vulneribus, &

Diabolus in cruce victus.

[illegible] membrorum inimicarum [illegible] potestatum: sic suam Chri- [illegible] victoriam, ut in ipso & [illegible] qui in eum crederent, Cum [illegible] Dominus crucifixi corporis elevatione sublimis, reconciliationem mundi exequeretur in quadam arce supplicii, latronemque conversum ad paradisi vocaret habitaculum, Vos Principes Judæorum, legisque doctores, nec conscientiæ impietate compuncti, nec affectu sceleris mitigati, fixuris clavorum addebatis tela linguarum, dicentes: *Alios salvos fecit, seipsum non potest salvum facere. Si rex Israël est, descendat nunc de cruce, & credimus ei.* Sed his vocibus veſtris ſtultis atque blaſphemis reddunt omnia elementa reſponſum, & unam in vos ſententiam ferunt cœlum, terra, ſol, ſideráque, indignos vos ſuo miniſterio proteſtantes terribili motu, inſolitóque defectu tenebras mundo veſtræ cæcitatis oſtentant. [a] Quod ſi ad arguendum vos, nec cœleſtia, nec inferna ſufficiunt, & crucem Chriſti magis potuerunt petræ atque monumenta, quàm corda veſtra ſentire, ſaltem quod in templo actum eſt, ſcienter advertite. Velum, cujus objectu intercludebantur ſancta ſanctorum, à ſummo uſque ad ima diruptum eſt, & ſacrum illud myſticúmque ſecretum, quod ſolus ſummus Pontifex juſſus fuerat intrare, reſeratum eſt, ut nihil jam eſſet diſcretionis, ubi nihil reſederat ſanctitatis. Repudiatos itaque vos debuiſtis agnoſcere, & omne jus ſacerdotii perdidiſſe, quia verum erat, quod Veritas vobis dixerat: *Si crederetis Moſi, crederetis & mihi.* Meritò ergo vos Teſtamentum utrumque condemnat, & gratiâ vacuatos, & lege privatos, qui ideò reſiſtitis novis, quia non credidiſtis antiquis. Nos autem, Dilectiſſimi, qui ab ignorantiæ tenebris liberati, fidei lumen accepimus, & in novi Teſtamenti hæreditatem per electionem adoptionis intravimus, in feſtivitate, quam carnalis Iſraël perdidit, gaudeamus: quoniam *Paſcha noſtrum immolatus eſt Chriſtus:* per cujus ineffabilem gratiam omnium chariſmatum benedictione ditamur, & ita in novitatem à vetuſtate transferimur, ut non ſolùm paradiſi reſtituamur habitaculo, ſed etiam regni cœleſtis gloriæ præparemur, adjuvante Domino noſtro Jesu Christo, Qui cum Patre & ſancto Spiritu vivit & regnat in ſecula ſeculorum, Amen.

Margin: De Paſſ. Domini, ſive Ser. X. — Cap. V. — Matth. 27. 42. — a al. oſtendunt. — Ibidem. — Velum templi ſciſſum quid ſignificet. — Joan. 5. 46. — 1. Cor. 5. 7.

SERMO LX.

DE PASSIONE DOMINI. XI.
Dominica die Habitus.

SYNOPSIS.

I. *Quanta ſit humani intellectus hebetudo ad Myſteria contemplanda.*
II. *Fidem Incarnationis, & per ſymbolum edoceri, & Petram eſſe ſuper quam Eccleſia ædificatur.*
III. *Diabolum malignitate ſua eſſe deceptum: Orationem Chriſti pro inimicis eos ad fidem, prædicante Petro, adduxiſſe.*
IV. *Judam ideo deſperaſſe, quia nunquam in Chriſtum prædicantem crediderat.*
V. *Mortem Chriſti in Judæorum mente crudelem, in morientis virtute eſſe mirabilem.*

Cap. I. Desiderata nobis, Dilectiſſimi, & univerſo optabilis mundo adeſt feſtivitas Dominicæ paſſionis, quæ nos inter exultationes ſpiritualium gaudiorum ſilere non patitur: quia etſi difficile eſt de eadem ſolennitate ſæpiùs dignè aptéque diſſerere, non eſt tamen liberum ſacerdoti, in tanto divinæ miſericordiæ ſacramento, fidelis populi auribus ſubtrahere ſermonis officium: cùm ipſa materia, ex eo quod eſt ineffabilis, fandi tribuat facultatem; nec poſſit deficere quod dicatur, dum numquam poteſt ſatis eſſe quod dicitur. Succumbat ergo humana infirmitas gloriæ Dei, & in explicandis operibus miſericordiæ ejus, imparem ſe ſemper inveniat. Laboremus ſenſu, hæreamus ingenio, deficiamus eloquio: bonum eſt, ut nobis parum ſit quod etiam rectè de Domini majeſtate ſentimus. Dicente enim Propheta: *Quærite Dominum & confirmamini, quærite faciem ejus ſemper*; nemini præſumendum eſt, quod totum quod quærit invenerit: ne deſinat propinquare, qui ceſſarit accedere. Quid autem inter omnia opera Dei, in quibus humanæ admirationis fatigatur intentio, ita contemplationem mentis noſtræ & oblectat & ſuperat, ſicut paſſio Salvatoris? De cujus omnipotentia, quæ ei cum Patre unius & æqualis eſſentiæ eſt, quoties, ut poſſumus, cogitamus, mirabilior nobis fit in Deo humilitas, quàm poteſtas: & difficiliùs capitur divinæ majeſtatis exinanitio, quàm ſervilis formæ in ſumma provectio. Sed multùm nos ad intellectum juvat, quod licet aliud ſit creator, aliud creatura, aliud Deitas inviolabilis, aliud caro paſſibilis; in unam tamen perſonam concurrat proprietas utriuſque ſubſtantiæ, ut ſive in infirmitatibus, ſive in virtutibus, ejuſdem ſit contumelia, cujus & gloria.

Cap. II. Hac fidei regula, Dilectiſſimi, quam in

Margin: Pſ. 104. 4. — Paſſionis Chriſti contemplatio, quid præſtet.

De Pass. Domini. Ser. XI.

Symbolum Apoſtolorum.

ipſo exordio Symboli per autoritatem Apoſtolicæ inſtitutionis accepimus, Duminum noſtrum Jesum Christum, quem filium Dei Patris omnipotentis unicum dicimus, eundem quoque de Spiritu ſancto natum ex ª Maria virgine confitemur: nec ab ejuſdem majeſtate diſcedimus, cum ipſum crucifixum & mortuum, & die tertia credimus ſuſcitatum. Omnia enim quæ Dei ſunt, & quæ hominis, ſimul & humanitas explevit & Deitas: ut dum paſſibili impaſſibilis ineſt, nec virtus infirmitate affici, nec infirmitas poſſit virtute ſuperari. Meritò beatus Petrus Apoſtolus in hujus unitatis confeſſione laudatus eſt: cui, cùm Dominus quid de ipſo intelligerent diſcipuli, ſcrutaretur, omnium celerrimè ora præveniens: *Tu es*, inquit, *Chriſtus filius Dei vivi.* Quod utique non revelante vidit carne, nec ſanguine, quorum objectu interiores oculi poterant impediri, ſed ipſo Spiritu Patris in corde operante credentis, ut ad regimen totius Eccleſiæ præparatus, primùm diſceret quod doceret, & pro ſoliditate fidei, quam erat prædicaturus, audiret: *Tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam, & portæ inferi non prævalebunt adverſus eam.* Chriſtianæ igitur fidei fortitudo, quæ portas mortis ſuper inexpugnabilem petram ædificata non metuit, unum Dominum Jesum Christum, & verum Deum, & verum hominem confitetur: eundem credens filium Virginis, qui autor eſt matris; eundem natum in fine ſeculorum, qui creator eſt temporum; eundem Dominum omnium virtutum, & unum de ſtirpe mortalium; eundem peccati neſcium, & in ſimilitudine carnis peccati pro peccatoribus immolatum.

ª al. &.

Omnium celerrimè Petrus confitetur Chriſtum.

Matth. 16. 16.

Petra, ſuper quam ædificatur Eccleſia, & adverſus quam inferus non prævalet, eſt ſolida fides.

Cap. III. Incarnationis myſterium diabolo occultatum.

Qui ut humanum genus vinculis mortiferæ prævaricationis abſolveret, & ſævienti diabolo potentiam ſuæ majeſtatis occuluit, & infirmitatem noſtræ humilitatis objecit. Si enim crudelis & ſuperbus inimicus, conſilium miſericordiæ Dei noſſe potuiſſet, Judæorum animos manſuetudine potiùs temperare, quàm injuſtis odiis ſtuduiſſet accendere: ne omnium captivorum amitteret ſervitutem, dum nihil ſibi debentis perſequitur libertatem. Fefellit ergo illum malignitas ſua: intulit ſupplicium filio Dei, quod cunctis filiis hominum in remedium verteretur: Fudit ſanguinem juſtum, qui reconciliando mundo, & pretium eſſet & poculum. Suſcepit Dominus, quod ſecundùm propoſitum ſuæ voluntatis elegit. Admiſit in ſe impias manus furentium, quæ dum proprio incumbunt ſceleri, famulatæ ſunt Redemtori. Cujus etiam circa interfectores ſuos tanta erat pietatis affectio, ut de cruce ſupplicans Patri, non ſe vindicari, ſed illis poſtularet ignoſci, dicens: *Pater ignoſce illis, quia neſciunt quid faciunt.* De cujus utique orationis potentia fuit, ut prædicatio Petri Apoſtoli, ex iis, qui dixerunt: *Sanguis illius ſuper nos & ſuper filios noſtros*, multorum ad pœnitentiam corda converteret, & uno die baptizarentur tria ferè millia Judæorum: fieretque omnium cor unum & anima una, paratorum jam pro eo mori, quem popoſcerant crucifigi.

Sanguis Chriſti & pretium & poculum.

Luc. 23. 34.

De Pass. Domini. Ser. XI.

Matth. 27. 25.

Act. 2. 41.

Ibid. 4. 32.

Cap. IV. Judæ deſperatio.

Ad hanc indulgentiam traditor Judas pervenire non potuit: quoniam perditionis filius, cui diabolus ſtabat à dextris, priùs in deſperationem tranſiit, quàm ſacramentum generalis redemtionis Chriſtus impleret. Nam mortuo pro omnibus impiis Domino potuiſſet etiam fortè hic conſequi remedium, ſi non feſtinaſſet ad laqueum. Sed maligno cordi, nunc furtis fraudium dedito, nunc parricidalibus commerciis occupato, nihil unquam documentorum miſericordiæ Salvatoris inſederat, nec piis acceptaverat auribus Domini verba dicentis: *Non veni vocare juſtos, ſed peccatores*; &, *Filius hominis venit quærere & ſalvare, quod perierat*: nec intellexerat clementiam Chriſti, qui non ſolùm corporeis infirmitatibus medebatur, ſed etiam vulnera debilium curabat animarum, dicens Paralytico: *Conſtans eſto, fili, remiſſa ſunt tibi peccata tua*; dicens & oblatæ ſibi adulteræ: *Nec ego te condemnabo, vade & amodò noli peccare*: ut per omnia opera ſua oſtenderet, in illo adventu ſuo Salvatorem mundi ſe veniſſe, non judicem. A quo intellectu alienatus impius traditor, inſurrexit in ſemetipſum impius, non judicio pœnitentis, ſed furore pereuntis: ut qui vitæ autorem interfectoribus vendidiſſet, in augmentum damnationis ſuæ etiam moriendo peccaret.

Ps. 108.

Judas ſemper incredulus.

Matth. 9. 13.

Luc. 5. 32.

Matth. 9. 3.

Joan. 8. 11.

Judas etiſ moriendo peccavit.

Cap. V.

Quod ergo falſi teſtes, quod cruenti principes, quod impii ſacerdotes, in Domini Jesu Christi myſterio, ignaviâ præſidis, & famulatu imperitæ cohortis egerunt, & deteſtandum univerſis ſeculis, & amplectendum fuit. Crux enim Domini, ſicut in Judæorum erat mente crudelis, ita eſt in Crucifixi virtute mirabilis. Furit in unum populus, & miſeretur omnium Chriſtus. Quod ſævitiâ infertur, poteſtate ſuſcipitur: ut licentia facinoris, æternæ opus impleat voluntatis. Unde omnis ordo rerum geſtarum, quem pleniſſimè Evangelica narratio percucurrit, ita fidelium eſt accipiendus auditu, ut ſalva fide actionum, quæ tempore Dominicæ paſſionis impletæ ſunt, intelligamus non ſolùm remiſſionem peccatorum in Chriſto completam, ſed etiam formam juſtitiæ eſſe propoſitam. Verùm ut hoc diligentiùs, juvante Domino diſſeratur, hæc ſermonis portio in quartam Sabbati reſervetur. Aderit ut ſperamus, gratia Dei, quæ nos orantibus vobis faciat promiſſa complere: Per Dominum noſtrum Jesum Christum, qui cum Patre & Spiritu ſancto regnat in ſecula ſeculorum, Amen.

In Cruce & ſcelus Judæor. & virtus Chriſti.

SERMO LXI.

DE PASSIONE DOMINI. XII.

SYNOPSIS.

I. *Attente contemplandam eſſe Domini paſſionem, cujus fides ex fide pendet Incarnationis.*

II. *Cur Filius, qui æqualis eſt Patri, & ſolus ſine peccato, ſit Incarnatus, & non alia perſona.*

III. *Quanti ſint pretii mors & ſacrificium Chriſti in cruce.*

IV. *Utramque naturam ſuas in Chriſto proprietates ſervantem, ſuas partes habere in myſteriis diverſas.*

Cap. I. OMnia quidem tempora, Dilectiſſimi, Chriſtianorum animos ſacramento Dominicæ paſſionis & reſurrectionis exercent, neque ullum noſtræ religionis officium eſt, quo non tam mundi reconciliatio, quàm humanæ in Chriſto naturæ aſſumtio celebretur. Sed nunc univerſam Eccleſiam majori intelligentiâ inſtrui, & ſpe ferventiore oportet accendi, quando ipſa rerum dignitas, ita ſacratorum dierum recurſu, & paginis Evangelicæ veritatis exprimitur, ut Paſcha Domini non tam præteritum recoli, quàm præſens debeat honorari. In nullo igitur ab iis, quæ ad Crucem Jesu Christi pertinent, fidei noſtræ peregrinetur intuitus; & nihil eorum, quæ narratione Evangelii retexuntur, otioſo accipiamus auditu: ut, quia non defuerunt, nec adhuc deſunt, qui veritatem Dominicæ Incarnationis impugnent; & quod in utero virginis matris Mariæ *Verbum caro factum eſt*, (Joan. 1. 14.) quod infans editus, per incrementa corporea ad perfectæ virilitatis profecit ætatem, quodque crucifixus, mortuus, ac ſepultus die tertia reſurrexit in noſtræ quidem imaginis forma, ſed non in noſtræ carnis afferant geſtum eſſe naturâ: nos ab Evangelicis & Apoſtolicis teſtimoniis nullatenus recedentes, illorum intelligentiâ roboremur, quorum nos certiſſima experimenta docuerunt: ut piè atque conſtanter poſſimus dicere, quoniam in illis eruditi ſumus, & quod viderunt, vidimus, & quod didicerunt, didicimus, & quod contrectaverunt, (1. Joan. 1. 1.) palpavimus: & ideò in paſſione Domini non conturbamur, quia in generatione non fallimur. (Verè credit Paſſum, qui verè credit Incarnatum.)

Cap. II. Scimus etenim, Dilectiſſimi, & toto corde profitemur, Patris & Filii & Spiritus ſancti unam eſſe Deitatem, & conſubſtantialem ſempiternæ Trinitatis eſſentiam, in nullo à ſe diviſam, in nullo eſſe diverſam, quia ſimul eſt intemporalis, ſimul eſt incommutabilis, ſimul quod eſt, eſſe non deſinens,

In hac autem ineffabili unitate Trinitatis, cujus in omnibus communia ſunt opera atque judicia, reparationem humani generis propriè filii perſona ſuſcepit: (Filii perſona cur incarnata ſit.) ut quoniam ipſe eſt, *per quem omnia facta ſunt, & ſine quo factum eſt nihil*, (Joan. 1. 3.) quíque plaſmatum de limo terræ hominem flatu vitæ rationalis animavit, idem naturam noſtram ab æternitatis arce dejectam, amiſſæ reſtitueret dignitati, & cujus erat conditor, eſſet etiam reformator: ſic conſilium ſuum dirigens in effectum, ut ad dominationem diaboli deſtruendam magis uteretur juſtitiâ rationis, quàm poteſtate virtutis. Quia ergo primi hominis univerſa poſteritas uno ſimul vulnere ſauciata corruerat, nec ulla ſanctorum merita conditionem poterant illatæ mortis evincere; venit è cœlo medicus ſingularis, multis ſæpè ſignificationibus nunciatus, & prophetica diu pollicitatione promiſſus, qui manens in forma Dei, & nihil propriæ majeſtatis amittens, in carnis noſtræ animæque natura, ſine contagione antiquæ prævaricationis oriretur. Solus enim beatæ Virginis natus eſt filius abſque delicto, (Solus Chriſtus abſque delicto natus.) non extraneus ab hominum genere, ſed alienus à crimine, (a in quo illius ad imaginem & ſimilitudinem Dei conditi, & perfecta eſſet innocentia, & vera natura) (a inclusa deſunt in MS. Corb.) cùm de Adæ propagine unus exiſteret, in quo diabolus quod ſuum diceret, non haberet. Qui dum in eum ſævit, quem ſub peccati lege non tenuit, jus impiæ dominationis amiſit.

Cap. III. (Eadem in Ep. 97. al. 83 c. & 114. al 97. c. 2) Effuſio enim pro injuſtis ſanguinis juſti, tam potens fuit ad privilegium, tam dives ad pretium, ut ſi univerſitas captivorum in Redemtorem ſuum crederet, nullum tyrannica vincula retinerent: *Quoniam*, ſicut Apoſtolus ait, *ubi abundavit peccatum; ſuperabundavit & gratia*. (Rom. 5. 20.) (Sanguinis Chriſti virtus.) Et cùm ſub peccati præjudicio nati poteſtatem acceperint ad juſtitiam renaſcendi, validius donum factum eſt libertatis, quàm debitum ſervitutis. Quam itaque ſibi in hujus ſacramenti præſidio ſpem relinquunt, qui in Salvatoris noſtri corpore negant humanæ ſubſtantiæ veritatem? Dicant, quo ſacrificio reconciliati, quo ſanguine ſint redemti. Quis eſt, *qui tradidit ſemetipſum pro nobis oblationem & hoſtiam Deo in odorem ſuavitatis?* (Ephes. 5. 2.) (Sacrificium crucis.) Aut quod unquam ſacrificium ſacratiùs fuit, quàm quod verus Pontifex altari Crucis per immolationem ſuæ carnis impoſuit? Quamvis enim in conſpectu Domini multorum ſanctorum pretioſa mors fuerit; (Pſal. 115. 15.) nullius tamen inſontis occiſio, propitiatio fuit mundi. Acceperunt juſti, non dederunt coronas; & de fidelium fortitudine exempla nata ſunt patientiæ, non dona juſtitiæ. Singulares quippe in ſingulis mortes fuerunt; nec alterius quiſquam debitum ſuo fine perſolvit, cùm inter filios hominum ſolus Dominus noſter Jesus extiterit, in quo omnes Crucifixi, omnes mortui, omnes ſepulti,

De Pass. Domini. Serm. XII.

omnes etiam ſint ſuſcitati; de quibus ipſe dicebat: *Cùm exaltatus fuero, omnia traham ad meipſum.* Fides enim vera juſtificans impios, & creans juſtos ad naturæ ſuæ tracta participem, in illo acquirit ſalutem, in quo ſe invenit innocentem. Et quia unus eſt mediator Dei & hominum homo Chriſtus Jeſus, per communionem ſui generis, ad pacem pervenit Deitatis, liberum habens de ejus potentia gloriari, qui contra hoſtem ſuperbum in carnis noſtræ infirmitate congreſſus, iis victoriam ſuam tribuit, in quorum corpore triumphavit.

Ioan. 12. 32. — *1. Tim 2. 5.*

Cap. IV. Cùm ergò in uno Domino noſtro Jesu Christo vero Dei atque hominis filio, confitemur divinam de Patre naturam, humanam de matre ſubſtantiam, licet Dei Verbi & carnis una perſona ſit, [a] & utraque eſſentia communes habeat actiones; intelligendæ tamen ſunt ipſorum operum qualitates, & ſinceræ fidei contemplatione cernendum eſt, ad quæ provehatur humilitas infirmitatis, & ad quæ inclinetur altitudo virtutis; quid ſit, quod caro ſine Verbo non agit, & quid ſit, quod Verbum ſine carne non efficit. Sine Verbi enim potentia, nec conciperet virgo, nec pareret; & ſine veritate carnis obvoluta pannis infantia non jaceret. Sine Verbi potentia, non adorarent Magi puerum novo ſidere declaratum; & ſine veritate carnis, non juberetur puer in Ægyptum transferri, quem Herodes cupiebat occidere. Sine Verbi potentia non diceret vox Patris miſſa de cœlo: *Hic eſt filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui*; & ſine veritate carnis, non proteſtaretur Joannes: *Ecce Agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi.* Sine Verbi potentia non fieret redintegratio debilium, & vivificatio mortuorum; & ſine veritate carnis, nec cibus jejuno, nec ſomnus eſſet neceſſarius fatigato. Poſtremò ſine Verbi potentia non ſe Dominus Patri profiteretur æqualem; & ſine veritate carnis non idem diceret, Patrem ſe eſſe majorem: cùm Catholica fides utrumque defendat, quæ ſecundùm proprietatem divinæ humanæque ſubſtantiæ, unum Dei filium & hominem credit & Verbum. Multa ſunt, Dilectiſſimi, quæ ad expoſitionem hujus, quam prædicamus, fidei, de toto ſcripturarum corpore poſſimus aſſumere, quia nihil ſæpiùs divinis commendatur eloquiis, quàm Dei filius ſecundùm Deitatem ſempiternus ex Patre, & idem ſecundùm carnem temporalis ex matre. Sed ne charitatis veſtræ fatigetur auditus, hodierno ſermoni adhibendus eſt modus: ut quartâ ſabbati, quæ ſunt adjicienda, ſervemus, auxiliante Domino noſtro Jesu Christo, qui cum Patre & Spiritu ſancto vivit & regnat, in ſecula ſeculorum, Amen.

[a] ed. add. non una ſubſtantia. deſ. in MSS.

Matt. 2. 11. — *Matth. 2. 20.* — *Matth. 3. 17. Luc. 3. 22.* — *Ioan. 1. 29.* — *Ioan. 10. 30.* — *Ioan. 14. 28.*

De Pass. Domini. Serm. XIII.

SERMO LXII.

DE PASSIONE DOMINI. XIII.

Feriâ quartâ.

SYNOPSIS.

I. *Gratuitam eſſe reparationis gratiam: à nullo expectandam fuiſſe niſi à Chriſto, qui ſolus innocens ſolos in ſe credentes, etiam in veteri teſtamento juſtificavit.*

II. *Eadem myſteria; in utroque teſtamento; in uno velata, in altero revelata.*

III. *Paſcha non ritè celebrari, niſi à credentibus: Miraculis quæ, Chriſto moriente facta ſunt, quemque erudiri: Mirabiles mortis Chriſti effectus.*

IV. *Quicquid factum eſt à Chriſto, noſtri cauſſa factum eſſe: à quo nos infidelitas exortes facit.*

V. *Chriſti inimicos per ejus gratiam eſſe deſtructos.*

Cap. I. Evangelica lectio, Dilectiſſimi, quæ ſacratiſſimam Dominicæ paſſionis reſeravit hiſtoriam, ita univerſæ Eccleſiæ nota eſt de communi frequenter auditu, ut rerum geſtarum ordinem, tanquam ſub veſtris habitum oculis, ſinguli quique recolatis. Nec parum æſtimandi ſunt profeciſſe, qui de iis, quæ audiêre, non dubitant, ut etiamſi nondum liquidè aliquod valeant ſcripturarum capere ſacramentum, firmiſſimè tamen credant, in divinis libris nullum eſſe mendacium. Quia ergo ſinceræ fidei promiſſa eſt intelligentiæ plenitudo, erigat ſe ad promerendam ſancti Spiritus eruditionem, illuminatarum mentium vigor: & non contentus ſit facti ordinem noſſe, niſi etiam ipſam rationem impenſæ ſibi pietatis inſpiciat: ut autorem ſuum humana natura ſciendo quantùm ab eo ſit dilecta, plus diligat. Miſerendi enim noſtri cauſſam Deus niſi in ſua bonitate non habuit: & mirabilior eſt ſecunda hominum generatio, quàm prima conditio [a]; quia plus eſt in noviſſimis ſeculis reparaſſe Deum quod perierat, quàm à principio feciſſe quod non erat. Libertatem itaque innocentiæ naturalis, quam primorum parentum prævaricatione perdidimus, nulla per ſe ſanctorum præcedentium merita receperunt: quia lata in tranſgreſſores ſententia, omnem progeniem captivæ poſteritatis obſtrinxit, & nemo extitit exors à damnatione, quia nullus fuit liber à crimine. Sed redemtio Salvatoris deſtruens opus diaboli, & rumpens vincula peccati, ita magnæ pietatis ſuæ diſpoſuit ſacramentum, ut uſque ad conſummationem quidem mundi, præfinita generationum plenitudo decurreret, ſed renovatio originis, per juſtificationem indiſcretæ fidei ad omnia retro ſe-

cula

Fidei promiſſa intelligentia. — *Gratuita eſt Dei miſericordia.* — [a] *id eſt, creatio.* — *Libertas innocentiæ naturalis perdita.* — *Nemo ſine peccato conceptus.*

De Pas. Dom. Serm. XIII.

pertineret. Incarnatio quippè Verbi, crucifixio ac resurrectio Christi, universorum fidelium salus facta eſt, & ſanguis unius juſti, quem nobis Pater donavit, qui cum pro reconciliatione mundi credimus fuſum, hoc contulit Patribus qui ſimiliter credidère fundendum.

Fides eadem Christum ab initio mundi juſtificat.

Cap. II. Spes eadem noſtra & antiquorū.

Nihil ergo, Dilectiſſimi, ab antiquis ſignificationibus in Chriſtiana religione diverſum eſt, nec unquam à præcedentibus juſtis, niſi in Domino Jesu Christo ſalvatio ſperata eſt, diſpenſationibus pro divinæ voluntaris ratione variatis, ſed in idipſum coruſcantibus & legis teſtimoniis, & prophetiæ oraculis, & oblationibus hoſtiarum; quia ſic congruebat illos populos erudiri, ut quæ revelata non caperent, obumbrata ſuſciperent: & major Evangelii eſſet autoritas, cui tot ſignis tótque [a] myſteriis, veteris teſtamenti paginæ deſerviſſent: de quibus Dominus profitebatur, quod non venerat legem ſolvere, ſed adimplere. Ne itaque æſtimet ſibi prodeſſe Judæus, quod in literæ carnaliter ſuperficie demoratur, & iis ſcripturis convincitur repugnare, quæ apud nos veram ſui obtinent dignitatem, dum & erudimur prædictis, & ditamur impletis. Dicente enim Domino: *Cum exaltatus fuero, omnia traham ad me*, nihil legalium inſtitutionum [b], nihil propheticarum reſedit figurarum, quod non totum in Chriſti ſacramenta tranſierit. Nobiſcum eſt ſignaculum circumciſionis, ſanctificatio chriſmatum, conſecratio ſacerdotum; nobiſcum puritas Sacrificii, Baptiſmi veritas, honor Templi ut meritò ceſſarint nuncii, poſtquam nunciata venerunt; nec vacuatur reverentia promiſſionum, quia plenitudo manifeſtata eſt gratiarum. Verùm quia, ſicut ait Apoſtolus: *Cæcitas ex parte in Iſraël facta eſt, nec qui filii carnis, ii filii ſunt promiſſionis*; ineffabilis miſericordia Dei Iſraëliticum ſibi populum de omnibus nationibus fecit, & ſaxeo illo gentilium cordium rigore mollito, veros Abrahæ filios de lapidibus excitavit: ut concluſis omnibus ſub peccato, qui carne nati ſunt ſpiritu renaſcantur, nec interſit quo patre ſit quiſque genitus, cùm per indiſcretam unius fidei confeſſionem, & fons baptiſmatis faciat innocentes, & electio adoptionis confirmet hæredes.

a ed. add. miraculis atque.

Matth. 5. 17.

Joan. 12. 32.

b ed. inſtitutionum.

Totum vetus teſtamentum in ſacramenta Chriſti tranſivit.

Rom. 11. 25.

Rom. 9. 36.

Matth. 3. 9.

Rom. 11 32.

Cap. III. Quid enim aliud egit agitque [c] crux Chriſti, quàm ut deſtructis inimicitiis, & reconcilietur mundus Deo, & per Sacrificium immaculati agni veram in pacem cuncta revocentur? Non autem concordat Deo, qui ab ea, quam in regeneratione ſua edidit, profeſſione diſſentit, & divini immemor pacti, inhærere oſtenditur renunciatis, dum reſilire invenitur à creditis. Fruſtrà enim Chriſtianum ſibi nomen uſurpat, & nequaquam æſtimet ſe Paſcha Domini celebrare, qui Jesum Christum in ea, qua natus eſt, & paſſus, & mortuus, ac ſepultus carne, reſurrexiſſe non credit, & noſtræ in illo naturæ reſuſcitatas primitias non fatetur. Verus itaque venerator Dominicæ paſſionis ſic crucifixum Jesum oculis cordis aſpiciat, ut illius carnem ſuam eſſe cognoſcat. Contremiſcat in redemtoris ſui ſupplicio terrena ſubſtantia, rumpantur infidelium mentium petræ, & qui mortalitatis gravabantur ſepulchris, diſcuſſa obſtaculorum mole proſiliant. Appareant nunc quoque in civitate ſancta, id eſt, in Eccleſia Dei futuræ reſurrectionis indicia: & quod gerendum eſt in corporibus, fiat in cordibus. Nulli infirmorum crucis eſt negata victoria: nec quiſquam eſt, cui non Chriſti auxilietur oratio. Quæ ſi multis in ipſum ſævientibus profuit, quanto magis eos, qui ad ipſum convertuntur, adjuvit? Sublata eſt ignorantia, temperata eſt difficultas, & igneam illam, qua vitæ regio erat incluſa *, romphæam, ſacer Chriſti ſanguis extinxit. Veræ luci, antiquæ noctis ceſſit obſcuritas. Invitatur ad paradiſi divitias populus Chriſtianus, & cunctis regeneratis ad amiſſam patriam patefactus eſt reditus, ſi nemo ſibi illam viam facit claudi, quæ fide latronis potuit aperiri.

c ed. non habent agitque.

Vita Chriſtianorum reſpondeat profeſſioni.

Quomodo fiat in cordibus, quod in natura factum eſt.

Pro omnibus mortuus eſt & precatus Chriſtus.

* f. interclusa.

Cap. IV. Celebrantes igitur, Dilectiſſimi, Paſchalis feſti ineffabile ſacramentum, agnoſcamus docente Spiritu Dei, ad cujus gloriæ participationem vocati, & ad quam ſpem ſimus ingreſſi. Nec ita nos nunc anxiè, nunc ſuperbè præſentis vitæ occupent actiones, ut non toto cordis affectu conformari Redemtori noſtro per illius exempla nitamur. Nihil enim non ad noſtram ſalutem aut egit aut pertulit: ut virtus, quæ inerat capiti, ineſſet etiam & corpori. Nam primùm ipſa illa ſubſtantiæ noſtræ in Deitate ſuſceptio, qua *Verbum caro factum eſt, & habitavit in nobis*, quem hominum miſericordiæ ſuæ, niſi infidelem, reliquit exortem? Et cui non communis natura cum Chriſto eſt, ſi aſſumentem recipit, & eo ſpiritu eſt regeneratus, quo ille progenitus? Deindè quis in illo ſuas non agnoſcat infirmitates? Quis perceptionem cibi, requietionem ſomni, ſolicitudinem mœſtitudinis, lacrymas pietatis, non videat formæ fuiſſe ſervilis? Quæ quoniam ab antiquis ſananda vulneribus, & à colluvione erat purganda peccati, ita Unigenitus Dei, etiam hominis factus eſt filius, ut & humanitatis veritate, & divinitatis plenitudine non careret. Sicut itaque noſtrum eſt, quod cum unione [a] Deitatis peperit materna virginitas; ita noſtrum eſt, quod Judaïca crucifixit impietas. Noſtrum eſt, quod exanime jacuit, & quod die tertia reſurrexit, quódque ſuper omnes altitudines cœlorum ad dexteram paternæ majeſtatis aſcendit: ut ſi per viam mandatorum ejus incedimus, & ſi quæ in humilitate corporea noſtræ impendit ſaluti, non erubeſcimus confiteri, nos quoque in gloriæ ejus conſortium provehamur: quoniam manifeſtè, quod denun-

Joan. 1. 14.

Infidelis, exors gratiæ Chriſti.

Quo ſenſu hujus conſors omnis fidelis.

a al. unitione.

ciavit implebitur: *Omnis qui confitebitur me coram hominibus, & ego confitebor eum coram Patre meo, qui in cælis eſt.* Matth. 10. 32.

Cap. V. Huic autem cohortationi noſtræ adeſt atque auxiliatur gratia Dei, quæ Incarnationis Chriſti & mortis ac reſurrectionis ejus inimicos, revelatâ per omnes Eccleſias veritate deſtruxit: ut totius mundi fideles, cum Apoſtolicæ fidei autoritate concordes, una nobiſcum exultatione gauderent, dicente Rom. 6. 3. beato Paulo Apoſtolo: *An ignoratis, quia quicumque baptiſati ſumus in Chriſto* Jesu, *in morte ipſius baptiſati ſumus? Conſepulti enim ſumus cum ipſo per baptiſmum in mortem, ut quomodo ſurrexit Chriſtus à mortuis per gloriam patris, ita & nos in novitate vitæ ambulemus. Si enim complantati facti ſumus ſimilitudini mortis ejus, ſimul & reſurrectionis erimus. Hoc ſcientes, quia vetus homo noſter ſimul crucifixus eſt, ut deſtruatur corpus peccati, ut ultrà non ſerviamus peccato. Qui enim mortuus eſt, juſtificatus eſt à peccato. Si autem mortui ſumus cum Chriſto, credimus quia ſimul etiam vivemus cum illo:* Qui vivit & regnat cum Patre & Spiritu ſancto in ſecula ſecuiotum, Amen.

SERMO LXIII.

IN PASSIONE DOMINI. XIV.

SYNOPSIS.

I. *Non ſolâ ſuâ potentiâ pugnatum eſſe à Chriſto, ſed ex humilitate noſtra, ut juſtitia ſervaretur.*

II. *Quicquid hobemus adimpletum, id antiquos habuiſſe obumbratum; unámque fidem ac ſpem eſſe omnium.*

III. *Inſeparabilem eſſe unionem Chriſti cum utroque corpore ſuo, naturali & myſtico.*

IV. *Hoc maximè Chriſtiano enitendum, ut caput ſuum imitetur.*

V. *Sola præcepta ceremonialia eſſe mutata; gratiam autem datam ad moralia.*

VI. *Chriſtum innumeros ſibi filios baptiſmo parere, in quo mortis & reſurrectionis imago elucet.*

VII. *Omne Chriſtiani meritum, gloriam eſſe Chriſti: qui quos carne ſua poſcit, ſpiritu etiam agit & regit.*

Cap. I. Gloria, Dilectiſſimi, Dominicæ paſſionis, de qua nos etiam hodie locuturos eſſe promiſimus, humilitatis maximè eſt miranda myſterio; quæ omnes nos & redemit & docuit: ut undè datum eſt pretium, indè & juſtitia ſumeretur. Omnipotentia enim filii Dei, qua per eandem eſſentiam æqualis eſt Patri, potuiſſet humanum genus à dominatu diaboli ſolo imperio ſuæ voluntatis eruere, niſi divinis operibus maximè congruiſſet, ut nequitiæ hoſtilis adverſitas, de eo quod vicerat, vinceretur, & per ipſam naturam naturalis repararetur libertas, per quam generalis fuerat illata captivitas.

Per quod vicit diabolus, per hoc & vincitur.

Dicente autem Evangeliſta, quod *Verbum caro factum eſt, & habitavit in nobis*, & dicente Apoſtolo, quod *Deus erat in Chriſto mundum reconcilians ſibi*: oſtenſum eſt, quia Unigenitus ſummi Patris tale iniit cum humana humilitate conſortium, ut ſuſceptâ noſtræ carnis animæque ſubſtantiâ, unus atque idem Dei Filius permaneret, noſtra augendo, non propria; quia infirmitas erat provehenda, non virtus: ut cum ſuo Creatori creatura eſſet unita, nihil aſſumto divinum, nihil aſſumenti deeſſet humanum. Ioan. 1. 14. 2. Cor. 5. 19.

Cap. II. Hoc conſilium miſericordiæ & juſtitiæ Dei, licet in præteritis ſeculis quibuſdam velaminibus fuerit obumbratum, non tamen ita obtectum eſt, ut Sanctorum, qui ab initio uſque ad adventum Domini laudabiles extiterunt, intellectui negaretur: cùm & Propheticis verbis, & rerum geſtarum ſignificationibus, ſalus quæ in Chriſto erat ventura, promiſſa ſit: quam non ſolùm qui prædicabant, adepti ſunt, ſed omnes etiam qui prædicantibus crediderunt. Una enim fides juſtificat univerſorum temporum ſanctos, & ad eandem ſpem & fidem [c] pertinet, quicquid per mediatorem Dei & hominum Jesum Christum, vel nos confitemur factum, vel patres noſtri adoravêre [d] faciendum. Nec inter Judæos atque Gentiles ulla diſtantia eſt. Siquidem, ſicut ait Apoſtolus: *Circumciſio nihil eſt, & præputium nihil eſt, ſed obſervatio mandatorum Dei:* quæ ſi cum integritate fidei ſerventur, veros Ahrahæ filios, id eſt, perfectos faciunt Chriſtianos, dicente eodem Apoſtolo: *Quicunque enim in Chriſto* Jesu *baptiZati eſtis, Chriſtum induiſtis. Non eſt Judæus, neque Græcus, non eſt ſervus neque liber, non eſt maſculus neque femina. Omnes enim unum eſtis in Chriſto. Si autem vos Chriſti: ergo Abrahæ ſemen eſtis, ſecundùm promiſſionem hæredes.*

Fides & ſpes una ſalvandorum. — c *ad ſpem fidelium.* — 1. Tim. 2. 5. — d *ed. adoptavêre.* — Rom. 2. 25. 1. Cor. 7. 19. — Galat. 3. 27.

Cap. III. Non ergo eſt dubium, Dilectiſſimi, naturam humanam in tantam connexionem à filio Dei eſſe ſuſceptam, ut non ſolùm in illo homine, qui eſt primogenitus totius creaturæ, ſed etiam in omnibus ſanctis ſuis unus idémque ſit Chriſtus: & ſicut à membris caput, ita à capite membra dividi non poſſunt. Quamvis enim non iſtius vitæ ſit, ſed æternæ, ut ſit Deus omnia in omnibus; tamen etiam modò templi ſui, quod eſt Eccleſia, indiviſus habitator eſt, ſecundùm quod ipſe promiſit, dicens: *Ecce ego vobiſcum ſum omnibus diebus uſque ad conſummationem ſeculi.* Quibus Apoſtolus conſonans ait: *Ipſe eſt caput corporis Eccleſiæ, qui eſt principium, primogenitus ex mortuis: ut ſit in omnibus ipſe primatum tenens, quia in ipſo complacuit omnem plenitudinem habitare, & per eum reconciliari omnia in ipſo.*

Unus Chriſtus caput & membra. — Coloſ. 1. 18. — 1. Cor. 15. 28. — Coloſ. 1. 18. — Matth. 28. 20.

Cap. IV. His autem & aliis pluribus teſtimoniis quid inſinuatur cordibus noſtris, niſi ut per omnia ad imaginem ejus renovemur, qui

De Paſ. Dom. Serm. XIV. Philipp. 2.

manens in forma Dei, carnis peccati formam [...] eſſe dignatus eſt? Omnes enim infirmitates noſtras, quæ veniunt de peccato, abſque peccati communione ſuſcepit, ut & famis, & ſitis, & ſomni, & laſſitudinis, mœroris & fletus affectionibus non careret, doloreſque ſæviſſimos, uſque ad mortis extrema pateretur: quia nemo poſſet laqueis mortalitatis abſolvi, niſi ille, in quo ſolo innocens erat natura omnium, ſineret ſe interfici manibus impiorum. Unde Salvator noſter Dei Filius, univerſis in ſe credentibus & ſacramentum condidit, & exemplum: ut unum apprehenderent renaſcendo, alterum ſequerentur imitando. Hoc enim docet beatus Petrus Apoſtolus, dicens: *Chriſtus paſſus eſt pro nobis, vobis relinquens exemplum, ut ſequamini veſtigia ejus. Qui peccatum non fecit, nec inventus eſt dolus in ore ejus. Qui cum malediceretur, non maledicebat; cùm pateretur, non comminabatur: Tradebat autem judicanti ſe injuſtè. Qui peccata noſtra ipſe pertulit in corpore ſuo ſuper lignum, ut peccatis mortui, juſtitiæ vivamus.*

In ſolo Chriſto natura innocens.

Chriſtus ſacramentum & exēplum.

1. Pet. 2. 22.

Cap. V. Sicut ergo nemo eſt credentium, Dilectiſſimi, cui dona neganda ſint gratiæ, ita nemo eſt, qui non ſit Chriſtianæ debitor diſciplinæ: quia etſi remota eſt myſticæ[1], legis aſperitas, voluntariæ tamen obſervantiæ crevit utilitas, dicente Evangeliſta Joanne: *Quia lex per Moſen data eſt, gratia autem & veritas per Jesum Christum facta eſt.* Omnia enim quæ ſecundùm legem, ſive in circumciſione carnis, ſive in diverſitatibus hoſtiarum, ſive in ſabbati obſervantia præceſſerunt, Chriſtum teſtificata, Chriſti ſunt gratiam prælocuta. Et ipſe eſt finis legis, non evacuando ſignificationes ipſius, ſed implendo. Qui licet idem ſit autor veterum, qui novorum, figuratarum tamen promiſſionum ſacramenta mutavit, quia promiſſa perfecit; & denunciationibus ceſſationem impoſuit, quoniam denunciatus advenit. In præceptis autem moralibus nulla prioris teſtamenti decreta reprobata, ſed Evangelico magiſterio multa ſunt aucta: ut perfectiora & lucidiora eſſent dantia ſalutem, quam promittentia Salvatorem.

Joan. 1. 17.

Rom. 10. 4.

Præcepta moralia veteris legis per Chriſtum abrogata non ſunt.

Cap. VI. Omnia igitur, quæ Dei Filius ad reconciliationem mundi & fecit, & docuit, non in hiſtoria tantùm præteritarum actionum novimus, ſed etiam in præſentium operum virtute ſentimus. Ipſe eſt, qui de Spiritu ſancto ex matre editus virgine incontaminatam Eccleſiam ſuam eâdem inſpiratione fœcundat: ut per baptiſmatis partum innumerabilis filiorum Dei multitudo gignatur, de quibus dicitur: *qui non ex ſanguinibus, neque ex voluntate carnis, neque ex voluntate viri, ſed ex Deo nati ſunt.* Ipſe eſt in quo ſemen Abrahæ, totius mundi adoptione [a] benedicitur: & ſit Patriarcha gentium pater, dum promiſſionis filii, fide non carne naſcuntur. Ipſe eſt, qui nullius gentis exceptionem faciens, de omni natione, quæ ſub cœlo eſt, unum ſanctarum ovium efficit gregem, & quotidie implet, quod promiſerat, dicens: *Habeo & alias oves, quæ non ſunt ex hoc ovili, & illas oportet me adducere, & vocem meam audient; & erit unus grex, & unus paſtor.* Quamvis enim beato Petro principaliter dicat, *Paſce oves meas:* ab uno tamen Domino, ipſa omnium regitur cura paſtorum: & venientes ad petram tàm lætis támque irriguis paſcuis alit, ut innumeræ oves dilectionis pinguedine roboratæ, ſicut bonus paſtor dignatus eſt pro ovibus ſuis animam ſuam ponere, ita & ipſæ non dubitent pro nomine paſtoris occumbere. Ipſe eſt enim, cui non ſolùm glorioſa Martyrum fortitudo, ſed etiam omnium renaſcentium fides in ipſa regeneratione compatitur. Dum enim renunciatur diabolo, & creditur Deo, dum in novitatem à vetuſtate tranſitur, dum terreni hominis imago deponitur, & cœleſtis forma ſuſcipitur: quædam ſpecies mortis & quædam ſimilitudo reſurrectionis intervenit, ut ſuſceptus, à Chriſto, Chriſtúmque ſuſcipiens, non idem ſit poſt lavacrum, qui ante baptiſmum fuit, ſed corpus regenerati fiat caro crucifixi.

Joan. 1. 13.

a al. benedictione.

Gen. 22. Chriſtus verus Patriarcha omnium gentium.

Joan. 10. 16.

Joan. 21. 17.

Joan. 10. 15.

Quomodo Chriſto commorimur & conreſuſcitamur.

Corpus regenerati corpus crucifixi.

Cap. VII. Hæc commutatio, Dilectiſſimi, dexteræ eſt Excelſi, *qui operatur omnia in omnibus:* ut ſingulis fidelibus per bonæ converſationis qualitatem, ipſum piorum operum intelligamus autorem; gratias agentes miſericordiæ Dei, qui innumeris chariſmatum donis, ita univerſum Eccleſiæ corpus exornat, ut per multos unius luminis radios idem ubique ſplendor appareat, nec poſſit niſi gloria eſſe Chriſti, cujuſlibet meritum Chriſtiani. Hoc eſt illud verum lumen, quod omnem hominem juſtificat & illuſtrat. Hoc eſt, quod eruit de poteſtate tenebrarum, & transfert in regnum Filii Dei. Hoc eſt, quod per novitatem vitæ deſideria animæ provehit, & concupiſcentias carnis extinguit. Hoc eſt, quo Paſcha Domini in azymis ſinceritatis & veritatis legitimè celebratur: dum fermento veteris malitiæ abjecto, nova creatura de ipſo Domino inebriatur & paſcitur. Non enim aliud agit participatio Corporis & Sanguinis Chriſti, quàm ut in id quod ſumimus tranſeamus: & in quo commortui & conſepulti, & conreſuſcitati ſumus, ipſum per omnia & ſpiritu & carne geſtemus, dicente Apoſtolo: *Mortui enim eſtis, & vita veſtra abſcondita eſt cum Chriſto in Deo. Cùm enim Chriſtus apparuerit vita veſtra, tunc & vos apparebitis cùm ipſo in gloria:* Qui cum Patre & ſancto Spiritu vivit & regnat in ſecula ſeculorum, Amen.

Pſal. 67. 23.

1. Cor. 12. 6.

Gloria Chriſti eſt, meritum Chriſtiani.

Coloſ. 1. 13.

1. Cor. 5. 8.

Corporis & ſanguinis Domini perceptio quid efficiat.

Coloſ. 3. 4.

1. *Myſticæ legis.*) Ita MSS. Codd. Corb. Vict. Thua. Reg. vetus Homiliarum, Surii. edit. ad marg. &c. pro quo in vulg. leg. *myſticis legis.*

SERMO LXIV.

DE PASSIONE DOMINI. XV.

SYNOPSIS.

I. *Eutychianos, cum veram carnem in Chriſto non agnoſcunt, aut falſum in eo hominem credere, aut Deum paſſibilem.*

II. *Chriſtum potentiam Deitatis continuiſſe ut & ſalvaret & roboraret patiendo.*

III. *Veram fuiſſe Chriſti paſſionem; quem Deum negant Judæi, hominem Eutychiani.*

IV. *Omnia Chriſti myſteria veram in Chriſto carnem probant, ſine qua non eſt primitia dormientium.*

V. *Niſi vera ſit caro Chriſti, in eo divinitatem inhabitare corporaliter non poſſe.*

Cap. I. SErmonem, Dilectiſſimi, de glorioſa Domini noſtri Jesu Christi paſſione promiſſum, ita expectationi veſtræ intelligo eſſe reddendum, ut Officium diſſerendi, & feſto Paſchali conveniat, & auſibus impii erroris occurrat. Qui enim Dei Filium veram noſtræ carnis negant ſuſcepiſſe naturam, inimici ſunt fidei Chriſtianæ, & Evangelicam prædicationem nimis impudenter impugnant: ut ſecundùm ipſos Crux Chriſti, aut ſimulatio fuerit phantaſmatis, aut ſupplicium Deitatis. Quod à cordibus piorum longè eſt repellendum: quia Catholica integritas, nec maculam perfidiæ, nec rugam poteſt habere mendacii; quæ unum Chriſtum, ſicut Deum, ſic hominem confitetur: ut nec falſum hominem, nec Deum dicat fuiſſe paſſibilem. [a] Quamvis ergo ab illo initio, quo in utero virginis *Vebum caro factum eſt*, nihil unquam inter divinam humanámque ſubſtantiam diviſionis extiterit, & per omnia incrementa corporea unius perſonæ fuerint totius temporis actiones; ea ipſa tamen quæ inſeparabiliter facta ſunt, nulla permixtione confundimus. Sed quid cujus naturæ ſit, ex operum qualitate ſentimus: nec divina enim humanis præjudicant, nec humana divinis; cùm ita in idipſum utraque concurrant, ut in eis nec proprietas abſumatur, nec perſona geminetur.

[a] Eadem in ep. 97. al. 83. ad Palaſtinos. cap. 6. Joan. 1. 14.

Cap. II. Tranſcurſis igitur iis, quæ paſſionem Domini præceſſerunt, quid documentorum habeat ſacramentum Paſchale tractemus. Nam exardeſcente ad effectum ſui ſceleris ſævitia Judæorum, cùm *Deus eſſet in Chriſto mundum reconcilians ſibi*, nulla vis templo corporis ejus, niſi ipſe permitteret, potuiſſet inferri. Si quidem terribilis illa militum cohors, & à principibus & Phariſæis miſſa cum gladiis & fuſtibus multitudo, ita una Domini voce perculſa eſt, ut cùm turbæ dixiſſent Jesum ſe quærere Nazarenum, & ipſe reſpondiſſet, *Ego ſum*, nemo eorum ſubſiſteret, ſed omnes ſimul amiſſo membrorum officio retrorſum acti eliſique corruerent. In quo utique divinæ erat poteſtatis indicium, quæ impiorum conatus, non armis contrariis, neque ullius creaturæ potentis auxilio, ſed ſola verbi virtute proſterneret. Quia verò ſalvando humano generi alterius operis ratio congruebat, nec poſſet ſanguis Chriſti pretium credentium fieri; ſi redemtor ſe non sineret comprehendi; admiſit in ſe impias manus, & cohibita eſt potentia Deitatis, ut perveniretur ad gloriam paſſionis. Cujus utique inanis fuiſſet ſpecies, & nulli profutura imago tolerantiæ, niſi vera divinitas veris ſe humanæ carnis ſenſibus induiſſet: ut unus Dei atque hominis filius, aliunde intemerabilis, aliunde paſſibilis, mortale noſtrum per ſuum immortale renovaret. Et ideò mœſtitudine, ideò formidine non carebat, ut ad evincendas hujus mundi perturbationes, non ſolùm nos ſacramento ſuſceptionis, ſed etiam exemplo fortitudinis roboraret. Nam injuſta videretur ejus ad patientiam cohortatio, cui nulla eſſet in noſtra infirmitate communio.

2. Cor. 5. 19. Joan 18. 4. Potentiam ſuam non ſemper in paſſione Chriſtus voluit oſtendere.

Cap. III. Veras autem Domini paſſiones Iſaïas Propheta ipſius voce prænunciat, dicens: *Dorſum meum dedi in flagella, & maxillas meas in palmas: vultum autem meum non averti à confuſione ſputorum.* Quod itaque Verbum [b] caro patiebatur, non Verbi pœna erat, ſed carnis: cujus injuriæ atque ſupplicia etiam ad impaſſibilem redundabant, ut meritò ei dicantur illata, quæ in ipſius ſunt corpus admiſſa, dicente Apoſtolo: *Si enim cognoviſſent, nunquam Dominum majeſtatis [c] crucifixiſſent.* Obcæcati enim Judæi malitiâ ſuâ, in quod prorupiſſent facinus neſciebant. Unde miſericors Dominus Jesus, qui etiam interfectores ſuos vellet ſua morte ſalvare, pro ignorantia ſævientium de Crucis altitudine ſupplicabat, dicens: *Pater ignoſce illis, quia neſciunt quid faciunt.* Nec intellectu enim cordis, nec auditu auris, nec oculorum intuitu ſentiebant, quem falſis teſtimoniis appetiſſent, quem affigi patibulo coëgiſſent, dum in corpore hominis non agnoſcunt ſubſtantiam Deitatis. Viderunt humilem, & non adoraverunt univerſitatis autorem, nec intellexerunt poteſtatem judicaturi, deſpicientes manſuetudinem judicati: ut perſecutores veri Dei, & negatores veri hominis, una impietas ſociaret: dum ſervi formam in Chriſto, & Judæi æſtimant ſolam, & hæretici aſſerunt falſam.

Iſai. 50. 6. [b] al. verbi; MSS. mss, 1. Cor. 2. 8. [c] edit. Gloriæ. Luc. 23. 34.

Cap. IV. [a] Dicant ergo iſti phantaſmatici [b] Chriſtiani, quæ ſubſtantia Salvatoris affixa ſit ligno, quæ jacuerit in ſepulchro, & revoluto monumenti lapide, quæ tertia die caro reſurrexerit, vel quale corpus Jesus diſcipulorum viſui, clauſis ad eos oſtiis ingreſſus, intulerit, cùm ad abigendum cernentium diffidentiam, inſpici oculis, digitiſque tractari patentes adhuc fixuras clavorum, & recens

[a] Eadem in epiſt 97. al. 83. cap. 6. [b] al phantaſtici. Joan. 20 19. Luc. 24. 39.

De Paſſ. Domini. Serm. XVI.

puncti lateris vulnus exigeret. At ſi tanta luce veritatis tenebras ſuas hæretica obſtinatio non relinquit, oſtendant, unde ſibi ſpem vitæ polliceantur æternæ, unde reſurrectionis Chriſti ſe credant eſſe conſortes. Non enim poſſunt cum Apoſtolo dicere: *Chriſtus reſurrexit à mortuis, primitiæ dormientium*: quia non ſunt primitiæ hominum, ſi non ſunt de humanæ ſtirpe naturæ Qui enim primus hominum reſurrexit, ejus plenitudinis eſt portio, quam præceſſit: & piè creditur hoc quod eſt in capite inchoatum, in membris quoque eſſe complendum: *Quia ſicut in Adam omnes moriuntur, ita & in Chriſto omnes vivificabuntur.*

1. Cor. 15. 20. Chriſtus primitiæ dorm. quia homo.

Ibid. 22.

Cap. V. Amplectentes igitur, Dilectiſſimi, Chriſtianæ ſpei [c] unicum pignus, non divellamur à compage corporis Chriſti: *In quo habitat*, ſicut Apoſtolus ait, *omnis plenitudo divinitatis corporaliter: Et eſtis in illo repleti.* Nam cùm incorporea ſit ſubſtantia Dei, quomodo corporaliter in Chriſto habitat, niſi quia caro noſtri generis, facta eſt caro Deitatis; & in illo ſumus Deo repleti, in quo crucifixi, in quo ſepulti, in quo ſumus etiam ſuſcitati: ut poſſimus cum Apoſtolo dicere: *Noſtra autem converſatio in cælis eſt: Unde etiam Salvatorem expectamus Dominum noſtrum* Jesum Christum, *Qui reformabit corpus humilitatis noſtræ conforme fieri corpori gloriæ ſuæ*, vivens & regnans cum Patre & cum Spiritu ſancto in ſecula ſæculorum, Amen.

c al. fidel. 1. Cor. 15. Coloſ. 2. 10. Corporalis habitatio Dei hominem probat Chriſtum.

Philipp. 3. 20.

SERMO LXV.

DE PASSIONE DOMINI. XVI. Die Dominicâ.

SYNOPSIS.

I. *Quantum proſit beneficiorum Dei contemplatio, quorum prædictio fidem aſtruit.*

II. *Sic paſſionem Chriſti Dei conſilio decretam eſſe, ut nec ipſe ſceleris autor, nec Judæi excuſabiles ſint.*

III. *Nec ipſos interfectores Chriſti à redemtionis munere eſſe repulſos.*

IV. *Quam deteſtandum ſit Judæ crimen: Quanto criminis pœna.*

V. *Chriſtum per voluntariam mortem, & remedium dediſſe & exemplum.*

VI. *Mortem Chriſti, omnem & ſuperbiæ & deſidiæ locum auferre: nec præcepta adimpleri, niſi per ipſum.*

VII. *Chriſtum in membrorum ſuorum perſona dixiſſe*, Quare me dereliquiſti?

Cap. I. Semper quidem, Dilectiſſimi, fidelium mentes in divinorum operum decet admiratione verſari, & rationales animos iis maximè cogitationibus inhærere, per quas incrementum fidei conſequantur. Cùm enim pia cordis intentio, vel ad generalia beneficia, vel ad ſpecialia ipſius gratiæ dona dirigitur; multas à ſe vanitates [a] abigit, & à corporalibus curis in quoddam ſecretum ſpiritale ſecedit. Sed hoc in tempore Dominicæ paſſionis multo avidiùs excellentiúſque faciendum eſt: ut ea quæ ſacris ſunt lectionibus recenſita, ſanæ intelligentiæ ſuſcipiantur auditu, & quæ magna ſunt verbis, appareant majora myſteriis. Prima namque erigendi ſurſum noſtri cordis eſt ratio, quod ea quæ etiam Evangelica veritas enarravit, voces Propheticæ non tanquam gerenda; ſed tanquam geſta cecinerunt: & quod humanæ aures nondum cognoverant faciendum, jam Spiritus prædicabat impletum. Nam rex David, cujus ſecundùm hominem ſemen eſt Chriſtus, diem crucis Domini mille & plus quàm centum [1] annorum ætate præceſſit; & nihil eorum ſuppliciorum, quæ ſibi memorat illata, perpeſſus eſt. Sed quia per os ejus ille loquebatur, qui carnem paſſibilem ex ipſius erat ſtirpe ſumturus, meritò ſub ipſius perſona præmittitur hiſtoria crucis, qui in ſe gerebat corpoream originem Salvatoris. Verè enim David in Chriſtu eſt paſſus, quia verè Jeſus in David eſt carne crucifixus.

a al. varietates. Cod. Corb. Myſteriorum contemplatio mentem à terrenis retrahit.

Prophetæ locuti ſunt futura ut præterita. Rom. 1. 3. Matth. 1. 1.

Cap. II. Cùm ergo omnia, quæ in Dominum majeſtatis Judaïca admiſit impietas, tanto antè prædicta ſint, ut non tam de futuris, quàm de præſentibus propheticus ſit ſermo contextus; quid aliud nobis, quàm ſempiternarum diſpoſitionum Dei incommutabilis ordo reſeratur, apud quem & diſcernenda jam dijudicata & futura jam facta ſunt? Cùm enim & qualitates actionum noſtrarum, & effectus omnium voluntatum, ſcientia divina præveniat; quanto magis nota Deo ſunt opera ſua? Et rectè placuit, quaſi facta recoli, quæ non poterant omnino non fieri. Unde & Apoſtoli ſpiritu Dei pleni, cùm inimicorum Chriſti minas ſævitiámque paterentur, unanimi ad Deum voce dixerunt: *Convenerunt enim verè in civitate iſta adverſùs ſanctum puerum tuum* Jesum, *quem unxiſti, Herodes & Pontius Pilatus cum gentibus & populis Iſraël facere, quæ manus tua & conſilium tuum decreverunt fieri.* Nunquid iniquitas perſequentium Chriſtum ex Dei eſt orta conſilio; & illud facinus [*], quod omni majus eſt crimine, manus divinæ præparationis armavit. Non hoc planè de ſumma juſtitia ſentiendum eſt: quia multum diverſum multúmque contrarium eſt, id quod in malignitate Judæorum eſt præcognitum, & quod in Chriſti eſt paſſione diſpoſi-

Incommutabilis rerum ordo apud Deû.

Act. 4. 27.

Conſilium Dei de morte Chriſti. * Fortè & illos ad facinus.

1. Sequitur Pontifex noſter Chronologiam Euſebii, quam & ſecuti ſunt Martyrologii Romani autores VIII. Cal. Ianuar. Qui accuratiorem ſupputationem volet, adeat recentiores Chronologos, Dionyſium Petavium de Doctrina Temporum & in Rationario, Iacobum Uſſerium, & alios, quorum unus Anonymus ad calcem Bibliorum ab Antonio Vitré edit. Pariſ. A. M. DC. LXII. Ex cujus calculo à morte David ad mortem D. N. Ieſu Chriſti, anni tantùm numerantur mille & quinquaginta; ab initio autem Regni Davidis, mille & nonaginta.

tum. Non inde proceſſit voluntas interficiendi, unde moriendi: nec de uno extitit ſpiritu atrocitas ſceleris, & tolerantia Redemtoris. Impias furentium manus non immiſit in ſe Dominus, ſed admiſit; nec præſciendo quod faciendum eſſet, coëgit ut fieret, cùm tamen ad hoc carnem ſuſcepiſſet, ut fieret.

Cap. III.

Denique inter crucifixum & crucifigentes tam diſpares cauſſæ ſunt, ut quod à Chriſto ſuſceptum eſt, non poſſit reſolvi, quod ab illis commiſſum, poſſit aboleri. Qui enim venit peccatores ſalvos facere, nec ipſis quidem interfectoribus ſuis miſericordiam denegavit, ſed impiorum malum in bonum credentium commutavit: ut mirabilior fieret gratia Dei, non ſecundùm merita hominum, ſed ſecundùm multitudinem divitiarum ſapientiæ & ſcientiæ Dei miſericorditer præparata, quando & ipſos qui fuderant ſanguinem Salvatoris, reciperet unda baptiſmatis. Nam ſicut ſcriptura, quæ Apoſtolorum Actus continet, loquitur, cùm prædicatio beati Petri Apoſtoli Judæorum corda compungeret, & agnita impietate ſui ſceleris dicerent: *Quid faciemus viri fratres?* idem Apoſtolus ait: *Pœnitentiam agite, & baptizetur unuſquiſque veſtrum in Nomine* Jesu Christi, *in remiſſionem peccatorum veſtrorum, & accipietis donum Spiritus Sancti. Vobis enim repromiſſio & filiis veſtris, & omnibus qui longè ſunt, quoſcumque advocaverit Dominus Deus noſter:* móxque addidit Scriptura, & dixit: *Qui ergo receperunt ſermonem ejus, baptiZati ſunt, & appoſitæ ſunt in illo die animæ circiter tria millia.* Quod itaque Dominus Jesus Christus furorem frementium pati voluit, in nullo autor eorum criminum fuit: nec egit ut hæc vellent, ſed ceſſit ut poſſent: & ſic uſus eſt obcæcatæ plebis inſania, quomodo & perfidia traditoris, quem ab immanitate concepti ſceleris, & beneficiis revocare eſt dignatus & verbis, aſſumendo in diſcipulum, provehendo in Apoſtolum, monendo ſignis, conſecrando myſteriis, ut cui nihil benevolentiæ deeſſet ad correctionem, nihil occaſionis ſupereſſet ad crimen.

Matt. 9. 13.

Interfectores Chriſti ab ejus gratia non repulſi, ut ſine meritis dari probetur.

Act. 2. 37.

Ibid. 41.

Cap. IV.

Dan. 13. 56.

Sed tu, impiiſſime homo, ſemen Chanaan & non Juda, nec jam vas electionis, ſed filius perditionis & mortis, utiliora tibi diaboli incitamenta credebas: ut facibus inflammatus avaritiæ, ad triginta argenteorum lucrum inardeſceres, & quid divitiarum amitteres, non videres. Nam etſi non [a] putabas credendum eſſe promiſſis, quæ fuit ratio, ut tantillus pecuniæ modus præponeretur acceptis? Imperabas dæmoniis, medebaris infirmis, honorabaris cum Apoſtolis, & ut famem tuæ cupiditatis expleres, patebant tibi furta de loculis. Sed animum interdictorum avidum [b], quod minùs licuit, ampliùs incitavit; nec tam placuit quantitas pretii, quàm magnitudo peccati. Unde facinus commercii tui non ideò deteſtandum eſt, quia Dominum viliter æſtimaſti, ſed quia redemtorem etiam tuum, ne tibi parceres, vendidiſti. Et meritò tibi tua pœna commiſſa eſt, quia in ſupplicium tuum nemo te ſævior potuit inveniri.

Infidelitas Judæ.

a ed. del. non.

Miracula patrabat Judas.

b ed admonitum.

Criminis atrocitas.

Cap. V.

Quòd igitur in tempore præſtituto, ſecundùm propoſitum voluntatis ſuæ Jesus Christus crucifixus & mortuus & ſepultus eſt, non propriæ conditionis neceſſitas, ſed noſtræ captivitatis redemtio fuit. Ideò enim *Verbum caro factum eſt*, ut de utero virginis ſumeretur natura paſſibilis, & quod in filium Dei non poterat perpetrari, in filium hominis poſſet admitti. Nam licet in ipſo ortu coruſcarent in eo ſigna Deitatis, & omnia incrementa corporalium provectuum divinis eſſent plena miraculis, infirmitatum tamen noſtrarum ſuſceperat veritatem, & excepta communione peccati, nihil à ſe humanæ infirmitatis excluſerat, ut & ſua nobis insereret, & in ſe noſtra curaret. Ab omnipotenti enim medico duplex nobis miſeris remedium præparatum eſt, cujus aliud eſt in ſacramento, aliud in exemplo, ut per unum conferantur divina, per aliud exigantur [c] humana. Quia ſicut Deus juſtificationis eſt autor, ita homo devotionis eſt debitor.

Duplex mortis Chriſti fructus.

c Ita MSS. Codd. al. exigantur.

Cap. VI.

Per hanc ergo, Dilectiſſimi, ſalutis noſtræ ineffabilem reparationem, nec ſuperbiæ nobis, nec deſidiæ locus relinquitur: quia & nihil habemus, niſi quod accepimus, & jugiter admonemur, ut dona gratiæ Dei non negligenter habeamus. Juſtè enim nobis inſtat præcepto, qui præcurrit auxilio; & benignè incitat ad obedientiam, qui ducit ad gloriam. Undè meritò Dominus ipſe nobis factus eſt via, quia niſi per Chriſtum non itur ad Chriſtum. Per ipſum autem ad ipſum tendit, qui per ſemitam patientiæ & humilitatis ejus incedit: in quo planè itinere, nec æſtus deeſt laboris, nec nubes triſtitiæ, nec procella formidinis. Ibi ſunt inſidiæ iniquorum, perſecutiones infidelium, minæ potentium, contumeliæ ſuperborum: quæ Dominus virtutum & rex gloriæ ideò omnia in infirmitatis noſtræ forma, & in carnis peccati ſimilitudine percurrit, ut inter præſentis vitæ pericula, non tam optandum ſit nobis declinando iſta effugere, quàm tolerando ſuperare.

1. Cor. 4. 7.

Joan. 14. 6.

Ad Chriſtum non itur, niſi per Chriſtum & quomodo.

Pſ. 23. 10.

Rom. 8. 4.

Non tam declinando effugere, quàm tolerando ſuperare.

Cap. VII.

Inde eſt, quod caput noſtrum Dominus Jesus Christus, omnia in ſe corporis ſui membra transformans, quod olim in Pſalmo eructaverat, id in ſupplicio crucis ſub redemtorum ſuorum voce clamabat: *Deus, Deus meus, reſpice in me; quare me dereliquiſti?* Vox iſta, Dilectiſſimi, doctrina eſt, non querela. Nam cùm in Chriſto Dei & hominis una perſona ſit, nec ab eo potuerit relinqui à quo non poterat ſeparari; pro nobis trepidis & infirmis interrogat, cur caro pari metuens exaudita non fuerit. Inſtante enim paſſione ad ſanandum & corrigendum noſtræ fragilitatis metum dixerat: *Pater, ſi poſſibile eſt, tranſeat à me calix iſte; veruntamen non*

Pſ. 21. 1.

Vox non querelæ, ſed doctrinæ.

Matth. 26. 39.

volo, ſed ſicut tu. Et iterùm: *Pater, ſi non poteſt hic calix tranſire, niſi bibam illum, fiat voluntas tua.* Qui ergo trepidatione carnis evicta jam in Paternam tranſierat voluntatem, & toto mortis terrore calcato, opus ſuæ conſtitutionis implebat: cur in ipſo tantæ victoriæ exaltatus triumpho, cauſſam & rationem, qua ſit relictus, id eſt, non exauditus, inquirit; niſi ut oſtendat alium eſſe illum affectum, quem ad humanæ formidinis excuſationem recepit, alium illum, quem ex æterno Patris conſilio [a] pro mundi reconciliatione præelegit; Unde ipſa vox non exauditi, magni eſt expoſitio ſacramenti, quòd nihil humano generi conferret Redemtoris poteſtas, ſi quod petebat, noſtra obtineret infirmitas. Hæc hodie, Dilectiſſimi, ne vos prolixitate ſermonis oneremus, dicta ſufficiant: cætera in quartam ſabbati differamus. Aderit Dominus orantibus vobis, ut quæ ſolvenda promiſimus, ipſo largiente reddamus, Qui vivit & regnat in ſecula ſeculorum, Amen.

De Paſſ. Domini. Serm. XVII.

Cur ſe non exauditum Chriſtus conqueratur.

[a] *ed.* placito.

SERMO LXVI.

DE PASSIONE DOMINI. XVII. Feriâ quartâ.

SYNOPSIS.

I. *Inſeparabilem à Chriſto divinitatem eum derelinquere non potuiſſe.*

II. *Voluntariam Chriſti mortem pro ſalute mundi clamore demonſtrari: nec blaſphemantium vocibus potuiſſe impediri.*

III. *Spretis blaſphemiis ſacrificium ſuum à Chriſto oblatum eſſe; veli etiam ſciſſione ſignificatum.*

IV. *Diabolum nunquam non inſidiari: Quæ utilitas jejunii Quadrageſimalis.*

Cap. I. SErmo proximus, Dilectiſſimi, cujus vobis promiſſam reſtituere cupimus portionem, in id differendi ratione proceſſerat, ut de illa clamantis ad Patrem crucifixi Domini voce loqueremur: ne ſimplex & incurioſus auditor ita acciperet verba dicentis: *Deus meus, Deus meus, quare me dereliquiſti?* (Pſ. 21. 1.) tanquam fixo Jesu in Crucis ligno paternæ ab eo Deitatis omnipotentia receſſiſſet; cùm in tantam unitatem Dei & hominis natura convenerit, ut nec ſupplicio potuerit dirimi, nec morte disjungi. Manente enim in ſua proprietate utraque ſubſtantia, nec Deus dereliquit ſui corporis paſſionem, nec Deum fecit caro paſſibilem: quia divinitas, quæ erat in dolente, non erat in dolore. Undè ſecundùm Verbi hominiſque perſonam, idem eſt, qui factus eſt inter omnia, & per quem facta ſunt omnia. Idem eſt, qui impiorum manibus comprehenditur, & qui nullo fine concluditur. Idem eſt, qui clavis configitur, & qui nullo vulnere ſauciatur. Idem poſtremò eſt, qui mortem ſubiit, & ſempiternus eſſe non deſiit: ut utrumque ſignis non dubiis manifeſtetur, quod vera ſit in Chriſto humanitas, & vera majeſtas: quia ideò ſe humanæ infirmitati virtus divina conſeruit, ut dum Deus ſua facit eſſe, quæ noſtra ſunt, noſtra faceret eſſe, quæ ſua ſunt. Non ergo aberat à Patre Filius, nec à Filio Pater: & illa Deitas incommutabilis, & inſeparabilis Trinitas, nihil ſui poterat à ſe habere diſcretum. Quamvis enim ſuſceptæ incarnationis diſpenſatio ad unigenitum Dei Filium propriè pertineret, ſic tamen Pater non abjungebatur à Filio, quemadmodum caro non dividebatur à Verbo.

Dei & hominis inſeparabilis in Chriſto unitas.

Ideò ergò Jesus voce magna clamabat, dicens: *Quare me dereliquiſti?* ut notum omnibus faceret, quare oportuerit eum non erui, non defendi, ſed ſævientium manibus derelinqui, hoc eſt Salvatorem mundi fieri, & omnium hominum Redemtorem; non per miſeriam, ſed per miſericordiam; nec amiſſione auxilii, ſed definitione moriendi. Quæ verò illic vitæ interceſſio [a] ſentienda eſt, ubi anima & poteſtate eſt emiſſa, & poteſtate revocata? Dicit enim beatus Apoſtolus, quod *Pater filio non pepercit, ſed pro nobis omnibus tradidit eum.* Et iterùm dicit: *Quoniam Chriſtus dilexit Eccleſiam, & ſemetipſum tradidit pro ea, ut eam ſanctificaret.* Undè tradi Dominum paſſioni, tam fuit paternæ, quàm ipſius voluntatis: ut eum non ſolùm Pater relinqueret, ſed etiam ipſe ſe quadam ratione dereſeret, non trepida diſceſſione, ſed voluntaria ceſſione. Continuit enim ſe ab impiis crucifixi poteſtas; & ut diſpoſitione uteretur occulta, uti noluit virtute manifeſta. Nam qui mortem & mortis autorem ſua venerat paſſione deſtruere, quomodo peccatores ſalvos faceret, ſi perſecutoribus repugnaret? Judæorum igitur hoc fuerit, Dilectiſſimi, ut Jesum à Deo crederent relictum, in quem tanto ſcelere ſævire potuiſſent, qui ſacramentum mirabilis patientiæ neſcientes, ſacrilega illuſione dicebant: *Alios ſalvos fecit, ſeipſum non poteſt ſalvum facere. Si rex Iſraël eſt, deſcendat nunc de cruce, & credimus ei.* Non veſtræ cæcitatis arbitrio, ô ſtulti Scribæ, & impii Sacerdotes, oſtendenda erat potentia Salvatoris, nec ſecundùm blaſphemantium linguas humani generis redemtio debebat omitti: cum ſi Deitatem Filii voluiſſetis agnoſcere, innumera opera ejus videretis, quæ vos ad eam, quam fallaciter promittitis fidem, confirmare debuerint. Si autem, ut ipſi profitemini, verum eſt, quod alios ſalvos fecit, cur illa tot & tanta miracula, quæ ſub publico facta ſunt conſpectu, in nullo cordis veſtri duritiam mollierunt: niſi quia ita ſemper ſancto Spiritui reſtitiſtis, ut omnia vobis beneficia Dei in perniciem verteretis? Nam etiamſi deſcenderet Chriſtus de cruce, vos tamen hæreretis in crimine.

Cap. II. Cur Chriſtus clamârit in cruce.

[a] *forte* interceſſio.

Rom. 8. 32. Epheſ. 5. 25. & 26.

Matth. 27. 42.

Cap. III.

Crucis ſacrificium.

Spreta ergo ſunt vanæ inſultationis opprobria, & miſericordiam Domini perdita & collapſa reparantem nullæ contumeliæ, nulla convitia à ſui via propoſiti removerunt. Offerebatur enim Deo pro ſalute mundi hoſtia ſingularis, & occiſio Chriſti veri agni per tot ſecula prædicata promiſſionis filios in libertatem fidei transferebat. Confirmabatur quoque Teſtamentum novum, & Chriſti ſanguine æterni regni ſcribebantur hæredes.

Heb 9.16. & ſeq.

Veli templi myſterium.

Ingrediebatur ſummus Pontifex Sancta Sanctorum, & ad exorandum Deum immaculatus ſacerdos per velum ſuæ carnis intrabat. Denique adeò tunc à lege ad Evangelium, à ſynagoga ad Eccleſiam, à multis ſacrificiis
1. ad unam hoſtiam: evidens eſt facta tranſlatio, ut emittente ſpiritum Domino, velum illud myſticum, quod templi penetralia ſanctúmque ſecretum ſuo intercludebat objectu, à ſummo uſque ad imum vi ſubita ſcinderetur. Quoniam figuras veritas auferebat, ſuperflui erant nuncii ſub præſentia nunciati.

Matth. 27. 51.

Adjiciebatur iis elementorum omnium tremenda commotio, & autoribus crucis Chriſti ipſa ſe naturæ officia ſubtrahebant. Cúmque cuſtos ſupplicii Centurio, territus iis quæ

Centurionis fides; Judæorum duritia.

viderat, diceret: *Verè filius Dei erat homo iſte:* impietatem tamen Judaïcam, monumentis & petris omnibus duriorem, nulla prodidit mitigaſſe compunctio, ut appareat paratiores ad intelligendum Filium Dei tunc fuiſſe Romanos milites, quàm Iſraëliticos ſacerdotes.

Cap. IV.

Quia ergo Judæi omnium ſacramentorum ſanctificatione privati, lucem ſibi in tenebras, & in luctum feſta verterunt; nos, Dilectiſſimi, effuſam ſuper omnes gentes gratiam Dei pro-

a ed. Proclivibus.

ciduis[a] corporibus atque animis adoremus: obſecrantes miſericordem Patrem & divitem Redemtorem, ut de die in diem, auxilio ejus adjuti, omnia vitæ hujus pericula poſſimus effugere. Adeſt enim callidus ubique tentator, & nihil vacuum à ſuis relinquit inſidiis. Cui, auxiliante miſericordia Dei, quæ nobis inter omnia adverſa prætenditur, fideli ſemper eſt conſtantia reſiſtendum: ut quamvis impugnare non deſinat, neminem tamen, quem expugnet, inveniat. Proſint omnibus, Dilectiſſimi, religioſè celebrata jejunia; & continentiæ utilitas, quam & animis & corporibus probavimus congruentem, nullis corrumpatur exceſſibus. Quæ enim ad ſobrieta-

Cur indicta certis temporibus jejunia.

tem & parſimoniam pertinent, ideò diligentiùs in iis ſunt celebrata diebus, ut de brevi ſtudio in longam conſuetudinem mitterentur: & ſive in operibus miſericordiæ, ſive in ſtudio parſimoniæ, nullum à fidelibus vacuum tempus habeatur; quoniam utique in occurſu dierum & curſu temporum, lucra debemus facere operum, non damna meritorum. Piis autem ſtudiis & religioſis animis aderit miſericordia Dei, ut quod fecit concupiſci, faciat obtineri: Qui vivit & regnat cum Domino noſtro Jesu Christo Filio ſuo, & cum Sancto Spiritu in ſecula ſeculorum, Amen.

1. *Ad unam hoſtiam*) Addunt vulg. ed. *qua Deus eſt*: quæ, cum in MSS. Codd. deſiderentur, adjectitia eſſe cenſuimus.

SERMO LXVII.

DE PASSIONE DOMINI. XVIII.

SYNOPSIS.

I. *Ineffabilem eſſe myſterii crucis altitudinem: Fidem ejus tam unam eſſe, quàm infidelitas eſt varia & incerta.*

II. *Ceſſaſſe figuras, quia veritas illuxit, cujus fides eadem ſemper fuit.*

III. *Chriſtum Deum & hominem voluntariè mortuum: diabolum in aſtutia ſua deceptum fuiſſe.*

IV. *Diabolum, dum Chriſtum occidit, libertati hominum locum dediſſe, & plenæ de morte & peccato victoria.*

V. *Sedulò inſidias diaboli eſſe vitandas, ut cum Chriſto crucifixi per mortificationem, in ipſo coronemur.*

Cap. I.

Magnitudo quidem, Dilectiſſimi, ineffabilis ſacramenti, ita humanæ intelligentiæ altitudinem, & totius vincit eloquii facultatem, ut & excellentiſſimis ingeniis, & facundiſſimis linguis, ſublimior ſit triumphus Dominicæ paſſionis. Sed gaudendum nobis potiùs, quàm erubeſcendum eſt, quòd tantæ ſuperamur materiæ dignitate: de qua nemo humiliùs ſenſit, quàm qui putavit ſuffeciſſe[a] quæ dixit. Non ergò ſuperfluò quæ

a ed. non ſuffeciſſe.

prædicavimus, prædicamus, nec de rebus divinis loquenti carnalium aurium ſunt timenda faſtidia, tanquam deſpectui ſint futura, quia crebrò cognoſcuntur iterata: cùm hoc maximè ad Chriſtianæ fidei pertineat ſoliditatem, ut ſecundùm Apoſtolicam doctrinam, *idipſum dicamus omnes, & ſimus perfecti in eodem ſenſu & in eadem ſcientia*[b]. Infidelitas quippè, quæ omnium eſt mater errorum, in multas opiniones, quas arte dicendi neceſſe habeat colorare, diſtrahitur; Veritatis autem teſtificatio, nunquam à ſua luce diſcedit, & quod aliis minùs, aliis ampliùs micat, non varietas facit luminis, ſed infirmitas contemplationis. Cui ſecundùm ſupernæ illuminationis auxilium, etiam meo ſermone famulandum eſt: ut quoniam *Dei agricultura, Dei ædificatio eſtis*, ipſe diſpenſanti & accipienti tribuat ſufficientiam, qui largitionum ſuarum juſtam exigere novit uſuram.

1. Cor. 1. 10.

b al. ſententia.

Infidelitas opinioſa & varia.

Veritas ſemper ſui ſimilis.

1. Cor. 3. 9.

Cap. II.

Decurſo igitur, Dilectiſſimi, textu Evangelicæ lectionis, quam de gloria Crucis Chriſti intento accepiſtis auditu, omnia vobis divinorum eloquiorum myſteria patefacta ſentite: & quicquid ſub propheticis teſtificationibus umbra veteris teſtamenti velabat, in ſacramento paſſionis Dominicæ manifeſtum

eſſe

De Pass. Domini. Serm. XVIII.

...ſe. Ideò enim ſacrificiorum varietas ceſſavit, purificationum differentiæ deſtiterunt, mandatum circumciſionis, ciborum diſcretio, otium ſabbati, & paſchalis agni occiſio, quia *lex per Moſen data eſt, gratia autem & veritas per* Jesum Christum *facta eſt.* Præceſſerunt figuræ, ut quærerentur effectus, & in adventu rerum nunciatarum, finita ſunt officia nunciorum, ſic reconciliatione humani generis temperatâ, ut ſalus quæ in Chriſto eſt, nullis ſeculis ſub eadem juſtificatione defuerit; & ad hoc dilationum profecerit ratio, ut quæ diù credita ſunt antequam fierent, incunctanter facta honorentur. Nam cùm virtus fidei in iis quæ viſui non ſubjacent conſtituta ſit, indulgentiùs nobiſcum egit doctrina cæleſtis, quos in hæc mundi tempora diſtulit, ut ad intelligentiæ facilitatem, multò pluribus quàm priores & vatibus uteremur & teſtibus.

Joan.1.17. Vetus lex figuras, nova res ipſas habet.

Heb.11.1.

Cap. III. Quod ergò nobis de Paſſione Domini Jesu Christi, ſacra & digito Dei ſcripta Evangelia proteſtantur, ſine nubilo hæſitationis accipite: & rerum geſtarum ordinem tam habetote manifeſtum, quàm ſi omnia corporeo & viſû attingeretis & tactu. Vera in Chriſto Deitas, & vera credatur humanitas. Ipſe eſt caro, qui Verbum; & ſicut unitus cum Patre ſubſtantiæ, ita unius cum matre naturæ. Non geminatus [a] perſonâ, non confuſus eſſentiâ; poteſtate impaſſibilis, humilitate mortalis; ſed utraque ſic continens [b], ut & virtus glorificare poſſet infirmitatem, & infirmitas non valeret obſcurare virtutem. Comprehendi ſe à perſequentibus patitur, qui continet mundum; & eorum manibus nectitur, quorum corde non capitur. Juſtitia non reſiſtit injuſtis, & cedit veritas teſtimoniis falſitatis: ut manens in forma Dei, formam impleret ſervi, & veritatem corporeæ nativitatis confirmaret ſævitia corporeæ paſſionis. Sed hanc unigenito Dei ſubire & perpeti, non conditio neceſſitatis, ſed miſericordiæ fuit ratio: *ut de peccato damnaret peccatum*, & diaboli opus de opere diaboli ſolveretur. Inimicus enim humani generis mortificatæ in ipſa origine univerſitati lethale vulnus intulerat, nec poterat declinare jus ferreum dedititii ſeminis captiva progenies. Undè cùm in tot generationibus mortali ſibi lege ſubjectis, unum videret inter hominum filios, cujus virtutem ſuper omnes totius temporis ſanctos miraretur excellere, ſecurum ſe fore credidit de perpetuitate ſui juris, ſi nulla juſtitiæ merita [c] ſævæ potuiſſent ſuperare vim mortis. Famulis itaque ſuis & ſtipendiariis vehementiùs incitatis, in præjudicium ſuum ſævit: & dum putat aliquid ſibi debere, quem potuiſſet occidere, non vidit libertatem ſingularis innocentiæ, ſimilitudinem perſequendo naturæ. Non autem errabat in genere, ſed fallebatur in crimine. Adam enim primus, & Adam ſecundus, unum erant carne, non opere: & in illo omnes moriuntur, in iſto omnes vivificabuntur. Ille per ſuperbiæ cupiditatem iter fecit ad miſeriam; hic per humilitatis fortitudinem viam paravit ad gloriam. Undè ipſe dicit: *Ego ſum via, & veritas, & vita.* Via ſcilicet, in forma converſationis juſtæ; veritas, in expectatione rei [a] certæ; vita, in perceptione felicitatis æternæ.

a al. non minutus.

b al. utraque ſic utens.

Rom.8.3.

c al. ſi nulla juſtitia, &c.

Singularis Chriſti innocentia.

1.Cor.15.47.

Joan.14.6.

a Fortè, Spei.

Cap. IV. Hoc magnæ pietatis ſacramentum, Dilectiſſimi, ſicut Judaïca impietas, ita diabolica ſuperbia neſciebat. *Si enim cognoviſſent, nunquam Dominum majeſtatis* [b] *crucifixiſſent.* Sed quia hoſtem generis humani latebat conſilium miſericordiæ Dei, & oppoſito carnis velamine *Deus in Chriſto mundum ſibi reconcilians* tegebatur; perſtitit in eum furere, in quo nihil ſuum poterat invenire. Nam & malignitati ejus hoc magis potuiſſet prodeſſe, ſi parceret, & ſe ab effuſione ejus ſanguinis abſtineret, per quem omnium erat ſolvenda captivitas, & reparanda libertas. Sed lucem tenebræ non comprehenderunt, nec mendax cæcitas ſapientiam potuit veritatis inſpicere. Tenuit itaque diſpoſita manſuetudo patientiam, & cohibita famulantium ſibi angelicarum virtute legionum, hauſit calicem doloris & mortis, totúmque ſupplicium tranſtulit in triumphum. Victi ſunt errores, ſubactæ ſunt poteſtates, accepit novum mundus exordium: ut damnata generatio non obeſſet, quibus ſalvandis regeneratio ſubveniret. Tranſierunt vetera, & facta ſunt omnia nova: univerſorum enim in Chriſto credentium & in ſancto Spiritu renatorum, per ipſum & cum ipſo una eſt paſſionis ſocietas & reſurrectionis æternitas, dicente Apoſtolo: *Mortui enim eſtis, & vita veſtra abſcondita eſt cum Chriſto in Deo. Cùm autem Chriſtus apparuerit vita veſtra, tunc & vos apparebitis cum ipſo in gloria.*

Sacramentum redemtionis humanæ latuit diabolum & Judæos.

1. Cor.2.8.

2.Cor.5.19.

b al. gloriæ.

Joan.1.5.

2.Cor.5.17. Una capitis & membrorum ſocietas.

Coloſ.3.3.

Cap. V. In hac igitur ſpe, Dilectiſſimi, conſtituti, omnes diaboli cavete inſidias, qui non ſolùm per carnis concupiſcentias, nec per corporeas tantùm inſidiatur illecebras; ſed inter ipſa quoque ſemina fidei ſpargens zizania falſitatum, veritatis ſtudet violare culturam, ut quos non potuerit corrumpere malis actibus, impiis ſubvertat erroribus. Fugite ergo mundanæ argumenta doctrinæ, & viperea hæreticorum vitate colloquia. Nihil vobis commune ſit cum eis, qui Catholicæ adverſantes fidei ſolo ſunt nomine Chriſtiani. Non enim templum Spiritus Dei, nec membra ſunt Chriſti; ſed falſis opinionibus implicati, tot ſpecies habent diaboli, quot ſimulachra mendacii. A quibus malis per Dominum Jesum Christum qui & via, & veritas, & vita eſt, liberati, omnes vitæ iſtius tentationes & prælia cum fidei exultatione toleremus: *Si enim compatimur, & conregnabimus.* Quod præmium non eis tantùm paratum eſt, qui pro nomine Domini impiorum ſævitiâ ſunt peremti, quoniam univerſitas Deo ſervientium

Hæretici ſolo nomine Chriſtiani.

Joan.14.6. Rom.8.17. 2.Tim.2.12.

De Paſs. Domini. Serm. XIX.

Omnes electi in Chriſto & crucifixi & coronandi.

Deóque vlventium, ſicut in Chriſto eſt crucifixa, ita eſt in Chriſto coronanda: illis quidem in omni gloria præcellentibus, qui terribiles mortes & ſæva tormenta uſque ad exhalationem ſpiritus tolerando ſuperaverunt, ſed etiam iis ſubſequentibus, qui avaritiæ cupiditatem, ſuperbiæ elationem, deſideriáque luxuriæ, carnis ſuæ mortificatione vicerunt.

2.Tim.3.12. Undè meritò Apoſtolus ait: quòd *omnes, qui piè volunt vivere in Chriſto, perſecutionem patiuntur.* Cujus utique non eſt extraneus, qui nõn eſt pietatis alienus: Paſchalem enim feſtivitatem ſolenniter agit, qui *non in fermento veteris malitiæ, ſed in azymis ſynceritatis & veritatis* operatur; nec jam in Adam primo, ſed in Adam vivit ſecundo, membrum ſcilicet factus corporis Chriſti: qui cùm eſſet in forma Dei, forma ſervi dignatus eſt fieri, ut in uno mediatore Dei & hominum, homine Jesu Christo, & plenitudo majeſtatis divinæ, & veritas naturæ eſſet humanæ. Quam niſi Verbi Deitas in ſuæ perſonæ aſſumſiſſet a unitatem, nec regeneratio eſſet in aqua baptiſmatis, nec redemtio in ſanguine paſſionis. Sed quia in ſacramento incarnationis Chriſti, nihil falſum, nihil accepimus figurarum, non fruſtrà nos & cum moriente mortuos, & cum reſurgente credimus ſuſcitatos: manente ipſo in nobis *qui operatur omnia in omnibus*, vivens & regnans cum Patre & Spiritu ſancto Deus in ſecula ſeculorum, Amen.

1.Cor.5.8. Philip.2.6. 1.Tim.2.5. a al. reciperet. 1.Cor.12.6.

SERMO LXVIII.

DE PASSIONE DOMINI. XIX.

SYNOPSIS.

I. *Quàm præſentem nobis faciat fides vera Chriſti paſsionem, quæ longè diverſa eſt in crucifixi mente & in crucifigentium opere.*

II. *Malitiâ Judæorum uſum eſſe Chriſtum, ut morte ſua verum Paſcha immolaret, quo & ipſi occiſores poſſent ſalvari.*

III. *Sapientiam mundi in myſterio crucis confundi, in qua & potentia, & infirmitas Chriſti nos ſalvat.*

IV. *Crucem jugiter ferendam, ut quod myſterio actum eſt in baptiſmate, opere compleatur.*

V. *Paſsionem Domini uſque ad finem mundi perfici mortificatione ejus membrorum. Diaboli inimicitiam amicitia ejus præferendam.*

VI. *Vitiorum noſtrorum mortificatione Chriſti virtutem eſſe & victoriam.*

Cap. I.

Sacram, Dilectiſſimi, Dominicæ paſſionis hiſtoriam, Evangelica, ut moris eſt, narratione decurſam, ita omnium veſtiûm arbitror inhæſiſſe pectoribus, ut unicuique audientium, ipſa lectio, quædam facta ſit viſio.

Veræ fidei potentia.

Habet enim hanc potentiam fides vera, ut ab iis mente non deſit, qnibus corporalis præſentia intereſſe non potuit: & ſive in præteritum redeat, ſive in futurum ſe cor credentis extendat, nullas ſentiat moras temporis cognitio veritatis. Adeſt ergo ſenſibus noſtris imago rerum pro noſtra ſalute geſtarum, ut quicquid tunc diſcipulorum perſtrinxit animos, noſtros quoque tangat affectus; non quod aut triſtitiâ deprimamur, aut ſævitiâ furentium Judæorum terreamur, cùm etiam eos, quos illius tempeſtatis magnitudo concuſſit, ad invictam conſtantiam Reſurrectio Domini Aſcenſióque provexerit: ſed quia cùm in cogitationem venit, quales tunc Jeruſalem populi, & quales fuerint ſacerdotes; magno accipiamus cum tremore mentium tantum facinus impiorum.

Chriſtus & Judæi eandem rationẽ diverſo fine quærit.

Quamvis enim ad ſalutem humani generis pertineret paſſio Salvatoris, & æternæ mortis vincula temporali ſint Domini morte dirupta; aliud tamen crucifixi patientia; aliud crucifigentium egit inſania, nec ad eoſdem rerum exitus miſericordia & ita tendebat: cum per ejuſdem ſanguinis effuſionem Chriſtus ſolveret mundi captivitatem, Judæi interficerent omnium redemtorem.

Cap. II.

Obduravit ergò carnalem Iſraël malignitas ſua, & nihil ei legis teſtificatio, nihil myſteriorum imagines, nihil Prophetarum oracula profuerunt, cùm Paſcha Domini tot ſeculis celebratum, in eo Joannes doceret impletum, de quo publica proteſtatione dicebat: *Ecce ~Agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi.*

Verum Paſcha Joannes indicat. Joan.1.29.

Repugnat iniquitas juſtitiæ, cæcitas luci, mendacium veritati; ſed de ſævitia obluctantium, de ſcelere crudelium, obtinuit Jesus æternæ diſpoſitionis effectum; & ita humano generi ſua morte conſuluit, ut ſacramentum ſalutis, etiam ipſis perſecutoribus non negaret. Qui enim venerat univerſis credentibus omnia peccata dimittere, à generali indulgentia nec Judaïcum voluit crimen excludere. Quorum itaque perfidiam deteſtamur, eorumdem fidem, ſi convertantur, amplectimur: & imitantes miſericordiam Domini, qui pro eis, à quibus erat crucifixus, orabat, nos quoque cum beato Paulo Apoſtolo noſtras jungimus preces, & ut ille populus miſericordiam conſequatur, optamus, ob cujus offenſionem gratiam reconciliationis accepimus: quoniam, ſicut ait Magiſter gentium: *Concluſit Deus omnia in incredulitate, ut omnium miſereatur.*

Rom 11.32.

Cap. III. Crux Chriſti confuſio ſapientium mundi.

Quid autem illud fuit, quod & Judæis intellectum abſtulit, & ſapientium mundi corda turbavit, niſi crux filii Dei, quæ & philoſophicam evaneſcere prudentiam, & Iſraëliticam fecit caligare doctrinam? Omnem namque ſenſum bumanæ mentis exceſſit divini altitudo conſilii, *cum placuit Deo per ſtultitiam prædicationis, ſalvos facere credentes*, ut mirabilior fieret conſtantia fidei ex difficnltate credendi. Inconſequens enim & irrationabile videbatur, recipere animo, quod

1.Cor.1.21.

De Paſſ. Domini. vel Serm. XIX.

creatorem omnium naturarum in ſubſtantia hominis virgo intemerata peperiſſet; quod æqualis Patri Filius Dei, qui impleret omnia & contineret univerſa, furentium manibus comprehendi, iniquorum judicio condemnari, & poſt dedecora illuſionum, cruci ſe permiſiſſet affigi. Sed in iis omnibus

Tam humilitas, quam celſitudo Chriſti nobis utilis.

ſimul ſunt, & humilitas hominis, & celſitudo Deitatis; nec miſericordiæ ratio majeſtatem miſerentis obſcurat, quia de ineffabili potentia factum eſt, ut cùm homo verus in Deo inviolabili, & Deus verus eſt in carne paſſibili, conferretur homini gloria per contumeliam, incorruptio per ſupplicium, vita per mortem. Niſi enim Verbum caro fieret, & tam ſolida conſiſteret unitas in utraque natura, ut à ſuſcipiente ſuſceptam, nec ipſum breve mortis tempus abjungeret, nunquam valeret ad æternitatem redire mortalitas. Sed adfuit nobis in Chriſto ſingulare præſidium, ut in natura paſſibili mortis conditio non maneret, quam impaſſibilis eſſentia recepiſſet, & per id quod non poterat mori, poſſet id quod erat mortuum ſuſcitari.

Cap. IV.

Quis feſtū Paſchale celebret.

Huic ſacramento, Dilectiſſimi, ut inſeparabiliter congruamus, magna nobis & animi & corporis intentione nitendum eſt, ut cùm graviſſimi ſit piaculi feſtum Paſchale negligere, periculoſiùs ſit Eccleſiaſticis quidem conventibus jungi, ſed in Dominicæ paſſionis conſortio non haberi. Nam dicente Domino: *Qui non accipit crucem ſuam, & non ſequitur me, non eſt me dignus*; & dicente Apoſtolo: *Si compatimur, & conregnabimus*: quis verè Chriſtum paſſum, mortuum, & reſuſcitatum colit, niſi qui cum ipſo patitur, & moritur, & reſurgit? Et hæc quidem in omnibus Eccleſiæ filiis, ipſo jam regenerationis ſunt inchoata myſterio, ubi peccati interitus, vita eſt renaſcentis, & triduanam Domini mortem imitatur trina demerſio; ut dimoto quodam aggere ſepulturæ, quos veteres ſuſcepit ſinus fontis, eoſdem novos edat unda baptiſmatis: ſed implendum eſt nihilominus opere, quod celebratum eſt ſacramento, & natis de Spiritu ſancto quantumcumque ſupereſt mundani temporis, non ſine Crucis ſuſceptione ducendum eſt. Quamvis enim forti & crudeli tyranno per potentiam Crucis Chriſti vaſa antiquæ deprædationis erepta ſint, & dominatio principis mundi à redemtorum ſit ejecta corporibus [a]: inſidiari tamen etiam juſtificatis eadem malignitas perſeverat, & multis modis eos, in quibus non regnat, impugnat: ut ſi quas animas negligentes imprudentéſque repererit, ſævioribus eas laqueis rurſum innectat, & à paradiſo Eccleſiæ raptas, in conſortium ſuæ damnationis inducat. Unde cùm quiſpiam obſervantiæ Chriſtianæ ſe limites ſentit excedere, & in id cupiditates ſuas tendere, quod eum à recto itinere faciat deviare [b], recurrat ad crucem Domini, & ligno vitæ motus noxiæ voluntatis affigat, ac voce prophetica ad Dominum clamet, & dicat: *Confige clavis à timore tuo carnes meas, à judiciis enim tuis timui.*

Matth. 10. 38.
Rom. 8. 17.
2. Tim. 2. 12.

Mors & reſurrectio Chriſti in baptiſmo expreſſæ.

a forè cordibus.

Crux Chriſti, virtus Chriſtiani.

b al. declinare.

Pſ. 118. 120.

Cap. V.

Quid autem eſt, clavis timoris Dei carnes habere confixas, niſi corporeos ſenſus ab illecebra illiciti deſiderii ſub metu divini continere judicii: ut qui reſiſtit peccato, & concupiſcentias ſuas, ne quid morte dignum operetur, interficit, audeat cum Apoſtolo dicere: *Mihi autem abſit gloriari, niſi in Cruce Domini noſtri* Jesu Christi, *per quem mihi mundus crucifixus eſt, & ego mundo.* Ibi ergo ſe conſtituat Chriſtianus, quo eum ſecum ſuſtulit Chriſtus, & ad id dirigat omnem viam ſuam, ubi ſcit humanam ſalvatam eſſe naturam. Paſſio enim Domini uſque ad finem producitur mundi: & ſicut in ſanctis ſuis ipſe diligitur, & in pauperibus ipſe paſcitur, ipſe veſtitur; ita in omnibus, qui pro juſtitia adverſa tolerant, ipſe compatitur: niſi fortè æſtimandum eſt, multiplicata per orbem fide, & rareſcente impiorum numero, omnes perſecutiones, & omnia quæ adverſus beatos Martyres ſævierunt, finita eſſe certamina, tanquam ſuſcipiendæ crucis illis tantùm neceſſitas incubuerit, quibus ad expugnandam Chriſti dilectionem atrociſſima ſunt illata ſupplicia. Sed aliud ſervientium Deo pietas experitur, aliud etiam Apoſtoli prædicatio proteſtatur, qui dicit: *Omnes qui piè volunt vivere in Chriſto Jeſu perſecutionem patiuntur.* Qua ſententiâ nimis tepidus & ſegnis oſtenditur, qui nulla perſecutione pulſatur. Pacem enim cum hoc mundo niſi amatores mundi habere non poſſunt, & nulla unquam iniquitati cum æquitate communio, nulla mendacio cum veritate concordia, nullus eſt tenebris cum luce conſenſus. Quia etiam ſi pietas bonorum cupiat malos corrigi, converſionémque multorum per gratiam Dei miſerentis obtineat: malignorum tamen ſpirituum adverſus ſanctos inſidiæ non quieſcunt, & ſive occulto dolo, ſive aperto prælio, in omnibus fidelibus propoſitum bonæ voluntatis infeſtant. Inimicum namque eſt illis omne quod rectum, omne quod caſtum eſt: Et cùm eis nihil in quemquam amplius liceat, quàm juſtitia divina permiſerit, quæ dignatur ſuos aut corripere diſciplinâ, aut exercere patientiâ, agunt tamen verſutiſſima arte fallaciæ, ut ex arbitrio propriæ poteſtatis, aut lædere videantur, aut parcere: & multis, quod dolendum eſt, ita per nequitiam ſimulationis illudunt, ut quidam illos & timeant pati infenſos & velint habere placatos: cùm beneficia dæmonum omnibus ſint nocentiora vulneribus; quia tutius eſt homini inimicitiam diaboli meruiſſe, quàm pacem. Sapientes itaque animæ, quæ unum timere, unum diligere, & in unum Dominum ſperare didicerunt mortificatis cupiditatibus & crucifixis corporis ſenſibus, ad nullum hoſtium metum, ad nullum incli-

Galat. 6. 14.

Paſſio Chriſti in ſanctis adimpletur.

2. Tim. 3. 12.

Quam periculoſa pax mundi. 2. Cor. 6.

Quam deteſtanda diaboli beneficia.

nantut obſequium. Voluntatem enim Dei etiam ſibi præferunt ; & tanto ampliùs ſe amant, quanto ampliùs pro Dei amore ſe non amant. Cúmque audiunt ſibi divinitus dici: *Poſt concupiſcentias tuas non eas, & à voluntate tua avertere*; dividunt affectus ſuos, & legem mentis à corporis lege diſcernunt a: ut ex quadam ſe parte ſibi denegent, perdentes ſe in iis, quæ carnaliter cupiunt, & invenientes ſe in iis, quæ ſpiritaliter concupiſcunt.

Quis verè ſe amat. Eccl. 18. 30.

a al. diſcindunt.

Cap. VI. Sanctum igitur Paſcha, Dilectiſſimi, in talibus membris corporis Chriſti legitimè celebratur, & nihil illis deeſt triumphis, quos paſſio Salvatoris obtinuit. Quoniam in iis, qui Apoſtolico exemplo caſtigant corpus ſuum, & ſervituti ſubjiciunt, iidem hoſtes eâdem fortitudine conteruntur. Et nunc enim à Chriſto vincitur mundus, & cùm à ſervis ſuis quorumcunque vitiorum incentiva ſuperantur, ipſius virtus eſt, ipſius quoque victoria. Hæc, Dilectiſſimi, quæ ad participationem Crucis pertinent, ſufficienter, ut arbitror, veſtris ſunt hodie auribus intimata: ut Paſchale ſacramentum etiam in membris corporis Chriſti legitimè celebretur. Supereſt, ut de obtinendo reſurrectionis conſortio diſſeramus. Quod ne, continuato ſermone, & mihi & vobis fiat oneroſum, in diem ſabbati promiſſa differemus. Aderit, ut credimus, gratia Dei, ut debitum noſtrum ipſius auxilio compleatur, qui vivit & regnat cum Patre & Spiritu ſancto in ſecula ſeculorum, Amen.

1. Cor. 9. 27.

Mortificatio Chriſtiani, virtus & victoria eſt Chriſti.

MONITUM.

De duobus Sermonibus ſequentibus.

DUo qui ſequuntur Sermones *de Reſurrectione Domini* inſcribuntur in omnibus editis codicibus, verùm non ipſo die Reſurrectionis Dominicæ dictos eſſe, ſed ſabbatto ſancto, gravibus momentis adducor ut certum habeam. Nam 1. Cum occupatiſſimus eſſet Paſchalis dies, vix ſermoni locum dare poterat. Productis nimirum ad multam noctem vigiliis, totum illud Officium celebrabatur, quod nunc Sabbato ſancto, mane toto agitur. Tum Catechumeni ſacro fonte abluebantur, ungebantur, ac propriis inſtruebantur documentis. Demùm ſacra peragebantur myſteria, quæ magnam matutinarum horarum partem abſumebant. 2. Primus hic Sermo ille ipſe eſt, quem in ſuperiori promiſerat, his verbis: *Supereſt, ut de obtinendo Reſurrectionis conſortio diſſeramus: quod ne, continuato Sermone, & mihi & vobis fiat oneroſum, in diem Sabbati promiſſa differemus.* Sabbato igitur ſancto habitus eſt. Jam enim Quadraginta dierum obſervantia effluxerat, ut ex primo capite manifeſtum eſt, & ſuperiori proximè ſucceſſiſſe ex ipſo exordio edocemur. 3. Ex utriuſque Sermonis ſerie paret vix à Pontifice Reſurrectionis myſterium ſummis labiis delibari, ſed totum ferè eſſe in explicanda participatione crucis ac mortis Chriſti: ut quicquid de Reſurrectione habet, in anteceſſum dictum eſſe appareat, & propter feſtivitatis vicinitatem. 4. Perſpicuum eſt ex Sermone II. eo ipſo die, quo habitus eſt, lectam fuiſſe in Eccleſia totam Dominicæ Paſſionis & Reſurrectionis hiſtoriam ex Evangelicis commentariis: quæ lectio optimè congruit Sabbato ſancto, quod inter myſterium utrumque velut medium, ad utrumque pertinet. Vix autem ſolennitas Reſurrectionis, prolixæque hujus diei ceremoniæ hujuſmodi lectionem admittere potuiſſent, multóque minùs, ut ſolennitati ſacratiſſimæ lectionis, ut ait S. Leo, ſubjungeretur exhortatio ſacerdotis.

5. Revera Hincmarus Remenſis lib. de Prædeſtinatione cap. XXXIII. Edit. Sirmondi pag. 280. aliqua ex cap. IV. prioris referens, citat hoc modo: *Item in Homilia Sabbati Sancti.* Et apud Florum Lugdunenſem, iidem duo Sermones, quos poſtmodum I. & II. de Reſurrectione inſcriptos habuimus, ſunt. X. & XI. de Paſſione Domini. Sic ille in Commentariis, quos in omnes S. Pauli Epiſtolas concinnavit & contexuit ex ſanctorum Patrum ſcriptis excerptis, Auguſtino demto, quem proprio volumine excerptum dedit: Quod illud opus libris XII. conſtans R. P. Domno Lucæ Acherio Religioſæ memoriæ mihique Cariſſimæ viro dono olim dederat Petrus Franciſcus Chiffletius ex Codice MS. Carthuſiæ Majoris acceptum, & aliquando in Lucem edendum.

6. Ex Sozomeni Hiſtoriæ lib. VII. Cap. XIX. docemur in Romana Eccleſia neque Epiſcopum, neque alium, die prima Paſchalis ſolemnitatis Sermonem ad populum habuiſſe. Cujus loci ſenſum genuinum nondum mihi perſpectum, cum primæ editioni adlaborabam, ad autoris, ni fallor, mentem à me explicatum habet Lector in 1. Diſſertatione cap. XII.

Quanquam verò hæc ita ſe habent, nihil tamen in titulis vel numeris Sermonum immutandum putavimus: ne quid inde moleſtiæ crearetur lectoribus priori numero aſſuefactis.

SERMO LXIX.

DE RESURRECTIONE DOMINI. I.

SYNOPSIS.

I. *Curandum eſſe, ne jejunii fructus evacuetur, ut qui mortui ſunt cum Chriſto, etiam cum ipſo reſurgant.*

II. *Sepulturæ dies propter diſcipulos eſſe abbreviatos.*

III. *Multis ſuam reſurrectionem Chriſtum probaſſe argumentis.*

IV. *Quæ commutatio in carne Chriſti per reſurrectionem facta fuerit?*

V. *Chriſtianum, ſpretis terrenis, cæleſtibus mente inhærere debere.*

VI. *Cavendum ne ad peccati voluptatem quis redeat poſt feſtum Paſchale.*

Cap. I. SErmone proximo, Dilectiſſimi, non incongruè vobis, quantùm arbitror, participationem Crucis Chriſti inſinuavimus, ut Paſchale ſacramentum ipſa in ſe habeat vita credentium, & quod feſto honoratur, moribus celebretur. Quàm autem hoc utile ſit, ipſi probaſtis; & ex veſtra devotione didiciſtis, quantùm proſint animis atque corporibus prolixiora jejunia, frequentiores preces, & eleemoſynæ largiores. Nemo enim ferè eſt, qui non hac exercitatione profece-

De Resurr. Domini. Serm. I.

tit, & in abdito conſcientiæ ſuæ aliquid, quo rectè poſſit gaudere, condiderit. Sed hæc jucta perſeveranti ſunt ſervanda cuſtodia: ne in deſidiam reſoluto labore, quod donavit Dei gratia, diaboli furetur invidia. Cùm igitur Quadraginta dierum obſervantiâ hoc voluerimus operari, ut aliquid ſentiremus Crucis in tempore Dominicæ paſſionis: adnitendum nobis eſt, ut etiam Reſurrectionis Chriſti inveniamur eſſe conſortes, & de morte ad vitam, dum in iſto ſumus corpore, tranſeamus. Unicuique enim homini, qui ex alio in aliud aliqua converſione mutatur, finis eſt, non eſſe quod fuit, & ortus, eſſe quod non fuit. Sed intereſt cui quis aut moriatur, aut vivat: quia eſt mors quæ cauſſa eſt vivendi, & eſt vita, quæ cauſſa eſt moriendi. Nec alibi quàm in hoc tranſitorio ſeculo utrumque conquiritur: ut ex qualitate temporalium actionum differentiæ retributionum pendeant æternarum. Moriendum ergo eſt diabolo, & vivendum Deo: deficiendum iniquitati, ut juſtitiæ reſurgatur. Occumbant vetera, ut oriantur nova. Et quoniam, ſicut ait Veritas: *Nemo poteſt duobus dominis ſervire*; Dominus ſit non ille qui ſtantes impulit in ruinam, ſed ille qui dejectos erexit in gloriam.

XL. dierum obſervãtia. — *Mors vivifica, & vita mortifera.* — *Matt. 6. 24. Luc. 16. 13.*

CAP. II. Dicente ergo Apoſtolo: *Primus homo de terra terrenus, ſecundus homo de cælo cæleſtis. Qualis terrenus, tales & terreni; & qualis cæleſtis, tales & cæleſtes. Sicut portavimus imaginem terreni, portemus & imaginem ejus qui eſt de cælo*; multùm nobis de hac commutatione gaudendum eſt, qua de ignobilitate terrena ad cœleſtem transferimur dignitatem per illius ineffabilem miſericordiam, qui ut nos in ſua proveheret, in noſtra deſcendit: ut non ſolùm ſubſtantiam, ſed etiam conditionem naturæ peccatricis aſſumeret, & ea ſibi pateretur inferri divina impaſſibilitas, quæ miſerrimè experitur humana mortalitas. Unde, ne turbatos Diſcipulorum animos longa mœſtitudo cruciaret, denunciatam tridui moram tam mira celeritate breviavit, ut dum ad integrum ſecundum diem pars primi noviſſima, & pars tertii prima concurrit, & aliquantum temporis ſpacio decideret, & nihil dierum numero deperiret. Reſurrectio igitur Salvatoris nec animam in inferno, nec carnem diu morata eſt in ſepulchro: & tam velox incorruptæ carnis vivificatio fuit, ut major ibi eſſet ſoporis ſimilitudo, quàm mortis: quoniam Deitas, quæ ab utraque ſuſcepti hominis ſubſtantia non receſſit, quod poteſtate diviſit, poteſtate conjunxit.

1. Cor. 15. 47 — *Propter diſcipulos breviati dies ſepulturæ.* — *Nec animã nec corpus Deitas dimiſit.*

CAP. III. Subſecuta ſunt itaque multa documenta, quibus prædicandæ per univerſum mundum fidei autoritas conderetur. Et licet revolutio lapidis, evacuatio monumenti, depoſitio linteorum, & totius facti Angeli narratores copioſè veritatem Dominicæ Reſurrectionis adſtruerent, & mulierum tamen viſui, & Apoſtolorum frequenter oculis manifeſtus apparuit: non ſolùm loquens cum eis, ſed habitans atque conveſcens, & pertractari ſe diligenti curioſóque contactu ab eis, quos dubitatio perſtringebat, admittens. Ideò enim & clauſis ad diſcipulos oſtiis introïbat, & flatu ſuo dabat Spiritum ſanctum, & dato intelligentiæ lumine, ſanctarum ſcripturarum occulta pandebat, & rurſus idem vulnus lateris, fixuras clavorum, & omnia recentiſſimæ paſſionis ſigna monſtrabat: ut agnoſceretur in eo proprietas divinæ humanæque naturæ individua permanente, & ita ſciremus Verbum non hoc eſſe, quod carnem, ut unum Dei Filium, & Verbum confiteremur & carnem.

Reſurrectionis documenta. Act. 1. 3. — *Joan. 20. 19. Luc. 24. 37.* — *Joan. 20. 27.*

CAP. IV. Non diſſonat, Dilectiſſimi, ab hac fide Magiſter gentium Apoſtolus Paulus, cùm dicit: *Etſi cognovimus ſecundùm carnem Chriſtum, ſed nunc jam non novimus.* Reſurrectio enim Domini non finis carnis, ſed commutatio fuit, nec virtutis augmento conſumta ſubſtantia eſt. Qualitas tranſiit, non natura defecit: & factum eſt corpus impaſſibile, quod potuit crucifigi; factum eſt immortale, quod potuit occidi; factum eſt incorruptibile, quod potuit vulnerari. Et meritò dicitur caro Chriſti in eo ſtatu, quo fuerat nota, neſciri: quia nihil in ea paſſibile, nihil remanſit infirmum, ut & ipſa ſit per eſſentiam, & non ſit ipſa per gloriam. Quid autem mirum, ſi hoc de corpore Chriſti profitetur, qui [a] de omnibus Chriſtianis ſpiritalibus dicit [b]: *Itaque nos ex hoc neminem novimus ſecundùm carnem* Ex hoc, inquit, initium nobis factum eſt Reſurrectionis in Chriſto, ex quo in eo, qui pro omnibus mortuus eſt, totius ſpei noſtræ forma præceſſit. Non hæſitamus diffidentiâ, nec incerta expectatione ſuſpendimur, ſed accepto promiſſionis exordio, fidei oculis quæ ſunt futura jam cernimus: & naturæ provectione gaudentes, quod credimus, jam tenemus.

2. Cor. 5. 16 — *Reſurrectio carnẽ non abſumit, ſed immutat.* — *a al. quod* — *b al. dicitur* — *2. Cor. 5. 16.*

CAP. V. Non ergo nos rerum temporalium occupent ſpecies, nec ad ſe contemplationem noſtram à cœleſtibus terrena deflectant. Pro tranſactis habeantur, quæ ex maxima parte jam non ſunt: & mens intenta manſuris, ibi deſiderium ſuum figat, ubi quod offertur, æternum eſt. Quamvis enim ſpe ſalvi facti ſimus, & corruptibilem adhuc carnem mortalémque geſtemus; rectè tamen dicimur in carne non eſſe, ſi carnales nobis non dominentur affectus: & meritò ejus rei deponimus nuncupationem, cujus non ſequimur voluntatem. Cùm itaque Apoſtolus dicat: *Carnis curam ne feceritis in deſideriis*: non ea nobis interdicta intelligimus, quæ ſaluti congruunt, & quæ humana poſcit infirmitas. Sed quia non omnibus deſideriis ſerviendum, nec quicquid caro concupiſcit, implendum eſt, de adhibendo temperantiæ modo admonitos nos

Sacrificium æternum in cœlo. — *Rom. 13. 14.*

eſſe cognoſcimus: ut carni, quæ ſub animi eſt conſtituta judicio, nec ſuperflua concedamus, nec neceſſaria denegemus. Unde idem Apoſtolus alibi ait: *Nemo enim unquam carnem ſuam odio habuit, ſed nutrit & fovet eam*; (Epheſ. 5. 29.) cùm utique non ad vitia, non ad luxuriam, ſed ad debitum ſit alenda & fovenda famulatum: ut teneat ordinem ſuum renovata natura, nec perversè ac turpiter ſuperioribus inferiora prævaleant, aut inferioribus ſuperiora ſuccumbant, & vitiis animum ſuperantibus, ibi fiat ſervitus, ubi debet eſſe dominatus.

Cap. VI. Agnoſcat igitur populus Dei, novam ſe eſſe in Chriſto creaturam, & à quo ſuſcepta ſit, quémve ſuſceperit, vigilanter intelligat. (Luc. 9. 62.) Quæ nova facta ſunt, non redeant ad inſtabilem vetuſtatem; & non omittat opus ſuum, qui manum miſit ad aratrum; ſed ad hoc attendat, quod ſerit, non ad id reſpiciat quod reliquit. Nemo in id recidat, unde ſurrexit; ſed etiamſi pro infirmitate corporea in aliquibus adhuc languoribus jacet, ſanari inſtanter deſideret ac levari. Hæc eſt enim ſalutis via, & cœptæ in Chriſto reſurrectionis imitatio: ut quia in lubrico iſtius vitæ diverſi caſus lapſúſque non deſunt, veſtigia gradientium à fluidis ad ſolida transferantur: quoniam, ſicut ſcriptum eſt: (Pſ. 36. 23.) *A Domino greſſus hominis diriguntur, & viam ejus volet. Cùm ceciderit juſtus, non collidetur, quia Dominus ſupponet manum ſuam.* Hæc meditatio, Dilectiſſimi, non pro ſola ſolennitate Paſchali, ſed pro totius vitæ ſanctificatione retinenda eſt, & ad hoc præſens exercitatio debet intendi, ut quæ animum fidelium experimento brevis obſervantiæ delectarunt, in conſuetudinem tranſeant, intemerata permaneant, ac ſi aliquid delicti irrepſerit, celeri pœnitudine deleatur. Et quia antiquorum morborum difficilis & tarda curatio eſt, tanto velociùs adhibeantur remedia, quanto recentiora ſunt vulnera: ut ſemper ab omnibus offenſionibus in integrum reſurgentes, ad illam incorruptibilem glorificandæ carnis reſurrectionem pervenire [a] mereamur in Christo Jesu Domino noſtro, Qui vivit & regnat cum Patre & Spiritu ſancto in ſecula ſeculorum, Amen.

[a] al. pertinere.

SERMO LXX.

DE RESURRECTIONE DOMINI. II.

SYNOPSIS.

I. *Crucem Chriſti nobis & ſacramentum eſſe & exemplum.*

II. *Noſtram naturam à verbo in incarnatione eſſe ſuſceptam, ut eam ſolveret in pretium.*

III. *Nos Chriſto commortuos & correſuſcitatos, à Chriſto confortari nobiſcum permanente in terris, & ad gloriam invitari regnante in cælis.*

IV. *Ubique nobis & virtutem crucis & exemplum adeſſe, quo adversùs cupiditates armemur.*

V. *Per terrenorum contemtum ad cæleſtia tendendum, ſervato fide utriuſque in Chriſto naturæ.*

VI. *Per Chriſti tranſitum, qui non eſt niſi in natura noſtra, nobis ad cæleſtia tranſitum præparari.*

VII. *Eutychianos Paſchalis feſti exortes eſſe, qui naturam noſtram in Chriſto negant.*

Cap. I. TOtum [a] quidem, Dilectiſſimi, Paſchale ſacramentum Evangelica nobis narratio præſentavit, & ita per aurem carnis penetratus eſt mentis auditus, ut nemini noſtrum rerum geſtarum imago defuerit: cùm divinitus inſpiratæ textus hiſtoriæ evidenter oſtenderit, qua Dominus Jesus Christus impietate traditus, quo judicio addictus, qua ſævitiâ crucifixus, & qua ſit gloria ſuſcitatus. Sed adjiciendum eſt etiam noſtri ſermonis officium, ut, ſicut pia expectatione repoſcere vos conſuetudinis debitum ſentio, ita ſolennitati ſacratiſſimæ lectionis ſubjungatur exhortatio ſacerdotis. Quia igitur apud fideles aures ignorantiæ locus non eſt, ſemen Verbi quod eſt in prædicatione Evangelii, debet in terra veſtri cordis augeri, ut remotis ſuffocationibus ſpinarum ac tribulorum, libera in fructus ſuos exeant plantaria piorum ſenſuum, & rectarum germina voluntatum. Crux enim Chriſti, quæ ſalvandis eſt impenſa mortalibus, & ſacramentum eſt, & exemplum: ſacramentum, quo virtus impletur divina; exemplum, quo devotio incitatur humana: quoniam captivitatis jugo erutis, etiam hoc præſtat redemtio, ut eam ſequi poſſit imitatio. Nam ſi mundana ſapientia ita in ſuis gloriatur erroribus, ut quem ſibi quiſque ducem elegerit, ejus opiniones & mores atque omnia inſtituta ſectetur; quæ nobis erit communio nominis Chriſti, niſi ut ei inſeparabiliter uniamur, qui eſt, ut ipſe inſinuavit: *Via, & Veritas, & Vita?* (Joan. 14. 6.) Via ſcilicet converſationis ſanctæ, Veritas doctri-

[a] al. notum.

Sabbato ſancto lecta ex Evangelio Paſſionis & Reſurrectionis hiſtoria.

Conſuetudo Epiſcopalis exhortationis in Eccleſia Romana.

Crux ſacramentum eſt & exemplum.

Quid exigat communio nominis Chriſti.

De Resurr. Serm. II.

næ divinæ, & Vita beatitudinis ſempiternæ.

Cap. II.

Collapſa enim in parentibus primis humani generis plenitudine, ita miſericors Deus creaturæ ad imaginem ſuam factæ per unigenitum ſuum Jesum Christum voluit ſubvenire, ut nec extra naturam eſſet naturæ reparatio, & ultra propriæ originis dignitatem proficeret ſecunda conditio. Felix, ſi ab eo non decideret, quod Deus fecit; ſed felicior, ſi in eo maneat, quod refecit. Multum fuit à Chriſto recepiſſe formam, ſed plus eſt, in Chriſto habere ſubſtantiam. Suſcepit enim nos in ſuam proprietatem [a] illa natura, (quæ ſe in quas voluerit menſuras benignitatis inflectit, nec uſquam converſionem mutabilitatis incurrit. Suſcepit nos illa natura) quæ nec noſtris ſua, nec ſuis noſtra conſumeret: quæ ita unam in ſe fecit Deitatis humanitatiſque perſonam, ut ſub diſpenſatione infirmitatum atque virtutum, nec caro per divinitatem inviolabilis, nec divinitas per carnem poſſet eſſe paſſibilis. Suſcepit nos illa natura, quæ & propaginem noſtri generis à communi tramite non abrumperet, & contagium peccati in omnes homines tranſeuntis excluderet. Infirmitas ſanè atque mortalitas, quæ non peccatum erant, ſed pœna peccati, à Redemtore mundi recepta ſunt ad ſupplicium, ut impenderentur ad pretium. Quod ergo in omnibus hominibus transfuſio erat damnationis, hoc in Chriſto ſacramentum eſt pietatis. Præbuit enim ſe crudeliſſimo exactori liber a debito, & miniſtras diaboli Judaïcas manus in cruciatum immaculatæ carnis admiſit. Quam ideò uſque ad Reſurrectionem [b] voluit eſſe mortalem, ut credentibus in eum, nec perſecutio inſuperabilis, nec mors poſſet eſſe terribilis: cùm ita dubitandum non eſſet de conſortio gloriæ, ſicut dubitandum non erat de communione naturæ.

Quanta homini ex incarnat. provenerint.

a al. poteſtatem. Quæ parentheſi clauduntur ex MSS. Thua. & Reg. add. ſunt, & in prioribus ed. deſiderantur.

b ed. Celeberrimam Reſurrectionem.

Cap. III.

Si incunctanter itaque, Dilectiſſimi, credimus corde, quod ore profitemur, nos in Chriſto crucifixi, nos ſumus mortui, nos ſepulti, nos etiam in ipſo die tertio ſuſcitati. Unde Apoſtolus dicit: *Si conſurrexiſtis cum Chriſto, quæ ſurſum ſunt quærite, ubi Chriſtus eſt in dextera Dei ſedens: quæ ſurſum ſunt ſapite, non quæ ſuper terram. Mortui enim eſtis, & vita veſtra abſcondita eſt cum Chriſto in Deo. Cum enim Chriſtus apparuerit vita veſtra, tunc & vos apparebitis cum ipſo in gloria.* Ut autem noverint corda fidelium habere ſe, unde ad ſupernam ſapientiam ſpretis mundi cupiditatibus valeant elevari, ſpondet nobis Dominus præſentiam ſuam, dicens: *Ecce ego vobiſcum ſum omnibus diebus uſque ad conſummationem ſeculi.* Non enim fruſtra per Iſaïam dixerat Spiritus ſanctus: *Ecce virgo in utero accipiet & pariet filium, & vocabunt nomen ejus Emmanuel, quod eſt interpretatum, nobiſcum Deus.* Implet ergo Jesus proprietatem nominis ſui: & qui aſcendit in cœlos, non deſerit adoptatos: qui ſedet ad dexteram Patris, ipſe totius habitator eſt corporis: & ipſe deorſum confortat ad patientiam, qui ſurſum invitat ad gloriam.

Coloſ. 3. 1.

Matth. 28. 20.

Iſaï. 7. 14.

Matth. 1. 23.

Chriſtus totius corporis ſui habitator.

Cap. IV.

Nec inter vana igitur nobis deſipiendum eſt, nec inter adverſa trepidandum. Ibi quidem blandiuntur deceptiones, & hic graveſcunt labores. Sed quia *miſericordiâ Domini plena eſt terra*, adeſt nobis Chriſti ubique victoria, ut impleatur, quod ait: *Nolite timere, quia ego vici mundum.* Sive ergo contra ambitionem ſeculi, ſive contra concupiſcentias carnis, ſive contra hæreticorum jacula dimicemus, Dominica Cruce ſemper armemur. Nec enim unquam à Paſchali feſto recedimus, ſi à fermento malitiæ veteris, (a veritatis ſinceritate [a]) abſtinemus. Inter omnes namque vitæ hujus varietates, quæ diverſarum plenæ ſunt paſſionum, Apoſtolicæ exhortationis meminiſſe debemus, qua nos inſtruit, dicens: *Hoc ſentite in vobis, quod & in Chriſto* Jesu: *qui cum in forma Dei eſſet, non rapinam arbitratus eſt eſſe ſe æqualem Deo, ſed ſemetipſum exinanivit, formam ſervi accipiens, in ſimilitudinem hominum factus, & habitu inventus ut homo. Humiliavit ſemetipſum factus obediens uſque ad mortem, mortem autem crucis. Propter quod & Deus exaltavit illum, & donavit illi nomen, quod eſt ſuper omne nomen, ut in Nomine* Jesu *omne genu flectatur, cæleſtium, terreſtrium, & infernorum: & omnis lingua confiteatur, quia Dominus* Jesus Christus *in gloria eſt Dei Patris.* Si magnæ, inquit, pietatis ſacramentum intelligitis, & quod pro ſalute humani generis unigenitus Dei Filius geſſit, advertitis, hoc ſentite in vobis quod & in Christo Jesu, cujus humilitas nulli aſpernenda divitum, nulli eſt erubeſcenda nobilium. Nec enim in tantum provchi poteſt quælibet felicitas humana faſtigium, ut æſtimet ſibi pudendum, quod manens Deus in forma Dei Deus, non eſt arbitratus indignum

Joan. 16. 33.

Crux armat Chriſtianos.

a abſunt hæc à MSS.

Philip. 2. 5.

Cap. V.

Imitamini quod operatus eſt; diligite quod dilexit, & invenietis in vobis Dei gratiam. Veſtram in illo redamate naturam, quoniam ſicùt ille paupertate divitias non amiſit, gloriam humilitate non minuit, æternitatem morte non perdidit; ita & vos eiſdem gradibus, eiſdem veſtigiis, ut cæleſtia apprehendatis, terrena deſpicite. Suſceptio enim Crucis eſt interfectio cupiditatum, occiſio vitiorum, declinatio vanitatis, & abdicatio omnis erroris. Nam cum Paſcha Domini, non impudicus, non luxurioſus, non ſuperbus celebret, non avarus; nulli tamen ab hac feſtivitate longiùs quàm hæretici ſeparantur, maximéque illi, qui de Verbi Incarnatione malè ſentiunt, aut minuendo quod eſt Deitatis, aut evacuando quod eſt carnis. Verus enim Deus eſt Filius Dei, totum habens ex Patre, quod Pater eſt, nullo exordio temporalis, nulla varietate mutabilis; nec ab uno diviſus, nec ab omnipotente

Quid ſit crucem portare.

Contra Neſtorium & Eutychen.

De Resurr. Domini. Ser. II. diverſus, ſempiterni genitoris unigenitus ſempiternus: ut mens fidelis credens in Patrem & Filium & Spiritum ſanctum, in eadem unius Deitatis eſſentia, nec unitatem gradibus dividat, nec Trinitatem ſingularitate confundat. Non autem ſufficit Dei Filium in ſola Patris noſſe natura, niſi eum non recedentem à propriis, agnoſcamus in noſtris. Exinanitio enim illa, quam reparationi impendit humanæ diſpenſatio fuit miſerationis, non privatio poteſtatis. Nam cùm *Act. 4. 12.* & ex æterno conſilio Dei *non eſſet aliud nomen ſub cælo datum hominibus, in quo oporteat ſalvos fieri*; inviſibilis viſibilem, intemporalis temporalem, impaſſibilis paſſibilem ſubſtantiam ſuam fecit: non ut virtus deficeret in infirmitate, ſed ut infirmitas in incorruptibilem poſſet tranſire virtutem.

Cap. VI. Propter quod ipſa feſtivitas, quæ à nobis Paſcha nominatur, apud Hebræos Phaſe, id eſt, tranſitus dicitur, atteſtante Evangeliſta *Joan. 13.* atque dicente: *Ante diem feſtum Paſchæ ſciens* Jesus, *quia venit hora ejus, ut tranſeat ex hoc mundo ad Patrem.* Cujus autem naturæ futurus erat tranſitus iſte, niſi noſtræ, cum inſeparabiliter & Pater in Filio, & Filius eſſet in Patre? Sed quia Verbum & caro una perſona eſt, non dividitur à ſuſcipiente ſuſceptus, & honor provehendi, provehentis nominatur augmentum, dicente Apoſtolo, quod *Philip. 2. 9.* jam commemoravimus: *Propter quod & Deus exaltavit illum, & dedit illi nomen quod eſt ſuper omne nomen.* In quo utique aſſumti hominis exaltatio commendatur: ut in cujus paſſionibus manet Deitas indiviſibilis, idem coæternus ſit in gloria Deitatis. Ad hanc participationem ineffabilis muneris, beatum tranſitum fidelibus ſuis ipſe Dominus præparabat, cum inſtanti jam proximus paſſioni, non ſolùm pro Apoſtolis ſuis atque Diſcipulis, ſed etiam pro univerſa Eccleſia ſupplicaret, & diceret: *Non pro his autem rogo tantùm, ſed pro iis etiam, qui credituri ſunt per verbum ipſorum in me: ut omnes unum ſint, ſicut & tu Pater in me, & ego in te, ut & ipſi in nobis unum ſint.*

Pro univerſa Eccleſia oravit Chriſtus. Joan. 17. 20.

Cap. VII. Cujus unitatis nullum poterunt habere conſortium, qui in Dei Filio Deo vero humanam negant manere naturam, impugnatores ſalutiferi ſacramenti, & paſchalis exules feſti; quod, quia ab Evangelio diſſentiunt, & Symbolo contradicunt, nobiſcum celebrare non poſſunt: quia etſi audent ſibi Chriſtianum nomen aſſumere, ab omni tamen creatura, cui Chriſtus caput eſt, repelluntur; vobis in hac ſolennitate meritò exultantibus, piéque gaudentibus, qui nullum recipientes in veritate mendacium, nec de nativitate Chriſti ſecundùm carnem, nec de paſſione ac morte, nec de corporali reſurrectione ejus ambigitis: quoniam ſine ulla ſeparatione Deitatis, verum Chriſtum ab utero virginis, verum in ligno crucis, verum in ſepulchro carnis, verum in gloria reſurrectionis, verum in dextera paternæ majeſtatis agnoſcitis. Undè etiam, ſicut Apoſtolus ait: *Expectamus Salvatorem Dominum noſtrum* Jesum Christum, *qui reformabit corpus noſtræ humilitatis, conforme fieri corpori gloriæ ſuæ*: Qui vivit & regnat cum Patre & Spiritu ſancto in ſecula ſeculorum, Amen.

Hæretici non ſunt Chriſtiani.

De Ascens. Domini. Serm. I. Philip. 3. 20.

SERMO LXXI.

DE ASCENSIONE DOMINI. I.

SYNOPSIS.

I. *Et moram Chriſti in terris poſt reſurrectionem, & dubitationem Diſcipulorum, ad fidem confirmandam diſpoſitas eſſe.*

II. *Quanta his diebus à Chriſto facta fuerint.*

III. *Vulnerum ſuorum tactu trepidantia Diſcipulorum corda confirmaſſe.*

IV. *Aſcenſionem Chriſti eos lætitiâ affeciſſe, quos & mors trepidos fecerat, & reſurrectio dubios reliquerat. Ampliora per Chriſtum eſſe collata, quam per diabolum ablata.*

Cap. I. POſt beatam & glorioſam reſurrectionem Domini noſtri Jesu Christi, qua verum Dei templum Judaïca impietate ſolutum, divina in triduo potentia ſuſcitavit, Quadragenarius hodie, Dilectiſſimi, ſanctorum dierum expletus eſt numerus, ſacratiſſima ordinatione diſpoſitus, & ad utilitatem noſtræ eruditionis impenſus: ut dum à Domino in hoc ſpatium mora præſentiæ corporalis extenditur, fides reſurrectionis documentis neceſſariis muniretur. Mors enim Chriſti multum diſcipulorum corda turbaverat, & de ſupplicio crucis, de emiſſione ſpiritus, de exanimati corporis ſepultura gravatis mœſtitudine mentibus quidam diffidentiæ torpor obrepſerat [a]. Nam cum ſanctæ mulieres, ſicut Evangelica patefecit hiſtoria, revolutum à monumento lapidem, ſepulchrum corpore vacuum, & viventis Domini teſtes Angelos nuntiarent, verba earum Apoſtolis, aliiſque diſcipulis, deliramentis ſimilia videbantur. Quam utique hæſitationem humana infirmitate nutantem, nequaquam permiſiſſet Spiritus veritatis prædicatorum ſuorum ineſſe pectoribus, niſi illa trepida ſolicitudo & curioſa contatio [b] noſtræ fidei fundamenta jeciſſet. Noſtris igitur perturbationibus, noſtriſque periculis in Apoſtolis conſulebatur: nos in illis viris contra calumnias impiorum, & contra terrenæ argumenta ſapientiæ docebamur. Nos illorum inſtruxit aſpectus, nos erudivit auditus, nos confirmavit attactus. Gratias agamus divinæ diſpenſationi, & ſanctorum Patrum neceſſariæ tarditati. Dubitatum eſt ab illis, ne dubitaretur à nobis.

Hæſitatio Diſcipulorum de reſurrectione Domini cur permiſſa ſit.

a al. gravatas mentes oppreſſerat.

Marc. 16.

Luc. 24. 11.

b vet. ed. ſic habet contatio. id eſt percontatio. in vulg. ed. cunctatio.

Non

De Ascens. Domini. Serm. I. Cap. II. Chriſtus quid egerit inter Aſcenſionem & Reſurrectionem. Petri Prærogativa. Luc. 24. 13. Non ergo illi dies, Dilectiſſimi, qui inter Reſurrectionem Domini Aſcenſionémque fluxerunt, otioſo tranſiêre decurſu: ſed magna in his confirmata ſacramenta, magna ſunt revelata myſteria. In his metus diræ mortis aufertur, & non ſolùm animæ, ſed etiam carnis immortalitas declaratur. In his per inſufflationem Domini infunditur Apoſtolis omnibus Spiritus ſanctus: & beato Apoſtolo Petro ſupra cæteros, poſt regni claves, ovilis dominici cura mandatur. In his diebus, duobus diſcipulis tertius in via Dominus comes jungitur, & ad omnem noſtræ ambiguitatis caliginem detergendam, paventium ac trepidantium tarditas increpatur. Flammam fidei illuminata corda concipiunt; & quæ erant trepida, * reſerante ſcripturas Domino, efficiuntur ardentia. In fractione quoque panis conveſcentium aperiuntur obtutus: multò feliciùs horum oculis patefactis, quibus naturæ ſuæ manifeſtata eſt glorificatio, quàm illorum generis noſtri Principum, quibus prævaricationis ſuæ eſt ingeſta confuſio.

* Forte tepida.

Cap. III. Inter hæc autem aliáque miracula, cum diſcipuli trepidis cogitationibus æſtuarent, & apparuiſſet in medio eorum Dominus dixiſſétque, *Pax vobis*: ne hoc remaneret in eorum opinionibus, quod volvebatur in cordibus, (putabant enim ſe ſpiritum videre, non carnem,) redarguit cogitationes à veritate diſcordes, ingerit dubitantium oculis manentia in manibus ſuis & pedibus crucis ſigna, & ut diligentiùs pertractetur, invitat: quia ad ſananda infidelium cordium vulnera, clavorum & lanceæ erant ſervata veſtigia: ut non dubia fide, ſed conſtantiſſimâ ſcientiâ teneretur, eam naturam in Dei Patris conſeſſuram throno, quæ jacuerat in ſepulchro.

Luc. 24. 36. Joan. 20. 26.

Cicatrices cur Chriſtus ſervaverit.

Cap. IV. Per omne ergo hoc tempus, Dilectiſſimi, quod inter Reſurrectionem Domini & Aſcenſionem ejus exactum eſt, hoc providentia Dei curavit, hoc docuit, hoc ſuorum & oculis inſinuavit & cordibus, ut Dominus Jeſus verè agnoſceretur reſuſcitatus, qui verè erat natus, & paſſus, & mortuus. Undè beatiſſimi Apoſtoli omnéſque diſcipuli, qui & de exitu crucis fuerant trepidi, & de fide reſurrectionis ambigui, ita ſunt veritate perſpicua roborati, ut Domino in cœlorum eunte ſublimia, non ſolùm nulla afficerentur triſtitia, ſed etiam magno gaudio replerentur. Et revera magna & ineffabilis erat cauſſa gaudendi, cum in conſpectu ſanctæ multitudinis ſuper omnium creaturarum cæleſtium dignitatem humani generis natura conſcenderet, ſupergreſſura Angelicos Ordines, & ultrà Archangelorum altitudines elevanda, nec ullis ſublimitatibus modum ſuæ provectionis habitura, niſi æterni Patris recepta conſeſſu, illius gloriæ ſociaretur in throno, cujus naturæ copulabatur in filio. Quia igitur Chriſti Aſcenſio, noſtra provectio eſt, & quò præceſſit gloria capitis, eò ſpes vocatur & corporis: dignis, Dilectiſſimi, exultemus gaudiis, & pia gratiarum actione lætemur. Hodie enim non ſolùm paradiſi poſſeſſores firmati ſumus, ſed etiam cælorum in Chriſto ſuperna penetravimus: ampliora adepti per ineffabilem Chriſti gratiam, quàm per diaboli amiſeramus invidiam. Nam quos virulentus inimicus primi habitaculi felicitate dejecit, eos ſibi concorporatos Dei filius ad dexteram Patris collocavit: cum quo vivit & regnat in unitate Spiritus Sancti Deus: Per omnia ſecula ſeculorum, Amen.

Luc. 24. 50.

De Ascens. Domini. Serm. II.

Plus nobis Chriſtus contulit, quam diabolus abſtulit.

SERMO LXXII.

DE ASCENSIONE DOMINI. II.

SYNOPSIS.

I. *Aſcenſione & gaudium noſtrum adimpleri, & fidem noſtram ſpémque mirabiliores fieri.*

II. *Non ante venturum eſſe Chriſtum, quàm electorum numerus ſit perfectus.*

III. *Fidem ita Aſcenſione eſſe roboratam, ut nullis potuerit tormentis ſuperari, etiam in teneris puellis.*

IV. *Excellentiùs innotuiſſe Chriſtum per Aſcenſionem, & præſentiorem fuiſſe divinitate. Quid Angelicum colloquium ſignificet.*

V. *Excitat nos Aſcenſio Chriſti ut terrena deſpiciamus tanquam peregrini, & charitate ditemur, ſine qua ad Chriſtum non itur.*

Cap. I. Sacramentum, Dilectiſſimi, ſalutis noſtræ, quam pretio ſanguinis ſui univerſitatis conditor æſtimavit, à die corporalis ortus uſque ad exitum paſſionis, per diſpenſationem humilitatis impletum eſt. Et licet multa etiam in forma ſervi divinitatis ſigna radiaverint, propriè tamen illius temporis actio ad demonſtrandam ſuſcepti hominis pertinuit veritatem. Poſt paſſionem verò, ruptis mortis vinculis, quæ vim ſuam in eum, qui peccati erat neſcius, incedendo perdiderat: infirmitas in virtutem, mortalitas in immortalitatem, contumelia tranſivit in gloriam: quam Dominus Jesus Christus in multis manifeſtiſque documentis, multorum declaravit aſpectibus, donec triumphum victoriæ, quem reportarat à mortuis, inferret & cœlis. Sicut ergo in ſolennitate Paſchali Reſurrectio Domini fuit nobis cauſſa lætandi, ita Aſcenſio ejus in cœlos præſentium nobis eſt materia gaudiorum, recolentibus illum diem & ritè venerantibus, quo naturæ noſtræ humilitas in Chriſto ſuper omnem cœli militiam, ſupra omnes ordines Angelorum, & ultra omnium altitudinem poteſtatum ad Dei Patris eſt provecta conſeſſum. Quo ordine operum divinorum nos fundati, nos ædificati ſumus: ut mirabi-

Act. 1. 9. In Aſcenſione Chriſti lætandum.

De Ascens. Domini. Serm. II.

In quo ſi dei ſit meritum & excellentia.

lior fieret gratia Dei, cùm remotis à conſpectu hominum, quæ meritò reverentiam ſui ſentiebantur indicere, fides non deficeret, ſpes non fluctuaret, charitas non teperet. Magnatum hic vigor eſt mentium,& valdè fidelium lumen eſt animarum, incunctanter credere quæ corporeo non videntur intuitu, & ibi figere deſiderium, quò nequeas inferre conſpectum. Hæc autem pietas undè in noſtris cordibus naſceretur, aut quomodo quiſquam juſtificaretur per fidem, ſi in iis tantùm ſalus noſtra conſiſteret, quæ obtutibus ſubjacerent? Undè & illi viro, qui de reſurrectione Chriſti videbatur ambigere, niſi in ipſius carne veſtigia paſſionis & viſu exploraſſet & tactu: *Quia vidiſti me*, inquit Dominus, *credidiſti: beati qui non viderunt, & crediderunt.* (Joan. 20. 29.)

Cap. II. Ut igitur hujus beatitudinis, Dilectiſſimi, capaces eſſe poſſemus; expletis omnibus, quæ Evangelicæ prædicationi & novi Teſtamenti myſteriis congruebant, Dominus noſter Jesus Christus, quadrageſimo poſt reſurrectionem die coram Diſcipulis elevatus in cœlum, corporalis præſentiæ modum fecit, manſurus in Patris dextera, donec tempora multiplicandis Eccleſiæ filiis divinitùs præſtituta peragantur, & ad judicandos vivos & mortuos in eadem carne, in qua aſcendit, adveniat. Quod itaque Redemtoris noſtri conſpicuum fuit, in ſacramenta tranſivit: & ut fides excellentior eſſet ac firmior, viſioni doctrina ſucceſſit, cujus auctoritatem ſuperni illuminata radiis credentium corda ſequerentur. (Luc. 24. 50. Marc. 16. 19.) (Omnia propter electos eſſe.)

Cap. III. Hanc fidem Aſcenſione Domini auctam, & Spiritus ſancti munere roboratam, non vincula, non carceres, non exilia, non fames, non ignis, non laniatus ferarum, nec exquiſita perſequentium crudelitatibus ſupplicia terruerunt. Pro hac fide per univerſum mundum, non ſolùm viri, ſed etiam feminæ, nec tantùm impubes pueri, ſed etiam teneræ virgines, uſque ad effuſionem ſui ſanguinis decertarunt. Hæc fides dæmonia ejecit, ægritudines depulit, mortuos ſuſcitavit. Undè & ipſi beati Apoſtoli, qui tot miraculis confirmati, tot ſermonibus eruditi, atrocitatem tamen Dominicæ Paſſionis expaverant, & veritatem reſurrectionis ejus non ſine hæſitatione ſuſceperant, tantùm de Aſcenſione Domini profecerunt, ut quicquid illis priùs intulerat metum, verteretur in gaudium. Totam enim contemplationem animi in divinitatem ad Patris dexteram conſedentis erexerant, nec jam corporeæ viſionis tardabantur objectu, quo minùs in id aciem mentis intenderent, quod nec à Patre deſcendendo abfuerat, nec à Diſcipulis aſcendendo diſceſſerat. (Aſcenſio Domini quantùm Apoſtolos confirmavit.)

Cap. IV. Tunc igitur, Dilectiſſimi, filius hominis, Dei filius, excellentiùs ſacratiùſque innotuit, cùm in paternæ majeſtatis gloriam ſe recepit: & ineffabili modo cœpit eſſe divinitate præſentior, qui factus eſt humanitate longinquior. Tunc ad æqualem Patri Filium eruditior fides greſſu mentis cœpit accedere, & contrectatione in Chriſto corporeæ ſubſtantiæ, quæ Patre minor eſt, non egere: quoniam glorificati corporis manente natura, eò fides credentium vocabatur, ubi non carnali manu, ſed ſpiritali intellectu, par Genitori Unigenitus tangeretur. Hinc illud eſt, quod poſt reſurrectionem ſuam Dominus Mariæ Magdalenæ perſonam Eccleſiæ gerenti, cùm ad contactum ipſius properaret accedere, dicit: *Noli me tangere, nondum enim aſcendi ad Patrem meum:* hoc eſt, nolo ut ad me corporaliter venias, nec ut me ſenſu carnis agnoſcas; ad ſublimiora te differo, majora tibi præparo: cùm ad Patrem aſcendero, tunc me perfectiùs veriùſque palpabis, apprehenſura quod non tangis, & creditura quod non cernis. Cùm autem aſcendentem ad cœlos Dominum ſequaces Diſcipulorum oculi intenta admiratione ſuſpicerent, adſtiterunt ipſis Angeli duo mirabili veſtium candore fulgentes, qui dixerunt: *Viri Galilæi, quid ſtatis aſpicientes in cœlum? Hic* Jesus *qui aſſumtus eſt à vobis in cœlum, ſic veniet, quemadmodum vidiſtis eum euntem in cœlum.* Quibus verbis omnes Eccleſiæ filii docebantur, ut Jesus Christus in eadem, qua aſcenderat, carne venturus viſibilis crederetur; nec poſſet ambigi omnia illi eſſe ſubjecta, cui ab ipſo corporeæ nativitatis exordio, famulatus ſerviſſet angelicus. Sicut enim concipiendum Chriſtum de Spiritu ſancto beatæ Virgini angelus nunciavit, ſic & editum de Virgine vox cœleſtium paſtoribus cecinit: ſicut reſurrexiſſe à mortuis, ſupernorum nunciorum prima teſtimonia docuerunt, ſic ad judicandum mundum in ipſa carne venturum, angelorum officia prædicarunt: ut intelligeremus, quantæ poteſtates ſint adfuturæ cum judicaturo, cui tantæ miniſtraverunt etiam judicando. (Joan. 14. 28.) (Cur Chriſtus à Magdalena tangi noluit. Joan. 20. 17.) (Act. 1. 11.) (Chriſto quomodo Angeli ſervierint.)

Cap. V. Exultemus itaque, Dilectiſſimi, gaudio ſpiritali, & digna apud Deum gratiarum actione lætantes, liberos cordis oculos ad illam altitudinem, in qua Chriſtus eſt, erigamus. Surſum vocatos animos deſideria terrena non deprimant; ad æterna prælectos peritura non occupent; viam veritatis ingreſſos fallaces illecebræ non retardent: & ita à fidelibus hæc temporalia decurrantur, ut peregrinari ſe in hac mundi valle cognoſcant, in qua etiamſi quædam commoda blandiantur, non amplectenda nequiter, ſed tranſeunda ſunt fortiter. Ad hanc enim nos devotionem beatiſſimus Apoſtolus Petrus incitat & ſecundùm illam dilectionem, quam paſcendis Chriſti ovibus trina Dominici amoris profeſſione concepit, obſecrans dicit: *Chariſſimi, obſecro vos tanquam advenas & peregrinos, abſtinere vos à carnalibus deſideriis, quæ militant adverſus animam.* Cui autem niſi diabolo carnales militant voluptates, qui (Quid Chriſtianos deceat.) (Joan. 21. 15. 1. Petr. 2. 11.) (Diabolo militant cupiditates.)

De Pentecoste. Serm. I.

animas ad ſuperna tendentes corruptibilium bonorum delectationibus obligare, & ab illis ſedibus, de quibus ipſe excidit, gaudet abducere? Contra cujus inſidias ſapienter debet fidelis quiſque vigilare, ut inimicum ſuum, de eo quod tentatur, poſſit elidere. Nihil autem eſt validius, Dilectiſſimi, contra diaboli dolos, quàm benignitas miſericordiæ & largitas charitatis, per quam omne peccatum aut declinatur, aut vincitur. Sed hujus virtutis ſublimitas non priùs apprehenditur, quàm illud, quod ei adverſarium eſt, ſubruatur. Quid autem tàm inimicum miſericordiæ & operibus charitatis, quàm avaritia, de cujus radice omnium malorum germen emergit? Quæ niſi in ſuis fomitibus enecetur, neceſſe eſt, ut in agro cordis illius, in quo hujus mali planta convaluit, ſpinæ potiùs tribulique vitiorum, quàm ullum veræ virtutis ſemen oriatur. Reſiſtamus ergo, Dilectiſſimi, huic tam peſtifero malo, & charitatem, ſine qua nulla virtus poteſt nitere, ſectemur: ut per hanc, qua ad nos Chriſtus deſcendit, dilectionis viam, etiam nos ad ipſum poſſimus aſcendere, cui eſt cum Deo Patre & Spiritu ſancto honor & gloria in ſecula ſeculorum, Amen.

Charitate & miſericordia nihil contra diabolum efficacius.

1. Cor. 13. Sine charitate nulla virtus nitet, nemo ad Chriſtum aſcendit.

SERMO LXXIII.

DE PENTECOSTE. I.

SYNOPSIS.

I. *Chriſtianam Pentecoſten Moſaïcæ reſpondere.*

II. *Quam velociter ac mirabiliter à Spiritu ſancto edocti ſint diſcipuli.*

III. *Perfecta perſonarum in SS. Trinitate æqualitas explicatur.*

IV. *Macedonianorum error contra Spiritum ſanctum, qui omnis boni fons & cauſa.*

V. *Omnia in Eccleſia per Spiritum ſanctum ſanctificari: ab eo & ipſo jejunio inſtituta.*

Cap. I.

HOdiernam ſolennitatem, Dilectiſſimi, in præcipuis feſtis eſſe venerandam, omnium Catholicorum corda cognoſcunt: nec dubium eſt, quanta huic diei reverentia debeatur, quem Spiritus ſanctus excellentiſſimo ſui muneris miraculo conſecravit. Nam ab illo die, quo Dominus ſuper omnem cœlorum altitudinem ad dexteram Dei Patris conſeſſurus aſcendit, decimus iſte eſt, qui ab ejuſdem Reſurrectione quinquageſimus nobis in eo, à quo cœpit, illuxit, magna myſteria in ſe & veterum ſacramentorum continens & novorum: quibus manifeſtiſſimè declaratur, & gratiam prænunciatam fuiſſe per legem, & legem impletam eſſe per gratiam. Sicut enim Hebræo quondam populo ab Ægyptiis liberato, quinquageſimo die poſt immolationem agni lex data eſt in monte Sina; ita poſt Paſſionem Domini, quâ verus Dei agnus occiſus eſt, quinquageſimo à reſurrectione ipſius die in Apoſtolos plebémque credentium Spiritus ſanctus illapſus eſt: ut facilè diligens Chriſtianus agnoſcat initia veteris Teſtamenti evangelicis miniſtraſſe principiis, & ab eodem Spiritu conditum fœdus ſecundum, à quo primum fuerat inſtitutum.

Exod. 19. 17. Novæ legis figura.

Act. 2. 1.

Cap. II. Ibid.

Nam, ſicut Apoſtolica teſtatur hiſtoria, *Dum complerentur dies Pentecoſtes, eſſéntque omnes Diſcipuli pariter in eodem loco, factus eſt repentè de cælo ſonus tanquam advenientis ſpiritus vehementis, & replevit totam domum, ubi erant ſedentes. Et apparuerunt illis diſpertitæ linguæ tanquam ignis, ſeditque ſupra ſingulos eorum. Et repleti ſunt omnes Spiritu ſancto, & cœperunt loqui aliis linguis, prout Spiritus ſanctus dabat eloqui illis.* O quàm velox eſt ſermo ſapientiæ, & ubi Deus magiſter eſt, quam citò diſcitur, quod docetur! Non eſt adhibita interpretatio ad audiendum, non conſuetudo ad uſum, non tempus ad ſtudium, ſed ſpirante ubi voluit Spiritu veritatis, propriæ ſingularum gentium voces, factæ ſunt in Eccleſiæ ore communes. Ab hoc igitur die tuba evangelicæ prædicationis intonuit: ab hoc die imbres charismatum, flumina benedictionum, omne deſertum & univerſam aridam rigaverunt: quoniam ad renovandam faciem terræ *Spiritus Dei ferebatur ſuper aquas:* & ad veteres tenebras abigendas, novæ lucis fulgura coruſcabant, cùm micantium ſplendore linguarum, & verbum Domini lucidum, & eloquium conciperetur ignitum, cui ad creandum intellectum, conſumendúmque peccatum, & efficacia illuminandi, & vis ineſſet urendi. [1]

Magiſterium Dei quam excellens.

Joan. 3. 8.

Geneſ. 1. 2.

1.

Cap. III.

Quamvis autem, Dilectiſſimi, valde fuerit ipſa rei geſtæ forma mirabilis, nec dubium ſit, in illo omnium humanarum vocum exultante conventu [a], majeſtatem Spiritus ſancti fuiſſe præſentem; nemo tamen in iis, quæ corporeis viſa ſunt oculis, divinam ejus putet apparuiſſe ſubſtantiam. Natura enim inviſibilis, & cum Patre, & cum Filio communis, qualitatem muneris atque operis ſui, qua voluit ſignificatione monſtravit, proprietatem verò eſſentiæ ſuæ in ſua Deitate continuit: quia ſicut nec Patrem, nec Filium, ita nec Spiritum ſanctum humanus poteſt viſus attingere. In Trinitate enim divina nihil diſſimile, nihil impar eſt: & omnia quæ de illa poſſunt ſubſtantia cogitari, nec virtute, nec gloria, nec æternitate diſcreta ſunt. Cúmque in perſonarum proprietatibus alius ſit Pater, alius ſit Filius, alius Spiritus ſanctus; non tamen alia Deitas, nec diverſa natura eſt. Siquidem cùm & de Patre ſit Filius unigenitus, & Spiritus ſanctus Patris Filiique ſit Spiritus, non ſicut quæcunque creatura, quæ & Patris

a Ita MSS. omn. al. concentu.

Myſterii SS. Trinitatis explicatio.

1. *Urendi*) ita retinendum putamus, & ſuadet tota hujus textûs ſeries: licet tres Oxonienſes Mss. Cod. pro *Urendi* habeant *Erudiendi*.

DE PENTECOSTE. SERM. I.

b al. ſempiternus & ex eo. Joan. 16. 23.

& Filii eſt, ſed ſicut cum utroque vivens & potens, & ſempiternè ex eo b quod eſt Pater Filiúſque ſubſiſtens. Unde cùm Dominus ante paſſionis ſuæ diem Diſcipulis ſuis ſancti Spiritus ſponderet adventum: *Adhuc*, inquit, *multa habeo vobis dicere, ſed non poteſtis illa portare modo. Cùm autem ille venerit Spiritus veritatis, ille diriget vos in omnem veritatem. Non enim loquetur à ſemetipſo, ſed quacunque audierit, loquetur, & futura annunciabit vobis. Omnia qua habet Pater, mea ſunt; propterea dixi, quia de meo accipiet, & annunciabit vobis.* Non ergo alia ſunt Patris, alia Filii, alia Spiritus ſancti; ſed omnia quæcunque habet Pater, habet & Filius, habet & Spiritus ſanctus: nec unquam in illa Trinitate defuit iſta communio; quia hoc eſt ibi omnia habere, quod ſemper exiſtere. Nulla ibi tempora, nulli gradus, nullæ differentiæ cogitentur: & ſi nemo de Deo poteſt explicare quod eſt, nemo audeat affirmare quod non eſt. Excuſabiliùs enim eſt de natura ineffabili non eloqui digna, quàm definire contraria. Quicquid itaque de ſempiterna & incommutabili gloria Patris pia poſſunt corda concipere, hoc ſimul & de Filio, & de Spiritu ſancto, inſeparabiliter atque indifferenter intelligant. ideò enim hanc beatam Trinitatem, unum confitemur Deum, quia in his tribus perſonis, nec ſubſtantiæ, nec potentiæ, nec voluntatis, nec operationis eſt ulla diverſitas.

In ſancta Trinitate nulla diverſitas.

CAP. IV. Arriani & Macedoniani.

Sicut ergo deteſtamur Arrianos, qui inter Patrem & Filium aliquam volunt eſſe diſtantiam; ita etiam Macedonianos pariter deteſtamur, qui licet Patri & Filio tribuant æqualitatem, Spiritum tamen ſanctum inferioris putant eſſe naturæ: non conſiderantes eam blaſphemiam ſe incidere, quæ neque in præſenti ſeculo, neque in futuro ſit remittenda judicio, dicente Domino: *Quicunque dixerit verbum contra filium hominis, remittetur ei: qui autem dixerit contra Spiritum ſanctum, non remittetur ei, neque in hoc ſeculo, neque in futuro.* Permanens itaque in hac impietate, ſine venia eſt, quia excluſit eum à ſe, per quem poterat confiteri; nec unquam perveniet ad indulgentiæ remedium, qui patrocinaturum ſibi non habet advocatum. Ab ipſo enim eſt invocatio Patris, ab ipſo ſunt lacrymæ pœnitentium, ab ipſo ſunt gemitus ſupplicantium: *Et nemo poteſt dicere Dominum* JESUM, *niſi in Spiritu ſancto:* cujus æqualem cum Patre & Filio omnipotentiam, unámque Deitatem evidentiſſimè prædicat Apoſtolus, dicens: *Diviſiones quidem gratiarum ſunt, idem autem Spiritus: Et diviſiones miniſtrationum ſunt, idem autem Dominus: Et diviſiones operationum ſunt, idem verò Deus, qui operatur omnia in omnibus.*

Matth. 12. 32. Peccatum in Spiritum ſanctum, cur ſit irremiſſibile.

1. Cor. 12. 4.

Ibid. v. 5.

CAP. V. Sancti Spiritus elogia.

His, Dilectiſſimi, aliiſque documentis, quibus innumerabiliter divinorum eloquiorum coruſcat autoritas, ad venerationem Pentecoſtes unanimiter incitemur, exultantes in honorem ſancti Spiritus, per quem omnis Eccleſia Catholica ſanctificatur, omnis anima rationalis imbuitur; qui inſpirator fidei, doctor ſcientiæ, fons dilectionis, ſignaculum caſtitatis, & totius eſt cauſſa virtutis. Gaudeant fidelium mentes, quòd in toto mundo unus Deus, Pater & Filius & Spiritus ſanctus, omnium linguarum confeſſione laudatur; quódque illa ſignificatio, quæ in ſpecie ignis apparuit, & opere perſeverat & munere. ipſe enim Spiritus veritatis, facit domum gloriæ ſuæ luminis ſui nitore a fulgere, & in templo ſuo, nec tenebroſum aliquid vult eſſe, nec tepidum. De qua ope atque doctrina etiam jejuniorum nobis atque eleemoſynarum eſt collata purgatio. Nam hunc venerabilem diem ſequitur ſaluberrimæ obſervantiæ conſuetudo, quàm utiliſſimam ſibi omnes Sancti ſemper experti ſunt, & ad quam ſedulò celebrandam, paſtorali vos ſolicitudine cohortamur: ut ſi quid macularum proximis diebus negligentia incauta contraxit, id & jejunii cenſura caſtiget, & devotio pietatis emendet. Quartâ igitur & ſextâ Feriâ jejunemus, Sabbato autem in idipſum conſueta devotione vigilias celebremus: Per Chriſtum Dominum noſtrum, Amen.

DE PENTECOSTE. SERM. II.

a al. ſplendore.

Jejunia è Spiritu ſancto manarunt.

SERMO LXXIV.

DE PENTECOSTE. II.

SYNOPSIS.

I. *Et propter ſpiritales, & propter Neophytos de Spiritu ſancto eſſe differendum.*

II. *Perfectè in omnibus æquales eſſe Trinitatis perſonas, etſi quædam ſingulis tribuantur.*

III. *In veteri Teſtamento datum eſſe Spiritum ſanctum.*

IV. *Apoſtolis quoque ante Pentecoſten fuiſſe datum, ſine quo nemo benè orat.*

V. *Quid eſt quod diſcipuli portare nondum poterant?*

VI. *Quomodo ex Evangelio, Manichæorum ſtultitia refellatur: & quo tempore Manes vixerit.*

VII. *Quàm fatuum eſt dicere Spiritu ſancto uſque ad Manen Eccleſiam caruiſſe.*

VIII. *Spiritum ſanctum Eccleſiæ datum neget neceſſe eſt, qui veram Chriſto carnem abjudicat.*

IX. *Jejunia inter Spiritus ſancti dona numerantur, & ex Apoſtolica traditione indicuntur.*

CAP. I.

PLeniſſimè quidem nobis, Dilectiſſimi, cauſſam atque rationem ſolennitatis hodiernæ divinorum eloquiorum textus oſtendit, quo ſanctum Spiritum quinquageſimo poſt Domini Reſurrectionem die, qui ab Aſcenſione ejus eſt decimus, infuſum Chriſti Diſcipulis, ſicut promiſſus ſperabatur, agnovimus. Sed ad novos Eccleſiæ filios inſtruen-

De Pentecoste. Serm. II.

Concionatorum curam maximè Neophytos reſpicere.

dos, addendum eſt etiam noſtri ſermonis obſequium. Non enim timemus ne ſpirituales & eruditi nota faſtidiant, ad quorum fructum pertinet, ut quàm plurimis inſinuari velint, quod ipſi cum magna ſui utilitate didicerunt. Fiat ergo per corda omnium diſpenſatio munerum divinorum, & ſervitutem oris noſtri docti indoctique non ſpernant: illi ut probent ſe amare, quod norunt; iſti ut oſtendant ſe deſiderare, quod neſciunt. Huic enim præparationi veſtræ [a] aderit ipſius largitas, de cujus loqui majeſtate tentamus [b] ut ad profectum totius Eccleſiæ & vos capaces, & nos faciat abundantes.

a al. noſtræ. b al. geſtimus.

Cap. II.

Cùm igitur ad intelligendam dignitatem Spiritus ſancti oculos [c] mentis intendimus, nihil diverſum ab excellentia Patris & Filii cogitemus: quia in nullo ab unitate ſua diſcrepat divinitatis [a] eſſentia. Sempiternum eſt Patri, coæterni [b] ſibi Filii ſui eſſe genitorem. Sempiternum eſt Filio, intemporaliter eſſe à Patre progenitum. Sempiternum quoque eſt Spiritui ſancto, Spiritum eſſe Patris & Filii: ut nunquam Pater ſine Filio, nunquam Filius ſine Patre, nunquam Pater & Filius fuerint ſine Spiritu ſancto: & omnibus exiſtentiæ gradibus excluſis, nulla ibi perſona ſit anterior, nulla poſterior. Hujus enim beatæ Trinitatis incommutabilis Deitas una eſt in ſubſtantia [c], indiviſa in opere, concors in voluntate, par in potentia, æqualis in gloria. De qua cùm ſancta Scriptura ſic loquitur, ut aut in factis, aut in verbis aliquid aſſignet, quod ſingulis videatur convenire [d] perſonis, non perturbatur fides Catholica, ſed docetur: ut per proprietatem aut vocis aut operis inſinuetur nobis veritas Trinitatis, & non dividat intellectus, quod diſtinguit auditus. Ob hoc enim quædam ſive ſub Patris, ſive ſub Filii, ſive ſub Spiritus ſancti appellatione promuntur, ut confeſſio fidelium [e] in Trinitate non erret: quæ cùm ſit inſeparabilis, nunquam intelligeretur eſſe Trinitas, ſi ſemper inſeparabiliter diceretur. Benè ergo ipſa difficultas loquendi cor noſtrum ad intelligentiam trahit, & per infirmitatem noſtram cœleſtis doctrina nos adjuvat: ut quia in Deitate Patris & Filii & Spiritus ſancti nec ſingularitas eſt, nec diverſitas cogitanda, vera unitas & vera Trinitas poſſit quidem ſimul mente aliquatenus ſentiri, ſed non poſſit ſimul ore proferri.

c al. aciem. a al. divinæ Trinitatis. b al. con ſempiterni. Quid de Spiritu ſancto ſentiendum. c al. Et incommutabilis Deitatis una eſt ſubſtantia. d al. convenire. Cur aliqua ſingulis perſonis tribuantur. e al. credentium.

Cap. III. Fides S. Trinitatis.

Fundata igitur, Dilectiſſimi, hac fide in cordibus noſtris, qua ſalubriter credimus, quod ſimul tota Trinitas una virtus eſt, una majeſtas, una ſubſtantia, indiſcreta opere, inſeparabilis dilectione, indifferens poteſtate, ſimul implens omnia, ſimul continens univerſa. Quod enim Pater eſt, hoc eſt & Filius, hoc eſt & Spiritus ſanctus; & vera Deitas in nullo ſe ſe aut minor aut major eſt, quæ ſic in tribus confitenda eſt perſonis, ut & ſolitudinem non recipiat Trinitas, & unitatem ſervet æqualitas. Hac, inquam, Dilectiſſimi; fide firmiter apprehenſa, non ambigamus, quòd cum in die Pentecoſtes diſcipulos Domini Spiritus ſanctus implevit; non fuit inchoatio muneris, ſed adjectio largitatis: quoniam & Patriarchæ & Prophetæ & ſacerdotes, omnéſque ſancti, qui prioribus fuere temporibus, ejuſdem ſunt Spiritus ſancti ſanctificatione vegetati: & ſine hac gratia nulla unquam inſtituta ſacramenta, nulla ſunt celebrata myſteria: ut eadem ſemper fuerit virtus chariſmatum, quamvis non eadem fuerit menſura donorum.

Spiritus ſanctus etiam ante Pentecoſtem datus.

Cap. IV.

Ipſi quoque beati Apoſtoli ante paſſionem Domini ſancto Spiritu non carebant, nec potentia hujus virtutis aberat ab operibus Salvatoris. Et cùm diſcipulis daret infirmitatum curationem, & ejiciendorum dæmonum poteſtatem, ejus utique ſpiritus largiebatur effectum, in quo ipſum immundis ſpiritibus impetrantem Judæorum negabat impietas, & divina beneficia diabolo deputabat. Unde taliter blaſphemantes meritò illam Domini excepêre ſententiam, qua ait: *Omne peccatum & blaſphemia remittetur hominibus; Spiritus autem blaſphemia non remittetur hominibus. Et quicunque dixerit verbum contra filium hominis, remittetur ei; qui autem dixerit contra Spiritum ſanctum, non remittetur ei, neque in hoc ſeculo, neque in futuro.* Unde manifeſtum eſt peccatorum remiſſionem ſine Spiritus ſancti advocatione [a] non fieri, nec quemquam ſine illo, ſicut expedit, ingemiſcere, aut ſicut oportet, orare, dicente Apoſtolo: *Quid enim oremus ſicut oportet, neſcimus: ſed ipſe Spiritus poſtulat pro nobis gemitibus inenarrabilibus.* Et; *Nemo poteſt dicere Dominum* Jesum, *niſi in Spiritu ſancto*: quo vacuari nimis exitiabile [b] eſt nimiſque mortiferum, quia nunquam veniam meretur, qui ab interceſſore deſeritur. Omnes igitur, Dilectiſſimi, qui in Dominum Jesum crediderant, infuſum ſibi habebant Spiritum ſanctum, & remittendorum peccatorum etiam tunc Apoſtoli acceperant poteſtatem, quando poſt reſurrectionem ſuam Dominus inſufflavit, & dixit: *Accipite Spiritum ſanctum: quorum remiſeritis peccata, remittentur eis, & quorum retinueritis, retinebuntur.* Sed illi perfectioni, quæ erat Diſcipulis conferenda, major gratia & abundantior inſpiratio ſervabatur, per quam & quæ nondum acceperant, ſumerent, & excellentiùs poſſent habere, quæ ſumſerant. Propter quod Dominus dicebat: *Adhuc multa habeo vobis dicere, ſed non poteſtis illa portare modò. Cùm autem venerit Spiritus veritatis, ille diriget vos in omnem veritatem. Non enim loquetur à ſemetipſo, ſed quæ audierit, loquetur, & futura annunciabit vobis. Ille me clarificabit, quia de meo accipiet, & annunciabit vobis.*

De Pentecoſte. Serm. II.

Luc. 16. 19. Matth. 12. 31. a al. invocatione. Nemo ſine Spiritu ſancto benè orat. Rom. 8. 26. 1. Cor. 12. 3. b al. perniciosum. Ioan. 20. 22. Ioan. 16. 12.

Cap. V.

Quid ergo eſt, quod Dominus promittens Diſcipulis Spiritum ſanctum, qui jam dixerat: *Omnia quæ audivi à Patre meo, nota feci vobis: Adhuc*, inquit, *multa habeo vobis dicere,*

De Pentecoste. Serm. II.

ſed non poteſtis portare modo ; cum autem venerit ſpiritus ille veritatis , ille vos diriget in omnem veritatem : Numqnid ſeſe Dominus inferioris ſcientiæ volebat intelligi , aut minus aliquid quàm Spiritum ſanctum à Patre didiciſſe? cùm ipſe ſit Veritas, & nihil Pater dicere , nihil poſſit docere ſine Verbo, ideóque dictum ſit : *De mea accipiet :* quoniam quod accipit Spiritus , Patre dante , dat Filius. Non itaque alia inſinuanda erat veritas, nec alia prædicanda doctrina , ſed oportebat capacitatem eorum qui docebantur , augeri, & multiplicari conſtantiam illius charitatis, quæ omnem formidinem foras mitteret , & furorem perſequentium non timeret. Quod utique Apoſtoli, poſteaquam Spiritus ſancti nova abundantia ſunt repleti , ardentiùs velle & efficaciùs poſſe cœperunt , proficientes [a] à præceptorum ſcientia ad tolerantiam paſſionum : ut ſub nulla jam tempeſtate trepidantes , fluctus ſeculi & elationes mundi fide ſupergrediente calcarent , & morte contempta , omnibus gentibus Evangelium veritatis inferrent.

Joan. 16. 14.

a al. proficientes.

Cap. VI. Quod verò addidit Dominus , dicens : *Quæcunque audierit , loquetur , & futura annuntiabit vobis :* non ſegni intellectu , Dilectiſſimi , nec tranſitorio accipiamus auditu. Præter alias enim veritatis locutiones , quibus Manichæorum confutatur impietas , hac apertiſſimè ſententia totum ſacrilegæ falſitatis dogma proſternitur. Nam ut magnum quemdam atque ſublimem viderentur ſequi autorem , in magiſtro ſuo Mane apparuiſſe Spiritum ſanctum crediderunt , promiſſúmque à Domino Paracletum non prius veniſſe, quàm hic infelicium deceptor oriretur, in quo ita Spiritus ſanctus manſerit , ut non aliud

Joan. 16. 13.

Manichæorum impietas.

Quo tempore Manes damnandus innotuerit.

1. fuerit [1] Manes ipſe , quàm ſpiritus , qui per miniſterium corporeæ vocis & linguæ, diſcipulos ſuos in omnem induceret veritatem, & nunquam cognita præteritorum ſecreta ſeculorum reſeraret. Quod quàm falſum quámque ſit vanum , ipſa Evangelicæ prædicationis declarat autoritas. [a] Manes ergo miniſter

2.

b od. magiſter.

[b] falſitatis diabolicæ , & conditor ſuperſtitionis obſcœnæ [3] , eo tempore damnandus innotuit, quo poſt Reſurrectionem Domini ducenteſimus & ſexageſimus [c] annus impletus eſt [1] , Probo Imperatore , Paulinôque Conſulibus [2] cùm octava jam in Chriſtianos perſecutio [3] ebulliret [a] , & innumera Martyrum millia ipſis ſuis victoriis probaviſſent impletum eſſe , qnod Dominus promiſerat , dicens : *Cùm autem tradent vos , nolite cogitare , quomodo aut quid loquamini. Dabitur enim vobis in illa hora quid loquamini. Non enim vos eſtis qui loquimini , ſed ſpiritus patris veſtri qui loquitur in vobis.*

5.

1. 2.

c Oxonienſ. Codex MS. unus, CCL.

3.

a Oxon. MSS. tres deſæviret.

Matth. 10. 19.

Non ergo potuit promiſſio Domini per tot ætatum [b] intervalla differri , nec ille Spiritus veritatis , quem mundus non accepit impiorum , ita ſeptiformem illam donorum ſuorum continuit largitatem , ut tot Eccleſiæ generationes ſua inſpiratione fraudaret 4 , donec pro-

Cap. VII.

b od. tanta per ætatum &c.

4.

1. Manes.) Ita MSS. Codices , idque optimè. Cum enim infamis iſte hæreſiarcha primùm vocaretur , non Urbicus , ut habet Auguſtinus lib. de hæreſibus hær. 46 ſed Curbicus, quemadmodum legitur apud Epiphanium , Manis ſibi nomen impoſuit , furoris videlicet nomen quâdam ſibi providentiâ adſciſcens. Quod cum ejus poſtmodùm diſcipuli animadverterent in Græcia , geminatâ literâ N. Mannichæum , quaſi manna fundentem , appellaverunt.

a Quod quàm falſum , quamque ſit vanum ; ipſa Evangelicæ prædicationis declarat autoritas.) Hoc modo habent Codd. MSS. Corbienſis unus , tréſque Oxonienſes : unde mirum quomodo irrepſerit hæc alia lectio , quam editiones priores exhibent : *Quod quam ſit ridiculum , quamque vanum , taderet oſtendere , niſi adhuc quoſdam non puderet hoc credere.* Prior lectio ſine dubio anteferenda ; quia revera ſtatim oſtendit ex tempore , quo Evangelium prædicatum erat , Martyrúmque ſanguine conſecratum , in octava perſecutione , ante Manem Manichæóſque Spiritum ſanctum Eccleſiæ datum fuiſſe , inque fidelium corda diffuſum.

3. *Conditor ſuperſtitionis obſcœnæ.*) Non quòd primus fuerit obſcœni Manichæorum dogmatis parens , ſed quòd ab ipſo *per multos annos partéſque terrarum diſſipandi ſui initium accepit.* Cæterùm primus ſomniorum illorum artifex fuit quidam Scythianus è regione Saracenorum oriundus , educatúſque in Arabia Palæſtinæ finitima : qui moriens omnia ſua Therbitho cuidam , unico quem habebat diſcipulo commiſit. Hic Terbithi nomen abdicans Buddas appellari voluit. Cujus hæreditas infauſta , cum poſt infamem ejus mortem in manus cujuſdam anus veniſſet , ab illa relicta eſt Cubrico ſeu Mani , quem ad officia famularia ſervum coëmerat : qui deinceps inſana dogmata apud Perſas inter quos natus erat & vivebat, ad plurimorum perniciem & interitum diſſeminavit. Plura vide apud S. Cyrillum Ieroſolym. Catecheſi 6. illuminat. Philaſtrium Brixenſem , Epiphanium Adverſ. hær. lib. 2 tom 2. hæreſi 62. & apud Auguſtinum hæreſi 46. De eodem quaſi primo ſectæ hujus autore agit Euſeb. Hiſt. lib. 7. cap. 31.

1. *Quo poſt reſurrectionem Domini ducenteſimus & ſexageſimus annus impletus eſt &c.*) Mendum hic ſubeſſe ſuſpicatur Dionyſius Petavius in annotationibus ad Epiphanium pag. 267. & pro CCLX. tranſlato numero uno legendum vult CCXL. Ratio ejus eſt quòd Probi & Paulini Conſulatus incidit in annum ferè Chriſti CCLXXVII. in æra Dionyſiana. Quo ex numero XXXI. inquit, annis deductis , CCXLVI anni reliqui ſunt ab Aſcenſione Domini : totidem ſcilicet , quot ex aliorum Chronographorum ſententia ponit Epiphanius. Leo autem noſter horum ſententiam ſecutus erit (ſi Petavii correctio ſubſiſtit) numerum rotundum CCXL. pro CCXLVI. uſurpans ; quod inter concionandum maximè evenire ſolet , ubi ad ſtrictos Chronologiæ apices non attenditur. Propiùs adhuc ad illam Epocham accedet Leo , ſi pro CCLX. poſuerit CCL. quod quidem habet Oxonienſis Codex unus MS. in Archivis Laudinis aſſervatus. Et ſanè , ut cum typi excudendi ordinantur , facilius eſt numerum unum in alterius locum , dormitantibus operis , irrepere , & pro XL. excudi LX. Ita inter ſcribendum facilius eſt numerum unum alicui ſummæ ſuperaddi , ut X. ad L.

2. *Probo Imperatore Paulinoque Coſſ.*) Hinc corrige Caſſiodori faſtos Conſulares , qui hunc Conſulatum , Aureliani & Marcellini Conſulatui immediatè ſubjiciunt. Corrige etiam annales Eccleſiaſticos , qui ad annum Ch. 277. hunc conſulatum cum ſeptimo Aureliani Imperatoris anno componunt. Cum enim ex faſtis omnibus Probum Paulinúmque ſimul Conſulatum geſſiſſe conſtet , Probúmque Imperatorem appellet Leo noſter , neceſſe eſt , ut poſt Aureliani mortem , imò & poſt Taciti , cui Probus ſucceſſit , obitum , conſulatus ille Probi Paulinique contigerit. Concinit Euſebii Chronologia, qui anno II. Probi Imperatoris Manichæorum originem aſſignat. Facilis tamen conciliandorum autorum diverſa de Manichæorum ſectæ initiis ſcribentium via. Alii de ipſo Mane , alii de ejus magiſtris Scythiano & Budda , de quibus ſupra , intelligendi. Aliqui de ipſa origine monſtri illius ; nonnulli de variis ejus eruptionibus in Eccleſiam , partim Orientalem , partim occidentalem : ac demum alii de errorum ejus damnatione , de qua Leo noſter mentionem facit.

3. *Cum octava jam in Chriſtianos perſecutio &c.*) Si de Aureliani Imparatoris perſecutione loquitur , ut videtur omnino , hæc non octava fuit , ſed nona , quemadmodum numerat Auguſtinus de Civit. Dei lib. XVIII. cap. III. & ex aliarum perſecutionum enumeratione liquet. Si Charitunis martyris acta , quæ apud Surium 24. Septembr. leguntur , digna ſunt quibus hac in parte fides habeatur , Tacitus Probi prædeceſſor huic jam perſecutioni finem impoſuerat ; ut benignè interpretanti javet hæc Leonis verba , quæ perſecutionis etiam exordium videntur ſignificare : *Cum jam ebulliret* &c. Quamquam MSS. Codd tres Oxonienſes habent *deſæviret.*

4. *Ut tot Eccleſiæ generationes ſua inſpiratione fraudaret.*) Ita Corb. Cod. & Oxonienſes tres : pro quibus hæc leguntur in præc. edit. *Ut tot Eccleſiæ generationes ſapientia & intellectu conſilio & fortitudine , ſcientia & pietate , atque ipſo Dei timore fraudaret.*

digioſus turpium mendaciorum ſignifer naſceretur, cui nec hoc quidem tribui poteſt, quod vel exiguam divinæ inſpirationis acceperit portionem: quoniam & hic de illa mundi extitit parte, quæ non poteſt Spiritum veritatis accipere. Repletus enim ſpiritu diaboli, Spiritui reſiſtit Chriſti: & cùm ſanctis Dei hoc Paracleti doctrina contulerit, ut futura prædicerent, hic ne falſitates ejus ipſe rerum proceſſus argueret, ſacrilegarum [c] impudentiam fabularum in præteritas retorſit ætates. Et quaſi nihil nos de ſempiternitate creatoris, nihil de ordine creaturæ in univerſum mundum benè lex ſancta & divinitus inſpirata prophetia docuiſſet, in contumeliam Dei, & in omnium bene conditarum injuriam naturarum, compugnantia mendaciorum [1] monſtra contexuit. Quibus tandem ſuas inſinuaturus erat inſanias, niſi multum inſipientibus [a] & nimium à lumine veritatis averſis, qui ſive per ignorantiæ cæcitatem, ſive per turpidinis appetitum, ad illa non ſacramenta [b], ſed execramenta perveniunt, quæ propter communem verecundiam non ſunt noſtro ſermone promenda, cùm jam abundantiſſimè ipſorum ſint confeſſione patefacta.

c ed. ridendarum.
a ed. inceſtis, vel inſanis.
b ed. ſacra.

Cap. VIII. Nulli ergo veſtrûm, Dilectiſſimi, ſuadeatur, quod tantæ impietatis autorem Spiritus ſanctus aliqua ex parte dignatus ſit. Nihil ad iſtum prorsùs de illa virtute pervenit, quam Eccleſiæ ſuæ Chriſtus & promiſit, & miſit. Dicente enim Joanne: *Spiritus nondum erat datus, quia* Jesus *nondum fuerat clarificatus:* Domini Aſcenſio, dandi Spiritus fuit ratio, quem ille neceſſe eſt ut neget datum, qui ad conſeſſum paternæ dexteræ verum in Chriſto hominem negat eſſe provectum. Nos autem, Dilectiſſimi, ad beatam æternitatem & animæ & carnis per regenerationem ſancti Spiritus adoptati, ſacratiſſimum diei iſtius feſtum, rationabili obſequio & caſtâ lætitiâ celebremus, confitentes cum beato Paulo Apoſtolo, quod Dominus Jesus Christus *aſcendens in altum, captivam duxit captivitatem, dedit dona hominibus:* ut Evangelium Dei per omne humanæ vocis eloquium prædicetur, *& omnis lingua confiteatur, quia Dominus* Jesus Christus *in gloria eſt Dei patris.*

Joan. 7. 39.
Pſ. 67. 19. Epheſ. 4. 8.
Philip. 2. 11.

Cap. IX. Ad præſentem autem ſolennitatem etiam iſta nobis eſt adjicienda [c] devotio: ut jejunium quod ex Apoſtolica traditione [d] ſubſequitur, celebremus: quia & hoc inter maxima [e] ſancti Spiritus dona numerandum eſt, quod nobis adverſum illecebras [f] carnis & inſidias diaboli; jejuniorum ſunt collata præſidia, quibus omnes tentationes Deo adjuvante vincamus. Quartâ igitur & ſextâ feriâ jejunemus: Sabbato autem apud beatum Petrum Apoſtolum vigilias celebremus, patrocinante eodem orationibus noſtris: ut in omnibus miſericordiam Dei obtinere mereamur: Per Dominum noſtrum Jesum Christum viventem & regnantem cum Patre & Spiritu ſancto in ſecula ſeculorum, Amen.

c ed. aſſumenda.
d ed. add. ſancta obſervantia
Jejunium Apoſtolicæ eſt traditionis, & à Spiritu ſancto.
e magna Mss duo.
f al. concupiſcentias.
Sanctorum patrocinii.

1. *Et in omnium benè conditarum injuriam naturarum compugnantia mendaciorum monſtra &c.*) Ita M.S. Cod. in edit *Et in omnium injuriam naturarum, inexplicabilium mendaciorum monſtra.* Prior lectio & Codicum autoritate præpollet, & ad Leonis ſtylum magis accedit.

SERMO LXXV.

DE PENTECOSTE. III.

SYNOPSIS.

I. *Spiritum ſanctum non inchoaſſe in Pentecoſte ſua dona, ſed cumulaſſe, cùm indiviſè Trinitas operetur.*

II. *Ex peccato ortum eſſe, ut opus reparationis noſtræ inter ſe dividerent perſonæ Trinitatis: & quomodo.*

III. *Eam partitionem nihil æqualitati & conſubſtantialitati perſonarum obeſſe.*

IV. *Nihil rebus creatis vel viſibilibus affine cogitandum de Trinitate, quæ tota æqualis eſt.*

V. *Cur Diſcipulis de ejus Aſcenſione gaudendum Chriſtus velit.*

VI. *Tres perſonas unum eſſe habere, unùmque operari.*

Cap. I. Hodiernam, Dilectiſſimi, feſtivitatem toto terrarum orbe venerabilem, ille ſancti Spiritus conſecravit adventus, qui poſt reſurrectionem Domini quinquageſimo die in Apoſtolos populúmque credentium, ſicut ſperabatur, influxit. Sperabatur autem, quia illum Dominus Jesus ſpoponderat adfuturum, non ut tunc primùm eſſe ſanctorum habitator inciperet, ſed ut ſacrata ſibi pectora, & ferventiùs accenderet, & copioſiùs inundaret: cumulans ſua dona, non inchoans, nec ideò novus opere, quia ditior largitate. Nunquam enim ab omnipotentia Patris & Filii, Spiritus ſancti eſt diſcreta majeſtas: & quicquid in diſpoſitione omnium rerum agit divina moderatio, ex totius venit providentia Trinitatis. Una eſt ibi benignitas miſericordiæ, una cenſura juſtitiæ: nec aliquid eſt in actione diviſum, ubi nihil eſt in voluntate diverſum. Quæ ergo illuminat Pater, illuminat Filius, illuminat Spiritus ſanctus; cúmque alia ſit perſona miſſi, alia mittentis, alia promittentis, ſimul nobis & unitas manifeſtatur & Trinitas: ut eſſentia habens æqualitatem, & non recipiens ſolitudinem, & ejuſdem ſubſtantiæ, & non ejuſdem intelligatur eſſe perſonæ.

Act. 2. 2. Luc. 24. 49. Act. 1. 4.
Divina Trinitatis opera indiviſa.

Cap. II. Quod ergo ſalva cooperatione inſeparabilis Deitatis, quædam Pater, quædam Filius, quædam propriè Spiritus ſanctus exequitur, noſtræ redemtionis diſpoſitio, noſtræ ſalutis eſt ratio. Si enim homo ad imaginem & ſimilitudinem Dei factus in ſuæ honore naturæ manſiſſet, nec diabolica fraude deceptus à lege ſibi poſita per concupiſcentiam deviaſſet, creator mundi creatura non fieret: neque aut ſempiternus

Gen. 1. 26.
Incarnatio non fuiſſet niſi peccaſſet Adam.

temporalitatem ſubiret, aut æqualis Deo Patri Filius Deus, formam ſervi & ſimilitudinem carnis peccati aſſumeret. Sed quia *invidia diaboli mors introïvit in orbem terrarum*, & aliter ſolvi captivitas humana non potuit, niſi cauſſam noſtram ipſe ſuſciperet, qui ſine majeſtatis ſuæ damno, & verus homo fieret, & ſolus peccati contagium non haberet, diviſit ſibi opus noſtræ reparationis miſericordia Trinitatis: ut Pater propitiaretur, Filius propitiaret, Spiritus ſanctus igniret. Oportebat enim ut aliquid etiam ſalvandi pro ſe agerent, & converſis ad Redemtorem cordibus, ab inimici dominatione diſcederent; quoniam ſicut Apoſtolus ait: *Miſit Deus ſpiritum filii ſui in corda noſtra clamantem, Abba, Pater. Ubi autem Spiritus Domini, ibi libertas.* Et *nemo poteſt dicere Dominum*, JESUM, *niſi in Spiritu ſancto.*

Sap. 2. 24. Chriſtus ſolus ſine peccato. *Galat. 4. 6. 2. Cor. 3. 17. 1. Cor. 12. 3.*

CAP. III. Si ergo duce gratia, Dilectiſſimi, fideliter ſapientérque noſcamus, quid Patri, quid Filio, quid Spiritui ſancto in reparatione noſtra proprium quidve commune ſit, ea quæ pro nobis humiliter & corporaliter geſta ſunt, ita procul dubio ſuſcipiemus, ut nihil indignum de una atque eadem Trinitatis gloria ſentiamus. Quamvis enim nulla mens ad cogitandum de Deo, nulla ad loquendum lingua ſufficiat, tamen quantumcumque illud eſt, quod humano intellectu de eſſentia paternæ Deitatis attingitur, niſi unum atque idem eſſe, vel de unigenito ejus, vel de Spiritu ſancto cogitatur, non piè ſapitur, ſed nimis carnaliter caligatur, & ipſum quod de Patre congruenter ſentiri videbatur, amittitur: quia à tota Trinitate receditur, ſi in ea unitas non tenetur. Nulla autem ratione verè eſt unum, quod aliqua eſt inæqualitate diverſum.

CAP. IV. De S. Trinitate quid ſit cogitandum. Cùm igitur ad confitendum Patrem, & Filium, & Spiritum ſanctum aciem mentis intendimus, procul ab animo formas viſibilium rerum & ætates temporalium naturarum, procul corpora locorum & loca corporum repellamus. Diſcedat à corde quod ſpatio extenditur, quod fine concluditur, & quicquid nec ſemper ubique, nec totum eſt. Cogitatio de Deitate Trinitatis concepta, nihil per diſtantiam intelligat, nihil per gradus quærat. At ſi quid dignum de Deo ſenſerit, nulli hoc ibi audeat negare perſonæ, tanquam honorificentiùs Patri adſcribat, quod Filio Spirituique non tribuat. Non eſt pietas Unigenito præferre genitorem: Filii contumelia, Patris eſt injuria: quod uni demitur utrique detrahitur. Nam cùm illis & ſempiternitas ſit communis & Deitas, nec omnipotens Pater, nec incommutabilis æſtimatur, ſi aut minorem ſe genuit, aut quem non habuit, habendo profecit.

CAP. V. *Ioan. 14. 28.* Lectio Evangelica eadem tunc quæ hodie. Dicit quidem Dominus JESUS Diſcipulis ſuis, ſicut evangelica lectione recitatum eſt: *Si diligeretis me, gauderetis utique, quia ad Patrem vado, quia Pater major me eſt*; ſed hoc illæ aures, quæ ſæpiùs audierunt: *Ego & Pater unum ſumus*: &, *Qui me videt, videt & patrem*: ſine Deitatis accipiunt differentia, nec de illa hoc eſſentia intelligunt, quam ſempiternam cum Patre, & ejuſdem naturæ noverunt eſſe firma ratione [a]. Commendatur ergo etiam ſanctis Apoſtolis in Incarnatione Verbi Dominici humana provectio, & qui denunciato ſibi Domini turbabantur abſceſſu, ad æterna gaudia honoris ſui incitantur augmento: *Si diligeretis me*, inquit, *gauderetis utique, quia vado ad patrem*; hoc eſt, ſi perfectà ſcientià videretis, quid vobis gloriæ confertur per hoc quod ex Deo Patre genitus etiam ex homine matre ſum natus; quod Dominus æternorum, unus volui eſſe mortalium; quod viſibilem me inviſibilis præbui; quod formam ſervi in forma Dei ſempiternus accepi: *gauderetis, quia vado ad patrem*. Vobis enim præſtatur hæc Aſcenſio, & ſuper omnes cœlos ad Patris dexteram collocanda veſtra in me humilitas elevatur. Ego autem, qui hoc ſum cum Patre, quod Pater eſt, individuus cum Genitore permaneo, & ſic ab illo ad vos veniens non recedo, quemadmodum & vos ad illum rediens non relinquo. Gaudete ergo, *quia vado ad Patrem, quia Pater major me eſt*. Univi enim vos mihi, & factus ſum filius hominis, ut vos filii Dei eſſe poſſitis. Undè licet unus in utroque ſim, tamen quo vobis conformor, Patre ſum minor: quo autem à Patre non dividor, etiam meipſo ſum major. Natura itaque quæ minor eſt Patre, vadit ad Patrem, ut ibi ſit caro, ubi ſemper eſt Verbum; & una Eccleſiæ Catholicæ fides, quem ſecundùm humanitatem non diffitetur minorem, ſecundùm Deitatem credat æqualem.

Ioan. 10. 30. Ioan. 14. 9. [a] Tres has voces eſſe firma ratione omnis. MS. Oxon. *Ioan. 14. 28.* *Ibidem.* *Ibidem.* Ibi caro, ubi ſemper eſt Verbum.

CAP. VI. Contemnatur igitur, Dilectiſſimi, vana & cæca verſutia hæreticæ impietatis, quæ ſibi hujus ſententiæ ſcæva [a] interpretatione blanditur; ac dicente Domino: *Omnia quæ habet Pater, mea ſunt*, non intelligit ſe Patri demere, quicquid Filio audet negare. Et ita in his, quæ humana ſunt, deſipit, ut putet quod ideò Unigenito paterna defuerint, quia noſtra ſuſcepit. Non minuit in Deo miſericordia poteſtatem, nec delata reconciliatio creaturæ, ſempiternæ defectus eſt gloriæ. Quæ habet Pater, habet Filius, & quæ habet Pater & Filius, habet & Spiritus ſanctus: quia tota ſimul Trinitas eſt unus Deus. Hanc autem fidem terrena ſapientia non repetit, nec opinio humana perſuaſit, ſed ipſe unigenitus Filius docuit, ipſe Spiritus ſanctus inſtituit; de quo nihil eſt aliter, quàm de Patre & Filio ſentiendum. Quia licet non ſit Pater, non ſit Filius, non tamen eſt à Patre Filióque diviſus; & ſicut propriam habet in Trinitate perſonam, ita unam habet in Patris & Filii Deitate ſubſtantiam, omnia implentem, omnia continentem, & cum Patre & Filio univerſa moderantem, in ſecula, Amen.

[a] Id eſt ſiniſtra. *Ioan. 15.*

SERMO LXXVI.

DE IEIUNIO PENTECOSTES. I.

SYNOPSIS.

I. *Inſtituta eſſe autore Spiritu ſancto jejunia, ut adversùs inimicos ſuos Chriſtiani validiùs pugnarent.*

II. *Contra eum, qui liber eſt à carnalibus deſideriis, inermem eſſe diabolum.*

III. *Poſt feſta inſtitutum eſſe jejunium, ut & illorum fructus permaneat, & negligens circa illa plectatur.*

IV. *Jejunii, cui comes eſt miſericordia, maximam eſſe vim.*

Cap. I. Hodiernam, Dilectiſſimi, feſtivitatem deſcenſione ſancti Spiritus conſecratam ſequitur, ut noſtis, ſolenne jejunium, quod animis corporibúſque curandis ſalubriter inſtitutum [1], devota nobis eſt obſervantia celebrandum. Repletis namque Apoſtolis virtute promiſſa, & in corda eorum Spiritu veritatis ingreſſo, non ambigimus inter cætera cæleſtis ſacramenta doctrinæ, hanc ſpiritalis continentiæ diſciplinam de Paracleti magiſterio primitùs fuiſſe conceptam: ut ſanctificatæ jejunio mentes conferendis ſibi chariſmatibus fierent aptiores. *Eccleſiæ jejunia autore Spiritu ſancto inſtituta.* Aderat quippè Chriſti diſcipulis protectio omnipotentis auxilii, & principibus naſcentis Eccleſiæ tota Patris Filiique divinitas in præſenria ſancti Spiritus præſidebat. Sed contra inſtantes impetus perſequentium, contra minaces fremitus impiorum, non corporis fortitudine, nec carnis erat ſaturitate certandum: cùm hoc maximè hominis interiora corrumpat, quod exteriora delectat: & tanrò fiat rationalis anima purgatior, quantò fuerit ſubſtantia carnis afflictior.

Cap. II. Hi itaque doctores, qui exemplis & traditionibus ſuis omnes Eccleſiæ filios imbuerunt, tyrocinium militiæ Chriſtianæ ſanctis jejuniis inchoarunt: ut contra ſpiritales nequitias pugnaturi, abſtinentiæ arma caperent, quibus vitiorum incentiva truncarent. Inviſibiles enim adverſarii, & incorporales hoſtes non erunt contra nos validi, ſi nullis carnalibus deſideriis fuerimus immerſi. Cupiditas quidem nocendi in tentatore perpetua eſt, ſed inermis atque inefficax erit, ſi nihil in nobis undè contra nos pugnet, invenerit. Quis autem hac fragili carne circumdatus, & in iſto mortis corpore conſtitutus, etiam qui multùm validéque profecerit, ita jam de ſua ſalute ſecurus ſit, ut ab omni ſe illecebrarum periculo credat alienum? Donet licet ſanctis ſuis quotidianam gratia divina victoriam, non aufert tamen dimicandi materiam: quia & hoc ipſum de miſericordia protegentis eſt, qui naturæ mutabili, ne de confecto prælio ſuperbiret, ſemper voluit ſupereſſe quod vinceret.

Cap. III. *Cur poſt feſtivitates jejunia.* Igitur poſt ſanctæ dies lætitiæ, quos in honorem Domini à mortuis reſurgentis, ac deindè in cœlos aſcendentis, exegimus, póſtque perceptum ſancti Spiritus donum, ſalubriter & neceſſariè conſuetudo eſt ordinata jejunii: ut ſi quid fortè inter ipſa feſtivitatum gaudia negligens libertas & licentia inordinata præſumſit, hoc religioſæ abſtinentiæ cenſura caſtiget: quæ ob hoc quoque ſtudioſiùs exequenda eſt, ut illa in nobis, quæ hac die Eccleſiæ divinitùs ſunt collata, permaneant. *Major gratia.* Templum enim facti Spiritus ſancti, & majore quàm unquam copia divini fluminis irrigati, nullis debemus concupiſcentiis vinci, nullis vitiis poſſideri, ut virtutis habitaculum nulla ſit contaminatione pollutum.

Cap. IV. Quod utique regente atque adjuvante Domino omnibus obtinere poſſibile eſt, ſi per jejunii purificationem, ac per miſericordiæ largitatem ſtudeamus, & peccatorum ſordibus liberari, & charitatis fructibus eſſe fœcundi. Quicquid enim in cibos pauperum, in curationes debilium, in pretia captivorum, in quælibet opera pietatis impenditur, non minuitur, ſed augetur; nec unquam apud Deum perire poterit, quod fidelis benignitas erogarit, dum quodcunque tribuit ad ſubſidium, id ſibi recondit ad præmium. *Beati* enim *miſericordes, quoniam ipſorum miſerebitur Deus:* (Matt. 5. 7.) neque delictorum memoria erit, ubi teſtimonium pietatis adfuerit. Quartâ igitur & ſextâ Feria jejunemus: Sabbato autem apud beatiſſimum Petrum Apoſtolum vigilias celebremus, cujus nos orationibus, & à ſpiritalibus inimicis & à corporeis hoſtibus confidimus liberari: *Orant ſancti pro nobis.* Per Dominum noſtrum Jesum Christum, qui cum Patre & Spiritu ſancto vivit & regnat in ſecula ſeculorum, Amen.

SERMO LXXVII.

DE IEIUNIO PENTECOSTES. II.

SYNOPSIS.

I. *Jejunium Pentecoſtes, de traditione Apoſtolica & inſtitutione Spiritus ſancti.*

II. *Quod diſcrimen inter fidelium jejunia, & jejunia infidelium.*

III. *Quale jejunium, quod non à Spiritu ſancto procedit, & ex quo gloria quæritur humana.*

IV. *Ad Deum referendum eſſe jejunium, quia omnium deſideriorum & operum bonorum autor eſt.*

Cap. I. *Traditionis Apoſtolicę autoritas & unde agnoſcatur.* Dubitandum non eſt, Dilectiſſimi, omnem obſervantiam eruditionis eſſe divi-

1. Vel hæc Leonis verba tranſcripſit Eccleſia in collecta, quæ primo Quadrageſimæ ſabba'o legitur, vel jam tunc in uſu erat illa collecta in Officiis Eccleſiaſticis, undè hæc verba mutuatus ſit autor noſter. Ex alterutro colligitur, vel quo in pretio ſit S. Leo in Eccleſia, vel quàm antiquæ ſint collectæ, quibus hodie utitur Eccleſia in divinis Officiis.

næ, & quicquid ab Eccleſia in conſuetudinem eſt devotionis receptum, de tradirione Apoſtolica & de ſancti Spititus prodire doctrina: qui nunc quoque cordibus fidelium ſuis præſidet inſtitutis, ut ea omnes & obedienter cuſtodiant, & ſapienter intelligant. Nam cùm in die Pentecoſtes, quem à Paſcha Domini quinquageſimum celebramus, promiſſus à Domino Spiritus ſanctus expectantium mentes majori quàm unquam copia & clariore præſentia ſuæ majeſtatis impleverit, manifeſtiſſimè patet inter cætera Dei munera, jejuniorum quoque gratiam, quæ hodiernam feſtivitatem indiviſa ſubſequitur, tunc fuiſſe donatam: ut ſicut fuit concupiſcentia initium peccatorum, ita ſit continentia otigo virrutum.

Jejunia Deo autore instituta.

CAP. II.

In exercendo autem hoc Dei munere, non ideò ſegniores eſſe debemus, quia & Judæi & hæretici ſæpè ab edendi libertate ſe continent, & apud ipſos paganos ſunt quædam vana jejunia. Aliud enim agit ſub veritate ratio, aliud ſub falſitate deceptio. Apud nos fides etiam ſanctificat manducantem; apud illos infidelitas polluit jejunantem. Unde quia extra Eccleſiam Catholicam nihil eſt integrum, nihil caſtum, dicente Apoſtolo: *Omne quod non eſt ex fide, peccatum eſt*; cùm diviſis ab unitate corporis Christi nulla ſimilitudine comparamur, nulla communione miſcemur: quod utique nobis ſaluberrimum maximúmque jejunium eſt. Ad virtutem enim continentiæ nihil priùs pertinet, quàm ab erroribus abſtinere: quia tunc demum benè ambulatur, cùm per viam veritatis inceditur. Nam quia anguſta & ardua declinantes, proclivia & lata ſectando, citò in perditionem deveniunt, MELIOR eſt gradus lentior per iter tectum, quàm velocitas feſtina per devium.

An & qualia ſint infidelium bona opera.

Rom. 14. 23.

CAP. III.

Sterile jejunium unde?

1. Cor. 13. 2. Rom. 5. 5.

Agnoſcat ergo Catholicus Chriſtianus ſanctitatem jejunii ſui, quod etiam inter maximas largitates ſteriliſſimum erit, niſi de ſancti Spiritus rigatione proceſſerit. Cùm enim dicat Apoſtolus, nullas ſibi virtutes ſine charitate prodeſſe, idémque dicat, charitatem Dei diffuſam eſſe in cordibus noſtris per Spiritum ſanctum, qui datus eſt nobis: cavendum eſt, ne bona quæ facere ſine bonitate non poſſumus, elatione perdamus. NAM OMNI ſe meritò laude diſpoliat, qui de ſtudiis induſtriæ ſuæ in ſe magis quàm in Domino gloriatur: cùm beatus David doceat in ſanctorum operibus Deum eſſe laudandum, dicens: *Mirabilis Deus in ſanctis ſuis, Deus Iſraël ipſe dabit virtutem & fortitudinem plebi ſuæ*: & iterum, *Domine, in lumine vultus tui ambulabunt, & in nomine tuo exultabunt tota die, & in juſtitia tua exaltabuntur, quoniam gloria virtutis eorum es tu.*

1. Cor. 1. 31. 2. Cor. 10. 17. Ier. 9. 23. Pſ. 67. 36. Pſ. 88. 17.

CAP. IV.

Spiritus ſanctus omnium origo virtutũ, inſpirator voluntatũ, autor actionum.

Et ideò, Dilectiſſimi, ſecundùm eruditionem Spiritus ſancti, per quem Eccleſiæ Dei omnium virtutum collata ſunt dona, ſuſcipiamus alacri fide ſolenne jejunium: & in mandatis, quæ poterimus efficere, contineamus nos ab inflatione jactantiæ, ad Dei gloriam cuncta referentes, qui & bonarum eſt inſpirator voluntatum, & bonarum eſt autor actionum, dicente Domino: *Sic luceat lumen veſtrum coram hominibus, ut videant opera veſtra bona, & magnificent patrem veſtrum, qui in cœlis eſt*: Qui vivit & regnat, Per omnia ſecula ſeculorum, Amen.

Matt. 5. 16.

SERMO LXXVIII.

DE IEIUNIO PENTECOSTES. III.

SYNOPSIS.

Ita jejunandum eſſe ut quod ſubtrahitur menſis, impendatur charitati, quæ jejunio præcellit.

SAnctarum ſolennitatum, Dilectiſſimi, ordine celebrato, & ſpiritalis lætitiæ devotione completa, oportet nos ad ſalubritatem recurrere parcitatis, remediúmque jejunii & exercendis mentibus & caſtigandis adhibere corporibus: ut quia nos ſatis de hoc & divina monita & propria experimenta docuerunt, primùm per ſacratiſſimorum dierum decurſum divinæ pietati gratias referamus, tùm ſanctas continentiæ delicias appetentes, aliquantulùm nobis de terrenorum ciborum abundantia ſubtrahamus: ita ut proficiat eleemoſynis, quod non impenditur menſis. Tunc enim demum ad animæ curationem proficit medicina jejunii, cùm abſtinentia jejunantis eſuriem reficit indigentis. Quia ergo ſcimus apud miſericordem Deum jejuniis præcellere eleemoſynæ largitatem, dicente ipſo Domino: *Date eleemoſynam, & omnia munda ſunt vobis*: ſi animas noſtras à peccatorum ſordibus cupimus emundari, eleemoſynam pauperibus non negemus, ut in die retributionis ad promerendam Dei miſericordiam, miſericordiæ operibus adjuvemur, Per Chriſtum Dominum noſtrum, Amen.

Eleemoſynæ præſtat jejunio.

Luc. 11. 41.

SERMO LXXIX.

DE IEIUNIO PENTECOSTES. IV.

SYNOPSIS.

I. *Peccati cauſſam fuiſſe gulam, ideò abſtinenentiâ eſſe conterendum.*

II. *Tanto magis ſapere interiorem hominem, quanto magis exterior à ſenſuum illecebris ſe continet.*

III. *Poſt indulgentiæ tempora, ad jejunia recurrendum ut negligentia vel caſtigetur vel non obrepat.*

IV. *Per jejunium & bona opera mundari hominem à peccatis.*

CAP. I.

INter omnia, Dilectiſſimi, Apoſtolicæ inſtituta doctrinæ, quæ ex divinæ eruditionis [a] fonte manarunt, dubium non eſt, influen-

a al. inſtitutionis.

De Jejun. Pentec. Ser. IV. te in Eccleſiæ principes Spiritu ſancto, hanc primùm ab eis obſervantiam fuiſſe conceptam, ut ſancti obſervatione jejunii, omnium virtutum regulas inchoarent: quia multum ad præcepta Dei exequenda prodeſſet, ſi Chriſtiana militia contra incentiva omnia vitiorum, continentiæ ſe ſanctificatione muniret. Cùm enim per illecebram cibi irrepſerit prima cauſſa peccati, quo ſalubriore Dei munere utitur redempta libertas, quàm ut noverit abſtinere conceſſis, quæ frænare ſe neſcivit à vetitis? *Omnis quidem creatura Dei bona eſt, & nihil eſt abjiciendum, quod cum gratiarum actione percipitur*; ſed non ad hoc creati ſumus, ut fœda & impudenti aviditate omnes mundi copias expetamus, tanquam quod licet ſumi, non liceat prætermitti.

Jejuniorum quanta vis. — 1.Tim.4.4.

Cap. II. Laudetur Deus, qui hominum uſui tam multa donavit; ſed AGNOSCAT rationalis animus, majores delicias menti datas eſſe quàm carni. Et cùm audit ſibi per Spiritum ſanctum dici: *Poſt concupiſcentias tuas non eas, & à voluntate tua avertere*: intelligat ſibi contra omnia quæ ſenſibus corporeis blandiuntur, temperantiæ ſectandam eſſe virtutem, per quam, dum exterioris hominis voluptas minuitur, ſapientia interioris augetur. Non enim idem vigor cordis eſt ſub onere cibi, qui ſub levitate jejunii; nec eundem ſenſum poteſt ſatietas generare, quem parcitas. Quia cùm caro concupiſcens adverſus ſpiritum ſpiritali cupiditate ſuperatur, libera obtinetur ſanitas & ſana libertas: ut & caro mentis judicio, & mens Dei regatur auxilio.

Eccl.18,30. — Galat.5.17. Sanitas & libertas per ſpiritalis cupiditatis victoriam.

Cap. III. Ad hanc ergo utilitatem nos, Dilectiſſimi, præſens tempus invitat, ut à reſurrectione Domini uſque ad adventum Spiritus ſancti, quinquaginta diebus emenſis, quos in lætitia præcipuæ feſtivitatis exegimus, ad jejuniorum remedia recurramus: ne fortè per occaſionem licentiæ blandioris, aliquas negligentiæ culpas delectabilium uſus incideret. Terra enim carnis noſtræ, niſi aſſiduis fuerit ſubacta culturis, citò de ſegni ocio ſpinas tribulóſque producit, & partu degeneri dabit fructum non horreis inferendum, ſed ignibus concremandum, dicente Domino: *Omnis plantatio, quam non plantavit pater meus cœleſtis, eradicabitur.* Cuſtodienda igitur nobis omnium germinum ſeminúmque generoſitas, quam ex ſummi agricolæ plantatione concepimus, & vigili ſolicitudine providendum, ne Dei munera aliqua invidentis inimici fraude violentur, & in paradiſo virtutum concreſcat ſilva vitiorum.

Caro noſtra jugiter caſtiganda. — Matth. 5. 13.

Cap. IV. Ad declinandum autem hoc malum, nihil eſt potentius eleemoſynis atque jejuniis, dum & carnales cupiditates continentia necat, & deſideriorum ſpiritalium fructus miſericordiæ cultura a multiplicat. Unde charitatem veſtram ſolenniter admonemus, ut per caſtigationem corporis, & per opera pietatis, mundari ab omnium peccatorum ſorde cupientes, quartâ & ſextâ Feria jejunemus; Sabbato autem apud beatiſſimum Petrum Apoſtolum vigilias celebremus: cujus meritis & orationibus ita nos per omnia credimus adjuvandos, ut miſericordia Dei & jejuniis noſtris adſit & votis, Per Chriſtum Dominum noſtrum, Amen.

a al. cura.

In Nat. Apost. Petri et Pauli. — Sanctorum meritis & orationibus adjuvamur.

SERMO LXXX.

IN NATALI APOSTOLORUM PETRI ET PAULI.

SYNOPSIS.

I. *Quantùm Roma gloria per Religionem, Apoſtolorum miniſterio, creverit.*

II. *Quomodo Romanum imperium Chriſti imperio ſervierit.*

III. *Cur Roma primaria Eccleſia ſedes conſtituta ſit?*

IV. *Quanta Petri fortitudo & charitas Romam ingredientis.*

V. *Qui Petri labores antequam Romam veniret.*

VI. *Petrum, & Paulum Petro conſociatum, duo præclara divini ſeminis eſſe germina.*

VII. *In Petro & Paulo an aliquid diverſum?*

Cap. I. OMnium quidem ſanctarum ſolennitatum, Dilectiſſimi, totus mundus eſt particeps, & unius fidei pietas exigit, ut quicquid pro ſalute univerſorum geſtum recolitur, communibus ubique gaudiis celebretur. Veruntamen hodierna feſtivitas præter illam reverentiam, quam toto terrarum orbe promeruit, ſpeciali & propria noſtræ urbis exultatione veneranda eſt: ut ubi præcipuorum Apoſtolorum glorificatus eſt exitus, ibi in die martyrii eorum, ſit lætitiæ principatus. Iſti 1.

Præcipui duo Apoſtoli.

1. *In die Martyrii eorum*) Quo die, quóve menſe agonem ſuum compleverint Apoſtoli Petrus & Paulus, & quonam ſimiliter Martyrii eorum memoria ſolenni feſtivitate olim coleretur in Eccleſia, ſunt qui ex hodiernis Eccleſiæ faſtis & conſuetudine decerni nolint. Nullus enim, inquiunt, teſtis eſt admodum antiquus, qui illum diem III Cal. Julii aſſignet. Vetuſtiſſimum autem autorem habemus, Leonique ipſi æqualem, qui ſolennitatem depoſitionis Apoſtolorum octavo die ante Calendas Martias celebratam fuiſſe commemorat. Is eſt Polemeus Silvius, cujus laterculum ſacra prophanáque feſta plura continentem, penes ſe integrum fuiſſe teſtatur Ioannes Bollandus in præfatione generali in Vitas SS. cap. 4 § 3. cujus laterculi ſpecimen eodem loco editum docet nos, depoſitionem Apoſtolorum, non 29 Junii, ut nunc fit, ſed 22. Februarii celebratam fuiſſe in Eccleſia Romana. Ita enim habet: VIII. (Cal Mart.) DEPOSITIO SS. PETRI ET PAULI. Romæ ſcripſit, ſi codici fides, Silvius ille. Sed & Leonis noſtri ætate, imperantibus Theodoſio juniore & Valentiniano, Poſthumiano & Zenone vv. cc. Coſſ. id eſt, anno Chriſti 448. ſuúmque anno ſequenti perfecit laterculum, Aſterio Conſule, hoc eſt, anno 449. Verùm difficile eſt ut propter unicum incertæ fidei Codicem contra omnia eamus, ſeu Calendaria, ſeu Martyrologia, ſeu alia hujuſmodi Eccleſiæ veteris monumenta, quæ hactenus lucem viderunt; qualia ſunt Sacramentarium S. Gregorii magni, Ordo Romanus, ipſum S. Hieronymi Lectionarium omnium antiquiſſimum: in his enim omnibus SS. Petri & Pauli depoſitio ſeu Natale III die ante Calendas Iulias aſſignatur. Imò & in vetuſtiſſima membrana ſeu Martyrologio, quod è ſchedis Heriberti Roſweydi Bollandus ipſe obtulerat Ægidio Bucherio, quódque iſte ſuo comment. in Victorii Canonem inſeruit, diſertis verbis *Octavo Calendas Martii* non depoſitio

Apoſtolorum Petri & Pauli, ſed *Natale Petri de Cathedra* legitur: & III. Calendas Iulii aſſignatur dies Martyrii Apoſtolorum in hunc modum. *III. Cal. Julii, Petri in Catacumbas & Pauli Oſtienſe.* Certè cùm iſti latereuli invicem de antiquitate certent, longè major ei fides debetur, cui ſuffragantur & antiqua omnia Eccleſiæ monumenta & autorum omnium conſenſus, quàm alteri, qui ſolus novellam ſuggerit opinionem, & in quem facile eſt mendum irrepſiſſe.

enim ſunt viri, per quos tibi Evangelium Chriſti, Roma, reſplenduit, & quæ eras magiſtra erroris, facta es diſcipula veritatis. Iſti ſunt patres tui verique paſtores, qui te regnis cœleſtibus inſerendam multò meliùs multóque feliciùs condiderunt, quàm illi quorum ſtudio prima mœnium tuorum fundamenta locata ſunt: ex quibus is, qui tibi nomen dedit, fraterna te cæde fœdavit. Iſti ſunt, qui te ad hanc gloriam provexerunt, ut gens ſancta, populus electus, civitas ſacerdotalis & regia, per ſacram beati Petri Sedem caput Orbis effecta, latiùs præſideres religione divina, quàm dominatione terrena. Quamvis enim multis aucta victoriis, jus Imperii tui terra marique protuleris, minus tamen eſt, quod tibi bellicus labor ſubdidit, quàm quod pax Chriſtiana ſubjecit.

Petrus & Paulus Patres & Paſtores Eccleſiæ urbis Romæ.

1. Petr. 2. 9.

Cap. II. *Miſericordia Dei hominibus nunquam negata.*

Deus namque bonus, & juſtus, & omnipotens, qui miſericordiam ſuam humano generi nunquam negavit, omnéſque in commune mortales ad cognitionem ſui abundantiſſimis ſemper beneficiis erudivit, voluntariam errantium cæcitatem, & proclivem in deteriora nequitiam, ſecretiori conſilio & altiori pietate miſeratus eſt, mittendo Verbum ſuum æquale ſibi atque coæternum. Quod caro factum ita divinam naturam naturæ univit humanæ, ut illius ad infima inclinatio, noſtra fieret ad ſumma provectio. Ut autem hujus inenarrabilis gratiæ per totum mundum diffunderetur effectus, Romanum regnum divina providentia præparavit: cujus ad eos limites incrementa perducta ſunt, quibus cunctarum undique gentium vicina & contigua eſſet univerſitas. Diſpoſito namque divinitùs operi maximè congruebat, ut multa regna uno confœderarentur imperio, & citò pervios haberet populos prædicatio generalis, quos unius teneret regimen civitatis. Hæc autem civitas ignorans ſuæ provectionis autorem, cùm penè omnibus dominaretur gentibus, omnium gentium ſerviebat erroribus; & magnam ſibi videbatur aſſumſiſſe religionem, quia nullam reſpuebat falſitatem. Undè quantùm erat per diabolum tenaciùs illigata, tantùm per Chriſtum eſt mirabiliùs abſoluta.

Imperium ſervit Eccleſiæ.

Romanorum ſuperſtitio.

Cap. III.

Nam cùm duodecim Apoſtoli, accepta per Spiritum ſanctum omnium locutione linguarum, imbuendum Evangelio mundum, diſtributis ſibi terrarum partibus, ſuſcepiſſent, beatiſſimus Petrus princeps Apoſtolici ordinis, ad arcem Romani deſtinatur imperii: ut lux veritatis, quæ in omnium gentium revelabatur ſalutem, efficaciùs ſe ab ipſo capite per totum mundi corpus effunderet. Cujus autem nationis homines in hac tunc urbe non eſſent? aut quæ uſquam gentes ignorarent, quod Roma didiciſſet? Hic colluctantes [a] philoſophiæ opiniones, hic diſſolvendæ erant terrenæ ſapientiæ vanitates, hic confutandus dæmonum cultus, hic omnium ſacrificiorum [b] impietas deſtruenda, ubi diligentiſſima ſuperſtitione habebatur collectum, quicquid uſquam fuerat vanis erroribus inſtitutum.

a Ita MSS. tres al. in ed. conculcandæ.

b Ita MSS. Codd 4. al. ed. ſacrilegiorum.

Cap. IV.

Ad hanc ergo urbem tu, beatiſſime Petre Apoſtole, venire non metuis, & conſorte gloriæ tuæ Paulo Apoſtolo aliarum adhuc Eccleſiarum ordinationibus occupato, ſylvam iſtam frementium beſtiarum, & turbulentiſſimæ profunditatis oceanum, conſtantior quàm cùm ſuprà mare gradereris, ingrederis. Nec mundi dominam times Romam, qui in Caiphæ domo expaveras ſacerdotis ancillam. Nunquid aut judicio Pilati aut ſævitiâ Judæorum minor erat vel in Claudio poteſtas, vel in Nerone crudelitas? Vincebat ergo materiam formidinis vis amoris; nec æſtimabas terrori cedendum, dùm horum ſaluti conſulis, quos ſuſceperas diligendos [1]. Hunc autem intrepidæ charitatis affectum jam tunc profectò conceperas, quando profeſſio tui amoris in Dominum trinæ interrogationis eſt ſolidata myſterio. Nec aliud ab hac mentis tuæ intentione quæſitum eſt, quàm ut paſcendis ejus, quem diligeres, ovibus, cibum, quo ipſe eras opimatus, impenderes.

Paulus gloriæ Petri conſors.

Matth. 14. 25.

Matth. 26. 70.

Petrus ſub Claudio Romam venit, ſub Nerone moritur.

1. Joan. 1. 15.

Paſcere debent Paſtores.

Cap. V. *Act. 1. 1. 16.*

Augebant quoque fiduciam tuam tot ſigna miraculorum, tot dona chariſmatum atque experimenta virtutum. Jam populos, qui ex circumciſione crediderant, erudieras, jam Antiochenam Eccleſiam, ubi primùm Chriſtiani nominis dignitas eſt orta, fundaveras; jam Pontum, Galatiam, Cappadociam, Aſiam [2], atque Bithyniam legibus Evangelicæ prædicationis impleveras; nec aut du-

1. *Diligendos*] Fortè meliùs legeremus *dirigendos*: vel literulam tamen ſine MS Cod autoritate immutare, religio fuit Caniſii & Surii ed. & MS. Vict. habent *alendos*: quod & ad vulg. ed. marginem appoſitum eſt.

2. *Aſiam*) Hæc vox deſideratur in Codd MSS. Thuaneo, Corbienſi, Oxonienſi & Sammagloriano. Undè meritò additam eſſe ſuſpicamur, tranſlatámque huc ex initio Epiſtolæ primæ beati Petri Apoſtoli; ubi quatuor illis Provinciis hic enumeratis adjungitur Aſia, vel ex Hieronymi libro de Scriptoribus Eccleſiaſticis, in Petro, undè hæc mutuatus eſſe videtur Leo noſter. Quicquid ſit de aliis, potuit hæc ejus eſſe ſententia ex Eccleſiæ forſitan Romanæ traditione hauſta, Evangelium Aſianis à Petro non fuiſſe prædicatum. Et revera Paulo Apoſtolo debere videtur Aſianæ Eccleſiæ ſidei ſuæ ſemina, cum ex una parte de ſeipſo hoc teſtetur Apoſtolus: *Sic autem prædicavi Evangelium hoc, non ubi nominatus eſt Chriſtus, ne ſuper alienum fundamentum ædificarem, ſed, ſicut ſcriptum eſt: Quibus non eſt annunciatum de eo, videbunt, & qui non audierunt, intelligent. Propter quod & impediebar plurimùm venire ad vos, & prohibitus ſum uſque adhuc.* Ex altera verò parte teſtis eſt S. Irenæus lib 3. cap. 3. ab illo gentium magiſtro fundatam eſſe Epheſi Eccleſiam totius Provinciæ præcipuam, à Joanne poſtmodùm curatam. Plurimas certè ibidem Eccleſias fundatas eſſe ab eodem Apoſtolo facilè perſuadent ea quæ à S. Luca in Actis Apoſtolorum referuntur, de peragratis à Paulo diverſis Aſiæ Provinciis, de triennali ejuſdem illic mora & prædicatione. Libet hic Gregorii magni locum adducere ex Homil. 17 in Evang. *In illo*, inquit, *tanto examine.. unuſquiſque quid ſit operatus oſtendetur. Ibi Petrus cum Judæa converſa, quam poſt ſe traxit, apparebit. Ibi Paulus converſum, ut ita dixerim, mundum ducens. Ibi Andreas poſt ſe Achajam. Ibi Joannes Aſiam, Thomas Indiam in conſpectum ſui judicis converſam ducet, &c.*

In nat. Apost. Petri et Pauli.

bius de provectu operis, aut de ſpatio tuæ ignarus ætatis, trophæum Crucis Chriſti Romanis arcibus inferebas, quò te divinis præordinationibus anteibant, & honor poteſtatis, & gloria paſſionis.

Cap. VI. *Act. 9. 15.* Paulus Petro conſociatus ſub Nerone.

Ad quam beatus coapoſtolus tuus, vas electionis, & ſpecialis magiſter gentium Paulus occurrens, eodem tibi conſociatus eſt tempore, quo jam omnis innocentia, omnis pudor, omniſque libertas, ſub Neronis laborabat imperio. Cujus furor per omnium vitiorum inflammatus exceſſum, in hunc eum uſque torrentem ſuæ præcipitavit inſaniæ, ut primus nomini Chriſtiano atrocitatem generalis perſecutionis inferret, quaſi per Sanctorum neces gratia Dei poſſet extingui: cujus hoc ipſum erat maximum lucrum, ut contentus vitæ hujus occiduæ, perceptio fieret felicitatis æternæ. *Precioſa* ergo *in conſpectu Domini mors ſanctorum ejus*: nec ullo crudelitatis genere deſtrui poteſt ſacramento Crucis Chriſti fundata religio. Non minuitur perſecutionibus Eccleſia, ſed augetur; & ſemper Dominicus ager ſegete ditiori veſtitur, dum grana, quæ ſingula cadunt, multiplicata naſcuntur. Undè duo iſta præclara divini ſeminis germina in quantam ſobolem pullulatint, beatorum millia Martyrum proteſtantur: quæ Apoſtolicorum æmula triumphorum, urbem noſtram purpuratis & longè latéque rutilantibus populis ambierunt, & quaſi ex multarum honore gemmarum conſerto uno diademate coronarunt.

Nero primus perſecutor Chriſtianorum.

Pſ. 115. 15.

Perſecutionum utilitas.

Cap. VII.

De quo præſidio, Dilectiſſimi, divinitùs nobis ad exemplum patientiæ & confirmationem fidei præparato, univerſaliter quidem in omnium ſanctorum commemoratione lætandum eſt, ſed in horum excellentia patrum meritò eſt exultantiùs gloriandum, quos gratia Dei in tantum apicem inter omnia Eccleſiæ membra provexit, ut eos in corpore, cui caput eſt Chriſtus, quaſi geminum conſtrueret a lumen oculorum. De quorum meritis atque virtutibus, quæ omnem loquendi ſuperant facultatem, nihil diverſum, nihil debemus ſentire diſcretum: quia illos & electio pares, & labor ſimiles, & finis fecit æquales [1]. Sicut autem & nos experti ſumus, & noſtri probavêre majores, credimus atque confidimus, inter omnes labores iſtius vitæ, ad obtinendam miſericordiam Dei, ſemper nos ſpecialium patronorum orationibus adjuvandos: ut quantùm propriis peccatis deprimimur, tantùm Apoſtolicis meritis erigamur, Per Dominum noſtrum Jesum Christum, cui eſt cum Patre & ſancto Spiritu eadem poteſtas, una divinitas in ſecula ſeculorum, Amen.

Epheſ. 1. 22.
a *Ita MSS. Codd.* & *vulg.* conſtitueret.
Petrus & Paulus geminus oculus Eccleſiæ, alter alteri æqualis.
1.

1. *Æquales*] His verbis clauditur Sermo iſte in MSS. Corb. Thua. & Sammagloriano, deſiderantúrque ſubſequentia verba ad finem uſque. Ex quibus conjiciat nonnemo vel hæc addita eſſe pro uſu alicujus Eccleſiæ, cujus *ſpeciales patroni* erant, ut ibi legitur, Apoſtoli Petrus & Paulus. Hoc enim uſitatiſſimum eſſe non ignorant, qui evolvendis antiquis lectionariis aſſuevere, vel, ſi Leonis ſunt, hac parte minutum eſſe ſermonem in Codicibus ad illarum Eccleſiarum uſum ſcriptis, quæ Apoſtolos iſtos pro *ſpecialibus patronis* non habebant.

In Oct. Apost. Petri et Pauli.

MONITUM.

SEquitur in omnibus, quæ hucuſque prodierant, editionibus *Sermo II. in Natali Apoſtolorum Petri & Pauli*, cujus initium eſt: *Exultemus in Domino*, &c. quem idcò à noſtra removimus, quia exceptis exordio, quod Leonis proculdubio non eſt, & quinque circiter lineis, quæ deſumtæ ſunt ex Sermone II. in Anniverſario Aſſumtionis; reliqua ex Sermone III. in Anniverſario ejuſdem tranſcripta ſunt. Locum tamen ei dabimus in Appendicula. In unico MS. Cod. qui Regiæ biblioth. æ eſt, inventus eſt à nobis hic Sermo, quem ad uſum alicujus Eccleſiæ particularis compactum eſſe, indè manifeſtum eſt quod in ea exordii parte, ubi legimus: *Beatum Petrum huic civitati dignatus eſt prærogare*, habetur in MS. Cod. *Urbi Romæ dignatus eſt*; quæ mutatio indicat eum Romæ lectum non eſſe.

SERMO LXXXI.

IN OCTAVA APOSTOLORUM PETRI ET PAULI. [1]

1.

SYNOPSIS.

I. *Romanos Circenſibus ludis deditos periculosè beneficiorum Dei oblitos.*

II. *Romæ liberationem à Barbaris non ſtellarum effectum, ſed Dei eſſe donum grato animo recolendum.*

REligioſam devotionem, Dilectiſſimi, qua ob diem caſtigationis & liberationis noſtræ, cunctus fidelium populus ad agendas

Cap. I. Solemnitas in gratiarum actionem indicta.

1. *In Octava Apoſtolorum Petri & Pauli.*) Ad Attilanam cladem, quæ dicuntur in hoc Sermone referenda eſſe cenſet Card. Baronius ad an. 452 & 455. De direptione Vvandalica potiùs intelligenda eſſe, nonnulla Sermonis verba perſuadent. Significat enim conſuevisse populum, ſuperioribus ſcilicet annis, confluere ad gratias Deo agendas, *ob diem caſtigationis & liberationis*. Dolet Romanos, *nec de correptione compungi, nec de remiſſione lætari*. Eiſdem objicit vocem hanc propheticam: *Flagellaſti eos, & non doluerunt; Caſtigaſti, & noluerunt accipere diſciplinam*, miſericordiæ Dei imputat quod *ſævda furentium barbarorum mitigare dignatus eſt*. Quæ omnia magis vaſtitati Romanæ urbi à Vvandalis illatæ convenire videntur, quàm irruptioni Attilæ, à quo urbs nihil damni paſſa eſt, Barbaro, antequam illuc irrumperet, divinitus mitigato. Sed hæc clariùs adhuc clucent, ex his capitis 2. verbis: *Quis hanc urbem*, inquit, *reformavit ſaluti? Quis à captivitate eruit? quis à cæde defendit?* Hæc, inquam, clarè innuunt de urbe à Vvandalis occupata Leonis ſermonem eſſe explicandum. Nemo enim ſaluti reſtituitur, nemo eruitur à captivitate, qui non in hoſtium fuerit poteſtate, & cujus ſalus in ſummum diſcrimen adducta non fuerit. Denique quod à cæde defenſam commemorat civitatem, omninò congruit Miſcellæ hiſtoriæ narrationi, quæ ita habet: Genſericus continuò vacuam præſidio civitatem capit, & occurſu Leonis Papæ mitigatus, ab incendio, cædibus atque ſuppliciis urbem immunem ſervavit. Porrò Sermonem ipſum in Octava Apoſtolorum dictum fuiſſe à Leone noſtro ſolus titulus indicat; de cujus veritate propter penuriam Codd. MSS. inquirere non licuit: unicus enim Victorinus, iſque admodum recens affuit nobis. Si ſola Leonis verba attendas, nonnum clarum eſt, habitum eſſe Sermonem hunc paulò poſt ſolennitatem publicæ ſupplicationis ad S. Petrum indictæ in gratiarum actionem pro liberata urbe ab exercitu hoſtili. Alio autem tempore, quam qui vel Feſto, vel Octavæ Apoſtolorum dicatus eſt concionem iſtam habitam eſſe à Pontifice noſtro, hinc probari poſſe videtur, quod tunc ludi Circenſes in urbe celebrabantur, quod tertio Calendas Martias ſolitos eſſe dari ex Ovidii 2. Faſtorum eruit Jul. Cæſ. Bulengerius lib. de Circo Rom. & Circenſibus ludis c. 1. Aliis etiam diebus Circenſes ludi notantur in Calendario Romano ab Aldis & ab aliis edito ex Maffeiano marmore ſed non vel III. Cal. Julii, in quo Feſtum Apoſtolorum occurrit, vel pridie Nonas ejuſd. menſis, in quo Octava. Huic enim ſoli Apollinares ludi aſſignari leguntur.

In Oct. Apost. Petri et Pauli.

Deo gratias confluebat, penè ab omnibus proximè fuiſſe neglectam, ipſa paucorum, qui adfuerunt raritas demonſtravit: & cordi meo multum triſtitiæ intulit, & plurimum timoris incuſſit. Magnum enim periculum eſt, eſſe homines ingratos Deo, & per oblivionem beneficiorum ejus, nec de correptione compungi, nec de remiſſione lætari. Vereor igitur, Dilectiſſimi, ne vox illa prophetica tales increpaſſe videatur, quæ dicit: *Flagellaſti eos, & non doluerunt; caſtigaſti eos; & noluerunt accipere diſciplinam.* Quæ enim in eis correctio oſtenditur, in quibus tanta averſio reperitur? Pudet dicere, ſed neceſſe eſt non tacere: plus impenditur dæmoniis, quàm Apoſtolis, & majorem obtinent frequentiam inſana ſpectacula, quàm beata martyria. Quis hanc urbem reformavit ſaluti? quis à captivitate eruit? quis à cæde defendit? ludus Circenſium, an cura Sanctorum? quorum utique precibus divinæ cenſuræ flexa ſententia eſt, ut qui merebamur iram, ſervaremur ad veniam.

Ingratitudo quàm perniciosa.

Ierem. 5. 3.

Cap. II. Luc. 17. 14.

Tangat, obſecro, Dilectiſſimi, cor veſtrum illa ſententia Salvatoris, qui cùm decem leproſos miſericordiæ virtute mundaſſet, unum tantùm dixit ex eis ad agendas gratias reverti ſſe: ſignificans videlicet de ingratis, quòd huic pietatis officio, etiam ſi corporis aſſecuti ſunt ſanitatem, non tamen ſine animi impietate defuerunt. Ne ergo iſta ingratorum nota etiam vobis, Dilectiſſimi, poſſit aſcribi, revertimini ad Dominum intelligentes mirabilia, quæ in nobis dignatus eſt operari, & liberationem noſtram, non ſicut opinantur impii, ſtellarum effectibus, ſed ineffabili omnipotentis Dei miſericordiæ deputantes, qui corda furentium Barbarorum mitigare dignatus eſt. Ad tanti vos beneficii memoriam toto fidei vigore conferte. Gravis negligentia majore ſatisfactione curanda eſt. Ad emendationem noſtram utamur lenitate parcentis: ut beatus Petrus, & omnes Sancti, qui nobis in multis tribulationibus adfuerunt, obſecrationes noſtras pro vobis apud miſericordem Deum juvare dignentur, Per Chriſtum Dominum noſtrum, Amen.

Gentiles liberationem urbis ſtellis tribuunt.

Sanctorum auxilia.

MONITUM.

De ſequenti Sermone.

SErmo iſte utrùm habitus ſit in feſto ſeptem Fratrum Martyrum Machabæorum, an verò in feſto ſeptem Fratrum Filiorum S. Felicitatis Martyris, id eſt, Januarii, Felicis, Philippi, Sylvani, Alexandri, Vitalis, & Martialis, qui tempore Antonini Imperatoris martyrio coronati ſunt, erit fortaſſe, qui dubitet, ſi oculos à titulo pauliſper averterit, cujus fidem, ut & aliorum hujuſmodi, in ſuſpicionem adducere, nefas non eſt apud eruditos. Et ſi verò horum celebris Romæ memoria ex antiquo fuerit, quoniam ipſam Urbem ſuo agone nobilitaverant, priorum tamen, id eſt, Machabæorum triumpho conſecratum fuiſſe hunc Sermonem exiſtimamus: tum quia ex ſacris Scripturis recitatam commemorat Martyrii illorum hiſtoriam: *Cauſſam,* inquit, *ſolennitatis hodiernæ, dilectiſſimi, pleniſſimè ſacra hiſtoriæ lectione didiciſtis:* tum quia non Imperatoris vel Præfecti Romani crudelitati tribuit tale martyrium, *ſed ſæviſſimi Regis impietati,* nempè Antiochi.

Porrò huic Martyrum ſolennitati aliud feſtum ſubjunctum fuiſſe indicat S. Leo, *Natalem* ſcilicet, ut ait, ſeu dedicationem *Eccleſiæ*, cujus conſecratione *antiquam feſtivitatem geminatam eſſe* inferiùs aſſerit. Sed cujus eccleſiæ natalis, & cujus conſecrationis ſolennitas iſta eſſet, nec ipſe aperit, nec quiſquam poſt ipſum inquirere ſategit. Quod videlicet, ut opinor, pro certo habuerint omnes de docatione Baſilicæ S. Petri ad Vincula iſtud eſſe intelligendum, cum etiamnum hodie una ſit dedicationis iſtius & martyrii Machabæorum feſtivitas Kalendis Auguſtis aſſixa.

Huic autem ſententiæ accedere nequaquam poſſumus. Nam Baſilica S. Petri ad Vincula, ab Eudoxia Valentiniani Auguſti uxore ædificata eſt in monte Eſquilino, unde & Titulus Eudoxiæ dictus eſt, quod minimè concinit his, quæ de loco iſto à Leone dicuntur. Si quidem manifeſtum eſt non à fœmina, ſed ab homine exſtructam eſſe Baſilicam: cujus conſecrationis memoria tunc agebatur: *Magnificus,* inquit, *ſtructor parietum &c.* Deinde in eum qui Baſilicam, de qua inquirimus, erexit ea omnia convenire debent, quæ Leo ediſſerit: ut ſcilicet 1. ipſe ſuis ſumtibus & munificentiâ ædem ædificari juſſerit: *Magnificus ſtructor parietum &c. habitando quod condidit.* 2. ut eam ipſe conſecraverit ſeu dedicaverit eccleſiam: *Qui hoc die antiquam feſtivitatem, hujus loci conſecratione geminavit.* 3. ut animarum idem curam habuerit: *Sed magnificentior ædificator animarum:* imò & docendi munere in urbe Roma, ac proindè Epiſcopi, perfunctus fuerit: *faciendo quod docuit.* 4. ut is fuerit, cujus memoriam juſto honore venerari poſſent Romani, & Martyrum ſolennitati ſubjungere: *Non ſolum,* inquit, *Martyres ac Martyrum Matrem, ſed etiam illius memoriam juſto honore veneramini, qui hoc die antiquam feſtivitatem hujus loci conſecratione geminavit.* 5. denique, ut Leoni coævus fuerit, & in oculis eorum, quos alloquebatur, pietatis opera ediderit ex quorum memoria, non minùs quàm ex templi, quod cernebant, conſpectu, ad virtutis profectum accendi poſſent: ſenſus eſt enim horum verborum: *Omnia ergo, Dilectiſſimi, quæ oculis cernitis, & mente meminiſtis, ad profectum veſtræ ædificationis aſſumite &c.* Hæc autem omnia in Eudoxiam cadere non poſſunt: neceſſe eſt porrò in aliquem ex Pontificibus Romanis, ad quos unicè pertinebat Eccleſias in urbe dedicare, animarúmque in ea doctores atque ædificatores agere. Facile quidem de Cœleſtino Papa iſta dici queunt; qui nimirum ſanctitate conſpicuus fuit, & Baſilicam Julii feciſſe legitur. Verùm pronior ſum; ut illa ad Sixtum III. Leonis noſtri ultimum deceſſorem referam. Primùm enim manifeſtum eſt Eccleſiam, cujus dedicationis feſtus tunc dies agebatur, unam aliquam fuiſſe è præcipuis Romanæ urbis Baſilicis; cujus Encænia ab univerſa plebe Romana tanta celebritate, tantâ *feſtivitatis magnificentiâ, tam conſpiranti ſtudio & devoto animo,* tanto populi concurſu recolebantur; talis erat procul dubio Baſilica S. Mariæ Majoris, quæ & S. Mariæ ad Nives, & ad Præſepe, & Liberii Baſilica dicitur. Hanc autem à Sixto Papa III. denuò extructam fuiſſe & conſecratam, teſtatur liber de Romanis Pontificibus, & Adrianus Papa in Epiſtola ad Carolum Magnum: *Hic fecit Baſilicam S. Mariæ Matris Domini, quæ ab antiquis Liberii cognominabatur,* inquit liber ille in Sixto tertio. De quo ita Adrianus: *Sixtus Papa, Cœleſtini ſucceſſor fecit Baſilicam ſanctæ Dei genitricis Mariæ, cognomento Majorem, quæ & apud Præſepe dicitur.* De qua Baſilica

In nat. Machab. et Eccl.

mira ſunt quæ referuntur à Petro Cluniacenſi, Beda, & iis autoribus, qui de ſeptem Urbis Eccleſiis ſcripſerunt. Deindè facilè credi poteſt Leo in Sixti laudes erupiſſe ex occaſione ſolennitatis, quoniam ab illo fuerat educatus, ei ſemper adhæſerat ut ejus Diaconus, eidem proximè ſucceſſerat, ut cui in adminiſtrandis rebus Eccleſiaſticis egregiam navarat operam, cujus etiam recentior omnium erat memoria. Denique & ipſe tanquam ſanctitatis laude præclarus inter vindicatos cœlites Eccleſiaſticis tabulis Inſcriptus reperitur XXVIII. die Martii: ut meritò *illius memoriam juſto honore venerandam* dixerit ſanctus Pontifex.

Unum eſt quod objici poſſit, nempè Dedicationis S. Mariæ ſolennitatem alio die peragi, nempè Nonis Auguſti, nullámque è contrà Kalendis Auguſti aſcriptam eſſe ſolennitatem dedicationis in hodierno Martyrologio Romano, niſi S. Petri ad Vincula. Sed quid mirum ſi per tot annorum decurſum multa immutata eſſe reperiantur in eccleſiaſticis hujuſmodi tabulis; quarum etiam fides non uſquequaque certa eſt & indubitata. Cæterùm cùm antiquiſſima illa Baſilica ſæpiùs propter vetuſtatem de novo ſuſcitari, ac denuò conſecrari indiguerit; ſicut conſuetudo poſcebat ut ultimæ ejus conſecrationis dies inter feſta haberetur, ita par erat, ut primæ conſtructionis & conſecrationis illius memoria non periret, quæ plurimis videlicet inſignibúſque miraculis toto orbe celebris evaſerat. Ob eam, ut opinor, rationem illius dedicationis ſolennitas, quæ à Sixto peracta fuerat, à primo die Auguſti ad quintum tranſlata eſt: ut gemina ſolennitas in unam coaleſceret, nec feſtorum dierum numerus cum publicæ rei incommodo excreſceret. Præſertimque id decuit fieri ob aliam S. Petri ad Vincula dedicationem, cujus ſolennitas eâdem prima die Auguſti celebranda occurrit.

SERMO LXXXII.

IN NATALI SANCTORUM SEPTEM fratrum Martyrum Machabæorum & Dedicatione Eccleſiæ.

SYNOPSIS.

I. *Duplicem Feſtivitatem in Eccleſia ac Martyrum natali.*

II. *Quæ perſecutio à Chriſtiano quolibet ſuperanda veniat?*

III. *Ejus qui condidit & conſecravit Eccleſiam elogium.*

IV. *Templum Dei in nobis eſſe fundandum.*

Cap. I.

GRatias, Dilectiſſimi, agamus Domino Deo noſtro, quòd quanta ſit hujus diei ſolennitas, etiam ſi ego taceam, conventus veſter oſtendit. Tam enim conſpiranti ſtudio & devoto animo conveniſtis, ut feſtivitatis magnificentiam, etſi ſermo non indicet, congregatio tamen ipſa teſtetur. Et rectè: duplex enim cauſſa lætitiæ eſt: in qua & Natalem Eccleſiæ colimus, & Martyrum paſſione gaudemus; nec immeritò dignè Eccleſia horum exultat martyrio, quorum ornatur exemplo. Cauſſam ergo ſolennitatis hodiernæ, Dilectiſſimi, pleniſſimè ſacræ hiſtoriæ lectione didiciſtis, nec latere vos potuit, quem in tanto rerum geſtarum ordine

Feſtivitas Dedicationis Eccleſiæ & Martyrum.

excepetitis auditum, cùm glorioſam ſeptem Martyrum matrem exultanti & non tacito honoraretis affectu, in ſingulis quidem filiis paſſam, ſed in omnibus coronatam. Subſecuta eſt enim felici exitu, quos invicto præmiſit hortatu. Beata genitrix, beata progenies, memorabilis præcedentium fortitudo. Nam cùm in illo ordine mortium, & in illa diſpoſitione pœnarum, id ſæviſſimi regis excogitaſſet impietas, ut victoriam ſibi & de primis promitteret, quos ſine tolerantiæ cruciaret exemplo, & de poſtremis, quos in ſupplicio torqueret alieno: multiplicatæ ſunt Martyrum palmæ, & dum ſinguli in omnibus vincunt, præter coronas proprias, omnes acquiſivêre ſeptenas.

Cap. II. 1. Cor. 8. 1.

Sed hæc ad fructuoſam recolenda ſunt aurium voluptatem. Inflat ſcientia, niſi ædificet obedientia: gravant audita, niſi ſuſcipiantur imitanda. Nec enim quia ceſſavit perſecutor & tortor, quia jam Deo militant Poteſtates, deſunt Chriſtianis, quas ſuperent, paſſiones. *Fili*, inquit, *accedens ad ſervitutem Dei ita in juſtitia & timore, & præpara animam tuam ad tentationem*: & Apoſtolus dicit: *Quicunque in Chriſto piè volunt vivere, perſecutionem patiuntur propter juſtitiam.* Qui ergo putas quieviſſe perſecutionem, & nullum tibi cum hoſtibus eſſe conflictum, intimum cordis tui ſcrutare ſecretum, & omnes receſſus animæ tuæ diligens explorator ingredere: & vide ſi nulla te impugnat adverſitas, ſi nullus tyrannus vult in mentis tuæ arce dominari. Noli cum avaritia pacem firmare, & iniquorum quæſtuum incrementa contemne. Superbiæ concordiam nega, & magis time in gloriam ſuſcipi, quàm in humilitate calcari. Diſſociare ab ira, nec dolorem inflammet invidiæ cupido vindictæ. Renuncia voluptati; avertere ab immundicia, pelle luxuriam, fuge iniquitatem, omitte falſitatem: & cùm videris te multiplicem habere pugnam, tu quoque imitator Martyrum, numeroſam quære victoriam. Toties enim peccatis morimur; quoties in nobis peccata moriuntur: & *pretioſa in conſpectu Domini* etiam iſta *mors ſanctorum ejus*, ubi homo occiditur mundo, non terminatione ſenſuum, ſed fine vitiorum.

Eccl. 2. 1. 2. Tim. 3. 12. Conflictus Chriſtianorum. Pſ. 115. 15.

Cap. III. 2. Cor. 6. 14.

Si ergo, chariſſimi, non ducitis cum infidelibus jugum, ſi peccatores eſſe deſiſtitis, & nullis carnalium cupiditatum tentationibus ceditis, ſolennem hanc diem celebratis: & non ſolùm Martyres ac Martyrum matrem, ſed etiam illius memoriam juſto honore veneramini, qui hoc die antiquam feſtivitatem hujus loci conſecratione geminavit: magnificus quidem ſtructor parietum, ſed magnificentior ædificator animarum, ultra ævi ſui terminos opera pietatis extendens, ut utilitatibus inſtitutionum ejus etiam in ipſo frueretur devota poſteritas, & habitando quod condidit, & faciendo quod docuit.

Sixti III. elogium. Vide ſuperius monitum.

Cap. IV.

Omnia ergo, Dilectiſſimi, quæ oculis cer-

In Feſto S. Laurentii.

nitis, & mente meminiſtis, & ad profectum veſtræ ædificationis aſſumite, & ita unuſquiſque veſtrûm præparato à majoribus utatur habitaculo, ut in ſeipſo meminerit templum Dei eſſe fundatum. Nihil ſtructuræ ſuæ pravum, nihil ſupponat infirmum; ſed vivis & electis lapidibus congruendo, per indiſſolubilem connexionem creſcat in Dominici corporis unitatem: Auxiliante Domino noſtro Jesu Christo, qui cum Patre & Spiritu Sancto vivit & regnat in ſecula ſeculorum, Amen.

SERMO LXXXIII.

IN FESTO S. LAURENTII. Martyris.

SYNOPSIS.

I. *Quid interſit inter Chriſti & Martyrum mortem.*
II. *Quæ utriuſque efficacia.*
III. *Laurentii & facultates & fidem Eccleſiæ ſervantis fortitudo.*
IV. *Charitate Laurentium invincibilem factum.*

Cap. I. *Nulla virtus & juſtitia niſi ex charitate.*

CUm omnium, Dilectiſſimi, ſumma virtutum, & totius plenitudo juſtitiæ de illo amore naſcatur, quo Deus proximúſque diligitur, in nullis profectò hic amor ſublimiùs excellere clariúſque fulgere, quàm in beatiſſimis Martyribus invenitur: qui Domino noſtro Jesu Christo pro omnibus hominibus mortuo tam propinqui ſunt imitatione charitatis, quàm ſimilitudine paſſionis. *Rom. 5. 8.* Quamvis enim illi dilectioni, qua Dominus nos redemit, nulla cujuſquam benignitas poſſit æquari; quia aliud eſt pro juſto mori hominem ſua neceſſitate moriturum, aliud pro impiis occumbere à debito mortis alienum; multùm tamen univerſis hominibus etiam Martyres contulerunt, quorum fortitudine ita ejus largitor uſus eſt Dominus, ut pœnam mortis & atrocitatem crucis, nulli ſuorum vellet eſſe terribilem, ſed multis faceret imitabilem. *Nemo ſibi uni bonus aut ſapiens.* Si ergo nullus bonus ſibi ſoli eſt bonus, nec cujuſquam ſapientis ſibi tantum ſapientia eſt amica; & hæc verarum natura virtutum eſt, ut multos à tenebroſo abducat errore, qui earum clarus eſt lumine: ad erudiendum Dei populum nullorum *Martyres, ſunt doctores.* eſt utilior forma, quàm Martyrum. Sit eloquentia facilis ad exhortandum, ſit ratio efficax ad ſuadendum, validiora tamen ſunt exempla, quàm verba; & plenius eſt opere docere, quàm voce.

Cap. II. *Laurentii fortitudo ex amore Chriſti.*

In quo excellentiſſimo genere doctrinæ beatus Martyr Laurentius, cujus paſſione dies hodiernus illuſtris eſt, quàm glorioſa polleat dignitate, etiam perſecutores ipſius ſentire potuerunt: cùm illa mirabilis animi fortitudo, de Chriſti principaliter amore concepta, non ſolùm ipſa non cederet, ſed etiam alios exemplo ſuæ tolerantiæ roboraret. Cùm enim furor gentilium poteſtatum in electiſſima quæque Chriſti membra ſæviret, ac præcipuè eos, qui ordinis erant ſacerdotalis, impeteret; in Levitam Laurentium, qui non ſolùm in miniſterio [1] ſacramentorum, ſed etiam diſpenſatione Eccleſiaſticæ ſubſtantiæ præeminebat, impius perſecutor efferbuit, *Duplex invitatum munus.* duplicem ſibi prædam de unius viri comprehenſione promittens, quem ſi feciſſet ſacræ pecuniæ traditorem, faceret etiam veræ religionis exortem. Armatur itaque gemina face homo pecuniæ cupidus & veritatis inimicus: avaritiâ, ut rapiat aurum; impietate, ut auferat Chriſtum. Poſtulat ſibi ab immaculato ſacrarii Præſule opes Eccleſiaſticas, quibus avidiſſimus inhiabat inferri. Cui Levita caſtiſſimus ubi eas repoſitas haberet oſtendens, numeroſiſſimos ſanctorum pauperum obtulit greges, in quorum victu atque veſtitu inamiſſibiles condiderat facultates, quæ tantò integriùs erant ſalvæ, quantò ſanctiùs probabantur expenſæ. *Quo pacto ne in tuto ponantur divitiæ.*

Cap. III. *Religio quem divitiarum uſum inſtituat.*

Fremit ergo prædo fruſtratus, & in odium religionis, quæ talem divitiarum uſum inſtituiſſet, ardeſcens, direptionem theſauri potioris aggreditur, apud quem nullam denariorum ſubſtantiam reperiſſet: ut illud depoſitum, quo ſacratiùs erat dives, auferret. Renunciare Chriſto Laurentium jubet, & ſolidiſſimam illam Levitici animi fortitudinem diris parat urgere ſuppliciis. Quorum ubi prima nihil obtinent, vehementiora ſuccedunt. Laceros artus, & multa verberum ſectione conſciſſos, ſubjecto præcipit igne torreri: ut per cratem ferream, quæ jam de fervore continuo vim in ſe haberet urendi, converſorum alterna mutatione membrorum, fieret cruciatus vehementior, & pœna productior.

Cap. IV.

Nihil obtines, nihil proficis ſæva crudelitas. Subtrahitur inventis, [2] tuis materia mortalis, & Laurentio in cœlos abeunte, tu deficis. Flammis tuis ſuperari charitatis Chriſti flamma [3] non potuit; & ſegnior fuit ignis, qui foris uſſit, quam qui intus accendit. Sæviſti perſecutor in Martyrem; ſæviſti, & auxiſti palmam, dum aggeras pœnam. Nam quid non ad victoriæ gloriam ingenium tuum repertit, quando in honorem tranſierunt triumphi, etiam inſtrumenta ſupplicii? Gaudeamus igitur, Dilectiſſimi, gaudio ſpiritali, & de feliciſſimo incliti viri fine glorietur in Domino, qui eſt mirabilis in ſanctis ſuis, in quibus nobis & præſidium conſtituit & exemplum: atque ita per univerſum mun- *Pſ. 67. 36. In ſanctis præſidium & exemplum.*

1. *In miniſterio.*) Ita Codd. Vict. & Sammagl. MSS. & vetus Homiliarum collectio Baſileæ excuſa a. 1513. al. marg. edit. vulg. *In Myſterio.*
2. *Inventis.*) Ita habent MS. Vict. & Marg annotatio edit. vulg. Surii. & Antuerp. *al. leg.* tormentis
3. *Charitatis Chriſti flamma.*) Ita iidem Codices, ſic autem vulg. locum hunc habent: *Tu deficis flammis tuis. Superari charitas Chriſti flamma non potuit, &c.*

De Jejun. ſeptimi menſis. Serm. I.

dum clarificavit glotiam ſuam, ut à ſolis ortu nſque ad occaſum, leviticorum luminum coruſcante fulgore, quàm clarificata eſt Jeroſolyma Stephano, tam illuſtris fieret Roma Laureotio. Cujus oratione & patrocioio adjuvari oos ſine ceſſatione confidimus:

Sanctorum orationes & patrocinia.

1. Tim. 3. 12.

ut quia *omnes*, ſicut Apoſtolus ait, *quicunque volunt in Chriſto piè vivere, perſecutionem patiuntur*, corroboremur ſpiritu charitatis, & ad ſuperandas omnes tentationes conſtantis fidei perſeverantia muniamur, Per Dominum ooſtrum Jesum Christum, viventem & regnantem cum Patre & Spiritu ſancto in ſecula ſeculorum, Amen.

SERMO LXXXIV.

DE IEIVNIO SEPTIMI MENSIS. I.

SYNOPSIS.

I. *Indicit Jejunium ex autoritate, ſuadet ex charitate; ut corpus caſtigetur, & pauper adjuvetur.*

II. *Parum eſſe nulli auferre proprium, niſi & pauperi tuum largiaris.*

Cap. I.

Jejunia alia legitima, alia voluntaria.

OBſervantiam quidem veſtram, Dilectiſſimi, ita novimus eſſe devotam, ut animas veſtras oon ſolùm legitimis, ſed etiam voluntariis jejuniis excolatis. Verumtamen adjicienda eſt huic ſtudio etiam noſtræ admonitionis exhortatio, nt ſi qui ſunt in hoc exercitio tardiores, in his ſaltem diebus communi abſtinentiæ ſe obedienter adjungant, in quibus nos oportet ſacratiſſimam conſuetudinem atteotiùs celebrare, ut per humilitatem jejunii contra omnes hoſtes noſtros divioum mereamur auxilium. Res enim eſt præcipui operis, quam & ex autoritate indicimus, & ex charitate ſuademus: ut paululum edendi libertate compreſſa, caſtigationi corporum, & pauperum ſtudeamus alimoniæ, quos qui reficit animam ſuam paſcit, & temporales epulas in delicias mutat æternas.

Jejunium ex autoritate indictum. Eleemoſynæ vis.

Cap. II.

In locum igitur malarum cupiditatum, ſanctorum deſideriorum incrementa ſuccedant. Ceſſet iniquitas, ſed non ſit ocioſa juſtitia. Quem nullus patitur opprimentem, ſentiat aliquis adjuvantem. Parum eſt enim non auferre aliena, niſi largiaris & propria. Sub oculis juſti judicis ſumus, qui novit quantam unicuique bene operandi dederit facultatem. Non vult otioſa eſſe munera ſua, qui ſervis ſuis ſic menſuras myſticorum diſtribuit talentorum, ut creditum qui liberaliter erogaſſet, augeret; qui ſteriliter ſervaſſet amitteret. Et ideò, Dilectiſſimi, quia ſeptimi menſis jejunium celebrare nos convenit, ſanctitatem veſtram monemus, ut quartâ & ſextâ Feriâ jejunemus: Sabbato verò apud beatum Petrum Apoſtolum pariter vigilemus, cujus ſuffragantibus meritis ab omnibus tribulationibus mereamur abſolvi, per Chriſtum Dominum noſtrum, Amen.

Parum eſt non furari, niſi & de tuo des.

Matth. 25. 15. Luc. 19. 26.

De Jejun. ſeptimi menſis. Serm. II.

SERMO LXXXV.

DE JEJUNIO SEPTIMI MENSIS. II.

SYNOPSIS.

I. *Diabolo per continentiam eſſe reſiſtendum, qui jacti in primis parentibus ſeminis fructum per illecebram edendi requirit in nobis.*

II. *Jejunium & alienæ & propriæ cujuſque ſaluti plurimum prodeſſe.*

III. *Abundantiores ſint eorum eleemoſynæ, qui nequeunt jejunare.*

IV. *Divitias in tuto collocari & augeri, cum pauperibus erogantur.*

Cap. I.

DEus humani generis Conditor & Redemtor, qui nos ad promiſſiones vitæ æternæ per ſemitas vult ambulare juſtitiæ, de futura tentatione, quæ nobis in itinere virtutum inſidioſis adverſaretur occurſibus, multis nos præſidiis, Dilectiſſimi, in quibus laqueos diaboli obtereremus, inſtruxit: Inter quæ hoc famulis ſuis ſaluberrimum contulit, ut contra omnes inimici dolos, fortitudine ſe continentiæ & operibus pietatis armarent. Ille enim, qui ab initio primis hominibus interdicti cibi inſeruit appetitum, & malè credulis per illecebram edendi, omnium concupiſcentiarum virus infudit, eaſdem fraudes retractare non deſinit; & in natura, quam ſcit ſuis ſeminibus eſſe vitiatam a, ſationis ſuæ germen inquirit, ut ad labefactanda ſtudia virtutis, deſiderium voluptatis accendat. Quoniam pœna ipſius eſt, profectio Chriſtiana: nec poteſt eorum animos aliquo modo lædere, qui noverunt, auxiliante Domino, in ſua carne regnare. Rationabili ergo moderatione ſanctóque propoſito frænandæ ſunt rebelles cupiditates, nec ſinendum eſt ut caſtis & ſpiritalibus deſideriis corporales concupiſcentiæ reluctentur Agnoſcat interior homo, exterioris ſui ſe eſſe rectorem: mens divino gubernata dominatu, terrenam ſubſtantiam in bonæ voluntatis cogat obſequium. Nec enim deeſt nobis ad hunc ordinem conſervandum, miſericordiſſimi regis auxilium, qui nos ſaluberrimæ obſervantiæ ratione informavit, præfiniens nobis per temporum recurſus, quoſdam jejuniorum dies, in quibus caſtigatione corporum virtus roborarentur animorum.

Gen. 3. 5.

Per illecebram edendi omnia vitia infuſa.

a e' add. & corruptam.

Cap. II.

Hujus autem remedii munus, Dilectiſſimi, etiam in iſto, qui ſeptimus eſt, menſe diſpoſitum eſt, quod nos prompta convenit alacritate ſuſcipere: ut præter abſtinentiam, qua quiſque ſe peculiariter atque privatim ſecundùm modum ſuæ poſſibilitatis exercet,

hæc quæ omnibus ſimul indicitur, animoſiùs celebretur. Nam in omni agone certaminis Chriſtiani, utilitas continentiæ plurimùm valet, ita ut quidam ſævíſſimorum ſpiritus dæmonum, qui ab obſeſſis corporibus nullis exorcizantium fugantur imperiis, ſola jejuniorum & orationum virtute pellantur, dicente Domino: *Hoc genus dæmoniorum non ejicitur, niſi in jejunio & oratione.* Grata ergo eſt Deo & terribilis diabolo jejunantis oratio: nec latet quantum acquirat ſaluti ſuæ, quæ tantum præſtat alienæ.

Jejunii utilitas. *Matth.* 17. 20. *Marc.* 9. 28.

Cap. III.

In hac ſanè obſervantia, Dilectiſſimi, quamvis omnes nos unanimiter oporteat eſſe devotos, ſi qui tamen ſunt, quorum voluntati aliqua obſiſtat infirmitas, laborem qui ſupra vires eſt corporum, redimant impendiis facultatum. Multa enim ſunt opera pietatis, quæ ipſam edendi neceſſitatem merito ampliore commendent [a], ſi jejunantium purificationem ſtudio benignitatis acquirunt. Nam cùm ii, qui nihil omittunt de humiliatione jejunii, ſub ſterili fatigatione deſudent, niſi ſe eleemoſynarum, qua poſſunt erogatione ſanctificent; dignum eſt, ut in alimoniam pauperum abundantior ſit eorum largitio, quorum ad abſtinendum minor eſt fortitudo. Quod ergo in ſua ſibi infirmitate non denegat, alienæ inopiæ libenter impendat: & propriam neceſſitatem faciat ſibi cum indigente communem. Non culpatur infirmus jejunium ſolvens, à quo cibum accipit pauper eſuriens: nec eſcam ſumendo polluitur, qui eleemoſynam impertiendo mundatur, dicente Domino: *Date eleemoſynam, & ecce omnia munda ſunt vobis.*

a Ita omn. ſed legendum, niſi fallor, compenſent.

Luc. 11. 41.

Cap. IV.

In quo opere, Dilectiſſimi, etiam ii, qui ab epularum delectatione ſe continent, fructus ſibi debent miſericordiæ comparare, ut qui abundantiùs ſeminaverint, copioſiùs metant. Non enim unquam agricolæ ſuo ſeges iſta mentitur, aut incertam ſpem habet operis, cultura pietatis. Quicquid hoc modo ſerentis manu ſpargitur, non æſtus urit, non torrens trahit, non grando proſternit. Incolumes ſemper ſunt omnes pietatis expenſæ: nec ſolùm integræ manent, ſed etiam modo augentur, & qualitate mutantur. De terrenis cœleſtia prodeunt, de parvis magna gignuntur, & temporale donum in præmium tranſit æternum. Quiſquis igitur divitias amas, quiſquis multiplicari quæ poſſides, concupiſcis, in hæc lucra accendere, in hæc rerum tuarum augmenta ſuſpira, de quibus nihil fur abripit, nihil tinea corrumpit, nihil rubigo conſumit. Noli deſperare de fœnore, noli de accipiente diffidere. *Quod uni horum feciſtis, mihi feciſtis*, quis dicat, intellige: & apud quem opes tuas colloces, perſpicaciùs [b] fidei oculis ſecurus agnoſce. Non dubitet de receptione, cui Chriſtus debitor eſt. Non ſit anxia liberalitas, nec triſte jejunium: *Hilarem enim datorem diligit Deus*: qui fidelis eſt in verbis ſuis, & abundanter largita retribuit, quæ benignè largienda donavit.

Eleemoſynarum commendatio. 2. *Cor.* 9. 6. *Matth.* 6. 19. *Matth.* 25. 40.

b Forte leg. perſpicacibus.

2. *Cor.* 9. 7.

SERMO LXXXVI.

DE JEJUNIO SEPTIMI MENSIS. III.

SYNOPSIS.

I. *Jejunia, ſine quibus antiquis juſtitia Dei non eſt placata, nobis quoque eſſe neceſſaria.*

II. *Multo potentiora eſſe, quando ab omnibus ſimul fidelibus celebrantur.*

III. *Debere ſe quemque interdum curis ſubtrahere, ut ſaluti ſuæ intentiùs vacet: Unitas orationis quàm potens ſit.*

IV. *Plurimùm valere apud Deum conſenſum bonorum: Animum non cenſum in Eleemoſynis penſari.*

V. *Quemque debere pro facultate ſua eleemoſynas erogare, ſine diffidentia.*

Cap. I.

AD exorandam, Dilectiſſimi, miſericordiam Dei, & ad renovandum ſtatum fragilitatis humanæ, quantùm valeant religioſa jejunia, ſanctorum Prophetarum prædicatione cognoſcimus: qui divinæ juſtitiæ commotionem, quam frequenter populus Iſraël merito iniquitatis inciderat, non niſi jejunio proteſtantur poſſe placari. Unde & Joël Propheta admonet dicens: *Hæc dicit Dominus Deus veſter: Convertimini ad me in toto corde veſtro, in jejunio, & fletu, & planctu, & diſrumpite corda veſtra, & non veſtimenta veſtra, & convertimini ad Dominum Deum veſtrum: quia miſericors eſt, & patiens, & magnanimus & multum miſericors.* Et iterum: *Sanctificate jejunium, prædicate curationem, congregate plebem, ſanctificate Eccleſiam.* Quæ cohortatio, Dilectiſſimi, noſtris quoque eſt amplectenda temporibus, quia hujus curationis remedia, etiam à nobis ſunt neceſſariè prædicanda: ut in obſervantia ſanctificationis antiquæ, quod perdidit Judaïca prævaricatio, acquirat Chriſtiana devotio.

Jejuniorum quanta vis. *Joël.* 2. 12. *Ibid.* 15.

Cap. II.

Divinarum namque reverentia ſanctionum, inter quælibet ſpontaneæ obſervantiæ ſtudia, habet ſemper privilegium ſuum: ut ſacratius ſit quod publica lege celebratur, quàm quod privata inſtitutione dependitur. Exercitatio enim continentiæ, quam ſibi quiſque proprio arbitrio indicit, ad utilitatem cujuſdam pertinet portionis; Jejunium verò quod univerſa Eccleſia ſuſcipit, neminem à generali purificatione ſejungit: & tunc fit potentiſſimus Dei populus, quando in unitatem ſanctæ obedientiæ omnium fidelium corda conveniunt, & in caſtris militiæ Chriſtianæ ſimilis ex omni parte præparatio, & eadem eſt ubique munitio. Fremat licet cruenti hoſtis pervigil furor, & late-

Publica pietatis officia privatis præſtant.

De Jejun. ſeptimi menſis. Ser. III.

broſas undique prætendat inſidias, neminem tamen capere, neminem poterit vulnerare, ſi nullum inermem, nullum deſidem, nullum invenerit ab opere exortem.

Cap. III. Ad hujus ergò invictæ unitatis potentiam, Dilectiſſimi, etiam hoc nos ſolenne jejunium ſeptimi menſis invitat: ut à curis ſecularibus actibúſque terrenis liberos ad Dominum animos erigamus. Et quia hanc intentionem ſemper neceſſariam non omnes poſſumus habere perpetuam, ſæplúſque per humanam fragilitatem à ſupernis in terrena recidimus: iſtis ſaltem diebus, qui nobis ad ſaluberrima ſunt remedia præſtituti, mundanis nos occupationibus ſubtrahamus, & aliquid temporis, quod proſit ad bona æterna, furemur. *In multis enim*, ſicut ſcriptum eſt, *offendimus omnes:* licèt quotidiano Dei munere, à diverſis contaminationibus emundemur: inhærent tamen incautis animis plerumque maculæ craſſiores, quas oporteat diligentiori cura ablui, & impendio majore deleri. Pleniſſima autem peccatorum obtinetur abolitio, quando totius Eccleſiæ una eſt oratio, & una confeſſio. Si enim duorum vel trium ſanctorum pio conſenſui omnia quæ popoſcerint Dominus præſtanda promittit, quid negabitur multorum millium plebi, unam obſervantiam pariter exequenti, & per unum ſpiritum concorditer ſupplicanti?

Iacob. 3. 2.

Matth. 18. 20.

Cap. IV. Magnum eſt & in conſpectu Domini, Dilectiſſimi, valdè pretioſum, cùm totus Chriſti populus, eiſdem ſimul inſtat officiis & in utroque ſexu, omnes gradus, omnéſque ordines eodem cooperantur affectu; cùm in declinando à malo ac faciendo bonum, par cunctorum & una ſententia eſt; [a] cùm in operibus ſervorum ſuorum glorificatur Deus, & totius pietatis autor in multarum gratiarum actione benedicitur. Aluntur eſurientes, veſtiuntur nudi, viſitantur infirmi, & nemo quod ſuum eſt, quærit, ſed quod alterius, dum ad relevandam alienam miſeriam unicuique menſura ſua ſufficit, & facile eſt invenire hilarem largitorem, ubi modum operis ratio temperat facultatis. Per hanc autem Dei gratiam, *quæ operatur omnia in omnibus*, communis fidelium fructus & commune fit meritum: Quoniam quidem poteſt & eorum par eſſe animus, quorum impar eſt cenſus: & cùm alter de alterius lætatur largitate, cui æquari non potuit impendio, æquatur affectu. Nihil in tali populo inordinatum, nihilque diverſum eſt, ubi ad unum pietatis vigorem omnia ſibi totius corporis membra conſentiunt, nec de ſua tenuitate confunditur, qui de aliorum opulentia gloriatur. Decus enim univerſitatis, eſt excellentia portionis: & cùm Dei ſpiritu omnes agimur, non ſolùm illa noſtra ſunt, quæ ipſi gerimus, ſed etiam illa, de quibus in aliorum actione gaudemus.

a al. ſubſtantia. MSS Corb. & Vict.

1. Cor. 12. 6.

Commune meritum communis fructus ubi par animus, cenſu impare.

Rom. 8. 5.

Aliorum opera, charitate noſtra ſunt.

Cap. V. Amplectamur igitur, Dilectiſſimi, beatam iſtam ſacratiſſimæ unitatis ſoliditatem, & ſolenne Jejunium concordante propoſito bonæ voluntatis ineamus. Nihil à quoquam arduum, nihil aſperum quæritur, nec aliquid nobis, quod vires noſtras excedat, indicitur, ſive in abſtinentiæ caſtigatione, ſive in eleemoſynæ largitate. Sciunt ſinguli quid poſſint, quidve non poſſint. Ipſi modulum ſuum pendant, ipſi juſta & rationabili taxatione ſe cenſeant: ut ſacrificium miſericordiæ non cum triſtitia offeratur, nec inter damna numeretur. Hoc pio impendatur operi, quod cor juſtificet, quod conſcientiam lavet, quod denique & accipienti proſit & danti. Felix quidem ille eſt animus multúmque mirabilis, qui facultatum defectionem benefaciendi amore non metuit, & daturum ſibi eroganda non diffidit, à quo quod erogaret, accepit. Sed quia magnanimitas iſta paucorum eſt, plenum pietatis eſt ut ſuorum curam quiſque non deſerat: nos perfectioribus non præjudicantes, eâ vos regulâ generaliter cohortamur, ut mandatum Dei ſecundùm poſſibilitatis veſtræ menſuram operemini. Hilarem enim benevolentiam eſſe decet: quæ ſic ſuam temperet largitatem, ut de illa & pauperum refectio gaudeat, & domeſtica ſufficientia non laboret. *Qui autem miniſtrat ſemen ſeminanti, & panem ad manducandum præſtabit, & multiplicabit ſemen veſtrum, & augebit incrementa frugum juſtitiæ veſtræ.* Quartâ igitur & ſextâ Feriâ jejunemus: Sabbato autem apud beatiſſimum Petrum Apoſtolum pariter vigilias celebremus, cujus meritis & orationibus confidimus nobis per omnia miſericordiam Dei noſtri eſſe præſtandam: Per Dominum noſtrum Jesum Christum, qui vivit & regnat in ſecula ſeculorum, Amen.

De Jejun. ſeptimi menſis. Ser. III.

Nihil à nobis ſupra vires exigitur.

2. Cor. 9. 10.

Sanctorum merita & orationes.

SERMO LXXXVII.

DE JEJUNIO SEPTIMI MENSIS. IV.

SYNOPSIS.

I. *Jejunium Chriſtianum, cujus præceptum gratia, non timor, implet, longè à Judaico diſtare.*

II. *Commune & publicum privato eſſe anteferendum, ut majoris meriti & efficaciæ.*

III. *Innumera eſſe tela diaboli, quæ ab eo ſolo vitantur, qui Deum ſuper omnia diligit.*

IV. *Quædam tempora electa, ut ad divina reſpiremus.*

V. *Jejunio ſubjungendam eleemoſynam, maximè erga fideles.*

VI. *Pauperes patientiâ, divites miſericordiâ ſalvandos.*

Cap. I. PRædicationem noſtram, Dilectiſſimi, familiaris vobis adjuvat conſuetudo, & ratio temporis commendat officium ſacerdotis, ne aut oneroſum videatur aut arduum, quod & præceptum exigit legis, & devotio

temperat voluntatis: quæ cùm in unum, gratia Dei auxiliante, conveniunt, non *littera occidit, ſed ſpiritus vivificat. Ubi autem ſpiritus Dei, ibi libertas*, quæ legem non timore exſequitur, ſed amore. OBEDIENTIA enim mollit imperium, nec dura ibi neceſſitate ſervitur, ubi diligitur quod jubetur. Cùm ergò vos, Dilectiſſimi, ad quædam quæ etiam in veteri Teſtamento inſtituta ſunt, cohortamur, non Judaïcæ vos obſervantiæ jugo ſubdimus, nec conſuetudinem vobis populi carnalis indicimus. Excellit ſuper illorum jejunia, continentia Chriſtiana: & ſi quid nobis atque illis commune eſt in temporibus, non concordat in moribus. Habeant illi nudipedalia [1] ſua, & in triſtitia vultuum oſtendant otioſa jejunia; nos in nullo ad habitus noſtri honeſtatem [f] diſſimiles, nec à juſtis & neceſſariis operibus abſtinentes, edendi licentiam ſimplici parcitate cohibemus: ut in uſu ciborum modus eligatur, non creatura damnetur.

1.Cor. 8. 1. 2.Cor. 3. 17. Libertas Chriſtiana qualis ſit.

Jejunia ſervamus non ſecundùm Judæorum obſervationem.

Ciborum delectus quomodo obſervandus ſit.

f. ab habitus noſtri honeſtate.

CAP. II.

Quamvis autem unicuique noſtrûm liberum ſit voluntariis caſtigationibus proprium corpus afficere, & nunc moderatiùs, nunc verò diſtrictiùs repugnantes ſpiritui carnales concupiſcentias edomare: quibuſdam tamen diebus ab omnibus oportet pariter celebrari generale jejunium, & tunc eſt efficacior ſacratiórque devotio, quando in operibus pietatis totius Eccleſiæ unus animus & unus eſt ſenſus. Publica enim præferenda ſunt propriis: & ibi intelligenda eſt præcipua ratio utilitatis, ubi vigilat cura communis. Teneat igitur diligentiam ſuam obſervantia ſingulorum, & contra nequitiæ ſpiritalis inſidias, implorato divinæ protectionis auxilio cœleſtia quiſque arma arripiat. Sed Eccleſiaſticus miles, etiam ſi ſpecialibus præliis poſſit fortiter facere, tutiùs tamen & feliciùs dimicabit, ſi contra hoſtem palam in acie ſteterit: ubi non ſuis tantùm viribus certamen ineat, ſed ſub invicti regis imperio, fraternis conſociatus agminibus, bellum univerſale conficiat. Minore enim diſcrimine plures confligunt cum hoſte, quàm ſinguli: nec facilè patet vulneri, quem oppoſito ſcuto fidei, non ſua tantùm, ſed etiam aliorum fortitudo defendit: ut ubi una eſt omnium cauſſa, ſit una victoria.

Jejunium generale præferendum privato.

CAP. III.

Quia igitur adverſarius noſter inſidiari nobis diverſa tentationum arte non deſinit, & hæc eſt una verſutiarum ejus intentio, ut redemtos Chriſti ſanguine à mandatis Dei poſſit abducere; omni diligentia præcavendum eſt, ut nullis inimici jaculis vulneremur. Tela enim ipſius non ſunt aſpera corporis ſenſibus, ſed nimium carni, ut animæ noceant, blandiuntur. Trahunt oculos ad varias cupiditates, ut de mundi pulchritudine, aut concupiſcentiæ accendantur faces, aut ſuperſtitionum gignantur errores. Inſidioſis etiam ſonis & mollibus ictibus pulſatur auditus, ut animi ſoliditas illecebroſa modulatione ſolvatur, & lethalium conſuetudine ſuavitatum incauta & parum ſobria corda capiantur. Sed hos diaboli dolos inefficaces & irritos faciunt divinæ præſidia gratiæ, & evangelicæ præcepta doctrinæ. Quoniam qui acceperunt Spiritum ſanctum, & à quibus timor Domini, non de pœnæ formidine, ſed de Dei charitate conceptus eſt, illæſo fidei pede laqueos talium conterunt captionum, ut creaturarum omnium pulchritudine ad gloriam & laudem ſui utantur autoris, cúmque diligant ſuper omnia, per quem facta ſunt omnia.

Tela dæmonis qualia ſint.

Inſidioſæ Muſicæ modulatio.

Laqueos diaboli vitat timor non qui ex formidine pœnæ, ſed qui ex Dei charitate.

Joan. 1. 3.

CAP. IV.

In hujus admirationem, Dilectiſſimi, omnium fidelium tendat affectio; de hoc ſibi delectationes non corruptibiles, ſed æternas, ſapiens continentia petat, & in amorem boni, ſine quo nullus eſt bonus, incontaminata caſtitas inardeſcat. Ad hoc enim nobis tradita ſunt exercitia Chriſtiana, ut reſecata omni illicita voluptate, in ſanctas & ſpiritales delicias æſtuemus. Et cùm nos oporteat ſemper ſtudere virtutibus, quidam tamen dies ideò ſunt ad caſtigationem communis obſervantiæ conſecrati, ut anima, quæ terrenis adhuc deſideriis implicatur, & curis ſecularibus impenditur, ex intervallo ſaltem ad divina reſpiret. Et quia portio divini agri eſt, dignos cœleſtibus horreis afferat fructus. IBI ENIM ſpes eſt metendi, ubi fuerit diligentia ſeminandi.

Sine amore boni, nemo bonus.

CAP. V.

His, Dilectiſſimi, ad profectum veſtrum pro temporis occaſione perſtrictis, jejunium vobis Septimi menſis indicimus, in quo vos non ſolùm de ciborum abſtinentia, ſed etiam de pietatis operibus commonemus: ut quod veſtris uſibus religioſa parcitate ſubtrahitis, in alimoniam pauperum & in cibos debilium transferatis: omnibus quidem indigentibus generali benevolentia conſulentes, ſed maximè eorum memores, qui ſunt de membris corporis Chriſti, & nobis unitate Catholicæ fidei copulantur. PLUS ENIM debemus noſtris pro conſortio gratiæ, quàm alienis pro communione naturæ.

Acatholici non ſunt de membris Chriſti.

CAP. VI.

Abundet ergo in vobis, Dilectiſſimi, benignitas Chriſtiana: & ſicut recurrentia anni tempora deſideratis ut plena ſint fructibus, ita & corda veſtra paſcendis ſint fœcunda pauperibus. Quibus utique potuit Deus, cujus ſunt omnia, neceſſariam conferre ſubſtantiam, & tales eis tribuere facultates, ut in nullo veſtris largitionibus indigerent: ſed & illis & vobis multa virtutum materia defuiſſet, ſi nec illos ad patientiæ coronam inopia exerceret, nec vos ad miſericordiæ glo-

Pauperes cur Deus eſſe permiſerit.

1. *Nudipedalia.*) Ritum ex Phariſaïca procul dubio ſuperſtitione deſcendentem arguit: nihil enim tale præſcriptum Judæis in ſcriptura legimus. Hauſtus porrò ex Ethnicorum conſuetudine, quam commemorat Tertullianus lib de jejuniis in fine: *ſed & omnem*, inquit, ταπεινοφρόνησιν *Ethnici agnoſcunt. Cum ſtupet cœlum, & aret annus, Nudipedalia denunciantur, &c.* Hæreſim commemorat Auguſtinus hominum nudis pedibus ſemper ambulantium, eò quod Dominus Moïſen, Joſue, & Iſaïam nudis pedibus ambulare juſſerit. *Hæreſi* 68.

De Jejun. septimi mensis. Serm. V.

tiam copia provocaret. Mirabiliter autem providentia divina diſpoſuit, ut eſſent in Eccleſia & ſancti pauperes & divites boni, qui invicem ſibi ex ipſa diverſitate prodeſſent, cùm ad æterna & incorrupta præmia promerenda Deo gratias agerent accipientes, & Deo gratias agerent largientes: quoniam ſicut ſcriptum eſt: *Patientia pauperum non peribit in æternum*: &, *Hilarem datorem diligit Deus*. Quartâ igitur & ſextâ Feriâ jejunemus: Sabbato verò apud beatiſſimum Petrum Apoſtolum vigilias celebremus, ſperantes nos ita ipſius orationibus adjuvandos, ut Deus miſericordiarum jejunii noſtri ſacrificium placatus accipiat, Per Chriſtum Dominum noſtrum, Amen.

Pſ. 9.19. 2.Cor.9.7.

SERMO LXXXVIII.

DE JEJUNIO SEPTIMI MENSIS. V.

SYNOPSIS.

I. *Pœnitentiam ſemper eſſe neceſſariam, propter continuas inimici inſidias & concupiſcentiam carnis.*

II. *Nihil ſine gratia Chriſti etiam regeneratis eſſe poſſibile.*

III. *Duos amores, Dei & mundi, omnium voluntatum & actionum radices.*

VI. *Amorem Dei bonis operibus nutriri. Cur ſeptimi menſis jejunium.*

Cap. I.

SAcratum, Dilectiſſimi, in ſeptimo menſe jejunium, ad communis devotionis exercitiâ prædicamus, fidenter vos paternis cohortationibus incitantes, ut quod fuit ante Judaïcum, veſtrâ ſit obſervantiâ Chriſtianum. Eſt enim omni tempore aptum & Teſtamento utrique conveniens, ut per caſtigationem mentis & corporis, miſericordia divina quæratur: quia nihil eſt efficacius ad exorandum Deum, quàm ut homo ipſe ſe judicet, & NUNQUAM deſinat à venia poſtulanda, qui ſe ſcit nunquam eſſe ſine culpa.

Jejunium utrique teſtamento congruit.

Habet enim hoc in ſe generaliter humana natura, non à creatore inſitum, ſed à prævaricatore contractum, & in poſteros generandi a lege transfuſum, ut de corruptibili corpore, etiam quod animam corrumpere poſſit, oriatur.

Peccatum originale.

a ed. generali.

Hinc interior homo, tametſi jam in Chriſto regeneratus, & à vinculis captivitatis eſt erutus, aſſiduos habet cum carne conflictus; & dum cohibet concupiſcentem, patitur repugnantem. In qua diſcordia non facilè obtinetur tam perfecta victoria, ut etiam quæ ſunt abrumpenda, non illigent, & quæ ſunt interficienda, non vulnerent. Quantumlibet ſapienter & providè judex animus ſuis exterioribus præſit, inter ipſas tamen curas atque menſuras regendæ carnis & alendæ, nimis ei ſemper vicina tentatio eſt. Quis enim ita ſe aut à voluptate corporis aut à dolore ſejungit, ut ad ipſam mentem non pertineat, quod extrinſecus aut blanditur, aut cruciat: Indiviſum eſt gaudium, indiſcreta triſtitia: nihil in hominem iracundia non accendit, nihil lætitia non reſolvit, nihil ægritudo non afficit. Et quæ illic declinatio poteſt eſſe peccati, ubi una paſſio eſt & regentis & ſubditi? Meritò Dominus proteſtatur, quòd *ſpiritus quidem promptus eſt, caro autem infirma*.

Carnis cũ ſpiritu cõflictus.

Matth. 26. 41.

Cap. II. Præcepta ſine gratia impoſſibilia.

Et ne uſque ad inertem deſidiam deſperatione ducamur, quæ impoſſibilia ſunt homini ex imbecillitate propria, poſſibilia ſpondet ex virtute divina: *Anguſta enim & arcta eſt via, quæ ducit ad vitam*; & nemo in eam greſſum inferret, nemo veſtigium promoveret, niſi difficiles aditus ipſe ſe Chriſtus viam faciendo reſeraret: ut autor itineris fiat poſſibilitas ambulantis, quia idem & introducit ad laborem, & perducit ad requiem. In quo ergo nobis ſpes eſt æternæ vitæ, in eodem eſt & forma patientiæ: *Si enim compatimur, & conregnabimus*; quoniam, ut Apoſtolus ait, *Qui ſe dicit in Chriſto manere, debet ſicut ille ambulavit, & ipſe ambulare*. Alioqui falſæ profeſſionis imagine utimur, ſi cujus nomine gloriamur, ejus inſtituta non ſequimur: quæ utique nobis oneroſa non eſſent, & ab omnibus nos periculis liberarent, ſi nihil aliud, quàm quod amandum jubetur, amaremus.

Matth. 7. 14.

2.Tim. 2. 12.

Rom. 8. 17. 1.Joan. 2. 6. Falſæ profeſſionis Chriſtiani.

Cap. III. Amores duo.

Duo namque amores ſunt, ex quibus omnes prodeunt voluntates, ita diverſæ qualitatibus, ſicut dividuntur autoribus. Rationalis enim animus, qui ſine dilectione eſſe non poteſt, aut Dei amator eſt, aut mundi. In dilectione Dei nulla nimia, in dilectione autem mundi, cuncta ſunt noxia. Et ideò æternis bonis inſeparabiliter inhærendum, temporalibus verò tranſeunter utendum eſt: ut peregrinantibus nobis, & ad patriam redire properantibus, quicquid de proſperitatibus mundi hujus occurrerit, viaticum ſit itineris, non illecebra manſionis. Ideò beatus Apoſtolus prædicat dicens: *Tempus breve eſt: reliquum eſt, ut qui habent uxores, tanquam non habentes ſint, & qui flent, tanquam non flentes, & qui gaudent, tanquam non gaudentes, & qui emunt, tanquam non poſſidentes, & qui utuntur hoc mundo, tanquam non utantur. Præterit enim figura hujus mundi.*

Quidquid ex amore Dei non eſt, ex amore eſt mundi, & ideò peccatum.

1.Cor. 7. 29.

Solus Dei amor à creaturæ amore retrahit.

Sed quod de ſpecie, de copia, de varietate blanditur non facilè declinatur, niſi in illa viſibilium pulchritudine Creator potius quàm creatura diligatur: qui cùm dicit: *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota mente tua, & ex tota virtute tua*; in nullo nos vult ab amoris ſui vinculis relaxari. Et cùm huic præcepto, proximi quoque copulat charitatem, imitationem nobis ſuæ bonitatis indicit: ut quod diligit, diligamus, & quod operatur, operemur. Quamvis enim *Dei agricultura ſimus, & Dei ædificatio, & neque qui plantat ſit aliquid, neque qui rigat, ſed*

Matth. 22. 37.

1.Cor. 3. 9. Ibid. v. 7.

qui incrementum dat Deus; in omnibus tamen exigit noſtri miniſterii ſervitutem, & nos diſpenſatores ſuorum vult eſſe donorum, ut qui fert Dei imaginem, Dei faciat voluntatem. Propter quod in Oratione Dominica ſacratiſſimè dicimus: *Adveniat regnum tuum, Fiat voluntas tua ſicut in cælo & in terra.* Quibus verbis quid aliud poſtulamus, quàm ut Deus, quem necdum ſibi ſubdidit, ſubdat, & ſicut in cœlo angelos, ita & in terra homines miniſtros ſuæ faciat voluntatis? Hoc autem petentes amamus Deum, amamus & proximum: & non diverſa in nobis, ſed una dilectio eſt, quando & ſervum ſervire, & dominum cupimus imperare.

Matth. 6. In Adventum regni Dei quomodo petamus.

Bene orare amare eſt.

Cap. IV. Hic igitur affectus, Dilectiſſimi, quo amor terrenus excluditur, bonorum operum conſuetudine roboratur, quia neceſſe eſt, ut bonis actibus conſcientia delectetur, & libenter faciat, quod feciſſe ſe gaudeat. Aſſumitur ergo jejunium, multiplicatur largitio, juſtitia cuſtoditur, frequentatur oratio, fitque ut ſingulorum deſiderium fit unum omnium votum. Nutrit patientiam labor, manſuetudo extinguit iram, benevolentia calcat invidiam, immundæ cupiditates ſanctis deſideriis enecantur, avaritia liberalitate depellitur, & onera divitiarum fiunt inſtrumenta virtutum. Sed quia inſidiæ diaboli etiam inter talia ſtudia non quieſcunt, rectiſſimè in quibuſdam articulis temporum, vigoris eſt noſtri reparatio inſtituta: ut ubi de clementia cœli & ubertate agri poteſt mens præſentium bonorum avida gloriari, & in ampla horrea fructibus congregatis, animæ ſuæ dicere: *Habes multa bona, epulare:* ibi quandam increpationem divinæ vocis accipiat, audiátque dicentem: *Stulte, hac nocte repoſcunt animam tuam à te, quæ autem præparaſti, cujus erunt?* Hæc ſolicitiſſima meditatio debet eſſe ſapientis, ut quoniam breves dies iſtius vitæ & incerta ſunt ſpatia, nunquam ſit mors improviſa morituro, nec inordinatum [1] incidat finem, qui ſe novit eſſe mortalem. Quod itaque & ſanctificationi corporum, & reparationi proſit animarum, quartâ & ſextâ Feriâ jejunemus: Sabbato autem apud beatiſſimum Petrum Apoſtolum vigilias celebremus, ejus orationibus adjuvandi, ut ſanctorum deſideriorum conſequamur effectum, Per Chriſtum Dominum noſtrum, Amen.

Cur Jejunia & preces ſeptimi menſis.

Luc. 12. 19.

Ibid. 20.

Meditatio mortis ſapientis eſt.

Orationes S. Petri.

1. *Nec inordinatum incidat finem*] Legendum fortè *inopinatum*, non *inordinatum*, olim conjectaram. At conjectationi modò non parum detraho, tum quòd vox iſta congruentem huic loco per ſe ſignificatum habet, tum quod ſe ipſe Doctor noſter explicat lib. 2. de vocat. Gentium cap. 21. his aliud verbis idem cogitatum referentibus: *Quod ergo ab initio mortale eſt, qualibet occidat die, non contra legem mortalitatis occumbit, nec unquam ei vicinius eſt poſſe vivere quàm poſſe deficere.* Quem enim finem in præſenti Sermone *inordinatum dicit*, illic *contra legem mortalitatis* appellat.

SERMO LXXXIX.

DE IEIUNIO SEPTIMI MENSIS. VI.

SYNOPSIS.

I. *Dei voluntatem ex ipſis etiam elementis edoceri, quæ & à cibis & à mundana ſapientia abſtineri jubet.*

II. *Tam Neſtorii, quàm Eutychis hæreſim eſſe deteſtandam.*

III. *Veritatem carnis in Chriſto ex ſacrificio Euchariſtiæ, & præcepto eleemoſynæ probari.*

Cap. I. Devotionem fidelium, Dilectiſſimi, nihil eſt in quo providentia divina non adjuvet: Siquidem exercendis ad ſanctimoniam mentibus atque corporibus, ipſa quoque mundi elementa famulentur, dum dierum ac menſium diſtinctè variata revolutio quaſdam nobis paginas aperit præceptorum, ut quod ſacra admonent inſtituta, hoc quodammodo loquantur & tempora. Undè cùm ſeptimum menſem nobis anni recurſus attulerit, non ignoto obſervantiam veſtram ad celebrandum ſolenne jejunium ſpiritaliter incitari: quoniam experiendo didiciſtis, quantùm hæc præparatio & exteriora hominum & interiora purificet, ut cùm à licitis abſtinetur, faciliùs illicitis reſiſtatur. Continentiæ autem ratio, Dilectiſſimi, non in ſola caſtigatione corporum, nec in diminutione tantùm habeatur eſcarum. Majora enim virtutis iſtius bona, ad illam animæ pertinent caſtitatem, quæ non ſolùm carnis concupiſcentias conterit, ſed etiam mundanæ ſapientiæ vana contemnit, dicente Apoſtolo: *Videte ne quis vos decipiat per philoſophiam, & inanem fallaciam ſecundùm traditionem hominum.*

a al. Major enim virtus iſtius boni... pertinet.

Coloſ. 2. 8.

Cap. II. Continendum ergo eſt à cibis, ſed multò magis ab erroribus jejunandum: ut mens nulli carnali debita voluptati, nullius ſit captiva mendacii; quia ſicut in præteritis, ita etiam in noſtris diebus non deſunt veritatis inimici, qui inter Catholicam Eccleſiam movere audeant bella civilia, ut in conſenſum impiorum dogmatum imperitos quoſque ducentes, ſibi glorientur accreſcere, quos à Chriſti corpore potuerint ſeparare. Quid enim tàm adverſatur Prophetis, tàm repugnat Evangeliis, tàm denique eſt Apoſtolicis rebelle doctrinis, quàm in Domino Jesu Christo ex Maria Virgine genito, & ſempiterno Patri intemporaliter coæterno, unam & ſingularem prædicare naturam? Quæ ſi hominis tantùm intelligenda eſt, ubi eſt quæ ſalvat Deitas? ſi tantummodò Dei, ubi eſt quæ ſalvatur humanitas? Fides autem Catholica, quæ omnibus reſiſtit erroribus, etiam ſimul iſtas impietates refutat, damnans Neſtorium divina ab homine dividentem,

Continendum à cibis, & ab erroribus.

Neſtorius.

De Jejun. septimi mensis, Serm. VII. Eutyches.

deteſtans Eutychen divinis humana vacuantem: quoniam veri Dei Filius Deus verus, uoitatem & æqnalitatem habens cum Patre & cum Spiritu ſancto, idem verus homo eſſe dignatus eſt, nec conceptu virgiois matris ſejunctus à carne, nec partu: ſic humanitatem ſibi uniens, ut Deus incommutabiliter permaoeret; ſic Deitatem homini impertiens, ut eum glorificatione non cooſumeret, ſed augeret. Qui enim factus eſt forma ſervi, forma Dei eſſe non deſtitit, nec alter cum altero, ſed unus in utroque eſt: ut ex quo *Verbum caro factum eſt*, nullis diſpenſationum varietatibus fides noſtra turbetur; ſed ſive in miraculis virtutum, ſive in contumeliis paſſionum, & Deum qui homo eſt, & hominem credamus eſſe, qui Deus eſt.

Cap.III.

Hinc confeſſionem, Dilectiſſimi, toto corde promentes, impia hæreticorum commeota reſpuite: ut jejunia & eleemoſynæ oullius erroris contagio polluantur: tunc enim & ſacrificii muoda eſt oblatio, & miſericordiæ ſancta largitio, quando ii, qui iſta dependuot, quod operantur, intelligunt. Nam dicente Domino, *Niſi manducaveritis carnem filii hominis, & biberitis ejus ſanguinem, non habebitis vitam in vobis*, ſic ſacræ menſæ communicare debetis, ut nihil prorsùs de veritate Corporis Chriſti & Sanguinis ambigatis. Hoc enim ore ſumitur, quod fide creditur: & fruſtrà ab illis AMEN reſpondetur, à quibus contra id quod accipitur, diſputatur. Dicente autem Propheta, *Beatus qui intelligit ſuper egenum & pauperem*, ille circa pauperes veſtimentorum & ciborum laudabilis diſtributor eſt, qui ſe Chriſtum in indigentibus & veſtire novit & paſcere; quoniam ipſe ait: *Quamdiu feciſtis uni ex fratribus meis, mihi feciſtis.* Verus itaque Deus & verus homo, uous eſt Chriſtus; dives in ſuis, pauper in noſtris; dona accipiens & dona diffundens; particeps mortalium, & vivificatio mortuorum: *Ut in nomine* JESU CHRISTI *omne genu flectatur, cæleſtium, terreſtrium, & infernorum; & omnis lingua confiteatur, quia Dominus* JESUS CHRISTUS *in gloria eſt Dei Patris*, vivens & regnans cum ſancto Spiritu in ſecula ſeculorum, Amen.

Sacrificium Eucharistiæ. — Joan.6.54. — Veritas Corporis Chriſti in Euchariſtia. — Pſ.40.1. — Matth.25.40. — Chriſtus eſt dives & pauper. — Philip.2.10.

SERMO XC.

DE IEIUNIO SEPTIMI MENSIS. VII.

SYNOPSIS.

I. *Præcepta legis moralia non abolita: neminem unquam ſine charitate juſtificatum: abundantiam juſtitiæ Evangelicæ in abundantia charitatis eſſe poſitam.*

II. *Jejunia novæ legis ex veteri aſſumpta alio ſpiritu eſſe perficienda.*

III. *Deo ſoli placere quemque debere: talem eſſe cujuſque theſaurum, quale eſt id cui corde inhæret.*

IV. *Septimum menſem, jejunio, bonis operibus & ipſo ſui numero eſſe conſecratum.*

Cap.I.

APoſtolica inſtitutio, Dilectiſſimi, quæ Dominum JESUM CHRISTUM ad hoc veniſſe in hunc mundum noverat, ut legem non ſolveret, ſed impleret, ita veteris Teſtamenti decreta diſtinxit, ut quædam ex eis, ſicut erant condita, evangelicæ eruditioni profutura decerperet, & quæ dudum fuerant conſuetudinis Judaïcæ, fierent obſervantiæ Chriſtianæ. Quamvis enim varietates hoſtiarum, differeotia baptiſmatum, & otia ſabbatorum, cum ipſa carnis circumciſione ceſſaverint; manent tameo ex ipſis voluminibus etiam apud nos plurima præcepta moralia. Et cùm inde dicatur: *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo; &, diliges proximum tuum ſicut teipſum*, Chriſto Domino dicente cognoſcimus, quod *in his duobus mandatis tota lex pendet & Prophetæ*; tantáque eſt ſub hujus geminæ charitatis edicto utriuſque copula Teſtameoti, ut ſine iſtarum connexione virtutum, oec lex quemquam inveniatur juſtificaſſe, nec gratia. Illæ quoque partes legalium mandatorum, ex quibus quædam præcipiuntur, ut fiant, quædam interdicuntur, ut non fiant, antiquæ autoritatis retinent firmitatem. Nec ideò eis evangelica putaoda eſt adverſa perfectio, quia & virtutum ſtudia ad voluntaria iocitantur augmenta, & ultiones criminum pœoitentiæ remediis relaxantur. Dicit enim Dominus: *Niſi abundaverit juſtitia veſtra plus quàm Scribarum & Phariſæorum, non intrabitis in regnum cælorum.* Quomodo ergo abuodabit juſtitia, niſi ſuperexaltet miſericordia? Et quid tam æquum, quidque tam dignum eſt, quàm ut creatura ad imaginem & ſimilitudinem Dei condita ſuum imitetur autorem, qui reparationem ſanctificationémque credentium io peccatorum remiſſione conſtituit, ut remota ſeveritate vindictæ, omnique ceſſante ſupplicio, reus iooocentiæ redderetur, & finis criminum fieret origo virtutum.

De Jejun. septimi Mensis, Serm. VII. — Matth.5.17. — Matth.22.37. — Nemo ſine amore Dei & proximi juſtificatus. — Matth.5.20.

Cap.II. Eccleſia cur ſtata jejunia obſervet.

Quod igitur, Dilectiſſimi, ex veteris prædicatione doctrinæ ad purificationem animarum corporúmque noſtrorum jejunium ſeptimi menſis aſſumimus, non legalibus nos oneribus ſubjicimus, ſed utilitatem continentiæ, quæ Chriſti Evangello ſervit, amplectimur. Quia & in hoc poteſt ſuper Scribas & Phariſæos Chriſtiana abundare juſtitia, non evacuando legem, ſed intelligentiam refutando carnalem. Nec enim noſtra talia debent eſſe jejunia, qualia erant illorum, quibus Iſaias Propheta Spiritu ſancto in ſe loquente dicebat: *Neomenias veſtras & ſabbata, & diem magnum non ſuſtineo, jejunium & ferias & dies feſtos veſtros odit anima mea.* Unde & Dominus jejunandi formam diſcipulis tradens: *Cùm jejunatis*, inquit, *nolite fieri ſicut hypocritæ triſtes. Exterminant enim facies ſuas, ut appareant hominibus jejunantes. Amen dico vobis, receperunt mercedem ſuam.* Quam mercedem, niſi laudis humanæ? propter cujus cupiditatem, juſtitiæ ſpecies plerumque prætenditur, & ubi nulla eſt cura conſcientiæ, amatur falſitas famæ; & ini-

Iſ.1.13. — Matth.6.16. — Vana gloria in recte factis cavenda.

quitas, quæ occulta actione [a] arguitur, mendacii opinione lætatur.

Rationabile itaque ſanctúmque jejunium nulla oſtenſionis jactantia polluatur, nec bonum ſuum quiſquam fidelium de humanis velit pendere judiciis.

a ed. occultatione.

Cap. III. Deus amanti ſufficit.

Diligenti Deum ſufficit ei placere, quem diligit: quia nulla major expetenda eſt remuneratio, quàm ipſa dilectio: ſic enim charitas ex Deo eſt, ut Deus ipſe ſit charitas. Quo utique plus & caſtus animus ita gaudet impleri, ut nulla re extra ipſum cupiat delectari. Veriſſimum namque eſt quod dicit Dominus: *Ubi eſt theſaurus tuus, ibi erit & cor tuum.* Quis autem eſt theſaurus hominis, niſi quædam fructuum ejus congregatio laborúmque collectio? *Quod enim quis ſeminaverit, hoc & metet*; & quale cujuſque opus, talis eſt & quæſtus: & ubi oblectatio fruendi conſtituitur, ibi cura cordis obſtringitur. Sed cùm multa ſint genera divitiarum, tanquam diſſimiles materiæ gaudiorum, Theſaurus cuique eſt ſuæ cupiditatis affectus [a], qui ſi de appetitu eſt terrenorum, non beatos facit ſui participatione, ſed miſeros. Hi verò, qui ea quæ ſurſum ſunt ſapiunt, non quæ ſuper terram, nec perituris intenti ſunt, ſed æternis, in illo habent incorruptibiles reconditas facultates, de quo dicit Propheta: *Theſaurus & ſalus noſtra advenit, ſapientia & diſciplina & pietas à Domino: hi ſunt theſauri juſtitiæ*; per quos, auxiliante Dei gratia, etiam terrena bona in cœleſtia transferuntur, dum multi divitiis, aut juſtè ſibi relictis, aut aliter acquiſitis, ad inſtrumentum impietatis [b] utuntur. Cúmque ad ſuſtentationem pauperum, quæ poſſunt exuberare diſtribuunt, congregant ſibi inamiſſibiles facultates: ut quod abdiderint eleemoſynis, nullis poſſit ſubjacere diſpendiis; & dignè ibi habeant cor, ubi habent theſaurum ſuum: quia tales divitias ſuas beatiſſimum eſt exercere ut creſcant, & non timere ne pereant.

Matth. 6. 21. Theſaurus hominis quis? Galat. 6. 8.

a al. effectus.

Coloſ. 3. 1.

Iſaiæ 33. 6. juxta 70.

b Leg. fortè pietatis.

Superflui in pauperes diſtributio. Matth. 6. 20.

Cap. IV. Galat. 6. 10.

Myſticum ſeptimi menſis jejunium.

Operantes igitur, Dilectiſſimi, *quod bonum eſt ad omnes, maximè autem ad domeſticos fidei*, ſeptimum menſem ab initio myſticum propter ſeptiformem Spiritum, & ipſo ſui ordinis numero conſecratum, continentiæ fructibus deputantes: Quartâ & ſextâ ſabbati ſolenniter jejunemus: Sabbato autem apud beatum Petrum vigilias celebremus: cujus nobis & orationes ſuffragabuntur & merita, ut quantumcunque fidelibus tribuitur bonum velle, tantum donetur & poſſe: Per Dominum noſtrum Jesum Christum, qui cum Patre & Spiritu Sancto vivit & regnat in ſecula ſeculorum, Amen.

SERMO XCI.

DE IEIUNIO SEPTIMI MENSIS. VIII.

SYNOPSIS.

I. *Finem legis eſſe amoris recti de pravo victoriam: omnem voluntatem quæ à nobis eſt eſſe malam.*

II. *Longè plus delectare juſtitiam, quàm iniquitatem, cujus lex, Dei lege ſuperanda.*

III. *Quantùm proſit jejunium ſeptimi menſis à lege & Apoſtolis inſtitutum.*

Cap. I. Præceptorum Dei ſcopus.

Omnis, Dilectiſſimi, divinorum eruditio præceptorum hoc maximè agit apud corda credentium, ut amor pravus recto amore ſuperetur, & delectatione juſtitiæ, peccandi cupiditas deſtruatur, dicente Scriptura: *Poſt concupiſcentias tuas non eas, & à voluntate tua avertere.* Cùm autem ſint in animis hominum multæ bonæ concupiſcentiæ & laudabiles voluntates, quid eſt quod jubetur ut noſtris non conſentiamus affectibus, niſi quod ab illa concupiſcentia prohibemur, & ab illa voluntate revocamur, cujus ortus ex nobis eſt, & ideò mala pronunciatur, quia noſtra eſſe convincitur? Ad diſtinctionem igitur concupiſcentiarum quæ ſunt ex Deo, benè homini dictum eſt: *Poſt concupiſcentias tuas non eas*, ut quas cognoverit proprias, ſciat eſſe vitandas. Meritò ergo Dominus in Oratione, quam tradidit, noluit nos ad Deum dicere: *Fiat voluntas noſtra*, ſed *fiat voluntas tua*: hoc eſt, non illa quam caro incitat, ſed quam Spiritus ſanctus inſpirat. Undè autem hoc deſiderium conceptum ſit, cui ſemper debeat repugnari, non difficulter intelligunt, qui ſe Adæ filios eſſe noverunt, & peccante humani generis patre, non dubitant in propagine vitiatum eſſe, quod eſt in radice corruptum. Quamvis autem per gratiam Domini noſtri Jesu Christi in novam creaturam tranſierimus ex veteri, & imagine nos terreni hominis homo cœleſtis exuerit, donec tamen corpus mortale geſtamus, neceſſe eſt ut contra carnis deſideria dimicemus. Bonum eſt enim animæ Deo ſubditæ, timere ne cadat, & habere quod vincat, quoniam *Virtus in infirmitate perficitur*, & quod nos exercet ad continentiam, hoc perducit ad gloriam.

Eccl. 18. 30.

Voluntas omnis quæ à nobis eſt, mala eſt.

Ibidem.

Matth. 6. 10.

Radix humani generis corrupta.

Bona eſt tentatio.

2. Cor. 12. 9.

Cap. II. Rom. 7.

Abſtinendum eſt itaque, Dilectiſſimi, ab his quæ nobis noxiè blandiuntur, & lex peccati, quæ eſt in membris noſtris, Dei lege ſuperanda eſt: ut licet per omnes ſenſus corporis multæ inſidientur illecebræ, anima tamen, cui ſummum bonum & verum gaudium Deus eſt, inter caſtas ſpiritaléſque delicias in ſapientiæ latitudine & in veritatis luce verſetur. Si enim ſeipſum ſibi rationalis homo compararet, omnéſque ſuorum actuum qualita-

Magis delectat juſtitia quam iniquitas.

tes.

De jejun. septimi mensis. Serm. VIII.

tes verà inſpectione dijudicet, nunquid in intimis conſcientiæ ſuæ hoc delectationis inveniet de iniquitate commiſſa, quod de æquitate ſervata? aut tantum ei jucunditatis carnalis voluptas, quantùm ſpiritalis pariet appetitus? Nihil prorsùs de virtutum ſplendore [a] attinget, nihil de pietatis ſuavitate guſtablt, qui magis vult in his ſordeſcere, quæ immunda ſunt, quàm in iis ſplendere, quæ ſancta ſunt. Non ſinit tatio, ut cordibus non uſquequaque captivis, ita piaceat ſariata ira, ut temiſſa vindicta; aut tantum generent gaudium malè quæſita de alieno, quantum benè expenſa de proprio. Felicior ſemper eſt parca temperantla, quàm profuſa luxuria; major requies humilibus, quàm ſuperbis; & ſublimiot mens, quæ inrer prohibita atque permiſſa certiùs habet ſperare cœleſtia, quàm amare terrena. Ut autem in hoe provectu animus religioſus excellat, & jus ſuæ dominationis obtineat, ſubjiciendo corpori caſtigatio eſt adhibenda jejunil. Quod licet generali nomine ad omnem continentiam pertinere videatur, proptiè tamen ad edendi diminutionem refertur: ut proſit nunc voluntate non ſumere, quod ab initio eontra vetitmm nocuit uſurpaſſe: ut ſicut illic concupiſcentia fuit vulneri, ita hic abſtinentia ſit ſaluti.

[a] al. bonis.

Cap. III. Jejunium ex Apoſtolica inſtitutione.

Cui medicinæ, Dilectiſſimi, licet tempus omne ſit congruum, hoc tamen habemus aptiſſimum, quod & Apoſtolicis & legalibus inſtitutis videmus eiectum, ut ſicut in aliis anni diebus, ita in menſe ſeptimo ſpiritalibus nos purificationibus emundemus. Convenientibus enim in unum propoſirum tribus ſtudiis oratione ſcilicet, & eleemoſyna, atque jejunio, præſtabitur nobis à miſericorde Deo & cohlbitio cupiditatum, & exauditio precum, & remiſſio peccatorum: Per Dominum noſtrum Jesum Christum qui vivit & regnat Deus in ſecula ſeculorum, Amen.

SERMO XCII.

DE JEJUNIO SEPTIMI MENSIS. IX.

SYNOPSIS.

I. *Magis curandum eſſe jejunium ſpiritale, quàm corporale.*

II. *In quo ſpiritale jejunium ſit poſitum, & quo auxilio implendum.*

III. *Cur quatuor temporum jejunium fuerit inſtitutum.*

IV. *Deum diligi, cum proximus diligitur & juvatur.*

Cap. I.

SCio quidem, Dilectiſſimi, plurimos veſtrûm ita in iis, quæ ad obſervantiam Chriſtianam [a] pertinent, eſſe devotos, ut noſtris cohortationibus non indigeant admoneri.

[a] *Ita MSS. Corb. & Vict.* In ed. Chriſtianæ fidei.

De jejun. septimi mensis. Serm. IX.

Quod enim dudùm & tradicio decrevit, & conſuetudo firmavit, nec eruditio ignorat, nec pietas prætermittit. Sed quia ſacerdotalis officii eſt, erga omnes Eccleſiæ filios curam habere communem, in id quod & rudibus proſit & doctis, quos ſimul diligimus, pariter incitamus: ut jejunium quod nobis ſeptimi menſis recurſus indicit, fide alacri per caſtigationem animi & corporis celebremus. Quamvis enim diminutio cibi carnem propriè videatur afficere, nihil tamen corporeis ſenſibus vel conceditur, vel negatur, quod non ſicut ad ſervienrem, ita pertineat ad jubentem. Cùm itaque unuſquiſque homo duplicem in ſe legem habeat continenriæ, nihilque actionum noſtrarum ad ſolum corpus, multa autem ad ſolum referenda ſint animum: prudenter debemus advertere, quàm indecens quámque lnjuſtum ſit, ſi quod à ſuperiore indicitur, ab inferiore negligatur. Ut autem mens raslonalls ſalubriter exteriora caſtiget, debet etiam propria exercere jejunia: quia non ſolùm carnis deſideriis, ſed etiam animi cupiditatibus convenlt repugnare, dicente Scriptura: *Poſt concupiſcentias tuas non eas, & à voluntate tua avertere.* Jejunans ergo ab iis, quæ caro appetit, jejunet & ab iis quæ malè interior ſubſtantia concupiſcit. Passimus enim anlmæ cibus eſt, velle quod non licet: & noxia cordis delectatio eſt, quæ aut turpi lucto paſcitur, aut ſuperbia extoilitur, aut ultione [b] lætatur. Quamvis enim his affectibus motus quoque corporis ſervlant, ad originem tamen ſuam cuncta reſpiciunt, & ibi cenſetur qualitas actionis, ubi invenitur initium voluntatis, quam revocare à pravis deſideriis, optlmum maximúmque jejunium eſt: quia tunc eſt edendi abſtinentia fructuoſa, quando exterior parcitas à temperantia interiore procedit.

Duplex continentiæ lex.

Eccl. 18. 30.

[b] ed. adulatione.

Ex voluntate penſatur actio.

Cap. II.

Celebraturi igitur, Dilectiſſimi, verum & ſpiritale jejunium, quod & corpus & animum ſui puritate ſanctificet, cordis noſtri ſecreta rimemur, & quibus rebus aut contriſtentur aut gaudeant, juſto diſcutiamus examine. Ac ſi quis amor vanæ gloriæ, ſi qua radix avaritiæ, ſi quod ineſt virus invidiæ, nihil talium anima ſumat eſcarum, ſed virtutum intenta deliciis, cœleſtes epulas terrenæ præferat voluptati. Agnoſcat homo ſui generis dignltatem, factúmque ſe ad imaginem & ſimilitudinem ſui creatoris intelligat: nec ita de miſeriis, quas per peccatum illud maximum & commune incidit, expaveſcat, ut non ſe ad miſericordiam ſui reparatoris attollat. ipſe enim dicit: *Sancti eſtote, quoniam ego ſanctus ſum:* hoc eſt, me diligite, & ab iis, quæ mihi diſplicent, abſtinete. Facite quod amo, amate quod facio. Et cùm videtur eſſe difficile, quod jubeo, ad jubentem accurrite: ut unde datur præceptum, præſtetur auxilium: non negabo opem, qui tribui voluntatem. Jejunate ab adverſis, abſtinete à contrariis. Ego

Levit. 19. 2.

Unde præceptum, inde & auxilium.

De Jejun. septimi mensis. Ser. IX.

Nemo inefficaciter quæ Dei ſunt concupiſcit.

ſum cibus veſter & potus: nemo quæ mea ſunt inefficaciter concupiſcit, qui enim ad me tendit, ex mei participatione me quærit.

Cap. III.

His, Dilectiſſimi, cohortationibus, quibus nos ad bona incommutabilia & ad gaudia invitat æterna, plenæ ſunt omnes divinarum paginæ literarum, & hoc nobiſcum agit Teſtamenti utriuſque doctrina, ut inhæreamus veris, & contineamus à vanis. Non enim apprehendi poteſt quod promittitur, niſi cuſtoditum fuerit quod jubetur. Quid juſtius, quàm ut homo, cujus fert imaginem, faciat voluntatem, & per abſtinentiam cibi jejunet à lege peccati? Ideò enim ipſa continentiæ obſervantia, quatuor eſt aſſignata temporibus, ut in idipſum totius anni redeunte decurſu, cognoſceremus nos indeſinenter purificationibus indigere, ſempérque eſſe nitendum, dum hujus vitæ varietate jactamur, ut peccatum, quod fragilitate carnis & cupiditatum pollutione contrahitur, jejuniis atque eleemoſynis deleatur.

Jejunium quatuor temporum cur inſtitutum.

Cap. IV.

Eſuriamus paululum, Dilectiſſimi, & aliquantulum quod juvandis poſſit prodeſſe pauperibus, noſtræ conſuetudini ſubtrahamus.[1] Dilectio proximi, dilectio Dei eſt, qui plenitudinem legis & Prophetarum in hac geminæ charitatis unitate conſtituit: ut nemo ambigeret Deo ſe offerre, quod homini contuliſſet, dicente Domino Salvatore, cùm de alendis juvandiſque pauperibus loqueretur: *Quod uni eorum feciſtis, mihi feciſtis.* Quartâ igitur & ſextâ Feriâ jejunemus: Sabbato verò apud beatum Petrum Apoſtolum vigilias celebremus, cujus nos meritis & orationibus credimus adjuvandos, ut miſericordi Deo jejunio noſtro & devotione placeamus, Per Dominum noſtrum JESUM CHRISTUM, qui cum Patre & Spiritu ſancto vivit & regnat Deus in ſecula ſeculorum, Amen.

7. Matth. 22. 37.

Matth. 25. 40.

Sanctorum meritis & orationibus adjuvamur.

1. *Conſuetudini ſubtrahamus.*] His verbis iſthæc alia ſubjunguntur in edit *Delectetur conſcientia benignorum fructibus largitatis, & gaudia tribuens, quæ es lætificandus, accipias.* Deſunt in MSS. Codicibus Corb. Victor. &c.

SERMO XCIII.

SIVE TRACTATUS CONTRA HÆRESIM Eutychis, habitus Romæ in Baſilica ſanctæ Anaſtaſiæ.

SYNOPSIS.

I. *Monet ut Symbolo Apoſtolorum inhærentes caveant ab Alexandrinis negotiatoribus unicam in Chriſto naturam Romæ defendentibus.*

II. *Eutychem olim in aliis hæreticis eſſe damnatum: Diſcernendum eſſe in Chriſto quid ex Deitate ſit, quid ex humanitate.*

III. *Cum damnatis hæreticis non eſſe communicandum.*

Cap. I.

SIcut peritorum, Dilectiſſimi, prudentiúmque medicorum eſt, paſſiones infirmitatis humanæ remediis prævenire, & quemadmodum ſaluti contraria declinentur, oſtendere; ita paſtoralis officii eſt, ne Dominico gregi hæretica malignitas noceat, providere, & qualiter luporum & latronum improbitas ſit cavenda, demonſtrare: quia nunquam potuit hæretica impietas ſic latere, ut non à ſanctis patribus noſtris, & ſemper deprehenſa ſit, & jure damnata. Solicitudinem itaque noſtram, quam dilectioni veſtræ impendimus, latere non potuit, quoſdam Ægyptios, præcipuè negociatores ad Urbem veniſſe, eáque quæ Alexandriæ ſceleſtè ab hæreticis ſunt admiſſa a, defendere, aſſerentes ſolam Deitatis in Chriſto fuiſſe naturam, nec carnis humanæ, quam ſumſit ex beata Maria virgine, habuiſſe penitus veritatem: quæ impietas, & falſum hominem, & Deum dicit eſſe paſſibilem. Quod quo audeant animo, quóve conſilio, dubitare non poſſumus. Quia enim ipſi à veritate Evangelii receſſerunt, & mendacia diaboli ſunt ſecuti, alios quoque volunt ſocios ſuæ perditionis efficere: & ideò paterna vos & fraterna ſolicitudine commonemus, ut inimicos Catholicæ fidei, hoſtes Eccleſiæ, incarnationis Dominicæ negatores, & inſtituto à ſanctis Apoſtolis Symbolo repugnantes, in nullum reciptatis conſenſionis affectum, dicente Apoſtolo: *Hæreticum hominem poſt unam & ſecundam correptionem devita, ſciens quia qui hujuſmodi eſt, ſubverſus eſt, & delinquit proprio judicio condemnatus.*

Contra Eutych. In Basil. S. Anast.

Hæreſis latere non poteſt.

a De cæde Proterii Alexandr. Epiſcopi hæc videntur intelligenda.

Symbolum Apoſtolorum.

Ad Tit. 3. 10.

Cap. II.

Propriâ enim pertinaciâ perit, & ſuâ à Chriſto diſcedit inſaniâ, qui eam impietatem, per quam ante ſe multos ſcit periiſſe, ſectatur, & religioſum ſibi atque Catholicum putat id, quod ſanctorum Patrum judicio, & in Photini perfidia, & in Manichæi dementia, & in Apollinaris inſania, conſtat eſſe damnatum: ut adhuc quaſi novæ & necdum damnatæ in perniciem animarum ſuarum conſentiant pravitati, qui Incarnationis Dominicæ denegant ſacramentum. Quaſi aliud tota Evangelica lectione doceamur, quàm hoc uno divinæ miſericordiæ ſacramento, humanum genus in iis qui credunt eſſe ſalvatum: quod unigenitus Dei Filius, æqualis per omnia Patri, noſtræ aſſumtione ſubſtantiæ, manens quod erat dignatus eſt eſſe quod non erat, verus ſcilicet homo, verus Deus, qui abſque cujuſquam ſorde peccati, integram ſibi noſtram perfectámque naturam, veritate & carnis & animæ univit, & intra uterum beatæ Virginis matris Spiritus ſancti virtute conceptus, nec editionem partus, nec primordia faſtidivit infantiæ: ut Verbum Dei Patris humanam ſibi ineſſe ſubſtantiam, & Deitatis potentiâ & carnis infirmitate loqueretur, de corpore habens corporeas actiones, & ſpiritales de Deitate virtutes. Humanum quippe eſt eſurire, & ſitire, & dormire; humanum eſt metuere, flere,

Eutyches in prioribus hæreticis damnatus.

Quid cujuſque in Chriſto naturæ ſit proprium.

CONTRA EUTYCH. IN BASIL. S. ANAST.

triſtari; humanum denique eſt crucifigi, mori atque ſepeliri: ſed divinum eſt ſuper mare ambulare, aquas in vina convertere, mortuos ſuſcitare, mundum propriâ morte tremefacere, & cum vivificata ſuper omnem cœlorum altitudinem carne conſcendere: ut qui hoc credunt, dubitare non poſſint, quid humanitati aſcribere, quid debeant adſignare Deitati; quoniam in utroque unus eſt Chriſtus, qui & Deitatis ſuæ potentiam non amiſit, & veritatem perfecti hominis naſcendo ſuſcepit.

CAP. III. Hos ergo, Dilectiſſimi, de quibus loquimur, tanquam venenum mortiferum fugite, execramini, declinate, & ab eorum colloquiis, ſi increpati à vobis corrigi noluerint, abſtinere, quoniam ſicut ſcriptum eſt: *Sermo eorum ſerpit ut cancer.* Juſto enim judicio ab Eccleſiæ unitate rejectis, nulla eſt tribuenda communio, quam non noſtris odiis, ſed ſuis ſceleribus perdiderunt. Vos ergo, dilecti Deo, & Apoſtolico teſtimonio comprobati, quibus beatus Apoſtolus Paulus doctor gentium dicit: *Quoniam fides veſtra annunciatur in univerſo mundo;* cuſtodite in vobis, quod tantum prædicatorem agnoſcitis ſenſiſſe de vobis. Nemo veſtrûm efficiatur hujus laudis alienus: ut quos per tot ſecula docente Spiritu ſancto hæreſis nulla violavit, ne Eutychianæ quidem impietatis poſſint maculare contagia. Confidimus autem quod protectio Dei corda veſtra fidémque cuſtodiat: ut cui hactenus fideliter obediſtis, in æternum perſeverante Catholicæ fidei obſervantia placeatis, Per Chriſtum Dominum noſtrum. Amen.

2. Tim. 2. 17. Excommunicatio. Rom. 1. 8. Romana fides ab Apoſtolo commendata.

SERMO XCIV.

SIVE HOMILIA DE TRANSFIGURATIONE Domini.

SYNOPSIS.

I. *Fidem veram Chriſtum & Deum confiteri & hominem: quæ in Petro magna poteſtate remunerata eſt.*

II. *Chriſtum ob id maximè eſſe transfiguratum, ut veritatem & virtutem ſuæ carnis comprobaret.*

III. *Ut etiam crucis ſcandalum tolleret ſpemque Eccleſiæ ſua confirmaret.*

IV. *Veteris & novi teſtamenti de Chriſto concordiam per Moyſis & Eliæ apparitionem ſignificari.*

V. *Petri deſiderium non improbum fuiſſe, ſed inordinatum.*

VI. Hic eſt filius meus &c. *Explicatur.*

VII. Ipſum audite: *expenditur.*

VIII. *Hoc teſtimonio Patris omnium infirmitatem roborari.*

Vix dubitandum quin iſtud Evangelicæ Lectionis exordium ex recentioris Breviarii codice tranſcriptum ſit. Matth. 17. 1.

In illo tempore: *Aſſumſit Jeſus Petrum, & Jacobum, & Joannem fratrem ejus, & duxit eos in montem excelſum ſeorſum.* Et reliqua.

CAP. I. EVangelica lectio, Dilectiſſimi, quæ per aures corporis interiorem mentium noſtrarum pulſavit auditum, ad magni ſacramenti nos intelligentiam vocat: quam aſpirante gratiâ Dei facilius aſſequemur, ſi conſiderationem noſtram ad ea, quæ paulò ſuperiùs ſunt narrata, referamus. Salvator enim humani generis JESUS CHRISTUS condens eam fidem, quæ & impios ad juſtitiam & mortuos revocat ad vitam, ad hoc diſcipulos ſuos doctrinæ monitis & operum miraculis imbuebat, ut idem Chriſtus & unigenitus Dei & hominis filius crederetur. Nam unum horum ſine altero non proderat ad ſalutem, & æqualis erat periculi, Dominum JESUM CHRISTUM, aut Deum tantummodo ſine homine, aut ſine Deo ſolum hominem credidiſſe, cùm utrumque eſſet pariter confitendum: quia ſicut Deo vera humanitas, ita homini inerat vera divinitas. Ad confirmandam ergo hujus fidei ſaluberrimam cognitionem a interrogaverat diſcipulos ſuos Dominus, inter diverſas aliorum opiniones quid ipſi de eo crederent, quidve ſentirent: ubi Petrus Apoſtolus per revelationem ſummi Patris, corporea ſuperans & humana tranſcendens, vidit mentis oculis Filium Dei vivi, & confeſſus eſt gloriam Deitatis: quia non ad ſolam reſpexit ſubſtantiam carnis & ſanguinis. Tantúmque in hac fidei ſublimitate complacuit, ut beatitudinis felicitate donatus, ſacram inviolabilis petræ acciperet firmitatem, ſuper quam fundata Eccleſia, portis inferi & mortis legibus prævaleret, nec in ſolvendis aut ligandis quorumcumque cauſſis, aliud ratum eſſet in cœlis, quàm quod Petri ſediſſet arbitrio.

DE TRANSFIGURAT. DOMINI.

a al. conditionem.

Petro quantum à Chriſto collatum.

CAP. II. Hæc autem, Dilectiſſimi, laudatæ intelligentiæ celſitudo inſtruenda erat de inferioris ſubſtantiæ ſacramento, ne Apoſtolica fides ad gloriam confitendæ in Chriſto Deitatis evecta, infirmitatis noſtræ receptionem indignam impaſſibili Deo atque incongruam judicaret, & ita jam in Chriſto humanam crederet glorificatam eſſe naturam, ut nec ſupplicio poſſet affici, nec morte diſſolvi. Et ideò dicente Domino, quod oporteret eum ire Jeroſolymam, & multa pati à ſenioribus & ſcribis ac principibus ſacerdotum, & occidi; & tertia die reſurgere, cùm beatus Petrus, qui ſuperno illuſtratus lumine, de ardentiſſima Filii Dei confeſſione fervebat, contumelias illuſionum & crudeliſſimæ mortis opprobrium religioſo, ut putabat, & libero faſtidio reſpuiſſet, benigna à JESU increpatione correptus, & ad cupiditatem participandæ cum eo paſſionis animatus eſt. Subſequens enim exhortatio Salvatoris hoc, inſpiravit, hoc docuit, ut volentes eum ſequi, negarent ſe ſibi, & pro ſpe æternorum, leviſſimum ducerent temporalium detrimentum: quia is demum animum animam ſuam ſalvam faceret, qui eam pro Chriſto perdere non timeret. Ut ergo iſtam felicis conſtantiæ fortitudinem toto

Matth. 16. 21. & 20. 17.

Matth. 16. 25.

Chriſtus cur coram diſcipulis transfiguratus ſit.

Apoſtoli corde conciperent, & nihil de ſuſcipiendæ crucis aſperitate trepidarent; ut de ſupplicio Chriſti non erubeſcerent, nec pudendam ſibi eam patientiam crederent, quæ ſic ſubitura erat ſævitiam paſſionis, ut non amitteret gloriam poteſtatis: *Aſſumſit* Jesus *Petrum, & Jacobum, & fratrem ejus* Matth. 17. 2. *Joannem*, & conſcenſo cum eis ſeorſum monte præcelſo, claritatem illis ſuæ gloriæ demonſtravit: quia licet intellexiſſent in eo majeſtatem Dei, ipſius tamen corporis, quo divinitas tegebatur, potentiam neſciebant. Matth. 16. 28. Et ideò propriè ſignantérque promiſerat quoſdam de aſtantibus diſcipulis non priùs guſtare mortem, quàm viderent filium hominis venientem in regno ſuo, id eſt, in regia claritate, quam ſpiritaliter ad naturam ſuſcepti hominis pertinentem, his tribus viris voluit eſſe conſpicuam. Nam illam ipſius Deitatis ineffabilem & inacceſſibilem a viſionem, quæ in æternam vitam mundis corde ſervatur, nullo modo mortali adhuc carne circundati intueri poterant & videre.

a al. immarceſſibilem.

Cap. III. Aperit ergo Dominus coram electis teſtibus gloriam ſuam, & communem illam cum cæteris corporis formam tanto ſplendore clarificat: ut & facies ejus ſolis fulgori ſimilis, & veſtitus candori nivium eſſet æqualis. In qua transfiguratione illud quidem principaliter agebatur, ut de cordibus diſcipulorum crucis ſcandalum tolleretur: nec conturbaret eorum fidem voluntariæ humilitas paſſionis, quibus revelata eſſet abſconditæ excellentia dignitatis. Matth. 17. 2. Sed non minore providentia ſpes ſanctæ Eccleſiæ fundabatur, ut totum corpus Chriſti agnoſceret, quali eſſet commutatione donandum: ut ejus ſibi honoris conſortium membra promitterent, qui in capite præfulſiſſet. De quo idem Dominus dixerat: cùm de adventus ſui majeſtate loqueretur: Matth. 13. 43. *Tunc juſti fulgebunt ſicut ſol in regno patris ſui*: proteſtante hoc ipſum beato Paulo Apoſtolo, & dicente: Rom. 8. 18. *Exiſtimo enim, quod non ſunt condignæ paſſiones hujus temporis ad futuram gloriam, quæ revelabitur in nobis* Et iterum: Coloſ. 3. 3. *Mortui enim eſtis, & vita veſtra abſcondita eſt cum Chriſto in Deo. Cùm enim Chriſtus apparuerit vita veſtra, tunc & vos apparebitis cum ipſo in gloria.*

Cap. IV. Confirmandis verò Apoſtolis, & ad omnem ſcientiam provehendis, alia quoque in illo miraculo acceſſit inſtructio. Moſes enim & Elias, lex ſcilicet & Prophetæ, apparuerunt cum Domino loquentes: ut veriſſimè in illa quinque virorum præſentia compleretur, quod dictum eſt: Deut. 19. 15. Matth. 18. 16. Joan. 18. 17. 2. Cor. 13. 1. Hebr. 10. 28. *In duobus vel tribus teſtibus ſtat omne verbum.* Quid hoc ſtabilius, quid firmius verbo, in cujus prædicatione veteris & novi Teſtamenti concinit tuba, & cum evangelica doctrina, antiquarum proteſtationum inſtrumenta concurrunt? Adſtipulantur enim ſibi invicem utriuſque fœderis paginæ; & quem ſub velamine myſteriorum præcedentia ſigna promiſerant, manifeſtum atque perſpicuum præſentis gloriæ ſplendor oſtendit. Quia, ſicut ait beatus Joannes; Joan. 1. 17. *Lex per Moſen data eſt, gratia autem & veritas per* Jesum Christum *facta eſt*: in quo & propheticarum promiſſio impleta eſt figurarum, & legalium ratio præceptorum, dùm & veram docet prophetiam per ſui præſentiam, & poſſibilia facit mandata per gratiam.

Cap. V. His ergo ſacramentorum revelationibus Petrus Apoſtolus incitatus, mundana ſpernens, & terrena faſtidiens, in æternorum deſiderium quodam mentis rapiebatur exceſſu: & gaudio totius viſionis impletus, ibi cum Jesu optabat habitare, ubi manifeſtata ejus gloria lætabatur. Unde & ait: Matth. 17. 4. *Domine, bonum eſt nos hic eſſe: ſi vis, faciamus hic tria tabernacula, tibi unum, Moyſi unum, & Eliæ unum.* Sed huic ſuggeſtioni Dominus non reſpondit, ſignificans non quidem improbum, ſed inordinatum eſſe, quod cuperet: cùm ſalvari mundus, niſi Chriſti morte non poſſet, & exemplo Domini in hoc vocaretur credentium fides, ut licet non oporteret de beatitudinis promiſſionibus dubitari, intelligeremus tamen inter tentationes hujus vitæ priùs nobis tolerantiam poſtulandam eſſe, quàm gloriam: quia tempora patiendi non poteſt felicitas prævenire regnandi.

Cap. VI. Adhuc itaque eo loquente, ecce nubes lucida obumbravit eos, & ecce vox de nube dicens: Ibid. 5. Hic eſt filius meus dilectus. *Hic eſt filius meus, in quo mihi benè complacui, ipſum audite.* Præſens quidem erat in Filio Pater, & in illa Domini claritate, quam ad diſcipulorum temperarat aſpectum, non ſeparabatur ab Unigenito Genitoris eſſentia; ſed ad commendandam proprietatem utriuſque perſonæ, ſicut viſui ſignificavit Filium ſplendor ex corpore, ſic auditui Patrem vox nunciavit ex nube. Qua voce accepta, diſcipuli quod in faciem ceciderunt, & timuerunt valdè non de Patris tantùm, ſed & de Filii majeſtate tremuerunt: altiori enim ſenſu unam utriuſque intellexerunt Deitatem; & quia in fide non erat hæſitatio, non fuit in timore diſcretio. Latum ergo illud & multiplex teſtimonium fuit, & plus in verborum virtute, quàm in ſono vocis auditum eſt. Dicente enim Patre, *Hic eſt filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui, ipſum audite*, nónne evidenter auditum eſt: *Hic eſt filius meus*, cui ex me & mecum eſſe, ſine tempore eſt? Quia nec Genitor Genito prior, nec Genitus eſt Genitore poſterior. *Hic eſt filius meus*: quem à me non ſeparat Deitas, non dividit poteſtas, non diſcernit æternitas. *Hic eſt filius meus*: non adoptivus, ſed proprius; non aliunde creatus, ſed ex me genitus; nec de alia natura

mihi factus comparabilis, ſed de mea eſſentia mihi natus æqualis. *Hic eſt filius meus: per quem omnia facta ſunt, & ſine quo factum eſt nihil:* (Joan. 1. 3.) quia omnia, quæ facio, ſimiliter facit, & quicquid operor, inſeparabiliter mecum atque indifferenter operatur. In Patre (Joan. 5. 19.) enim eſt Filius, & in Filio Pater, nec unquam unitas noſtra dividitur. Et cum alius ego ſim qui genui, alius ille quem genui, non aliud tamen de illo vobis cogitare fas eſt, quàm de me ſentire poſſibile eſt. (Philip. 2. 6.) *Hic eſt filius meus:* qui eam, quam mecum habet æqualitatem, non rapinà appetiit, nec uſurpatione præſumſit, ſed manens in forma gloriæ meæ, ut ad reparandum genus humanum exequeretur commune conſilium, uſque ad formam ſervilem inclinavit incommutabilem Deitatem.

Cap. VII. Hunc ergo, in quo mihi benè per omnia placeo, & cujus prædicatione manifeſtor, cujus humilitate clarificor, incunctanter audite: quia ipſe eſt veritas & vita, ipſe virtus mea atque ſapientia. *Ipſum audite*, quem legis myſteria prænunciaverunt, quem Prophetarum ora cecinerunt. *Ipſum audite*, qui ſanguine ſuo mundum redimit, qui diabolum ligat, & vaſa ejus rapit, qui peccati chirographum & prævaricationis pacta dirumpit. *Ipſum audite*, qui viam aperit ad cœlum, & per Crucis ſupplicium gradus vobis aſcenſionis parat ad regnum. Quid trepidatis redimi? quid pavetis ſaucii liberari? Fiat quod me volente vult Chriſtus. Abjicite carnalem formidinem, & fideli vos armate conſtantia: indignum eſt enim, ut in Salvatoris paſſione timeatis, quod ipſius munere nec in veſtro fine metuetis.

Cap. VIII. Hæc, Dilectiſſimi, non ad illorum tantùm utilitatem dicta ſunt, qui ea propriis auribus audierunt, ſed in illis tribus Apoſtolis univerſa Eccleſia didicit, quicquid eorum & aſpectus vidit & auditus accepit. Confirmetur ergo ſecundùm prædicationem ſacratiſſimi Evangelii omnium fides, & nemo de Chriſti Cruce per quam mundus redemtus eſt, erubeſcat. Nec ideò quiſquam aut pati pro juſtitia timeat, aut de promiſſorum retributione diffidat, quia per laborem ad requiem, & per mortem tranſitur ad vitam: cùm omnem humilitatis noſtræ infirmitatem ille ſuſceperit, in quo ſi in confeſſione & in dilectione ipſius permaneamus, & quod vicit vincimus, & quod promiſit accipimus. Quia ſive ad facienda mandata, ſive ad toleranda adverſa, præmiſſa Patris vox debet ſemper auribus noſtris intonare dicentis: *Hic eſt filius meus dilectus, in quo mihi benè complacui: ipſum audite:* Qui vivit &, regnat cum Patre & Spiritu ſancto in ſecula ſeculorum. Amen.

SERMO XCV.

SIVE HOMILIA DE GRADIBUS Aſcenſionis ad Beatitudinem.

De eo, quod ſcriptum eſt: *Videns Ieſus turbas, aſcendit in montem: & cùm ſediſſet, acceſſerunt ad eum diſcipuli ejus, &c.* (Matth. 5.)

SYNOPSIS.

I. *Chriſtum per exteriores medelas animos ad interiores præparaſſe, quæ per lenitatem gratiæ fiunt.*

II. *Humilitatem, quæ omnium eſſe poteſt, primum eſſe gradum ad beatitudinem.*

III. *Ditiſſimam potentiſſimámque Apoſtolorum, Petrique imprimis fuiſſe paupertatem.*

IV. *Quis luctus iter ad beatitudinem?*

V. *Quænam terra mitibus promiſſa.*

VI. *Sitim juſtitiæ aliud nihil eſſe quàm Dei amorem.*

VII. *Miſericordiâ hominem Deo ſimilem effici.*

VIII. *Cordis oculum mundandum eſſe, ut Deus videatur.*

IX. *Quænam ſit vera pax, quæ hominem Dei filium efficit.*

PRædicante, Dilectiſſimi, Domino noſtro Jesu Christo Evangelium regni, & diverſos per totam Galilæam curante languores, in omnem ſe Syriam virtutum ejus fama diffuderat: & multæ ex univerſa Judæa turbæ ad cœleſtem medicum confluebant. (Cap. I.) Quia enim tarda eſt humanæ ignorantiæ fides ad credenda quæ non videt, & ſperanda quæ neſcit, oportebat divina eruditione firmandos, corporeis beneficiis & viſibilibus miraculis incitari: ut cujus tam benignam experiebantur potentiam, non ambigerent ſalutarem eſſe doctrinam. (Cur Chriſtus miracula patrârit.) Ut ergo exteriores medelas Dominus ad remedia interiora transferret, & poſt ſanitates corporum, curationes operaretur animarum, ſegregatus à circumſtantibus turbis, receſſum vicini montis aſcendit, advocatis Apoſtolis, quos ſublimioribus inſtitutis ab edito myſticæ ſedis imbueret, ex ipſa loci atque operis qualitate ſignificans ſe eſſe, qui Moſen quondam ſuo fuiſſet dignatus alloquio: Illic quidem terribiliore juſtitia, hic autem ſacratiore clementia, ut impleretur quod fuerat, Propheta Jeremia dicente, promiſſum: (Utriuſque teſtamenti diſcrimen.) *Ecce dies veniunt, dicit Dominus, & conſummabo ſuper domum Iſraël, & ſuper domum Judà teſtamentum novum. Poſt dies illos, dicit Dominus, dabo leges meas in ſenſu ipſorum, & in* (Jerem. 31. 31.)

De grad. ad beatitudinem.

corde ipſorum ſcribam eas. Qui ergo locutus fuerat Moſi, locutus eſt & Apoſtolis, & in cordibus diſcipulorum velox ſeribentis Verbi manus, novi teſtamenti decreta condebat; nulla ut quondam circumfuſa nubium craſſitudine, neque per terribiles ſonos atque fulgores populo ab acceſſu montis abſterrito, ſed patente ad aures circumſtantium tranquillitate colloquii: ut per gratiæ lenitatem removeretur legis aſperitas, & ſpiritus adoptionis auferret formidinem ſervitutis.

Cap. II.

Qualis igitur doctrina ſit Chriſti, ſacræ ipſius ſententiæ proteſtantur: ut qui ad æternam beatitudinem pervenire deſiderant, gradus feliciſſimæ aſcenſionis agnoſcant. *Beati*, inquit, *pauperes ſpiritu, quoniam ipſorum eſt regnum cælorum.* De quibus pauperibus Veritas loqueretur, fortè eſſet ambiguum, ſi dicens, *Beati pauperes*, nihil adderet de intelligenda pauperum qualitate; & ſufficere videretur ad promerendum regnum cœlorum ea ſola inopia, quam multi ſub gravi & dura neceſſitate patiuntur. Sed cùm dicit: *Beati pauperes ſpiritu:* oſtendit eis regnum cœlorum tribuendum, quos humilitas commendat animorum, magis quàm indigentia facultatum. Dubitari autem non poteſt, quod humilitatis iſtius bonum faciliùs pauperes quàm divites aſſequantur: dum & illis in tenuitáte amica eſt manſuetudo, & iſtis in divitiis familiaris elatio. Veruntamen & in pleriſque divitibus invenitur hic animus, qui abundantia ſua non ad tumorem ſuperbiæ, ſed ad opera benignitatis utatur, idque pro lucris maximis numeret, quod ad relevandam miſeriam alieni laboris impenderit. Omni generi atque ordini hominum datur in hac virtute conſortium: quia poſſunt eſſe propoſito pares, & impares cenſu: nec intereſt, quantum ſint in facultate terrena diſſimiles, qui in ſpiritalibus bonis inveniuntur æquales. Beata igitur illa paupertas, quæ rerum temporalium amore non capitur, nec mundi opibus augeri appetit, ſed cœleſtibus bonis diteſcere concupiſcit.

Matth. 5. 3.
Paupertas ſpiritus I. gradus ad beatitudinem.
In divitiis timenda elatio.

Cap. III.

Hujus nobis magnanimæ paupertatis exemplum primum poſt Dominum Apoſtoli præbuerunt, qui omnia ſua ſine differentia relinquentes, ad vocem cœleſtis magiſtri, à captura piſcium in piſcatores hominum alacri converſione mutati ſunt, & multos ſui ſimiles fidei ſuæ imitatione fecerunt, quando illis primitivis Eccleſiæ unum cor omnium, & anima una erat credentium: qui, univerſis ſuis rebus poſſeſſionibúſque diſtractis, per devotiſſimam paupertatem bonis ditabantur æternis, & ex Apoſtolica prædicatione gaudebant nihil habere de mundo, & omnia poſſidere cum Chriſto. Hinc beatus Petrus Apoſtolus, cùm aſcendens in templum à claudo eleemoſyna poſceretur: *Argentum*, inquit, *& aurum non eſt mecum, quod autem habeo, hoc tibi do. In nomine* Jesu Christi *Nazareni ſurge & ambula.* Quid hac humilitate ſublimius? quid hac paupertate locupletius? Non habet præſidia pecuniæ, ſed habet dona naturæ: Quem debilem edidit mater ex utero, ſanum fecit Petrus ex verbo: & qui imaginem Cæſaris in nummo non dedit, imaginem Chriſti in homine reformavit. Hujus autem theſauri opibus, non ſolum ille adjutus eſt, cui greſſus eſt redditus, ſed etiam quinque millia virorum, qui tunc ad exhortationem Apoſtoli ob ejuſdem curationis miraculum crediderunt. Et ille pauper, qui non habebat quod petenti daret, tantam dedit divinæ gratiæ largitatem, ut quemadmodum unum hominem redintegrarat in pedibus, ſic tot millia credentium ſanaret in cordibus; faceretque eos in Chriſto alacres, quos in Judaïca perfidia invenerat claudicantes.

Matt 4. 19.
Apoſtolorum paupertas.
Act. 4. 32.
Act. 3. 6.
Act. 4. 4.

Cap. IV.

Poſt prædicationem hujus feliciſſimæ paupertatis, addidit Dominus, dicens: *Beati qui lugent, quoniam ipſi conſolabuntur.* Luctus hic, Dilectiſſimi, cui conſolatio æterna promittitur, non eſt cum mundi hujus affectione [a] communis; nec beatum quemquam faciunt iſta lamenta, quæ totius humani generis deploratione funduntur. Alia ratio eſt ſanctorum gemituum, alia beatarum cauſſa lacrymarum. Religiosa triſtitia, aut alienum peccatum luget, aut proprium: nec de hoc dolet, quod divinâ juſtitiâ agitur, ſed de eo mœret, quod humana iniquitate committitur: ubi magis plangendus eſt faciens maligna, quàm patiens: quia injuſtum malitia ſua demergit ad pœnam; juſtum autem tolerantia ducit ad gloriam.

Matth. 5. 5.
[a] forte afflictione.

Cap. V.

Deindè ait Dominus: *Beati mites, quoniam ipſi hereditate poſſidebunt terram.* Mitibus atque manſuetis, humilibus ac modeſtis, & ad omnium injuriarum tolerantiam præparatis poſſidenda terra promittitur. Nec parva æſtimanda eſt hæc aut vilis hæreditas, tanquam à cœleſti habitatione diſcreta ſit, cùm regnum cœlorum alii non intelligantur intrare. Terra ergo promiſſa mitibus, & in poſſeſſionem danda manſuetis, caro ſanctorum eſt: quæ ob humilitatis meritum felici reſurrectione mutabitur, & immortalitatis gloria veſtietur: in nullo jam ſpiritui futura contraria, & cum voluntate animi perfectæ unitatis habitura conſenſum. Tunc enim exterior homo interioris hominis erit quieta & intemerata poſſeſſio: tunc mens videndo Deo intenta nullis corporeæ infirmitatis impedietur obſtaculis, nec jam dici neceſſe erit: *Corpus quod corrumpitur, aggravat animam, & terrena inhabitatio deprimit ſenſum multa cogitantem:* Quoniam habitatori ſuo non reluctabitur terra, nec immoderatum aliquid contra imperium ſui rectoris audebit. Poſſidebunt enim illam mi-

Matth. 5. 4.
Sap. 9. 15.

DE GRAD. AD BEATITUDINEM.

tes pace perpetua, & nihil unquam de eorum jure minuetur, 1.Cor.15.54. *Cùm corruptibile hoc induerit incorruptionem, & mortale hoc induerit immortalitatem:* ut periculum vertatur in præmium; & quod fuit oneri, ſit honori.

CAP. VI. Matth.5.6.

Poſt hæc addit Dominus, & dicit: *Beati qui eſuriunt & ſitiunt juſtitiam; quoniam ipſi ſaturabuntur.* Nihil hæc eſuritio corporeum, nihil expetit ſitis iſta terrenum; ſed juſtitiæ bono deſiderat ſaturari, & in omnium occultorum introducta ſecretum, ipſo Domino optat impleri. Felix mens, quæ hunc concupiſcit cibum, & ad talem æſtuat potum: quem utique non expeteret, ſi nihil de ejus ſuavitate guſtaſſet. Audiens autem Pſ.33.9. dicentem ſibi propheticum ſpiritum: *Guſtate & videte, quoniam ſuavis eſt Dominus;* accepit quandam ſupernæ dulcedinis portionem, & in amorem caſtiſſimæ voluptatis exarſit: ut ſpretis omnibus temporalibus, ad edendam bibendámque juſtitiam, toto accenderetur affectu, & illius primi mandati apprehenderet Deut.6.5. Matth.22.37. Marc.12.30. Luc.10.27. veritatem, dicentis: *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota mente tua, & ex tota virtute tua:* quoniam nihil aliud eſt diligere Deum, quàm amare juſtitiam. Denique ſicut illic dilectioni Dei, proximi cura ſubjungitur; ita & huic deſiderio juſtitiæ virtus miſericordiæ copulatur, & dicitur.

Diligere Deum quid ſit?

CAP. VII. Matth.5.7.

Beati miſericordes, quoniam ipſorum miſerebitur Deus. Agnoſce, Chriſtiane, tuæ ſapientiæ dignitatem, & qualium diſciplinarum artibus ad quæ præmia voceris, intellige. Miſericordem te miſericordia, juſtum vult tè eſſe juſtitia: ut in creatura Creator appareat, & in ſpeculo cordis humani per lineas imitationis expreſſa Dei imago reſplendeat. Secura eſt operantium fides, aderunt tibi deſideria tua, & iis quæ amas ſine fine potieris. Et quoniam tibi per eleemoſynam omnia munda ſunt, ad eam beatitudinem, quæ conſequenter eſt promiſſa, pervenies dicente Domino:

CAP. VIII. Matth.5.8.

Beati mundo corde, quoniam ipſi Deum videbunt. Magna felicitas, dilectiſſimi, cui tantum præmium præparatur. Quid ergo eſt habere cor mundum, niſi eis, quæ ſuprà dictæ ſunt, ſtudere virtutibus? Videre autem Deum, quantæ ſit beatitudinis, quæ mens concipere, 1.Cor.13.12. quæ lingua valeat explicare? Et tamen hoc Joan.1. conſequetur, cum transformabitur humana 1.Tim.6.16. natura, ut non jam per ſpeculum, neque in ænigmate, ſed facie ad faciem, ipſam quam nullus hominum videre potuit, ſicuti eſt, videat deitatem: Iſ.64.4. 1.Cor.2.9. & *quod oculus non vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis aſcendit,* per ineffabile gaudium æternæ contemplationis obtineat. Meritò hæc beatitudo cordis promittitur puritati. Splendorem enim veri luminis ſordens acies videre non poterit: & quod erit jucunditas mentibus nitidis, hoc erit pœna maculoſis. Declinentur igitur terrenarum caligines vanitatum, & ab omni ſqualore iniquitatis, oculi tergantur interiores, ut ſerenus intuitus tantum Dei viſione paſcatur. Ad hoc enim promerendum illud intelligimus pertinere, quod ſequitur:

DE GRAD. AD BEATITUDINEM. CAP. IX. Matth.5.9.

Beati pacifici, quoniam filii Dei vocabuntur. Beatitudo iſta, dilectiſſimi, non cujuſlibet conſenſionis, aut qualiſcunque concordiæ eſt, ſed illius, de qua dicit Apoſtolus: *Pacem habete ad Deum:* Rom.5.1. & de qua dicit Propheta David: 2.Cor.13.11. *Pax multa diligentibus legem tuam, & non eſt illis* Pſ.118.165. *ſcandalum.* Hanc pacem etiam arctiſſima amicitiarum vincula, & indiſcretæ ſimilitudines animorum non veraciter ſibi vindicant, ſi non cum Dei voluntate concordant. Extra dignitatem hujus pacis ſunt improbarum parilitates cupiditatum, fœdera ſcelerum, & pacta vitiorum. Amor mundi cum Dei amore non congruit: nec ad ſocietatem filiorum Dei pervenit, qui ſe à carnali generatione non dividit. Qui autem ſemper cum Deo mente ſunt *ſoliciti ſervare unitatem ſpiritus in vinculo pacis,* Epheſ.4.3. numquam ab æterna lege diſſentiunt, fideli oratione dicentes: *Fiat voluntas tua, ſicut in cælo & in terra.* Matth.6.10. Hi ſunt pacifici, hi benè unanimes, ſanctéque concordes, vocandi æterno nomine, *filii Dei, cohæredes autem Chriſti:* Rom.8.17. quia hoc merebitur dilectio Dei & proximi, ut nullas jam adverſitates ſentiat, nulla ſcandala pertimeſcat: ſed finito omnium tentationum certamine, in tranquilliſſima Dei pace requieſcat: Per Dominum noſtrum, qui cum Patre & Spiritu Sancto vivit & regnat in ſecula ſeculorum. Amen.

Nullius vera pax niſi juſti.

Obſervat vir eruditus Ioann. Cotelerius in Not. To. 1. Mon. Græcæ p. 208. Leonem noſtrum ſeptem tantùm Beatitudines enarrare: quia, ut S Auguſtinus in ſerm Dom. in monte explicat, ſeptem illi ſunt gradus perficientes hominem, octava verò Beatitudo hominis eſt jam perfecti.

SERMO XCVI.

IN CATHEDRA S. PETRI APOSTOLI.

Ex Codice MS. Bibliothecæ Regiæ nunc primùm editus.

SYNOPSIS.

I. *Non minori devotione & gaudio celebrandum feſtum Cathedræ ſancti Petri, quàm ejus Martyris diem.*

II. *Exteriùs templorum ornatu, & interiùs cordis munditiâ eſſe colendum: Petri doctrinam in ſucceſſoribus audiendam.*

III. *Quibus populum Chriſtianum documentis Apoſtolus inſtruat.*

ADMONITIO

De ſubſequenti Sermone.

1. Subſequentem de S. Petri Cathedra Sermonem, quem publico damus, ſuppeditavit nobis vetus Codex MS Bibliothecæ Regiæ numero 341 notatus, ex quo à nobis deſcriptus eſt. Leonis nomen præfixum habet in codice, hoc modo: *In Cathedra S. Petri Apoſtoli Sermo S. Leonis Papæ:* nec dubium quin noſtri, quantùm ex ſtylo deprehendi poteſt, qui Leonino concinere mihi omninò videtur; nec quicquam occurrit, undè ille Pontifici noſtro abjudicari debeat. Hoc ſanè extra dubium, dictum eſſe Romæ & à Romano aliquo Pontifice iſtum Sermonem, ut ex pluribus locis argui poteſt, & plures phraſes voceſque Leoni familiares hîc inveniri. Petrus inquit iſte *Populo Dei prælatus eſt*, quæ vox in eo ſignificatu rara; legitur in Epiſt 12. c. 11 *Qui ergo ſcit ſe quibuſdam eſſe præpoſitum, non moleſtè ferat aliquem ſibi eſſe prælatum:* Ignitos cœleſtium ſpirituum cœtus, hic laudat; *Paulum ignitum, cor igniri, ſpiritum ſanctum ignitè;* ſcribit Leo locis in Diſſert. 2 notatis. *Gratiæ divinæ largitas, ſiniſter hædorum numerus, cauta proviſio, incauta diſtrictio, frementium beſtiarum inſidiæ, ex ore veritatis,* & plures alii loquendi modi Leo-

In Cath. S. Petri. nem repræſentant in certis ſcriptis ſimiliter loquentem. Quæ in iſto Sermone de cantu Eccleſiaſtico, déque ornatu templorum habentur, nemo, opinor, recentioris ætatis indicium eſſe ſuggeret, de cantu enim ſæpe meminit S. Leo, ornatum verò templorum in feſtivis diebus uſurpatum vel ſolus XL. Sermo S. Leonis qui eſt de Quadrageſima tertius, ſtatim ab initio probat à Leonis ætate non eſſe alienum. Feſtivitatis cathedræ antiquitas aſſeritur, tùm ex latereulo pr antiquo apud Ægidium Bucherium, in quo ita habetur: *VIII. Cal Februarii Natale Petri de Cathedra*: tùm, & certiùs quidem, ex Canone 22 Concilii Turonenſis 2 Si enim tunc temporis, hoc eſt anno Chriſti 566 agebatur in Galliis, jam pridem dubio procul in Eccleſia Romana celebrari debuerat. Immò etiam in Gallicana antiquam jam tùm fuiſſe probat idem Canon. Superſtitiones enim propter quas reſecandas ſancitus eſt, non niſi poſt longa ab illius feſti inſtitutione temporum ſpatia irrepere cœpiſſe probabile eſt. Adde quod hæc primis Eccleſiæ temporibus, viguit conſuetudo, ut eorum Epiſcoporum, qui celebriores fuerant, conſecrationis dies quot annis celebraretur, quemadmodùm ex SS Gregorii magni, Ambroſii, Baſilii, & aliorum exemplo manifeſtum eſt. Quàm potiori verò jure Pontificatus Principis Apoſtolorum Eccleſiæque Primatis, annua debuit feſtivitate recoli, ſaltem in Eccleſia Romana, ubi Sedem fixerat. Cùm porrò duplex modò conſtituta ſit Cathedræ S. Petri commemoratio ex Pauli IV. Romani Pontificis decreto anni 1557 una 18 Calen. Februarii pro Romana, altera 8. Calend Martii pro Antiochena: Conſtat unicam olim fuiſſe in Eccleſia ſolennitatem 8. Calendas Martias qua utriuſque memoria, vel potiùs generaliter aſſumtio S. Petri ad Epiſcopatum honore debito celebrabatur. Perſeveravitque in Romana Eccleſia uſque ad Pauli IV. decretum, quod à Gallicanis Eccleſiis ſerò admodum uſu receptum eſt, ut ex Breviariis & Miſſalibus patet; ſed nec hodie ab aliquibus recipitur. Cæterùm, cùm ſermo de Cathedra S. Petri, qui ſub S. Auguſtini nomine circumfertur, jam pridem à viris eruditis, tanquam ſpurius fœtus in Appendicem relegatus ſit, nullum eſt illius feſtivitatis monimentum, quod ad hujus antiquitatem accedat. Ex quo etiam latercùlus Sylvii à Joanne Bollando jam ex parte editus, vel ſuppoſitionis arguitur, vel ſaltem depravationis eo loci ubi pro feſto Cathedræ 8 Cal. Martii, depoſitionem utriuſque Apoſtoli notatam habet. Plura de hoc feſto videre eſt, apud Emin Card. Baronium, tùm in Annal. tomo 1. tùm in Notis ad Martyrologium; necnon & apud doctiſſimum noſtrum Carolum le Cointe Annalium Eccleſiaſticorum Franciæ conditorem tom. 2. ad an. Chr. 566. n. 18. & ſeq.

Cap. I. ADeſt, dilectiſſimi Fratres, beati Apoſtolorum Principis glorioſa ſolennitas, quá tota debemus animi alacritate ſuſcipere, tota mentis devotione celebrare. Cum enim dies Martyrii ejus meritò habeatur in toto orbe clariſſima, hæc non impari eſt totius Eccleſiæ ſanctæ gaudio celebranda. In illa ſiquidem alternantibus hymnidicis Angelorum Choris eſt ineffabiliter coronatus; in iſta verò exultantibus undique fidelium turmis Pontificali Cathedra eum magna gloria eſt ſublimatus. In illa ad ſuam beatitudinem cæli conſcendit thronum; in hac verò ad noſtram ſalutem ſanctæ Eccleſiæ adeptus eſt principatum. In illa Ignitis beatorum ſpirituum cœtibus eſt aggregatus, ut præmia æterna ipſe ſuſciperet; in iſta verò populo Dei prælatus eſt, ut nos omnes ad præmia æterna vocaret. Illa ergò feſtivitas præcipuè eſt Angelorum; iſta autem ſpecialiter eſt fidelium populorum. Sed per gratiam
Ephеſ. 2. 16. illius qui *interfecit inimicitias in ſemetipſo in uno novo homine faciens pacem*, quæ poterat eſſe propria ſingulorum, facta eſt omnium, hominum ſcilicet, & Angelorum.

Cap. II. Hanc itaque ſolennitatem noſtram, ut ita dixerim, dilectiſſimi, duplici ut dignum eſt jucunditate colamus; & non modò exteriùs, ſed etiam interiùs pleno animi deſiderio celebremus. Hinc ergo ſuaviter modulantium ſymphoniæ reſonent; illinc concordes animorum motus concordent. Adornetur luminaribus Eccleſia; reſplendeat virtutibus conſcientia. Mundetur ſordibus Baſilicæ pavimentum, purgetur vitiis interioris hominis templum,

(Cantus in Eccleſiis. Luminaria.)

dicente Paulo: *Templum Dei ſanctum eſt quod eſtis vos, & Spiritus Dei habitat in vobis.* Nihil diſſonum comprehendatur in vocibus; nihil diſcordabile reperiatur in moribus. Habet enim ſancta dies dignitatem ſuam; habet & mens noſtra ſolenniratem ſuam. Illa videlicet, ut à laborioſis hujus mundi negotiis vacetur; iſta verò, ut ab æſtu terrenæ concupiſcentiæ & ab omnium vitiorum illecebris abſtineatur. Illa ut ornamentis viſibilibus ſplendeat, iſta ut virtutibus enireſcat. Sed qui tàm egregium paſtorem hodierna die ex divinæ gratiæ largitate ſuſcepimus, qua temeritate ad loquendum vobis ex noſtra parte os aperire tentamus. Intueamur ergo oculis fidei beatiſſimum Pontificem noſtrum Epiſcopali ſubſellio ſublimatum, ſacerdotalibus infulis redimitum, populo ſuo per ſemetipſum loquentem, & in conventu ſanctæ Eccleſiæ more ſolito concionantem. Ipſe, ipſe per ſemetipſum dicat, quod & vobis & nobis agendum eſſe decernat. Ecce, ô beatiſſime Paſtor noſter, nos tuæ oves ſimul aſſumus, & ut nobis doctrinæ tuæ alimenta tribuas, humiliter obſecramus. Sed nec etiam oves ex nobis eſſe poſſumus; niſi ipſe nos inſtruas, qualiter vellus innocentiæ induere debeamus: Ais enim: *Quaſi modo geniti infantes rationabiles ſine dolo lac concupiſcite: ut in eo creſcatis in ſalutem.*

(In Cath. S. Petri. 1. Cor. 3. 17. Ceſſatio à labore in feſtis. Epiſcopale ſubſellium, ſacerdotales infulæ, mos concionandi. 1. Petr. 2. 2.)

Cap. III. Jam quia qualiter oves fieri debeamus, audivimus; reſtat ut nobis inſinuet, qualiter etiam ſiniſtrum laſcivientium hædorum numerum effugere valeamus: *Obſecro*, inquit, *vos tanquam advenas & peregrinos, abſtinere vos à carnalibus deſideriis, quæ militant adverſus animam*: & ut hanc mortificationem carnis, quam docet verbo, præcipuo confirmet exemplo: *Chriſtus*, inquit, *paſſus eſt pro nobis, vobis relinquens exemplum, ut ſequamini veſtigia ejus.* Solent autem cuſtodes pecudum à noxiis herbis gregem ſuum ſtudioſè compeſcere, & in longinquos ſaltus ſincera paſcua indagando migrare: & eùm ab aliis, interitum cavendo, prohibent, alia vitam refovendo præbent. Alibi enim noxia ſubtrahunt; alibi profutura permittunt: ne dùm à venenatis pabulis cauta proviſione jejunant, à ſalutiferis quoque vacuæ, incautâ diſtrictione deficiant. Quia igitur Paſtor noſter à mortiferis carnalium deſideriorum paſcuis nos prohibendo coercet, ad ſalutaria jam vireta ſpei noſtræ ora relaxet. Ait enim: *Per Reſurrectionem* Jesu Christi *ex mortuis, quâ vocavit nos in ſpem vivam: in hæreditatem incontaminatam & immarceſſibilem conſervatam in cælis.* Voces ergo cuſtodis noſtri beati Petri Apoſtoli, Fratres cariſſimi, erectis cordium auribus intendamus; & rectam veſtigiorum ejus lineam tenentes, à paſcuis, ad quæ vocat, nuſquam exorbitemus. Si enim conſilium ejus libenter admittimus, frementium beſtiarum inſidias non timebimus. Nunquid enim cuſtos noſter ſuper gregem ſuum ſtudioſè non vigilat, & ferarum

(1. Petr. 2. 11. 1. Petr. 2. 21. 1. Petr. 1. 3.)

In Catr. S.Patri. 1. Petr. 5. 8.

ferarum incurſus ut caveri debeat, ſolicitis vocibus non clamat? *Diabolus* enim, inquit, *tamquam Leo rugiens, circuit quærens quem devoret, cui reſiſtite fortes in fide.* Expedit ergo, Fratres cariſſimi, ut conſulentem nobis cæleſtis curiæ Conſulem intentis cordibus audiamus: & certiſſimum ſalutis noſtræ conſilium parvipendere formidemus. Hic eſt enim qui ex ore veritatis audivit: *Tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam: & portæ inferi non prævalebunt adversùs eam: & tibi dabo claves regni cælorum.*

Matth. 16. 18.

MONITUM.

Qui Pontificale Miſſaléque Romanum paulo attentiùs legerit, haud difficilè deprehendet plurima his inſerta legi, quæ Leonianam phraſim dictionémque omninò redolent, ut dubium apud me non ſit magnam eorum partem, quæ vel in Officiis Eccleſiaſticis, antiquarum præſertim ſolennitatum, Paſchæ putà & Pentecoſtes recitantur, vel in ſacrorum Ordinum celebratione, à ſanctiſſimo Pontifice Leone I. eſſe compoſita vel reſtituta. Inter hæc numerandæ mihi videntur Præfationes, quæ Canoni Miſſæ præmittuntur, necnon & aliæ duæ, quas habet Pontificale Romanum, altera in Epiſcopi conſecratione, altera in ordinatione Preſbyteri. Utramque hîc inſerendam duximus, cum allocutione quadam Archidiaconi ad Epiſcopum, quæ in eodem Pontificali jacet, pro reconciliatione pœnitentium. Aſſerenda hæc Leoni eſſe ſtylus ipſe clamat. Pro ſecunda Præfatione ſuffragatorem habemus virum eximia eruditione celebrem Henricum Valeſium, qui partem hujus Præfationis ex antiquo Pontificali Senonenſis Eccleſiæ referens in Notis ad Hiſtoriam Eccleſ. Euſebii Cæſar. eam Leoni noſtro adjudicat. Revera Leo Leoni non eſt ſimilior, quàm Præfationis hujus ſtylus aliorum Pontificis noſtri opuſculorum ſtylo ſimilis eſt.

PRÆFATIO SEU ORATIO
In conſecratione electi in Epiſcopum.

Ex Pontificali Romano parte 1. tit. De conſecratione Electi in Epiſcopum: & ex Ordine Romano.

Ante unctionem.

Verè dignum, & juſtum eſt, æquum, & ſalutare: nos tibi ſemper, & ubique gratias agere, Domine ſancte, Pater omnipotens, æterne Deus*, honor omnium dignitatum, quæ gloriæ tuæ ſacris famulantur ordinibus. Deus, qui Moyſen famulum tuum ſecreti familiaris affatu inter cætera cæleſtis documenta culturæ, de habitu quoque indumenti ſacerdotalis inſtituens, electum Aaron myſtico amictu veſtiri inter ſacra juſſiſti, ut intelligentiæ ſenſum de exemplis priorum caperet ſecutura poſteritas, ne eruditio doctrinæ tuæ ulli deeſſet ætati: cum & apud veteres reverentiam ipſa ſignificationum ſpecies obtineret, & apud nos certiora eſſent experimenta rerum, quàm ænigmata figurarum. illius namque Sacerdotii anterioris habitus, noſtræ mentis ornatus eſt; & Pontificalem gloriam non jam nobis honor commendat veſtium, sed ſplendor animarum. * Quia & illa, quæ tunc carnalibus blandiebantur obtutibus, ea potiùs, quæ in ipſis erant, intelligenda, poſcebant. Et idcircò huic famulo tuo, quem ad ſummi Sacerdotii miniſterium elegiſti, hanc quæſumus, Domine, gratiam largiaris; ut quicquid illa velamina, in fulgore auri, in nitore gemmarum, & in multimodi operis varietate ſignabant, hoc in ejus moribus, actibuſque clareſcat. Comple in Sacerdote tuo miniſterii tui ſummam, & ornamentis totius glorificationis inſtructum, cæleſtis unguenti rore ſanctifica.

*Deus honorum omnium, Deus omn. dignit. Ita in Miſſali Francorum Mabillonii.

*al. Miſſ. id. & Pontificalis gloria non jam nobis honorem commendat veſtium, ſed ſplendorem animarum.

Hoc, Domine, copioſè in caput ejus influat; hoc in oris ſubjecta decurrat; hoc in totius corporis extrema deſcendat; ut tui ſpiritus virtus & interiora ejus * repleat, & exteriora circumtegat. Abundet in eo conſtantia fidei, puritas dilectionis, ſinceritas pacis. Sint ſpecioſi munere tuo pedes ejus ad evangelizandum pacem, ad evangelizandum bona tua. Da ei, Domine, miniſterium reconciliationis in verbo, & in factis, in virtute ſignorum & prodigiorum. Sit ſermo ejus & prædicatio, non in perſuaſibilibus humanæ ſapientiæ verbis, ſed in oſtenſione ſpiritus & virtutis. Da ei, Domine, claves regni cœlorum: ut utatur, non glorietur poteſtate, quam tribuis in ædificationem, non in deſtructionem. Quodcúmque ligaverit ſuper terram, ſit ligatum & in cœlis; & quodcumque ſolverit ſuper terram, ſit ſolutum & in cælis. Quorum retinuerit peccata, retenta ſint; & quorum remiſerit, tu remittas. Qui maledixerit ei, ſit ille maledictus, & qui benedixerit ei, benedictionibus repleatur. Sit fidelis ſervus, & prudens, quem conſtituas tu, Domine, ſuper familiam tuam; ut det illis cibum in tempore opportuno;* & exibeat omnem hominem perfectum. Sit ſolicitudine impiger; ſit ſpiritu fervens; oderit ſuperbiam; humilitatem * ac veritatem diligat, neque eam unquam deſerat, aut laudibus, aut timore * ſuperatus; non ponat lucem tenebras, nec tenebras lucem; non dicat malum bonum, nec bonum malum. Sit ſapientibus, & inſipientibus debitor; ut fructum de profectu omnium conſequatur. Tribuas ei, Domine, cathedram Epiſcopalem, ad regendum Eccleſiam tuam, & plebem ſibi commiſſam. * Sis ei auctoritas, ſis ei poteſtas, ſis ei firmitas. Multiplica ſuper eum benedictionem & gratiam tuam; ut ad exorandam ſemper miſericordiam tuam tuo munere idoneus, & tuâ gratiâ poſſit eſſe devotus: Per Dominum noſtrum Jesum Christum filium tuum, qui tecum vivit & regnat in unitate Spiritu ſancti Deus, per omnia ſæcula ſeculorum, Amen.

Poſt unctionem.

* Alii ibidi Interiorum ora.

* Al necesſario in Miſſ. Gall.

* Humilitatẽ Miſſ. id.

* Deſerat aut laſſitudine aut timore.

Ibid.

* Al. id. & plebem univerſam.

PRÆFATIO SEU ORATIO
In ordinatione Presbyteri.

Ex Pontificali Rom. parte 1. tit. de ordinatione Presbyteri.

Verè dignum, & juſtum eſt, æquum, & ſalutare: nos tibi ſemper, & ubique gratias agere, Domine ſancte, Pater omnipotens, æterne Deus, Honorum auctor, & diſtributor om-

Eſt & in ordine Romano.

olum dignitatum ; per quem proficiunt univerſa, per quem cuncta firmantur, amplificatis ſemper in melius naturæ rationalis incrementis, per ordinem congruâ ratione diſpoſitum. Unde & Sacerdotales gradus, atque officia Levitarum, Sacramentis myſticis inſtituta creverunt: ut cùm Pontifices ſummos regendis populis præfeciſſes, ad eorum ſocietatis & operis adjumentum, ſequentis ordinis viros, & ſecundæ dignitatis eligeres. Sic in eremo per ſeptuaginta virorum prudentium mentes, Moyſi ſpiritum propagaſti, quibus ille adjutoribus uſus, in populo innumeras multitudines facilè gubernavit. Sic & in Eleazarum, & Ithamarum filios Aaron paternæ plenitudinis abundantiam transfudiſti ; ut ad hoſtias ſalutares, & frequentioris officii Sacramenta miniſterium ſufficeret Sacerdotum. Hac providentiâ, Domine, Apoſtolis filii tui Doctores fidei, comites addidiſti, quibus illi orbem totum ſecundis prædicationibus [a] impleverunt. Quapropter infirmitati quoque noſtræ, Domine, quæſumus, hæc adjumenta largire ; qui quantò fragiliores ſumus, tanto his pluribus * indigemus. Da quæſumus, omnipotens Pater, in hos famulos tuos Presbyterii dignitatem ; Innova in viſceribus eorum Spiritum ſanctitatis ; ut acceptum à te, Deus, ſecundi meriti munus obtineant ; cenſurámque morum exemplo ſuæ converſationis inſinuent. Sint providi cooperatores ordinis noſtri ; eluceat in eis totius forma juſtitiæ, ut bonam rationem diſpenſationis ſibi creditæ redditur, æternæ beatitudinis præmia conſequantur. Per eumdem Dominum noſtrum Jesum Christum Filium tuum, qui tecum vivit, & regnat in unitate ejuſdem Spiritus ſancti Deus, per omnia ſecula ſeculorum. Amen.

a In Ord. Rom. & in Miſſali Francorum Mabilonii prædicatoribus ; & rectè.
* Plurimis in eod. Miſſ.

ALLOCUTIO ARCHIDIACONI AD Epiſcopum pro reconciliatione pœnitentium.

Ex Pontificali Romano parte 3. tit. de reconciliatione pœnitentium quæ fit in quinta feria Cœnæ Domini : & ex Ordine Romano.

Adeſt, ô venerabilis Pontifex, tempus acceptum, dies propitiationis divinæ, & ſalutis humanæ, quo [a] mors interitum, & vita accepit æterna principium ; quando in vinea Domini Sabbaoth, ſic novorum palmitum plantatio ſarcienda [b] eſt, ut purgetur execratio veſtutatis. Quamvis enim à divitiis bonitatis & pietatis Dei, nihil temporis vacet ; nunc tamen & largior eſt per indulgentiam remiſſio peccatorum, & copioſior per gratiam aſſumtio renaſcentium. Augemur regenerandis, creſcimus reverſis. Lavant aquæ ; lavant lacrymæ. Inde eſt gaudium de aſſumtione vocatorum ; hinc lætitia de abſolutione pœnitentium. Inde eſt, quod ſupplices famuli tui, poſteaquàm in varias formas criminum, neglectu mandatorum cæleſtium, & morum probatorum [c] tranſgreſſione ceciderunt, humiliati ac proſtrati prophetica ad Dominum voce clamant dicentes : *Peccavimus, injuſtè egimus ; iniquitatem fecimus. Miſerere noſtri, Domine.* Evangelicam vocem non fruſtratoriâ aure capientes ; *Beati, qui lugent ; quoniam ipſi conſolabuntur.* Manducaverunt, ſicut ſcriptum eſt, panem doloris : lacrymis ſtratum ſuum rigaverunt ; cor ſuum luctu, corpus afflixerunt jejuniis, ut animarum reciperent, quam perdiderant, ſanitatem. Unicum itaque eſt pœnitentiæ ſuffragium, quod & ſingulis prodeſt, & omnibus in commune ſuccurrit.

a Ord. Rom. quia.
b Ordo facienda.
c Ordo probabilem.

SERMONUM S. LEONIS FINIS.

MONITUM.

In ſequentem appendiculam conjecimus eos Sermones, qui Leonis nomine inſigniti leguntur in MSS. Codicibus, cùm tamen genuinis ejus Sermonibus accenſeri eos prohibeant tum aliæ rationes, tum ſtyli maximè diſparitas.

Primo loco ponitur Sermo in Natali S. Vincentii Martyris, quem ad Lugdunenſe Lectionarium MS. in Bibliotheca Thuanea aſſervatum, & ad Corbeienſe qui nunc eſt Aſceterii ſancti Germani à Pratis, relegi. S. Auguſtino tribuitur in Corb. Nullius autoris nomen habet Lugdun. Leonis eſſe pleræque operum ejus editiones teſtantur. Sed nec Leoni, nec Auguſtino eſſe tribuendum, vel ipſe ſtylus demonſtrat. Certè nec Africanus, nec Italus fuit autor, qui potiùs Hiſpanum ſe prodit, tum in ipſo Sermonis initio, tum maximè his verbis capitis 1. *Hunc ergo ampliùs propria venerentur, quem etiam peregrina mirantur :* Ex quibus manifeſtum eſt illic laudatum fuiſſe hoc Sermone Vincentium Martyrem, ubi agonem ſanguinis effuſione compleverat. Accedit huic argumento alterum ex Eccleſiarum Romanæque imprimis conſuetudine, quæ propriorum regionis ſuæ Martyrum memoriam annua ſolennitate venerari contentæ, extraneos ſimili feſtivitate à ſuis honorandos relinquebant. Et revera ſi Machabæos, qui extra ordinem ſunt, excipias, nullum laudavit concione publica Leo noſter, niſi quem ſinu ſuo foverat Romana Eccleſia : ſed nec ipſum Protomartyrem Stephanum, tot licet nominibus univerſæ Chriſti Eccleſiæ venerandum. Alius igitur autor Sermonis. S. Leandrum Hiſpalenſem Epiſcopum non ſine probabili ratione conjeceris. Primæ utriuſque nominis ſyllabæ ſimilitudo, Leonem pro Leandro ſupponendi occaſionem fortaſſe præbuit, dum ſola in MS. Codice remanſit, cæteris apicibus vetuſtate excîſis.

Huic Sermoni alios duos ſubjecimus, alterum de Nativitate Domini, alterum de Aſcenſione, utrumque ex Codice Corbeienſi Bibliothecæ S. Germani à Pratis. Leonis nomen in fronte habent; Leonis tamen eſſe perſuadere mihi non potui. S. Fulgentii ſtylum magis mihi ſapiunt, quàm Leonis; quem in primi Sermonis exordio imitatus eſt autor : in primo enim de Nativitate Sermone ſimilia leguntur apud Leonem.

Denique nec ab editione noſtra rejecimus geminum centonem ex Leonis noſtri ſcriptis conſutum. Primus eſt Sermo, qui ſecundus antea erat in Natali Apoſtolorum Petri & Pauli, de quo vide monitum Sermoni primo in eodem feſto ſubjectum. Alter eſt *Tractatus S. Leonis PP.* ut fert titulus, *adverſus errores Eutychetis & aliorum hæreticorum :* quem ex vetuſto Codice MS. Bibliothecæ Vaticanæ deſcriptum aiunt qui primi illum S. Leonis operibus inſeruère. Ex quo quiſque pannus loco aſſumtus ſit, facilè lector cognoſcet ex iis, quæ ad marginem annotavimus.

 De S. Vinc.

APPENDICULA
SERMONUM S. LEONIS PAPÆ I.

I.

IN NATALI S. VINCENTII MARTYRIS; SERMO.

Cap. I.

a *Totum quod deſi derat lectionarium MS. Eccleſiæ Lugdunenſis, in Thua. Bibliotheca.*

CUnctorum licet, Dilectiſſimi, glorioſas Martyrum paſſiones, quos a diſtincta regionibus loca meruerunt, una fides faciat omnibus indiſcreto honore venerabiles: propriam tamen ſibi in hoc veoerationis obſequiu illi vindicant dignitatem, qui Eccleſiam Dei & documentis præ cæteris erexerunt, & patrociniis adjuverunt. Inter quos juſtè beatum Levitam Vincentium, cujus confeſſione & morte Chriſtum incredulis prædicatum incunctanter agnoſcimus, Catholicis ſtudiis celebramus. Qui ut fidelium devotionem Deo ſtudioſiùs commendaret, altiori charitatis flammaſcens b affectu, morti ſeſe tandem fideliter ubtulit, qou videlicet robur fidei io ſulidiſſima petra Chriſto fundatum, ſequacibus imitandum daretur: necnon & ſemeu Apoſtolicæ prædicatiuuia per eum pluribus diſſemioatum, ope ſoæ iutercesſionis tutum, ac perfectæ conſummationis fruge refertum in cœleſtibus demùm horreis conderetur. Hunc ergo ampliùs propria venerentur, quem etiam peregrina mirantur: quatenus eis ſe largiorem exhibeat in beneficiis, quibus ſe amabiliorem cognoſcit in gaudiis, fiatque in ejus ſolennitate uberior lætitiæ ambitus, de quo fidei crevit effectus.

b *Ita Codd. Lugdun. & Corbeienſ.* flaveſcens *in edit.*

Cap. II.

c *Cod. Corb.* Myſterii.

Diaconus miniſter ſanguinis Chriſti.

Hujus deniqoe ſpiritus tantu virtutum munere claruit, ut ſacri miniſterii c fultus officiu, qui filium Dei Dominum noſtrum ſecuturus eſſet io paſſione, ejuſdem Chriſti calicem credentibus priùs miniſtraret iu ſalutem. Cujus hauſtu feliciter mente ebriatus, rabidi hoſtis atque in Chriſtum ſævientis inſaniam interritus adiit, modeſtus ſuſtinuit, ſecurus irriſit, ſciens paratux eſſe ut reſiſteret, neſciens elatus eſſe quò d vinceret: qoia cujus amore ſpiritalibus armis præmunitus reſiſtebat, ejus adjutorio quicquid pœnarum in illum furentis ira excogitabat, inſuperabilis fortiter patiendo vincebat. Ideò hunc non laminæ ignitæ ſartaginis, non equulei, oon ungulæ, ferreæque manus, non vires pavendæ cædentium, nec dolor ſciſſorum membrorum, non foci fragor, & ſtrepentis in patentibus viſceribus ſalis injectio, Daciani quiverunt aliquatenus ſubdere juſſioni. Sed dum in tantùm ejus vecordiæ tumor excreſceret, ot tantis paſſionum ſubactum doloribus aut viciſſe aut Interemiſſe ſe lætabundus extolleret, ſuſcepta ſpe fruſtratus, unde victor viſus eſt apparere, inde victus compulſus eſt erubeſcere: quoniam quò Dei Martyr duriori urgebatur pœna, eò ampliori confeſſionis exultabat conſtantia. Uode ipſius paſſionis vel ultima pervidere, ſeu memorari, fratres, evidentiùs placet: quatenus animadvertat ſanctitas veſtra, quò diabolus ſuum perduxerit dolis miniſtrum, vel quomodo Chriſtus ſuum in finem uſque ſervaverit famulum.

d *Corb.* quod.

Cap. III. Ex quo illud ſanè erat mirabile, quia quantùm iſte extrinſecùs multiplici pœnarum genere contritus arctabatur, tantùm intrinſecùs exultante interiori homine dilatabatur: quantúmque ille exteriùs jactantia temporalis potentiæ inflabatur a, tantùm interiùs deſpici ſe perpendens interiori vexatus homine præfocabatur. Contemni ſe videns ſæviebat, nec in quem jam vindictam inferret iovenie bat. Videbat namque deſævientium manus carnificum plus in eo invenire vulneris, quàm corporis, ſolúmque vigentem ſpiritum eo ſtultitiam exprobare ſuam, quo provocabat veritatis norma. b Quapropter credens quòd cauſſam confuſionis averteret, ſi perſonam, quæ ſe ſpreverat abſentaret, minúſque Dacianus erubeſceret, ſi Vincentium populus non videret, juſſit eum à publico removeri. Sed ne ſic quidem careret ſupplicio, contuſa quâ jacebat teſta c ſubſternitur: ut vis acuminis concisam molem ſuperjecti corporis plus diſcinderet, atque reddita tormentis membra quæ ſecarent obvia ſuſciperent fragmenta. d

a *al.* inflammabatur. *Lugd. & Corb. Codd.*

b *Ita Cod. Lugd. & Corb. al. in ed.* Spiritu ei ſtult. expr. ſuam, quod provocabat veritatis normam.

c *Corb.* Cunctus in quo jacebat locus teſta &c.

d *al.* fragmina *Lugd. & Corb.*

Cap. IV.

Fallit [illegible] tamen vincendi opinione cæca crudelitas. Nam div[illegible] bonitas dilectum ſuum amplius iu confeſſione [illegible] Infert [illegible] tenebris lucem & taberna[illegible] ſplendi[illegible] reddit ergaſtulum. Fovebat laceros [illegible] Dei manus, & venuſtiori priſtinæ ſanitatis [illegible] ris [illegible] ſupplebat. Inſulita igitur hujus [illegible] nis claritate perculſi, obſtupuere cuſtodes, quin & vocem, Angelis hymnum Deo concinentibus, mens pallidi janitoris expavit. [illegible] exanimis miniſter ad Præſidem, quem [illegible] ſtatio noncii, quàm ictus erat percuſſura gladii [illegible] cùm non poſſet ex magnitudine rei tacere quod viderat, tremor judicem occupat, dolor lacerat, furor inflammat: & ne io pœnis vincens Vincentius gloriam obtineret martyrii: Citius, inquit Dacianus, producatur è carcere, ne dum iniſtimus rebellem punire, videamur eum potius victoriâ coronare. Profertur itaque ex illo tetri carceris baratro, cœleſti quidem gratia pulchrior, & ſi adhuc eſſet paſſurus robuſtior. Sed ubi deſiderium ad regni vocationem tendentis nullo pœnarum vel mortis genere fraogendum intelligit, jubet iovida mens lenioris ſtrati fulcra ſubſtitui, ac blandiori eum requie confoveri: ſcilicet, ut ſi amoto pauluium carnifice, animam quietus exhalaret, diceretur non eſſe occiſus, ſed mortuus: quaſi non eum pœna peremerit, cum quo & pœna ſimul perierit.

Cap. V.

Interea beatum Vinceotium cœleſtis aula ſuſcipit, ac beatæ felicitatis munere donat. Ad cujus ingreſſum Angelici lætantur ſpiritus, omnéſque ſimul concives gratulantur ſancti. Nóſque tibi gratias agimus, Domine Jeſu, quòd aoima tua digna conſortio, quæ pertinax tulit ſupplicium, mendax fugit obſequium: & quæ fuit contenta perſecutor quod fureret, ſit dedignata quòd parceret. Cognito

igitur ſancto ejus abſceſſu jodex inſanus, & quia Chriſtus viciſſet in Vincenio neſcius Dacianos, illius ſibi promittit cadaveris expoſitione vindictam, cujus gemit ex virtute victoriam. Feris namque & canibus decepta furoris ſuperbia abſumendum projici mandat lictoribus: ut tali paſtu eorum impleret ventrem, quorum ipſe gerebat mentem. Sed ot divinis excreſcentibus beneficiis majoris victoriæ Vincentio gratia conferretur, mittitur corvus avis amica cadaveribus expoſitas corporis dapes ſervatura jejuna.

Corvus exanime Vincentii corpus tuetur.

Cap. VI. 3. Reg. 17. Hinc, fratres, Dilectiſſimi, hinc advertite diſtincta meritorum obſequia. Elias quondam impias Achab vel Jeſabelis manus cautè declinans, in deſerto corvis miniſtrantibus paſcitur: aſſertor autem veritatis Vincentius Daciani rabie peremtus, feris exponitur conſomendus; ſed corvo famulante ſervatur illæſus. Obtinuit ergo Elias divino ouru, corvis præſtantibos, quo aleretur: præſtitum eſt Vinceotio, obſequente quoque corvo, oe comederetur. Qui ut cœlitùs ſe cuſtodem deſignatum oſtenderet, advcotantes reliquas aves eminus noo ſegni impetu perturbabat: inter quas immanem quoque lupum propiùs accedentem, veluti qui commiſſum theſaurum ſacrilegâ audaciâ attamioare præſumeret, pennis & alis deverberans procul abegit. Sed ille quòd non tam ad ioferendam veniſſet iojuriam, quàm ad augeodam miraculi pompam, quadam ſui habitudine ſtupidus iodicabat. O impudeos furor, & ſtulta veſania! Corvus obſequitur, lupus veoeratur, Dacianus perſequitur, nec erubeſcit velle ſe adhuc ferox perdere, quem manſuefacta beſtialis feritas ſatagebat protegere.

Cap. VII. Unde ad occulendam Martyris laudem, noo jam ſecretum, ſed profundum elegit: credens ſibi ad deliteſcendam ejus gloriam noo clauſtra fidem ſervatura, ſed maria: quaſi non idem elementi domious eſſet, per quem dudum ei carceris abdita cœleſti fulgore radiata micuiſſent. Datur nautis mergendum corpus in fluctibus: ut ad auxilium ſaltem æquora proficerent, cui ad vincendum Chriſti militem terra defeciſſet. Enavigatis itaque magna ex parte freti gurgitibus, projectum ioter ſorbentes undas præporens eſt Dei dextera conſecuta: & quæ ſpiritum intulerat in cœlum, corpus mox retulit ad ſepulchrum. Sic prædicator veritatis, chariſſimi, nec tormentotum vincitur pœnis, nec tenebroſi carcetis ſuperatur anguſtiis. Non à beſtiis dilaniatur, non profundo celatur, ſed litori redditur, præconio diffamatur: ut qoi verè confeſſus fuerat nomen Deitatis, veritate ſibi adeſſe experiretur divinæ ſuffragia bonitatis. Cujus glorioſam virtute vitam, ita pretioſæ mortis gratia decoravit, ot quod vivendo docuit, moriendo conſtanter aſtrueret: eratque conſequens quatenus ad ejus viſionem per mortem attingeret, quem probabilis vitæ converſatione ſemper atteſtatus fuiſſet; ſciens quod de contemptu præſeotis vitæ gloria ſurgit beatitudinis æternæ: Præſtante Domino noſtro Jasu Christo, qui vivit & regnat in ſecula ſeculotum, Amen.

II.

IN NATIVITATE DOMINI.

SERMO.

Ex Codice S. Petri Corbeienſis, in quo S. Leoni tribuitur.

Cap. I. Salvator noſter, dilectiſſimi, hodie natus eſt, gaudeamus: neque enim locum oportet eſſe triſtitiæ, ubi oatalis eſt gaudiorum. Ad omnes itaqoe gaodium iſtud pertinet, quia Chriſtus omnibus venit. Nullus ergo ſe lætitiæ diei hujus arbitretur alienum. Si ſanctus eſt quis, gaudeat; quia accipiet remunerationem. Si peccator eſt, gaudeat; quia invitatur ad veniam. Si gentilis eſt, gaudeat; quia admittitur ad ſalutem. Carnem humani generis pro nobis Deus aſſumſit. Si ipſi nos alienos à Chriſto noo faciamus, jam in Chriſto ſumus. Agnoſcamos ergo redemtionem noſtram: Agnoſcamus ſalutem noſtram. Ipſe ſe alienum à conſortio Chriſti efficit, qui ſe eſſe io corpore Chriſti denegaverit. Sed illud, dilectiſſimi, quod ſecundùm ſcripturas, quæ lectæ ſunt, hodie Dominum natum eſſe, cognoſcimus, videamus; quomodo in fine ſeculi natus ſit, qui creator eſt ſeculorum: *Ipſe enim dixit, & facta ſunt; ipſe mandavit & creata ſunt.* Pſ. 148. 6.

Cap. II. Chriſtus ergo Salvator ooſter, Dilectiſſimi, homo & Deus creditur; Deus ex patre, homo de matre; Deus ex Deitate, corporeus ex carne; Et ideò Deus ante ſecula, homo poſt ſecula. Deus ante initia, homo inter extrema. Qui io principio creavit per majeſtatem, hodie veoit ſalvare per carnem. Creatio hominum prima potentia fuit; ſalvatio, ſecunda pietas. Benignitatis motus affectu Dominus, voluit ut nobis redderet miſericordia quidquid abſtulerat offenſa. Deſcendit ergo ille ot nos aſcenderemus, cœleſtia ſummiſit, ut terreſtria ſublevaret: fecit ſe hominis participem, ut hominem faceret Dei eſſe cooſortem; *factus*, ſicut per Apoſtolum audiſtis, *ex muliere, factus ſub lege.* Sed nemo cum mulierem audit matrem Domini, de nominis offeoſione moveatur. Virgo concepit ex Spiritu ſancto, ſed mulier nominatur ex ſexu; Et ideo Evangeliſta, qui lectus eſt, virginem; Apoſtolus autem mulierem ouncupavit: ot omnes io partu virginis omnipotentiam agnoſcerent divinitatis; Io appellatione autem mulieris, nomen conditionis audirent. Galat. 4. 4.

Cap. III. Natus eſt ergo Dominus noſter eſt carne quidem, ſed non ex corruptione carnali: natus ut homo, ſed oon geoitus ut homo. Ita ſuſcepit carnem, ut ſervaret majeſtatis honorem. Et ſic ſegregando puritatem nativitatis ſuæ à concretione colluvionis humanæ, peregit quidem io ortu ſuo plenam hominis diſpeoſationem, ſed Dei tamen oon deſeruit dignitatem. Ideóque in mundo iſto talis qoalis nativitate, puritatem ortus ſui etiam in vitæ ſinceritate ſervavit. Solus enim ille eſt io cujus ore, ſicut ſcriptum eſt, dolus non fuit: otique ut qui colluvionem humanam in creatione oeſcierat, etiam io converſatione neſciret. Cum enim, inquit, Apoſtolus, in forma Dei eſſet, formam ſervi accepit &c. Omnes homines, Dilectiſſimi, ſervi peccatorum fuerunt, & ideò bene ait Apoſtolus, formam taotummodò ſervi aſſomſiſſe; quia homo quidem verus, ſed homanis vitiis noo coinquioatus, formam tantum habuit ſervi, non conſcientiam: quia licet habuerit ſpeciem homiois, non tamen habuerat conſcientiam peccatoris: quia ſicut Apo-

De Ascens. Domini. Philip. 2. 6.

ſtolus dicit : *Cum in forma Dei eſſet , formam ſervi accepit , & habitu inventus eſt ut homo.* Habitu homo , ſed potentiâ Deus ; quaſi ſervus in forma, ſed Dominus in natura : foris oſtendens matris infirmitatem , intus poſſidens patris majeſtatem ; foris humilis corpore , intus pollens divinitate.

Cap. IV. Denique & ipſa ejus inter homines converſatio ſimul utrumque monſtravit , in paſſionibus hominem , in virtutibus Deum. Eſurivit enim , ſed eſurientes multiplicatis per benedictionem panibus pavit. Quod eſurivit , caro fuit ; quod pavit, Deus. Ex homine fuit quod lacrymavit ; ex divinitate quod præſtitit. Hominem indicavit , quòd precem fudit. Oravit , exauditus eſt. Omnibus ergo rebus duplicem in ſe naturam monſtravit ; & ideo ſubſtantiæ utriuſque mediator eſt ; quia dum ſummiſit cœleſtia , exaltavit humana , fecit ſummmam ex diverſitate concordiam , ut in eo una utraque fieret , qui in ſe utrumque retinet Dominus noſter Jesus Christus qui vivit & regnat cum Patre & ſancto Spiritu in ſecula ſeculorum , Amen.

III.

IN ASCENSIONE DOMINI.

SERMO.

Ex Codice S. Petri Cobeienſis , in quo S. Leoni tribuitur.

Cap. I. Hodie , Fratres , victoria Chriſti completa eſt , hodie triumphalia vexilla ejus eriguntur. De ſpoliatione ſua dolet cum Principe ſuo tartarus ; de reſtauratione damni ſui gaudet cæleſtis exercitus. Hodie caro illa , quæ de terris ſublevata eſt , ad dexteram Patris collocata eſt , quia omnes ei naturæ proſtratæ ſunt , & omnis principatus & poteſtas ante eam incurvata eſt. Hodie via nova , de qua dicit Apoſtolus , nobis initiata eſt ; quia per carnem Chriſti aditus cæli , per quem nulla priùs caro tranſierat , reſeratus eſt ; quam adhuc viventem idem Apoſtolus dicit ; quia hæc membris Chriſti ſuo tempore per eandem intraturis præparata eſt. Hodie apertio libri perfecta eſt , quem nemo potuit aperire , niſi agnus qui occiſus eſt ; quoniam ſacramenta ejus revelata ſunt , cum ea , quæ in lege & Prophetis inveniuntur , conſummatâ diſpenſatione humanitatis ejus hodie completa ſunt. Deſcendit primò Chriſtus , ut noſtræ particeps fieret naturæ : Poſtremò aſcendit , ut ſuæ nos participes faceret gloriæ. Deſcendens temporali converſatione viſibilibus miraculis quaſi lactavit infantes ; aſcendens dedit dona hominibus quibus eruditi a & quaſi in virile robur educati jam temporalem ejus viſionem non appeterent , ſed quo eos præceſſerat toto jam deſiderio ſequi ſtuderent.

Hebr. 10. 20.

a al. enutriti.

Cap. II. Ps. 26. 14. Quia ergo temporali ejus præſentia viduati ſumus , ad æternam ejus viſionem tota intentione feſtinemus. Dicamus ei ea voce Pſalmiſtæ : *Tibi dixit cor meum ; quaſivi vultum tuum , vultum tuum Domine requiram , ne avertas faciem tuam à me.* Tota enim diſpenſatio humanitatis Chriſti , nihil aliud intendit , nihil aliud fecit , niſi ut intentionem noſtram ad ſuperna dirigeret , & expleto tempore noſtræ mortalitatis , ad manifeſtam viſionem ſui perduceret , perductos æternâ vultus ſui gloriâ ſatiaret. Quia teſtante Apoſtolo ; *Videbimus eum ſicuti eſt.* Undè Pſalmiſta : *Satiabor , cum manifeſtabitur gloria tua.* Hæc ſunt *bona Jeruſalem , qua oculus non vidit , nec auris audivit , nec in cor hominis aſcendit : qua praparavit Deus diligentibus ſe.* Hæc bona quantùm poterat in ænigmate contuebatur Pſalmiſta cum diceret : *Quid enim mihi eſt in cœlo , & à te quid volui ſuper terram ?* Ammirando dicebat : *Quid mihi eſt in cœlo &c.* Quia cæleſtis gloriæ magnitudinem , nec dicendo explicare , nec cogitando ſufficiebat comprehendere.

1. Ep. Joan. 3. 2. 1. Cor. 2. 9.

De SS. Pat. et Paulo. Ps. 72. 25.

Cap. III. Hæc ergo eſuriamus , hæc ſitiamus , quoniam ad hoc Pontifex ſummus pro nobis præcurſor in vera ſancta ſanctorum , ad dexteram ſcilicet Patris, aſcendit , ut ſpem membrorum ſuorum confirmaret, eò ſecuturam gregis humilitatem , quò ſuum credit præceſſiſſe Paſtorem. Sic enim ipſe Dominus promittit Diſcipulis : *Ubi fuerit corpus , ibi congregabuntur & Aquila.* Aquilas vocat ſanctos *qui cupiunt diſſolvi , & eſſe cum Chriſto.* Fertur enim natura eſſe Aquilarum ultra mare odoratu ſuo cadavera ſentire ; & eò celeri volatu ſuo ad ſaturandam eſuriem ſuam feſtinare. Hæc ergo eſuries Aquilarum , deſiderium ſanctarum ſignificat animarum , quæ caput ſuum extra mundi turbines in ſumma quiete locatum fidei naribus ſitientes , ſpei volatu præſentiæ conditoris vellent aſſiſtere , & ſatietate vultus ejus ſine fine gaudere. Hæc quippè hujus ſolennitatis eſt ratio , ut Chriſtum ad dexteram Patris jam regnare credamus ; & interim eum quaſi geminis virtutum alis , charitatis ſcilicet & ſpei ſubſequamur ; ut *cum tradiderit regnum Deo & Patri* , cum eo ſine fine regnemus.

18. 17. 37. Philip. 1. 23. 1. Cor. 15. 24.

Cap. IV. Ps. 96. 1. Ibid. 9. Igitur ſecundùm quod hortatur Pſalmiſta : Quia *Dominus regnavit exultet terra* , id eſt Eccleſia : Exultet in fide , *quoniam tu Dominus altiſſimus ſuper omnem terram , nimis exaltatus es ſuper omnes Deos.* Exultet in ſpe , quoniam *replebimur in bonis domus tua.* Exclamemus ex medullis cordis , cum Apoſtolo : *Quis nos ſeparabit à charitate Chriſti ? tribulatio , an anguſtia ? an fames , an nuditas , an gladius ?* Cum enim de ſpe perduxerit nos ad ſpeciem ; *erit Deus omnia in omnibus.* Ipſe cibus & potus , ipſe veſtitus , & omnia quæ honeſtè cogitari & deſiderari poſſunt ab omnibus. Hoc donativum Chriſti milites concupiſcant , & militiam ſuam non deſerant , donec hæreditatem immarceſſibilem ab imperatore ſuo completo agone percipiant.

Rom. 8. 35. 1. Cor. 15. 28.

IV.

IN NATIVITATE SS. APOSTOLORUM PETRI ET PAULI.

Vide Monitum. pag. 165.

SERMO.

Cap. I. Petrus Apoſtolorum primus. Exultemus in Domino , Dilectiſſimi , & ſpirituali jucunditate lætemur : quia unigenitus Dei patris filius , Dominus noſter Jesus Christus ad inſinuanda nobis ſuæ diſpenſationis & divinitatis miſteria , Apoſtolici ordinis primum beatum Petrum huic civitati dignatus eſt prærogare , cujus hodierna ſolennitas , recurrente triumpho martyrii , ſpecimen & decus contulit orbi terrarum. Hoc enim obtinuit , Dilectiſſimi , illa confeſſio , quæ à Deo patre inſpirata , Apoſtolico cordi omnium humanarum opinionum incerta tranſcendit , & firmitatem petræ , quæ nullis impulſionibus quateretur, accepit. Evangelica ſiquidem referente hiſtoria , omnes Apoſtolos Dominus , quid de ſe homines opinentur , interrogat. Et tamdiu ſermo reſpondentium communis eſt , quamdiu humanæ intelligentiæ ambiguitas explicatur. At ubi quid habeat diſcipulorum ſenſus , exigitur , ille primus eſt in Domini confeſſione , qui primus eſt in Apoſtolica dignitate. Qui cùm dixiſſet : *Tu es Chriſtus filius Dei vivi* , reſpondit ei Jeſus : *Beatus es , Simon Barjona, quia caro & ſanguis non revelavit tibi , ſed*

Matth. 16. Ex ſerm. 3. in anniv. aſſumt. c. 3.

Petri confeſſio & primatus.

De SS. Pet. et Paulo.

pater meus qui in cælis eſt. Ideò beatus es, quia pater meus te docuit, nec opinio te terrena fefellit, ſed inſpiratio cæleſtis inſtruxit; & non caro & ſanguis, ſed ille me tibi, cujus ſum unigenitus, indicavit. Et ego inquit, dico tibi, hoc eſt, ſicut pater meus tibi manifeſtavit divinitatem meam, ita ego notam tibi ſacio excellentiam tuam. Quia tu ea Petrus, id eſt, cùm ego ſim inviolabilis petra, ego lapis angularis, qui facio utraque unom, tamen tu quoque petra es, qnia mea virtute ſolidaris, ut quæ mihi poteſtate ſunt propeia, ſint tibi mecum participatione communia.

Epheſ. 2.

Cap. II.

Super hanc petram ædificabo Eccleſiam meam, & portæ inferi non prævalebunt adversùs eam. Super hanc, inquit, fortitudinem æternum extruam templum, & Eccleſiæ meæ cælo inſerenda ſublimitas, in hujus fidei firmitate conſurget. Hanc confeſſionem portæ inferi non tenebunt, mortis vincula nou ligabunt. Vox enim iſta, vox vitæ eſt; & ſicut confeſſores ſuos in cœleſtia provehit, ita negatores ad inferna demergit. Propter quod dicitur beato Petro Apoſtolo: *Tibi dabo claves regni cælorum. Et quacunque ligaveris ſuper terram, erunt ligata & in cælis. Et quæcunque ſolveris ſuper terram, erunt ſoluta & in cælis.* Tranſivit quidem in Apoſtolos alios jus iſtius poteſtatis, ſed non fruſtrà uni commendatur, quod omnibus intimetur. Petro enim ſingulariter hoc creditur, quia cunctis Eccleſiæ rectoribus. Petri forma proponitur. Manet ergo Petri privilegium, ubicunque ex ipſius fertur æquitate judicium: nec nimia eſt vel ſeveritas, vel remiſſio, ubi nihil erit ligatum, nihil ſolutum, niſi quod Petrus aut ligaverit, aut ſolverit.

Petra, ſuper quam ædificata eſt Eccleſia.

Petri privilegium.

Cap. III. *Luc. 22.*

Inſtante autem paſſione ſua Dominus, quæ diſcipulorum ſuorum erat turbatura conſtantiam: *Simon*, inquit, *Simon, ecce Satanas expoſtulavit, ut vos cribraret ſicut triticum: Ego autem rogavi pro te, ut non deficiat fides tua: & tu aliquando converſus confirma fratres tuos, ne intrent in tentationem.* Commone erat omnibus Apoſtolis periculum de tentatione formidinis, & divinæ protectionis aoxilio pariter indigebant, quoniam diabolus omnes exagitare, omnes cupiebat elidere; & tamen ſpecialis à Domino Petri cura ſuſcipitur, & pro Petri fide propriè ſupplicatur, tanquam aliorum ſtatus certior ſit futurus, ſi mens principis victa non fuerit. In Petro ergo omnium fortitudo munitur, & divinæ gratiæ ita ordinatur auxilium, ut firmitas, quæ per Chriſtum Petro tribuitur, per Petrum Apoſtolis conferatur. Nam & poſt reſurrectionem ſuam Dominus beato Petro Apoſtolo poſt regni claves, ad trinam æterni amoris profeſſionem, myſtica inſinuatione ter dixit: *Paſce oves meas*, quod & nunc proculdubio facit, & mandatum Domini pius paſtor exequitur, confirmans nos exhortationibus, & pro nobis orare non ceſſans, ut nulla tentatione ſuperemur. Si autem hanc pietatis ſuæ curam populo Dei, ſicut credendum eſt, ubique protendit, quantò magis alumnis ſuis opem ſuam dignatur impendere, apud quos in ſacro dormitionis thoro, eadem quâ præſedit carne requieſcit? Cùm itaque, Dilectiſſimi, tantùm nobis videamus præſidium divinitùs inſtitutum rationabilitee & juſtè in ducis noſtri meritis & dignitate lætamur: gratias agentes ſempiterno Regi & Redemtori noſtro Jesu Cristo, quod tantam potentiam dedit ei, quem totius Eccleſiæ Principem fecit, ad gloriam & laudem nominis ſui: Qui cum Deo Patre & Spiritu ſancto vivit & regnat in ſecula ſeculorum, Amen.

Joan. 21. Petrus ut etiamnum paſcat Eccleſiam.

Petrus totius Eccleſiæ princeps.

Tract. advers. Eutych. *Ex vetuſto MS. Vatic. n. 1346.*

V.

TRACTATUS S. LEONIS PAPÆ adverſus errores Eutychetis, & aliorum hæreticorum.

Cap. I. *Ex Serm. 2. de Pentec. cap. 1. 2. & 3. ferè magna tranſcriptum, verbum à verbo.*

AD Eccleſiæ filios inſtruendos, addendum eſt noſtri ſermonis obſequium. Non enim timemus ne ſpiritales & eruditi nota faſtidiant, ad quorum fructum pertinet aliis inſinuari, quod ipſi cum magna ſoi utilitate didicerunt. Fiat ergo per corda omnium, diſpenſatio munerum divinorum & ſermonem oris noſtri, docti indoctique non ſpernant. Adſit etiam noſtræ fidei, ipſius largitas, de cujus majeſtate loqui tentamus a: ut ad profectum totius Eccleſiæ ſuæ, & vos capaces, & nos faciat abundantes. Cùm igitur ad intelligendam dignitatem Spiritus ſancti oculos mentis intendimus, nihil diverſum ab excellentia patris & filii cogitemus; quia in nullo ab unitate ſua diſcrepat divinæ Trinitatis eſſentia. [b] Sempiternum eſt Patri, coæterni ſibi Filii eſſe genitorem. Sempiternum eſt Filio, intemporalitee à Patre eſſe progenitum. Sempiternum quoque eſt Spiritui ſancto, Spiritum eſſe Patris & Filii, ut numqoam ſine Filio Pater, numquam Filius ſine Patre, numquam Pater & Filius ſine Spiritu ſancto fuerint. Et omnibus exiſtentiæ gradibus excluſis, nulla ibi perſona ſit anterior nulla poſterior. Hujus enim beatæ Trinitatis incommutabilis divinitas, una eſt in ſubſtantia, [c] indiviſa in opere, conſors in voluntate, par in omnipotentia, æqualis in gloria. De qua cùm Scriptura ſancta ſic loquitur, ut aut in factis, aut in verbis aliquid deſignet, quid ſingulia videatur convenire perſonis [d], non perturbatur fides Catholica, ſed docetur: ut per proprietatem aut vocis, aut operis, inſinuetur nobis veritas Trinitatis, & non dividat intellectus, quod diſtinguit auditus. Ob hoc enim quædam ſive ſub Patris, ſive ſub Filii, ſive ſub Spiritus ſancti apellatione promuntur, ut confeſſio fidelium e in Trinitate non erret. Quæ cum ſit inſeparabilis, numquam intelligeretur Trinitas eſſe, ſi ſemper inſeparabilitee diceretue. Benè ergo ipſa difficultas loquendi cor noſtrum ad intelligentiam trahit, & per infirmitatem noſtram cæleſtis doctrina nos adjuvat: ut quia in Deitate Patris, Filii, & Spiritus ſancti, nec ſingularitas eſt, nec diverſitas cogitanda, vera unitas & vera Trinitas poſſit quidem mente ſimul ſentiri, ſed non poſſit ſimul ore proferri. Fundata igitur, Dilectiſſimi, in cordibus noſtris hac fide, qua ſalubriter credimus, quod tota ſimul Trinitas una virtus eſt, una majeſtas, una ſubſtantia, indiſcreta operatio, inſeparabilis dilectio, indifferens poteſtas, f ſimul implens omnia, ſimul continens univerſa. Quod enim eſt Patee, hoc eſt & Filius, hoc eſt & Spiritus ſanctus: Et vera Deitas, in nullo eſſe aut minor, aut major poteſt g: Quæ ſic in tribus eſt confitenda perſonis, ut & ſolitudinem non recipiat Trinitas, & unitatem ſervet æqualitas.

a al. loqui geſtimus.

b al. divinitatis eſſentia.

c al. Et incommutabilis Deitatis, una eſt ſubſtantia, &c.

d al. aſſignet, quod ſingulis videatur convenire perſonis, &c.

e al. credentium.

f indiſcreta opere, inſeparabilis dilectione, indifferens poteſtate, &c.

g al. in nullo ſeſe aut minor, aut major eſt.

Cap. II. *Ex Serm. de Pentecoſt. c. 2. 3. & 4.*

Numquam enim ab omnipotentia Patris & Filii, Spiritus ſancti eſt diſereta majeſtas. Et quicquid in diſpoſitione omnium rerum agit divina moderatio, ex totius venit providentia Trinitatis. Una eſt ibi benignitas miſericordiæ, una cenſura juſtitiæ: nec aliquid eſt in actione diviſum, nbi nihil eſt in voluntate diverſum. Quæ ergo illuminat Pater, illuminat Filius, illuminat Spiritus ſanctus. Cúmqoe alia ſit perſona miſſi, alia mittentis, alia promittentis, ſimul nobis; & unitas manifeſtatur & Trinitas: ut eſſentia habens æqualitatem, & non recipiens ſolitudinem, & ejuſdem ſubſtantiæ, & non ejuſdem intelligatur eſſe

Tract. adverſ. Eutych.

Gen. 1.

perſonæ. Quod ergo ſalva cooperatione inſeparabilis Deitatis, quædam Pater, quædam Filius, quædam propriè Spiritus ſanctus exequitur, noſtræ redemtionis diſpoſitio, noſtræ ſalutis eſt ratio. Si enim homo ad imaginem & ſimilitudinem Dei factus, in ſuæ naturæ bonore manſiſſet, nec diabolica fraude deceptus, à lege ſibi poſita per concupiſcentiam deviaſſet, creator mundi creatura non fieret: neque aut ſempiternus temporalitatem ſubiret, aut æqualis Deo Patri Filius Deus, formam ſervi, & ſimilitudinem carnis peccati aſſumeret. Sed quia *invidia diaboli mors intravit in orbem terra* g, & aliter ſolvi captivitas humana non potuit, niſi cauſſam noſtram ille ſuſciperet ſine h majeſtatis ſuæ damno, & verus homo fieret, & ſolus peccati contagium non haberet: diviſit ſibi opus noſtræ reparationis miſericordia Trinitatis, ut Pater propitiaretur, Filius propitiaret, Spiritus ſanctus igniret. Si igitur duce gratia, Dilectiſſimi, fideliter ſapienterque noſcamus, quid Patri, quid Filio, quid Spiritui ſancto, in reparatione noſtra proprium, quidve commune ſit, ea quæ pro nobis humiliter & corporaliter geſta ſunt, ita proculdubio ſuſcipiemus, ut nihil indignum de una atque eadem Trinitatis gloria ſentiamus. Quamvis enim nulla mens ad cogitandum de Deo, nulla ad loquendum lingua ſufficiat, tamen quantumcunque illud eſt quod humano intellectu de eſſentia paternæ Deitatis attingitur, niſi unum atque idem eſt, cùm id de Unigenito ejus, & de Spiritu ſancto a cogitatur, non piè ſapitur, ſed nimis carnaliter caligatur, & ipſum quod de Patre congruenter ſentiri videbatur, amittitur; quia de tota Trinitate receditur, ſi in ea unitas non tenetur. Nulla autem ratione verè eſt unum, quod aliqua eſt inæqualitate diverſum. Cùm ergo ad confitendum Patrem, & Filium, & Spiritum ſanctum aciem mentis intendimus, procul ab animo formas viſibilium rerum, & ætates temporalium naturarum, procul corpora locorum & loca corporum repellamus. Diſcedat a corde, quod ſpatio extenditur, quod fine concluditur, & quicquid nec ſemper ubique, nec totum eſt. Cogitatio de Deitate Trinitatis concepta, nihil per diſtantiam intelligat, nihil per gradus quærat, aut ſi quid dignum Deo ſenſerit, b nulli hoc ibi audeat negare perſonæ.

Sap. 2.
g al. terrarum.
h al. qui ſine, &c.
a al. cum vel de unigenito ejus, vel de Spiritu ſancto, &c.
b al. At ſi quid de Deo dignum ſenſerit, &c.

Cap. III.
Ex cap. 6. ſerm. 3. de Pentec.

Hanc autem fidem non terrena ſapientia reperit, nec opinio humana perſuaſit; ſed ipſe unigenitus Filius docuit, ipſe Spiritus ſanctus inſtituit: de quo nihil eſt aliter, quàm de Patre & de Filio ſentiendum: quia licet non ſit Pater, non ſit Filius, non tamen eſt à Patre Filioque diviſus. Et ſicut propriam habet in Trinitate perſonam, ita unam habet in Patris & Filii Deitate ſubſtantiam, omnia implentem, omnia continentem, & cum Patre & Filio univerſa moderantem in ſecula. Quid enim tam adverſatur Prophetis, tam repugnat Evangeliis, tam denique eſt Apoſtolicis rebelle doctrinis, quàm in Domino Jesu Christo ex Maria virgine genito, & ſempiterno Patri intemporaliter coæterno, unam ac ſingularem prædicare naturam? quia ſi hominis tantùm intelligenda eſt, ubi eſt quæ ſalvat Deitas? ſi tantummodo Dei, ubi eſt quæ ſalvatur humanitas? Fides autem Catholica quæ omnibus reſiſtit erroribus, etiam iſtas ſimul impietates refutat, damnans Neſtorium divina ab homine dividentem, deteſtans Eutychen in divinis humana vacuantem: quoniam veri Dei Filius, Deus verus, unitatem & æqualitatem habens cum Patre & cum Spiritu ſancto, idem verus homo eſſe dignatus eſt, nec conceptu virginis matris ſejunctus à carne, nec partu; ſic humanitatem ſibi uniens, ut Deus incommutabiliter permaneret; ſic Deitatem homini impertiens, ut eum glorificatione non conſumeret, ſed augeret. Qui enim factus eſt in forma ſervi, in forma Dei eſſe non deſtitit; nec alter in altero, ſed unus in utroque eſt. Nullis diſpenſationum varietatibus fides noſtra turbetur, ſed ſive in miraculis virtutum, ſive in contumeliis paſſionum & Deum qui homo eſt, & hominem credamus eſſe, qui Deus eſt. Verus itaque Deus & verus homo unus eſt Chriſtus, dives in ſuis, pauper in noſtris; dona accipiens, & dona diffundens; particeps mortalium, & vivificatio mortuorum: ut in nomine Jesu Christi omne genu flectatur.

Ex ſerm. 6. de jejunio ſeptimi menſis cap. 2. & 3.

Cap. IV.
Epiſt. 14. al. 10 ad Flavian. c. 2.

Neſciens igitur Eutyches quid deberet de Verbi Dei incarnatione ſentire, neque volens in ſanctarum Scripturarum latitudine laborare, illam ſaltem communem confeſſionem ſolicito recepiſſet auditu, qua fidelium univerſitas profitetur, credere ſe in Deum Patrem omnipotentem, & in Jesum Christum Filium ejus unicum Dominum noſtrum, qui conceptus eſt de Spiritu ſancto & Maria virgine. c Quibus tribus ſententiis, omnium ferè hæreticorum machinæ deſtruuntur. Cùm enim Deus & omnipotens Pater creditur, ſempiternus eidem Filius demonſtratur a, in nullo à Patre differens: quia de Deo Deus, de omnipotente omnipotens, de æterno natus eſt coæternus: non poſterior tempore, non inferior poteſtate, non diſſimilis gloriâ, non diviſus eſſentiâ. Idem verò ſempiterni genitoris unigenitus ſempiternus, natus eſt de Spiritu ſancto, ex Maria virgine. Quæ nativitas temporalis, illi nativitati divinæ & ſempiternæ nihil minuit, nihil contulit: ſed totam ſe reparando homini, qui erat deceptus, impendit; & ut mortem b vinceret, & diabolum qui habebat mortis imperium, ſua virtute deſtrueret.

c al. ex Maria virgine.
a al. cùm enim Deus & omnipotens & æternus creditur, coſempiternus eidem filius demonſtratur.
b al. ut & mortem.

Cap. V.
c Ex ſerm. 1. de Nativ. Dom. cap. 1.

c In quo etiam conflictu pro nobis inito, magno & mirabili æquitatis jure certatum eſt, dum omnipotens Deus cum ſæviſſimo hoſte non in ſua majeſtate, ſed in noſtra humilitate congreditur, objiciens eandem formam, eandémque naturam, mortalitatis quidem noſtræ participem, ſed peccati totius expertem. d Non enim ſuperare nos poſſemus peccati & mortis autorem, niſi naturam noſtram ille ſuſciperet, & ſuam faceret, quem nec peccatum contaminare, nec mors potuit detinere. Conceptus quippè eſt de Spiritu ſancto, intra uterum virginis matris: quæ illum ita ſalva virginitate edidit, quemadmodùm ſalva virginitate concepit. e An fortè ideò putavit hæreticus ille Dominum noſtrum Jesum Christum, non noſtræ eſſe naturæ, quia miſſus Angelus ad virginem ait: *Et virtus Altiſſimi obumbrabit tibi: ideoque & quod naſcetur ex te ſanctum, vocabitur filius Dei:* ut quia conceptus virginis divini fuit operis, non de natura concipientis fuerit caro concepti? Sed non ita intelligenda eſt illa generatio ſingulariter mirabilis & mirabiliter ſingularis, ut per novitatem creationis proprietas remota ſit generis. Fœcunditatem enim virgini Spiritus ſanctus dedit, veritas autem corporis de corpore ſumta eſt, & ædificante ſibi ſapientia domum, *Verbum caro factum eſt, & habitavit in nobis*, hoc eſt, in ea carne, quam ſumſit ex homine, & quam Spiritus vitæ rationalis animavit. Verbum igitur Dei Deus, Filius Dei, qui in principio erat apud Deum, per quem facta ſunt omnia, ſine quo factum eſt nihil, propter liberandum hominem ab æterna morte factus homo, ita ſe ad ſuſceptionem humilitatis noſtræ ſine diminutione majeſtatis ſuæ inclinans, ut manens quod erat, aſſumenſque quod non erat, veram ſervi formam ei formæ in qua Deo Patri eſt æqualis uniret, & tanto fœdere naturam utramque conſereret, ut nec inferiorem

d Ex cap. 2. Epiſt. 24. al. 10. ad Flavian.
e Ex fine ejuſdem capitis.
Luc. 1.
Prov. 9.
Joan. 1. 14.

TRACT. ADVERS. EUTYCH. CAP. VI.

conſumeret glorificatio, nec ſuperiorem minueret aſſumtio.

Cap. 5. ejuſd. ep.

Salva igitur proprietate utriuſque naturæ, & in unam coeunte perſonam, ſuſcepta eſt à majeſtate humilitas, à virtute infirmitas, ab æternitate mortalitas; & ad reſolvendum conditionis noſtræ debitum, natura inviolabilis naturæ eſt unita paſſibili, ut quod noſtris remediis congruebat, unus atque idem mediator Dei, & hominum, homo CHRISTUS JESUS, & mori poſſet ex uno, & mori non poſſet ex altero. f Integra ergo perfectione veri hominis, perfectáque natura, verus natus Deus eſt, totus in ſuis, & totus in noſtris. Noſtra autem dicimus, quæ in nobis ab initio creator condidit, & quæ reparanda ſuſcepit. Nam illa, quæ deceptor intulit, & homo deceptus amiſit, g nullum habuerunt in Salvatore veſtigium. Nec quia communionem humanarum ſubiit infirmitatum, ideò noſtrorum fuit particeps delictorum. Aſſumſit formam ſervi ſine ſorde peccati, humana augens, divina non minuens, quia exinanitio illa, qua ſe inviſibilis viſibilem præbuit, & creator ac Dominus omnium h unus voluit eſſe mortalium, inclinatio fuit miſerationis, non defectio poteſtatis. Proindè qui manens in forma Dei, fecit hominem, idem in forma ſervi factus eſt homo. Tenet enim ſine defectu proprietatem ſuam utraque natura. Et ſicut forma ſervi Dei formam non adimit: ita forma Dei formam ſervi non minuit. Nam quia gloriabatur diabolus, hominem, ſua fraude deceptum, divinis caruiſſe muneribus, & immortalitatis dote nudatum, duram mortis ſubiiſſe ſententiam, ſéque in malis ſuis quoddam de prævaricatoris a conſortio inveniſſe ſolatium, Deum quoque, juſtitiæ exigente ratione, erga hominem, quem in tanto honore condiderat, propriam mutaſſe ſententiam: opus fuit ſecreti diſpenſatione conſilii, ut incommutabilis Deus, (cujus voluntas non poteſt ſua benignitate privari) primam erga nos pietatis ſuæ diſpenſationem, ſacramento occultiore compleret, & homo diabolicæ iniquitatis verſutiâ actus in culpam, contra Dei propoſitum non periret.

f al. In integra ergo veri hominis, perfectáque natura, &c.

g al. admiſit.

h al. omnium rerum.

Et ſicut formam ſervi Dei forma non adimit: ita formam Dei ſervi forma non minuit.

a al prævaricationis.

CAP. VII.

Ingreditur hæc mundi infirma b Filius Dei, de cæleſti ſede deſcendens, & à paterna gloria non recedens, novo ordine, nova nativitate generatus. Novo ordine quia inviſibilis in ſuis, viſibilis eſt factus in noſtris. Incomprehenſibilis voluit comprehendi. Ante tempora manens, cœpit eſſe ex tempore. Univerſitatis Dominus ſervilem formam, obumbrata majeſtatis ſuæ immenſitate ſuſcepit. Impaſſibilis Deus, non dedignatus eſt homo eſſe paſſibilis, & immortalis, mortis legibus ſubjacere. Nova autem nativitate generatus, quia inviolata virginitas concupiſcentiam neſcivit, carnis materiam miniſtravit. Aſſumta eſt c de matre Domini natura, non culpa, nec in Domino JESU CHRISTO, ex utero virginis genito, quia nativitas eſt mirabilis, ideo noſtræ naturæ eſt diſſimulis. d Qui enim verus eſt Deus, idem verus eſt homo. Et nullum in hac unitate eſt mendacium; dum invicem ſunt & humilitas hominis, & altitudo Deitatis. Sicut enim Deus non mutatur miſeratione, ita homo non conſumitur dignitate: agit enim utraque forma cum alterius communione, quod proprium eſt; Verbo ſcilicet operante, quod Verbi eſt, & carne exequente, quod carnis eſt. Unum horum coruſcat miraculis, aliud ſuccumbit injuriis. Et ſicut Verbum ab æqualitate paternæ gloriæ non recedit e: ita caro naturam noſtri generis non reliquit. Unus enim idemque eſt, quod ſæpè dicendum eſt, verè Dei Filius, & verè hominis Filius. Deus, per id quod *In principio erat Verbum, & Verbum erat apud Deum, & Deus erat Verbum*: Homo per id quod *Verbum caro factum eſt, & habitavit in nobis.* f Quem utique ſicut hominem diabolica tentat aſtutia, eidem, ſicut Deo angelica famulantur obſequia. Eſurire, ſitire, laſſeſcere, atque dormire, evidenter humanum eſt. Sed quinque g panibus, quinque millia hominum ſaturare, largiri Samaritanæ aquam vivam, cujus hauſtus bibenti præſtat, ne ultra jam ſitiat, & ſupra dorſum maris plantis non ſubſidentibus ambulare, & elationes fluctuum increpata tempeſtate conſternere, ſine ambiguitate divinum eſt. Sicut ergo (ut multa prætercam) non ejuſdem naturæ eſt, flere miſerationis affectu Lazarum amicum mortuum, & eundem remoto quatriduanæ aggere ſepulturæ, ad vocis imperium excitare redivivum, aut in cruce h pendere, & in noctem luce converſa omnia elementa tremefacere, aut clavis transfixum eſſe, & paradiſi portam i fidei latronis aperire: ita non ejuſdem naturæ eſt, dicere: *Ego & Pater unum ſumus*: & dicere, *Pater major me eſt.* Quamvis enim in Domino JESU CHRISTO Dei & hominis, una perſona ſit: aliud tamen eſt, unde in utroque communis eſt contumelia: aliud, unde communis eſt gloria. De noſtro enim illi eſt minor Patre humanitas; de Patre illi eſt æqualis cum Patre divinitas.

b al. infima.

Cap. 4. ejuſdem epiſt.

c al. Aſſumta eſt igitur de, &c.

d al. noſtra eſt natura diſſimilis.

e al. non receſſit.

Ioan. 1. 14.

TRACT. ADVERS. EUTYCH.

f ex eodem cap. paucis omiſſis.

g al. ſed & de quinque.

Ioan. 6. Ib. 4. Matth. 14. Luc. 8. Matth. 11.

h al. in ligno.

i al portam.

Ioan. 10. Ibid. 14.

CAP. VIII.

Propter hanc ergo unitatem perſonæ in utraque natura intelligendam, & Filius hominis legitur deſcendiſſe de cælo, cum Filius Dei carnem de ea virgine, de qua eſt natus, aſſumſerit. Et rurſùs Filius Dei crucifixus dicitur ac ſepultus, cum hæc non in divinitate ipſa, qua unigenitus, conſempiternus, & conſubſtantialis eſt Patri, ſed in naturæ humanæ ſit infirmitate perpeſſus. Undè unigenitum Filium Dei, crucifixum, & ſepultum, omnes etiam in Symbolo confitemur, ſecundùm illud Apoſtoli dictum: *Si enim cognoviſſent, nunquam Dominum majeſtatis crucifixent:* quia Eccleſia Catholica hac fide vivit, hac proficit, ut in Domino JESU-CHRISTO, nec ſine vera divinitate humanitas, nec ſine vera humanitate credatur divinitas. a Cum autem in Concilio, Eutyches profiteretur ex duabus naturis fuiſſe Dominum noſtrum ante adunationem, poſt adunationem, verò unam naturam confiteretur; miror tam abſurdam, támque perverſam ejus profeſſionem nulla judicantium increpatione reprehenſam; & ſermonem nimis inſipientem, nimiſque blaſphemum, ita omiſſum, quaſi nihil quod offenderet, eſſet auditum: cum tam impiè duarum naturarum ante incarnationem unigenitus Dei filius fuiſſe dicatur, quàm nefariè poſtquam *Verbum caro factum eſt*, natura in eo ſingularis aſſeritur. Quod non b Eutyches ideo vel rectè vel tolerabiliter æſtimet dictum, quia nullâ veſtrâ eſt ſententiâ confutatum. c Tunc enim fructuoſiſſimè vera fides defenditur, cum etiam à ſectatoribus ſuis opinio falſa damnatur.

Cap. 5. ejuſdem epiſt.

1. Cor. 2.

a Cap. 6. ejuſdem epiſt.

b al ne.

c Ex eod. cap. multis omiſſis.

CAP. IX.

Inter hæc ergo quantùm Neſtorius à veritate deviavit, Deitatem Verbi ab aſſumti hominis ſubſtantia ſeparando, tantùm à recto tramite etiam iſte diſceſſit, qui unigenitum Dei Filium, ſic de utero beatæ Virginis prædicat natum, ut humani quidem corporis ſpeciem geſſerit, ſed humanæ carnis veritas Verbo unita non fuerit. De quo prodigio falſitatis, quis non videat, quæ opinionum monſtra naſcantur? Negator enim mediatoris Dei & hominum, hominis JESU CHRISTI neceſſe eſt, ut multis impietatibus impleatur, cumque aut Apollinaris ſibi vendicet, aut Valentinus uſurpet, aut Manichæus obtineat, quorum nullus in CHRISTO JESU humanæ carnis credidit veritatem. Quâ utique non receptâ, non ſolùm quod ſecundùm carnem atque animam rationalem, qui erat in forma Dei, manens idem in forma ſervi, homo natus denegatur: ſed etiam

Ex ep. 16. al. 11. ad Iulianum ep. Conſtant. c. 1. & 2.

Appollinaris, Valentini, & Manichæi errores.

Tract. Advers. Eutych.

etiam quòd crucifixus eſt, & mortuus, ac ſepultus, quòdque die tertia à mortuis reſurrexit, & quòd ad dexteram Dei Patris ſedens, ad judicandos vivos & mortuos, in eo corpore ſit venturus, in quo eſt judicatus, abnuitur: quia hæc redemtionis noſtræ ſacramenta vacuantur, ſi Chriſtus veram veri hominis, totámque naturam ſuſcepiſſe non creditur. An quia manifeſta erant ſigna divina, falſa dicentur documenta corporea? & teſtimonia utriuſque naturæ valebunt, ut creator intelligatur, non valebunt, ut creatura ſalvetur. Quod Deitatis eſt caro non minuit; quod carnis eſt, Deitas non peremit. Idem enim & ſempiternus ex patre, & temporalis ex matre; in ſua virtute inviolabilis, in noſtra infirmitate paſſibilis: in Deitate Trinitatis cum Patre & cum Spiritu ſancto, unius ejuſdemque naturæ; in ſuſceptione autem hominis, non unius ſubſtantiæ, ſed unius ejuſdemque perſonæ: ut idem eſſet dives in paupertate, omnipotens in abjectione, impaſſibilis in ſupplicio, immortalis in morte. Nec enim Verbum, aut in carnem, aut in animam aliqua ſui parte converſum eſt; cùm ſimplex & incommutabilis natura Deitatis, tota in ſua ſit ſemper eſſentia, nec damnum ſui recipiens, nec augmentum: Et ſic aſſumtam naturam beatificans, ut glorificata in glorificante permaneat. Cur autem inconveniens aut impoſſibile videatur, ut Verbum & caro atque anima unus Jesus Christus & unus Dei hominiſque ſit Filius, ſi caro & anima quæ diſſimilium naturarum ſunt, unam faciunt etiam ſine Verbi Incarnatione perſonam: cùm multò faciliùs ſit, ut hanc unitatem ſui atque hominis Deitatis præſtet poteſtas, quàm ut eam in ſubſtantiis ſuis obtineat ſolius humanitatis infirmitas? Nec Verbum igitur in carnem, nec in Verbum caro mutata eſt: ſed utrumque in uno manet, & unus in utroque eſt, non diverſitate diviſus, nec permixtione confuſus. Nec alter ex Patre, alter ex matre, ſed idem aliter ex patre, ante omne principium, aliter de matre in fine ſeculorum: ut eſſet mediator Dei & hominum, homo Cristus Jesus in quo inhabitaret plenitudo divinitatis corporaliter: quia aſſumti non aſſumentis provectio eſt, *quod Deus illum exaltavit, & donavit illi nomen, quod eſt ſuper omne nomen*.

1. Tim. 2. Coloſ. 2. Philip. 2.

Cap. X. Ex c. 3. ejuſdem Epiſtolæ.

Nativitas enim Domini ſecundùm carnem, quamvis habeat quædam propria, quibus humanæ conditionis initia tranſcendat, ſive quod ſolus ab inviolata Virgine ſine concupiſcentia carnis eſt conceptus & natus, ſive quod ita è viſceribus matris eſt editus, ut fœcunditas pateret, & virginitas permaneret, non alterius tamen naturæ erat ejus caro, quàm noſtra, nec alio illi, quàm cæteris hominibus, anima eſt inſpirata principio, quæ excelleret, non diverſitate generis, ſed ſublimitate virtutis. Nihil enim carni ſuæ habebat adverſum, nec diſcordia deſideriorum gignebat compugnantiam voluntatum. [a] Senſus corporei vigebant ſine lege peccati, & veritas affectionum ſub moderamine Deitatis & mentis, nec tentabatur illecebris, nec cedebat injuriis. Vetus homo vero unitus eſt Deo: nec ſecundùm exiſtentem priùs animam deductus eſt è cælo, nec ſecundùm carnem creatus ex nihilo, eandem gerens in Verbi Deitate perſonam, & tenens communem nobiſcum in corpore animáque naturam. Non enim eſſet Dei hominúmque mediator, niſi idem Deus, idémque homo in utraque & unus eſſet & verus. [b] Deinde non Deum tantùm dicimus Chriſtum, ſicut hæretici Manichæi, nec hominem tantùm ſicut hæretici Photiniani: nec ita hominem, ut aliquid ei deſit, quod ad humanam certum eſt pertinere naturam, ſive animam, ſive mentem rationabilem, ſive carnem, quæ non de fœmina ſumta ſit, ſed facta de Verbo, in carnem converſo; atque mutato: quæ tria falſa, & vana Apollinariſtarum hæreticorum tres varias protulerunt partes. [c] Nec dicimus, quod beata virgo Maria, hominem ſine Deitate conceperit, qui creatus à Spiritu ſancto, poſtea, ſit ſuſceptus à Verbo, quod Neſtorium prædicantem, meritò juſtéque damnavimus: ſed dicimus Chriſtum Dei filium, Deum verum, natum de Deo Patre, ſine ullo initio temporis; eumdémque hominem verum natum de matre homine, certa plenitudine temporis, nec ejus humanitatem, qua major eſt Pater [d], minuere aliquid ei naturæ qua æqualis eſt Patri. Hoc autem utrumque unus eſt Chriſtus, qui veriſſimè dixit, & ſecundùm Deum: *Ego & Pater unum ſumus*; & ſecundùm hominem: *Pater major me eſt*.

a al. voluptatum.

b Ex Epiſt. 47. al. 23. ad clerum & pleb. CP.

Tract. Advers. Eutych.

c al. tres partes variè protulerunt.

d al. minor eſt patre.

Ioan. 10. Ioan. 14.

Cap. XI.

Quamvis ergo in uno Domino noſtro Jesu Christo, vero Dei atque hominis filio, Verbi & carnis [e] una perſona ſit, & utraque eſſentia communes habeat actiones; intelligendæ tamen ſunt ipſorum operum qualitates, & ſynceræ fidei contemplatione cernendum eſt, ad quæ provehatur humilitas infirmitatis, & ad quæ inclinetur altitudo virtutis: quid ſit, quod caro ſine Verbo non agit, & quid ſit, quod Verbum ſine carne non efficit. Sine Verbi enim potentia, non conciperet virgo, nec pareret: & ſine veritate carnis obvoluta pannis infantia non jaceret. Sine verbi potentia, non fieret redintegratio debilium, & vivificatio mortuorum; & ſine veritate carnis nec cibus jejuno, nec ſomnus eſſet neceſſarius fatigato. Poſtremò, ſine Verbi potentia, non ſe Dominus Patri profiteretur æqualem; & ſine veritate carnis, non idem diceret patrem ſe eſſe majorem: cùm Catholica fides utrumque ſuſcipiat, utrumque defendat, quæ ſecundùm proprietatem divinæ humanæque ſubſtantiæ unum Dei filium & hominem credit, & Verbum. Quamvis ergo ab illo initio, quo in utero virginis *Verbum caro factum eſt*, nihil unquam inter divinam humanámque ſubſtantiam diviſionis extiterit; & per omnia incrementa corporea, unius perſonæ fuerint totius temporis actiones: ea ipſa tamen, quæ inſeparabiliter facta ſunt, nulla permixtione confundimus; ſed quid cujuſque formæ ſit, ex operum qualitate ſentimus. Nec divina enim humanis præjudicant, nec humana divinis: cùm ita in idipſum utraque concurrant, ut in eis nec proprietas abſumatur; nec perſona geminetur [a]. Quamvis ergo unus ſit Dominus Jesus Christus, & veræ Deitatis veræque humanitatis in ipſo una prorſus eadémque perſona ſit: neque hujus unitionis ſoliditas ulla poſſit diviſione ſejungi, exaltationem tamen, qua *illum exaltavit Deus, & donavit illi nomen; quod eſt ſuper omne nomen*, ad eam intelligimus pertinere formam, quæ ditanda erat tantæ glorificationis augmento. In forma quippe Dei, æqualis erat filius patri: & inter genitorem atque unigenitum, nulla erat in eſſentia diſcretio, nulla in majeſtate diverſitas, nec per incarnationis myſterium aliquid deceſſerat Verbo, quod Dei Patris [b] munere redderetur. Forma autem ſervi, per quam impaſſibilis Deitas, ſacramentum magnæ pietatis implevit, humana humilitas eſt, quæ gloriâ [c] divinæ poteſtatis evecta eſt, in tantam unitatem ab ipſo conceptu Virginis Deitate & humanitate connexa, ut nec ſine homine divina, nec ſine Deo agerentur humana. Propter quod, ſicut Dominus majeſtatis dicitur crucifixus ita qui ex ſempiternitate æqualis eſt Deo, dicitur exaltatus. Nec intereſt ex qua Chriſtus ſubſtantia nominetur: cùm inſeparabiliter manente unitate perſonæ, idem ſit & totus hominis filius propter carnem, & totus Dei filius propter unam cum patre Deitatem. Quidquid ergo in tempore accepit Chriſtus, ſecundùm hominem acce-

e al. ejus naturæ. Ex Serm. 12. de Paſſ. Dom. Ep. 97. al. 83. ad Palaeſt. c. 5. & ep. 134. al. 97. ad Leon. Aug. c. 2.

Luc. 1. Luc. 2. Matth. 2. Ioan. 1. Matth. 14. Ioan. 16. Ioan. 14.

Ioan. 1.

a Cap. 7. ejuſd. ep. ad Palaſtinos.

b al. quòd ei Patris.

c al. in gloriam.

[Tract. advers. Eutych.] pit, cui quæ non habuit, conferuntur. Nam ſecundùm potentiam Verbi, indifferenter omnia, quæ habet pater, etiam filius habet: Et quæ in forma ſervi à Patre accepit, eadem in forma Patris etiam ipſe donavit.

[Cap. XII.] [Ex c. 1. ejuſd. ep. ad Palaſt.] Eam fidem, cùm plurimi hæreticorum impugnarent, Neſtorius & Eutyches, diverſa quidem aſſertione, ſed ſimili impietate conati ſunt irrumpere. Anathematizetur ergo Neſtorius, qui beatam Virginem hominis tantummodò credidit genitricem, ut aliam perſonam carnis, aliam faceret Deitatis. Cùm ita intra virginea viſcera Verbum caro ſit factum, ut per ineffabile ſacramentum uno conceptu unóque partu ſecundùm veritatem atque unionem utrinſque naturæ, eadem virgo & ancilla Domini eſſet, & mater. Percellatur quoque Eutyches eodem anathemate, qui negata humanæ [Ex c. 4. ejuſd. epiſt.] carnis atque animæ veritate, totum Dominum noſtrum Jesum Cristum unius aſſeruit eſſe naturæ, tanquam Verbi Deitas ipſa ſe in carnem animámque converterit. Quæ mendacia [d] tam ſacrilega, per totum mundum, ſanctorum Patrum damnata ſunt ſententiis Fides autem Catholica ſingularis atque vera, juſtificans impium, & creans juſtum, ad humanitatis ſuæ tracta participem, in illo acquirit ſalutem, in quo ſolo homo [e] invenerit innocentem. Eam fidem ſecundùm Propheticam, Evangelicam, Apoſtolicam, & ſalutaris ſymboli doctrinam, Nicæna Synodus inſtituit, examen Chalcedonenſe confirmavit, orbis terrarum celebrat atque veneratur. Eandem, Dilectiſſimi, pio & laudabili amore defendite, imò fideliter firmitérque retinete, ac conſtanter aſſerite. Quoniam, ſicut ait B. Apoſtolus Paulus: *Magnum eſt pietatis ſacramentum, quod manifeſtatum eſt in carne, juſtificatum eſt in Spiritu, apparuit angelis, prædicatum eſt gentibus, creditum eſt in hoc mundo, aſſumtum eſt in gloria.* [1. Tim. 3. 16.]

[d] al. impietatis mendacia.

[e] al. ſe invenit innocentem.

Finis Appendiculæ Sermonum S. Leonis Papæ I.

DE VOCIS CORRECTIONE
IN SERMONE VII.
SANCTI LEONIS MAGNI
DE NATIVITATE DOMINI.

ΓΡΑΜΜΑΤΙΟΥ ΔΩΡΗΜΑΤΙΩΝ,

SIVE

LITTERULÆ MUNUSCULUM,

QUOD

REVERENDISSIMO PATRI

ERASMO GATTOLA
A CAJETA,

INCLYTI MONASTERII CASINENSIS MONACHO;
ac Decano, & Vicario Generali, necnon à Bibliotheca, dono dat, & offert

JOANNES CLAMPINUS ROMANUS MAGISTER BREVIUM
Gratiæ, ac in utraque Signatura Referendarius.

ROMÆ M. DC. XCIII.
Ex Typographia Joannis Jacobi Komarek Boëmi apud S. Angelum Cuſtodem.

SUPERIORUM PERMISSU.

Bb ij

REVERENDISSIMO PATRI
ERASMO GATTOLA
A CAJETA

JOANNES CLAMPINUS ROMANUS MAGISTER Brevium Gratiæ, ac in utraque Signatura Referendarius.

INNOTUIT jam pridem tuus erga bonas Artes, iiſque addictos amor, ac de eiſdem benemerendi voluntas, quam ſemper prætuliſti, ac præterre non ceſſas, alios ad ſtudia invitando, alios alliciendo, alios humaniſſimis, doctiſque reſponſionibus erudiendo, nullis denique parcendo ſive laboribus, ſive impenſis, quibus literariæ Reipublicæ pro virili prodeſse poſſis. Noveram & ipſe, quæ de te in hac laude, non à tui tantum Nobiliſſimi Ordinis Sociis, ſed & ab aliis vulgò ferebantur. Certius tamen, & ampliſſimum hujus rei teſtimonium magna cum animi delectatione cœpi, cùm non ita pridem Majo menſe ad inviſendum celeberrimum Archicœnobium, in quo vivis, me contuli. Spectavi proculdubio admirabundus loci ſanctitatem, Dei Domus decorem in Templo, ac ut ita dicam, inclytam virtutum omnium coloniam, quæ tot egregios Urbibus Epiſcopos, tot Optimos Vaticano Cardinales, tot Sanctiſſimos Eccleſiæ Pontifices, tot Sanctorum Myriadas Cœlo dedit. Miratus ſum Cœnobii ſtructuram, & Magnificentiam, tum Conditoribus Regibus, tum habitatoribus Monachis planè dignam. Vidi libentiſſimè Cæſarum, Regum, Principum opulentiſſima donaria, in quibus licuit agnoſcere, & Chriſtianam eorum pietatem, & Benedicti Patentis veſtri gloriam. Jucundiſſima quin etiam mihi pariter accidit ſingularis Monachorum omnium humanitas, qua me venientem excepêre, & omnibus religioſæ hoſpitalitatis officiis liberaliſſimè præſtitis abeuntem dimiſêre. Verùm, ut ingenuè fatear, quod ad rem præſentem maximè facit, eximiam cœpi voluptatem, tot vetuſtiſſimorum Codicum ſcrinia in Bibliotheca, cujus ipſe cuſtodiæ praees, aſpiciendo; majoremque proculdubio, cùm te ſummâ facilitate Codices ipſos tot, tamque diverſis characteribus exaratos, expeditiſſimè legentem audirem. Profectò ex hac ſingulari eruditione factum puto, ut toties à me in rebus dubiis interrogatus, eâ facilitate reſponderis, quam expectare tantummodo poſſumus ab homine in his ſtudiis diu, noctuque verſato. Neque verò ita Codicibus manu exaratis addictus es; ut vulgatos per typos negligas. Quin imo, & his comparandis, quantùm religioſa diſciplina permittit, non modicam pecuniæ ſummam impendiſti, quos Romæ diligenter emptos in tuum nobile Muſæum tranſtuliſti; in his quietem, in his delicias tuas, Sapientum more, reponens. Hinc factum eſt, ut nullum tibi acceptius grati animi monumentum à me tibi offerri poſſe crediderim, quàm literarium aliquod opuſculum; & hoc præſenim, quod à te quodammodo profectum, jure quodam videtur tibi reddendum.

Cùm jam nonnullas meas lucubrationes cum epigraphe, *De Sacris Ædificiis à Conſtantino Magno conſtructis*, typis commiſiſſem, ejuſque occaſione toto terrarum Orbe celeberrimam Vaticanam Baſilicam deſcripſiſſem,

illud inter plura notandum venit, quod priſci Fideles flexis genibus venerabundi per gradus ad eandem aſcendere conſueverant. Qua de re cum R. P. Joſepho Maria Thomaſio Presbytero Congregationis Clericorum Regularium communi Amico, veterumque Sacrorum Rituum noſtri ævi eximio perſcrutatore, cùm fortè collocutionem haberem, dixit mihi, ſe in ſermone VII. Sancti Leonis Magni de Nativitate Domini vocem ARÆ animadvertiſſe, quam per errorem ibi poſitam eſſe autumabat. Quamobrem meæ curæ, meæque indagationi illius dubii ſolutionem relinquebat. Libentiſſimè Amici inſtantiis obſequi propoſui; propterea primo in loco ad impreſſos perquirendos Codices me converti. Hos ſi tibi omnes recitavero, gravem me futurum minimè puto, cùm tu literas ames. Antiquiſſima igitur ſermonum Sancti Leonis impreſſio eſt illa Coloniæ facta anno 1551. in folio, quæ in eadem Civitate, & forma anno 1569. prodiit; deinde ejuſdem Sancti Leonis ſermones in lucem fuerunt emiſſi Venetiis anno 1553. qui in eadem forma, in eadem Civitate anno 1575. iterum prodière. Deinde anno 1566. Lovanii iidem ſermones editi fuerunt in quarto; & poſtea Antuerpiæ anne 1583. recuſi ſimiliter in quarto. Anno verò 1633. omnia Sancti Leonis Opera ex Lugdunenſibus typis in lucem emiſſa, quæ unà cum Sancto Maximo, ac quinque aliis Patribus anno 1652. ibidem fuerunt pariter recuſa. Demum Pariſiis anno 1675. ab Eruditiſſimo Viro Paſchaſio Queſnel Presbytero Congregationis Oratorii, appendicibus, diſſertationibus, obſervationibuſque illuſtrata, è prælo exierunt. Omnes has editiones, quæ ad meas pervenêre manus accuratâ legi attentione, omneſque in ſe vocem ARÆ continere comperi. Quare ad indagandos manuſcriptos Codices ſtatim animum addixi; propterea Vaticanam adivi Bibliothecam, in qua cum manuſcriptis abundet Codicibus, tum maximè propter neceſſitudinem, quæ tunc temporis cum bon. mem. Emanuele à Schelſtrat Primo ejuſdem Bibliothecæ intercedebat Cuſtode, utique ſperabam aliquid in eadem me eſſe reperturum; at ſpes me fefellit; quoniam nihil adinveni. Ex hoc non perterritus animo, imò audacior factus, ad alias, tam in Urbe, quàm extra eam inviſendas, ac ope Amicorum revolvendas Bibliothecas, me converti. Inclytas Barberinam, & Otthobonam, necnon Angelicam adivi Bibliothecas, & licet in eis manuſcriptos Codices, in quibus Sancti Leonis erant ſermones inveniſſem, nihilominus ob illorum antiquitatem venerandi minimè erant, in eiſque nihil, niſi ARÆ vocem, obſervavi. Poſtea Mediolanum Reverendiſſ. P. Euſtachio à Sancto Ubaldo Ordinis Sancti Auguſtini Diſcalceatorum, ac Sanctiſſimæ Inquiſitionis in illis partibus Conſultori, deque Republica literaria optimè merito literas dedi, ut in Ambroſiana indagaret Bibliotheca, an aliquis adeſſet manuſcriptus Codex, qui S. Leonis ſermones contineret, & præfatam ARÆ vocem in eis animadverteret. Reſpondit Amicus, ſe diligenter perquiſiviſſe Codices, atque in eis ARÆ vocem legiſſe. Mox tibi etiam dedi literas, ac reſponſum accepi, te in Codice ſignato numero 126. præfatum reperiiſſe ſermonem, ac in eo vocem ARCÆ expreſſam eſſe; quare Amanuenſis errorem putabas, qui loco AREÆ ARCÆ ſcripſiſſet, commutando literam E in C. Codicemque illum unum ſupra nonaginta Sancti Leonis continere ſermones, cujus Codicis initium eſt: *Incipiunt ſermones Sancti Leonis Papæ. In primis de jejunio menſis decimi. Si fideliter Dilectiſſimi atque ſapienter creationis noſtræ intelligimus exordium &c.* ac finit: *Si quis ergo ſpretâ perfidiæ caligine ejus ſi præceptis, ac juſſibus, & niſibus obtemperare voluerit, Cæli, Paradiſique januas ſecurus intrabit. Amen.* Codicem iſtum literis Longobardicis jam à ſexcentis, & ultra annis exaratum eſſe, quoniam Deſiderii Abbatis Montis Caſini, qui

poſtea Romanus Pontifex nomine Victor III. extitit, juſſu ſcriptus fuit, ut in cap. 63. lib. 3. Chronicæ Caſinenſis legitur,& ut iſtius Codicis oſtendunt characteres, qui illis aliorum Codicum de mandato ejuſdem Deſiderii Abbatis exaratorum ſimiles ſunt. Præfatis mihi communicatis notitiis, tuam erga me humanitatem abundè teſtari voluiſti, cum aliorum ſexdecim ſermonum ſub nomine ejuſdem Sancti Leonis, in aliis Codicibus manuſcriptis repertorum initia, & fines miſeris, At novem ex illis à te indicatis jam ſub alterius Sancti nomine eſſe impreſſos novi; reliquorum verò ignoro Auctores. Ex his duos apud Queſnelianam adinveni impreſſionem, ſed integri minimè ſunt, cum partes ſermonum ſint; unus videlicet, qui incipit: *Honorabilem &c.* eſt pars ſermonis 1. de Anniverſario die Aſſumprionis ſuæ: alter eſt ſermo 48. de Quadrageſima. Ex tranſmiſſis itaque quinque ſuperſunt, quos facta collatione, cum Sancti Leonis nirido, apertoque ſtylo, minimè concordare inveni. Putavi eriam in hoc Amicorum uti judicio, qui in eandem meam ivetunt ſententiam.

Indagationibus iſtis minimè acquieſcendum eſſe duxi, ſed iterum Vaticanam Bibliothecam adire, novamque adhibere diligentiam æquum putavi; rogavi propterea eruditum Virum Laurentium Zaccagna ejuſdem Bibliothecæ ſecundum Cuſtodem, ut mihi copiam faceret, Indices perquirendi, ille petitioni meæ perhumaniter indulſit. Nec inutilis fuit nova perquiſitio. Unum itaque invenimus Codicem ſignatum numero 1276. ante ducentos annos ſcriptum, in cujus pagina 19. à tergo legitur vox ARCE abſque dyphtongo; in altero verò Codice ſignato numero 1277. pag 78. columna ſecunda à tergo, à ſex circiter ſeculis exarato patentibus literis quæſitam AREÆ vocem legi, quæ dubii quæſtionem ſolvit. De hac à me adhibita diligentiâ te certum reddere duxi, ut ſcias in hac voce σφάλμα irrepſiſſe; & quomodo illa legenda ſit animadvertas. Nam una literula, Amanuenſis incuriâ omiſſa, totum immutat ſenſum, ut clariſſimè ex infradicendis apparebit.

Ara igitur locus eſt ille, in quo Sacra Deo offeruntur; Area verò illa eſt planities, quæ in ſcalarum ſummitate, quandoque eriam in medio, ac in aliis partibus, cum ſcalæ multos habent gradus, interponitur, ad hoc, ut aſcendentes per illas, propter aſcenſus difficultatem, ac laborem, ibi aliquantulum pauſare valeant. Hæc vox AREÆ legitur in ſermone 7. Sancti Leonis Papæ de Nativitate Domini cap. 4. ſermonis particula ſic ſe habet: *De talibus inſtitutis etiam illa generatur impietas, ut Sol inchoatione diurnæ lucis exurgens, à quibuſdam inſipientioribus de locis eminentioribus adoretur: quod nonnulli etiam Christiani adeò ſe religioſè facere putant, ut priuſquam ad B Petri Apoſtoli Baſilicam, quæ uni Deo vivo, & vero eſt dedicata, perveniant, ſuperatis gradibus, quibus ad ſuggeſtum AREÆ ſuperioris aſcenditur, converſo corpore ad naſcentem ſe Solem reflectant, & curvatis cervicibus in honorem ſe ſplendidi orbis inclinent. Quod fieri partim ignorantiæ vitio, partim paganitatis ſpiritu multùm tabeſcimus, & dolemus. Quia & ſi quidam fortè Creatorem potiùs pulchri luminis, quàm ipſum lumen, quod eſt creatura, venerantur; abſtinendum tamen eſt ab ipſa hujuſmodi ſpecie officii, quam cum in noſtris invenit, qui Deorum cultum reliquit, nonne hanc ſecum partem opinionis vetuſtæ, tamquam probabilem retentabit, quam Chriſtianis, & impiis viderit eſſe communem? Abjiciatur ergo à conſuetudine Fidelium damnanda perverſitas, nec honor uni Deo debitus eorum ritibus, qui creaturis deſerviunt miſceatur.*

Hic jure te obſtupeſcentem mihi videor intueri, ram parentem errorem ab Eruditis Viris, qui Sancti Leonis opera pluries edidere, minimè obſervatum fuiſſe. Ne dedigneris propterea brevem moram tuis interponere ſtudiis, ac ea, quæ poſt ſupra relatas factas indagationes eruditionis gratiâ exaravi, amico legere animo.

Primo igitur loco ad Vaticanæ Baſilicæ ſcalam me converto, quam prægrandem fuiſſe reperi, cujus triginta quinque marmorei gradus ad Baſilicæ ſuperiorem aream præbebant aſcenſum, quique in quinque ordines diſtributi erant,ita ut quilibet ordo ſeptem conſtaret gradibus;nam Architecti in graduum diſtributione imparem numerum obſervant; natura enim ſemper, cum aſcendimus,ad ſiniſtrum pedem primò movendum nos inclinat, & in eodem gradum plerumque ſiſtimus;unde ſi gradus pares ſint dexter pes in ultimo ſiſtit gradu,ſiniſter verò remanet ſuſpenſus, quaſi ipſe vellet aſcenſum terminare.Quare aſcendens quamdam patitur moleſtiam, quia cum natura ſiniſtro pede velit quietem invenire, illâ nequaquam fruitur.

Hujus ſcalæ delineamentum, ut antiquitùs erat in Tabula XII. mei operis De Sacris Ædificiis à Conſtantino Magnò conſtructis expono ubi diſtinctè quinque graduum ordines, cum intermixtis areolis cernuntur: quare ſinguli ordines ex ſeptem conſtabant gradibus, Arearum verò, quæ in ſcalis interponuntur finis eſt, ut aſcendens in aſcendendo defatigatus paulìſper quietem deambulando, ſive conſiſtendo inveniat. In ſcalæ verò ſummitate major omnibus aliis areis alia eſt, cum ibi majorem quietem aſcendens antequam ædificium ingrediatur invenire debeat. In hiſce Sancti Petri ſcalis maxima erat area quam ſuggeſtum *Area* ſuperioris Sanctus Leo appellat, ad differentiam aliarum inferiorum.

Per hujus ſcalæ gradus priſci Fideles orationis voto, ſive gratiâ, indifferenter habebant aſcenſum, flexis ſcilicet genibus, ut ex Gregorii IV. ac Hadriani I. apud Bibliothecarium Vitis deducitur.

Oſtenſo igitur quid vox *Area* ſit, quidque in ſenſu Sancti Leonis ſignificet, operæ pretium poſcit, ut ejuſdem Pontificis ad Fideles objurgationem examini ſubiiciam.

Nonnulli antiqui Fideles antequam Vaticanam ingrederentur Baſilicam, poſt ſcalarum aſcenſum; ſcilicet in ipſa ſcalarum maxima area, Natalis Domini die ſe ſiſtebant, naſcentemque Solem adorabant, ducto argumento à Manichæis, qui hujuſmodi prophanum obſervabant ritum. Quare Fideles ipſi propriorum rituum ignari, naſcentem Chriſtum cum Oriente Sole confundebant, adorando creaturam pro Creatore. Strictiùs hæc exponam. Gentiles ferè omnes, & præſertim Orientales, Solem Deorum principem eſſe crediderunt. Docet id admirandæ lectionis, atque eruditionis Vir Gaſpar Bartius in ſuis Adverſariorum Commentariis lib. 41. cap. 27. Idem oſtendit Vir multijugæ eruditionis, & variæ lectionis Gaſpar Joannis Voſſii in ſuo Tractatu de Idololatria plurimis in locis; idem Kircherus in ſuo Ædipo Ægyptiaco. Cum igitur Manichæorum Hæreſis in Meſopotamia, Orientali plagâ, ſuam habuerit originem, ut ſcribit Conſtantiæ, ſive Salaminæ in Cypro Epiſcopus Sanctus Epiphanius adverſus Hæreſes Hæreſi 46. ſive 66. mirum non eſt, quod ipſi Manichæi Solem adoraverint; quod innuit magnum illud Eccleſiæ lumen Sanctus Auguſtinus *lib. de Hæreſ. Hæreſ.* 46. de eiſdem Manichæis ſic ſcribens: *Orationes faciunt ad Solem per diem quaquaverſum circumits ad Lunam per noctem ſi apparet ad Aquiloniam partem, qua Sol cum occiderit ad Orientem revertitur.* Quare ad illam Cœli plagam ubi videbant illâ horâ ſpectari Solem, ibi ſe ad illum adorandum convertebant. Summo igitur mane Sol Oriens Vaticanæ Baſilicæ faciem reſpicit, illamque per multas illuſtrat horas; ergo ſi Manichæi, dum in Vaticanis ſcalis ſtabant, Solem adorare volebant, in hujuſmodi actu ipſi Vaticanæ Baſilicæ vertebant dorſum, & licet hujuſmodi prophanus ritus omni die, omnique horâ à Manichæis obſervatus fuerit; nihilominus ipſe dies 25. Decembris Nativitatis Domini apud Manichæos honorabilis erat propter Solis ortum, ut ex laudato Sancto Leone apertiſſimè deducitur in ſerm. 2. de Nati-

vitate Domini cap. 6. ubi ſic : *Habentes ergo tanta ſpei fiduciam , Dilectiſsimi, in fide , qua ſundati eſtis ſtabiles permancte , ne idem ille tentator , cujus jam à vobis dominationem Chriſtus excluſit , aliquibus vos iterum ſeducat inſidiis, & hac ipſa præſentis diei gaudia ſuæ fallaciæ arte corrumpat , illudens ſimplicioribus animis de quorundam perſuaſione peſtiſcra , quibus hac dies ſolennitatis noſtræ , non tam de Nativitate Chriſti, quàm de Novi , ut dicunt , Solis ortu honorabilis videatur. Quorum corda vaſtis tenebris obvoluta , & ab omni incremento veræ lucis aliena ſunt : trahuntur enim adhuc ſtultiſſimis Gentilitatis erroribus , & quia ſupra id , quod carnali intuentur aſpectu , nequeunt aciem mentis erigere , miniſtra mundi luminaria divino honore venerantur. Abſit ab animis Chriſtianis impia ſuperſtitio , prodigioſumque mendacium. Ultra omnem modum diſtant à ſempiterno temporalia , ab incorporeo corporea , à dominatore ſubjecta : quia & ſi mirandam habent pulchritudinem , adorandam tamen non habent Deitatem. Illa ergo virtus , illa ſapientia , illa eſt colenda majeſtas , quæ univerſitatem mundi creavit ex nihilo, & in quas voluit formas ; atque menſuras terrenam, cæleſtemque ſubſtantiam omnipotenti ratione produxit. Sol , Luna , & ſydera ſint commoda utentibus , ſint ſpecioſa cernentibus ; ſed ita , ut de illis gratiæ referantur Authori, & adoretur Deus , qui condidit , non creatura , quæ ſervit. Laudate igitur Deum , Dilectiſſimi , in omnibus operibus ejus , atque judiciis. Sit in vobis indubitata credulitas virgineæ integritatis , & partus. Reformationis humanæ ſacrum , divinumque myſterium , ſancto atque ſincero honorate ſervitio.*

De hoc pravæ adorationis uſu Fideles denuò increpat idem Sanctus Leo in ſuperiùs allegato ſerm. 7. de eadem Nativitate cap. 4. quod hìc repetere non incongruum fore puto. Sic igitur iſte Sanctus loquitur : *De talibus inſtitutis etiam illa generatur impietas , ut Sol inchoatione , diurnæ lucis exurgens , à quibuſdam Inſipientioribus de locis eminentioribus adoretur : quod nonnulli etiam Chriſtiani adeò ſe religiosè facere putant , ut priuſquam ad Beati Petri Apoſtoli Baſilicam , quæ uni Deo vivo & vero eſt dedicata , perveniant , ſuperatis gradibus , quibus ad ſuggeſtum AREÆ ſuperioris aſcenditur , converſo corpore ad naſcentem ſe Solem reflectant , & curvatis cervicibus , in honorem ſe ſplendidi orbis inclinent. Quod fieri partim ignorantiæ vitio, partim paganitatis ſpiritu, multùm tabeſcimus, & dolemus. Quia & ſi quidam fortè Creatorem potiùs pulchri luminis, quàm ipſum lumen, quod eſt creatura , venerantur ; abſtinendum tamen eſt ab ipſa hujuſmodi ſpecie officii , quam cum in noſtris invenit , qui Deorum cultum reliquit , nonne hanc ſecum partem opinionis vetuſtæ tamquam probabilem retentabit , quam Chriſtianis , & impiis videt eſſe communem.*

Veritas hæc , quæ ex allatis eruitur ſermonibus magis illuceſcet , ſi ejuſdem Sancti Leonis trutinentur tempora quod ad populi concurſum ad Vaticanam Baſilicam. Conſuevêre enim antiqui Romani Pontifices uſque ad Gregorii VII. tempora , nempe uſque ad finem circiter undecimi ſæculi , Divina officia , quæ in feſtivitate Natalis Domini celebrabantur , tribus diſtinctis locis , diſtinctiſque horis illa celebrare, idque apertiſſimè eruitur ab antiquis libris Miſſarum Romanæ Eccleſiæ , ſcilicet Antiphonario Sancti Gregorii Papæ à laudato Joſepho Maria Thomaſio nuper in lucem emiſſo , ubi pag. 15. ſic in antiquis Libris legitur : *VII. Kalendas Januarii. Nativitas Domini Noſtri Jeſu Chriſti. In media nocte Nativitatis Domini. Ad Sanctam Mariam Antiphona ad introitum Dominus dixit ad me &c* & pag 16 *Item mane prima. Ad Sanctam Anaſtaſiam. Antiphona ad introitum. Lux fulgebit hodie ſuper nos &c.* pag. verò 17. *In die Natalis Domini ad Miſſam , Statio ad Sanctum Petrum. Antiphona ad introitum. Puer natus eſt nobis &c.* Et in Comite ab Albino ex Caroli (ſcilicet Magni) Imperatoris præcepto emendato pag. 1. poſt Antiphonarium , ſic legitur : *Incipiunt Tituli lectionum ſequentis Libri. I.*

In Vigilia Domini. II. ad Sanctam Mariam. III. ad Sanctam Mariam IV. ad Sanctum Petrum. In Capitularibus verò Evangeliorum de Anni circulo pag. 141. *In Natale Domini. Ad Sanctam Mariam Majorem &c. Item ad Sanctam Anaſtaſiam &c. Item ad Sanctum Petrum &c.* Huc uſque relata, ex Petro Mallio, qui floruit duodecimo ſeculo, apertiùs intelliguntur, ibi: *In prima Miſſa ejuſdem noctis ad Præſepe. Mane ad Sanctam Anaſtaſiam. In Miſſa verò diei antiquitus, ſcilicet uſque ad tempus Gregorii VII. fuit Statio ad Sanctum Petrum, unde adhuc Canonici pro Presbyterio noctis 8. ſol. Sed nunc celebratur Miſſa diei apud Sanctam Mariam Majorem, quia via brevis eſt, dies parvi ſunt.* Mallius impreſſus eſt, ſed mutilus, hæc allata ſunt in principio manuſcripti. Quare concludo Sancti Leonis ævo Stationem in die Nativitatis Domini in Vaticana fuiſſe Baſilica, ſicque ibidem fuiſſe populi concurſum, ibique Sanctum Leonem ſupra relatas feciſſe Homilias. Non intendebat Sapientiſſimus ille Pontifex orationem versâ facie ad Orientem prohibere; apprimè ſciebat priſcorum Patrum dicta, ſed volebat pravum Manichæorum abolere ritum. Et hæc pro voce AREÆ ſatis ſint dicta.

Silentio tamen prætereumdam minimè puto Caſali ſententiam De Veteribus Sacris Chriſtianorum Ritibus cap. 3. opinantis ritum hunc vertendi ſe ad Orientem, à Fidelibus fuiſſe obſervatum in atrio Sancti Petri; proptereaque ad avertendam omnem Idololatriæ ſuſpicionem anno 1300. à Jotro Florentino excellenti Pictore, juſſu Cardinalis Stephaneſci Bonifacii VIII. Summi Pontificis ex Fratre Nepotis, Muſivi operis navem fuiſſe conſtructam, in qua Sanctus Petrus cum aliis Apoſtolis, ac Chriſtus Dominus noſter in littore maris, Petrum ad ſe vocans, conſpiciuntur; quæ pictura cum in interiori porticus parte eſſet, non fuit ibi locata ad tollendum ritum iſtum convertendi ſe ad Orientem, ſed ob peculiarem devotionem, vel aliam cauſam; quoniam hujuſmodi ritus obſervabatur extra porticum in ſcalarum ſummitate, antequam porticum ipſam Fideles ingrederentur.

Accipe igitur, quæ huc uſque dixi, in mutui amoris reſſeram, tibique præcino, quod ſicut ætate, ac ſtudiis flores, ita etiam eâdem ætate maturus, tuorum ſtudiorum uberrimos colliges fructus. Vale.

FINIS.

SANCTI LEONIS MAGNI PONTIFICIS ROMANI HUJUS NOMINIS PRIMI EPISTOLÆ

SECUNDUM EXACTAM ANNORUM SERIEM NUNC PRIMUM ORDINATÆ.

EODEM LEONE IN PONTIFICEM
conſecrato IV. Idus Maias.

JESU CHRISTI ANNO 440.	THEODOSII JUN. 33. VALENTINIANI 16. IMPP.	VALENTINIANO AUG V. ET ANATOLIO. COSS.

EPISTOLA. I

I. Aliàs. LXXXVII. Quæ antem antea 1.erat, nunc 3. Circa Epiſcopatus Leonis exordia. V. NOT.

AD EPISCOPOS AFRICANOS PROVINCIÆ *Mauritaniæ Cæſarienſis.*

SYNOPSIS.

I. *Ordinationes per tumultum factas redarguit.*
II. *Quid ſit citò manus imponere?*
III. *Non niſi unius uxoris viros debere eſſe Diaconos, Presbyteros, & Epiſcopos.*
IV. *Non rudes ac Neophytos ordinari debere.*
V. *Ex laïcis ordinati tolerantur à Leone, non bigami.*
VI. *De Donato ex Novatianis converſo, & Maximo ex Donatiſtis.*
VII. *De Aggaro & Tyberiano ex laïcis & per tumultum ordinatis.*
VIII. *De Virginibus vi barbaricà oppreſſis.*

LEO *Epiſcopus, univerſis Epiſcopis per Cæſarienſem Mauritaniam in Africa conſtitutis.*

CAP. I. CUM in ordinationibus Sacerdotum quædam apud vos illicitè uſurpata crebrior ad nos commeantium ſermo perferret; ratio pietatis exegit, ut pro ſolicitudine, quam

univerſæ Eccleſiæ ex divina inſtitutione dependimus, rerum fidem ſtuderemus agnoſcere: vicem curæ noſtræ proficiſcenti à nobis fratri & conſacerdori noſtro POTENTIO delegantes a, qui ſecundùm ſcripta, quæ per ipſum ad vos direximus, de Epiſcopis, quorum culpabilis ferebatur electio, quid veritas haberet, inquireret, nobiſque omnia fideliter indicaret. Unde quia idem pleniſſimè notitiæ noſtræ cuncta reſeravit, & ſub quibus qualibúſque Rectoribus quædam Chriſti plebes in partibus provinciæ Cæſarienſis habeantur ſincera nobis relatione patefecit, neceſſarium fuit ut dolorem cordis noſtri, quo pro Dominicorum gregum periculis æſtuamus, datis nunc quoque ad Dilectionem veſtram literis promeremus: mirantes tantùm apud vos per occaſionem temporis impacati, aut ambientium præſumtionem, aut tumultum valuiſſe popularem, ut indignis quibúſque, & longè extra ſacerdotale meritum conſtitutis paſtorale faſtigium & gubernatio Eccleſiæ dederetur [b]. Non eſt hoc conſulere populis, ſed nocere; nec præſtare regimen, ſed augere diſcrimen. INTEGRITAS enim præſidentium, ſalus eſt ſubditorum: & ubi eſt incolumitas obedientiæ, ibi ſana eſt forma doctrinæ. Principatus autem, quem aut ſeditio contulit [c], aut ambitus occupavit, etiamſi moribus atque acti-

Legatus in Africam à S. Leone miſſus.

a *Ita MSS. Cod. Barb. duo & alii quatuor, Dionyſ. exig. & alii A' injungentes.*

Diſt. 61. *Miramur tantùm.* c. 5.

b *al.* crederetur.

Quam perniciosa eſt prava muneris Eccleſiaſtici adeptio.

c *al.* extorſit 1.quæſt. 1. *principatus, quem,* c. 25.

Epist. I.

bus non offendat, ipſius tamen initii ſui eſt perniciosſus exemplo: Et difficile eſt, ut bono peragantur exitu, quæ malo ſunt inchoata principio.

Cap. II.

Epiſc. ſuper omnes gradus cóſtituitur.

Quod ſi in quibuſlibet Eccleſiæ gradibus providenter ſcientérque curandum eſt, ut in Domini domo nihil ſit inordinatum, nihilque præpoſterum; quantò magis elaborandum eſt, ut in electione ejus, qui ſupra omnes gradus conſtituitur, non erretur? Nam totius familiæ Domini ſtatus & ordo nutabit, ſi quod requiritur in corpore, non inveniatur in capite. Ubi eſt illa beati Pauli Apoſtoli per Spiritum Dei emiſſa præceptio, qua in perſona Timothei omnium Chriſti Sacerdotum numerus eruditur, & proinde unicuique noſtrum dicitur: *Manus citò nemini impoſueris, neque communicaveris peccatis alienis?* Quid eſt citò manus imponere, niſi ante ætatem maturitatis, ante tempus examinis, ante meritum laboris, ante experientiam diſciplinæ, Sacerdotalem honorem tribuere non probatis? Et quid eſt communicare peccatis alienis, niſi talem effici ordinantem, qualis eſt ille qui non meruit ordinari? Sicut enim boni operis ſibi comparat fructum, qui rectum tenet [a] in eligendo Sacerdote judicium: ita gravi ſemetipſum afficit damno, qui ad ſuæ dignitatis collegium ſublimat indignum. Non enim in cujuſquam perſona prætermittendum eſt, quod inſtitutis generalibus continetur: nec putandus eſt honor ille legitimus, qui fuerit contra divinæ legis præcepta collatus [a].

1. Tim. 5. 22.

Diſt. 78. *Quid eſt manus* c. 3.

Quid ſit citò manus imponere.

a al. ſectatur vel ſervat.

a. V. Not.

Cap. III.

1. Tim 3. 2.

Epiſcopus non niſi unius uxoris ſit, quæ & ipſa unius mariti.

Dicente enim Apoſtolo, ut inter alias electionis regulas, is Epiſcopus ordinetur, quem *unius uxoris virum* fuiſſe aut eſſe conſtiterit, tam ſacra ſemper habita eſt iſta præceptio, ut etiam de muliere Sacerdotis eligendi eadem intelligeretur ſervanda conditio; ne fortè illa, priuſquam in matrimonium ejus veniret qui aliam non habuiſſet uxorem, alterius viri eſſet experta conjugium. Quis ergo diſſimulare audeat, quod in tanti ſacramenti perpetratur injuriam? cùm huic magno venerandóque myſterio ne divinæ quidem legis ſtatuta defuerint, quibus evidenter eſt definitum, ut virginem Sacerdos accipiat uxorem [b] & alterius thorum neſciat conjugis, quæ uxor eſt futura Pontificis? Jam tunc enim in ſacerdotibus figurabatur Chriſti & & Eccleſiæ ſpirituale conjugium: ut quoniam *vir caput eſt mulieris*, diſcat ſponſa [c] Chriſti non alium virum noſſe quàm Chriſtum, qui meritò unam elegit, unam diligit, & aliam præter ipſam ſuo conſortio non adjungit. Si ergo etiam in Veteri Teſtamento hæc ſacerdotalium conjugiorum forma ſervata eſt; quantò magis ſub revelata jam gratia [d] conſtituti, Apoſtolicis debemus inſervire præceptis: ut quamlibet quis bonis moribus præditus, & ſanctis operibus inveniatur ornatus, nequaquam tamen vel ad Diaconii gradum, vel ad Presbyterii honorem, vel ad Epiſcopatus culmen aſcendat, ſi aut ipſum non unius uxoris virum, aut uxorem ejus non unius viri fuiſſe conſtiterit [e]?

b add. vox uxorem ex MSS. Codd. & Dionyſ. Exig. Levit. 21. 13. & 14 Ezech. 44. 22.

Sacerdotū vet. Teſt. conjugium quid figurat.

Epheſ. 5 23 1. Cor. 11. 3.

c al. verbi.

d al. ſub Evangelii jam gratia.

Nota de ſubdiaconis ſilentium.

e al. claruit.

Cap. IV.

1. Tim. 3. 10.

Monente verò Apoſtolo atque dicente: *Et hi autem probentur primùm, & ſic miniſtrent:* quid aliud intelligendum in hoc putamus, niſi ut in his provectionibus non ſolùm matrimoniorum caſtimoniam [f], ſed etiam laborum merita cogitemus: ne aut à baptiſmo rudibus [g], aut à ſeculari actu repentè converſis, officium paſtorale credatur; cùm omnis gradus militiæ Chriſtianæ de incrementis profectuum debeat æſtimari, an poſſint cuiquam majora committi. Meritò ſanctorum Patrum venerabiles ſanctiones, cùm de Sacerdotum electione loquerentur, eos demùm idoneos ſacris adminiſtrationibus cenſuerunt, quorum omnis ætas, à puerilibus exordiis uſque ad provectiores annos per diſciplinæ Eccleſiaſticæ ſtipendia cucurriſſet, ut unicuique teſtimonium prior vita præberet: nec poſſet de ejus provectione dubitari, cui pro laboribus multis, pro caſtis moribus, pro actibus ſtrenuis, celſioris loci præmium deberetur. Si enim ad honores mundi ſine ſuffragio temporis, ſine merito laboris, indignum eſt pervenire; & notari ambitus ſolent, quos probitatis documenta non adjuvant: quàm diligens & quàm prudens habenda eſt diſpenſatio divinorum munerum & cœleſtium dignitatum, ne in aliquo Apoſtolica & Canonica decreta violentur, & his Eccleſia Domini regenda credatur, qui legitimarum inſtitutionum neſcii, & totius humilitatis ignari, non ab infimis ſumere incrementum, ſed à ſummis volunt habere principium? cùm valdè iniquum ſit & abſurdum, ut imperiti magiſtris, novi antiquis, & rudes præferantur emeritis. In domo quidem magna neceſſe eſt, ſicut Apoſtolus diſſerit, ut vaſa diverſa ſint, quædam aurea & argentea, quædam verò lignea & fictilia: ſed horum miniſterium pro materiæ qualitate diſcernitur, nec qui eſt precioſorum, idem uſus eſt & vilium. Nam inordinata erunt omnia, ſi fictilia aureis, & lignea præferantur argenteis. Sicut autem in ligneis & fictilibus eorum hominum ſpecies figurantur, qui nullis adhuc virtutibus nitent; ita in aureis & argenteis hi ſine dubio declarantur, qui per longæ eruditionis ignem, & per fornacem diuturni laboris excocti, aurum probatum & argentum purum eſſe meruerunt. Quibus ſi merces pro devotione non redditur, omnis Eccleſiaſtica diſciplina reſolvitur, omnis ordo turbatur: dum in Eccleſia, qui nullum ſubiêre miniſterium, perverſo eligentium judicio indebitum obtinent principatum.

f al. privilegia. mſ. 2.

g al. novellis.

Diſt. 61. *Miramur tantùm.* cap. 5. §. *Meritò ſanctorum.*

Quales eſſe debeant conſecrandi.

Ambitus extorquet, quod meritum non obtinet.

Diſtinct. 61. *Statuimus ne in aliquo.* c. 8.

2 Tim. 2. 20.

In Eccleſia diverſa ſunt merita, diverſa miniſteria.

Cap. V.

1. quæſt. 7. *Exigunt cauſſæ.* c. 17.

Cum ergo inter vos tantùm valuerint, aut ſtudia popularium, aut ambitus ſuperborum, ut non ſolùm laïcos, ſed etiam ſecundarum uxorum viros, aut viduarum maritos ad officium cognoſcamus paſtorale provectos: nonne apertiſſimè exigunt cauſſæ, ut Eccle-

Epist. I.

ſiæ, in quibus iſta commiſſa ſunt, judicio ſeveriore purgentur, & non ſolùm in tales Præſules, ſed etiam in Ordinatores eorum ultio competens proferatur? Sed circunſtant nos hinc manſuetudo clementiæ, hinc cenſura juſtitiæ: & quia *univerſæ viæ Domini miſericordia & veritas*, cogimur ſecundùm Sedis Apoſtolicæ pietatem, ita noſtram temperare ſententiam, ut trutinato pondere delictorum, quæ conſtat non unius eſſe menſuræ, quædam definiamus utcunque toleranda, quædam verò penitus amputanda. Eos enim qui vel ſecundas nuptias inierunt, vel viduarum ſe conjugio ſociarunt, nec Apoſtolica, nec Legalis autoritas Sacerdotium obtinere permittit. Et multò magis illum, ſi fuerit veſtro judicio confutatus, qui (ſicut ad nos relatum eſt) duarum ſimul eſt maritus uxorum; vel iſtum, qui ab uxore dimiſſus [a], alteram duxiſſe perhibetur, privandum honore decernimus. Cæteros verò, quorum provectio hoc tantùm reprehenſionis incurrit, quod ex laïcis ad officium Epiſcopale delecti ſunt, neque ex hoc quòd uxores habeant, poſſunt eſſe culpabiles, ſuſceptum Sacerdotium tenere permittimus: non præjudicantes Apoſtolicæ Sedis ſtatutis, nec præceſſorum noſtrorum noſtriſque decretis, quibus ſalubriter ſtatutum eſt, ne primum, vel ſecundùm, aut tertium in Eccleſia gradum quiſquam laïcorum, quibuſlibet ſuffragiis fultus, aſcendat, priuſquam ad hoc meritum per legitima augmenta perveniat. Quod enim nunc utcunque patimur eſſe veniale, inultum poſtmodùm eſſe non poterit, ſi quiſquam id, quod omnino interdicimus, uſurpare præſumſerit: quia remiſſio peccati, non dat licentiam delinquendi: nec quod potuit aliqua ratione concedi, fas erit ampliùs impunè committi.

Pſ. 24. 10.
1. quæſt. 7. *Exigunt cauſſa.* c 17.
Non diſpenſat P. R. cum bigamis aut viduarum maritis etiam in ſumma neceſſitate.
a *vulg.* qui à prima uxore dimiſſus. *al.* illum qui primâ uxore dimiſſâ.
1. quæſt. 7. *Exigunt cauſſa.* cap. 17. Epiſcopus ex laico ordinatus toleratur.
1. quæſt. 7. *Exigunt cauſſa.* c. 17.

Cap. VI. Al. III.

DONATUM autem Salicinenſem [a] ex Novatianis cum ſua, ut comperimus, plebe converſum, ita dominico volumus gregi præſidere, ut libellum fidei ſuæ ad nos meminerit dirigendum, quo & Novatiani dogmatis damnet errorem, & pleniſſimè confiteatur Catholicam veritatem. MAXIMUM quoque ex laico licet reprehenſibiliter ordinatum, tamen ſi Donatiſta jam non eſt, & à ſpiritu ſchiſmaticæ pravitatis alienus, ab Epiſcopali, quam quoquo modo adeptus eſt, non repellimus dignitate: ita ut & ipſe libello ad nos edito Catholicum ſe eſſe manifeſtet.

a *al.* ſejacenſem et
Novatiano 1. quæſt. *Donatum autem.* c. 20.
De Epiſc. Novatiano converſo.
De laico Donatiſta Epiſcopo facto.
1. quæſt. 7. *Maximum quoque ex laico* c. 19.

Cap. VII. Al. IV.

De AGGARO & TYBERIANO, quorum à cæteris, qui ex laicis ordinati ſunt, in hoc cauſſa diverſa eſt, quòd eorum ordinationi atroces tumultus, & ſævæ ſeditiones memorantur eſſe famulatæ, veſtro judicio cuncta commiſimus; ut relata habiti apud vos examinis fide, quid de ſupradictis ſtatuendum ſit, ſcire poſſimus.

De laicis ordinatis per tumultum.

Cap. VIII.

Illæ autem famulæ Dei, quæ integritatem pudoris oppreſſione barbarica perdiderunt, laudabiliores erunt in humilitate ac verecundia, ſi ſe incontaminatis non audeant comparare virginibus. Quamvis enim omne peccatum ex voluntate naſcatur, & potuerit corruptione carnis mens invita [*] non pollui; minùs tamen hoc illis oberit, ſi quod potuerunt animo non amittere, doleant ſe vel corpore perdidiſſe. [3]

Epist. II. Al. V. De Virginibus vi Barbaricâ oppreſſis. 32. qu. 5. *Illa autem famulæ Dei.* c. 14.
[*] *Forte* invicta
3. V. Not.

Cùm itaque de omnibus,[*] quæ fratris noſtri POTENTII relatio continebat, pleniſſimè dilectionem veſtram per DAVID fratrem & Coëpiſcopum noſtrum, qui & Sacerdotii merito nobis eſt probatus & moribus, videatis inſtructam: ſupereſt fratres, ut concorditer [4] & ſalubres ſuſcipiatis hortatus, & nihil per contentionem agentes, ſed ad omne ſtudium devotionis unanimes, divinis & Apoſtolicis conſtitutionibus pareatis; & in nullo patiamini providentiſſima canonum decreta violari. Quæ enim nunc certarum remiſimus conſideratione cauſſarum, antiquis deinceps cuſtodienda ſunt regulis; ne quod ad tempus pia lenitate conceſſimus, juſta poſt hæc ultione plectamus.

[*] *Vulg. add.* ferè *contra mſſ. codicum fidem.*
al. concordi obedientia.
4. V. Not.

EPISTOLA II. [a]

a Al. X. 1. Q. æ. ante 1 antea 2. era, nunc 8.

AD RUSTICUM NARBONENSEM EPICOPUM.

Subditis reſponſionibus ad ejuſdem conſulta reſcriptis [b].

b al. reſpondentibus.

SYNOPSIS.

I. *Quod non habeantur Epiſcopi, quos nec Clerus elegit, nec populus exquiſivit, nec Provinciales Epiſcopi conſecrarunt. Si qui tamen Clerici ab his pſeudoëpiſcopis ordinantur, rata poteſt talis ordinatio haberi.* [c]

c Dionyſ. Exiſtere.

II. *Quod Presbyteri aut Diaconi, ſi in aliquo crimine prolapſi [d] fuerint, non poſſint per manus impoſitionem pœnitentiæ remedium conſequi.*

d al. delecti.

III. *Quod Diaconi, ſicut Epiſcopus & Presbyter, ceſſare debeant ab opere conjugali, non tamen repudiare conjugia.*

IV. *Quod aliud ſit uxor, aliud concubina; nec erret, quiſquis filiam ſuam in matrimonium concubinam habenti tradiderit.*

V. *Quod non ſit conjugii duplicatio, quando ancillâ rejectâ, [e] uxor aſſumitur.*

e al. electa.

VI. *De communione privatis, & ita defunctis.*

VII. *De his, qui pœnitentiam agere differunt.*

VIII. *Quod oporteat eum, qui pro illicitis veniam poſcit, etiam multis licitis abſtinere.*

IX. *Quod pœnitenti nulla negotiationis lucra exercere conveniat.*

X. *Quod ad militiam ſecularem poſt pœnitentiam redire non debeat.*

XI. *Quod adoleſcens, ſi urgente quocunque periculo, pœnitentiam geſſit, & non ſe continet, uxoris poteſt remedio ſuſtineri.*

Epist. II. XII. *Quod ſi quis propoſitum monachi deſeruerit, publicæ ſit pœnitentiæ ſatisfactione purgandus.*

XIII. *Quod puellæ, quæ non coactæ, ſed voluntate propria virginitatis propoſitum ſuſceperunt, peccant, ſi nupſerint, licet nondum fuerint conſecratæ.*

XIV. *De his, de quibus dubium eſt, utrum baptiſma perceperint, neceſſe eſt renaſcantur.*

XV. *Quod eos qui ſe baptizatos agnoſcunt, ſed in qua fide* [a] *neſciunt, per manus impoſitionem ſuſcipi conveniat.*

a al. fidei profeſſione.

XVI. *De his, qui convivio gentilium & eſcis immolatitiis uſi ſunt.*

CIRCA ANN. 442. vel 443.

1. V. Not.

LEO Epiſcopus RUSTICO[1] *Narbonenſi Epiſcopo.*

a. V. Not.

EPiſtolas fraternitatis tuæ, quas HERMAS[a] Archidiaconus tuus detulit, libenter accepi, diverſarum quidem cauſſarum connexione multiplices, ſed non ita patientiæ legentis oneroſas, ut aliquid earum inter concurrentes undique ſolicitudines fuerit prætermiſſum. Undè totiùs ſermonis tui allegatione concepta[b] & Geſtis, quæ in Epiſcoporum Honoratorúmque examine confecta ſunt, recenſitis, SABINIANO & LEONI Preſbyteris actionis tuæ, intellleximus fiduciam defuiſſe; nec eis juſtam ſupereſſe querimoniam, qui ſe ab inchoatis diſceptationibus ſpontè ſubduxerunt.[c] Circa quos quam formam, quámve menſuram debeas tenere juſtitiæ, tuo relinquo moderamini: ſuadens tamen charitatis hortatu, ut ſanandis ægris ſpiritalem adhibere debeas medicinam; & dicente ſcriptura: *Noli eſſe nimium juſtus:* mitiùs agas cum eis, qui pudicitiæ zelo videntur modum exceſſiſſe vindictæ: ne diabolus, qui decepit adulteros, de adulterii exultet ultoribus.

b vulg. comperta.
3. V. Not. De cauſſa Sabiniani & Leonis Preſbyterorum.
c al. ſubtraxerunt MS. Corb. Dion. ex. &c.
Eccl. 7. 17.

Miror autem dilectionem tuam in tantum ſcandalorum quacunque occaſione naſcentium adverſitate turbari,[d] ut vacationem[4] ab Epiſcopatus laboribus præoptare te dicas, & malle in ſilentio atque ocio vitam degere, quàm in his, quæ tibi commiſſa ſunt, permanere. Dicente verò Domino: *Beatus qui perſeveraverit uſque in finem:* undè beata erit perſeverantia, niſi de virtute patientiæ? Nam ſecundùm Apoſtolicam prædicationem: *Omnes qui voluerint in Chriſto piè vivere, perſecutionem patientur.* Quæ non in eo tantùm computanda eſt, quod contra Chriſtianam pietatem, aut ferro, aut ignibus agitur[e], aut quibuſcunque ſuppliciis: cùm perſecutionum ſævitiam ſuppleant, & diſſimilitudines morum, & contumaciæ inobedientium[f], & malignarum tela linguarum: quibus conflictationibus cùm omnia ſemper[g] membra pulſentur, & nulla piorum portio à tentatione[h] ſit libera, ita ut periculis nec ocia careant, nec labores: quis inter fluctus maris navim diriget, ſi gubernator abſcedat? Quis ab inſidiis luporum oves cuſtodiet, ſi paſtoris cura non vigilet? Quis denique latronibus obſiſtet & furibus, ſi ſpeculatorem in proſpectu explorationis locatum, ab intentione ſolicitudinis amor quietis adducat? Permanendum ergo eſt in opere credito, & in labore ſuſcepto. Conſtanter tenenda eſt juſtitia, & benignè præſtanda clementia. Odio habeantur peccata, non homines. Corripiantur tumidi; tolerentur infirmi: & quod in peccatis[a] ſeveriùs caſtigari neceſſe eſt, non ſævientis plectatur animo, ſed medentis. At ſi vehementior tribulatio incubuerit, non ita expaveſcamus, quaſi nili adverſitati propriis viribus reſiſtendo,[a] cùm & conſilium noſtrum, & fortitudo ſit Chriſtus, ac ſine quo nihil poſſumus, per ipſum cuncta poſſimus. Qui confirmans prædicatores Evangelii & ſacramentorum miniſtros, *Ecce ego,* inquit, *vobiſcum ſum omnibus diebus uſque ad conſummationem ſeculi.* Et iterùm: *Hæc* inquit, *locutus ſum vobis, ut in me pacem habeatis. In hoc autem mundo tribulationem habebitis; ſed bono animo eſtote, quia ego vici mundum.* Quæ pollicitationes quia ſine dubio manifeſtæ ſunt, nullis debemus ſcandalis infirmari: ne electioni Dei videamur ingrati, cujus tam potentia[b] ſunt adjutoria, quàm vera promiſſa.

d al. titubare Dion. ex. & Thuan. Mi. 1.
4. V. Not. Epiſcopus an debeat impoſitum onus abdicare?
Matth. 24. 13.
2. Tim. 3. 12.
e al. agitatur. Grimman. Cod. & Barber. Quæ perſecutio in pace Eccleſiæ ferenda.
f al. inobedientia Vill. Cod.
g Addunt ſola vulg. ed. Eccleſiæ abeſt à MSS. Codd. & Dion.
h al. conflictatione
Epist. II.
Dion. & MSS. Thuan. quas.
Joan. 10. 12.
Diſt. 56. Odio habeantur cap. 2.
a al. peccantibus Barber.
a al. quaſi ... propriis ſit virib. reſiſtẽdum. vulg. ed.
Nihil ſine Chriſto, omnia per Chriſtum poſſumus.
Joan. 15. 5.
Matth. 28. 20.
Joan. 16. 33.
Promiſſorũ Chriſti veritas non infirmitate voluntatis humanæ nititur, ſed efficaciâ gratiæ divinæ.
b patientia. Dion. ex.

De conſultationibus autem Dilectionis tuæ, quas ſeparatim conſcriptas Archidiaconus tuus detulit, quid ſentiendum ſit, inter præſentes opportuniùs quæreretur de ſingulis, ſi nobis tui conſpectus copia proveniret. Nam cùm quædam interrogationes modum diligentiæ videantur excedere, intelligo eas colloquiis aptiores eſſe, quàm ſcriptis. Quia ſicut quædam ſunt, quæ nulla poſſunt ratione[c] convelli, ita multa ſunt, quæ aut pro conſideratione ætatum, aut pro neceſſitate[d] rerum oporteat temperari: illa ſemper conditione ſervata, ut in his, quæ vel dubia fuerint, aut obſcura, id noverimus ſequendum, quod nec præceptis Evangelicis contrarium, nec decretis ſanctorum patrum inveniatur adverſum.

Diſt. 14. Sicut quædam. c. 2.
c al. traditione. Cod. Griman.
d al. neceſſitudine.
Quænam in dubiis morum ſervanda regula.

INCIPIUNT AD INQUISITIONES ejuſdem Epiſcopi ſubjecta reſponſa.

INQUISITIO I.

De Preſbytero vel Diacono, qui ſe Epiſcopos eſſe mentiti ſunt: & de his quos ipſi clericos ordinarunt.

RESPONSUM.

NUlla ratio ſinit, ut inter Epiſcopos habeantur, qui nec à Clericis[5] ſunt electi, nec à plebibus ſunt expetiti, nec à Provincialibus[e] Epiſcopis cum Metropolitani judicio conſecrati. Undè cum ſæpè quæſtio de malè accepto honore naſcatur, quis ambigat, nequaquam iſtis eſſe tri-

Diſtin. 62. Nulla ratio. c. 1.
5. V. Not.
e al. Comprovincialibus. Creſcon.

Epist. II. 1. quæſt. 1. Si qui Clericis c. 40. 6. V. Not. a Duo MSS. Grim. & Thua. deo. Conſecratio, Dion. Creſc. & MS. Cantabrig. Ordinatio vulg. ed. b al. autoritate ed. vulg. Dion. & Hincm. Rem. Opuſc 33. a MS. Barb. add. publicam.

buendum, quod non docetur fuiſſe collatum.[6] Si qui autem Clerici ab iſtis pſeudoëpiſcopis in eis Eccleſiis ordinati ſunt qui ad proprios Epiſcopos pertinebant, & ordinatio eorum conſenſu & judicio Præſidentium facta eſt, poteſt rata haberi: ita ut in ipſis Eccleſiis perſeverent. Aliter autem vana habenda eſt creatio,[b] quæ nec loco fundata eſt, nec autore [b] munita.

INQUISITIO II.

De Presbytero vel Diacono, qui cognito crimine ſuo pœnitentiam [a] petunt, utrum eis per manus impoſitionem danda ſit?

RESPONSUM.

Diſtin. 50. Alienum eſt à conſuetudine. c. 67. 7. V. Not.

ALienum eſt à conſuetudine Eccleſiaſtica 7, ut qui in Presbyterali honore, aut in Diaconii gradu fuerint conſecrati, ii pro crimine aliquo ſuo per manus impoſitionem remedium accipiant pœnitendi: quod ſine dubio ex Apoſtolica traditione deſcendit, ſecundùm quod ſcriptum eſt: *Sacerdos ſi peccaverit, quis orabit pro illo?* Undè hujuſmodi lapſis, ad promerendam miſericordiam Dei, privata eſt expetenda ſeceſſio, ubi illis ſatisfactio, ſi fuerit digna, ſit etiam fructuoſa.

1. Reg. 2. 25.

INQUISITIO III.

De his qui altario miniſtrant, & conjuges habent, utrum eis licitò miſceantur?

RESPONSÙM.

Diſtin. 31. Lex continentiæ c. 10. 8. V. Not.

LEx continentiæ eadem eſt miniſtris altaris 8, quæ Epiſcopis atque Presbyteris: qui cùm eſſent laïci ſive lectores, licitò & uxores ducere, & filios procreare potuerunt. Sed cum ad prædictos pervenerunt gradus, cœpit eis non licere, quod licuit. Undè, ut de carnali fiat ſpirituale conjugium, oportet eos nec dimittere uxores 9, & quaſi non habeant, ſic habere: quo & ſalva ſit charitas connubiorum [c], & ceſſet opera [d] nuptiarum.

9. V. Not. c al. conjugiorum. d al. operatio.

INQUISITIO IV.

De Presbytero vel Diacono, qui filiam ſuam virginem illi viro in conjugium dederit, qui jam habebat conjunctam mulierem, ex qua etiam filios ſuſceperat?

RESPONSUM.

32. qu. 2. Non omnis. c. 12. Gen. 2. 21.

NOn omnis mulier juncta viro, uxor eſt viri; quia nec omnis filius hæres eſt patris. Nuptiarum autem fœdera inter ingenuos ſunt legitima, & inter æquales; multò priùs hoc ipſum Domino conſtituente, quàm initium Romani juris exiſteret. Itaque aliud eſt uxor, aliud concubina: ſicut aliud ancilla, aliud libera. Propter quod etiam Apoſtolus ad manifeſtandam harum perſonarum diſcretionem, teſtimonium ponit ex Geneſi, ubi dicitur Abrahæ: *Ejice ancillam & filium ejus: Non enim hæres erit filius ancillæ cum filio meo Iſaac.* [a] Undè cùm ſocietas nuptiarum ita ab initio conſtituta ſit, ut præter ſexuum conjunctionem haberet in ſe Chriſti & Eccleſiæ ſacramentum 10: dubium non eſt eam mulierem non pertinere ad matrimonium, in qua docetur nuptiale non fuiſſe myſterium. Igitur cujuſlibet loci Clericus, ſi filiam ſuam viro habenti concubinam in matrimonium dederit, non ita accipiendum eſt, quaſi eam conjugato dederit; niſi fortè illa mulier, & ingenua facta, & dotata legitimè, & publicis nuptiis honeſtata videatur.

Epist. II. Galat. 4. 30. Gen. 21. 10. a Edit. Cum filio liberæ. Matrimonali ſacramentum in quo conſiſtat? Eph. 5. 32. 10 V. Not. 27. qu. 2. Cum ſocietas. c. 17. Et in decret. Ivo. 16.

INQUISITIO V. 11

11. V. Not.

De puellis quæ viris concubinas habentibus nupſerint.

RESPONSUM.

PAterno arbitrio viris junctæ carent culpa, ſi mulieres, quæ à viris habebantur in matrimonio non fuerunt: quia aliud eſt nupta, aliud concubina.

INQUISITIO VI.

De his, qui mulieres, ex quibus filios habent, relinquunt, & uxores accipiunt.

RESPONSUM.

ANcillam à thoro abjicere [b], & uxorem certæ ingenuitatis accipere, non duplicatio conjugii, ſed profectus eſt honeſtatis.

b Ancillam matronâ acceptâ abjicere. Creſcon. 32. qu. 2. Ancillam à thoro. c. 12.

INQUISITIO VII.

De his, qui in ægritudine pœnitentiam accipiunt, & cum revaluerint agere eam nolunt.

RESPONSUM,

CUlpanda eſt 12 talium negligentia, ſed non penitiùs deſerenda [a]: ut crebris cohortationibus incitati, quod neceſſariè expetierunt, fideliter exequantur. Nemo enim deſperandus eſt, dum in hoc corpore conſtitutus eſt: quia nonnunquam quod diffidentia ætatis differtur, conſilio maturiore perficitur.

12. V. Not. a ita Dion. & MS. Grim. Barb. & Thua. deſperanda vulg. edit. & alii MSS. De pœnitentia. Diſtin. 7. Nemo deſperandus. c. 1.

INQUISITIO VIII.

De his, qui animo [a] jam deficientes, pœnitentiam accipiunt, & ante communionem moriuntur.

a MS. Barb. del. animo.

RESPONSUM.

HOrum cauſſa Dei judicio reſervanda eſt 13, in cujus manu fuit; ut talium obitus uſque ad communionis remedium differretur. Nos autem quibus viventibus non communicavimus, mortuis communicare non poſſumus.

13. V. Not. 24. qu. 2. De communione privatis. c. 1.

INQUISITIO IX.

De his, qui dolore nimio perurgente rogant dari ſibi pœnitentiam, & cùm venerit Presbyter daturus quod petebant, ſi dolor parum perquieverit, excuſant & nolunt accipere quod offertur.

RESPONSUM.

De pœnitentia Diſt. 1. Pœnitentia qua. c. 62.

DIſſimulatio hæc poteſt non de contemtu eſſe remedii, ſed de metu graviùs delinquendi. Undè pœnitentia, quæ dilata eſt, cum ſtudoſiùs petita fuerit, non negetur: ut quoquomodo ad indulgentiæ medicinam anima vulnerata perveniat.

INQUISITIO X.

De his, qui pœnitentiam profeſſi ſunt, ſi in foro litigare cœperint.

RESPONSUM.

De pœnitentia diſt. 1. *Aliud quidem eſt.* c. 65. & 11. q. 1. c. 34. 1. Cor. 6. 12.

ALiud quidem eſt debita juſta repoſcere, aliud propria perfectionis amore contemnere. Sed illicitorum veniam poſtulantem oportet à multis etiam licitis abſtinere, dicente Apoſtolo: *Omnia mihi licent, ſed non omnia expediunt.* Undè ſi pœnitens habet cauſſam, quam negligere fortè non debeat, meliùs expetit [a] Eccleſiaſticum, quàm forenſe judicium. 14

a al. exigit MS. Barber. & Vict. & Nicol. 1. 14. V. Not.

INQUISITIO XI.

De his qui in pœnitentia, vel poſt pœnitentiam negotiantur.

RESPONSUM.

De pœnit. diſt. 5. *Qualitas lucri.* c. 2.

QUalitas lucri negotiantem aut excuſat, aut arguit: quia eſt & honeſtus quæſtus, & turpis. Veruntamen pœnitenti utilius eſt diſpendia pati, quàm periculis negotiationis obſtringi: quia difficile eſt inter ementis vendentiſque commercium non intervenire peccatum.

INQUISITIO XII.

De his, qui poſt pœnitentiam ad militiam revertuntur.

RESPONSUM.

De pœnit. diſt. 5. *Contrarium.* c. 3. 2. Tim. 2. 4.

COntrarium eſt omninò Eccleſiaſticis regulis, poſt pœnitentiæ actionem redire ad militiam ſecularem, cùm Apoſtolus dicat: *Nemo militans Deo implicat ſe negotiis ſecularibus.* Undè non eſt liber à laqueis diaboli, qui ſe militia mundana voluerit implicare.

INQUISITIO XIII.

De his, qui poſt pœnitentiam uxores accipiunt, vel concubinas ſibi conjungunt. 15

15. V. Not.

RESPONSUM.

33. q. 2. *In adoleſcentia.* c. 14.

IN adoleſcentia conſtitutus, ſi urgente aut metu mortis, aut captivitatis periculo, pœnitentiam geſſit, & poſteà timens lapſum incontinentiæ juvenilis, copulam uxoris elegit, ne crimen fornicationis incurrat, rem videtur feciſſe venialem, ſi præter conjugem, nullam omninò cognoverit. In quo tamen non regulam conſtituimus, ſed quid ſit tolerabilius, æſtimamus. Nam ſecundùm veram cognitionem nihil magis ei congruit, qui pœnitentiam geſſit, quàm caſtitas perſeverans, & mentis, & corporis.

INQISITIO XIV.

De Monachis, qui aut militare cœperint, aut uxores accipere.

RESPONSUM.

20. qu. 3. *Propoſitum.* c. 1. Deut. 23. 21 Pſ. 49 14. & 115. 6. Jona. 2. 10.

PRopoſitum monachi proprio arbitrio aut voluntate ſuſceptum, deſeri non poteſt abſque peccato. Quod enim quis vovit Deo, debet & reddere. Undè qui relicta ſingularitatis profeſſione, ad militiam vel ad nuptias devolutus eſt, publicæ pœnitentiæ ſatisfactione purgandus eſt: quia etſi innocens militia, & honeſtum poteſt eſſe conjugium, electionem meliorum deſeruiſſe transgreſſio eſt.

INQUISITIO XV.

De puellis, quæ aliquandiu in habitu religioſo fuerunt, non tamen conſecratæ, ſi poſteà nupſerint.

RESPONSUM.

20. qu. 1. *Puellæ.* c. 8. 16. V. Not.

PUellæ, quæ non coactæ parentum imperio, ſed ſpontaneo judicio virginitatis propoſitum 16 atque habitum ſuſceperunt, ſi poſteà nuptias eligunt, prævaricantur,[a] etiam ſi conſecratio non acceſſit; cujus utique non fraudarentur munere, ſi in propoſito permanerent. 17

a al. etiamſi nondum eis gratia conſecrationis acceſſit. MSS. Venetum Dioniſ. exig. Creſcon. & Burchardus.

17. V. Not.

INQUISITIO XVI.

De his, qui à parentibus Chriſtianis parvuli derelicti ſunt, & utrum baptizati ſint, non poteſt inveniri; an debeant baptizari?

RESPONSUM.

De conſecr. diſt. 4. *Si nulla exſtant* c. 113. & in decr. Ivo. lib. 1.

SI nulla exiſtant indicia inter propinquos & familiares, nulla inter Clericos atque vicinos, quibus hi, de quibus quæritur, baptizati fuiſſe doceantur, agendum eſt ut renaſcantur: ne manifeſtè pereant, in quibus quod non oſtenditur geſtum, ratio non ſinit ut videatur iterarum.

INQUIS. XVII.

Epist. II.

INQUISITIO XVII.

De his qui parvuli ab hoſtibus capti ſunt, & non ſe ſapiunt baptizatos; ſed ſciunt ſe aliquoties ad Eccleſiam à parentibus ductos: utrum poſſint vel debeant, cùm ad Romaniam venerint, baptizari?

RESPONSUM.

QUi poſſunt meminiſſe, quod ad Eccleſiam veniebant cum parentibus ſuis, poſſunt recordari, an quod eorum parentibus dabatur, acceperint. Sed ſi hoc etiam ab ipſorum memoria alienum eſt, conferendum eis videtur, quod collatum eſſe neſcitur: quia non temeritas intervenit præſumtionis, ubi eſt diligentia pietatis.

INQUISITIO XVIII.

De his, qui ex Africa, vel de Mauritania venerunt, & neſciunt in qua ſecta ſint baptizati, quid circa eos debeat obſervari?

RESPONSUM.

18. V. Not. De conſecr. diſt. 4. Iis de quibus, c. 38. Et in dec. Ivo. l. 1.

NOn ſe iſti baptizatos neſciunt, ſed cujus fidei fuerint [18] qui eos baptizaverunt, ſe neſcire profitentur: undè quoniam quolibet modo formam baptiſmatis acceperunt, baptiſandi non ſunt: ſed per manus impoſitionem, invocata virtute Spiritus ſancti; quam ab hæreticis accipere non potuerunt, Catholicis copulandi ſunt. Epist. II.

INQUISITIO XIX.

De his, qui parvuli quidem baptizati à Gentilibus capti ſunt, & cum illis gentiliter convixerunt; cum ad Romaniam adhuc juvenes venerint, ſi communionem petierint, quid erit obſervandum?

RESPONSUM.

SI [a] convivio ſolo gentilium, & eſcis immolatitiis uſi ſunt, poſſunt jejuniis & manus impoſitione purgari [19]; ut deinceps ab idolothytis abſtinentes, ſacramentorum Chriſti poſſint eſſe participes. Si autem aut idola adoraverunt; aut homicidiis vel fornicationibus contaminati ſunt, ad communionem eos, niſi per pœnitentiam publicam, non oportet admitti.

a vulg. Qui. 19. V. Not. Hoc ultimū reſponſum inquiſitionémque ei præfixam deſiderāt MS. Barb ut conſpicitur ac conſtat epiſtola.

ANNUS CHRISTI 445.	LEONIS PAPÆ 4.	THEODOSII 36. VALENTINIANI 19. IMP.	3	MAXIMO ET PATERNO COSS.

PASCHASINI EPISCOPI LILYBETANI. EPISTOLA

AD LEONEM PAPAM DE PASCHATE.

SYNOPSIS.

Paſchaſinus de Cyclo Paſchali à Leone conſultus, poſt pauca de Siciliæ clade præmiſſa, Alexandrinam ſupputationem, Romanâ poſthabitâ, retinendam eſſe probat, tum ex Hebræorum calculo, tum ex miraculo quod Zoſimi Papæ tempore contigit.

Domino verè ſancto atque beatiſſimo ac Apoſtolico, mihique poſt Dominum plurimum colendo Papæ L E O N I *PASCHASINUS Epiſcopus.*

Cap. I. a al. Silvano. Sicilia à Vvandalis vaſtata.

APoſtolatus veſtri ſcripta Diacono Panormitanæ Eccleſiæ S I L A N O [a] deferente percepi, quæ nuditati meæ atque ærumnis, quas amariſſima captivitate faciente incurri, ſolatium in omnibus atque remedium attulerunt, cæleſti rore meum animum recreantes, atque omne quod triſte fuerat, abſtergentes, Domine venerabilis Papa. Jubere dignata eſt corona veſtra, ut quod Paſchalis ſupputationis veritas anni [b] poſt hunc futuri haberet, ſacroſanctis auribus veſtris exiguitas mea intimaret. Cui præcepto pio inobediens exiſtere non potui, omnino, nec debui. Diutino itaque tractatu, vel ratiocinatione id verum invenimus, quod ab Alexandrinæ Eccleſiæ Antiſtite [c] Beatitudini veſtræ reſcriptum eſt. Nam cùm Romana ſupputatio, quæ cyclo concluditur, cujus ipſe, de quo agitur, erit ſaxageſimus tertius annus, qui cyclus cœpit à conſulatu ANTONINI [c] & SIAGRII [d], nobis dubietatem afferret, eo quod ſeptimo [e] calendarum Aprilium die dies Dominica, & luna vigeſimaprima incurreret, & iterum nono [f] Calendarum Maiarum die (ut rei veritas habet) Dominica dies, & luna decimanona obveniret: in hoc ambiguo fluctuantes, ad Hebræorum, hoc eſt, legalem ſupputationem nos convertimus, quæ cùm à Romanis ignoratur, facilè errorem incurrunt. Cœpit ergo Ogdoas à conſulatu [g] virorum clariſſimorum Ætii iterum & Sigeſvulti [h], quæ clauditur anno, de quo quæſtio videtur exhorta [i]. Talis ratio hæc eſt. Priores duo ſunt anni communes, tertius Emboliſmalis, quartus & quintus communes, ſextus Emboliſmalis, ſeptimus communis, octavus Emboliſmalis. Pervidet ergo Apoſtolatus veſtri prudentia, octavum annum Ogdoadis fieri aliter non poſſe, niſi Emboliſmum teneamus. Quod ſi voluerimus illud, quod ſuperiùs diximus, id eſt, quod primum incurrit Paſcha ſeptimo Calendarum Aprilium die celebrare communem annum faciemus, & incipiet omnis deinceps ſubſequentium annorum ſupputatio vacillare.

b Æræ Chriſtianæ 444.

c Cyrillo aut qui paulo poſt obiit.

Cyclus Romanus, quo anno incipit? c al. Antonii. A. D. 382. d Add. Marian. Scot. in Chron. anno quarto Gratiā. e Marian. ſexto. f Id. octavo. Supputatio Hebraica Romanis ignota. g A. D. 437. h al. Sigiſmildi. i. A. 444.

Et ne hoc, quod expoſui, beatitudini veſtræ obſcuritatem aliquam afferat, ſuggerimus communes annos, apud Hebræos duodecim tantùm lunas, [f] hoc eſt, dies ccclιv habere. Emboliſmos verò lunas tredecim habere, hoc eſt, dies ccclxxxiiii. Neceſſitate ergo Emboliſmi cogimur id tenere, quod longius eſt, ne à vero deviare videamur. Neque nobis aut novum, aut erraticum [m] videatur, cùm dies paſſionis undecimo calendas Maii occurrat, à qua (ſicut Græcis [l] videtur) Paſcha nomen accepit; licet Hebrææ linguæ interpretes tradant Paſcha tranſitum dici, quod tamen idem & Joannis Evangeliſtæ dicto firmatur, quo ait, cùm de paſſione loqueretur: *Cùm veniſſet hora, ut tranſiret* Jeſus *de hoc mundo ad Patrem.* Non ergo nos dies una longius poſita tot-

Cap. II. Anni Hebræorum quales? m Mar. erraticum. l Mar. del. Græcis Paſcha unde dictum putet Paſchaſinus. Joan. 13. 1.

Epist. III.

Controverſia de die Paſchali tempore Zoſimi P. R. A. 417.

reat, ne cùm hanc vitamus, incurramus errorem ſicut evenit tempore beatæ recordationis Domini mei, prædeceſſoris Apoſtolatus veſtri Zosimi, anno conſulatus Honorii Auguſti undecimo, & Constantii ſecundo. Tunc enim, cùm declinaretur, ne decimo Kalendas Maii dies Paſchæ teneretur, celebratum octavo die Kalendas Aprilis, id eſt, pro emboliſmo communis eſt annotatus [m], & error graviſſimus eſt ortus, in tantum, ut myſterio [n] certo, quod dono ſancti Spiritus miniſtratur, hæc veritas probaretur. Quod propterea credidi exponendum, quia locus ipſe etiam ſancto atque à me venerando fratri meo Libanio [o] Diacono notiſſimus eſt. Cujus myſterii miraculum tale eſt.

m *al.* annus centus. *Mar. ſc.* annus cenſus eſt.

n *al.* miniſterio. *Ita Mar. Scot.*

o *al.* Bolliano *apud Bucherium Fortè* Silano *de quo lin. 1. Epiſtola.*

Cap. III. Baptiſteriū aqua repletur per miraculum.

Quædam viliſſima poſſeſſio, Meltinas appellatur in montibus arduis ac ſylvis denſiſſimis conſtituta, illicque perparva, atque vili opere conſtructa eſt Eccleſia. In cujus baptiſterio nocte ſacroſancta Paſchali, baptizandi horâ, cùm nullus canalis, nulla ſit fiſtula, nec aqua omnino vicina, fons ex ſe repletur, pauciſque qui fuerint, conſecratis, cùm deductorium nullum habeat, ut aqua venerat, ex ſeſe diſcedit [p]. Tunc ergo, ſicut ſupra diximus, ſub ſanctæ memoriæ Domino quondam meo ac beatiſſimo Papa Zosimo [q], cùm apud Occidentales [r] error ortus fuiſſet, conſuetis lectionibus nocte ſancta [s] diſcuſſis, cùm Presbyter ſecundùm morem baptizandi horam requireret, uſque ad lucem aqua non veniente; non conſecrati, qui baptizandi fuerant, receſſerunt. Ut ergo breviter narrem, illa nocte, quæ luceſcebat in diem Dominicam, decimo die Kalendas Maii fons ſacer hora competenti repletus eſt. Evidenti ergo miraculo claruit, Occidentalium partium fuiſſe errorem.

p *al.* deſcendit.

q *Mar. add.* anno nono Honorii.

r *Mar.* Orientales.

s *al.* ſacra.

Quæ ſequuntur uſque ad finem ex Mariano Scoto, & ex edit. Bucheriana, huic editioni accedunt, ab illo ope Codd. MSS. reſtituta.

Hæc prout potui, vel epiſtolaris brevitas paſſa eſt, jubente Apoſtolatu veſtro, reſcripſi: provolutus obſecrans, ut pro mea parvitate, imò pro totius orbis ſtatu, orare dignemini: ut tandem de tot neceſſitatibus liberati, cognoſcamus quoniam ipſe eſt Deus noſter, *qui facit mirabilia ſolus*: Qui jam non tradat beſtiis animas confitentes ſibi; neque amplius patiatur tentari nos, ſupra id quod ferre poſſumus, ſed faciat cum tentatione proventum miſericordem, [t] pro ſua pietate, ut ſuſtinere poſſimus. Orate pro me.

t *Mar Scot.* Miſericordiæ.

EPISTOLA III. [a]

a *Al.* I. Quæ autē 3. erat, nunc 14. 10. Octob.

AD EPISCOPOS PER CAMPANIAM, Picenum, Tuſciam, & univerſas provincias conſtitutos.

SYNOPSIS.

I. *Ut nullus Epiſcopus ſervum alterius ad officium clericatus promovere præſumat.*

II. *Ut quicunque ad Sacerdotium, vel viduarum mariti, vel qui habuerint numeroſa conjugia, promoti fuerint, ab Eccleſiaſticis officiis arceantur.*

III. *Quòd uſuras, non ſolùm Clerici exigere non debeant, ſed nec laïci.*

IV. *Ut clericus nec ſuo nec alieno nomine, fænus exerceat.*

V. *Ut, ſi quis Sacerdotum contra interdicta fecerit, à ſuo ſubmoveatur officio.*

LEO Epiſcopus Urbis Romæ omnibus Epiſcopis per Campaniam, Picenum, Tuſciam & univerſas provincias conſtitutis.

UT nobis gratulationem facit Eccleſiarum ſtatus ſalubri diſpoſitione compoſitus, ita non levi nos mærore contriſtat, quoties aliqua contra conſtituta [a] canonum Eccleſiaſticamque diſciplinam præſumta vel commiſſa cognoſcimus: quæ ſi non quâ debemus vigilantiâ reſecemus, illi, qui nos ſpeculatores eſſe voluit, excuſare non poſſumus, permittentes ſincerum corpus Eccleſiæ, quod ab omni macula purum cuſtodire debemus, ambientium improba contagione [a] fœdari, cùm ipſa ſibi membrorum per diſſimilationem [b] compago non congruat [1].

Epist. III.

a *al.* ſtatuta Canonum legibus ſubditus Leo.

Ezech. 3. 17.

a *al.* cogitatione. *Cod. MS. Corb.*

b *al.* diſſimulationē.

1. V. Not.

CAP. I.

Alieni ſervi ordinationem eſſe illicitam.

ADmittuntur paſſim ad ordinem ſacrum, quibus nulla natalium, nulla morum dignitas ſuffragatur: & qui à Dominis ſuis libertatem conſequi minimè potuerunt, ad faſtigium Sacerdotii, tanquam ſervilis vilitas hunc honorem [c] capiat, provehuntur: & probari Deo poſſe creditur, qui Domino ſuo necdum probare ſe potuit. Duplex itaque in hac parte reatus eſt, quod & ſacrum miniſterium [d] talis conſortii vilitate polluitur, & dominorum, quantùm ad illicitæ uſurpationis temeritatem pertinet, jura ſolvuntur [e]. Ab his itaque, fratres chariſſimi, omnes provinciæ veſtræ abſtineant Sacerdotes: & non tantùm ab his, ſed ab illis etiam, qui aut origini [2], aut alicui conditioni obligati ſunt, volumus temperari: niſi fortè eorum petitio aut voluntas acceſſerit, qui aliquid ſibi in eos vindicant poteſtatis. Debet enim eſſe immunis ab aliis, qui divinæ militiæ fuerit aggregandus: ut à caſtris dominicis, quibus nomen ejus adſcribitur, nullis neceſſitatis vinculis abſtrahatur.

Diſt. 54. *Admittuntur.* c. 21.

c *Vulg. add.* jure. *del. MSS. Codd. omn. & collectores canonum.*

d *Ita omnes paucis exceptis, qui cum edit. vulg. leg.* myſteriū.

e Ab his verbis inchoant c. 1. MSS. Thu. 1. & Corb.

Diſt. 54. *Nullus ſacerdotum.* c. 1.

2. V. Not.

Clericus ab aliis ſit immunis.

2. *Tim.* 2. 4.

CAP. II.

Viduæ maritum, & qui fuerit pluſquam unius uxoris vir, à ſacro miniſterio arcendum.

3. QUalis verò, cùm unicuique conſtiterit natalium honeſtas & morum, eſſe debeat ſacri Altari miniſterio ſociandus, & Apoſtolo nos docente, & divina præceptione didicimus, & canonum regulis, à quibus pleroſque fratrum declinaſſe, & penitus deviaſſe reperimus. Nam [f] conſtat ad Sacerdotium perveniſſe viduarum maritos, [4] quoſdam etiam quibus fuerint numeroſa conjugia, & ad omnem licentiam vita liberior [g], ad ſacrum ordinem paſſim patefactis aditibus fuiſſe permiſſos, contra illam beati Apoſtoli vocem, qua talibus exclamat [h], dicens: *Unius uxoris virum*: & contra illud antiquæ legis præceptum, quo dicitur & cavetur: *Sacerdos virginem uxorem accipiat, non viduam, non repudiatam.* Hos ergo, quicunque tales admiſſi ſunt, ab Eccleſiaſticis officiis, & à Sacerdotali nomine; Apoſtolicæ Sedis autoritate jubemus arceri: nec hoc enim ſibi poterunt [i] vindicare [5], cujus capa-

3. V. Not.

1. *Tim.* 3. 2. *Tit.* 1. 6.

Levit. 21. 14.

4. V. Not.

f Hic incipit c. 11. in Codd. Corb. & Thu. 1.

g Levior. *I4. MS.*

h *Vulg.* reclamat.

1. *Tim.* 3. 2.

Levit. 21. 14.

i *Vulg. add.* pro arbitrio, *del. omnes MSS.*

5. V. Not.

EPIST. III.

ces, per hoc quod illis obſtiterat [x], non fuerunt. Hujus diſcuſſionis curam nobis ſpecialiter vindicantes [6], ut ſi qua forſitan de his commiſſa ſunt, corrigantur, nec liceat ultrà committi, & ne qua excuſatio de ignoratione naſcatur: quanquam ignorare nunquam licuerit ſacerdotem, quod canonum fuerit regulis definitum. Hæc ergo ad Provincias veſtras, per INNOCENTIUM, LEGITIMUM, & SEGETIUM fratres & Coëpiſcopos noſtros ſcripta direximus: ut quæ malè pullulaſſe noſcuntur, radicitùs evellantur: & meſſem Dominicam zizania nulla corrumpant [l]. Ita enim fructum uberem, quæ ſunt ſincera, præſtabunt, ſi ea, quæ natam ſegetem enecare [m] conſueverunt, diligentiùs amputentur.

x al. quod illi extiterant. Corb. & Thu.1. 6. V. Not. Canonum ignorantia in ſacerdote non ferenda. l al. per zizania nullus corrumpat. Item MSS. m inquinare ideam.

CAP. III.

Uſura Laicis & Clericis interdicta.

NEc hoc quoque prætereundum eſſe duximus, quoſdam lucri turpis cupiditate captos, uſurariam exercere pecuniam [7], & fœnore velle diteſcere. Quod nos, non dicam in eos, qui ſunt in clericali officio conſtituti, ſed in laicos cadere, qui Chriſtianos ſe dici cupiunt, condolemus. Quod vindicari acrius in iis, qui fuerint confutati, decernimus: ut omnis peccandi opportunitas adimatur.

14. qu. 4. Nec hoc prætereundum. c. 7. 7. V. Not.

CAP. IV.

Nec ſuo, nec alieno nomine fœnus exerceat clericus.

[c] ILlud etiam duximus præmonendum, ut ſicut non ſuo, ita nec alieno nomine, aliquis clericorum exercere fœnus attentet: indecens enim eſt, crimen ſuum commodis alienis impendere. Fœnus autem hoc ſolum aſpicere & exercere debemus, ut quod hic miſericorditer tribuimus, ab eo Domino, qui multipliciter & in perpetuum manſura retribuet, recipere valeamus.

c Eſt pars cap. præcedentis in Corb. & Thu. 1. Diſt. 46 Sicut non ſuo, c. 10. Fœnus Chriſtianum.

CAP. V.

Epiſcopus canones infringens dejiciatur.

HOc itaque admonitio noſtra denunciat, quod ſi quis fratrum contra hæc conſtituta [d] venire tentaverit, & prohibita fuerit auſus admittere, à ſuo ſe noverit officio ſubmovendum, nec communionis noſtræ futurum eſſe conſortem, qui ſocius eſſe noluit diſciplinæ. Ne quid verò ſit, quod prætermiſſum à nobis fortè credatur, omnia decretalia Conſtituta, tam beatæ recordationis INNOCENTII, quàm omnium deceſſorum noſtrorum, quæ de Eccleſiaſticis ordinibus, & canonum promulgata [e] ſunt diſciplinis [5], ita à veſtra dilectione cuſtodiri debere mandamus: ut ſi quis in illa commiſerit [f], veniam ſibi deinceps noverit denegari. Data ſexto Idus Octobris, MAXIMO iterùm & PATERNO [g] viris clariſſimis Conſulibus.

Diſt. 19. c. 1. Si Romani pontif. § Quibus ad hæc. d Vulg. add. venerit vel. Codex decretalium. 5. V. Not. e al. ordinationibus & can. ordinata ſunt. vulg. f al. illa contemſerit. vulg. g al. Paterio.

ANNUS CHRISTI	LEONIS PAPÆ	THEODOSII ET VALENTINIANI IMPP.	THEODOSIO AUG. XVIII. ET ALBINO COSS.
444	4	37. 20.	

EPISTOLA IV. [a]

a N. Ex Collectione Romana Lucæ Holſtenii. Quæ autē 4. erat, nunc 16. 12. Januarii.

AD ANASTASIUM THESSALONICENSEM Epiſcopum.

SYNOPSIS.

I. *Ut bonus paſtor ad ſolicitudinem Coëpiſcoporum literis compelli amat.*

II. *Vices ſuas per Illyricum Anaſtaſio committit, Siricii ſecutus exemplum.*

III. *Canonum obſervantiam, præſertim in ordinationibus, commendat: à quibus arceantur bigami & viduarum mariti.*

IV. *A Metropolitano comprovinciales Epiſcopi conſcio Exarcho ordinentur; Metropolitani, ab ipſo Exarcho.*

V. *Ut omnes conveniant ad Synodos; harum utilitas & autoritas.*

VI. *Tam Presbyteros & Diaconos, quàm Sacerdotes, non niſi diebus Dominicis eſſe conſecrandos.*

Dilectiſſimo fratri ANASTASIO, LEO.

CAP. I. Fraternum Epiſcoporum collegium.

OMnium quidem literas Sacerdotum grato nos relegere animo, fraterni collegii caritas facit, cùm per ſpiritalem gratiam tanquam præſentes amplectimur, quibus ſermone epiſtolis mutuò commeantibus ſociamur. Sed major in his videtur eſſe affectio, in quibus de ſtatu Eccleſiarum certiores effecti, ad exercendæ ſolicitudinis vigilantiam officii noſtri conſideratione compellimur: ut in ſpeculis, quemadmodum Deus voluit, conſtituti, & pro voto noſtro currentibus rebus noſtrum commodemus aſſenſum, & ea quæ depravati aliquâ uſurpatione perſpicimus, adhibitæ coërctionis remediis corrigamus; ſperantes jacti ſeminis reſponſurum nobis uberem fructum, ſi non ſinamus creſcere, quæ in meſſis detrimenta Dominicæ cœperint pullulare.

Poſtquam itaque nobis petitio tuæ dilectionis innotuit per filium noſtrum NICOLAUM Presbyterum, ut tibi quoque à nobis, ſicut deceſſoribus tuis, per Illyricum cum noſtra vice [1] propter cuſtodiam regularum [2] autoritas præſtaretur; præbentes aſſenſum, noſtra adhortatione compellimus, ut nulla diſſimulatio, negligentia nulla proveniat circa Eccleſiarum regimen per Illyricum poſitarum, quas dilectioni tuæ vice noſtra committimus, beatæ recordationis SIRICII exemplum ſecuti: qui ſanctæ memoriæ ANYSIO prædeceſſori tuo benè de Apoſtolica ſede tunc merito, & rebus poſt ſequentibus

CAP. II. Vices Pontificis per Illyricum propter cuſtodiam canonum. 1. V. Not. 2. V. Not. Siricius vicariam inſtituit per Illyr.

Epist. IV.

3. V.Not.

approbato, certâ tum primùm ratione commiſit [3]: ut per illam provinciam poſitis, quas ad diſciplinam teneri voluit, Eccleſiis ſubveniret. Glorioſa inſtantiùs exempla ſequenda ſunt, ut quorum privilegiis uti cupimus, eorum nos ſimiles in omnibus approbemus. Imitatorem te tam prædeceſſoris tui, quàm deceſſoris, qui pari modo hoc & meruiſſe & egiſſe cognoſcitur, eſſe volumus: ut de profectu Eccleſiarum, quas tibi vice noſtra committimus, gaudeamus. Ut enim benè agenti, & quæ Sacerdotali autoritati conveniunt, ſolertiùs exequenti ad honorem proficit res tributa; ita huic oneri eſſe cognoſcitur, qui commiſſâ ſibi poteſtate, qua debet moderatione non utitur.

Cap. III.

Tota Vicarii Apoſtolici cura de canonum cuſtodia eſt.

Quales ſint ordinandi.

Credita itaque tibi, frater cariſſime, gubernacula pervigil tene, & mentis tuæ oculos per omnia, quæ curæ tuæ videas injuncta, circumfer; in mercedem tuam profutura cuſtodiens, & his qui diſciplinam canonum labefactare nituntur obſiſtens. Divinæ legis ſanctio veneranda, & canonum ſpecialiùs decreta ſerventur. Per commiſſas tibi provincias tales Domino ſacerdotes, quibus ſola vitæ & clericalis ordinis ſuffragentur merita, conſecrentur. Nihil gratiæ perſonali, nihil ambitioni, nihil redemtis permittas licere ſuffragiis. Examinentur diligentiùs, & per longum vitæ tramitem diſciplinis Eccleſiaſticis, qui ordinandi fuerint, imbuantur. Si tamen illis omnia, quæ à ſanctis patribus ſunt conſtituta, conveniant, & quæ beatum Apoſtolum Paulum de talibus legimus præcepiſſe, cuſtodierint: ut unius uxoris vir ſit, & hanc virginem, ut autoritas divinæ legis cavet, acceperit. Quod ſoiicitiûs volumus cuſtodiri, ut omnibus excuſationibus locum adimamus: ne ſe quiſquam credat poſſe ad ſacerdotium pervenire, qui uxorem antequam Chriſti gratiam conſequeretur accepit, qua deficiente alteram poſt baptiſmum conjunxerit ſibi.

Verum matrimonium etiam ante baptiſmû.

Cum negari uxor illa non poſſit, nec prioris conjugii numerus aboleri; & eorum ita ſit pater filiorum, quos ante baptiſmum ex illa ſuſceperit, quemadmodum, & illorùm, quos ex altera poſt baptiſmum noſcitur ſuſcepiſſe.

4. V.Not.

Sicut enim [4] peccata & quæ illicita eſſe noſcuntur, per lavacrum baptiſmatis abolentur, ita quæ ſunt legis præcepto conceſſa vel licita, non delentur.

Cap. IV.

Ad Primatem ordinationes referendæ.

5. *al.* quiſquis verò de Metropolitanis epiſcopis. V. Not.

Nullus, te inconſulto, per illas Eccleſias ordinetur Antiſtes: ita enim fiet, ut ſint de eligendis matura judicia, dum tuæ dilectionis examinatio formidetur. Quiſquis verò à metropolitanis Epiſcopus [5] contra noſtram præceptionem præter tuam notitiam fuerit ordinatus, nullam ſibi apud nos ſtatus ſui eſſe noverit firmitatem, eóſque uſurpationis ſuæ rationem, qui hoc præſumſerint, reddituros. Singulis autem Metropolitanis ſicut poteſtas iſta committitur, ut in ſuis provinciis jus habeant ordinandi; ita eos Metropolitanos à te volumus ordinari, maturo tamen & decocto [a] judicio. Quamvis enim omnes Antiſtites probatos & Deo placitos deceat conſecrari, hos tamen præcellere volumus, quos præfuturos his, qui ad ſe pertinent, conſacerdotibus, noverimus. Quod dilectionem tuam ſolicitiùs agere præmonemus & cautiùs, ut illud Apoſtolicum cuſtodire, quod ſcriptum eſt, approberis: *Manus citò nemini impoſueris.*

Epist. IV.

Metropolitani à Primate ſeu vicario ordinandi.

a *Leo & al. leg.* decoto.

1 Tim. 5. 22.

Cap. V.

Quanta Synodorum utilitas.

Ad Synodum quiſquis fratrum fuerit evocatus occurrat, nec ſanctæ congregationi ſe deneget: in qua maximè conſtituendum eſſe noverit, quod ad diſciplinam poterit Eccleſiaſticam pertinere. Melius enim culpa vitabitur, ſi inter Sacerdotes Domini collatio frequentior habeatur: & emendationi pariter & caritati plurimùm præſtat adunata ſocietas. Illic, ſi quæ cauſſæ natæ fuerint, præſtante Domino, ita poterunt terminari, ut contentio nulla reſideat; ſed ſolida inter fratres caritas coaleſcat. Si qua verò cauſſa major evenerit, quæ à tua fraternitate illic præſidente non potuerit definiri, relatio tua miſſa nos conſulat: ut revelante Domino, cujus miſericordiæ profitemur eſſe quod poſſumus, quod ipſe nobis aſpiraverit, reſcribamus: ut cognitioni noſtræ pro traditione veteris inſtituti & debitâ Apoſtolicæ ſedis reverentiâ, noſtro examine vindicemus: ut enim autoritatem noſtram vice noſtra exercere te volumus; ita nobis quæ illic componi non potuerint, vel qui vocem appellationis emiſerit, [6] reſervamus.

Cauſſam majorem ſibi Leo reſervat.

Jus ex veteri inſtituto & ſedis prærogativa creatû.

6. V.Not.

Cap. VI.

Hæc itaque in omnium fratrum facies notitiam pervenire: ut nullus deinceps per ignorationem in obſervandis his, quæ præcepimus, excuſandi ſe reperiat facultatem. Ad ipſos etiam Metropolitanos ſingularum provinciarum noſtra, quibus eos moneremus, ſcripta direximus: ut noverint Apoſtolicis obediendum eſſe ſententiis; & tunc ſe nobis parere, cùm fraternitati tuæ ex noſtra delegatione cœperint, ſecundùm ea quæ ſcripſimus, obedire. Cognovimus ſanè, quod non potuimus ſilentio præterire, à quibuſdam fratribus ſolos Epiſcopos tantùm, diebus Dominicis ordinari; Presbyteros verò & Diaconos, circa quos par conſecratio [7] fieri debet, paſſim quolibet die dignitatem officii Sacerdotalis accipere; quod contra canones & traditionem Patrum [8] uſurpatio corrigenda committit, cùm mos quibus eſt traditus circa omnes ſacros ordines debeat omnimodis cuſtodiri: ita ut per longa temporum curricula, qui Sacerdos vel levita ordinandus eſt, per omnes clericalis officii ordines provehatur: ut diuturno diſcat tempore, cujus & doctor ipſe futurus eſt. Data pridie Idus Januarias Theodosio XVIII. & Albino Coſſ.

Par conſecratio Epiſc. Preſbyt. & Diacon.

7. V.Not.

8 V Not.

Die Dominica conſecratio celebranda ex canon. & traditione. *Vide Epiſt. X. ad Dioſcorum & ad eam obſervata.*

Ordinum interſtitia.

Non ordin. per ſaltum.

Epist. V.

a N Ex Collectione Romana Lucæ Holſtenii. Quæ autem antea 5 erat, nunc 18 Eodem die. 12. Januar.

EPIſTOLA V.[a]

AD EPISCOPOS METROPOLITANOS per Illyricum conſtitutos.

SYNOPSIS.

I. *Illicitos contra canones conatus prudenter monitis prævenire.*

II. *Vices ſuas per Illyricum* Anastasio *Theſſalonicenſi more prædeceſſorum ſuorum committit.*

III. *Bigamos, viduarum maritos, aut repudiatarum à Sacerdotio canonibus obtemperans, arceri jubet.*

IV. *Ut Provinciales Epiſcopi ad Metropolitanos, ſic Metropolitanos ad Exarchum ſeu Vicarium pertinere.*

V. *Eorumdem eſſe Metropolitanos ordinare, & de provinciarum ſtatu ad ſedem Apoſtolicam referre.*

Dilectiſſimis fratribus Epiſcopis Metropolitanis per Illyricum conſtitutis LEO.

Cap. I. OMnis admonitio ſalutaris, quam Domino credimus aſpirante contingere, in mercedem proficit monentis & moniti: & ideò nos hoc libenter arripimus, quoniam placere Deo noſtro, non ſolùm noſtris, ſed omnium fratrum conſacerdotúmque noſtrorum actibus feſtinamus. In noſtram enim recurrit gratiam, ſi Eccleſiæ ſic regantur, ut nullus querimoniis aditus reſeretur. Sit itaque dilectioni veſtræ, fratres cariſſimi, dulcis & jucunda præceptio, quam de ſedis Apoſtolicæ autoritate, ſervatâ caritatis gratiâ, manare noſcatis; nec vobis aliquid juris credatis imminui, ſi tam præſentibus quàm futuris rebus videatis, ne illicitis præſumptionibus reſeretur aditus, præcaveri. Cautius enim uſurpationibus, antequam tententur, obſiſtere, quàm quæ uſurpata fuerint vindicare.

Cap. II. 1. Primatus Petri, merces ejus fidei. 1. apud Holſten. ſui. V Not. 2. Forte iſtius. V Not. Omnes Epiſcopi Collegii caritate juncti.

Et quia per omnes Eccleſias cura noſtra diſtenditur, exigente hoc à nobis Domino, qui Apoſtolicæ dignitatis beatiſſimo Apoſtolo Petro primatum fidei ſuæ [1] remuneratione commiſit, univerſalem Eccleſiam in fundamenti ipſius [2] ſoliditate conſtituens, neceſſitatem ſolicitudinis, quam habemus, cum his, qui nobis collegii caritate juncti ſunt, ſociamus. Vicem itaque noſtram fratri & coepiſcopo noſtro Anastasio, ſecuti eorum exemplum, quorum nobis recordatio eſt veneranda, commiſimus; & ut ſit in ſpeculis, ne quid illicitum à quoquam præſumatur, injunximus: cui in his quæ ad Eccleſiaſticam pertinent diſciplinam, ut dilectio veſtra pareat, admonemus. Non enim tam illi obtemperabitur, quàm nobis, qui hoc illi pro noſtra ſolicitudine per illas provincias cognoſcimur commiſiſſe.

Cap. III. Volumus enim tales fieri Domino Sacerdotes, quibus cuncta conveniant, quæ ſunt Eccleſiaſticis canonibus definita: ut Epiſcopi, Presbyteri, atque Diaconi *unius uxoris viri* ſint, ſecundùm beati Apoſtoli ſententiam, & hanc ſecundùm legis præcepta virginem acceperint, [3] non viduam, non repudiatam, ſicut legis ſcriptura teſtatur. Nec ſe quiſquam æſtimet poſſe ad ſacerdotium pervenire, qui ante baptiſmum, deficiente quam habebat uxore, alteram rurſum poſtquàm per gratiam baptiſmatis eſt renovatus, acceperit: cùm in baptiſmate peccata deleantur, non uxorum numerus abrogetur. Adeò autem in excuſationem ſui hoc obtendere non poterit, ut eorum ſe patrem filiorum, quos ante baptiſmum ſuſceperit, negare non poſſit. Neque enim uxor, quæ ex legis præcepto ducitur, inter peccata, quæ abluuntur baptiſmate, poterit numerari.

Epist. V. Ordinationes ſecundum canones faciendæ. 1. Tim. 3. 2. 3. Apud Holſten. accipiant. V. Not. Levit. 21. 13. Ezech. 44. 22. Baptiſmus Bigamiam non eluit.

Cap. IV. Ad Synodum quicumque fuerit evocatus occurrat, nec congregationi ſe deneget, in qua ad Deum pertinentes cauſſas noverit eſſe tractandas. Quicquid cauſſarum, ut aſſolet, inter conſacerdotes evenerit, ejus, cui vicem noſtram commiſimus, examini reſervetur: ut illo ſub Dei timore præſule, omnis ambiguitas finiatur. Nihil in ejus aut noſtram, contra hæc quæ conſtituimus, præſumatur injuriam. Ejus nobis relatione, ſi quid ad nos referendum fuerit, innoteſcat: ita enim vos ad illum pertinere volumus, ut ad vos provinciarum veſtrarum pertinent Sacerdotes. Qui ergo jure ſibi debito uti cupiunt, Apoſtolicæ ſedis autoritate conceſſa per ſuam contumaciam imminuere non nitantur.

Cap. V. Ut verò veſtræ dilectioni provinciæ ſuæ ordinatio permittitur Sacerdotum, ita fratrem & Coepiſcopum noſtrum Anastasium de ordinando Antiſtite volumus conſulatis. Cui Metropolitani Epiſcopi conſecrationem ſtatuimus reſervari: ut eo inquiſitore atque cuſtode, cùm certùs licentiæ modus imponitur, Eccleſiaſticæ diſciplinæ in omnibus ordo ſervetur. Ipſum verò ſecundùm definita canonum [4] hoc veſtra dilectio noſtris epiſtolis admonitum eſſe cognoſcat; ut de ſtatu Eccleſiarum veſtrarum certiores ſubinde ſua relatione nos faciat; ſciturus ſibi à nobis imputandum, ſi quid de his, quæ ſtatuimus, à quoquam fuerit temeratum. 4. V. Not.

Cap. VI. Cauſſæ graviores & appellationes Illyrici, reſervatæ.

Si quæ verò cauſſæ graviores vel appellationes emerſerint, eas ſub ipſius relatione ad nos mitti debere decrevimus: ut noſtrâ ſecundùm Eccleſiaſticum morem ſententiâ finiantur. Hæc verò, quæ per filium meum Nicolaum Presbyterum ſcripta direximus recurrentibus literis, ut nos eadem ſciamus accepiſſe, reſcribite. Data pridie Idus Januarias Theodosio XVIII. & Albino Conſulibus.

Epist. VI. 2. Alias LXXXVI. Quæ autem antea 6. erat, nunc 19. Ad Nicetā Aquil. Epiſc V. Not. a Item ad Metropolitanum Venetiæ.

EPISTOLA VI.

AD AQUILEIENSEM EPISCOPUM. a

SYNOPSIS.

I. *Malè Pelagianos in communionem recipi ſine erroris abjuratione & fidei profeſſione.*

II. *Synodum congregari præcipit, ut ab illis fidei profeſſio exigatur.*

III. *Quid de gratia Chriſti ſentiendum?*

IV. *Qui decretis Eccleſiæ de gratia non ſubjicitur, ob eo eſſe pellendum.*

V. *Cuilibet ibi eſſe permanendum, ubi ordinatus fuerit.*

Cap. I. Relatione ſancti fratris & Coëpiſcopi noſtri Septimii, quæ in ſubditis habetur, agnovimus quoſdam Presbyteros, Diaconos, ac diverſi ordinis Clericos, quos Pelagiana ſive Cæleſtiana hæreſis habuit implicatos, ita in veſtra provincia ad communionem Catholicam perveniſſe, ut nulla ab eis damnatio proprii exigeretur erroris; & paſtoralibus excubiis nimium dormitantibus, lupos ovium pellibus tectos b in ovile Dominicum, non depoſitis beſtialibus animis introiſſe c: & quod per autoritatem Canonum decretorúmque noſtrorum ne inſontibus quidem conceditur, uſurpaſſe; ut relictis Eccleſiis, in quibus Clericatum aut acceperant, aut receperant, inſtabilitatem ſuam per diverſa circumferant d, amantes ſemper errare, & nunquam in fundamento Apoſtolico permanere. Quoniam qui nullo diſcuſſi examine, nullo ſunt præjudicio ſuæ profeſſionis obſtricti, hunc maximè experunt fructum, ut ſub velamento communionis plures domos adeant, & per falſi nominis ſcientiam multorum corda corrumpant. Quod utique efficere non poſſent, ſi Eccleſiarum Præſules neceſſariam diligentiam in talium receptione ſervaſſent: ne cuiquam eorum evagari in diverſa licuiſſet.

Pſ. 7. b al. lupus .. tectus. c al. introiſſet vulg.

d al. inſtabilitate ſua .. circumferantur vulg.

Cap. II. Ne ergo hoc ulteriùs e; neve per quorumdam negligentiam introducta perniciem, ad everſionem multarum tendat animarum hac f noſtri autoritate præcepti, induſtriæ tuæ Fraternitatis indicimus, ut congregata apud vos Synodo provincialium Sacerdotum, omnes ſive Presbyteri, ſive Diaconi, ſive cujuſque ordinis Clerici, qui de Pelagianorū Cæleſtianorúmque conſortio in communionem Catholicam eâ imprudentiâ ſunt recepti, ut non priùs ad damnationem ſui coarctarentur erroris, nunc ſaltem, poſteaquam hypocriſis eorum ex quadam parte detegitur, ad veram correctionem, quæ & ipſis prodeſſe, & nullis poſſit nocere, cogantur. Damnent apertis profeſſionibus ſuis ſuperbi erroris autores, 2 & quicquid in doctrina eorum univerſalis Eccleſia exhorruit, deteſtentur: omniáque decreta Synodalia, 3 quæ ad exciſionem hujus hæreſeos Apoſtolicæ Sedis confirmavit autoritas,

e vulg. add. audeatur, deeſt in omn. MSS. audiatur, Conſ. & Nicolin. f al. hoc P. Can.

Quomodo Pelagiani recipiendi.

2. V. Not.

3. V Not.

amplecti ſe, & in omnibus approbare, plenis & apertis, ac propria manu ſubſcriptis proteſtationibus eloquantur. Nihil in verbis eorum obſcurum, nihil inveniatur ambiguum. Quoniam novimus hanc iſtorum eſſe verſutiam, ut in quacunque particula dogmatis execrandi, quam à damnandorum ſoliditate diſcreverint 4, nihil ſibi ſenſuum ſuorum æſtiment eſſe non ſalvum. g

Epist. VI.

Semipelagiani Pelagianorū ſurculi. 4. V. Not.

g al. non ſalvari.

Cúmque omnes definitiones ſuas, ad ſubrependi facilitatem, 5 improbare ſe ſimulent atque deponere, hoc ſibi tota arte fallendi, niſi intelligantur, excipiunt, ut gratia Dei ſecundùm merita dari accipientium ſentiatur. Quæ utique niſi gratis detur, non eſt gratia, ſed merces retributióque meritorum, dicente beato Apoſtolo: *Gratiâ ſalvi facti eſtis per fidem, & hoc non ex vobis, Dei donum eſt, non ex operibus: ne fortè quis extollatur. Ipſius enim ſumus figmentum, creati in Chriſto Jeſu in operibus bonis, quæ præparavit Deus ut in illis ambulemus.* 6 Omnis itaque bonorum operum donatio, divina præparatio eſt: quia non priùs quiſquam juſtificatur virtute, quàm gratiâ, quæ unicuique principium juſtitiæ, & bonorum fons atque origo meritorum eſt. Sed ab iſtis ideò per naturalem induſtriam dicitur præveniri, ut quæ ante gratiam proprio clara ſit ſtudio, nullo videatur peccati originalis vulnere ſauciata: falſúmque ſit quod Veritas ait: *Quoniam filius hominis venit quærere & ſalvare quod perierat.* 7

Cap. III. 5. V. Not.

1. qu. 1. Gratia ſi non. c. 1. Epheſ. 2. 8.

6. V. Not.

Luc. 19. 10.

7. V Not.

Cavendum ergo dilectioni tuæ eſt, magnáque diligentiâ providendum, ne per hujuſmodi homines extincta dudum ſcandala ſuſcitentur: & de exciſo olim dogmate aliquod in provincia tua ejuſdem mali germen oriatur: quod non ſolùm in radicibus ſuis creſcat, ſed etiam ſanctæ Eccleſiæ ſobolem veneno ſui odoris h inficiat. Qui correctos ſe videri volunt, ab omni ſuſpicione ſe purgent; & obediendo nobis, probent ſe eſſe noſtros. Quorum ſi quiſquam ſalubribus præceptis ſatisfacere detrectarit, ſive ille clericus, ſive ſit laïcus, ab Eccleſiæ ſocietate pellatur, ne perditor i animæ ſuæ, ſaluti inſidietur alienæ.

Cap. IV. al. V.

h al. veneni ſui odore Cantabrig. & ad. Canif.

i al. perditione tres Mss & ed. Canſ. Proditor

Illam quoque partem Eccleſiaſticæ diſciplinæ, qua olim à ſanctis Patribus & à nobis ſæpè decretum eſt 8, ut nec in Presbyterātus gradu, nec in Diaconatus ordine, nec in ſubſequenti officio Clericorum ab Eccleſia ad Eccleſiam cuiquam tranſire ſit liberum, ut in integrum revoces, admonemus: ut unuſquiſque non ambitione illectus, non cupiditate ſeductus, non perſuaſione hominum depravatus, ubi ordinatus eſt, perſeveret: ita ut ſi quis ſua quærens, non quæ Jesu Christi, ad plebem & Eccleſiam ſuam redire neglexerit, & ab honoris privilegio, & à communionis vinculo habeatur extraneus. Non autem dubitet dilectio tua, nos, ſi (quod non arbitramur) neglecta fuerint, quæ pro

Adrian. 1. Ep. 97. ad Epiſc. Hiſpan.

Cap. V. al. VI.

8 V. Not. in Concil. Hiſpal 2. cap. 5.

Epist. VII. Diſt. 86. inferiorum culpæ. c. 1.

cuſtodia canonum, & pro fidei integritate decrevimus, vehementiùs commovendos: quia INFERIORUM ordinum culpæ ad nullos magis referendæ ſunt, quàm ad deſides negligentéſque Rectores, qui multam ſæpè nutriunt peſtilentiam, dum auſteriorem diſſimulant adhibere medicinam.

1 Aliàs. LXXXV. Ad Septimum. Quæ autem antea 7 erat, nunc 95. Suppoſita Leoni, ut videtur, de quo V. Not.

EPISTOLA VII. 1

AD SEPTIMIUM EPISCOPUM ALTINUM.

SYNOPSIS.

I. *Pelagianos nonniſi cum erroris ejuratione eſſe recipiendos.*

II. *Unumquemque Clericum in ea Eccleſia permanere debere, in qua eſt ordinatus.*

LEO Epiſcopus SEPTIMIO Epiſcopo ſalutem.

Cap. I.

LEctis fraternitatis tuæ literis, vigorem fidei tuæ, quam olim noveramus, agnovimus: congratulantes tibi, quod ad cuſtodiam gregum Chriſti paſtoralem curam vigilanter exſequeris: ne lupi, qui ſub ſpecie ovium ſubintrarunt, beſtiali ſævitia ſimplices quoſque dilacerent; & non ſolùm ipſi nulla correctione proficiant, ſed etiam ea, quæ ſunt ſana, corrumpant. Quod ne viperea poſſit obtinere fallacia, ad Metropolitanum Epiſcopum provinciæ Venetiæ ſcripta direximus: quibus ad ſtatus ſui periculum cognoſceret pertinere, ſi quiſquam de Pelagianorum & Cœleſtianorum conſortio veniens, in communione Catholica ſine profeſſione legitimæ ſatisfactionis habeatur. Saluberrimum enim eſt, & ſpiritualis medicinæ utilitate pleniſſimum, ut ſive Presbyteri, ſive Diaconi, ſive alii cujuſlibet ordinis clerici, qui ſe correctos videri volunt, errorem ſuum, & ipſos erroris autores damnari à ſe ſine ambiguitate fateantur: ut ſenſibus pravis & dudum peremtis nulla ſpirandi a ſuperſit occaſio, nec ullum membrum Eccleſiæ talium poſſit ſocietate violari, cùm per omnia illis profeſſio propria cœperit obviare.

Matth. 7. 15.

Itque 7. Saluberrimum enim. c. 11.

a vulg. ſperandi.

Cap. III. Clerici transfugæ vagari non ſinantur.

Circa quos etiam illam canonum conſtitutionem præcipimus cuſtodiri, ne ab his Eccleſiis, ad quas propriè pertinent, ſinantur abſcedere, & pro ſuo arbitrio ad loca ſibi non deputata tranſire. Quod cùm rectè non permittitur inculpatis, multò minùs debeat licere ſuſpectis. Proindè dilectio tua, cujus devotione gaudemus, jungat curam ſuam diſpoſitionibus noſtris, & cum ſupradicto Metropolitano det operam, ut circumſpectè ac velociter impleantur ea, quæ ad totius Eccleſiæ incolumitatem, & laudabiliter ſunt ſuggeſta b & ſalubriter ordinata.

b al. ſunt geſta.

Epist. VIII.

a Aliàs 15. Quæ autem antea 8. erat, nunc 10. 30. Januarii.

EPISTOLA VIII. a

AD EPISCOPOS PER ITALIAM.

SYNOPSIS.

Plurimos Manichaeorum vigilantiâ ſuâ in urbe Roma detectos eſſe, & pari ab eis ſolicitudine inveſtigandos admonet.

LEO Epiſcopus urbis Romæ, univerſis Epiſcopis per Italiam 1 conſtitutis in Domino ſalutem.

1 al. per diverſas provincias. 1 V. Not.

Cap. I.

IN conſortium vos noſtræ ſolicitudinis advocamus, ut vigilantia paſtorali, ne quid diabolicæ licere poſſit aſtutiæ b, commiſſis vobis gregibus diligentiùs conſulatis: ne is, qui Domini miſericordia revelante per noſtram curam à noſtris ovibus morbus abjicitur c, necdum vobis præmonitis, & adhuc quid agatur ignaris, per veſtras ſe diſpergat Eccleſias d, & ſuarum furtim cuniculos inveniat latebrarum e, ut quod à nobis in urbe extinguitur, tenebroſis apud vos radicibus ſeminetur. Plurimos impietatis Manichææ ſequaces & doctores in urbe inveſtigatio noſtra reperit, vigilantia divulgavit, autoritas & cenſura coërcuit: quos potuimus emendare, correximus; & ut damnarent Manichæum cum prædicationibus & diſciplinis f ſuis publica in Eccleſia profeſſione, & manus ſuæ ſubſcriptione, compulimus, & ita de voragine impietatis ſuæ confeſſos, pœnitentiam concedendo levavimus. Aliquanti verò, qui ita ſe demerſerunt, ut nullo his auxilii poſſit remedio ſubveniri g, ſubditi legibus, ſecundùm Chriſtianorum principum Conſtituta, ne ſanctum gregem ſua contagione pollucrent, per publicos judices perpetuo ſunt exilio relegati. Et omnia, quæ tàm in ſcripturis, quàm in occultis traditionibus ſuis habent profana vel turpia, ut noſſet populus quid refugeret aut vitaret, oculis Chriſtianæ plebis certa manifeſtatione probavimus: adeò ut ipſe qui eorum dicebatur Epiſcopus, à nobis tentus, proderet flagitioſa in ſuis myſticis h quæ teneret, ſicut Geſtorum vos ſeries poterit edocere. Ad inſtructionem enim veſtram etiam ipſa direximus: quibus lectis, omnia quæ a nobis deprehenſa ſunt, noſſe poteſtis.

b Ita Codd. omnes MSS. al. ne quid diab. fraudis aſtutiâ poſſit nocere. vulg. ad.

c al. abigitur. vulg.

d Dom. per veſtræ ſedis pergat Eccleſias, male.

e al. Suorum furtim cuniculorū inveniat latebram. MSS. Corb. & Thua. 1.

f Ita omnes al. diſcipulis. vulg.

g al. ut nullum his auxilii poſſet remedium ſubvenire.

Acta contra Manichæos.

h Ita plerique MSS. al. vulg. myſteriis. alii myſteriis myſticis quæ tenerent.

Cap. II.

i al. ne abſolverentur.

Et quia aliquantos de his quos hîc, ne ſe abſolverent i, arctior reatus involverat, cognovimus aufugiſſe, hanc ad dilectionem veſtram epiſtolam miſimus per illum Acolytum noſtrum a: ut effecta certior ſanctitas veſtra, fratres cariſſimi, ſolicitiùs agere dignetur & cautiùs, nec ubi Manichææ perverſitatis homines plebes veſtras facultatem lædendi, & hujus ſacrilegii poſſint invenire do-

a per ill. Acol. noſtr. delet. Dom. ex.

Epist. VIII.

ctores. Aliter enim nobis commiſſos regere non poſſumus, niſi hos, qui ſunt perditores & perditi, zelo fidei Dominicæ perſequamur; & à ſanis mentibus, ne peſtis hæc latiùs divulgetur, ſeveritate qua poſſumus, abſcindamus. Undè hortor dilectionem veſtram, obteſtor & moneo, ut qua debetis & poteſtis ſolicitudine vigiletis ad inveſtigandos eos, necubi occultandi ſe reperiant facultatem. Ut enim habebit à Deo dignæ [l] remunerationis præmium, qui diligentiùs, quod ad ſalutem commiſſæ ſibi plebis proficiat, fuerit executus: ita ante tribunal Domini de reatu negligentiæ ſe non poterit excuſare, quicunque plebem ſuam, contra ſacrilegæ perſuaſionis autores, noluerit cuſtodire. Data tertio [m] Kalendas Februarii, Theodosio XVIII. & Albino, viris clariſſimis Conſulibus.

l al. dignū. Boni & mali paſtoris retributio.

m al. IV. Kalend. Tom. 1.

Ad MSS. Cod. Oxonienſem relecta. 19. Iunii anni ſequentis.

NOVELLA VALENTINIANI AUGUSTI DE MANICHÆIS.

Imperatores Theodoſius & Valentinianus Auguſti Albino P. P. & Patricio.

Superſtitio Paganorum quoque damnata temporibus, inimica publicæ diſciplinæ, & hoſtis fidei Chriſtianæ, ad excidium ſui Clementiam noſtram non immeritò provocavit. Manichæos loquimur, quos execrabiles, & toto orbe pellendos omnium retro principum ſtatuta judicarunt. Nec diſſimulationem crimina nuper detecta patiuntur. Quæ enim, & quàm dictu audituque obſcœna in judicio beatiſſimi Papæ Leonis, coram Senatu ampliſſimo manifeſta ipſorum confeſſione patefacta ſunt? Adeo ut eorum quoque qui diceretur Epiſcopus, & voce propria proderet, & omnia ſcelerum ſuorum ſecreta perſcriberet. Quod notitiam noſtram latere non potuit, quibus tutum non eſt negligere tam deteſtandam divinitatis injuriam, & impunitum relinquere ſcelus, quo non ſolùm corpora deceptorum, ſed etiam animæ inexpiabiliter polluuntur. Undè, Albine, Parens cariſſime Auguſtorum [a] illuſtris & magnifica autoritas tua [b], hac nos in æternum victura lege ſtatuiſſe cognoſcat, quam in omnium provinciarum faciet notitiam edictis propoſitis [c] pervenire: Ut ubicunque terrarum quiſquam Manichæorum fuerit deprehenſus, pœnas, quas in ſacrilegos jura ſanxerunt, autoritate publicæ ſeveritatis excipiat. Sitque publicum crimen, & omni volenti ſine accuſationis periculo tales arguere ſit facultas. Nec cuiquam licitum tutúmque ſit aut celare tales, aut talibus connivere: cùm omnia de his à nobis confirmata ſint retro principum ſtatuta, ut noverint univerſi hac edictali lege propoſita, Manichæos dignitate militiæ [d], & urbium habitatione privandos: ([e] ne quis innocens talium converſatione, aut ſocietate capiatur [e]) Succeſſiones nec capiant, nec relinquant, ([f] ſed fiſci noſtri viribus aggregentur. Nec eis quod palam interdicimus ulla fraude quæratur. Injuriarum careant actione, contractos liberos omnino non habeant. [f]) Primates uniuſcujuſque militiæ, ([g] vel officii mox exigenda per apparitionem veſtram [g]) x. librarum auri multa percellat, ſi quem hac ſuperſtitione pollutum ſiverint militare [h]: neque enim aliquid nimium in eos videtur poſſe decerni, quorum inceſta perverſitas religionis nomine lupanaribus quoque ignota, ([i] vel pudenda [i]) committit. Dat. XIII. Kal. Jul. Romæ Valent. A. VI. & Numo V. C. Coſſ.

a Cariſ. atque amantiſſime Ms. Oxon.
b illuſtr. & præclara magnificentia tua. Ibid.
c edictis propoſitis deſid. Oxon. MS.
d militia, dignitate. Id MS.
e deſunt hæc in MS.
f Hæc incluſa deſid. in MS.
g Hæc pariter deſunt
h Si aliquē ex his ſiver. milit. ib.
i Deſid. MS. Oxon.

ANNUS CHRISTI	LEONIS PAPÆ	THEODOSII 38. VALENTINIANI 21. IMPP.	VALENTINIANO VI. ET NOMO COSS.
445.	6.		

1. Ex Bibliotheca Floriacenſi, eſtque ſuſpectæ fidei. V. Not. Quæ autem antea 9. erat, nunc 23.

EPISTOLA IX.[1]

AD EPISCOPOS GALLICANOS PROVINCIÆ *Viennenſis.*

SYNOPSIS.

Queritur Hilarium Arelatenſem Epiſcopum Româ, non expectato Sedis Romanæ judicio, diſceſſiſſe. Monet Gallicanos Epiſcopos ſe Arelatenſis Sedis privilegium ad Viennenſem tranſtuliſſe: Terminos à ſanctis Canonibus præſcriptos, tranſiliendos non eſſe.

4. vel 8. die Ianuarii

Dilectiſſimis Fratribus per Gallias & Viennenſem Provinciam Epiſcopis conſtitutis, LEO Epiſcopus.

Quali pertinacia Hilarius Arelatenſis Epiſcopus judicium noſtrum effugerit, ſancta veſtra fraternitas non ignorat. Undè & juſtum eſſe videmus, ut quia Principis Apoſtolorum magnam in judiciis moderationem, quam in poteſtate per Vicarios ſuos ſemper exhibet, Arelatenſis Epiſcopus non expectavit, à privilegio ſuæ civitatis ſubmotus humili loco diſcat, quod in magno gratis munere prædeceſſorum noſtrorum conceſſo tenere noluit. Sítque redintegratum Viennenſi Archiepiſcopo privilegium, & jus antiquum, quod Apoſtolica benignitas ad Arelatenſem, ex parte tranſtulit civitatem, ut tali ſeveritate Hilarius coercitus, diſcat non temerè tranſgredi terminos antiquos Canonica prolatione fundatos. [a] Data octavo [b] Idus Januarii Valentiniano Auguſto IV. & Avieno Conſulibus.

a al. fundatos Bibl. Floriac.
b al. tertio.

1. Aliàs. LXXXIX. V Not. Quæ autem antea 10 erat, nunc 24.

EPISTOLA X.[1]

AD EPISCOPOS PER PROVINCIAM *Viennenſem conſtitutos.*

In Cauſſa Hilarii Arelatenſis Epiſcopi.

SYNOPSIS.

I. *Unitatem Eccleſiaſticam in S. Petri electione eſſe ſignificatam, quam nefas ſit violare.*

II. *Hilarium arguit, quaſi concordiam perturbantem.*

III. *Celidonium ab Hilario depoſitum ſedi ſuæ reſtitutum eſſe, exponit.*

Epist. X.

IV. *Projecto Epiſcopo ſuperſtiti alium perperàm ſuperordinatum eſſe.*

V. *Ordinationem Epiſcopi provincialis Metropolitano reſervandam.*

VI. *Sine cleri plebiſque conſenſu, & extra diem legitimum neminem ordinandum.*

VII. *Hilarium & proprio & alieno jure depulſum, cogendi concilii poteſtate privari.*

VIII. *Neminem pro levi cauſſa communione eſſe pellendum.*

IX. *Leontium loco Hilarii cogendis ſynodalibus conciliis poteſtate præficit.*

2. V. Not.

Dilectiſſimis fratribus, univerſis Epiſcopis per Viennenſem [2] *provinciam conſtitutis, LEO Romæ Epiſcopus.*

Cap. I. — Diſt. 19. *Ita Dominus noſter Jeſus. c. 7.* — *Pſ. 18. 5.* — a *Ita MSS. Codd. quod & antiquis PP. familiare.* — *Epiſcopatus in Petro principaliter inſtitutus.* — 3. V. Not. — 4. V. Not. — *Matth. 16. 18.*

DIvinæ cultum religionis, quem in omnes gentes, omnéſque nationes Dei voiuit gratia coruſcare, ita Dominus noſter Jesus Christus humani generis Salvatot inſtituit, ut veritas, quæ antea iegis & Prophetarum præconio continebatut, per Apoſtolicam tubam in ſalutem univerſitatis exiret, ſicur ſcriptum eſt: *In omnem terram exiet* [a] *ſonus eorum, & in fines orbis terræ verba eorum.* Sed hujus muneris ſacramentum ita Dominus ad omnium Apoſtolorum officium pertinete voluit, nt in beatiſſimo Petro Apoſtolorum omnium ſummo, principaliter [3] collocarit: & ab ipſo quaſi quodam capite, dona ſua velit in corpus omne manare: ut exortem ſe myſterii inreiligeret eſſe divini, qui auſus fuiſſet à Petri ſoliditate recedere. Hunc enim in conſortium individuæ unitatis [4] aſſumtum, id quod ipſe erat, voluit nominari, dicendo: *Tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam:* ut æterni templi ædificatio, mirabili munere gratiæ Dei, in Petri ſoliditate conſiſteret; hac Ecclefiam ſuam firmitate corroborans, ut iilam nec humana temeritas poſſet appetere, nec portæ contra iilam inferi prævalerent. Verùm hanc perræ iſtius ſacratiſſimam firmitatem, Deo, ut diximus, ædificante conſtructam, nimis impia vult præſumtione violare quiſquis ejus poteſtatem tentat infringere, favendo cupiditatibus ſuis, & id, quod accepit à veteribus, non ſequendo: cùm nulli ſe ſubditum legi, nullis inſtitutionis Dominicæ credit reguiis contineri, à veſtro noſtróque, per novæ uſurpationis ambitum, more deſciſcens, præſumendo illicita, & quæ cuſtodire debuit, negligendo.

Cap. II.

Verùm hæc nos, Deo, ut credimus, aſpirante, ſervatâ circa vos noſtræ charitatis gratiâ, quam ſanctitati veſtræ Apoſtolica ſemper Sedes, ut meminiſtis impendit, nitimur conſiiio maturiore corrigere, & veſtrarum Ecclesiarum ſtatum communicato vobiſcum labore, componere, non nova inſtituentes, ſed vetera renovantes: ut in ſtatus conſuetudine, quæ nobis à noſtris patribus eſt tradita, perduremus, & Deo noſtro per boni operis miniſterium, remotis perturbationum ſcandalis, placeamus. Nobiſcum itaque veſtra fraternitas recognoſcat Apoſtolicam Sedem, pro ſui reverentia à veſtræ etiam provinciæ Sacerdotibus, innumeris relationibus eſſe conſultam & per diverſarum, quemadmodum vetus conſuetudo poſcebat, appeilationem cauſſatum, aut retractata, aur confirmata fuiſſe judicia: adeò ut ſervata unitate ſpiritus in vinculo pacis, commeantibus hinc inde literis, quod ſanctè agebatur, perpetuæ proficeret charitati: quoniam ſolicitudo noſtra, non ſua quærens, ſed quæ ſunt Chriſti, dignitatem divinitùs datam, nec Eccleſiis, nec Eccleſiarum Sacerdotibus abrogabat. Sed hunc tramitem ſemper inter majores noſtros, & benè tentum, & ſalubriter cuſtoditum, Hilarius Eccleſiarum ſtatum, & concordiam Sacerdotum novis præſumtionibus turbaturus exceſſit; ita ſuæ vos cupiens ſubdere poteſtati, ut ſe beato Apoſtoio Petro non patiatur eſſe ſubjectum, ordinationes ſibi omuium per Gallias Eccleſiarum vindicans [6], & debitam Metropolitanis ſacerdotibus in ſuam [a] transferens dignitatem; ipſius quoque beatiſſimi Petri reverentiam verbis arrogantioribus minuendo: cui cùm præ cæteris [7] ſoivendi & ligandi tradita ſit poteſtas, paſcendarum tamen ovium cura ſpeciaiiùs mandata eſt. Cui quiſquis principatum æſtimat denegandum, iillus quidem nullo modo poteſt minuere dignitatem; ſed inflatus ſpiritu ſuperbiæ ſuæ, ſemetipſum in inferna demergit.

Nihil novi inſtituere intendit Rom. Pontifex. — *Nihil novi* (left margin, beside "vetera renovantes")

Appellationes non niſi & conſuetudine veteri ſibi vindicat. — Dignitas divinitus data Epiſcopis. — 5. V. Not. — *Matth. 16. Joan. 21.* — 6. V. Not. — a *al. in ſuū jus, quod ex MSS. Codd. emendatū.* — 7. *fortè lege pro cæteris.* — V. Not. — Primatus Petri.

Cap. III. — Cauſſa Celidonii Epiſcopi. Vide diſſertationis pro S. Hilario partem 1.

Quæ igitur apud nos in cauſſa Celidonii Epiſcopi Geſta confecta ſint, & quæ Hilarius dixerit, dum cum eodem, præſente ſupradicto Epiſcopo, audiretur, inditus chartis rerum ordo demonſtrat. Ubi poſtquam Hilarius rationabile, quod in ſanctorum Conciiio Sacerdotum poſſet reſpondere, non habuit, ad ea ſe occulta cordis [a] ipſius tranſtulerunt, quæ nullus laicorum dicere, nullus ſacerdotum poſſet audire. Doiuimus, fratres, & hunc ejus mentis tumorem medeiis patientiæ noſtræ curare tentavimus. Noiebamus etenim ea iili exacerbare vuinera, quæ ſuæ animæ inſoientibus ſubinde ſermonibus inſligebar, & quem ſuſceperamus ut fratrem, delinire magis ipſum, quamvis ipſe ſe ſuis reſponſionibus innodaret [b], quàm contriſtare noſtris interlocutionibus, nitebamur. Abſolutus eſt Celidonius Epiſcopus, quoniam ſe injuſtè Sacerdotio fuiſſe dejectum, manifeſta teſtium reſponſione, ipſo etiam præſente, monſtraverat; ita nt, quod Hilarius nobiſcum reſidens poſſet opponere, non haberet. Remotum eſt ergo judicium, qnod prolatum in hac ſententia legebatur, quòd tanqnam viduæ maritus Sacerdotium tenere non poſſet. Quod nos quidem ſervantes legalia conſtituta, ſolicitiùs voluimus cuſtodiri, non ſolùm circa Sacerdotes, ſed circa Clericos quoque minoris officii: ne ad ſacram militiam hi permittantur accedere qnibus ſit tale conjugium, vei qui contra Apoſtolicam diſ-

a *S. Paulus 1. Cor. 14. 25. Occulta cordis ejus manifeſta fiunt.* — b *al. irretiaret, vel implicaret.* — Bigamus à minori etiā miniſterio remotus. — 8. V. Not.

Epist. X.

ciplinam non unius tantùm uxoris viri fuiſſe monſtrentur. Sed ſicut eos, quos factum ſuum non poteſt excuſare, aut non admittendos, aut ſi fuerint, decernimus removendos: ita quibus hoc falsò objicitur, habita neceſſe eſt examinatione purgemus, & ſuum officium perdere non ſinamus. Manſiſſet namque in illum prolata ſententia, ſi objectorum veritas extitiſſet. Redditus itaque eſt Eccleſiæ ſuæ, & huic, quam amittere non debuit, dignitati Coëpiſcopus noſter Celidonius, ſicut geſtorum ſeries, & poſt decurſam cognitionem ſententia, quæ à nobis eſt prolata, teſtatur.

Hilarii poteſtatem in provinciã Viennenſẽ non impetit S. Leo.

Cap. IV.

De cauſſa Projecti Epiſcopi.

c Vide diſſertationis pro S. Hilario part. 2.

Huic negotio ſic finito, fratris & Coëpiſcopi noſtri Projecti [c] querela ſucceſſit: cujus ad nos literæ lacrymabiles & dolendæ, de ſuperordinato ſibi Epiſcopo, ſunt directæ. Epiſtola quoque ingeſta eſt civium ipſius, & numeroſa ſingulorum ſubſcriptione firmata, invidioſiſſimis contra Hilarium plena querimoniis: quod Projecto Epiſcopo ſuo ægrotare liberum non fuiſſet, ejúſque Sacerdotium in alium præter ſuam notitiam eſſe tranſlatum, & tanquam in vacuam poſſeſſionem ab Hilario pervaſore hæredem viventis inductum. Quid hic fraternitas veſtra ſentiat, cuperemus audire. Quamquam de veſtris animis noſtra non debeat ſententia dubitare: cùm fratrem in lectulo conſtitutum, non tam infirmitate corporis aggravari, quàm alio videatis dolore torqueri. Quæ ſpes illi de vita relinquitur, cui de Sacerdotio ſuo deſperatio, dum illi alter ſubſtituitur, irrogatur? Apparet quàm mitis ſit corde Hilarius, qui obeſſe præſumtioni ſuæ fraternæ mortis credidit tarditatem. Quantum enim in ſe fuit, illi ſubtraxit lucem, abſtulit vitam, qui hunc dolorem, in locum ejus alterum ſubrogando, ne ad ſalutem illi recurſus eſſet, injecit. Eſto ut brevis fratri evenerit humanæ conditioni conſueta migratio, quid ſibi Hilarius quærit in aliena provincia: & id quod nullus deceſſorum ipſius ante Patroclum habuit, quid uſurpat [a]? cùm & ipſum, quod Patroclo à Sede Apoſtolica temporaliter videbatur eſſe conceſſum, poſtmodum ſit ſententia meliore ſublatum? Expectarentur certè vota civium, teſtimonia populorum: quæreretur honoratorum arbitrium, electio Clericorum, quæ in Sacerdotum ſolent ordinationibus ab his, qui noverunt patrum regulas, cuſtodiri: aut Apoſtolicæ autoritatis norma in omnibus ſervaretur, qua præcipitur, ut Sacerdos Eccleſiæ præfuturus, non ſolùm atteſtatione fidelium, ſed etiam eorum qui foris ſunt teſtimonio muniatur, neque ullius ſcandali relinquatur occaſio, cùm per pacem, & Deo placitam concordiam conſonis omnium ſtudiis, qui doctor pacis futurus eſt, ordinatur.

Aliena provincia reſpectu Hilarii.

a Vide diſſert. pro S. Hilario part. 2. ſect. 2.

Epiſcopus, Doctor pacis.

Cap. V. Al. IV.

Sed ille inſperatus neſcientibus ſupervenit, & improviſus abſceſſit, curſu, ut didicimus, celeri itinera multa conficiens, & per longinquas provincias tanta immaturitate [b] diſcurrens, ut videatur gloriam de ſcurrili velocitate, potiùs quàm de Sacerdotali moderatione captaſſe. Hæc enim directarum ad nos civium verba ſunt literarum: *Ante abſceſſit, quàm eum veniſſe noſſemus.* Non eſt hoc redire, ſed fugere, nec ſalubritatem impendere diligentiæ paſtoralis, ſed vim inferre latronis & furis, dicente Domino: *Qui non intrat per januam in cortem ovium, ſed aſcendit aliunde, hic fur & latro eſt.* Non ergo Hilarius tam ſtuduit Epiſcopum conſecrare, quàm eum potiùs, qui ægrotabat, occidere; & ipſum quem ſuperpoſuit, malè ordinando decipere. Nos tamen, quod vobis credimus Deo judice placiturum, in commune cunctis fratribus conſulentes, & malè ordinatum ſubmoveri, & Epiſcopum Projectum in ſuo Sacerdotio permanere debere decrevimus: id ſtatuentes, ut ſi quiſquam fratrum noſtrorum in quacunque provincia deceſſerit, is ſibi ordinationem vindicet Sacerdotis, quem illius provinciæ Metropolitanum eſſe conſtiterit. Duæ, ut videmus, cauſſæ tranſactæ ſunt, in quibus tamen multa ſunt, quæ præter rationem Eccleſiaſticam videantur eſſe commiſſa, & juſti judicii debeant expectare cenſuram. Sed nos diutiùs hîc non poſſumus immorari, cùm ad alia, quæ nobis cum veſtra Sanctitate ſollicitiùs conferenda ſunt, provocemur.

Epist. X.

b Leg. ſortè maturitate.

Ioan. 10. 1.

Metropolitano ordinatio reſervata.

Cap. VI. *Al.* V.

Nemo ignotus civibus ordinetur.

9. V. Not.

Militaris manus, ut didicimus, per provincias ſequitur ſacerdotem, & armati Præſidii præſumtione ſuffulto ad invadendas per tumultum famulatur Eccleſias, quæ proprios amiſerint ſacerdotes. Trahuntur ordinandi, ante hoc officium, his quibus præficiendi ſunt, civitatibus ignorati. [9] Ut enim notus qui fuerit & probatus, per pacem petitur; ita per vim neceſſe eſt, qui ignotus adducitur, imponatur. Obteſtor & obſecro, & ſub Dei vos invocatione convenio, prohibete, fratres, talia, & omnem diſſenſionis materiam de veſtris provinciis removete. Certè nos ante Deum abſolvimus, qui vos, ne permittatis ultrà hæc fieri, convenimus. Per pacem & quietem Sacerdotes qui futuri ſunt, poſtulentur. Teneatur ſubſcriptio Clericorum, honoratorum teſtimonium, ordinis conſenſus & plebis. Qui præfuturus eſt omnibus, ab omnibus eligatur. [10] Ordinationem ſibi, ut ante jam diximus, ſinguli Metropolitani ſuarum provinciarum cum his, qui cæteros ſacerdotii antiquitate præveniunt, reſtituto ſibi per nos jure defendant. Alienum jus alter ſibi non audeat vindicare. Suis limitibus, ſuis terminis ſit unuſquiſque contentus; & privilegium ſibi debitum in alium transferre ſe poſſe, noverit non licere. Quod ſi quis negligens Apoſtolicas ſanctiones, plus gratiæ tribuens perſonali, ſui honoris deſertor eſſe voluerit, privilegium ſuum in alium transferre poſſe ſe credens, non is, cui ceſſerit, ſed is, qui intra provinciam antiquitate Epiſcopali

Qui ad electionem Epiſcopi conſpirare debeant.

10. V. Not.

Juri dignitatis cedere cuique non licet.

Epist. X. cæteros prævenit ſacerdotes, ordinandi ſibi vindicet poteſtatem. Non paſſim, ſed die legitimo ordinatio celebretur: Nec ſibi conſtare ſtatus ſui noverit firmitatem, qui non die ſabbati veſpere, quod lucеſcit in prima ſabbati, vel ipſo Dominico die fuerit ordinatus. Solum enim majores noſtri reſurrectionis Dominicæ diem hoc honore dignum judicavêrunt, ut ſacerdotes, qui ſumuntur, hoc die potiſſimum tribuantur.

Dies Dominica ordinationi deputata.

Cap. VII. Suis unaquæque provincia ſit contenta Conciliis, nec ultra Hilarius audeat conventus indicere Synodales, & Sacerdotum Domini judicia, ſe interſerendo turbare. Qui tamen noverit ſe, non ſolùm ab alieno jure depulſum, ſed etiam Viennenſis provinciæ, quam malè uſurpaverat [a], poteſtate privatum. Dignum eſt enim, fratres, antiquitatis ſtatuta reparari, cùm is, qui ſibi ordinationem provinciæ indebitæ vindicabat, talis in præſenti etiam probatus fuerit extitiſſe, ut cum ipſe frequentiùs temerariis & inſolentibus verbis ſententiam damnationis expeteret, ſuæ tantùm civitatis illi ſacerdotium, pro Sedis Apoſtolicæ pietate, præceptio noſtra ſervaverit. [b] Non ergo interſit ulli ordinationi: non ordinet, qui meriti ſui conſcius, cùm quæreretur ad cauſſam, turpi fuga ſe credidit ſubtrahendum, exors Apoſtolicæ communionis, cujus particeps eſſe non meruit: Deo, ut credimus, hoc agente, qui illum, in opinantibus nobis, & ad judicia noſtra pertraxit, & inter examinationes habitas, ne communionis noſtræ conſors fieret, ut abſcederet latenter, effecit.

a Porrò quâ male uſus fuerat. Vide diſſertat. 5.

b Locus emendatus ex MSS. Sirmondi & noſtris.

Hilarius ordinationibus interdictus.

Cap. VIII. Nulli Chriſtianorum facilè communio denegetur, nec ad indignantis fiat hoc arbitrium Sacerdotis, quod in magni reatus ultionem invitus & dolens quodammodo debet inferre animus judicantis. Cognovimus enim pro commiſſis & levibus verbis quoſdam à gratia communionis excluſos, & animam, pro qua Chriſti ſanguis effuſus eſt, irrogatione tam ſævi ſupplicii ſauciatam & inermem quodammodo, exutámque omni munimine, diabolicis incurſibus, ut facilè caperetur, objectam. Certè ſi quando cauſſa talis emerſerit, ut pro commiſſi criminis qualitate, aliquem juſtè faciat communione privari, is tantùm pœnæ ſubdendus eſt, quem reatus involvit; nec particeps debet eſſe ſupplicii, qui conſors non docetur fuiſſe commiſſi. Sed quid mirum eum in laïcos talem exiſtere, qui ſoleat de Sacerdotum damnatione gaudere?

Sententia excommunicationis non temerè ferenda.

Cap. IX. al. VII. Undè quia noſtra longè alia videtur intentio; nam omnium Eccleſiarum ſtatum, & concordiam cuſtodiri cupimus ſacerdotum: ad unitatem vos vinculo charitatis hortantes, & obteſtamur, & affectione congrua commonemus, ut ea, quæ à nobis Deo inſpirante, & beatiſſimo Petro Apoſtolo, diſcuſſis probatiſque nunc omnibus cauſſis decreta ſunt, pro veſtra pace & dignitate ſervetis: certi non tam noſtro, quàm veſtro honori proficere, quod talia ſtatuiſſe cognoſcimur. Non enim nobis ordinationes veſtrarum provinciarum defendimus, quod poteſt forſitan ad depravandos veſtræ ſanctitatis animos Hilarius pro ſuo more mentiri, ſed vobis per noſtram ſolicitudinem vindicamus: ne quid ulteriùs liceat novitati, nec præſumtori locus ultrà jam pateat privilegia veſtra caſſandi. Noſtræ etiam gratulationi hoc ſolùm creſcere profitemur, ſi & Apoſtolicæ Sedis diligentia apud vos illibata ſervetur, & per ſacerdotalis diſciplinæ cuſtodiam honori veſtro perire, quod ſuum eſt, improbis uſurpationibus non ſinamus. Et quoniam honoranda eſt ſemper antiquitas, fratrem & Coëpiſcopum noſtrum Leontium [13] probabilem ſacerdotem, hac, ſi vobis placet, dignitate volumus decorari: ut præter ejus conſenſum alterius provinciæ non indicatur à veſtra ſanctitate Concilium, & à vobis omnibus, quemadmodum vetuſtas & probitas exigit, honoretur, Metropolitanis privilegii ſui dignitate ſervata. Æquum eſt enim, nec ulli de fratribus fieri videtur injuria, ſi his, qui Sacerdorii vetuſtate præcedunt, pro ætatis ſuæ merito, in ſuis provinciis à Sacerdoribus cæteris deferatur. Deus vos incolumes cuſtodiat, fratres cariſſimi.

Leo non dominatur in clero.

Novella Valentin.

13. V Not. Leontius antiquitate venerandus Epiſcopus.

NOVELLA VALENTINIANI III. Auguſti unà cum præcedenti Leonis Papæ Epiſtola de eodem negotio miſſa in Gallias.

Emendata ad MS. Cod. Thuaneo Colbert.

DE EPISCOPORUM ORDINATIONE.

[a] *IMPERATORES THEODOSIUS ET Valentinianus Auguſti, Aëtico Viro Illuſtri, Comiti & Magiſtro utriuſque militiæ & Patricio.*

CErtum eſt & nobis & Imperio noſtro unicum eſſe præſidium in ſupernæ divinitatis favore, ad quem promerendum præcipuè Chriſtiana [b] fides & veneranda nobis religio ſuffragatur. Cùm igitur ſedis apoſtolicæ primatum ſancti Petri meritum, qui princeps eſt epiſcopalis coronæ, & Romanæ dignitas civitatis, ſacræ etiam ſynodi firmarit [c] autoritas, ne quid præter autoritatem ſedis iſtius in licitum præſumtio attentare nitatur. Tunc enim demum eccleſiarum pax ubique ſervabitur, ſi rectorem ſuum agnoſcat univerſitas. Hæc cùm hactenus inviolabiliter fuerint cuſtodita, Hilarius Arelatenſis, ſicut venerabilis viri Leonis Romani Papæ fideli relatione comperimus, contumaci auſu inlicita quædam præſumendo [d] tentavit, & ideò tranſalpinas eccleſias abominabilis tumultus invaſit, quod recens maximè teſtatur exemplum. Hilarius enim, qui epiſcopus civitatis Arelatenſis vocatur, Eccleſiæ Romanæ urbis inconſulto Pontifice, indebitas ſibi ordinationes [e] epiſcoporum ſola temeritate uſurpans invaſit. [f] Nam alios incompetenter removit, indecenter alios invitis & repugnantibus civibus ordinavit. Qui quidem [g], quoniam non facilè ab his qui non elegerant, recipiebantur, manum ſibi contrahebat [h] armatam, & clauſtra murorum in hoſtilem morem vel obſidione cingebat [i], vel aggreſſione reſerabat [k], & ad ſedem quietis, pacem prædicaturos per bella ducebat. [l] His talibus & contra Imperii majeſtatem,

a Imperatores Valent. Aug. Omnibus ſub imperio æternæ urbis Romæ ubique terrarum degentibus. *M. Thu.*

b Chriſtianorum *id.*

c firmet *id.*

Ita Th. vulg.

d præſumenda.

e Pontifice, judicia, ſive ordinationes *Thu.*

f nam aliquos invitis & repug. eis. ord. *cætera del. Thu.*

g quidem *del. Thu.*

h *ita Th. al.*

i cingebat.

k reſerabat

l ducebant.

EPIST. XI.

& contra reverentiam apoſtolicæ ſedis admiſſis l per ordinem religioſi viri m Urbis Papæ cognitione diſcuſſis, certa in eum, & de his n, quos malè ordinaverat, lata ſententia eſt. Et erat quidem ipſa ſententia per Gallias etiam ſine imperiali ſanctione valitura. Quid enim tanti Pontificis autoritati in eccleſiis o non liceret? Sed noſtra quoque præceptio & ratio probavit, ne ulteriùs, vel p HILARIU, quem adhuc epiſcopum nuncupari ſola manſueti Præſulis permittit humanitas, nec cuiquam alteri eccleſiaſticis rebus arma miſcere, aut præceptis Romani Antiſtitis liceat obviare. Auſibus enim talibus fides & reverentia noſtri violatur Imperii. Nec hoc ſolum, quod eſt maximi criminis, ſubmovimus q: verùm ne levis ſaltem inter eccleſias turba naſcatur, vel in aliquo minui religionis diſciplina videatur, hoc perenni ſanctione decernimus, r ne quid tam Epiſcopis Gallicanis, quàm aliarum provinciarum contra conſuetudinem veterem liceat, ſine viri venerabilis Papæ Urbis æternæ autoritate tentare. Sed hoc illis omnibúſque pro lege ſit, quidquid ſanxit vel ſanxerit Apoſtolicæ Sedis autoritas: ita ut quiſquis epiſcoporum ad judicium Romani Antiſtitis evocatus venire neglexerit, per Moderatorem ejuſdem provinciæ adeſſe cogatur: per omnia ſervatis, quæ Divi parentes noſtri Romanæ Eccleſiæ detulerunt s Aëti P. K. A. Unde inluſtris & præclara magnificentia tua præſentis edictalis legis autoritate faciet, quæ ſunt ſuperiùs ſtatuta, ſervari, decem librarum auri multâ protinus exigendâ ab unoquoque judice, qui paſſus fuerit præcepta noſtra violari. *Et manu divina.* Divinitas te ſervet per multos annos parens Kariſſime. Dat. VIII. Id. Jun. Romæ Valentiniano A. VI. Cos.

l *add.* Et, *ex Thu.* m religioſi viri *deſ. Th.* n *ſic Thu.* *Al.* meum ex his. o *ita Thu.* *vulg.* in Eccleſias. p *al.* ſed noſtram quoque præceptio. *cum hæc ratio provocavit*, ne ulterius nec. q *Al.* ſummovemus *Thu.* r *Al.* Cenſemus *Thu.* s *Al.* contulerunt *Thu.* Cætera in *Thu* deſiderantur præter hæc verba: Dat. VIII id. Julii R. Valentiniano Aug.

---

1. *Aliàs,* LXXXI. Quæ autem antea *** erat, nunc 15. V. Not. 19, aut 24. Junii.

EPISTOLA XI.[1]

AD DIOSCORUM ALEXANDRINUM. *Epiſcopum.*

SYNOPSIS.

I. *De ordinatione Epiſcoporum, Presbyterorum & Diaconorum, ut poſt ſabbatum, vel circa exordia noctis quæ proxime ſuccedit, vel mane ipſo Dominico die celebretur.*

II. *De iteratione ſacrificii, quod repetere oportet eâdem feſtivitatis die, cùm & Baſilica anguſtior eſt, quàm ut totum ſimul populum capere queat, & ingens fidelium multitudo convenit.*

LEO Epiſcopus DIOSCORO Epiſcopo Alexandrino ſalutem.

QUantum dilectioni tuæ Dominicæ charitatis impendamus affectum, ex hoc poteris approbare, quod tua firmiùs fundare deſideramus a initia, ne quid charitati tuæ ad perfectionem deeſſe videatur, cùm tibi ſpiritalis b gratiæ merita, ut probavimus, ſuffragentur. Paterna igitur & fraterna collatio debet Sanctitati tuæ eſſe gratiſſima, & à te taliter ſuſcipi, quemadmodum à nobis eam intelligis proficiſci. Unum enim nos ſentire oportet & agere, ut ſicut legimus in nobis quoque unum eſſe cor & una anima comprobetur. Cùm enim beatiſſimus Petrus Apoſtolicum à Domino acceperit principatum, & Romana Eccleſia in ejus permaneat inſtitutis, nefas eſt credere, quod ſanctus diſcipulus ejus Marcus qui Alexandrinam primus Eccleſiam gubernavit, aliis regulis traditionum ſuarum decreta formaverit: cùm ſine dubio de eodem fonte gratiæ unus ſpiritus diſcipuli fuerit & magiſtri, nec aliud ordinatus tradere potuerit, quàm quod ab ordinatore ſuſcepit. Non ergo patimur, ut cùm unius nos corporis & fidei fateamur, in aliquo diſcrepemus; & alia doctoris, alia diſcipuli inſtituta videantur.

a *Al.* feſtinamus. MSS. Cant. *Thu.* b *al.* ſpecialis. Non imperioſa mandata, ſed paterna & fraterna ex caritate collatio. *Act.* 4. 32. 24 qu. 1. *Cùm beatiſſimus*, c 10. Apoſtolicus principatus Petro datus.

EPIST. XI.

S. Marcus à B. Petro ordinatus.

CAP. I.

Quo die ſacerdotalis vel levitica benedictio celebrari debeat?

QUod ergo à patribus noſtris propenſiore cura novimus eſſe ſervatum, à vobis hoc volumus cuſtodiri, ut non paſſim diebus omnibus Sacerdotalis vel Levitica ordinatio celebretur; ſed poſt diem ſabbati, ejus noctis, quæ in prima ſabbati luceſcit, exordia deligantur 2, in quibus his, qui conſecrandi ſunt, jejunis, & à jejunantibus ſacra benedictio conferatur. Quod ejuſdem obſervantiæ erit, ſi mane ipſo Dominico die 3, continuato ſabbati jejunio a, celebretur à quo tempore præcedentis noctis initia non recedunt, quam ad diem reſurrectionis, ſicut etiam in Paſcha Domini declaratur, pertinere non dubium eſt. Nam præter autoritatem conſuetudinis, quam ex Apoſtolica novimus venire doctrina, etiam ſacra Scriptura manifeſtat, quod cùm Apoſtoli Paulum & Barnabam ex præcepto Spiritus ſancti ad Evangelium gentibus mitterent prædicandum, jejunantes & orantes impoſuerunt eis manus: ut intelligamus, quanta & dantium & accipientium devotione curandum ſit, ne tantæ Benedictionis ſacramentum negligenter videatur impletum. Et ideo piè & laudabiliter Apoſtolicis morem geſſeris inſtitutis, ſi hanc ordinandorum Sacerdotum formam per Eccleſias quibus Dominus præeſſe te voluit, etiam ipſe ſervaveris: ut his qui conſecrandi ſunt, nunquam Benedictio niſi in die Reſurrectionis Dominicæ tribuatur, cui à veſpera ſabbati initium conſtat adſcribi, & quæ tantis divinarum diſpoſitionum b myſteriis eſt conſecrata, ut quicquid eſt à Domino inſignius conſtitutum, in hujus diei dignitate ſit geſtum. In hac mundus ſumſit exordium. In hac per reſurrectionem Chriſti, & mors interitum, & vita accepit initium. In hac Apoſtoli à Domino prædicandi omnibus gentibus Evangelii tubam ſumunt, & inferendum univerſo mundo ſacramentum regenerationis accipiunt. In hac, ſicut beatus Joannes Evangeliſta teſtatur, congregatis in unum diſcipulis, januis clauſis, cùm ad eos Dominus introiſſet, inſufflavit, & dixit: *Accipite Spiritum ſanctum: quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis; & quorum detinueritis, detenta erunt.* In hac denique promiſſus à Domino Apoſtolis Spiritus ſanctus advenit:

Diſt. 75. *Quod a patribus* c. 4.

2. V Not. Nocte ſabbatum ſequente jejunii conſecrent & conſecrentur. 3. V. Not. a *Vide diſſert. de ſabbati jejunio.* In decret. Ivonis lib. 3.

Act. 13.

Benedictionis ſacramentum.

Reſurrectionis dies ſeu Dominica ordinationi deſtinata.

b *ita MSS. Grim & Vall. ac edit. Merl. Nicol. ſur. Gicardi. al.* diſpenſationum.

Ioan. 20. 21.

Ibid. 22.

Act. 2. 5. *Ioan.* 14. 16. & 16. 7.

Epist. XII. — *Myſteria Sacerdotalium Benedictionum.*

ut cœleſti quadam regula inſinuatum & traditum noverimus, in illa die celebranda nobis eſſe myſteria Sacerdotalium Benedictionum, in quo collata ſunt omnia dona gratiarum.

CAP. II.

De iterando Miſſæ ſacrificio, ut plebi ſupervenienti ſatisfiat.

UT autem in omnibus obſervantia noſtra concordet, illud quoque volumus cuſtodiri : ut cùm ſolennior quæque feſtivitas conventum populi numeroſioris indixerit, & ea [a] fidelium multitudo convenerit, quam recipere Baſilica ſimul una non poſſit, Sacrificii oblatio indubitanter iteretur : ne his tantùm admiſſis ad hanc devotionem, qui primi advenerint, videantur hi, qui poſtmodum confluxerint, non recepti : cùm plenum pietatis atque rationis ſit, ut quoties Baſilicam, in qua Agitur, præſentia novæ plebis impleverit, toties Sacrificium ſubſequens offeratur.[4] Neceſſe eſt autem, ut quædam pars populi ſua devotione privetur, ſi unius tantùm Miſſæ more ſervato, Sacrificium offerre non poſſint, niſi qui prima diei parte convenerint. Studioſè ergo dilectionem tuam & familiariter admouemus; [5] ut quod noſtræ conſuetudini ex forma paternæ traditionis inſedit, tua quoque cura non negligat : ut per omnia nobis & fide & actibus congruamus.[b] Propter quod remeanti filio noſtro POSSIDONIO Presbytero [6], hanc ad fraternitatem tuam epiſtolam dedimus perferendam, qui noſtris proceſſionibus atque Ordinationibus frequenter interfuit, & toties ad nos miſſus, quid in omnibus Apoſtolicæ autoritatis [7] teneremus, agnovit. Data XI. kalendas Julias.[c]

a al. & ad eam tanta. Sacrificii oblatio iterata.
4. V. Not. De conſecr. diſt. 1. Neceſſe eſt. c. 51. Miſſæ ſacrificium ex paterna traditione ſæpius oblatum.
5. V Not. b al. ut omnia nobis ex fide & actibus congruant. ita Merlin.
6. V. Not.
7. V Not. c al. Kalendis Julii.

EPISTOLA XII.[1]

1. Aliàs LXXXIV. Quæ autem antea 11. erat, nunc 16. V. NOT.

AD ANASTASIUM
Theſſalonicenſem Epiſcopum.

SYNOPSIS.

I. *Quod ſemper Theſſalonicenſis antiſtes vicem Apoſtolicæ Sedis impleverit.*

II. *Ut Metropolitanis ſua jura ſerventur.*

III. *Ut à Metropolitanis, non laici, non bigami, non viduarum mariti, ſed irreprehenſibiles ordinentur Epiſcopi.*

IV. *Quod Subdiaconis carnale connubium denegetur.*

V. *Ut nullus invitis ordinetur Epiſcopus.*

VI. *Ut Metropolitanus Epiri de electo, quem eſt ordinaturus in Epiſcopum, ad Theſſalonicenſem Pontificem referat ; & de Metropolitano electo ſimiliter Provinciales Epiſcopi faciant.*

VII. *Ut bina per annum provincialia Epiſcoporum Concilia celebrentur ; Et, ſi res difficilis emerſerit, nec fuerit Theſſalonicenſis Epiſcopi judicio terminata, ad Romanum referatur antiſtitem.*

VIII. *Ut ſi quis Epiſcopus ſuam deſerens civitatem, majorem ſedem ambitus cauſſâ petierit, nec illam obtinere poterit, & ſuâ carere debebit.*

IX. *Ut nullus alienum clericum ſolicitare vel tenere præſumat, proprio Epiſcopo non præbente conſenſum.*

X. *Ut in evocandis provincialibus Epiſcopis, à Theſſalonicenſi pontifice moderatio conſervetur, ne ſub hoc colore ſacerdotalis honor contumeliis addicatur : Nec ampliùs quàm bini de provinciis Epiſcopi, quos Metropolitani probaverint, dirigantur : Et non ampliùs à ſtatuto Concilii tempore, quàm dies quindecim remorentur Epiſcopi.*

XI. *Ut ſi inter eos de negocio fuerit oborta contentio, cuncta Romano pontifici ſub Geſtorum inſinuatione pandantur, ut ab eo, quod Deo placuerit, ordinetur.*

LEO Epiſcopus urbis Romæ, ANASTASIO Epiſcopo Theſſalonicenſi.

QUanta fraternitati tuæ à beatiſſimi Petri Apoſtoli autoritate [2] ſint commiſſa, & qualia etiam noſtro tibi favore ſint credita, ſi vera ratione perſpiceres, & juſto examine ponderares, multùm poſſemus de injunctæ tibi ſolicitudinis devotione gaudere.

2. al. ſedis. V. Not.

CAP. I.

De Vicariatu Theſſalonicenſi ; & cauſſa Attici Nicopolitani Epiſcopi.

QUoniam ſicut præceſſores mei præceſſoribus tuis, ita etiam ego dilectioni tuæ, priorum ſecutus exemplum, vices mei moderaminis delegavi : ut curam, quam univerſis Eccleſiis principaliter ex divina inſtitutione debemus, imitator noſtræ manſuetudinis [a] adjuvares, & longinquis à nobis [3] provinciis præſentiam quodammodo noſtræ viſitationis impenderes : Si quidem continenti [b] opportunóque proſpectu promtum tibi eſſet agnoſcere, quid in quibúſque rebus, vel tuo ſtudio componeres, vel noſtro judicio reſervares Nam cùm majora negocia & difficiliores cauſſarum exitus liberum tibi eſſet, ſub noſtræ ſententiæ expectatione ſuſpendere, nec ratio tibi, nec neceſſitas fuit, in id, quod menſuram tuam excederet, deviandi. Abundant enim apud te monitorum ſcripta noſtrorum, quibus te de omnium actionum temperantia frequenter inſtruximus : ut commendatas tibi Chriſti Eccleſias, per exhortationem charitatis, ad ſalubritatem obedientiæ [c] provocares. Quia etſi plerumque exiſtant inter negligentes vel deſides fratres, quæ oporteat majore autoritate [d] curari ; ſic tamen eſt adhibenda correptio, ut ſemper ſit ſalva dilectio. Unde

Antiquitas Vicariatûs Theſſalon.
a al. add. effectus.
3 al. ab Apoſtolica ſede. V. Not.
b al. convenienti MS. Thua. & Cant.
Majores cauſſæ.
c al. audientiæ MSS. duo Thu. & Dion ex.
d al. auſteritate. MSS. tres.
Servanda in correptione dilectio.

EPIST. XII.

1. Tim 5. 1.

& beatus Apoſtolus Paulus, ad eccleſiaſticum regimen Timotheum imbuens, dicit: *Seniorem ne increpaveris, ſed obſecra ut patrem; juvenes, ut fratres; anus, ut matres; juvenculas, ut ſorores, in omni caſtitate.* Quæ moderatio ſi quibuſcunque inferioribus membris ex Apoſtolica inſtitutione debetur, quanto magis fratribus & Coëpiſcopis noſtris ſine offenſione reddenda eſt? ut licet nonnumquam accidant, quæ in ſacerdotalibus ſunt reprehendenda perſonis, plus tamen erga corrigendos agat benevolentia, quàm ſeveritas; plus cohortatio, quàm commotio; plus charitas, quàm poteſtas. Sed, ab his, qui *quæ ſua ſunt quærunt, non quæ Jeſu Chriſti*, facilè ab hac lege diſceditur, [4] & dum dominari magis quàm conſulere ſubditis placet, honor inflat ſuperbiam, & quod proviſum eſt ad concordiam, tendit ad noxam. Quod ut neceſſe habeamus ita dicere, non de parvo animi dolore procedit. Meipſum enim quodammodo in culpam trahi ſentio [c], cùm te à traditis tibi regulis immodicè diſceſſiſſe [d] cognoſco. Qui ſi tuæ exiſtimationis parum diligens eras, meæ ſaltem famæ parcere debuiſti: ne quæ tuo tantùm facta ſunt animo, noſtro viderentur geſta judicio. Relegat fraternitas tua paginas noſtras, omniáque ad tuos emiſſa majores Apoſtolicæ Sedis præſulum ſcripta percurrat, & vel à me, vel à præceſſoribus meis inveniat ordinatum, quod à te cognovimus eſſe præſumtum.

Diſt. 45. *Licet nonnumquam.* Correptionis moderatio erga Epiſcopos.

Philip. 2. 21.

4. V. Not.

c al. in culpa ſentio. d al. deviaſſe. Quantoperè Leo refugit dominationis ſuſpicionē.

Venit namque ad nos cum Epiſcopis provinciæ ſuæ frater noſter ATTICUS, veteris Epiri Metropolitanus [5] Antiſtes, & de indigniſſima adſtrictione [6], quam pertulit, lacrymabili actione conqueſtus eſt coram adſtantibus Diaconibus tuis, qui querelis flebilibus [e] nihil contra referendo, ea quæ nobis ingerebantur, fide non carere monſtrabant. Legebatur quoque in literis tuis, quas iidem Diaconi tui detulerunt, quod frater ATTICUS Theſſalonicam veniſſet, quodque conſenſum ſuum etiam ſcripturæ profeſſione ſignaſſet, ut de illo non aliud à nobis poſſet intelligi, quàm proprii arbitrii & ſpontaneæ devotionis fuiſſe, quod venerat, quodque chartulam de obedientiæ ſponſione conſcripſerat, in cujus tamen chartulæ mentione ſignum prodebatur injuriæ. Non enim neceſſarium fuerat ut obligaretur ſcripto, qui obedientiam ſuam ipſo jam voluntarii adventus probabat officio. Unde deplorationibus ſupradicti, hæc verba epiſtolæ tuæ teſtimonium præbuerunt, & per hoc, quod non eſt tacitum, nudatum eſt illud, quod ſilentio fuerat adopertum, aditam [f] ſcilicet Illyrici Præfecturam, & ſublimiſſimam inter mundanos apices Poteſtatem in exhibitionem [7] inſontis Antiſtitis incitatam: ut miſſa executione terribili, quæ omnia ſibi officia publica ad effectum præceptionis adjungeret, à ſacris Eccleſiæ adytis, nullo vel falſo inſimulatus crimine, extraheretur ſacerdos, cui non ob moleſtiam ægritudinis, non ob ſævitiam hyemis darentur induciæ; ſed iter aſperum & periculis plenum per invias nives [a] agere cogeretur. Quod tanti laboris, tantique diſcriminis fuit, ut ex his, qui Epiſcopum comitati ſunt, quidam defeciſſe dicantur.

Atticus Nicopolitanus Epiſc. Romam confugit.

5. V. Not.

6. Ita MSS. al. afflictione.

V. Not.

e al. querulis flebilibus. MS. Corb.

Metropolitæ minores majoribus obediunt.

f al. adhibitam.

7 V. Not. Vis Epiſcopo illata.

a al. cautes.

Multum ſtupeo, frater chariſſime, ſed & plurimum doleo, quod in eum, de quo nihil amplius indicaveras, quàm quod evocatus adeſſe differret, & excuſationem infirmitatis obtenderet, tam atrociter, & tam vehementer potueris commoveri: præſertim cùm etiam ſi tale aliquid mereretur, expectandum tibi fuerit, quid ad tua conſulta reſcriberem. Sed, ut video, bene de moribus meis exiſtimaſti, & quam civilia [8] pro conſervanda ſacerdotali concordia reſponſurus eſſem, veriſſimè prævidiſti: & ideo motus tuos exequi ſine diſſimulatione [b], properaſti, ne cùm moderationis noſtræ aliud diſponentia ſcripta ſumſiſſes, faciendi id, quod factum eſt, licentiam non haberes. An forte aliquod tibi facinus innotuerat, & Nicopolitanum [c] Epiſcopum novi apud ſe [d] criminis pondus urgebat? At hoc quidem alienum ab illo eſſe, etiam tu nihil ei objiciendo confirmas. Sed etiam ſi quid grave intolerandúmque committeret [e], noſtra erat expectanda cenſura: ut nihil priùs ipſe decerneres, quàm quid nobis placeret agnoſceres. Vices enim noſtras ita tuæ credidimus charitati, ut in partem ſis vocatus ſolicitudinis, non in plenitudinem poteſtatis. Unde ſicut multum nos ea, quæ à te piè ſunt curata lætificant, ita nimium ea quæ perperam ſunt geſta, contriſtant. Et neceſſe eſt, poſt multarum experimenta cauſſarum ſolicitiùs proſpici, & diligentiùs præcaveri: quatenus per ſpiritum charitatis & pacis omnis materia ſcandalorum de Eccleſiis Domini, quas tibi commendavimus, auferatur: præeminente quidem in illis provinciis Epiſcopatus tui faſtigio, ſed amputato totius uſurpationis exceſſu.

3. quæſt. 6. *Multum ſtupeo.* c. 8.

8. V. Not. Civilia reſpondere.

b ita Divi. ex. MSS. Corb. & tres Tom. al. dilatione, vulg. ed.

c al. Metropolitanum, ed. qui ſup.

d al. apud te. arguebat.

3 quæſt. 6. *Multum.* c. 8

e al. geſſiſſet.

Theſſ. Epiſc. in partem ſolicitudinis vocatus.

CAP. II.

De jure Metropolitarum ſub Vicario Theſſalonic. degentium conſervando.

IGitur ſecundum ſanctorum Patrum canones Spiritu Dei conditos, & totius mundi reverentiâ conſecratos, Metropolitanos ſingularum provinciarum Epiſcopos, quibus ex delegatione noſtra fraternitatis tuæ cura prætenditur, jus traditæ ſibi antiquitùs dignitatis intemeratum habere decernimus: ita ut à regulis præſtitutis, nullâ aut negligentiâ, aut præſumtione diſcedant.

25 qu. 2. *Igitur.* c. 5. Nicæni canon. quam reverenter habendi. *Nicen. can.* 4. in Cod. antiq. Rom. Eccl. 7.

Epist. XII.

CAP. III.

Quinam à Sacerdotio ſint arcendi?

Irregularitas ad Sacerdotium.

IN civitatibus, quarum rectores obierint, de ſubſtituendis Epiſcopis hæc forma ſervetur: ut is, qui ordinandus eſt, etiam ſi bonæ vitæ teſtimonium habeat, [a] non laicus, non neophytus, nec ſecundæ conjugis ſit maritus, aut qui unam quidem habeat, vel habuerit, [9] ſed quam ſibi viduam copulavit. Sacerdotum enim tam excellens eſt electio, ut hæc, quæ in aliis Eccleſiæ membris non vocantur ad culpam, in illis tamen habeantur illicita.

a Al. teſtimonio fulciatur. 9. V Not. Diſt. 32. Omnium ſacerdotum. c. 1. Tremenda Sacerdot. ſanctitas.

CAP. IV.

De Subdiaconorum continentia.

10. V. Not.

NAm cùm extra Clericorum [10] ordinem conſtitutis, nuptiarum ſocietati, & procreationi filiorum ſtudere ſit liberum arbitrium: ad exhibendam tamen perfectæ continentiæ puritatem, nec Subdiaconis [11] quidem connubium carnale conceditur: *ut & qui habent, ſint tanquam non habentes*, & qui non habent, permaneant ſingulares. Quod ſi in hoc ordine, qui quartus à capite eſt, dignum eſt cuſtodiri; quantò magis in primo, aut ſecundo, vel tertio ſervandum eſt, ne aut Levitico [b], aut Presbyterali honore, aut Epiſcopali excellentia quiſquam idoneus æſtimetur, qui ſe à voluptate uxoria necdum frænaſſe detegitur.

11. V Not. 1 Cor. 7. 29. Sacerdotii gradus quatuor. b Ed. add. miniſterio. delent. omn. MSS. Codd.

CAP. V.

De Cleri plebiſque poſtulatione & conſenſu in Epiſcoporum electione.

In decret. Ivo l. 3. Diſt. 63. ſi forte. c. 16. 13. V. Not.

CUm ergo de ſummi Sacerdotis electione tractabitur, ille omnibus præponatur quem Cleri plebiſque conſenſus concorditer poſtularit: [13] ita ut ſi in aliam fortè perſonam partium ſe vota diviſerint, Metropolitani judicio is alteri præferatur, qui majoribus & ſtudiis juvatur & meritis: tantum ut nullus invitis & non petentibus ordinetur; ne civitas [d] Epiſcopum non optatum, aut contemnat, aut oderit; & fiat minus religioſa, quàm convenit, qui non licuerit habere quem voluit.

Nullus invitis detur Epiſcopus. b ita MSS. Codd. al. ne plebs invita.

CAP. VI.

De conſecrando Epiſcopo ad Theſſalonicenſem referendum eſſe intra Vicariatum ejus.

Diſt. 65. De perſona autem c. 4.

DE perſona autem conſecrandi Epiſcopi, & de Cleri plebiſque conſenſu Metropolitanus Epiſcopus ad fraternitatem tuam referat; quodque in provincia bene placuit, ſcire te faciat: ut ordinationem ritè celebrandam tua quoque firmet autoritas. Quæ rectis diſpoſitionibus nihil moræ aut difficultatis debebit adferre, ne gregibus Domini diu deſit cura paſtorum.

Diu non differenda electio Epiſcopi.

Metropolitano verò defuncto, cùm in locum ejus alius fuerit ſubrogandus, provinciales Epiſcopi ad civitatem Metropolim convenire debebunt: ut omnium Clericorum atque omnium civium voluntate diſcuſſa, de Presbyteris ejuſdem Eccleſiæ, vel de Diaconis [14] optimus eligatur, de cujus nomine ad tuam notitiam provinciales referant Sacerdotes, impleturi vota poſcentium, cùm quod ipſis placuit, tibi quoque placuiſſe cognoverint. Sicut enim juſtas electiones nullis dilationibus volumus fatigari; ita nihil permittimus te ignorante præſumi.

Epist. XII. Diſt 63. Metropolitano. c. 19. Et diſt. 77. in princip. diſt. 14. V. Not.

CAP. VII.

De Conciliis provincialibus frequentandis.

DE Conciliis autem Epiſcopalibus non aliud indicimus, quàm ſancti Patres ſalubriter ordinarunt: ut ſcilicet bini conventus per annos ſingulos habeantur [15], in quibus de omnibus querelis, quæ inter diverſos Eccleſiæ ordines naſci adſolent judicetur. Ac ſi fortè inter ipſos, qui præſunt, de majoribus (quod abſit) peccatis cauſſa naſcitur, quæ provinciali nequeat examine definiri, fraternitatem tuam de totius negotii qualitate Metropolitanus curabit inſtruere, ut ſi coram poſitis partibus, nec tuo fuerit res ſopita judicio, ad noſtram cognitionem, quicquid illud eſt, transferatur.

Diſt. 18. De Conciliis. c. 2. Et in decr. Ivo. l 4. 15. V. Not. Varii judiciorum gradus.

CAP. VIII.

De tranſlationibus Epiſcoporum amputandis.

SI quis Epiſcopus, civitatis ſuæ mediocritate deſpecta, adminiſtrationem loci celebrioris ambierit [16], & ad majorem ſe plebem quacunque ratione [a] transtulerit: à cathedrâ quidem pelletur aliena, ſed carebit & propriâ: ut nec illis præſideat, quos per avaritiam concupivit, nec illis, quos per ſuperbiam ſprevit. Suis igitur terminis quiſque contentus ſit, nec ſupra menſuram juris ſui affectet augeri.

7. qu 1. ſi quis Epiſcopus c 31. 16. V. Not. a Ita MsS. omn. al. occaſione. Qui Cathedram ambit alienam, careat & propria.

CAP. IX.

De Clericis transfugis.

ALienum Clericum, invito Epiſcopo ipſius, nemo ſuſcipiat, nemo ſolicitet: [17] niſi fortè ex placito charitatis id inter dantem accipientémque convenerit. Nam gravis injuriæ reus eſt, qui de fratris Eccleſia id quod eſt utilius aut precioſius audet vel allicere [b], vel tenere. Itaque ſi intra provinciam res agitur, transfugam clericum ad ſuam Eccleſiam Metropolitanus redire compellet: Si autem longiùs receſſit, tui præcepti autoritate revocabitur: ut nec cupiditati, nec ambitioni occaſio relinquatur.

19. qu. 2. Alienum clericum. c. 1. 17. V Not. b Ita ed. Nicolini, Merlini, Romana & poſteriores omnes, & Codd. MSS. tres; alii quatuor cū Dion. Creſc. Sicardi. Conſ. ed. habent abducere & hoc malè.

Epiſt. XIII.

CAP. X.

De Epiſcoporum à Metropolita evocatione.

Non facilè à Sede ſua avellendus Epiſcopus.

IN evocandis autem ad te Epiſcopis modeſtiſſimum eſſe te volumus: ne per majoris diligentiæ ſpeciem, fraternis videaris gloriari injuriis. Unde ſi cauſſa aliqua major extiterit, ob quam rationabile ac [a] neceſſarium ſit, fraternum advocare conventum: binos de ſingulis provinciis Epiſcopos, quos Metropolitani crediderint eſſe mittendos, ad fraternitatem tuam venire ſufficiat: ita ut præſtituto tempore non ultra quindecim dies qui convenerint, retardentur.

a *Add. ex MSS.* rationabile.

CAP. XI.

Diſſentientibus à Theſſalonicenſi cæteris Epiſcopis, Romanum eſſe conſulendum.

SI autem in eo, quod cum fratribus tractandum definiendúmve credideris, diverſa eorum fuerit à tua voluntate ſententia, ad nos omnia ſub geſtorum teſtificatione referentur, ut remotis ambiguitatibus, quod Deo placeat, decernatur. Ad hunc enim finem, omnem affectum noſtrum curamque dirigimus, ut quod ad unitatem concordiæ, & quod ad cuſtodiam pertinet diſciplinæ, nulla diſſenſione violetur, nullâ deſidiâ negligatur. Et te igitur, frater dilectiſſime, & eos fratres noſtros, qui de tuis offenduntur exceſſibus, cùm tamen non ſimilis ſit omnibus materia querelarum, hortor & moneo, ut quæ piè ſunt ordinata, ſalubritérque diſpoſita, nulla concertatione turbentur. Nemo quod ſuum eſt, quærat, ſed quod alterius, ſicut Apoſtolus ait: *Unuſquiſque veſtrûm proximo ſuo placeat in bonum* [b] *ad ædificationem.* Nec enim poterit unitatis noſtræ firma eſſe compago, niſi nos ad inſeparabilem ſoliditatem vinculum charitatis adſtrinxerit: quia *ſicut in uno corpore multa membra habemus; omnia autem membra non eundem actum habent: ita multi unum corpus ſumus in Chriſto, ſinguli autem alter alterius membra.* Connexio totius corporis unam ſanitatem, unam pulchritudinem facit: & hæc connexio totius quidem corporis unanimitatem requirit, ſed præcipuè exigit concordiam ſacerdotum. Quibus etſi dignitas ſit communis, non eſt tamen ordo generalis [18]: quoniam & inter beatiſſimos Apoſtolos in ſimilitudine honoris fuit quædam diſcretio poteſtatis, & cùm omnium par eſſet electio, uni tamen datum eſt, ut cæteris præemineret. De qua forma Epiſcoporum quoque eſt orta diſtinctio, & magna ordinatione proviſum eſt, ne omnes ſibi omnia vindicarent: ſed eſſent in ſingulis provinciis ſinguli, quorum inter fratres haberetur prima ſententia: & rurſus quidam in majoribus urbibus conſtituti, ſolicitudinem ſuſciperent ampliorem, per quos ad unam Petri Sedem univerſalis Eccleſiæ cura conflueret, & nihil uſquam à ſuo capite diſſideret. Qui ergo ſcit ſe quibuſdam eſſe præpoſitum, non moleſtè ferat, aliquem ſibi eſſe prælatum: ſed obedientiam quam exigit, etiam ipſe dependat: & ſicut non vult gravis oneris ſarcinam ferre, ita non audeat alii importabile pondus imponere. Diſcipuli enim ſumus humilis & mitis magiſtri, dicentis: *Diſcite à me, quia mitis ſum & humilis corde, & invenietis requiem animabus veſtris. Jugum enim meum ſuave eſt, & onus meum leve.* Quod quomodo experiemur, niſi & illud in obſervantiam veniat, quod idem Dominus ait: *Qui major eſt veſtrûm, erit miniſter veſter: Qui autem ſe exaltaverit, humiliabitur: & qui ſe humiliat, exaltabitur.*

Unitas concordiæ & cuſtodia diſciplinæ unicè curandæ.

Philip. 2. 4. & 21. Rom. 15. 2.

b *al.* in bono.

Rom. 12. 5. 1. Cor. 12. 12.

Inter omnes Epiſcopos dignitas eſt communis. 18. V. Not.

Primæ ſententiæ prærogativa.

2. quæſt. 6. Qui ſe ſcit. c. 14.

Matth. 23. 4. Marc. 11. 29. Matth. 20. 26. Marc. 10. 43. Luc. 22. 26. Luc. 14. 11.

ANNUS CHRISTI 446.	LEONIS PAPÆ 6.	THEODOSII 39. VALENTINIANI 22. IMPP.	AETIO III. ET SYMMACHO COSS.

EPISTOLA XIII. [a]

a N. Ex Collectione Romana Lucæ Holſtenii. Quæ autem antea 13 erat, nunc 17. 6. Januarii.

AD EPISCOPOS METROPOLITANOS per Achaiam Provinciam conſtitutos.

SYNOPSIS.

I. *Gratulatur Achaiæ Metropolitanis conſentientibus autoritati datæ Anaſtaſio, in majoribus præſertim cauſſis.*

II. *Ut vocati ad concilium ab Anaſtaſio venire non renuant, hortatur.*

III. *Ut nemo ſine conſenſu plebis ordinetur Epiſcopus.*

IV. *Ut nullus Epiſcopus alterius inviti clericum ſibi vindicet.*

Dilectiſſimis fratribus SENECIONI, CAROSO, THEODULO, LUCÆ, ANTIOCHO & VIGILANTIO Metropolitanis per Achaiam Provinciam conſtitutis, LEO.

Cap. I.

GRato animo epiſtolas noſtras à veſtra dilectione ſuſceptas, recùrrentis paginæ ſermo teſtatus eſt, quàs nos pro Eccleſiarum ſtatu & pace ſoliciti, ne quid novella præſumtio erroris afferret, noſcimur direxiſſe: volentes à Sacerdotibus Domini cuſtodiri, quæ ſedis Apoſtolicæ autoritas crebra conſtituit; ſcilicet ut per Illyricum Eccleſiæ conſtitutæ ad curam fratris & Coëpiſcopi noſtri Anastasii Theſſalonicenſis urbis antiſtitis pertinerent. Ut ſi quæ majores inter Epiſcopos

Majores cauſſæ per Illyricum Epiſcopo Theſſ. commiſſæ.

Epist. XIV. 1. V.Nor.

pos cauſſæ 1 ſunt, quæ in provinciis ſuis nequeant terminari ad ejus notitiam referantur, & eodem arbitro ſub divini timore judicii compooantur. Servetur hic ordo Sacerdotali concordiæ profuturus, ut Eccleſiæ Domini concordi, quemadmodum cupimus, conſilio conſtruantur, & nullum, inſidiante diabolo, aditum poſſit præbere diſſenſio, per quam valeat diſſipare, quæ nos magno ſtudio habitâ cupimus moderatiooe connectere.

Cap. II. 2. V.Nor.

Iovitati fratres in cauſſis maximis 2, & quæ intra provincias ſuas finire nequeant terminandis, ſi oulla gravi neceſſitate retinentur, fraterno ſe ſtudio pro Eccleſiæ utilitate non denegent: maximè cùm moderatio noſtra providerit a, ut oon frequens, neque pro levibus cauſſis conveniendi oeceſſitas indicatur; & binos ternoſve Epiſcopos de ſingulis proviociis adeſſe ſufficiat, ut leve fiat paucis, quod moltis eſſet onerosum; atque ita efficiatur ſtudio caritatis, ut Sacerdoralis tractatus ea, quæ ad diſciplinam poſſunt Eccleſiaſticam pertinere, ſancto ſibi Spiritu revelante, conſtituat. Id enim oos, volentes quorumdam inobedientiam juſtâ coerctione corigere, veſtra ooverit dilectio definiſſe: ut quiſquis ſuperbo aoimo, cum nulla corporis vel cauſſæ fuerit neceſſitate deteotus, fraterοum ſæpiùs voluerit vitare conventum, ſe ſciat eſſe judicandum.

a Ep. 12. c. 10. Synodi cōgregandæ modus & conditiones.

S. Spiritus etiam provincialibus Synodis revelat. Non licet abeſſe à Synodo.

Cap. III. Et quia memorati fratris noſtri ſolicitâ relatione cognovimus Achaiæ provinciæ Metropolitanum illicitas & Conſtitutis Patrum noſtriſque autoritatibus ioterdictas ordinationes ſæpe celebraſſe, illudqoe ſuis auſibus addidiſſe, ut Theſpieoſibus invitis & repuguantibus incognitum & ante non viſum Epiſcopum conſectaret; illi prorſus Metropolitano hoc licere noo permittimus, ut ſuo tantùm arbitrio, ſine cleri & plebis aſſenſu quemquam ordioet Sacerdotem; ſed eum Eccleſiæ Dei præficiat, quem totius civitatis conſeoſus elegerit. Ut itaque nos deſides oon ſumus io mooendo, quæ cuſtodiri debeant, quæque vitari, ita io exequendis illis atque ſervandis neminem eſſe patimur negligentem: cùm cuſtodientem talis laus digniſſima comitetur, & fructus, ut ſperamus, à Domino uberior obſequatur: devium verò & Apoſtolicæ conſtitutionis oblitum, obooxium habitura ſit & Eccleſiaſtica & divina cenſura.

Conſenſus cleri & plebis in ordinationibus.

Epist. XIV.

Cap. IV. Alterius clericus ab altero non retinendus.

Illud quoque pari obſervantia ad ſacerdotalis concordiæ vinculum ab omnibus volumus cuſtodiri, ut oullus Epiſcopus alterius Epiſcopi Clericum ſibi audeat vindicare, ſine illius ad quem pertinet ceſſione, quam tamen evidentia ſcripta contineant: quoniam hoc & Canonum definivit autoritas 3, & ipſa ſervandæ unitatis ratio docet: ne omnis ordo Eccleſiaſticus per hanc licentiam efficiatur inſtabilis. Altiùs itaque, Fratres cariſſimi, quæ à nobis piæ mentis affectu decerni perſpicitis, io pectora veſtra deſcendant: ut nos qui ſolicitè cupimus *ſervare unitatem ſpiritus in vinculo pacis*, præceptionis noſtræ fructum percipiamus, & veſtræ dilectiònis operibus gratulemur. Volumus enim tam veſtrum eſſe, quàm noſtrum eſt, ut per charitatis gratiam conſtituatur, quod oulla inſidiantis diaboli arte violetur. Pleoiùs verò obſervare debeot, quæ caveri ad ipſum fratrem & Coëpiſcopum ooſtrum Anastasium ſcripſimus, eáque in veſtram ootitiam literis ipſius volumus perveoire: à quibus fraternitatem veſtram nolumus deviare; ut charitatem Domioicam cuſtoditâ Patrum ſanctione ſervemus. Data octavo Idus Januarias, Aetio III. & Symmacho viris clariſſimis Conſulibus.

Literæ dimiſſoriæ. 3. V.Nor.

Annus Christi 447.	Leonis Papæ 7.	Theodosii 40. Valentiniani 23. Impp.	Alipio et Ardabure Coss.

EPISTOLA XIV. a

AD JANUARIUM 1 EPISCOPUM Aquileienſem.

1. Al. III. Quæ antem antea 14. erat, nunc 18.
2. Al. Julianum V. Nor. 29. Julii, vel 30. Decemb.

SYNOPSIS.

Quod omnis cujuſlibet ordinis Clericus, qui Catholicam deſerens, hæreticæ communioni ſe miſcuerit, ſi ad Eccleſiam reverſus fuerit, in eo gradu, in quo erat, ſine promotione remaneat.

LEO Epiſcopus urbis Romæ, JANUARIO Aquileienſi Epiſcopo.

Matth. 7. 15.

LEctis fraternitatis tuæ literis, vigorem fidei tuæ, quem olim noveramus, agnovimus, congratulantes tibi, qood ad cuſtodiam gregis Chriſti, paſtoralem curam vigilanter exſequeris; oe lupi, qui ſub ſpecie ovium ſubintraruot, beſtiali ſævitia ſimplices quoſque dilacerent: & non ſolùm ipſi nulla correctione proficiant, ſed etiam ea, quæ ſunt ſana, corrumpant. Quod oe vipera poſſit obtinere fallacia, dilectiooem tuam duximus commonendam: inſinuantes ad animæ periculum pertinere, ſi quiſquam de his, qui à nobis in hæreticorum atque ſchiſmaticorum ſectam delapſus, & ſe utcunque hæreticæ communionis cootagione macularit, reſipiſcens, io Communione Catholica ſine profeſſione legitimæ ſatisfactionis habeatur. Saluberrimum enim & ſpiritalis medicinæ utilitate pleniſſimum eſt, ut

1. quæſt. 1. *Si quis hæretica.* c. 42. 1. quæſt. 7. *Saluberrimum.* c. 21. 1. quæſt. 1. *Omnis cujuſlibet.* c. 112. In decr. Ivonis l. 3.

EPIST. XIV.

b *addita vox* Sub diaconi *ex Dion. Creſc. & Nicolini edit. & ſex. MSS. Codd.*

ſive Presbyteri, ſive Diaconi, vel ſubdiaconi [b] aut cujuſlibet ordinis Clerici, qui ſe correctos videri volunt, atque ad Catholicam fidem, quam jam pridem amiſerant, rurſum reverti ambiunt, priùs errores ſuos, & ipſos autores errorum damnari à ſe ſine ambiguitate fateantur: ut ſenſibus pravis etiam peremtis, nulla ſperandi [a] ſuperſit occaſio, nec ullum membrum talium poſſit ſocietate violari, cùm per omnia illis profeſſio propria cœperit obviare. Circa quos etiam illam canonum conſtitutionem præcipimus cuſtodiri, ut in magno habeant beneficio, ſi ademta ſibi omni ſpe promotionis, in quo inveniuntur ordine ſtabilitate perpetua maneant: ſi tamen iterata tinctione non fuerint maculati. [2] Non levem apud Dominum noxam incurrit, qui de talibus ad ſacros promovendos ordines judicarit. Quod ſi cum grandi examinatione promotio conceditur inculpatis, multo magis non debet licere ſuſpectis. Proinde dilectio tua, cujus devotione gaudemus, jungat curam ſuam diſpoſitionibus noſtris, & det operam, ut circumſpectè atque velociter impleantur, quæ ad totius Eccleſiæ incolumitatem, & laudabiliter ſuggeſta [b] ſunt, & ſalubriter ordinata. [3] Non autem dubitet dilectio tua, nos ſi, quod non arbitramur, neglecta fuerint, quæ pro cuſtodia canonum, & pro fidei integritate decernimus, vehementiùs commovendos: quia INFERIORUM ordinum culpæ ad nullos magis referendæ ſunt, quàm ad deſides negligentéſque rectores: qui multam ſæpe nutriunt peſtilentiam, dum neceſſariam diſſimulant adhibere medicinam [4]. Data III. Kalend. Januarii, ALIPIO [c] & ARDABURE viris clariſſimis Conſulibus.

a *Ita omn. & MSS. & excuſi Codd. ſuſpicor tamen legendum* ſperandi.

Hæretici Clerici qua conditione recipiendi.

2. V. Not.

b *ita MSS. & alii excuſi. al.* digeſta.

3. V. Not.

Diſt. 56. *Inferiorum culpa.* c. I. Quam timenda Paſtoribus negligétia.

4. *Al.* III. Kal Julii. V. Not.

c *Al.* Calipio aut Callepio.

EPISTOLA XV. [1]

1. *Aliàs.* XCIII. V Not. Quæ autem antea 15. erat, nunc 29. 21. Julii.

AD TURRIBIUM ASTURICENCEM Epiſcopum.

De Priſcillianiſtarum erroribus.

SYNOPSIS.

I. *Contra Priſcillianiſtas, qui ſanctam Trinitatem, non perſonis, ſed tantùm nominibus diſtinguunt.*

II. *Adverſus id, quod Dei filium poſteriorem credunt, quàm patrem.*

III. *Adverſus id, quod dicunt, ideò unigenitum dici Chriſtum, quia ſolus de virgine natus.*

IV. *De Natali Domini, quod in eo Priſcillianiſta jejunia celebrent.*

V. *Adverſus id, quod aiunt animam hominis ex divina eſſe ſubſtantia.*

VI. *Contra id, quod aiunt, diabolum ex ſe, vel ex chao eſſe, & propriam non habere naturam.*

VII. *Contra illud, quod nuptias & procreationes filiorum adſtruant eſſe peccatum.*

EPIST. XV.

VIII. *Contra id, quod corpora humana diaboli dicunt eſſe figmenta, & à dæmonibus in utero formari.*

IX. *Contra id, quod filios repromiſſionis ex Spiritu ſancto dicunt eſſe conceptos.*

X. *Contra id, quod animas in cæleſtibus peccare dicunt, & ſecundùm qualitatem peccati in hoc mundo accipere ſortem, vel bonam, vel malam.*

XI. *Contra id, quod fatalibus ſtellis dicunt animas hominum obligatas.*

XII. *Contra id, quod ſub aliis poteſtatibus partes animæ, ſub aliis corporis membra deſcribunt.*

XIII. *Contra id, quod ſcripturarum ſcientiam ſubvertunt.*

XIV. *Contra id, quod duodecim ſigna, quæ mathematici obſervant, per corpus omne diſtinguunt.*

XV. *De Apocryphis eorundem Priſcillianorum.*

XVI. *De libro Dictinii.* [a]

a *al.* Dictcinii.

LEO Epiſcopus TURRIBIO Epiſcopo ſalutem.

QUam laudabiliter pro Catholicæ fidei veritate movearis, & quàm ſolicitè Dominico gregi devotionem officii paſtoralis impendas, tradita nobis per diaconem tuum [b] fraternitatis tuæ ſcripta demonſtrant, quibus notitiæ noſtræ inſinuare curaſti, qualis in regionibus veſtris de antiquæ peſtilentiæ reliquiis errorum morbus exarſerit. Nam & epiſtolæ ſermo, & commonitorii ſeries, & libelli tui [2] textus eloquitur [c] Priſcillianiſtarum [3] fœtidiſſimam [d] apud vos recaluiſſe ſentinam. [e] Nihil eſt enim ſordium in quorumcunque ſenſibus impiorum, quod in hoc dogma non confluxerit: quoniam de omni terrenarum opinionum luto, multiplicem ſibi fæculentiam miſcuerunt [f]: ut ſoli totum biberent, quicquid alii ex parte guſtaſſent. Denique ſi univerſæ hæreſes, quæ ante Priſcilliani tempus exortæ ſunt, diligentiùs retractentur, nullus penè invenitur error, de quo non traxerit impietas iſta contagium: quæ non contenta eorum recipere falſitates, qui ab Evangelio Chriſti ſub Chriſti nomine deviarunt, tenebris ſe etiam paganitatis immerſit, ut per magicarum artium prophana ſecreta, & mathematicorum vana mendacia, religionis fidem, morúmque rationem in poteſtate dæmonum, & in affectu [g] ſyderum collocarent. Quod ſi & credi liceat & doceri, nec virtutibus præmium, nec vitiis pœna debebitur, omniaque non ſolùm humanarum legum, ſed etiam divinarum conſtitutionum decreta ſolventur: quia neque de bonis, neque de malis actibus ullum poterit eſſe judicium, ſi in utramque partem fatalis neceſſitas motum mentis impellit, & quicquid ab hominibus agitur, non eſt hominum, ſed aſtrorum. Ad hanc inſa-

b Pervincú *eum nominat Idatius in Chronico.*

2. V. Not.

c *al.* demonſtrat.

3. V. Not.

d *al.* fœtidiſſimam.

e *al.* ſententiam.

Priſcillianiſtarum ſecta.

f *al.* fæcem commiſcuerunt.

g *Ita Grim. & Thu.* 2. *MSS. al.* effectu.

Fatalis neceſſitas à Priſcill inducta.

Epist. XV.

niam pertinet prodigioſa illa totius humani corporis per duodecim cœli ſigna diſtinctio, ut diverſis partibus diverſæ præſideant poteſtates: & creatura, quam Deus ad imaginem ſuam fecit, in tanta ſit obligatione ſyderum, in quanta eſt connexione membrorum. Meritò patres noſtri, ſub quorum temporibus hæreſis hæc nefanda prorupit, per totum mundum inſtanter egêre, ut impius furor ab univerſa Eccleſia pelleretur: quando etiam mundi principes [4] ita hanc ſacrilegam amentiam deteſtati ſunt, ut autorem ejus cum pleriſque diſcipulis legum publicarum enſe proſternerent. Videbant enim omnem curam honeſtatis auferri, omnem conjugiorum copulam ſolvi, ſimulque divinum jus humanúmque ſubverti, ſi hujuſmodi hominibus uſquam vivere cum tali profeſſione licuiſſet. Profuit diu iſta diſtrictio Eccleſiaſticæ lenitati, quæ etſi ſacerdotali contenta judicio, cruentas refugit ultiones, ſeveris tamen Chriſtianorum principum conſtitutionibus adjuvatur, dum ad ſpiritale nonnunquam recurrunt remedium, qui timent corporale ſupplicium. Ex quo autem multas provincias hoſtilis occupavit irruptio, executionem legum tempeſtates interclusêre [a] bellorum. Ex quo inter Sacerdotes Dei difficiles commeatus, & rari cœperunt eſſe conventus, invenit ob publicam perturbationem ſecreta perfidia libertatem, & ad multarum mentium ſubverſionem his malis eſt incitata, quibus debuit eſſe correcta. Quæ verò illic aut quanta pars plebium à contagione peſtis hujus aliena eſt, ubi, ſicut dilectio tua indicat, lethali morbo etiam quorundam Sacerdotum corda corrupta ſunt; & per quos opprimenda falſitas, & defendenda veritas credebatur, per ipſos doctrinæ Priſcillianæ Evangelium ſubditur Chriſti: ut ad profanos ſenſus pietate ſanctorum voluminum depravata, ſub nominibus Prophetarum & Apoſtolorum non hoc prædicetur, quod Spiritus ſanctus docuit, ſed quod diaboli miniſter inſeruit. Quia ergo dilectio tua fideli, quantùm potuit, diligentia damnatas olim opiniones ſedecim [5] Capitulis comprehendit; nos quoque ſtrictim omnia retractamus: ne aliquid harum blaſphemiarum aut tolerabile videatur, aut dubium.

4 V. Not. Hæreſiarchæ cum diſcipulis enſe principum proſtrati.

a al. interdixere.

Sacerdotes Priſcillianiſtarum errore implicati.

5. V. Not.

CAP. I.

Quam impiè de Trinitate perſonarum in Deo ſentiant Priſcillianiſtæ.

PRimo itaque capitulo demonſtratur, quàm impiè ſentiant de Trinitate divina, qui & Patris, & Filii, & Spiritus ſancti unam atque eandem aſſerunt eſſe perſonam, tanquam idem Deus nunc Pater, nunc Filius nunc Spiritus ſanctus nominetur: nec alius ſit qui genuit, alius qui genitus eſt, alius qui de utroque proceſſit [a]: ſed ſingularis unitas in tribus quidem vocabulis, ſed non tribus ſit accipienda perſonis. Quod blaſphemiæ genus de Sabellii opinione ſumſerunt: cujus diſcipuli etiam Patri-paſſiani meritò nuncupantur: quia ſi ipſe eſt filius, qui & pater, crux filii, patris eſt paſſio; & quicquid in forma ſervi filius patri obediendo ſuſtinuit, totum in ſe pater ipſe ſuſcepit. Quod Catholicæ fidei ſine ambiguitate contrarium eſt, quæ Trinitatem unitatis [b] ſic ὁμοούσιον confitetur, ut Patrem, & Filium, & Spiritum ſanctum ſine confuſione indiviſos, ſine tempore ſempiternos, ſine differentia credat æquales: quia unitatem in Trinitate non eadem perſona, ſed eadem implet eſſentia.

Aug. l. de hæreſ. hær. 70. Conc. Bracar. 1. cap. 1.

a al. procedit Theodulph. l. de Spiritu ſancto.

Epist. XV. Priſcillianiſtæ Sabelliani dogmatis & Patripaſſianorum æmuli.

b Ita MS. Grim. cum excuſis. MSS. 9 leg. Deitatis. Item 1. Trinitatis unitatem.

CAP. II.

De virtutibus quas ex Deo procedere fingunt.

IN ſecundo capitulo oſtenditur ineptum vanúmque commentum, de proceſſionibus quarumdam virtutum ex Deo, quas habere cœperit, & quas eſſentiâ ſui [c] ipſe præceſſerit. In quo Arrianorum ſuffragantur errori, dicentium: quod Pater Filio prior ſit, quia fuerit aliquando ſine filio; & tunc pater eſſe cœperit, quando filium genuerit. Sed ſicut illos Catholica Eccleſia deteſtatur: ita & iſtos, qui putant unquam Deo id, quod ejuſdem eſt eſſentiæ, defuiſſe. Quem ſicut mutabilem, ita & proficientem dicere nefas eſt. Quàm enim mutatur, quod minuitur, tam mutatur etiam, quod augetur.

Concil. Brac. 1. c. 2. c Ita MSS. omnes al. ſuâ.

Priſcillian. errore Arianorum infecti.

CAP. III.

Cur unigenitus dicatur apud eos Filius Dei.

TErtii verò capituli ſermo deſignat, quod iidem impii aſſerant, ideò unigenitum dici filium Dei, quia ſolus ſit natus ex virgine. Quod utique non auderent dicere, niſi Pauli Samoſateni & Photini virus hauſiſſent: qui dixerunt, Dominum noſtrum Jesum Christum, antequam naſceretur ex virgine Maria, non fuiſſe. Si autem iſti aliud de ſuo ſenſu intelligi volunt, neque principium de matre dant Chriſto; aſſerant neceſſe eſt, non unum eſſe filium Dei, ſed alios quoque ex ſummo patre genitos, quorum hic unus ſit natus ex fœmina, & ob hoc appelletur unigenitus: quia hanc naſcendi conditionem alius filiorum Dei nemo ſuſceperit. Quòquo verſum igitur ſe contulerint, in magnæ tendunt impietatis abruptum, ſi Chriſtum Dominum, vel ex matre volunt habere principium, vel Patris Dei unigenitum diffitentur: cùm & de matre is natus ſit, qui erat Deus Verbum, & de Patre nemo ſit genitus præter Verbum.

Brac. 1. c. 3.

Priſcill. virus Pauli Samoſ. & Photini hauſerunt.

CAP. IV.

Quod jejunent in Natali Domini & die Dominica.

Brac. 1. cap. 4. Joan. 1. 14. Vide ſupra ſerm. 4. in Natali Do. cap 5. & ſerm. 7. c. 3. 4 5. 6. Item de Epiph. ſerm. 4. in fine c 4.

QUarto autem capitulo continetur, quod Natalem Chriſti, quem ſecundùm ſuſceptionem veri hominis Catholica Eccleſia veneratur, quia *Verbum caro factum eſt & habitavit in nobis*, non verè iſti honorent, ſed honorare ſe ſimulent, jejunantes eodem die, ſicut & die Dominico, qui eſt dies Reſurrectionis Chriſti. Quod utique ideò faciunt, quia Chriſtum Dominum in vera hominis natura natum eſſe non credunt, ſed per quandam illuſionem oſtentata videri volunt quæ vera non fuerint; ſequentes dogmata Cerdonis atque Marcionis, & cognatis ſuis Manichæis per omnia conſonantes. [a] Qui, ſicut in noſtro examine detecti atque convicti ſunt, Dominicum diem, quem nobis Salvatoris noſtri Reſurrectio conſecravit, exigunt in mœrore jejunii; Solis, ut proditum eſt, reverentiæ hanc continentiam devoventes: ut per omnia ſint à noſtræ fidei unitate diſcordes; & dies qui à nobis in lætitia habetur, ab illis in afflictione ducatur. Unde dignum eſt, ut inimici crucis & Reſurrectionis Chriſti, talem excipiant ſententiam, qualem elegerunt doctrinam.

Cerdonis, Marcionis & Manichæi veneno imbuti. a al. concordantes.

CAP. V.

Quod animam hominis divinæ aſſerunt eſſe ſubſtantiæ.

Brac. 1. c. 5. Aug. de hæreſ. hær. 70.

QUinto capitulo refertur, quod animam hominis divinæ aſſerant eſſe ſubſtantiæ, nec a natura creatoris ſui conditionis noſtræ diſtare naturam. Quam impietatem ex philoſophorum quorundam & Manichæorum opinione manantem, Catholica fides damnat: ſciens nullam tam ſublimem, tamque præcipuam eſſe facturam, cui Deus ipſe natura ſit. Quod enim de ipſo eſt, id eſt quod ipſe, neque id aliud eſt, quàm Filius & Spiritus ſanctus. Præter hanc autem ſummæ Trinitatis unam, conſubſtantialem, & ſempiternam, atque incommutabilem deitatem, nihil omnium creaturarum eſt, quod non in exordio ſui ex nihilo creatum ſit. Non autem, quicquid inter creaturas eminet, Deus eſt, nec ſi quid magnum eſt atque mirabile, hoc eſt quod ille, *qui facit mirabilia magna ſolus.* Nemo hominum veritas, nemo ſapientia, nemo juſtitia eſt: ſed multi participes ſunt veritatis & ſapientiæ atque juſtitiæ. Solus autem Deus nullius participationis indigus eſt: de quo quicquid dignè utcunque ſentitur, non qualitas eſt, ſed eſſentia. Incommutabili enim nihil accedit [b], nihil deperit: quia eſſe illi, quod eſt ſempiternum, ſemper eſt proprium. Unde in ſe manens innovat omnia, & nihil accepit [a], quod ipſe non dederit. Nimium igitur ſuperbi, nimiumque ſunt cæci, qui cùm dicant humanam animam divinæ eſſe ſubſtantiæ, non intelligunt nihil ſe aliud dicere, quàm Deum eſſe mutabilem, & ipſum perpeti, quicquid poteſt naturæ ejus inferri.

Pſ. 135 4. Dei ſummæ perfectio, hominis indigentia. b al. accidit. a al. accipit.

CAP. VI.

Quod aiunt diabolum numquam fuiſſe bonum, nec Dei opus eſſe, ſed ex chao & tenebris emerſiſſe.

Aug. ibid. Brac. 1. c. 7.

SExta annotatio indicat eos dicere, quod diabolus numquam fuerit bonus, nec natura ejus opificium Dei ſit ſed eum ex chao & tenebris emerſiſſe: quia ſcilicet nullum ſui habeat autorem, ſed omnis mali [6] ipſe ſit principium atque ſubſtantia: cùm fides vera, quæ eſt Catholica, omnium creaturarum ſive ſpiritualium, ſive corporalium bonam confiteatur ſubſtantiam, & mali nullam eſſe naturam: quia Deus, qui univerſitatis eſt conditor, nihil non bonum fecit. Unde & diabolus bonus eſſet, ſi in eo, quod factus eſt, permaneret. Sed quia naturali excellentia malè uſus eſt, *& in veritate non ſtetit*, non in contrariam tranſiit ſubſtantiam, ſed à ſummo bono, cui debuit adhærere, deſcivit; ſicut ipſi, qui talia aſſetunt, à veris in falſa proruunt, & naturam in eo arguunt, in quo ſponte delinquunt, ac pro ſua voluntaria perverſitate damnantur. Quod utique in ipſis malum erit, & ipſum malum non erit ſubſtantia, ſed pœna ſubſtantiæ. [b]

6. al. omnibus. V. Not. Omnium creaturarũ ſubſtantia bona eſt: mali nulla natura. Ioan. 8. 44. b Tria ult. verba del. Grim. MS.

CAP. VII.

Damnant nuptias & uſum matrimonii.

Aug. hær. 70. Brac. 1. c. 11.

SEptimo loco ſequitur, quod nuptias damnant, & procreationem naſcentium perhorreſcunt: in quo, ſicut penè in omnibus, cum Manichæorum profanitate concordant: ideò, ſicut ipſorum mores probant, conjugalem copulam deteſtantur; quia non eſt illic libertas turpitudinis, ubi pudor & matrimonii ſervatur & ſobolis. [c]

c Ita Codd. MSS. 11. al. Et ſpes ſobolis.

CAP. VIII.

Corpora humana aiunt per diabolum formari, & & eorum reſurrectionem negant.

Brac. 1. c. 12. Aug. hær. 70.

OCtavum ipſorum eſt, plaſmationem humanorum corporum diaboli eſſe figmentum, & ſemina conceptionum operâ dæmonum in mulierum uteris figurari: propter quod reſurrectionem carnis non eſſe credendam, quia concretio [d] corporis non ſit congruens animæ dignitati [e] Quæ falſitas ſine dubio opus diaboli eſt, & talia prodigia opinionum figmenta ſunt dæmonum, qui non in fœminarum ventribus formant homines, ſed in hæreticorum cordibus tales fabricantur errores. Quod immundiſſimum virus de Manichææ impietatis ſpecialiter fonte procedens, olim fides Catholica deprehendit atque damnavit.

d Ita MSS. 7. & ed. Surii & Nicolini: al concreatio. e dignitati del. MSS. Grim. & Thu.

Epiſt. XV.

CAP. IX.

Filios promiſſionis per Spiritum ſanctum conceptos eſſe dicunt.

NOna autem annotatio manifeſtat, quod filios promiſſionis, ex mulieribus quidem natos, ſed ex Spiritu ſancto dicant eſſe conceptos: oe ilia ſoboles, quæ de carois ſemine naſcitur, ad Dei cooditionem pertinere videatut. Quod Catholicæ fidei repugnans atque contrarium eſt, quæ omnem hominem in corporis animæque ſubſtantiam [a] à cooditore univerſitatis formari, atque animari intra materna viſcera confitetur: manente quidem illo peccati mortalitatiſque contagio, quod in prolem à primo parente tranſcurrit; ſed regenerationis ſacramento ſubveniente, quo ex Spiritu ſancto promiſſionis filii renaſcuntur, non in utero carnis, ſed in virtute baptiſmatis. Unde & David, qui utique erat promiſſionis filius, dicit ad Deum: *Manus tua fecerunt me, & plaſmaverunt me.* Et ad Jeremiam Dominus ait: *Priùs quam te formarem in utero, novi te; & in vulva matris tuæ ſanctificavi te.*

a al. ſubſiſtentia. Originale peccati mortalitatiſque contagium.

Pſ. 118. 73. Iob. 10. 8. Ierem. 1. 5.

CAP. X.

Affirmant animas in cælo peccantes, in corpora detruſas pro peccati pæna.

DEcimo autem capitulo referuntur aſſerere, animas, quæ humanis corporibus inſeruntur, fuiſſe ſine corpore [?], & in cœleſti habitatione peccaſſe, atque ob hoc à ſublimibus ad inferiora delapſas, in diverſæ qualitatis principes incidiſſe, & per aërias ac ſydereas poteſtates, alias duriores, alias mitiores, corporibus eſſe concluſas, ſorte diverſa & conditione diſſimili: ut quicquid in hac vita variè & inæqualiter provenit, ex præcedentibus cauſſis videatur accidere. Quam impietatis fabulam ex multorum ſibi erroribus texuerunt; ſed omnes eos Catholica fides à corpore ſuæ unitatis abſcidit, conſtanter prædicans atque veraciter, quod animæ hominum, priuſquam ſuis inſpirarentur corporibus, non fuere, nec ab alio incorporantur niſi ab opifice Deo, qui & ipſarum eſt creator & corporum. Et quia per primi hominis prævaricationem tota humani generis propago vitiata ſit, neminem poſſe à conditione veteris hominis liberari, niſi per ſacramentum baptiſmatis Chriſti, in quo nulla eſt diſcretio renatorum, dicente Apoſtolo: *Quicunque enim in Chriſto baptizati eſtis, Chriſtum induiſtis. Non eſt Judæus, neque Græcus; non eſt ſervus, neque liber; non eſt maſculus, neque fæmina; omnes enim vos unum eſtis in* CHRISTO JESU. Quid ergo hic agunt curſus ſyderum, quid figmenta fatorum: quid mundanarum rerum mobilis ſtatus, & inquieta diverſitas? Ecce tot impares gratia Dei facit æquales, qui inter quoſlibet vitæ hujus labores, ſi fideles permanent, miſeri eſſe non poſſunt, Apoſtolicum illud in omni tentatione dicentes: *Quis nos ſeparabit à charitate Chriſti? tribulatio? an anguſtia? an perſecutio? an fames? an nuditas? an periculum? an gladius? Sicut ſcriptum eſt, quia propter te morte afficimur tota die, æſtimati ſumus ut oves occiſionis. Sed in his omnibus ſuperamus per eum, qui nos dilexit.* Et ideo ECCLESIA, QUÆ corpus eſt Chriſti, nihil de mundi inæqualitatibus metuit, quia nihil de bonis temporalibus [a] concupiſcit: Nec timet inani ſtrepitu fatorum gravari, quæ patientiâ tribulationum novit augeri.

Aug. hær. 70. Brac. 1. c. 6. 7. al. in corpore. V. NOT.

Anima ſimul & creata & corpori infuſa.

Renatorũ in baptiſmate nulla diſcretio. Gal. 3. 27.

Epiſt. XV. Rom. 8. 35.

Eccleſia nihil de hoc mundo metuit, nihil concupiſcit.

a al. corporalibus.

CAP. XI.

Fatalem neceſſitatem hominibus imponunt.

UNdecima ipſorum blaſphemia eſt, qua fatalibus ſtellis & animas hominum, & corpora opinantur obſtringi, per quam amentiam, neceſſe eſt, ut omnibus paganorum erroribus implicari, & faventia ſibi, ut putant, ſidera colere, & adverſantia ſtudeant mitigare. Verùm iſta ſectantibus nullus in Eccleſia Catholica locus eſt: quoniam qui ſe talibus perſuaſionibus dedit, à Chriſti corpore totus abſceſſit.

Aug. ſup. hær. 70. Brac. 1. ſyn. c. 9.

CAP. XII.

Animas certis poteſtatibus ſubjiciunt, aliis corporum membra.

DUodecimum inter hæc illud eſt, quod ſub aliis poteſtatibus partes animæ, ſub aliis corporis membra deſcribunt; & qualitates interiorum præſulum in patriarcharum nominibus ſtatuunt, quibus è diverſo ſigna ſiderea, quorum virtuti corpora ſubjiciantur, opponunt. Et in his omnibus inextricabili ſe errore præpediunt, non audientes dicentem Apoſtolum: *Videte, ne quis vos decipiat per philoſophiam & inanem fallaciam ſecundùm traditionem hominum, ſecundùm elementa mundi, & non ſecundùm Chriſtum: quia in ipſo inhabitat omnis plenitudo divinitatis corporaliter, & eſtis in illo repleti, qui eſt caput omnis principatus & poteſtatis.* Et iterum: *Nemo vos ſeducat volens in humilitate & religione angelorum, quæ non vidit ambulans, fruſtra inflatus ſenſu carnis ſuæ, non tenens caput, ex quo totum corpus per nexus & conjunctiones ſubminiſtratum & conſtructum creſcit in augmentum Dei.* Quid ergo opus eſt in cor admittere, quod lex non docuit, quod prophetia non cecinit, quod Evangelii veritas non prædicavit, quod Apoſtolica doctrina non tradidit? Sed hæc apta [b] ſunt eorum mentibus, de quibus Apoſtolus dicit: *Erit enim tempus, cùm ſanam doctrinam non ſuſtinebunt, ſed ad ſua deſideria coacervabunt ſibi magiſtros, prurientes auribus, & à veritate quidem auditum avertent, ad fabulas autem convertentur.* Nihil itaque nobiſcum [a] commune habeant, qui talia audent vel do-

Aug. & Brac. Syn. ibid.

Coloſ. 2. 8.

Ibid. 18.

b Ita MSS. omn. In ed. optata

2. Tim. 4. 3.

a al. vobiſcum.

EPIST. XV.

cere, vel credere, & quibuſlibet modis nituntur aſtruere, quod ſubſtantia carnis ab ſpe reſurrectionis aliena ſit, atque ita omne ſacramentum Incarnationis Chriſti reſolvunt: quia INDIGNUM fuit integrum hominem ſuſcipi, ſi indignum erat integrum liberari.

Integer homo ſuſceptus, ut integer liberetur.

CAP. XIII.

Qualem ſcripturarum ſcientiam aſtruant?

Aug. hær. 70. Brac. 1. c. 17.

TErtio decimo loco poſitum eſt eoſdem dicere, quod omne corpus ſcripturarum canonicarum ſub patriarcharum nominibus accipiendum ſit; quia illæ duodecim virtutes, quæ reformationem hominis interioris operantur, in horum vocabulis indicentur, ſine qua ſcientia nullam animam poſſe aſſequi, ut in eam ſubſtantiam, de qua prodiit, reformetur. Sed hanc impiam vanitatem deſpectui habet Chriſtiana ſapientia, quæ novit veræ Deitatis inviolabilem & inconvertibilem eſſe naturam: animam autem, ſive in corpore viventem, ſive à corpore ſeparatam, multis paſſionibus ſubjacere. Quæ utique ſi de divina eſſet eſſentia [b], nihil adverſi poſſet incidere. Et ideo incomparabiliter [c] aliud creator, & aliud creatura. Ille enim ſemper idem eſt, & nulla varietate mutatur; hæc autem mutabilis eſt, etiam non mutata, quia ut non mutetur, donatum poterit habere, non proprium.

b al. ſi divinæ eſſet eſſentiæ.
c al. ineffabiliter.

CAP. XIV.

Siderum & ſignorum poteſtati hominem ſubjiciunt.

SUb quarto decimo verò capitulo, de ſtatu corporis ſentire dicuntur, quod ſub poteſtate ſiderum atque ſignorum pro terrena qualitate teneatur, & ideò multa in ſanctis libris, quæ ad exteriorem hominem pertineant, reperiri, ut in ipſis ſcripturis inter divinam terrenámque naturam quædam ſibi repugnet adverſitas; & aliud ſit, quod ſibi vindicent animæ præſules, aliud quod corporis conditores. Quæ fabulæ ideò differuntur, ut & anima divinæ affirmetur eſſe ſubſtantiæ, & caro credatur malæ eſſe naturæ: quoniam & ipſum mundum cum elementis ſuis non opus Dei boni, ſed conditionem mali profitentur autoris: atque ut hæc mendaciorum ſuorum ſacrilegia bonis titulis colorarent, omnia penè divina eloquia ſenſuum nefandorum immiſſione violarunt.

Brac. 1. c. 5. & 4. Aug. hær. 70.

CAP. XV.

Scripturas veras adulterant; falſas inducunt.

Aug. hær. 70. & Brac. 1. c. 17

DE qua re quintidecimi capituli ſermo conqueritur, & præſumtionem diabolicam meritò deteſtatur: quia & nos iſtud veracium teſtium relatione comperimus, & multos corruptiſſimos eorum codices, qui canonici titularentur, invenimus. Quomodo enim decipere ſimplices poſſent, niſi venenata pocula quodam melle prælinirent, ne uſquequaque ſentirentur inſuavia, quæ eſſent futura mortifera? Curandum ergo eſt, & ſacerdotali diligentia maximè providendum, ut falſati codices, & à ſincera veritate diſcordes, in nullo uſu lectionis habeantur. Apocryphæ autem ſcripturæ, quæ ſub nominibus Apoſtolorum multarum habent ſeminarium falſitatum, non ſolùm interdicendæ [a]: ſed etiam penitus auferendæ ſunt, atque ignibus concremandæ. Quamvis enim ſint in illis quædam, quæ videantur ſpeciem habere pietatis, numquam tamen vacua ſunt venenis, & per fabularum illecebras hoc latenter operantur, ut mirabilium narratione ſeductos, laqueis cujuſcunque erroris involvant. Unde ſi quis Epiſcoporum, vel apocrypha haberi per domos non prohibuerit, vel ſub canonicorum nomine eos codices in Eccleſia permiſerit legi, qui Priſcilliani adulterina ſunt emendatione vitiati [b], hæreticum ſe noverit judicandum: quoniam QUI ALIOS ab errore non revocat, ſeipſum errare demonſtrat.

Apocrypha non ſolum interdicenda, ſed cōburenda.
a Grim. & Vill. MS. intercidendæ.
b al. corrupti.
Epiſcopus erroris ſuſpectus eſt, qui errantem non corrigit.

CAP. XVI.

De Dictinii ſcriptis.

Aug. & Brac. 1. ibidem.

POſtremo autem capitulo hoc prodidit juſta querimonia, quod Dictinii tractatus [s], quos ſecundùm Priſcilliani dogma conſcripſit, à multis cum veneratione legerentur: cùm ſi aliquid memoriæ Dictinii tribuendum putant, reparationem ejus magis debeant amare, quàm lapſum. Non ergo Dictinium, ſed Priſcillianum legunt, & illud probant, quod errans docuit, non quod correctus elegit. Sed nemo hoc impunè præſumat, nec inter Catholicos cenſeatur, quiſquis utitur ſcriptis [c], non ab Eccleſia ſolùm Catholica, ſed etiam à ſuo autore damnatis. Non ſit perverſis liberum ſimulare, quod fingunt, nec ſub velamine nominis Chriſtiani, decretorum imperialium ſtatuta declinent. ideò enim ad Eccleſiam Catholicam cum tanta cordis diverſitate conveniunt, ut & quos poſſunt, ſuos faciant, & legum ſeveritatem, dum ſe noſtros mentiuntur, effugiant. Faciunt hoc Priſcillianiſtæ, faciunt Manichæi, quorum cum iſtis tam fœderata ſunt corda, ut ſolis nominibus diſcreti, ſacrilegiis autem ſuis inveniantur uniti: quia etſi vetus teſtamentum, quod iſti ſe ſuſcipere ſimulant, Manichæi refutant, ad unum tamen finem utrorúmque tendit intentio, cùm quòd iſti abdicando impugnant, iſti recipiendo corrumpunt.

s. V. Nor. al. Dictinii.
Dictinius Epiſcopus ab hæreſi converſus.
c al. ſcripturis.
Priſcillianiſtæ à Manichæis non diſcreti.

In execrabilibus autem myſteriis eorum, quæ quanto immundiora ſunt, tanto diligentius occuluntur, unum prorſus nefas eſt, una eſt obſcœnitas, & ſimilis turpitudo. Quam etſi eloqui erubeſcimus, ſoliciriſſimis tamen inquiſitionibus indagatam, & Mani-

Epist. XV.

Concilium Rom. contra Manichæos in Hiſpaniam tranſmiſſum.

chæorum, qui comprehenſi fuerant, confeſſione detectam, ad publicam fecimus pervenire notitiam: ne ullo modo poſſet dubium videri, quod in Judicio noſtro, cui non ſolùm frequentiſſima præſentia Sacerdotum, ſed etiam Illuſtrium virorum dignitas, & pars quædam Senatus ac plebis interfuit, ipſorum qui omne facinus perpetrarant, ore reſeratum eſt; ſicut ea, quæ ad dilectionem veſtram nunc direximus, Geſta demonſtrant. Quod autem de Manichæorum fœdiſſimo ſcelere, hoc etiam de Priſcillianiſtarum inceſtiſſima conſuetudine olim compertum, multúmque vulgatum eſt. Qui enim per omnia ſunt impietate ſenſuum pares, non poſſunt in ſacris ſuis eſſe diſſimiles.

Decurſis itaque omnibus, quæ libelli ſeries comprehendit, & à quibus commonitorii forma non diſcrepat, ſufficienter, ut opinior, oſtendimus, quid de his, quæ ad nos fraternitas tua retulit, cenſeamus, & quàm non ſit ferendum, ſi tam profanis erroribus etiam quorundam ſacerdotum corda conſentiunt, vel, ut mitius dixerim, non reſiſtunt. Qua conscientia honorem ſibi præſtitum [a] vindincant, qui pro animabus ſibi creditis non laborant? Beſtiæ irruunt, & ovium ſepta non claudunt. Fures inſidiantur, & excubias non prætendunt. Morbi crebreſcunt, & remedia nulla proſpiciunt. Cùm autem etiam illud addunt, ut his, qui ſolicitiùs agunt, conſentire detrectent, & impietates olim toto orbe damnatas, ſubſcriptionibus ſuis [b] ſe anathematizare diſſimulent: quid de ſe intelligi volunt, niſi quod non de numero fratrum, ſed de parte ſunt hoſtium.

a ed. debitum.

Quid de Epiſcopis non laborantibus exiſtimandum?

b Duo hæc verba ſubſcriptionibus ſuis del. MSS. Grim. & Thuan. tres.

CAP. XVII.

An caro Chriſti verè requieverit in ſepulchro.

De vera Chriſti ſepultura dubitatum in Hiſpania.

IN eo verò, quod extrema familiaris epiſtolæ tuæ parte poſuiſti, miror cujuſquam Catholici intelligentiam laborare, tanquam incertum ſit, an deſcendente ad inferna Chriſto, caro ejus requieverit in ſepulchro: quæ ſicut verè & mortua eſt & ſepulta, ita verè eſt die tertio ſuſcitata. Hoc enim & ipſe Dominus denunciaverat, dicens ad Judæos: *Solvite templum hoc, & in triduo ſuſcitabo illud.* Ubi Evangeliſta ſubjungit: *Hoc autem dicebat de templo corporis ſui.* Cujus rei veritatem etiam David Propheta prædixerat, loquens ſub perſona Domini Salvatoris, & dicens: *Inſuper & caro mea requieſcet in ſpe. Quoniam non derelinques animam meam in inferno, nec dabis Sanctum tuum videre corruptionem.* Quibus utique verbis manifeſtum eſt, quod caro Domini & verè ſepulta requievit, & corruptionem non ſubiit: quia celeriter vivificata reditu animæ reſurrexit. Quod non credere ſatis impium eſt, & ad Manichæi Priſcillianíque doctrinam pertinere non dubium eſt: qui ſacrilego ſen-

Joan. 2. 19. Ibid. 21.

Pſal. 15. 9.

ſu ita ſe Chriſtum ſimulant confiteri, ut incarnationis & mortis, & reſurrectionis auferant veritatem.

Epist. XV.

Habeatur ergo inter vos Epiſcopale Concilium, & ad eum locum, qui omnibus opportunus ſit, vicinarum provinciarum conveniant Sacerdotes: ut ſecundùm hæc, quæ ad tua conſulta reſpondimus, pleniſſimo diſquiratur examine, an ſint aliqui inter Epiſcopos, qui hujus hæreſeos contagio polluantur; à communione ſine dubio ſeparandi, ſi nefandiſſimam ſectam per omnium ſenſuum pravitates damnare noluerint. Nulla enim ratione tolerandum eſt, ut qui prædicandæ fidei ſuſcepit officium, is contra Evangelium Chriſti, contra Apoſtolicam doctrinam, contra univerſalis Eccleſiæ Symbolum audeat diſputare. Quales illic erunt diſcipuli, ubi tales docebunt magiſtri? Quæ illic religio populi, quæ ſalus plebis, ubi contra humanam ſocietatem pudoris ſanctitas [a] tollitur, conjugiorum fœdus aufertur, propagatio generationis inhibetur, carnis natura damnatur, contra verum autem veri Dei cultum Trinitas deitatis negatur [b], perſonarum proprietas confunditur, anima hominis divina eſſentia prædicatur [c], & eadem ad diaboli arbitrium carne concluditur, Dei filius per id quod ex Virgine ortus, non per id, quod ex Patre natus eſt, unigenitus prædicatur, idémque, nec vera Dei proles, nec verus virginis partus aſſeritur [d]: ut per falſam paſſionem mortémque non veram, mendax etiam reſurrectio reſumtæ de ſepulchro carnis habeatur? Fruſtra autem utuntur Catholico nomine, qui iſtis impietatibus non reſiſtunt. Possunt hæc credere, qui poſſunt talia patienter audire. Dedimus itaque literas ad fratres & coëpiſcopos noſtros Tarraconenſes, Carthaginienſes, Luſitanos, atque Gallicos [g], eiſque Concilium ſynodi generalis indiximus. Ad tuæ dilectionis ſolicitudinem pertinebit, ut noſtræ ordinationis autoritas ad prædictarum provinciarum Epiſcopos deferatur. Si autem aliquid, quod abſit, obſtiterit, quo minus poſſit celebrari generale Concilium, Galliciæ ſaltem in unum conveniant ſacerdotes, quibus congregandis [e] fratres noſtri Idacius & Ceponius imminebunt, conjunctâ cum eis inſtantiâ tuâ, quo citius, vel provinciali conventu remedium tantis vulneribus afferatur. [f] Data XII. kalend. Auguſtas Calipio & Ardabure VV. CC. Coſſ.

Epiſcopos ſuſpectos de fide in Concilio nationali examinari vult S. Leo.

a Ita Codd. MSS. VII. cum ed. Nicolini & Surii. alii cum MS. Grim. pudoris ſciſſa verecundia.

b al. damnatur, verus Dei cultus interdicitur, MSS tres & ed. ad marg.

c al. animabus humanis divina eſſentia datur MSS. quatuor.

d al. verus filius virginis.

Primus ad hæreſim gradus eſt, audire patienter hæreticos.

g. Forſè Gallicios vel Gallæcos. V. Not.

e Ita MSS. Codd. al. congregatis.

f Nota Conſul add. Ex MSS. Corb. Barb. 2. Tracopith. Chifflet. & tribus Th. & ed. Surii. &c.

Epiſtola Turribii.

S. TURRIBII ASTURICENSIS Epiſtola, de non recipiendis in autoritatem Fidei apocryphis ſcripturis, & de ſecta Priſcillianiſtarum.

Sanctis ac Beatiſſimis, & omni veneratione colendis, IDACIO & CEPONIO *Epiſcopis*, TURRIBIUS.

Cap. I. Moleſta ſemper eſt, & injucunda peregrinatio, quam afficiunt [a] duri labores, & lacrymabiles neceſſitatum curæ. Habet tamen aliquid adjumenti [b], cùm adeundo incognita, vel ignorata diſcendo, quodam profectu mentis augemur; plerumque ea, quæ apud nos optima videbantur, prava eſſe atque deterrima, redditâ nobis meliorum ratione, noſcentes. Quod mihi uſu venit, qui diverſas provincias adeundo, in omnibus Eccleſiis, quæ in unitatis communione conſiſtunt, condemnatis omnibus errorum ſectis, reperi unum atque eumdem Catholicæ Fidei ſenſum teneri ex puriſſimo veritatis fonte venientem: qui in nulla divortia multifidis rivulis ſciſſus camporum plana in cœnoſas voragines ſolvat, quæ rectum Fidei iter impediant. Eos verò, quos pravorum dogmatum virus infecerit, aut correctos piæ parentis gremio reformari compellit, aut pertinaciter contumaces, veluti abortivos partus ac non legitimam ſobolem ex conſortio ſanctæ hæreditatis expellit.

[a] *Al.* efficiunt. [b] *Al.* inſtrumenti.

Communio unitatis.

Cap. II. Quapropter mihi poſt longas annorum metas ad patriam reverſo, ſatis durum videtur, quod ex illis traditionibus, quas olim Catholica damnavit Eccleſia, quaſque jamdudum abolitas eſſe credebam, nihil penitus imminutum eſſe reperio. Imò etiam pro uniuſcujuſque ſtudio & voluntate prava dogmata, velut quibuſdam hydrinis capitibus pullulare cognoſco: cum alii veteri errori blaſphemiarum ſuarum augmenta contulerint, alii integrum eum uſquè adhuc retentent; alii verò, quos ex parte aliqua ad reſpectum ſui contemplatio veritatis adduxit, ex illius ſenſibus retinendo nonnulla, reliquis vinculentur. Quod quidem per mala temporis noſtri, Synodorum conventibus decretiſque ceſſantibus, liberiùs crevit: & impiiſſimè, quod eſt cunctis deteriùs, ad unum altare diverſis Fidei ſenſibus convenitur.

Cap. III. Hæc ego ut loqui audeam, piæ potiùs erga patriam charitatis, quàm temerariæ præſumtionis eſſe confiteor. Nam aliàs plenus omnium peccatorum, & magnorum criminum reus, quo auſu hæc ad vos ſcriberem, memor Dominicæ vocis, quæ dicit: *In alieno oculo feſtucam vides, in tuo trabem non reſpicis?* Deinde conſcius ejus ſententiæ, quæ admonuit dicens: *Peccatori dixit Deus: Quare prædicas juſtitias meas, & aſſumis teſtamentum meum per os tuum?* Sed iterùm illud aſpicio, quod infra ſcriptum eſt: *Furem videbas, & currebas cum eo, & cum adulteris portionem tuam ponebas.* Neque enim illa ſola ſunt furta, quæ alienorum direptione committuntur; vel ſola illa adulteria, quæ violatis maritalis thori affectibus perpetramus: ſed & ſubtractis, quæ vera ſunt, furtum Catholicæ Fidei perverſi dogmatis facit aſſertio, & adversùs veritatem verbi Dei malarum doctrinarum adulterio, zizaniæ ſemina jaciuntur. Loquarne ergo, an taceam, neſcio, quia utrumque formido. Sed ne fortè Sanctitas veſtra, quæ mala, quantæque blaſphemiæ apocryphis libris, quos hi noſtri vernaculi hæretici ad vicem ſanctorum Evangeliorum legunt, continentur, ignoret; maximi facinoris reum me eſſe credo, ſi taceam. Itaque hæc non adhortatio autoritatis alicujus eſt, ſed potiùs ſuggeſtionis inſtructio.

Matth. 7. 3. *Pſ.* 49. 16. *Ibid.* 18.

Cap. IV. Primum ergo eſt, ut illa patefaciam, quæ in plurimorum fide, vel magis perfidia eſſe cognovi; quæ cùm à multis publico penè magiſterio doceantur, ſi Catholicorum aliquis paulò conſtantiùs, deſtructionis cauſsâ, aſſertioni reſiſtat, continuò inficias eunt, & perfidiam perfidiâ occulunt. Quod ne ultra jam faciant, & apocryphis ſcripturis, quas Canonicis libris, veluti ſecretas & arcanas præferunt, & quas maxima veneratione ſuſcipiunt, & ex his quas leguut traditionibus, dictiſque autorum ſuorum, ea quæ in ipſis arguuntur, vera eſſe docentes: aliqua autem ex his, quæ in iſtorum doctrina ſunt, in illis, quos legere potui, apocryphis codicibus non tenentur. Quare undè prolata ſint neſcio, niſi fortè ubi ſcriptum eſt per cavillationes illas, per quas loqui ſanctos Apoſtolos mentiuntur, aliquid interius indicatur, quod diſputandum ſit potiùs, quàm legendum, aut forſitan ſint libri alii, qui occultiùs ſecretiùſque ſerventur, ſolis, ut ipſi aiunt, perfectis patentes.

Cap. V. Apocryphi Gnoſticorum libri.

Illud autem ſpecialiter in illis actibus, qui *S. Thomæ* dicuntur, præ cæteris notandum atque execrandum eſt, quod dicit eum non baptizare per aquam, ſicut habet Dominica prædicatio, ſed per oleum ſolùm: quod quidem iſti noſtri non recipiunt, [a] ſed Manichæi ſequuntur. Quæ hæreſis quæ eiſdem libris utitur, & eadem dogmata, & his deteriora ſectatur, ita execrabilis univerſis per omnes terras, ad primam profeſſionis ſuæ confeſſionem, nec diſcuſſa, damnetur oportet, per cujus autores, vel per maximum Principem MANEM ac diſcipulos ejus, libros omnes apocryphos, vel compoſitos, vel infectos eſſe, manifeſtum eſt: ſpecialiter autem *actus* illos, qui vocantur *S. Andreæ*; vel illos, qui appellantur *S. Joannis*, quos ſacrilego Leucius ore conſcripſit; vel illos, qui dicuntur *S. Thomæ*, & his ſimilia, ex quibus Manichæi, & Priſcillianiſtæ, vel quæcumque illis eſt ſecta germana, omnem hæreſim ſuam confirmare nituntur: & maximè ex blaſphemiſſimo illo libro, qui vocatur *Memoria Apoſtolorum*, in quo ad magnam perverſitatis ſuæ autoritatem doctrinam Domini mentiuntur: qui totam deſtruit legem Veteris Teſtamenti, & omnia, quæ S. Moyſi de diverſis creaturæ, factoriſque divinitùs revelata ſunt; præter reliquas ejuſdem libri blaſphemias, quas referre pertæſum eſt.

[a] *Fortè leg.* incipiunt.

Cap. VI. Ut autem mirabilia illa, atque virtutes, quæ in apocryphis ſcripta ſunt, Sanctorum Apoſtolorum, vel eſſe, vel potuiſſe eſſe, non dubium eſt; ita diſputationes, aſſertionéſque illas ſenſuum malignorum ab hæreticis conſtat inſertas. Ex quibus Scripturis diverſa teſtimonia blaſphemiis omnibus plena ſub titulis ſuis adſcripta digeſſi: quibus etiam, ut potui, pro ſenſus mei qualitate reſpondi.

Cap. VII. Quod ideò neceſſe habui paulò latiùs veſtris auribus intimare; ut vel poſthàc nemo quaſi inſcius rerum dicat, ſe ſimpliciter hujuſmodi libros vel habere, vel legere. Veſtræ autem exiſtimationis, atque cenſuræ merito fuerit, univerſa perpendere; & ea, quæ ſine ambiguitate veritati ac Fidei contraria videritis, cum aliis fratribus veſtris, quoſcunque vobis zelus Catholicæ Religionis, vel pium ſtudium ſociaverit, illam excuſationem ſpirituali gaudio reſecare, & ignita Divini verbi virtute compeſcere.

EPIST. XVI.

Epist. XVI. a. Aliàs. t V. Quæ antea 16. erat, nunc 32.

EPISTOLA XVI.[a]

AD UNIVERSOS EPISCOPOS per Siciliam conſtitutos.

SYNOPSIS.

21. Octob.

I. *Quod prohibeatur in die Epiphaniæ baptiſma celebrari.*

II. *Quòd cuncta nobis per ordinem rerum, per Incarnationem Domini noſtri ſalutis ſacramenta digeſta ſunt.*

III. *Quòd in baptiſmo mors proveniat interfectione peccati, & ſepulturam triduanam imitetur trina demerſio, & ab aquis elevatio ſit velut reſurrectio de ſepulchro.*

IV. *Quod beatus Apoſtolus Petrus in die Pentecoſtes virorum tria millia baptizaverit.*

V. *Quod omni tempore hi, qui neceſſitate mortis urgentur, id eſt, ægritudinis, obſidionis, perſecutionis, naufragii, debeant baptizari.*

VI. *Ut de Sicilia terni ſemper annis ſingulis de Epiſcopis ad diem tertium Calendarum Octobrium, Romam ſociandi Synodo occurrant.*

LEO Epiſcopus, univerſis Epiſcopis per Siciliam conſtitutis in Domino ſalutem.

b al. incitamur. 23. qu. 5. Domini præceptis, c. 2.

c al. manente.

d al. cohortamur.

e al. vana. Joan. 21. 17.

DIvinis præceptis & Apoſtolicis monitis informamur[b], ut pro omnium Eccleſiarum ſtatu, impigro vigilemus affectu: ac ſi quid uſquam reprehenſioni invenitur obnoxium, celeri ſolicitudine, aut ab ignorantiæ imperitia, aut à præſumtionis uſurpatione revocemus. Manente[c] enim Dominicæ vocis imperio, quo beatiſſimus Apoſtolus Petrus trina repetitione myſticæ ſanctionis imbuitur, ut Chriſti oves, qui Chriſtum diligit, paſcat, ipſius Sedis, cui per abundantiam divinæ gratiæ præſumus, reverentià coarctamur[d], ut periculum deſidiæ, quantùm poſſumus, declinemus: ne profeſſio ſummi Apoſtoli, qua ſe amatorem Domini eſſe teſtatus eſt, non[e] inveniatur in nobis; quia NEGLIGENTER paſcens toties commendatum gregem, convincitur ſummum non amare paſtorem.

CAP. I.

De Baptiſmo non in Epiphania, ſed in ſolo feſto Paſchali celebrando.

Bapt. principale ſacramẽtum Eccleſiæ, malè in Epiphania datum.

f al. confuſis tẽporibus utriuſque myſterii. Creſc.

CUm ergo mihi de charitatis veſtræ actibus fraterna affectione ſolicito certis indiciis innotuerit, vos in eo quod inter ſacramenta Eccleſiæ principale eſt, ab Apoſtolicæ inſtitutionis conſuetudine diſcrepare, ita ut baptiſmi ſacramentum numeroſiùs in die Epiphaniæ, quàm in Paſchali tempore celebretis, miror vos, vel præceſſores veſtros tam irrationabilem novitatem uſurpare potuiſſe, ut confuſo temporis utriuſque myſterio[f], nullam eſſe differentiam crederetis inter diem, quo adoratus eſt Chriſtus à Magis, & diem quo reſurrexit Chriſtus à mortuis. Quam culpam nullo modo potuiſſetis incidere, ſi undè conſecrationem honoris accipitis, indè legem totius obſervantiæ ſumeretis: & beati Petri Apoſtoli Sedes, quæ vobis ſacerdotalis mater eſt dignitatis, eſſet Eccleſiaſticæ magiſtra rationis.[1] A cujus vos regulis receſſiſſe minore poſſet æquanimitate[g] tolerari, ſi aliqua commonitionis noſtræ increpatio præceſſiſſet.[h] Nunc autem quia non deſperatur correctio, manſuetudo ſervanda eſt. Et licet VIX FERENDA ſit in ſacerdotibus excuſatio, quæ prætendat inſcientiam[i], malumus tamen & cenſuram neceſſariam temperare, & ratione vos apertiſſimæ veritatis inſtruere.

Epist. XVI.

Unde lex obſervantiæ, unde honoris origo.

1. V. Not.

g al. minus poſſet æquanimiter.

h al ſi al. commonitionis noſtræ incr. non præceſſiſſet.

i Ita MSS. & Dion. ac Creſc. al. inſcitiam.

CAP. II.

De ſervanda temporum & myſteriorum diſtinctione.

SEmper quidem in æterno conſilio Dei manſit humani generis incommutabiliter præordinata reparatio; ſed ordo rerum per JESUM CHRISTUM Dominum noſtrum temporaliter gerendarum, in Incarnatione Verbi ſumſit exordium. Undè aliud tempus eſt, quo, annunciante Angelo, beata Virgo Maria fæcundandam ſe per Spiritum ſanctum credidit, & concepit; aliud, quo ſalva integritate virginea, puer editus exultante gaudio cæleſtium miniſtrorum paſtoribus indicatur; aliud, quo infans circumciditur; aliud, quo hoſtia pro eo legalis offertur; aliud cùm tres Magi claritate novi ſideris incitati in Bethleem ab Oriente perveniunt, & adoratum parvulum myſtica munerum oblatione venerantur. Nec iidem ſunt dies, quibus impio Herodi, ordinata divinitùs in Ægyptum tranſlatione ſubtractus eſt, vel quibus ab Ægypto in Galilæam perſecutore mortuo, revocatus eſt. Inter has autem diſpenſationum varietates, accedunt augmenta corporea: creſcit Dominus, ſicut Evangeliſta teſtatur, profectibus ætatis & gratiæ, per dies Paſchæ in templum Jeruſalem cum parentibus venit, & cum abeſſet à ſocietate redeuntium, ſedens cum ſenioribus, & inter admirantes magiſtros diſputans invenitur, rationémque remanſionis ſuæ reddens: *Quid eſt*, inquit, *quod me quærebatis? Neſciebatis, quod in his, quæ Patris mei ſunt, oportet me eſſe?* ſignificans, ejus ſe eſſe filium, cujus eſſet & templum. Jam verò cùm in annis majoribus apertiùs declarandus, baptiſmum præcurſoris ſui Joannis expetiit, quid deitatis ejus remanſit ambiguum, quando baptizato Domino JESU Spiritus ſanctus in columbæ ſpecie ſuper eum deſcendit, & manſit, audita de cælis Patris voce, dicentis: *Tu es filius meus dilectus, in te benè complacui.* Quæ omnia ideò, quanta potuimus brevitate, perſtrinximus, ut notum ſit dilectioni veſtræ,

Luc. 1. 26. Luc. 2. 7.

Luc. 2. 21. v. 24. Hoſtia pro Chriſto oblata.

Matth. 2. 1.

v 15. v. 20.

Luc. 2. 52.

v. 41.

v 49. In Téplo, quæ Dei domus, quærendus Jeſus.

Matth. 3. 16.

Luc. 3. 22.

235

Epist. XVI.

mini à generatione iſta prava. Qui ergo receperunt ſermonum ejus, baptizati ſunt, & appoſitæ ſunt illa die animæ circiter tria millia.

CAP. V.

In neceſſitatis caſu omni tempore baptizandum.

De conſecr. diſt. 4. Duo tempora, c. 12.

VNde quia manifeſtiſſimè patet baptizandis in Eccleſia electis, hæc duo tempora, de quibus locuti ſumus, eſſe legitima; dilectionem veſtram monemus, ut nullos alios dies huic obſervantiæ miſceatis [a]. Quia ſi ſunt alia quoque feſta, quibus multa in honorem Dei reverentia debeatur, principalis tamen & maximi ſacramenti cuſtodienda nobis eſt myſtica & rationabilis exemplatio [2]; non interdictà licentià, qua in baptiſmo tribuendo quolibet tempore periclitantibus ſubvenitur. Ita enim ad has duas feſtivitates connexas ſibimet atque cognatas, incolumium & in pacis ſecuritate degentium libera vota differimus, ut in mortis periculo, in obſidionis diſcrimine, in perſecutionis anguſtiis, in timore naufragii, nullo tempore, hoc veræ ſalutis ſingulare præſidium [b] cuiquam denegemus.

a al. Cap. VI.
2. V. Not.
De conſecr. diſt. 4. Si qui nonoſſitate. c. 16.
b Ita MSS. quinque Dion. ex & Creſ. al. remedium.

CAP. VI.

Chriſti ad baptiſma Joannis accedentis myſterium.

De conſecr. diſt. 4. Si quis autem Epiph. Et in decr. Ivo. l. 1.

SI quis autem Epiphaniæ feſtivitatem, quæ in ſuo ordine debito honore veneranda eſt, ob hoc æſtimat privilegium habere baptiſmatis, quia hoc quidam putant, quod in eadem die Dominus ad baptiſmum ſancti Joannis acceſſerit [3]; ſciat illius baptiſmi aliam gratiam, aliam fuiſſe rationem; nec ad eandem pertinuiſſe virtutem, qua per Spiritum ſanctum renaſcuntur, de quibus dicitur: *Qui non ex ſanguine, neque ex voluntate carnis, neque ex voluntate viri, ſed ex Deo nati ſunt.* Dominus enim nullius indigens remiſſione peccati, nec quærens remedium renaſcendi, ſic voluit baptizari, quomodo voluit circumcidi, hoſtiámque pro ſe emundationis offerri: ut qui factus fuerat ex muliere, ſicut Apoſtolus ait, fieret & ſub lege, quam non venerat ſolvere, ſed implere, & implendo finire, ſicut beatus Apoſtolus prædicat dicens: *Finis autem legis Chriſtus ad juſtitiam omni credenti.* Baptiſmi autem ſui in ſe condidit ſacramentum, quia *in omnibus primatum tenens* ſe docuit eſſe principium. Et tunc regenerationis potentiam ſanxit, quando de latere ipſius profluxerunt ſanguis redemtionis & aqua baptiſmatis. Sicut ergo vetus teſtamentum novi teſtificatio fuit, & *lex per Moſen data eſt, gratia autem & veritas per* JESUM CHRISTUM *facta eſt*: ſic ut diverſa ſacrificia unam hoſtiam reformatunr [4], & multorum agnorum occiſio illius immolatione finita eſt, de quo dicitur: *Ecce Agnus Dei, ecce qui tollit peccatum mundi*: ſic & Joannes, non Chriſtus, ſed Chriſti prævius; non ſponſus; ſed ſponſi amicus, fuit adeò fidelis & non ſua quærens, ſed quæ JESU CHRISTI, ut ſe profiteretur ad ſolvenda calceamenta pedum ejus indignum; quoniam ipſe quidem baptizaret in aqua in pœnitentiam, ille autem baptizaturus eſſet *in Spiritu ſancto & igni*: qui duplici poteſtate & vitam redderet, & peccata conſumeret. His itaque, fratres chariſſimi, tot ac tantis exiſtentibus documentis, quibus omni ambiguitate ſubmota, evidenter agnoſcitis, in baptizandis electis, qui ſecundùm Apoſtolicam regulam [5], & exorciſmis ſcrutandi, & jejuniis ſanctificandi, & frequentibus ſunt prædicationibus imbuendi, duo tantùm tempora, id eſt, Paſcha & Pentecoſten eſſe ſervanda [6]; hoc veſtræ indicimus charitati, ut ab Apoſtolicis inſtitutis nullo ulteriùs recedatis exceſſu. Quia inultum poſt hæc eſſe non poterit, ſi quiſquam Apoſtolicas regulas in aliquo crediderit negligendas.

Joan. 1. 13.
Matth. 3. 15.
Oblata pro Chriſto hoſtia.
Galat. 4. 4.
Matth. 5. 17.
Rom. 10. 4.
Coloſ. 1. 15.
Joan. 19. 34.
Joan. 1. 17.
4. V. Not.
Joan. 1. 29.
Matth. 3. 11.
Luc. 3. 16.
Epist. XVI.
Ibid.
In Decret. Ivo l. 1. De conſecr. diſt. 4. Duo tempora. c. 12.
5. V. Not.
6. V. Not. Diſt. 11. Mod veſtra. c. 10.

CAP. VII.

De Concilio quotannis Romæ celebrando.

Nicæn. Conc. c. 5.

QUare illud primitus pro cuſtodia concordiſſimæ unitatis exigimus, ut, quia ſaluberrimè à ſanctis Patribus conſtitutum eſt, binos in annis ſingulis Epiſcoporum debere eſſe conventus, terni ſemper ex vobis ad diem tertium [a] Kalend. Octobr. Romam, fraterno concilio ſociandi, indiſſimulanter occurratis [7]: quoniam, adjuvante gratia Dei, facilius poterit provideri, ut in Eccleſiis Chriſti nulla ſcandala, nulli naſcantur errores, cùm coram beatiſſimo Apoſtolo Petro id ſemper in commune tractandum [b] fuerit, ut omnia ipſius conſtituta [c], canonúmque decreta apud omnes Domini ſacerdotes inviolata permaneant. Hæc autem, quæ vobis, inſpirante Domino, inſinuanda credidimus, per fratres & coëpiſcopos noſtros BACCILLUM [d] atque PASCHASINUM, ad veſtram volumus notitiam pervenire. Quibus referentibus cognoſcamus, quàm reverenter à vobis Apoſtolicæ Sedis inſtituta ſerventur. Data XII. Kalend. Novembr. ALIPIO & ARDABURE viris clariſſimis Conſulibus.

a al. diem XIII. MSS. duo.
7. V. Not.
b al. in communione tractatum.
c al. omnia inſtituta.
d al. Bacchillum. Vacillum, vel Baſillum.

EPISTOLA XVII. [1]

AD UNIVERSOS EPISCOPOS Per Siciliam conſtitutos.

1. Aliàs CIV. Quæ autem antea 17. erat, nunc 33. Incerti auctoris. Ex MS. Cod. Card. Sirleti. V. Not.

SYNOPSIS.

Conſtitutione perpetua Epiſcopis prohibet, quod in duabus Siciliæ Eccleſiis improbè geſtum, injuſtéque per Epiſcopos ibidem præſumtum eſt; qui Eccleſiarum ſuarum bona illicitè alienaverant: Cujus decreti violatores ordine & communione privandos edicit.

21. Octob.

Epist. XVII.

LEO Papa univerſis Epiſcopis per Siciliam conſtitutis, in Domino ſalutem.

OCcaſio ſpecialium querelatum, curam nobis providentiæ generalis indicit, ut quod in duabus provinciæ veſtræ Eccleſiis improbè geſtum, injuſtéque præſumtum eſt, id Conſtitutione perpetua ab omni [b] Epiſcoporum uſurpatione reſecemus. Taurominitanis [c] enim Clericis Eccleſiæ deplorantibus nuditatem, eo quod omnia ejus prædia, vendendo, donando, & diverſis modis alienando, Epiſcopus diſſiparet; etiam Panormitani Clerici, quibus nuper eſt ordinatus Antiſtes, ſimilem querimoniatum, in ſancta Synodo, cui præſidebamus [d], de uſurpatione prioris Epiſcopi cauſſam detulerunt. Quamvis ergo ordinatum à nobis ſit, quemadmodum utriuſque Eccleſiæ utilitatibus conſulatur; ne tamen hoc perniciosum nequiſſimæ deprædationis exemplum cuiquam poſthac fiat imitabile, hanc præcepti noſtri formam apud dilectionem veſtram volumus eſſe perpetuam: qua, ſine exceptione [e] decernimus; ut ne quis Epiſcopus de Eccleſiæ ſuæ rebus audeat quidquam vel donare, vel commutare, vel vendere; niſi fortè ita aliquid horum faciat, ut meliora proſpiciat, & cum totius Cleri tractatu atque conſenſu id eligat, quod non ſit dubium Eccleſiæ profuturum. Nam Presbyteri, vel Diaconi, aut cujuſcunque ordinis Clerici, qui conniventiam in Eccleſiæ damna miſcuerint ſciant ſe, & ordine, & communione privandos: quia plenum juſtitiæ eſt, fratres chariſſimi, ut non ſolùm Epiſcopi, ſed etiam totius Cleri ſtudio, Eccleſiaſticæ utilitatis incrementa ſerventur, & eorum munera illibata permaneant, quæ pro animarum ſuarum ſalute, fideles de propria ſubſtantia Eccleſiis contulerunt. Data XI. Kalend. Novembris. Alipio [f] V. C. Conſ.

b al. omnium.
c al. Tauriminianis.
d al. præeſſe debeamus.
Epist. XVII.
e 12. qu. 2. cap. Sine exceptione.
Decretum de rebus Eccleſiæ non alienandis.
f al. Callopio & al. Calypio.

ANNUS CHRISTI 448.	LEONIS PAPÆ 9.	THEODOSII 41. VALENTINIANI 24. IMPP.	POSTUMIANO ET ZENONE COSS.

a Aliàs V. Quæ autem antea 18. erat, nunc 30. 15. Octobr.

EPISTOLA XVIII. [a]

AD DORUM BENEVENTANUM *Epiſcopum.*

SYNOPSIS.

I. *Dorum de perturbato Presbyterii ordine, primóſque Presbyteros juri ſui cedentes redarguit.*

II. *Suum cuique ordinem vindicat pro ordinationis tempore; primis, qui ceſſerant, ad infimum relegatis.*

b al. Theodoro.

Dilectiſſimo fratri DORO [b], LEO Epiſcopus.

Cap. I.
c judicium noſtrum MSS. duo.
d al. violarent ad. Canonum obſervantia Leoni cordi eſt.

JUdicium [c], quod de te ſperabamus, doemus eſſe fruſtratum, quando ea te commiſiſſe perſpicimus, quæ omnem Eccleſiaſticæ ſanctionis regulam culpabili novitate fœdarent [d]: cùm pleniſſimè noveris, quanta ſolicitudine per omnes Domini Eccleſias paternotum velimus canonum præcepta ſervari, & hanc maximè curam ad ſacerdotes univerſarum plebium pertinere, ut ſanctarum conſtitutionum regulæ nullis corrumpantur exceſſibus. Unde miramur te, quem autoritatum Apoſtolicæ Sedis obſervantiſſimum eſſe convenerat, tam negligenter, ac potius inſolenter egiſſe, ut traditarum tibi legum non cuſtos, ſed tranſgreſſor exiſteres. Libello etenim Pauli Presbyteri tui, qui in ſubditis habetur, cognovimus, apud te novo ambitu fœdóque colludio [e] Presbyterii ordinem fuiſſe turbatum: ita ut unius feſtina & immatura provectio, quædam eorum dejectio facta ſit, quorum ætas ordinem commendabat [f], & nulla culpa minuebat. Quod ſi ambientis intentio, aut imperita faventium ſtudia id quod numquam habuit conſuetudo, poſcebant, ut incipiens emeritis, & novellus præferretur antiquis; tuæ fuerat induſtriæ atque doctrinæ, ut injuſta petentium deſideria rationabili autoritate cohiberes: ne quem ſacerdotali properè provehebas honore [g], ad injuriam eorum, quibus ſociabatur, inciperet, minórque ſe fieret [1], dum in illo non humilitatis virtus, ſed elationis vitium roboraretur. [2] Neque enim ignorabas dixiſſe Dominum; quod *qui ſe humiliat, exaltabitur*; Eundemque dixiſſe: *Qui verò ſe exaltat, humiliabitur.* Vos autem quæritis de puſillo creſcere, & de majore minores eſſe. [3] Utrumque enim inordinatum, utrumque præpoſterum eſt; & omnis laborum fructus aufertur, omnis meritorum menſura vacuatur, ſi tantum quis aſſequitur dignitatis, quantum adulationis obtinuit: ut cupiditas eminendi non ſolùm ſuperbientem minuat, ſed etiam conniventem. Si verò, ut aſſeritur, primi ſecundique Presbyteri, circa Epicarpium [a] ſibimet præponendum, tanta huic aſſentario fuit, ut illum cum ſui dedecore poſcerent honorari, nec hoc quidem illis proprio ſe judicio dejicientibus tribui debuit, quod volebant, cui tam miſeræ voluntati te dignius fuerat obviare, quàm cedere. Deformis autem & ignava ſubjectio benè ſibi conſciis, & non irritam facientibus gratiam Dei, præjudicare non potuit, ut primatus ſuos quocunque commercio in alterutrum transferentes, ſubſequentium ſuorum minuerent dignitatem, & quia ultimum ſibi antepoſuerant, cæteris præemineret.

e ita MSS. Codd. ed. colluvio.
f ed. quos ætas commendabat.
g al. ne quem ſacerdotio provehebas.
1. V Not.
2. V Not. Luc 14. 11. & 18. 14.
3. V. Not.
a al. Epicandium MSS. tres.
Primatus inter Presbyteros.

Cap. II.

Prædicti igitur Presbyteri, qui indignos ſe honoris ſui ordine ſunt profeſſi, licet pri-

Epist. XVIII.

vari etiam ſacerdotio mererentur ; tamen, ut eis pro Apoſtolicæ Sedis pietate parcatur, ultimi inter omnes Eccleſiæ Presbyteros habeantur ; &, ut judicii ſui ſententiam ſeptant, inferiores etiam illo erunt quem propriâ ſententiâ ſibimet prætulêre : cæteris omnibus Presbyteris in eo ordine permanentibus, quem unicuique ordinationis ſuæ tempus adſcripſit. Nec quiſquam præter prædictos duos imminutæ dignitatis patiatur injuriam, ſed in eorum tantummodo ſtatum hoc recurrat opprobrium, qui novello & immaturè ordinato, inferiores fieri delegerunt ; ut illam Evangelicam ſententiam ad ſe ſentiant pertinere, qua dicitur : *Quo judicio judicaveritis, judicabitur de vobis : & quâ menſurâ menſi fueritis, eâdem remetietur vobis.* PAULUS verò Presbyter ordinem ſuum, de quo laudabili firmitate non ceſſit obtineat : nec ulteriùs aliquid in cujuſquam præſumatur injuriam ; ita ut dilectio tua, quam non immeritò tota facti hujus pulſat invidia, hoc ſaltem remedio curare ſe properet, ut ſine diſſimulatione hæc, quæ decernimus, tradantur effectui : ne ſi iteratò ad nos imploratio juſta confugerit, neceſſe ſit ſeveriùs commoveri : cùm his, quæ malè ſunt facta, correctis, malimus redintegrare diſciplinam, quàm augere vindictam. Executionem verò præceptionum noſtrarum fratri & coëpiſcopo noſtro JULIO commiſiſſe nos noveris, ut omnia illi [b], quemadmodum conſtituimus, roborentur. Data VIII. idus Martii, POSTHUMIANO viro clariſſimo conſule.

Matth. 17. 2. Marc. 4. 24. Luc. 6. 38.

Laudabilis firmitas nō cedentis ordinem ſuum.

[b] Forte illic.

EPISTOLA XIX. [a]

[a] Aliàs VI. Quæ antea 19 erat, nunc 21. 1. Iunii.

AD EUTYCHEN Conſtantinopolitanum Abbatem.

SYNOPSIS.

Reſcribit ſibi de Neſtoriana Hæreſi reviviſcente Eutychis literis admonito, zelum illius placuiſſe.

Epist. XIX.

Dilectiſſimo filio EUTYCHI Presbytero, LEO Epiſcopus.

AD notitiam noſtram tuæ dilectionis epiſtolâ retuliſti, quod Neſtoriana hæreſis quorumdam rurſus ſtudiis pullularet. Sollicitudinem tuam ex hac parte nobis placuiſſe reſcribimus, quoniam index animi tui eſt ſermo, quem ſumſimus : unde non ambigis auctorem Catholicæ fidei Dominum tibi in omnibus affuturum. Nos autem cùm pleniùs, quorum hoc improbitate fiat, potuerimus agnoſcere, neceſſe eſt, auxiliante Domino, providere : quatenus nefandum virus, dudúmque damnatum, radicitus poſſit extingui. Deus te cuſtodiat incolumen, Dilectiſſime fili. Datum Calendis Junii, POSTHUMIANO & ZENONE viris clariſſimis conſulibus.

1. Epiſtolam hanc ab Eutyche ſcriptam fuiſſe ante factam erroris ſui publicationem, ideò monemus ; quia à nonnullis hoc animadverſum non fuiſſe intelligimus : quibus errandi forſitan occaſio fuit, quod in capite Actorum Calcedonenſium poſita eſt, tanquam ad eandem Synodum pertineret. Ante eam, inquam erroris publicationem, quæ Conſtantinopoli in Flaviani Synodo facta eſt, non verò, quantùm conjci poteſt, ante detecta Domni Antiocheni Epiſcopi ſtudio infandi dogmatis ſemina. Priuſquam enim ad Epiſcopale judicium deferretur ab Euſebio Dorilæi Epiſcopo, jam apud imperatorem Theodoſium delata fuerat à Domno accuſatio de reviviſcente, Eutychis induſtriâ & artibus, Apollinaris hæreſi. Hujus rei teſtem locupletem habemus Facundum lib. 8. cap. 5. cujus verba in Diſſertatione de cauſſa Eutychis referemus cum Domni Synodica. Ex quibus & compertum habemus, quinam illi eſſent, quos Eutyches apud S. Leonem infamabat tanquam Neſtorii ſequaces & patronos : clarum eſt enim de Domno, Theodoreto & aliis hujuſmodi hæc eſſe intelligenda, qui de anathematizatis per Eutychen Diodoro & Theodoro apud Theodoſium conqueſti fuerant.

ANNUS CHRISTI 449.	LEONIS PAPÆ 10.	THEODOSII 42. VALENTINIANI 25. IMPP.	ASTERIO ET PROTOGENE COSS.

EPISTOLA XX. [a]

[a] Al. VIII. Quæ antea 20. erat, nunc 34. 20. Aprilis.

AD FLAVIANUM EPISCOPUM Conſtantinopolitanum.

SYNOPSIS.

I. *Acceptis Eutychis querelis, conqueritur eum communione fuiſſe privatum à Flaviano.*

II. *De cauſſa inſtrui ſe poſtulat, & in deffendenda veritate charitatem maximè optat cuſtodiri.*

Dilectiſſimo fratri FLAVIANO Epiſcopo, LEO Epiſcopus.

Cap. I.

CUm Chriſtianiſſimus & clementiſſimus Imperator ſancta & laudabili fide pro Eccleſiæ Catholicæ pace ſolicitus, ad nos ſcripta tranſmiſerit, de his, quæ apud vos perturbationis ſtrepitum commoverunt, miramur fraternitatem tuam quid illud ſcandali fuit nobis ſilere potuiſſe, & non potiùs procuraſſe, ut primitùs nos inſinuatio tuæ relationis inſtrueret : ne de rerum geſtarum fide poſſemus ambigere. Accepimus enim libellum EUTYCHIS Presbyteri, qui ſe queritur, accuſante EUSEBIO Epiſcopo, immeritò communione privatum : maximè cùm vocatum ſe affuiſſe teſtetur, nec ſuam præſentiam denegaſſet ; adeò ut in ipſo judicio libellum appellationis ſuæ ſe aſſerat obtuliſſe, nec tamen fuiſſe ſuſceptam ; qua ratione compulſus ſit, ut conteſtatorios libel-

Eutychis vafrities.

Epist. XX.

los [a] in Conſtantinopolitana urbe proponeret. Quibus rebus intercedentibus, oondum agnoſcimus quâ juſtitiâ à communione Eccleſiæ fuerit ſeparatus. Sed reſpicientes ad cauſſam, facti tui noſſe volumus rationem; & uſque ad noſtram notitiam cuncta deferri quoniam nos, qui ſacerdotum Domini matura volumus eſſe judicia, nihil poſſumus, incognitis rebus, in cujuſquam partis præjudicium defioire, priuſquam univerſa quæ geſta ſunt, veraciter audiamus.

a De appellatorio & conteſtatorio libellis, Vide diſſertationē de Eutychis cauſſa. Matura ſint Epiſcoporum judicia.

Cap. II.

Et ideò fraternitas tua per idoneam maximè aptámque perſonam pleniſſimâ nobis relatione ſignificet, quid contra antiquam fidem novitatis emerſerit, quod ſeveriori ſententia dignum fuerit vindicari. Nam & Eccleſiaſtica moderatio & religioſa piiſſimi principis fides multam oobis ſollcitudinem Chriſtianæ pacis indicunt: ut amputatis diſſentionibus, fides Catholica inviolata ſervetur, & his qui prava defendunt, ab errore revocatis, noſtra autoritate, quorum fides probara fuerit, muniantur. Nec aliqua poterit ex hac parte difficultas afferri: cùm memoratus Presbyter libello proprio ſit profeſſus, paratum ſe eſſe ad corrigendum, ſi quid in ſe inventum fuerit, quod reprebenſione ſit dignum. Decet enim in talibus cauſſis hoc maximè provideri, nt ſine ſtrepitu concertationum & cbaritas cuſtodiatur, & veritas defendatur. Et ideò quia dilectio tua de tanta cauſſa nos videt neceſſariò eſſe ſoliciros, quàm pleniſſimè & lucidè nniverſa nobis, quod ante facere debuit, indicare feſtioet: ne ioter aſſertiones partium aliqua ambiguitate fallamur, & diſſenſio, quæ in ſuis initiis abolenda eſt, nutriatur: cùm in corde noſtro ea obſervantia, Deo inſpirante, permaneat, ne conſtitutiones venerabilium Patrum divinitùs roboratæ, & ad ſoliditatem fidei pertinentes, pravâ cujuſquam interpretatione violeotur. Datum duodecimo kalendas Martii [a] Asterio & Protogene viris clariſſimis Conſulibus.

Quomodò veritas defendi debeat.

a V. Not. 3. Ad Epiſtolam ſequentem.

EPISTOLA XXI. [a]

a Al. VII. Quæ autem antea 21. erat, nunc 35.

AD THEODOSIUM AUGUSTUM.

SYNOPSIS.

I. *Laudata Imperatoris fide querimoniam Eutychis exponit.*

II. *Silentium Flaviani arguit: inſtrui ſe poſtulat.*

LEO Epiſcopus, THEODOSIO AUGUSTO.

Epist. XXI. 1. Mail.

Cap. I.

Quantum præſidii Dominus Eccleſiæ ſuæ in fide Veſtræ Clementiæ præpararit, his etiam literis quas ad me miſiſtis, oſtenditur: ut vobis non ſolùm regium, ſed etiam ſacerdotalem animum ineſſe gaudeamus. Siquidem præter Imperiales & publicas curas, piiſſimam ſolicitudinem Chriſtianæ religioois habetis, ne ſcilicet in populo Dei, aut ſchiſmata, aut hæreſes, aut ulla ſcandala convaleſcant: quia tunc eſt optimus regni veſtri ſtatus, quando ſempiternæ & incommutabili Trinitati unius Deitatis confeſſione ſervitur, Glorioſiſſime. Quid autem in Conſtantinopolitana Eoclesia pertubationis acciderit, quod ita fratrem & coëpiſcopum noſtrum Flavianum potuerit commovere, ut Eutychen Presbyterum communione privaret, oondum potuimus evidenter cognoſcere. Quamvis enim prædictus Presbyter ad Sedem Apoſtolicam per libellum doloris ſui querimoniam miſerit: breviter tamen aliqua prælibavit, aſſerens ſe Nicænæ Synodi conſtituta ſervantem, fruſtra in fidei diverſitate culpatum.

Regia pro pace Eccleſiæ ſolicitudo.

De libello querimoniæ, vide differt. 7. De Eutychis cauſſa.

Cap. II.

Eusebii [1] autem Epiſcopi accuſatoris ejus libellus, cujus exemplaria ad nos prædictus Presbyter miſit, de objectionum evidentia nihil habebat: & cùm Presbytero hæreſeos crimen intenderet, quem tamen in eo ſenſum argueret, non evidenter expreſſit: quamvis & ipſe Epiſcopus Nicænæ Synodi profiteatur ſe inhærere decretis: propter qnod non habuimus, nnde aliquid diceremus. [2] Et qnia cauſſæ meritum, fidei ratio, & landabilis ſolicitudo Veſtræ pietatis exigit, neceſſe eſt, jam locum ſubreptionibus non patere; ſed priùs, de quibus eum æſtimat arguendum, inſtrui nos oportet: ut poſſit de bene cognitis congruè judicari. Ad prædictum autem Epiſcopum literas dedi, quibus mihi diſplicere cognoſceret, qnod ea quæ in tanta cauſſa geſta fuerant, etiam ounc ſilentio detioeret [b], cùm ſtudere debuerit primitùs nobis cuncta reſerare: Quem credimus vel poſt admonitionem omnia ad noſtram notitiam relaturum; ut in lucem ductis his quæ adhuc videntur occulta, id quod Evangelicæ & Apoſtolicæ doctrinæ convenit, judicetur. Data die Calendarum [3] Martii, Asterio & Protogene viris clariſſimis Conſulibus.

1. V. Not.

2. V. Not.

De incognitis non judicet.

b al. nimio ſilentio reticeret.

3. V. Not.

EPISTOLA I.

FLAVIANI AD S. LEONEM PAPAM 1.

Quæ antea II. *dicebatur.*

1. Poſt primam noſtram editionem, in qua ſola hujus Epiſtolæ antiqua verſio Latina habetur, græcam illam in lucem emiſit vir clariſſimus Joannes Cotelerius Tom. 1. Monumentorum Eccleſiæ Græcæ pag. 50. ex mſſ. Codd. Regiis 1026. & 2614.

EPISTOLA FLAVIANI EP. Conſtantinopoleos ſcripta ad Archiepiſcopum Leonem veteris Romæ.

Ex verſione viri Clar. Joan. Bapt. Cotelerii.

Sanctiſſimo & beatiſſimo Patri & comminiſtro Leoni, Flavianus in Domino Salutem.

Pietate & recta verbi veritatis diſtributione nihil precioſius Sacerdotibus, ſicut noſti, Deo dilectiſſime. Omnis enim noſtra ſpes & ſalus; ac promiſſorum bonorũ retributio hinc pendent. Propterea igitur cuncta nobis facienda ſunt, omniſque labor ſuſcipiendus pro vera fide iiſque quæ à ſanctis Patribus expoſita ſunt atque dogmatum loco tradita; quò per omnia & in omnigenis rerum circumſtantiis integra hæc & inviolata conſerventur atque cuſtodiantur. Neceſſarium itaque fuit nunc etiam nos, videntes lædi orthodoxam fidem, ac renovari Apollinaris & Valentini hæreſim ab Eutyche impio monacho, non deſpicere; ſed palàm errorem detegere ad cautelam populorum. Iſte enim iſte Eutyches abſconditum in ſe pravæ opinionis morbum retinens, noſtram infeſtando manſuetudinem, inverecundè ac impudenter ad multos propriam impietatem deferre auſus eſt; dicens, ante Incarnationem quidem Salvatoris noſtri Jesu Christi duas naturas eſſe, divinitatis & humanitatis; poſt unionem verò unam extitiſſe naturam; ignarus quid loquatur, ac de quibus affirmet. Neque enim unio duarum naturarum quæ in Chriſto convenerunt, quemadmodum & veſtra novit Pietas, proprietates earum in unione confudit; ſed manent etiam in unione integræ duarum naturarum proprietates. Adjecit autem & aliam impietatem, aiens, quod ex Maria ortum eſt corpus Domini, non eſſe noſtræ ſubſtantiæ, neque humanæ materiæ: ſed humanum quidem illud appellat, non tamen conſubſtantiale nobis, nec ei quæ illum peperit ſecundùm carnem. Atque hæc cum acta Epheſi à ſancta & œcumenica ſynodo, in Epiſtola ſcripta ad impium & depoſitum Neſtorium, ſic ad verbum habeant: *Quod diverſa quidem, quæ ad unitatem veram convenerunt naturæ; unus autem ex ambabus Chriſtus & Filius. Non quaſi naturarum diſcrimen ſublatum fuerit per unionem; ſed potiùs quia nobis perfecerunt unum Dominum Jeſum Chriſtum eadem natura Divinitatis & humanitatis, per ineffabilem & incomprehenſibilem ad unitatem concurſum.* Et hoc non latet Sanctitatem tuam, cum omninò legerit quæ Epheſi confecta ſunt geſta. Quæ nihili pendens idem Eutyches, putat ſe non daturum pœnas per ſanctam illam & œcumenicam Synodum definitas. Itaque propter hæc, cum multi è ſimplicioribus per ejus diſceptationem læderentur in doctrina fidei, eum accuſatum à religioſiſſimo Epiſcopo Euſebio, & occurrentem ad ſanctum Concilium, propriáque voce quid ipſe ſentiret Patribus Synodi detegentem, ut qui alienus ſit à recta fide, depoſuimus, prout Sanctitatem veſtram docebunt cuncta ſuper eo confecta acta; quæ & miſimus cum hiſce noſtris literis. Æquum porro eſt, mea quidem ſententia, ut hoc quoque edoceamini, quod Eutyches idem juſtæ & canonicæ depoſitioni ſubjectus, cum debuiſſet ſaltem ſecundis curare priora, necnon per exactam pœnitentiam multáſque lacrymas Deum placare, & cor noſtrum valde in lapſu ejus contriſtatum, vera reſipiſcentia delinire; non ſolum id non fecit, quin imò per omnia conniſus eſt Sanctiſſimam hujuſce loci Eccleſiam conturbare; tabulas publicè proponens, contumeliarum & maledictorum plenas: & inſuper hæc preces offerens piiſſimo & Chriſti amantiſſimo noſtro Imperatori, eáſque arrogantia & petulantia refertas, in omnibus divinos Canones conculcare tentans. Verum his ita ex conſecutione

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΦΛΑΒΙΑΝΟΥ

Ἐπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως γραφεῖσα πρὸς τὸν ἀρχιεπίσκοπον Λέοντα τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης.

Τῷ ἁγιωτάτῳ καὶ μακαριωτάτῳ Πατρὶ καὶ συλλειτουργῷ Λέοντι Φλαβιανὸς ἐν κυρίῳ χαίρειν.

ΕΥσεβείας καὶ τῆς ὀρθοτομίας τοῦ λόγου τῆς ἀληθείας οὐδὲν τιμιώτερον ἱερεῦσιν, ὡς ἐπίστασαι, θεοφιλέστατε. Πᾶσα γὰρ ἡμῶν ἐλπὶς καὶ σωτηρία, καὶ ἀνταπόδοσις τῶν ἐπηγγελμένων ἀγαθῶν, ἐντεῦθεν ἐξήρτηται. Διὰ τοι τοῦτο, πάντα κινητέον ἡμῖν καὶ πονητέον, ὑπὲρ τῆς ἀληθοῦς πίστεως, καὶ τῶν ἐκτεθέντων καὶ δογματισθέντων ὑπὸ τῶν ἁγίων πατέρων, ἐφ' ᾧ τε διὰ παντὸς καὶ ἐν παντοίαις περιστάσεσι πραγμάτων ἀσινῆ ταῦτα καὶ ἀκράδαντα διασώζεσθαι καὶ φυλάττεσθαι. Ἀναγκαῖον * οὖν ὅν * καὶ ὁρῶντας ἡμᾶς βλαπτομένην τὴν ὀρθόδοξον πίστιν, καὶ ἀνανεούμενον τὴν Ἀπολλιναρίου * ἢ Οὐαλεντίνου αἵρεσιν παρὰ Εὐτυχοῦς * τοῦ * δυσσεβοῦς, μὴ παριδεῖν, ἀλλ' εἰς τὸ φανερὸν ταύτην ἐκκαλύψαι πρὸς ἀσφάλειαν τῶν λαῶν. * Οὗτος γὰρ οὖν ὁ Εὐτυχὴς, κεκρυμμένην ἐν ἑαυτῷ νόσον κακοδοξίας κατέχων, τὴν ἡμετέραν ἐπιείκειαν ἐπηρεάζων, ἀπερυθριάσας καὶ ἀναισχυντήσας εἰς πολλοὺς ἐξενεγκεῖν τὴν ἰδίαν ἀσέβειαν ἐπετόλμησε φάσκων, πρὸ μὲν τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, δύο φύσεις εἶναι, θεότητος καὶ ἀνθρωπότητος, μετὰ δὲ τὴν ἕνωσιν, μίαν φύσιν γεγενῆσθαι, οὐκ εἰδὼς ὃ λέγει, οὐδὲ περὶ τίνων διαβεβαιοῦται. Οὐδὲ γὰρ ἡ ἕνωσις τῶν συνελθουσῶν ἐπὶ Χριστοῦ δύο φύσεων, ὡς καὶ ἡ ὑμετέρα ἐπίσταται θεοσέβεια, τὰς ἰδιότητας αὐτῶν ἐν τῇ ἑνώσει συνέχεεν· ἀλλὰ μένουσι καὶ ἐν τῇ ἑνώσει ἀκέραιοι τῶν δύο φύσεων αἱ ἰδιότητες. * Προστίθησι δὲ καὶ ἑτέραν δυσσέβειαν, φάσκων, τὸ ἐκ Μαρίας σῶμα γενόμενον τοῦ κυρίου, μὴ εἶναι τῆς ἡμετέρας οὐσίας, μηδὲ τοῦ ἀνθρωπίνου φυράματος· ἀλλ' ἀνθρώπινον μὲν αὐτὸ καλεῖ, οὐ μὴν ὁμοούσιον ἡμῖν, οὐδὲ τῇ τεκούσῃ αὐτὸν κατὰ σάρκα, καὶ ταῦτα τῶν ἐν Ἐφέσῳ πεπραγμένων παρὰ τῆς ἁγίας καὶ οἰκουμενικῆς συνόδου, ἐν τῇ γραφείσῃ ἐπιστολῇ πρὸς τὸν δυσσεβῆ καὶ καθῃρημένον Νεστόριον, ἐχόντων ῥητῶς οὕτως· ὅτι διάφοροι μὲν αἱ πρὸς ἑνότητα τὴν ἀληθινὴν * συνεχθεῖσαι φύσεις, εἷς δὲ ἐξ ἀμφοῖν Χριστὸς καὶ υἱός. Οὐχ ὡς τῆς τῶν φύσεων διαφορᾶς ἀνῃρημένης διὰ τὴν ἕνωσιν· ἀποτελεσασῶν δὲ μᾶλλον ἡμῖν τὸν ἕνα κύριον Ἰησοῦν Χριστὸν, θεότητος καὶ * ἀνθρωπότητος, διὰ τῆς ἀφράστου καὶ ἀπορρήτου πρὸς ἑνότητα συνδρομῆς. Καὶ τοῦτο οὐκ ἔλαθε τὴν σὴν ὁσιότητα, ἐντυχοῦσαν πάντως τοῖς ἐν Ἐφέσῳ πεπραγμένοις ὑπομνήμασιν· ἅτινα παριδὼν οἴεται ὁ αὐτὸς Εὐτυχὴς δίκας μὴ δώσειν δίκην τὴν ὁρισθεῖσαν παρὰ τῆς ἁγίας ἐκείνης καὶ οἰκουμενικῆς συνόδου. Διά τοι ταῦτα πολλῶν τῶν ἁπλουστέρων ἐκ τῆς ὑπ' αὐτοῦ γενομένης διαλέξεως παραβλαπτομένων εἰς τὸν τῆς πίστεως λόγον, κατηγορηθέντα αὐτὸν παρὰ τοῦ εὐλαβεστάτου ἐπισκόπου Εὐσεβίου, καὶ ἀπαντήσαντα εἰς τὴν ἁγίαν σύνοδον, καὶ ἰδίᾳ φωνῇ τὸ ἴδιον φρόνημα αὐτοῖς ἐκκαλύψαντα, ἀλλότριον ὑπάρχοντα τῆς ὀρθῆς πίστεως, καθείλομεν, ὡς διδάξει τὴν ὑμετέραν ὁσιότητα, πάντα ἐπ' αὐτῷ πεπραγμένα ὑπομνήματα, ἃ καὶ ἀπεστείλαμεν μετὰ τούτων ἡμῶν τῶν γραμμάτων. Δίκαιον δὲ καὶ τοῦτο, ὡς ἡγοῦμαι, διδαχθῆναι ὑμᾶς, ὡς ὅτι καὶ ὁ αὐτὸς Εὐτυχὴς ὑποπεσὼν δικαίᾳ καὶ κανονικῇ καθαιρέσει, καὶ ὀφείλων κἂν τοῖς δευτέροις ἰάσασθαι τὰ πρότερα, καὶ διὰ μετανοίας ἀκριβοῦς καὶ δακρύων πολλῶν τὸν θεὸν ἐξιλεώσασθαι, καὶ τὴν ἡμετέραν καρδίαν σφοδρῶς λελυπημένην ἐπὶ τῷ αὐτοῦ πτώματι, διὰ μεταμελείας ἀληθοῦς θεραπεῦσαι. Οὐ μόνον τοῦτο οὐ πεποίηκεν, ἀλλά γε καὶ διὰ πάντων διαταράξαι τὴν παρ' ἡμῖν ἁγιωτάτην ἐκκλησίαν ἐσπούδασε. Προγράμματα προτιθεὶς δημοσίᾳ, ὕβρεων καὶ λοιδορίας ἀνάμεστα. Προσενέγκας καὶ δεήσεις εὐσεβεστάτῳ καὶ φιλοχρίστῳ ἡμῶν βασιλεῖ, καὶ αὐτὰς πεπληρωμένας ἀλαζονείας καὶ προπετείας, διὰ πάντων τοὺς θείους * καταπατεῖν κανόνας * πειρώμενος. Ἀλλὰ τούτων ὄντων παρακολουθήσα-

* Al. ἢ τῶν
* Al. Ἀπολλιναρίου
* Al. μοναχοῦ
* Al. οὗτος γὰρ ὁ
* Al. προστέθεικε
* forte συναχθεῖσαι vel συνενεχθεῖσαι
* Al. καταπατῶν
* Al. ἢ πάσης ἀληθείας καταπατήσας

EPIST. XXI.

των, γράμματα ὑμῶν ἀπεδόθη τῆς ὑμετέρας ὁσιότητος, διὰ τοῦ θαυμασιωτάτου κόμητος Πανσοφίου, δι᾽ ὧν ἐδιδάχθημεν, ὡς ὁ αὐτὸς Εὐτυχὴς λιβέλλους ἐξαπέστειλεν ὑμῖν συμπεφυρμένους πάσης ἀπάτης καὶ πανουργίας, φάσκων, ἐν τῷ καιρῷ τῆς κρίσεως λιβέλλους ἐκκλήτους ἐπιδεδωκέναι ἡμῖν τε καὶ τῇ ἐνδημούσῃ ἁγίᾳ συνόδῳ, καὶ ἐπικαλέσασθαι τὴν ὑμετέραν ὁσιότητα· ὅπερ οὐδὲ ὅλως παρ᾽ αὐτοῦ γέγονεν. ἀλλὰ καὶ κατὰ τοῦτο τὸ μέρος διεψεύσατο, * οἷα πατὴρ * ὢν τοῦ ψεύδους, συναρπάσαι τὰς ὑμετέρας ἀκοὰς ἐλπίσας. συγκινηθεὶς οὖν, ὁσιώτατε πάτερ, διὰ πάντα τὰ παρ᾽ αὐτοῦ τολμηθέντα, καὶ διὰ τὰ εἰς ἡμᾶς καὶ τὴν ἁγιωτάτην ἐκκλησίαν * γενόμενά τε καὶ γινόμενα, παρρησίασαι συνήθως κατὰ τὸ πρέπον τῇ ἱερωσύνῃ καὶ ἐκδικήσας τὸ κοινὸν πρᾶγμα, καὶ τὴν τῶν ἁγίων ἐκκλησιῶν κατάστασιν, συμψηφίσασθαι μὲν τῇ γενομένῃ κατ᾽ αὐτοῦ κανονικῇ καθαιρέσει, δι᾽ ἰδικῶν γραμμάτων καταξίωσον. Στηρίξαι δὲ καὶ τὴν τοῦ εὐσεβεστάτου καὶ φιλοχρίστου ἡμῶν βασιλέως πίστιν. Μόνον γὰρ τὸ πρᾶγμα δεῖται τῆς παρ᾽ ὑμῶν ῥοπῆς καὶ ἀντιλήψεως, ἐφελκούσης διὰ τῆς ὑμετέρας συνέσεως * εἰς γαλήνην καὶ εἰρήνην * παρ᾽ αὐτοῦ μετασκευάσαι. Οὕτω γὰρ καὶ ἡ ἐπαναστᾶσα αἵρεσις, καὶ ἡ δι᾽ αὐτὴν ταραχὴ, ῥᾳδίως καταργηθήσεται, τοῦ Θεοῦ συνεργοῦντος, διὰ τῶν ὑμετέρων ἱερῶν γραμμάτων, κωλυθήσεται δὲ καὶ ἡ θρυλλουμένη γίνεσθαι σύνοδος ἵνα μὴ τὰς ἁπανταχοῦ ἁγιωτάτας ἐκκλησίας διαταραχθῆναι. πᾶσαν τὴν σὺν σοὶ ἀδελφότητα, ἐγώ τε καὶ οἱ σὺν ἐμοὶ προσαγορεύομεν. ἐῤῥωμένος ἐν κυρίῳ καὶ ὑπερευχόμενος ἡμῶν, * χαρισθείης ἡμῖν, θεοφιλέστατε * καὶ ὁσιώτατε πάτερ.

* Al. οἷα δὲ
* Deeſt in Al.
* Al. γινόμενά τε καὶ λεγόμενα
* Al. συνα- ...
* Al. πάντα
* Al. χαριζοίης
* Deeſt in Al.
f ἁγιώτατε

peractis, redditæ nobis ſunt literæ ſanctitatis veſtræ, per Comitem omni admiratione dignum Panſophium: ex quibus edocti ſumus, eumdem Eutychen libellos ad vos miſiſſe plenos fallacia & aſtu, dicentem ſe tempore Judicii libellos Appellationis tradidiſſe nobis & ſanctæ Epiſcoporum tunc præſentium Synodo, atque appellaſſe ad veſtram ſanctitatem; quod nequaquam ab eo factum eſt; ſed hac quoque in parte fefellit, velut pater mendacii, ſe veſtris auribus ſubrepturum arbitratus. Commotus igitur Sanctiſſime Pater, ob omnia quæ auſus eſt, & propter ea quæ adverſus nos Sanctiſſimamque Eccleſiam facta ſunt atque fiunt, ſolita fiducia utere, ſicut Sacerdotio convenit, & vindicans communem rem Sanctarúmque Eccleſiarum compoſitionem, dignare per proprias quidem literas ſuffragari depoſitioni Canonicè adverſus eum factæ; confirmare verò & piiſſimi Chriſtúmque amantis noſtri Imperatoris fidem. Res námque ſolo indiget ex vobis impulſu atque ſubſidio, quod per veſtram prudentiam ad tranquillitatem & pacem cuncta ſtatim tranſlaturum eſt. Sic enim & quæ inſurrexit hæreſis, & ob eam excitatus tumultus facilè ceſſabit, Deo cooperante, per veſtras ſacras litteras; prohibebitur verò & quæ evulgatur futura eſſe Synodus; ut ne Sanctiſſimæ totius Orbis Eccleſiæ perturbentur. Omnem quæ tecum eſt fraternitatem, ego quíque mecum ſunt, ſalutamus, Sanus in Domino ac pro nobis orans, doneris nobis, Deo dilectiſſime & Sanctiſſime Pater.

EIUSDEM EPISTOLÆ FLAVIANI antiqua verſio.

SYNOPSIS.

I. *Partes Epiſcopi explicat. Errorem Eutychis exponit.*
II. *Quænam acta ſint contra ipſum in Synodo.*
III. *Neceſſe non eſſe judicium denuò inſtaurari.*

Sanctiſſimo & beatiſſimo Patri & Conſacerdoti LEONI FLAVIANUS in Domino ſalutem.

CAP. I. Duo maximè in Epiſcopo requiſita.

Pietate & recta prædicatione verbi veritatis nihil honorabilius ſacerdotibus, ſicut noſti, Deo amantiſſime. Omnis enim noſtra ſpes atque ſalus & retributio promiſſorum bonorum in his eſt. Propterea omnia facienda à nobis ſunt, & laborandum pro vera fide, & expoſitionibus dogmatibúſque ſanctorum Patrum: quatenus per omnia & inter omnes concuſſiones rerum integra hæc & inviolata ſerventur & cuſtodiantur. Neceſſarium itaque fuit nunc, & jam videntes nos lædi orthodoxam fidem, & renovari Apollinaris, & Valentini hæreſes ab EUTYCHE Monacho, non hoc deſpicere, ſed in aperto hoc pro cautela populi revelare. Iſte enim EUTYCHES abſconditum in ſe languorem malæ ſectæ retinens, inſiliens noſtræ manſuetudini, inverecundè & impudenter in multos impietatem propriam præſumſit inferre, dicens: *Ante inhumanationem quidem Salvatoris noſtri* JESU CHRISTI *duas naturas eſſe divinitatis & humanitatis; poſt unitatem* b *verò, unam naturam factam:* neque ſciens quod dicit, neque de quibus affirmat. Neque enim unitas convenientium in Chriſto duarum naturarum, ſicut & veſtra religioſitas novit, c proprietates ſuas in unitate confudit, ſed manent in unitate perfectæ naturarum proprietates. Adjecit autem & aliam impietatem, dicens: *Corpus Domini quod ex Maria factum eſt, non eſſe noſtræ ſubſtantiæ, neque humanæ conſperſionis; ſed humanum quidem illud vocat, non tamen nobis conſubſtantiale, neque genitrici ejus ſecundum carnem.*

Error Eutychis.
b al. unitionem.
c Locus emend.

CAP. II. Ep. S. Cyrilli ad Neſtorium act. Conc. Epheſini, part. I. c. 8.

Et hæc ajebat, cùm in Geſtis Epheſi habitis à ſancto & univerſali Concilio, in Epiſtola ſcripta ad impium damnatúmque Neſtorium apertè ſic habeatur: *Quia diverſæ quidem ad unitatem veram concurrêre naturæ; unus autem ex ambobus Chriſtus Dei filius: non tanquam naturarum differentia ſit perempta propter unitatem, ſed potius effecerit nobis unum Dominum* JESUM CHRISTUM, *divinitatis & humanitatis ineffabilem & inintelligibilem ad unitatem concurſionem.* Et hoc non latet tuam ſanctitatem, dum omnino legerit Geſta, quæ Epheſi ſunt confecta. Quæ pro nihilo ponens idem EUTYCHES arbitratur, non ſe daturum pœnam præfinitam à ſancto illo & univerſali Concilio: quoniam per hæc multi ſimpliciores ex ejus eloquiis in fidei ſermone læduntur. Accuſatum verò eum à reverendiſſimo EUSEBIO, & occurrentem in ſanctum Concilium, & voce ſua ſectam propriam retegentem, alienumque exiſtentem à recta fide damnavimus, ſicut docebunt veſtram ſanctitatem omnia, quæ ſuper eo ſunt geſta, quæque direximus cum noſtris his literis. Juſtum autem eſt & hoc vobis, ſicut arbitror, intimare: quia idem EUTYCHES paſſus juſtam canonicamque damnationem, cùm debuiſſet ſecundis ſalvare priora, & per pœnitentiam perfectam multaſque lacrymas placare Deum, noſtrumque cor vehementer contriſtatum in ejus ruina, per veram ſanare pœnitentiam: non ſolùm hoc non fecit; ſed etiam per omnia conturbare ſanctam, quæ apud nos eſt, Eccleſiam, feſtinavit, propoſitiones injuriarum publicè ponens & maledictionibus plenas; ſuper hæc & preces offerens piiſſimo & Chriſti amantiſſimo noſtro Imperatori, & eaſdem arrogantia & petulantia plenas, per omnia divinas regulas conculcare conatus.

Eutychis accuſator.

CAP. III.

Sed his ita geſtis, literæ nobis datæ ſunt Veſtræ Sanctitatis per admirabilem Comitem PANSOPHIUM, per quas ſumus edocti, quia idem EUTYCHES libellos direxit vobis plenos omni fallacia atque calliditate, dicens: Judicii tempore libellos ſe dediſſe appellationis & nobis, & hîc convenienti ſancto Concilio; & appellaſſe veſtram ſanctitatem: quod nequaquam ab eodem factum eſt; ſed etiam in hac parte mentitus eſt, tanquam per fallaciam mendacii d ſubrepere ſe ſanctis veſtris auribus putans. Commotus itaque, Sanctiſſime Pater, in his omnibus, quæ ab eo præſumta ſunt, & ob ea quæ in Nos & ſanctiſſimam Eccleſiam facta ſunt atque fiunt, pro conſueta fiducia fiducialiter age, ſecundum quod ſacerdotio competit, propriámque faciens communem cauſſam & ſanctarum Eccleſiarum diſciplinam,

Eutychis fallacia.
d Legebat Interpres ὡς διὰ ἀπάτης τοῦ ψεύδους, cum ſit in textu ὡς πατὴρ ὢν τοῦ ψεύδους, velut pater mendacii exiſtens Joan. Coteler.

Epist. XXII.

nam, ſimul decernere in damnationem adverſus eum regulariter factam, & per propria ſcripta dignare: confortare autem & piiſſimi & Chriſto amantiſſimi noſtri Imperatoris fidem. Cauſſa enim eget ſolummodò veſtro ſolatio atque defenſione, qua debeatis conſenſu proprio ad tranquillitatem & pacem cuncta perducere. Sic enim hæreſis quæ ſurrexit, & turbæ quæ propter eum factæ ſunt, facillimè deſtruentur, Deo cooperante per veſtras ſacratiſſimas literas. Removebitur autem & Concilium quod fieri divulgatur: quatenus nequaquam ubique ſanctiſſimæ turbentur Eccleſiæ. Omnem quæ vobiſcum eſt fraternitatem ego, & qui mecum ſunt, ſalutamus. Incolumis in Domino, & orans pro nobis, doneris nobis, religioſiſſime & ſanctiſſime Pater.

A proprio Epiſcopo damnatus Eutyches, neceſſe non eſt, ut ab alio ſententiam excipiat.

---

a N. Ex MS. Cod. Card. Grimani. Quæ antum antea 22. erat, nunc 45. 21. Maii.

EPISTOLA XXII.[a]

AD FLAVIANUM EPISCOPUM CONSTANTINOPOLITANUM.

SYNOPSIS.

Flavianum de receptis ejus literis monet: Geſta per eum adverſùs Eutychem laudat: ſolicitudinem ſuam ſpondet.

LEO FLAVIANO Epiſcopo Conſtantinopolitano.

PErveniſſe ad nos tuæ dilectionis Epiſtolas, ut primùm venientis filii noſtri honorabilis viri RODANI opportunitatem reperimus, indicamus; quæ nos de cauſſa facerent certiores, quam apud vos pravo dolemus errore commotam: Quoniam aliter de fide, quàm convenit, hic qui dudum religioſi videbatur propoſiti eſſe, ſentiret: quem à Tradirione catholica non decuerat deviare: ſed in eadem quæ tenetur ab omnibus credulitate perſiſtere. Verùm de hac re pleniùs per eum, qui ad nos tuæ dilectionis portavit Epiſtolas, reſcribimus: ut fraternitatem tuam, quid de tota cauſſa conſtitui debeat, inſtruamus. Non enim patiemur, aut illum in ſuæ perſuaſionis pravitate perſiſtere, aut Dilectionem tuam, quæ zelo fidei, pravo & ſtulto reſiſtit errori, diutina adverſæ partis impugnatione turbari. Supradictum verò filium noſtrum, per quem has Epiſtolas dedimus, hac volumus qua dignum eſt affectione ſuſcipias, & eo ad nos remeante reſcribas. Data duodecimo Calendas Junias ASTERIO & PROTOGENE Coſſ.

---

a al. IX. Quæ antem antea 25. erat, nunc 46. 25. Maii.

EPISTOLA XXIII.[a]

AD THEODOSIUM AUGUSTUM.

SYNOPSIS.

Nicanæ fidei ſe inhærere ſcribit: Eutychen, non minùs quàm Neſtorium, eſſe damnandum: Concilium intra Italiam haberi poſtulat.

LEO urbis Romæ Epiſcopus THEODOSIO ſemper Auguſto. Epist. XXIII.

PRo integritate fidei Catholicæ Chriſtianiſſimum Principem convenit eſſe ſolicitum, & hoc indefeſſis precibus divinam miſericordiam poſco, ut cordi veſtro id quod eſt veritatis inſpiret, neque falli vos in aliquo humanarum æmulationum fraude patiatur. [b] A me autem, atque ab omnibus Catholicis ſacerdotibus, quæ Evangelicæ fidei pietas defendatur [c] ſatis plenè ac lucidè literis meis, quas Clementiam veſtram jam dudum per famulum veſtrum EPIPHANIUM tribunum, qui pro hac cauſſa miſſus eſt, arbitror accepiſſe, reſeratum eſt [d]: nec ambigi poteſt, hoc nos puriſſimè credere, hoc conſtanter aſſerere, quod etiam venerandi Patres, quondam apud Nicæam congregati, ſecundùm fidem Symboli credendum & confitendum ſacratiſſima autoritate ſanxerunt. Nos enim, venerabilis Imperator, ſicut Neſtorii dogma perverſum meritò anathematizavimus; ita juſtè etiam horum impietatem, qui veritatem carnis noſtræ negant à Domino JESU CHRISTO ſuſceptam eſſe, damnamus, Glorioſiſſime. Unde ſi pietas veſtra ſuggeſtioni ac ſupplicationi noſtræ dignetur annuere, ut intra Italiam haberi jubeatis Epiſcopale Concilium, citò auxiliante Deo poterunt omnia ſcandala, quæ in perturbationem totius Eccleſiæ ſunt commota, reſecari: ut per univerſum regnum veſtrum Catholicæ fidei integritate ſervata, & pacem Chriſtianam manere, & veſtram apud Deum creſcere gloriam gaudeamus. Data octavo Kalendas Junias [1], ASTERIO & PROTOGENE viris clariſſimis Conſulibus.

b al. Calliditatum æmulationе patiatur.

c al. defendatur.

d Loc. egregiè emendatum.

Concilium intra Italiam petit Leo.

1. VIII Cal. Jun.] cum ex Epiſtola 27. ad Pulcheriam diſertis verbis teſtetur Leo acceptas à ſe tertio idus Maias literas, Synodi à Theodoſio convocatæ indices, mirum cur de eadem Synodo nullam apud Principem mentionem faciat. Fortè diſſimulandum cenſuit Pontifex, ut liberiùs Synodum intra Italiam congregandam poſtulare à Theodoſio poſſet vel dicendum in alterutra Epiſtola mendoſum eſſe numerum diei aut menſis.

EPISTOLA PETRI CHRYSOLOGI Epiſcopi Ravennenſis ad Eutychen Presbyterum.

SYNOPSIS.

Jam olim præſcriptum eſſe docet contra errores Incarnationem Verbi impugnantes; nec diſcutiendam eſſe, ſed cum honore & timore credendam.

Dilectiſſimo filio, & merito honorabili EUTYCHI Presbytero PETRUS Epiſcopus.

TRiſtis legi triſtes literas tuas, & ſcripta mœſta mœrore debito percurri: Quia ſicut nos pax Eccleſiarum, ſacerdotum concordia, tranquillitas Cap. I.

Epist. XXIV.

plebis, audire facit gaudium cœleſte [a]; Ita nos affligit & dejicit fraterna diſſenſio; præſertim cùm talibus oriatur ex cauſſis. Triginta [b] annis humanæ leges humanas adimunt quæſtiones, & Chriſti generatio, quæ divina lege ſcribitur inenarrabilis, poſt tot ſecula diſputatione temerariâ ventilatur. Quid Origenes principiorum ſcrutator incurrerit; quomodo Nestorius lapſus eſt diſputans de Naturis, non latet prudentiam tuam. Magi Jesum in cunabulis Deum myſticis muneribus confitentur: & Sacerdotes, quis ſit, qui virginali partu de Spiritu ſancto natus eſt, dulenda [c] interrogatione diſquirunt: cùm vagitum daret Jesus in cunis, *Gloria* [d] *in excelſis Deo*, cœleſtis clamat exercitus: Et modo, quando *in nomine* Jesu *omne genu flectitur, cœleſtium, terreſtrium, & infernorum*, originis ejus quæſtio movetur? Nos, frater, cum Apoſtolo dicimus: *Etſi novimus* Jesum *ſecundum carnem; ſed nunc jam non novimus.* Nec poſſumus injurioſè replicare [e], qui jubemur honorem dare, & timorem reddere, & expectare non diſcutere, quem Judicem confitemur [3].

a al. gaudere facit gaudio cœleſti. b al. decem. Iſai. 53. 8. Matth. 2. c Forte, dolosa. Luc. 2. 14. d al. gloriam. Philip. 2. 10. 2. Cor. 5. 16. e al. curioſè perſcrutari. 3. V. Not.

Cap. II.

His omnibus [f] reſpondi, Frater, literis tuis; plura reſcripturus, ſi ad me frater & Coëpiſcopus noſter Flavianus aliqua de hac cauſſa ſcripta miſiſſet. Si enim tibi diſplicet, quoniam ſcripſiſti electum [g] judicium, nos quomodo de his judicare poterimus, quos neque vidimus propter abſentiam, & quid intellexerunt, eorum taciturnitate neſcimus? Juſtus mediator [h] non eſt, qui ſic unam partem audit, ut nihil alteri parti reſervet. In omnibus autem hortamur te, frater honorabilis, ut his quæ à beatiſſimo Papa Romanæ civitatis ſcripta ſunt, obedienter attendas: quoniam beatus Petrus, qui in propria Sede vivit & præſidet, præſtat quærentibus fidei veritatem. Nos enim pro ſtudio pacis & fidei extra conſenſum Romanæ civitatis Epiſcopi cauſſas fidei audire non poſſumus. Incolumen tuam dilectionem Dominus tempore longiſſimo conſervare dignetur, cariſſime & honoratiſſime fili.

f al. Hæc breviter. g al. neglectum. h al. judex. Petrus regit ſuæ ſedis Rectores.

EPISTOLA XXIV. [1]

a Aliàs. X. Quæ autem antea 24 erat, nunc 59. V. Not 13. Junii.

AD FLAVIANUM EPISCOPUM CONSTANTINOPOLITANUM

Contra Eutychis perfidiam & hæreſim.

SYNOPSIS.

I. *Quod ignorantia ſanctarum Scripturarum Eutychen hæreticum fecerit.*

II. *Contra eos, qui in duos filios diſpenſationis Dominicæ myſterium ſcindere moliuntur.*

III. *Contra eos, qui paſſibilem divinitatem unigeniti filii Dei audent aſſerere.*

IV. *Contra eos, qui in duas naturas Chriſti temperamentum vel confuſionem inducunt.*

V. *Contra eos, qui cœleſtem, aut alterius cujuſque ſubſtantiæ, exiſtere formam ſervi, quam ex nobis aſſumpſit, inſaniendo aſſerunt.*

VI. *Contra eos, qui duas quidem ante adunationem naturas Domini delirant, unam verò poſt adunationem confingunt.*

LEO Epiſcopus, Dilectiſſimo fratri FLAVIANO Conſtantinopolitano Epiſcopo.

Epist. XXIV.

CAP. I.

Præſumtio & imperitia Eutychen in errorem impulerunt.

Lectis dilectionis tuæ literis, quas miramur fuiſſe tam ſeras, & Geſtorum Epiſcopalium ordine recenſito, tandem quid apud vos ſcandali [2] contra integritatem fidei exortum fuiſſet, agnovimus: & quæ prius videbantur occulta, nunc nobis reſerata patuerunt. Quibus Eutyches, qui Presbyterii nomine honorabilis videbatur, multum imprudens [3], & nimis imperitus oſtenditur, ut etiam de ipſo dictum ſit à Propheta: *Noluit intelligere, ut benè ageret; iniquitatem meditatus eſt in cubili ſuo.* Quid autem iniquius, quam impia ſapere, & ſapientioribus doctioribúſque non cedere [4]? Sed in hanc inſipientiam cadunt, qui cùm ad cognoſcendam veritatem aliquo impediuntur obſcuro [5], non ad Propheticas voces, non ad Apoſtolicas literas, nec ad Evangelicas autoritates, ſed ad ſemetipſos recurrunt: Et ideò magiſtri erroris exiſtunt, quia veritatis diſcipuli non fuêre. Quam enim eruditionem de ſacris novi & veteris teſtamenti paginis acquiſivit, qui ne ipſius quidem Symboli initia comprehendit? Et quod per totum mundum omnium regenerandorum [6] voce depromitur, iſtius adhuc ſenis corde non capitur.

2. V. Not. 3. V. Not. Pſ. 35. 4. 24 qu. 3. Quid autem iniquius. c. 30. 4. V. Not. 5. V. Not. Redditio Symboli ante baptiſma 6. V. Not.

CAP. II.

De duplici Chriſti Nativitate & natura.

Neſciens igitur quid deberet de Verbi Dei Incarnatione ſentire, nec volens ad promerendum intelligentiæ lumen, in ſanctarum Scripturarum latitudine laborare, illam ſaltem communem & indiſcretam confeſſionem ſolicito recepiſſet [7] auditu, qua fidelium univerſitas profitetur. Credere ſe in Deum Patrem omnipotentem, & in Jesum Christum filium ejus unicum, Dominum noſtrum, qui natus eſt de Spiritu ſancto & Maria Virgine [8]. Quibus tribus ſententiis omnium ferè hæreticorum machinæ deſtruuntur. Cùm enim Deus & omnipotens & æternus [9] creditur Pater, conſempiternus eidem Filius demonſtratur, in nullo à Patre differens, quia de Deo Deus, de omnipotente omnipotens, de æterno natus eſt coæternus; non poſterior tempore, non inferior poteſtate, non diſſimilis gloriâ, non diviſus eſſentiâ: idem verò ſempiterni genitoris unigenitus ſempiternus natus eſt de Spiritu ſancto & Maria Virgine. Quæ nativitas temporalis illi nativitati divinæ & ſempiternæ nihil minuit, nihil contulit, ſed totam ſe reparando homini, qui erat deceptus, impendit: ut & mortem vinceret, & diabolum, qui mortis habebat imperium, ſua virtute deſtrueret. Non enim ſuperare poſſemus peccati & mortis autorem, niſi

7. V. Not. Symbolum omnium hæreſum antidotum. 8. V. Not. 9. V. Not. Incarnationis neceſſitas.

EPIST. XXIV. naturam noſtram ille ſuſciperet, & ſuam fa-
ceret, quem nec peccatum contaminare,
nec mors potuit detinere. Conceptus quip-
pe eſt de Spiritu ſancto intra uterum matris
virginis, quæ ita iilum ſaiva virginitate edi-
dit, quemadmodum ialva virginitate con-
cepit.

Sed ſi de hoc Chtiſtianæ fidel fonte puriſ-
ſimo ſincerum intellectum haurire non pote-
rat, qnia ſplendorem perſpicuæ veritatis ob-
cæcatione ſibi propria renebrarat; doctrinæ
ſe Evangeiicæ ſubdidiſſet, dicente Matthæo:
Matth. 1. 1. *Liber generationis* JESU CHRISTI *filii David,*
filii Abraham. Apoſtolicæ quoque prædica-
10. V. Not. tionis expetiſſet lnſtructum [10]; & legens in
Rom. 1. 1. epiſtola ad Romanos: *Paulus ſervus* JESU
CHRISTI, *vocatus Apoſtolus, ſegregatus in*
Evangelium Dei, quod ante promiſerat per Pro-
phetas ſuos in Scripturis ſanctis, de Filio ſuo, qui
factus eſt ei ex ſemine David ſecundum carnem;
ad propheticas qnoque paginas piam ſolici-
11. V. Not. tudinem contuliſſet [11], & inveniens [12] pro-
12. V. Not. miſſionem Dei ad Abraham dicentis: *In ſe-*
Gen. 12. 3. *mine tuo benedicentur omnes gentes.* Et ne de
& 22. 18. hujus ſeminis proprietate dubitaret, ſecutus
Galat. 3. 5. fuiſſet Apoſtolum dicentem: *Abrahæ dictæ*
ſunt promiſſiones, & ſemini ejus. Non dicit &
ſeminibus, quaſi in multis, ſed quaſi in uno, &
Iſai. 7. 14. *ſemini tuo, quod eſt Chriſtus.* Iſaiæ quoque
Matth. 1. 21. prædicationem interiore apprehendiſſet au-
13. V. Not. ditu dicentis: *Ecce virgo in utero accipiet* [13], *&*
14. V. Not. *pariet filium, & vocabunt* [14] *nomen ejus Emma-*
nuel, quod eſt interpretatum, *nobiſcum Deus.*
Ejuſdémque Prophetæ fideliter verba iegiſſet:
Puer natus eſt nobis, filius datus eſt nobis, cujus
15. V. Not. *poteſtas ſuper humerum ejus* [15], *& vocabunt*
16. V. Not. [16] *nomen ejus, Magni conſilii Angelus, Admi-*
rabilis, Conſiliarius, Deus fortis, princeps pa-
cis, Pater futuri ſeculi. Nec fruſtratoriè lo-
17. V. Not. quens [17], ita Verbum diceret carnem factum,
ut editus utero virginis Chriſtus haberet for-
mam hominis, & non haberet materni cor-
poris veritatem. An fortè ideò putavit Do-
minum noſtrum JESUM CHRISTUM non no-
ſtræ eſſe naturæ, quia miſſus ad beatam Ma-
Luc. 2. 35. riam ſemper virginem Angelus ait: *Spiritus*
ſanctus ſuperveniet in te, & virtus, Altiſſimi
obumbrabit tibi: Ideóque & quod naſcetur ex te
Novitas creationis proprietatem naturæ non adimit. *ſanctum, vocabitur Filius Dei:* ut quia conce-
ptus Virginis divini fuit operis, non de na-
tura concipientis fuerit caro concepti. Sed
non ita nobis lntelligenda eſt ilia generatio
ſingulariter mirabilis, & mirabiliter ſinguia-
ris, ut per novitatem creationis proprietas
mota ſit generis. Fœcunditatem enim vir-
Prov. 9. 1. gini Spiritus ſanctus dedit, veritas autem
corporis ſumta de corpore eſt; & ædifican-
Joan. 1. 14. te ſibi ſapientia domum: *Verbum caro factum*
eſt, & habitavit in nobis: hoc eſt, in ea car-
ne, quam aſſumſit ex homine, & quam ſpi-
18. V. Not. ritus vitæ [18] rationalis animavit.

EPIST. XXIV.

CAP. III.

Fides & conſilium Dei circa Incarnationem Verbi exponuntur.

SAlva igitur proprietate utrinſque naturæ
& ſubſtantiæ [19], & in unam coëunte per- 19. V. Not.
ſonam, ſuſcepta eſt à majeſtate humilitas, à *Eadem ferè ſunt ſerm.*
virtute infirmitas, ab æternitate mortalitas: *20. ſeu 1. de Nativit. cap. 2.*
& ad reſolvendum conditionis noſtræ debi-
tum, natura invioiabilis naturæ eſt unita paſ-
ſibili: ut, quod noſtris remediis congruebat,
unus atque idem mediator Dei & hominum,
homo JESUS CHRISTUS, & mori poſſet ex *Eadem leguntur in*
uno, & mori non poſſet ex altero. In inte- *Serm. 22.*
gra ergo veri hominis perfectáque natura ve- *ſeu 3. de Nativitate*
rus natus eſt Deus, totus in ſuis, totus in no- *Domini,*
ſtris. Noſtra autem dicimus, quæ in nobis *cap. 2.*
ab initio Creator condidit, & quæ reparan- Natura eſt ſumta eſt.
da ſuſcepit. Nam iila, quæ deceptor intulit, non culpa.
& homo deceptus admiſit, nullum habuêre
in Salvatore veſtigium. Nec quia commu-
nionem humanarum ſubiit infirmitatum, ideò
noſtrorum fuit particeps delictorum. Aſſum-
ſit formam ſervi ſine ſorde peccati, humana
augens, divina non minuens: quia exinani-
tio illa, qua ſe inviſibilis viſibiiem præbuit,
& Creator ac Dominus omnium rerum unus
voluit eſſe mortalium, inclinatio fuit miſera-
tionis, non defectio poteſtatis. * Proinde qui ** Ead. ſer. 22. c. 2.*
manens in forma Dei fecit hominem, idem
in forma ſervi factus eſt homo. Tenet enim
ſine defectu proprietatem ſuam utraque na-
tura: & ſicut formam ſervi Dei forma non
adimit, ita formam Dei ſervi forma non
minuit. * Nam quia gloriabatur diabolus, ** Reliqua docum. hujus cap. linea, eadem*
hominem ſua fraude deceptum divinis ca- *habentur*
ruiſſe muneribus, & immortalitatis dote nu- *ſer. 21. ſeu*
datum duram mortis ſubiiſſe ſententiam, ſé- *de Nativ.*
que in malis ſuis quoddam de prævaricatoris *1 c. 1.*
[20] conſortio inveniſſe ſolatium; Deum quo- 20. V. Not.
que, juſtitiæ exigente ratione, erga homi-
nem, quem in tanto honore condiderat,
propriam mutaſſe ſententiam: opus fuit ſe-
creti diſpenſatione conſilii, ut incommuta-
bilis Deus, cujus voiuntas non poteſt ſua be-
nignitate privari, primam erga nos pietatis Contra Dei propoſitũ nemo perit.
ſuæ diſpoſitionem [21] ſacramento occultiore 21. V. Not.
compleret; & homo diabolicæ iniquitatis
verſutia actus in culpam, contra Dei propoſi-
tum non periret.

CAP. IV.

Utriuſque Chriſti Nativitatis & naturæ proprietates expenduntur.

* INgreditur ergo hæc mundi lnfima Filius ** Ead. ſer. 21. ſeu 2 de Nativ. c. 2.*
Dei, de cœleſti ſede deſcendens, & à
paterna gioria non recedens, novo ordine,
nova nativitate generatus. Novo ordine;
quia inviſibilis in ſuis, viſibilis factus eſt in
noſtris, lncomprehenſibilis voluit compre-
hendi; ante tempora manens eſſe cœpit ex
tempore; Univerſitatis Dominus ſervilem

Epist. XXIV. formam, obumbrata majeſtatis ſuæ immen-
ſitate ſuſcepit, impaſſibilis Deus non dedig-
natus eſt eſſe homo paſſibilis, & immorta-
lis mortis legibus ſubjacere. Nova autem na-
tivitate generatus; quia inviolata virginitas
concupiſcentiam neſcivit, carnis materiam
22.V.Not. miniſtravit, Aſſumpta [22] eſt de matre Do-
mini natura, non culpa; nec in Domi-
no Jesu Christo, ex utero virginis ge-
nito, quia nativitas eſt mirabilis, ideò no-
23.V.Not. ſtri eſt natura diſſimilis [23]. Qui enim verus
eſt Deus, idem verus eſt homo: & nullum
eſt in hac unitate mendacium, dum invicem
ſunt, & humilitas hominis, & altitudo dei-
tatis. Sicut enim Deus non mutatur miſe-
ratione, ita homo non conſumitur dignita-
* Eadem ſunt in ſerm. 52. c. 2. te.* Agit enim utraque forma cum alterius
communione, quod proprium eſt; Verbo
ſcilicet operante quod Verbi eſt, & carne
Quid naturæ cuique in Chriſto proprium. exſequente quod carnis eſt. Unum horum
coruſcat miraculis, aliud ſuccumbit injuriis.
Et ſicut Verbum ab æqualitate paternæ glo-
24.V.Not. riæ non recedit [24], ita caro naturam noſtri
generis non relinquit. * Unus enim idémque
eſt, quod ſæpe dicendum eſt, verè Dei filius,
& verè hominis filius. Deus per id, quod
Joan.1. 1. *in principio erat Verbum, & Verbum erat apud*
Deum, & Deus erat Verbum: Homo per id,
v.14. quod *Verbum caro factum eſt, & habitavit in*
Galat.4. 4. *nobis.* Deus per id, quod *omnia per ipſum fa-*
cta ſunt, & ſine ipſo factum eſt nihil: Homo per
id, quod *factus eſt ex muliere, factus ſub lege.*
Nativitas carnis, manifeſtatio eſt humanæ
naturæ: Partus virginis, divinæ eſt virtutis
indicium. Infantia parvuli, oſtenditur humi-
Luc 2.7. litate cunarum: Magnitudo Altiſſimi, de-
Ibid v.13. claratur vocibus angelorum. Similis eſt ru-
Matth.2.3. dimentis hominum, quem Herodes impiè
molitur occidere: ſed Dominus eſt omnium,
quem Magi gaudent ſuppliciter adorare.
Matth.3. 13. Jam cùm ad præcurſoris ſui Joannis baptiſ-
mum venit, ne lateret, quod carnis velami-
ne divinitas tegeretur, vox Patris de cœlo
Ib. v.17. intonans dixit: *Hic eſt filius meus dilectus, in*
Matth.4.1. & 11. *quo mihi bene complacui.* Quem itaque ſicut
hominem diabolica tentat aſtutia, eidem ſi-
cut Deo angelica famulantur officia. Eſuri-
re, ſitire, laſſeſcere atque dormire, eviden-
Joan.6.5. ter humanum eſt. Sed quinque panibus quin-
que millia hòminum ſatiare, & largiri Sa-
Joan.4. 10. maritanæ aquam vivam, cujus hauſtus biben-
ti præſtet, ne ultra jam ſitiat; ſupra dorſum
25.V.Not. maris plantis non [25] deſidentibus ambulare,
Matth.14. 25. & elationes fluctuum increpata tempeſtate
Luc.8.24. conſternere; ſine ambiguitate divinum eſt.
Joan.11.35. Ib.v.43. Sicut ergo, ut multa prætercam, non ejuſ-
dem naturæ eſt, flere miſerationis affectu
amicum mortuum, & eundem remoto qua-
triduanæ aggere ſepulturæ, & ad vocis im-
Matth. 27. 55. perium excitare redivivum; aut in ligno
pendere, & in noctem luce converſa, omnia
elementa tremefacere; aut clavis tranſfixum
Joan.10.30. eſſe, & paradiſi portas fidei latronis aperire:
Joan.14.25. ita non ejuſdem naturæ eſt, dicere: *Ego & pa-*
ter unum ſumus: & dicere, *Pater major me eſt.* Epist.
Quamvis enim in Domino Jesu Christo XXIV.
Dei & hominis una perſona ſit; aliud tamen
eſt, unde contumelia in utroque communis,
aliud unde communis eſt gloria. De noſtro
enim illi eſt minor Patre humanitas; de Patre
illi eſt æqualis cum Patre divinitas.

CAP. V.

Veritas carnis in Chriſto probatur ex ſcriptura.

PRopter hanc ergo unitatem perſonæ in
utrâque natura intelligendam, & filius
hominis legitur deſcendiſſe de cœlo, cùm
filius Dei carnem de ea virgine, de qua eſt
natus, aſſumſerit. Et rurſus, Filius Dei cru-
cifixus dicitur ac ſepultus, cùm hæc non in
divinitate ipſa, qua Unigenitus conſempiter-
nus & conſubſtantialis eſt Patri, ſed in natu-
ræ humanæ ſit infirmitate perpeſſus. Unde
unigenitum Filium Dei crucifixum & ſepul-
tum omnes etiam in Symbolo confitemur, ſe-
cundùm illud Apoſtoli: *Si enim cognoviſſent,* 1.Cor.2.8.
nunquam Dominum majeſtatis crucifixiſſent. Cùm
autem ipſe Dominus noſter atque Salvator
fidem diſcipulorum ſuis interrogationibus
erudiret [26], *Quem*, inquit, *dicunt homines eſſe* 26.V.Not.
filium hominis? Cúmque illi diverſas aliorum
opiniones retexuiſſent, *Vos autem*, ait, *quem*
me eſſe dicitis? Me utique, qui ſum filius ho-
minis, & quem in forma ſervi atque in ve-
ritate carnis aſpicitis, quem me eſſe dicitis?
Ubi B. Petrus divinitùs inſpiratus, & con- Petri confeſſio expoſita.
feſſione ſua omnibus gentibus profuturus: *Tu* Matth.16.
es, inquit, *Chriſtus filius Dei vivi.* Nec imme- 16.
ritò beatus eſt pronunciatus à Domino, & à
principali petra ſoliditatem & virtutis traxit
& nominis, qui per revelationem Patris eun-
dem & Filium Dei eſt confeſſus & Chriſtum:
quia unum horum ſine alio receptum non
prodeſſet ad ſalutem: & æqualis erat pericu-
li Dominum Jesum Christum aut Deum
tantummodò ſine homine, aut ſine Deo ſo-
lùm hominem credidiſſe. Poſt reſurrectio-
nem verò Domini (quæ utique veri corporis
fuit [27], quia non alter [28] eſt reſuſcitatus, quàm 27.V.Not.
qui fuerat crucifixus & mortuus) quid aliud 28.V.Not.
quadraginta dierum morâ geſtum eſt, quàm
ut fidei noſtræ integritas ab omni caligine
mundaretur? Colloquens enim cum diſcipu- Act.1.4.
lis ſuis, & cohabitans atque conveſcens, & Reſurrectio Chriſti carnis veritatem aſſerit.
pertractari ſe diligenti curioſóque contactu
ab eis, quos dubietas perſtringebat, admit-
tens, ideò & clauſis ad diſcipulos januis in-
troibat, & flatu ſuo dabat Spiritum ſanctum,
& donato intelligentiæ lumine, ſanctarum Joan 20.
Scripturarum occulta pandebat; & rurſus 22.
vulnus lateris, fixuras clavorum, & omnia Ibid.
recentiſſimæ paſſionis ſigna monſtrabat, di-
cens: *Videte manus meas & pedes, quia ego* Luc.24.39.
ſum. Palpate & videte, quia ſpiritus carnem &
oſſa non habet, ſicut me videtis habere: ut agnoſ-
ceretur in eo proprietas divinæ humanæque
naturæ individua permanere; & ita ſciremus

Epiſt. XXIV.

Verbum hoc non eſſe quod carnem, ut unum
Dei filium & Verbum confiteremur & car-
nem. Quo fidei ſacramento Eutyches iſte
nimiùm æſtimandus eſt vacuus, qui naturam
noſtram in Unigenito Dei, nec per humili-
tatem mortalitatis, nec per gloriam reſurre-
ctionis agnovit. Nec ſententiam beati Apo-
ſtoli & Evangeliſtæ Joannis expavit dicentis:
1. Joan. 4. 2. *Omnis ſpiritus, qui confitetur* Jesum Christum
in carne veniſſe, ex Deo eſt: & omnis ſpiritus
qui ſolvit Jesum, *ex Deo non eſt, & hic eſt An-*
tichriſtus. Quid autem eſt ſolvere Jesum, niſi
humanam ab eo ſeparare naturam, & ſacra-
29. V. Not. mentum, per quod unum [29] ſalvati ſumus,
impudentiſſimis evacuare figmentis? Cali-
gans verò circa naturam corporis Chriſti,
neceſſe eſt ut etiam in paſſione ejus eâdem
obcæcatione deſipiat. Nam ſi crucem Do-
mini non putat falſam, & ſuſceptum pro
mundi ſalute ſupplicium verum fuiſſe non du-
bitat, cujus credit mortem, agnoſcat & car-
nem: nec diffiteatur noſtri corporis homi-
nem, quem cognoſcit fuiſſe paſſibilem; quo-
niam negatio veræ carnis, negatio eſt etiam
corporeæ paſſionis. Si enim Chriſtianam ſuſ-
cipit fidem, & à prædicatione Evangelii ſuum
non avertit auditum; videat quæ natura
transfixa clavis pependerit in Crucis ligno,
& aperto per militis lanceam latere crucifixi,
30. V. Not. intelligat unde ſanguis & aqua fluxerit [30], ut
Eccleſia Dei & lavacro rigaretur & poculo.
Audiat & beatum Petrum Apoſtolum prædi-
cantem, quod ſanctificatio Spiritus per aſ-
perſionem fiat ſanguinis Chriſti. Nec tranſi-
toriè legat ejuſdem Apoſtoli verba dicentis:
1. Petr. 1. 18. *Scientes, quod non corruptibilibus argento & au-*
ro redemti eſtis de vana veſtra converſatione pa-
ternæ traditionis, ſed precioſo ſanguine, quaſi
agni incontaminati & immaculati Jesu Chris-
ti. Beati quoque Joannis Apoſtoli teſtimo-
1. Joan. 1. 7. nio non reſiſtat, dicentis: *Et ſanguis Jeſu filii*
1. Joan. 5. 4. *Dei emundat nos ab omni peccato.* Et iterùm:
Hæc eſt victoria, quæ vincit mundum, fides
veſtra. Et: *Quis eſt qui vincit mundum, niſi*
qui credit, quoniam Jeſus eſt filius Dei? Hic eſt
qui venit per aquam & ſanguinem, Jesus
Christus: *Non in aqua ſolùm, ſed in aqua &*
ſanguine. Et ſpiritus eſt, qui teſtificatur, quo-
31. V. Not. *niam ſpiritus eſt veritas.* [31] *Quia tres ſunt, qui*
Quid Spiritus, ſanguis, & aqua? *teſtimonium dant, ſpiritus, aqua & ſanguis, &*
tres unum ſunt. Spiritus utique ſanctificatio-
nis, & ſanguis redemtionis, & aqua baptiſ-
matis: quæ tria unum ſunt, & individua ma-
nent, nihilque eorum à ſui connexione ſe-
jungitur: quia Catholica Eccleſia hac fide
vivit ac proficit, ut in Chriſto Jeſu, nec ſine
vera credatur divinitate humanitas, nec ſine
vera humanitate divinitas.

Epiſt. XXIV.

CAP. VI.

Eutychis prava & ſubdola confeſſio. Qua ratio-
ne, ſi reſipiſcit, communioni ſit reſtituen-
dus? Legati mittuntur in Orientem.

Cum autem ad interlocutionem [32] exa- 32. V. Not.
minis veſtri Eutyches reſponderit, di-
cens: *Confiteor ex duabus naturis fuiſſe Domi-*
num noſtrum ante adunationem; poſt adunatio-
nem verò, unam naturam confiteor: miror tam
abſurdam, támque perverſam ejus profeſſio-
nem, nulla judicantium increpatione repre-
henſam, & ſermonem nimis inſipientem ni-
miſque blaſphemum [33], ita omiſſum, quaſi 33. V. Not.
nihil quod offenderet eſſet auditum; [34] cùm 34. V. Not.
tàm impiè duarum naturarum ante Incarna-
tionem [35] unigenitus Dei filius fuiſſe dicatur, 35. V. Not.
quàm nefariè poſtquam *Verbum caro factum*
eſt, natura in eo ſingularis aſſeritur. Quod ne
Eutyches ideò vel rectè vel tolerabiliter æſti-
met dictum, quia nullâ veſtrâ eſt ſententiâ
confutatum, ſolicitudinis [36] tuæ diligentiam 36. V. Not.
commonemus, frater chariſſime, ut ſi per
inſpirationem miſericordiæ Dei ad ſatisfa-
ctionem cauſſa perducitur, imprudentia ho-
minis imperiti etiam ab hac ſenſus ſui peſte
purgetur. [37] Qui quidem, ſicut Geſtorum 37. V. Not.
ordo patefecit, benè cœperat à ſua perſua-
ſione diſcedere, cum veſtrâ ſententiâ coar-
ctatus profiteretur ſe dicere, quod ante non
dixerat, & ei fidei acquieſcere, cujus priùs
fuiſſet alienus. Sed cum anathematizando
impio dogmati noluiſſet præbere conſen-
ſum, intellexit eum fraternitas veſtra in ſua
manere perfidia, dignúmque eſſe, qui judi-
cium condemnationis exciperet. De quo ſi Correcti hæretici qua ratione
fideliter atque utiliter dolet, & quàm rectè & charitate ſuſcipiendi.
mota ſit Epiſcopalis autoritas vel ſerò co-
gnoſcit; vel ſi ad ſatisfactionis plenitudinem,
omnia quæ ab eo malè ſunt ſenſa, viva voce
& præſenti ſubſcriptione damnaverit; non Joan. 10. 11.
erit reprehenſibilis erga correctum quanta-
cunque miſeratio: quia Dominus noſter ve-
tus & bonus paſtor, qui *animam ſuam poſuit* Luc. 9. 56.
pro ovibus ſuis, & qui venit animas homi-
num ſalvare, non perdere, imitatores nos
ſuæ vult eſſe pietatis: ut peccantes quidem
juſtitia coërceat, converſos autem miſericor-
dia non repellat. Tunc enim demum fru-
ctuoſiſſimè fides vera defenditur, quando
etiam à ſectatoribus ſuis opinio falſa damna-
tur. Ad omnem vero cauſſam piè ac fideli- Legati Sedis Apoſtolicæ
ter exequendam, fratres noſtros [38] Julium
[39] Epiſcopum & Renatum Presbyterum Ti- 38. V. Not.
tuli ſancti Clementis [40], ſed & filium meum 39. V. Not. 40. V. Not.
Hilarum Diaconem vice noſtra direximus.
Quibus Dulcitium Notarium noſtrum, cu-
jus fides nobis eſt probata [41], ſociavimus: 41. V. Not.
confidentes ad futurum divinitatis auxilium,
ut is, qui erraverat, damnata ſenſus ſui pravita- *al.* Aſtu-
te, ſalvetur. Deus te incolumem cuſtodiat, fra- tia.
ter cariſſime. [42] Data Idibus Junii, Asterio & 42. V. Not.
Protogene viris clariſſimis Cõſulibus. [43] & [44] 43. & 44. V. Not.

EPIST. XXV.

a Aliàs. X I. Quæ autem antea 25 erat, nunc 40. 13. Junii.

EPISTOLA XXV. a

AD JULIANUM EPISCOPUM *Coënſem.*

SYNOPSIS.

I. *Eutychen ſpem Chriſtianam omniúmque myſteriorum veritatem perimere.*

II. *Utriuſque naturæ proprietates in Chriſto ſervari.*

III. *Animam Chriſti non præextitiſſe corpori; nec corpus ex nihilo conditum: ſed utrumque ejuſdem nobiſcum eſſe naturæ.*

LEO urbis Romæ Epiſcopus Dilectiſſimo fratri JULIANO Epiſcopo.

CAP. I. b ita mſſ. Cod. al. per eos quos ad urbem. c pro fidei cauſſa deſiд. MSS. Codd. 7.

Licet per Noſtros, quos ab Urbe [b] pro fidei cauſſa [c] direximus, pleniſſimas ad fratrem noſtrum FLAVIANUM literas miſerimus contra nimiæ impietatis errorem: tamen quia per filium noſtrum BASILIUM Diaconem ſcripta tuæ dilectionis accepimus, quæ multùm nobis Catholici ſenſus fervore placuerunt; etiam hanc paginam quæ illis
1. V.Nor. epiſtolis conſonaret, adjecimus [1]: ut unanimiter atque conſtanter, his qui Evangelium Chriſti corrumpere cupiunt, reſiſtatis: quoniam ſancti Spiritus in nobis atque in vo-
2. V.Nor. bis [2] una eſt eruditio, eadémque doctrina: quam quicunque non recipit, non eſt membrum corporis Chriſti; nec poteſt eo capite gloriari, in quo naturam ſuam aſſerit non haberi. Quid autem prodeſt imprudentiſſimo ſeni, Neſtorianæ hæreſeos nomine, eorum lacerare opinionem, quorum piiſſimam convellere non poteſt fidem: cùm quantùm Neſtorius à veritate diſceſſit, Deitatem Ver-
3. V.Nor. bi ab aſſumti hominis ſubſtantia [3] ſeparando, tantùm à recto tramite etiam iſte deſciſcat, qui unigenitum Dei Filium ſic de utero beatæ Virginis prædicat natum, ut humani quidem corporis ſpeciem geſſerit, ſed humanæ carnis veritas Verbo unita non fuerit? De quo prodigio falſitatis quis non videat, quæ opinionum monſtra naſcantur? Qui enim negat mediatorem Dei & hominum hominem JESUM CHRISTUM, neceſſe eſt ut multis
4. al. implicetur. V. Nor. impietatibus impleatur, [4] cúmque aut Apollinaris ſibi vindicet, aut Valentinus uſurpet, aut Manichæus obtineat, quorum nullus in Chriſto humanæ carnis credidit veritatem. Quâ utique non receptâ, non ſolùm quòd ſecundùm carnem atque animam rationalem, qui erat in forma Dei, manens idem in for-
d Vulg.add. à mortuis. del. MSſ. omn. & gr. e Vulg.add. ad mortem del. MSſ & gr. ma ſervi, homo natus denegatur; ſed etiam, quòd crucifixus eſt &c. mortuus ac ſepultus, quódque die tertio [d] reſurrexit, & quod ad dexteram Patris ſedens ad judicandos vivos & mortuos, in eo corpore ſit venturus, in quo eſt judicatus [e] abnuitur: quia hæc redemtionis noſtræ ſacramenta vacuantur, ſi Chriſtus veram veri hominis, totámque naturam ſuſcepiſſe non creditur.

Mos hæreticorum, ut Catholicis nomen ſectæ imponant.

EPIST. XXV.

CAP. II. An quia manifeſta erant ſigna divina, falſa dicentur documenta corporea: & teſtimonia utriuſque naturæ valebunt, ut creator intelligatur; non valebunt, ut creatura ſalvetur? Quod Deitatis eſt, caro non minuit; quod carnis eſt, Deitas non peremit. Idem enim & ſempiternus ex Patre, & temporalis ex Matre: in ſua virtute inviolabilis, in noſtra infirmitate paſſibilis: in Deitate Trinitatis cum Patre & Spiritu ſancto unius ejuſdémque naturæ; in ſuſceptione autem hominis non unius ſubſtantiæ, ſed unius ejuſdémque perſonæ: ut idem eſſet dives in paupertate, omnipotens in abjectione, impaſſibilis in ſupplicio, immortalis in morte. Nec enim Verbum aut in carnem, aut in animam aliqua ſui parte converſum eſt: cùm ſimplex & incommutabilis natura Deitatis, tota in ſua ſit ſemper eſſentia, nec damnum ſui recipiens, nec augmentum: & ſic aſſumtam naturam beatificans, ut glorificata in glorificante permaneat. Cur autem inconveniens, aut impoſſibile videatur, ut Verbum & caro atque anima unus JESUS CHRISTUS, & unus Dei hominiſque ſit Filius, ſi caro & anima, quæ diſſimilium naturarum ſunt, unam faciunt etiam ſine Verbi Incarnatione perſonam: cùm multò ſit faciliùs, ut hanc unitatem ſui atque hominis Deitatis præſtet poteſtas, quàm ut eam in ſubſtantiis ſuis obtineat ſolius humanitatis infirmitas? Nec Verbum igitur in carnem, nec in Verbum caro mutata eſt; ſed utrumque in uno manet, & unus in utroque eſt, non diverſitate diviſus, non permixtione confuſus: nec alter ex Patre, alter ex Matre: ſed idem aliter ex Patre ante omne principium, aliter de Matre in fine ſeculorum: ut eſſet *mediator Dei & hominum, homo* JESUS CHRISTUS, in quo inhabitaret *plenitudo divinitatis corporaliter:* quia aſſumti non aſſumentis provectio eſt, quòd *Deus illum exaltavit, & donavit illi Nomen, quod eſt ſuper omne nomen: ut in Nomine Jeſu omne genu flectatur, cæleſtium, terreſtrium, & infernorum; & omnis lingua confiteatur, quoniam Dominus* JESUS CHRISTUS *in gloria eſt Dei patris.*

Unitas perſonæ in Chriſto ex hominis unitate arguitur.

1. Tim. 2. 5. Coloſ. 2. 9.

Philip. 2. 9.

CAP. III. Eutychis error. In eo verò quod EUTYCHES in Epiſcopali judicio auſus eſt dicere, *Ante Incarnationem duas in Chriſto fuiſſe naturas; poſt Incarnationem autem, unam:* neceſſarium fuerat, ut ad reddendam rationem profeſſionis ſuæ crebris atque ſolicitis Judicum interrogationibus urgeretur; nec tanquam inane aliquid præterflueret, quod nonniſi de hauſtu venenatorum dogmatum apparebat affuſum. [f] Arbitror enim talia loquentem hoc habere perſuaſum, quod anima, quam ſalvator aſſumſit, priùs in cœlis ſit commorata, quàm de Maria Virgine naſceretur, eámque ſibi Verbum in utero copularet. Sed hoc Catholicæ

f al. effuſum.

Epist. XXV.

mentes auréſque non tolerant: quia nihil ſecum Dominus de cœlo veniens noſtræ conditionis exhibuit: nec animam enim, quæ anterior extitiſſet, nec carnem, quæ non materni corporis eſſet, accepit. Natura quippè noſtra non ſic aſſumta eſt, ut priùs creata, poſt aſſumeretur g; ſed ut ipſa aſſumtione crearetur. Unde quod in Origene meritò damnatum eſt, qui animarum, antequam corporibus insererentur, h non ſolùm vitam, ſed & diverſas fuiſſe aſſeruit actiones: neceſſe eſt, ut etiam in iſto, niſi maluerit ſententiam abdicare, plectatur. Nativitas enim Domini ſecundùm carnem, quamvis habeat quædam propria, quibus humanæ conditionis initia tranſcendat, ſive quòd ſolus 5 ab inviolata virgine ſine concupiſcentia i eſt conceptus & natus, ſive quòd ita viſceribus matris eſt editus, ut & fœcunditas pareret, & virginitas permaneret; non alterius tamen naturæ erat ejus caro, quàm noſtra; nec alio illi, quàm cæteris hominibus, anima eſt inſpirata principio, quæ excelleret, non diverſitate generis, ſed ſublimitate virtutis. Nihil enim carnis ſuæ habebat adverſum, nec diſcordia deſideriorum gignebat compugnantiam voluntatum. 6 Senſus corporei vigebant ſine lege x peccati; & veritas affectionum ſub moderamine Deitatis & mentis, nec tentabatur illecebris, nec cedebat injuriis. Verus homo vero unitus eſt Deo, nec ſecundùm exiſtentem priùs animam deductus eſt è cœlo, nec ſecundùm carnem creatus ex nihilo; eandem gerens in Verbi Deitate perſonam 7, & tenens communem nobiſcum in corpore animâque naturam. Non enim eſſet Dei hominúmque mediator, niſi idem Deus, idémque homo in utroque & unus eſſet & verus. Incitat quidem nos ad latitudinem differendi materiæ magnitudo; ſed apud eruditionem tuam non eſt copiâ laborandum: præſertim cum jam per noſtros ad fratrem Flavianum ſufficientes literas miſerimus, ad confirmandos animos non ſolùm ſacerdotum, ſed etiam laïcorum. Præſtabit, ut credimus, miſericordia Dei, ut abſque cujuſquam animæ detrimento poſſint adverſùm diaboli dolos, & ſana defendi, & vulnerata curari. 8 Data idibus Junii, Asterio * & Protogene viris clariſſimis Conſulibus.

g al. creata ſumeretur. Error Origenis circa animas. h al. miſcerentur.

5. Vulg. add ex Spiritu ſancto. V. Not. i Vulg. add. carnis del. omn. Mſ. Caro Chriſti & animæ noſtris ſimiles.

6. V. Not. x al. ſine ſorde aff. Corb. Affectionũ veritas in Chriſto.

7. V. Not. 1. Tim. 2. 5.

8. V. Not. * al. Aſturio.

a Al. XII. Quæ antem antea 26. erat, nunc 41. 13. Junii.

EPISTOLA XXVI. [a]

AD THEODOSIUM AUGUSTUM.

SYNOPSIS.

Legatos vice ſuæ deſtinat ad Synodum Epheſinam, occaſione Eutychis collectam. De eodem meliora ſperat.

Epist. XXVI.

Cæſari THEODOSIO, religioſiſſimo & piiſſimo Auguſto, LEO Papa Eccleſiæ Catholicæ urbis Romæ 1.

1. V. Not.

QUantum rebus humanis conſulere providentia divina dignetur, ſolicitudo clementiæ veſtræ, Spiritu Dei incitata demonſtrat, quæ in Catholica Eccleſia nihil impacatum, nihil vult eſſe diverſum: quoniam Fides, quæ non niſi una eſt, in nullo poteſt ſui eſſe diſſimilis. Unde licet Eutyches, quantùm Geſtorum Epiſcopalium ordo patefecit, imperitè atque imprudenter errare detectus ſit, debueritque à ſua meritò reprobabili perſuaſione diſcedere; quoniam tamen pietas veſtra, quæ in honorem Dei religioſiſſimè Catholicam diligit veritatem, apud Ephesum conſtituit Synodale judicium a: ut imperito ſeni, ea in qua nimis caligat, veritas innoteſcat; fratres meos Julium b Epiſcopum, & Renatum Presbyterum, & filium meum Hilarum Diaconem miſi, qui ad vicem præſentiæ meæ pro negotii qualitate ſufficerent; & qui eum ſecum deferrent c juſtitiæ ac benignitatis affectum, ut quia dubitari non poteſt, quæ ſit Chriſtianæ confeſſionis integritas, & totius erroris pravitas damnaretur: & ſi reſipiſcens, qui deviaverat, pro venia ſupplicaret, ſacerdotalis ei benevolentia ſubveniret: cùm in libello ſuo, quem ad nos miſit, hoc ſaltem ſibi ad promerendam veniam reſervaverit, ut correcturum ſe eſſe promitteret, quidquid noſtra ſententia de his, quæ malè ſenſerat, improbaſſet. Quid autem Catholica Eccleſia univerſaliter de ſacramento Dominicæ incarnationis credat & doceat, ad fratrem & coëpiſcopum meum Flavianum pleniùs continent ſcripta, quæ miſi. Data idibus Junii, Asterio & Protogene viris clariſſimis conſulibus.

Fidei unitas.

a. al. Concilium. V. Not. Ad Concil. Epheſinum II ab Imperatore indictum Leo mittit legatos. b Vide not. 39. ad Ep. XXIV. c al. meum ſecum ferrent. MSS. omn.

Correctionem Eutyches ſpondet.

a. Aliàs XIII. Quæ autem antea 27. erat, nunc 42. 13. Junii.

EPISTOLA XXVII. [a]

AD PULCHERIAM AUGUSTAM.

SYNOPSIS.

I. *Pulcheriæ zelum adverſùs Eutychen ſolicitat.*

II. *Humanæ ſaluti intereſſe, ut Chriſtus non ſolùm homo, ſed ejuſdem nobiſcum generis homo ſit.*

III. *Generationem Chriſtiani ex Chriſti generatione fluere Eutychetis pervicacia. Sedis Apoſtolicæ moderatio.*

IV. *Ne Concilio interſit Leo vetant conſuetudo, conditio temporis, Concivium charitas. Symbolum Apoſtolorum nova hæreſi concutitur.*

LEO PULCHERIÆ AUGUSTÆ.

QUantum præſidii Dominus Eccleſiæ ſuæ in Veſtra clementia præpararit, multis Cap. I.

Epist. XXVII.

Simili fortè eſt hunc 10. illſdem Coſſ. data. Pulcheriæ adverſus Neſtorium præſidium.

ſæpè probavimus documentis. Et quicquid noſtris temporibus contra impugnatores Catholicæ veritatis induſtria ſacerdotalis obtinuit, ad veſtram maximè gloriam redundavit: dùm, ſicut Spiritu ſancto docente didiciſtis, illi per omnia poteſtatem veſtram ſubjicitis, cujus munere & protectione regnatis. Unde quia, contra integritatem fidei Chriſtianæ, diſſenſionem quandam in Conſtantinopolitana Eccleſia Eutyche autore generatam, fratris & coëpiſcopi mei Flaviani relatione cognovi; ita ut totius cauſſæ ſpeciem Synodalium geſtorum textus oſtenderit: dignum gloria veſtra eſt, ut error qui, ut arbitror, de imperitia magis, quàm de verſutia natus eſt, auferatur, priuſquam ullas ſibi vires de conſenſu imprudentium & pertinacia pravitatis acquirat. Quia etiam ignorantia graves nonnunquam incidit lapſus, & plerumque in diaboli ruit foveas incauta ſimplicitas; per quam ſupradicto ſubrepſiſſe intelligo ſpiritum falſitatis: ut dum æſtimat ſe religioſiùs de Filii Dei majeſtate ſentire, ſi ei naturæ noſtræ veritatem ineſſe non diceret, totum illud quod *Verbum caro factum eſt*, unius atque eiuſdem putaret eſſe ſubſtantiæ.

Hæreſis ex falſa religione deſcendens.

Et quantùm Neſtorius à veritate excidit, dum Chriſtum de matre ſolùm hominem aſſeruit natum, tantùm etiam hic à catholico tramite deviat, qui de eadem Virgine non noſtram credit editam eſſe ſubſtantiam; volens utique eam ſolius Deitatis intelligi: ut quod
1. V.Not. formam [1] ſervi geſſit, & quòd noſtri ſimilis fuit atque conformis, quædam noſtræ naturæ fuerit imago, non veritas.

Cap. II.

Nihil autem prodeſt Dominum noſtrum beatæ Mariæ Virginis filium, verum perfectúmque hominem dicere, ſi non illius generis homo creditur, cujus in Evangelio prædicatur.

Matth. 1. 1. Varius Genealogiæ Chriſti ordo apud Matth. & Lucam: Quare: Luc. 3. 23.

Dicit enim Matthæus: *Liber generationis* Jesu Christi *filii David, filii Abraham*: & ita humanæ originis ordinem ſequitur, ut generationum lineas uſque ad Joſeph, cui Mater Domini erat deſponſata, deducat. Lucas verò retrorſum ſucceſſionum gradus relegens, ad ipſum humani generis principem redit, ut Adam primum, & Adam noviſſimum ejuſdem oſtendat eſſe naturæ.

Filius Dei in veteri teſtam. apparens. Gen. 32. 24. Gen. 18. 2. 2. V.Not.

Potuerat quippè omnipotentia Filii Dei ſic ad docendos juſtificandóſque homines apparere, quomodo & Patriarchis & Prophetis in ſpecie carnis apparuit, [a] cùm aut luctamen iniit aut ſermonem conſeruit, cúmve officia hoſpitalitatis [b] non abnuit, vel etiam appoſitum cibum ſumſit. Sed illæ imagines hujus hominis erant indices [c], cujus veritatem ex præcedentium patrum ſtirpe ſumendam, ſignificationes myſticæ nunciabant. Et ideò ſacramentum reconciliationis noſtræ ante tempora æterna diſpoſitum, nullæ implebant figuræ; quia nondum ſupervenerat Spiritus ſanctus in Virginem, nec virtus Altiſſimi obumbraverat ei: ut intra intemerata viſcera ædificante ſibi ſapientia domum,

b al. humanitatis.

c al. indicia.

Epist. XXVII.

Verbum caro fieret; & forma Dei ac forma ſervi in unam conveniente perſonam, creator temporum naſceretur in tempore; & per quem facta ſunt omnia, ipſe inter omnia [d] gigneretur. Niſi enim novus homo, factus in ſimilitudinem carnis peccati, noſtram ſuſciperet vetuſtatem; & conſubſtantialis Patri, conſubſtantialis eſſe dignaretur & Matri, naturámque ſibi noſtram ſolus à peccato liber uniret, ſub jugo diaboli generaliter teneretur humana captivitas: nec uti poſſemus triumphantis victoria, ſi extra noſtram eſſet conſerta naturam. [3]

Prov. 9. 1. Joan. 1. 14.

d Hac ipſe inter omnia del. Grim.

Incarnationis neceſſitas.

3. V.Not.

Cap. III.

De hac autem participatione mirabile [e] ſacramentum nobis regenerationis illuxit [4], ut per ipſum Spiritum, per quem Chriſtus & conceptus eſt & natus, etiam nos, qui per concupiſcentiam carnis ſumus geniti, ſpirituali rursùs origine naſceremur. Propter quod ab Evangeliſta de credentibus dicitur: *Qui non ex ſanguinibus, neque ex voluntate carnis, neque ex voluntate viri, ſed ex Deo nati ſunt.* Cujus ineffabilis gratiæ particeps non eſt, nec poteſt in filiorum Dei adoptione cenſeri [5], quiſquis à fide ſua, hoc quod nos principaliter ſalvat [6], excludit. Unde multùm doleo, multúmque contriſtor, quod hic, qui antea de humilitatis propoſito laudabilis videbatur, contra unicam ſpem noſtram, patrúmque noſtrorum, vana & nimis ſtolida audet adſtruere. Qui dum videret inſipientiæ ſuæ ſenſum Catholicis auribus diſplicere, revocare ſe à ſua opinione debuerat; nec ita Eccleſiæ Præſules commovere, ut damnationis ſententiam mereretur excipere: quam utique, ſi in ſuo ſenſu [f] voluerit permanere, nullus poterit relaxare. Sedis enim Apoſtolicæ moderatio hanc temperantiam ſervat, ut & ſeveriùs agat cum obduratis, & veniam cupiat præſtare correctis. Quia ergo multa mihi fiducia eſt de pietatis tuæ ſubliſſima [g] fide, obſecro glorioſam Clementiam tuam, ut ſicut ſancto ſtudio tuo Catholica prædicatio ſemper adjuta eſt, ita nunc quoque ejus faveas libertati: quam fortè ideò permiſit Dominus hac tentatione pulſari, ut quales intra Eccleſiam laterent, poſſent agnoſci. Quorum planè non eſt negligenda curatio, ut nec ipſorum nos contriſtet amiſſio.

e al. mirabili.

4 vulg. induſit. V. Not.

Joan. 1. 13.

5. V.Not.

6. V.Not.

24 qu. 2. Damnationis ſententiam. Cat.

f vulg. in ſua ſententia.

Sententiam in Concilio Provinciæ contra hæreticum latam nemo poteſt relaxare.

g Ita Mſ. Cod. Add. tres & ſoliſſima vulc. ſynceriſſima fide.

Cap. IV.

Auguſtiſſimus verò & chriſtianiſſimus Imperator cupiens quàm celerrimè turbata componi, Epiſcopali Concilio, quod Ephesi vult haberi, nimium breve & anguſtum tempus indixit, diem Kalendarum Auguſtarum præſtituendo conventui: cum à tertio Iduum Maiarum, quo Serenitatis ejus ſcripta ſuſcepimus, major pars reliqui ſit temporis abſumenda, ut profectio ſacerdotum, qui negocio ſufficiant, valeat ordinari. Nam illud quod pietas ipſius etiam me credidit debere intereſſe Concilio, etiam ſi ſecundùm aliquod præcedens exigeretur exemplum, nunc tamen nequaquam poſſet impleri: quia

Cur S. Leo ad Concilium non ſe transferat.

rerum

EPIST. XXVIII.

terum præſentium nimis incerta conditio à tantæ urbis popnlis me abeſſe non fineret: & in deſperationem quandam animi tumultuantium mitterentur, ſi pro occaſione cauſſæ eccleſiaſticæ viderer patriam & Sedem Apoſtolicam velle deſerere. Quia igitur ad publicam utilitatem pertinuiſſe cognoſcitis, ut ſalvâ Clementiæ Veſtræ veniâ, charitati me & precibus civium non negarem; in his fratribus meis, qnos vice mea miſi, me quoque adeſſe cum cæteris qui adfuerint, æſtimate: quibus ſecundùm cauſſam ſatis mihi ex geſtorum ſerie, & ipſius de quo agitur, profeſſione, patefactam, evidenter & plenè [h] quid ſervandum eſſet oſtendi. Non enim de portiuncula aliqua fidei noſtræ, quæ minus lucidè declarata ſit [i], quæritur: ſed hoc ſtultiſſima reſultatio [k] audet inceſſere, quod Dominus noſter in Eccleſia neminem ſexus utriuſque voluit ignorare. Siquidem ipſa Catholici Symboli brevis & perfecta confeſſio, quæ duodecim Apoſtolorum totidem eſt ſignata ſententiis, tam inſtructa ſit munitione cœleſti, ut omnes hæreticorum opiniones ſolo ipſius poſſint gladio detruncari. Cujus Symboli plenitudinem ſi EUTYCHES puro & ſimplici voluiſſet corde concipere, in nullo à decretis ſacratiſſimi Nicæni Concilii deviaret; & hoc à ſanctis Patribus intelligeret conſtitutum, ut contra Apoſtolicam fidem, quæ nonniſi una eſt, nullum ſe ingenium, nullum elevaret eloquium. Et ideò pro veſtræ pietatis conſuetudine elaborare dignemini, ut quod contra ſingulare ſacramentum ſalutis humanæ blaſphema inſipientia protulit, ab omnium animis repellatur. Ac ſi ipſe, qui in hanc tentationem incidit, reſipiſcat, ita ut per libellarem ſatisfactionem proprium damnet errorem, communio ei ſui ordinis non negetur. [l] Quod etiam ſancto FLAVIANO Epiſcopo me Clementia tua ſcripſiſſe cognoſcat; ut charitas non negetur [m], ſi error aboletur. Datum Idibus Junii, ASTERIO & PROTOGENE viris Clariſſimis Conſulibus. [7]

Leonis patria.

h Et plenè del. Gram. Cod.

i Vulg quod minus lucidè clareſcat.

k Vulg. inſultatio.

Solo Symbolo Apoſtolorum omnes confodiuntur errores.

Vide de hoc Symbolo Hieron. Ep. LXI. ad Pammachium. Ruffin. præf. expoſ. Symbol. S. Aug. Serm. CXV. de tempore &c. Diſſertationem Voſſii, & noſtram 14.

l In MSS. 9. cum ed. ad marg.

Al. reformetur.

m *Al.* non negligatur.

7. V. Not.

EPISTOLA XXVIII. [a]

a *Alidè.* XIV. Quæ autem antea 28. erat, nunc 47. 13. Junii.

AD FAUSTUM, MARTINUM, & reliquos Archimandritas Conſtantinopolitanos.

SYNOPSIS.

Senſum Eutychis execratur: ipſum ad ſaniorem mentem redire cupit, & ſic communioni reſtitui.

Dilectiſſimis filiis FAUSTO, MARTINO, & reliquis ARCHIMANDRITIS, LEO Epiſcopus.

CUm propter cauſſam fidei, quam EUTYCHES perturbare tentavit, de latere meo [1] mitterem, qui defenſioni veritatis aſ-

1. V. Not. Legan à latere.

ſiſterent, congruum credidi, ut etiam ad veſtram dilectionem ſcripta dirigerem: quos certum habeo ita ſtudere pietati, ut blaſphemas & impias voces nullatenus æquanimiter audire poſſitis; manente in cordibus veſtris Apoſtolica inſtitutione, qua dicitur: *Si quis vobis evangelizaverit præter id quod accepiſtis: anathema ſit.* Senſum autem prædicti EUTYCHIS, qui ſicut Geſtorum lectione cognovimus, meritò reprobatus eſt, etiam nos deteſtandum eſſe decernimus: ita ut ſi aſſertor inſipiens in ſua pravitate voluerit permanere, habeat cum his conſortium, quorum eſt ſecutus errorem. Meritò enim fiet extra Chriſti Eccleſiam, qui in Chriſto humanam, id eſt, noſtram negat eſſe naturam. Sed ſi idem ſpiritu Dei miſerante correctus, impietatem ſui erroris agnoverit, & quæ Catholici execrantur, plena ſatisfactione damnaverit, volumus ei miſericordiam non negari: ut Eccleſia Domini nullum ſentiat damnum; cùm & reſipiſcens poſſit recipi, & ſolus debeat error excludi. De ſacramento autem pietatis magnæ, in qua nobis per Incarnationem Verbi Dei juſtificatio eſt & redemtio, quæ ſit noſtra ex Patrum traditione ſententia [b], in his literis, quas ad fratrem meum FLAVIANUM Epiſcopum nunc miſi [b], ſufficienter, quantùm arbitror, explicatum eſt: ut per inſinuationem Præſulis veſtri, quid ſecundùm Evangelium Domini noſtri JESU CHRISTI in omnium fidelium cordibus fixum eſſe cupiamus, noſcatis. Datum Idibus Junii, ASTERIO & PROTOGENE viris Clariſſimis Conſulibus.

EPIST. XXIX.

Galat. 1. 9.

Correctio ab hæreſi miſericordia non negetur.

b *Literulis incluſa add. ex MSS. & Græca verſ.*

EPISTOLA XXIX [a]

a *Alidè.* XV. Quæ autem antea 29. erat, nunc 43. 13. Junii.

AD EPHESINAM SYNODUM ſecundam.

SYNOPSIS.

I. *Incarnationis fidem ex confeſſione Petri probari.*

II. *Concilium ad errorem abolendum & reducendos errantes convocari.*

LEO Epiſcopus ſanctæ SYNODO, quæ apud Epheſum convenit.

REligioſa clementiſſimi Principis fides Cap. I. ſciens ad ſuam gloriam maximè pertinere, ſi intra Eccleſiam Catholicam nullius erroris germen exurgeret, hanc reverentiam divinis detulit inſtitutis, ut ad ſanctæ diſpoſitionis effectum auctoritatem Apoſtolicæ Sedis adhiberet: tanquam ab ipſo beatiſſimo Petro cuperet declarari, quid in ejus confeſſione laudatum ſit, quando dicente Domino: *Quem me eſſe dicunt homines filium hominis?* Matth. 16. varias quidem diverſorum opiniones diſcipuli 13. memorarunt; ſed cùm ab eis, quid ipſi cre-

Epist. XXIX.

derent, quæreretur, Princeps Apoſtolorum plenitudinem fidei brevi ſermone complexus: *Tu es*, inquit, *Chriſtus filius Dei vivi:* hoc eſt, Tu qui verè es filius hominis, idem verè es filius Dei vivi: Tu, inquam, verus in Deitate, verus in carne, & ſalva [b] geminæ proprietate naturæ utrimque unus. Quod ſi Eutyches intelligenter ac vivaciter crederet, nequaquam ab hujus fidei tramite deviaret. Propter quam ei reſpondetur à Domino: *Beatus es Simon Barjona, quia caro & ſanguis non revelavit tibi, ſed pater meus, qui eſt in cælis. Et Ego dico tibi, quia tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam, & portæ inferi non prævalebunt adverſus eam.* Nimis autem à compage hujus ædificationis alienus eſt, qui & beati Petri confeſſionem non capit, & Chriſti Evangelio contradicit: oſtendens ſe nullum unquam ſtudium cognoſcendæ veritatis habuiſſe, & ſuperfluò honorabilem viſum, qui nulla maturitate [c] cordis ornavit caniciem ſenectutis.

Fides Petri expoſita.

b *al.* ſub gem.

c *vulg.* autoritate.

Cap. II.

Verùm quia etiam talium non eſt negligenda curatio; & piè ac religioſè Chriſtianiſſimus Imperator haberi voluit Epiſcopale Concilium, ut pleniore judicio omnis poſſit error aboleri; fratres noſtros Julium [d] Epiſcopum, Renatum Presbyterum, & filium meum Hilarum Diaconem, cúmque his Dulcitium Notarium probatæ nobis fidei, miſi: qui vice mea ſancto conventui veſtræ fraternitatis interſint, & communi vobiſcum ſententia, quæ Domino ſint placitura, conſtituant. Hoc eſt, ut primitùs peſtifero errore damnato, etiam de ipſius, qui imprudenter erravit, reſtitutione tractetur; ſi tamen doctrinam veritatis [e] amplectens, ſenſus hæreticos [f], quibus imperitia ejus fuerat irretita, plenè apertéque propria voce & ſubſcriptione damnaverit: quod etiam in libello, quem ad nos miſerat, eſt profeſſus, ſpondens per omnia noſtram ſequuturum ſe eſſe ſententiam. Acceptis autem fratris & coëpiſcopi noſtri Flaviani literis, pleniùs ad eum de his, quæ ad nos videtur retuliſſe, reſcripſimus: ut abolito hoc, qui natus [g] videbatur, errore, in laudem & gloriam Dei per totum mundum una ſit fides, & una eadémque confeſſio, & *in Nomine* Jesu *omne genu flectatur cæleſtium, terreſtrium & infernorum, & omnis lingua confiteatur, quia Dominus* Jesus Christus *in gloria eſt Dei Patris.* Data Idibus Junii [h], Asterio & Protogene viris Clariſſimis Conſulibus.

d *Vide not.* 39 *Ep.* XXIV.

Legati vice Pontif. Rom.

e *al.* pietatis *MS. Grim.*

f *al.* hæreticorum *idem.*

g *ita MSS.* 9. *ed.* quo inquinatus. *malè.*

Philip. 2. 9

h *al.* Id. Mai. *vel* Id. Jan.

Epist. XXX.

1 *Alias* XVIII. Quæ autem antea 30 erat, nunc 44. 13. Iunii. V. Not.

EPISTOLA XXX. 1

AD PULCHERIAM AUGUSTAM

SYNOPSIS.

I. *Chriſtum noſtri generis hominem eſſe. Neſtorii & Eutychis errores.*

II. *Cùm veritas carnis in Chriſto impetitur, totam fidem concuti.*

LEO Epiſcopus, PULCHERIÆ Auguſtæ.

Cap. I.

Quantum ſibi fiduciæ de fide veſtræ Clementiæ Eccleſia Dei debeat polliceri, multis probavimus ſæpe documentis, dum ſicut Spiritu ſancto docente didiciſtis, illi per omnia poteſtatem veſtram ſubjicitis, cujus munere & protectione regnatis. Unde quia contra integritatem fidei Chriſtianæ, diſſenſionem quandam in Conſtantinopolitana Eccleſia, Eutyche autore generatam, fratris & coëpiſcopi mei Flaviani relatione cognovi; ita ut totius cauſſæ ſpeciem Synodalium geſtorum textus oſtenderet: dignum gloriæ veſtræ eſt, ut error qui de imperitia magis, quam de verſutia natus eſt, auferatur, priuſquam ullas vires de conſenſu imprudentium, pertinacia pravitatis acquirat. Nam quantùm Nestorius à veritate excidit, dum Dominum Jesum Christum de matre virgine hominem ſolùm aſſerit natum, tantùm etiam hic à Catholico tramite deviavit, qui de eadem virgine editum, non noſtræ credit eſſe naturæ: ut quòd formam ſervi geſſit, quòd noſtri ſimilis fuit atque conformis, quædam noſtræ carnis fuerit imago, non veritas. Nihil autem prodeſt Dominum noſtrum beatæ Mariæ Virginis filium, hominem dicere, ſi non illius generis ac ſeminis homo creditur, cujus in ipſo Evangelii exordio prædicatur. Unde multùm doleo, multúmque contriſtor, quod hic qui antea de humilitatis propoſito laudabilis videbatur, contra unicam ſpem noſtram patrúmque noſtrorum, vana & nimis perverſa audet aſtruere. Qui cùm videret inſipientiæ ſuæ ſenſum Catholicis auribus diſplicere, revocare ſe à ſua opinione debuerat: ne ita Eccleſiæ Præſules commoveret, ut ſententiam damnationis exciperet. Quam utique ſi in ſuo ſenſu voluerit permanere, nullus poterit relaxare. Sedis enim Apoſtolicæ moderatio hanc temperantiam ſervat, ut & ſeveriùs agat cum obduratis, & veniam cupiat præſtare correctis.

Hæc eadé ferè habentur, ſed fuſius ſuprà Ep. 27. *al.* 13.

Neſtorii & Eutychis par impietas.

Sedis Apoſtolicæ moderatio.

Cap. II.

Quia ergo mihi multa fiducia eſt de Pietatis tuæ ſinceriſſima fide, obſecroglorioſiſſimam Clementiam veſtram, ut ſicuti ſancto ſtudio tuo Catholica prædicatio ſemper adjuta eſt, ita nunc quoque ejuſdem faveas libertati. Non enim portiuncula aliqua fidei

Epist. XXXI.

noſtræ, quæ minus lucidè ſit clata, pulſatur: ſed hoc imperita reſultatio audet inceſſere, quod Dominus in Eccleſia ſua neminem voluit ignorare. Et ideò pro veſtræ pietatis conſuetudine elaborare dignemini, ut contra ſingulare ſacramentum ſaluris bumanæ, quod blaſphema inſipientia protulit, ab omnium animis repellatur. Ac ſi ipſe, qui in hac tentatione incidit, reſipiſcit, ita ut quod malè ſenſerat propria voce & ſubſcriptione condemnet, communio illi ſui Ordinis reformetur. Quod etiam fratri & coëpiſcopo meo

Concilium Imperiali diſpoſitione convocatum.

a. V. Not.

Flaviano me Clementia veſtra ſcripſiſſe cognoſcat; & his, quos miſimus, delegaſſe, ut venia concedatur, ſi error aboletur. Ne autem piiſſimi Principis diſpoſitioni [a], qua Epiſcopale Concilium voluit congregari, noſtra videretur præſentia defuiſſe, fratres meos

b Vide not. 39. Ep. XXIV.

Julium [b] Epiſcopum, Renatum Presbyterum, & filium meum Hilarum Diaconem miſi, qui vicem præſentiæ meæ implere ſufficerent. Sed ei, qui in errore eſt, meliùs conſuletur, ſi ubi deſipuit, ibidem reſipiſcat: & ubi damnationem meruit, illic indulgentiam conſequatur. Data Idibus Junii, Asterio & Protogene viris Clariſſimis Conſulibus.

---

a Aliàs. XIX. Quæ autem 31. erat, nunc 48. 13. Junii.

EPISTOLA XXXI. a

AD JULIANUM EPISCOPUM COENSEM.

SYNOPSIS.

I. *Eutychen ab unitate fidei excidiſſe dolet.*
II. *Legatos ad Synodum à latere mittit.*

LEO Epiſcopus, JULIANO Epiſcopo, chariſſimo Fratri.

Cap. I.

Literæ Dilectionis tuæ, quæ mihi nuper ſunt redditæ, quàm ſpiritali Catbolicæ fidei vigeas amore, demonſtrant; & multùm gaudere me faciunt, quod in eadem ſententia pia corda concurrunt, ut ſecundùm doctrinam Spiritus ſancti impleatur in nobis

1. Cor. 1. 10.

quod Apoſtolus ait: *Obſecro autem vos, fratres, per Nomen Domini noſtri* Jesu Christi, *ut idipſum dicatis omnes, & non ſint in vobis ſchiſmata: ſitis autem perfecti in eodem ſenſu, & in eadem ſententia.* Cujus unitatis nimium ſe Eutyches facit extraneum, qui in ſua perverſitate veteraſcit, nec adhuc, quibus vinculis à diabolo ſit [b] obligatos, intelligit: &

b vulg. à Domino.

quemquam ſacerdotum Domini reperiendum putat, qui ejus imperitiæ amentiæque conſentiat. Diu apud nos incertum fuit, quid in ipſo Catbolicis diſpliceret: & cùm fratris noſtri Flaviani nullas literas ſumeremus, ipſe autem ſcriptis ſuis Neſtorianam hæreſim repullulare quereretur, non plenè potuimus diſcere, unde procederet, vel quo tenderet tam doloſa cauſſatio. Sed poſtquam Geſtorum ad nos Epiſcopalium documenta perlata ſunt, omnia illa, quæ fallacium querelarum velamine tegebantur, quàm eſſent deteſtanda, patuerunt.

Epist. XXXII.

Cap. II.

Et quia clementiſſimus Imperator, pro benevolentia ac pietate animi ſui, de ſtatu hujus, qui ante honorabilis videbatur, diligentiùs voluit judicari, atque ob hoc indicendum credidit Epiſcopale Concilium, per

c Vide not. 39. Ep. XXIV.

Legati à latere.

fratres noſtros Julium [c] Epiſcopum, & Renatum Presbyterum, ſed & filium meum Diaconem Hilarum, quos ex latere meo vice mea miſi, ad fratrem noſtrum Flavianum ſufficientia pro qualitate cauſſæ ſcripta direxi, quibus & veſtra dilectio, & Eccleſia univerſa cognoſcat, de antiqua & ſingulari fide, quam indoctus impugnator inceſſit, quid divinitùs traditum teneamus, & quid

Miſeratio & moderatio ſacerdotes decent.

d ita Grim. Sic autem vulg. Congrua moderatione credidimus ſanciendum.

incommutabiliter prædicemus. Quia tamen non debemus partes miſerationis omittere, congruere moderationi credidimus ſacerdotum [d], ut ſi condemnatus Presbyter plena ſatisfactione corrigitur, ſententia, quâ obſtrictus eſt, relaxetur: Si verò in eodem inſipientiæ ſuæ luto jacere delegerit, ſtatuta permaneant; & cum eis habeat ſortem, quorum eſt ſecutus errorem. Data idibus Junii, Asterio & Protogene viris Clariſſimis Conſulibus.

---

a Al. XVI. Quæ autem 32. erat, nunc 49. 27. Junii.

EPISTOLA XXXII a

AD FLAVIANUM EPISCOPUM.

Conſtantinopolitanum.

SYNOPSIS.

Literas & geſta Synodi adverſus Eutychem ſe accepiſſe monet.

FLAVIANO chariſſimo fratri LEO Papa.

Literas tuæ dilectionis accepi cum Geſtis, quæ apud vos de fidei quæſtione confecta ſunt. Et quia clementiſſimus imperator pro Eccleſiæ pace ſolicitus Synodum voluit

b ita Grim. al in vulg. ſubſecutos.

At nondum profectos eſſe legatos, conſtat ex hac Ep. & ex XXXIV.

c ita Grim. al. XV. cal.

congregari, quamvis evidenter appareat, rem, de qua agitur, nequaquam Synodali indigere tractatu: tamen, frater chariſſime, ſubſecuturos [b] eſſe ſignifico, quos in hac re placuit deſtinare. Nec neceſſarium fuit, nunc ampliùs ſcribi, cùm propitio Deo, de his quæ cauſſæ credimus convenire, per ea, quæ ipſi portabunt ſcripta, ſis pleniùs inſtruendus. Data duodecimo [c] Calendas Julii, Asterio & Protogene viris Clariſſimis Conſulibus.

EPIST. XXXIII.

a Aliàs. XVII. Quæ autem antea 33. erat, nunc 52. 20. Junii.

EPISTOLA XXXIII. a

AD THEODOSIUM AUGUSTUM.

SYNOPSIS.

Fidei & confeſſionis unitatem eſſe ſervandam: Legatos ad Synodum Epheſinam miſſos, ad quam ut ſe conferret neceſſitas non ſinit.

LEO THEODOSIO Auguſto.

ACceptis Clementiæ veſtræ literis, multùm univerſali Eccleſiæ gaudendum eſſe perſpexi, quòd Chriſtianam fidem, quâ divina Trinitas [b] honoratur & colitur, in nullo diſſimilem, in nullo vultis eſſe diſcordem. Quid enim rebus humanis ad exorandam miſericordiam Dei efficaciùs ſuffragetur, quàm ſi una gratiarum actio, & unius confeſſionis ſacrificium majeſtati ejus ab omnibus offeratur? In qua ſacerdotum & cunctorum fidelium ita demum erit plena devotio, ſi in his, quæ per unicum Dei Filium Deum Verbum pro noſtra redemtione ſunt geſta, nihil aliud ſentiatur, quàm quod ipſe de ſe & prædicari juſſit & credi. Unde quamvis ad diem Concilii Epiſcopalis, quem Pietas veſtra conſtituit, occurrere me ratio nulla permittat; cùm nec aliqua ex hoc antè exempla præceſſerint, & temporalis neceſſitas me non patiatur deſerere civitatem; præſertim cùm tam evidens fidei cauſſa ſit, ut rationabiliùs [c] ab indicenda Synodo fuiſſet abſtinendum: tamen in quantum Dominus juvare dignatur, meum ſtudium commodavi, ut Clementiæ veſtræ ſtatutis aliquatenus pareatur, ordinatis hinc fratribus meis, qui amputandis ſcandalis pro cauſſæ qualitate [d] ſufficiant, quique præſentiæ meæ impleant vicem: quia non talis quæſtio orta eſt, de qua [e] aut poſſit, aut debeat dubitari. Data duodecimo [f] Calendas Julii, ASTERIO & PROTOGENE viris Clariſſimis Conſulibus.

b Ita Grim. & Her. Vulg. divinitas.

EPIST. XXXIII.

Occidentalis Patriarcha ad Orientales partes non pergit cauſsâ Synodi.

c Ita Grim. & Her al. rationabilibus de cauſſis.

d Ita Grim. & Ep 31. vulg. æqui tate.

e al. unde.

f Grim. XIII.

a. Aliàs. Prima. Quæ autem ſecunda erat, nunc poſt 31.

ALTERA a EPISTOLA FLAVIANI EPISCOPI Conſtantinopolitani

AD LEONEM PAPAM.

SYNOPSIS.

I. *De diaboli inſidiis, quas vitat qui doctrinæ SS. Patrum adhæret.*
II. *De hæreticorum verſutia, quâ incautos decipiunt.*
III. *Eutychen renovare dogmata Valentini & Apollinaris.*
IV. *De depoſitione & excommunicatione ejus juſtiſſima, quam Occidentalibus notam à Leone fieri poſtulat.*

Τῷ ὁσιωτάτῳ καὶ θεοφιλεστάτῳ πατρὶ καὶ συλλειτουργῷ Λεόντι, Φλαυιανὸς ἐν κυρίῳ χαίρειν.

ΚΕΦ. α'.

ΟΥδὲν ἵστησιν ἄρα τὴν τοῦ διαβόλου πονηρίαν, τὸ ἀκατάσχετον κακὸν, τὸ πλῆρες ἰοῦ θανατηφόρου. ἄνω γὰρ καὶ κάτω περινοστεῖ, ζητῶν τίνα πλήξῃ, τίνα σπαράξῃ, τίνα καταπίῃ. διὸ καὶ γρηγορεῖν, καὶ νήφειν εἰς προσευχὰς, καὶ τῷ Θεῷ ἐγγίζειν, καὶ τὰς μωρὰς ζητήσεις παραιτεῖσθαι, καὶ τοῖς πατράσιν ἀκολουθεῖν, καὶ μὴ μετατιθέναι ὅρια αἰώνια, ὑπὸ τῆς θείας γραφῆς διδιδάγμεθα. ἀποθέμενος οὖν τὸ πένθος τῆς ὀγκου, τῶν δακρύων τὸ πλῆθος, ὅτι γε τῆς ὑπ' ἐμὲ τελοῦντα κληρικὸς ὡς θηριάλωτος γέγονε, καὶ οὐκ ἠδυνήθην αὐτὸν περισῶσαι, ἀλλ' ἀρπάσαι τοῦ λύκου, καίτοι τὴν ψυχήν μου ἑτοίμως ἔχων θεῖναι ὑπὲρ αὐτοῦ πῶς ἡρπάγη, πῶς ἀπεπήδα, μισῶν τὴν τοῦ καλοῦντος φωνὴν, καὶ πρὸς τὸν ἀπολλύοντα μάλιστα τρέχει, τάχα που καὶ τὰ μνήματα τῶν πατέρων ἐκκλίνων, καὶ τὰς τρίβους αὐτῶν μεταστρεφόμενος, βαδίζομαι τῷ λόγῳ.

ΚΕΦ. β'.

Εἰσί τινες ἐν ἐνδύμασι προβάτων, ἔσωθεν δέ εἰσι λύκοι ἅρπαγες, οὓς ἀπὸ τῶν καρπῶν ἐπιγινώσκομεν. οὗτοι τὰ * πρόβατα δοκοῦσι μὲν εἶναι ἐξ ἡμῶν, ἀλλ' οὐκ εἰσὶν ἐξ ἡμῶν. εἰ γὰρ ἦσαν ἐξ ἡμῶν, μεμενήκεισαν ἂν μεθ' ἡμῶν. ὅταν δὲ τὴν ἑαυτῶν ἀπεμέσωσι δυσσέβειαν, τῆς ἐν αὐτοῖς ἀποῤῥήξαντες δόλον, ἐπιλαβόμενοι τῶν ἀσθενεστέρων, καὶ τὰ αἰσθητήρια πρὸς τὰ θεῖα λόγια ἐχόντων ἀγύμναστα, σὺν ἑαυτοῖς ὠθοῦσιν αὐτοὺς εἰς ἀπώλειαν, διαβλασφημοῦντες καὶ σκώπτοντες τὰς τῶν πατέρων διδασκαλίας, ὡς καὶ τὰς λοιπὰς γραφὰς, πρὸς τὴν ἰδίαν ἀπώλειαν ἑαυτῶν. οὓς δεῖ προγινώσκοντας φυλάττεσθαι, ἵνα μὴ τῇ κακουργίᾳ αὐτῶν ὑπαχθέντες τινὲς, ἐκπέσωσι τοῦ ἰδίου στηριγμοῦ. ἠκόνησαν γὰρ γλῶσσαν αὐτῶν, ὡσεὶ ὄφεως ἰὸς ἀσπίδων ὑπὸ τὰ χείλη αὐτῶν. περὶ τούτων ἀνακέκραγεν ὁ προφήτης.

* πρῶτα Lat.

*Beatiſſimo & Deo amabiliſſimo patri * Leoni, Flavianus in domino æternam ſalutem.*

* Et comminiſtro.

CAP. I.

NUlla res diaboli venena compeſcit, [a] nec continet mortiferas ejus ſagittas. Surſum enim atque deorſum pervolans, quærit quos poſſit [b] occidere, quos poſſit [c] ſuperare, quos poſſit devorare. Propter quam rem vigilandum [d] eſt, & orationibus à Deo obtinendum, ut fatuas inquiſitiones evitare poſſimus. Decet enim ſequi patres noſtros; & * non commutare terminos antiquos, à divinis ſcripturis didicimus. Depoſitis ergo [e] fletibus & lacrymis, quas inceſſanter fundo, quia ſub me clericus degens, invaſus eſt à fero dæmone, & non potui eum liberare, nec auferre à tali lupo, qui animam meam pro illo paratus eram ponere; quomodo raptus ſit, quomodo reſiliit [f] à propoſito divino, & ad illum cucurrit, qui perdere conſuevit, præcepta patrum declinans, & [g] conſtituta eorum deſpiciens, jam incipio enarrare.

a illud inquietum malum, plenum veneno mortifero. Surſum e. 2. d circumit, quærens. Jacob. 3.8. 1. Petr 5.8. b ferire. c lacerare, vel ſeparare. d eſſe & orationi inſiſtendũ, & Deo appropinquandũ, & fatuas inquiſitiones evitandas, ac patres ſequi oportere, & non. Iac. 4.8. * Prov. 22.28. e magnis fletibus & multis lacrymis, quia f. m. c. d captus eſt à fera, & f vocatis vocẽ pero us, & ad 1. c. maximè qui ſ. c. forte etiam præcepta. g ſemitas.

CAP. II.

Sunt quidam [h] veſte ſua oves ſignificantes, interiùs autem lupi rapaces: quos ex fructibus eorum debemus agnoſcere. Iſti prima fronte videntur eſſe de numero noſtro; ſed non ſunt de numero noſtro. Si enim de numero noſtro fuiſſent, nobiſcum manſiſſent. Quando autem cœperunt evomere impietatem, [i] illud quod priùs occultabatur in illis aperitur (dolus omnis fit omnibus manifeſtus:) nacti autem infirmæ fidei homines, & qui [k] divinas lectiones neſciunt, & ſecum eos in perditionem præcipitant, [l] contorquentes & vituperantes patrum diſciplinas, [m] & * relinquunt ſanctas ſcripturas, ad ſuam ipſorum perditionem. Quos quidem debemus prævidere, & ab eis multum cavere; ne eorum malitiâ aliqui inducti concidant de ſua firmitate: *Exacuerunt enim linguam ſuam quaſi* [n] *ſerpentes, & venenum* [o] *in labiis habent quaſi aſpides.* De his hæc propheta clamavit.

h in veſtimẽtis ovium, interiùs. Matth. 7. 15. 1 Ioan. 2.19. i & dolus qui prius. k ſenſus habẽt ad divina eloquia parum exercitatos, ſecum. l depravantes al. diſſipantes. m ſicut & ceteras ſcr. * 2. Petr 3.16. Pſ. 139. 4. n ſerpentis. o aſpidum in labus eorũ.

FLAVIANI EPIST. II. CAP. III.

ℊ ſaperet, & rectam fidem haberet, Neſtorii quidem impietati re ſiſtens, & favorabili titulo certaminis adverſus illū ſuſcepti, ſcelus ſuū tegens, trecentorum. ℊ conatus eſt evertere. Matth. 18. 6. ᵡ conſubſtantialem.

Talis inter nos EUTYCHES emerſit, quondam presbyter & archimandrites, qui quaſi noſtræ religionis ſectam ℊ ſapiebat, & hanc præferebat; Neſtorii autem impietatem confirmabat, & ſuccingebatur pro Neſtorio militare in pugna quæ contra Neſtorium parabatur: trecentorum autem decem & octo ſanctorum patrum de fide expoſitionem factam, & ſanctæ memoriæ CYRILLI epiſtolam ſcriptam ad Neſtorium, ejuſdemque pariter ad Orientales, quibus omnes aſſenſerant ³, tentavit evellere, antiquam impii Valentini & Appollinaris reparans ſectam; & non timuit præceptum veri regis dicentis: *Quicumque ſcandalizaverit unum de puſillis iſtis minimis, expedit ei ut mola aſinaria alligetur collo ejus, & demergatur in profundum maris.* Verecundiam autem omnem ejus perfidia abjecit, & quam gerebat infidelitatis pellem excutiens, in ſancta noſtra ſynodo aſſerebat, inſtanter dicens, Dominum noſtrum JESUM CHRISTUM non oportere confiteri de duabus naturis poſt humanam ſuſceptionem, cùm à nobis unius ſubſiſtentiæ & unius perſonæ cognoſcatur: neque carnem Domini ᵡ coëſſentialem nobis ſubſiſtere tanquam ex nobis ſuſceptam, & coadunatam Deo verbo ſecundùm ſubſiſtentiam; ſed dicebat, virginem quidem, quæ eum genuit ſecundùm carnem, conſubſtantialem nobis eſſe, ipſum autem Dominum non ſuſcepiſſe ex ea carnem conſubſtantialem nobis: & corpus Domini non eſſe quidem corpus hominis, humanum verò corpus eſſe, quod eſt ex virgine; omnium patrum expoſitionibus contraria ſentiens.

CAP. IV. ſ acta dudum adverſus eum geſta miſimus ad beatitudinem veſtram, quibus & presbyterio illum nudavimus, quia in ᵗ monaſterii præfectura, & excluſimus.

Sed ne multa dicens, longam faciam Epiſtolam: ſ de iis, quæ de eo dudum egimus, miſimus ad beatitudinem veſtram literas, quibus docuimus, & presbyterio illum eſſe nudatum, quia in talibus convictus eſt; & ᵗ juſſimus eum in monaſteriis nullam habere rationem, & excluſimus eum à communione noſtra: ut ſanctitas veſtra hoc cognoſcens, quod circa illum actum eſt, omnibus Epiſcopis ſub beatitudine veſtra degentibus manifeſtare dignetur illius impietatem: ne neſcientes aliqui quid ille ſenſerit, quaſi ad orthodoxum vel per literas, vel per aliquam conjunctionem, loquantur. Univerſam in Chriſto fraternitatem, quæ cum veſtra pietate degit, ego & qui mecum ſunt, plurimùm ſalutamus. Incolumis in Domino, & orans pro nobis, doneris nobis, religioſiſſime pater.

FLAVIANI EPIST. II. ΚΕΦ. γ'.

Τοιοῦτος ἡμῖν τανῦν ἀνεφάνη Εὐτυχὴς ὁ πάλαι πρεσβύτερος καὶ ἀρχιμανδρίτης, δοκῶν μὲν τὰ ἡμέτερα δῆθεν φρονεῖν, καὶ τὴν ὀρθὴν πίστιν ἐν ἑαυτῷ ἔχειν, τὸ μὲν Νεστορίου δυσσεβὲς ἀνθιστάμενος, καὶ τὸν πρὸς αὐτὸν πόλεμον ὑποκρινόμενος, τὴν δὲ τῶν τριακοσίων δέκα καὶ ὀκτὼ ἁγίων πατέρων περὶ τῆς πίστεως γενομένην ἔκθεσιν, καὶ τὴν τοῦ ὁσίας μνήμης Κυρίλλου πρὸς τὸν Νεστόριον γραφεῖσαν ἐπιστολὴν, καὶ τὴν πρὸς τοὺς τῆς ἀνατολῆς τοῦ αὐτοῦ ὁμοίως, αἷς πάντες συνέθεντο, πειρώμενος ἀνατρέπειν, τὴν πάλαι τοῦ δυσσεβοῦς Οὐαλεντίνου καὶ Ἀπολλιναρίου κακοδοξίαν ἀνανεούμενος· καὶ οὐκ ἐφοβήθη τὸ διάταγμα τοῦ ἀληθινοῦ βασιλέως, λέγοντος· Ὃς ἂν σκανδαλίσῃ ἕνα τῶν μικρῶν τούτων τῶν ἐλαχίστων, συμφέρει αὐτῷ, ἵνα κρεμασθῇ μύλος ὀνικὸς περὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ, καὶ καταποντισθῇ εἰς τὸ πέλαγος τῆς θαλάσσης. * αἰδῶ πᾶσαν ἀποβαλὼν, καὶ ὃν περιέκειτο τῆς πλάνης δέρμα ἀποτιναξάμενος, ἀνεῤῥήγνυεν ἐπὶ τῆς ἁγίας συνόδου ἡμῶν διισχυριζόμενος, λέγων τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν μὴ δεῖν ἐκ δύο φύσεων μετὰ τὴν ἐνανθρώπησιν, ἐν μιᾷ ὑποστάσει, καὶ ἐν ἑνὶ προσώπῳ παρ' ἡμῶν γνωριζόμενον, μήτε μὴν τὴν σάρκα τοῦ κυρίου ὁμοούσιον ἡμῖν ὑπάρχειν· οἷα δὴ ἐξ ἡμῶν προσληφθεῖσαν τῷ Θεῷ λόγῳ καθ' ὑπόστασιν· ἀλλ' ἔφασκε, τὴν μὲν τεκοῦσαν αὐτὸν παρθένον κατὰ σάρκα ὁμοούσιον ἡμῖν εἶναι, αὐτὸν δὲ τὸν κύριον μὴ εἰληφέναι ἐξ αὐτῆς σάρκα ὁμοούσιον ἡμῖν· ἀλλὰ τὸ τοῦ κυρίου σῶμα μὴ εἶναι μὲν σῶμα ἀνθρώπου, ἀνθρώπινον δὲ σῶμα τὸ ἐκ τῆς παρθένου πάσαις ταῖς ἐκθέσεσι τῶν ἁγίων πατέρων ἐναντιούμενος.

* [illegible] [illegible]

ΚΕΦ. δ'.

Ἀλλ' ἵνα μὴ πάντα καταλέγων, μῆκος ἐμποιήσω τῷ γράμματι, πᾶσαν τὴν ἐπ' αὐτῷ γεγενημένων πρᾶξιν ἀπεστάλκαμεν τῇ σῇ ὁσιότητι, ἐν ᾗ καὶ τῆς ἱερωσύνης αὐτὸν, ὡς ἐπὶ τοῖς τοιούτοις ἁλόντα, γεγυμνώκαμεν, καὶ τῆς προστασίας μοναστηρίου, καὶ τῆς ἡμετέρας κοινωνίας· ὅπως ἂν τὰ περὶ ἐκεῖνον γνοῦσα τὰ καθ' αὐτόν, πᾶσι τοῖς ὑπὸ τὴν σὴν ὁσιότητα τελοῦσι θεοφιλεστάτοις ἐπισκόποις δῆλον ποιήσῃ τὴν αὐτοῦ δυσσέβειαν· ἵνα μὴ ἀγνοίᾳ πολλάκις τῷ καθ' αὐτοῦ φρονοῦντι, ὑφ' ἓν τι ἴδωσι σαφῶς, ὡς πρὸς ὀρθόδοξον, ἢ διὰ γραμμάτων ἢ καὶ ἑτέρως, τὰς πρὸς αὐτὸν ὁμιλίας ἐπιθῶσι ποιεῖσθαι. πᾶσαν τὴν σὺν τῇ ὑμετέρᾳ θεοφιλείᾳ ἐν Χριστῷ ἀδελφότητα ἐγώ τε καὶ οἱ σὺν ἐμοὶ πλεῖστα προσαγορεύομεν. Ἐῤῥωμένος ἐν κυρίῳ, καὶ ὑπερευχόμενος ἡμῶν, χαρίσαιο ἡμῖν, θεοφιλέστατε πάτερ.

EJUSDEM EPISTOLÆ FLAVIANI CP. Epiſcopi ad LEONEM Papam,

ALTERA VERSIO.

Ex MS. Codice Bibliothecæ Thuaneæ nunc primùm edita.

CAP. I. Jac. 3. 8. 1. Petr. 5. 8.

Nihil eſt quod ſtare faciat diaboli nequitiam, *inconſentibile malum, plenum veneno mortifero:* ſurſùm atque deorſùm *circuit quærens*, quem percutiat, quem turbet, *quem devoret:* Undè & vigilare & ſobrii eſſe ad orationes, & propinquare Deo, & ſtuas quæſtiones reſpuere, & patres ſequi, & non tranſgredi terminos æternos Scripturâ ſanctâ didicimus. Deponentes itaque tumorem luctus, lacrymarum multitudinem, quoniam *unus* eorum qui ſub me conſtituti ſunt, clericos ᵃ captus eſt, nec eum ſalvare prævalui, neque lupo præripere; licet animam meam paratus fuiſſem ponere pro eo. Ut raptus eſt, ut exilivit, odio habens vocantis vocem, & ad perditionem maximè currens, & memorias quoque paternas declinans, & eorum itinera prorsùs abhorrens, pergo in hunc ſermonem.

ᵃ In MS. Clerus.

CAP. II. Matth. 7. 25.

Sunt quidam *in veſtimentis ovium; intùs autem lupi rapaces*: quos ex fructibus agnoſcemus. Iſti primùm quidem videntur eſſe ex nobis, ſed non ſunt ex nobis: *Si enim eſſent ex nobis, manſiſſent utique nobiſcum:* Cùm verò aliquando ſuam evomuerint impietatem, dolum qui in eis eſt erumpentes: & apprehendentes inferiores, & eos qui ad eloquia divina ſenſus inexercitatos habent, ſecum eos pertrahunt ad perditionem, ſubvertentes & injuriantes paternas doctrinas, ſicut & ſanctas Scripturas ad perditionem ſuam; quos oportet præſcientes cavere, ne malitiâ eorum quidam ſeducti abſcidantur à propria firmitate. *Exacuerunt enim linguas ſuas ſicut ſerpentes; venenum aſpidum ſub labiis eorum*; ſicut de his Propheta clamavit.

1. Ioan. 2. 19. 2. Petr. 3. 16. Pſ. 139. 4.

CAP. III.

Talis igitur nobis quidam nunc apparuit Eutyches dudùm Presbyter & Archimandrita, tanquam ea, quæ noſtra ſunt, ſapiens, & rectam fidem in ſe habens; Neſtorii quidem impietati reſiſtens, & pugnam adversùs eum ſimulans; trecentorum verò decem & octo ſanctorum Patrum de fide confectam expoſitionem, & ſanctæ memoriæ CYRILLI ad Neſtorium ſcriptam Epiſtolam, & ejuſdem ſimiliter ad Orientales, quibus omnes conſenſerunt ᵉ, conatus evertere; & antiqua impii Valentini & Apollinaris mala

3. *Quibus omnes conſenſerunt.*) Scienter & exactè Flavianus geminam ſolummodò S. Cyrilli Epiſtolam laudat, unam ad Neſtorium, & alteram ad Orientales, quibus omnes conſenſerint. Hæc quidem Epiſtola eſt de Pace quæ incipit: *Lætentur cœli*; & Orientalibus accepta fuit. Illa verò quæ ad Neſtorium, incipit: *Comperi quoſdam exiſtimationi meæ detrahentes, &c.* Habetur Part 1. Actor Epheſ. c. 8. & actione 1. lecta & Patrum ſuffragiis ſingulatim datis approbata, ut quæ Nicænam fidei Confeſſionem ſolam contineat & explicet. Alia verò illa Cyrilli Epiſtola, quæ XII. Anathematiſmos complectitur, neque hoc loco commemorat Flavianus, neque ab Epheſina Synodo comprobata fuiſſe in ejus actis cernitur, etſi ibidem lecta fuerit; at nec requirente Cyrillo ut prima illa approbaretur nec quicquam de illa aſſerentibus Patribus: quod ſuſpicionem nonnullam injicit de minutis hæ

Epist. XXXIV. parte Synodi actis. Non iſtam pariter Epiſtolam approbavit Calchedonenſe Concilium, ſed utramque illam, uti antè fecerat CP. Synodus Flaviani ejuſdem. Diſertis verbis idem diſcrimen notat Hypatius Epheſinus in Collatione Conſtantinop. & Ruſticus in ſua illa cum Acephalis Diſputatione. Porrò commemoratio duarum Hypoſtaſeon, quam Cyrillus inducere videbatur, in cauſa fuit ne ab approbandis Anathematiſmis ſe ſe Synodus compeſceret. Quia autem iis Literis Cyrilli inſerta erat Commonitio Celeſtini Papæ ad Neſtorium, & una cùm Cyrilliana ad eumdem Neſtorium tranſmiſſa; hinc in Epheſina Synodo ſciſcitatum eſt ab Epiſcopo Flaviano tanquam de pluribus Epiſtolis loquente, an ejuſmodi Epiſtolæ Neſtorio traditæ fuiſſent. Unicam ſimiliter Cyrilli allegat Leo noſter in Epiſtolis 91. 52. 54. 88. Et certè illa Cyrilli Epiſtola quæ 12. Anathematiſmos inſertos habet *Latinis ignorata* fuit, uſque ad annum circiter 500. teſte Dionyſio Exiguo in Epiſtola ad Petrum Epiſcopum, quam illi & Cyrillianæ à ſe tunc in Latinum idioma translatæ præfixit.

dogmata renovare. Nec timuit regis veri præceptum
Matth. 18. 6. dicentis: *Quicunque ſcandalizaverit unum de puſillis iſtis minimis, melius erat ut ſuſpenderetur mola aſinaria circa collum ejus, & mergeretur in profundum maris.* Verecundiam autem omnem abjiciens; & pellem, quæ eum circumdabat, excutiens, apertè coram ſancta Synodo noſtra affirmabat, dicens: Dominum noſtrum Jesum Christum non oportere ex duabus naturis poſt inhumanationem, in una ſubſiſtentia, & in una perſona à nobis agnoſcendum: neque carnem Domini conſubſtantialem nobis eſſe, tanquam ex nobis aſſumtam, & unitam Deo verbo ſecundùm ſubſiſtentiam: ſed dicebat, virginem quidem, quæ eum peperit, ſecundùm carnem conſubſtantialem nobis eſſe, ipſum autem Dominum non ſumſiſſe ex ea carnem nobis conſubſtantialem; ſed Domini corpus non eſſe quidem corpus hominis, humanum autem corpus (eſſe) quod ex virgine eſt: omnibus expoſitionibus ſanctorum Patrum reſiſtens.

Cap. IV. Sed ne cuncta percurrens immenſitatem literis faciam, geſta, quæ dudùm in eo confecta ſunt, direximus tuæ ſanctitati; in quibus & ſacerdotio eum veluti interdiximus, & Monaſterii diſpoſitione, & noſtra communione privavimus: quatenus & tua ſanctitas cognoſcens, ea quæ ejus ſunt, omnibus qui ſub tua reverentia conſtituti ſunt, Deo amantiſſimis Epiſcopis manifeſtam faciat impietatem; ne forſitan ignorantes ea, quæ ſapit, & in quibus apertè captus eſt, tanquam ad conſortem fidei literas, aut aliter Confeſſiones ad eum reperiantur efficere. Omnem cum veſtra beatitudine in Chriſto fraternitatem, ego & qui mecum ſunt plurimùm ſalutamus. Incolumis in Domino, & orans pro nobis, doneris nobis, Deo amantiſſime Pater.

---

a Al. XX. Quæ antem 34. erat, nunc 33. 13. Junii.

EPISTOLA XXXIV.[a]

AD FLAVIANUM EPISCOPUM CP.

SYNOPSIS.

Eum de receptis literis monet, de fide defenſa laudat; ad miſericordiam, ſi hæreticus reſipiſcit, hortatur.

LEO FLAVIANO Epiſcopo Conſtantinopolitano.

PRofectis jam noſtris, quos ad vos in fidei cauſſa direximus, per filium noſtrum Basilium Diaconem ſcripta tuæ dilectionis acceptimus, quibus meritò parum de negocio communis ſolicitudinis indidiſti,[b] quoniam & Geſta ante delata, de omnibus nos ſuffi-

Secunda Flaviani ad Leonem Epiſtola. b al. indidiſſes.

cienter inſtruxerant, & ad familiarem interrogationem idoneus erat ſermo prædicti, per quem nunc alloquia reddentes, dilectionem tuam per Dei noſtri gratiam, in quo fidimus cohortamur, utentes verbis Apoſtolicis, atque dicentes: *In nullo terreamini ab adverſariis, quæ eſt illis cauſſa perditionis, vobis autem ſalutis.* Quid enim tam exitiabile, quàm negata veritate Incarnationis Chriſti; omnem ſpem ſalutis humanæ velle diſſolvere, & Apoſtolo contraire dicenti manifeſtè: *Magnum eſt pietatis ſacramentum, quod manifeſtatum eſt in carne?* Quid tam glorioſum, quàm contra inimicos Nativitatis & Crucis Chriſti pro fide Evangelica dimicare? De cujus puriſſimo lumine, invictáque virtute, datis jam ad tuam dilectionem literis, quid in noſtro eſſet corde, patefecimus: ne de illis, quæ ſecundùm doctrinam Catholicam didicimus & docemus, aliquid inter nos videri poſſit ambiguum. Quia verò tam valida, & tam clara ſunt teſtimonia veritatis, ut nimis cæcus, nimiſque obduratus habendus ſit, qui ad coruſcationem lucis atque rationis non confeſtim ſe à tenebris falſitatis excuſſerit; ad curandam imperitorum inſaniam, etiam patientiæ vos adhibere volumus medicinam: ut per paternas increpationes hi, qui in ſenectute carnis ſuæ mente ſunt parvuli, diſcant obedire majoribus. Ac ſi depoſita imperitiæ ſuæ vanitate reſipiſcunt, omnique errore damnato fidem veram ſingularémque ſuſcipiunt, miſericordiæ eiſdem Epiſcopalis benevolentia non negetur: manſuro judicio, quod præceſſit, ſi impietas meritò condemnata, in ſua pravitate perſtiterit. Data decimo Kalendas Auguſti, Asterio & Protogene viris Clariſſimis Conſulibus.

Epist. XXXV. Philip. 1. 28. 1. Tim. 3. 16. Nihil glorioſius quàm fidem propugnare.

EPISTOLA XXXV.[a]

AD EUNDEM FLAVIANUM Epiſcopum Conſtantinopolitanum.

a Al. XXI. Quæ autem 35. erat, nunc 34. 11. Auguſt.

SYNOPSIS.

De ejus ſilentio conqueritur, cujus cauſſa LEONI tunc ignota, erat Epheſina deprædatio.

LEO Epiſcopus FLAVIANO Epiſcopo.

AUget ſolicitudinem noſtram taciturnitas tua, quod jamdiu nulla dilectionis tuæ ſcripta ſuſcepimus; cùm nos curarum tuarum participes pro fidei defenſione ſoliciti, frequenter per occaſiones idoneas ad dilectionem tuam literas miſerimus: ut adhortationum noſtrarum conſolationibus te juvaremus, ut adverſariorum ſtimulis pro fidei defenſione non cederes, cùm laboris tui participes nos probares. Olim ad fraternitatem tuam Noſtros credimus perveniſſe, per quos, pleniùs Scriptis Mandatiſque noſtris inſtructum te eſſe retines, & Basilium ad te,

Epist. XXXVI.

ut volueras, ipſi remiſimus. Nunc, ne aliqua prætermiſſum occaſione te crederes, per filium noſtrum honorabilem & amabilem nobis virum EUPSYCHIUM [b], hanc paginam dedimus, ut tota celeritate ad ſcripta noſtra reſpondeas, nóſque ſubindè de tuis actionibus [c] noſtrorúmque, & de totius cauſſæ abſolutione facias certiores: ut ſolicitudinem, quam nunc pro fidei defenſione gerimus, proſperioribus nunciatis, [d] molliamus. Data tertio Idus Auguſti, ASTERIO & PROTOGENE viris clariſſimis Conſulibus.

b Vulg. Eſitium.
c Vulg. actibus.
Cauſſarum abſolutio Conciliorum eſt.
d Vulg. nunciis.

EPISTOLA XXXVI. [a]

a Al. CVI. Quæ autem 36. erat, nunc 55. 22. Auguſt.

AD EPISCOPOS PER ARELATENSEM Galliæ Provinciam conſtitutos.

SYNOPSIS.

Gaudet de bona ac pacifica electione Ravennii: Cui ut bona de eo conceptæ opinioni ſatisfaciat, exoptat.

Dilectiſſimis fratribus, CONSTANTINO, AUDENTIO, RUSTICO, AUSPICIO, NICETÆ, NECTARIO, FLORO, ASCLEPIO, JUSTO, AUGUSTALI, YNANTIO, & CHRYSAPHIO [b], LEO Papa.

b al. Chryſacio.

Ex MS. antiq. Cod. Eccleſiæ Arelatenſis apud Baron. an. 449. n. 16.

JUſta & rationabilis nobis cauſſa gaudendi eſt, cùm à Sacerdotibus Domini ea geſta cognoſcimus, quæ & paternorum Canonum regulis, & Apoſtolicis congruant inſtitutis. Neceſſe eſt enim, ut omne corpus Eccleſiæ ſalubri creſcat augmento, ſi membra, quæ præſunt, & vigore excellant autoritatis; & tranquillitate moderaminis. Quod ergo in ARELATENSIUM civitate, defuncto ſanctæ memoriæ HILARIO, virum etiam nobis probatum fratrem RAVENNIUM, ſecundùm deſideria Cleri, Honoratorum & Plebis, unanimiter conſecraſtis, bonum fraternitatis veſtræ opus noſtro judicio roboramus. Quia electionem pacificam atque concordem, cui nec merita morum, nec ſtudia civium defuerunt, poſtulationis quidem humanæ, ſed inſpirationis credimus fuiſſe divinæ. Utatur itaque, fratres chariſſimi, Dei munere memoratus Antiſtes, & ſecundùm conſonantia omnium ordinum vota, quid ex ipſo devotionis expectetur, intelligat: ut diſpenſationis ſibi creditæ diligens ac temperans executor, veſtro teſtimonio non inferior, & noſtro per omnia favore ſit dignior. Deus vos incolumes cuſtodiat, fratres chariſſimi. Data II. [a] Kalend. Septembr. ASTERIO & PROTOGENE Coſſ.

Epiſcopales virtutes duæ.
Hilarius Arelat. à Leone PP. ſanctæ memoriæ & Probatus vir appellatus.
Zelus & prudentia, præcipuæ Epiſcopi partes.
a Al. VII.

Epist. XXXVII.

EPISTOLA XXXVII. [a]

a Al. XC. Quæ autem 37. erat, nunc 155.

AD RAVENNIUM ARELATENSEM Epiſcopum.

SYNOPSIS.

Ravennio in Epiſcopum electo gratulatur: virtutes Epiſcopales commendat: ut ad ipſum ſæpius ſcribat hortatur.

Domino [b] fratri RAVENNIO, LEO.

b Nota Domino.

PRovectionem dilectionis tuæ, quæ ſummi Sacerdotii adepta eſt dignitatem, ita nobis placere cognoſce, ut non ſolùm tibi de honoris augmento, ſed etiam Arelatenſi Eccleſiæ, cui te Dominus præpoſuit, gaudeamus. Ad omnium enim fidelium decus atque utilitatem redundat, cùm talis habetur Antiſtes, cujus plurimi & adjuventur præſidio, & incitentur exemplo. Unde quia non ignotas, quid de ſinceritate animi tui ſecundùm præcedentem [1] notitiam ſenſerimus, juſtiſſimè nos agnoſcitis exigere, ut quod præſumimus, hoc probemus, frater chariſſime. Modeſtiæ igitur tuæ non deſit autoritas [2], conſtantiam manſuetudo commendet, juſtitiam lenitas temperet, patientia contineat libertatem; & declinatâ ſuperbiâ, cui proximum eſt ut decidat, ametur humilitas, cui ſemper debetur, ut creſcat. Eccleſiaſticarum legum non ignara eſt dilectio tua, ut intra earum regulas atque menſuras omnia poteſtatis tuæ jura contineas. Juſto quippe ideò [c] dicitur lex non eſſe poſita, quia normam præceptionis implet judicio voluntatis, cùm verus recti amor in ſemetipſo habet [3] & Apoſtolicas autoritates, & canonicas ſanctiones. Quarum devotus ſectator, & diligens executor, in eorum procul dubio conſortio gloriaberis, qui de creditorum ſibi profectibus talentorum audire meruerunt: *Euge ſerve bone & fidelis quia ſuper pauca fuiſti fidelis, ſupra multa te conſtituam, intra in gaudium Domini tui.* Ut autem fiduciam dilectionis erga te noſtræ habere non dubites, ſæpiùs nos de proceſſu actuum tuorum facias certiores: quoniam judicii noſtri memores, cupimus ſemper de tuis profectibus in Domino gloriari. Deus te incolumen cuſtodiat, frater chariſſime. [4]

Omnes Epiſcopi, ſummi Sacerdotes.
Epiſcopi à Domino præpoſiti.
1 Ed. præſentem. V. Not.
2. V. Not.
Virtutes Epiſcopales.
c vulg. juſto tamen.
1. Tim. 1. 9.
Charitas etſi libera, legi tamen ſubjecta.
3. Ed. habeat. V. Not.
Matth. 25. 25.
Luc. 19. 17.
4. V. Not.

EPISTOLA XXXVIII. [a]

a Aliàs. CVII. Quæ autem 38 erat, nunc 58. 26. Auguſt.

AD EUNDEM RAVENNIUM Arelatenſem Epiſcopum.

SYNOPSIS.

De Petroniano vago & Diaconum ſe Leonis mentiente admonet, eumque ab omnium Eccleſiarum communione expelli poſtulat.

Dilectiſſimo Fratri RAVENNIO, LEO Papa.

Ex MS. Arelat. apud Bar. 449 n. 62.

CIrcumſpectum te volumus eſſe atque ſolicitum, ne quid ſibi plectenda poſſit

EPIST. XXXVIII. vindicare præſumtio; quæ cùm aditum falſa ſubreptione repererit, ad majorem ſe temeritatem nomine uſurpatæ dignitatis extendit. PETRONIANUM quemdam vagum & ſemper erroneum, certa nos Clericorum tuorum ſuggeſtione didicimus per Gallias ſe noſtrum eſſe Diaconum jactitaſſe, & ſub hujus honoris obtentu, diverſas ejus Provinciæ Eccleſias circuire. Cujus audaciæ tam nefandæ dilectionem tuam, frater chariſſime, ita volumus obviare, ut eum, admonitis etiam totius Provinciæ Epiſcopis, in ſua falſitate detectum, ab omnium Eccleſiarum communione, ne ulterius hoc uſurpet, expellas. Dominus te incolumen cuſtodiat, frater chariſſime. Data ſub die 7. Kalendas Septembr. ASTERIO & PROTOGENE, VV. clariſſimis Conſulibus.

---

a Aliàs. XXXIV. Quæ autem 39. erat, nunc 59. 13. Octob.

EPISTOLA XXXIX. a

AD THEODOSIUM AUGUSTUM.

SYNOPSIS.

I. *De Epheſino latrocinio conqueritur apud Imperatorem.*

II. *Poſtulat, ut in eodem ſtatu res maneant, quo ante pſeudo ſynodum erant.*

III. *Supplicat ut Concilium intra Italiam celebrari jubeat Imperator.*

Glorioſiſſimo & Clementiſſimo THEODOSIO Auguſto, LEO Epiſcopus.

CAP. I. OLim & ab initio in Conciliis celebratis tantam nos percepimus à beatiſſimo Petro Apoſtolorum Principe fiduciam, ut autoritatem habeamus, ad veritatem pro noſtra pace defendendam: quatenus nulli liceat ſic eam munitam in aliquo commovere, dum repentè læſio removetur. Igitur quia Concilium Epiſcoporum, quod propter FLAVIANUM in Epheſina civitate fieri præcepiſtis, & ipſi fidei probatur obeſſe, & omnes Eccleſias vulnerare; & hæc à nobis comperta ſunt non incerto nuncio, ſed ab ipſis reverendiſſimis Epiſcopis, qui à nobis miſſi ſunt, & fideliſſimo rerum, quæ geſtæ ſunt, narratore HILARO Diacono noſtro.... Hæc autem ideo culpa proceſſit, eò quòd non purâ conſcientiâ & recto judicio ſecundùm conſuetudinem hi qui collecti ſunt, de fide & errantibus protulerunt. In ipſo autem judicio non omnes, qui convenerant, interfuiſſe cognovimus. Nam alios rejectos, alios didicimus intromiſſos, qui pro ſupradicti ſacerdotis arbitrio impiis ſubſcriptionibus captivas manus dederunt, quod nociturum ſtatui ſuo ſcirent, niſi imperata feciſſent, talémque ab ipſo prolatam eſſe ſententiam, ut in omnes per eam ſæviretur Eccleſias. Quod noſtri ab Apoſtolica Sede directi, adeò impium & Catholicæ fidei contrarium videntes, nobis ſignificare noſcuntur.

Unde, Tranquilliſſimi Principum, removete, quæſumus, à veſtræ pietatis conſcientia periculum religionis & fidei: ut Chriſti Evangelio vim non inferat humana præſumtio. Ecce ego, Chriſtianiſſime & venerabilis Imperator, cum conſacerdotibus meis implens erga reverentiam clementiæ veſtræ ſinceri amoris officium, cupiénſque vos per omnia placere Deo, cui pro vobis ab Eccleſia ſupplicatur, ne ante tribunal Domini, rei de ſilentio judicemur, obſecramus coram unius Deitatis inſeparabili Trinitate, quæ tali facto læditur, cùm ipſa veſtri ſit cuſtos & autor Imperii, & coram ſanctis angelis Chriſti, ut omnia in eo ſtatu eſſe jubeatis, in quo fuerunt ante omne judicium, donec major ex toto orbe ſacerdotum numerus congregetur; nec alieno peccato patiamini vos gravari: quia, quod neceſſe eſt nos dicere, veremur, ne cujus religio diſſipatur, indignatio provocetur. Præ oculis habete, & tota mentis acie reverenter aſpicite beati Petri gloriam, & communes cum ipſo omnium Apoſtolorum coronas, cunctorúmque Martyrum palmas, quibus alia non fuit cauſſa patiendi, niſi confeſſio veræ divinitatis, & veræ humanitatis in Chriſto. EPIST. XXXIX. CAP. II.

CAP. III. Cui ſacramento, quia impiè nunc à paucis imprudentibus obviatur, omnes partium noſtrarum Eccleſiæ, omnes Manſuetudini Veſtræ cum gemitibus & lacrymis ſupplicant ſacerdotes, ut quia & noſtri fideliter reclamarunt, & eiſdem libellum appellationis FLAVIANUS Epiſcopus dedit, generalem Synodum jubeatis intra Italiam celebrari, quæ omnes offenſiones ita aut repellat, aut mitiget, ne ultrà aliquid ſit, vel in fide dubium, vel in charitate diviſum; convenientibus utique Orientalium provinciarum Epiſcopis, quorum ſi qui ſuperati minis atque injuriis à veritatis tramite deviarunt, ſalutaribus remediis in integrum revocentur: ipſique, quorum eſt cauſa durior, ſi conſiliis melioribus acquieſcant, ab Eccleſiæ unitate non excidant. Quàm autem poſt appellationem interpoſitam hoc neceſſariò poſtuletur, canonum Nicææ habitorum decreta teſtantur, quæ à totius mundi ſunt ſacerdotibus conſtituta. Favete Catholicis veſtro more parentúmque veſtrorum, date defendendæ fidei libertatem. Cùm enim Eccleſiæ cauſſam, tum regni veſtri agimus & ſalutis, ut provinciarum veſtrarum quieto jure potiamini. Defendite contra hæreticos inconcuſſum Eccleſiæ ſtatum: ut & veſtrum Chriſti dexterâ defendatur Imperium. Datum tertio Idus Octobris, ASTERIO & PROTOGENE viris Clariſſimis Conſulibus.

EPISTOLA XL.

Epist. XL. a Alias XXV. Quæ autem antea 40. nunc 60. 15. Octob.

EPISTOLA XL. a

AD THEODOSIVM AVGVSTVM.

SYNOPSIS.

I. *Pſeudo ſynodum Epheſinam, dum privatis odiis favet, omnia perturbaſſe in Eccleſia; ab ea Apoſtolicæ Sedis ſcripta rejecta; omnia vi acta eſſe; Hilarum unum vix evaſiſſe, ex legatis qui contradixerunt; nunquam à ſede Apoſtolica recipiendam iſtam Synodum.*

II. *Omnia uſque ad majorem Synodum in eodem ſtatu permanere poſtulat à Theodoſio cum omnibus Occidentalibus.*

III. *Generalem intra Italiam Synodum petit, quam poſt appellationem Flaviani neceſſariam dicit.*

LEO Epiſcopus, & ſancta SYNODUS, quæ in urbe Romæ convenit, THEODOSIO ſemper Auguſto.

Cap. I.

LItteris Clementiæ veſtræ, quas dudum ad beati Petri Apoſtoli Sedem pro Catholicæ fidei amore miſiſtis, tantam fiduciam ſumſimus defendendæ per vos veritatis & pacis, ut in cauſſa tam ſimplici, támque munita nibil putaremus poſſe exiſtere, quod noceret: præſertim cùm ad Epiſcopale Concilium, quod haberi apud Epheſum præcepiſtis, tam inſtructi ſunt miſſi, ut ſi ſcripta, quæ vel ad ſanctam Synodum, vel ad FLAVIANUM Epiſcopum detulerunt, Epiſcoporum publicari auribus Alexandrinus permiſiſſet Antiſtes, ita manifeſtatione puriſſimæ fidei, quam divinitùs inſpiratam & accepimus, & tenemus, omnium concertationum [b] ſtrepitus quieviſſet, ut nec imperitia ultra deſiperet, nec occaſionem nocendi æmulatio reperiret. Sed dum privatæ cauſſæ religionis exercentur obtentu, commiſſum eſt impietate paucorum, quod univerſam Eccleſiam vulneraret. Comperimus enim, non incerto nuncio, ſed fideliſſimo rerum, quæ geſtæ ſunt, narratore HILARO Diacono noſtro, qui vix, ne ſubſcribere per vim cogeretur, effugit, conveniſſe ad Synodum plurimos ſacerdotes, quorum utique frequentia conſultationi [c] & judicio profuiſſet, ſi is qui ſibi locum principem vindicabat, ſacerdotalem moderationem cuſtodire voluiſſet; ut, ſicut moris eſt, omnium ſententiis ex libertate prolatis, id tranquillo & æquo conſtitueretur examine, quod & fidei congrueret, & errantibus ſubveniret. In ipſo autem judicio non omnes qui convenerant, interfuiſſe cognovimus. Nam alios rejectos, alios didicimus intromiſſos, qui pro ſupradicti ſacerdotis arbitrio, impiis ſubſcriptionibus captivas manus dederent, & nociturum ſtatui ſuo ſcirent, niſi imperata feciſſent: talémque ab ipſo prolatam eſſe ſententiam, ut dum homo unus imperitur, in omnem Eccleſiam ſævitur [d]. Quod noſtri ab Apoſtolica Sede directi, adeò impium, & Catholicæ fidei contrarium eſſe viderunt, ut ad conſentiendum nulla potuerint oppreſſione compelli: conſtantérque in eadem Synodo, ut decuit, fuerint proteſtati, nequaquam id, quod conſtituebatur, Sedem Apoſtolicam recepturam: quoniam revera omne Chriſtianæ fidei ſacramentum, quod abſit à temporibus veſtræ pietatis, exſcinditur, niſi hoc ſceleſtiſſimum facinus, quod cuncta ſacrilegia excedit, aboleatur.

b al. concertantium ad congreſſionum.

Privatæ ſimultates quantorum malorum origo in Eccleſia.

c al. conſolationi & collationi.

Malæ Dioſcori acta.

d vulg. ſtà vire videretur.

Legati intercedunt cõtra Dioſcorum.

Cap. II.

Quia verò diabolica nequitia ſubtiliter fallit incautos, & ita quorumdam imprudentiæ per ſimilitudinem pietatis illudit, ut pro ſalubribus perſuadeat nocitura; removete, quæſumus, à veſtræ pietatis conſcientia periculum religionis & fidei, quodque in ſecularibus negociis legum veſtrarum æquitate conceditur, in rerum divinarum pertractatione præſtate: ut Chriſti Evangelio vim non inferat humana præſumtio. Ecce ego, Chriſtianiſſime & venerabilis Imperator, cùm conſacerdotibus meis implens erga reverentiam Clementiæ Veſtræ ſinceri amoris officium, cupiénſque vos placere per omnia Deo, cui pro vobis ab Eccleſia ſupplicatur, ne ante tribunal Chriſti Domini rei de ſilentio judicemur, obſecramus coram unius Deitatis inſeparabili Trinitate, quæ tali facto læditur, cùm ipſa veſtri ſit cuſtos & autor [e] Imperii, & coram ſanctis angelis Chriſti, ut omnia in eo ſtatu eſſe [f] jubeatis, in quo fuerunt ante omne judicium, donec major ex toto orbe ſacerdotum numerus congregetur. Nec alieno peccato patiamini vos gravari: quia quod neceſſe eſt nos dicere, veremur, ne cujus religio diſſipatur, indignatio provocetur. Præ oculis habete, & tota mentis acie reverenter aſpicite Beati Petri gloriam, & communes cum ipſo omnium Apoſtolorum coronas, cunctorúmque Martyrum palmas, quibus alia non fuit cauſſa patiendi, niſi confeſſio veræ divinitatis & veræ humanitatis in Chriſto.

e vulg. auctrix.

f vulg. manere.

Cap. III.

Cui ſacramento quia impiè nunc à paucis imprudentibus obviatur, omnes partium noſtrarum Eccleſiæ, omnes Manſuetudini Veſtræ cum gemitibus & lacrymis ſupplicant ſacerdotes, ut quia & noſtri fideliter reclamarunt, & eiſdem libellum appellationis FLAVIANUS Epiſcopus dedit, generalem Synodum jubeatis intra Italiam celebrari, quæ omnes offenſiones ita aut repellat, aut mitiget, ne aliquid ultra ſit, vel in fide dubium, vel in charitate diviſum: convenientibus utique Orientalium provinciarum Epiſcopis, quorum ſi qui ſuperati minis atque injuriis à veritatis tramite deviarunt, ſalutaribus remediis in integrum revocentur, ipſique quorum eſt cauſſa durior, ſi conſiliis melioribus acquieſcant, ab Eccleſiæ unitate non excidant. [g] Quàm autem poſt appellationem interpoſitam hoc neceſſariè poſtuletur, canonum Nicææ habitorum decreta teſtantur, quæ à totius mundi ſunt ſacerdotibus conſtituta, quæque ſubter annexa ſunt. Favete Catholicis veſtro more,

Concilium generale ſupplex poſtulat S. Leo ab Imperatore.

g al. excedant. quæ, MSS. vel diſcedant.

Canones ſub Nicænorum nomine citati

Epist. XL.

parentúmque veſtrorum. Date defendendæ fidei libertatem, quam ſalvâ Clementiæ veſtræ reverentiâ, nulla vis, nullus poterit mundanus terror auferre. Cùm enim Eccleſiæ cauſſam [h] tum regni veſtri agimus [i] & ſalutis, ut provinciarum veſtrarum quieto jure potiamini. Defendite contra hæreticos inconcuſſum Eccleſiæ ſtatum, ut & veſtrum Chriſti dexterâ defendatur Imperium. Datum Idibus [k] Octobris, Asterio & Protogene viris clariſſimis Conſulibus.

h vulg. cauſſa. i vulg. agamus. k al. IV. Idus.

Canones Nicænos, quos ſub finem hujus Epiſtolæ allegat Leo noſter, quóſque ſubter anneros dicit, alios non eſſe quàm Sardicenſes meritò ſuſpicantur viri eruditi. Certum quippe eſt ex eorum primùm ac potiſſimùm autoritate jus appellationum Romanis Pontificibus eſſe aſſertum, eoſdémque ſæpe ſæpius nomine Nicænorum canonum fuiſſe adornatos. Hoc ex Græcis Concilii Calchedonenſis actis confirmatur, quæ in calce hujus epiſtolæ, ſubjectum habent Sardicenſem canonem IV. quem Diſſertationi noſtræ VIII. inſerimus, ubi de Appellatione Flaviani ex profeſſo agimus.

EPISTOLA XLI. a

a Aliàs. XXVI. Quæ autem antea 41. nunc 61. 15. Octob.

AD PULCHERIAM AUGUSTAM.

SYNOPSIS.

I. *Mittit exemplar Epiſtolæ à ſe ad eam ſcriptæ ante Synodum.*

II. *Pſeudo ſynodi infauſta geſta deplorat. Mittit exemplar Epiſtolæ ad Theodoſium ſcriptæ. Concilium in Italia petit.*

III. *Legationem Apoſtolicam apud Theodoſium Pulcheriæ committit.*

Extat Græcè apud Cotelerium Tom. 1. p. 14.

LEO Epiſcopus, & ſancta Synodus, quæ in urbe Roma convenit, PULCHERIÆ Auguſtæ.

Cap. I.

SI epiſtolæ, quæ in fidei cauſſa per noſtros Clericos directæ ſunt, ad veſtram pietatem perveniſſent, certum eſt, remedium vos his rebus, quæ contra fidem factæ ſunt, aſpirante vobis Domino, præſtare potuiſſe. Quando enim ſacerdotibus, quando Chriſtianæ religioni aut fidei defuiſtis [a]? Sed cùm ad Manſuetudinem veſtram adeo non potuerint pervenire, qui miſſi ſunt, ut ad nos vix unus illorum Hilarus diaconus noſter effugiens ſit reverſus, iteranda ſcripta credidimus. Et ut validiores preces noſtræ eſſe mereantur, ipſorum ſcriptorum, quæ ad Clementiam veſtram non pervenerunt, exemplar ſubjecimus; amplioribus vos obteſtationibus obſecrantes, ut quanto acerbiora facta ſunt, quibus pro fide [b] regia vos convenit contraire, tanto majore gloria, curam ejus, in qua excellitis, religionis habeatis: ne Catholicæ fidei integritas ulla humanarum concertationum occaſione violetur. Quæ enim, congregatâ apud Epheſum Synodo, ſopienda & ſananda pacis remedio credebantur, hæc non ſolùm in majora pacis diſpendia, ſed, quod nimis dolendum eſt etiam in Ipſius fidei, qua Chriſtiani ſumus, excidia proceſſerunt.

a Græ. verſ. πότε ὑμεῖς ἐνεδεήσατε... à fide retroceſſiſtis: malè.

b vulg. pro ſede. 1. V. Not.

Epist. XLI. Cap. II.

Et hi quidem, qui miſſi ſunt, quorumque unus vim [c] Alexandrini Epiſcopi ſibi omnia vindicantis effugiens, rerum geſtarum nobis ordinem fideliter nunciavit, reclamarunt in Synodo, ſicut oportuit, unius hominis non tam judicio, quàm furori; proteſtantes ea, quæ per vim, metúmque gererentur, ſacramentis [d] Eccleſiæ, & ipſi Symbolo ab Apoſtolis inſtituto præjudicare non poſſe, nec ſe ab ea fide ullâ injuriâ ſeparandos, quam pleniſſimè expoſitam atque digeſtam à Sede beati Apoſtoli Petri ad ſanctam Synodum detuliſſent. Cujus cùm recitatio, poſcentibus Epiſcopis, non ſit admiſſa; ut ſcilicet remota ea fide, quæ Patriarchas, Prophetas, Apoſtolos, & Martyres coronavit, generatio Jesu Christi Domini noſtri ſecundùm carnem, & veræ mortis ac reſurrectionis [a] ejus confeſſio, quod horremus dicere, ſolveretur; ſcripſimus de hac re, ut potuimus, ad glorioſiſſimum principem, & quod maximum eſt, Chriſtianum, cujus epiſtolæ pariter exemplar ſubjecimus, ut fidem in qua renatus per Dei gratiam regnat, nulla ſinat novitate corrumpi: quoniam Flavianus Epiſcopus in noſtra omnium communione perſiſtit, atque hoc, quod factum eſt ſine conſideratione juſtitiæ, & contra omnem canonum diſciplinam, ratum haberi ratio nulla permittit: & quia diſſenſionis ſcandalum non abſtuliſſet Epheſina Synodus, ſed auxiſſet; habendo intra Italiam concilio, & locus conſtitueretur & tempus, omnibus querelis & præjudiciis partis utriuſque ſuſpenſis: quo diligentiùs univerſa, quæ offenſionem generaverunt, retractentur, & abſque vulnere fidei, abſque religionis injuria, in pacem Chriſti redeant, qui per impotentiam [d] ſubſcribere coacti ſunt ſacerdotes, & ſoli auferantur errores.

c al. inſidias.

Legati reclamant in Pſeudo ſynodo.

d Græca verſio ἀ... juribus.

Pſeudo ſynodus ſancta appellatur.

a Græca ἀναγεννήσεως regenerationis, alludit interpres ad vocem ſuperioris lineæ γέννησις generatio.

Caſſa Epheſi Synodus.

d MS. Cantabrig. Per potentiam, cui Græca verſ. reſpondet, διὰ τῶν δυναμένων.

Cap. III.

Quod ut obtinere mereamur, probatiſſimæ nobis fidei pietas tua, quæ labores Eccleſiæ ſemper adjuvit, ſupplicationem noſtram apud clementiſſimum Principem, ſibi ſpecialiter à beatiſſimo Petro Apoſtolo legatione commiſſa, dignetur aſſerere: ut priuſquam civile hoc & exitiale bellum intra Eccleſiam convaleſcat, redintegrandæ unitatis copiam [e], Deo auxiliante, concedat; ſciens imperii ſui viribus profuturum, quicquid Catholicæ libertati benigna ipſius fuerit diſpoſitione collatum. Data III. Idus [f] Octobris, Asterio & Protogene viris clariſſimis Conſulibus.

Legatio Apoſtolica Pulcheriæ commiſſa.

e vulg. add. & modum del. MSS. 4.

f Ita MSS. tres & ed. ad Marg. al. Idibus.

EPISTOLA XLII. a

a Aliàs. XXVII. Quæ autem antea 42. erat, nunc 62. 15. Octob.

AD FLAVIANUM EPISCOPUM Conſtantinopolitanum.

SYNOPSIS.

Flavianum, in quem Dioſcorus immaniter ſævierat, conſolatur, eique opem promittit.

Epist. XLII. & XLIII. *LEO FLAVIANO Epiſcopo Conſtantinopolitano.*

QUæ & quanta dilectio tua pro Catholicæ fidei defenſione patiatur, per Diaconem, qui ab Epheſo furtim eſt elapſus agnovimus. Et licet magnificemus Deum, qui te gratiæ ſuæ virtute confortat, neceſſe eſt tamen nos dolere eorum ruinas, per quos veritas impugnatur, & ipſa totius Eccleſiæ fundamenta quatiuntur. Quia verò providentia Dei ſemper ſuis neceſſarium præſtat auxilium, ſcire debet fraternitas tua, nos pro communi cauſſa nihil eorum, quæ agenda ſunt, præterire: ut primitùs ad ea, quæ univerſitati fidelium proſint, pervenire mereamur. Supereſt [b], ut fortiter interim dilectio tua toleret, quæ ſibi ad æternam gloriam non dubitat profutura. Perlator ſanè brevis hujus epiſtolæ fideli ſermone poterit enarrare, quicquid illud eſt, ad quod, adjuvante Domino, ſtudio fidei & charitatis intendimus. Data III. Idus [c] Octobris, ASTERIO & PROTOGENE viris Clariſſimis Conſulibus.

b *vulg.* ſu eſt.

c *vulg.* III. Cal.

EPISTOLA XLIII [a]

a. *Aliàs.* XXIX. Quæ autem antea 43. erat, nunc 73. 13. Octob.

AD ANASTASIUM EPISCOPUM. Theſſalonicenſem.

SYNOPSIS.

I. *Quod Pſeudoſynodo non interfuerit, gratulatur.*

II. *Monet ut fidem ſervet, FLAVIANO adhæreat, Fratres confirmet.*

LEO Epiſcopus urbis Romæ dilectiſſimo Fratri ANASTASIO Epiſcopo Theſſalonicenſi.

CAP. I. QUantum relatione HILARI Diaconi noſtri cognovimus, magnum facinus Alexandrino Epiſcopo autore vel executore commiſſum eſt: ut dum in fratrem noſtrum FLAVIANUM veteres æmulationes & odia privata deſæviunt, nec innocentiæ probatiſſimi ſacerdotis, nec Chriſtianæ fidei parceretur. Unde multum dilectioni tuæ congratulamur; quòd te ad illam ſynodum ire cupientem, opportunis obſtaculis manus divina detinuit: ne abſtenturus proculdubio à tanto ſcelere, indignis injuriis ſubjaceres, & furori impio militibus, quantùm didicimus, armiſque ſuffulto, contraire non poſſes. Quia ergò prorupit in apertum perfidia quæ latebat, & in nefandiſſimam hæreſim unius imperitiſſimi ſenis aſſeciæ tranſierunt; tempus probationis noſtræ debemus agnoſcere, & contra impetus adverſantium munitionibus cœleſtibus freti, incommutabilis animi conſtantiam præparare. Scimus, frater cariſſime, quia ſacramento magnæ pietatis ſuæ aderit divina protectio.

Privata odia hæreſim invehunt in Eccleſiam.

CAP. II. Si quid igitur fraternitati tuæ de impiis conſtitutionibus fuerit ingeſtum, proteſtamur pariter ac monemus, ne vel in damnatione fratris inſontis, vel in receptione nefarii dogmatis conſenſum tui cordis immiſceas. Major eſt [c] enim, qui in nobis eſt, quàm qui adversùs nos. Annitere potiùs, quantùm te ipſe naturæ noſtræ ſuſceptor & glorificator adjuverit, ut omnium fratrum noſtrorum corda confirmes. Nobis enim ab Evangelio generationis, & mortis ac reſurrectionis Domini JESU CHRISTI nullatenus recedentibus, definitiſſimum eſt, in noſtræ communionis numero non futuros eos qui conantur antiqua Catholicæ fidei fundamenta convellere. Data tertio Idus Octobris, ASTERIO & PROTOGENE viris clariſſimis Conſulibus.

Epist. XLIV. c *Ioan.* 4. 4.

EPISTOLA XLIV. [a]

a *Aliàs.* XXX. Quæ autem antea 44 erat, nunc 63. 13. Octob.

AD JULIANUM EPISCOPUM COENSEM.

SYNOPSIS.

Poſt Epheſinam cladem conſolatur, hortaturque ut fidem teneat.

LEO JULIANO Fratri & Coëpiſcopo ſalutem.

COgnitis, quæ apud Epheſum unius hominis præſumtione ſunt geſta, magno quidem dolore affecti ſumus de his quæ impiè furioſéque commiſſa ſunt: ſed ad Dominum noſtros animos dirigentes, multam fiduciam ab ipſa, quam ſequimur, veritate concipimus, non omittentes omnia agere, quæ auxiliante Dei gratia credimus profutura. Tenendum ergo nobis eſt, quod tenemus, & ſæviente unius turbidæ nubis [b] procella, ſereniſſimæ fidei eſt amplectenda tranquillitas: donec radios ſuos veritas per univerſa diffundat, & caliginem infidelitatis conſumat. Quæ autem diſpoſita ſunt, per latoris ſermonem agnoſces. Data tertio Idus Octobris, ASTERIO & PROTOGENE viris Clariſſimis Conſulibus.

b *ad* turbinis procella.

EPISTOLA XLV. [a]

a *Aliàs.* XXII. Quæ autem antea 45 erat, nunc 64. 13. Octob.

AD CONSTANTINOPOLITANOS.

Per EPIPHANIUM & DIONISIUM Romanæ Eccleſiæ Notarium.

SYNOPSIS.

I. *Poſt Pſeudo ſynodum Epheſinam hortatur Conſtantinopolitanos ut fidei & Flaviano adhæreant.*

II. *Conſolatur de Flaviani injuſta depoſitione.*

Extat Græcè apud Cotelerium. Tom. 1. p. 57.

LEO Epiſcopus & ſancta SYNODUS, quæ in urbe Roma convenit, Clero, Honoratis, & plebi conſiſtenti Conſtantinopoli.

IN notitiam noſtram, quæ Epheſi contra opinionem omnium ſunt acta, perlatis, magno animum noſtrum fatemur mœrore confuſum: nec tantum licuiſſe iniquitati, facilè CAP. I.

Epiſt. XLV.

potuiſſemus credere, niſi ad nos filius noſter Hilarus [a] Diaconus, qui à nobis vice noſtra cum aliis, ut intereſſet ſynodo, miſſus fuerat, fugiens revertiſſet, declinans, ne injuſtæ particeps eſſet ſententiæ. Quippè cum vox illic à noſtris contradictionis emiſſa ſit, quam Alexandrinus Antiſtes, qui totum ſolus potentiæ ſuæ vindicavit, audire contemſit, in conſortium ſuæ voluntatis invitos protrahens ſacerdotes, ut per vim coacti ſubſcriberent, qui nullam damnationis cauſſam idoneam reperiſſent. Sed hos auſus pio & Chriſtianiſſimo Principi confidimus minimè placituros. Nunc qui Eccleſiam veſtram hac ratione [b] cognovimus diſſipatam, conſolandos adhortandóſque vos eſſe credimus noſtris epiſtolis, ut pro Catholicæ fidei defenſione perfidorum nequitiæ reſiſtatis. Nolumus enim dilectionem veſtram hoc mœrore percelli, cùm major gloria veſtram ſit ſubſecutura conſtantiam, ſi à probabili Sacerdote veſtro nullæ vos minæ, nulla formido divulſerit. Quiſquis enim incolumi atque ſuperſtite Flaviano Epiſcopo veſtro, ſacerdotium ejus fuerit auſus invadere, nunquam in communione noſtra habebitur, nec inter Epiſcopos poterit numerari. Nos enim ſicut Nestorium in ſua perverſitate anathematizavimus, ita eos, qui veritatem carnis noſtræ in Domino Jesu Christo denegant, pari execratione damnamus.

a Græca ἱλάριον
Vox contradictionis à legatis emiſſa in Synodo.
b Græca πράξει, actione.

Cap. II.

State igitur in ſpiritu Catholicæ veritatis, & Apoſtolicam cohortationem miniſterio noſtri oris accipite: *Quia vobis donatum eſt pro Chriſto, non ſolùm ut in eum credatis, ſed etiam ut pro illo patiamini.* Nolite arbitrari, Dilectiſſimi, quod ſanctæ Eccleſiæ ſuæ deſit, aut defutura ſit divina protectio. Splendescit enim fidei puritas, cùm ab ea ſordes ſeparantur errorum. Undè iterùm iterúmque vos ante conſpectum Domini obteſtamur pariter & monemus, ut à fide, in qua fundati eſtis, & in qua Chriſtianiſſimum Principem novimus permanere, non inſidiis, non cujuſquam perſuaſionibus moveamini; ſed in perſona Epiſcopi veſtri illum in cordis oculis habeatis, pro quo idem omnia pati, quæ fuerunt illata, non metuit: cujus per omnia imitatores vos eſſe cupimus, ut commune cum ipſo præmium fidei habere poſſitis. Data idibus Octobris, Asterio & Protogene viris Clariſſimis Conſulibus.

Philip. 1. 29.
Eccleſiæ ſuæ Deus non deeſt.

EPISTOLA XLVI. [a]

a Aliàs XXIII. Quæ autem antea 4ta erat, nunc 65. 15. Octobr. vel pauló poſt.

AD CLERUM ET PLEBEM *Conſtantinopolitanæ urbis.*

SYNOPSIS.

I. *Gratulatur quod & Flaviano ſemper adhæreant & errori reſiſtant.*

II. *Veritas carnis in Chriſto ex myſterio Euchariſtiæ probatur.*

III. *Probatur etiam ex ejus ſuper univerſa provectione, & ex actionibus paſſionibuſque ejus corporeis.*

IV. *Ex neceſſitate Incarnationis ad culpam Adæ eluendam, & prophetiis illam prænunciantibus.* Epist. XLVI.

V. *Varii errores contra Incarnationis fidem.*

LEO Epiſcopus Clero, Honoratis, & Plebi conſiſtenti Conſtantinopoli.

Cap. I.

Licet de his, quæ in Concilio ſacerdotum nuper apud Epheſum geſta memorantur, multus nos mœror afficiat, eo quod, ſicut conſonans fama diſperſit, & ipſo rerum monſtratur effectu, nec juſtitiæ illic moderatio, nec fidei eſt ſervata religio, de veſtræ tamen devotionis pietate [b] gaudemus, & in ſanctæ plebis acclamationibus [1], quarum ad nos exempla delata ſunt, omnium veſtrum probavimus affectum: quia vivit ac permanet apud bonos filios optimi patris juſta dilectio, & Catholicæ ejus doctrinæ eruditionem [c] in nulla parimini parte corrumpi. Non dubiè enim, ſicut vobis Spiritus ſanctus reſeravit, Manichæorum confœderantur errori, qui ab unigenito Dei Filio verum noſtræ naturæ hominem negant eſſe ſuſceptum omneſque ejus corporeas actiones [d] ſimulatorii volunt fuiſſe phantaſmatis. Cui impietati ne aliquem præberetis aſſenſum, jam per Filium meum Epiphanium & Dionysium Romanæ Eccleſiæ Notarium [e], cohortatoria ad dilectionem veſtram ſcripta direximus, quibus confirmationem, quam expetiſtis, ultrò præbuimus: ut nos paternam vobis curam non dubitetis impendere, ac modis omnibus laborare, ut auxiliante miſericordia Dei, omnia quæ ab imperitis & inſipientibus excitata ſunt ſcandala, deſtruantur. Nec quiſquam ſibi audeat de ſacerdotali honore blandiri, qui potuerit in execrandi ſenſus impietate convinci. Nam si vix in laïcis tolerabilis videtur inſcitia, quanto magis in eis, qui præſunt, nec excuſatione eſt digna, nec venia: maximè cùm etiam defendere perverſarum opinionum commenta præſumunt, & in conſenſum ſuum aut terrore, aut gratià inſtabiles quoſque traducunt?

b al. bonitate. Corb.
Acclamationes plebis.
1. V. Not.
c al. Catholicam doctrinam Grim.
Eutyches Manichæis affinis.
d al. functiones, Mſ 4.
e vulg. Notarios.
Diſt. 38. ſi in laïcis vix c. 3.
Ignorantia in Clericis non ferenda.

Cap. II.

Spernantur [f] hujuſmodi à ſanctis membris corporis Chriſti, neque ſibi Catholica libertas infidelium jugum patiatur imponi. Extra enim donum divinæ gratiæ, & extra ſacramentum habendi ſunt ſalutis humanæ, qui negantes naturam noſtræ carnis in Chriſto, & Evangelio contradicunt, & Symbolo reluctantur. Nec ſentiunt ſe in hoc præruptum ſua obcæcatione deduci, ut nec in Paſſionis Dominicæ, nec in Reſurrectionis veritate conſiſtant: quia utrumque in Salvatore vacuatur, ſi in eo noſtri generis caro non creditur. In quibus ſunt ignorantiæ tenebris? In quo hactenus deſidiæ torpore jacuêre? ut nec auditu diſcerent, [g] vel lectione cognoſcerent [g], quod in Eccleſia Dei in omnium ore tam conſonum eſt, ut nec ab infantium linguis veritas Corporis & Sanguinis Chriſti inter communionis ſacramenta taceatur. [2] Quia in illa myſtica diſtributione ſpiritalis alimoniæ hoc impartitur, hoc ſumitur: ut accipientes virtutem cœleſtis

f Ita Mſ 9. al. vulg. ſeparentur.
De conſec. diſt. 2. In quibus iſti. c. 38.
g Has tres voces del. Corb. MS.
Veritas corporis & ſanguinis Chriſti in Euchar.
2. V. Not.

Epist. XLVI.

cibi, in carnem ipſius qui caro noſtra factus eſt, tranſeamus. Unde & ad confirmationem charitatis veſtræ, quæ laudabiii fide inimicis veritatis oboititur, aptè atque opportunè ſermone

Epheſ.1.15.

affectúque Apoſtoli utar, & dicam: *Propterea & ego audiens fidem veſtram, quæ eſt in Domino Jesu, & dilectionem in omnes ſanctos, non ceſſo gratias agens pro vobis, memoriam veſtri faciens in orationibus meis: ut Deus Domini noſtri Jesu Christi, pater gloriæ, det vobis ſpiritum ſapientiæ & revelationis in agnitione ejus, illuminatos oculos cordis veſtri: ut ſciatis, quæ ſit ſpes vocationis ejus, & quæ divitiæ gloriæ hæreditatis ejus in ſanctis, & quæ ſit ſupereminens magnitudo virtutis ejus in nobis, qui credidimus*[h] *ſecundùm operationem potentiæ virtutis ejus, quam operatus eſt in Christo, ſuſcitans illum à mortuis, & conſtituens illum ad dexteram ſuam in cæleſtibus ſupra omnem principatum, & poteſtatem, & virtutem, & dominationem, & omne nomen, quod nominatur non ſolùm in hoc ſeculo, ſed etiam in futuro; & omnia ſubjecit ſub pedibus ejus, & ipſum dedit caput ſupra omnem Eccleſiam; quæ eſt corpus ipſius & plenitudo ejus, qui omnia in omnibus adimpletur.*[i]

h al. in not. MS. Grim. in vos qui credidiſtis.

3. V. Not. i al. adimplet vel adimplevit.

Cap. III.

Dicant hic adverſarii veritatis, quando Omnipotens Pater, vel ſecundùm quam naturam filium ſuum ſuper univerſa provexerit, vel cui ſubſtantiæ cuncta ſubjecerit. Deitas enim Verbi, par io omnibus & conſubſtantialis eſt Patri, & ſempiternè atqne intemporaliter una eadémque potentia eſt genitoris, & geniti. Creator quippè omnium naturarum, quoniam

Joan.1.3.

per ipſum omnia facta ſunt, & ſine ipſo factum eſt nihil, ſuperior eſt omnibus quæ creavit, nec unquam creatori ſuo non fuerunt ſubjecta, quæ condidit: cui proprium & ſempiternum eſt, nec aliundè quàm de Patre, nec aliud eſſe

Arrio favet Eutychis error.

quàm pater eſt. Huic ſi addita eſt poteſtas, ſi illuſtrata dignitas, ſi exaltata ſublimitas, minor erat provehente qui crevit, nec habebat divitias ejus naturæ cujus indiguit largitate. Sed talia ſentientem in ſocietatem ſuam Arrius rapit, cujus perverſitati multùm hæc ſuffragatur impietas, negans Verbo Dei humanam ineſſe naturam, ut dum humilitatem in Dei majeſtate faſtidit, aut falſam in Chriſto aſſerat imaginem corporis, aut omnes actiones ejus paſſionéſque corporeas, Deitatis potiùs fuiſſe dicat, quàm carnis. Quodlibet autem defendere audeat, prorsùs inſanum eſt: quia nec pietas fidei, nec ratio recipit ſacramenti, ut aut aliquid paſſa ſit Deitas, aut in ullo mentita ſit veritas. Impaſſibilis igitur Dei Filius, cui cum Patre & cum Spiritu ſancto in una incommutabilis Trinitatis eſſentia, hoc quod eſt eſſe, perpetuum eſt: in ea plenitudine temporis, quæ ſempiterno conſilio fuerat præſtitura, & prophetica dictorum atque geſtorum ſignificatione promiſſa, factus filius hominis non ſuæ converſione ſubſtantiæ, ſed noſtræ aſſumtione naturæ, *venit quærere & ſalvare, quod perierat*. Venit autem non locali acceſſu, nec motione corporea, tanquam præſens futurus, unde abfuiſſet, aut illinc receſſurus un-

Luc.19.10. Quomodo Filius Dei venit & deſcendit in terram.

de veniſſet: ſed venit per hoc, quod erat viſibile & commune cernentibus declarandus, humanam ſcilicet carnem atque animam in viſceribus virginis matris accipiens, ut manens in forma Dei, formam ſervi ſibimet, & ſimilitudinem carnis peccati uniret, per quam non minueret divina humanis, ſed augeret humana divinis.

Epist. XLVI.

Cap. IV. Incarnationis neceſſitas poſt Adæ lapſum.

Talis enim erat omnium à primis ducta genitoribus cauſſa mortalium, ut originali peccato tranſeunte per poſteros, nullus pœnam damnationis evaderet, niſi Verbum caro fieret, & habitaret in nobis, in ea ſcilicet natura, quæ noſtri & ſanguinis eſſet & generis. Propter quod dicit Apoſtolus: *Sicut per unius delictum in omnes homines in condemnationem, ſic & per unius juſtitiam in omnes homines ad juſtificationem vitæ.*[k] *Sicut enim per inobedientiam unius hominis peccatores conſtituti ſunt multi: ita & per unius hominis obedientiam juſti conſtituentur multi.* Et iterùm: *Quia enim per hominem mors, & per hominem reſurrectio mortuorum. Et ſicut in Adam omnes moriuntur, ita & in Chriſto omnes vivificabuntur.* Hi utique omnes, qui licet in Adam ſint nati, in Chriſto tamen inveniuntur renati, habentes fidei teſtimonium, & de juſtificatione gratiæ, & de communione naturæ: quam qui ſuſceptam ab unigenito Dei Filio in utero Davidicæ virginis diffitetur, ab omni ſacramento Chriſtianæ religionis alienus eſt; & nec ſponſum agnoſcens, nec ſponſam intelligens, nuptiali non poteſt intereſſe convivio. Caro enim Chriſti velamen eſt Verbi, quo omnis, qui ipſum integrè confitetur, induitur[l]. Erubeſcens autem illud, & quaſi indignum refutans, nullum ex eo habebit ornatum: ac licet ſe regio inſerat[m] feſto, ſacriſque ſe epulis importunus immiſceat, diſcretioné tamen regis fallere improbus conviva non poterit; ſed, ſicut ipſe Dominus proteſtatus eſt, tollitur, & ligatis manibus & pedibus, mittetur in tenebras exteriores: ubi erit fletus & ſtridor dentium. Unde, quicunque in Chriſto non confitetur corpus humanum, noverit ſe myſterio Incarnationis indignum, nec ejus ſacramenti habere conſortium, quod Apoſtolus prædicat, dicens: *Quia membra ſumus corporis ejus, de carne ejus & de oſſibus ejus. Propter hoc relinquet homo patrem & matrem, & adhærebit uxori ſuæ, & erunt duo in carne una.* Et exponés quid per hoc ſignificaretur, adjecit: *Sacramentum hoc magnum eſt: Ego autem dico, in Chriſto & in Eccleſia.* Ab ipſo ergo principio generis humani omnibus hominibus Chriſtus eſt denunciatus in carne venturus. In qua, ſicut dictum eſt, *Et erunt duo in carne una*, utique duo ſunt, Deus & homo, Chriſtus & Eccleſia, quæ de ſponſi carne prodiit, quando ex latere Crucifixi manante ſanguine & aqua, ſacramentum redemtionis & regenerationis accepit. Ipſa eſt enim novæ conditio creaturæ, quæ in baptiſmate non indumento veræ carnis, ſed contagio damnatæ vetuſtatis exuitur, ut efficiatur homo corpus Chriſti, quia & Chriſtus[n] corpus eſt hominis.

Joan.1.14. Rom.5.18.

k MS. Barb. del. vitæ.

1. Cor.15.21.

A Chriſto alienus eſt, qui Chriſti veram carnem non confitetur.

l al. Qui Chriſtum confitetur, integrè induitur.

m al. infe-rat.

Matth.22.13.

Epheſ.5.30.

ib. v.32.

Ab initio mundi Chriſtus prænunciatus.

Gen.2.24.

n al. Chriſti eſt.

EPIST. XLVI. CAP. V.

Manichæi. 4 V.Not. Photiniani.

Unde non Deum tantùm dicimus Chriſtum, ſicut hæretici Manichæi 4, nec hominem tantùm, ſicut hæretici Photiniani: nec ita hominem, ut aliquid ei deſit, quod ad humanam certum eſt pertinere naturam, ſive animam, ſive mentem rationalem, ſive carnem, quæ non de fœmina ſumta ſit; ſed facta de Verbo in carnem converſo atque mutato: quæ tria falſa & vana Apollinitarum 5 hæreticorum tres partes varias protulerunt. Nec dicimus, quod beata virgo Maria hominem ſine Deitate conceperit, qui creatus à ſpiritu ſancto, poſtea ſit ſuſceptus à Verbo, quod NESTORIUM prædicantem meritò juſtéque damnavimus; ſed dicimus Chriſtum Dei filium, Deum verum, natum de Deo patre ſine ullo initio temporis, eundémque hominem verum, natum de matre homine certa plenitudine temporis; nec ejus humanitatem, qua major eſt Pater, minuere aliquid ejus naturæ, qua æqualis eſt Patri. Hoc autem utrumque unus eſt Chriſtus, qui veriſſimè dixit, & ſecundùm Deum: *Ego & Pater unum ſumus*; & ſecundùm hominem: *Pater major me eſt*. Hanc fidem, Dilectiſſimi, veram & indiſſolubilem, quæ ſola veros efficit Chriſtianos, quámque ut intelligimus & probamus pio ſtudio & laudabili amore defendiris, perſeveranter tenete, & conſtanter aſſerite. Et quoniam oportet vos poſt divinum auxilium, etiam Catholicorum Principum gratiam promereri, humiliter ac ſapienter expoſcite, ut petitioni noſtræ, qua plenariam indici Synodum poſtulavimus, clementiſſimus Imperator dignetur annuere: qua citiùs, adjuvante miſericordia Dei, & ſanis fortitudo augeatur, & morbidis, ſi curari acquieſcant, medicina præſtetur. Data Idibus Octobris, ASTERIO & PROTOGENE viris Clariſſimis Conſulibus. 6

5. V.Not. 6. V.Not.

EPISTOLA XLVII. a

a Aliàs. XXVIII. Quæ antein 47. erat, nunc 72. 15. Octobr. Exſtat Græcè apud Coteleriam Tom. 1. p. 64.

AD FAUSTUM, ET CÆTEROS Archimandritas Conſtantinopolitanos.

SYNOPSIS.

Adhortatur eos ad conſtantiam in omni bono, maximè fidei & charitatis, & deteſtatur Acta ſecundi Concilii Epheſini.

LEO & ſancta SYNODUS, quæ in urbe Roma convenit, FAUSTO, MARTINO, PETRO, MAGNO, HELIÆ, & EMMANUELI 1, b *Presbyteris, & Archimandritis Conſtantinopolitanis, dilectiſſimis filiis in Domino ſalutem.*

1. b Emmanueli. del. edit.

QUamvis ea quæ ad Conſtantinopolitanam Eccleſiam ſcripſimus, ſolicitudinem devotionis veſtræ latere non poſſunt, tamen etiam ſpecialibus dilectionem veſtram literis cohortandam eſſe credidimus, ut memores ſanctæ profeſſionis c veſtræ, quæ propriè in fide & charitate conſiſtit, omnia ſcandala, quæ contra pacem Eccleſiæ orta ſunt, à veſtris cordibus repellatis, beati Apoſtoli ſententiam pia mente retinentes: *Si quis vobis evangelizaverit præter id, quod accepiſtis, anathema ſit*: & cuſtodientes unitatem cum fratre noſtro FLAVIANO Epiſcopo, quem ad tempus Dominus permiſit impiorum factione tentari, ut probatum ſibi ſacerdotem ſuum perſeverantiæ merito faceret clariorem. Hæ autem perturbationes neceſſe eſt ut, auxiliante Dei gratia, celeriter deſtruantur: ut omne quod reprobum eſt, ab Eccleſiæ puritate, quæ nec maculam, nec rugam recipit, reſpuatur: maximè cum ab inſana imperitia in hoc uſque proruptum ſit, ut contra ſacramentum ſalutis humanæ Incarnationis Domini noſtri JESU CHRISTI veritas denegetur, atque antiquæ fidei prædicator atque defenſor, quia non acquievit blaſphemiis, quas olim ſancti Patres noſtri in multis hæreticis damnavêre, ſubjiciatur injuriis: in quo utique omnium Domini ſacerdorum reverentia cæditur, d & univerſa corporis Chriſti membra pulſantur. Sed quia glorioſum nobis eſt, quicquid nos pati Deus voluerit pro veritate tolerare, in conſortium vos patientiæ paternis exhortationibus advocamus: ut per dilectionem veſtram omnibus Deo ſervientibus, quæ ſcripſimus innoteſcant, & inimicis Evangelii reſiſtentes, nec paſtoris veſtri dilectionem, nec unitatem e Catholicæ fidei deſeratis. Quoniam ea, quæ in Epheſo nuper contra juſtitiam, vel canonum diſciplinam per unius hominis impudentiam f geſta ſunt, nulla Catholicæ fidei ratio rata eſſe permittit. Data Idibus g Octobris, ASTERIO & PROTOGENE viris clariſſimis Conſulibus.

EPIST. XLVII.

c Græc. promiſſionis. Monach. profeſſio in fide & charitate.

Gal. 1. 9.

Cur ſuos Deus affligi ſinat.

Epheſ. 5. 27.

d Læditur.

Pro veritate pati glorioſum.

e Al. unanimitatem.

f al. potentiâ. Græcè Διὰ δυναστείαν Per immodicam potentiam.

g Ita MSS. in ed. VIII. Id.

ADMONITIO.

EX Epiſtolarum ſubjectarum ſerie manifeſtum eſt, ſcriptas eas fuiſſe conſilio & hortatu ſancti Leonis totiúſque Synodi, ex qua & cujus nomine datæ ſunt ſuperiores Pontificis literæ. Has igitur pro utrarúmque affinitate hoc loco excudendas putavimus. Nam & clariorem illius Synodi nobis ingerunt notitiam, cujus locum, tempus, materiem, aliáſque circumſtantias aperiunt; & ab ipſo Leone dictata videntur. De quibus plura in diſſertatione 1. *De Vita & Rebus geſtis S. Leonis ad annum* 449.

1. *Magno, Helia & Emmanueli*) Cotelerius in Notis ad Græc. verſ ſuſpicatur ex Magno & Helia coaluiſſe Manuelium. Pace viri doctiſſimi dixerim, contrarium mihi apparet veriſimilius. Nam Emmanuel inter Archimandritas Conſtantinopolitanos ſemper nominatur, & apud Leonem Epiſt. 53. & in actis Calched. Concilii act. 4. in qua iidem Synodum ingredi jubentur & eorumdem ſupplex ad Marcianum Auguſtum libellus refertur; nuſquam verò Magnus & Helias leguntur. Quamobrem errore librarii *Magnus & Elias* pro Manuelio poſiti ſunt: vel certè dicendum, utrumque poſt ſcriptam hanc Epiſtolam vel fato functum eſſe, vel Eutychi adhæſiſſe, eamque ob cauſam eſſe prætermiſſos.

EPISTOLA VALENTINIANI.

θεῖον γράμμα καταπεμφθὲν, τοῦτο μὲν τοῦ δεσπότου ἡμῶν Οὐαλεντινιανοῦ, τοῦτο δὲ τῆς θείας μνήμης Πλακιδίας, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τῆς προσκυνητῆς βασιλίδος Εὐδοξίας, πρὸς τὸν τῆς θείας μνήμης Θεοδόσιον, ὥστε κελεῦσαι ἐν τοῖς μέρεσι τῆς Ἰταλίας σύνοδον ἐπιτελεσθῆναι.

Τῷ δεσπότῃ Θεοδοσίῳ, ἐνδόξῳ, νικητῇ, καὶ τροπαιούχῳ, αἰωνίῳ βασιλεῖ, καὶ πατρὶ, νικητὴς Οὐαλεντινιανὸς, ἔνδοξος, τροπαιοῦχος, ἀεὶ βασιλεὺς, καὶ υἱὸς.

Παραγενομένου μου ἐν τῇ πόλει Ῥώμῃ [illegible]

Sacræ literæ à Domino noſtro Valentiniano, & divæ memoriæ Placidia, necnon & venerabili Eudoxia Auguſta, ad Theodoſium divæ memoriæ miſſæ, ut juberet in partibus Italiæ Concilium celebrari.

Domino [a] Theodoſio, [b] glorioſo, victori & triumphatori, perpetuo Imperatori & Patri, Valentinianus glorioſus, victor ac triumphator ſemper Auguſtus & filius.

a theo. b glorioſiſſimo.

CUm advenissem in urbem Romam ad divinitatem placandam, ſequenti die ad baſilicam Apoſtoli Petri proceſſi, & illic poſt venerabilem noctem diei Apoſtoli, & à Romano Epiſcopo, & ab aliis cum ex diverſis provinciis congregatis, rogatus ſum ſcribere veſtræ manſuetudini de fide, quæ cum ſit conſervatrix omnium fidelium animarum, dicitur perturbata: quam nos à noſtris majoribus traditam, debemus cum omni competenti devotione defendere, & dignitatem propriæ venerationis beato Apoſtolo Petro intemeratam & in noſtris temporibus conſervare: quatenus beatiſſimus Romanæ civitatis epiſcopus, cui principatum ſacerdotii ſuper omnes antiquitas contulit, locum habeat ac facultatem de fide & ſacerdotibus judicare, Domine ſanctiſſime [c] Pater, & venerabilis Imperator. Hujus enim rei gratiâ ſecundùm ſolennitatem Conciliorum, & Conſtantinopolitanus Epiſcopus eum per libellos appellavit, propter contentionem quæ orta eſt de fide. Huic itaque poſtulanti & conjuranti ſalutem noſtram commonem annuere non negavi, quatenus ad tuam manſuetudinem meam petitionem ingererem, ut prædictus ſacerdos congregatis ex omni orbe etiam reliquis ſacerdotibus intra Italiam, omni præjudicio ſubmoto, à principio omnem cauſſam quæ vertitur, ſollicita probatione cognoſcens, ſententiam ferat, quam fides & ratio veræ divinitatis expoſtulat. Non debet enim noſtris temporibus contra religionem turbarum petulantia prævalere, cùm incommota fides hactenus fuerit conſervata. Ad perfectiorem verò agnitionem veſtræ dignitatis [d], direximus etiam geſta, per quæ & deſideria & exclamationes [e] omnium pietas veſtra cognoſcat.

Venerabilis nox diei Apoſtoli ſeu vigilia feſti.

Principatus Romani Pontificis ab antiquitate collatus.

c ſacratiſſime.

Concilium in Italia petit.

d divinitatis

Geſta Synodi Romanæ.

e explanationem.

Ἐπιστολὴ Θεοδοσίου, ἀντιγραφεῖσα πρὸς Οὐαλεντινιανόν.

Δεσπότῃ ἐμῷ Οὐαλεντινιανῷ ἀεισεβεῖ Αὐγούστῳ Θεοδόσιος.

Καὶ ἐν τῇ Ῥώμῃ παραγεγενῆσθαι τὴν σὴν ἡμερότητα, [illegible]

Epiſtola Theodoſii ad Valentinianum reſcripta.

Domino meo Valentiniano ſemper Auguſto Theodoſius.

ET Romam perveniſſe tuam manſuetudinem, & petitionem oblatam à Leone reverendiſſimo patriarcha, in ipſo principio [a] literarum à tua majeſtate ſignificatum eſt. Et de tua quidem incolumi in Romanam urbem reverſione gratias competentes divinæ majeſtati reddimus, Domine ſanctiſſime fili & venerabilis Imperator. De his autem quæ dixit memoratus reverendiſſimus vir, indicatum eſt ad eundem latiùs atque pleniſſimè, ſicut arbitramur, & cognovit nos in nulla parte à paterna religione & majorum traditione reſiliiſſe. Nihil enim aliud volumus, quam ſacramenta paterna per ſucceſſionem nobis tradita, inviolabiliter cuſtodiri. Propter hanc igitur cauſſam, quoſdam cognovimus, ſanctiſſimas Eccleſias nocibili novitate turbare, ſynodum decrevimus Epheſi fieri. In præſentia quippe reverendiſſimorum Epiſcoporum, cum multa libertate ac integra veritate & indigni ſacerdotio remoti ſunt, & qui judicati ſunt eſſe digni, ſuſcepti ſunt. Nihil igitur ab his contrarium regulæ fidei aut juſtitiæ [b] factum eſſe cognovimus. Omnis igitur conten-

a eodem contextu.

b Rectæ fidei aut injuſtè.

Epistola Placidiæ. tio, ſacro judicio examinata eſt. Flavianus autem qui reus inventus eſt læſibilis novitatis, debitam pœnam recepit. Et hoc remoto, omnis pax & omnis concordia regnat in Eccleſiis, & nihil aliud, quam veritas viget.

γαμικῷ ἀμφιβολία τῷ θείῳ δικαστηρίῳ ἐξήτασαι. Φλαβιανὸς δὲ ὁ φωραθεὶς αἴτιος τοῦ βλαβεροῦ καινισμοῦ, τὴν ὀφειλομένην ἑαυτῷ τιμωρίαν ἀπειλήφασι. καὶ τούτου ἀποκινηθέντος, πᾶσα εἰρήνη, καὶ πᾶσα συμφωνία ἐν ταῖς ἐκκλησίαις βασιλεύει, καὶ οὐδὲν ἕτερον κρατεῖ, εἰ μὴ καθαρὰ ἡ ἀλήθεια.

Epiſtola Galla Placidia Auguſta ad Theodoſium Imperatorem filium.

Domino victori Theodoſio & triumphatori, ſemper Auguſto filio, Galla Placidia piiſſima & florens, perpetua Auguſta & mater.

CUm in ipſo ingreſſu civitatis antiquæ hanc curam habuiſſemus, ut cultum beatiſſimo Petro Apoſtolo redderemus, in ipſo adorando altari martyris reverendiſſimus Leo Epiſcopus, paululùm ſe poſt orationem retinens, propter Catholicam fidem apud nos deflevit, ipſum
a adieramus. ſimiliter ſummum Apoſtolorum, quem nuper, a audieramus, teſtem objiciens, Epiſcoporum multitudine circum-
b in unum è mirabilibus. ſeptus, quos b ex innumerabilibus, civitatibus Italiæ pro principatu proprii loci ſeu dignitate collegit: & verbis permiſcens lacrymas, ad communionem ſui fletus noſtros quoque gemitus provocavit. Non enim modicum detrimentum eſt ex his quæ geſta ſunt; ut fides, quæ tantis temporibus regulariter cuſtodita eſt à ſacratiſſimo patre noſtro Conſtantino, qui primus imperio ſplenduit Chriſtianus, perturbata ſit ad arbitrium unius hominis, qui in ſynodo Epheſinæ civitatis odium & contentiones potiùs exercuiſſe narratur, militum præſentiâ & metu impetens
c appetens. Conſtantinopolitanæ civitatis Epiſcopum Flavianum, eo quod libellum ad Apoſtolicam ſedem miſerit, & ad omnes Epiſcopos harum partium, per eos qui directi fuerunt ad Concilium à Reverendiſſimo Epiſcopo Romæ, qui ſe-
Concil. Sardicen. can. 5. cundùm definitiones Nicæni Concilii conſueti ſunt intereſſe, Domine ſacratiſſime fili, venerabilis Imperator. Hac itaque gratia, tua manſuetudo tantis turbis reſiſtens, veritatem fidei Catholicæ religionis immaculatam ſervari præcipiat: ut ſecundùm formam & definitionem Apoſtolicæ ſedis, quam & nos tanquam præcellentem ſimiliter veneramur, in ſtatu ſacerdotii illæſo manente per omnia Flaviano, ad Concilium Apoſtolicæ ſedis judicium tranſmittatur, in qua primus ille, qui cœleſtes claves dignus fuit accipere, principatum epiſcopatus ordi-
d ornavit. navit d; quando ſcilicet decet nos huic maximæ civitati
e terrarum. quæ domina omnium eſt civitatum e, in omnibus reverentiam conſervare. Diligentiùs autem etiam in hoc providere, ne quod priſcis temporibus noſtra generatio cuſtodivit, ſub nobis imminui videatur, & per præſens
f ſimilia. exemplum f ſchiſmata generentur inter Epiſcopos & ſanctas Eccleſias.

Ἐπιστολὴ Γάλλης Πλακιδίας βασιλίδος πρὸς Θεοδόσιον βασιλέα υἱόν.

Δεσπότῃ νικητῇ Θεοδοσίῳ, καὶ τροπαιούχῳ, ἀεὶ βασιλεῖ, υἱῷ Γάλλα Πλακιδία ἡ εὐσεβεστάτη, καὶ ἀνθοῦσα, αἰωνία βασιλὶς καὶ μήτηρ.

Ὁπόταν ἐν αὐτῇ τῇ εἰσόδῳ τῆς ἀρχαίας πόλεως ταύτην ἐνεθυμήθημεν τὴν φροντίδα, ἀποδοῦναι τὴν προσκύνησιν τῷ μακαριωτάτῳ ἀποστόλῳ Πέτρῳ ἐν αὐτῷ τῷ προσκυνητῷ θυσιαστηρίῳ τοῦ μάρτυρος ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Λέων, ὀλίγον ἐπισχὼν ἑαυτὸν ἀπὸ τῆς εὐχῆς, ἕνεκα τῆς καθολικῆς πίστεως πρὸς ἡμᾶς ἀπεκλαύσατο· αὐτόν τε ἐκεῖνον τὸν κορυφαῖον τῶν ἀποστόλων, ὃν καὶ ἔναγχος * προσεκύνησα, μάρτυρα ἐπικαλεσάμενος, [illegible] περιεστοιχισμένος τε πλήθει ἐπισκόπων, οὕς τινας ἀπὸ ἀναριθμήτων πόλεων ἐν τῇ Ἰταλίᾳ συνήγαγεν ὑπὸ τῆς ἀρχῆς τοῦ ἰδίου τόπου, καὶ τῆς ἀξίας, καὶ τοῖς ῥήμασι συνάπτων τὰ δάκρυα, εἰς κοινωνίαν τῶν ἰδίων θρήνων καὶ τοὺς ἡμετέρους στεναγμοὺς ἐξεκαλέσατο. οὐ μικρὰ γὰρ ἐκ τῶν γεγενημένων ζημία, τὴν τοσούτοις χρόνοις φυλαχθεῖσαν τῆς καθολικῆς πίστιν ἀπὸ τοῦ ἁγιωτάτου πατρὸς ἡμῶν Κωνσταντίνου, ὃς πρῶτος ἐν τῇ βασιλείᾳ διέλαμψε χριστιανός, ἔναγχος ταραχθῆναι πρὸς αὐθεντίαν ἑνὸς ἀνθρώπου. ὅς τις ἐν τῇ συνόδῳ τῆς Ἐφεσίων πόλεως μῖσος, καὶ φιλομαχίας μᾶλλον λέγεται γεγυμνακέναι, τῇ τε τῶν στρατιωτῶν παρουσίᾳ, καὶ τῷ φόβῳ καταπλήττων τὸν ἐπίσκοπον τῆς Κωνσταντινουπολιτῶν Φλαβιανόν, διὰ τὸ λίβελλον πέμψαι πρὸς τὸν ἀποστολικὸν θρόνον, καὶ πρὸς πάντας τοὺς ἐπισκόπους τῶν μερῶν τούτων διὰ τῶν ἀποσταλέντων ἐν τῇ συνόδῳ παρὰ τοῦ ὁσιωτάτου ἐπισκόπου Ῥώμης· οἵτινες κατὰ τοὺς ὅρους τῆς ἐν Νικαίᾳ συνόδου εἰώθασι συνεῖναι, δέσποτα τῷ ἁγιώτατε υἱὲ βασιλεῦ προσκυνητέ. ° [illegible] τούτου χάριν ἡ σὴ ἡμερότης τοῖς τοσούτοις θορύβοις ἀνθισταμένη τὴν ἀλήθειαν, ἄσπιλον τὴν πίστιν τῆς καθολικῆς θρησκείας παραφυλαχθῆναι προσταξάτω. ἵνα κατὰ τὸν τύπον, καὶ τὸν ὅρον τοῦ ἀποστολικοῦ θρόνου, ὃν καὶ ἡμεῖς ὁμοίως, ὡς προηγούμενον, προσκυνοῦμεν, ἐν τῇ τάξει τῆς ἱερωσύνης ἀβλαβοῦς μένοντος ἐν πᾶσι Φλαβιανοῦ, ἐν τῇ συνόδῳ τοῦ ἀποστολικοῦ θρόνου ἡ δίκη παραπεμφθείη· ἐν ᾗ πρῶτος ἐκεῖνος, ὁ τὰς οὐρανοῦ κλεῖς ἀξιωθεὶς ὑποδέξασθαι, τὴν ἐπισκοπὴν τῆς ἀρχιερωσύνης ἐκόσμησε. δηλαδὴ ἐπεί τι πρέπει ἡμᾶς ταύτῃ τῇ μεγίστῃ, ἥτις ἡ δέσποινα πασῶν ὑπάρχει τῶν * γαιῶν, ἐν πᾶσι τὸ σέβας παραφυλάξαι. * ἐν γαιῶν. ἐπιμελέστερον δὲ σφόδρα προϊδεῖν· ἵνα μὴ ὅπερ ἐν τοῖς ἀρχαίοις χρόνοις ἡ ἡμετέρα γενεὰ διεφύλαξεν, ἐφ' ἡμῶν δόξῃ * μειοῦσθαι, καὶ διὰ τοῦ παρόντος ὑποδείγματος σχίσματα προχωρήσαι ἔν τε τοῖς ἐπισκόποις, καὶ ταῖς ἁγιωτάταις ἐκκλησίαις. * [illegible] Lat.

Epiſtola ejuſdem ad Gallam Placidiam Auguſtam.

Dominæ meæ Placidiæ venerabili Auguſtæ Theodoſius.

a æternitas. EX literis tuæ manſuetudinis noſtra cognovit ſereni-
b æternitate. tas a, quid reverendiſſimus Patriarcha Leo à tua ſerenitate b popoſcerit. His itaque literis indicamus, quoniam de his quæ dicta ſunt à reverendiſſimo Epiſcopo pleniùs atque apertiùs ſæpè ſcriptum eſt: ex quibus ſine dubitatione manifeſtum eſt, nihil nos præter paternam fidem, aut dogmata divina, vel definitiones reverendiſſimorum, qui tàm ſub divæ memoriæ Conſtantino in Nicæa civitate, quàm dudum noſtro præcepto in Epheſo congregati ſunt, definiſſe, aut decreviſſe, aut intellexiſſe; ſed hoc ſolùm in Epheſo conſtitui juſſimus, ut omnes, qui nocibili læſione Eccleſias ſanctas turbaverunt, dignè removerentur. Hæc ſunt, quæ non ad refragationem, ſed ad concordiam & purum vinculum adorandæ religionis
c patribus. à reverendiſſimis presbyteris c ſunt decreta. Flavianus autem, qui dicitur princeps contentionis hujus, ſacrâ

Ἐπιστολὴ Θεοδοσίου, ἀντιγραφεῖσα πρὸς Γάλλαν Πλακιδίαν.

Δεσποίνῃ τῇ ἐμῇ Πλακιδίᾳ, προσκυνητῇ Αὐγούστῃ, Θεοδόσιος.

Ἐκ τῶν γραμμάτων τῆς σῆς ἡμερότητος ἡ ἡμετέρα ἔγνω αἰωνιότης, ὅτι ὁ εὐλαβέστατος πατριάρχης Λέων παρὰ τῆς σῆς ἔγνω αἰτήσεως. τούτοις τοιγαροῦν δηλοῦμεν τοῖς γράμμασιν, ὅτι περὶ τούτων τῶν ἀφορμῶν παρὰ τοῦ εὐλαβεστάτου ἐπισκόπου, ἐντελέστερον καὶ σαφέστερον πολλάκις ἐγράφη, ἐξ ὧν ἀναμφιβόλως φανερόν ἐστι, μηδὲν ἡμᾶς παρὰ τὴν πατρῴαν πίστιν, ἢ τὰ θεῖα δόγματα, ἢ τοὺς ὅρους τῶν εὐλαβεστάτων ἐπισκόπων, οἳ τότε τοῖς μὲν ὑπὸ τοῦ θείας μνήμης Κωνσταντίνου ἐν τῇ Νικαέων πόλει, τότε δὲ * πάλαι ἡμετέρῳ προστάγματι ἐν Ἐφέσῳ συναχθέντων, ὁρίσαι, ἢ ψηφίσασθαι, ἢ νενοηκέναι, * ἐν. πάλαι. ἀλλὰ τοῦτο μόνον ἐν Ἐφέσῳ τετυπῶσθαι, ἵνα πάντες, οἵ τινες τῷ βλαβερῷ καινισμῷ τὰς ἁγιωτάτας ἐθορύβησαν ἐκκλησίας, ἀξίως ἀποκινηθῶσι, προσετάξαμεν. ταῦτά ἐστιν, ἅ τινα οὐκ εἰς ἀντιρρησίαν, ἀλλ' εἰς συμφωνίαν, καὶ καθαρὸν σύνδεσμον τῆς προσκυνητῆς θρησκείας, παρὰ τῶν εὐλαβεστάτων τετύπωται πατέρων. ὁ δὲ λεγόμενος Φλαβιανὸς

ἔξαρχος

ἔξαρχος τῆς τοιαύτης φιλονεικίας, θείᾳ ψήφῳ τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἐξεβλήθη πραγμάτων. ταῦτα τοιγαροῦν ἀληθῶς ὄντα ὁμολογεῖ σου ἡ ἡμερότης, δέσποινα ἁγιωτάτη, μήτηρ, καὶ προσκυνητὴ Αὔγουστα, μηδὲν ἡμᾶς ποτε ἐναντίον τῆς παραδοθείσης πίστεως διανοουμένους, καθὼς παρά τινων ἐρρέθη, ὑποπτεύεσθαι, ἢ λογίζεσθαι.

ſententiâ ab Eccleſiaſticis rebus expulſus eſt. Hæc igitur ſciens tua manſuetudo, domina ſacratiſſima mater & venerabilis Auguſta, nihil nos aliquando contrarium à tradita fide ſentire, ſicut à quibuſdam dicitur, ſuſpicetur aut cogitet d. — EPISTOLA PLACIDIÆ — d ſuſpicemini aut cogitetis.

Ἐπιστολὴ Λικιννίας Αὐγούστης, ἤτοι Εὐδοξίας πρὸς Θεοδόσιον.....

Δεσπότῃ Θεοδοσίῳ τροπαιούχῳ, ἀεὶ βασιλεῖ, καὶ πατρὶ, Λικιννία Εὐδοξία ἡ εὐσεβεστάτη, καὶ ἀνθοῦσα, αἰωνία βασιλὶς θυγάτηρ.

Πᾶσιν ἔγνωσται τὴν σὴν ὑπάρξαι μέριμναν, καὶ φροντίδα ποιεῖσθαι τῶν χριστιανῶν, καὶ τῆς καθολικῆς πίστεως ἐπὶ τοσοῦτον, ὡς ἐπιτρέπειν ἐφ' ὕβρει ταύτης μηδὲν παντάπασι γίνεσθαι. ἐπειδὴ τοίνυν εὐτυχῶς ἐν τῇ Ῥώμῃ εἰσεληλύθαμεν, καὶ ταῖς ὀδοῖς τῆς ἐκκλησίας τοῦ ἁγιωτάτου ἀποστόλου Πέτρου παρεγεγόναμεν, Λέων, ὁ μακαριώτατος ἐπίσκοπος τῆς Ῥωμαίων πόλεως, μετὰ καὶ ἑτέρων πλείονων ἐπισκόπων, ἀξίωσιν ἡμῖν προσήγαγε, φάσκων, ὅλον τὸ δόγμα τῆς θρησκείας κατὰ τὴν ἀνατολὴν τεταράχθαι, καὶ τοῦτο συμβεβηκέναι, ὥστε πᾶσαν τῶν χριστιανῶν τὴν πίστιν εἰς σύγχυσιν ἐλάσαι, καὶ γὰρ Φλαβιανὸν τὸν ἐπίσκοπον τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐκκλησίας, διὰ τὰς ἔχθρας τοῦ Ἀλεξανδρείας ἐπισκόπου, ἀποδύρατο ἐκβεβλῆσθαι. καὶ τοῦτο μετὰ τῶν ἄλλων ἐπισκόπων ᾔτησεν, ἐπιμαρτυρόμενος αὐτῶν τε τῶν σεβασμίων τόπων τὴν προσκύνησιν, καὶ τῆς * ὑμετέρας ἡμερότητος τὴν σωτηρίαν. ὥστε πρὸς τὴν σὴν φιλανθρωπίαν ἀπὸ τοῦ μέρους τούτου ἐμὰ γράμματα καταπεμφθῆναι· δέσποτα * ἁγιώτατε πάτερ, βασιλεῦ προσκυνητέ. προσαγορεύουσα τοιγαροῦν, δίκαια αἰτῶ, ὥστε τούτοις τοῖς πράγμασι θεραπείαν ἡ ὑμετέρα γαληνότης ἐπιτρέψει * παρασχεθῆναι. καὶ τὰ κακῶς πεπραγμένα διορθωθῆναι. * κελεύσει ἄχρις οὗ πάντων τῶν ἤδη τετυπωμένων ἀνακληθέντων, ἐξ ὁλοκλήρου πίστεως, καὶ τῆς τῶν χριστιανῶν θρησκείας, ἡ κινηθεῖσα αἰτία, ἐν τοῖς τῆς Ἰταλίας συναχθείσης τῆς * συνόδου, διερευνηθείη, ἐγγράφεσθαι γὰρ * ἐν ταύτῃ πᾶσαν φιλονεικίαν κινηθῆναι, ὥστε Φλαβιανὸν τὸν ἐπίσκοπον ἐκ τῶν * ἀνθρωπίνων πραγμάτων ἐκβληθῆναι.

* ἡμετέρας Lat.
* ἁγιώτατε Lat.
* παρακελεύσει.
* ἐντεῦθεν Lat.
* ἐκκλησιαστικῶν Lat.

Epiſtola Liciniæ Eudoxiæ Auguſtæ ad Theodoſium, (De Eccleſia Catholica turbatione.

Domino Theodoſio triumphatori a, *ſemper Auguſto, & Patri, Licinia Eudoxia piiſſima & florens, perpetua Auguſta filia.*

Omnibus notum eſt, tuam manſuetudinem curam atque ſolicitudinem habere Chriſtianorum & Catholicæ fidei, in tantum ut juberetis ad injuriam ejus nihil omninò faciendum. Cùm igitur feliciter Romam fuiſſemus ingreſſæ,& ad limina baſilicæ ſanctiſſimi Apoſtoli Petri veniſſemus, Leo batiſſimus Romanæ civitatis Epiſcopus, etiam cum aliis plurimis Epiſcopis poſtulationem nobis obtulit b, dicens omne dogma religionis per Orientem fuiſſe turbatum, & accidiſſe, quatenus tota Chriſtianorum fides ad confuſionem omnem c perduceretur. Nam Flavianum Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ Epiſcopum propter inimicitias Alexandrini Epiſcopi ingemiſcebat expulſum: & hoc cum aliis Epiſcopis poſtulavit, proteſtans & ipſorum venerabilium locorum cultum,& manſuetudinis noſtræ ſalutem, quatenus ad tuam clementiam ex hac d cauſſa e meas literas deſtinarem,Domine ſanctiſſime pater,& adorabilis Imperator. Salutans igitur juſta poſco quatenus his f literis curam veſtra tranquillitas præbere dignetur, & quæ malè geſta ſunt, emendari præcipiat, donec omnibus, quæ jam definita ſunt, revocatis, ex integro cauſſa fidei & chriſtianæ religionis, quæ mota eſt, in partibus Italiæ congregato Concilio, perquiratur. g Scriptum eſt enim, hinc omnem contentionem motam; quatenus Flavianus Epiſcopus ex Eccleſiaſticis rebus potuiſſet auferri.

a inclyto.
b attulit.
c omnino.
d regione.
e has vel eas.
f rebus.
g perquiratis.

---

* Λικιννίαν.

Ἐπιστολὴ Θεοδοσίου, ἀντιγραφεῖσα πρὸς * Λικιννίαν Εὐδοξίαν.

Δεσποίνῃ τῇ ἐμῇ Εὐδοξίᾳ τῇ προσκυνητῇ βασιλίδι, Θεοδόσιος.

* Ἀεὶ μὲν ἐν τοῖς σοῖς ποθεινοτάτοις τοῖς γράμμασι τερπόμεθα, καὶ ταῦτα ὅλῃ ψυχῇ ἡδέως περιπτυσσόμεθα, καὶ πάσαις ταῖς σαῖς αἰτήσεσι μετὰ πολλῆς τῆς χαρᾶς εἰώθαμεν ἐπινεύειν, δέσποινα ἁγιωτάτη θύγατερ, προσκυνητὴ βασιλίς· ἀλλὰ περὶ τοῦ ἐνεστῶτος πράγματος· τουτέστι, περὶ Φλαβιανοῦ, τοῦ ποτε ἐπισκόπου, τὰ τῇ αἰτίᾳ παρακολουθήσαντα τῷ εὐλαβεστάτῳ ἀρχιεπισκόπῳ Λέοντι τελείως ἡ ὑμετέρα κατεσήμανεν ἡμερότης. τῇ δὲ σῇ γλυκύτητι τοῦτο μόνον ἐδοκιμάσαμεν γνωρίσαι, ὅτι ὁ μνημονευθεὶς Φλαβιανὸς θείᾳ κρίσει τῶν * ἀνθρωπίνων πραγμάτων ἐφορίσθη. ὅπως πᾶσα ἀμφιβολίας φιλονεικία ἀπὸ τῶν ἱερῶν ἐκκλησιῶν ἀποκινηθῇ. καὶ οὐδὲν ἕτερον τοῦ λοιποῦ μετὰ ταῦτα δυνατὸν ὁρίσαι περὶ τῶν ἅπαξ ἤδη τετυπωμένων.

* εἰ.
* ἐκκλησιαστικῶν Lat.

Epiſtola ejuſdem ad Liciniam Eudoxiam reſcripta.

Domina mea Eudoxia venerabili Auguſta Theodoſius.

Semper equidem a tui deſiderii literis delectamur, ac tota animæ ſuavitate complectimur, & omnibus tuis petitionibus conſuevimus gratanter annuere, Domina ſanctiſſima filia, venerabilis Auguſta: ſed de præſenti cauſſa,hoc eſt de Flaviano,qui fuit Epiſcopus,quæ in hac cauſſa ſubſecuta ſint, reverendiſſimo archiepiſcopo Leoni perfectè noſtra manſuetudo ſignificavit.Tuæ verò dulcedini hoc ſolùm approbavimus intimandum, quia memoratus Flavianus ſacro b judicio ab Eccleſiaſticis c rebus ablatus eſt,quatenus totius dubietatis contentio à ſacris removeretur Eccleſiis:nihil ulteriùs poſt hæc definire poſſibile eſt,cùm jam iſta ſemel deciſa ſint.

a tuæ amabilitatis.
b divino.
c humanis.

Græcè extat apud Cotelerium tom. 1. p. 62.

EPISTOLA GALLIÆ PLACIDIÆ. AD PULCHERIAM AUGUSTAM.

Qua Concilium Epheſinum ſecundum deteſtatur.

Galla Placidia piiſſima ſemper Auguſta, Æliæ Pulcheriæ piiſſimæ ſemper Auguſtæ filiæ.

Ut Romam frequentibus concurſionibus adæque deſideraremus inſpicere; cauſſa nobis eſt amplectendæ religionis,ut terminis ſanctorum noſtram exhibetemus præſentiã,quos certum eſt pro ſua virtute in cœleſtibus conſtitutos,neque inferiora deſpicere.Nos itaque ſacrilegum eſſe credimus, ſi ſolennium ordinem denegemus. Cum igitur beato Apoſtolo Petro noſtram præſentiam dediſſemus, illic multitudine ſacerdotum reverendiſſimus Leo Papa circumdatus,pro dignitate ſui loci nos primus adiit; qui propter interpoſitam gemitus ſui triſtitiam, deſiderium ſuum verbis penè inſinuare non poterat. Vicit tamen conſtantia ſapientiæ ſacerdotis,ut lacrymas paululùm retineret,& cauſſam violatæ fidei, tanquam hujus vindex, manifeſto ſermone proferret. In quo ſermone cognovimus, noſtris temporibus catholicam fidem

Epiſtola Hilari

eſſe turbatam, quàm à divo Patre noſtro Conſtantino noſtri generis parentes hactenus ſervaverant. Secundùm voluntatem namque cujuſdam, pravum aliquid adversùs ſacerdotem Conſtantinopolitanum excitatum dicitur. Nos itaque in Epheſino Concilio, in quo nullus ordinem ſacerdotum cuſtodivit, neque menſuram, ſine conſideratione divinitatis omnia eſſe geſta cognovimus, quatenus præſumtio & injuſtitia in quorumdam damnationem vim obtinere dicatur: quæ noſtris temporibus terribilia eſſe videntur. Debet itaque fides propriè valere, ſanctiſſima atque venerabilis filia Auguſta. Igitur tua clementia ſecundùm Catholicam fidem, quod ſemper nobiſcum fecit, & nunc ſimiliter conſpirare dignetur: ut quicquid illo tumultuoſo, miſerrimóque concilio conſtitutum eſt, omni virtute removeatur; ut omnibus integris permanentibus, ad Apoſtolicam Sedem 1, in qua primus Apoſtolorum beatus Petrus, qui etiam claves regni cœleſtis ſuſcipiens, ſacerdotii principatum tenuit, c epiſcopatûs cauſſa mittatur. Debemus enim primatum in omnibus immortali converſationi tribuere, quæ totum mundum propriæ virtutis dominatione complevit, & noſtro imperio orbem gubernandum ſervandumque commiſit.

c Al. epiſcoporum.

1. *Ad Apoſtolicam ſedem.*) Ita reponendum cenſui græca ſecutus, εἰς τὸν ἀποστολικὸν θρόνον, cum antea hiatus eſſet in Latino textu: *Ad Apoſtolica ſedis.* Epiſtolam hanc pluribus in locis interpolatam ab interprete Græco obſervat Cotelerius, quem videſis in Notis p.723. & 724.

Extat Græcè apud Cotelerium Tom.1. p.60.

HILARI ROMANÆ ECCLESIÆ Tunc Diaconi, poſteà Epiſcopi Epiſtola.

AD PULCHERIAM AUGUSTAM.

SYNOPSIS.

I. *Sibi per Dioſcori improbos auſus non licuiſſe eam adire & literas ſancti Leonis reddere.*

II *Se Dioſcori ereptum inſidiis Romam veniſſe: Epheſinam pſeudoſynodum à Leone reprobari.*

Epiſtola Theodoriti.

Glorioſiſſimæ & clementiſſimæ PULCHERIÆ Auguſtæ HILARUS Diaconus.

Studium mihi fuiſſe, poſt ſynodum advenire Conſtantinopolim, dicere non debeo; quoniam manifeſta neceſſitas erat, quæ me literas beatiſſimi Papæ ad Veſtram Clementiam directas offerre compelleret, ut pariter & veſtræ pietati, ac invictiſſimo & Chriſtianiſſimo principi officium quod debebam venerationis exolverem. Sed huic congruo meo propoſito illud impedimentum evenit, quod omnium bonorum inimicum eſt, & Chriſtianorum ingemiſcit affectus, hoc eſt, Alexandrinus Epiſcopus, in damnatione virorum inculpabilium potentiſſimus. Nam poſteaquam injuſtæ ejus voluntati atque ſententiæ communicare non potui, ad aliud Conſilium terroribus atque inſidiis me evocare conatus eſt: quatenus me, quod abſit, aut ſeductionibus faceret conſentire ad condemnandum ſanctiſſimum Flavianum Epiſcopum, aut reſiſtentem teneret, ut mihi non eſſet licentia ad Pietatem veſtram Conſtantinopolim percurrere, aut ad Romanam Eccleſiam remeare.

Veruntamen confidens de auxilio Chriſti, quod attinet ad damnationem reverendiſſimi & ſanctiſſimi viri, innocentem me integrúmque ſervavi; licet nulla flagella, nulla tormenta me poſſent facere ejus conſentire ſententiæ: ſed omnibus derelictis, exindè diſceſſi, per incognita & invia loca Romam veniens, ut reverendiſſimo Papæ, omnium quæ in Epheſo geſta ſunt, idoneus nuntiator exiſterem. Veſtra itaque veneranda Clementia cognoſcat, à præfato Papa cum omni Occidentali Concilio reprobari omnia, quæ in Epheſo contra Canones per tumultus & odia ſecularia à Dioſcoro Epiſcopo geſta ſunt, & nulla ratione hæc in his partibus ſuſcipi poſſe, quæ per potentiam prædicti, non ſine læſione fidei & præjudicio ſanctiſſimi viri innoxiique, commiſſa ſunt. Quæ verò conſtanti ac forti autoritate pro fide à me nunciata ſunt, ſuperfluum credo narrare: nam hæc ex literis beatiſſimi Papæ poteritis agnoſcere. Undè, Domina ſplendidiſſima, atque clementiſſima Auguſta, adoranda veſtra pietas in quibus libenter fecit initium, relinquere non debet, ſed hæc zelo religioſo fidei, conſtanti voluntate ſervare.

Epheſinum latrocinium ab omni Occidentali Concilio reprobatum.

EPISTOLA B. THEODORITI Epiſcopi Cyri.

AD S. LEONEM PAPAM.

SYNOPSIS.

I. *Meritò ſe accurrere ad Apoſtolicam Sedem, tot prærogativis ſupra cæteras eminentem.*

II. *In laudes S. Leonis excurrit, commendatque zelum in Manichæos, & Epiſtolam ad Flavianum.*

III. *Quàm immeritò depoſitus fuerit, nec in jus vocatus, conqueritur.*

IV. *Suſceptos à ſe pro Eccleſia labores enumerat.*

V. *Orat ne Sedem Apoſtolicam invocans repellatur; cui fidem ſuam probari optat ex ſcriptis ſuis, quæ indicat.*

VI. *Sibi à Leone cupit indici, quid de Epheſina ſententia agere debeat.*

VII. *Legatos ſuos Leoni, ſéque ejus precibus ac ſolicitudini commendat: Se alioſque literis Imperatoriis retineri, ne ad Pontificem ſe conferant.*

Λέοντι ἐπισκόπῳ Ῥώμης.

Κεφ. α'. Εἰ Παῦλος ὁ τῆς ἀληθείας ὁ κήρυξ, ἡ τοῦ ἁγίου πνεύματος σάλπιγξ, πρὸς τὸν μέγαν ἔδραμε Πέτρον, ὅπως τοῖς ἐν Ἀντιοχείᾳ περὶ τῆς κατὰ νόμον πολιτείας ἀμφισβητοῦσι παρ᾽ αὐτοῦ κομίσαι τὴν λύσιν, πολλῷ μᾶλλον ἡμεῖς οἱ εὐτελεῖς καὶ σμικροὶ, πρὸς τὸν ἀποστολικὸν ὑμῶν τρέχομεν θρόνον, ὥστε παρ᾽ ὑμῶν λαβεῖν τοῖς τῶν ἐκκλησιῶν ἕλκεσι θεραπείαν. Διὰ πάντα γὰρ ὑμῖν τὸ πρωτεύειν ἁρμόδιον. πολλοῖς γὰρ ὁ ὑμέτερος θρόνος κοσμεῖται

LEONI EPISCOPO ROMÆ.

Si Paulus præco veritatis, tuba Spiritus ſancti, ad magnum Petrum ſe contulit, ut iis, qui Antiochiæ de legali converſatione ambigebant, explicationem ab illo referret, multò magis nos humiles & puſilli ad Apoſtolicam ſedem veſtram accurrimus, ut Eccleſiarum ulceribus remedium à vobis accipiamus. Vobis enim primas in omnibus tenere convenit. Multis ſiquidem præ- Cap. I.

Epiſtola Theodoreti. togativis ornatur ſedes veſtra. Etenim alias urbes ornat vel magnitudo, vel pulchritudo, vel habitatorum frequentia: nonnullas etiam, quæ his carent, ſpiritualia quædam dona illuſtrant: veſtræ verò bonorum affluentiam bonorum largitor dedit. Illa enim omnium maxima & clariſſima, quæ & orbi terrarum præſidet, & incolarum multitudine redundat. Ad hæc imperium quod rerum nunc potitur, & ſuum ipſa nomen ſubditis impertiit. Præcipuè autem illam fides ornat, cujus teſtis idoneus eſt divinus Paulus clamans: *Fides veſtra annunciatur in univerſo mundo.* (Rom. 1. 8.) Quòd ſi ſtatim poſt ſuſcepta ſalutaris prædicationis ſemina mirabiles hos fructus uberrimè protulit, prædicandæ quæ in ea nunc viget pietati quænam par eſſe poſſit oratio? Habet præterea communium patrum magiſtrorúmque veritatis Petri & Pauli ſepulcra, fidelium animas illuminantia. Quorum beatiſſimum ac divinum par, in Oriente quidem exortum eſt, & radios quaquaverſum diffudit; ſed in Occidente vitæ occaſum ultro ſubiit, atque inde nunc orbem univerſum coluſtrat. Hi ſedem veſtram nobiliſſimam reddiderunt: hic bonorum veſtrorum eſt apex. At illorum ſedem nunc etiam illorum Deus illuſtravit, dum in ea ſanctitatem veſtram rectæ fidei radios fundentem conſtituit.

Cap. II. Cujus quidem rei cùm alia multa in promtu ſint argumenta, ſufficit zelus veſter adverſus infames Manichæos, quem ſanctitas veſtra nuper exeruit, & quo rerum divinarum ſtudio veſter in Deum ſit amor patefecit. Sufficiunt & quæ nunc à vobis ſcripta ſunt, ut Apoſtolicum characterem veſtrum oſtendant. Incidimus namque in illa, quæ de Dei Salvatoriſque noſtri incarnatione ſanctitas veſtra ſcripſit, & admirati ſumus exactam operis diligentiam. Utraque enim eandem opera declarabat, & æternam ex æterno patre Unigeniti divinitatem, ex ejuſdem ex Abrahæ & David ſemine humanitatem, ac ſimilem per omnia nobis fuiſſe aſſumtam naturam, hoc uno diſſimilem, quòd peccati expers manſerit, quippe quæ non ex natura, ſed ex libera voluntate naſcitur. Et hoc præterea literæ continebant, unum eſſe unigenitum Dei filium, & impatibilem ejus divinitatem, quæ nec verti queat, nec mutari, ſicut & qui ipſum genuit pater, & Spiritus ſanctus. Ideóque patibilem naturam ſumſiſſe, quia divina natura paſſionem non recipiebat: ut per carnis propriæ paſſionem impaſſibilitatem iis qui in ipſum crederent largiretur. Hæc & alia his cognata literis continebantur. Nos verò ſpiritualem ſapientiam tuam admirati, Spiritus ſancti gratiam, quæ per vos locuta eſt, laudibus extulimus, rogamúſque, & obſecramus, & precamur, & ſupplices oramus ſanctitatem tuam, ut tempeſtate jactatis Dei Eccleſiis opem ferat.

Cap. III. Cùm enim per eos quos ſanctitas tua Epheſum miſit, tempeſtatis exitum ſperaremus, in graviorem procellam delapſi ſumus. Alexandrinorum quippe juſtiſſimus Antiſtes haud quaquam contentus fuit iniqua hac & injuſtiſſima depoſitione ſanctiſſimi Deóque cariſſimi Conſtantinopolitanorum Epiſcopi Domini Flaviani, neque ipſius Animam explevit conſimilis ſtrages aliorum Epiſcoporum, ſed me quoque abſentem calamo ſimiliter jugulavit, nec in jus vocatum, nec præſentem accuſatum, nec interrogatum de Dei ac ſalvatoris noſtri incarnatione quid ſentiam. Et homicidas quidem, ac ſepulcrorum effractores, alienarúmque nuptiarum invaſores, non priùs condemnant judices, quàm vel ipſi objecta crimina confeſſione ſua firmarint, vel ab aliis apertè fuerint convicti. Nos autem hic in divinis legibus enutritus triginta manſionibus diſtantes condemnavit ut voluit. Neque nunc tantùm hoc fecit, ſed anno etiam ſuperiore, cùm eò profecti eſſent duo viri Apollinaris morbo infecti, & calumnias in nos texuiſſent, conſurgens in Eccleſia nos anathemate confixit: idque cùm ad eum ſcripſiſſem, & quæ ſentirem per literas expoſuiſſem.

Cap. IV. Ego verò Eccleſiæ ſanè tempeſtatem defleo, ceterùm quieti ſtudeo. Sex enim & viginti annis commiſſam mihi ab univerſorum Deo Eccleſiam, precum veſtrarum auxilio cùm rexerim; neque ſub beatiſſimo Theodoto Antiſtite Orientis, neque ſub iis qui illi in Antiocheno-

πλεονεκτήμασι. τὰς μὲν γὰρ ἄλλας πόλεις ἢ μέγεθος, ἢ κάλλος, ἢ πλῆθος τῶν οἰκητόρων κοσμεῖ. ἐνίας δὲ τούτων ἐστερημένας πνευματικά τινα λαμπρύνει χαρίσματα· τῇ δὲ ὑμετέρᾳ φορὰν ἔδωκεν ἀγαθῶν ὁ τῶν ἀγαθῶν χορηγός. αὕτη γὰρ αὐτὴ πασῶν μεγίστη, καὶ λαμπροτάτη, καὶ τῆς οἰκουμένης προκαθημένη, καὶ τῷ πλήθει τῶν οἰκητόρων κομῶσα. πρὸς δὲ τούτοις, καὶ τὴν νῦν κρατοῦσαν ἡγεμονίαν ἐβλάστησε· καὶ τῆς οἰκείας προσηγορίας τοῖς ἀρχομένοις μεταδέδωκε. κοσμεῖ δὲ αὐτὴν διαφερόντως ἡ πίστις· καὶ μάρτυς ἀξιόχρεως ὁ θεῖος ἀπόστολος βοῶν, ὅτι ἡ πίστις ὑμῶν καταγγέλλεται ἐν ὅλῳ τῷ κόσμῳ. εἰ δὲ εὐθὺς δεξαμένη τὰ τοῦ σωτηρίου κηρύγματος σπέρματα, τοὺς ἀξιαγάστους τούτους ἐβλάστησε καρπούς, τίς ἀρκέσει λόγος τὴν νῦν ἐν αὐτῇ πολιτευομένην εὐσέβειαν ὑμνῆσαι; ἔχει δὲ καὶ τοὺς κοινοὺς πατέρας καὶ διδασκάλους τῆς ἀληθείας Πέτρον καὶ Παῦλον τὰς θήκας, τῶν πιστῶν τὰς ψυχὰς φωτίζοντας. ἡ δὲ τρισμακαρία τούτων καὶ θεία ξυνωρὶς ἀνέτειλε μὲν ἐν τῇ ἕῳ, καὶ πάντοσε τὰς ἀκτῖνας ἐξέπεμψεν. ἐν δὲ τῇ δύσει προθύμως ἐδέξατο τὰς τοῦ βίου δυσμάς· κἀκεῖθεν νῦν καταυγάζει τὴν οἰκουμένην. οὗτοι τὸν ὑμέτερον περιφανέστατον ἀπέφηναν θρόνον. οὗτος τῶν ὑμετέρων ὁ κολοφὼν ἀγαθῶν. ὁ δ᾽ ἐκείνων θεὸς καὶ νῦν τὸν ἐκείνων ἐλάμπρυνε θρόνον, τὴν ὑμετέραν ἁγιωσύνην ἱδρύσας ἐν τούτῳ τῆς ὀρθοδοξίας τὰς ἀκτῖνας ἀφιεῖσαν.

Καὶ τούτου πολλὰ μὲν ἔχοι τις ἂν καὶ ἄλλα τεκμήρια· ἀρκεῖ δὲ ὑμῶν καὶ ὁ κατὰ τῶν δυσωνύμων Μανιχαίων ζῆλος, ὃν πρώην ὑμῶν ἡ ὁσιότης ἐγύμνωσε, δείξασα τὴν περὶ τὰ θεῖα τῆς ὑμετέρας φιλοτιμίας σπουδήν. ἀρκεῖ καὶ τὰ νῦν παρ᾽ ὑμῶν γραφέντα τὸν ἀποστολικὸν ὑμῶν χαρακτῆρα δηλῶσαι. ἐνετύχομεν γὰρ τοῖς παρὰ τῆς σῆς ὁσιότητος γραφεῖσι περὶ τῆς τοῦ θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν ἐνανθρωπήσεως, καὶ ἐθαυμάσαμεν τῶν γεγραμμένων ἀκρίβειαν. ἀμφότερα γὰρ κατὰ ταὐτὸν ἔδειξε, καὶ τὴν ἐκ τοῦ ἀιδίου πατρὸς ἀΐδιον θεότητα τοῦ μονογενοῦς, καὶ τὴν ἐκ σπέρματος Ἀβραὰμ καὶ Δαβὶδ ἀνθρωπότητα. καὶ ὅτι κατὰ πάντα ὁμοία ἡ ληφθεῖσα φύσις ἦν, μόνῳ δὲ ἀνόμοιος ἐν τῷ πάσης ἁμαρτίας ἀμύητος διαμεῖναι, ἐπειδή περ οὐκ ἐκ φύσεως, ἀλλ᾽ ἐκ προαιρέσεως αὕτη φύεται. εἶχε δὲ καὶ τοῦτο τὰ γράμματα, ὡς εἷς μὲν ὁ μονογενὴς τοῦ θεοῦ υἱός, ἀπαθὴς δὲ αὐτοῦ ἡ θεότης, καὶ ἄτρεπτος, καὶ ἀναλλοίωτος, καθάπερ ὁ γεννήσας αὐτὸν πατήρ, καὶ τὸ πανάγιον πνεῦμα· καὶ διὰ τοῦτο τὴν παθητὴν ἀνέλαβε φύσιν, ἐπειδή περ ἡ θεία φύσις οὐκ ἐδέχετο πάθος· ἵνα τῷ πάθει τῆς ἰδίας σαρκὸς τὴν ἀπάθειαν τοῖς εἰς αὐτὸν πεπιστευκόσι χαρίσηται. ταῦτα καὶ ὅσα τούτοις ἐστὶ συγγενῆ, περιεῖχε τὰ γράμματα. ἡμεῖς δὲ τὴν πνευματικήν σου σοφίαν θαυμάσαντες, τὴν δι᾽ ὑμῶν φθεγξαμένην τοῦ ἁγίου πνεύματος ἀνυμνήσαμεν χάριν· καὶ παρακαλοῦμεν, καὶ ἀντιβολοῦμεν, καὶ δεόμεθα, καὶ ἱκετεύομέν σου τὴν ἁγιωσύνην, ἐπαμῦναι ταῖς τοῦ θεοῦ ἐκκλησίαις χειμαζομέναις. ΚΕΦ. β'.

Λύσιν γὰρ ἐλπίδα τοῦ κλύδωνος προσδοκήσαντες διὰ τῶν παρὰ τῆς ὑμετέρας ἁγιωσύνης εἰς τὴν Ἔφεσον ἀποσταλέντων, χαλεπωτέρᾳ περιπεπτώκαμεν ζάλῃ. ὁ γὰρ τῆς Ἀλεξανδρέων δικαιότατος πρόεδρος οὐκ ἠρκέσθη τῇ ἀδίκῳ ταύτῃ καὶ παρανομωτάτῃ καθαιρέσει τοῦ ἁγιωτάτου καὶ θεοφιλεστάτου τῆς Κωνσταντινουπολιτῶν ἐπισκόπου τοῦ κυρίου Φλαβιανοῦ, οὐδὲ ἐνέπλησεν αὐτοῦ τὴν ψυχὴν τῶν ἄλλων ἐπισκόπων ἡ παραπλησία σφαγή. ἀλλὰ καὶ ἐμὲ τὸν ἀπόντα ὁμοίως καλάμῳ κατέσφαξεν, οὔτε καλέσας εἰς κριτήριον, οὔτε παρόντα κρίνας, οὔτε ἐρωτήσας τίνα φρονῶ περὶ τῆς τοῦ θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν ἐνανθρωπήσεως. καὶ τοὺς μὲν ἀνδροφόνους, καὶ τυμβωρύχους, καὶ τοὺς τὰς ἀλλοτρίας συλῶντας εὐνάς, οὐ πρότερον κατακρίνουσιν οἱ δικάζοντες, ἕως ἂν ἢ αὐτοὶ τὰς κατηγορίας ταῖς ὁμολογίαις κυρώσωσιν, ἢ παρ᾽ ἑτέρων ἰσχυρῶς ἐλεγχθῶσιν. ἡμᾶς δὲ ὁ τοῖς θείοις νόμοις ἐντεθραμμένος τριάκοντα σταθμοῖς ἀφεστῶτας κατέκρινεν ὡς ἠθέλησε. καὶ τοῦτο οὐ νῦν μόνον πεποίηκεν, ἀλλὰ καὶ πέρυσι μετὰ δύο ἄνδρας τὴν Ἀπολιναρίου νόσον ἀναδεξαμένους ἐκεῖσε δραμόντας, καὶ συκοφαντίας καθ᾽ ἡμῶν ὑφήναντας, ἀναστὰς ἐν ἐκκλησίᾳ ἡμᾶς ἀνεθεμάτισε. καὶ ταῦτα ἐμοῦ γράψαντος πρὸς αὐτόν, καὶ ἃ φρονῶ διὰ γραμμάτων δηλώσαντος. ΚΕΦ. γ'.

Ἐγὼ δὲ ὀδύρομαι μὲν τῆς ἐκκλησίας τὸν κλύδωνα, τὴν δὲ ἡσυχίαν ἀσπάζομαι. ἓξ γὰρ καὶ εἴκοσιν ἔτη τὴν ἐγχειρισθεῖσάν μοι παρὰ τοῦ θεοῦ τῶν ὅλων ἐκκλησίαν ἰθύνας διὰ τὰς ὑμετέρας εὐχάς, οὔτ᾽ ἐπὶ τοῦ μακαριωτάτου Θεοδότου τοῦ τῆς ἀνατολῆς προέδρου, οὔτ᾽ ἐπὶ τῶν μετ᾽ ἐκεῖνον τὸν τῆς ΚΕΦ. δ'.

Ἀντιοχέων διαδεξαμένων θρόνον, τῶν τυχόντων μέμψιν ὑπέμεινα, ἀλλὰ τῆς θείας μοι χάριτος συνεργούσης πλείους μὲν ἢ χιλίας ψυχὰς ἐλευθέρωσα τῆς Μαρκίωνος νόσου, πολλοὺς δὲ ἄλλους ἐκ τῆς Ἀρείου καὶ Εὐνομίου συμμορίας προσήγαγον τῷ δεσπότῃ Χριστῷ. καὶ ὀκτακοσίαις ἐκκλησίαις ἔλαχον ποιμαίνειν· τοσαύτας γὰρ ὁ Κύῤῥος παροικίας ἔχει. ἐν αἷς οὐδὲ ἓν διὰ τὰς ὑμετέρας εὐχὰς μεμένηκε ζιζάνιον· ἀλλὰ πάσης αἱρετικῆς ἐλευθερώθη πλάνης τὸ ἡμέτερον ποίμνιον. οἶδεν ὁ πάντα ἐφορῶν, πόσους ἐδεξάμην λίθους ὑπὸ τῶν δυσωνύμων κατ' ἐμοῦ πεμφθέντας αἱρετικῶν, πόσους ἐν ταῖς πλείσταις τῆς ἀνατολῆς πόλεσιν ἔσχον ἀγῶνας πρὸς Ἕλληνας, πρὸς Ἰουδαίους, πρὸς πᾶσαν πλάνην αἱρετικήν. καὶ μετὰ τοσούτους ἱδρῶτας καὶ πόνους μὴ δικασθεὶς κατεκρίθην.

κεφ. ε. Ἐγὼ δὲ τοῦ ἀποστολικοῦ ὑμῶν θρόνου περιμένω τὴν ψῆφον. καὶ ἱκετεύω, καὶ ἀντιβολῶ τὴν σὴν ἁγιότητα, ἐπαμῦναί μοι τὸ ὀρθὸν ὑμῶν καὶ δίκαιον ἐπικαλουμένῳ κριτήριον, καὶ κελεῦσαι δραμεῖν πρὸς ὑμᾶς, καὶ ἐπιδεῖξαί μου τὴν διδασκαλίαν τοῖς ἀποστολικοῖς ἴχνεσιν ἑπομένην. ἔστι γάρ μοι τὰ μὲν πρὸ εἴκοσιν ἐτῶν συγγεγραμμένα, τὰ δὲ πρὸ ὀκτωκαίδεκα, τὰ δὲ πρὸ πεντεκαίδεκα, τὰ δὲ πρὸ δυοκαίδεκα· τὰ μὲν πρὸς Ἀρειανοὺς καὶ Εὐνομιανούς, τὰ δὲ πρὸς Ἰουδαίους καὶ Ἕλληνας, τὰ δὲ πρὸς τοὺς ἐν Περσίδι μάγους, ἄλλα περὶ τῆς καθόλου προνοίας, ἕτερα δὲ περὶ θεολογίας, καὶ τῆς θείας ἐνανθρωπήσεως. ἡρμήνευται δέ μοι διὰ τὴν θείαν χάριν, καὶ τὰ ἀποστολικὰ συγγράμματα, καὶ τὰ προφητικὰ θεσπίσματα· καὶ ῥᾴδιον ἐκ τούτων καταμαθεῖν, ὅτι ἀκλινῆ τὸν κανόνα τῆς πίστεως διετήρησα, ἢ τὴν τούτου παρέβην εὐθύτητα. ἀλλὰ μὴ διαπτύσητέ μου τὴν ἱκετείαν παρακαλῶ, μηδὲ τὴν ἀθλίαν μου περιίδητε πολιὰν μετὰ πολλοὺς ὑβρισμένην καμάτους.

κεφ. ϛ'. Πρὸ δὲ πάντων, μαθεῖν ἀντιβολῶ παρ' ὑμῶν, εἰ χρή με στέρξαι τὴν ἄδικον ταύτην καθαίρεσιν, εἰ μή. τὴν γὰρ ὑμετέραν περιμένω ψῆφον. κἂν κελεύσητε τοῖς κατακεκριμένοις ἐμμένειν, ἐμμενῶ, καὶ οὐδενὶ ἀνθρώπων ἐνοχλήσω λοιπόν, ἀλλὰ μενῶ τὸ ἀδέκαστον τοῦ θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν κριτήριον. ἐμοὶ δέ, ὡς ὁ δεσπότης μάρτυς θεός, οὐ τιμῆς μέλει καὶ δόξης, ἀλλὰ μόνου τοῦ γεγενημένου σκανδάλου, ὅτι πολλοὶ τῶν ἁπλουστέρων, καὶ μάλιστα οἱ ἐκ διαφόρων αἱρέσεων παρ' ἡμῶν ἐπιστρέψαντες, τῷ θρόνῳ τῶν καταψηφισαμένων προσέχοντες αἱρετικὸν ἴσως ἡμᾶς ὑπειλήφασι, τὴν τοῦ δόγματος ἀκρίβειαν συνιδεῖν οὐ δυνάμενοι· ὅτι τοσοῦτον χρόνον ἐπισκοπεύσας, οὐκ οἰκίαν ἐκτησάμην, οὐκ ἀγρόν, οὐκ ὀβολόν, οὐ τάφον, ἀλλ' αὐθαίρετον ἠσπασάμην πενίαν, καὶ τὰ παρὰ τῶν πατέρων εἰς ἐμὲ ἐλθόντα μετὰ τὴν ἐκείνων τελευτὴν εὐθὺς διένειμα, ὡς ἴσασιν ἅπαντες οἱ τὴν ἑῴαν οἰκοῦντες.

κεφ. ζ. Πρὸ δὲ πάντων, ἱκετεύω τὴν ἱερὰν ὑμῶν καὶ τῷ θεῷ φίλην κεφαλήν, παρασχεῖν μοι τὴν τῶν προσευχῶν βοήθειαν. ταῦτα διὰ τῶν εὐλαβεστάτων καὶ θεοφιλεστάτων πρεσβυτέρων, Ὑπατίου καὶ Ἀβραμίου τῶν χωρεπισκόπων, καὶ Ἀλυπίου τοῦ ἐξάρχου τῶν παρ' ἡμῖν μοναζόντων τὴν ὑμετέραν ἁγιωσύνην ἐδίδαξα, ἐπειδὴ περ ἐμὲ δραμεῖν πρὸς ὑμᾶς τὰ τῶν βασιλικῶν γραμμάτων ἐπέσχε δεσμά, ὥσπερ καὶ τοὺς ἄλλους. καὶ παρακαλῶ τὴν ὑμετέραν ὁσιότητα, καὶ ἰδεῖν αὐτοὺς πατρικῶς, καὶ τὰς ἀκοὰς ὑμῶν αὐτοῖς εὐμενῶς ἀνοῖξαι παρασχεῖν, καὶ τὸ συκοφαντούμενον καὶ μάτην πολεμούμενόν μου γῆρας τῆς ὑμετέρας ἀξιῶσαι κηδεμονίας, καὶ πρὸ πάντων τῆς ἐπιβουλευομένης πίστεως πλείω φροντίσαι, καὶ φυλάξαι ταῖς ἐκκλησίαις τὸν πατρῷον κλῆρον ἀκέραιον· ἵνα καὶ τὰς ἀντὶ τούτων ἀντιδόσεις δέξηται ὑμῶν ἡ ἁγιότης παρὰ τοῦ μεγαλοδώρου δεσπότου.

rum ſede ſucceſſerunt, vel minimam reprehenſionem ſu- Epistola Theodoreti.
ſtinui: ſed divina mihi cooperante gratia, ſupra mille animas Marcionis morbo liberavi, multáſque alias ex Arrii & Eunomii partibus ad Christum Dominum perduxi. Et octingentarum Eccleſiarum paſtoralem curam ſortitus ſum, tot enim Cyrus habet parœcias, in quibus precum veſtrarum auxilio lolium nullum relictum eſt, ſed omnibus hæreticis erroribus grex noſter ereptus eſt. Novit qui omnia conſpicit, quot lapides ab infandis hæreticis in me conjectos exceperim: quot mihi multis in urbibus Orientis certamina fuerint adverſus Gentiles, adverſus Judæos, & adverſus errorem omnem hæreticum. Et poſt tantos ſudores ac labores indictâ cauſâ condemnatus ſum.

At ego Apoſtolicæ veſtræ ſedis expecto ſententiam, & oro atque obteſtor ſanctitatem tuam, ut mihi rectum ac juſtum tribunal veſtrum invocanti opem ferat, jubeátque ad vos venire, & doctrinam meam Apoſtolicis veſtigiis inhærentem oſtendere. Sunt enim mihi, quæ partim ante annos viginti, partim ante octodecim, partim ante quindecim, partim ante duodecim ſcripſi, quædam contra Arrianos & Eunomianos, quædam contra Judæos & Gentiles, quædam contra Magos, qui ſunt in Perſide, alia de univerſali providentia, & alia rurſus de Theologia, déque divina Incarnatione. Expoſita etiam ſunt à me per divinam gratiam tum Apoſtolica ſcripta, tum Prophetica oracula. Et facile eſt ex his cognoſcere, an ſtabilem fidei regulam ſervarim, an ab ejus rectitudine deflexerim. Sed nolite, obſecro, ſupplices meas preces reſpuere, nec miſeram meam canitiem poſt multos labores contumelioſè tractatam deſpicere. CAP. V.

Ante omnia ut à vobis docear oro, an me oporteat in hac injuſta depoſitione acquieſcere, an non: veſtram enim ſententiam expecto. Quod ſi in judicatis manere me juſſeritis, manebo, neque ulli hominum deinceps moleſtus ero, ſed rectum Dei ſalvatoriſque noſtri judicium expectabo. Me quidem, teſtis eſt Dominus Deus, honoris & gloriæ cura non tangit, ſed ſcandali quod injectum eſt: quia multi è ſimplicioribus, atque ii maximè, qui ex diverſis hæreſibus operâ noſtrâ emerſerunt, ſedem illorum qui condemnarunt attendentes, hæreticos nos fortaſſe exiſtimabunt, cùm dogmatis perfectionem perſpicere non poſſint, quódque Epiſcopatu tot annis geſto, non domum acquiſierim, non agrum, non obolum, non ſepulcrum; ſed ſpontaneam paupertatem amplexus ſim, & ea quæ à parentibus ad nos pervenerant, poſt illorum mortem ſtatim diſtribuerim, ut ſciunt omnes qui habitant in Oriente. CAP. VI.

Præ omnibus autem ſacrum Deoque carum caput veſtrum obſecro, ut precibus mihi opem & auxilium ferat. Hæc per reverentiſſimos Deoque cariſſimos Presbyteros, HYPATIUM & ABRAMIUM Chorepiſcopos, & ALYPIUM monachorum qui apud nos ſunt Exarchum, Sanctitati Veſtræ ſuggeſſi: quandoquidem ne ad vos contenderem regiarum literarum vincula retinuerunt, quemadmodum & alios. Et ſanctitatem veſtram oro, ut & paterno affectu illos videat, & ſinceras aures veſtras illis benignas præbeat, & calumniis vexatam, ac ſine cauſſa impugnatam ſenectutem meam ſtudio & providentia veſtra dignetur, tum ante omnia fidei inſidiis appetitæ quàm maximam poteſt curam gerat, paternámque hæreditatem Eccleſiis integram cuſtodiat: ut pro his etiam paratas remunerationes à munifico, & liberali Domino ſanctitas veſtra recipiat. CAP. VII.

ANNUS CHRISTI 450.	LEONIS PAPÆ II.	THEODOSII 43. VALENTINIANI 26. MARCIANI 1.	VALENTINIANO AUG. VII. ET AVIENO COSS.

a Aliàs. XXXI. Quæ antem antea 48. erat, nunc 67. 17. Martii.

EPISTOLA XLVIII. a

AD PULCHERIAM AUGUSTAM.

SYNOPSIS.

Per Eutychen fidei fundamenta concuti: adverſus quem Concilium generale Pulcheria annuente celebrari cupit.

LEO Epiſcopus PULCHERIÆ Auguſtæ.

b Hoc exordium fictitiæ Epiſt. 1. Sixti II. PP. ad Gratum, aptatum eſt ab impoſtore Iſidoro.

b GAudere me plurimum, & exultare in Domino pietatis tuæ ſcripta fecerunt: qnibus evidenter oſtenditur, quantùm Catholicam diligas fidem, & quantùm hæreticum deteſteris errorem. Hæreſis quippe eſt nimis impia, & Evangelio veritatis inimica, quæ non portionem aliquam lædere, ſed ipſa Chriſtianæ religionis conatur fundamenta convellere, negans ſempiterni Patris Filium ſempiternum de utero beatæ Virginis matris veram carnem noſtræ ſumſiſſe naturæ, & eos damnatione percellens, qui ab Evangelica & Apoſtolica fide nullo deduci errore potuerunt, illúdque fruſtra prætendens, qnod Nicænæ Synodi fidem teneat, cujus eum conſtat eſſe alienum, glorioſiſſima Auguſta. Unde quia non deſerit Eccleſiam ſuam divina protectio, dicente Domino: *Ecce ego vobiſcum ſum omnibus diebus uſque ad conſummationem ſeculi*: eodémque opere & tempore ſpiritus Dei & Clementiæ veſtræ ſolicitudinem, & curam noſtri cordis accendit, ut de remediis procurandis eadem utrique cuperemus, quæ priùs popoſci, nunc quoque inſtantiùs pero, majore utens fiducia deprecandi, poſteaquam præſidium venerandæ exhortationis accepi. Spero autem affuturam miſericordiam Dei, ut cooperante clementia veſtra, peſtiferi erroris poſſit morbus auferri: ut quicquid, ipſo inſpirante atque auxiliante, potuerit ſalubriter fieri, cum veſtræ fidei laude peragatur: quoniam res humanæ aliter rutæ eſſe non poſſunt, niſi quæ ad divinam confeſſionem pertinent, & regia & ſacerdotalis defendat autoritas. Data decimoſexto Kalendas Aprilis, VALENTINIANO Auguſto ſepties, & AVIENO, viris clariſſimis Conſulibus.[c]

Fidei fundamenta convellit Eutychis error.

Matth. 28. 20.

23. quæſt. 5. Res autem humanæ. Utriuſque poteſtatis nexus eccleſiæ paci neceſſarius.

c In prior. edit. additur Æra 488.

a Aliàs. XXXII. Quæ autem antea 49. erat, nunc 69. 17. Martii.

EPISTOLA XLIX. a

AD MARTINUM ET FAUSTUM Presbyteros.

SYNOPSIS.

De literis ad eos ſcriptis monet: hortatur ut fidei cauſſam adjuvent, iiſque ſolicitudinem ſuam ſpondet.

LEO Epiſcopus, MARTINO[b], & FAUSTO Presbyteris.

b al. Marciano.

BOnorum operum & ſpiritalium ſtudiorum Deum autorem eſſe, non dubium eſt: qui quorum incitat mentes, adjuvat actiones. Quod nobis præſenti experimento evidenter apparuit. Siquidem inter diſcretarum ſpatia longinqua regionum, unum ſumſerunt corda noſtra conſilium, ut quod à nobis deſiderabaris, eo vobis tempore, quo Epiſtolæ veſtræ mittebantur, occurrerit, ſi tamen dilectioni veſtræ tradi ſcripta noſtra[c] potuere, quæ non ſolùm Apoſtolicæ Sedis autoritate, ſed etiam ſanctæ Synodi[d], quæ ad nos frequens convenerat, unanimitare directa ſunt, ut in his, quantam curam totius Eccleſiæ habeamus appareat; hortando ſcilicet omnium fidelium mentes, & clementiſſimorum Principum præſidia ad defenſionem fidei poſtulando: quorum pios & Catholicos animos non diffidimus opem atque autoritatem ſuam juſtis petitionibus præſtituros; quo citiùs, auxiliante Domino, perniciosa hæreſis, & dudum ſanctorum Patrum autoritate damnata, quæ nuper Epheſi malè adjuta eſt, auferatur.

CAP. I. Gratia Chriſti nō ſolum excitat mentem, ſed & adjuvat actionem.

c Epiſt. 47.

d Nota diſtinctionem & gradationem.

Interim verò det operam, quantum fieri poteſt, veſtra dilectio, ut omnibus Eccleſiæ filiis innoteſcat, quid contra impium ſenſum, ſecundùm doctrinam Evangelicam & Apoſtolicam prædicemus. Quia licet plenè, quæ ſemper fuiſſet atque eſſet Catholicorum ſententia ſcripſerimus, tamen nunc quoque ad confirmandas omnium mentes, non parum exhortationis addidimus. Memor enim ſum, me ſub illius nomine Eccleſiæ præſidere[e], cujus à Domino JESU CHRISTO eſt glorificata confeſſio, & cujus fides omnes quidem hæreſes deſtruit, ſed maximè impietatem præſentis erroris expugnat: & intelligo mihi aliud non licere, quàm ut omnes conatus meos ei cauſſæ, in qua univerſalis Eccleſiæ ſalus infeſtatur, impendam. Ne autem aliqua negligentiæ occaſione ſcripta noſtra ad vos non potuerint pervenire, exemplaria eorumdem nunc mittenda credidimus: ut nullo modo fidei quam defendimus prædicatio veſtræ notitiæ ſubtrahatur. Data decimo ſexto Kalendas Aprilis, VALENTINIANO Auguſto ſepties & AVIANO, viris clariſſimis Conſulibus.

CAP. II.

e Papa ſub nomine Petri regit Eccleſiam; unde & plurimi Romani Epiſcopi Vicarios ſe Petri nuncupant.

Superiore Epiſtola effrænatè abuſus eſt Epiſtolarum veterum Pontificum conſarcinator in Epp. Aniceti ad Galliæ Epiſcopos; in 1. Felicis I. ad Paternum; II. ad Galliæ Epiſcopos. Sixti II. ad Gratum, & Galliati I. ad Benedictum.

Epist. Provinc. Arelat. a al. poſt. CVII.

PRECES a MISSÆ AB UNIVERSIS Comprovincialibus Epiſcopis Metropolis Arelatenſis

AD S. LEONEM PAPAM.

SYNOPSIS.

I. *Præmiſſis nonnullis de Ravennii electione ac moribus, antiqua Eccleſiæ Arelatenſis privilegia à Leone redintegrari poſtulant.*

II. *Eadem ex variis hujus Eccleſiæ prærogativis confirmant, ac præſertim ex S. Trophimi in Gallias adventu.*

III. *Civilia Arelatenſium jura ac privilegia Imperatorum commemorant.*

IV. *Variis officiorum teſtimoniis Leonem demulcent.*

Cap. I. MEmores quantum honoris & reverentiæ, beatiſſimæ ſedi Apoſtolicæ, cui vos Dominus noſter Jesus Christus pro meritis ſanctitatis voluit præſidere, ſemper debitum fuerit, ſempérque debeatur, ordinationem, qua Sanctus frater & Coëpiſcopus noſter Ravennius in civitate Arelate poſt tranſitum beatæ recordationis Hilarii Epiſcopi, concordantibus omnium votis, ad ſummum Pontificium, Domino favente, provectus eſt, miſſis continuò literis Apoſtolatui veſtro indicare curavimus. Quibus à beatitudine veſtra, tanta dignatione & charitate fuiſſe reſponſum, immenſas gratias agimus, etſi tantas, quantas debemus, referre non poſſumus. Notum licet nobis ante jam fuerit, prædictum Sanctum fratrem & Coëpiſcopum noſtrum maximè Coronæ veſtræ a gratiam morum ſuorum manſuetudine b & ſanctitate meruiſſe: perceptis nunc tamen beatitudinis veſtræ literis, quanta eum charitate complectamini, evidenter agnovimus. Unde præmiſſis officiis, quæ Apoſtolatui veſtro jure debentur, ſuggeſtionem noſtram, quæ juſtitiæ partibus fungitur, audiendam à Corona veſtra, minimè dubitamus: quippè c cùm non aliqua nova inſtitui, ſed priſca per vos optamus & antiqua reparari. Nec enim juſtum eſt, ut honorem ejus quem, ut probavimus, impensè diligitis, illa res minuat, qua pietatem veſtram alter offendit. Et ſanè manifeſtum eſt, Eccleſiæ Arelatenſi divinæ gratiæ favorem adeſſe, cui talem habere contigit Sacerdotem, per quem privilegia dignitatis antiquæ, quæ dolebat ſibi pro tempore diminuta, gauderet in perpetuum recentioribus Apoſtolicæ Sedis autoritatibus reformata.

Hilarii Arelat. ſanctitas.

a V. Not. b in vulg. gratiâ morum ſuorû manſuetudinem & ſanctitatê meruiſſe.

Reddunt Leoni verba ſua Ep. 10 c. 1.

c al. quòd.

Cap. II. Omnibus etenim regionibus Gallicanis notum eſt, ſed nec ſacroſanctæ Eccleſiæ Romanæ habetur incognitum, quod prima intra Gallias Arelatenſis civitas miſſum à beatiſſimo Petro Apoſtolo ſanctum Trophimum habere meruit Sacerdotem, & exinde aliis paulatim regionibus Galliarum donum fidei, & religionis infuſum: priuſque alia loca ab hoc rivo fidei, quem ad nos Apoſtolicæ inſtitutionis fluenta miſerunt, meruiſſe manifeſtum eſt Sacerdotem, quàm Viennenſis civitas, quæ ſibi nunc impudenter ac notabiliter primatus expoſcit indebitos. Jure enim ac merito ea Urbs ſemper apicem Sanctæ dignitatis obtinuit, quæ in ſancto Trophimo primitias noſtræ religionis prima ſuſcepit, ac poſtea intra Gallias hoc quod divino munere fuerat conſecuta, ſtudio doctrinæ ſalutaris effudit: Cujus honoris obtentu Eccleſiam Arelatenſem omnes deceſſores prædeceſſoréſque noſtri velut Matrem debito ſemper honore coluerunt, tenentéſque traditionem totam d ab hac ſibi civitates noſtræ ſede Epiſcopos poſtularunt. Ab hujus Eccleſiæ ſacerdote tam deceſſores noſtros, quàm nos ipſos conſtat in ſummum Sacerdotium, donante Domino, conſecratos. Quam quidem antiquitatem ſequentes prædeceſſores Beatitudinis veſtræ, hoc quod erga privilegia Arelatenſis Eccleſiæ inſtitutio vetuſta tradiderat, promulgatis (ſicut & ſcrinia Apoſtolicæ Sedis procul dubio continent) autoritatibus confirmarunt: credentes plenum eſſe rationis atque juſtitiæ, ut ſicut per beatiſſimum Petrum Apoſtolorum principem Sacroſancta Eccleſia Romana teneret ſupra omnes totius mundi Eccleſias principatum, ita etiam intra Gallias Arelatenſis Eccleſia, quæ ſanctum Trophimum ab Apoſtolis miſſum ſacerdotem habere meruiſſet, ordinandi pontificium vindicaret. His ſecundùm religionem utitur privilegiis Eccleſia memorata.

Arelatenſis Eccleſiæ prærogativa ſacra.

S. Trophimus primus Arelate Epiſcopus.

d Fortè nota.

Scrinia ſedis Apoſtolicæ.

Cap. III. Cæterum multa ſunt, quibus ſecundùm inſtituta Principum cunctis intra regiones noſtras civitatibus præferatur. Hæc in tantum à glorioſiſſimæ memoriæ Conſtantino peculiariter honorata eſt, ut ab ejus vocabulo præter proprium nomen, quo Arelas vocitatur, Constantina nomen acceperit. Hanc clementiſſimæ recordationis Valentinianus & Honorius fideliſſimi Principes ſpecialibus privilegiis, & ut verbo ipſorum utamur, Matrem omnium Galliarum appellando decorarunt. In hac Urbe, quicunque intra Gallias ex tempore prædictorum oſtentare voluit inſignia dignitatis, Conſulatum ſuſcepit & dedit. Hanc ſublimiſſima præfectura, hanc reliquæ Poteſtates, velut communem omnibus patriam, ſemper inhabitant.

Arelatenſis civitatis Politica privilegia.

Arelas aliàs Conſtantina eſt appellata, & aliàs Mater omnium Galliarum. In vulg. Matrimonium Galliarum. a. V. Not.

Ad hanc ex omnibus civitatibus multarum utilitatum cauſsâ concurritur: & planè ita ſibi erga privilegia memoratæ vel Eccleſiæ vel civitatis, divina, ut credimus, diſpenſatione, omnia conſenſerunt, ut ſemper ſicut Eccleſia Arelatenſis intra Gallias primatum in Sacerdotio antiquitatis merito, ita etiam civitas ipſa principatum in ſæculo opportunitatis gratia poſſederit. Unde factum eſt, ut non ſolùm provinciæ Viennenſis ordinationem, ſed etiam trium provinciarum, contemplatione ſancti Trophimi, ſicut & Sanctorum prædeceſſorum veſtrorum patefacta e ſibi teſtatur autoritas, Arelatenſis Eccleſiæ Sacerdos ad ſolicitudinem ſemper ſuam curámque revocarit. Cui id etiam honoris dignitatiſque collatum eſt, ut non tantùm has provincias poteſtate propria gubernaret, verùm etiam omnes Gallias ſibi Apoſtolicæ Sedis vice mandata, ſub omni Eccleſiaſtica regula contineret.

e al. patefactum.

Cap. IV. His itaque omnibus intimatis, & in notitiam Beatitudinis veſtræ fideli aſſertione perlatis, quæſumus & obſecramus Coronam Sanctimoniæ veſtræ per nomen Domini noſtri Jesu Christi, qui in vobis juſtitiam, patientiam, tranquillitatem, & bona totius ſanctitatis ac perfectionis elegit, & per beatiſſimum Apoſtolum Petrum, quem vita & converſatione veſtra nobis divino munere redditum credimus, ut quicquid Arelatenſis Eccleſia, ſicut ſuperiùs indicavimus, vel ab antiquitate ſuſcepit, vel poſtea autoritate Sedis Apoſtolicæ vindicavit, id omne ad ſuum pontificium revocare ejuſdem Eccleſiæ Sacerdotem beatitudinis veſtræ autoritas in perpetuum manſura præcipiat. Ipſi autem vel officiorum cauſſa, vel hujus legationis obtentu, Sanctimoniæ veſtræ nos præſentaſſemus aſpectibus, niſi alios infirmitas, alios anni præſentis penuria ab hac votorum noſtrorum cupiditate revocaſſet: Sed confidimus in Domino Jesu Christo, qui precibus & deſideriis noſtris effectum promtiſſimæ pietatis veſtræ præſtitit, quod qui nunc legationis officio fraudamur, gratiarum poſtea referendarum per noſmetipſos actione fungemur.

Epiſt.L.

EPISTOLA L.[a]

a Aliàs. CIX. Quæ autem antea 30. erat, nunc 74. 5. Maii.

SANCTI LEONIS PAPÆ, *ad præcedentes Comprovincialium Epiſcoporum Metropolis Arelatenſis preces reſpondentis.*

SYNOPSIS.

Sententiam ſuam S. Leo interponit ſuper antiquo controverſia inter Aralatenſem & Viennenſem Eccleſias, & cuique ſuos limites aſſignat.

Ex MS. Arelaten. Baron. an. 450. n. 57.

Dilectiſſimis fratribus, CONSTANTINO, ARMANTARIO, AUDENTIO, SEVERIANO, VALERIANO, URSO, STEPHANO, NECTARIO, CONSTANTIO, MAXIMO, ASCLEPIO, THEODORO, JUSTO, INGENUO, AUGUSTALI, SUPERVENTORI, YNANTIO, FONTEIO, PALLADIO, LEO Papa.

Cap.I.

LEctis Dilectionis veſtræ literis, quas ad nos filii noſtri PETRONIUS Presbyter., & RAGULUS diaconus detulerunt, quàm benevolum fratri & Coëpiſcopo noſtro RAVENNIO impendatis affectum, evidenter agnovimus: ſiquidem poſtulatis, ut ei quod deceſſor ipſius merito nimiæ præſumtionis amiſerat, reformetur. Sed petitionem fraternitatis veſtræ Viennenſis Epiſcopus miſſis literis & Legatis, ſua ſuggeſtione prævenerat, conquerens Arelatenſem Epiſcopum ordinationem ſibi Valenſis[b] Antiſtitis uſurpaſſe. Cùm itaque nobis ita & paternarum reverentia ſanctionum, & omnium veſtrum ſervanda ſit gratia, ut in Eccleſiarum privilegiis nihil convelli, nihil patiamur excidi: conſequens fuit, ut ad conſervandam intra Viennenſem[c] provinciam pacem, adhiberetur juſtitiæ moderatio, quæ nec antiquitatis uſum, nec deſideria veſtra negligeret.

b Mali Valatenſis in quibuſd. Codd. c In vulg. Viennenſem & Arelatenſem provincias. Quod ex MS Cod. emendavimus; unica enim erat tunc provincia Viennenſis appellata.

Cap. II.

Conſideratis enim allegationibus utriuſque partis præſentium Clericorum, ita ſemper intra provinciam veſtram, & Viennenſem & Arelatenſem civitates claras fuiſſe reperimus, ut quarumdam cauſſarum alterna ratione, nunc illa in Eccleſiaſticis privilegiis, nunc iſta præcelleret; cùm tamen eiſdem commune jus quondam fuiſſe à gentibus proderetur. Unde Viennenſem civitatem, quantum ad Eccleſiaſticam juſtitiam pertinet, inhonoratam penitus eſſe non patimur; præſertim cùm de receptione privilegii, autoritate jam noſtræ diſpoſitionis utatur: quam poteſtatem HILARIO Epiſcopo abjuraram, Viennenſi Epiſcopo credidimus deputandam. Qui ne repente ſemetipſo factus videatur inferior, vicinis ſibi quatuor oppidis præſidebit, id eſt, VALENTIÆ, & THARANTASIÆ, & GENAVÆ, & GRATIANOPOLI, ut cum eis ipſa Vienna ſit quinta[d], ad cujus Epiſcopum omnium prædictarum Eccleſiarum ſolicitudo pertineat. Reliquæ verò civitates ejuſdem Provinciæ, ſub ARELATENSIS Antiſtitis autoritate & ordinatione conſiſtant: quem pro modeſtiæ ſuæ temperantia, ita futurum credimus ſtudioſum charitatis & pacis, ut nequaquam ſibi credat ablatum, quod fratri videat eſſe conceſſum. Data 3 Non. Maii, VALENTINIANO Aug. 7. & AVIENO V. C. Conſſ.

Quatuor oppida Viennenſi Epiſcopo ſubjecta.

d vulg. conjuncta.

In fine hujus Epiſtolæ, hæc quæ ſequuntur verbo habentur in Cod. Arelatenſi. Hoc præceptum Domini LEONIS confirmatum eſt à Sede Apoſtolica, præſidente SYMMACHO Papa, PROBO V. C. Conſule.

Superius Leonis reſcriptum primus emiſit in lucem Eminentiſſimus Cardinalis Baronius cum ipſo ſupplici libello & aliis epiſtolis, quæ res Arelatenſis Eccleſiæ attinent; eaſque accepiſſe ſe teſtatur ex Arelatenſi Cod. MS. In eundem nos codicem incidimus, ni fallor: qui quidem in Bibliotheca Thuanea aſſervatur. Etſi enim nonnullæ diſcriminis notæ appareant, leviores tamen ſunt, quàm ut alter codex credatur à Baroniano, cum quo in cæteris convenit; velut in additione ſubjecta ſuperiori epiſtolæ de confirmato Leonis decreto per Symmachum Papam.

Epiſt. LI.

EPISTOLA LI.[a]

a Aliàs. CX. Quæ autem 51. antea fuit, nunc 73. 5. Maii.

AD RAVENNIUM ARELATENSEM Epiſcopum.

SYNOPSIS.

Mittit Ravennio celebrem ſuam ad Flavianum Epiſtolam de Incarnatione Verbi Dei adverſus Eutychen, ut pro defenſione fidei, per eum vel hæc, vel Cyrilli Alexandrini epiſtola cunctis Galliæ Epiſcopis fideliter innoteſcat. Secreta etiam mandata Legatis commiſſo indicat.

Dilectiſſimo fratri RAVENNIO, LEO Papa.

Ex MS. Arelat. Bar. an. 450. n. 59.

DIu filios noſtros, PETRONIUM presbyterum, & REGULUM diaconum in Urbe tenuimus: quoniam & de noſtra hoc gratia merebantur, & fidei, quæ nunc quorundam errore inceſſitur[b], ratio poſtulabat. Voluimus enim eos noſtro intereſſe tractatui, & univerſa cognoſcere, quæ per te cupimus ad omnium fratrum & conſacerdotum noſtrorum notitiam pervenire: hoc dilectioni tuæ ſpecialiter delegantes, ut ſolicitudine vigilantiæ tuæ Epiſtola noſtra, quam ad Orientem pro fidei defenſione direximus, vel ſanctæ memoriæ CYRILLI, quæ noſtris ſenſibus tota concordat, univerſis fratribus innoteſcat: ut certiores effecti contra eos, qui Incarnationem Domini pravis perſuaſionibus æſtimant temerandam, ſpirituali ſe virtute præmuniant. Habes probabilem facultatem, qua cunctis Eccleſiis, & Deo noſtro Epiſcopatus tui poſſis commendare primordia, ſi hæc ita, ut credimus atque mandavimus, impleveris, frater chariſſime. Quæ autem committenda literis non fuerunt, cum prædictorum filiorum noſtrorum inſinuatione didiceris, Domini fretus auxilio efficaciter, ut diximus, ac laudabiliter exſequeris. Deus te incolumem cuſtodiat, frater chariſſime. Data 3. Non. Maii, glorioſiſſimo VALENTINIANO Aug. 7. & AVIENO V. C. Conſſ.

b Ita Cod. Thu al. vexata eſt.

Ravennius à Leone delegatus.

Alterutra Epiſtola Gallis propoſita.

Secreta mandata.

Epist. LIII. NN. Ex mſ. Cod. Regio.

Epist. LIII.

FRAGMENTUM EPISTOLÆ ANATOLII CONSTANTINOPOLITANI Epiſcopi, de Ordinatione ſua.

EX EPISTOLA ANATOLII Conſtantinopolitani ad Leonem Romanum. 1

1. V. Not.

ETenim piiſſimus & Chriſti amans noſter Imperator Theodoſius, qui cuncta in ſecundis poſt res ad Deum pertinentes ponit, cum ſanctiſſima Conſtantinopolitana Eccleſia Paſtore orbata eſſet, deberetque accipere qui eam poſſet regere, plurimam ejuſce rei curam ſuſcepit. Ac primò quidem demandavit religioſiſſimo ejuſdem urbis clero, ut ad gubernationem aptiores decernerent cum probatione, ſibi electionem omnium præcipui reſervans. Deinde in his exorta immoderata diſſenſione, cunctiſque hinc erga multos in varia ſtudia ſciſſis, jubet Imperator conquiri clericos in Regia urbe etiam ex aliis civitatibus ob quædam (ita ut fit) negotia degentes, quò inter illos præſtantior abſque ullo affectu in Epiſcopalem dignitatem promoveretur. Quod cum factum fuiſſet, poſtea placuit iis qui in cuncta poteſtatem obtinent, permitti clero electionem Primatis. Et ecce ſuffragia in me omnium minimum venerunt; non propter juſtitiam meam, ſed ut Chriſtus Jeſus in me oſtenderet omnem patientiam ſuam, juxta Apoſtolum. Unde id operis incubuit ſanctæ Synodo Epiſcoporum Conſtantinopoli verſantium, ut ad me ordinandum ſine mora procederent.

1. Timoth. 1.16.

ΕΚ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗΣ ΑΝΑΤΟΛΙΟΥ Κωνσταντινουπόλεως πρὸς τὸν Ῥώμης Λέοντα.

ΚΑὶ γὰρ ὁ εὐσεβέστατος καὶ φιλόχριστος ἡμῶν βασιλεὺς Θεοδόσιος, ὁ δεύτερα τὰ λοιπὰ τῶν θείων ἡγούμενος, 1 τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει ἁγιωτάτης ἐκκλησίας τοῦ ποιμαίνοντος χηρευούσης, ἐφαπλοῦσθαι τυχεῖν τοῦ ταύτης ἰθύνειν δυναμένου, πλείστην τούτου πεποίηται τὴν φροντίδα. πρότερον μὲν ἐπέτρεψε τῷ κατ' αὐτὴν εὐλαβεστάτῳ κλήρῳ τοὺς ἐπιτηδειοτέρους εἰς ἐπιστασίαν μετὰ δοκιμασίας ψηφίσασθαι, τὴν ἐκλογὴν ἑαυτῷ τοῦ πάντων κρείττονος ταμιευσάμενος. ἔπειτα διχονοίας ἀμέτρου ἐν τούτοις ἀναφυείσης, καὶ πάντων ἐντεῦθεν περὶ πολλοὺς μεριζομένων τὰς γνώμας, πλείους τὰς διάγοντας ἐπὶ τῆς βασιλευούσης, καὶ ἐξ ἑτέρων πόλεων, τινὰς ἕνεκα, οἷα συμβαίνει, χρειῶν, κληρικοὺς ἀνερευνᾶσθαι, ἐφ' ᾧ τε τὸν ἐκείνων * ἄμεινον δίχα πάσης προσπαθείας εἰς τὴν ἐπισκοπὴν προαχθῆναι. οὕτω γεγονότος, ἔδοξε λοιπὸν τοῖς κρατοῦσι τῶν ὅλων, ἐπιτραπῆναι πάλιν τὴν ἐκλογὴν τῷ πρωτεύοντος. καὶ ἰδοὺ φθάνει ἡ ψῆφος ἐπ' ἐμὲ τὸν ἐλάχιστον, οὐ κατὰ τὴν ἐμὴν δικαιοσύνην, ἀλλ' ἵνα πάντως ἐν ἐμοὶ ἐνδείξηται χριστὸς Ἰησοῦς τὴν πᾶσαν μακροθυμίαν αὐτοῦ, κατὰ τὸν ἀπόστολον. ὅθεν γέγονεν ἔργον τῇ ἐνδημούσῃ ἁγίᾳ συνόδῳ, ἀνυπερθέτως εἰς τὴν ἐπ' ἐμοὶ χειροτονίαν ἐλθεῖν.

* l. ἄμεινον vel ἀμείνονα.

---

a Aliàs XXXIII. Quæ autem 52. antea erat, nunc 77. 16. vel 17. Iulii.

EPISTOLA LIII. a

AD THEODOSIUM AUGUSTUM.

SYNOPSIS.

I. *Conſenſum ſuum ad ordinationem Anatolii C. P. ſuſpendit: Profeſſionem fidei exigit.*

II. *Petit ut idem hæreticorum communionem abdicet, communi fidei ſubſcribat. Legatos mittit. Synodum poſtulat intra Italiam fieri.*

LEO Epiſcopus, THEODOSIO ſemper Auguſto.

Cap. I.

OMnibus quidem veſtræ pietatis epiſtolis, inter eas ſolicitudines, quas pro fide patimur, ſpem ſecuritatis nobis maximam præſtitiſtis, Nicænum commendando Concilium: adeò ut ab illo, ſicut ſæpè jam ſcribitis, non patiamini ſacerdotes Domini deviare. Sed ne aliquid in præjudicium Catholicæ defenſionis videret egiſſe, de ordinatione ejus, qui Conſtantinopolitanæ cœpit Eccleſiæ præſidere, nihil interim in alterutram tibi partem ſcribendum b putavi, non dilectionem negans, ſed manifeſtationem Catholicæ veritatis expectans. Quod æquanimiter ferat, obſecro, Veſtra clementia: ut eùm talem ſe erga fidem Catholicam, qualem cupimus, approbarit, de ſinceritate ipſius copioſiùs & ſecuriùs gaudeamus. Ne verò aliqua illum de noſtro animo mordeat ſiniſtra ſuſpicio, occaſionem totius difficultatis amoveo, nec aliquid exigo, quod aut arduum videatur, aut dublum c; ſed ad id, quod nullus Catholicorum refutet, invito. Noti enim ſunt per univerſum mundum atque manifeſti, qui ante nos, ſive Græca, ſive Latina lingua in Catholicæ veritatis prædicatione fulſerunt, ad quorum ſcientiam atque doctrinam quidam etiam noſtræ ætatis accedunt, de quorum ſcriptis par & multiplex proferrur inſtructio. Quæ ſicut Neſtorianam hæreſim deſtruxit, ita etiam hunc, qui nunc repullulat, abſcidit errorem. d Relegat itaque ſolicitè quæ à ſanctis patribus Incarnationis Dominicæ fides fuerit cuſtodita, ſemperque ſimiliter prædicata, & cum ſanctæ memoriæ CYRILLI Alexandrini Epiſcopi epiſtolam (qua Neſtorium corrigere & ſanare voluit, pravas prædicationes ipſius arguens, & evidentiùs fidem Nicænæ definitionis exponens, quámque ab eo miſſam Apoſtolicæ Sedis ſcrinia ſuſceperunt) præcedentium ſenſui perſpexerit conſonantem; Epheſinæ etiam Synodi Geſta receſeat, quibus contra Neſtorii impietatem, à ſanctæ memoriæ Cyrillo inſerta & allegata ſunt de Incarnatione Domini Catholicorum teſtimonia ſacerdotum. Non aſpernetur etiam meam epiſtolam recenſere, quam pietati patrum per omnia concordare reperiet. Cúmque à ſe hoc, quod eidem profuturum ſit, expeti deſiderarique cognoverit, Catholicorum ſententiis toto corde conſentiat: ita ut ſinceram communis e fidei profeſſionem, abſolutiſſima ſubſcriptione, coram omni clero, & univerſa plebe declaret, Apoſtolicæ Sedi, & univerſis Domini ſacerdotibus, atque Eccleſiis publicandam: ut

b vulg. tacitè reſcribendum.

c al. ambiguum.

Traditio SS. Patrum fidei regula.

d vulg. male repullulat, abſcindet err.

In Sedis Apoſtolicæ ſcriniis ſervantur Cyrilli Epiſtolæ.

e vulg. Communionis.

Profeſſionẽ fidei unius Epiſcopi ubique publicari vult S. Leo.

EPIST. LII. ut pacificato per unam fidem mundo, poſſimus omnes dicere, quod angeli, nato de Maria Virgine Salvatore, cecinerunt: *Gloria in excelſis Deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis.*

Luc. 2. 14.

CAP. II. Quia vero & nos, & beati patres noſtri, quorum doctrinam & veneramur & ſequimur, in unius fidei concordia ſumus, ſicut provinciarum omnium proteſtantur antiſtites, agat Clementiæ veſtræ devotiſſima fides, ut quàm primùm ad nos Conſtantinopolitani Epiſcopi, qualia debent probati & Catholici ſacerdotis ſcripta perveniant, apertè ſcilicet atque lucidè proteſtantia, quod ſi quis de Incarnatione Verbi Dei aliud aliquid credat aut aſſerat, quàm Catholicorum omnium & mea profeſſio proteſtatur, hunc à ſua communione ſecernat, ut ei fraternam in Chriſto charitatem meritò poſſimus impendere. Ut autem ſalubribus curis velocior pleniórque, auxiliante Domino per Veſtræ clementiæ fidem præſtetur effectus, ad Pietatem veſtram fratres [f] & Coëpiſcopos meos ABUNDIUM, & ASTERIUM [g], ſed & BASILIUM, & SENATOREM Presbyteros, quorum mihi devotio eſt probata, direxi, per quos, quæ noſtræ forma ſit fidei [h], manifeſtatis inſtructionibus, quas miſimus, poſſitis dignanter agnoſcere: ut ſi Conſtantinopolitanus antiſtes in eandem confeſſionem toto corde conſentit, ſecuri, ut dignum eſt, de Eccleſiaſtica pace lætemur, neque aliquid reſidere videatur ambiguum, unde ſuperfluis forſitan ſuſpicionibus laboremus. Sin verò aliqui à puritate noſtræ fidei atque patrum autoritate diſſentiunt. Concilium univerſale intra Italiam, ſicut Synodus, quæ ob hanc cauſſam Romæ convenerat, mecum petiit, clementia veſtra concedat: ut in unum convenientibus omnibus his, qui aut ignorantiâ aut terrore prolapſi ſunt, correctionis remediis conſulatur, nec cuiquam ultra ſit liberum, ita Nicænæ Synodi facere mentionem, ut ejus inveniatur eſſe fidei contrarius: quoniam & univerſæ Eccléſiæ & veſtro hoc Imperio profuturum eſt, ſi unus Deus, una fides, & unum ſacramentum ſalutis humanæ, una totius mundi confeſſione teneatur. Data decimoſexto [i] Kalendas Auguſti, VALENTINIANO ſepties & AVIENO viris clariſſimis Conſulibus.

f vulg. noſtros.

Legati cauſſa fidei in Orientem miſſi.

g al. Etheriam. Grom.

h al. Quæ noſtra fides. Cod. Grom.

Synodum generalem intra Italiam petit.

i XXVII.

---

a Aliàs, XXXIV. Quæ antem 53. antea erat, nunc 80. 20. Julii.

EPISTOLA LIII. [a]

AD ARCHIMANDRITAS Conſtantinopolitanos.

SYNOPSIS.

De ſilentio Anatolii & ordinatorum ejus circa errorum abdicationem, conqueritur. De miſſis legatis pro cauſſa fidei certiores eos facit.

EPIST. LIII.

LEO Epiſcopus FAUSTO, MARTINO [b], PETRO, MANUELI, JOB, ANTIOCHO, VIVANTIACO, ABRAHAMIO, THEODORO, PIENTIO, EUSEBIO, HELPIDIO, PAULO, ASTERIO & CHAROSO Preſbyteris & Archimandritis, & JACOBO Diacono & Archimandrita.

b Ita MSS. tres. in vulg. Martiano.

A PARI.

CAuſſa fidei, in qua ſalus Chriſtiana conſiſtit, multa me ſolicitudine laborare compellit, metuentem ne improbitas [c], quæ in ſuis fuerat amputanda principiis, proceſſu temporis & pertinacior [d] fiat & latior. Nam cùm clementiſſimus Imperator talia ad nos ſcripta direxerit, quibus ſolicitudinem ſuam pro pace univerſalis Eccleſiæ demonſtraret, ipſe Conſtantinopolitanus Epiſcopus, & hi qui eumdem conſecrarunt, præter id quod ad ordinationem novi antiſtitis pertinebat, nihil nobis de compreſſis vel abdicatis erroribus indicarunt; quaſi in illa Eccleſia nullum ſcandalum, nulla extitiſſet offenſio, aut non hinc præcipuè fuerit ordinati meritum demonſtrandum, ſi aliena à ſe, quæ Catholicorum ſenſibus ſunt adverſa, docuiſſet. Ne ergo, quod inter longinquas regiones accidere ſolet, in nimias dilationes tenderet veritatis examen, [e] fratres & Coëpiſcopos noſtros ABUNDIUM, & ASTERIUM [f], ſed & BASILIUM, & SENATOREM Presbyteros, probatiſſimos viros, ad piiſſimum Principem cum ſufficienti paternarum autoritatum inſtructione direximus. Quos in omnibus, fratres chariſſimi, diligentia ac ſolicitudine veſtra cupimus adjuvari, ut impietas, quæ cæcis auſibus in exitialia [g] abrupta proceſſit, ſimplices quoſque decipiendi ulteriùs non habeat poteſtatem: cùm aptiore medicina etiam illis cupiamus per correctionis remedia ſubveniri, qui aut imperitiâ ſunt lapſi, aut terrore traducti. Et ideò vos, qui juſtificamini per fidem, quia Catholicam diligitis veritatem, & de ſingulari ſacramento ſalutis humanæ per Spiritum ſanctum eſtis edocti, collaborate nobiſcum, & quanta poteſtis devotione ſatagite [h], ut falſitate deſtructa, & fidei ſoliditate defenſa, ſecura per totum mundum Dei pace potiamur. Data 16. Kal. Auguſti, VALENTINIANO Auguſto ſepties, & AVIENO viris clariſſimis Conſulibus.

c al. pravitas.

d al. pernicioſior.

e vulg. tendetent veritatis examina

f Etheriā. Grom.

g al. exitiabilia.

Juſtificatus per fidem qui Catholicam diligit veritatem

h al. id agite.

---

a Aliàs, XXXV. Quæ antem antea erat, 54. nunc 78. 20. Julii.

EPISTOLA LIV. [a]

AD PULCHERIAM AUGUSTAM.

SYNOPSIS.

Anatolii profeſſionem fidei ſe expectare. Legatos à ſe miſſos in Orientem. Per Concilium generale removenda eſſe omnia ſcandala.

LEO Epiſcopus PULCHERIÆ Auguſtæ.

GAudeo fidei Clementiæ veſtræ, quòd religioſum ſtudium dignanter impenditis,

Epiſt. LIV.

ut pax Eccleſiaſtica renovetur, quæ quorundam diſſenſionibus videbatur eſſe turbata. Debetur enim hoc veſtræ ſpecialiter gloriæ, ut ablatis omnibus ſcandalis, quæ contra Catholicam fidem inimicus excitaverat, [b], una eadémque ſit per totum mundum confeſſio veritatis: quæ faciliùs certiúſque reparabitur, ſi pravorum ſenſuum nulla ſemina, nulla veſtigia relinquantur. Quod tamen mearum partium eſt, præterire non debeo, ut ſcilicet, quid de Incarnatione filii Dei à Conſtantinopolitano Epiſcopo teneatur, agnoſcam, præſertim cùm ordinationem ipſius dura [c] præceſſerint [1], taliáque ad nos debuerit ſcripta dirigere, quæ illum à contagione hujus, qui nuper emerſit, erroris alienum evidenter oſtenderent. Optans itaque ſecuram cum eo habere concordiam, gratiámque illi fraternæ charitatis impendere, ſcribere ei interim diſtuli; non dilectionem negans, ſed manifeſtationem Catholicæ veritatis expectans. Simplex enim eſt abſolutúmque, quod poſco, ut remoto longarum diſputationum [2] labore, ſanctæ memoriæ Cyrilli Alexandrini Epiſcopi epiſtolæ, quam ipſe ad Neſtorium miſerat, acquieſcat; in qua & errorem Neſtorii arguit, & fidem Nicænæ definitionis expoſuit: vel epiſtolæ meæ [3] quæ ad ſanctæ recordationis Flavianum Epiſcopum eſt directa, conſentiat. Quibus vigilanter [d] inſpectis, Conſtantinopolitanus antiſtes repudiandum ſibi, quod auſa [4] eſt contra puram & ſingularem fidem imperita inſipientia definire, incunctanter agnoſcat: quia & mea, & ſanctorum Patrum de Incarnatione Domini concors per omnia & una confeſſio eſt. Quam ſi quis exiſtimaverit non ſequendam ipſe ſe à compage Catholicæ unitatis abſcidit [e]: cùm tamen nos, ut in integrum omnia revocentur, optemus. Ad effectum verò ſalubrium diſpoſitionum velociùs obtinendum, fratres & coëpiſcopos meos Abundium, [f] & Aſterium, ſed & Baſilium, & Senatorem Presbyteros probatiſſimos viros miſi, qui Clementiæ veſtræ formam fidei, quam ſecundùm doctrinam venerabilium Patrum prædicamus, offerrent, & remotis circumlocutionibus, quibus obſcurari veritas ſolet, quid de Incarnatione filii Dei à totius orbis probatis ſacerdotibus defenſum fuiſſet, oſtenderent: quos poſt divinam gratiam, ſancto veſtræ pietatis auxilio dignum eſt adjuvari; ne in totius Eccleſiæ perturbationem, imprudens procedat intentio [g]: cùm correctione adhibita, omnes oporteat in unius confeſſionis redire concordiam. A qua ſi forſitan ab aliquibus diſcrepatur, univerſale Concilium ſacerdotum haberi intra Italiam, clementia veſtra annitente [h], jubeatur: quo remota arte fallendi, tandem pateat, quid altiore tractatu aut coërceri debeat, aut ſanari. Data tertiodecimo Kalendas Auguſti, Valentiniano Auguſto ſepties, & Avieno, viris Clariſſimis Conſulibus.

b *Ita & Grim. Cod. at tres Thu.* exſtruxerat.

1. V. Nor. c *Vulg. & Thu. tres:* cum in ordinatione ipſius plura præceſſ.

2. *al.* diſpoſitionū. V Nor. Cyrilli epiſtola ut fidei teſſera proponitur à Leone.

3. V. Nor.

d *al.* diligenter.

4. *Ed.* auſus *malè.* V. Nor.

e *Ita omn. In vulg* abſcindet.

Legati in Orientem. f *al.* Etherium. *Grim. Cod.*

g *vulg.* contentio.

Supremum diſſenſionū in fide remedium, Concilia.

h *Ita omn. Cod. ai. vulg.* annuente.

Epiſt. LV.

EPISTOLA LV. [a]

AD MARTINUM PRESBYTERUM.

SYNOPSIS.

Quam bonum ſit pro veritate pati; cujus unitatem locorum ſpatia non ſcindunt. De legatis mentio.

a *Aliàs.* XXXVI. Quæ autem antea 55. erat, nunc 79. 13. Septem.

LEO Epiſcopus MARTINO Presbytero. [b]

b Non uni Martino inſcriptam fuiſſe à Leone hâc Epiſtolam, ſed cæteris pariter ejus collegis, patet ex Epiſtolæ contextu.

Gratias agimus Deo, & multam fiduciam piæ exultationis accepimus, cùm dilectionem tuam & Catholicam fraternitatem ita ſpiritu fidei vigere cognoſcimus, ut cordibus veſtris nihil infirmitatis hæretica poſſit inferre tentatio: ad quam divinitus deſtruendam, nec defuit, ut ſcitis, ſolicitudo noſtra, nec deerit, donec omnipotentis dextera Dei omnia diaboli arma confringat: cui ob hoc aliquid audere permittitur, ut à fidelibus Chriſti gloria majore vincatur. Si quid autem aut difficultatum intervenit aut morarum, cum æquanimitate tolerandum eſt: quoniam ubi Veritas eſt magiſtra, nunquam deſunt divina ſolatia, fratres chariſſimi. Quamvis ergo magna locorum intervalla nos dividant, unitate tamen fidei vobiſcum ſumus, & toto corde Jesum Christum Dominum noſtrum verum Deum, & verum hominem confitentes, nulla in vobis detrimenta perpetimur, cùm de veſtræ profeſſionis concordia gloriamur: tantùm ut ſit auxiliante Domino conſtantia perſeverans, dicente Apoſtolo: *Vobis enim donatum* [b] *eſt pro Chriſto, non ſolùm ut in eum credatis, ſed etiam ut pro illo patiamini.* Ad quam fortitudinem ſanctarum mentium roborandam, fratres noſtros atque Legatos, quos pro Apoſtolicæ fidei libertate direximus, & quos dudum apud vos eſſe confidimus, plurimum credimus profuturos: cùm totius actionis noſtræ didiceritis affectum, & curam veſtram atque conſilium pio operi [c] junxeritis. De qua re non neceſſe eſt nunc latiùs ſcribere, cùm jam per ſupradictos, ſufficientes epiſtolas miſerimus [d], quibus abundantiſſimè omnis Catholica fraternitas inſtruatur. Divinæ erit virtutis & gratiæ, ut Dei filius, qui naturam humani generis ſuam fecit, ampliùs quàm prævidemus [d] aut ſapimus, magnum pietatis ſuæ afferat ſacramentum, quod impia temeritas ſibi quidem fraudavit, ſed rectis cordibus auferre non potuit. Data Idibus Septembris, Valentiniano & Avieno viris clariſſimis Conſulibus.

Veritas; quem docet conſolatur.

b *al.* datū. *Philip.* 1. 29.

c *al.* opere.

d *V. Epiſt.* 53.

d *al.* videmus.

1. *Tim.* 3. 16.

e *Deeſt in MS. Grim. qui ſoius affuus, diei, menſis & Conſulum annotatio.*

Epist. LVI.

EPISTOLA LVI.[a]

a N. Ex Cod MS. Card. Grimani. 8. Novem.

AD FAUSTUM ET MARTINUM Presbyteros.

SYNOPSIS.

I. *Intolerabile eſſe ſcribit Occidentalibus Epiſcopis, quod Epheſi contra fidem actum eſt.*

II. *Antichriſto militare tam Neſtorium quàm Eutychen: Contra quos Eccleſia profitetur non unam naturam, ſed unam ſe adorare perſonam.*

LEO FAUSTO & MARTINO Presbyteris,

A PARI.

PER MAXIMINUM COMITEM.

OMnes ſcribendi occaſiones libenter amplectens, alloqui dilectionem veſtram Sacerdotali affectione non deſino: ut ex ipſa frequentia literarum poſſitis agnoſcere, quantam curam Eccleſiæ Univerſalis habeamus; pro cujus piiſſima fide ſtudioſiùs defendendâ veſtram quoque devotionem oportet laborum noſtrorum eſſe conſortem. Nam & per fratres noſtros Epiſcopos atque Presbyteros, quos pro Chriſtianæ religionis ſtatu miſimus, quóſque dudum vobiſcum eſſe confidimus, pleniſſimè ex omni inſtructione, quam dedimus, potuiſtis advertere, quàm intolerabile habeatur apud cunctos noſtrarum partium Sacerdotes quod profana quorumdam inſipientia contra ſacramentum redemtionis humanæ inferre molita eſt. Et nunc per filium noſtrum MAXIMINUM Comitem continuatim vos alloquiis cohortamur; ut quia propitio Domino multùm Catholicorum eſt aucta libertas; ſumatis conſtantiam ſpiritalem contra Antichriſti præcurſores; dicente beato Joanne: *Omnis Spiritus, qui confitetur* JESUM CHRISTUM *in carne veniſſe, ex Deo eſt: & omnis Spiritus, qui ſolvit* JESUM CHRISTUM, *ex Deo non eſt, & hic eſt Antichriſtus.* 1. Joan. 4. 2.

Epist. LVI.

Cap. II. Cui Neſtorius & Eutyches ſub diverſa quidem erroris ſpecie, ſed ſub eodem Spiritu falſitatis militare voluerunt, cùm Catholica fides Apoſtolicis atque Evangelicis imbuta doctrinis utrumque deteſtetur, utrumque condemnet; quæ ex quo æternum Patris *Verbum caro factum eſt*, quem credit Filium Joan. 1. 14. Dei, eundem etiam filium hominis confitetur; & in uno vero Deo ac vero homine Domino JESU CHRISTO non unam naturam, ſed unam ſe profitetur adorare perſonam. In hac fide nobiſcum inſeparabiliter atque indifferenter uniti, ſtate confidenter, & viriliter agite: ac ſi quæ ſunt moræ de his, quæ poſcimus, ordinandis, per occaſiones tamen, quas fidas gratia divina providerit, literis nos veſtræ dilectionis inſtruite: Quia multùm ſolatii eſt, cùm ſolicitis animis rerum deſideratarum actio nunciatur. Volumus autem ut hæ literæ noſtræ, quas ad veſtram dilectionem miſimus; etiam cæteris Catholicis innoteſcant. Quo intelligant, ſe quoque ad defenſionem fidei hiſce noſtris exhortationibus incitari. Data ſextò Idus Novembris, VALENTINIANO Auguſto ſepties & AVIENO Conſulibus.

ANNUS CHRISTI 451.	LEONIS PAPÆ 12.	VALENTINIANI 27. MARCIANI 2. IMPP.	MARCIANO AUG. ET ADELPHIO COSS.

EPISTOLA LVII.[a]

a Alias. XCVIII. Quæ autem antea 57. erat, nunc 84.

AD FAUSTUM PRESBYTERUM.

Fidem ejus laudat: ad ſolicitudinem hortatur.

Extat Græcè 1. par. Conc. Calched. c. 14.

Dilectiſſimo filio FAUSTO Presbytero LEO Epiſcopus.

GRatum ſemper eſt mihi tuam alloqui charitatem, & affectum ſalutationis exolvere: quoniam ſcio te & probabilem & ſinceriſſimæ fidei eſſe cuſtodem; & qui non circumducitur omni vento doctrinæ, ſed in fundamento Prophetarum & Apoſtolorum, qui Chriſtus eſt, firmè conſiſtere: ut cùm venerit filius hominis in divinitate ſua ad purgationem totius mundi, in electione repetiaris frumentum æternitatis, qui dignus theſaurizari poſſis in horreis. [b] Suſceptis itaque literis per filium meum PARTHENIUM, reciprocam ſalutationem exſolvens, exhortor tuam beatitudinem [c], fili chariſſime, ut non confundaris de Evangelio generationis Domini JESU CHRISTI filii David, filii Abraham ſecundùm carnem: quoniam hæc fides vincit mundum; quando quis credit, quia Chriſtus Jeſus eſt Filius Dei. Si quæ verò fidei quæſtiones inveniuntur, admonemus ut de his, quæ ad communem utilitatem pertinent, latiùs nobis ſcribas, libenter ſuſcipientibus, qui iſta detulerint.

b Græcè, ἐν ἐκλογῇ εὑρεθείς τῷ σίτῳ τῷ ἀϊδίῳ τῷ ἀξίῳ θησαυρισθῆναι ἐν ἀποθήκαις. In electione repertus frumenti æternitatis, dignus recondi in horreis.

c Græcè τελειότητα, id eſt, perfectionem.

EPISTOLA VALENTINIANI ET MARCIANI.

Ad Epiſcopum Romæ LEONEM.

De electione ſua & de Concilio celebrando.

Victores Valentinianus & Marcianus glorioſi Triumphatores, ſemper Auguſti, Leoni reverendiſſimo Epiſcopo glorioſæ civitatis Romæ.

AD hoc maximum imperium venimus Dei providentiâ, & electione Senatus excellentiſſimi cunctæque militiæ a. Undè pro reverenda & Catholica religione fidei Chriſtianorum, cujus auxiliis virtutem noſtræ potentiæ confidimus gubernari, tuam ſanctitatem principatum in Epiſcopatu, divinæ fidei poſſidentem, ſacris literis in principio juſtum credimus alloquendam: invitantes atque rogantes, ut pro firmitate & ſtatu noſtri Imperii, æternam divinitatem tua ſanctitas deprecetur; ut & tale propoſitum atque deſiderium habeamus: quatenus omni impio errore ſublato per celebrandam ſynodum, te autore, maxima pax circa omnes Epiſcopos fidei Catholicæ fiat, ab omni ſcelere pura & intemerata conſiſtens. Actum Conſtantinopoli, conſulatu ſeptimo Domini Valentiniani perpetui Auguſti, & Avieni.

a venire non concilii.

Νικηταὶ Οὐαλεντινιανὸς καὶ Μαρκιανὸς, ἔνδοξοι τροπαιοῦχοι, ἀεὶ βασιλεῖς, Λέοντι τῷ εὐλαβεστάτῳ ἐπισκόπῳ τῆς ἐνδόξου πόλεως Ῥώμης.

ΕἸς τοῦτο τὸ μέγιστον βασίλειον ἐληλύθαμεν Θεοῦ προνοίᾳ καὶ ἐκλογῇ τῆς ὑπερφυοῦς συγκλήτου, καὶ παντὸς τοῦ στρατεύματος. ὅθεν ὑπὲρ τῆς εὐλαβοῦς, καὶ καθολικῆς θρησκείας τῆς πίστεως τῶν χριστιανῶν, οὗ τινος τῇ βοηθείᾳ τὴν ἡμετέρου κράτους ποιεῖσθαι ἰσχὺν πιστεύομεν, τὴν σὴν ἁγιωσύνην ἐπισκοπεύουσαν, καὶ ἀρχὴν τῆς θείας πίστεως, ἱεροῖς γράμμασιν ἐν πρώτοις δίκαιον ἡγησάμεθα προσειπεῖν, προτρέποντες, καὶ παρακαλοῦντες, ἵνα ὑπὲρ τῆς βεβαιότητος, καὶ τάσεως τοῦ ἡμετέρου βασιλείου, τὴν αἰώνιον θειότητα ἡ σὴ ἁγιωσύνη ἱκετεύσῃ. διά τε καὶ τὴν ἡμετέραν πρόθεσιν, καὶ τὴν πόθον τοιοῦτον ὑπάρχειν ὥστε πάσης ἀσεβοῦς πλάνης ἀναιρεθείσης, διὰ τῆς * συγκροτηθησομένης συνόδου, σοῦ αὐθεντοῦντος, μεγίστη εἰρήνη περὶ πάντας τοὺς ἐπισκόπους τῆς καθολικῆς πίστεως γένηται, πάσης ἀνοσίας καθαρὰ, καὶ ἄσπιλος φυλαχθῇ. Ἐπράχθη ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐν ὑπατείᾳ τοῦ δεσπότου ἡμῶν Οὐαλεντινιανοῦ τοῦ αἰωνίου Αὐγούστου τὸ ἕβδομον, καὶ Ἀβιήνου τοῦ ὑπάτου.

* συγκροτηθησομένης συνόδου.

---

a Aliàs XXXVIII. Quæ autem antea 58. erat, nunc 85. 13. Aprilis.

EPISTOLA LVIII. a

AD MARTIANUM AUGUSTUM.

Pro datis literis & fide defenſa gratias agit.

LEO Epiſcopus MARTIANO ſemper Auguſto.

LIteras pietatis veſtræ accepiſſe me gaudeo, & ad ſignificationem totius proſperitatis pertinere cognoſco, cùm ſermones veſtri pro fidei nos b faciant integritate ſecuros. Quantas itaque clementiæ veſtræ gratias referamus, non ex verbis noſtris, ſed ex beneficiis veſtris, quæ Eccleſiæ contuliſtis, agnoſcite: non ambigentes, qualem illum retributorem in omnibus habeatis, pro cujus tam piè eſtis religione c ſoliciti; & qui vos, ut res ipſa demonſtrat, ad hoc ut fides Catholica ab inſidiis inimicorum ſuorum defenderetur, elegit, Glorioſiſſime. Hæc me nunc breviter per fratris mei ANATOLII Clericos pietas veſtra conſcripſiſſe dignanter accipiat. Pleniora autem de omnibus, quæ ad curam meam pro ſtatu Eccleſiarum, & concordia pertinent Domini ſacerdotum, per Legatos noſtros ſcripta direximus. Data Idibus Aprilis, ADELPHIO viro clariſſimo Conſule.

b vulg. cum ſermones veſtri vos faciant.

c vulg. pro cujus eſtis tam piæ ch.

EPISTOLA PULCHERIÆ AUGUSTÆ

Ad ſanctiſſimum Epiſcopum Romæ LEONEM.

Leoni reverendiſſimo Epiſcopo Eccleſiæ glorioſæ civitatis Romæ, Pulcheria venerabiliſſima Auguſta.

LIteras tuæ beatitudinis cum omni decenti a omnem Epiſcopum veneratione ſuſcepimus; per quas tuam fidem puram & talem cognovimus, qualis debet cum ſanctitate ſacro præberi templo. Ego verò ſimiliter ac meus dominus tranquilliſſimus Imperator, meus conjunx, in eadem ſemper & manſimus & manemus, omnem pravitatem atque pollutionem & maleficium declinantes. Sanctiſſimus igitur glorioſæ Conſtantinopolis Epiſcopus Anatolius in eadem fide permanſit atque religione, & tuarum literarum Apoſtolicam confeſſionem complectitur, illo errore ſublato, qui ab aliquibus nunc ortus eſt, ſicut ex ejus quoque literis clariùs tua ſanctitas agnoſcere poterit: & epiſtolæ ſimiliter Catholicæ fidei, quam

a epiſcopali venet. ſuſcepimus.

Λέοντι τῷ εὐσεβεστάτῳ ἐπισκόπῳ τῆς ἐκκλησίας τῆς ἐνδόξου πόλεως Ῥώμης παρὰ τῆς δεσποίνης ἡμῶν Πουλχερίας, τῆς σεβασμιωτάτης βασιλίδος.

ΤΑ γράμματα τῆς σῆς μακαριότητος μετὰ τῆς πρεπούσης παντὶ ἐπισκόπῳ σεβασμιότητος ὑπεδεξάμεθα, δι' ὧν τὴν σὴν πίστιν καθαρὰν, καὶ τοιαύτην, ἐπέγνωμεν, ὁποίαν ὀφείλει μετὰ ἁγιότητος τῷ θείῳ παρέχεσθαι ναῷ. ἐγὼ δὲ ὁμοίως, καὶ ὁ δεσπότης, ὁ γαληνότατος βασιλεὺς, ὁ ἐμὸς σύζυγος, ἐν τῇ αὐτῇ διὰ παντὸς καὶ διεμείναμεν, καὶ διαμένομεν, πᾶσαν σκαιότητα, καὶ μιασμὸν, καὶ φαρμακείαν ἐκκλίνοντες. ὁ ἁγιώτατος τοίνυν τῆς ἐνδόξου Κωνσταντινουπόλεως ἐπίσκοπος Ἀνατόλιος ἐν τῇ αὐτῇ διέμεινε πίστει τε, καὶ θρησκείᾳ, καὶ τῆς σῶν γραμμάτων τὴν ἀποστολικὴν ὁμολογίαν περιπτύσσεται, τῆς πλάνης ἀποβληθείσης ἐκείνης, ἥ τις παρά τινων νῦν ἀνέκυψε, καθὼς καὶ ἐκ τῶν αὐτοῦ γραμμάτων ἔτι σαφέστερον ἐπιγνῶναι ἡ σὴ δύναται ἁγιότης· καὶ τὰ γὰρ ἐπιστολῇ ὁμοίως τῆς

καθολικῆς πίστεως. Ἐπὶ τούτῳ πρὸς τὸ τῆς ἁγίας μνήμης Φλαβιανὸν ἐπίσκοπον ἡ σὴ μακαριότης ἀπέστειλε, δίχα τινὸς ὑπερθέσεως ὑπέγραψε. καὶ διὰ τοῦτο ἡ σὴ ὁσιότης, καθ' ὃν ἂν τρόπον σκοπήσειε, σημᾶναι καταξιώσῃ· ἵνα πάντες, καὶ πάσης τῆς ἀνατολῆς οἱ ἐπίσκοποι, Θρᾴκης τε, καὶ Ἰλλυρικοῦ, καθὼς καὶ τῷ δεσπότῃ ἡμῶν τῷ εὐσεβεστάτῳ βασιλεῖ τῷ ἐμῷ συζύγῳ ἤρεσεν, εἰς μίαν πόλιν διὰ ταχέων ἀπὸ τῶν ἀνατολικῶν μερῶν παραγένωνται, κἀκεῖ γενομένης συνόδου περὶ τε τῆς καθολικῆς ὁμολογίας, καὶ περὶ τούτων τῶν ἐπισκόπων, οἳ πρὸ τούτου ἐχωρίσθησαν, καθὼς ἡ πίστις, καὶ ἡ χριστιανικὴ εὐσέβεια ἀπαιτεῖ, τὰ ἁρμόζοντα ὁρίσωσιν. ἴστω δὲ τοῦτο ἡ σὴ ἁγιότης, ὡς προστάγματι τοῦ δεσπότου, ἀνεξικάκου καὶ γαληνοτάτου βασιλέως τοῦ ἡμετέρου συζύγου ἐν τῇ ἐνδόξῳ πόλει τῇ Κωνσταντινουπόλει τὸ τῆς ἁγίας μνήμης ἐπισκόπου Φλαβιανοῦ τὸ σῶμα διακεκόμισται, καὶ ἐν τῇ βασιλικῇ τῶν ἀποστόλων, ἐν ᾗ εἰώθασιν οἱ προλειτουργήσαντες ἐπίσκοποι ἐτάφησαν, τῇ πρεπούσῃ τιμῇ * ἀπετέθη· καὶ τούτους ὁμοίως τοὺς ἐπισκόπους, οἵ τινες διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν ἐπειδήπερ τῷ ἁγιωτάτῳ Φλαβιανῷ τῇ συμφωνίᾳ τῆς πίστεως τῆς καθολικῆς συνέτρεχον, ἐξορίᾳ ἐξεβλήθησαν, ἐπανελθεῖν διὰ τύπου ἰδίου πραγματικοῦ προσέταξεν· ὥστε διὰ τῆς δοκιμασίας τῆς συνόδου, καὶ πάντων τῶν ἐπισκόπων τῶν συνελθόντων, τῆς ἀποφάσεως, τὴν ἐπισκοπὴν, καὶ τὰς ἰδίας ἐκκλησίας κελεύσει ἀπολαβεῖν.

* ἐναπετέθη.

ad ſanctæ memoriæ Flavianum Epiſcopum tua beatitudo direxit, ſine aliqua dilatione ſubſcripſit. Et propterea tua reverentia quocumque modo proſpexerit, ſignificare dignetur; ut omnes etiam totius Orientis Epiſcopi, Thraciæ atque Illyrici, ſicut etiam noſtro domino piiſſimo imperatori meo conjugi placuit, in unam civitatem velociter ab Orientalibus partibus valeant convenire: & illic facto concilio, & de catholica confeſſione, & de his Epiſcopis qui ante hoc ſegregati ſunt, ſicut fides & chriſtiana pietas exigit, te autore decernant. Super hæc autem ſciat tua ſanctitas, quoniam præcepto noſtri domini & tranquilliſſimi principis mei conjugis in glorioſam civitatem Conſtantinopolim ſanctæ memoriæ Epiſcopi Flaviani corpus allatum eſt, & in baſilica Apoſtolorum, in qua conſueverunt præceſſores Epiſcopi ſepeliri, competenter eſt poſitum. Et hos ſimiliter Epiſcopos, qui propter eandem cauſſam, quoniam cum ſanctiſſimo Flaviano ad concordiam fidei catholicæ concurrerant, exilio deportati ſunt, reverti debere, robore pragmatici ſui præcepit; quatenus per approbationem ſynodi, atque ſententiam omnium Epiſcoporum b convenientium, epiſcopatum & Eccleſias proprias recipere decernantur. Epiſt. LXI.

b una.

EPISTOLA LIX. a

a Alìàs. XXXIX. Quæ autem antea 59. erat, nunc 39. 13. Aprilis.

AD PVLCHERIAM AVGVSTAM.

SYNOPSIS.

I. *De repreſſis ejus autoritate Neſtorio & Eutychete gratias agit.*

II. *De Legatis adjutis, reductis ad ſedes ſuas ſacerdotibus, revocatis in Vrbem Flaviani reliquiis, & lapſis, ſi ſubſcribant fidei, recipiendis.*

III. *De Euſebio communione Sedis Apoſtolicæ fruente, & Juliano Coënſi: & de Clericis CP. Flaviano faventibus.*

LEO Epiſcopus urbis Romæ, PVLCHERIÆ Auguſtæ.

Cap. I. QUod ſemper de ſancta pietatis veſtræ mente præſumſimus, id pleniſſimè experiendo cognovimus, Chriſtianam fidem, quamvis diverſis pravorum appeteretur inſidiis, vobis tamen præſentibus, & in defenſionem ejus à Domino præparatis, non poſſe turbari. Non enim Deus aut ſuæ miſericordiæ b ſacramentum, aut veſtri laboris deſerit meritum, quo dudum ſubdolum ſanctæ religionis hoſtem ab ipſis viſceribus Eccleſiæ depuliſtis: cùm hæreſim ſuam tueri impietas Neſtoriana non potuit; quia non fefellit famulam & diſcipulam veritatis, quantum ſimplicibus infunderetur veneni per illa loquacis hominis colorata mendacia. De quo virtutum agone proceſſit, ut per ſollicitudinem veſtram, ea, quæ per EVTYCHEN c diabolus molitus eſt, non laterent; & qui ſibi ſingulas partes geminæ impietatis elegerant, una Catholicæ fidei virtute procumberent. Secunda ergo hæc vobis, de peremto EVTYCHETIS errore victoria eſt: qui, ſi quid ſani cordis habuiſſet, errorem dudum in autoribus ſuis perculſum olimque proſtratum facilè poruerat declinare, ne de ſepultis cineribus rediviva tentaret incendia commovere, ut in eorum tranſiret couſortium, quorum ſecutus eſſet exemplum, glorioſiſſima Auguſta. Libet igitur exultare cum gaudio, & pro veſtræ clementiæ proſperitate digna Deo vota perſolvere, qui tibi per omnes mundi partes, in quibus Domini Evangelium prædicatur, duplicem jam & palmam d contulit, & coronam.

b al. fidei. Mſ. 4.

c al. quæ pereunti. Mſ. 4.

d al. duplicis gloriæ palmam.

Cap. II. Clementia igitur veſtra agnoſcat omnem Romanam Eccleſiam de univerſis fidei veſtræ opetibus plurimùm gratulari, ſive quod legationem noſtram pio per omnia juviſtis affectu, & quod ſacerdotes Catholicos, qui de Eccleſiis ſuis injuſtà fuerunt ejecti ſententiâ, reduxiſtis, ſive quod reliquias ſanctæ memoriæ FLAVIANI innocentis & Catholici ſacerdotis ad Eccleſiam, cui bene præfuit, feciſtis cum honore debito revocari. In quibus utique omnibus gloriæ veſtræ multiplicatur augmentum, dum & ſanctos pro ſuis meritis veneramini, & ab agro Dominico ſpinas & tribulos vultis auferre. Quoſdam verò Epiſcopos de his, qui rebus impiis videntur præbuiſſe conſenſum, reconciliationem poſcere, & Catholicorum communionem deſiderare, tàm noſtrorum, quàm fratris & Coëpiſcopi mei ANATOLII, cui teſtimonium ferre dignamini, relatione cognovimus: quorum deſideriis ſic præbemus effectum, ut correctis, & quæ malè ſunt facta propria ſubſcriptione damnantibus, participatâ Noſtrorum, quos miſimus, curâ cum ſupradicto Epiſcopo, pacis gratia tribuatur: QUIA DEVOTIONIS utrumque eſt Chriſtianæ, ut & pertinaces veritas juſta coërceat, & converſos charitas non repellat.

Quanta in Eccleſiam contulerit Pulcheria.

Cultus erga ſanctos.

Cap. III. Quia verò novimus, quantum piæ ſollicitudinis Catholicis ſacerdotibus Manſuetudo veſtra dignetur impendere, indicandum eſſe

Epist. LX. — Euſebius Dorylæi Epiſcopus.

curavimus, fratrem & Coëpiſcopum meum Euſebium nobiſcum degere, & noſtræ communionis eſſe conſortem, cujus commendamus Eccleſiam, quam dicitur vaſtare, qui illi injuſtè aſſeritur ſubrogatus: [c] illud etiam à veſtra pietate poſcentes, quod vos ſpontaneo facere non dubitamus arbitrio, ut tàm fratrem & Coëpiſcopum meum Julianum, quàm Conſtantinopolitanos Clericos, qui ſanctæ memoriæ Flaviano fidelibus officiis adhæſere, eâ, quâ debetis, gratiâ faveatis. De omnibus verò pietatem veſtram per Noſtros, quid fieri aut ordinari [f] deberet, inſtruximus. Data Idibus Aprilis, Adelphio viro clariſſimo Conſule.

c Nullum ſubrogatum ſcribit liberatus Brev. cap. 12. — Julianus Coënſis Epiſcopus. — f Ita MSS. Grim. & & et alii. Vulg. declinari.

EPISTOLA LX. [a]

AD ANATOLIUM EPISCOPUM Conſtantinopolitanum.

PRIMA PRO PACE. [b]

a Aliàs. XL. Quæ antem antea 60. erat, nunc 90. 13. Aprilis. — b Ita in Grim. Cod.

SYNOPSIS.

I. *De fide ſcriptis ab eo miſſis probata gratulatur.*

II. *De his, qui metu in hæreſim lapſi ſunt, ut ſi converſi fuerint, recipiantur.*

III. *De nominibus hæreticorum ad ſacrum altare non recitandis.*

IV. *De commendatione Juliani Epiſcopi, eorumque Clericorum, qui Flaviano Epiſcopo fide adhaſerunt.*

LEO Epiſcopus, ANATOLIO Epiſcopo.

Cap. I. Gaudemus in Domino, & in dono gratiæ ipſius gloriamur, qui ſicut dilectionis tuæ literis, & fratrum noſtrorum, quos Conſtantinopolim miſeramus, relatione cognovimus, ſequacem te Evangelicæ eruditionis oſtendit: ut per Sacerdotis probabilem fidem meritò præſumamus, quod tota Eccleſia eidem credita, nec rugam cujuſquam ſit erroris habitura, nec maculam, dicente Apoſtolo: *Deſpondi enim vos uni viro virginem caſtam exhibere Chriſto.* Illa eſt enim virgo Eccleſia, ſponſa unius viri Chriſti, quæ nullo ſe patitur errore viciari: ut per totum mundum una nobis ſit unius caſtæ communionis integritas, in qua ſocietatem tuæ dilectionis amplectimur; & geſtorum, quæ ſumſimus, ſeriem neceſſariis, ſicut oportuit, munitam ſubſcriptionibus approbamus. Ut ergò invicem dilectionis tuæ animus noſtris confirmaretur alloquiis, filios noſtros [c] Casterium Preſbyterum, Patricium & Asclepiadem Diaconos, qui ad nos tua ſcripta detulerunt, cum epiſtolis noſtris poſt venerabilem diem feſti Paſchalis remiſimus, [d] indicantes nos, ut ſupra diximus, de Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ pace gaudere, cui hanc curam ſemper impendimus, ut eam nulla velimus hæreticorum fraude violari.

2. Cor. 11. 2. — Una omnis Eccleſiæ caſta communio. — c al. Caſtorium, vel Caſterium. — d al. Paſchæ emiſimus. Grim.

Epist. LX. Cap. II. De fratribus verò, quos & epiſtolis tuis, & Legatorum noſtrorum relatione communionis noſtræ cupidos eſſe cognovimus, eo quod doleant ſe contra potentiam contráque terrores non tenuiſſe conſtantiam, ſed alieno ſceleri præbuiſſe conſenſum; cùm ita eos formido turbaſſet, ut in damnationem Catholici atque innocentis Antiſtitis, & in receptionem deteſtabilis pravitatis trepido famularentur obſequio: illud quidem quod præſentibus & agentibus Noſtris conſtitutum eſt approbamus, ut ſuarum interim Eccleſiarum eſſent communione contenti [1]: ſed cum Legatis noſtris, quos miſimus, participata tecum ſolicitudine volumus diſponatur; quatenus hi, qui plenis ſatisfactionibus malè geſta condemnant, & accuſare ſe magis eligunt, quàm tueri, pacis & communionis noſtræ unitate lætentur: ita ut digno priùs anathemate, quæ contra fidem catholicam ſunt recepta, damnentur. Aliter enim in Eccleſia Dei, quæ corpus eſt Chriſti, nec rata [e] ſunt ſacerdotia, nec vera ſacrificia, niſi in noſtræ proprietate naturæ verus nos Pontifex reconciliet; verus immaculati agni ſanguis emundet. Qui licet in patris ſit dextera conſtitutus, in eadem tamen carne, quam ſumſit ex virgine, ſacramentum propitiationis exequitur, dicente Apoſtolo: *Chriſtus* Jesus, *qui mortuus eſt, imò qui & reſurrexit, qui eſt in dextera Dei; qui etiam interpellat pro nobis.* Neque enim poteſt in aliquo benignitas noſtra reprehendi, cùm ſatisfacientes recipimus, quos doluimus eſſe deceptos. Nec asperè igitur communionis noſtræ gratia deneganda eſt, nec temerè largienda: quia sicut plenum pietatis eſt oppreſſis charitatem Dominicam redhiberi, ita juſtum eſt omnia perturbationis autoribus imputari. [f]

1. V. Not. — e al. ſacrata. Grim. & Barb. 1. 1. quæſt. 1. In Eccleſia Dei quæ corpus. c. 68. — Veritas carnis noſtræ in Chriſto ad veri ſacerdotii veritatemque ſacrificii ratione requiſita. — Rom. 8. 34. — f al. juſtum eſt omnia perturbantis autoritatem imputari. MSS Thu. duo & Cantabr. 1.

Cap. III. De nominibus autem Dioscori, Juvenalis, & Eustathii [2] ad ſacrum altare non recitandis [3] dilectionem tuam hoc decet cuſtodire, quod Noſtri ibidem conſtituti faciendum eſſe dixerint, quodque honorandæ S. Flaviani memoriæ non repugnet, & à gratia tua Chriſtianæ plebis animos non avertat. Nam iniquum [g] nimis eſt atque incongruum, eos qui innocentes & Catholicos ſua perſecutione vexarunt, ſanctorum nominibus ſine diſcretione miſceri: cùm damnatam impietatem non deſerentes ipſi ſe ſua pravitate condemnent; quos convenit, aut percelli pro perfidia, aut laborare pro venia.

2. V. Not. 3. V. Not. — g al. inimicum eros. iidem MSS. — Hæreticorum nomina Sanctorum nominibus non miſcenda.

Cap. IV. Fratrem verò & Coëpiſcopum noſtrum Julianum, & Clericos, qui ſanctæ memoriæ Flaviano fidelibus officiis adhæſerunt, dilectioni quoque tuæ volumus adhærere: ut quem fidei ſuæ meritis [h] vivere apud Deum noſtrum novimus, in te ſibi eum præſentem eſſe cognoſcant. Illud quoque dilectionem tuam noſſe volumus, fratrem & Coëpiſcopum noſtrum Eusebium, qui cauſſa

h al. fidei ſacramentis Grim. MS. & Barb. 1. — Euſebius Dorylæi epiſcopus pro fide extorris.

Epist. LXL. fidei multa diſcrimina, laboréſque toleravit, nobiſcum interim demorari, & in noſtra nunc communione perſiſtere: cujus Eccleſiam tua ſolicitudine volumus eſſe defenſam; ut nihil eodem abſente depereat [i], & nullus ei in aliquo præjudicare præſumat, donec cum literarum noſtrarum ad vos proſecutione perveniat. Et ut major circa te vel noſtra, vel totius Chriſtianæ plebis affectio provocetur, hoc quod ad dilectionem tuam ſcripſimus, in omnium volumus notitiam pervenire: ut qui Deo noſtro deſerviunt, de confirmata apud te pace Sedis Apoſtolicæ gratulentur. De cæteris verò cauſſis atque perſonis dilectio tua literis, quas per Noſtros accipiet, pleniùs inſtruetur. Data Idibus [a] Aprilis, ADELPHIO viro Clariſſimo Conſule.

i Quinque vocalas præced. deſiderat Cod. Grim.

a al. vi. idus.

EPISTOLA LXI. [a]

a Alias. XLI. Quæ antem antea 61. nunc 57 14. Aprilis.

AD JULIANUM EPISCOPUM.

SYNOPSIS.

Julianum diù per Dioſcori improbitatem vexatum monet, lapſos in communionem recipi non debere, niſi perfidiâ cum autoribus damnatâ.

LEO Epiſcopus, JULIANO Epiſcopo.

Literas fraternitatis tuæ per filios noſtros Conſtantinopolitanos Clericos, nuncias tuæ ſalutis accepi: quibus te magnis tribulationibus gravatum fuiſſe ſignificas: cum utique non defuerit materia ſolicitudinis & laboris, quæ inter procaces Catholicæ fidei adverſarios, inhærentem veritati animum fatigarent; iſque, ut ſcribis, fuerit animus, ut per occaſionem neceſſitatis, & Nobis te, & patriæ præſentares. Quòd verè futurum ſperaveram, ut apertiùs omnium hæreticorum ambages tuo ore cognoſcerem. Sed gratias Deo, quod ita & incolumitas tua, & Eccleſiæ cauſſa profecit, ut liberum tibi fuerit apud eos interim degere, quorum nobis probabilis conſenſus innotuit, ſicut & fratris ANATOLII ſcripta profitentur, & geſta quæ apud ipſum coram Noſtris ſunt confecta, demonſtrant. Frater chariſſime. Remeantibus ergo prædictis, ſalutationis viciſſitudinem reddo, & ut contra falſitatis aſtutias perſeverantem diligentiam teneas, fidenter exhortor: cùm tibi ad hoc & tuus animus, & noſtra autoritas ſuffragetur. Quoniam licet de multis meliora indicata ſint, quod ſcilicet doleant ſe deceptos, & damnatâ perfidiâ cum autoribus ſuis, gratiam noſtræ communionis expoſcant (quod nos adeò libenter accepimus, reddituri his hanc, quam deſiderant, communionem, cùm promiſſa compleverint) tamen quoſdam perſiſtere in ſua obduratione cognovimus: quos oportet diſtrictiùs comprimi, ſi nequeunt benignitate ſanari. Ad quam rem Noſtros poſt diem venerabilem Paſchæ [b] dirigemus, qui tecum participato conſilio, ea quæ à nobis conſtituta fuerint, exequantur. Data idibus Aprilis, ADELPHIO viro clariſſimo Conſule.

Epistola Marciani.

Julianus Coenſis patriâ Italus.

Julianus autoritate Leonis fultus.

b Grim. add. Paſchæ hoc ferrè intela legens de Octava Paſchatis, quod fuerat 8. Aprilis.

MARCIANI IMPERATORIS EPISTOLA AD EPISCOPUM ROMÆ LEONEM.

Leoni reverendiſſimo Epiſcopo Eccleſia glorioſa [a] *civitatis Romæ, Martianus.*

DE ſtudio & [b] oratione noſtra ſanctitas tua non dubitat: quoniam veram Chriſtianorum religionem & Apoſtolicam fidem firmam volumus permanere, & ab omni populo pia mente ſervari. [c] Denique ſecuritatem noſtræ potentiæ ex recta religione & propitiatione Salvatoris noſtri conſiſtere non ambigimus. Quapropter reverendiſſimos viros, quos ad noſtram pietatem ſanctitas tua direxit, libenter & ſicut decebat, animo grato ſuſcepimus. Supereſt, ut ſi placuerit tuæ beatitudini in has partes advenire, & ſynodum celebrare, hoc facere religionis affectu dignetur: noſtris utique deſideriis veſtra ſanctitas ſatisfaciet, & ſacræ religioni quæ utilia ſunt, decernet. Si verò hoc oneroſum eſt, ut tu ad has partes advenias; hoc ipſum nobis propriis literis tua ſanctitas manifeſtet, quatenus in omnem Orientem, & in ipſam Thraciam & Illyricum ſacræ noſtræ literæ dirigantur, ut ad quemdam definitum locum, ubi nobis placuerit, omnes ſanctiſſimi Epiſcopi debeant convenire, & quæ Chriſtianorum religioni atque catholicæ fidei proſint, ſicut ſanctitas tua ſecundum Eccleſiaſticas regulas definiverit, ſua diſpoſitione declarent.

a reverendiſſima.

b vero noſtro.

c etenim.

Λέοντι τῷ εὐλαβεστάτῳ ἐπισκόπῳ τῆς ἐνδόξου πόλεως Ῥώμης, Μαρκιανός.

ΠΕρὶ τ̄ σπουδῆς, ϗ τ̄ εὐχῆς τ̄ ἡμετέρας, ἣν ἀμφιβάλλειν ἡ σὴ ἁγιότης· ὅτι τὴν ἀληθῆ τὴν τ̄ χριστιανῶν θρησκείαν, καὶ τὴν ἀποστολικὴν πίστιν βεβαίαν διαμένειν βουλόμεθα. καὶ παρὰ παντὸς τ̄ λαοῦ εὐσεβεῖ διανοίᾳ φυλάττεσθαι, ϗ γὰρ τὴν ἀσφάλειαν, ϗ τὴν ἰσχὺν τ̄ ἡμετέρου κράτους ἐκ τ̄ ὀρθῆς θρησκείας, ϗ ἱλασμοῦ τ̄ σωτῆρος ἡμῶν συνεστάναι, οὐκ ἔστιν ἀμφίβολον. διὸ τοὺς εὐλαβεστάτους ἄνδρας οὓς πρὸς τὴν ἡμετέραν εὐσέβειαν ἀπέστειλεν ἡ σὴ ἁγιότης, ἀσμένως, ϗ ὡς ἔπρεπεν, ἀγνωμοσύνῃ οὐδὲ ὑπεδεξάμεθα. λοιπὸν δέον, ἵνα εἰ ἀρέσκῃ τῇ σῇ ὁσιότητι, ἐνταῦθα τὰ μέρη παραγενέσθαι, ϗ τὴν σύνοδον ἐπιτελέσαι, τοῦτο ποιῆσαι τῇ περὶ τὴν θρησκείαν ψυχῇ καταξιώσῃ. ϗ γὰρ ταῖς ἡμετέραις ἐπιθυμίαις αὐτὸ τὸ ἱκανὸν ἡ σὴ ὁσιότης, ϗ τῇ ἱερᾷ θρησκείᾳ τὰ χρήσιμα διατυπώσει. εἰ δὲ ἐπαχθὲς τοῦτο ἐστι, τὸ σὲ πρὸς ταῦτα παραγενέσθαι τὰ μέρη, τοῦτο αὐτὸ ἡμῖν ἰδίοις καταφανὲς ποιήσῃ γράμμασιν ἡ σὴ ἁγιωσύνη. ὅπως πρὸς ἅπασαν τὴν ἀνατολὴν, ϗ τὴν Θρᾴκην, ϗ τὸ Ἰλλυρικὸν, θεῖα ἡμέτερα [*] ἀποσταλήσεσθαι προσφωνοῦντα ὅπως πρός τινα ὡρισμένον τόπον, ἔνθα ἂν ἡμῖν δόξῃ, πάντες οἱ ἁγιώτατοι ἐπίσκοποι παραγένωνται, ϗ ἅπερ τῇ τ̄ χριστιανῶν θρησκείᾳ ἁρμόζει ϗ τῇ καθολικῇ πίστει συμφέρει, καθὼς ἡ σὴ ἁγιωσύνη κατὰ τοὺς ἐκκλησιαστικοὺς κανόνας διετύπωσε, κατασκευάσωσι.

[*] ἀποσταλήσονται.

Abundii aliorúmque Legatorum S. Leonis, de quibus ſuperiores epiſtolæ ſæpiùs mentionem faciunt, acta in Conſtantinopolitano conventu habita, hoc loco inſerere non omnino ſupervacaneum fuiſſet. Sed cum occurrant tàm apud Emin. Card. Baronium, quàm in collectionibus Conciliorum ad ann. 450. illuc lectorem conſulentes duximus remittendum. Hoc unum adjiciam, de geſtis illis, quorum fragmentum ſolum ſupereſt, proculdubio locutum eſſe Leonem noſtrum in epiſtola LX. cap. 1. & in LXI.

Epist. LXII.

a *Alias* XLII. Quæ autem antea 62. erat, nunc 92. 23. Aprilis.

EPISTOLA LXII. a

AD MARCIANUM AUGUSTUM.

SYNOPSIS.

I. *Pro conſervatione Catholicæ fidei gratulatur, cui pax imperii rependitur.*

II. *De ſolis errantibus agendum eſſe, non de fide vel ſcripturis, quas aliter quàm SS. Patres interpretari nefas ſit.*

LEO Epiſcopus, MARCIANO Auguſto.

Cap. I. Quamvis per Conſtantinopolitanos Clericos ad Pietatem tuam ante reſcripſerim, ſumtis tamen Clementiæ Veſtræ literis per virum illuſtrem Præfectum urbis filium meum Tatianum [b], magnam materiam gratulationis accepi: quia ſtudioſiſſimos vos Eccleſiaſticæ pacis agnovi. Cui ſancto deſiderio divina [c] æquitate confertur, ut quem ſtatum eſſe cupitis religionis, eumdem habeatis & regni. Nam inter Principes Chriſtianos Spiritu Dei confirmante concordiam, gemina per totum mundum fiducia roboratur: quia profectus charitatis & fidei, utrorumque armorum potentiam inſuperabilem facit, ut propitiato per unam confeſſionem Deo, ſimul & hæretica falſitas, & barbara deſtruatur hoſtilitas, Glorioſiſſime Imperator. Aucta igitur per imperialem amicitiam ſpe cœleſtis auxilii, confidentiùs pietatem veſtram pro ſacramento ſalutis humanæ incitare præſumo: ne cujuſquam procaci impudentique verſutia quaſi de incerto, quid ſequendum ſit, ſinatis inquiri. Et cum ab Evangelica Apoſtolicáque doctrina ne uno quidem verbo liceat diſſidere, aut aliter de Scripturis divinis ſapere, quàm beati Apoſtoli & Patres noſtri didicerunt atque docuerunt, nunc demùm indiſciplinatæ moveantur & impiæ quæſtiones, quas olim mox ut eas per apta ſibi corda diabolus excitavit, per diſcipulos veritatis Spiritus ſanctus exſtinxit.

b *al.* Titianum *Grim.* *Is interfuit Concilio Calcedonenſi.*
c *vulg.* digna.
Pax regni, pacis Eccleſiæ fructus.

Scripta Apoſtolica, & traditio SS Patrum, fidei & ſcripturarum interpretes.

Cap. II. Nimis autem iniquum eſt, ut per paucorum inſipientiam ad conjecturas opinionum & ad carnalium diſputationum bella, revocemur: [d] tanquam reparata diſputatione [e] tractandum ſit, utrum Eutyches impiè [f] ſenſerit, & [f] utrum perversè [g] Dioscorus judicarit, qui in ſanctæ memoriæ Flaviani condemnatione ſe perculit, & ſimpliciores quoſque, ut in eandem ruinam provolverentur, impegit. Quorum multis jam, ut cognovimus, ad ſatisfactionis remedia converſis, & veniam de inconſtanti trepidatione poſcentibus, non cujuſmodi ſit fides tenenda tractandum eſt, ſed quorum precibus & qualiter annuendum. Unde piiſſimæ ſolicitudini veſtræ, quam de indicenda Synodo habere dignamini, per legationem, quæ confeſtim ad Clementiam veſtram, Deo annuente, perveniet, quidquid ad cauſſæ utilitatem arbitror pertinere, pleniùs atque opportuniùs ſuggeretur. Data nono [h] Kalendas Maii, Adelpho viro Clariſſimo Conſule.

d *Edd.* Diſceptationū bella provocemur.
e *Edd.* Diſceptatione.
f *Quinque voces antecedentes deſiderat Cod. Grim.*
g *Edd.* impiè.
De fide nō eſſe denuò tractandū.

Epist. LXIII.
h *al.* VIII.

a *Aliàs* XLIV. Quæ autem antea 63. erat, nunc 93. 7. Iunii.

EPISTOLA LXIII. a

AD MARCIANUM AUGUSTUM.

SYNOPSIS.

I. *Pro patefacta Anatolii fide, Eutyche repreſſo, revocatis Epiſcopis, reductis in urbem S. Flaviani reliquiis, gratulatur.*

II. *Legatos ſe mittere pro reconciliandis lapſis Epiſcopis. Concilio convocando opportunum tempus non eſſe.*

LEO Epiſcopus, MARCIANO Auguſto.

Cap. I. Multam mihi fiduciam reſcribendi ad Clementiam Veſtram, & literæ veſtræ, quas veneranter accepi, & Coëpiſcopi mei revertentes à Conſtantinopoli præbuerunt, non ſola aſſertione verborum, ſed ipſis jam operum effectibus demonſtrantes, ad defenſionem Catholicæ fidei divinum in vobis vigere præſidium. Quo utique non ſolùm Eccleſiæ ſtatus, ſed etiam veſtri robur munitur imperii: ut meritò ejus expectetis protectionem, cujus colitis veritatem [b], Glorioſiſſime Imperator. Nam ut & fratris mei Anatolii citiùs manifeſtaretur integritas, & olim damnati erroris redivivus aſſertor locum in Chriſti Eccleſia non haberet; ut Catholici Epiſcopi, quos nuper hæreticorum perſecutio depravare non potuit, ab injuſtis revocarentur exiliis; utque reliquiis beatæ memoriæ Flaviani digno honore ſuſceptis, impietatem ſuam condemnator ejus agnoſceret: veſtræ virtutis titulus, veſtræ pietatis eſt fructus. Cui confido etiam aliarum inſignia accumulanda palmarum: ut ſicut Conſtantinopolitana Eccleſia, recepta Apoſtolicæ fidei libertate, lætatur; ita omnes regni veſtri provinciæ emundatas ſe eſſe à diabolici dogmatis contagio [c] glorientur. Ut ergo præcedentibus literis indicavi, fratres meos Lucentium Epiſcopum & Basilium Presbyterum, qui ſolicitudinis meæ partes poſſint implere, direxi: favori eos Pietatis Veſtræ in omnibus, quæ ſunt agenda, commendans. Nam cùm & fratris mei Anatolii ſcriptis, & noſtrorum ſermone cognoverim, multos de his, qui apud Epheſum Dioscori factione compulſi, deteſtabilibus ſtatutis pœnitendum præbuere conſenſum [d], inconſtantiæ ſuæ veniam poſtulare, & communionem Catholicam per ſatisfactionem correctionis expetere; non fuit talium negligenda converſio, qui non proprio ſenſu, ſed improbi [e] præſumtoris impulſu

b *Ita Cod. MSS. omnes vulg.* religionem & veritatem.
Marciani beneficia in Eccleſiam.
c *al.* contagione.
Legati in Orientem directi.
d *Ita MSS. Grim. & alii veter. Vulg.* præbuere conſenſum pœnitēdo.
e *al.* impul.

Epist. LXIV.

pulſu in hæc incidiſſe noſcuntur, in quibus liberum non habuerant judicium.

Cap. II. Ne igitur vel reſipiſcentium deſideria mora longior fatigaret, vel incurioſa facilitas temerè aliquos ac ſine diſcretione ſuſciperet: injunctum eſt ab Apoſtolica Sede directis, ut in conſortium ſuæ deliberationis accito Conſtantinopolitanæ urbis Antiſtite, & peſtilentiæ contagia non admittantur, & ſanitatis remedia non negentur. Quæ induſtria in omnibus, quæ nequiter geſta ſunt, emendandis, celerem juvante Domino, conſequetur effectum, ſi reparationi pacis Eccleſiaſticæ opem ſuam Veſtra Pietas dignetur adjungere: ut vobis ita regnantibus, & Dei regnum intra vos habere mereamini, & Catholicam fidem nulla falſitas violet, nulla hæreſis inquietet; nec cuiquam liceat doctrinam Evangelicam deſerere, & ſacerdotali honore gaudere. Synodum verò fieri, ut meminit clementia veſtra, etiam ipſi popoſcimus. Sed ſacerdotes provinciarum omnium congregari præſentis temporis neceſſitas nulla ratione permittit: quoniam illæ provinciæ, de quibus maximè ſunt evocandi, inquieta bellorum ab [f] Eccleſiis ſuis eos non patiuntur abſcedere. Unde opportuniori tempori propitiante Domino, cùm firmior fuerit reſtituta ſecuritas, jubeat Veſtra Clementia reſervari. De qua te pleniùs inter cætera apud Pietatem veſtram poterunt allegare, quos miſi. Data VII. [g] Idus Junii, Adelphio viro clariſſimo Conſule.

Cauſa prohibens ne celebretur Concilium.

f al. inquietante bello.

g vulg. V.

EPISTOLA LXIV. [a]

a Aliàs, XLV. Quæ antea 64 erat, nunc 94. 9. Junii.

AD PULCHERIAM AUGUSTAM.

SYNOPSIS.

I. *Legatos mittit, qui cum lapſis ſummâ prudentiâ & moderatione agant.*

II. *Extra unitatem fieri, qui naturam noſtram in Chriſto negat.*

III. *Regat ut Eutyches ad longinquiora transferatur, ejuſque Monaſterio Catholicus præficiatur.*

LEO Epiſcopus PULCHERIÆ Auguſtæ.

Cap. I. RElîgioſam Pietatis Veſtræ ſollicitudinem, qua univerſo mundo, Deo inſpirante, conſulitis, crebrioribus alloquiis incitare præſumo; ut operum veſtrorum profectum neceſſaria perfectio ſubſequatur: ac ſicut de ſtatu Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ gratulamur, cujus & Sacerdos & populus Catholicæ puritatis fidem jam tenere cognoſcitur, ita etiam aliorum concors nobiſcum ſit de Verbi Incarnatione confeſſio. Unde quod facturum me aliis literis indicaveram, Lucentium Epiſcopum, & Basilium Presbyterum fratres meos dirigere properavi [b], qui diſpoſitiones meas, fratris mei Anatolii devotione ſociata, ſecundùm eas, quas acceperunt regulas, exequantur, Glorioſiſſima Auguſta. Sicut enim prædicti Epiſcopi ſcriptis, & Clericorum ejus ſuggeſtione patefactum eſt, multa ſunt quæ indulgentiùs ſunt curanda, multa quæ juſtiùs coërcenda [c]: ut in cauſſa tantæ perturbationis, nec diſtrictio nimis ſit aſpera, nec remiſſio parum cauta; cùm aliud ſatisfacientibus, aliud pertinacibus debeatur.

b vulg. mandato præparavi.

c al. inquirenda. Grim. Cod.

Cap. II. Offertur ergo pietati veſtræ digna materia, quæ placitam Domino curam ſancti cordis exerceat, & præcedentium meritorum coronas etiam de præſentis erroris abolitione multiplicet. Sicut enim Neſtoriana impietas, ita & Eutychiana blaſphemia ab omnium eſt Catholicorum eliminanda conſortio. Quia tam impium eſt, conſempiternam & conſubſtantialem Patri filii Deitatem, etiam ex utero virginis matris partu editam negare corporeo, quàm unam in Dei filio poſt Incarnationis ſacramentum affirmare naturam: ut ſcilicet aut humanitas ejus refutetur, aut Deitas: cùm unitione utriuſque eſſentiæ, nec altera ſit in alteram verſa, nec aſſumta in aſſumente finita: Sed & Verbi incommutabilitas, & carnis atque animæ veritas maneant inſeparabiliter in unitate perſonæ. Quod qui teſtificante lege, credentibus Patriarchis, annuentibus Propheris, prædicante Evangelio, docentibus Apoſtolis, & toto mundo confitente non credunt, extra ſacramentum corporis Chriſti, extra unitatem ſunt nominis Chriſtiani.

Cap. III. Quorum ſicut ruinam dolemus, ita perfidiam deteſtamur. Ut autem circa talium perſonas ſincerum ſervetur ubique judicium, & aliud correctis, aliud pertinacibus rependatur, veſtra pietas noſtros, qui ab Apoſtolica Sede ſunt miſſi, fovere dignetur; eorúmque omnes, quas injunximus, adjuvet actiones: quò citiùs ac faciliùs, auxiliante Domino, quæ ad veſtram gloriam, & ad totius Eccleſiæ pacem proficiant, exequantur. De Eutyche autem totius ſcandali & pravitatis autore, hoc clementia veſtra præcipiat, ut ab eo loco, qui Conſtantinopolitanæ urbi nimis vicinus eſt, longiùs transferatur: ne frequentioribus ſolatiis eorum, quos ad impietatem ſuam traxit, utatur. Monaſterio quoque ipſius, cui pernicioſè indignéque præſedit, Catholicum Abbatem jubete præponi, qui illam Servorum-Dei congregationem & à pravo dogmate liberare, & inſtitutis veritatis poſſit imbuere. Data VII. Idus [d] Junii, Adelphio viro Clariſſimo Conſule.

Eutyches ad loca remotiora transferendus.

d al. in vulg. Idibus.

Epiſt. LXV.

a Alias XLVI. Quæ autem antea 65. erat, nunc 95. 7. Junii.

EPISTOLA LXV. a

AD ANATOLIUM EPISCOPUM Conſtantinopolitanum.

SYNOPSIS.

I. *Ut, qui hæreticorum erroribus metu, non voluntate implicati ſunt per ſatisfactionem & non dubiam profeſſionem ſuſcipiantur.*

II. *Principes hæreticorum ſibi reſervat diſcutiendos: eorum nomina ad altare interim recitari vetat.*

III. *De commonitorio ei reſpondet: ad ſolicitudinem hortatur: cuncta ſibi referri poſtulat.*

LEO Epiſcopus, ANATOLIO Epiſcopo.

Cap. I.

Licet ſperem dilectionem tuam ad omne opus bonum eſſe devotam, ut tamen efficacior tua fieri poſſit induſtria, neceſſarium & congruum fuit, fratres meos Lucentium Epiſcopum, & Baſilium Presbyterum, ut promiſimus, deſtinare: quibus tua dilectio ſocietur, ut nihil in his, quæ ad univerſalis Eccleſiæ ſtatum pertinent, aut dubiè agatur, aut ſegniter: cùm, reſidentibus his [b], quibus executionem noſtræ diſpoſitionis injunximus, eâ poſſint agi cuncta moderatione, ut nec benevolentiæ partes, nec juſtitiæ negligantur, ſed abſque perſonarum acceptione divinum in omnibus judicium cogitetur. Quod ut rectâ obſervantiâ valeat cuſtodiri, Catholicæ primitùs fidei ſervetur integritas; & quia per omnia *anguſta & ardua via eſt, quæ ducit ad vitam:* neque in ſiniſtram, neque ad dexteram ab ejus tramite devietur. Et quia Evangelica & Apoſtolica fides omnes expugnat errores, & ab uno latere Neſtorium dejicit, ab alio Eutychen & participes ejus elidit, hanc regulam mementote ſervandam: ut quicunque in illa ſynodo, quæ nomen ſynodi nec habere poterit, nec meretur, & in qua malevolentiam ſuam Dioſcorus, imperitiam autem Juvenalis oſtendit, dolent, ut dilectionis tuæ relatione comperimus, ſe metu victos, & terrore ſuperatos ad conſenſum ſceleſtiſſimi judicii potuiſſe compelli, & communionem Catholicam obtinere deſiderant, ſatisfactioni eorum pax fraterna præſtetur: ita ut non dubiis profeſſionibus Eutychen cum ſuo dogmate, cúmque conſortibus ſuis anathematis execratione condemnent.

Legati Apoſtolici.

b Ita MSS. Grim. Trecopith. & Tho. duo. al. in vulg. Reſidentibus vobis; quaſi diſpoſitionis ſua executionem Epiſcopo CP. injunxiſſet Romanus. Mat. 7. 14.

Epheſinus conventus Synodi nomine non dignandus.

Cap. II.

De his autem, qui in hac cauſſa gravius peccavere, & ob hoc ſuperiorem ſibi locum in eâdem infelici Synodo vindicarunt, ut humiliorum fratrum ſimplicitatem arrogantiæ ſuæ præjudiciis aggravarent, ſi fortè reſipiſcunt, & à facti ſui defenſione ceſſantes, in condemnationem proprii convertuntur erroris; horum ſi ſatisfactio talis accedit, quæ non refutanda videatur, maturioribus Apoſtolicæ Sedis conſiliis reſervetur: ut examinatis omnibus atque perpenſis, de ipſis eorum actionibus quid conſtitui debeat, æſtimetur. Neque priùs in Eccleſia, cui te Dominus voluit præſidere, cujuſquam talium, ut ante jam ſcripſimus, nomen ad altare recitetur, quàm quid de eis conſtitui debeat rerum proceſſus oſtendat.

Recitatio nominum ad altare.

Cap. III.

De commonitorio verò, à Clericis dilectionis tuæ nobis oblato, neceſſarium non fuit epiſtolis quid videretur, inſerere: cùm ſufficeret Legatis cuncta committi, quorum ſermone ex omnibus diligentiùs inſtrueris. Annitere itaque, frater chariſſime, ut quæ Eccleſiæ Dei congruunt, fideliter & efficaciter cum his fratribus, quos tantæ curæ [c] idoneos autores elegimus, exequaris: præſertim cùm ipſa vos cauſſæ ratio, ſpéſque divini auxilii cohortentur, & clementiſſimorum Principum tam ſancta ſit fides, tam religioſa devotio, ut in eis non ſolùm Chriſtianum, ſed etiam ſacerdotalem experiamur affectum. Qui utique pro ea pietate, qua ſe eſſe Dei famulos gloriantur, omnes ſuggeſtiones veſtras fidei Catholicæ profuturas, dignanter accipient, ut ipſorum quoque opere [d] & pax Chriſtiana reparari, & error impius poſſit aboleri. Ac ſi de aliquibus ampliùs fuerit deliberandum, celeriter ad nos relatio dirigatur: ut pertractata qualitate cauſſarum, noſtra, quid obſervari debeat, ſolicitudo conſtituat. Data VII. [e] Idus Junii, Adelphio viro Clariſſimo Conſule.

c al. in vulg. ad.

d al. opera.

e al. VI.

Epiſt. LXVI.

EPISTOLA LXVI a

AD JULIANUM COENSEM Epiſcopum.

a N. Ex MS. Cod. Card. nal. Grimanl. Quæ antem antea 66. erat, nunc 96. 8. Junii.

SYNOPSIS.

Pro communi amicitia & Eccleſiæ bono ſolicitudinem Juliani Legatorum ſuorum curæ jungi poſtulat ad reliquias hæreticorum extinguendas.

LEO JULIANO Epiſcopo.

Quàm gratum mihi ſemper eſt epiſtolas tuæ dilectionis accipere, tam etiam noſtra ad te congruum eſt ſcripta deferri, præſertim cùm hoc non pro amicitia tantùm communi; ſed multò magis pro ſtatu univerſalis Eccleſiæ faciamus. Unde per fratres noſtros Lucentium Epiſcopum & Baſilium Presbyterum, quos Conſtantinopolim indicaveramus nos eſſe miſſuros, debitum reddo colloquium; admonens ut ſtudium diligentiæ tuæ eiſdem hominibus ſociare digneris; ut reliquiæ ſcandalorum, ſi quæ adhuc ſuperſunt, ſagaciter auferantur. Quamvis enim, ubique jam Catholicæ fidei lumen eluceat; &, quod eſt validiſſimum, Chriſtia-

Epist. LXVII. norum principum divinis autoritatibus corda famulentur; quædam tamen ſunt, quæ ita Epheſinus ille turbo confudit, ut magno moderamine ſit agendum; ne mala diſſentionum, quæ inde ſunt orta, permaneant. Quid itaque Legatis noſtris injunctum atque commiſſum ſit, ipſorum inſinuatione cognoſces, eum mihi atque illis impenſutus affectum, ut quæcumque ipſis mandata ſunt, dilectionis tuæ ſtudio & ſollicitudine ſociatâ, adjuvante Domino, perveniant ad eum, quem optamus, effectum. Data VI. Idus Junii ADELPHIO viro Clariſſimo Conſule.

---

a Aliàs. XLVIII. Quæ autem antea 67. erat, nunc 98. 19. Junii.

EPISTOLA LXVII. [a]

AD ANATOLIUM EPISCOPUM CP.

SYNOPSIS.

Ei commendat Baſilium & Joannem Presbyteros, qui hæreſis accuſati Romam venerant rationem fidei ſuæ reddituri.

LEO Epiſcopus, ANATOLIO confratri Epiſcopo Conſtantinopolitano.

AD declinandam erroris maculam, quâ nonnullos aut Neſtoriana impietas, aut Eutychiana labefactavit inſania, laudabilem curam filii noſtri BASILIUS & Joannes Presbyteri ſuæ æſtimationis habuerunt: ut inter compugnantia dogmata falſitatis vera Catholicæ fidei pace gauderent. Siquidem longinquo peregrinationis labore ſuſcepto, ſenſum cordis ſui in Apoſtolica Sede patefecerint, damnantes utramque hæreſim, quarum ſuprà fecimus mentionem, & de incarnatione Domini noſtri JESU CHRISTI non aliud recipientes, quàm quod, inſtruente ſancto Spiritu, & didicimus, & docemus. Per hos ergo, Frater chariſſime, cum teſtimonio noſtro ad propria revertentes, dilectioni tuæ noſtra ſcripta direximus, fidenter orantes, ut qui [b] gratiâ Apoſtolicæ communionis ornantur, etiam tuo favore per omnia ſe gaudeant adjuvari. Data decimotertio Kalendas Julii, ADELPHIO viro clariſſimo Conſule.

b hortantes ut quia Cod. Grim.

---

a N. Ex Ms. Cod. Cardinal. Grimani. Quæ autem antea 48. erat, nunc 100.

EPISTOLA LXVIII. [a]

AD PASCHASINUM EPISCOPUM Lylibatanum.

SYNOPSIS.

I. *Mittit ad Paſchaſinum celebrem ſuam ad Flavianum CP. Epiſtolam: quâ Legatus in Synodo futurus inſtrueretur.*

II. *Duplicem in Chriſto aſſerit naturam adverſus Eutychen.*

III. *Teſtimonia SS. Patrum de Incarnatione Domini mittit, nuntiátque Orientalis diœceſis Epiſcopos ſubſcripſiſſe eidem epiſtolæ ad Flavianum.*

IV. *De Paſchate anno 455. diligentiùs inquiri poſtulat.*

LEO PASCHASINO Epiſcopo.

Epist. LXVIII.

Cap. I. QUamvis non dubitem fraternitati tuæ omnem originem ſcandalorum, quæ de Incarnatione Domini noſtri JESU CHRISTI in Orientalibus Eccleſiis commota ſunt, ad plenum eſſe comperta; tamen ne quid fortè ſollicitudinem tuam latere potuiſſet, Epiſtolam noſtram, quam ad ſanctæ memoriæ FLAVIANUM de hac re pleniſſimam miſimus, quamque Eccleſia univerſalis amplectitur, diligentiùs tibi recenſendam cognoſcendamque direxi: ut intelligens quâ plenitudine totius hujus erroris impietas, Deo adjuvante, deſtructa ſit, ipſe quoque eundem ſpiritum pro tuo in Deum amore ſuſcipias, ſciaſque penitùs deteſtandos, qui ſecundùm Eutychis impietatem atque dementiam in Domino noſtro unigenito Filio Dei ſuſcipientis in ſe reparationem ſalutis humanæ, dicere auſi ſunt duas non eſſe naturas, hoc eſt, perfectæ divinitatis & perfectæ humanitatis; & putant quod poſſint diligentiam noſtram fallere, cùm aiunt: Se unam verbi naturam credere incarnatam: cùm utique verbo Dei in divinitate Patris, & ſua, & Spiritus ſancti, una natura ſit; ſuſceptâ autem veritate carnis noſtræ illi inconvertibili ſubſtantiæ noſtram quoque unitam eſſe naturam: nam nec Incarnatio dici poſſet, niſi caro ſuſciperetur à verbo. Quæ ſuſceptio tanta & talis unitio eſt, ut à carne animatâ, non ſolùm in partu beatæ virginis, ſed etiam in conceptu nulla divinitatis ſit credenda diviſio: quoniam in unitate perſonæ divinitas atque humanitas & conceptu virginis convenit & partu.

Epiſtola ad Flavianum ab Eccleſia univerſali recepta.

Error Eutychis.

Cap. II. Abominanda ergo eſt Eutychis impietas, quæ olim à Patribus in præcedentibus hæreticis damnata atque deſtructa; quod huic ſtultiſſimo homini prodeſſe debuerat: ut quod non poterat ſenſu apprehendere, id præcedenti caveret exemplo; nec ſalutis noſtræ ſingulare ſacramentum, veritatem carnis humanæ in Chriſto Domino noſtro negando, vacuaret. Quoniam ſi vera & perfecta in illo humanitatis natura non eſt, nulla eſt noſtra ſuſceptio; & totum quod credimus, quod docemus, ſecundùm ipſius impietatem vanitas eſt atque mendacium. Sed quia nec mentitur veritas, nec paſſibilis eſt divinitas, manet in Deo Verbo utraque ſubſtantia in una perſona, & ita ſalvatorem ſuum Eccleſia confitetur, ut eum & divinitate impaſſibilem, & carne paſſibilem fateatur, dicente Apoſtolo: *Etſi crucifixus eſt ex infirmitate noſtra, ſed vivit ex virtute Dei.*

Eutychis hæreſis jam olim damnata.

Salvator Divinitate impaſſibilis, carne paſſibilis. 2. Cor. 13. 4.

Cap. III. Ut autem in omnibus pleniùs tua ſit inſtructa dilectio, ſanctorum Patrum noſtrorum, de ſacramento Incarnationis Domini quid ſenſerint, & quid Eccleſiis prædicaverint, ut evidenter agnoſceres, aliqua ad dilectionem tuam ſcripta tranſmiſi, quæ noſtri quoque apud Conſtantinopolim cum mea epiſtola allegarunt: Et [b] totam Conſtantino-

Vid. Ep. LIII. LIV. & LV.

b Fortè cuiis vel ei.

Epist. LXIX.

c Fortè ad universos: vel aliquid aliud deesse videtur. Orientalis diœcesis subscribit Epistolæ ad Flavianum & damnat Eutychen.

politanam Ecclesiam cum Monasteriis omnibus & multis Episcopis noveris præbuiſſe conſenſum, & ſubſcriptionibus ſuis Nestorium atque Eutychen cum ſuis anathematizaſſe dogmatibus. Noveris etiam proximè me epiſtolam Conſtantinopolitani Epiſcopi accepiſſe, quæ refert Antiochenum Epiſcopum miſſis per provincias ſuas tractoriis univerſos [c] Epiſcopos & epiſtolæ meæ præbuiſſe conſenſum, & Neſtorium & Eutychen pari ſubſcriptione damnaſſe.

Cap. IV. De Paſchatis die controverſia.

Illud quoque curæ tuæ credimus injungendum, ut quia ratio Paſchalis feſti experientiam tuam non latet, de eo quod in Theophili annotatione invenimus, quodque nos permovet, diligentiùs requiras illic, atque pertractes cum his qui poſſunt ſupputationis & regulæ iſtius habere peritiam: qualiter quarti [d] anni futuri Dominicæ Reſurrectionis dies ſit tenendus. Nam cum venturum Paſcha [e]; propitio Deo, decimo Kalendarum Aprilium die ſit tenendum, ſequenti [f] autem pridie Idus April. Tertio [g] pridie nonas Aprilis; quarto [h] ſanctæ memoriæ Theophilus octavo Kalendas Maii conſtituit obſervandum: quod à regula Eccleſiaſtica penitùs invenimus alienum. In noſtris autem Paſchalibus cyclis, quod bene noſſe dignaris, decimo quinto Kalend. Maii ejuſdem anni Paſcha celebrandum eſſe ſit ſcriptum. Et ideò, ut modis omnibus ambiguitas auferatur, cum peritis quibuſque diligentiùs hoc tua ſolicitudo pertractet, ut in futurum hujuſmodi caveamus errorem. Data octavo Kalend. Julii Adelphio viro clariſſimo Conſule.

d A. 455.
e A. 452. die 23. Martii.
f A. 453. die 12. Aprilis.
g A. 454. 4. April.
h 455 Paſch. ſecundum Alexand. 24. April Sec. Rom. 17.

EPISTOLA LXIX. [a]

a Aliàs XLIX. Quæ autem antea 69 erat, nunc 104. 26. Junii.

AD MARCIANUM AUGUSTUM.

SYNOPSIS.

De Legatis ad Concilium generale miſſis vice ejus acturis: ubi omnia ad fidei & pacis unitatem revocanda.

LEO Epiſcopus MARCIANO ſemper Auguſto.

Quodnam Conc. verè univerſale dici poſſit

CRedebamus clementiam veſtram id deſiderio noſtro poſſe præſtare, ut præſenti neceſſitate reſpecta, differri ad opportunius tempus ſacerdotalem Synodum juberetis: ut evocatis de cunctis provinciis ſacerdotibus, verè poſſet eſſe univerſale Concilium. Sed quia vos amore Catholicæ fidei congregationem nunc fieri voluiſtis, ne devoto obviare viderer arbitrio, fratrem & Coëpiſcopum meum Paschasinum de ea Provincia, quæ videtur eſſe ſecurior, evocatum, qui vicem præſentiæ meæ poſſit implere, direxi: Bonifacio fratre & Compresbytero meo ſociato, & his, quos antea miſeramus, adjunctis, conſortem illis fratrem quoque meum Julianum addentes Epiſcopum. Quos ea moderatione univerſa, Domino auxiliante, credimus eſſe geſturos, ut quæcunque in querelam perturbationémque venerunt, ad unitatem pacis & fidei, compreſſa omni diſſenſione revocentur; nec ullum in aliquorum cordibus ſacerdotum, vel Neſtorianæ, vel Eutychianæ impietatis veſtigium relinquatur: quoniam Catholica fides, quam inſtruente nos Spiritu Dei per ſanctos Patres à beatis Apoſtolis didicimus & docemus, neutrum ſubrepere permittet errorem, Glorioſiſſime Imperator. Si quid ergo morborum, ſi quid eſt vulnerum, quod ſincera poſſit correctione curari, ut ad veram ſanitatem revocetur, optamus. Quæ nunc utique non erunt dubia, nec cujuſquam ſimplicitati deinceps nocitura, ſi nullis ſe excuſationibus voluerit obumbrare; cùm abolitionem [b] peccati non obtineat niſi vera confeſſio. Quia verò quidam de fratribus, quod ſine dolore non dicimus, contra turbines falſitatis non valuêre Catholicam tenere conſtantiam, prædictum fratrem & Coëpiſcopum meum vice mea Synodo convenit præſidere. Certus ſum enim quod abſque odio & gratia ibidem ab his, quibus hoc commiſimus, laboretur, ut cum ſolius hæreticæ impietatis excidio, in omnibus Eccleſiis Dei veritas regnet & charitas. Data ſexto Kalendas Julii, Adelphio viro Clariſſimo Conſule.

Epist. LXX.

Catholicæ fidei definitio.

b vulg. abſolutioné.

Nota qua de cauſa Leo Legatum ſuum Synodo univerſali præſidere cupiat.

EPISTOLA LXX. [a]

a N. Ex MS. Cod. Cardinal. Grimani. Quæ autem antea 70. erat, nunc 105. 26. Junii.

AD ANATOLIUM EPISCOPUM Conſtantinopolitanum.

SYNOPSIS.

Etſi brevius ſpacium cogendo Concilio datum eſſet, ſe tamen Legatos mittere vicem ſuam impleturos.

LEO, ANATOLIO Epiſcopo.

Concilium verè univerſale quod?

COgnita clementiſſimi principis ex his quas ad nos miſit literis voluntate, mirati ſumus congregandæ Synodo tam anguſtum tempus appoſitum; cum etſi nulla neceſſitas hoſtilitatis exiſteret, ipſa, interjectorum dierum paucitas neceſſarios ſacerdotes nos evocare non ſineret. Quando enim per diverſas longinquaſque provincias mitteremus, ut verè poſſit fieri univerſale Concilium? Sed quia clementiſſimi principis eo affectu ampiectimur voluntatem, ut huic diſpoſitioni ipſius noluerimus obſiſtere, maximè cùm magno deſiderio à nobis hoc etiam ipſe depoſcas, fratrem & Coëpiſcopum noſtrum Paschasinum nobis probabilem virum de ſecuriore provincia fecimus navigare: cui fratrem & compresbyterum meum Bonifacium de Urbe conjunximus; illos quoque eiſdem ſociantes, qui priùs fue-

Epiſt. LXXI.

tant ordinati, ut participe in omnibus actionibus fratre & Coëpiſcopo noſtro JULIANO, cujus fidem ſæpè probavimus, noſtra vice utantur in futuro concilio. Neque enim illic ullis contentionum difficultatibus credimus laborandum, cùm & ipſe indicare dignatus ſis, quod in ſuſcipienda Catholica fide & damnatione EUTYCHIS atque NESTORII omnes Orientales ſubſcripſerint Sacerdotes. Data ſexto kalendas Julii ADELPHIO viro clariſſimo Conſule.

Adverſus Eutychen omnes Orientales ſubſcripſerant ante Concil. Chalcedonenſe. Vide & Epiſt. 98.

a N. Ex MS. Cod. Cardinal. Grimani. Quæ autem antea 72. erat, nunc 106. 26. Junii.

EPISTOLA LXXI. a

AD JULIANUM COENSEM. Epiſcopum.

SYNOPSIS.

Ut Julianus Legatis ad Concilium generale miſſis curam ſuam conſiliumque jungat, mandat Pontifex.

LEO, JULIANO Epiſcopo.

QUid de dilectionis tuæ animo judicemus, ſæpius agnoviſti: præceſſerunt enim plurima, quæ nos facerent iſta præſumere. Unde cùm ob hoc, ſecundùm chriſtianiſſimi principis voluntatem in urbe Nicæna [b] Sacerdotalis habenda ſit Synodus, ut omnium ſcandalorum ſtrepitus auferatur; neceſſariè fraternitati tuæ quod omni Eccleſiæ proſit injungimus, ut cum fratribus & coëpiſcopis noſtris PASCHASINO & LUCENTIO, ſed & fratribus & compresbyteris noſtris BONIFACIO & BASILIO, quos vice noſtra ad prædictum conventum ire præcipimus, curam tuam actionemque conjungas in omnibus, autoritate noſtræ præceptionis uſurus: quoniam ſcimus omnium illic autorum rerum majorem te quàm noſtros habere notitiam: ut dum curam tuam illis conſiliumque ſociaveris, in nulla parte fallantur; ſed omnia, Deo adjuvante, veniant in effectum, quæ fidei & paci probaveris convenire. Data ſexto kalendas Julii ADELPHIO viro clariſſimo conſule.

b Synodus Calchedone habita, prius Nicæam convocata erat.

a Alias. XLVII. Quæ autem antea 72. erat, nunc 110. 27. Junii.

EPISTOLA LXXII. a

AD SYNODUM CALCHEDONENSEM, Nicææ primùm congregatam.

SYNOPSIS.

I. *Neceſſitatem temporis & conſuetudinem vetare ne interſit Synodo; ſe tamen per Legatos, quos mittit, præſentem futurum.*

II. *Diſputandi contra fidem audaciam eſſe comprimendam.*

III. *Epiſcopos propter fidem ejectos eſſe reſtituendos, manentibus contra Neſtorium in Epheſo decretis.*

Epiſt. LXXII.

LEO Epiſcopus urbis Romæ, ſanctæ SYNODO apud Calchedonam conſtitutæ. [1]

1. V. Not.

OPtaveram quidem, Dilectiſſimi, pro Noſtri [b] charitate Collegii, omnes Domini Sacerdotes in una Catholicæ fidei devotione perſiſtere, nec quemquam gratiâ aut formidine poteſtatum ſecularium depravari, ut à via veritatis abſcederet. Sed quia multa ſæpe, quæ pœnitudinem poſſint generare, proveniunt, & ſuperat culpas delinquentium miſericordia Dei; atque ideò ſuſpenditur ultio, ut poſſit locum habere correctio; amplectendum eſt clementiſſimi Principis plenum religione conſilium, quo ſanctam Fraternitatem veſtram ad deſtruendas inſidias diaboli, & ad reformandam Eccleſiaſticam pacem voluit convenire, beatiſſimi Petri Apoſtoli jure atque honore ſervato, adeò ut nos quoque ſuis ad hoc literis invitaret, ut venerabili Synodo noſtram præſentiam præberemus: quod quidem nec neceſſitas temporis, nec ulla conſuetudo poterat permittere. Tamen in his fratribus PASCHASINO & LUCENTIO Epiſcopis, BONIFACIO & BASILIO Presbyteris, qui ab Apoſtolica Sede directi ſunt, me Synodo veſtra fraternitas [c] æſtimet præſidere, non abjunctâ à vobis præſentiâ meâ [d], qui nunc in Vicariis meis adſum, & jamdudum fidei Catholicæ prædicatione non deſum: ut qui non poteſtis ignorare, quid ex antiqua traditione credamus, non poſſitis dubitare, quid cupiamus. — CAP. I.

b *Ita MSS.* quinque, *Ed. Græca & alia.* Alii veſtri.

Iſtius epiſtolæ nonnulla ad confutandam Pelagii I. Pſeudo-Epiſtolam 1. ſumta ſunt.

c al. Sanctitas *Cod. Grim.*

d *Ita MSS. Cod. In vulg.* nec ſejunctam à vobis præſentiam meam confidat.

Unde, Fratres Chariſſimi, rejectâ penitùs audaciâ diſputandi contra fidem divinitùs inſpiratam, vana errantium infidelitas conquieſcat; nec liceat defendi, quod non licet credi: cùm ſecundùm Evangelicas autoritates, ſecundùm Propheticas voces, Apoſtolicámque doctrinam pleniſſimè & lucidiſſimè per literas, quas ad beatæ memoriæ FLAVIANUM Epiſcopum miſimus, fuerit declaratum, quæ ſit de ſacramento Incarnationis Domini noſtri JESU CHRISTI pia & ſincera confeſſio. — CAP. II.

Quia verò non ignoramus, per pravas æmulationes, multarum Eccleſiarum ſtatum fuiſſe turbatum, plurimóſque Epiſcopos, quia hæreſim non reciperent, ſedibus ſuis pulſos, & in exilia deportatos, atque in locum ſuperſtitum alios ſubſtitutos: his primitus vulneribus adhibenda eſt medicina juſtitiæ; nec quiſquam careat propriis, aut alter utatur alienis: cùm ſi, ut cupimus, errorem omnes relinquunt, nemini quidem perire ſuus honor debeat; ſed illis, qui pro fide laboraverunt, cum omni privilegio oporteat jus proprium reformari. Prioris autem Epheſinæ Synodi, cui ſanctæ memoriæ Cyrillus Epiſcopus tunc præſedit [a], contra Neſtorium ſpecialiter ſtatuta permaneant: ne tunc damnata impietas, ideò ſibi in aliquo blandiatur, quia Eutyches — CAP. III.

a. V. Not.

EPIST. LXXIII. juſta execratione percellitur. Puritas enim fidei atque doctrinæ, quam eodem, quo ſancti Patres noſtri, ſpiritu prædicamus, & Neſtorianam, & Eutychianam cum ſuis autoribus condemnat pariter & perſequitur pravitatem. Data quinto kalendas Julii, ADELPHIO viro clariſſimo Conſule.

a *Alias.* XLIII. Quæ autem antea 71. erat, nunc 115. 27 Junii. ſ. V. Not.

EPISTOLA LXXIII. a

AD MARCIANUM AUGUSTUM, Pro Concilio Nicæam primùm convocato 1, poſtea Calchedonam tranſlato. Per Bonifacium Presbyterum.

SYNOPSIS.

I. *Concilio generali congregando annuit, etſi propter temporis perturbationem in aliud maluiſſet differri.*

II. *Fidem in illo tractandam non eſſe ut dubiam, nec à Nicæna diſcedendum.*

LEO Epiſcopus, MARCIANO Auguſto.

CAP. I. POpoſceram quidem à glorioſiſſima Clementia veſtra, ut Synodum, quam ad reparandam Orientalis Eccleſiæ pacem etiam à nobis petitam, neceſſariam judicatis, aliquantiſper differri ad tempus opportunius juberetis: ut liberioribus ab omni perturbatione animis, hi quoque Epiſcopi, quos hoſtilitatis metus detinet, convenirent. Sed quia pio ſtudio humanis negociis divina præponitis, & rationabiliter ac religioſè regni veſtri viribus crediti profuturum, ſi nulla ſit in ſacerdotum ſenſibus diſſonantia, nulla ſit in Evangelii prædicatione diſcordia: ego etiam veſtris diſpoſitionibus non renitor, optans ut in omnium cordibus Catholica fides, quæ non poteſt niſi una eſſe, firmetur. A cujus integritate & NESTORIUS antea, & nunc EUTYCHES, diverſis quidem callibus, ſed impietate non impari deviarunt: abominandi prorſus in perſuaſionibus ſuis, quas contra ſincerum veri luminis fontem, de cœnoſis lacubus diabolicæ falſitatis hauſerunt. Prior itaque Synodus Epheſina Neſtorium cum dogmate ſuo meritò juſtéque damnavit: & quiſquis in illo errore perſiſtit, ad nullius poteſt ſpem remedii b pertinere. Sequens verò in prædicta civitate, non poteſt vocari Concilium, quod in everſionem fidei fuiſſe conſtat agitatum; quodque veſtra clementia amore veritatis Catholicis adfutura, aliud ſtatuendo caſſavit c, Glorioſiſſime imperator.

Tempora impacata an. 451.

b *al* pervenire

Concilium vocari non poteſt Epheſinus conventus.

c *Ita Grim. & Vig. al.* caſſabit.

CAP. II. Unde per ipſum Dominum noſtrum JESUM CHRISTUM, qui regni veſtri eſt autor & rector, obteſtor & obſecro Clementiam veſtram, ut in præſenti Synodo fidem quam beati Patres noſtri ab Apoſtolis d ſibi traditam prædicarunt, non patiamini quaſi dubiam retractari; & quæ olim majorum ſunt autoritate damnata, redivivis non permittatis conatibus excitari: illúdque potiùs jubeatis, ut antiquæ Nicænæ Synodi conſtituta, remota hæreticorum interpretatione, permaneant. Nec me quoque, ut voluit veſtra clementia, ab illo credatis abeſſe Concilio, cùm in his fratribus, quos direxi, id eſt PASCHASINO & LUCENTIO Epiſcopis, BONIFACIO & BASILIO Presbyteris, ſed & in fratre meo JULIANO a, quem eorum volui eſſe participem, etiam mea ſit æſtimanda præſentia. Quos, auxiliante Chriſto, ita acturos eſſe confido, ut ea quæ Domino noſtro placeant, decernantur, accedente pietatis veſtræ ſtudio, quod & paci proſit religionis, & cuſtodiæ veritatis. Data ſexto kalendas Julii c, ADELPHIO viro clariſſimo Conſule.

Fides non ut dubia tractanda eſt

d *al.* PP. noſtri Apoſtoli.

EPIST. LXXIV.

a. V. Not.

c *Ita Cod. Grim. & Thu. pro quo malè in vulg.* Junii.

EPISTOLA LXXIV. a

AD EUNDEM MARCIANUM AUGUSTUM.

a *Alias.* L. Quæ autem antea 74. erat, nunc 122. 19. Julii.

SYNOPSIS.

Legatos quos ad Synodum mittit commendat Auguſto, poſtulatque ne diſputatio de fide illic inſtauretur.

LEO Epiſcopus, MARCIANO Auguſto.

SAnctum Clementiæ veſtræ ſtudium, quo ad reparationem pacis Eccleſiaſticæ Synodum habere voluiſtis, adeo libenter accepi, ut, quamvis eam fieri intra Italiam popoſciſſem, & aptius expectari tempus optaſſem, quo ſcilicet plurimi poſſent Epiſcopi etiam de longinquioribus provinciis evocari, mox tamen ut mihi pietatis veſtræ ſcripta ſunt tradita, & BONIFACIUM de compresbyteris meis ab Urbe direxerim, & de Epiſcopis fratrem meum PASCHASINUM de Sicilia fecerim navigare, qui vicem meam ſufficienter implerent, datis per eoſdem epiſtolis ad eos qui Legationem ante ſuſceperant, ut ipſi quoque prædictis ad implendas partes meæ præſentiæ jungerentur, Glorioſiſſime Imperator. Unde quamvis nimis arctus dies Synodo fuerit conſtitutus, ſpero tamen affuturum Dei omnipotentis auxilium, quo omnes valeant ad præfinitum tempus occurrere; & unanimiter cum ſanctæ fraternitatis aſſenſu, quæ univerſali Eccleſiæ congruant, definire. Compreſſa enim vel remota inquietudine ac pravitate paucorum, facilè firmabitur probanda concordia; ſi in eam fidem quam Evangelicis & Apoſtolicis prædicationibus declaratam, per ſanctos b Patres noſtros accepimus & tenemus, omnium corda concurrant, nulla penitus diſputatione cujuſquam retractationis admiſſa: ne per vanam fallacémque verſutiam aut infirma videantur, aut dubia, quæ in ip-

Fidei fons & Canales.

b *Id.* Antiquos ſemel definita non ſunt in dubium vocanda. Eph. 2. 20.

EPIST. LXXV.

ſo angulari lapide, qui eſt Chriſtus Dominus, ab initio ſunt fundata, & ſine fine manſura: hoc nobis indeſinenter orantibus, ut à ſacramento ſingularis fidei nemo inveniatur alienus; ſed damnata impietate hæreſeos, nullum de perditione cujuſquam Catholica Eccleſia ſentiat detrimentum. Quod autem Pietatem Veſtram his, quas per meos miſi, epiſtolis [c] obſecravi, nunc quoque ſimili fiducia precor; ut vice mea acturos, commendatos per omnia habere dignemini, quo faciliùs ac diligentiùs, quæ optimo fidei veſtræ ordinata ſunt ſtudio, ſalubri impleantur effectu. Data decimoquarto [d] kalendas Auguſti, ADELPHIO viro clariſſimo Conſule.

[c] Ita Grim. cod. in vulg. De his per quos meas miſi epiſtolas.

[d] al. XIII.

EPISTOLA LXXV. [a]

[a] Aliàs. L I. Quæ antem antea 75. erat, nunc 125. 20. Julii.

AD PULCHERIAM AUGUSTAM per Theoctiſtum Magiſtrianum.

SYNOPSIS.

I. *Ad Concilium Legatos ſe miſiſſe, licet in Italia congregari optaſſet.*

II. *Servandam eſſe in cauſis Eccleſiaſticis moderationem, quæ procul ab Epheſino latrocinio abfuit.*

III. *Nunquam ſe correctis veniam denegaſſe.*

IV. *Etiam Hæreſiarchas indulgentiam poſcentes rejiciendos non eſſe, etſi non temerè recipiendos.*

LEO Epiſcopus, PULCHERIÆ Auguſtæ.

CAP. I. RElìgioſam clementiæ veſtræ ſolicitudinem, quam Catholicæ fidei indeſinenter impenditis, per omnia recognoſco; & Deo gratias ago, quòd tantam univerſalis Eccleſiæ curam habere vos video, ut quod juſtitiæ & benevolentiæ congruere arbitror, confidenter inſinuem, quo celeriùs, quæ, propitio Chriſto pietatis veſtræ ſtudio irreprehenſibiliter hactenus geſta ſunt, ad gratulandum perducantur effectum, Glorioſiſſima Auguſta. Quod ergo Synodum Calchedonenſem haberi clementia veſtra præcepit, cùm à me ut in Italia haberetur, manſuetudo veſtra retineat poſtulatum; ut omnes noſtrarum partium convocari Antiſtites, ſi ſecuritas temporis ſuppeteret, convenirent: adeò tamen non aſpernanter accepi, ut binos de Coëpiſcopis meis & Compresbyteris ordinarem, qui vicem meam implere ſufficerent, etiam datis ad venerabilem Synodum congruentibus ſcriptis, quibus fraternitas advocata cognoſceret, quam formam ſervare in hac dijudicatione deberet: ne nulla temeritas aut fidei regulis, aut canonum ſtatutis, aut benignitatis remediis obviaret.

Synodum in Italia non obtinet Pontifex Romanus.

CAP. II. Sicut enim à principio hujus cauſſæ frequentiſſimè ſcripſi, hanc inter diſcordes ſenſus & carnales æmulationes moderationem volui cuſtodiri, ut integritati quidem fidei nihil evelli, nihil liceret apponi; ad unitatem verò pacemque redeuntibus, remedium veniæ præſtaretur. Quia TUNC OPERA diaboli potentiùs deſtruuntur [b], cùm ad Dei proximíque dilectionem hominum corda revocantur. Sed quàm contraria tunc his monitis atque obſecrationibus meis acta ſint, multùm eſt explicare: nec opus eſt epiſtolari pagina comprehendi, quicquid in illo Epheſino non judicio, ſed latrocinio potuit perpetrari: ubi primates Synodi, nec reſiſtentibus ſibi fratribus, nec conſentientibus pepercerunt: cùm ad infringendam Catholicam fidem, & ad execrabilem hæreſim roborandam, alios privilegio honoris exuerent, alios conſortio impietatis inficerent: ſæviores profectò in eos, quos perſuadendo ab innocentia ſeparabant, quàm in illos, quos beatos Confeſſores perſequendo faciebant.

Eccleſiæ fides & unitas pariter cuſtodiendæ.

[b] vulg. operum diaboli potentiæ.

Epheſinum latrocinium.

CAP. III. Veruntamen, quia tales ſibi maximè ſua iniquitate nocuerunt, & majoribus vulneribus diligentior eſt adhibenda medicina, nullis unquam epiſtolis definivi etiam talibus, ſi reſipiſcerent, veniam denegandam. Et quamvis incommutabiliter inimiciſſimam Chriſtianæ religioni hæreſim deteſtemur, ipſos tamen, ſi corrigantur, & digna ſe ſatisfactione purificent, ab ineffabili miſericordia Dei non judicamus alienos: ſed potiùs cum gementibus gemimus, cum flentibus flemus, & SIC UTIMUR juſtitia commotionis, ut non omittamus remedia charitatis: quod, ſicut pietas veſtra cognoſcit, non verbis ſolis promittitur, ſed etiam factis docetur. Siquidem penè omnes, qui in conſenſum Præſidentium aut traducti fuerant, aut coacti, reſcindendo quod ſtatuerant, & condemnando quod ſcripſerant, perpetuam culpæ abolitionem, & Apoſtolicæ pacis gratiam ſint adepti.

Correctis indulgendum.

CAP. IV. Si ergo Clementia veſtra propoſitum meum conſiderare dignetur, probabit me eo conſilio cuncta geſſiſſe, ut ſine cujuſquam animæ detrimento, hæreſeos tantùm obtineretur extinctio; & ob hoc circa autores ſæviſſimorum turbinum quiddam conſuetudinis minuiſſe, ut ad indulgentiam poſtulandam compunctione aliqua poſſit eorum tarditas excitari. Qui etſi poſt illud judicium ſuum tam impium, quàm injuſtum, non ſunt Catholicæ fraternitati honorabiles, ut fuerunt, ſuas tamen adhuc obtinent ſedes, & Epiſcopatus ſui honore potiuntur, aut per veram & neceſſariam ſatisfactionem pacem totius Eccleſiæ recepturi; aut ſi hæreſim, quod abſit, tuentur, profeſſionis ſuæ merito judicandi. Data decimo tertio kalendas Auguſti, ADELPHIO viro clariſſimo Conſule.

Mitiùs agi cupit cum hæreſum autoribus.

Epist. Caret. &c. a Ex Cod. Bonæval. lib. apud Sirmondū Conc. Gall. tom. 1. Quæ autem antea 76 erat, nunc 124.

EPISTOLA LXXVI. a
AD RAVENNIVM ARELATENSEM Epiſcopum.

De ſolennitate Paſchali anni ſequentis 452.

SYNOPSIS.

Unitatem in celebrando Paſchate maximè ſervandam: quam ſolennitatem ad Romanum Pontificem pertinet indicare.

Dilectiſſimo fratri RAVENNIO Epiſcopo, LEO Epiſcopus.

AD præcipuum religionis noſtræ pertinet ſacramentum, ut in feſtivitate Paſchali nulla ſit toto orbe diverſitas. Et quia hoc divina inſtitutio & paterna traditio ad noſtram ſolicitudinem voluit pertinere, fraternitatem tuam ſolenniter admonemus, ut Paſcha Domini celebrandum nobis die decima Kalendarum Aprilium recognoſcas: quòd manifeſta ratio pateſecit ſactæ obſervantiæ hunc diem eſſe legitimum: cujus notitiam per dilectionem quoque tuam, frater cariſſime, omnibus voluimus declarari, ut quorum in fide eſt una confeſſio, ſit etiam in hac feſtivitate una devotio.

a Al. poſt epiſtolam XCVIII.

EPISTOLA a CERETII, SALONII, Et Verani Epiſcoporum Gallorum.

AD S. LEONEM PAPAM.

SYNOPSIS.

I. *Pro accepta ejus ad Flavianum Epiſtola gratias agunt, quam & per omnes Eccleſias aſſerunt celebrari.*

II. *Illius exemplar à ſe deſcriptum mittunt, à Leone corrigendum, ac remittendum.*

Domino ſancto, beatiſſimo patri, & Apoſtolicæ Sedis digniſſimo Papæ LEONI, CERETIVS, SALONIVS, & VERANVS. 1. V. Not.

Cap. I. REcenſitâ epiſtolâ Beatitudinis veſtræ, quam de fidei inſtructione conſcriptam ad Conſtantinopolitanum Epiſcopum deſtinaſtis, dignum eſſe cenſuimus, ut tantæ doctrinæ ubertate ditati, debitas gratias ſaltem oblato literarum officio redderemus. Paternæ ſiquidem erga nos pietatis veſtræ ſolicitudinem comprobantes, anticipationi curationis veſtræ hoc nos magis obnoxios confitemur, quòd remediorum beneficia ante malorum experimenta cognovimus. Scientes namque penè ſera eſſe remedia, quæ adactis jam vulneribus apponuntur, ut Apoſtolicis illis munitionibus induamur, providæ pietatis vocibus præmonetis. Agnoſcimus planè, Beatiſſime Papa, quâ ad nos interiora pectoris veſtri peculiari affectione tranſmiſeritis, quorum incolumitati aliorum curatione ſuccurritis: & dum ex aliorum præcordiis infuſa antiqui ſerpentis venena producitis, quaſi in quadam charitatis ſpecula conſtituti, Apoſtolica illa cura ac ſolicitudine conclamatis, ne inopinantibus improviſus hoſtis adveniat, ne vulneri locum præbeat incauta ſecuritas, Domine ſancte, beatiſſime pater & Apoſtolica Sede digniſſime Papa. Magna prætereà & ineffabili quadam nos peculiares tui gratulatione ſuccreſcimus, quòd illa ſpecialis doctrinæ veſtræ pagina ita per omnium Eccleſiarum conventicula celebratur, ut verè conſonâ omnium ſententiâ declaretur, meritò illic principatum Sedis Apoſtolicæ conſtitutum, unde adhuc Apoſtolici ſpiritus oracula referentur.

Sedes Apoſtolica, ſpecula charitatis. Epistola Ravennii. Principatus Apoſtolicæ Sedis.

Cap. II. Idcirco ſi dignanter admittitis, deprecamur, ut opus & præſentibus & futuris temporibus profuturum, quod nos aſſervandi ſtudio foliis mandare curavimus, ſanctitas veſtra percurrere, & ſi quid librarii errore defuerit, emendare dignetur: vel, ſi ſalutarem lecturis omnibus paginam aliquo ſtudii veſtri accumulaſtis augmento, idipſum addi libello huic ſolicita pietate jubeatis: ut non ſolùm plures ſancti Epiſcopi fratres noſtri per Gallias, verumetiam multi ex laïcis filii veſtri, qui epiſtolam iſtam magnoperè pro veritatis manifeſtatione deſiderant, remiſſam ad nos, & ſancta manu veſtra emendatam tranſcribere, legere & tenere mereantur. In re miſſos, ſi dignum ducitis, redire mox cupimus: ut quia incolumitas veſtra, exultatio & ſalus noſtra eſt, citiùs ad nos relatu deſiderabili ſalutis veſtræ gaudia recurrant. *Et alia manu.* Memorem coronam veſtram humilitatis noſtræ Chriſtus Dominus longæva ætate conſervet, Domine ſancte, beatiſſime pater, & Apoſtolica Sede digniſſime Papa.

Scripta SS. Patrum legant & laïci.

Ceretius ſuſceptus veſter Apoſtolatum veſtrum ſaluto, commendans me orationibus veſtris.

Salonius venerator veſter, Apoſtolatum veſtrum in Domino ſaluto, orationum veſtrarum ſubſidia depoſcens.

Veranus cultor veſtri Apoſtolatus, beatitudinem veſtram ſaluto, & ut pro me oretis, peto.

EPISTOLA a SYNODICA RAVENNII aliorumque Epiſcoporum Gallorum

a Al. poſt LI.

AD S. LEONEM PAPAM.

SYNOPSIS.

I. *Tarditatem ſuam in reſcribendo excuſant.*

II. *Omnes in Gallia Leonis Epiſtolam ad Flavianum, ut fidei ſymbolum recepiſſe.*

III. *In ea fidelibus & infidelibus arcanum Incarnationis myſterium retegi.*

IV. *Nuntiis ex Oriente allatis ſe à ſcribendo ad Imperatorem abſtinuiſſe.*

V. *Leonem Pontificem à Deo datum eſſe Eccleſiæ gratulantur.*

DOMINO VIRE SANCTO, MERITO in Chriſto beatiſſimo, & Apoſtolico honore venerando Papæ LEONI, Ravennius 1, Ruſticus, Venerius, Conſtantinus, Maximus, Armentarius, Florus, Sabinus, Valerius, Conſtantius, Nectarius, Maximus, Aſclepius, item Maximus, Urſus, Ingenuus, Juſtus, Valerianus, Superventor, Chryſaphius, Fonteius, Petronius, Ydatius, Ætherius, Eulalius, Euſtathius, Fraternus, Victurus, Eugenius, Hilarus, Verus, Amandus, Gerontius, Proculeianus, Julianus, Helladius, Armentarius, Honoratus, Eparchius, Anemius, Dynamius, Maximinus, Ynantius & Palladius. 1. V. Not.

Cap. I. PErlatâ ad nos epiſtolâ beatitudinis veſtræ, quam ad Orientem pro Catholicæ fidei aſſertione miſiſtis,

EPISTOLA GALLOR.
Leonis epiſtola ad Flavianum miſſa in Gallias.
b Al. diſparati.
2. V. Not.

ſtis, optaſſemus ſtatim Apoſtolatui veſtro pro tam immenſo munere gratiarum actionem referre: niſi nobis difficultatem, quâ in unum celeriter non potuimus convenire, vel ſpatia, quibus à nobis diſpalati b ſumus, longa terrarum, vel aurarum, quæ in regionibus noſtris præter conſuetudinem fuit, intemperies 2 attuliſſet. Det ergo Apoſtolatus veſter noſtræ veniam tarditati, quæ non de ocio aut diſſimulatione, ſed de certa neceſſitate deſcendit: quæque à nobis, etſi celeritatis gratiam abſtulit, exultandi tamen materiam auferre non potuit.

CAP. II.
3. V. Not.

Exultavimus itaque Chriſto propitio lectis beatitudinis veſtræ literis, & omni inſtructione patefacta, omnes intra Gallias conſtitutos 3 exultare mox fecimus: dolentes pariter pro his vobiſcum, qui Catholicæ fidei lumine derelicto, errorum tenebras inciderunt. Quæ Apoſtolatus veſtri ſcripta, ita ut Sy̆mbolnm fidei, quiſquis redemtionis ſacramenta non negligit, tabulis cordis aſcribit, & tenaci, quò ad confundendos hæreticorum errores paratior ſit, memoriæ commendavit. Multi itaque in ea gaudentes pariter & exultantes, recognoverunt fidei ſuæ ſenſum; & ita ſe ſemper ex traditione paterna tenuiſſe, ut veſter Apoſtolatus expoſuit, jure lætantur.

Traditio PP. Lydius fidei lapis.

Nonnulli ſolicitiores facti, beatitudinis veſtræ admonitione percepta modis omnibus ſe gratulantur inſtructos, datamque ſibi occaſionem gaudent, qua liberè ac fiducialiter, ſuffragante etiam Apoſtolicæ Sedis autoritate, eloquantur, & aſſerat unuſquiſque quod credit.

CAP. III.
Leonis epiſt. quanti facienda.

Quis autem Apoſtolatui veſtro pro hoc tanto munere, quo non ſolùm Gallias, ſed totum mundum, velut quibuſdam precioſiſſimis gemmis ornavit, dignas æſtimet gratias poſſe perſolvi? Doctrinæ poſt Deum veſtræ debet quiſque fidelis, ut conſtanter teneat, quod credebat, debet etiam infidelis, ut à perfidia ſua, agnita veritate, diſcedat, & Apoſtolicæ inſtitutionis luce perfuſus, erroris ſui tenebras derelinquat, magiſque ſequatur & credat, quod per os veſtrum Dominus noſter JESUS CHRISTUS de ſacramento Incarnationis ſuæ docet, quam id teneat, quod diabolus humanæ ſalutis & veritatis inimicus inſtillat. c

c al. ſtillat. MSS. tres.
CAP. IV.

Optaſſemus etiam ad filium veſtrum, glorioſiſſimum ac fideliſſimum Principem, ſuper eandem cauſſam literas dare, quibus congratulantes fidei ipſius, humilitatis quoque noſtræ ſolicitudinem, qua vos in Chriſto ſequimur, proderemus; niſi ad nos de Orientalibus partibus nuncio perlato, fieri hoc minimè neceſſarium putaſſemus.

Galliarum Epiſcopi de totius Eccleſiæ ſtatu ſolliciti.
d al. noſtris.

Meritis autem Apoſtolatus veſtri pius Dominus præſtitit, ut hæreſim jam diù occultè nutritam, veſtris d temporibus proderet. Ad laudem enim ſolicitudinis veſtræ pertinet, quòd malorum error latere non potuit: ad gloriam fidei e redundat, quod prava perſuaſio participes aut non invenit, aut inventos amiſit. Reſpiciat itaque, oramus, conſervando Apoſtolatum veſtrum, miſericors Dominus Eccleſiam ſuam toto orbe diffuſam: Vobis enim ita invigilantibus, & hi qui curam animæ ſuæ gerunt, ſolicitiores in fide redduntur, & hi qui paulò deſides ſunt, tanto ad ſolicitudinem accenduntur exemplo.

e Ita MSS. duo, alii ad glorioſæ fidei cumulum, alii ad glor. fid. ædificationem.

CAP. V.
S. Leonis panegyris.

Quod nos ante oculos ſemper habeotes, non deſinemus Domino ac Deo noſtro gratias agere, & pariter ſupplicare; gratulantes, quod tantæ ſanctitatis, tantæ fidei, tantæque doctrinæ Apoſtolicæ Sedi, unde religionis noſtræ, propitio Chriſto, fons & origo manavit, Antiſtitem dederit: petentes etiam, ut datum conceſſumque munus Pontificii veſtri, longiſſima ad ædificationem Eccleſiarum ſuarum ætate cuſtodiat.

Pontifices Romanus & Galli ſide pares.

Nos autem etſi impares meritis, pari tamen fide, ſi quid (quod abſit) contra Eccleſiam Catholicam profana infeſtatione tentetur, parati ſumus, confortante Domino, cum beatitudine veſtra pro veritate fidei animas noſtras ponere, & vitam hanc autori ſalutis noſtræ & largitori æternitatis impendere. *Et alia manu:* Ora pro me Domine meritò beatiſſime, & Apoſtolico honore venerande Papa. EPISTOLA GALLOR.

Ruſticus Epiſcopus Apoſtolatum veſtrum 4 in Domioo venerans ſaluto, & ut digneris pro me orare, ſupplex rogo. 4. V. Not.

Venerius, Te Dominum in Chriſto meum, Reverendiſſime, ſaluto: & ut digneris pro me orare, ſupplex rogo.

Conſtantinus Epiſcopus Beatitudinem veſtram ſaluto.

Maximus Epiſcopus Beatitudinem veſtram ſaluto.

Armentarius Epiſcopus Beatitudinẽ veſtram ſaluto.

Florus Epiſcopos Beatitudinem veſtram in Domino venerans ſaluto, & ut ores pro me plurimùm quæſo.

Sabinus Epiſcopus Beatitudini veſtræ me repræſento, & orationem Apoſtolatus veſtri noſtri memorem quæſo.

Valerianus Epiſcopus Beatitudinem veſtram ſaluto.

Nectarius Epiſcopus Beatitudinem veſtram ſaluto.

Conſtantius Epiſcopus Beatitudinem veſtram ſaluto.

Maximus Epiſcopus Apoſtolatum veſtrum ſaluto.

Ego *Aſclepius* Epiſcopus Apoſtolatum veſtrum venerans in Domino plurimùm ſaluto.

Ego *Maximus* Epiſcopus Apoſtolatũ veſtrũ ſaluto.

Ego *Urſus* Epiſcopus Beatitudinem veſtram ſaluto.

Ingenuus Epiſcopus Apoſtolatum veſtrum venerans ſaluto.

Juſtus Epiſcopus Coronam veſtram venerans ſaluto.

Valerius Epiſcopus Apoſtolatum veſtrum ſaluto.

Ego *Superventor* Epiſcopus Coronam veſtram venerans ſaluto.

Verus Epiſcopus Apoſtolatũ veſtrũ reverenter ſaluto.

Helladius Epiſcopus Sanctitatem tuam in Domino ſaluto.

Æſberius Epiſcopus Sanctitatẽ tuã in Domioo ſaluto.

Eulalius Epiſcopus Sanctitatem tuam in Domino ſaluto.

Anemius Epiſcopus Sanctitatem tuam in Domino ſaluto.

Chryſaphius Epiſcopus Sanctitatem tuam in Domino ſaluto.

Petronius Epiſcopus Sanctitatem veſtram in Domino ſaluto, & ut pro me orare dignemini quæſo.

Ego *Fonteius* Epiſcopus Apoſtolatum veſtrum reverenter ſaluto, & rogo ut mei meminiſſe dignemini.

Ydatius Epiſcopus Apoſtolatum veſtrum in Domino ſaluto.

Hilarus Epiſcopus Apoſtolatum veſtrum plurima in Chriſto veneratione ſaluto.

Victurus Epiſcopus Apoſtolatum veſtrum venerans ſaluto.

Eugenius Epiſcopus Beatitudinem tuam ſaluto.

Palladius Epiſcopus Apoſtolatum veſtrum venerans ſaluto.

Ego *Fraternus* Epiſcopus Coronam veſtram venerans ſaluto.

Ego *Amandus* Epiſcopus Apoſtolatum veſtrum venerans ſaluto.

Ego *Gerontius* Epiſcopus Coronam veſtram venerans ſaluto.

Ego *Proculeianus* Epiſcopus Coronam veſtram venerans ſaluto.

Ego *Dynamius* Epiſcopus Coronam veſtram venerans ſaluto.

Ego *Julianus* Epiſcopus Apoſtolatum veſtrum venerans ſaluto.

Ego *Armentarius* Epiſcopus Coronam veſtram venerans ſaluto.

Ego *Honoratus* Epiſcopus Coronam veſtram venerans ſaluto.

Eparchius Epiſcopus Apoſtolatum veſtrum venerans ſaluto.

Ego *Euſtatius* Epiſcopus Apoſtolatum veſtrum venerans ſaluto.

Ego *Maximus* Epiſcopus Apoſtolatum veſtrum venerans ſaluto.

Ego *Tnantius* Coronam veſtram venerans ſaluto.

ANNUS CHRISTI 452. | LEONIS PAPÆ 13. | VALENTINIANI 28. MARCIANI 3. IMPP. | SPORATIO ET HERCULANO COSS.

a *Aliàs.* LII. Quæ autem antea 77. erat, nunc 128. 1. Februar. Anno 13. Leonis nondùm inchoato.

EPISTOLA LXXVII. a

AD EPISCOPOS GALLIARUM.

DE DAMNATIONE HÆRETICORUM.

SYNOPSIS.

I. *Se Gallorum Epiſcoporum Epiſtolam cœleſti doctrina plenam accepiſſe nunciat.*

II. *Poſt Synodum œcumenicam humanis de fide ratiociniis locum eſſe non debere.*

III. *Neſtorii & Eutychetis dogmata pariter eſſe fugienda.*

IV. *Synodum & Epiſtolæ Leonis conſenſiſſe & Dioſcorum proſcripſiſſe.*

V. *De his omnibus gratias Deo eſſe agendas; Pro Legatorum reditu orandum: Victoriam fidei Hiſpanis per Gallos eſſe nunciandam.*

LEO ROMANÆ URBIS EPISCOPUS, Ravennio, Ruſtico, Venerio, Conſtantino, Maximo, Armentario, Floro, Sabino, Valerio, Conſtantio, Maximo, Aſclepio, Nectario, Maximo, Urſo, Ingenuo, Juſto, Valeriano, Superventori, Chryſaphio, Fonteio, Petronio, Ydatio, Æthério, Eulalio, Euſtatio, Fraterno, Venturo, Eugenio, Hilaro, Vero, Amando, Gerontio, Proculeiano, Juliano, Helladio, Armentario, Honorato, Eparchio, Anemio, Dynamio, Maximino, Ynantio & Palladio, Epiſcopis per Gallias conſtitutis.

CAP. I. OPtaſſemus quidem fraternitatis veſtræ literas eo tempore, quo promiſeratis, accipere, ut profecturis ad Orientem fratribus noſtris, quos ad ſanctam Synodum vice noſtrâ pro Catholicæ fidei defenſione direximus, etiam veſtræ ſententiæ profeſſio jungeretur. Sed cùm multa obſtacula inopinatam vobis intulerint tarditatem, quamlibet ſeras, & diu expectatas epiſtolas per fratrem & Coëpiſcopum noſtrum INGENUUM gratanter accepimus, eaſque cum gaudio recenſentes probavimus, ſicut confidebamus, eruditione Spiritus ſancti cœleſtem in vobis vigere doctrinam, quam in Orientalibus Eccleſiis verſutia hoſtis antiqui, per eos, quos ſequaces ſuos reperit, falſitáſque fatigare conata eſt: cùm Catholica fides, quæ nulla ſui eſt parte mutabilis, per ipſas adverſantium exercitationes & validior ſemper efficiatur & clarior, operante hoc gratia Dei, ut ſi qui fortè ad hæc ſubtilia inimici jacula declinanda minus erant inſtructi, minúſque ſoliciti, perceptis veritatis armis, fierent contra impiorum mendacia fortiores. Quod ergo, ſicut cauſſa poſcebat, fiduciam noſtram, quam de vobis habemus in Domino, fideliter atque obedienter auxiſtis, multa exultatione gaudemus.

Eccleſiæ Gallicanæ doctrina cœleſtis & à Spiritu ſancto tradita.

Fides immutabilis.

CAP. II. Et meritò nos cognoſcimus Fratribus & Coëpiſcopis noſtris Orientalibus intimaſſe, quod ſecundùm Evangelicam Apoſtolicámque traditionem de Incarnatione Domini noſtri JESU CHRISTI, una eſſet omnium noſtrum & indiſcreta confeſſio; neque ullis eorum diſputationibus detineri, ut aliter aliquid de ſummi & ſalutiferi ſacramenti veritate ſapiamus, quàm ex prædicatione ſanctorum Patrum, & ex autoritate incommutabilis Symboli didicimus ac docemus, damnatis ab univerſali Eccleſia, & nunc EUTYCHE, & anteà NESTORIO. Quorum ſi quis non ferendis impietatibus inhærere delegerit, ipſe ſe à corpore Chriſtianæ unitatis abſcindit [b]. Non enim ultrà jam cuiquam excuſationis refugium de ignorantiæ inſcitia, vel de intelligentiæ difficultate conceditur: cùm ob hoc ipſum [c] ſexcentorum ferè Fratrum Coëpiſcoporúmque noſtrorum Synodus congregata, nullam artem ratiocinandi, nullum eloquium differendi contra fundamentum fidei divinitùs inſpiratæ permiſerit [d]; quoniam annitentibus per auxilium gratiæ Dei Fratribus & Vicariis noſtris, quorum pleniſſima extitit in omni actione devotio, non ſolùm Sacerdotibus Chriſti, ſed etiam Principibus & poteſtatibus Chriſtianis, cunctiſque clericis, plebibus, ordinibus, plenè atque evidenter apparuit, hanc eſſe verè Apoſtolicam & Catholicam fidem, ex divinæ pietatis fonte manantem; quam ſinceram & ab omni fæce totius erroris alienam, ſicut accepimus, prædicamus, & univerſo jam mundo conſentiente defendimus; extinctis toto orbe dogmatibus, quæ vel præcedens hæreticus auſus eſt inferre, vel ſubſequens, diſſimili quidem commento [e], ſed impietate compari.

Symbolum incommutabile.

b *al.* ipſe à corp.... ab. ſcedet. *Cod. Grim.*

c *Ita Grim. Sirmondus verò* cùm hæc ipſa *Cod. pr.* cum hoc ipſo.

Fides ratiocinio non obnoxia

d *al.* contra fundam. fidei inſpirare.

1. V. Not.

e *al.* mendatio.

CAP. III. Nam ſicut Neſtorius non eſt toleratus, affirmans beatam Mariam hominis tantummodò fuiſſe genitricem, qui poſtmodùm ſit à Verbo Deitatis ſuſceptus, duabus ſcilicet perſonis diſtinctis atque diviſis, ut non eſſet filius hominis [2], qui filius Dei; neque unus Chriſtus in utraque natura, ſed alter ſempiternus ex patre, alter temporalis ex matre: cùm Evangelica autoritas ita Verbum carnem prædicet factum, ut non duos Chriſtos, nec duos filios, ſed in uno Domino JESU CHRISTO & Dei & hominis nobis inſinuet veritatem: ut utriuſque ſubſtantiæ, id eſt, ſalvantis atque ſalvatæ, nec proprie-

Neſtorii error.

2. V. Not.

Joan. 1. 14.

Epiſt. LXXVII.

tas poſſit, confundi, nec perſona geminari. Sicut ergo Neſtorius in ſuo dogmate execrabilis, ſic & Eutyches, damnatum olim ſectatus errorem, alia profanitate blaſphemans, à Catholicæ ſolidiratis compage reſectus eſt; quia indoctis quibuſdam, nimiúmque ſimplicibus perſuadere tentavit, quod Verbum Dei ita caro ſit factum, ut veram carnem de matre [f] non ſumſerit: nec noſtri ilium generis corpus habuiſſe; ſed divinitatis ejus & carnis unam eſſe naturam: ut unum Dominum noſtrum JESUM CHRISTUM & falſum hominem, & Deum diceret eſſe paſſibilem: Quod nec pietas fidei, nec ratio recipit ſacramenti; ut aut in ſua natura paſſibilis fuerit Deitas, aut in ſuſceptione humana mentita ſit veritas.

Error Eutychis. f al. vulg. de ventre virginis.

Cap. IV. Quæ diabolicorum ſenſuum prodigioſa commenta, ſancta nunc Synodus, humilitatis noſtræ ſcriptis, autoritate Domini mei beatiſſimi Petri Apoſtoli & merito roboratis, religioſa unanimitate conſentiens abominando, hoc [g] ab Eccleſia Dei amputavit opprobrium: Dioſcoro quoque Alexandrino in ſua impietate damnato: [h] ne illa Eccleſia, quæ inter ipſa Evangelii principia beatum Marcum beatiſſimi Petri Apoſtoli diſcipulum in omnibus utique doctoris ſui magiſterio conſonantem habuit fundatorem, quæque poſteà recentioribus à noſtra ætate temporibus ATHANASIUM, THEOPHILUM [3], & proximè CYRILLUM probatiſſimos Præſules habuit, indignam captivitatem ſub hæretici dominatione pateretur. Unde ſecundùm magnam miſericordiam Dei univerſos diaboli conatus, quibus Eccleſiam Domini conturbare molitus eſt, noveritis eſſe deſtructos.

g hoc ... opprobriū deſid. in vulg. h al. Dioſcorum Marcum. 3. V. Not.

Cap. V. Reddite igitur Deo, Fratres chariſſimi, dignam gratiarum actionem, & oret nobiſcum veſtra dilectio, ut fratres noſtros, quos expectatio noſtra deſiderat, incolumes quàm primùm rediiſſe lætemur, & de omnibus, quæ Domino adjuvante ſunt geſta, pleniùs vos poſſimus inſtruere. Nam fratrem INGENUUM nolumus hac expectatione tardari; cùm ob hoc ipſum properantiùs remeare debuerit, ne diutiùs vobis eſſet incognita omnium materia gaudiorum: quæ volumus per curam dilectionis veſtræ etiam ad fratres noſtros Hiſpaniæ 4 Epiſcopos pervenire: ut quod Deus operatus eſt, nulli poſſit eſſe incognitum. Data Kalendis Februarii HERCULANO viro Clariſſimo Conſule.

4. V. Not. Hiſpana Eccleſia à Gallicana accipere ſolita.

Epiſtola Euſebii.

EPISTOLA [a] SYNODICA Euſebii Mediolanenſis Epiſcopi

a Al. Poſt LII.

AD S. LEONEM PAPAM.

SYNOPSIS.

I. *Gaudet de reditu fratrum ſuorum ex Oriente.*

II. *Epiſtolam ad Flavianum in Synodo Mediolanenſi lectam eſſe & approbatam.*

III. *Se cum ſuis Eutychianorum damnationi ſubſcribere profitetur.*

Domino ſancto & beatiſſimo Patri LEONI EUSEBIUS Mediolanenſis Epiſcopus.

REverſis, Domino annuente, Fratribus noſtris, quos ad Orientem fidei cauſsâ ſolicitè provida Beatitudo Veſtra direxerat, decurſiſque literis, quas per eos tua Sanctitas deſtinavit, omni exultatione in Chriſto relevatus ſum, quòd effectum commiſſæ ſibi legationis eoſdem reportaſſe veſtra pagina deſignavit. Nec mirum, quod Dominus noſter JESUS CHRISTUS Catholicæ [b], quam tenemus, majeſtatis ſuæ gratiam cuſtodiámque præſtiterit: quando vos idoneos [c] cultus ſui aſſertores in Apoſtoli ſui Sede Præſulem collocavit, qui & recta ſentire de Incarnationis Dominicæ ſacramento, & eadem poteſtis rectiùs cuſtodire. **Cap. I.**

b vulg. add. fidei. 1. V. Not. c al. veros.

Admonitis ergo Fratribus & Coëpiſcopis meis, habitóque conventu, veſtrarum formam tenuimus literarum. Nam recenſens epiſtolam Beatitudinis Veſtræ in ſacerdotum Domini Concilio, quam ſanctus frater & Coëpiſcopus noſter ABUNDANTIUS, & Compresbyter meus SENATOR [2] detulerant, agnitáque eorum narratione, ſicut ſcripta veſtra ſignaverant, rerum geſtarum ordine continuo requiſita recitatáque epiſtola, quam fidei aſſertione plenè digeſtam, ad Orientem dudum ſanctitas veſtra tranſmiſerat, quæ ad nos ex veſtra admonitione, ſancto fratre & Coëpiſcopo noſtro CERETIO [d] mutuante pervenit, claruit eam plena fidei ſimplicitate fulgere, Prophetarum etiam aſſertionibus, Evangelicis autoritatibus, & Apoſtolicæ doctrinæ teſtimoniis, nitore quodam lucis ac veritatis ſplendore radiare, omnibúſque ſenſibus convenire, quos beatus AMBROSIUS 4, de Incarnationis Dominicæ myſterio, ſuis libris Spiritu ſancto excitatus inſeruit. **Cap. II.**

Synodus Mediolanenſis provinc. 2. V. Not. Itali à Gallis mutuantur Epiſt. S. Leonis. d vulg. Cyriaco. 3. V. Not. 4. V. Not.

Et quia omnia majorum fidei nobis antiquitus traditæ tota puritate conveniunt, Domine Sancte & Beatiſſime Pater, placuit omnibus, quorum ſubſcriptio ſubter annexa nomina poterit declarare, ut eos, qui impiè de Incarnationis Dominicæ ſacramento ſentiunt, quamvis intellectus ſui pravitate à Catholicæ fidei veritate recedentes, ſeipſos dignos abjectione fecerint, ſuo etiam conſenſu, autoritatis veſtræ præcedente ſententia, damnatione congrua perſequendos. Literarum ergo veſtrarum formam ſecuti, modum præſcriptæ ordinationis nos ſervaſſe, his per fratrem & Coëpiſcopum meum CYRIACUM miſſis oſtendimus. Supereſt 5 ut annuente Domino perfectis rebus, palmam fidei & conſummati certaminis coronam quiete perpetua retinentes, hoc futuris memorabile ſeculis relinquatis, ut ob hoc extitiſſe præſenti tempore impiæ ſectæ contumacia videatur, ut vobis pugnatoribus in æternum proſtrata ſuccumberet. *Et alia manu*: Incolumem beatitudinem tuam ſumma divinitas tueatur [e] atque cuſtodiat, Domine ſancte ac beatiſſime Pater. **Cap. III.**

Ad traditionem examinanda qualibet de fide dogmata. 5. V. Not. e al. adornet.

Euſebius 6 Epiſcopus Mediolanenſis Eccleſiæ, in

6. V. Not.

Epiſtola Eorund.

omnia ſupraſcripta conſenſi & ſubſcripſi: Anathema dicens bis, qui de Incarnationis Dominicæ ſacramento impia ſenſerunt.

Ego *Faventius* Epiſcopus Regienſis Eccleſiæ, in omnia ſupra ſcripta conſenſi & ſubſcripſi: Anathema dicens his, qui de Incarnationis Dominicæ ſacramento impia ſenſerunt.

Ego *Majorianus* Epiſcopus Eccleſiæ Placentinæ, in omnia ſupra ſcripta conſenſi & ſubſcripſi: Anathema dicens bis, qui de Incarnationis Domioicæ ſacramento impia ſenſerunt.

Ego *Cyprianus* Epiſcopus Eccleſiæ Brixillenſis, in omnia ſupra ſcripta conſenſi & ſubcripſi: Anathema dicens his, qui de Incarnationis Dominicæ ſacramento impia ſenſerunt.

Ego *Quintus* Epiſcopus Eccleſiæ Dertonenſis, in omnia ſupra ſcripta conſenſi & ſubſcripſi: Anathema dicens his, qui de Incarnationis Dominicæ ſacramento impia ſenſerunt.

Ego *Criſpinus* Epiſcopus Eccleſiæ Ticinenſis, in omnia ſupra ſcripta conſenſi & ſubſcripſi: Anathema dicens his, qui de Incarnationis Dominicæ ſacramento impia ſenſerunt.

Ego *Florcius* Presbyter, juſſus à præſente ſancto *Eulogio* Epiſcopo meo Eccleſiæ Iporienſis, quia ipſe propter infirmitatem ſubſcribere non poteſt, ſubſcripſi ad omnia ſupra ſcripta, eo conſentieute, & Anathema diceotc his, qui de Incarnationis Dominicæ ſacramento impia ſenſerunt.

Ego *Maximus* Epiſcopus Eccleſiæ Taurinatis, in omnia ſupra ſcripta conſenſi & ſubſcripſi: Anathema diceos his, qui de Incarnationis Dominicæ ſacramento impia ſenſerunt.

Ego *Gratus* Presbyter, directus ab Epiſcopo meo *Euthaſio* Eccleſiæ Auguſtanæ, vice ipſius in omnia ſupra ſcripta conſenſi & ſubſcripſi: Anathema dicens bis, qui de Incarnationis Dominicæ ſacramento impia ſenſerunt.

Ego *Cyriacus* Epiſcopus Eccleſiæ Laodenſis, in omnia ſupra ſcripta conſenſi & ſubſcripſi: Anathema dicens his, qui de Incarnationis Dominicæ ſacramento impia ſenſerunt.

Ego *Abundantius* Epiſcopus Eccleſiæ Comenſis, in omnia ſupra ſcripta conſenſi, & pro me, & pro abſente ſancto fratre meo *Aſinione*, Epiſcopo Eccleſiæ Curienſis, primæ Rhætiæ f, ſubſcripſi: Aoathema dicens his qui de Incarnationis Dominicæ ſacramento impia ſenſerunt.

f Ita ex MS. Cod.

Ego *Paſchaſinus* Epiſcopus Eccleſiæ Genuenſis, in omnia ſupra ſcripta cooſenſi & ſubſcripſi: Anathema dicens his, qui de Incarnationis Dominicæ ſacramento impia ſeoſerunt.

Ego *Paſtor* Epiſcopus Eccleſiæ Aſtenſis, in omnia ſupra ſcripta conſenſi & ſubſcripſi: Anathema dicens his, qui de Incarnationis Dominicæ ſacramento impia ſenſerunt.

Ego *Simplicius* Epiſcopus Eccleſiæ Novarienſis, in omnia ſupra ſcripta conſenſi & ſubſcripſi: Anathema dicens his, qui de Incarnationis Dominicæ ſacramento impia ſenſerunt.

Ego *Joannes* Epiſcopus Eccleſiæ Cremonenſis in omnia ſupra ſcripta conſenſi & ſubſcripſi: Anathema dicens his, qui de Incarnationis Dominicæ ſacramento impia ſenſerunt.

Ego *Optatianus* Epiſcopus Eccleſiæ Brixianæ, in omnia ſupra ſcripta conſenſi & ſubſcripſi: Anathema dicens his, qui de Incarnationis Dominicæ ſacramento impia ſenſerunt.

Ego *Juſtianus* Epiſcopus Eccleſiæ Vercellenſis g in omnia ſupra ſcripta conſenſi & ſubſcripſi: Anathema dicens his, qui de Incarnationis Dominicæ ſacramento impia ſenſerunt.

g *Al. Juſtinianus ex MS. Cod. Vaticano, quem citat Ferrerius lib. de Epiſcopis Vercell.*

Ego *Quintius* Epiſcopus Eccleſiæ Albiganenſis in omnia ſupra ſcripta conſenſi & ſubſcripſi: Anathema dicens his, qui de Incarnationis Dominicæ ſacramento impia ſenſerunt.

Ego *Praſtantius* Epiſcopus Eccleſiæ Bergomatis, in omnia ſupra ſcripta conſeoſi & ſubſcripſi: Anathema dicens his, qui de Incarnationis Dominicæ ſacramento impiè ſenſerunt.

EPISTOLA SANCTÆ SYNODI Calchedonenſis

AD SANCTISSIMUM PAPAM ROMANÆ *Eccleſiæ Leonem*

DE GESTIS IN SYNODO.

Ἡ ἁγία, καὶ μεγάλη, καὶ οἰκουμενικὴ σύνοδος, ἡ κατὰ Θεοῦ χάριν καὶ θέσπισμα τῶν εὐλαβεστάτων καὶ φιλοχρίστων ἡμῶν βασιλέων συναχθεῖσα ἐν τῇ Καλχηδονίων μητροπόλει τῶν Βιθυνῶν ἐπαρχίας, τῷ ἁγιωτάτῳ καὶ μακαριωτάτῳ τῶν Ῥωμαίων ἀρχιεπισκόπῳ Λέοντι.

Ἐπλήσθη χαρᾶς τὸ στόμα ἡμῶν καὶ ἡ γλῶσσα ἡμῶν ἀγαλλιάσεως. ταύτην ἂν εἰκότως ὑμῖν ἡ χάρις τὴν προφητείαν ἡρμόσατο, οἷς τὸ τῆς εὐσεβείας ἐβεβαίωσε κατόρθωμα. τί γὰρ πίστεως πρὸς εὐφροσύνην ἀνώτερον; τί τῆς δεσποτικῆς γνώσεως πρὸς χορείαν φαιδρότερον, ἣν αὐτὸς ἄνωθεν ὁ σωτὴρ πρὸς σωτηρίαν ἡμῖν παρέδωκε, φήσας· πορευθέντες, μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη, βαπτίζοντες αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς, καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος, διδάσκοντες αὐτοὺς τηρεῖν πάντα ὅσα ἐνετειλάμην ὑμῖν. ἣν αὐτὸς ὥσπερ χρυσῆν σειρὰν τῷ προστάγματι τοῦ θεσπίσαντος καταγομένην εἰς ἡμᾶς, διεφύλαξας, πᾶσι τῆς τοῦ μακαρίου Πέτρου φωνῆς ἑρμηνεὺς καθεστάμενος. ὅθεν καὶ ἡμεῖς, ὡς ἀρχηγῷ σοι τῷ καλῷ πρὸς ὠφέλειαν χρησάμενοι, τῆς ἀληθείας τοῖς τῆς ἐκκλησίας τέκνοις τὸν κλῆρον ἐδείξαμεν, οὐ καθ᾿ ἕνα ἕκαστος ἐν παραβύστῳ τὴν διδασκαλίαν ποιούμενοι· ἀλλὰ κοινῷ πνεύματι, μιᾷ συμπνοίᾳ καὶ ὁμονοίᾳ τὸν ὅρον τῆς ἀληθείας γνωρίζοντες, καὶ ὁμόψυχοι [illegible] χορείᾳ, τοῖς [illegible], ἐν τῷ βασιλικῷ

a *Sancta & magna & univerſalis Synodus, quæ per gratiam Dei & ſanctionem piiſſimorum & amatorum Chriſti imperatorum noſtrorum collecta eſt in Calchedonenſium Metropoli Provincia Bithynia, ſanctiſſimo & beatiſſimo Romanorum Archiepiſcopo Leoni.*

a Interprete Ruſtico diacono, ut ipſe teſtatur in Cod. Boherli citato in Labbeana Conciliorũ editione.

R*Epletum eſt gaudio os noſtrum, & lingua noſtra exultatione.* Hanc tamquam propriam nobis prophetiam gratia coaptavit, à quibus pietatis eſt reſtitutio confirmata. b Quid enim fide ſublimius ad lætandum? Quid agnitione dominica feſtivius ad coronas c, quam nobis olim ſalvator ipſe tradidit ad ſalutem, inquiens: *Euntes, docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus ſancti; docentes eos ſervare omnia quæcumque mandavi vobis.* Quam veluti oro textam ſeriem d, ex (veſte Chriſti &) præcepto legiſlatoris e venientem uſque ad nos, ipſe ſervaſti, vocis beati Petri omnibus conſtitutus interpres, (ejus fidei beatificationem ſuper omnes adducens.) Unde & oos, quippe ut incohatore bonorum te ad utilitatem f utentes, eccleſiæ filiis hæreditatem ſortemque veritatis oſtendimus, non ſingulatim facieote in occulto unoquoque doctrinam g, ſed uno ſpiritu, ona conſpiratione atque concordia con-

Pſ. 125.

b pietas egregio confirmata eſt opere. al. confirmatum eſt votum.

c choreæ exaltatione.

Matth. 28.

d tanquam auream catenulam. catenam.

e impoſnẽtis deductam.

f tanquam tanti boni duce & autore ad cõmunẽ utilitatem.

g quiſque in abdito docentes, non per ſingulos ſinguli tanquam in ſecreto doctrinam facientes,

feſſinnem fidei declaraotes: & eramus io communi co-
h chorea. rona gaudii [h], qnaſi in imperialibus cœnis, deliciis ſpi-
ritualibus epulantes, qoas per tuas literas Chriſtus præ-
i convivantibus. paraverat invitatis [i], & ſuper cœleſtem ſponſum inter
nos converſantem nos cernere putabamus. Si enim ubi
Matth.18. ſunt duo aut tres congregati in nomine ejus, ibi ſe in
medio eorum fore perhibuit: quantam circa quingentos
k familiaritatem. viginti ſacerdotes peculiaritatem [k] potuit demonſtrare,
qui & patriæ & labori ſuæ confeſſionis notitiam prætu-
lerunt? Quibus tu quidem, ſicut membris caput, præ-
l tuas vices gerebant. eras in his qui tuum tenebant ordinem [l] benevnlentiam
præferens. Imperatores verò fideles ad ordinandum de-
Eſdr.3. centiſſimè præſidebant, ſicut Zorobabel & Jeſus, Eccle-
ſiæ, tanquam Jeruſalem, ædificationem renovare circa
m invitantes. dogmata annitentes [m]. Et erat nrique adverſarius tan-
quam beſtia extra caulas apud ſemetipſum rugiens [n],
n foris à ſeptis ſecum fremens. nullom prævalens capere, oiſi ſemetipſum ei ad capien-
dum injeciſſet is, qui Alexandrioorum quondam pon-
tifex fuit. Qui muita priùs peſſimè operatus, priora ſe-
quentibus ſuperavit. Nam beatum illum inter ſanctos
Conſtantinopolis paſtorem FLAVIANUM, Apo-
ſtolicam proferentem fidem, & Dei amantiſſimum epiſ-
cnpum EUSEBIUM, præter omnem canonum con-
ſequentiam depoſuit atqoe damnavit; & Eutychen
impietate damnatum, ſuæ tyrannidis decretis in-
o abſolvit. noxium ſtatuit [o]; & dignitatem, quæ à veſtra illi
ablata fuerat ſanctitate (quippe ut ab eo qui hac
Pſ.79. gratia erat indignus) ille reſtituit; & in ſumma, ſi-
cut ſingnlaris ferus, in vineam irruens, quam nptimam
p plantam. reperit plantationem [p], evertit; quam verò iofructun-
ſam, eradicatam, rurſus induxit: & eos quidem qui ea
quæ paſtnrum ſunt, ſapiunt, abſcidit; eos verò, qni lupi
q manifeſti erant. demonſtrati ſunt, [q] ſuper oves impoſuit. Et poſt hæc
omnia, inſuper & contra ipſum, cui vineæ cuſtodia à
ſalvatore commiſſa eſt, extendit inſaniam, id eſt, cnntra
toam quoque apoſtolicam ſanctitatem; & excommuni-
cationem mediatus eſt contra te, qui corpus eccleſiæ
unire feſtinas. Et dum de talibus pœnitere eum potiùs
oporteret, dum deberet miſericordiam lacrymis poſtula-
re, tamqnam de bonis (malè ſnbrios) exultabat, epi-
ſtolam quidem tuæ reſpuens ſanctitatis, omnibus verò
dogmatibus veritatis adverſans. Et quidem oportebat
1.Tim.2. eum mox inter ilins, in qunrum ſe ipſe ſtatuit parte,
relinquere. Quoniam verò ſalvatoris profitemur nos eſſe
diſcipulos, qui omnes homines ſalvos fieri vult, ad
agnitionem veritatis accedere; npere hanc in eo miſeri-
cordiam feſtinavimus confirmare, & eum cum fraterna
manſuetudine ad judicium vocabamus, non quaſi ten-
taotes abſcindere, ſed excuſationis ei locum [r] ſalvandi
r ut mederemur, tribuentes: & optabamus illis ſuperiorē evadere, qui cum diverſis criminibus accuſabant. cauſſa tribuentes: & orabamus eum declarari victorem
contra eos, qui cum diverſis criminationibus accuſa-
bant, ut feſtiva celebrique lætitia concilium dimitten-
tes, in nullo ſuperaremur à ſatana. Sed ille in ſemetipſo
inſcriptam convictionem conſcientiæ habens [ſ], refuta-
tinne judicii accuſationibus ſuis aſſenſit, & legitimas ad
ſe factas tres evocationes abjecit. Propterea ergo decre-
ſ inſcribebant vehementi conſcientiæ redargutione convictus inſcriptum in ſeipſo conſcientiæ teſtem. tum quod ipſe cnntra ſemetipſum peccandn prntulerat,
hoc (prout potuimus levigando) firmavimus, lupum
paſtorali pelle nudantes, qua prius quoque figura tan-
tummodn, ſeu in ſpeciem convincebatur nbtectus. Uſ-
que ad hæc nobis triſtia provenientia ceſſaverunt, & bo-
norum gratia mnx effulſit: & unum zizanium evellen-
tes, mundn tritico univerſum mundum cum voluptate
complevimus. Et tamquam evellendi ac plantandi pote-
ſtatem ſumentes, inciſinnem qoidem ono homine te-
nus coanguſtavimus, bonorum verò ubertatem diligen-
ter plantavimus. Deus enim erat qui operabatur, & quæ
ſon thalamo concilium coronavit ornata decore victoriæ
t victrix Euphemia. Euphemia [t]; quæ tamquam propriam confeſſinnem, fi-
dei definitionem ſuſcipiens à nobis, ſuo ſponſo per piiſ-
ſimum Imperatorem & amicam Chriſti Auguſtam obtu-
lit, omnem quidem pertubationem contrarinrum ſedans,
u ut omnibus manifeſta eſſent, ſubſcriptā. veritatis autem confeſſionem roborans, ut amicam, &
manu ac lingua univerſorum decretis prn demonſtratio-
ne ſubſcribens [u]. Hæc ſunt, quæ tecum, qui ſpiritu
præſens eras, & complacere tamquam fratribus delibera-

ἀδόντες, ἐντρυφῶντες ἐδέσμασιν, ὥσπερ διὰ τῶν σῶν γραμμάτων ὁ Χριστὸς τοῖς ἑστιωμένοις ηὐτρέπισεν· καὶ τὸν ἐπουράνιον νυμφίον ἐν ἡμῖν ὁρᾶν ἐδοκοῦμεν ἐνδιατρίβοντα. εἰ γὰρ ὅπου εἰσὶ δύο ἢ τρεῖς συνηγμένοι εἰς τὸ αὐτοῦ ὄνομα, ἐκεῖ ἔφη εἶναι ἐν μέσῳ αὐτῶν· πόσην περὶ πεντακοσίους εἴκοσιν ἱερέας τὴν οἰκειότητα ἐπεδείξατο, οἳ καὶ πατρίδος καὶ πόνου τῆς εἰς αὐτὸν ὁμολογίας τὴν γνῶσιν προέθεντο; ὧν σὺ μὲν, ὡς κεφαλὴ μελῶν, ἡγεμόνευες ἐν τοῖς τὴν σὴν τάξιν ἐπέχουσι, τὴν εὔνοιαν ἐπιδεικνύμενος· βασιλεῖς δὲ πιστοὶ πρὸς εὐκοσμίαν ἐξῆρχον, Ζοροβάβελ τοῦ Ἰησοῦ, τῆς ἐκκλησίας, καθάπερ Ἱερουσαλὴμ, τὴν ἐν τοῖς δόγμασιν οἰκοδομὴν ἀνανεῶσαι προθυμούμενοι. καὶ ἦν αὖ ὁ ἀντικείμενος ὡς θὴρ ἔξω τῆς μάνδρας καθ' ἑαυτὸν ὠρυόμενος, οὐδένα ἴσχυε λαβεῖν, εἰ μὴ ἑαυτὸν αὐτῷ πρὸς θήραν ὁ τῶν Ἀλεξανδρέων πάλαι γενόμενος ἐπίσκοπος προέβαλεν· ὃς πολλὰ πρότερον ἐργασάμενος δεινὰ, ἀπέκρυψε τοῖς δευτέροις τὰ πρότερα. τόν τε γὰρ μακάριον ἐκεῖνον τὸν ἐν ἁγίοις τῆς Κωνσταντινουπόλεως ποιμένα Φλαβιανὸν, τὴν ἀποστολικὴν προϊσχόμενον πίστιν, καὶ τὸν θεοφιλέστατον ἐπίσκοπον Εὐσέβιον, παρὰ πᾶσαν τὴν τῶν κανόνων ἀκολουθίαν καθεῖλε. καὶ τὸν ἐπὶ δυσσεβείᾳ κατακεκριμένον Εὐτυχῆ, ταῖς τῆς τυραννίδος αὐτοῦ ψήφοις ἀθῷον, καὶ τὴν παρὰ τῆς ὑμῶν ὁσιότητος, ὥσπερ ἀνάξιος τοῦ χαρίσματος, ἀφαιρεθεῖσαν ἀξίαν ἀπέδωκε. καὶ ὡς μονιὸς ἅπαξ ἄγριος ἐπεισελθὼν τῷ ἀμπελῶνι, τὴν μὲν ἀρίστην εὑρὼν φυτείαν, ἀνέτρεψε· τὴν δὲ ὡς ἄκαρπον, ἐκριζωμένην, ἀνήγαγε· καὶ τοὺς μὲν τὰ ποιμένων φρονοῦντας ἀπέτεμε, τοὺς δὲ λύκους ἀποδεδειγμένους τοῖς προβάτοις ἐπέστησε· καὶ πρὸς τούτοις ἅπασιν, ἔτι καὶ κατ' αὐτοῦ τοῦ τὴν ἀμπέλου τὴν φυλακὴν παρὰ τοῦ σωτῆρος ἐγκεχειρισμένου τὴν μανίαν ἐξέτεινε· λέγομεν δὴ, τῆς σῆς ὁσιότητος· καὶ ἀκοινωνησίαν κατὰ σοῦ τὸ σῶμα τῆς ἐκκλησίας ἑνοῦν σπουδάζοντος ἐμελέτησε. καὶ δέον ἐπὶ τούτοις μετανοῆσαι, δέον δάκρυσιν αἰτῆσαι τὸν ἔλεον, ὡς ἐπὶ χρηστοῖς ἐκαυχᾶτο, τὴν μὲν ἐπιστολὴν τῆς σῆς ὁσιότητος διαπτύων, πᾶσι δὲ τοῖς τῆς ἀληθείας δόγμασιν ἀνθιστάμενος. καὶ ἔδει μὲν αὐτὸν ἐκεῖσε ἐφ' ἧς ἑαυτὸν ἔταξε, καταλεῖψαι μερίδος. ἐπειδὴ δὲ τοῦ σωτῆρος τὴν μαθητείαν ἐπαγγελλόμεθα, ὃς πάντας ἀνθρώπους θέλει σωθῆναι, καὶ εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας ἐλθεῖν, ἔργῳ ταύτην ἐπ' αὐτῷ κυρῶσαι τὴν φιλανθρωπίαν ἐσπεύσαμεν· καὶ πρὸς κρίσιν ἀδελφικῶς ἐκαλέσαμεν, οὐχ ὡς ἀποτέμνειν ἐφιέμενοι, ἀλλ' ἀπολογίας αὐτῷ χώραν πρὸς ἰατρείαν παρέχοντες· καὶ εὐχόμεθα κρείττονα φανῆναι τῶν ποικίλως αὐτοῦ κατηγορησάντων, ἵνα φαιδροὶ φαιδρῶς τὸν σύλλογον διαλύσαντες, ἐν μηδενὶ πλεονεκτηθῶμεν ὑπὸ τοῦ σατανᾶ. ἀλλ' ὅτος ἐν ἑαυτῷ * ἄγραφον τῆς συνειδήσεως ἔχων τὸν ἔλεγχον, τῇ παραιτήσει τῆς κρίσεως ταῖς κατηγορίαις συνέθετο, καὶ τὰς ἐνθέσμους τρεῖς ἐπ' αὐτῷ γινομένας κλήσεις παρῃτήσατο. διὰ ταῦτα τοιγαροῦν, ἣν αὐτὸς καθ' ἑαυτοῦ τοῖς πλημμελήμασιν ἐξήνεγκε ψῆφον, ταύτην ὡς ἐνὸν μετρίως ἐκυρώσαμεν, τῆς ποιμαντικῆς δορᾶς τὸν λύκον γυμνώσαντες, ὃν καὶ πάλαι σχήματι περικείμενον ἀπηλέγχετο. μέχρι τούτου ἡμῖν ἔληξε τὰ σκυθρωπὰ, καὶ τῶν καλῶν ἡ χάρις εὐθὺς ἐπέλαμψε· καὶ ἓν ζιζάνιον ἀνασπάσαντες, πᾶσαν τῷ καθαρῷ σίτῳ τὴν οἰκουμένην μεθ' ἡδονῆς ἐπληρώσαμεν· καὶ ὡς ἐκτίλλειν καὶ καταφυτεύειν τὴν ἐξουσίαν δεξάμενοι, τὴν ἐκτομὴν μέχρις ἑνὸς ἐποιήσαμεν, τῶν δὲ καλῶν τὴν εὐκαρπίαν ἐπιμελῶς ἐφυτεύσαμεν. Θεὸς γὰρ ἦν ὁ ἐνεργῶν, καὶ ἡ τὸ σύλλογον τῷ νυμφῶνι στεφανοῦσα καλλίνικος Εὐφημία· ἣ ὥσπερ οἰκείαν ὁμολογίαν, τὸν πίστεως παρ' ἡμῶν δεξαμένη τὸν ὅρον, τῷ ἑαυτῆς νυμφίῳ διὰ τοῦ εὐσεβεστάτου βασιλέως καὶ τῆς φιλοχρίστου βασιλίδος προσήγαγε, πᾶσαν μὲν τὴν τῶν ἀντικειμένων ταραχὴν κατευνάσασα, τὴν δὲ τῆς ἀληθείας, ὡς φίλην, ὁμολογίαν κρατύνασα, καὶ χειρὶ καὶ γλώττῃ ταῖς πάντων ψήφοις ὑποψηφίσασα πρὸς ἀπόδειξιν. ταῦτά ἐστιν, ἅπερ σὺν σοὶ τῷ πνεύματι παρόντι, καὶ συνευδοκοῦντι, ὡς ἀδελφοῖς, ἐγνωκότες, καὶ μονονουχὶ διὰ τῆς σῆς τοποτηρητῶν ὁρωμένης σοφίας, εἰργάσμεθα. γνωρίζομεν δὲ, ὡς καὶ ἕτερά τινα τῆς τῶν πραγμάτων εὐταξίας, καὶ τῆς τῶν ἐκκλησιαστικῶν θεσμῶν εὐσταθείας ἕνεκα ὡρίσαμεν, πεπεισμένοι καὶ τὴν ὑμετέραν ἁγιωσύνην διδαχθεῖσαν ἀποδέξεσθαί τε ταῦτα, καὶ βεβαιῶσαι. τὸ γὰρ ἐκ πολλοῦ κρατῆσαν ἔθος, ὥσπερ εἶχεν ἡ Κωνσταντινουπολιτῶν ἁγία τοῦ Θεοῦ ἐκκλησία εἰς τὸ χειροτονεῖν μητροπολίτας τῆς διοικήσεως, τῆς τε Ἀσιανῆς, Ποντικῆς, καὶ Θρᾳκικῆς, καὶ νῦν κατὰ συνοδικὴν ἐκυρώσαμεν ψῆφον, οὐ τοσοῦτον τῷ θρόνῳ Κωνσταντινουπόλεως τι παρέχοντες, ὅσον ταῖς μητροπόλεσι τὴν εὐταξίαν πρυτανεύοντες, διὰ τὸ πολλοὺς πολλάκις, τελευτώντων τῶν ἐπισκόπων, ἀνακύπτειν

* ἔγγραφον, Lat.

EPIST. MARCIAN.

ſti, & qui penè per tuorum vicariorum ſapientiam videbaris à nobis, effecimus. Indicamus verò, quia & alia quædam pro rerum ipſarum ordinata quiete, & propter eccleſiaſticorum ſtatutorum definivimus firmitatem, ſcientes quia & veſtra ſanctitas addicens, & probatura & confirmatura eſt eadem. Eam namque conſuetudinem, quæ ex longo jam tempore permanſit [x], quam habuit Conſtantinopolitanorum ſancta Dei eccleſia ad ordinandum Metropolitanos provinciarum tam Aſianæ, quam Ponticæ & Thracicæ, & nunc ſynodali decreto firmavimus, non tam ſedi Conſtantinopolitanæ aliquid præſtantes, quam metropolitanis urbibus quietem congruam providentes, eo quod frequenter epiſcopis vitam finientibus, multæ turbæ naſcuntur, clericis ac populis qui per eaſdem ſunt civitates, abſque rectore remanentibus, & eccleſiaſticum ordinem confundentibus: quod nec veſtram latuit ſanctitatem, maximè propter Epheſios, unde quidam vobis ſæpiùs importuni fuerunt. Confirmavimus autem & centum quinquaginta ſanctorum patrum [y] regulam, qui in Conſtantinopoli congregati ſunt ſub piæ memoriæ majore THEODOSIO, quæ præcepit, poſt veſtram ſanctiſſimam & Apoſtolicam ſedem [z], honorem habere Conſtantinopolitanam, [quæ ſecunda eſt ordinata;] confidentes, quia lucente [a] apud vos apoſtolico radio, & uſque ad Conſtantinopolitanorum eccleſiam, conſuetè gubernando, illum ſpargentes, hunc ſæpiùs expanditis, eo quod abſque invidia conſueveritis veſtrorum bonorum participatione ditare domeſticos [b]. Quæ igitur ad interemtionem quidem totius confuſionis, confirmationem verò eccleſiaſticæ ordinationis definivimus, hæc ſicut propria & amica, & ad decorem [c] convenientiſſima, dignare complecti, ſanctiſſime & beatiſſime pater. Qui enim locum veſtræ ſanctitatis obtinent ſanctiſſimi Epiſcopi PASCHASINUS & LUCENTIUS, & qui cum eis eſt reverendiſſimus Presbyter BONIFACIUS, his ita conſtitutis vehementer reſiſtere tentaverunt, procul dubio à veſtra providentia inchoari & hoc bonum volentes: ut ſicut fidei, ſic bonæ ordinationis vobis deputetur effectus [d]. Nos enim curantes tam piiſſimos & Chriſti amicos imperatores, qui ſuper hoc delectantur, quam clariſſimum ſenatum, & totam, ſicut dicere convenit, imperii civitatem [e], opportunum credidimus eſſe honoris ejus confirmationem ab univerſali concilio celebrari, & velut hæc à tua ſanctitate fuerint inchoata, eo quod fovere ſemper ſtudeas, roboravimus, præſumentes, dum noverimus, quia quidquid rectitudinis à filiis ſit [f] ad patres recurrit [g], facientes hoc ſibi proprium. Rogamus igitur, & tuis decretis noſtrum honora judicium; & ſicut nos capiti in bonis adjecimus [h] conſonantiam, ſic & ſummitas tua filiis quod decet adimpleat. Sic enim & pii principes complacebunt [i], qui tamquam legem tuæ ſanctitatis judicium firmaverunt, & Conſtantinopolitana ſedes ſuſcipiat præmium, quæ omne ſemper ſtudium vobis ad cauſſam pietatis explevit, & ſemetipſam vobis ad concordiam eodem zelo conjunxit. Ut autem cognoſcatis, quia nihil alicui donando per gratiam fecimus, aut per inimicitias adverſando, ſed ut nutu gubernati divino; omnem vobis geſtorum vim inſinuavimus, ad comprobationem noſtræ ſinceritatis, & ad eorum quæ à nobis geſta ſunt, firmitatem & conſonantiam [l].

x obtinuit.
y quorum cauſſa ſæpe moleſtia affecti fuiſtis.
z primatũ Conſtantinopolim, haberes loci ſecundi.
a dominãte ac prævalente.
b ſyncera caritate conjũctos.
c ad ornatum,
d ordinis reſtitutio imputetur.
e obſequẽtes non modo piiſſimis & Chriſtianiſſimis Imperatoribus, quibus id gratum erat, verum etiam clariſſimo ſenatui, & toti, ut ita dicamus, regiæ urbi,
f roborare auſi ſumus, ſciẽtes quidquid à filiis rectè geritur
g confidẽter firmavimus: ſcientes quia omne bonũ quod à filiis fit ad proprios recurrit parentes.
h impendimus.
i contulimus conſenſum, ſic & caput.
k piis principibus gratum erit,
l confirmationem atque conſenſioné.

θορύβοις, ἀνηγεμονεύτων ὄντων τῶν ἐν αὐταῖς κληρικῶν τε καὶ * λαϊκῶν, καὶ τὴν ἐκκλησιαστικὴν τάξιν συγχεόντων. ὅπερ οὐδὲ τὴν ὑμετέραν ἔλαθεν ἁγιότητα, μάλιστα τῶν Ἐφεσίων ἕνεκεν, πλειστάκις ὑμῖν διενοχληκότων. ἐβεβαιώσαμεν δὲ καὶ τὸν τῶν ρν. ἁγίων πατέρων, τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει συναθροισθέντων ἐπὶ τοῦ τῆς εὐσεβοῦς μνήμης τοῦ μεγάλου Θεοδοσίου, κανόνα τὸν διαγορεύοντα, μετὰ τὸν ὑμέτερον ἁγιώτατον καὶ ἀποστολικὸν *, τὰ πρεσβεῖα τὸν Κωνσταντινουπόλεως ἔχειν τεταγμένον, ὡς τῆς ἀποστολικῆς παρ' ὑμῖν κρατούσης ἀκτῖνος, καὶ ἐπὶ τὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκκλησίαν, συνήθως κηδόμενοι, πολλάκις ταύτην ἐφαπλώσατε, διὰ τὸ ἄφθονον ὑπάρχειν ὑμῖν τῶν οἰκείων ἀγαθῶν πρὸς τοὺς γνησίους μετάδοσιν. ἅπερ τοίνυν ὡρίσαμεν πρὸς ἀναίρεσιν μὲν πάσης συγχύσεως, βεβαίωσιν δὲ τῆς ἐκκλησιαστικῆς εὐταξίας, ταῦτα ὡς οἰκεῖά τε καὶ φίλα, καὶ πρὸς εὐκοσμίαν ἁρμόδια, περιπτύξασθαι καταξιώσατε, ἁγιώτατε καὶ μακαριώτατε πάτερ. οἱ γὰρ τὸν τόπον τῆς ὑμετέρας ἁγιότητος ἐπέχοντες ὁσιώτατοι ἐπίσκοποι Πασχασῖνος καὶ Λουκήνσιος, καὶ ὁ σὺν αὐτοῖς θεοφιλέστατος πρεσβύτερος Βονιφάτιος, τοῖς οὕτω τυπωθεῖσι σφοδρῶς ἀντιτείνειν ἐπεχείρησαν, πάντως ἀπὸ τῆς ὑμετέρας ἄρξασθαι καὶ τοῦτο τὸ καλὸν προνοίας βουλόμενοι, ἵνα καθάπερ τῆς πίστεως, οὕτω καὶ τῆς εὐταξίας ὑμῖν λογισθῇ τὸ κατόρθωμα. ἡμεῖς γὰρ θεραπεύοντες τούς τε εὐσεβεστάτους καὶ φιλοχρίστους βασιλεῖς ἐπὶ τούτῳ ἡδομένους, τήν τε λαμπρὰν σύγκλητον, καὶ πᾶσαν, ὡς εἰπεῖν, τὴν βασιλεύουσαν, εὔκαιρον ἐνομίσαμεν τὴν ἐπ' αὐτῇ * περὶ τῆς οἰκουμενικῆς συνόδου βεβαίωσιν τῆς τιμῆς. καὶ ὡς ἐκ τῆς σῆς ὁσιότητος ταύτην ἐναρχθεῖσαν, δι' ὧν ἀεὶ θάλπειν ἐσπουδάκατε, θαῤῥήσαντες ἐκυρώσαμεν· εἰδότες ὡς πᾶν παρὰ τῶν τέκνων γινόμενον κατόρθωμα εἰς τοὺς οἰκειουμένους πατέρας ἀνατρέχει. παρακαλοῦμεν τοίνυν, τίμησον καὶ ταῖς σαῖς ψήφοις τὴν κρίσιν, ὥσπερ ἡμεῖς τῇ κεφαλῇ τὴν ἐν τοῖς καλοῖς συμφωνίαν ἀπενηνόχαμεν, οὕτω καὶ ἡ κορυφὴ τοῖς παισὶν ἀναπληρώσει τὸ πρέπον. οὕτω γὰρ καὶ βασιλεῖς εὐσεβεῖς θεραπευθήσονται, οἳ τὴν τῆς σῆς ὁσιότητος ὡς νόμον, βεβαιώσαντες κρίσιν, καὶ ὁ Κωνσταντινουπόλεως θρόνος τὴν ἀμοιβὴν ἀποδέξεται, πᾶσαν ἀεὶ σπουδὴν πρὸς τὴν τῆς εὐσεβείας ὑμῖν ἐκπληρώσας ὑπόθεσιν, καὶ τῷ ζήλῳ συνάψας ἑαυτὸν ὑμῖν πρὸς ὁμόνοιαν. ἵνα δὲ γνῶτε, ὡς οὐδὲν πρὸς χάριν ἢ πρὸς ἀπέχθειαν πεποιήκαμεν, ἀλλ' ὡς θείῳ κυβερνώμενοι νεύματι, πᾶσαν ὑμῖν τῶν πεπραγμένων τὴν δύναμιν ἐγνωρίσαμεν εἰς σύστασιν ὑμετέραν, καὶ τῶν πεπραγμένων βεβαίωσίν τε καὶ συγκατάθεσιν.

* λαῶν.
* f. d. θρόνον.
* παρὰ L.

EPISTOLA [a] MARCIANI IMPERATORIS AD LEONEM PAPAM.

a Ex Collect. Romana Lucæ Holſtenii.

SYNOPSIS.

I. *De fide apud Calchedonem roborata & pace Eccleſiæ reſtituta gratulatur.*

II. *Fidem juxta literas S. Leonis à Synodo eſſe expoſitam.*

III. *Petit ut Sedi CP. ſecundus locus juxta ſtatuta ſecundæ & quartæ Synodi tribuatur.*

IV. *Per Lucianum & Baſilium conſenſum ejus ſuper eodem negotio poſtulat.*

Victores VALENTINIANUS & MARCIANUS, inclyti triumphatores ſemper Auguſti, ſancto Patri merito venerabili LEONI Epiſcopo.

CAP. I. Divina humanáque ſcripta conſentiunt divinitatem imprimis eſſe venerandam, & ibi omnipotentem Deum eſſe propitium, ubi colitur ritè religio. Id ergo quod quærebamus invenimus, & effectum vota noſtra meruerunt. Invenit religionis fidem religioſus affectus: nec dubium eſt Deo autore definitum, quod de majeſtate quærebatur. Exploſâ igitur contentione atque diſcordiâ, quam livor fidei inimicus objecerat, Deum omnes unâ mente cognoſcunt. Jam non incuſamus ingrati. Religionis inimici præſtiterunt nobis, ut Deum ſtudioſiùs quæreremus, manifeſtiùs inveniremus. Majus etenim lumen videtur, quod poſt tenebras fulſerit: Dulcior eſt ſitientibus potus, feſſis otium. Lætetur igitur ſanctimonia tua victoriâ Fidei cujus laurea omnipotenti Chriſto referenda eſt, qui de perfidis egit triumphum. Atque ideò ipſi intereſſe ſanctæ Synodo feſtinavimus, quamvis nos in aliis locis expeditiones & neceſſitates publicæ detinerent.

Errores veritati ſplẽdorem conciliant.

CAP. II. Itaque omnia pro votis atque oratione Religionis Tuæ, quæ fidei conveniunt autore Deo ſunt ordinata. Totius Orbis, qui ſub Imperio noſtro eſt, Reverendiſſimis Epiſcopis Calchedonem convocatis, tractatu habito, poſt multa certamina vera fides

obtinuit, & juxtà literas Sanctitatis tuæ univerſi aſſenſerunt expoſitioni prout veritas poſtulavit. Nec dubitamus hujus rei gratulationem nobis & Sanctitati Tuæ eſſe communem, pariterque lætari, quos pariter manifeſtum eſt optaſſe veritatem. Supereſt ut univerſis pro Catholica fide & veritate compoſitis & pace Eccleſiis reſtitutâ, votis omnibus in perniciem hoſtium ſanctitas tua divinam provocet majeſtatem: quod te & ante literas noſtras facere certiſſimum eſt.

CAP. III. Quoniam verò & hoc ſtatutum eſt, ut ea quæ centum quinquaginta ſanctiſſimi Epiſcopi ſub Theodosio Majore de honore venerabilis Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ ſtatuerunt, & quæ nunc à ſancta Synodo de eâdem re ſtatuta ſunt, firma ſerventur: ſcilicet ut poſt ſedem Apoſtolicam Conſtantinopolitanæ Urbis Antiſtes ſecundum obtineat locum; quoniam & eadem ſplendidiſſima civitas junior Roma nuncupatur: dignetur Sanctitas tua etiam huic parti proprium adhibere conſenſum. Quamvis reverentiſſimi Epiſcopi, qui tuæ Religionis vicem agentes ad ſanctam Synodum convenerunt, contradixerint. Vehementer enim prohibebant de hac venerabili Eccleſia à Synodo aliquid ordinari.

Epist. LXXVIII. Contradicunt Sedis CP. amplitudini Legati Leonis in Synodo.

Speramus autem quod concordantibus toto orbe Sacerdotibus, ea quæ Reipublicæ Romanæ prodeſſe ſunt, divinus favor præſtare dignabitur. Qua de re per Lucianum virum religioſum Epiſcopum, & Basilium Diaconum harum portitores omnia verè inſinuari oportere cenſuimus. Et petimus, ut ea quæ ſancta Synodus ſtatuit, etiam Religio tua in perpetuum præcipiat obſervari. *Et alia manu.* Divinitas te ſervet per multos annos, ſancte ac religioſiſſime Pater. Data decimoquinto Kalendas Januarias, Conſtantinopoli, D. N. Marciano PP. Aug. & qui fuerit nominatus, Conſulibus.

ἘΠΙΣΤΟΛΗ ΤΟΥ ΕΥΣΕΒΕΣΤΑΤΟΥ *βασιλέως Μαρκιανοῦ* [a]*, πρὸς τὸν μακαριώτατον Ῥώμης ἀρχιεπίσκοπον, Λέοντα. Νικηταὶ Οὐαλεντινιανὸς καὶ Μαρκιανὸς, ἔνδοξοι, τροπαιοῦχοι* [b]*, αὔγουστοι, τῷ ἁγιωτάτῳ καὶ ἀληθῶς ὁσιωτάτῳ * πατριάρχῃ* [c] *ἐπισκόπῳ Λέοντι.*

Αἱ θεῖαι καὶ ἀνθρώπιναι γραφαὶ συμφωνοῦσι, τὸ θεῖον ἐν πρώτοις εἶναι προσκυνητέον, πρὸς τὸ παντοκράτορα θεὸν ἄνω ἔχειν, ὅταν θρησκεύηται ὁ πίστις· τοίνυν ὅπερ ζητοῦμεν, εὕρομεν, καὶ ἀπεδέξατο ὅμως ἡμετέρας ἰκεσίας· ἔπλησε γὰρ τὴν θρησκείαν τὴν πίστιν ὁ αὐτὸς διάθεσις, καὶ ἄδηλον ἀμφίβολον, ἐπὶ συνεργίᾳ τοῦ Θεοῦ, τινεῦσιν, ὅτε περὶ τῆς αὐτῆς ἀκριβείας ἐξετάσθη. ἐκβεβλημένων τοίνυν πάσης φιλονεικίας καὶ * διαχωρίας, ἅτινα ὁ βάσκανος δαίμων τῇ πίστει ἐνέβαλε, τὸν Θεὸν πάντες ἀκριβῶς γινώσκομεν. λοιπὸν, καταγελῶμεν τῶν ἀπίστων, ἀλλὰ καὶ χάριν ὁμολογοῦμεν τοῖς τῆς θρησκείας ἐχθροῖς. παρέσχον γὰρ ἡμῖν, ὅπως τὸν Θεὸν ἐπιμελέστερον ἐκζητήσωμεν, σαφῶς τι ἐπιγνῶμεν. μᾶλλον γὰρ φῶς ἄνω λάμπει τὸ μετὰ τὴν σκοτίαν· φαῖνον γλυκὺ διψῶσιν ὁ πότος, τοῖς κάμνουσιν ἡ ἀργία. Χαιρέτω τοίνυν ἡ σὴ ἁγιωσύνη ἐπὶ τῇ νίκῃ τῆς πίστεως, ἧστινος ὁ στέφανος τῷ παντοκράτορι Χριστῷ ἀνατιθέσθω· ταύτην γὰρ δεδώκαμεν παρὰ τῶν ἀπίστων νίκην, καὶ διὰ τοῦτο ἡμᾶς αὐτοὺς παραγενέσθαι τῇ ἁγίᾳ συνόδῳ ὑπεσχόμεθα, εἰ καὶ ὅτι ἡμᾶς ἐν ἄλλοις τόποις ἐκστρατείας τι καὶ δημοσίας χρείας κατεῖχον. τοιγαροῦν ἅπαντα κατ' εὐχὰς τῆς σῆς ἁγιωσύνης, αὐτοῖς τῇ πίστει συμφωνοῦσι, * τετέλεσται. πάντες τοῦ κόσμου τε ὅσοι ὑπὸ τὴν ἡμετέραν βασιλείαν τῶν εὐλαβεστάτων ἐπισκόπων ἐν τῇ Χαλκηδονίων συγκαλεσθέντων, καὶ συνέδρου γενομένου, μετὰ πολλὰς φιλονεικίας ἡ ἀληθὴς πίστις κατέσχε, καὶ κατὰ τὰ γράμματα τῆς σῆς ἁγιωσύνης, πάντες συνῄνεσαν τῇ ἐκθέσει, καθὼς ἡ ἀλήθεια ἀπῄτει. καὶ οὐδὲν ἀμφιβάλλομεν τοῦτο τὸ * γράμματος τὴν * χαρὰν ἅ τε ἡμῖν, καὶ τῇ σῇ ἁγιωσύνῃ κοινὴν εἶναι, καὶ ἐπίσης χαίρειν, ἧς τινος φανερὸν δεῖ ὑμετέρας σπουδῆς τὴν ἀλήθειαν. λοιπὰ, ὅπως πάντων τῶν καθολικῶν πίστεων καὶ τὴν ἀλήθειαν συντεθέντων, καὶ εἰρήνης ταῖς ἐκκλησίαις ἀποδοθείσης, σὺν πάσῃ ἰσχύϊ ὡς ἀπώλειαν τῶν πολεμίων, ἡ σὴ ἁγιωσύνη τὴν θείαν προσκαλεῖσθαι δύναμιν, ὅπερ σε καὶ πρὸ τῶν ἡμετέρων ἄλλων ἐπιλογίζεσθαι. Ἐπειδὴ δὲ καὶ τοῦτο τετύπωται, ὅτι τὰ παρὰ ρ΄ν΄. Ἐπισκόπων ἐπὶ τοῦ τῆς θείας λήξεως τοῦ * ἀοιδίμου Θεοδοσίου τῆς τιμῆς ἕνεκα τῆς σεπτῆς ἐκκλησίας τῆς Κωνσταντινουπόλεως τετυπωμένα, καὶ ὅσα νῦν ὑπὸ τῆς ἁγίας συνόδου περὶ τοῦ αὐτοῦ πράγματος ὁρισθέντα βέβαια φυλαχθῆναι δηλαδὴ, ἵνα μετὰ τὸν ἀποστολικὸν θρόνον ὁ τῆς

* f. διαγωνίας. l. διχονίας.

* leg. τετέλεσται.

* f. πράγματος.

* Χάριν]

* f. προτέρου.

EADEM PIISSIMI REGIS MARCIANI epiſtola ad beatiſſimum urbis Romæ Archiepiſcopum Leonem. Victores Valentinianus & Marcianus, Illuſtres, Tropæuchi, Auguſti, ſanctiſſimo & venerando admodum Patriarchæ Leoni Epiſcopo.

CAP. I. A Divino Numine adorando capienda eſſe rerum primordia, conſentiunt divina humanaque monimenta, eoque loco ſummum Rectorem & Dominum eſſe propitium, ubi fides colitur: itaque quod quærimus, invenimus, & obtinemus noſtris precibus. Nam offendit religionis cultum repletus fide animos, & dubium nullum eſt, quin adjutore Deo præſtitum ſit, quod ab illius potentia contendebatur. Sublatis litibus & diſcordiis, ab invidia pleno dæmone fidei objectis, omnes Deum mente intelligunt; neque demceps accuſamus infideles, quin gratias potius agimus ipſis Religionis hoſtibus: præbuerunt enim nobis occaſionem quam diligentiſſime quærendi Deum, clariſſimeque cognoſcendi. Majus utique lumen videtur quod poſt tenebras affulget; ſitientes bibunt cum voluptate, dulce otium eſt poſt laborem. Lætetur igitur Sanctitas tua de fidei victoria, cujus corona debetur Regnatori omnium Chriſto. Hujus ope victoriam ab infidelibus tulimus, eaque gratia conſtituimus noſmetipſi præſentes adeſſe in ſancta Synodo, licet nos in aliis locis expeditiones, & publicæ neceſſitates retinuerint. * Proinde ex ſententia Sanctitatis tuæ, quæ fidei reſpondet, confectæ ſunt res omnes. Totius orbis imperio noſtro parentis in Chalcedonenſem urbem evocatis ſanctiſſimis Epiſcopis, conſilioque inito, poſt multas altercationes, vera fides ſtetit denique ac vicit, & ſinguli juxta litteras S. T. expoſitioni aſſenſerunt, quemadmodum poſtulabat veritas. Nos nulli ambigimus, quin hujus rei gandium S. T. nobiſcum commune ſit, quodque ex æquo nobiſcum lætetur, quos conſtat veritatem pari ſtudio aſſeruiſſe. Supereſt, ut omnibus ad fidem Catholicam & veritatem pertinentibus jam compoſitis, paceque Eccleſiis reddita, cum magna prece tua Sanctitas finem tumultibus à præpotente Deo expoſcat, quod ſane abs te fieri, vel ante has litteras noſtras, prædicatur. Quoniam vero & hoc ſancitum eſt, quæ centum quinquaginta Epiſcopi, ſub divæ memoriæ Theodoſio I. circa honorem venerandæ Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ conſtituerunt, & hæc ſancta Synodus de eodem negotio conſtituit, conſtanter debere obſervari; ſcilicet, ut poſt Apoſtolicam Sedem, Conſtantinopolitanus ſtatim Epiſcopus in ſecundis conſiſtat, quod ſplendidiſſima urbs nova Roma appelletur;

CAP. II.

a Hanc Marciani Græcam Epiſtolam, quam ex Romana Lucæ Holſtenii Collectione Latinè in prima Editione inſerueram, debemus erudito viro Andreæ Arnoldo Normbergenſi, qui eam eruit ex quodam Barocciano Bodleianæ apud Oxonienſes Bibliothecæ codice non ineleganter, ut ipſe narrat, exarato in papyro Orientali trecentorum circiter annorum, ſuamque verſionem ei adjungens, publicavit cum Athanaſiano quodam ſyntagmate Lutetiæ a. 1685.

b Τροπαιοῦχοι, Tropæuchi] Olim Deorum titulus, obſervat idem Arnoldus, deinde Imperatorum, qui divina fermè omnia ſibi arrogabant.

c Πατριάρχῃ ἐπισκόπῳ] Fortè leg. ἀληθῶς ὁσιωτάτῳ πατρὶ ἀρχιεπισκόπῳ Λέοντι, quemadmodum in ſequenti Epiſtola (Marciani infra poſt Leonis 89.) ὁσιωτάτῳ πατρὶ καὶ ἀληθινῶς ὁσιωτάτῳ Λέοντι ἀρχιεπισκόπῳ. Ita idem vir eruditus.

Potius Χαρὰν, *gaudium*, inquit idem Arnoldus; cum editio vetus Latina habeat, *gratulationem*.

Epist. LXXVIII. dignetur tua Sanctitas etiam hac in parte concinere, licet religioſiſſimi Epiſcopi, tuæ Pietatis nomine in ſacra Synodo comparentes, contradixerint: nimis enim vehementer impediverunt, ne ſancta Synodus aliquid de illa veneranda Eccleſia decerneret. Speramus autem, cum univerſi orbis Sacerdotes unum atque idem ſenſerint, Romanis rebus divinam providentiam utilia quæque conceſſuram. Propterea per Lucianum Epiſcopum Dei amantiſſimum & Baſilium Diaconum omnia vobis ſignificanda curavimus, petimuſque, ut quæ ſancta Synodus ſanxit, Tua quoque Pietas ſervanda in perpetuum jubeat. Divina providentia annis quamplurimis te ſervaſſit, ſanctiſſime piiſſimeque Pater. Dat. a. xv. Kal. Jan. Conſtantinopoli, Coſ. D. N. Marciano ſemper Auguſto, & qui fuerit conſtituendus.

Κωνσταντινουπολιτῶν [illegible] Epist. LXXVIII.

[illegible]

---

a Aliàs LIV. Quæ autem antea 75 erat, nunc 112. 23. Maii.

EPISTOLA LXXVIII. [a]

AD MARCIANUM AUGUSTUM,

De ambitu Anatolii, præcedenti reſpondens.

PER LUCIANUM EPISCOPUM & Baſilium Diaconum.

SYNOPSIS.

I. *De fidei victoria, & errorum utilitate in Eccleſia.*

II. *Multa ex Anatolii ambitu mala exurgere.*

III. *Conſtantinopolitanam ſedem, quæ Regia eſt non Apoſtolica, aliarum depreſſione attolli non poſſe.*

IV. *Rogat Marcianum ut Anatolii cupiditatem comprimat.*

V. *Ex prioribus exceſſibus Anatolium animos ſumſiſſe.*

s. V. Not. *LEO, MARCIANO Auguſto.* 1

Cap. I. MAgno munere miſericordiæ Dei totius Eccleſiæ Catholicæ multiplicata ſunt gaudia, cùm ſancto & glorioſo Clementiæ Veſtræ ſtudio pernicioſiſſimus error extinctus eſt: ut labor noſter citiùs ad deſideratum perveniret effectum, quem Deo ſerviens principatus veſter, & fide & poteſtate juviſſet. Quia etſi in virtute Spiritus ſancti, Inter quaſlibet diſſenſiones [b] per Sedis Apoſtolicæ famulatum Evangelii erat defendenda libertas, manifeſtior tamen apparuit gratia Dei, quæ præſtitit mundo, ut in victoria veritatis, autores tantùm violatæ fidei perirent [c], & ſua integritas Eccleſiæ redderetur. Bellum igitur, quod pacis noſtræ inimicus excitaverat, adeò feliciter, dextera Domini pugnante, confectum eſt, ut, triumphante Chriſto, omnium ſacerdotum eſſet una victoria, & coruſcante lumine veritatis, ſolæ erroris tenebræ cum ſuis aſſertoribus perierentur. Nam ſicut in ipſa Domini reſurrectione credenda, ad corroboranda initia fidei multùm ſecuritatis acceſſit, quòd quidam Apoſtoli de corporis Domini noſtri Jesu Christi veritate dubitavêre, & viſu atque contactu fixuras clavorum & vulnus lanceæ perſcrutando, ambiguitatem cunctis, dum ambigunt, abſtulerunt: ita nunc quoque, cùm aliquorum infidelitas confutatur, omnium hæſitantium corda firmata ſunt; & profecit univerſis ad illuminationem, quod quibuſdam intulit cæcitatem. In quo opere dignè & juſtè exultat Veſtra Clementia, quæ fideliter propriéque [d] proſpexit, ut Orientalibus Eccleſiis diabolicæ inſidiæ non nocerent; ſed ad propitiandum Deum efficaciora ubique offerrentur holocauſta: quando per mediatorem Dei & hominum Hominem Christum Jesum eadem confeſſio plebium, eadem ſacerdotum, eadem eſſet & Regum, Glorioſiſſime fili, & Clementiſſime Auguſte. [e]

b al. diſpenſationes. MSS. erat.

Gratiæ, veritatis, & Eccleſiæ quæ victoria.

c vulg. deperirent.

Aliquorum dubia, omnium hæſitantium robur.

d al. Piéque.

e Grim. & Thu. Codd. habent tantum, Glorioſiſſ Imperator.

Cap. II. His autem, propter quæ tanta facta eſt congregatio ſacerdotum, bono & optabili fine compoſitis [f], miror & doleo, quod pacem univerſalis Eccleſiæ divinitus reformatam, ambitionis ruſus ſpiritus inquietat. Quamvis enim neceſſariè ſibi frater meus Anatolius conſuluiſſe videatur, ut ordinatorum ſuorum errorem deſerens, in aſſenſum Catholicæ fidei ſalubri correctione tranſiret: cuſtodire tamen debuit, ut quod veſtro [a] beneficio noſcitur conſecutus, nullius cupiditatis pravitate [g] turbaret. Nos enim veſtræ fidei interventionis habentes intuitum, cùm ſecundùm ſuæ conſecrationis autores, ejus initia titubarent, benigniores circa ipſum quàm juſtiores eſſe voluimus: quo perturbationes omnes, quæ operante diabolo fuerant excitatæ, adhibitis remediis leniremus; quæ illum modeſtum magis, quàm immoderatum facere debuerunt. Qui etiam ſi præcipuis meritis, optimóque judicio legitimè fuiſſet ac ſolenniter ordinatus, contra reverentiam tamen canonum paternorum, contra ſtatuta Spiritus ſancti, contra antiquitatis exempla, nullis poſſet ſuffragiis adjuvari. Apud Chriſtianum, & verè religioſum, veréque orthodoxum Principem loquor, multum Anatolius Epiſcopus proprio detrahit merito, ſi illicito creſcere optat augmento.

f al. completis.

Anatolio ab hæreticis ordinato indulgetur.

a. al. noſtro. V. N.

g al pravitatis cupiditate.

Eccleſiarũ privilegia quibus nitantur fundamenta.

Cap. III. Habeat, ſicut optamus, Conſtantinopolitana civitas gloriam ſuam, ac protegente dextera Dei, diuturno Clementiæ Veſtræ fruatur

EPIST. LXXVIII.

fruatur imperio. Alia tamen ratio eſt rerum ſecularium, alia divinarum: nec præter illam petram, quam Dominus in fundamento mirè poſuit, ſtabilis erit ulla conſtructio; ſed propria perdit, qui indebita concupiſcit. Satis ſit prædicto quòd veſtræ pietatis auxilio, & mei favoris aſſenſu, Epiſcopatum tantæ urbis obtinuit. Non dedignetur Regiam civitatem, quam Apoſtolicam non poteſt facere Sedem [g]; nec ullo ſperet modo, quod per aliorum poſſit offenſiones augeri. Privilegia enim Eccleſiarum, ſanctorum Patrum canonibus inſtituta, & venerabilis Nicænæ Synodi fixa decretis, nulla poſſunt improbitate convelli, nulla novitate violari. [h] In quo opere, auxiliante Chriſto, fideliter exequendo, neceſſe eſt me perſeverantem exhibere famulatum: quoniam diſpenſatio mihi credita eſt, & ad meum tendit reatum, ſi paternarum regulæ ſanctionum, quæ in Synodo Nicæna, ad totius Eccleſiæ regimen, Spiritu Dei inſtruente, ſunt conditæ, me (quod abſit) connivente, violentur; & major ſit apud me unius fratris voluntas, quàm univerſæ domus Domini communis utilitas.

Matth. 16. 18.

g V. Nov. 25 quæſt. 1. Privilegia Eccleſiarum, & ibid. ead. privilegia Eccleſiarum. c. 2.

h al. mutari.

Canonibus obnoxius Pontif. Rom. iiſdé famulari debet in diſpenſationibus.

CAP. IV. Et ideò ſciens glorioſam Clementiam Veſtram Eccleſiaſticæ ſtudere concordiæ, & his quæ pacificæ congruunt unitati, piiſſimum præſtare conſenſum, precor & ſedula ſuggeſtione Vos obſecro, ut auſus improbos unitati Chriſtianæ pacique contrarios, ab omni Pietatis Veſtræ abdicetis aſſenſu, & fratris mei Anatolii, nocituram ipſi, ſi perſtiterit, cupiditatem, ſalubriter comprimatis: ne ea, quæ Veſtræ Gloriæ atque temporibus inimica ſunt, cupiens, major ſuis velit eſſe prioribus: liberúmque illi ſit, quantis potuerit ſplendere virtutibus; quarum non aliter particeps erit, niſi charitate magis voluerit ornari, quàm ambitione diſtendi. Hanc autem improbi deſiderii conceptionem nunquam quidem debuit intra cordis ſui recipere ſecretum: ſed cùm illi fratres & Coëpiſcopi mei, qui vice mea aderant, obviarent, ab illicito appetitu ex eorum ſaltem ſalubri contradictione ceſſaſſet. Nam & Veſtræ Pietatis apices, & ipſius ſcripta declarant, Legatos Sedis Apoſtolicæ, ſicut oportuit, contradictione juſtiſſima ei reſtitiſſe: ut inexcuſabilior eſſet præſumtio, quæ ſe nec increpata cohiberet.

Vicariorũ Papæ in Concil. Calch. cõtradictio.

CAP. V. Unde quia convenit fidei Veſtræ Gloriæ [i], ut ſicut hæreſis, Deo per vos agente, deſtructa eſt, ita etiam omnis ambitus retundatur; agite, quod & Chriſtianæ eſt probitatis & Regiæ, ut prædictus Epiſcopus pareat Patribus, conſulat paci, neque ſibi æſtimet licuiſſe, quòd Antiochenæ Eccleſiæ ſine ullo exemplo, contra inſtituta canonum, Epiſcopum ordinare præſumſit; quod amore reparandæ fidei & pacis ſtudio retractare ceſſavimus. Abſtineat ergo ab Eccleſiaſticarum injuria regularum, & illicitos declinet exceſſus: ne ſe ab univerſali Eccleſia, dum inimica paci tentat, abſcidat. Quem opto magis irreprehenſibiliter agentem diligere, quàm in hac præſumtione, quæ illum ab omnibus ſeparare poterit, perdurare. Frater autem & Coëpiſcopus meus Lucianus, qui cum filio meo Basilio Diacono Clementiæ Veſtræ ad me ſcripta portavit, omni devotione partes ſuſceptæ legationis implevit: quia non eſt æſtimandus negocio defuiſſe, quem potiùs cauſſa deſeruit. Data undecimo Kalendas Junii, Herculano Clariſſimo Conſule.

i vulg. fidei veſtræ vel gloriæ.

Antiocheni Epiſc. ordinatio per CP. contra canones, diſſimulata.

EPIST. LXXIX.

Cum Epiſcopo canones violante non cõmunicatur ab aliis.

EPISTOLA LXXIX. [a]

a Aliàs LV. Quæ autem antea 79. erat, nunc 129. 22. Maii.

AD PULCHERIAM AUGUSTAM
De Ambitu Anatolii.

SYNOPSIS.

I. *Plenam eſſe fidei victoriam, in qua ſuperant tam qui ceciderunt, quàm qui ſteterunt.*

II. *Nihil valere poſſe contra canones Nicænos, qui ſoli firmandæ paci ſufficiunt.*

III. *Anatolio Flavianum exemplo eſſe debere: & per ſe ruere quod Nicænæ Synodo contrarium eſt.*

IV. *Ut ipſa Anatolium à propoſito revocet, hortatur.*

LEO Epiſcopus, PULCHERIÆ Auguſtæ.

CAP. I. SAnctis & Deo placitis Clementiæ Veſtræ ſtudiis defenſam contra hæreticos Catholicam fidem, & univerſæ Eccleſiæ redditam pacem, ineffabiliter cum Veſtra Pietate gaudemus: gratias agentes miſericordi & omnipotenti Deo [b], quòd exceptis his, qui magis dilexerunt tenebras, quàm lucem, neminem paſſus eſt Evangelica veritate fraudari: ut abſterſa erroris caligine, in omnium cordibus puriſſimum lumen oriretur, nec de infirmis quorumdam animis tenebroſus ille exultaret inimicus, quem non ſolùm hi, qui illæſi ſteterunt, ſed etiam quos fecerat nutare, ſuperaverunt: ut, errore abolito, per totum mundum fides vera regnaret, *& omnis lingua confiteretur, quoniam Dominus* Jesus Christus *in gloria eſt Dei Patris.* Confirmato autem in unitate Evangelii univerſo orbe terrarum, & in eodem [c] ſenſu directis cordibus omnium ſacerdotum, optimum fuerat, ſuprà illa, propter quæ ſancta eſt Synodus congregata, & quæ ſecundùm pietatis veſtræ ſtudium probabili ſunt fine concluſa, nihil quod tanto bono contrarium eſſet, inferri, nec per occaſionem Epiſcopalis Concilii, id importunè [d] appeti, quod non licuit concupiſci.

b al. miſericordiæ omnipotentis Dei.

Joan. 3. 19.

Philip. 2. 11.

c vulg. ſpiritus ſenſu.

d vulg. id in commune.

CAP. II. Frater enim & Coëpiſcopus meus Anatolius parum conſiderans, quanto pietatis veſtræ beneficio, & mei favoris aſſenſu, Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ ſacerdotium fuerit conſecutus, non tam de adeptis gaviſus,

EPIST. LXXIX.

quàm de immodicis appetendis ſupra menſuram ſui honoris accenſus eſt; credens huic tam intemperanti cupiditati poſſe prodeſſe, quod ei quorumdam conſenſum ſuum præbuiſſe dicitur extorta ſubſcriptio: cùm tamen deſtruendis mox conatibus, contradictio fratrum & Coëpiſcoporum meorum vice mea agentium, fideliter & laudabiliter obviaret. Quoniam contra ſtatuta paternorum canonum, quæ ante longiſſimæ ætatis annos in urbe Nicæna ſpiritualibus ſunt fundata decretis, nihil cuique audere [e] conceditur: ita ut ſi quis diverſum aliquid decernere velit, ſe potiùs minuat, quàm illa corrumpat. Quæ ſi, ut oportet, à cunctis pontificibus intemerata ſerventur, per univerſas Eccleſias tranquilla erit pax & firma concordia: nullæ de menſura honorum [f] diſſenſiones, nullæ de ordinationibus lites, nullæ de privilegiis ambiguitates, nulla erunt de alieni [g] uſurpatione certamina; ſed is, qui jure charitatis rationabilis eſt, & morum & officiorum ordo ſervabitur [i]: & ille verè erit magnus, qui fuerit totius ambitionis alienus, dicente Domino: *Quicunque voluerit inter vos major fieri, ſit veſter miniſter: Et quicunque voluerit inter vos primus eſſe, erit veſter ſervus: Sicut filius hominis non venit miniſtrari, ſed miniſtrare.* Et tamen hæc illis tunc inſinuabantur, qui de puſillo volebant creſcere, & de infimis ad ſumma tranſire: Conſtantinopolitanæ verò Præſul Eccleſiæ, quid [h] amplius, quàm aſſecutus eſt, concupiſcit? aut quid illi ſatisfaciet, ſi tantæ urbis magnificentia & claritudo non ſufficit? Superbum nimis eſt & immoderatum ultrà proprios terminos tendere, & antiquitate calcata alienum jus velle præripere; atque ut unius creſcat dignitas, tot Metropolitanorum impugnare primatus; quietiſque provinciis, & olim ſanctæ Synodi Nicænæ moderatione diſpoſitis, bellum novæ perturbationis inferre; atque ut venerabilium Patrum decreta ſolvantur, quorumdam Epiſcoporum proferre conſenſum, cui tot annorum ſeries negavit effectum. Nam ſexageſimus ferè annus hujus conniventiæ eſſe [l] jactatur, qua ſe prædictus Epiſcopus æſtimat adjuvari, fruſtra cupiens id ſibi prodeſſe, quod etiam ſi quiſquam auſus eſt velle, nullus tamen potuit obtinere.

Nicænorũ canonum inviolabilis autoritas. e *ed.* addere. — f *vulg.* de menſuris harum Canonum obſervantia, pacis vinculum. — g *vulg.* de aliena. — i. V. Not. — *Matth.* 20. 26. *Marc.* 10. 43. — h *vulg.* quis. — Metropolitani, primates dicti. — l *vulg.* jactantiæ. — Canon CP. hucuſque ſine effectu.

CAP. III. Agnoſcat cui ſucceſſerit viro, & repulſo omni ſpiritu elationis, Flaviani modeſtiam, Flaviani humilitatem, quæ illum uſque ad Confeſſoris gloriam provexit, imitetur. Cujus ſi velit ſplendere virtutibus, laudabilis erit, & in omni loco plurimùm dilectionis acquiret; non ambiendo humana, ſed promerendo divina. Hac autem obſervantia meum quoque illi animum ſpondeo copulandum, & Apoſtolicæ Sedis dilectionem, quam Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ ſemper impendit, nulla mutabilitate [k] violandam. Quia ſi interdum immoderati Præſules aliquas incidunt culpas, Eccleſiarum tamen Chriſti integra gratia perſeverat. Conſenſiones verò Epiſcoporum, ſanctorum canonum apud Nicæam conditorum regulis repugnantes, unita nobiſcum veſtræ fidei pietate in irritum mittimus, & per autoritatem beati Petri Apoſtoli, generali prorſus definitione caſſamus [k], in omnibus Eccleſiaſticis cauſſis his legibus [l] obſequentes, quas ad pacificam obſervantiam [m] omnium ſacerdotum, per trecentos decem & octo antiſtites Spiritus ſanctus inſtituit: ita ut etiam ſi multò plures aliud [n], quàm illi ſtatuêre, decernant, in nulla reverentia ſit habendum, quicquid fuerit à prædictorum conſtitutione diverſum.

k *vulg.* impendimus, nulla mobilitate.

EPIST. LXXX. Irritum eſt & caſſum id omne quod Nicænis canonibus cõtrarium invenitur. — k. V. Not. Papa obſequitur Canonibus. — l Eccl. his legibus ad. — m *vulg.* pacificationẽ. — n *vulg.* aliũ ... decernerent.

CAP. IV. Prolixitatem itaque epiſtolæ meæ, qua neceſſe habui explicare, quid ſentiam, rogo ut per fratrem & Coëpiſcopum meum LUCIANUM, qui (quantùm in ipſo eſt) ſolicitudinem ſuſceptæ legationis eſt fideliter executus, & per filium meum BASILIUM Diaconem pietas veſtra dignanter accipiat. Et quia moris veſtri eſt pro pace & unitate Eccleſiæ laborare, fratrem meum ANATOLIUM Epiſcopum ex veſtra mihi inſinuatione dilectum, ſalubriter in his, quæ ipſi profutura ſint, continete: ut gloria clementiæ veſtræ, ſicut magnificatur de fide reparata, ita prædicetur de ambitione compreſſa. Data undecimo kalendas Junii, HERCULANO viro clariſſimo Conſule.

Lucianus & Baſilius Legati Imperatoris & Anatolii Epiſc.

EPISTOLA LXXX. [a]

a *Alià.* LIII. Quæ autem antea 80. erat, nunc 136. 22. Maii.

AD ANATOLIUM EPISCOPUM CP.

INCREPANS DE AMBITU.

SYNOPSIS.

I. *Anatolii fidem eſſe laudandam, cupiditatem damnandam.*

II. *Nicæni Concilii prærogativa, quàm Anatolii ambitus petit.*

III. *Calchedonenſi Synodo in ſolo negotio fidei convocatâ eum abuti.*

IV. *Nunquam ſe in præjudicium Nicæni Concilii, illicitis auſibus conſenſurum.*

V. *Canones Synodi CP. ad ſedem Romanam nunquam miſſos, Anatolio malè patrocinari.*

VI. *Satius eſſe ut cupiditatem deponat, charitatem ſectetur.*

LEO Epiſcopus, ANATALIO Epiſcopo.

CAP. I. MAnifeſtato, ſicut optavimus, per gratiam Dei lumine Evangelicæ veritatis, & ab univerſali Eccleſia pernicioſiſſimi erroris nocte depulſa, ineffabiliter gaudemus in Domino, quòd creditæ nobis diſpenſationis labor ad deſideratum pervenit effectum, ſicut etiam epiſtolæ tuæ textus eloquitur; *ut,* ſecundùm Apoſtolicam doctrinam, *idipſum*

Concilii opus proprium Evangelium manifeſtare & errorem depellere. 1. Cor. 1. 10.

Epist. LXXX.

dicamus omnes, & non ſint in nobis ſchiſmata: Simus autem perfecti in eodem ſenſu & in eadem ſcientia. [b] in cujus operis devotione gratulamur dilectionem tuam eſſe conſortem: ut & corrigendis tua prodeſſet induſtria, & ab omnium te deviantium participatione [c] purgares. Deceſſore enim tuo beatæ memoriæ Flaviano, propter defenſionem Catholicæ veritatis ejecto, non immeritò credebatur, quod Ordinatores tui, contra ſanctorum canonum conſtituta, viderentur ſui ſimilem conſecraſſe. Sed affuit miſericordia Dei, in hoc te dirigens atque confirmans, ut malis principiis bene utereris; & non te judicio hominum, ſed Dei provectum benignitate monſtrares: quod verè ita accipiendum eſt, ſi hanc divini muneris gratiam alia offenſione non perdas. Virum enim Catholicum, & præcipuè Domini Sacerdotem, ſicut nullo errore implicari, ita nulla oportet cupiditate violari. Dicente quippe ſcriptura ſancta: *Poſt concupiſcentias tuas non eas, & à voluntate tua vetare* [d]: multis mundi hujus illecebris, multis vanitatibus reſiſtendum eſt, ut veræ continentiæ obtineatur integritas: cujus prima eſt labes ſuperbia, initium tranſgreſſionis, & origo peccati. Quoniam mens potentiæ avida, nec abſtinere novit vetitis, nec gaudere conceſſis; dum inordinato pravóque progreſſu, impunitarum tranſgreſſionum augentur exceſſus; & crebreſcunt culpæ, quæ toleratæ ſunt ſtudio fidei reparandæ & amore concordiæ.

b al. ſententia.

c vulg. add. & factione. del. MSS. quinque.

Diſt. 47. Virum Catholicum. c. 6. Norene Sacerdotes.

Eccl. 18. 30.

d Ita MSS. Codd. quat. al. ut in vulg. ed. evenere.

Cap. II.

Poſt illa itaque ordinationis tuæ non inculpata principia [2], poſt conſecrationem Antiocheni Epiſcopi, quam tibimet contra canonicam regulam [2] vindicaſti, doleo etiam in hoc dilectionem tuam eſſe prolapſam [e], ut ſacratiſſimas Nicænorum canonum conſtitutiones conareris infringere: tanquam opportunè ſe tibi hoc tempus obtulerit, quo ſecundi honoris privilegium ſedes Alexandrina perdiderit, & Antiochena Eccleſia proprietatem tertiæ dignitatis amiſerit: ut his locis juri tuo ſubditis, omnes Metropolitani Epiſcopi proprio honore priventur. Quibus inauditis & nunquam antè tentatis ita præveniris exceſſibus, ut ſanctam Synodum, ad extinguendam ſolùm hæreſim, & ad confirmationem fidei Catholicæ ſtudio Chriſtianiſſimi Principis congregatam, in occaſionem ambitus trahas, & ut conniventiam [f] ſuam tibi det, impellas: tanquam refutari nequeat, quod illicitè voluerit multitudo, & illa Nicænorum canonum per Spiritum verè ſanctum ordinata conditio in aliqua cuiquam ſit parte ſolubilis. Nulla ſibimet de multiplicatione congregationis Synodalia Concilia blandiantur, neque trecentis illis decem atque octo Epiſcopis quantumlibet copioſior numerus ſacerdotum vel comparare ſe audeat, vel præferre: cùm tanto divinitùs privilegio Nicæna ſit Synodus conſecrata, ut ſive per pauciores, ſive per plures Eccleſiaſtica judicia celebrentur, omni penitus autoritate ſit vacuum, quicquid ab illorum fuerit conſtitutione diverſum.

2. V. Not. Uſurpata Antiocheni Epiſc. conſecratio à CP Epiſc.

2. V. Not.

e al. progreſſam.

Cauſſa ſidei propria œcumenicor. Concil. materia.

f Apud utrumque conniventiam. Cod. Grim. conhibentiam.

Nicæni Concilii autoritas & prærogativa.

Cap. III.

Nimis ergo hæc improba, nimis ſunt prava, quæ ſacratiſſimis canonibus inveniuntur eſſe contraria. In totius Eccleſiæ perturbationem ſuperba hæc tendit elatio, quæ ita abuti voluit Concilio Synodali, ut Fratres in fidei tantummodo negotio convocatos, & definitione ejus cauſſæ, quæ erat curanda, perfunctos [3], ad conſentiendum ſibi, aut depravando traduceret, aut terrendo compelleret. Inde enim fratres noſtri ab Apoſtolica Sede directi, qui vice mea Synodo præſidebant, probabiliter atque conſtanter illicitis auſibus obtiterunt, apertè reclamantes, ne contra inſtituta Nicæni Concilii, præſumtio reprobæ novitatis aſſurgeret. Nec poteſt de eorum contradictione dubitari, de quibus in epiſtola tua etiam ipſe quedereris, quòd conatibus tuis voluerint obviare. In quo quidem multùm illos mihi hæc ſcribendo commendas; ſed temetipſum, quod eis parêre nolueris, dum illicita moliris, accuſas, ſuperfluè non concedenda appetens, & inſalubriter tibi contraria concupiſcens [g], quæ nullum unquam poterunt noſtrum obtinere conſenſum. Abſit enim à conſcientia mea, ut tam prava cupiditas meis ſtudiis adjuvetur; ac non potiùs & meo, & omnium qui non alta ſapiunt, ſed humilibus conſentiunt, opere ſubruatur.

3. V. Not.

Quando: quæ contradicitur Conciliis in rebus facti & diſciplinæ.

g al. appetis & inſalubrè contraria concupiſcis. Grim.

Cap. IV.

Sancti illi & venerabiles Patres, qui in urbe Nicæna, ſacrilego Ario cum ſua impietate damnato, manſuras uſque in finem mundi leges Eccleſiaſticorum canonum condiderunt, & apud nos, & in toto orbe terrarum in ſuis conſtitutionibus vivunt; & ſi quid uſquam [h] aliter quàm illi ſtatuêre, præſumitur, ſine cunctatione caſſatur: ut quæ ad perpetuam utilitatem generaliter inſtituta ſunt, nulla commutatione varientur; nec ad privatum trahantur commodum, quæ ad bonum ſunt commune præfixa: & manentibus terminis, quos conſtituerunt patres, nemo in jus tendat alienum; ſed intra fines proprios atque legitimos, prout quis voluerit, in latitudine ſe charitatis exerceat: cujus ſatis uberes fructus Conſtantinopolitanus poteſt antiſtes acquirere, ſi magis humilitatis virtute nitatur, quàm ſi ſpiritu ambitionis infletur.

Nicæni canones irretractabiles.

h al. unquam.

25. qu. 1. Quæ ad perpetuam.

Cap. V.

Noli, frater, *altum ſapere, ſed time*, & Chriſtianorum Principum piiſſimas aures improbis petitionibus inquietare deſiſte, quibus certum habeo modeſtiâ te magis, quàm elatione, placiturum. Perſuaſioni enim tuæ in nullo penitus ſuffragatur quorumdam Epiſcoporum ante ſexaginta (ut jactas) annos facta conſcriptio [4], nunquámque a prædeceſſoribus tuis ad Apoſtolicæ Sedis tranſmiſſa notitiam, cui ab initio ſui caducæ, dudúmque collapſæ ſera nunc & inutilia ſubjicere fulcimenta [i] voluiſti, eiiciendo à fratribus ſpeciem conſenſionis, quam tibi in ſuam inju-

Rom. 11. 20. Concilii CP. canones ad Sedem Romanam non miſſi.

4. V. Not.

i al. ſomenta.

Epist. LXXX.

riam verecundia farigata præberet. Memento, quid Dominus ei, qui unum de puſillis ſcandalizaverit, comminetor, & ſapienter intellige, quale ſit Dei judicium ſubiturus, qui tot Eccleſiis, tot Sacerdotibus ſcandalum inferre non metuit. Fateor enim, ita me dilectione univerſæ fraternitatis obſtringi, ut nemini prorſus in his, quæ contra ſe poſcit, aſſentiam, poſſiſque evidenter agnoſcere me dilectioni tuæ benevolo animo contraire, ut ſaniore conſilio ab univerſalis te Eccleſiæ perturbatione contineas. Non convellantur provincialium jura primatuum, [5] nec privilegiis antiquitus inſtitutis Metropolitani fraudentur antiſtites. Nihil Alexandrinæ ſedi ejus, quam per ſanctum MARCUM Evangeliſtam beati Petri diſcipulum meruit, pereat dignitatis: nec DIOSCORO impietatis ſuæ pertinaciâ corruente, ſplendor tantæ Eccleſiæ tenebris obſcuretur alienis. Antiochena quoque Eccleſia, in qua primùm prædicante beato Apoſtolo PETRO, Chriſtianum nomen exortum eſt, in paternæ conſtitutionis ordine perſeveret, & in gradu tertio collocata, nunquam ſe fiat inferior. Aliud enim ſunt ſedes, aliud præſidentes: & magnus unicuique honor eſt integritas ſua. Quæ cùm in quibuſlibet locis propria ornamenta non perdat, quantò magis in Conſtantinopolitanæ urbis magnificentia poteſt eſſe glorioſa, ſi per obſervantiam tuam, & defenſionem paterni canones [x], & exemplum probitatis multi habeant ſacerdotes [6].

Matth. 18. 6. Marc. 9. 41. — Metropolitanorum jura non convellenda. — 5. V. Not. — Ordo Orientalium Patriarcharum. — x *al.* Canonis *deleatque.* Et. — 6. V. Not.

Cap. VI.

Hæc tibi ſcribens, frater, in Domino hortor ac moneo, ut depoſito ambitionis deſiderio, ſpiritu potiùs ferveas charitatis, ejúſque virtutibus, ſecundùm doctrinam Apoſtolicam, proficienter orneris. Eſt enim *patiens & benigna, & non æmulatur, non agit perperàm, non inflatur, non eſt ambitioſa, non quærit quæ ſua ſunt.* Unde ſi charitas non quærit propria, quantum peccat, qui concupiſcit aliena? A quibus volo ut te prorſus abſtineas, memórque ſis ejus ſententiæ, quæ dicit: *Tene, quod habes* [1], *ne alius accipiat coronam tuam.* Nam ſi inconceſſa quæſieris, ipſe te tuo opere atque judicio univerſalis Eccleſiæ pace privabis. Frater autem & coëpiſcopus noſter LUCIANUS, & filius noſter BASILIUS Diaconus, quantum in ipſis fuit, ſtudioſè his, quæ injunxeras, affuêre: ſed actioni eorum juſtitia negavit effectum. Data undecimo Kalendas Junii, HERCULANO viro Clariſſimo Conſule.

Rom. 12. 10. 1. Cor. 13. 4. — l *al.* quod tenes. — *Apoc. 3. 11.* — Excommunicatio comminatoria.

Epist. LXXXI.

EPISTOLA LXXXI. [a]

AD JULIANUM COENSEM Epiſcopum.

a *Alidi.* C V. Quæ autem antea 81. erat, nunc 11. 22. Maii. Ex MsS. Cod. Cardinalium Sirleti & Grim.

SYNOPSIS.

I. *Nicæni Concilii autoritas quanti facienda ſit.*

II. *Julianum arguit, quod Anatolio CP. faveat.*

III. *Contra univerſalis Eccleſiæ ſtatum, ſine reatu utriuſque ipſorum, nec ſibi licere quicquam concedere, nec ei obtinere.*

LEO Papa, JULIANO Coënſi Epiſcopo.

CUm frequentibus experimentis probaverit Dilectio tua [b], quam conſtanti fixóque propoſito ſanctorum Nicænorum Canonum ſtatuta cuſtodiam, diſſolvi omnes Eccleſiaſticas regulas æſtimans, ſi quicquam ex illa Sacroſancta Patrum conſtitutione violetur; miror talia te per fratrem & Coëpiſcopum noſtrum LUCIANUM dirigere ſcripta potuiſſe, quibus in tantùm pro appetitu novæ tranſgreſſionis intervenis: ut tibi putes aliquid ſpeciale præſtandum, ſi his quæ illicitè concupiſcuntur [c], annuero. Quantumlibet autem te affectione complectar, nullo tamen modo poteris obtinere, ut me in excidium Eccleſiaſtici ſtatus, vel ſuadendo impellas, vel ſupplicando traducas. Frater enim & Coëpiſcopus noſter ANATOLIUS, ſi divina beneficia & mei favoris aſſenſum ſapienter intelligit, ſatis illi ſufficit, obtinuiſſe, quod [d] ſummus Antiſtes de honore Epiſcopatus ſui gratias Deo referat, & ſe ab illicitorum cupiditate contineat; & quicunque illum ſpecialiter diligunt, tali eum debent confirmare conſilio: ut impoſſibilia omnino non quærat; & ſibi talia concupiſcendo non noceat: quia nullis apud me patrociniis ita poterit adjuvari, ut his quæ poſtulat, calcata Patrum conſtitutione, conſentiam. Reſcribens itaque ad Epiſtolas tuas, pro ea qua diligo affectione, te moneo, ut major apud te ſit univerſalis Eccleſiæ ſtatus, ſaluberrima olim & vera ordinatione munitus, quàm ut in cujuſquam gratiam à me velis poſtulare, quæ ſine reatu utriuſque noſtrûm, nec mihi concedere, nec tibi liceat obtinere. Dat. 11. Kalend. Junias HERCULANO viro clariſſimo Conſule.

b *Al.* Dilectio tua non ignorat. *ita Sirleti Codex mutilus incipit.* — Nicæni Concilii autoritas. — c *al.* qui illicitè concupiſcunt. — d *Forte* quo. — Digna Pontifice conſtantia. — Nihil ſe contra Eccleſiaſticũ ordinem ſine reatu ſuo concedere poſſe Leo agnoſcit.

Epist. LXXXII.

EPISTOLA LXXXII. [a]

a Aliàs, XCIV. Quæ autem antea 81. erat, nunc 91.

AD EPISCOPOS GALLIARUM.

SYNOPSIS.

Reverſis Legotis à Synodo Calchedonenſi, acceptiſque Geſtis & ſententiâ adverſus Eutychen & Dioſcorum prolata, hujus exemplar mittit ad Gallicanos Epiſcopos.

Dilectiſſimis fratribus RUSTICO, RAVENNIO, VENERIO, & ceteris Epiſcopis per Gallias conſtitutis, LEO.

IMpletis per miſericordiam Dei communibus votis, dignum eſt fraternitatem veſtram ſanctorum gaudiorum habere conſortium. Nam fratres mei, qui vice mea orientali ſynodo præſederunt, quæ acta retulerint ſignifico, confirmata Catholica fide, & glorificato Apoſtolicæ prædicationis triumpho: quòd etiam hi, qui ad deviandum vel ſeducti fuerant, vel impulſi, recepta veritatis luce lætantur. Siquidem omnes Domini Sacerdotes in unam ſententiam, ſancto Spiritu docente, conſenſere: & de ſacramento Dominicæ Incarnationis, in qua multorum intelligentia caligabat, ita tenebræ erroris ablatæ ſunt, ut in uno Domino noſtro, vero & Dei & hominis Filio, nec de humanitatis ambigatur natura, nec de Deitatis eſſentia. In impios autem nefandi erroris autores, qui indignos ſe Dei gratia judicantes, correctionis uti remediis noluerunt, qualis ſit lata ſententia, exemplaria quæ miſimus edocebunt: ut agnoſcat veſtra dilectio, fratres cariſſimi, in ſancto examine divinum non defuiſſe judicium, quo & vindicta retributa eſt obduratis, & pax impenſa correctis. Dominus vos incolumes cuſtodiat, fratres cariſſimi.

Exemplar Sententiæ.

1. V. Nor. PASCHASINUS Epiſcopus Lilybætanus, LUCENTIUS Epiſcopus Aſculanus, & BONIFACIUS Presbyter Eccleſiæ maximæ Urbis Romæ, Vicarii ſanctiſſimi ac beatiſſimi Papæ LEONIS Apoſtolicæ Sedis Antiſtitis, pronuntiaverunt. Manifeſta ſunt quæ Dioſcorus Alexandrinæ Urbis antiſtes contra canonum diſciplinam regulaſque Eccleſiaſticas, illicita præſumtione commiſit, ſicut præterita geſtorum, ſeu præſens declaravit aſſertio. Is namque, ut plura relinquamus, EUTYCHEN conſortem perfidiæ ſuæ, à proprio Epiſcopo ſanctæ recordationis FLAVIANO jure damnatum, in gratiam communionis, antequam cum his qui congregati fuerant in Epheſina urbe Epiſcopis reſideret, ſuſcepiſſe cognoſcitur. Sed illis quidem ſedes Apoſtolica veniam tribuit, quia contra votum geſſiſſe quæ patrata ſunt approbantur: ita ut nunc uſque adhæreant & beatiſſimo Papæ, & univerſali ſanctoque Concilio: qua de re ſacroſanctæ communionis conſecuti ſunt medicinam. Prædictus verò, qui malorum perſeverantiâ ornari ſe æſtimat, cum debeat ſummiſſa fronte uſque ad terram cum gemitu, ut convenit, inclinari, quoniam nec beatiſſimi Papæ epiſtolam legi permiſit ad venerandæ memoriæ FLAVIANUM Chriſti antiſtitem ſcriptam: quippe cum ab his qui detulerant petitus ut legi ſineret, ſacramenti ſatisfactione quod promiſerat implere contemſit: quatenus pravi dogmatis augeretur impietas, & occaſio læſionis, vel ſcandali cunctis generaretur Eccleſiis. Paratis tamen his, voluimus his ſceleribos indulgere, & veniam, quam ceteris Epiſcopis præſtitimus, dignanter impendere, cùm nec ſimilem judicandi reperiantur [b] habuiſſe fiduciam [c], adjecit etiam accuſatorum ſupplicatio variis referta criminibus, & tertio evocatus per reverentiſſimos fratres & Coëpiſcopos noſtros admonitione canonica, venire contemſit conſcientiæ detentus arcano. Epiſcopos etiam à Provinciali Synodo, cui ſubdebantur, jure damnatos iniqua uſurpatione ſuſcipiens, ipſe contra ſe damnationis ſententiam provocavit, veterum patrum ſæpius ſtatuta conculcans. Unde ſanctus ac beatiſſimus Papa caput univerſalis Eccleſiæ LEO, per nos Vicarios ſuos, ſancta Synodo conſentiente, Petri apoſtoli præditus dignitate, qui Eccleſiæ fundamen [d], & petra fidei, cœleſtis regni janitor nuncupatur, Epiſcopali eum dignitate nudavit, & ab omni Sacerdotali opere fecit extorrem. Supereſt uti congregata venerabilis Synodus caoonicam contra prædictum DIOSCORUM proferat juſtitia ſuadente ſententiam.

Epist. LXXXIII.

b Al. reperiatur.
c Deeſt hic aliquid.
d Al. fundamentum.

EPISTOLA LXXXIII. [a]

a Aliàs, XCI. Quæ autem antea 83. erat, nunc 97. 10. Junii.

AD THEODORUM FOROJULIENSEM Epiſcopum.

SYNOPSIS.

I. *Unumquemque Epiſcopum ad Metropolitanum in dubiis recurrere debere.*

II. *Duplex eſſe peccati remedium: & quis reconciliationis ordo eſſe debeat.*

III. *Pænitentem, qui ante reconciliationem decedit, reconciliari poſt mortem non poſſe.*

IV. *Nemini in extremis poſito & reconciliationem petenti, eam eſſe denegandam.*

V. *Quàm periculosè in finem pænitentia reſervatur. Nemini per ſigna poſcenti negandum eſſe; obſervatis circa apoſtatas Canonicis regulis.*

VI. *Ut cum Metropolitano reſponſa ad conſultationem communicet.*

LEO Epiſcopus, THEODORO Forojulienſi Epiſcopo.

SOlicitudinis quidem tuæ hic ordo eſſe debuerat, ut cum Metropolitano tuo primitus de eo, quod quærendum videbatur eſſe, conferres: ac ſi id, quod ignorabat dilectio tua, etiam ipſe neſciret, inſtrui vos pariter poſceritis: quia in cauſſis, quæ ad generalem obſervantiam pertinent omnium Domini Sacerdotum [b], nihil ſine primatibus oportet inquiri. Sed ut quoquomodo inſtruatur ambiguitas conſulentis, quid de pœnitentium ſtatu Eccleſiaſtica habeat regula, non tacebo.

Romano pontifici diſplicet quod neglecto Metropolitano ipſe conſulatur.

b Hæc tria verba omn. Dom. Sac. deſiderant MSS Cod. & Metropolitani primates dicti.

Epiſt. LXXXIII. *De pœnitẽtia* diſt. 1. *Multiplex.* c. 49.

Multiplex miſericordia Dei ita lapſibus ſubvenit humanis, ut non ſolùm per baptiſmi gratiam, ſed etiam per pœnitentiæ medicinam ſpes vitæ reparetur æternæ, ut qui regenerationis dona violaſſent, proprio ſe judicio condemnantes, ad remiſſionem criminum pervenirent: ſic divinæ bonitatis præſidiis ordinatis, ut indulgentia Dei niſi ſupplicationibus Sacerdotum nequeat obtineri. Mediator enim Dei & hominum homo CHRISTUS JESUS hanc Præpoſitis Eccleſiæ tradidit poteſtatem, ut & confitentibus actionem pœnitentiæ darent; & eoſdem ſalubri ſatisfactione purgatos, ad communionem ſacramentorum per januam reconciliationis admitterent. Cui utique operi inceſſabiliter ipſe Salvator intervenit, nec unquam ab his abeſt, quæ miniſtris ſuis exequenda commiſit, dicens: *Ecce ego vobiſcum ſum omnibus diebus uſque ad conſummationem ſeculi:* ut ſi quid per ſervitutem noſtram bono ordine & gratulando impletur effectu, non ambigamus per Spiritum ſanctum fuiſſe donatum.

Cap. II. Duplex peccati remedium. Ordo pœnitent. 1. Cõfeſſio 2. Actionis pœnitẽtiæ ſeu ſatisfactionis impoſitio. 3 Satisfactionis executio. 4 Reconciliatio. 5 Communio. Matth. 28. 20. De pœnitentia diſt. 1. Multiplex. c. 49.

Cap. III.

Si autem aliquis eorum, pro quibus Domino ſupplicamus, quocunque interceptus obſtaculo, à munere indulgentiæ præſentis exciderit [e], & priuſquam ad conſtituta remedia perveniat temporalem vitam humana conditione finierit; quod manens in corpore non recepit, conſequi exutus carne non poterit. Nec neceſſe eſt nos eorum qui ſic obierint merita actúſque diſcutere; cùm Dominus Deus noſter, cujus judicia nequeunt comprehendi, quod Sacerdotale miniſterium implere non potuit, ſuæ juſtitiæ reſervaverit: ita poteſtatem ſuam timeri volens, ut hic error omnibus proſit; & quod quibuſdam tepidis aut negligentibus accidit, nemo non metuat. Multum enim utile ac neceſſarium eſt, ut peccatorum reatus ante ultimum diem Sacerdotali ſupplicatione ſolvatur.

e al. exceſſerit.

Reconciliationis gratiam conſequi mortuus non poteſt.

Sacerdotali ſupplicatione ſolvuntur peccata.

Cap. IV. De pœnitentia diſt. 1 Multiplex. c. 49. Et 26. q. 6. *His qui tẽpore.* c. 10.

His autem qui in tempore neceſſitatis, & in periculi urgentis inſtantia, præſidium pœnitentiæ, & mox reconciliationis implorant, nec ſatisfactio interdicenda eſt, nec reconciliatio deneganda: quia miſericordiæ Dei, nec menſuras poſſumus ponere, nec tempora definire, apud quem nullas patitur veniæ moras vera converſio [d], dicente Spiritu Dei per Prophetam: *Cùm converſus ingemueris, tunc ſalvus eris.* Et alibi: *Dic tu iniquitates tuas prior, ut juſtificeris.* Et iterum: *Quia apud Dominum miſericordia eſt, & copioſa apud eum redemptio.* In diſpenſandis itaque Dei donis non debemus eſſe difficiles, nec accuſantium ſe lacrymas gemitúſque negligere, cùm ipſam pœnitendi affectionem [e] ex Dei credamus inſpiratione conceptam, dicente Apoſtolo: *Ne fortè det illis Deus pœnitentiam, ut reſipiſcant à diaboli laqueis, à quo captivi [f] tenentur ad ipſius voluntatem.*

Epiſt. LXXXIII. d al. vera confeſſio. Iſai. 30. 15. Sec. 70. Iſai 43. 26. Sec. 70. Pſ. 129. 7. e Ita omn. Mſſ. al. pœnitentiam. 2. Tim. 2. 25. f al. capti.

Cap. V. Sera converſio quã incerta.

Unde oportet unumquemque Chriſtianum conſcientiæ ſuæ habere judicium, ne converti ad Deum de die in diem differat, nec ſatiſfactionis ſibi tempus in fine vitæ ſuæ conſtituat: quia periculosè hac ſe conditione fragilitas & ignorantia humana concludit, ut ad paucarum horarum ſe reſervet incertum [g]: & cùm poſſit pleniore ſatisfactione indulgentiam promereri, illius temporis anguſtias eligat, quo vix inveniat ſpacium, vel confeſſio pœnitentis, vel reconciliatio Sacerdotis. Verùm, ut dixi, etiam talium neceſſitati ita auxiliandum eſt, ut & actio illis pœnitentiæ, & communionis gratia, ſi eam, etiam amiſſo vocis officio, per indicia integri ſenſus poſtulant, non negetur [h]. At ſi aliqua ægritudine ita fuerint aggravati, ut quod paulò antè poſcebant, ſub præſentia Sacerdotis ſignificare non valeant, teſtimonia eis fidelium circunſtantium prodeſſe debebunt, ut ſimul & pœnitentiæ, & reconciliationis beneficium conſequantur: ſervatâ tamen regulâ canonum paternorum circa eorum perſonas, qui in Deum à fide diſcedendo peccarunt.

g locus eximiè reſtitutus. De pœnitentia diſt. 1. Multiplex. c. 49. h locus reſtitutus. 26. qu. 6. *His qui tẽpore.* c. 10.

Cap. VI.

Hæc autem, frater, quæ ad interrogationem dilectionis tuæ ideò reſpondi, ne aliquid contrarium ſub ignorantiæ excuſatione gereretur, in Metropolitani tui notitiam facies pervenire: ut ſi qui fortè ſunt fratrum, qui de his antea putaverint ambigendum, per ipſum de omnibus, quæ ad te ſcripta ſunt, inſtruantur. Data IV. Idus [i] Junii, HERCULANO viro Clariſſimo.

i al III. Idus vel. III. Kal.

ANNUS CHRISTI 453.	LEONIS PAPÆ 14.	VALENTINIANI 29. MARCIANI 4. IMPP.	OPILIONE ET VINCOMALO COSS.

a Alias. LVII. Quæ autem antea 84. erat, nunc 12. 10. Martii.

EPISTOLA LXXXIV. [a]

AD MARCIANUM AUGUSTUM, De Aëtio & Andrea.

SYNOPSIS.

I. *Ordinationis Anatolii ſuſpicionem per fidei ejus profeſſionem eſſe ſublatam.*

II. *Malè ab eo Aëtium ab Archidiaconi officio eſſe ſubmotum.*

III. *Marcianum rogat ut Anatolium ab illicitis retrahat, & faveat Juliano.*

LEO Epiſcopus, MARCIANO Auguſto.

Cap. I.

QUam excellenti pietate, & quàm glorioſo clementiæ veſtræ ſtudio in integrum nuper fides Chriſtiana revocata ſit, totus mundus agnoſcit, & ſalutis ſuæ ſingulare præſidium per vos à Domino eſſe reparatum. Ac ſi quid adverſum tanti operis conſummationem de contrario ſpiritu ſentitur oboriri, neceſſe eſt ut ad veſtræ revocetur pietatis auxilium, quod ad cuſtodiam Catholicæ veritatis divina providentia præpa-

Imperatoriæ poteſtatis eſt ſcandala contra fidẽ & diſciplinam orta reſecare.

Epiſt. LXXXIV.

ravit: ut cùm poteſtatis veſtræ ſit ſcandala etiam in longinquo nata reſecare, multò magis ea quæ ſub veſtris audent oculis ſurgere, non ſinatis accreſcere. Anatolii Epiſcopi ordinationem, ſicut ſcientia Dei teſtis eſt, ſuſpectam (quod fatendum eſt) mihi fecerant conſecrationis ejus autores, nec diſſimilem ab eligentibus arbitrabar electum: ſecutúmque eſt, ut cum communionem Apoſtolicæ Sedis expeteret [1], diu dandis ad eum pacis epiſtolis [2] abſtinerem. Sed cùm illi pietatis veſtræ teſtimonium ſuffragaretur, cùm de fide atque unanimitate ejus optanda quæque & placitura promitteret, profeſſionem ejus ita credidi eſſe ſinceram, ut tamen, qua obſervantia ſe agere deberet, non deſinerem commonere, ſedulò ipſi ac diligenter inculcans, ut de perſecutoribus beatæ memoriæ Flaviani neminem auderet in ſuo habere conſortio, & Eutychianæ hæreſeos defenſorem à ſe indicaret eſſe dejectum. Secutúmque eſt, ut de his, quæ pro Catholica fide in Synodali Concilio fuerant definita, talia ad me ſcripſerit, qualia Catholicum Sacerdotem ſcribere congruebat.

1. V. Not. 2. V Not. Pacis epiſtolæ.

Cap. II.

Cùm ergo ad commendanda ipſius primordia iſta præceſſerint, quid cauſſæ aut occaſionis emerſit, ut virum Catholicæ fidei, & Neſtorianis atque Eutychianis hæreticis conſtanter adverſum, etiam [b] Archidiaconem ſub honoris ſpecie degradaret, & diſpenſationem totius cauſſæ & curæ Eccleſiaſticæ [3] in Andream Eutychianiſtam repente transferret: adeò nimia commotione turbatus, ut conſecrationem, quam pro injuria dabat, ſexta ſabbati [c], traditionis Apoſtolicæ aut neſcius aut oblitus, inferret: quaſi non ad Epiſcopum magis, quàm ad Presbyterum ordinationis illius vitium pertineret: qui non inveniens, quod argueret in fide, quod improbaret in moribus, dejectionem innocentis per ſpeciem provectionis implevit; addens in ſententia [d] illud injuriæ, ut eum cœmeterio deputando [4], quodam damnaret exilio. Quem tamen pietati veſtræ commendare præſumo, ne ullis ulteriùs noxiis ingravari poſſit inſidiis, quem Dominus, ut comperi, ſub veſtra defenſione conſtituit.

b Legend. for. Aëtiū. Archidiaconus ſub honoris ſpecie dejectus. 3. V. Not. c Vide Not. ad Ep. XI. al LXXXI Traditio Apoſtolica de die ordinationis. d al ſententiæ. Presbyteri cæmeteriis mancipati. V. Not. 4. al. deputandum. Cod. Grim.

Cap. III.

Adjicio autem etiam hanc obſecrationem, ut prædictum Epiſcopum à profeſſione ſua diſſonum, & nimis teſtimonii veſtri ac favoris oblitum, neceſſariè [5] increpare dignemini. Ceſſet Catholicos inſectari; ceſſet eos, qui ſanctæ memoriæ Flaviano placuêre, conterere, & eorum ſocietatem [f], quos improbavit, eligere. Fraternam enim illi charitatem non aliter poterimus impendere, quàm ut ſe ab inimicis Catholicæ fidei approbet execrari, ejuſque à ſe conſortium, quem meritò abjecit, abſcedat [f]. Qui etiam ſi magna fuiſſet ſatisfactione purgatus, poſt dubium tamen reverſus errorem, Catholicis Diaconibus poſtponi debuit, non præponi. Illud quoque Clementiæ veſtræ benevolentiam peto, ut veneratorem veſtrum fratrem meum Julianum Epiſcopum, in veſtro, ſicut facere dignamini, habeatis affectu: cujus obſequiis præſentiæ meæ vobis imago reddatur. Nam & de fidei ejus ſinceritate confidens, vicem ipſi meam contra temporis noſtri hæreticos, delegavi: atque propter Eccleſiarum paciſque cuſtodiam, ut à comitatu veſtro non abeſſet [6], exegi. Cujus ſuggeſtiones, pro concordia Catholicæ unitatis, tanquam meas audire dignemini, placentes Deo, qui vobis præter Regiam coronam, etiam Sacerdotalem conferat palmam. Data ſexto Idus Martii, Opilione viro clariſſimo Conſule.

Epiſcopus ab Auguſto increpandus. 5. V. Not. f Ita Grim. Cod & redi: nam de andrea Eutychianiſta Sermo eſt. al. leg. Eorumque à ſe conſortium atque commercium abſcedat.

Epiſt. LXXXV. Epiſcopus in comitatu vice Pontificis Romani reſidens: unde Nuncii Apoſtolici. 6. V. Not.

EPISTOLA LXXXV. [a]

AD PULCHERIAM AUGUSTAM.

De Aëtio & Andrea.

a Aliàs: LVIII. Quæ autem antea 85. erat, nunc 7. 11. Martii.

SYNOPSIS.

I. *Andream Eccleſiaſticis rebus, amoto Aëtio, præpoſitum eſſe conqueritur.*

II. *Omnia in ſtatum priſtinum reſtitui poſtulat.*

LEO Epiſcopus, PULCHERIÆ Auguſtæ.

Cap. I.

Multis extantibus documentis, quibus in dilectione Eccleſiæ Dei Pietatis Veſtræ manifeſtatur affectio, meritò quoties aliquid naſcitur ſcandalorum, veſtrum deſideratur auxilium: ut fides, quæ annitentibus vobis, contra hæreticorum commenta defenſa eſt, ſecuræ pacis perpetem obtineat firmitatem. Nam quid prodeſt foris adverſarios veritatis oppreſſos, ſi eoſdem habeamus intra Dominica ſepta redivivos? Quod itaque circa perſonam filii mei Aëtii geſtum eſſe cognovi, nimium me anxium facit, & metuere certa ratione compellit, ne pœnitendum mihi ſit, quod de Epiſcopo Conſtantinopolitano, qui ab impugnatoribus fidei fuerat ordinatus, vobis adhortantibus, acquievi meliora ſentire, cùm tanto Pietatis Veſtræ teſtimonio juvaretur, ne illum gravaret ſuæ ordinationis infirmitas, ubi veſtra interventio præſtaretur. Unde gratulari cœperam, quod beati Flaviani honorare memoriam, & hæreticorum conatibus obſiſtere diceretur. Sed doleò illum, ſicut prædicti lacrymabilis querela demonſtrat, in deteriora mutatum, & eum nunc conſtituiſſe Archidiaconem, quem ipſe profeſſus eſt à ſe eſſe rejectum, qui Eutychianæ hæreſeos ſe apud nos prodiderat defenſorem. Quem quia nunc Eccleſiaſticis negociis præpoſuit, propter hæreticam perverſitatem eidem favorem ſuum præſtare convincitur: qui etiamſi magna ſatisfactione potuiſſet indulgentiam promereri, nequaquam debuit his qui in fide permanſerant anteferri.

Regium in rebus eccleſiæ auxilium. Ordinatio Anatolii quam ob cauſſam ſuſpecta. Archidiaconus Eccleſiaſticis negotiis præfectus.

Epiſt. LXXXVI. Cap. II.

Unde quia non latet Clementiam Veſtram, quantum periculi, aut per pudendam ſocordiam, aut per doloſam nequitiam nutriatur, dignamini Epiſcopum ad profeſſionem ſuæ fidei autoritate veſtræ clementiæ revocare. Non ſibi has maculas ſuperducat, nec exiſtimationem ſuam, quam veſtro acquiſivit favore, contemnat: ſocietatem hæretici, quem dudum à ſe removit, abſcidat; & perſequi eum, quem gratiorem debuit habere, deſiſtat. Cujus innocentiæ vos ita affuiſſe gaudeo, ut mœrori ejus digna conſolatione veſtra pietas ſubveniret. Circa fratrem meum, veneratorem veſtrum Julianum Epiſcopum, quantum debeat creſcere veſtra dignatio, Apoſtolicæ Sedis æſtimate judicio: cùm in cauſſa fidei, cui gloria veſtra famulatur, vicem ipſi meam eatenus delegârim, ut ab ea, quæ vobis debetur, obſervantia non recedens, Pietati me Veſtræ præſentare non deſinat: exequens in cuſtodia fidei, & in Eccleſiaſticis diſciplinis per omnia ſolicitudinem meam, & opportunis ſuggeſtionibus, quod univerſali Eccleſiæ proſit, inſinuans: ut in ipſo, nec Catholicis veſtrum præſidium, quibus volumus ſubveniri, nec meum vobis deſit obſequium. Data ſexto Idus Martii, Opilione viro clariſſimo Conſule.

Nuncii Apoſtolici partes & munia.

---

a Aliàs. L VI. Quæ autem antea 86. erat, nunc 6. 11. Martii.

EPISTOLA LXXXVI. [a]

AD JULIANUM EPISCOPUM Coënſem.

DE AËTIO ET ANDREA.

SYNOPSIS.

I. *Quod ipſi multa patienti compaſſus ſit, gratias agit, ſimul de Aëtii dejectione expoſtulans.*

II. *Julianum CP. in ſpeculis eſſe vult pro cauſſa fidei. Anatolium ab Imperatore eſſe increpatum.*

III. *De tumultu monachorum Ægyptiorum & Palæſtinorum.*

IV. *De epiſtola ſua & de actis Calchedonenſis Synodi in latinum convertendis.*

LEO Epiſcopus Romæ, JULIANO Epiſcopo Coënſi.

Cap. I. De clade Athalariciana. Cauſſa calamitatum peccata finis converſio peccatoris. b Vulg. multorum. c al. fuit.

Agnovi in dilectionis tuæ literis fraternæ charitatis affectum: quòd de malis, quæ multa & ſæva pertulimus, pio nobiſcum dolore compateris. Sed utinam hæc, quæ nos perpeti Dominus aut permiſit aut voluit, ad correctionem proficiant ſervatorum [b], & ut deſinant adverſitates, finiantur offenſæ. Quod utrumque de magna erit miſericordia Dei, ſi & flagella removeat, & ad ſe ſuorum corda convertat. Sicut autem fraternitatem tuam ea, quæ apud nos deſævit [c], contriſtavit hoſtilitas, ita me anxium facit, quod in Conſtantinopolitana Eccleſia, quantum tuæ indicant literæ, hæreticorum inſidiæ non quieſcunt; & exquiſitis occaſionibus, hi qui Catholicæ fidei defenſores fuêre, vexantur. Nam dùm Aëtius ab officio Archidiaconatus per ſpeciem provectionis amovetur [1], & in locum ejus Andreas, qui ob hæreticorum ſocietatem fuerat abjectus, aſſumitur; dùm beatæ memoriæ Flaviani accuſatoribus honor redditur, & piiſſimi Confeſſoris participes aut diſcipuli conſternuntur [d], nimis apertè, quid Epiſcopo Eccleſiæ ipſius placeat, demonſtratur. In quem pro cauſſæ merito differo commoveri: & quid ipſe mecum cum ſuis epiſtolis agat, quas miſſurum eum filius noſter Aëtius indicavit, expecto: dans locum voluntariæ emendationi, qua dolorem meum cupio mitigari. Clementiſſimo tamen Principi & piiſſimæ Auguſtæ de his, quæ ad cuſtodiam pacis Eccleſiaſticæ pertinent, ſcripſi: quos devotione ſuæ fidei proviſuros eſſe non dubito, ne contra gloriam operis ipſorum, damnata hæreſis valeat pullulare.

Epiſt. LXXXVI.

Ex Archidiacono Presbyterû fieri, dejici tunc erat. 1. V. Not.

d Vulg. conterantur.

Cap. II. Julianus Ep. Coënſis, Romæ nutritus, nuncius Apoſtolicus.

Studeat ergo dilectio tua, frater chariſſime, piam & neceſſariam curam ſolicitudini Apoſtolicæ Sedis impendere, quæ tibi apud ſe nutrito Catholicam contra Neſtorianos & Eutychianos hæreticos actionem materno jure commendat, ut divino fultus auxilio, ſpeculari de Conſtantinopolitanæ urbis opportunitate non deſinas; ne prædictorum dogmatum impius uſquam turbo conſurgat. Et quia tanta eſt glorioſorum Principum fides [c], ut confidenter eis poſſis quæ ſunt inſinuanda ſuggerere, pietate ipſorum ad utilitatem Eccleſiæ univerſalis utaris. Conſulenti autem dilectioni tuæ de his, in quibus putaveris ambigendum, non deerit relationibus tuis meæ reſponſionis inſtructio: ut ſequeſtrata earum actione cauſſarum, quæ in quibuſque Eccleſiis præſulum ſuorum debent cognitione firmari, hanc ſpecialem curam vice mea functus aſſumas, [f] ne hæreſis vel Neſtoriana vel Eutychiana in aliqua parte reviveſcat; quia in Epiſcopo Conſtantinopolitano Catholicus vigor non eſt, nec multum aut pro ſacramento ſalutis humanæ, aut pro ſua eſt æſtimatione ſolicitus: cùm ſi quid illi ineſſet ſpiritualis induſtriæ, ita & à quibus ordinatus ſit, & cui viro ſucceſſerit cogitare deberet, ut magis beatum Flavianum, quàm ſui honoris ſequeretur autores. Et ideò cùm piiſſimi Principes ſecundùm obſecrationem meam dignati fuerint fratrem Anatolium de his, quæ meritò in quetelam veniunt, increpare, jungat charitas tua diligentiam ſuam, ut univerſa ſcandala, adhibita pleniſſima correctione, reſecentur, & à filii noſtri Aëtii ceſſet injuriis. Nam apud Catholicum Epiſcopum, etiam ſi erat quod quacunque de cauſſa ſuccenſendum Archidiacono videretur, propter fidei reverentiam debuit prætermitti [h], potiùs quàm locum Catholici

c al. clementia.

Apoſtolicorum nunciorum poteſtas quibus finibus circumſcribatur.

f Locus hic totus egregia emendatione illuſtratus eſt ope Cod. Grim.

g Vulg. videat .. diligentiâ ſuâ.

Multa pro cauſſa fidei toleranda.

h Locus hic ex Cod. Grim. optimè reſtitutus.

EPIST. LXXXVI.

tholici nequiſſimus hæreticus obtineret. Cùm itaque quæ ſequantur agnovero, tunc maniſeſtiùs quid agi oporteat, æſtimabo. Nam interim, dolore cohibito, malui indulgere patientiæ, ut locus eſſet veniæ.

CAP. III. Monachi Palæſtini tumultuantes.

De Palæſtinis verò monachis, qui jampridem in tumultu diſſenſionis eſſe dicuntur, quo adhuc animo moveantur, ignoro. Neque cujuſquam ſermone mihi patefactum eſt, quas cauſſas videantur antefaræ præferre diſcordiæ: Utrùm ſcilicet Eutychianæ perverſitati tali furore famulentur? An implacabiliter doleant Epiſcopum ſuum in hanc impietatem potuiſſe traduci, quod contra ipſorum locorum ſanctorum teſtimonia, quibus totus mundus inſtruitur, ab Incarnationis Dominicæ veritate deſciverit; & quod in aliis per indulgentiam curari placuit, in illo putent non eſſe veniale. Unde cupio me ſuper his pleniùs edoceri, ut etiam talium correctioni congruè ſtudeatur: quia aliud eſt contra fidem impiè armari, aliud pro fide immoderatiùs commoveri [i]. Chartas etiam, quas Aëtius presbyter ante indicavit eſſe directas, & Breviarium fidei, [2] quod te miſiſſe ſignificas, necdùm ad me noveris perveniſſe. Unde, ſi expeditioris occaſio ſe præbuerit portatoris, libenter habeo, ut ſi qua eſt, quæ utilis videatur, quàm primùm ad me mittatur inſtructio. De Ægyptiis monachis quàm quieti, aut cujus ſint fidei, ſcire deſidero; & de Alexandrinæ Eccleſiæ pace quid ad vos veris nunciis perferatur: Ad cujus Epiſcopum vel ordinatores ipſius, ſeu clericos, qualia ſcripta direxerim, miſſis exemplaribus ſcire te volui. Ad clementiſſimum quoque Principem, & ad religioſiſſimam Auguſtam quis nunc meus lectmo ſit miſſus, directa exemplaria perdocebunt.

De Iuvenali Ieroſolym. Epiſc.

i Vulg. aliud in errorem quempiam detineri.

Breviarium fidei. 2. V Not.

De Ægyptiis Monachis.

CAP. IV. De epiſt. XXV. al. XI.

Utrum autem epiſtola mea, quam de Incarnationis Dominicæ fide incolumi adhuc ſanctæ memoriæ FLAVIANO, ad dilectionem tuam per BASILIUM Diaconum miſeram, fraternitati tuæ tradita ſit, ſcire deſidero: quoniam ſuſpectum habeo, quod de ejus textu nullum unquam indicium reddidiſti. Geſtorum ſynodalium [3] quæ omnibus diebus Concilii in Calchedonenſi civitate confecta ſunt, parum clara propter linguæ diverſitatem, apud nos habetur inſtructio. Et ideo fraternitati tuæ ſpecialiter injungo, ut in unum codicem univerſa facias congregari, in Latinum ſcilicet ſermonem abſolutiſſima interpretatione tranſlata: ut in nulla parte actionum dubitare poſſimus, neque ullo modo eſſe poſſit ambiguum, quod ad plenam intelligentiam te fuerit ſtudente perductum. Data quinto idus Martii, OPILIONE viro clariſſimo Conſule.

3. V.Not. Acta Calchedonenſis Synodi in latinum converſa & in unum corpus redacta.

EPIST. LXXXVII.

EPISTOLA LXXXVII. [a]

a Aliàs. LXI. Quæ autem antea 57 erat, nunc 1. 21. Martii.

AD EPISCOPOS, QVI IN SANCTA Synodo Calchedonenſi congregati fuerant, directa.

SYNOPSIS.

I. *Se conſentire his quæ Calchedone circa fidem conſtituta ſunt.*

II. *Nunquam id à ſe ratum eſſe habendum; quod adverſùs Nicænos Canones ibidem actum eſt.*

LEO Epiſcopus, ſanctæ Synodo apud Calchedonem habitæ. [1]

1. V.Not.

CAP. I. Suſpicionē non receptæ à ſe Synodi removet S. Leo ex priſtina unitatis amore.

OMnem quidem fraternitatem veſtram noſſe non ambigo, definitionem ſanctæ Synodi, quæ ob confirmationem fidei in Calchedonenſi civitate celebrata eſt, toto corde me fuiſſe complexum: quia nulla ſinebat ratio, ut qui unitatem Catholicæ fidei dolebam ab hæreticis fuiſſe turbatam, non exultarem in integrum rediiſſe gauderem. Hoc autem non ſolùm ex ipſo beatiſſimæ conſenſionis effectu [2], ſed etiam ex epiſtolis meis, quas poſt reditum meorum ad Conſtantinopolitanæ urbis antiſtitem dedi, potuiſſetis agnoſcere, ſi vobis reſponſionem Sedis Apoſtolicæ manifeſtare voluiſſet. [3] Ne ergo per malignos interpretes dubitabile videatur, utrum quæ in Synodo Calchedonenſi per unanimitatem veſtram de fide ſtatuta ſunt, approbem, hæc ad omnes fratres & Coëpiſcopos noſtros, qui prædicto Concilio interfuerunt, ſcripta direxi, quæ glorioſiſſimus & clementiſſimus Princeps, ſicut popoſci, [4] in notitiam veſtram mittere pro Catholicæ fidei amore dignabitur: ut & fraterna univerſitas, & omnium fidelium corda cognoſcant, me non ſolùm per fratres, qui vicem meam exſecuti ſunt, ſed etiam per approbationem geſtorum ſynodalium, propriam vobiſcum uniſſe [c] ſententiam: in ſola videlicet cauſſa fidei, quod ſæpè dicendum eſt, propter quam generale Concilium, & ex præcepto Chriſtianorum Principum, & ex conſenſu Apoſtolicæ Sedis placuit congregari: ut damnatis hæreticis, qui corrigi noluiſſent [d], nulla penitus reſideret de vera Domini noſtri JESU CHRISTI Incarnatione dubitatio. Unde ſi quis unquam auſus fuerit, vel Neſtorii tueri perfidiam, vel Eutychetis ac Dioſcori impium dogma defendere, à Catholicorum communione reſecetur: nec habeat ejus corporis participationem, cujus abnegat veritatem, Fratres cariſſimi.

Ex conſenſionis effectu

Ex ſuis epiſtolis. 2. V.Not.

3. V.Not.

4. al. popoſcit. V. Not.

Geſta ſynodalia de rebus fidei Leoni probata.

c Vulg. iniiſſe.

Præcepto Imp & aſſenſu Papæ Synodus coacta

d Ita Grim. Vulg. qui ſi corrigi voluiſſent.

CAP. II. Diſciplina per Nicænos canones ſtabilita inviolabilis.

De cuſtodiendis quoque ſanctorum patrum ſtatutis, quæ in Synodo Nicæna inviolabilibus ſunt fixa decretis, obſervantiam ve-

Epist. LXXXVIII.

c Ex MS. Grim. & Act. Calched. Syn. ac Facundo Herm. correctum.

f Facundus Alien. improbè côc. g Isid. Merc. assentionibus.

Canonum quæ reverẽcia apud Sedem Apost.

h Ita Facundus cum MSS. Grim. Barb. & Vat. in vulg. traditionum.

ſtræ ſanctitatis admoneo, ut jura Eccleſiarum, ſicut ab illis CCCXVIII. Patribus divinitùs inſpiratis ſunt ordinata, permaneant [c]. Nihil alienum improbus ambitus [f] concupiſcat, nec per alterius imminutionem ſuum aliquis quærat augmentum. Quantumlibet enim extortis aſſentationibus [g] ſeſe inſtruat vanitatis elatio, & appetitus ſuos Conciliorum æſtimet nomine roborandos, infirmum atque irritum erit quicquid à prædictorum Patrum canonibus diſcreparit. Quorum regulis Apoſtolica Sedes quàm reverenter utatur, ſcriptorum meorum, quibus Conſtantinopolitani antiſtitis conatus repuli, poterit ſanctitas veſtra lectione cognoſcere, & me auxiliante Domino Catholicæ fidei & paternatum conſtitutionum [h] eſſe cuſtodem. Data duodecimo Kalendas Aprilis, Opilione viro clariſſimo Conſule.

---

a N. Ex MS. Cod. Cardinal. Grimani. Quæ autem antea 88. erat, nunc ut ſpuria habetur tom. 2. p. 330. 31. Martii.

EPISTOLA LXXXVIII. [a]

AD JULIANUM EPISCOPUM Coënſem.

SYNOPSIS.

I. *Se ut Imperatori ſatisfaceret & occaſionem hæreticis auferret, ad Epiſcopos Calchedonenſes de conſenſu ſuo literas dediſſe, etſi non neceſſarias.*

II. *De Monachis edicto Marciani repreſſis & Archimandritis Pulcheriæ reſponſione increpatis.*

III. *De Eudoxia à Leone monita ex ſecreto Imperatoris mandato.*

IV. *Aëtii dejectionem patienter habendam eſſe, ne aliarum Eccleſiarum regimini ſe immiſcens menſuram propriam videretur excedere.*

V. *Anatolium ab Illyricianis ſubſcriptionem in ſui ambitus patrocinium elicere voluiſſe. De epiſtola ad Calchedonenſes Epiſcopos ſcripta.*

LEO, JULIANO Epiſcopo.

Cap. I.

QUàm vigilanter, quámque devotè pro Catholica fide fraternitas tua excubet, literarum tuarum textus oſtendit, quibus intervenientibus multùm mea ſolicitudo relevatur; accedente religioſi Imperatoris religioſiſſima pietate, quam evidenter apparet ad univerſalis Eccleſiæ firmamentum à Domino præparatam: ut dùm ſancto ſtudio pro fide agunt Chriſtiani Principes, fidenter pro eorum regno ſupplicent Domini Sacerdotes.

b Hæc uncis incluſa referuntur in epiſtola Pelagii PP. II ad Eliā &c. c. 6.

[[b] Quod ergo neceſſarium credidit clementiſſimus Imperator, libenter implevi, ut ad omnes fratres, qui Calchedonenſi Synodo interfuerunt, ſcripta dirigerem, quibus placuiſſe mihi, quæ à ſanctis fratribus noſtris de regula fidei confirmata ſunt, demonſtrarem:] propter eos ſcilicet qui ad occaſionem velandæ perfidiæ ſuæ, infirma vel dubia videri volunt ſtatuta concilii, quæ nullâ ſunt conſenſus mei ſententiâ roborata: cùm tamen poſt reverſionem fratrum, quos vice mea miſeram, ad Conſtantinopolitanum Epiſcopum epiſtolas dederim: ut, ſi eas publicare voluiſſet, abundè ex ipſis potuiſſet agnoſci, quanto gaudio ea quæ de fide ſanxerant, approbarem. Sed quia in eiſdem continebatur quale reſponſum accepiſſet ambitio, ignorari voluit, quod de fraternis conſtitutionibus ſentiebam; ne ſimul cognoſceretur, quod pro inviolabili Nicænorum canonum autoritate reſcripſeram. Unde ſtudeat dilectio tua piiſſimum Principem crebris ſuggeſtionibus commonere, ut adjunctis affatibus ſuis ad ſingularum provinciarum Sacerdotes deferri Apoſtolicæ Sedis ſcripta præcipiat; ne ulteriùs quiſquam veritatis inimicus de ſilentio meo ſe excuſare præſumat.

Cap. II.

De edicto autem Chriſtianiſſimi Imperatoris, quo imperita quorumdam monachorum inſania quid mereretur oſtendit, & de reſponſione piiſſimæ Auguſtæ, qua Monaſteriorum præſules increpavit, multùm me gaudere ſignifico; non ignorans hunc ipſis fervorem fidei divina inſpiratione conferri, ut omnibus excellentiam ipſorum non ſolùm regii culminis, ſed etiam ſacerdotalis eſſe appareat ſanctitatis, apud quos ut fraternitati tuæ familiarior eſſet fiducia, & nunc & anteà poſtulavi, confidens de eorum benevolentia, quod neceſſariis ſuggeſtionibus non difficulter dignabuntur annuere.

Sacerdotalis Imperatorum pietas.

Cap. III.

Nota ex hoc unico monumento, unde Eudoxia in melius mutata, Catholicæ fidei favere cœperit.

Et quia ſecretiùs mihi clementiſſimus Imperator per filium noſtrum Paulum mandare dignatus eſt, de admonenda filia noſtra clementiſſima Auguſta Eudoxia; feci quod voluit, ut literis meis quàm fructuoſum ipſi foret, ſi Catholicæ fidei faveret, agnoſceret, & ut clementiſſimi Principis filii ſui literis ſuper hoc admoneretur, obtinui: non ambigens ipſam quoque pio ſtudio elaboraturam, ut autores ſeditionum propoſitum ſuæ profeſſionis agnoſcant, & ſi non intelligunt docentium prædicationem, ſaltem vindicantium timeant poteſtatem. Quem itaque profectum hæc noſtra cura obtineat, protinùs literis dilectionis tuæ opto cognoſcere, & utrum tandem rebellis imperitia conquieſcat; quæ ſi de noſtra putat ambigendum eſſe doctrina, ſaltem beatæ memoriæ Athanasii, Theophili & Cyrilli Alexandriæ Sacerdotum ſcripta non tenuat: cum quibus ita fidei noſtræ forma concordat, ut in nullo à nobis diſcrepet, qui ſe illis conſentire profitetur.

Eccleſiarũ ſuarum traditioni attendant Epiſcopi.

Cap. IV.

Filio noſtro Aëtio presbytero in ſuo mœrore compatimur: & cùm in locum officii ejus is fuerit aſcitus, qui reprobatione dignus fuerat judicatus, non eſt dubium hanc commutationem ad Catholicorum injuriam pertinere. Sed patienter interim iſta toleranda ſunt, ne menſuram ſolidationis ſolitæ videamur excedere: cùm poſſit pro tempore ſatiș

Timet Leo menſuram ſuam excedere.

eſſe prædicto, quod clementiſſimorum Principum favore munitur, quibus eum proximè literis meis ita commendavi, ut apud religioſiſſimas mentes gratiam ipſius augendam eſſe non dubitem.

Cap. V. Epiſcopus ordinationis nuncius.

Illud etiam noſſe te volumus, Anatolium Epiſcopum poſt coërcitionem noſtram in ſuæ præſumtionis adcò temeritate perſiſtere, ut Illyricianos Epiſcopos, ut ſibi ſubſcriberent, conveniret; quod nobis Epiſcopus qui à Theſſalonicenſi ordinationis nuncius miſſus eſt, intimavit: cui ideò ſcribere noluimus, quamvis ipſe hoc peteres debere fieri, quia eum corrigi nolle perſpeximus. Duas à pati ad Synodum epiſtolas feci: unam cui exemplaria epiſtolæ meæ ad Anatolium Epiſcopum datæ ſubdi feci, alteram, quæ exemplaria ſubdita non haberet; tuo permittens arbitrio, ut quam dandam eſſe clementiſſimo Principi duxeris, hanc tradas, alterâ apud te retentâ. Data duodecimo Kalendas Aprilis Opilione viro clariſſimo Conſule.

MARCIANI AUGUSTI EPISTOLA ad Leonem Papam.

EX CODICE BODLEIANO OXONIENSI NUPER EDITA, & huic II. Editioni noſtræ primum inſerta.

SYNOPSIS.

I. *Miratur Leonem non reſcripſiſſe Synodo Calchedonenſi, & an ejuſdem geſta confirmaverit in dubio reliquiſſe.*
II. *Eadem probari cupit per Pontificis literas Eccleſiæ & populis ſignificandas.*
III. *Gratulatur quod Canones cuſtodierit & novitatem repreſſerit.*
IV. *Quæ propter ejus literas facta fuerint, ab aliis renuntianda confidit.*

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΟΥ ΕΥΣΕΒΕΣΤΑΤΟΥ βασιλέως Μαρκιανοῦ, πρὸς Λέοντα ἀρχιεπίσκοπον Ῥώμης. Νικηταὶ Οὐαλεντινιανὸς καὶ Μαρκιανὸς, ἔνδοξοι, τροπαιοῦχοι, ἀεὶ αὔγουστοι, τῷ ἁγιωτάτῳ πατρὶ καὶ ἀληθινῶς σεπτῷ Λέοντι ἀρχιεπισκόπῳ.

Τὴν μακαριότητα τὴν σὴν [illegible]

[illegible]

PIISSIMI IMPERATORIS MARCIANI, ad Leonem, Romæ Archiepiſcopum, epiſtola. Victores Valentinianus & Marcianus, Illuſtres, Tropæchi, ſemper Auguſti, ſanctiſſimo Patri, & verè venerabili, Leoni Archiepiſcopo.

Beatitudinem tuam Tranquillitate noſtra complectimur, cupimuſque quam optimè valere, ſingulari ſtudio contendentes, ut Dominatoris rerum & præpotentis Dei favorem ſanctarum precum tuarum mediatione impetrare ſtudeas, ne maximus ille, clemens, & pacis reconciliator, læta & fauſta omnia Imperio noſtro indulgere dedignetur. Vehementer admiramur, quod Synodo in Calchedone celebrata, & litteris Venerabilium Epiſcoporum ad Pietatem tuam miſſis, per quas omnium rerum in Synodo geſtarum ſeriem expoſuerunt, neutiquam illæ à Sanctitate tua fuerint emiſſæ, quæ tamen in ſacris Eccleſiis lectæ, in ſingulorum notitiam pervenisse debebant; unde aliquibus, qui Eutychis falſam opinationem & pravitatem etiam dum perſequuntur, magnus eſt injectus ſcrupulus, utrum Beatitudo tua, quæ Synodus decrevit, confirmaverit. Idcirco Pietas tua emittere litteras dignetur, queis omnes & Eccleſiæ & populi cognoſcant, acta Synodi à Beatitudine tua approbati. Illud nimirum, quod Epiſcopum Sedis Apoſtolicæ addecet, tua Sanctitas præſtitit egregiè, Eccleſiaſticos Canones cuſtodivit, antiqui moris & ordinis, olim conſtituti, & conſtanter uſque in hunc diem ſervati, nihil paſſa eſt novitate quadam aboleri. Propter epiſtolas autem Sanctitatis tuæ qualia quantaque à nonnullis fuerint effecta, poterit ab aliis ſatis certior fieri, quibus contraire non equidem volumus, quod [*affirmarent*] Pietatem tuam, probata Synodo Calchedonenſi, fidei Catholicæ & verè orthodoxæ, omnibus Epiſcopis applaudentibus, acceſſiſſe. Quapropter veneranda Dignitas tua iſtud quamprimùm per litteras ubique ſignificet, quibus planiſſimè oſtendat, Synodum Calchedonenſem te ratam habere, ne diſſidiorum diſcordiarumque cupidis de judicio Sanctitatis tuæ ulla relinquatur ſuſpicio. Dat. a. d. xv. Kal. Mart. Conſtantinopoli.

Epist. LXXXIX.

a *Aliàs.* LIX. Quæ autem antea 89 erat, nunc 10. a1. Martii.

EPISTOLA LXXXIX. a

AD MARCIANUM AUGUSTUM,

SYNOPSIS.

I. *De pace Eccleſiæ reddita, compreſſis hæreticorum reliquiis, & Anatolio increpato gratias agit.*

II. *De Monachis à Marciano cohibitis & approbatione Calchedonenſis Synodi per ſe ad Epiſcopos miſſa.*

LEO Epiſcopus, MARCIANO Auguſto.

Cap. I. b *al.* gaudii. c *al.* præſtitutum.

MUlta mihi in omnibus clementiæ veſtræ literis cauſſa gaudendi eſt[b], dum ex magna divinæ providentiæ miſericordia præſtitum[c] humanis rebus experior, quod Eccleſiaſticam pacem, quæ non niſi unitate prædicationis Evangelicæ cuſtoditur, piiſſimo ſtudio juvare dignamini: ut fidei veſtræ gloria non ſolùm utilitate Reipublicæ, ſed etiam religionis profectibus augeatur, glorioſiſſime Auguſte. Unde ineffabiliter Deo gratias ago, qui eo tempore, quo oboritura hæreticorum ſcandala præſciebat, vos in Imperii faſtigio collocavit: in quibus ad totius mundi ſalutem, & Regia potentia, & Sacerdotalis vigeret induſtria [1]. Nam cùm veſtro præcipuè opere ſit effectum, ut per Synodale Concilium damnatis impii dogmatis defenſoribus, omnes vires ſacrilegus error amitteret, ad ejuſdem devotionis pertinet palmam, ſi malum, quod in ſuis ducibus eſt oppreſſum, etiam in quibuſcunque reliquiis deleatur. Quod faciliùs Clementia Veſtra arbitratur[d] implendum, ſi per univerſas Eccleſias definitiones ſanctæ Synodi Calchedonenſis Apoſtolicæ Sedi placuiſſe doceantur. De quo quidem ratio non fuit ambigendi, cùm ei fidei omnium ſubſcribentium conſenſus acceſſerit, quæ à me[e] ſecundùm formam Apoſtolicæ doctrinæ ac paternæ traditionis emiſſa eſt; & per fratrem meum Lucianum [3] Epiſcopum talia & ad Gloriam Veſtram, & ad Conſtantinopolitanum Epiſcopum ſcripta direxerim, quæ evidenter oſtenderent, me ea quæ de fide Catholica in prædicta Synodo definita fuerant, approbare. Sed quia in eiſdem literis ea, quæ per occaſionem Synodi malè ſunt attentata, reprehenderam, maluit prædictus antiſtes meam gratulationem tacere, quàm ſuum ambitum publicare. Mihi autem multum fiduciæ, Deo per vos operante, collatum eſt, quod probaſſe vos obſervantiam meam de cuſtodia canonum paternorum, pietatis veſtræ affatibus indicatis. Et meritò geminatur gaudium meum, cùm vobis religioſiſſimè placere cognoſco, ut & fides Nicæna ſuam teneat firmitatem, & privilegia Eccleſiarum illibata permaneant.

Sacerdotali Marciani induſtriâ Synodus coacta & error abolitus. 1. V. Not.

d *al.* arbitretur. De Synodi confirmatione per Sed. Apoſtol. e *al.* ſubſcribendo... quæ ad me. 2. V. Not. 3. V. Not.

Cuſtodia canonum laudata ab Auguſto in Ep. Rom.

Epist. CX. Cap. II.

Quamvis autem de præclaro fidei veſtræ opere nihil Veſtra Pietas indicarit, mihi tamen per veneratorem ſpecialiter veſtrum, fratrem meum Julianum Epiſcopum innotuiſſe ſignifico, quàm pio dignati fueritis reſponſo imperitorum monachorum animos cohibere pariter & docere: ut, ſi illos non penitùs deſeruit divina miſericordia, ſentiant ſe & didiciſſe quod credant, & agnoviſſe quod timeant. Quia verò omnibus modis obediendum eſt Pietatis Veſtræ religioſiſſimæ voluntati, conſtitutionibus Synodalibus, quæ mihi de confirmatione fidei Catholicæ, & de hæreticorum damnatione [4] placuerunt, libens adjeci ſententiam meam: quæ ut ad notitiam omnium ſacerdotum Eccleſiarúmque perveniat, veſtræ clementiæ præceptio ordinare dignabitur. Ad futuram credo & ſpero gratiam Dei, quæ tàm ſanctam tanti Principis curam, pleniſſimum deſiderii ſui fructum faciat obtinere, ut omnibus diſſentiendi occaſionibus amputatis, Apoſtolicæ ubique doctrinæ pax regnet & veritas. Fratri autem meo Juliano Epiſcopo, noverit Veſtra Clementia, hoc me propriè delegaſſe, ut quicquid illic ad cuſtodiam fidei pertinere probaverit, meo nomine Veſtræ fiducialiter ſuggerat Pietati: quoniam certus ſum, vos ad hæc omnia emendanda[f] vel defendenda, Deo auxiliante, ſufficere. Data duodecimo Kalendas Aprilis, Opilione viro Clariſſimo Conſule.

Nonnulli penitus à Deo deſerti. 4. V. Not.

Quibus terminis definiatur Juliani delegatio. f *al.* commendanda. *Grim. &* Thu. MSS.

a *Aliàs.* LX. Quæ autem antea 90 erat, nunc 17. a1. Martii.

EPISTOLA XC. a

AD PULCHERIAM AUGUSTAM.

SYNOPSIS.

I. *Pro vigore fidei & ſanctionibus contra rebelles monachos editis gratias agit.*

II. *Se ad Calchedonenſes Epiſcopos literas dediſſe conſenſus ſui teſtes.*

LEO Epiſcopus, PULCHERIÆ Auguſtæ.

Cap. I.

QUamvis nullas nunc literas Tuæ Pietatis acceperim, ſcribente tamen glorioſiſſimo Principe, non aliter dignatione ipſius ſum gaviſus, quàm ſi mihi etiam Tuæ Serenitatis redderentur alloquia. Unde conſuetudinem me debitam meo officio oportuit cuſtodire, per quam ſignificarem clementiæ veſtræ, abſolutè me gaudere, & inceſſabilibus à Deo precibus poſtulare, ut vos, & Romanæ Reipublicæ, & Catholicæ Eccleſiæ in omni proſperitate conſervet. De vigore autem fidei veſtræ, quo indeſinenter Domino ſacrificium laudis offertis, quantas Deo gratias agam, enarrare non valeo: quoniam Principibus temporis noſtri non ſolùm potentiam regiam, ſed etiam ſacerdotalem cognoſcimus ineſſe doctrinam. Indicante enim fratre meo Juliano Epiſcopo, perve-

Sacerdotalis in principibus doctrina.

Epist. XCI.

nerunt ad nos in exemplaribus præceptionum veſtrarum ſaluberrimæ ſanctiones, quibus inſanam imperitiam monachorum dignati eſtis parcendo plectere, & docendo punire: ut, ſi eos ad pœnitentiam miſeratio divina converterit, multis lacrymis, & à nefandis cædibus, & ab hæreticorum blaſphemiis diluantur.

Gratiæ neceſſitas ad pœnitentiam.

Cap. II. Quod verò piiſſimus Imperator ad omnes Epiſcopos, qui Calchedonenſi Synodo interfuere, voluit me ſcripta dirigere, quibus ea quæ illic de fidei ſunt regula definita, firmarem, libenter implevi; ne fallax cujuſquam ſimulatio ſententiam meam vellet haberi incertam: cùm per Conſtantinopolitanum Epiſcopum, cui lætitiam meam largiter indicavi, in omnium potuerit notitiam pervenire, quod ſcripſeram, niſi maluiſſet meum gaudium tacere, quàm repulſam ſui ambitus publicare. Fratri & Coëpiſcopo meo Juliano, cui ſollicitudinem meam in cauſſa fidei delegavi, rogo ut eam fiduciam præbere dignemini, qua Pietati Veſtræ poſſit quæ univerſali Eccleſiæ ſint profutura, ſuggerere. Data duodecimo Kalendas Aprilis, Opilione viro clariſſimo Conſule.

Cur Leonis ſententia de Synodo Calch. requiſita.

---

a Aliàs. LXXXII. Quæ autem antea 91. erat, nunc 83. a, Aprilis.

EPISTOLA XCI.[a]

AD JULIANUM COENSEM Epiſcopum.

SYNOPSIS.

I. *Nihil ſe pro cauſſa fidei & Eccleſiæ omiſiſſe.*

II. *Prædicandi munus ſolorum ſacerdotum, non monachorum eſſe: contra parricidas Alexandrinos Imperatoris Zelum accendendam eſſe.*

LEO Epiſcopus, JULIANO Coënſi Epiſcopo.

Cap. I. Litteras dilectionis tuæ, quas per filium meum virum illuſtrem Esychium direxiſti, eo tempore accepi, quo recentioribus epiſtolis tuis iterata jam occaſione reſponderam. Unde quia etiam in his alloquiis tuis eadem de impiiſſimis hæreticis juſto dolore conqueſtus es, congruum fuit, quia ſcribendi opportunitas extitit, non tacere. In cauſſa itaque fidei, quicquid pro noſtro officio agi potuit [b] ac poteſt, juvante Domino & ſollicitè & libenter exequimur: ut Evangelio Chriſti irreprehenſibiliter ſerviamus, ne per deſidiam noſtram ulla pars Eccleſiæ Catholicæ neglecta videatur. Propter quod, ſicut omnibus notum eſt, non deſtiti laborare, ut manifeſtata atque defenſa Incarnationis Dominicæ veritate, omnis fraternitas, quid ubique ſecundùm doctrinam Apoſtolicam, & tenendum & docendum eſſet, agnoſceret, accedente glorioſiſſimorum Principum ſtudio divinitùs inſpirato, ut in civitate Calchedonenſi Synodo congregata, hæretica damnaretur impietas, ne vel quiſquam ſectator Nestorii, vel ullus diſcipulus Eutychis liberum poſſit cum Catholicis habere conſortium: cùm quod ad ſancti Concilii autoritatem pertinet, nulla uſquam remanſerit diſcordia. Si qui autem ſua obduratione cæcati, ita in reprobi ſenſus amentiam tranſierunt, ut malint furere, quàm ſanari, ad Imperialem pertinet poteſtatem, ut perturbatores Eccleſiaſticæ pacis & reipublicæ, quæ Chriſtianis Principibus meritò gloriatur, inimici ſollicitiùs comprimantur.

b al. oportuit. Leonis PP. indefeſſa vigilantia.

Epist. XCII.

Regia poteſtate coërcendi, qui turbãt Eccleſiam.

Cap. II. Ut autem Imperialis eſt, ut diximus, poteſtatis, tumultus publicos ac ſeditiones ſacrilegas ſeveriùs coërcere; ita autoritatis eſt ſacerdotalis, monachis prædicandi aliquam contra fidem licentiam non præbere, & omni virtute reſiſtere, ne ea, quæ ad ſacerdotes pertinent, ſibi audeant vindicare. Unde miramur fratrem Thalassium Epiſcopum, quod Georgio neſcio cui, qui præſumendo illicita, & propoſitum monachi & nomen amiſit, ſcribendi vel prædicandi aliquam permiſerit facultatem. Ad quem Epiſcopum, ſi dilectioni tuæ viſum fuerit, ex hac parte competentia ſcripta mittemus. Agat itaque fraternitas tua opportunis ſuggeſtionibus, ut clementiſſimus Princeps, quæ Domino ſunt placitura, præcipiat, & incentores cruentarum ſeditionum jubeat competentius coërceri, ut nec impuniti ſint, quorum manus ſcelera perpetrarunt, nec illi qui talium nutriuntur inſaniâ. Si autem inquiſitio judiciaria & confeſſio reorum ad eas perſonas pervenit, quarum vel conſilio vel impulſu mala tanta commiſſa ſunt, nullius favoris eis ſunt præſtanda ſolatia. Quantum enim meliora de ipſis ſunt credita, tanto ſunt ampliùs deteſtandi, quorum nunc impietas, quæ per hypocriſim fuerat velata, detegitur. Et ideò agat Chriſtianiſſimus & piiſſimus imperator, quod paci Eccleſiaſticæ intelligit profuturum. Quem ſuperna inſpiratione ita inſtruendum eſſe confido, ut & diſciplina inquietos revocari, & à ſanguine eorum jubeat abſtineri: quamvis nihil ultionum non mereantur ſubire, qui auſi ſunt & divinis & humanis conſtitutionibus repugnare. [c] Data quarto Nonas Aprilis, Opilione viro clariſſimo Conſule.

Autores ſeditionum graviùs plectendi.

Clerici à ſanguine abhorrent.

c Addita eſt hæc nota ex MS. Grim. Cod.

---

a Aliàs. LXII. Quæ autem antea 92. erat, nunc 2. 10. Junii.

EPISTOLA XCII. [a]

AD MAXIMUM ANTIOCHENUM Epiſcopum.

PER MARIANUM PRESBYTERUM & Olympium Diaconum.

SYNOPSIS.

I. *Fidem inter duo extrema mediam eſſe.*

II. *Maximum in Orientalibus Eccleſiis pro fidei puritate vigilare debere.*

Epist. XCII.

III. *Eccleſiarum privilegia inconcuſſa eſſe oportere.*

IV. *Anatolii conatus Nicænis canonibus adverſos, irritos fore.*

V. *Quod legati in Synodo approbarint præter fidei cauſſam, eſſe reſcindendum.*

VI. *Nemini præter Epiſcopos prædicandi munus eſſe concedendum.*

1. V. Not. *LEO, MAXIMO Antiocheno* [1].

Cap. I. QUantum dilectioni tuæ placeat communis fidei ſacratiſſima unitas, & pacis Eccleſiaſticæ tranquilla concordia, literarum tuarum textus oſtendit, quas ad me filii noſtri Marianus Presbyter & Olympius Diaconus detulerunt, eò nobis gratiores, quod per ipſas [b] alloquia alterna miſcemus, & magis magiſque innoteſceret gratia Dei, qua fit, ut per totum mundum de manifeſtato Catholicæ veritatis lumine gaudeatur. Quamvis, quod multum dolemus, quidam adhuc (ſicut ſermo indicat nunciorum) tenebras ſuas diligant; & cùm ubique diei ſplendor exortus ſit, etiam nunc cæcitatis ſuæ dejectentur obſcuro, & perdita fide, ſolo & vacuo remanſerint nomine Chriſtiani; non habentes intelligentiam, qua errorem ab errore diſcernant, & blaſphemiam Neſtorii ab Eutychis impietate diſtinguant. Nec enim ideò excuſabilis videri aliqua eorum falſitas poteſt, quia ipſi ſibi ſont in ſua perverſitate contrarii. Nam cum [c] Neſtorium Eutychis diſcipuli deteſtentur, & Eutychen anathematizent Neſtorii ſectatores, Catholicorum tamen judicio pars utraque damnatur, & ambæ ſimul hæreſes à corpore Eccleſiæ reſecantur: quia neutra falſitas nobiſcum poteſt habere concordiam. Nec intereſt, quo ſacrilegio ab Incarnationis Dominicæ veritate diſcordent, cum id quod praviſſimè ſentiunt, nec autoritas Evangelii, nec ratio recipiat ſacramenti.

b al. ipſos.

Hæretici, ſolo & vacuo nomine Chriſtiani.

c al. Licet. mſ. no b.

Se invicem anathematizant.

Cap. II. Et ideò, frater chariſſime, oportet dilectionem tuam toto corde perſpicere, cujus Eccleſiæ gubernaculis te Dominus voluerit præſidere, & ejus meminiſſe doctrinæ, quam præcipuus Apoſtolorum omnium beatiſſimus Petrus, per totum quidem mundum uniformi prædicatione, ſed ſpeciali magiſterio [d] in Antiochena & Romana urbe fundavit: ut illum in ſuæ glorificationis domicilio præeminentem ea intelligas repoſcere inſtituta, quæ tradidit, ſicut ab ipſa, quam confeſſus eſt, veritate ſuſcepit. Neque ullo modo ſinas in Orientalibus Eccleſiis [a], maximéque in his, quas Antiochenæ ſedi ſacratiſſimorum Patrum Nicæni canones deputaverunt, ab improbis hæreticis Evangelio reſultari, & vel Neſtorii, vel Eutychis à quoquam dogma defendi. Quoniam ſicut dixi, Catholicæ fidei petra, cujus cognomen beatus Apoſtolus Petrus ſumſit à Domino, nullum recipit ab utraque impietate veſtigium, ſed evidenter atque perſpicuè & Neſtorium anathematizat, qui Verbi carniſque naturam in beatæ Virginis conceptione ſejungens, unúmque Chriſtum in duos dividens, aliam Deitatis, & aliam humanitatis voluit eſſe perſonam: Cùm omninò unus idémque ſit, qui & ſecundùm ſempiternam Deitatem de patre eſt natus ſine tempore, & ſecundùm veram carnem de matre eſt natus in tempore. Et Eutychen ſimiliter execratur, qui in Domino Jesu Christo veritatem humanæ carnis evacuans, ipſum Verbum in carnem aſſerit transformatum, ut naſci, nutriri, proficere, pati, mori, atque ſepeliri, & die tertio ſuſcitari, ſolius fuerit Deitatis, quæ ſervilis formæ non veritatem ſuſceperit, ſed figuram.

d al. miniſterio mſ. Barb.

Orientales Eccleſiæ Maximo commendatæ

a. V. Not.

Neſtorii error.

Epist. XCII.

3. Ante conjunctione. V. Not.

Eutychis error.

Cap. III. Summâ itaque vigilantiâ cautum te eſſe convenit, ne quid ſibi hæretica pravitas audeat vindicare: cùm te deceat his ſacerdotalii autoritate reſiſtere, nóſque ſæpiùs de profectu Eccleſiarum tuis Relationibus, quid agatur, inſtruere. Dignum eſt enim, te Apoſtolicæ Sedis in hac ſolicitudine eſſe conſortem, & ad agendi [c] fiduciam privilegia tertia [d] agnoſcere, quæ in nullo cujuſquam ambitione minuentur: quia tanta apud me eſt Nicænorum canonum reverentia, ut ea, quæ ſunt à ſanctis Patribus conſtituta, nec permiſerim, nec patiar aliqua novitate violari. Etſi enim diverſa nonnunquam ſunt merita Præſulum; tamen jura permanent Sedium: quibus etſi poſſint æmuli perturbationem aliquam fortaſſis inferre, non tamen poſſunt minuere dignitatem. Unde cùm aliquid pro Antiochenæ Eccleſiæ privilegiis dilectio tua agendum eſſe crediderit, propriis literis ſtudeat explicare, ut nos conſultationi tuæ abſolutè & congruè reſpondere poſſimus.

c al. & ad agendam.

d al. tertiæ ſedis.

Iura ſedium non minuenda.

Cap. IV. Nunc autem ad omnia generaliter pronunciare ſufficiat, quod ſi quid à quoquam contra Nicænorum canonum ſtatuta in quacunque Synodo, vel tentatum eſt, vel ad tempus videtur extortum, nihil præjudicii poteſt inviolabilibus inferre Decretis: & faciliùs erit quarumlibet conſenſionum pacta diſſolvi, quàm prædictorum canonum regulas ex ulla parte corrumpi. Subripiendi [e] enim occaſiones non prætermittit ambitio, & quoties ob occurrentes cauſſas generalis congregatio facta fuerit ſacerdotum, difficile eſt, ut cupiditas improborum non aliquid ſupra menſuram moliatur appetere: ſicut etiam in Epheſina Synodo, [4] quæ impium Neſtorium cum dogmate ſuo perculit, Juvenalis Epiſcopus ad obtinendum Palæſtinæ provinciæ principatum [1] credidit ſe poſſe ſufficere, & inſolentes auſus per commenti-

Præcipua Nicænæ Synodi autoritas.

e al. ſubrependi.

4. V Not. Ieroſolymitani Epiſcopi ambitus in Syn. Epheſ.

1. Obſervandum ad hæc eadem verba, Leonem de ſolo Palæſtinæ Provinciæ principatu verba facere, déque eo ſolo tunc temporis obtinendo cogitaſſe Juvenalem, ſi Leonis verbis quam merentur fidem adhibeamus. Neque tamen inde calumnioſa cenſenda, ut cenſetur à R. P. Lupo, Joannis Antiocheni collegarúmque ejus ſuſpicio, qua in conteſtatione

Epist. XCII.

ſua prima è Calchedone adverſus Cyrillum cæteróſque Synodi Epheſinæ Patres emiſſa ſugillant Juvenalem velut utriuſque Phœniciæ & Arabiæ provincias ſibi ſubjicere molientem. *Nos vero olim quidem* [inquiunt,] *dum quædam præſumta ſint à Reverendiſſimo quondam Jeroſolymitanorum Juvenali, quievimus, dum certè quæ debuimus bellare pro Regulis videremus. Tunc quaſdam feſtinationes & phantaſias ejus hujuſmodi contra utramque Phœniciam & Arabiam minimè ignoramus.* Hæc ſunt verba Conteſtationis illius, non ex verſione quæ Actis Epheſinæ Synodi 1. inſerta, ſed quæ in monumentis Epheſinis à Chriſtiano Lupo publicatis & à Baluzio recuſis. Quibus inſpectis luce meridiana clarius eſt diverſam eſſe hanc Juvenalis molitionem à Joanne objectam, ab illa quam eidem Leo noſter exprobrat. Nondum enim ſoluta erat Synodus Epheſina, cum Conteſtatio Orientalium emiſſa eſt, & tamen de re jam pridem præſumta à Juvenale diſſerit, ut voculæ iſtæ, *olim*, &, *tunc*, indicant; Leo verò noſter de re Epheſini Concilii tempore attentata verba facit.

Tom 3. Concil. Edit. Labb. p. 727. & apud Lupum c. 38. Pag. 81.

tia ſcripta firmare. Quod ſanctæ memoriæ Cyrillus Alexandrinus Epiſcopus meritò perhorreſcens, ſcriptis ſuis mihi quid prædicti cupiditas auſa eſſet, indicavit; & ſollicita prece multum popoſcit, ut nulla illicitis conatibus præberetur aſſenſio. Nam cujus epiſtolæ ad nos exemplaria direxiſti ſanctæ memoriæ Cyrilli, eam in noſtro ſcrinio requiſitam, nos authenticam noveris reperiſſe. Hoc tamen proprium defenſionis f meæ eſt, ut quantumlibet numerus ſacerdotum amplior aliquid per quorumdam ſubreptionem decernat, quod illis trecentorum decem & octo Patrum conſtitutionibus inveniatur adverſum, id juſtitiæ conſideratione caſſetur: quoniam univerſæ pacis tranquillitas non aliter poterit cuſtodiri, niſi ſua canonibus reverentia intemerata ſervetur.

f al. deſtinationis.

Reverentia canonum pacis cuſtodia.

Cap. V. Si quid ſanè ab his fratribus, quos ad ſanctam Synodum vice mea miſi, præter id, quod ad cauſſam fidei pertinebat, geſtum eſſe perhibetur, nullius erit penitùs firmitatis: quia ad hoc tantùm ab Apoſtolica Sede ſunt directi, ut excisis hæreſibus, Catholicæ eſſent fidei defenſores. Quicquid enim præter ſpeciales cauſſas Synodalium Conciliorum ad examen epiſcopale defertur, poteſt aliquam dijudicandi habere rationem, ſi nihil de eo eſt à ſanctis Patribus apud Nicæam definitum. Nam quod ab illorum regulis & conſtitutione diſcordat, Apoſtolicæ Sedis nunquam poterit obtinere conſenſum. Quanta verò hoc diligentia cuſtodiatur à nobis, exemplaribus ejus epiſtolæ, quam ad Conſtantinopolitanum Epiſcopum, refrænantes ipſius cupiditatem, dreximus, inſtruêris: quam in omnium fratrum & conſacerdotum noſtrorum facies notitiam pervenire, ut noverint pacem Eccleſiaſticam, per concordiam Deo placitam, debere ſervari.

Specialis cauſſa Conc. œcumen. fides.

Quàm non facilè diſpenſet S. Leo contra canones!

Cap. VI. Illud quoque dilectionem tuam convenit præcavêre, ut præter eos, qui ſunt Domini ſacerdotes 5, nullus ſibi docendi & prædicandi jus audeat vindicare, ſive ille monachus, ſive ſit laïcus, 6 qui alicujus ſcientiæ nomine glorietur. Quia etſi optandum eſt, ut omnes Eccleſiæ filii quæ recta & ſana ſunt, ſapiant; non tamen permittendum eſt, ut quiſquam extra ſacerdotalem ordinem conſtitutus, gradum ſibi prædicatoris aſſumat, cùm in Eccleſia Dei omnia ordinata eſſe conveniat, ut in uno Chriſti corpore & excellentiora membra ſuum officium impleant, & inferiora ſuperioribus non reſultent. Data g quarto Idus Junii, Opilione viro clariſſimo Conſule.

5. V. Not. Concionandi munus ſolis ſacerdotibus proprium. 6. V. Not.

Epist. XCIII.

g al. III.

EPISTOLA XCIII. a

a Aliàs. LXIII. Quæ autem antea 93. erat, nunc 16. 11. Junii.

AD THEODORITUM EPISCOPUM CYRI.

DE FIDEI PERSEVERANTIA.

SYNOPSIS.

I. *Hæreſes non ſine Eccleſia utilitate ortas irretractabili concilii judicio comprimi.*

II. *Chriſti eſſe victoriam, quam de hæreticis Eccleſia reportat.*

III. *Dioſcori pervicacia etiam adversùs Leonem ſævientis.*

IV. *Scribentibus de rebus fidei ſua verba eſſe libranda.*

V. *Theodoritum ab omni hæreſeos macula mundum eſſe demonſtratum ab invincibili veritate.*

VI. *Vigilandum eſſe etiam poſt victoriam: Neminem ſive monachum, ſive laïcum, præter ſacerdotes prædicandi munus arrogare ſibi debere.*

Dilectiſſimo Fratri THEODORITO Epiſcopo, LEO Epiſcopus.

Cap. I. Remeantibus ad nos fratribus, & conſacerdotibus noſtris, quos ad ſanctum Concilium Sedes beati Petri direxit, agnovimus dilectionem tuam, ſuperno adjutorio, nobiſcum tam Neſtorianæ impietatis, quàm Eutychianæ veſaniæ, extitiſſe victricem. Unde gloriamur in Domino, cum Propheta canentes: *Adjutorium noſtrum in nomine Domini, qui fecit cælum & terram:* qui nullum nos in noſtris fratribus detrimentum ſuſtinere permiſit, ſed quæ noſtro priùs miniſterio b definierat, univerſæ fraternitatis irretractabili firmavit aſſenſu c: ut verè à ſe prodiiſſe oſtenderet, quod priùs à prima omnium Sede d formatum, totius Chriſtiani orbis judicium recepiſſet: ut in hoc quoque capiti membra concordent. In quo amplior nobis accreſcit gaudendi materia, dùm tanto magis ſe perculit inimicus, quanto contra Chriſti miniſtros ſæviùs inſurrexit. Nam ne aliarum ſedium ad eam, quam cæteris omnium Dominus ſtatuit præſidere, conſenſus aſſentatio videretur, aut alia quælibet ſubrepere poſſet adverſa ſuſpicio, inventi priùs ſunt, qui de judiciis noſtris ambigerent. Et dum nonnulli à diſſenſionis incitati e autore ad contradictionum bella proſiliunt, ad majus bonum, malum ejus f autore totius bonitatis diſpenſante 1, perventum eſt. Dulciùs ſiqui-

Pſ. 123. 8. b al. noſtro miniſterium. Mſſ. duo Thu. & Trec. Irretractabili concilii œcum. aſſenſu firmantur, etiam primæ Sedis judicia. c al. irretractabilis ...aſſenſus. Mſſ. quatuor Thu. d al. fide ac ſede. vel. quæ. Mſſ. fideliter ſede m. Barb. e al. coacti. MSS tres & Sur ed. Peccatorū ordinator Deus. f al. malo ejus 1. V. Not.

Epist. XCIII.

dem munera gratiæ divinæ proveniunt, quoties non ſine magnis ſudoribus acquiruntur: & minùs bonum videri ſolet pax continuata per otium, quàm reddita per labores. Ipſa quoque veritas & clariùs renitеſcit, & fortiùs retinetur, dum quæ fides priùs docuerat, hæc poſteà examinatio confirmaret. Multum denique ſacerdotalis officii meritum ſplendeſcit, ubi ſic ſummorum ſervatur autoritas, ut in nullo inferiorum putetur imminuta libertas [a]. Et ad majorem Dei gloriam proficit finis examinis, quando ad hoc ſe accipit exerendi fiduciam, ut vincatur adverſitas: ne quod per ſe probatur reprobum, ſilentii præjudicio videatur oppreſſum.

a. V. Not.

Silentio ſæpe veritas opprimitur.

Cap. II. Exulta igitur, chariſſime frater; in unico Dei filio victor exulta. Vicit per nos ille pro ſe cujus carnis veritas negabatur. Vicit per nos & pro nobis ille, cui vicimus. Secunda eſt poſt adventum Domini hæc orbi feſtivitas. Redditum ſeculo eſt, prædone proſtrato, Incarnationis divinæ myſterium: quod humani generis inimicus, quia rebus ipſis auferre non poterat, calumniis obſcurabat. Quinimo ab incredulorum corde perierat immortale myſterium, quia nihil prodeſt tanta ſalus incredulis, ipſa veritate ſuis dicente diſcipulis: *Qui crediderit, & baptizatus fuerit, ſalvus erit; qui autem non crediderit, condemnabitur.* Solis juſtitiæ jubar, denſis per Orientem Neſtorii & Eutychis nebulis impeditum, purè ab Occidente reſplenduit, ubi culmen ſuum [g] in Apoſtolis & Doctoribus principaliter collocavit. Quamvis nec illic unquam defuiſſe credendus ſit, quo Confeſſores ſibi egregios reſervavit: ita ut dùm denuò conaretur hoſtis antiquus per ſecundi Pharaonis impœnitens cor, fidei Abrahæ ſemen & filios repromiſſionis extinguere, Deo miſerante, langueſcens niſi ſibi nocere nihil poſſet. De quo & illud omnipotens mirabiliùs egit, quia & quos ſibi ſocios ad iſraëlitici populi cædes aſciverat, non cum tyrannidis autore ſubmerſit, ſed cum ſuo populo congregavit: &, ſicut revera ſe dignum, & ſoli ſibi poſſibile fons miſericordiæ noverat, victos à nobis, nobiſcum fecit eſſe victores. [h] Nam dum ſolus verè ſit humani generis hoſtis ſpiritus falſitatis, omnes de illo jam triumphare non dubium eſt, quos ſibi veritas vindicavit. Nunc prorsùs illa Redemtoris noſtri dicta, quàm ſint divinæ autoritatis, apparet, dum contra hoſtes fidei ſic aptantur, ut de ipſis dicta dubitare non liceat: *Vos*, inquit, *ex patre diabolo eſtis, & deſideria patris veſtri vultis implere. Ille homicida fuit ab initio, & in veritate non ſtetit, quia veritas in eo non eſt. Quando loquitur mendacium, ex ſuis loquitur, quia mendax eſt, & pater ejus.*

Marc. 16. 16.

Occidentalis Eccleſiæ & Romanæ privilegium.

g Ita Grim. Cod. & Rom. ed. commercium. vulg. culmen ſummum MSS. ſex & Surii ed.

Dioſcorus Ægyptius.

h Cod. Cantabr. & Barb. victor nobiſcum nos ſecum fecit eſſe victores al. victuros.

Ioan. 8. 44.

Cap. III. Nihil ergo mirandum eſt, quod hi, qui in veritate Dei noſtræ naturæ mendacium crediderunt, patri ſuo & circa iſta concordant; quicquid viſum, quicquid auditum, quicquid denique, teſte Evangelio, tactum eſt atque palpatum in unico Dei filio, non ejus cujus probatum eſt, aſſerentes, ſed coæternæ & coëſſentialis Patri fuiſſe ſubſtantiæ: quaſi aut divinitatis crucis ligno transfixa ſit, aut inconvertibilis creſcere per ætates, & in ſapientia proficere ſapientia ſempiterna, vel Spiritu Deus, qui Spiritus eſt, ſubinde repleri potuerit. In hoc quoque ſe acerba veſania, ex quo autore acceſſerit, prodit, quod quantùm in ſe eſt, univerſis nocere molita eſt. Nam qui vos perſequendo afflixit, cæteros ad conſenſum ſceleris impellendo depravavit. Sed nec nos, licet in ſingulis fratribus, quia membra noſtra ſunt, vulneraſſet, à ſpeciali dolore fecit exceptos, quibus nova & inaudita priùs atque incredibili audacia inferre contra ſuum Caput eſt molitus injuriam [5]. Sed utinam vel poſt tot peſſima reſipiſcens, non nos etiam de ſuo æternæ damnationis interitu contriſtaſſet. Quam menſuram ſceleris prætermiſit, cui nec hoc ſufficere potuit, quod nec vivis parcendo, nec mortuis, etiam in ſanguine innocentis & Catholici ſacerdotis pollutas jampridem [4], addicta [i] veritate atque approbata falſitate, manus intinxit? Et cum ſcriptum ſit: *Qui odit fratrem ſuum, homicida eſt:* ille quod odio jam feciſſe addictus [k] eſt, implevit operibus, quaſi nec hæc audiſſet, nec illud quod idem Dominus ait: *Diſcite à me, quia mitis ſum & humilis corde, & invenietis requiem animabus veſtris. Jugum enim meum ſuave eſt, & onus meum leve eſt.* Dignus diabolici prædicator erroris, Ægyptius vaſtator inventus eſt: qui tanquam ſæviſſimus tyrannus Eccleſiæ, nefandas blaſphemias per violentam ſeditioſorum turbam, & per cruentas manus militum venerandis fratribus imponebat. Et cum voce redemtoris noſtri firmatum ſit, unum eundémque homicidii eſſe & falſitatis autorem, ille pariter utrumque complevit: quaſi non ut caveantur, ſed ut perpetrentur, ſcripta ſint, ad perditionis ſuæ cumulum trahens, quæ Dei filius monuit ad ſalutem. Illud quoque ſurda nimis aure prætеriens, quod ab eodem Domino dictum eſt: *Ego quod vidi apud patrem meum loquor, & vos quod vidiſtis apud patrem veſtrum facitis.*

Eutychianus error.

Epist. XCIII.

Hæreticorum ingenium.

S. Leo excommunicatus à Dioſcoro.

5. V. Not.

4. V. Not.

i Ita MſS. omnes ed. abdicata.

1 Ioan. 3. 15.

k Ita MſS. omnes Ed. dictus.

Matth. 11. 29.

Scelera Dioſcori.

Ioan. 8. 45.

Ibid. v. 38.

Cap. IV. Igitur dùm ſanctæ memoriæ Flaviano vitam præſentis ſeculi moliretur auferre, ſe veræ vitæ luce [l] privavit. Dùm vos ab Eccleſiis veſtris conaretur expellere, ſe à Chriſtianorum collegio ſegregavit. Dùm trahit plurimos & impellit ad erroris aſſenſum, multiplici animam ſuam vulnere ſauciavit: ſolus ultrà omnes, & per omnes, ac pro omnibus reus, qui cauſſa reatus omnibus fuit. Sed licet his tua fraternitas ſolido cibo firmata indigere minimè videatur: tamen, ut quod noſtri loci eſt impleamus circa vocem dicentis Apoſtoli: *Præter ea, quæ extrinſecùs ſunt, inſtantia mea quotidiana, ſolicitudo omnium Eccleſiarum. Quis infirmatur, & ego non infirmor? Quis ſcandalizatur, & ego non uror?* hoc præ-

l mſ. Barb. ſe veritate & luce.

2. Cor. 11. 28.

cipuè

EPIST. XCIII.

cipuè præſenti occaſione credimus admonendum, frater chariſſime, ut quotieſcunque divina gratia adminiſtrante, illos, qui foris ſunt, fonte doctrinæ aut ſubmergimus, aut purgamus, in nullo ab illis, quas Spiritus ſancti divinitas in Calchedonenſi Concilio protulit, fidei regulis recedentes, inter utrumque hoſtem novellæ perfidiæ ſermonem noſtrum cum omni cautela libremus: non jam, quod abſit, tanquam de dubiis diſceptantes, ſed autoritate ſumma [m] quæ benè definita ſunt, adſtruentes: cùm & in Apoſtolicæ Sedis epiſtola [ſ] univerſalis ſanctæ Synodi aſſenſu firmatâ, tanta divinæ autoritatis teſtimonia noverimus eſſe congeſta, ut nullus queat ulteriùs dubitare, niſi qui ſibimetipſi errorum tenebras inferre maluerit, & Synodalia geſta, vel quibus primùm definitio fidei legitur eſſe formata, vel quibus præfatæ literæ Apoſtolicæ Sedis, etiam tuæ fraternitatis ſtudio defenſæ ſunt, & maximè ad piiſſimos Principes totius Concilii allocutio [n], tot ſint præcedentium patrum teſtimoniis roborata, ut cuivis imprudenti ac pertinaci animo, ſi tamen non jam cum diabolo pro ſua impietate damnatus eſt, valeant ſuadere.

De fide cautè & ad Conc. eam, regulas loquendum.

m Ita Mſſ. Tresepiſt. & Theo. duo alii ſua eum τῷ ġ. ſ. V.Nor. ſ Sedis epiſtola, ut traditioni innixa, à Synodo firmata.

n 3. part. Conc. Calched. N. 1. Aliqui in hac vita jam pro ſua impietate cum diabolo damnati.

CAP. V. Unde hoc quoque nos contra hoſtes Eccleſiæ providere condignum eſt, ut eis nullam calumniandi occaſionem, quod ad nos attinet, penitùs relinquamus, nec unquam contra Neſtorianos aut Eutychianos agentes, alteri eorum videamur terga vertiſſe; ſed utroſque Chriſti hoſtes æqua lance vitemus atque damnemus: ita ut eos, quoties audientium quantalibet poſcit utilitas, cum dogmatibus eorum digno anathemate promtiſſimè atque evidentiſſimè feriamus: ne ſi hoc à nobis aut obſcuriùs fieri videatur, aut tardiùs, putetur invitum. Quod quamvis prudentiam tuam res ipſæ admonere ſufficiant, jam tamen & experimenta docuerunt. Sed benedictus Deus noſter, cujus invincibilis veritas ab omni hæreſeos macula mundum te, ſecundùm Sedis Apoſtolicæ judicium, demonſtravit. Cui dignam retribues pro tot laboribus gratiam, ſi talem te, qualem probavimus ac probamus, pro univerſalis Eccleſiæ defenſione ſervaveris. Nam quod Deus omnium calumnioſorum fallacias ſolvit, maximam beatiſſimi Petri curam pro cunctis nobis agnoſcimus: qui poſtquam ſuæ Sedis judicium in fidei definitione firmavit, nec circa cujuſquam veſtrum, qui nobiſcum pro Catholica fide laboraſtis, perſonam, quicquam reprobum videri permiſit: quia nec poterat, Spiritu ſancto judicante, quiſquam ex eis non victor exire [o], quorum jam vicerat fides.

Theodoretus à Sede Apoſt. & ab invincibili veritate Catholicus demonſtratus.

o al. exiſtere.

CAP. VI. Quod ſupereſt, exhortamur, ut quia illic nonnullas Eutychiani ac Neſtoriani erroris reliquias cognovimus remanſiſſe, nunc etiam Sedi Apoſtolicæ collabores. Victoria enim, quam Chriſtus Dominus noſter ſuæ donavit Eccleſiæ, quamdiu in hoc mundo verſamur, licet fiduciam majorem tribuat, non tamen in totum ſolicitudinem perimit: nec ut dormiamus donata eſt, ſed ut ſuaviùs laboremus. Unde in hoc quoque tuæ vigilantiæ ſolicitudine volumus adjuvari, ut tua relatione currente, quid apud illas regiones doctrina [p] Dominica proficiat, Apoſtolicam Sedem feſtines inſtruere: quatenus illius regionis ſacerdotes, in quocunque uſus exegerit, adjuvemus. De his verò, quæ in ſæpè dicto Concilio illicitâ contra venerabiles Nicænos canones præſumtione tentata ſunt, ad fratrem & Coëpiſcopum noſtrum Antiochenæ Sedis præſulem ſcripſimus: adjicientes & illud, quod nobis propter improbitatem Monachorum quorumdam regionis veſtræ verbo mandaſti per Vicarios noſtros, & hoc ſpecialiter ſtatuentes, ut præter Domini ſacerdotes nullus audeat prædicare, ſeu monachus, ſive ille ſit laïcus, qui cujuſlibet ſcientiæ nomine glorietur. Quas tamen literas, pro utilitate univerſalis Eccleſiæ, per prædictum fratrem & Coëpiſcopum noſtrum MAXIMUM, ad omnium voluimus pervenire notitiam: & ob hoc his noluimus earum exemplar adjicere; quia quæ prædicto fratri & Coëpiſcopo noſtro injunximus, non dubitamus implenda. *Et alia manu.* Deus te incolumen cuſtodiat frater chariſſime. Data tertio Idus Junii [q] OPILIONE viro clariſſimo Conſule.

EPIST. XCIV.

p Al. quid apud illos religionis doctrina.

16. q. 1. Adjicimus illud c. 19.

Sacerdotibus ſolis prædicare licet.

q al. IV.

EPISTOLA XCIV. [a]

a Aliàs LXIV. Quæ autem antea 94. erat, nunc 81. 16. Junii.

AD MARCIANUM AUGUSTUM.

DE PASCHATE.

SYNOPSIS.

I. *Curam Paſchalis cycli Alexandrino Epiſcopo olim eſſe demandatam.*

II. *Quid difficultatis ex illo ortum ſit.*

III. *Ut de hac difficultate jubeat inquiri, poſtulat.*

LEO Epiſcopus, MARCIANO Auguſto.

CAP. I. TAm multis documentis per omnes Chriſti Eccleſias fides Veſtræ Pietatis innotuit: ut ſi quid ſolicitudinum pro communi religione generatur, meritò veſtrum quæratur auxilium. Et quia memor diſpenſationis mihi creditæ, neceſſe habeo curas meas etiam in ea quæ ſunt futura præmittere, non improbè cupio Clementiæ veſtræ ſtudiis adjuvari: ut in ea obſervantia, quæ certa ſemper ratione variatur, nihil poſſit erroris incurri. Paſchale etenim feſtum, quo ſacramentum ſalutis humanæ maximè continetur, quamvis in primo ſemper menſe celebrandum ſit, ita tamen eſt lunaris curſus conditione mutabile, ut plerumque ſacratiſſimæ diei ambigua occurrat electio, & ex hoc fiat plerumque, quòd non licet, ut non ſimul omnis Eccleſia

EPIST. XCIV.

quod nonniſi unum eſſe oportet, obſervet. Studuerunt itaque ſancti Patres occaſionem hujus erroris auferre, omnem hanc curam Alexandrino Epiſcopo delegantes: quoniam apud Ægyptios hujus ſupputationis antiquitùs tradita eſſe videbatur peritia, per quam, qui annis [b] ſingulis dies prædictæ ſolennitatis eveniret, Sedi Apoſtolicæ indicaretur, cujus ſcriptis ad longinquiores Eccleſias indicium [c] generale percurreret.

Cura ſupputationis Paſchalis Epiſc. Alexandr. delegata.
b ed. quamvis.
c ed. judicium.

CAP. II.

Sed ſanctæ memoriæ THEOPHILUS Alexandrinæ Eccleſiæ Epiſcopus, cùm hujus obſervationis annos centum numero collegiſſet, [1], ſeptuageſimi ſexti anni Paſchale feſtum longè aliter, quàm alii decreverant, tenendum eſſe conſtituit. Nam à primo Auguſtæ memoriæ THEODOSII ſenioris conſulatu [2] ſuccedentem ſibi ſacræ obſervantiæ ordinem ponens, ut longioris temporis ratio ejus literis teneretur adſcripta, cujus complexionis ſeptuageſimus & quartus eſt annus, in qua pridie Idus Aprilis ſanctum Paſcha celebravimus: ſequenti verò anno pridie nonas Aprilis eadem, propicio Deo, erit habenda feſtivitas, ſicut regulariter centenariæ annotationis [e] ordo declarat: Sed in anno, qui erit ſeptuageſimus ſextus, Paſchæ dies invenitur adſcriptus, quem à paſſione Domini nullius exempli, nullius conſtitutionis admittit auctoritas. Nam diem octavum Kalendarum Maiarum ab eo cognoſcimus præfinitum, qui nimiè limitem antiquæ conſtitutionis [f] excedit: cùm alii quintum decimum Kalendarum Maiarum huic feſtivitati deputaverint diem. Siquidem ab undecimo Kalendarum Aprilium, uſque in undecimum kalendarum Maiarum, [g] legitimum ſpacium ſit præfixum [3], intra quod omnium varietatum neceſſitas concludatur: ut Paſcha Dominicum, nec priùs poſſimus habere, nec tardiùs. Quod enim in decimum, & in nonum kalendarum Maiarum videtur nonnunquam perveniſſe feſtivitas, quadam ratione defenditur. Quia etſi dies reſurrectionis ultrà terminum videtur exiſſe, dies tamen paſſionis limitem poſitum non invenietur egreſſus. Ad octavum autem kalendarum Maiarum Paſchalem obſervantiam perducere, nimis inſolens & aperta tranſgreſſio eſt.

1. V. Not.
2. V. Not.
e ed. centenariæ annorum rationis.
Paſcha April. 25. incidens.
f ed. Qui anni limitem antiquitùs cõſtitutum.
g à 22. Martii, ad 21 Aprilis Spatium Paſchalis feſti celebrandi cõſtitutum.
3 ed. præfinitum.
V. Not.

CAP. III.

Quia ergo in illa, ut dixi, centenaria ſupputatione THEOPHILI, ſeptuageſimus ſextus annus diem Paſchæ contra morem Eccleſiaſticum ſtatuiſſe monſtratur, & non leviter delinquitur, ſi in principio ſacramenti veritas & unitas ab univerſali Eccleſia non tenetur: obſecro clementiam veſtram, ut ſtudium veſtrum præſtare dignemini: quatenus Ægyptii, vel ſi qui ſunt alii, qui certam hujus ſupputationis videntur habere notitiam, ſcrupulum hujus ſolicitudinis abſolvant, ut in eum diem generalis obſervantia dirigatur [i], qui nec paternarum conſtitutionum normam relinquat, nec ultrà præfixos terminos evagetur. Quicquid autem Pietas Veſtra de hac conſultatione cognoverit, ad meam jubeat mox notitiam pervenire: ut in divinis myſteriis nulla diſſonantiæ culpa naſcatur. Data decimo ſexto Kalendas Julii, OPILIONE viro clariſſimo Conſule.

P. R. conſulit Ægyptios de ſupputatione Paſch.
i al. ut eum, dirigat.

EPIST. XCV.

EPISTOLA XCV. [a]

AD JULIANUM EPISCOPUM. [1]

DE PASCHALI OBSERVANTIA.

a Aliàs. LXV. Quæ autem antea 95. erat, nunc 109. 26. Junii.
1 Ed. Ad Eudoch. ã Auguſtam. V. Not.

SYNOPSIS.

Rogat eum ut de controverſia Paſchatis anni ſequentis diligentiùs inquirat, reſcribatque.

LEO, JULIANO Epiſcopo.

SAnctæ memoriæ THEOPHILUS ad Auguſtum THEODOSIUM ſeniorem ſcribens, per centum annos, à primo prædicti Principis conſulatu, digeſſit ordinem feſti, cujus inſtructionis ſeptuageſimus quartus nunc annus evolvitur; quo, OPILIONE Conſule, Pridie Idus Aprilis celebrata eſt ſacra ſolennitas: unde ſequenti anno, pridie nonas Aprilis, eadem feſtivitas rationabiliter conſequetur. Sed annus, qui erit ſeptuageſimus ſextus, memorati Epiſcopi annotationem habere cognoſcitur, quæ à totius antiquitatis exemplo, & ab omni auctoritate Patrum diſcordat. Siquidem in octavum Kalendarum Maiarum Dominicum Paſcha tranſtulerit, præfinitos antiquitùs limites nimis audenter excedens, cum in die quintodecimo kalendarum Maiarum Paſchalem ſolennitatem, ſicut conſtituerunt alii, potuerit annotare. Unde quia non mediocris mihi ſolicitudo generatur, ne apud Ægyptios hæc perſuaſio roboretur [b], ad Chriſtianiſſimum & clementiſſimum Principem ſcripta direxi, quibus cauſſam ſcrupuli diligenter expoſui, & ſuppliciter poſtulavi, ut operam ſuam, quemadmodum conſuevit, religionis cultui dignanter impendat: ut eos, qui hujus ſupputationis perfectam videntur habere notitiam, in unum jubeat convenire, & diligenter inquirere; ne fortè hæc definitio teneatur, & hic exceſſus, qui prioribus videtur repugnare temporibus, noſtræ conniventiæ vel negligentiæ deputetur, & fiat in noſtris diebus, quod nunquam ante præſumtum eſt. Quia verò oportet fraternitatem [c] tuam curæ iſtius mecum eſſe participem, & ne quid tale accidat, præcavere, crebriùs religioſiſſimo & fideliſſimo Principi dignare ſuggerere, ut indiſſimulanter jubeat Ægyptios admonere, ne in ſummæ feſtivitatis die, aut diſſenſione aliqua aut tranſgreſſione peccetur. Quicquid autem de hac re diligentior ſolicitudo repererit, citò ad notitiam meam glorioſiſſimus Imperator jubeat pervenire: quia & ad ipſius, & ad omnium ſalutem pertinet, ut Dei cultus nullo

A. CH. 453. Paſcha 12. die Aprilis A. 454. Paſcha 4 die Aprilis.
A. 455. Paſcha Alexandrinis 24. Aprilis. Romanis 17.
b ed. probaretur.
c ed. ſerenitatẽ meã.
d ed. diligentiùs inveſtigare ſolicitudo veſtra potuerit.

Epist. XCVI. errore lædatur. Data ſextodecimo kalendas Julii Opilione viro clariſſimo Conſule.

EPISTOLA XCVI. a

a Aliàs. LXVI. Nunc ferè nova prodit. Quæ autem antea 96. erat, non eſt Leonis noſtri, neque his inſerta.

AD. LICINIAM EUDOXIAM b Auguſtam, de Monachis Palæſtinis.

25. Junii. b al. Eudoxiam. Grim. Cod.

SYNOPSIS.

I. *Rogat ut curam ſuam reducendis ad fidem & quietem Monachis Palæſtinis impendat.*

II. *Recepta Calchedonenſi Synodo tam Eutychen, quàm Neſtorium exſecrentur, ſi catholici videri volunt. Quid autem profecerit exhortatio Eudoxiæ, ipſius literis inſtrui cupit.*

LEO Epiſcopus, EUDOXIÆ Auguſtæ.

Cap. I. QUanta mihi Catholicæ cura ſit fidei, & qua ſolicitudine, in quantum Dominus adjuvat, debeam præcavere c, ne unquam ab imperitis aut impiis veritatis Evangelio reſiſtatur, Pietatem Veſtram ſcire non dubito. Et ideò cum ſalutationis officio, quo ſemper mihi eſt veſtra honoranda d clementia, obſecro Dominum, ut me de tua incolumitate lætificet, & cauſſam fidei, in qua quorumdam intra provinciam Palæſtinam monachorum fuerant corda turbata, magis magiſque per vos faciat adjuvari: ut quantùm pietatis tuæ ſtudio fieri poteſt, hæreticæ perverſitati omnis fiducia ſubtrahatur. Quos enim nec ratio ſacramentorum, nec autoritas ſcriptorum, nec ipſa ſacratorum locorum teſtimonia commovebant, quid eis niſi abruptum periculum timeretur? Profit ergo Eccleſiis, ſicut favente Deo & prodeſt, & profit generi humano in verbi Dei Incarnatione ſuſcepto, quod domicilium habitationis veſtræ ibi eſſe voluiſtis, ubi vobis Dominum noſtrum Jesum Christum ſicut verum Deum, ita & verum hominem, in unitate perſonæ, & mirabilium indicia, & paſſionum documenta loquuntur.

c al. debeāt præcaveri.

d al. orāda. Locus inſigniter, emēdatus.

Locus reſtitutus.

Cap. II. Si ergo prædicti nomen Catholicum venerantur & diligunt, & intra Domini corpus volunt membra numerari e, pravos errores, quos temerè admiſerant, deteſtentur, & agant pœnitentiam impiarum blaſphemiarum, cruentorúmque factorum. Succumbant pro ſalute animarum ſuarum Synodalibus, quæ in civitate Calchedonenſi ſunt confirmata, decretis. Et quia ad intelligendum ſacramentum ſalutis humanæ, niſi fides vera & humilitas quieta non pervenit, credant quod legunt in Evangelio, quod confitentur in Symbolo, nec impiis dogmatibus miſceantur. Fides enim Catholica ſicut damnat Nestorium, qui in uno Domino noſtro Jesu Christo duas auſus eſt prædicare perſonas, ita damnat etiam Eutychen cum Dioscoro, qui ab unigenito Deo Verbo negat in utero Virginis matris veritatem carnis humanæ ſuſceptam. Si quid autem erga prædictorum converſionem exhortatio veſtra profecerit, quod gloriam vobis præſtabit æternam, peto hoc mihi Clementiæ veſtræ literis indicetis: ut & vos boni operis fructum cepiſſe, & illos gaudeam miſericordiâ Domini non periiſſe. Data ſeptimo kalendas Julii, Opilione viro clariſſimo Conſule.

e al. nominati.

Neſtorii dogma & Eutychetis.

Epist. XCVII. Loc. inſ. emend.

EPISTOLA XCVII. a

a Aliàs. LXXXIII. Quæ autem antea 97 erat, nunc 114. 1. al. Ad Epiſcopos. V. Not.

AD MONACHOS 1 PALÆSTINOS.

SYNOPSIS.

I. *Ex perverſa epiſtolæ S. Leonis ad Flavianum interpretatione impoſitum eſſe Palæſtinis.*

II. *Tam Eutychen qui naturas confundit in Chriſto, quàm Neſtorium qui perſonas geminat, eſſe deteſtandos.*

III. *Chriſti non eſſe participem, qui noſtram in eo naturam non confitetur.*

IV. *Illos ſolùm Chriſti ſanguine mundari in quorum corpore oblatus, paſſus & mortuus triumphavit.*

V. *Utriuſque ejus naturæ proprietates ex operum qualitate declarari.*

VI. *Utramque inconfuſè in una perſona convenire.*

VII. *Nihil Filio Dei acceſſiſſe de novo niſi in forma ſervi.*

VIII. *Cum iiſdem Monachis de ſcandalis ipſorum furore ortis expoſtulat.*

IX. *Ut reſipiſcant & fidem communem amplectantur, exhortatur.*

LEO Epiſcopus, univerſis Monachis per Palæſtinam conſtitutis.

Cap. I. SOlicitudini meæ, quam univerſali Eccleſiæ omnibuſque eius filiis debeo, multorum relatione patefactum eſt, dilectionis veſtræ animis quiddam offenſionis illatum, dum aut imperiti, ut apparet, interpretes, aut maligni, quædam vos aliter intelligere, quàm à me ſunt prædicata, fecerunt, non valentes in Græcum eloquium aptè & propriè Latina transferre, cùm in rebus ſubtilibus, & difficilibus explicandis, vix ſibi etiam in ſua lingua diſputator quiſque ſufficiat. Quod tamen apud me eo profecit, ut dum ea, quæ Catholica fides reſpuit, improbatis, intelligamus vos veris amiciti ores eſſe, quàm falſis; & id meritò refutare, quod ex antiquæ inſtitutione doctrinæ etiam ipſe deteſtor. Quamvis enim epiſtola mea ad ſanctæ memoriæ Flavianum Epiſcopum data, ſatis ſibi ad manifeſtationem ſui ipſa ſufficiat, neque in aliquo aut purgationis aut expoſitionis indigeat; alia tamen cum eadem mea ſcripta concordant, in quibus ſimiliter prædicationis meæ ſenſus

Quantæ ex linguarum imperitia turbæ naſcuntur.

EPIST. XCVII.

in aperto eſt. Neceſſitatem enim habens contra hæreticos, qui multos Chriſti populos conturbaverant, differendi, & clementiſſimis Principibus, & ſancto Concilio Synodali, & Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ, quid de Incarnatione Verbi, ſecundùm Evangelicam Apoſtolicamque doctrinam, deberemus ſapere ac ſentire, patefeci, & in nullo à ſanctorum Patrum confeſſione diſceſſi: quia una eſt, vera, ſingularis [b], Catholica fides, cui nihil addi, nec minui poteſt: quam Neſtorius priùs, & nunc Eutyches, diverſa quidem aſſertione, ſed ſimili impietate impugnare conati ſunt, & Eccleſiæ Dei duas hæreſes ſibimet contrarias inferre tentarunt; ut utterque à diſcipulis veritatis meritò damnaretur: quia inſanum nimis & ſacrilegum fuit, quod varia falſitate ambo ſenſerunt.

Fidei nihil addi, nihil minui poteſt.
b add. ed. perfecta, inviolabilis deſid. MSS. Cod. XI.

CAP. II. *Neſtorii error.*
c Ab hoc c. 2. uſque ad c. 3. eadem leguntur in ep. 134. al. 97. ad Leonem Auguſtum à c. 2. ad mediam partem noni capitis.

[c] Anathematizetur ergo Neſtorius, qui beatam virginem Mariam hominis tantummodo credidit genitricem, ut aliam perſonam carnis, aliam faceret Deitatis, nec unum Chriſtum in Verbo Dei & carne ſentiret, ſed ſeparatim atque ſejunctim, alium filium Dei, alium hominis prædicaret: cùm manente illa incommutabilis Verbi eſſentia, quæ ei cum Patre & Spiritu ſancto intemporalis atque coæterna eſt, ita intra virginea viſcera Verbum caro ſit factum, ut uno conceptu unoque partu eadem virgo, ſecundùm unionem utriuſque ſubſtantiæ, & ancilla Domini eſſet & mater. Quod etiam Elizabet, ſicut Lucas Evangeliſta declarat, intellexit & dixit: *Unde hoc mihi, ut veniat mater Domini mei ad me?*

Luc 1. 43. *Eutychis & Apollinaris error.*

Eutyches quoque eodem percellatur anathemate, qui per impios veterum hæreticorum volutatus errores, tertium Apollinaris dogma delegit: ut negata humanæ carnis atque animæ veritate, totum Dominum noſtrum JESUM CHRISTUM unius aſſerat eſſe naturæ, tanquam Verbi Deitas ipſa ſe in carnem animámque converterit; & concipi & naſci, nutriri & creſcere, crucifigi ac mori, ſepeliri ac reſurgere, & aſcendere in cœlum, & in Patris dextera, unde ad judicandos vivos & mortuos veniet, conſidere, divinæ [d] ejus tantùm eſſentiæ fuerit, quæ nihil horum in ſe ſine carnis recipit veritate: quoniam natura unigeniti, natura eſt Patris, natura eſt Spiritus ſancti, ſimúlque impaſſibilis, ſimul eſt incommutabilis, ſempiternæ Trinitatis indiviſa unitas & conſubſtantialis æqualitas. Unde ſi ab Apollinaris perverſitate hæreticus iſte deſciſcit, ne convincatur Deitatem paſſibilem ſentire atque mortalem; & tamen Verbi Incarnati, id eſt, Verbi & carnis unam audet pronunciare naturam, non dubiè in Manichæi & Marcionis tranſit inſaniam, & mediatorem Dei & hominum, hominem JESUM CHRISTUM ſimulatoriè omnia credit egiſſe, nec humanum in ipſo corpus, ſed phantaſticam corporis ſpeciem oculis apparuiſſe cernentium.

d divinæ deſider. MSS. quatuor.
Manichæi & Marcionis error.

CAP. III. Quæ impietatis mendacia quoniam olim fides Catholica deteſtatur, & talium ſacrilegia concordibus per totum mundum beatorum Patrum ſunt damnata ſententiis, quicunque illi ſunt ita obcæcati & à lumine veritatis alieni, ut Verbo Dei à tempore Incarnationis humanam, id eſt, noſtram negent ineſſe naturam, oſtendant in quo ſibi Chriſtianum nomen uſurpent, & cum Evangelio veritatis qua ratione concordent, ſi per beatæ virginis partum, aut caro ſine Deitate, aut Deitas eſt orta ſine carne. Sicut enim negari non poteſt, quod *Verbum caro factum eſt, & habitavit in nobis*: ita negari non poteſt, quod *Deus erat in Chriſto, mundum reconcilians ſibi.* Quæ autem reconciliatio eſſe poteſt, qua humano generi propitiaretur Deus, niſi hominum cauſſam mediator Dei hominumque ſuſciperet? Qua verò ratione veritatem mediatoris impleret, niſi qui in forma Dei æqualis erat Patri, in forma ſervi particeps eſſet & noſtri: ut per unum novum hominem fieret renovatio vetuſtatis; & mortis vinculum unius prævaricatione contractum, unius morte, qui ſolus morti nihil debuit, ſolveretur? * Effuſio enim pro injuſtis ſanguinis juſti tam potens fuit ad privilegium, tam dives ad precium, ut ſi univerſitas captivorum in redemtorem ſuum crederet, nullum tyrannica vincula retinerent: quoniam, ſicut Apoſtolus ait, *ubi abundavit peccatum, ſuperabundavit & gratia.* Et cùm ſub peccati præjudicio nati poteſtatem acceperint ad juſtitiam renaſcendi, validius factum eſt donum libertatis, quàm debitum ſervitutis.

Hæretici Chriſtianum nomen quod uſurpant.
Joan. 1. 14.
2. Cor. 5.
Solus Chriſtus morti nihil debuit.
** Habentur hæc & ſequentia ſer. 61 c. 3. & Ep. 134. c. 10.*
Rom. 5. 20.

CAP. IV. Quam itaque ſibi in hujus ſacramenti præſidio ſpem relinquunt, qui in Salvatoris noſtri corpore negant humanæ ſubſtantiæ veritatem? Dicant quo ſacrificio reconciliati, dicant quo ſanguine ſint redemti? quis eſt *qui tradidit ſemetipſum pro nobis oblationem & hoſtiam Deo in odorem ſuavitatis?* aut quod unquam ſacrificium ſacratius fuit, quàm quod verus pontifex Altari Crucis per immolationem ſuæ carnis impoſuit? Quamvis enim multorum ſanctorum in conſpectu Domini precioſa mors fuerit, nullius tamen inſontis occiſio, propitiatio fuit mundi. Acceperunt juſti, non dederunt coronas; & de fortitudine fidelium exempla nata ſunt patientiæ, non dona juſtitiæ. Singulares quippe in ſingulis mortes fuerunt, nec alterius quiſquam debitum ſuo fine perſolvit: cùm inter filios hominum unus ſolus Dominus noſter JESUS CHRISTUS extiterit, in quo omnes crucifixi, omnes mortui, omnes ſepulti, omnes ſunt etiam ſuſcitati. De quibus ipſe dicebat: *Cùm exaltatus fuero à terra, omnia traham ad me.* Fides etenim vera juſtificans impios, & creans juſtos, ad humanitatis ſuæ tracta participem, in illo acquirit ſalutem, in quo ſolo homo ſe invenit innocentem; liberum habens per gratiam Dei de ejus potentia gloriari, qui contra hoſtem ſuperbum in carnis noſtræ humilitate congreſſus, his

Epheſ. 5. 2.
Pſ. 115. 15.
Mors & alia myſteria Chriſti univerſalia ſunt.
Joan. 12. 32.
Solus Chriſtus innocens, in eo ſolo quis innocens.

Epiſt. XCVII.

victoriam ſuam tribuit, in quorum corpore triumphavit.

Cap. V.

Quid utrique Chriſti naturæ proprium, quid commune in ejus actionibus.

Quamvis ergo in uno Domino noſtro Jesu Christo, vero Dei atque hominis filio, Verbi & carnis una perſona ſit, & utraque eſſentia communes habeat actiones: intelligendæ tamen ſunt ipſorum operum qualitates, & ſinceræ fidei contemplatione cernendum eſt, ad quæ provehatur humilitas infirmitatis, & ad quæ inclinetur altitudo virtutis: quid ſit quod caro ſine Verbo non agit, & quid ſit quod Verbum ſine carne non efficit. Sine Verbi enim potentia, nec conciperet virgo, nec pareret: & ſine veritate carnis obvoluta pannis infantia non jaceret. Sine Verbi potentia (*Luc. 2. 12. Luc. 2. 7.*) non adorarent Magi puerum novo ſydere declaratum: & ſine veritate carnis non juberetur transferri in Ægyptum puer, & ab Herodis perſecutione ſubduci. (*Matth. 2. 13.*) Sine Verbi potentia non diceret vox Patris miſſa de cœlo: (*Matth. 3. 17.*) *Hic eſt filius meus dilectus, in quo mihi complacui*: & ſine veritate carnis non proteſtaretur Joannes: (*Ioan. 1. 29.*) *Ecce Agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi.* Sine Verbi potentia non fieret redintegratio debilium, & vivificatio mortuorum: & ſine veritate carnis, nec cibus jejuno, nec ſomnus eſſet neceſſarius fatigato. Poſtremo, ſine Verbi potentia, non ſe Dominus Patri profiteretur æqualem, & ſine veritate carnis non idem diceret patrem ſe eſſe majorem: cùm Catholica fides utrumque ſuſcipiat, utrumque defendat, quæ ſecundùm proprietatem divinæ humanæque ſubſtantiæ unum Dei filium, & hominem credit, & Verbum.

Cap. VI.

Quamvis ergo ab illo initio, quo in utero virginis (*Ioan. 1. 14.*) *Verbum caro factum eſt*, nihil unquam inter divinam humanámque ſubſtantiam diviſionis extiterit, & per omnia incrementa corporea, unius perſonæ fuerint totius temporis actiones; ea ipſa tamen, quæ inſeparabiliter facta ſunt, nulla permixtione confundimus; ſed quid cujus formæ ſit, ex operum qualitate ſentimus. Nec divina enim humanis præjudicant, nec humana divinis, cùm ita in idipſum utraque concurrant, ut in eis nec proprietas abſumatur, nec perſona geminetur. Dicant igitur iſti phantaſmatici Chriſtiani, quæ ſubſtantia Salvatoris affixa ſit ligno, quæ jacuerit in ſepulchro, & revoluto monumenti lapide, quæ tertio die caro ſurrexerit; vel quale corpus Jesus (*Ioan. 20. 26.*) diſcipulorum viſui, clauſis ad eos oſtiis ingreſſus intuierit: cùm ad abigendam cernentium diffidentiam, inſpici oculis digitiſque tractari pateretur adhuc fixuras clavorum, & recens compuncti lateris vulnus exigeret. At

Nulli ſalus niſi per Chriſtum.

ſi in tanta luce veritatis tenebras ſuas hæretica obduratio non relinquit, oſtendant unde ſibi ſpem vitæ polliceantur æternæ, ad quam niſi per mediatorem Dei & hominum, hominem Jesum Christum, non poteſt perveniri, (*Act. 4. 12.*) *Non enim eſt aliud nomen datum hominibus ſub cælo, in quo oporteat ſalvos fieri*: nec eſt redemtio captivitatis humanæ, niſi in ſanguine ejus, *qui dedit ſemetipſum redemtionem pro omnibus.* (*1. Tim. 2. 6.*) Qui, ſicut prædicat beatus Apoſtolus: (*Philip. 2. 6.*) *Cùm in forma Dei eſſet, non rapinam arbitratus eſt, eſſe ſe æqualem Deo; ſed ſemetipſum exinanivit, formam ſervi accipiens, in ſimilitudinem hominum factus, & habitu inventus ut homo. Humiliavit ſemetipſum, factus obediens uſque ad mortem, mortem autem crucis. Propter quod & Deus illum exaltavit, & donavit illi nomen, quod eſt ſuper omne nomen: ut in nomine* Jesu *omne genu flectatur, cæleſtium, terreſtrium, & infernorum, & omnis lingua confiteatur, quia Dominus* Jesus Christus *in gloria eſt Dei Patris.*

Cap. VII.

Quamvis ergo unus ſit Dominus Jesus Christus; & veræ Deitatis, veræque humanitatis in ipſo una prorſus eadémque perſona ſit, neque hujus unitionis [e] ſoliditas ulla pòſſit diviſione ſejungi: exaltationem tamen, qua illum exaltavit Deus, & donavit illi nomen, quod ſuper omne nomen excellit, ad eam intelligimus pertinere formam, quæ ditanda erat tantæ glorificationis augmento. In forma quippe Dei, æqualis erat Filius Patri, & inter Genitorem atque Unigenitum nulla erat in eſſentia diſcretio, nulla in majeſtate diverſitas; nec per Incarnationis myſterium, aliquid deceſſerat Verbo, quod ei Patris munere redderetur. Forma autem ſervi, per quam impaſſibilis Deitas ſacramentum magnæ pietatis implevit, humana humilitas eſt, quæ in gloriam divinæ poteſtatis evecta eſt, in tantam unitatem ab ipſo conceptu virginis Deitate & humanitate connexa, ut nec ſine homine divina, nec ſine Deo agerentur humana. Propter quod ſicut Dominus majeſtatis dicitur crucifixus, ita qui ex ſempiternitate æqualis eſt Deo, dicitur exaltatus. Nec intereſt, ex qua Chriſtus ſubſtantia nominetur: cum inſeparabiliter, manente unitate perſonæ, idem ſit & totus hominis filius propter carnem, & totus Dei Filius propter unam cum Patre Deitatem.

Quantus divinitatis & humanitatis nexus in Chriſto.

Quicquid ergo in tempore accepit Chriſtus, ſecundùm hominem accepit, cui quæ non habuit conferuntur. Nam ſecundùm potentiam Verbi, indifferenter omnia, quæ habet Pater, etiam Filius habet, & quæ in forma ſervi à Patre accepit, eadem in forma Patris etiam ipſe donavit. Eſt idem ipſe & dives & pauper. Dives, quia (*2. Cor. 8. 9. Ioan. 1. 1.*) *In principio erat Verbum, & Verbum erat apud Deum, & Deus erat Verbum. Hoc erat in principio apud Deum. Omnia per ipſum facta ſunt, & ſine ipſo factum eſt nihil.* Pauper verò, quia (*Ioan. 1. 14.*) *Verbum caro factum eſt, & habitavit in nobis.* Quæ autem eſt ejus exinanitio, quæve paupertas, niſi formæ ſervilis acceptio; per quam, Verbi majeſtate velata, diſpenſatio humanæ redemtionis impleta eſt? Nam quia captivitatis noſtræ reſolvi originalia vincula non poterant [f], niſi exiſteret homo noſtri generis noſtræque naturæ, quem veteris debiti præjudicia non te-

[e] al. unionis.

[f] add. vulg. ed. ſed diverſo charactere: & ab hoſtis imperio relaxari. deſider. MSS. Cod. Coloſ. 2. 14.

EPIST. XCVII.

g *add. in vulg. diverſo item char.*

Et prophetarum oraculis prænunciatum.

h *al.* ſignificationibus.

nerent, & qui immaculato ſanguine ſuo chirographum ierhale dilueret, ſicut ab initio erat divinitus præordinatum [g]: ita eſt in plenitudine præfiniti temporis factum, ut multis modis ſignificara promiſſio, in diu expectatum veniret effectum; nec poſſet eſſe ambiguum, quod continuis teſtificationibus [h] ſemper fuerat nunciatum.

CAP. VIII.

Deſtructis itaque tot hæreſibus, quæ per ſanctam devotionem præſidentium parrum, à corpote ſunt Catholicæ unitatis abſciſſæ, quæque ideò extorres à Chriſto eſſe meruerunt, quia Verbi Incarnationem, quæ ſingularis eſt rectè eredentium ſalus, fecerunt ſibi iapidem offenſionis & petram ſcandali: mitot dilectionem veſtram in diſcetnendo veritatis iumine laborare. Et cùm multis manifeſtationibus declaratum ſit, quàm rectè & Neſtorium & Eutychen cum Dioſcoro fides Chriſtiana damnaverit, nec Chriſtianus poſſit vocati, qui vel illius, vel horum impietati præbet aſſenſum: doleo vos Evangelicæ & Apoſtolicæ doctrinæ, ut audio, reſultate, exagirando ſeditionibus civitates, conturbando Eccleſias, nec ſolùm injurias, ſed etiam cædes Presbyteris arque Epiſcopis inferendo: ut præ furote & ſæviria, propoſiti veſtri & profeſſionis ſitis immemores. Ubi eſt regula manſuetudinis & quietis? ubi longanimitas patientiæ? ubi tranquillitas pacis? ubi firmamentum dilectionis, & tolerantiæ fortitudo? Quæ vos ab Evangelio Chriſti aut perſuaſio abduxit, aut perſecutio ſeparavit? Vel quæ tanta extitit decipientis aſtutia, ut obliti Prophetarum & Apoſtolorum, obliti Symboli ſaluraris & confeſſionis, quam pronunciantes eoram multis teſtibus, ſacramentum baptiſmi ſuſcep ſtis, diabolicis vos illuſionibus ſubderetis? Quid apud vos acturæ fuerant ungulæ, quid ſæva tormenta, ſi ad expugnandam fidei veſtræ integritatem tantùm vana hæreticorum commenta valuerunt? Pro fide vos agere creditis, & fidei contraitis. Eccleſiæ nomine armamini, & contra Eccleſiam dimicatis. Hoccine à Prophetis, hoc ab Evangeliſtis, hoc ab Apoſtolis didiciſtis? ut negantes veram Chriſti carnem, & ipſam Verbi eſſentiam paſſioni mortique ſubdentes, alienam faciatis noſtram à ſuo reparatore naturam, totúmque quod crux intulit, quod iancea vulneravit, quod ſepulchri iapis ſuſcepit & reddidit, ſolum fuiſſe opus divinæ potentiæ, non etiam humiliratis humanæ; Propter quam Apoſtolus dicir: *Non enim erubeſco Evangelium:* quoniam noverat, quale Chriſtianis ab inimicis objiceretur opprobrium. Er ideò etiam Dominus proteſtabatur, dicens: *Qui me confeſſus fueris coram hominibus, & ego confitebor illum coram Patre meo.* Hi enim non erunt digni confeſſione Filii & Patris, quibus nunc caro Chriſti verecundiam facir: probabúntque ſe nullam de ſigno crucis ſumſiſſe virtutem, qui quod preferendum frontibus acceperunt, promere labiis erubeſcunt.

1. *Petr.* 2. 8.

Chriſtianus vocari nequit qui deviat à fide.

Parricidæ Monachi.

Symboli recitatio in Baptiſmo.

Rom. 1. 16. *Matth.* 10. 32.

Signum crucis frôtibus præferendum.

Declinate, filii, ab his diabolicis perſuaſionibus declinate. Veritarem Dei nulla res violat, ſed Veritas nos niſi in noſtra carne non ſalvat. *Veritas* quippe, ſicut Propheta ait, *de terra orta eſt*; & ſic Verbum Maria virgo concepit, ut uniendam ipſi carnem de ſua ſubſtantia miniſtraret, nec cum adjectione perſonæ, nec cum evacuatione naturæ: quoniam qui erat in forma Dei, ita accepit formam ſervi, ut unus atque idem in forma utraque ſit Chriſtus; inclinante ſe Deo uſque ad infima hominis, & proficiente homine uſque ad ſumma Deitatis, dicente Apoſtolo: *Quorum patres, & ex quibus Chriſtus ſecundùm carnem, qui eſt ſuper omnia Deus benedictus in ſecula, Amen.*

EPIST. XCVIII. CAP. IX.

Pſ. 84. 12.

Rom. 9. 5.

EPISTOLA XCVIII. [a]

AD JULIANUM COENSEM Epiſcopum.

a *Aliàs,* LXVII. Quæ autem antea 98. erat, nunc 17. 25. Iunii.

PER COMITEM RODANUM.

De ſilentio Juliani amicè expoſtulat: De omnibus vult inſtrui.

LEO Epiſcopus, JULIANO Epiſcopo.

SÆpiſſime dilectionem tuam ad hanc curam & diligentiam meis ſum literis cohortatus: ut de his, quæ circa fidem aguntur ſolicitudinem meam indeſinenter inſtrueres. Et cum omnibus occaſionibus ſcribere non quieſcam, quibuſdam tamen ſcriptis meis, id eſt, per filium noſtrum Subadjuvam [b] RODANUM, domeſticum filii noſtri, viri illuſtriſſimi ASPARACII datis, nullum teſponſum tuæ fraternitatis accepi: tanquam ratio temporis non habuerit, ut quid poſt mea ſcripta ſit geſtum, potueris indicare. Et ideò per filium meum comitem [c] RODANUM his lireris te ſaluto: & ut nullam opportunitatem ſcribendi negligas, quo æſtus ſolicitudinis meæ relevetur [d], admoneo. Cùm enim in te quamdam mei Conſtantinopolitani habeant portionem, dignum eſt & pro communi amicitia, & pro totius Eccleſiæ dilectione, inceſſabili te vigore proſpicere, ne quid poſſit de ſtatu fidei me latere. Quæ ergo per prædictos, vel ad glorioſiſſimum Principem, vel ad tuam dilectionem ſcripſi, ut celerrimè tradantur effectui, opportunis ſuggeſtionibus elabora. Et quicquid fuerit, Deo auxiliante, diſpoſitum, ſcire me facito: ut perductis in effectum his, quæ rationabiliter ordinata ſunt, pax fidei canonúmque cuſtodia, & ſecurior ubique habeatur & fortior. Data ſeptimo Kalendas Julii, OPILIONE viro clariſſimo Conſule.

b *Vox ex mſ Grim. addita; quæ ſignificat:* ſatellitem ex eorum ordine, qui Adjutores ad urant. Synoſum Ep. 144. Vide & Panciroli comm. ad notit. Imp. c. 16.

c Vide eumdem de Comitis officio.

d Loc. inſignites emend.

Pax fidei & canonũ cuſtodia.

a N. Ex Ms. Cod. Cardinal. Grimani. Quæ autem antea 99 erat, nunc 136. 9. Januarii.

EPISTOLA XCIX. [a]

AD MARCIANUM AUGUSTUM,

SYNOPSIS.

Gratias agit pro ſedatis Palæſtinæ tumultibus, & reſtituto in ſuam ſedem Juvenali Jeroſolymitano; Dioſcorum etiam ejuſque ſequaces Ægyptios perſtringens.

LEO, MARCIANO Auguſto.

GEminis Clementiæ veſtræ lætificatus alloquiis, cum debita gratiarum actione ſcribo, gaudens de miſericordia Dei, qui in virtutibus providentiæ veſtræ, & ad utilitatem Romanæ Reipublicæ, ad Catholicæ Eccleſiæ pacem, glorioſiſſimum præſidium collocavit. Unde confido utramque nunc Pietatis veſtræ ſaluberrimam curam ita divinitus adjuvandam, ut plena tranquillitas & Chriſtianæ religioni & veſtro imperio [b]. Quod ergo in provinciis Palæſtinis plebes Dei ad unitatem ſunt fidei revocatæ, & compreſſis errantium motibus ad Evangelicam Apoſtolicamque doctrinam omnium, ut indicare dignamini, corda directa ſunt, quodque fratri & Coëpiſcopo meo JUVENALI ad Sacerdotii ſedem tandem licuit, non jam reſultante populo, ſed deſiderante, remeare; veſtræ fidei opus, veſtræ pietatis eſt fructus. Pro cujus augmento per omnes Chriſti Eccleſias concors multiplicatur oratio: ut ſi qua adhuc apud Ægyptum caligo reſedit, quæ nondum recepit radios veritatis, totius mundi precibus remedia illuminationis accipiat & execrabilis DIOSCORI ultra contagiis non gravetur: nec in illo Dominicæ oves imprudentiæ defectu perſonam diligant paſtoralem, quem experti ſunt ſæviſſimum fuiſſe morum & fidei vaſtatorem. Et ideò in ſancto & mirabili ſtudio ſuo perſeveret, Veſtra clementia, ut ſi quid uſquam aut ægrum invenitur aut turbidum, & ſanitati reddatur & paci: quia dignum eſt ita vos præſidere rebus humanis, ut gaudeatis ſacramentis ſervire divinis. Data quinto Idus Januarii AETIO & STUDIO viris clariſſimis Conſulibus.

b ſupplenda ſit vel quid ſimile.

Dioſcorus fidei & morum vaſtator.

a Aliàs LXVIII. Quæ autem antea 100. erat, nunc 118. 9. Januarii.

EPISTOLA C. [a]

AD JULIANUM EPISCOPUM Coënſem.

SYNOPSIS.

I. *De reſtituto Jeroſolim. Epiſcopo converſis Palæſtinis Monachis, & receptis Proterii literis.*

II. *De Paſchate ann. 455. diligentiùs inquiri cupit.*

III. *De Epiſtola ſua ad Calched. Epiſcopos lecta CP. Aëtii diſcuſſione, & variis Epiſtolis ultrò citróque ſcriptis.*

LEO Urbis Romæ Epiſcopus, JULIANO Epiſcopo.

CHriſtianiſſimi Principis fidem ſæpè evidentiſſimis probavimus documentis; ac Deo noſtro gratias ago, qui talem dignatus eſt rebus humanis concedere pro ſua pietate rectorem: qui & fidei cauſſas & Reipublicæ ſummâ vigilantiâ [b] tueretur, hæreticorum auſibus ſemper obſiſtens, & nihil eorum inſaniæ adverſum Catholicam fidem licere permittens: cujus poſt Deum beneficiis hoc debetur, quod & Jeroſolymitanus Epiſcopus eſt receptus, & monachos, quos perfidia hæreticæ falſitatis invaſerat, ad ſanitatem Auguſta autoritate [c] revocavit. Mox itaque, ut accepi epiſtolas tuas, talia continentes, non ſolùm eâdem die, ſed prope eâdem hora reſponſum reddere maturavi: ut certior de omnibus, quæ ſcripſeras, redderetis. Fratrem PROTERIUM Alexandrinæ urbis Epiſcopum gratulor ſatisfactionis plenas de fide ſua ad nos literas direxiſſe, & manifeſtiùs, quid teneat, indicaſſe; cui me dignam gratiam neceſſe eſt pro fidei ipſius ſinceritate præſtare, ut honorem in nullo ſuæ perdat Eccleſiæ; ſed ſedis ſuæ privilegia, paternæ antiquitatis exemplo, juxta canonum illibata jura, poſſideat. CAP. I.

b al. ſummæ vigilantiæ ſtudio.

Juvenalis ſedi ſuæ reſtituitur Marciani autoritate.

c Ed. Auguſta autoritas minus rectè. Vide Ep. 85 & 96.

Privilegia Eccleſiarum canonibus innixa.

De præſentis anni Paſcha nulla dubitatio eſſe nobis potuit, ſed de futuro quæſivimus, quod THEOPHILUS Alexandrinæ urbis Epiſcopus, octavo Kalendarum [1] Maiarum die, quod nunquam ita à tempore Dominicæ reſurrectionis celebratum eſt, credidit adſcribendum. Unde ſolicitiùs congruit hoc requiri, ut omnis occaſio tollatur erroris. Nam in noſtris annalibus quinto decimo Kalendarum Maiarum die aptiſſimè à patribus noſtris & conſtitutus legitur & celebratus. Ac ne vel apud nos, vel apud Orientales naſcatur ex hac parte diverſitas, hoc inſtantiùs noſtro nomine cum Chriſtianiſſimo Principe agere tua dignetur dilectio: quamvis & ipſe clementiſſimus Princeps ſe inquiſitione ſolicitiſſima curam hanc Ægyptiis delegaſſe, ſuis epiſtolis dignatus ſit indicare. CAP. II.

1. Ed. Nono. V. Not.

Epiſtolam ſanè meam ad Calchedonenſem Synodum datam præſentibus Epiſcopis & Clericis lectam fuiſſe, tuis epiſtolis retuliſti: ſed uſque ad illud capitulum, quo ea, quæ de fide actà ſunt, meus videtur firmaſſe conſenſus. Unde miratus ſum, quod reliqua, CAP. III.

Epiſtola S. Leonis de approbat. & confirm. ſyn. Calch. tantùm pro rebus fidei lecta.

Epist. CI.

quæ ſecuta fuerunt, non pariter in notitiam eorum, quibus ſunt lecta, prolata ſint: cùm maximè omnibus innoteſcere debuiſſet, improbum à nobis ambitum notatum fuiſſe, & novis uſurpationibus obviatum: ut vetuſtas quæ eſt canonibus conſtituta [a], inviolata, ut ſemper ſcripſimus, ſervaretur. Aëtium Presbyterum, quem aſſeris fuiſſe diſcuſſum, gratulamur, cognitione habita, in omnibus fuiſſe purgatum. Epiſtolam quoque ad Chriſtianiſſimum Principem noveris me miſiſſe, in qua illi gratias egi, quia curam mihi ſuam, tam pro fidei cauſſa, quàm pro ſecuritate Reipublicæ dignatus eſt indicare. Aliam quoque ad nos epiſtolam dedit, interveniens pro Anatolio Epiſcopo, ut noſtri illi animi gratia præbeatur, quoniam correctionem ejus promittit, & in omnibus ſe ſatisfacturum eſſe, quæ ad fidei obſervantiam pertinent, pollicetur. Data quinto Idus Januarii, Aëtio & Studio viris clariſſimis Conſulibus.

a Loc. inſig. emend. V. Not.

Satisfactionem in rebus ſolum fidei promittit Anatolius.

EPISTOLA CI. [a]

a N. Ex Cod. MS. Cardinal. Grimani. Quæ autem antea 101. erat, nunc 139.

AD MARCIANUM AUGUSTUM.

SYNOPSIS.

Laudatâ principis fide ac religione teſtatur ſe libenter Anatolium in gratiam ſuam recepturum, modò ſatiſfaciat canonibus, & Sacerdotum jura non convellat.

LEO, MARCIANO Auguſto.

SI quantùm veſtra clementia pro Evangelicæ fidei integritate ſolicita eſt, tantum Conſtantinopolitanæ urbis Epiſcopus in cuſtodiendis Eccleſiaſticis regulis vellet eſſe devotus, omnia compreſſis diſſentionum ſcandalis ad ſtatum proprium jam rediiſſent; nec quicquam ſibi, vobis in imperio conſtitutis, qui omnia juſta defenditis, & erroribus obviatis, eorum adhuc pravitas vindicaret, qui curationem ſibi non patiuntur adhiberi. Sed Veſtiæ manſuetudini hæc palma ſervatur, ut vobis omnium, qui ad Chriſtum Dominum noſtrum per Catholicam fidem revocantur aut redeunt, ſanitas debeatur. Sicut itaque gloriamur in vobis, ita contriſtamur in eos, quibus carnali æmulatione præoccupatis vos pro ſtatu Eccleſiarum & pace omnium Sacerdotum, ſpiritu tam Chriſtiano, quàm regio, in tantum videmus eſſe ſolicitos, ut interventionum veſtrarum pro his quos deviare cognoſcitis, commoderis [b]; adhortando me veſtris epiſtolis, ut Coëpiſcopo meo Anatolio animi mei gratiam fraterna charitate reſtituam, quam illi & amabiliter, ut meminiſtis, impendi, & præbere ſemper opto; ſi tamen, ut hortatus ante ſum, ab ea, quæ illum gravavit, ambitione deſciſceret; & eos, qui ipſum obfuſcabant, in ſuo conſortio non haberet. Sed ad Epiſtolas meas pia affectione tranſmiſſas hactenus reſpondere nihil voluit; & cùm de perſona Aëtii, & Andreæ qui illi fuerat ſubſtitutus, ea ſecuta ſint quæ debeant improbari, nonotioſum eſt, quod de his, quæ maximè fuerant curanda, reticetur. Præceptioni itaque pietatis veſtræ parere volueram & literas dare ad Epiſcopum ſupradictum, ſi priores, quas ad illum direxi, vel effectu rerum, vel ſcriptis ipſius proficere aliquid probaviſſem. At cum nihil de ambitionis pœnitudine voluerit profiteri, nihilque ad hæc reſpondere, quæ à me ſunt ſcripta, curaverit; colloquia quidem mea ab illo ſuſpendi, ſed animum, quo illum corrigi & meliorem eſſe deſidero, non mutavi. Proinde, ſi placet Veſtræ Clementiæ, imò quia id vobis placere cognoſco, ſatisfaciat canonibus, & omnium gratiam Sacerdotum pacificâ humilitate ſervaturum ſe eſſe reſcribat, ambitúmque culpabilem ſe abjeciſſe ſignificet, ego me illum in eam gratiam ſpondeo recepturum, ut in omnibus, quæ ſunt Domino placitura, conſortium ejus amplectar: quoniam illa pax vera, illa charitas erit firma, in qua ſimul ſtudebimus & Catholicam fidem, & Nicænorum canonum decreta ſervare. Data ſeptimo idus Martii Aëtio & Studio viris clariſſimis Conſulibus.

b ſuppl. favorem vel quid ſimile.

Epist. CII.

Nihil exigit Leo niſi canonum obſervantiam.

EPISTOLA CII. [a]

a N. Ex MS. Cod. Cardinal. Grimani. Quæ autem antea 102. erat, nunc 140. 9. Martii.

AD JULIANUM EPISCOPUM Coënſem.

SYNOPSIS.

I. *Julianum de receptis Proterii Alex. literis monet; ſuam ad Flavianum Epiſtolam ex Latino in Græcum ab eodem transferri cupit ac mandat, quam ſub ſignaculo Auguſti miſſam Alexandrinæ plebi in Eccleſia recitari vult.*

II. *De Paſchate ſequentis anni ut reſcribatur.*

LEO, JULIANO Epiſcopo.

Cap. I.

SUmtis fratris & Coëpiſcopi noſtri Proterii Alexandrini Antiſtitis literis indubitanter agnovi Catholicæ eum ſtudere doctrinæ, & recto corde hæreticis obviare: ut meritò ſperare poſſimus eum Eccleſiæ, cui præſidet, & exemplo morum, & inſinuatione fidei profuturum. Sed quia non parum ipſi laboris Eutychianorum factionibus excitatur, qui Epiſtolam meam ad beatæ memoriæ Flavianum datam, fallaci interpretatione corruptam ſimplicibus quibuſque aut indoctis ita dicuntur ingerere, ut quædam loca Neſtoriano congruere videantur errori: ut hæc malignitas non poſſit de conturbatione fidelium gloriari, hoc fraternitati tuæ laboris injungo, ut eandem Epiſtolam meam, quam in omnibus Apoſtolicæ concordare doctrinæ conſonantia

Epiſtola Leonis ſenſum Neſtorianum affingunt hæretici.

Epist. CII.

conſonantia majorum exempla teſtantur, diligenti interpretatione ex Latino in Græcum transferre digneris, quam glorioſiſſimus & fideliſſimus princeps ad Alexandrinos judices, ſicut popoſci, ſub ſignaculi ſui impreſſione tranſmittat, Chriſtianæ plebi in Eccleſia recitandam, cum prædicationibus ſanctorum virorum, qui ipſi Eccleſiæ præfuerunt: quo faciliùs hi, qui ignoranter fluctuare dicuntur, veritate compertâ, pravis perſuaſionibus in errorem ulteriùs non trahantur. Ne autem fraternitatem tuam aliquid præteriret, qualia ad clementiſſimum imperatorem, vel ad ipſum Alexandrinæ urbis Epiſcopum ſcripta direxerim, ſubdita huic Epiſtolæ exempla monſtrabunt.

Sub ſignaculo principis miſſa Leonis Epiſt.

Cap. II.

De futuro Paſchate, ut ſæpe jam ſcripſi, eſto ſolicitus, & clementiſſimo principi meo nomine opportuniùs intimato; ut quid ſibi reſcriptum ſit, faciat certiorem, quoniam imminent dies, ut noſſe poſſimus quem diem Formatis adſcribere debeamus, & omnium ex hac parte ſuſpicio evidentius poſſit abſolvi. Data ſeptimo idus Martii, Aëtio & Studio viris clariſſimis Conſulibus.

Formatæ literæ Diei Paſchalis indices.

---

a N. Ex Ms Cod. Cardinal. Grimani. Quæ autem antea 103. erat, nunc 141. 30. Martii.

EPISTOLA CIII. [a]

AD PROTERIUM EPISCOPUM Alexandrinum.

SYNOPSIS.

I. *Epiſcoporum eſſe vigilare, ne fidei unitas violetur, quod vel literulæ immutatione fieri poteſt.*

II. *Ex traditione SS. PP. & ſuam Epiſtolam Catholicam, & docendos eſſe populos, aſſerit.*

III. *Fidem, diſciplinam & privilegia Eccleſiarum ex norma vetuſtatis eſſe ſervanda.*

LEO, PROTERIO Epiſcopo Alexandrino.

Cap. I.

LÆtificaverunt me literæ dilectionis tuæ, quas frater & Coëpiſcopus noſter Nestorius [b] pio adportavit officio. Oportebat enim ut ab Alexandrinæ præſule Eccleſiæ talia ſcripta ad Sedem Apoſtolicam mitterentur, quæ oſtenderent magiſterio Beatiſſimi Petri Apoſtoli hoc ab initio per beatum Marcum ejus diſcipulum didiciſſe Ægyptios, quod conſtat crediciſſe Romanos [1]: quoniam præter Dominum Jesum Christum *non eſt datum hominibus aliud nomen ſub cælo, in quo oporteat ſalvos fieri.* Sed quia non omnium eſt fides, & inſidioſus ille tentator nullis magis corda hominum gaudet ſauciare vulneribus, quàm ut incautas mentes his inficiat erroribus, qui ſint Evangelicæ veritatis inimici; magna ſancti Spiritus eruditione nitendum eſt, ut diabolicis falſitatibus nequeat intelligentia Chriſtiana violari. Contra quod periculum præcipuè convenit vigilare Eccleſiarum Rectores, & quadam veriſimilitudine colorata mendacia ab animis ſimplicis plebis avertere. *Anguſta enim & ardua via eſt quæ ducit ad vitam*; nec tantum laqueorum in actionum obſervantia, quantum inter diſcrimina ſenſuum latet, dum vis ſententiarum breviſſimâ adjectione aut commutatione corrumpitur; & confeſſio, quæ operabatur ſalutem, ſubtili nonnunquam tranſitu vergit in mortem. Cùm autem dicat Apoſtolus: *Oportet hæreſes eſſe, ut probati manifeſti fiant in vobis:* ad totius Eccleſiæ tendit profectum, quoties contrariorum ſenſuum ſe prodit impietas, ne quæ ſunt noxia, ſint occulta; & aliorum lædant incolumitatem, quæ revocari non poterunt ad ſalutem: Unde ſibi imputent ruinas & obcæcationes ſuas, qui imprudenti pertinacia jacere in reatu ſuo, quàm oblatum remedium ſumere, maluerunt. Quorum meritò fraternitati tuæ diſplicet obduratio; & laudabiliter eam doctrinam, quæ à beatis Apoſtolis & ſanctis Patribus in nos manavit, amplecteris.

b Al. Neſtarius. Beda.

1. Initium hujus Epiſtolæ ad hæc uſque verba refert Beda l. de rat. temp. c. 42. V. Not.

Act. 4. 12.

Epist. CIII.

Matth. 7. 14.

Sæpe ſub apice latet hæreſis.

1. Cor. 11. 19.

Cap. II.

Non enim novæ prædicationis eſt Epiſtola mea, quâ ad relationem ſanctæ memoriæ Flaviani contra Eutychen de Domini noſtri Jesu Christi Incarnatione reſpondi, in nullo diſcedens ab ejus fidei regula, quæ evidenter à noſtris veſtriſque eſt defenſa majoribus. Quos ſi Dioſcorus ſequi imitarique voluiſſet, in Chriſti corpore permaneret, habens & in beatæ memoriæ Athanasii opuſculis unde inſtrueretur, & in ſanctæ recordationis Theophili & Cyrilli ſermonibus, unde damnato olim dogmati laudabiliter contrairet, potiùs quàm conſortium Eutychianæ impietatis eligeret. Hoc igitur, frater chariſſime, pro ſolicitudine fidei communis admoneo, ut quia * inimici crucis Chriſti omnibus & verbis noſtris inſidiantur & ſyllabis, nullam illis vel tenuem occaſionem demus, quâ Neſtoriano nos ſenſui congruere mentiantur. Plebem autem & Clerum, omnemque fraternitatem ita debet diligentia tua ad profectum fidei cohortari, ut nihil te novum docere demonſtres, ſed ea omnium inſinuare pectoribus quæ venerandæ memoriæ Patres conſona prædicatione docuerunt, cum quibus in omnibus noſtra concordat epiſtola. Hoc autem non ſolùm tuis verbis, ſed & ipſa præcedentium expoſitione & recitatione monſtrandum eſt: ut plebs Dei noverit ea ſibi præſenti doctrina inſinuari, quæ Patres & acceperunt à præcedentibus ſuis, & poſteris tradiderunt. Unde lectis primitus prædictorum ſacerdotum aſſertionibus, tunc demùm mea quoque ſcripta recitentur: ut aures fidelium probent, non aliud nos, quàm quod à majoribus accipimus, prædicare. Et quia ad hæc diſcernenda minùs exercitatos habent ſenſus, ex Patrum ſaltem literis diſcant, quàm antiquum hoc malum ſit, quod nunc à nobis tam in Nestorio, quàm in Euty-

Epiſtola ad Flaviani relationem ſcripta & traditioni conſentanea.

** Hæc uſque ad ſequ. periodum habet S. Thom. 2. 2. q. 11. art. 2. ad 2.* V. Not.

De traditione plebs docenda.

Epistola Proterii.

CHE, qui erubuerunt Evangelium Chriſti ſecundùm ipſius Domini doctrinam prædicare, damnatur.

Cap. III. Antiquitas & fidei & diſciplinæ ſervanda.

Per omnia igitur & in fidei regula, & in obſervantiâ diſciplinæ, vetuſtatis norma ſervetur; & dilectio tua conſtantiam providi rectoris exerceat: ut proſit Alexandrinæ Eccleſiæ, quod improbæ quorumdam ambitioni, ſervato veterum privilegiorum jure, ſolicitus obviavi, & Metropolitanis omnibus illæſam manere volui dignitatem, ſicut & Epiſtolarum mearum, quas ad ſanctam Synodum, vel ad Chriſtianiſſimum principem, ſive ad Conſtantinopolitanum Epiſcopum miſi, tenore cognoſcees; manifeſtèque perſpicies hoc ſpeciale eſſe ſolicitudinis meæ, ut neque à fidei regula in Eccleſiis Domini devietur, neque in privilegiis aliquid cujuſquam improbitate minuatur. Quæ cùm ita ſint, teneat fraternitas tua ſuorum conſuetudinem deceſſorum, & Comprovinciales ſuos Epiſcopos, qui Alexandrinæ ſedi antiqua conſtitutione ſubjecti ſunt, congrua ſibi autoritate contineat: ut mori Eccleſiaſtico non reſultent; ſed vel ſtatutis temporibus, vel cùm ratio cauſſæ alicujus exegerit, ad charitatem tuam venire non differant; & ſi quid, quod eccleſiæ ſit utilitatibus profuturum, ex communi collatione tractandum eſt, collectâ in unum fraternitate unanimiter ordinetur. Non enim ulla cauſſa eſt quæ illos ab hac obedientia debeat revocare, cùm talis nobis & fide & moribus innotuerit fraternitas tua, ut tibi de autoritate præcedentium deceſſorum tuorum nihil patiamur imminui, aut te impunè contemni. Data ſexto Idus Martii Aërio & Studio viris Clariſſimis Coſſ.

Specialis cura Pont. Rom.

a Poſt editionem ex MS. Cod. Sirmondi procuratâ nunc ad MS. Oxonienſem selecta.

EPISTOLA SANCTI PROTERII Alexandrini Epiſcopi,

AD BEATISSIMUM PAPAM LEONEM Romæ urbis Epiſcopum.

DE RATIONE PASCHALI.

Domino meo dilectiſſimo fratri & conſacerdoti LEONI, PROTERIUS in Domino ſalutem.

Cap. I. Piiſſimus & fideliſſimus Imperator noſter Marcianus literis ad nos nuper venerabilibus uſus eſt, quibus aſſeruit æſtimare quoſdam non diligenter adſcriptam diem feſti Paſchalis, quæ per octavam Indictionem futuram, Deo præſtante, celebranda eſt. Verumtamen non velut à ſe commotus hoc indicavit, ſed quia ſcripta [a] tuæ ſanctitatis [b] acceperit: & præcipiebat oportere nos cauſſam diligenter inquirere adhibita nimis tenuiſſima ſcrutatione; quæ multum ſolicitudinis ac ſtudii contineret [c]. Quapropter negligendum non fuit, quominus ſtatim negotium ventilarem; quando ex illo jam tempore, quo commonitorium tuæ venerationis accepi, plurimam eorum rei hujus habuerim, nunc legalea libros inſpiciens, nunc antiquorum doctorum [d] inſtituta contingens, ex quibus poſſibile eſt hujuſmodi computum inveſtigare ſolertius. Sumens etiam & centenalem curſum paſchæ deſcriptum à beatiſſimo patre & Epiſcopo noſtro Theophilo, omnemque percurrens, ita reperi diligenter integréque compoſitum, ut quicomque ille ſit, autoritatem ſcripturæ hujus quolibet modo reprehendere ac vituperare [e] non poſſit. Erat enim inconſequens, virum ita vigilantem Deoque cariſſimum, divinarum etiam ditatum ſcientiâ ſcripturarum, in negocio tam magno ac neceſſario, prætermiſſo diligentiæ labore potuiſſe delinquere. Sed fortè, ſicut tua ſanctitas ſcribit, mendoſi codicis aut ſcriptoris librarii [f] error eſt, & propterea nos oporteret diem ſanctæ illius feſtivitatis transferre, quod abſit [g]. Celebratur autem ita potiùs, ut centenarius annorum curſus ejoſdem beatiſſimi patris noſtri & Epiſcopi Theophili continet, qui antiquorum paginis omnino concordat, id eſt XXIX. dies menſis Pharmoti juxta Ægyptios, qui eſt VIII. Kalend. Maias. Et nos enim, & tota Ægyptia regio, atque Oriens univerſus, ſic ipſum diem celebraturi ſumus, Deo præſtante.

a V. Ep. 94. c. 1. Ep. 100. c. 2. & 102. c. 2.
b fraternitatis. MS. Oxon.
c teneret idem.
d docta idem.
Centenalis Theophili laterculus.

e ac vituperare. del. MS.
f aut ſcrip. librarii, del. MS. Oxon.
g ita Oxon. al. quæ abſit.

Cap. II. Ut autem non arbitremur [h] abſolutè quæ nobis videntur ſcribere, ſeu velle firmare, inſeruimus cauſſas huic epiſtolæ, quibus tua ſanctitas forte [i] æſtimet non ſe debere reprehendere [k] Ægyptiorum Eccleſiæ veritatem, quæ mater hujuſcemodi laboris extitit, diligenterque [l] conſcripſit. Olim quidem dominus per Moyſem tempus Paſchale ſignificavit dicens: *Cuſtodi menſem novorum*; primum hunc eſſe pronuntians, ſicut iterum dicit: *Menſis iſte vobis initium menſium, primus erit in menſibus anni*: &, *Facies Paſcha Domino Deo tuo XIV. die menſis primi*. Sed qui hæc per Moyſem locutus eſt Dominus, plenitudo legis exiſtens, quando dignatus eſt homo fieri, quinta feria [m] xiv. luna menſis primi in cœnaculo cum diſcipulis Paſcha manducans, paulo poſt à Juda traditur, & ſequenti die [n] xv. luna crucifigitur, id eſt vj. feria, & ad inferos deſcendens, ac diſpenſationes ſalutis noſtræ perficiens, veſpere ſabbati luceſcente Dominico reſurrexit à mortuis. In quo die lunam xvij. primi menſis juxta Hebræos extitiſſe manifeſtum eſt. Nos ergo Chriſtiani non ſolum xiv. lunam in Paſcha requirimus (hoc enim Judæi facientes ſine feſtivitate ſunt) ſed etiam reſurrectionis diem redemtoris noſtri, qui eſt xvij. luna præfati primi menſis novorum, ſolicitius obſervamus. Quod ſi eodem modo plenilunium [o] ſuper occurrerit quinta ſabbatorum, quando ſalvator paſcha cum diſcipulis manducavit, omne tolletur ambiguum. Quia vero lunæ circulus ad ſolis curſum inæqualis eſt, & xiv. luna paſchalis in die Dominico ſæpe contingit, non eſt autem poſſibile tunc feſtum celebrare, ſed nec pridie ſabbato luna xiij. jejunium ſolvere, in ſeptimanam ſequentem differendum eſt. Maximè cùm [p] habeamus intra eam xv. [q] Lunam, quando, ſicut ſcripſit Apoſtolus, *Paſcha noſtrum immolatus eſt Chriſtus*. xiv. namque luna primi menſis juxta Hebræos, ut ſuperius dictum eſt, Jeſus paſcha typicum manducavit, ſequenti ſexta feria xv. luna, ut ovis occiſionis, cruci pro nobis affixus eſt, & veſpere ſabbati luceſcente Dominico [r] xvij. luna reſurrexit à mortuis.

h putemus
i for e aeſtimare cod. MS.
k ſpernere. id.
l add. inde.
Deut 16. 1. Exod 12. 2. Levit 23. 5. Num. 28. 16.
m pro feria leg. Sabbatorum idem MS.
n ſequ. die deſunt.
o ſemper occurreret, leg. Bucher. & MS. Oxon. & poſtea tolleretur.
p quod MS. Oxon.
q XIV. idem.
1. Cor. 5. 7.
r Dominico abeſt à MS. Oxon.

Cap. III. Quia ergo in ſolennitate futura paſchali per octavam indictionem, xxij. die Dominico Pharmothi menſis novorum, qui eſt xv. Kalendas Maias, occurrerit [ſ] xiv. luna die Dominico, in ſeptimanam differre convenit ſubſequentem. Habentes enim intra eam triduanum myſterium, hoc eſt xv. lunam, quando crucifixus eſt Chriſtus, quartæ decimæ cohærentem, necnon & ſextam decimam, & ſequentem ſeptimam decimam, viceſimo quidem octavo die menſis Pharmothi, qui eſt ix. Kalendas Maias jejunia ſolvemus veſpere ſabbatorum, ſequenti vero luceſcente Dominico, xxix. die menſis ipſius Pharmo-

ſ occurrit.

EPISTOLA PROT. XXII.

thi, qui eſt vij. Kalendas Maias, feſtivitatem ſinceriſſimè celebrabimus.

CAP. IV.

Nam & priſcis temporibus, ſi quando die Dominico xiv. luna reperta eſt, in ſequentem ſeptimanam eſt dilata feſtivitas, ſicut in octogeſimo nono, & nonageſimo tertio anno à Diocletiani probatur imperio. Sic enim & tunc beatiſſimi patres noſtri feciſſe declarantur. In octogeſimo quidem nono anno ab imperio Diocletiani t, ſuperſtite beatæ memoriæ patre noſtro & Epiſcopo s ATHANASIO, cum xiv. luna paſchalis xxviij. die menſis Phaminoth u, id eſt nono Kalendarum Aprilium die proveniſſet, die Dominico, in ſubſequentem tranſlatum eſt hebdomaden x ita ut quinta die menſis Pharmothi, hoc eſt pridie Kalendarum Aprilium celebraretur paſcha Dominicum. In nonageſimo autem tertio anno ab imperio ejuſdem Diocletiani y, cum xiv. luna paſchalis xiv. die menſis Pharmothi, qui eſt v. Idus Aprilis, die Dominico contigiſſet, in ſequentem item ſeptimanam dilatio facta eſt, ita ut Dominicum paſcha xxj. die menſis Pharmothi, qui eſt xvj. Kalend. Maiar. ſolenniter ageretur. In centeſimo quoque tertio anno ab imperio præfati Diocletiani z, cum luna paſchalis xiv. Pharmothi xxiij. die, qui eſt xiv. Kalend. Maiar. eſſet die Dominico ſuperventura, iterum ſeptimana quæſita eſt, & Dominicum paſcha xxx. die menſis ipſius Pharmothi, qui eſt vij. Kalend. Maiar. conſtat eſſe celebratum propter anguſtiam temporis imminentem. Item cum in centeſimo ſexageſimo anno à Diocletiani imperio a xiv. luna paſchalis Pharmothi xxiij. die, qui eſt xiv. Calend. Maiar. occurrerit tertia feria ſeptimanæ, & Dominicum paſcha xxviij. die menſis ipſius Pharmoti, qui eſt ix. Kalend. Maiar. tunc celebraſſe meminimus.

t Chriſti 373.
s Al. Anaſtaſio.
V. Not.
u pro Phaminoth. MS. Oxon. habet Parmothi.
x In ſubſequentem Dominicā tranſlatum eſt Paſcha. Id MS.
y Chriſti 377.
z Chriſti 387.
Quinta die menſis Parmoth, hoc eſt. deſ. hac id. MS. Pro Septimanā hg Dominicam id. MS.
a Chriſti 444.

CAP. V.

Neceſſe eſt igitur & in *ducenteſimo* LV. *anno* b à Diocletiani imperio, in futuro paſchali feſto Indictionis octavæ, xxij. die Pharmoti, qui eſt xv. Kalend. Maiar. luna xiv. occurrente die Dominico, in proximam ſeptimanam juxta præcedentem formam convenienter extendi, ut xxix. die menſis Pharmothi, qui eſt viij. Kalend. Maiar. Dominicum celebremus paſcha propter apprehendentem rurſus anguſtiam, ſicut patres noſtri fecerunt, decimas quartas lunas occurrentes die Dominico, differentes. Nam ſi xxij. die menſis Pharmothi, qui eſt xv. Kalend. Maiar. luna xiv. ſicut dixi ſæpiùs, occurrente die Dominico paſcha celebremus, inveniemur pridie, id eſt, ſabbato xxj. die menſis ejuſdem, qui eſt xvj. Kalend. Maiar. xiij. luna tunc exiſtente, non ritè jejunia ſolvere. Nec enim in xiij. luna comeditur paſcha. Unde quia xxij. die menſis Pharmothi, qui eſt xv. Kalend. Maiar. Dominico die xiv. luna contingit, non autem convenit die Dominico jejunare, quia hoc Manichæorum eſt proprium, conſequens eſt in proximam tendere ſeptimanam, intra quam ut diximus habemus & xv. lunam, quando crucifixus eſt, & xvj. lunam, ſimul & xvij. quando reſurrexit à mortuis: ita ut xxviij. die menſis Pharmothi, qui eſt ix. Kalend. Maiar. veſpere ſabbathi jejunia pro more ſolvamus, & ſequenti Dominico xxix. die menſis ipſius qui eſt viij. Kalend. Maiar. feſtum paſchale celebremus.

b CLXV. MS. Oxon. Legendum annus à 171. Chriſti 455.

CAP. VI.

Illud etiam neceſſariò vobis innoteſcimus, quod & in futuro cclxv. anno c ab imperio Diocletiani, xiv. luna rurſus occurrente xxiij. die menſis Pharmoti, qui eſt xiv. Kalend. Maiar. Dominicum Paſcha xxviij. d die menſis ipſius, qui eſt vij. Kalend. Maiar. Deo præſtante celebrabitur.

c Corrig. ut ſupra 97. MS. Oxon. leg. CCLXVII Chriſti 451. MS. Oxon. XXII. id. XV.
d corr. 30. Alter S. Augendi quem in emendat. citat Bucherius habet CCLVIII. propriis, inquit ille, ad lectionem veram, quæ eſt CXCVIII.

CAP. VII.

Sed nonnulli ſubtilitatem paſchalis compoti forſitan ignorantes Judaicis ſeducti fabulis, æſtimabunt nos in ſecundum menſem recedere, ſi feſtivitatem eatenus exigamus. Neſcio prorſus unde hoc aſſerentes. Nam xiv. luna ipſius menſis occurrente xxij. die menſis Pharmothi, qui eſt xv. Kal. Maiar. quomodo querelam ſuſtinebimus, quia in ſecundo menſe paſcha celebremus; Judæi namque ignorantes Dominum, tempus quoque paſchæ ignorant. Unde ſæpiùs à primo menſe recedunt, & in duodecimo menſe paſcha celebrare ſe aliquatenus arbitrantur. *Sed beatiſſimi patres noſtri cyclum decemnovennalem certiùs affigentes, quem violari impoſſibile eſt velut crepidinem ac fundamentum & regulam, hunc eundem decemnovennalem compotum ſtatuerunt*, non juxta Judæorum nunc indoctas atque ineptas actiones e, neque ſecundum exterorum putativam fictamque prudentiam, ſed ſecundùm gratiam Spiritus ſancti inſtituti, in revolutione ſæpe memorati decemnovennalia circuli decimas quartas paſchales lunas diligentius annotarunt.

Parmothi. deſ. in MS. violari impoſſibile eſt. deſ. in MS.
e rationes inquit. Bucher.

CAP. VIII.

His itaque confectis, illud etiam oportet attendere, quod errent nimium, qui primi menſis initium lunaris curſus à xxv. die menſis Phaminoth, qui eſt xij. Kal. Aprilium, omnino eſſe conſtituunt, eo quod tunc initium verni temporis ab his qui hoc invenire voluerunt cum omni diligentia præfixum eſſe videatur. Et manifeſtè quidem ſecundùm curſum ſolis xxv. die menſis Phaminoth, qui eſt xij. kalendar. Aprilium, æquinoctium eſſe cognoſcitur: ſed non oportet ab hoc æquinoctio primi menſis exordium juxta curſum lunæ prorſus affigere. Alioquin per omnia ſolis circulo lunæ diſcurſus concordare debuerat. Verùm quia cunctis habentibus intellectum certum eſt, quod velociſſimum lunæ motum curſus ſolis minimè conſequatur, age jam nunc breviter, Deo præſtante, dubios inſtruamus, quod in ſecundum menſem nullomodo poſſimus excedere. Si enim in æquinoctio, id eſt xxv. die menſis Phaminoth, qui eſt xij. Kal. Aprilium juxta curſum lunæ menſis conſtitueretur initium, rationis eſſet opinari nonnullos in ſecundum menſem nos poſſe recedere. Nunc autem, quia xiv. luna primi menſis per viij. indictionem quæ ventura eſt, xxij. die menſis Pharmothi, qui eſt xv. Kal. Maiar. invenitur, certum eſt quod initium ejuſdem menſis primi juxta lunæ curſum nono die Pharmothi, qui eſt pridie Non. April. occurrat. Cùm ergo xiv. luna xxij. die menſis Pharmothi, inveniatur qui eſt xv. Kal. Maiar. Dominicum paſcha xxix. die menſis ipſius Pharmothi qui eſt viij. Cal. Maiar. celebrantes, in ſecundum menſem minimè recedimus, cum lunam tunc xxi. indubitanter habeamus. Quomodo igitur excurremus in menſem ſecundum, quandoquidem initium primi menſis juxta lunæ curſum, ſicut paulo ante dictum eſt, ix. die menſis Pharmothi, qui eſt pridie Non. April. exiſtat, & xiv. luna xxij. die menſis ipſius, id eſt xv. Cal. Maiar. die proveniat? Hoc autem ita declarato, certum eſt quod in ſecundum menſem nullatenus excurramus, xxix. die menſis Pharmothi, qui eſt viij. Cal. Maiar. Dominicum paſcha celebrantes.

CAP. IX.

Cognoſcant itaque per tuam ſanctitatem, qui in illis partibus ambigunt, quod legitimè per octavam indictionem paſcha peragimus. Propterea enim ſcripſi, patrum & in hoc Eccleſiaſticas formulas ſubſequens, & exinde occaſiones rei hujus aſſumens. Sic namque & præcurſores f noſtri, ſi quando dubietas orta eſt, prædicere feſtinabant, ut ubique conſonanter ageretur ſacra feſtivitas. Quod etiam nunc juxta priſcam conſuetudinem debemus in Domino prædicare in Eccleſiis, ſicut unam fidem, unum baptiſma, ita unam ſolennitatem ſacratiſſimam paſchalem ab omnibus Chriſtianis ubique celebrari in CHRISTO Jeſu Domino noſtro, quia *in ipſo vivimus, & movemur, & ſumus.* Act. 17. 28.

f Prædeceſſores MS. Oxon.

Transferre verò hanc Epiſtolam in Latinæ vocis eloquium non ſatis certum eſſe putavimus, ne fortè græcixantes potiùs apud vos (nec enim jam valemus hæc diligenter exprimere) læderent veritatem propter informem ſermonem atque incongruum: & qui fortè non ita poſſit ardenter ſcienterque transferri, ſicut cauſſa poſcebat. Saluta eam quæ tecum eſt fraternitatem. Te quæ nobiſcum eſt, ſalutat in Domino. *Et alia manu.* Valere te, & noſtri meminiſſe, Domine, precor dilectiſſime & deſideratiſſime frater.

Epist. CIV. a Alias LXIX. Quæ autem antea 104 erat, nunc 17. 10. Martii.

EPISTOLA CIV.[a]

AD MARCIANUM AUGUSTUM.

SYNOPSIS.

I. *De fide Proterii Alexandrini Episcopi gratulatur.*

II. *Alexandrinos ex ſuæ Eccleſiæ traditione ab illo eſſe edocendos.*

III. *Ut Epiſtola Leonis ad Flavianum ab hæreticis falſata in Græcum transferatur de novo, & Alexandrinis publicè recitetur.*

LEO Epiſcopus, MARTIANO Auguſto.

Cap. I.

PUritatem fidei Chriſtianæ, qua Clementia veſtra præfulget, etiam his literis, quas frater & Coëpiſcopus meus Nestorius detulit, demonſtraſtis, juſtiſſimum fratri meo Proterio Alexandrinæ urbis antiſtiti impendentes favorem, quo mihi per omnia eſſet acceptior. Nam cui veſtra pietas teſtimonium perhibere dignatur, indubiranter eſſet probandus,[b] etiamſi taceret. Sed accedit ad gratiam, quod proprio quoque ſermone cognoſcitur, & quàm ſincerus ſit Catholici dogmatis prædicator, ipſius profeſſione clareſcit. Unde pleniſſimo affectu dilectionem orthodoxi fratris amplector; & Deo gratias ago, quod amoto[c] eo, qui Evangelio Chriſti voluit contraire, & a ſanctorum Patrum intelligentia diſſidere, talem proſpexit Alexandrinæ Eccleſiæ ſacerdotem, qui præcedentibus rectoribus & fide concordaret & vita. Nam cùm amplecti[d] ſe Epiſtolam meam, quam ad beatæ memoriæ Flavianum contra Eutychen impium miſi, toto corde profitetur, quid aliud, quàm Apoſtolorum ſe oſtendit eſſe diſcipulum? Quoniam doctrina veritatis in lumine ſuo permanet, & non poteſt eſſe diverſum, quod unum eſt atque individuum[e].

b al. probatus. Literæ ordinationis indices.

c Grim. Cod. damnato.

d al. amplexus eſſet.

e Ita Grim. & Barb. Ed. divinũ.

Cap. II. Vide Epiſtolã præcedẽtẽ ad Proterium.

Reſcripſi itaque prædicto fratri, quod debui, atque in ſancto ſtudio ut perſeveraret, admonui. Qui ſine dubio conſtantior erit, ſi etiam Clementiæ veſtræ cohortationibus adjuvetur. Nec in aliquo eum terreat quorumdam imperita diſſenſio, quos paucorum hæreticorum inſtigationibus ignorantia facit obnoxios. Quod ſuâ ergo diligentiâ[f] aſſequi nequeunt, opportunè eorum inſinuetur auditui. Et ne memoratus nova inferre, & propria videatur adſtruere, venerabilium Patrum qui eidem Eccleſiæ præfuerunt, ſcripta relegantur: & quid B. Athanasius, quid Theophilus, quid Cyrillus, quid etiam Orientales magiſtri[g] de incarnatione Domini ſenſerint, recognoſcant; nec repullulantibus decipiantur erroribus, qui olim Evangelici ſermonis ſunt virtute proſtrati: quoniam omnes ferè hæreſes, quæ diverſis temporibus exriterunt, dum ſacramentum corporeæ nativitatis & paſſionis ac reſurrectionis Chriſti non intelligunt, ab Evangelio deviarunt. Et poſſemus minus laborare in hæreticis repellendis, ſi rudes animos ipſa non turbarent mendacia, quæ peremit antiquitas. Sed nunc, ut dixi, hic docendi optimus modus eſt, ut paternorum ſenſuum linea Alexandrinæ plebis & cleri auribus innoteſcat: ac ſi qui ſunt, qui noſtra ſcripta deſpiciant, illis ſaltem, qui nobiſcum Apoſtolicis ſenſibus congruunt, acquieſcant. In quo opere multum conſacerdotis mei devotione gaudebo, & ſemper ipſius unanimitate lætabor: quia fraterna pax non niſi una fidei confeſſione ſervatur.

f Ed. negligentia. Inſtruendi ſunt qui errant, ex Patrum traditione.

g id eſt, Antiſtites Antiocheni Orientalis diœceſis primates, vel Epiſcopi ex ead. diœc. qualis Theodoretus.

Epist. CV.

Quis optimus docendi modus.

Cap. III.

Quia verò quorumdam hæreticorum verſuta nequitia, ad conturbandam aliorum ſimplicitatem, epiſtolam meam, quam ad beatæ memoriæ Flavianum dedi, falſaſſe perhibetur, ut commutatis quibuſdam literis vel ſyllabis, receptorem me Neſtoriani erroris aſſereret: obſecro venerabilem Clementiam veſtram, ut eandem epiſtolam per fratrem meum Julianum Epiſcopum, vel eos, quos idoneos ad hoc opus pietas veſtra delegerit, in Græcum ſermonem jubeatis integrè diligentérque tranſlaram, per idonenm perlatorem ſub veſtri ſignaculi impreſſione deferri, tradendam Judicibus Alexandrinis, qui eam Clero & plebi ipſius civitatis cum prædictorum Epiſcoporum prædicationibus, quibus mea ſcripta conſentiunt[h], faciant recitari: ut agnoſcant ſe fallacium hominum fraude ulteriùs decipi non debere, & probetur Apoſtolicæ Sedis ſinceritas[i], apud quam nec Eutyches, nec Neſtorius ullum obtinent locum; quia ſicut alios hæreticos, ita & iſtos Eccleſia univerſalis damnavit. Data quinto[k] Idus Martii; Aëtio & Studio viris clariſſimis Conſulibus.

Epiſtola S. Leonis falſata.

Epiſt. S. Leonis in Græcum transferenda.

h Ita Grim. al. Qui & meo ſcripto conſent.

i Ita Grim. Cod. in ed. & probetur Apoſtolicæ ſedis ſinceri eſſe diſcipuli, ſenſum verò Univerſalis eccleſiæ judicium ſequitur ſedes Apoſtolica.

k al. VI.

EPISTOLA CV.[a]

a Aliàs LXX. Quæ autem antea 105. erat, nunc 81. 15. Aprilis.

AD MARCIANUM AUGUSTUM.

SYNOPSIS.

I. *Laudato Marciano, promittit Anatolio gratiam ſuam, ſi reſipiſcat.*

II. *Rogat, ut Eutychen virus ſuum in exilio ſpargentem ad ſecretiora loca releget.*

III. *De Paſchalis diei inquiſitione gratias agit, & ut catholicis faveat precatur.*

LEO Epiſcopus, MARCIANO Auguſto.

Cap. I.

QUod ſæpiſſimè multa jam experimenta docuerunt, ſanctum pietatis veſtræ ſtudium circa religionem Chriſtianam glorioſis perſeverat & creſcit augmentis: & hæc fides Clementiæ veſtræ non ſolùm me, ſed & omnes Domini ſacerdotes conſolatur & roborat; dum in Chriſtianiſſimo Principe ſacerdotalem experimur affectum. Quem ſi Orientalium partium Sacerdotes ſtudeant imitari, nihil ſcandalorum, neque pax neque fides Chriſtiana patietur. Unde cùm Conſtaninopolitanus Epiſcopus ad omnem pietatis pro-

Sacerdotalis in Auguſto affectus.

fectum præſenti Clementiæ veſtræ doceatur exemplo, ſi fideliter veſtris acquieſcat hortatibus, habet in me ſinceræ gratiæ animum: tantùm ut quod verbis ſpondet, corde perficiat. Si verò, quæ Deo & pietati veſtræ diſplicent, pertinaci intentione delegerit, ſalvâ manſuetudinis veſtræ reverentiâ, utar eum omnibus, & pro omnibus, vobis quoque annitentibus, adverſum ſuperbientem liberiore conſtantia, quem (quod ſæpe dicendum eſt) malim pro ſanctis actibus fraterna charitate complecti [b], glorioſiſſime Imperator.

b al. libenter conſcatia: quæ magè pullulātia fraterna charitate oportet reſecari. MSS. Codd.

Cap. II. Quia verò ſuggeſtiones meas pro tranquillitate Catholicæ fidei libenter accipitis, ſignificatum mihi eſſe fratris & Coëpiſcopi mei Juliani ſermone cognoſcite, Eutychen impium pro ſuis quidem meritis exulare; ſed in ipſo ſuæ damnationis loco multa adversùs integritatem Catholicam blaſphemiarum deſperatiùs venena profundere: & quod in illo totus mundus horruit atque damnavit, impudentia majore, ut innocentes decipere poſſit, evomere. Plenum itaque rationis exiſtimo, ut veſtra clementia ad longinquiora [c] eum jubeat & ſecretiora transferri. De Monaſterio verò ejus Conſtantinopoli conſtituto, in quo habitatores monachi Evangelica Apoſtolicáque doctrina crebriùs ſunt & pleniùs roborandi, ſalubriter (ut arbitror) fiet, ſi is, qui ipſi monaſterio Præpoſitus eſſe dicitur, à ſocietate veneratoris veſtri Juliani Epiſcopi, quem in ſpeculis propter fidem illic eſſe conſtitui, non recedat: cujus aſſidua viſitatione profectus ſervorum Dei illic habitantium poſſit augeri.

Eutyches exulat.

c al. ad tutiora, ex plurib. mſſ. Ad longinquiora transferatur Euth.

Julianus juſſu Leonis EP. in ſpeculis propter fidem.

Cap. III. Petitionem autem meam de feſtivitate Paſchali gaudeo ita à veſtra pietate ſuſceptam, ut confeſtim [d] Agentem in rebus Alexandriam mitteretis de errore admonendo [e], quem ſanctæ memoriæ Theophili conſtitutio videtur inferre. De qua re, ſicut ſcribere dignamini, quicquid ad pietatis veſtræ notitiam perlatum fuerit, jubere me noſſe: ut de obſervantia, quam non licet eſſe diverſam, quid potiſſimum ſit tenendum, Eccleſia univerſalis agnoſcat. Precor autem, quod veſtræ novi Clementiæ convenire, ut eos maximè tueamini contra omnes inſidias, quos mihi & veſtræ manſuetudini propter amorem fidei placere cognoſcitis, ut eos Conſtantinopolitanus Epiſcopus lædendi non habeat facultatem. Data decimo ſeptimo Kalendas Maii [f], Aëtio & Studio viris clariſſimis Conſulibus.

d vulg. add. Nectarium MSS. omn. deſid.

e Ed. removendo.

f al. XVII. Martii. Cod. Grim. VII. Kal. Maii.

Epiſt. CV.

EPISTOLA ANATOLII EPISCOPI Conſtantinopolitani.

Ex Collectione Romana Lucæ Holſtenii, & ex libro Leonis Allatii de conſenſione Eccl. occ. & Orient.

AD LEONEM PAPAM.

SYNOPSIS.

I. *De intermiſſo literarum commercio amicè conqueritur.*

II. *Aëtium reſtitutum eſſe, Andream verò depoſitum ſcribit.*

III. *Literis ſancti Pontificis recreari peroptat.*

IV. *Ambitionis culpam à ſe amolitur, eámque in cleri ſui epiſcoporumque Orientalium ſtudium refundit.*

Sanctiſſimo ac beatiſſimo Coëpiſcopo Papæ LEONI, ANATOLIUS in Domino ſalutem.

Cap. I. OMne quidem ſolatium prorſus atque auxilium, quod vitæ laborioſæ curiſque vallatæ ratio flagitaret, in veſtra poſitum ſperans eſſe Beatitudine, totius ſarcinam mihi ſollicitudinis inde meritò leviorem fore credideram: nunc verò cunctis aliis acrior me preſſit anxietas, quam diutina [a] peperit veſtræ non ſolita ſanctitatis intermiſſio literarum; maximè cum mihi, quæ ſcriptæ eſſent à vobis aliis, oſtenderentur Epiſtolæ, quæ magis [b] facerent doloris augmentum, qui frequentiùs ſuperem potiri veſtris affatibus; ut illa vobis obediendo complerem, quæ veſtris omnifariam perfectiſſimis ſenſibus placita videbantur. Nam penitus abſit, ut eis ego quæcunque mihi fuiſſent mandata per literas, adverſarer. Quia tamen piiſſimus & Chriſtianiſſimus Princeps, qui conſultiſſimæ ſuæ providentiæ bono tam res univerſas regit humanas, quàm philoſophiâ divinarum polit ubique virtutum, cum quibus æmula pietatis zelare non ceſſat, [a] cùm ſic moderatur genus humanum, ut id ſtudio religionis in Deum reddat attentiùs veſtræ beatitudinis literas mihi ſublegit, ea ſtatim quæ continebantur eis, ut placita vobis impleri, [b] quod me facere vel communis pacis utilitas, vel quod decuerat hortabatur.

a Allat. diuturna.

b Id. majus.

a pietatis Eccleſia non ceſſet. Allat.

b nobis implevit. Al. or

Cap. II. Et Reverentiſſimus quidem ſacroſanctæ Eccleſiæ noſtræ Presbyter Aëtius in priore loco atque honore Eccleſiaſtico nobis eſt reſtitutus: omne quod Epiſcopi noſtri eſt modeſtè faciens ipſe reſponſum Andreas autem, qui non provectus à nobis, ſed gradu faciente Archidiaconi dignitate fuerat honoratus, ab Eccleſia ſeparatus eſt, cum his qui contra ſanctæ memoriæ Patrem noſtrum atque Epiſcopum fuerant Flavianum; qui etiam partis antea perfidiſſimi fuerant Eutychis: quamvis excuſationibus plurimis & ſubſcriptionibus propriis, quas Epiſtolæ ſanctitatis veſtræ ſubdiderant, jam viderentur ſatiſfeciſſe præteritis, eo uſque quamdiu quod vobis placitum ſuper iſtis [c] fuerit ordinatum.

c al. ſuperſtitibus. Allat.

Cap. III. Conſiderans ergo Beatitudo veſtra, quàm noſtræ conjunctio charitatis ipſi Domino Chriſto, qui pax noſtra conſiſtit, grata futura ſit; & quantum fideliſſimi Principis animus exultabit; & quàm pariter univerſa plebs Dei & Eccleſiæ Chriſti procul ab omni diſcordia liberæ permanebunt: literis ſuis nos lætificare dignetur, quibus illo perfici valeamus affectu, quem prudentiſſimis veſtris inſitum copiosè jam novimus vigere præcordiis: ut perceptis alacriter veſtræ ſanctitatis epiſtolis, & gratias agamus Domino Deo noſtro Chriſto, qui totius difficultatis vincula diſru-

Epist. CVI.

pir, eidemque vota ſolemnia pro veſtra Beatitudine perſolvamus.

Cap. IV.

De his autem quæ Conſtantinopolitanæ gratiâ Sedis ſancita ſunt in Calchedonenſi nuper univerſali Synodo, pro certo Beatitudo veſtra hoc habeat, nullam eſſe culpam in me, homine qui ſemper otium & quietem in humilitate me continens, ab ineunte mea ætate dilexerim: Sed Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ reverendiſſimus clerus eſt, qui hoc habuit ſtudium, & iſtarum partium religioſiſſimi ſacerdotes qui in hoc fuere concordes & ſibi pariter adjutores. Cum & ſic geſtorum vis omnis & confirmatio auctoritati veſtræ Beatitudinis fuerit reſervata. Hoc igitur bene compertum ſanctitas veſtra cognoſcat, nihil ex me iſtius cauſſa factum eſſe negotii; qui ſemper omnem jactantiæ levitatem & aliena appetendi cupiditatem mihi vitandam crediderim. Omnem fraternitatem in Chriſto, quæ cum veſtra eſt ſanctitate, tam ego ipſe, quàm mei plurimùm ſalutamus. *Et ſubſcripſit literis Græcis.*

---

a *Aliàs.* LXXI. Quæ autem antea 106 erat, nunc 36. 13. Maii.

EPISTOLA CVI. [a]

AD ANATOLIUM EPISCOPUM, per Nectarium agentem in rebus.

SYNOPSIS.

I. *Intermiſſi literarum commercii rationem reddit.*
II. *De deſtituto Andrea Archidiacono & aliis in Eccleſia CP. reſtitutis laudat.*
III. *Majorem in agnoſcenda culpa ſinceritatem deſiderat.*

LEO Epiſcopus, ANATOLIO Epiſcopo.

Cap. I.

Si firmo incommutabilique propoſito, dilectio tua curam gratiæ communis habuiſſet, nihil profectò, quod ullam anxietatem tibi ingereret, extitiſſet. Non enim ſinebat ratio, ut ejus charitatem ſpernerem, quem amore pacis, & ſtudio reparandæ Catholicæ fidei inter ipſa Epiſcopatus rudimenta juviſſem, optans in Eccleſiaſticis curis talem habere conſortem: ut mihi de ſanctis præceſſoribus tuis, nec Joannis [1] ſpiritualem copioſamque doctrinam, nec auctoritatem Attici [2], nec induſtriam Procli [3], nec fidem beati Flaviani deeſſe ſentirem: & ita ſtudiis tuis uterer, ut nullus auderet, vel fidei Catholicæ reſultare, vel Nicænis venerabilium Patrum regulis contraire. Sed cùm in injuriam canonum [4], ut agnoſcis, illa tentata ſunt, quæ omnibus Eccleſiis ſcandalum maximum generarent, quid aptius ac modeſtius facerem, quàm ut te primùm, ut ab hac intentione recederes, fraterno animo miſſis literis admonerem? Ad quas cùm non reſcriberes, ipſe te à colloquii mei conſortio ſeparaſti. Denique inde jam tacui, ſed clementiſſimo Principi, cuſtodi fidei, frequenti literarum petitione ſuggeſſi, ut pro pace Eccleſiarum, quam tibi maximè prodeſſe cognoſcis, hæc quæ nunc à tua dilectione facta ſunt, implerentur. Cui ineffabiles gratias ago, quod ſecundùm eruditionem Spiritus ſancti, cujus eſt virtute pleniſſimus, ſacerdotali dignatur ſtudere concordiæ, ſciens ſibi orationes ſupplicantium copioſiùs profuturas, ſi famuli unius Domini in nullo ſint à veræ pacis unitate diviſi.

1. V. Not. Epiſcoporum CP. elogium.
2. V. Not.
3. V. Not.
4. V. Not.

Marcianus cuſtos fidei: ita & in Conc. Calched.

Cap. II.

Quod ergo in Conſtantinopolitana Eccleſia quædam in officiis Clericorum correcta ſignificas, ut & Aetium Presbyterum in gratiam tuam affectionémque revocaveris [5], & Andream ab Archidiaconi actione ſubmoveris, nobis placuiſſe reſcribo: quia exiſtimationem tuam, ut optabam, plurimum erigit atque commendat. Et meritò poſt correctionem in oblivionem perducitur, quod reprehenſioni obnoxium videbatur, cùm hæreticorum provectione, & diſcipulorum ſanctæ memoriæ Flaviani injuria gravareris, quæ nunc ſimul ab omni offenſione, cum tui, ut volui, laude ceſſarunt: quia in ordinem ſuum, quæ fuerant turbata, redierunt. Andream ſanè, qui rationabiliter Archidiaconi eſt privatus officio, & Eufratam, qui ſanctæ memoriæ Flaviani, ut comperi, improbus extitit accuſator, ſi profeſſionibus pleniſſimè ſcriptis non minùs Eutychianam, quàm Neſtorianum execrabile dogma condemnant, quoniam venia eſt præſtanda correctis, Presbyteros conſecrabis: ut ſibi remedium Catholicæ fidei ſentiant profuiſſe, electo primitus & probato, qui Archidiaconi officium poſſit implere, id eſt, quem nulla unquam prædictarum impietatum fama reſperſerit. Cæteri verò, quos par reatus involverat, ſi veniam ſimili profeſſione cum ſatisfactione depoſcunt, ſuis ordinibus reformentur: his tantum ad officiorum primatum admiſſis, quos ab omni errore liberos fuiſſe conſtiterit.

5. V. Not. Andreas ab Archidiaconatu dejectus.

Hæretici correcti ſacris ordinibus initiantur.

Cap. III.

Illam autem culpam, quam de augenda poteſtate, aliena (ut aſſeris) adhortatione contraxeras, efficaciùs atque ſincerſiùs tua charitas diluiſſet, ſi quod tentari ſine tua voluntate non potuit, non ad ſola Clericorum conſilia tranſtuliſſes. Quia ſicut in mala ſuaſione delinquitur, ita & in mala confeſſione [b] peccatur. Sed gratum mihi, frater chariſſime, eſt, quod dilectio tua id profitetur ſibi diſplicere, quod tunc etiam placere non debuit. Sufficit in gratiæ communis regreſſum profeſſio dilectionis tuæ, & atteſtatio principis Chriſtiani. Nec videtur tarda correctio, cui tam venerabilis aſſertor acceſſit. Abjiciatur penitùs inconceſſi juris, qui diſſenſionem fecerat, appetitus. Sufficiant limites, quos ſanctorum Patrum providentiſſima decreta poſuerunt: ut quieta ſit ſuis meritis & antiquis privilegiis dignitas omnium ſacerdotum. Renovetur, & maneat in te Dominicæ charitatis affectio, ad quam dilectionem tuam ſæpius cohortatus ſum, cum fratre & Coëpiſcopo noſtro Juliano, qui communem gratiam ſemper optavit: cujus induſtriâ & ſolicitudines tuæ relevabuntur, & fides Catholica munietur. Super omnia autem fraterna charitate hortor & moneo, ut ea quæ ad gloriam vel ad muni-

b *Ita Grim. Cod. ac Ed. & Hincmarus L. de Prædeſtin. pag. 340. Ed. ſirm. conſenſione, mal.*

Sufficiant limites canonibus præfixi.

Eccleſiæ pax ex canonum pendet obſervantia.

VII. men pertinent Sacerdotalis officii, Nicænorum canonum univerſalis Eccleſiæ pacem ſervantia decreta cuſtodias. Sic enim inter Domini Sacerdotes inviolata charitas permanebit, ſi paribus ſtudiis, quæ ſunt à ſanctis Patribus conſtituta, ſervenrur. Data IV. kalendas * Junii, Aëtio & Studio viris clariſſimis Conſulibus.

a N. Ex MS Cod. Cardinal. Grimani & ex Collect. Romana Lucæ Holſtenii. Quæ autem antea 107. erat, nunc 58. 29. Maii. Longè emendatior prodit, quàm in Romana collectione Lucæ Holſtenii edita eſt.

EPISTOLA CVII. a

AD MARCIANUM AUGUSTUM.

De correctione Anatolii.

SYNOPSIS.

I. *Cur Anatolio ſcribere intermiſerit.*
II. *Quibus conditionibus illi reconcilietur.*
III. *De Andrea ab Archidiaconatu dejecto, & Juliano commendato.*
IV. *Ut Caroſus monachus compeſcatur.*

LEO Epiſcopus, MARCIANO Auguſto.

Cap. I. Literarum Clementiæ veſtræ multiplex gratia debitâ à me veneratione ſuſcepta eſt, & gratulanter agnovi, quàm piam curam Chriſtianæ religionis, ut conſueviſtis, habeatis; cum inter Domini Sacerdotes eam vultis firmare concordiam, quæ & univerſali Eccleſiæ, & divino apta ſit cultui. Illa enim probabilis pax & charitas vera eſt, quam pleniſſimè beatus Apoſtolus prædicat dicens: *Charitas ex corde puro, & conſcientia bonâ & fide non fictâ.* (1. Tim. 1. 5.) Obſequens itaque & libenter aſſentiens ſanctis veſtræ pietatis hortatibus, fratris & Coëpiſcopi mei Anatolii ſcriptis reciproco, ut debui, ſermone reſpondi, qui ceſſationem alioquii mei ſuo ſilentio debuit imputare: cùm ad literas meas, quibus eum fraterna charitate monueram, ut à reprehenſibili ambitione diſcederet, ulteriùs reſpondere neglexit. Ego verò, qui apud illum tacui, Clementiæ veſtræ pro pace univerſalis Eccleſiæ quæ eſſent profutura ſuggerere pro mea cura non deſtiti. Nam & veſtra manſuetudo inſinuationem meam libenter accepit, ut ſemper reſcribere dignaretur, & hæc agere, ut quæ nunc correcta ſunt veſtræ gloriæ debeantur: qui tales nunc miſit Epiſtolas, quibus notabilem ambitus culpam aliis potiùs quàm ſibi aſſereret deputandam.

Cap. II. Agnoſcat ergo, Auguſte venerabilis, prædictus antiſtes quantò ampliùs humilitate, quàm elatione creſcatur, & memor limitum paternorum ſalubritatem canonum ad pacem univerſalis Eccleſiæ conditorum eâ quâ debet in poſterum obſervatione cuſtodiat; defenſioni quoque Catholicæ fidei indeſinenter invigilet, pro cuſtodia Dominici gregis diligentes prætendat excubias, utatur in omnibus devotiſſimo veſtræ pietatis auxilio, & ſi quid uſquam ſub Catholico nomine hoſtilium fraudum latet, gloriæ veſtræ id prodendum inſtanter indaget. (Canonum obſervantia ubique à Leone commendata.) Qui enim ſacrilegum errorem à longinquioribus quoque provinciis expuliſtis, & ad veritatis lucem contenebrata Palæſtinorum corda revocaſtis, quomodo eum ſub veſtræ fidei radiis ſpirare patiminî? cùm etiam per Ægyptum, Deo vos in omnibus adjuvante, celeriùs credamus omnes pravi dogmatis extinguendas eſſe reliquias. Benignè enim his conſulitis, quibus licentiam execrabilis erroris aufertis. (Epist. CVIII. Palæſtinis tumultus & Ægyptii.)

Cap. III. Gaudeo itaque, glorioſe, quæ perturbata fuerant eſſe compoſita: cùm & memoria beati Flaviani in conſolatione diſcipulorum ejus excolitur, cùm Andreas ab Archidiaconi miniſterio ſubmovetur, cùm poſtremò à ſanctorum Patrum injuria temperatur, & à violandis canonibus abſtinetur: ut regnum veſtrum Chriſto regnante, tranquillum, Chriſto defendente ſit validum. Unde cùm per omnia me Clementiæ veſtræ parere delectet, fratris mei Anatolii charitatem toto corde ſuſcipio. Amabilem ſe fidùmque ſe præbeat, & ab ea quam illi ſpondeo charitate, nulla ſe deinceps varietate diſſociet, eos ſibi ſincera affectione conjungens, quos Catholicæ fidei probavimus defenſores. Habet in omnibus veſtræ pietatis, quod ſequatur, exemplum; maximè cùm benignitatis veſtræ adjuvetur auxilio. Suggeſtiones autem fratris & Coëpiſcopi mei Juliani, quem pietati veſtræ commendo, quæſo ut benigniùs, ſicut facitis, audiatis. Hoc etiam fratri meo Anatolio proderit, ſi eum, quem pro catholico dogmate illic eſſe volui, dignanter habeatis.

Cap. IV. (Caroſus Monachus petulans.) Illud etiam, quod Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ eſt ſaluberrimum, rogo, ut Carosus Monachus nimis imperitus, nimiſque perverſus, qui, ut comperi, multorum corda ſubvertit, ſua venena, pietatis veſtræ beneficio, ultrà non exerat: ne ubi ſancto manſuetudinis veſtræ ſtudio omnis penè hæreticorum eſt conatus extinctus, ibi per vilem ac reprobum damnatæ perfidiæ defenſorem & fidei veſtræ gloria, & Synodalis violetur autoritas. Datum quarto kalendas Junii Aëtio & Studio viris clariſſimis Conſulibus.

a N. Ex Cod. MS. Cardinal. Grimani. Quæ autem antea 108. erat, nunc poſt Epiſt. 49. 29. Maii.

EPISTOLA CVIII. a

AD MARCIANUM AUGUSTUM.

SYNOPSIS.

I. *Gratias agit pro perfecta inquiſitione de die Paſchali, de qua Proterii literas ſe accepiſſe ſignificat.*
II. *Oeconomorum Eccleſiæ rationes non judicum, ſed Sacerdotum examine diſcutiendas eſſe.*

LEO, MARCIANO Auguſto.

Cap. I. Sollicitudinem meam, quam de Paſchali obſervantia habui, ſancto clementiæ veſtræ ſtudio, pro mea petitione gratulor abſo-

Epist. CIX.

lutam; qui diligentiùs in Alexandrina Eccleſia juſſiſtis inquiri, utrùm rectè poſſit octavo Kalendarum Maiarum ſecundùm definitionem Theophili Epiſcopi contra veterem obſervantiam futura Paſchalis feſtivitas celebrari; cùm à paſſione Domini in omnibus noſtris annalibus, decimus quintus kalendarum Maiarum dies legatur adſcriptus. Sed cùm Ægyptiis alia ratio placeat, conſenſum meum, ne qua diſcrepantia per Provincias de obſervantia tam venerabilis feſti fieret, commodavi: ut reſurrectionis Dominicæ maximum ſacramentum nuſquam die alia celebretur; & inter Domini Sacerdotes nihil in tanta ſolennitate ſit varium; ſed per univerſas Eccleſias Deo noſtro pro veſtræ pietatis proſperitate vel regno pariter ſupplicetur. Literas autem fratris & Coëpiſcopi mei Proterii Alexandrinæ civitatis Epiſcopi me accepiſſe ſignifico, quibus apud Pietatem Veſtram de mea conſenſione reſpondi: non quia hoc ratio manifeſta docuerit; ſed quia unitatis, quam maximè cuſtodimus, cura perſuaſerit.

Romanus & Orientalis computi diverſi.

Literæ Proterii ad Leonem.

Cap. II. Illud etiam rationabiliter huic Epiſtolæ credidi copulandum, ut de eo, quod Pietatem Veſtram prioribus petii literis, deprecarer, ut Oeconomos Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ novo exemplo, & præcipuè Pietatis veſtræ temporibus, à publicis judicibus non ſinatis audiri; & hanc quoque injuriam ſacris removeatis ordinibus: ſed rationes Eccleſiæ ſecundùm traditum morem Sacerdotali examine jubeatis inquiri. Datum quarto kalendas Junii Aetio & Studio viris clariſſimis Conſulibus.

Res Eccleſiæ ad judices publicos non pertinent.

EPISTOLA CIX. [a]

a Aliàs, XCV. Quæ autem antea 109. erat, nunc 50. 28. Julii.

AD EPISCOPOS GALLIARUM ET Hiſpaniarum. De Paſchate.

SYNOPSIS.

Hanc formatam Paſchalis diei indicem ad Gallicanos Epiſcopos mittit, per eoſdem ad Hiſpaniarum Eccleſias tranſmittendam: ubi & controverſiæ ſtatus exponitur.

Dilectiſſimis fratribus univerſis Epiſcopis Catholicis per Gallias & Hiſpanias conſtitutis, LEO Romæ Epiſcopus.

CUm in omnibus divinorum præceptorum regulis exequendis ſacerdotalem obſervantiam oporteat eſſe concordem, maximè nobis & principaliter providendum eſt, ne in Paſchalis feſti die, vel ignorantia, vel præſumptio peccatum diverſitatis incurrat. Unde quia tempus ſacratiſſimæ ſolennitatis ita diſpoſitum habet limites ſuos, ut ſalutare ſacramentum nunc citiùs, nunc tardiùs oporteat celebrari, non definit Apoſtolicæ Sedis ſollicitudo proſpicere, ne devotio Eccleſiaſti-

ca aliquo turbetur incerto. Cùm autem in quibuſdam adſcriptionibus patrum futurum proximè Paſcha Domini ab aliis in diem quintum decimum kalendas Maias, ab aliis in diem octavum kalendas eaſdem inveniretur adſcriptum: tantùm me diverſitas iſta permovit, ut Clementiſſimo Principi Marciano curam de hac re animi mei panderem, ut præcipiente ipſo ab his, qui habent hujus ſupputationis peritiam, diligentiùs illic diſcuſſa ratione quæreretur, quo die poſſet veneranda ſolennitas rectiùs celebrari. Quo reſcribente, octavo kalendas Maias definitus eſt dies. Quia ergo ſtudio unitatis & pacis malui Orientalium definitioni acquieſcere, quàm in tantæ feſtivitatis obſervantia diſſidere: noverit fraternitas veſtra die octava kalendas Maias ab omnibus Reſurrectionem Dominicam celebrandam, & hoc ipſum per vos aliis eſſe fratribus intimandum: ut divinæ pacis conſortio, ſicut una fide jungimur, ita una ſolennitate feriemur [b]. Deus vos incolumes cuſtodiat, Fratres chariſſimi. Data poſt Conſulatum Opilionis, quinto kalendas Auguſtas.

Epist. CX.

Orientali definitioni acquieſcit Leo.

b Sequentia uſque ad finem addita ſunt ex MS. Grim.

Pascha Valentiniano III. & Anthemio Coſſ. VIII. kalendas Maias.

EPISTOLA CX. [a]

a Aliàs, LXXII. Quæ autem antea 110. erat, nunc 51. 4. Septem.

AD JUVENALEM JEROSOLYMITANUM Epiſcopum.

SYNOPSIS.

I. *Ipſum in ſedem ſuam receptum eſſe gaudet non diſſimulata priori ejus tergiverſatione.*
II. *Eumdem ipſis myſteriorum locis edoceri.*
III. *Ex veritate crucifixionis veritatem noſtræ in Chriſto carnis defendi.*
IV. *Errantes circa Incarnationem Domini ex utriuſque teſtamenti paginis inſtrui.*

LEO urbis Romæ Epiſcopus, [a] JUVENALI Jeroſolymitano Epiſcopo.

a ita Barb. Mſſ. & alii.

Cap. I. ACceptis dilectionis tuæ literis, quas ad me filii noſtri Andreas Presbyter & Petrus Diaconus detulerunt, gaviſus quidem ſum, quod tibi ad Epiſcopatus tui ſedem redire licuiſſet: ſed confluentibus in recordationem omnibus cauſſis, quæ te per quoſdam exceſſus laborare fecerunt, dolui adverſitatum tuarum temetipſum tibi fuiſſe materiam, & reſiſtendi hæreticis conſtantiam perdidiſſe: quia æſtimant, non eſſe tibi liberum, ut eos audeas redarguere, quos tibi profeſſus ſis in ſuo errore placuiſſe. Beatæ enim memoriæ Flaviani condemnatio, & impiiſſimi Eutychis receptio, quid niſi Domini noſtri Jesu Christi ſecundùm carnem [b] negatio fuit? quam ipſe grandi miſericordia ſua fecit reſolvi, cùm deteſtandum illud Epheſinæ Synodi judicium, ita ſancti Calchedonenſis

Juvenalis defectio à fide.

b al. quid niſi carnis O.N.I.C. Mſſ. vet.

Epheſ. latrocinium quæ auctoritate deſtructum.

Ignorantia ſacerdotib. illicita.

Epiſt. CX.

chedonenſis Concilii autoritate deſtruxit, ut nullum depravatorum à remedio correctionis arceret. Unde quia in tempore indulgentiæ reſipiſcentiam magis quàm pertinaciam delegiſti, ita gaudeo te cœleſtem expetiſſe medicinam, ut fidei ab hæreticis impugnatæ tandem poſſis eſſe defenſor. Quamvis enim nulli ſacerdotum liceat neſcire, quod prædicat; [c] inexcuſabilior tamen eſt omnibus imperitis quilibet Jeroſolymis habitans Chriſtianus [d], qui ad cognoſcendam virtutem [e] Evangelii, non ſolùm paginarum eloquiis, ſed ipſorum locorum teſtimoniis eruditur. Et quod alibi non licet non credi, ibi non poteſt non videri. Quid laborat intellectus, ubi eſt magiſter aſpectus? Et cur lecta vel audita ſunt dubia, ubi ſe & viſui, & tota humanæ ſalutis ingerunt ſacramenta? Quaſi ad ſingulos quoſque cunctatores Dominus adhuc voce [f] corporea utatur, & dicat: *Quid turbati eſtis, & quare cogitationes aſcendunt in corda veſtra? Videte manus meas & pedes meos, quia ego ipſe ſum. Palpate & videte, quia ſpiritus oſſa & carnem non habet, ſicut me videtis habere.*

ab inſ. s. Theod. & Gerb. ... expiſſe. id. ... incipere. id. ... quid prædicet. id. c add. id. quoniam qui ignorat, ignorabitur. quæ in MSS. Grim. & aliis 4. deſiderantur, & ſunt ex Ep. 1. ad Cor. c. 14. d al. quilibet Jeroſolymitanus antiſtes MSS. 5. e Mſ Corb. veritatem ſeu Barb. vel ſpecie vel voce. Luc. 24. 38.

Cap. II.

Utere igitur, frater chariſſime, invictiſſimis Catholicæ fidei documentis, & Evangeliſtarum prædicationem ſanctorum locorum, in quibus degis, teſtificatione defende. Apud te eſt Bethlehem, in qua ſalutifer Davidicæ virginis partus illuxit, quem involutum pannis inter anguſtias diverſorii [z], præſepè ſuſcepit. Apud te eſt declarata ab Angelis, adorata à Magis, & per multorum infantium mortes ab Herode quæſita Salvatoris infantia. Apud te eſt, ubi pueritia ejus adolevit, ubi adoleſcentia maturavit, & per incrementa corporea in virum perfectum veri hominis natura profecit, non ſine cibo eſuritionis, non ſine ſomno quietis, non ſine fletu miſerationis, nec ſine pavore formidinis: unus enim atque idem eſt, qui & in Dei forma operatus eſt miracula magna virtutis, & in forma ſervi ſubiit ſævitiam paſſionis. Hoc tibi ipſa Crux indeſinenter loquitur; hoc lapis clamat ſepulchri, in quo Dominus humana conditione jacuit, & de quo divinâ potentiâ reſurrexit. Et cùm ad montem Oliveti, locum Aſcenſionis veneraturus, accedis, nonne illa vox angelica in tuo reſultat auditu, qua elevationem Domini ſtupentibus dicitur: *Viri Galilæi, quid ſtatis aſpicientes in cælum? hic Jeſus qui aſſumtus eſt à vobis in cælum, ſic veniet, quemadmodum vidiſtis eum euntem in cælum.*

Luc. 2. 4. Chriſtus in diverſorio natus. v. 7. v. 10. 4. z V. Not. Matth. 2. 2. Luc. 2. 52. Matth. 4. 2. Marc. 4. 38. Joan. 11. 35. Marc. 14. 33. Loca ſacra venerantur Eccleſia antiqua. Act. 1. 11.

Cap. III.

Veram igitur Chriſti generationem crux vera confirmat; quoniam ipſe in noſtra carne naſcitur, qui in noſtra carne crucifigitur: quæ, nullo interveniente peccato, niſi fuiſſet noſtri generis, non potuiſſet eſſe mortalis [a]. Ut autem repararet omnium vitam, recepit omnium cauſſam; ac vim veteris chirographi, quod ſolus inter omnes non debuit, pro omnibus ſolvendo vacuavit: ut ſicut per unius reatum omnes facti fuerant peccatores, ita per unius innocentiam omnes fierent innocentes; inde in homines manante juſtitia, ubi humana eſt ſuſcepta natura. Nulla enim ratione extra noſtri eſt corporis veritatem, de quo Evangeliſta prædicationem inchoans dicit: *Liber generationis* Jesu Christi *filii David, filii Abraham* [f]; beati Pauli Apoſtoli conſonante doctrina, cùm dicit: *Quorum patres, & ex quibus Chriſtus ſecundùm carnem, qui eſt ſuper omnia Deus benedictus in ſecula.* Itemque ad Timotheum: *Memento*, inquit, Jesum Christum *reſurrexiſſe à mortuis, ex ſemine David* [g].

Homo ex peccato mortalis. a. V. Not. Coloſ. 2. 14. Epiſt. CXI. Rom. 5. 18. Matth. 1. 1. f ad. & MS. aliquot hæc addunt: Et qui Samaritanæ mulieri proteſtatur, quoniã ſalus ex Judæis eſt, in pluribus & melior deſiderantur. Rom. 9. 5. 2. Tim. 2. 8. g add. id. ſecundum carnem, deſid. MS. Apud Apoſtolum leg. ſecundum Evangeliũ meum.

Hæc autem veritas quantis & novi & veteris teſtamenti autoritatibus declaretur, pro antiquitate ſacerdotii tui evidenter agnoſcis, cùm fides patrum [h] & Scripta mea ad ſanctæ memoriæ Flavianum data, quorum mentionem ipſe feciſti, adjecta univerſalis Synodi confirmatione, ſufficiant. Unde proſpicere oportet dilectionem tuam, ut contra redemptionis ac ſpei noſtræ ineffabile ſacramentum, nullos obmurmuret [i]. Sed ſi qui ſunt, qui adhuc aut ignorantià caligant, aut perverſitate diſcordant, eorùm quorum in Eccleſia Dei Apoſtolica fuit & eſt clara doctrina, autoritatibus inſtruantur [k], ut de Incarnatione verbi Dei hoc nos credere, quod illi crediderę, cognoſcant; neque ſe extra corpus Chriſti, in quo commortui, & conreſuſcitati ſumus, ſua obduratione conſtituant: quia nec pietas fidei, nec ratio recipit ſacramenti, ut aut in ſua eſſentia paſſibilis fuerit Deitas, aut in noſtræ ſuſceptione naturæ mentita ſit veritas [l]. Data pridie Nonas Septembris, Aetio & Studio viris clariſſimis Conſulibus.

Cap. IV. h al declaretur longum eſt explicare eam traditio patrũ. Ita MS. Corb. S. Theoderici Rem. & Thu. i. Synodi cõfirmatio ſcriptis Pontificiis autoritaté confert. k. Mſ. S. Theoderici ſed ſi qui ſunt, qui adhuc diſſentiant à conſentientibus inſtruantur, qui inter toe & Evãgelica & localia præconia caligantes neo ſperni convenit, neo timeri. l. V. Not.

EPISTOLA CXI. [a]

AD JULIANUM EPISCOPUM Coënſem.

SYNOPSIS.

Faciliorem fore deinceps errantium correctionem Dioſcora ſublato, cujus mortem Julianus Leoni nunciaverat. Eumdem monet ut de ſtatu Alexandrinæ Eccleſiæ ſcribat.

LEO, JULIANO Epiſcopo.

Literas dilectionis tuæ per filium Gerontium me accepiſſe reſcribo, mihique fuiſſe pergratum, quia non omiſeris opportunitatem familiaris alloquii, quod omni occaſione inter nos convenit frequentari: ut de his, quæ ad curam noſtram pro Eccleſiæ ſtatu pertinent, nihil incognitum, nihil habeamus incertum. In hac autem ſollicitudine conſtitutis nunquam deſunt divina præſidia, quæ hypocritarum ſimulationes nihil poſſe permittunt, occultámque eorum ne-

a N. Ex MS. Cord. Cardinal. Grimani. Quæ autem antea 111 erat, & ultima, nunc 76. 6. Decemb.

Epist. CXII.

quitiam manifeſtâ deſtructione confundunt. Qnamvis enim jampridem omnia bæreticorum macbinamenta confracta ſint, & univerſas ejus vires dextera veritatis abſtulerit, nunc tamen intereunte, ut ſcripſiſtis, Dioscoro in profundiora oeelderunt; & perfidiæ incentore ſublato, inſtabiles qnædam & inſipientes animæ habent quod paveant, non habent quod ſequantur. Uude auxiliante miſericordia Dei faciliuse ſt errantium ſperanda correctio, & efficaciot erit prædicatio Evangelii, extincto defenſore mendacii: cooperante ad hoe remedium Chriſtianiſſimi Principis pietate, cujus devotio pro omnibus Catholicæ fidei provectibus ſanctas ſemper prætendit excubias. Et ideò fraternitatem tuam bottor & moneo, ut dignatione & charitate regia ſapienter utatis, & de omnibus quæ profutura credideris, opportunas ſuggeſtiones non moretis offetre: quia multis experimentis probavimus eam eſſe glorioſiſſimi Auguſti fidem, ut tunc maximè ſe arbitretur regno ſuo conſulere, cum præcipuè ſtuduerit pro integritate Eccleſiæ laborare. Si quid ſanè de Alexandrinæ plebis provectibus cognoveris, ſcite nos facito: ut ſicut de Orientalium populorum pace lætamur, ita de provectibus etiam hujus populi gaudeamns. Datum octavo idus Decembris Aëtio & Stunio viris clariſſimis Conſulibus.

Dioſcori obitus. Vide diſſertationem 1. ad ann. CCCCLIV.

Epist. CXIII.

ANNUS CHRISTI 455.	LEONIS PAPÆ 15.	VALENTINIANI 30. MARCIANI 6. IMPP.	VALENTINIANO AUG. VIII. ET ANTHEMIO COSS.

EPISTOLA CXII.[a]

a N. Ex Cod. MS. Cardinal. Grimani.

AD MARCIANUM AUGUSTUM,

SYNOPSIS.

I. *Fide Auguſti laudata, iterùm de conſenſu ſuo circa dsei feſti celebrationem dato certiorem eum facit.*

II. *Gratias agit pro ablatis Caroſo & Dorotheo è ſuis monaſteriis.*

LEO, MARCIANO Auguſto:

Cap. I. QUanta ſit ln veſtra Clementia dilectio Del, cui ſerviendo regnatis, & regnando ſervitis, ipſa dignatio religioſiſſimi ſermonis oſtendit, & in hunc me affectum totius cotdis inflammat, ut pro incolumitate gioriæ veſtræ vota offerre & ſupplicare non deſinam: quia multùm & ſanctæ Eccleſiæ, & Romanæ Reipublicæ divinitùs veſtra ſalute conſulitur. Eadem igitur occaſione, qua pietatis veſtræ apices veneranter accepi, debita ſalutationis obſequia exoivo, & inſufficienter gratias ago, quod de ſacratiſſima die Paſchæ ſacetdotali me ſolicitudine pietas veſtra commonnit. Licet dudùm in hac obſervantiæ tegula me acquieſcere ſim profeſſus, & eundem diem venerabilis ſeſtl, omnibus Occidentalium partium ſacerdotibus intimaſſe, quem Alexandrini Epiſcopi declaravit inſtructio, id eſt, ut anno præſenti octavo kalendas Maii Paſcha celebretur, omiſſis omnibus ſcrupulis propter ſtudium unitaris & pacis.

Sacerdotalis Marciani ſolicitudo.

Proterii Alex. epiſtola de Paſchate ad S. Leonem PP.

Cap. II. De Caroso verò & Dorotheo, qul hæretica pravitate in multorum perniciem damnatos tuebantur errores, gaudeo pietatem veſtram, ſicut mihi venetator veſter frater meus Julianus Epiſcopns indicavit, ſalubertimè præcepiſſe, nt ablati à monaſterlis ſuis apud eos degere juberentur, quibus nocere non poſſent, quod ut ſpero multis remedio erit, quos à perverſis Doctoribus liberaſtls, creſeenribus per omnia gloriæ veſtræ meritis, in amorem fidei Chriſtianæ, ob quam juſtus & miſericors Deus tribuit, ut vobis ſicut divina ſunt chara, ita ſint mundana ſubjecta. Datum tertio Idus[1] Auguſto Valentiniano VIII. Conſule.

1 Add. Iauuarii vel Februarii: V. Not.

EPISTOLA CXIII.[a]

a N. Ex MS Cod. Cardinal. Grimani. 21. Martii.

AD JULIANUM COENSEM Epiſcopum.

SYNOPSIS.

I. *De Caroſi monachi correctione, & Joannis Decurionis in Ægyptum legatione.*

II. *De Maximo Antiocheno Epiſcopo criminis alicujus accuſato, quid evenerit, ut reſcribat.*

LEO JULIANO Epiſcopo Coënſi.

Cap. I. PEr filium meum Gerontium literas tuæ fraternitatis accepi, quibus devotione conſueta, quæ ad curam noſtram pro cauſſa fidei meritò æſtimas pertinere, ſignificas: Carosum ſcilicet in fidei conſeſſione correctum; ſed ita contta fratrem Anatolium in ſimultate neſcio qua permanere, ut propter ipſius diſcordiam etiam nnnc à communione deſciſcat. Joannem verò ſpectabilem virum & in fidei ſinceritare laudabilem ad Ægyptum cauſſa fidei fuiſſe directum, qui quantum paci emendationique profuerit, cùm primùm redierit, ſcire me ſacias, quod te etiam ſine meo monitu ſacturum eſſe non dubito.

Cap. II. Maximi Antiocheni cauſſa in Synodo diſcuſſa: de qua conſule Diſſert. 1. ad ann. 455.

De Antiocheni autem Epiſcopi ſtatu multo animi dolore contriſtor, ſi quod abſit, vera adversùs eum ab accuſatotibus proferuntur. Sed prætet Sacerdotalem diligentiam, quam curam utiiitatis habitutam eſſe non ambigo, maxima mihi de juſtitia & benevo-

EPIST. CXIV. lentia glorioſiſſimi principis fiducia datur, quâ certus ſum in quantùm poteſt fieri providendum, ne in ullam partem poſſit valere fallacia. Sed ad quem finem hæc cauſſa pervenerit, cùm opportunum fuerit, dignaberis indicare. Datum quinto Idus Martii VALENTINIANO Auguſto octies Conſule.

EPISTOLA CXIV. [a]

a N. Ex MS. Cod. Cardinal. Grimani. 13. Martii.

AD ANATOLIUM EPISCOPUM *Conſtantinopolitanum.*

Ne hæreticorum reliquiæ in urbe latentes nimia lenitate foveantur ac revaleſcant.

LEO, ANATOLIO Epiſcopo. EPIST. CXV.

CUræ eſſe dilectioni tuæ charitatis officia libenter accipio, & ut his crebriùs utaris exhortor: quoniam ad totius Eccleſiæ pertinet utilitatem, eùm quæ aguntur agnoſcimus. In qua autem ſolicitudine dilectionem tuam vigilare conveniat, indubitanter intelligis: quia aliquantas apud vos pravorum hominum reſediſſe reliquias recognoſcis, quibus comprimendis, vel potiùs, quantùm Dominus auxiliatur, abolendis cupimus te inſtanter incumbere: ne, quod abſit, ſub alia ſegnitie lenitatis, quæ tardiùs fuerint deſtructa revaleſcant. Datum tertio Idus Martii VALENTINIANO Auguſto VIII. Conſule.

ANNUS CHRISTI 456.	LEONIS PAPÆ 17.	MARCIANI 7. AVITI 1. IMPP.	JOANNE ET VARANE COSS.

CUm ſuperiori anno orbs Romana à Vvandalis capta, incenſa & direpta fuiſſet, Leo noſter totus fuit in reparanda civitatis & Eccleſiarum miſeranda ſtrage, partémque anni antecedentis reſiduam ab Urbis vaſtatione, & hunc præſentem integrum dediſſe videtur afflictæ patriæ & Eccleſiæ rebus reſtituendis: ita ut neceſſe habuerit nonnihil de ſua erga remotiores Eccleſias ſolicitudine remittere. Quæ cauſſa fuit, opinor, cur nulla Pontificis epiſtola hoc anno data occurrat. Quamobrem ad ſequentem imus.

ANNUS CHRISTI 457.	LEONIS PAPÆ 18.	LEONIS ET MAJORIANI IMPP. 1.	CONSTANTINO ET RUFO VV. CC. COSS.

EPISTOLA CXV. [a]

a Aliàs LXXIII. 9. Junii.

AD LEONEM AUGUSTUM.

SYNOPSIS.

I. *Rogat ut perturbatæ Alexandrinorum Eccleſiæ ſuccurrat.*

II. *De fide bene definita diſceptandum denuò non eſſe; & ut Catholicus Alexandrinæ Eccleſiæ Epiſcopus præficiatur.*

LEO Romæ Epiſcopus, LEONI ſemper Auguſto.

CAP. I. OFficiis, quæ ad gratulationem Imperii veſtri pertinent, perſolutis, etiam hanc paginam neceſſariæ ſupplicationis adjeci, qua Catholicæ fidei divinitùs præparatum favoris veſtri poſco præſidium. Nam talia in Alexandrina Eccleſia perpetrata, fratris & Coëpiſcopi mei ANATOLII relatione cognovi, ut omnis Chriſtiana religio ſentiat ſe impeti atque violari, niſi in univerſa [a], fidei veſtræ devotione proſpiciatur, & memoratæ Eccleſiæ, quæ anteà Catholicis fuit clara rectoribus, reddatur Chriſtiana libertas; & ceſſantibus hæreticorum impugnationibus, Evangelica doctrina, quæ illic ante DIOSCORUM viguit, unita cum totius Eccleſiæ pace reparetur. Quod opus virtutibus veſtris, gloriæque conveniens, celerem & Deo placitum habebit effectum, ſi ſanctam Calchedonenſem Synodum de Domini Chriſti Incarnatione firmatam [b] nulla permiſeritis retractatione pulſari: quia in illo Concilio per Spiritum ſanctum congregato, tàm plenis atque perfectis definitionibus cuncta firmata ſunt, ut nihil ei regulæ, quæ ex divina inſpiratione prolata eſt, addi poſſit aut minui, Glorioſiſſime Imperator.

Alexandrinæ Eccleſiæ ſtrages.

a Al. in univerſum.

b al. ſi apud ... firmata.

CAP. II. Hoc autem etiam apud Clementiæ veſtræ ſcientiam non ambigimus eſſe perſpicuum, ſiquidem, ut multorum ante relatione comperimus, molitiones hæreticorum, quæ contra prædictæ Synodi autoritatem conabantur aſſurgere, nihil ex hoc permiſeritis audere. Unde quod negandum illis ſponte vidiſtis, glorioſum vobis eſt univerſali Eccleſiæ me ſupplicante concedere, & incommutabiliter perpetuéque præſtare, ut quæ ſecundùm Evangelium Chriſti & prædicationis Apoſtolicæ [c] veritatem omnibus retrò ſeculis, una fide, unáque intelligentiâ roborata ſunt, nulla ulteriùs poſſint actione convelli. Prout ergo miſericordia Dei, conſilio ſpiritus ſui mentem veſtræ pietatis inſtruxerit, ſanctæ primitùs Alexandrinæ Eccleſiæ pacis reparatione conſulite, & per Catholicos ſacerdotes talem provideri jubete pontificem, in quo & in actus probitate, & in fidei profeſſione nihil poſſit reprehenſibile reperiri: ut omnibus ritè compoſitis, eadem ubique ſervetur prædicatio veritatis. Data quinto [d] Idus Junii, CONSTANTINO & RUFO viris clariſſimis Conſulibus.

Synodi Calchedonenſis inconcuſſa autoritas.

c al. Evangelicæ.

d Al. ſexto

Epist. CXVI.

a N. Ex Cod. MS. Cardinal. Grimani. 11. Julii.

EPISTOLA CXVI. a

AD ANATOLIUM EPISCOPUM CP.

SYNOPSIS.

I. *Hæreticorum furore apud Alexandriam perpetrata in excidium Calchedonen. Synodi tendere ex occaſione mortis Marciani Imp.*

II. *Se ad Leonem Aug. pro ſervandis Synodi decretis ſcripſiſſe.*

LEO, ANATOLIO Epiſcopo.

Cap. I. SAtis claret fraternitatis tuæ ſermone quem ſumſimus, quàm piam & probabilem curam dolori Eccleſiarum omnium nuper impenderis, manifeſtando nobis quæ apud Alexandriam in Chriſtianæ religionis opprobrium geſta didiciſti, ut glorioſus & Clementiſſimus Imperator de proſpiciendis remediis etiam meis precibus poſceretur. Cujus quidem tam laudabilis fides & tam promta devotio eſt, ut quæ paci Eccleſiaſticæ congruebant ſine interceſſione cujuſquam, ſicut ipſe indicas, ſponte præſtiterit, omnes hæreticorum inſidias repellendo; qui opportunitatem ſe inveniſſe temporis æſtimabant, quo ſanctæ Synodi Calchedonenſis decreta caſſarent.

Cap. II. Sed gratias Deo, qui poſt exceſſum ſanctæ ac venerandæ memoriæ MARCIANI, talem principem omnium electione proſpexit, ut in ejus virtutibus & Romana Reſpublica, & Religio Chriſtiana gauderet. Secutus ergo tuæ dilectionis hortatum, in quantum debui glorioſo principi ſupplicavi, ne in pervaſionem Alexandrinæ Eccleſiæ aliquid ulteriùs ſibi poſſit hæretica audacia vindicare; ſed nefariis auſibus ſalubri fine præfixo, & libertati Eccleſiaſticæ conſuleretur & paci. Supereſt ut fraternitas tua ex opportunitate præſentiæ fideliſſimi Imperatoris animum ſtudeat enixiùs deprecari de ſtatutis ſanctæ Synodi Calchedonenſis ſine ulla retractatione ſervandis; cum ea, quæ Deo aſpirante decreta ſunt, nulla ſe patiantur varietate corrumpi. In quem autem provectum hujus pietatis cura procedat, frequentibus tuæ dilectionis literis me debebis inſtruere: ut de ſanctis Clementiſſimi principis ſtudiis pariter in Domino gloriemur. Datum quinto Idus Julii CONSTANTINO & RUFO Conſulibus.

Non retractanda Synod. Calched.

Epist. CXVII.

a N. Ex MS. Cod. Cardinal. Grimani. 11. Julii.

EPISTOLA CXVII. a

AD JULIANUM EPISCOPUM Coënſem & AETIUM Presbyterum.

SYNOPSIS.

I. *De ſilentio conqueſtus curam ei Eccleſiæ commendat.*

II. *Ut ſtatuta Synodi Calchedonenſis inconcuſſa permaneant, & Alexandriæ Catholicus Epiſcopus eligatur.*

LEO, JULIANO Epiſcopo & AETIO Presbytero.

A PARI.

QUamvis dudum literas tuæ dilectionis acceperim, miror tamen eam reſcribendi opportunitatem, qua frater ANATOLIUS neceſſariè uſus eſt, ſilentio præteriiſſe; cum pro ratione temporis atque cauſſarum crebriora oporteat eſſe colloquia. Ego ſanè prædicti fratris literis de his plenius, quæ apud Alexandriam hæretica temeritas geſſit, edoctus ad Clementiſſimum principem ſcripſi, & pro ſtatu Eccleſiæ, ſicut erat neceſſarium, ſupplicavi, ut rebus nimium perturbatis ſtudium ſuæ pietatis impendat. Unde ſicut fratrem & Coëpiſcopum noſtrum ANATOLIUM cohortatus ſum, ita etiam dilectionem tuam admonere non deſino, ut Clementiſſimi principis fidem quantis opportunum fuerit precibus ambiatis, quem pro religionis Catholicæ munimento ſpontè jam quædam præſtitiſſe cognovimus; ut non difficilis apud eum ſit actio, cujus voluntaria ſolicitudine prævenimur. Cap. I.

Quod ergo in cauſſa fidei principale eſt, inceſſabilibus ſuggeſtionibus obtinete, ut ſanctæ Synodi Calchedonenſis ſtatuta nullis hæreticorum pulſentur inſidiis, neque liceat quicquam ex illa definitione convelli, quam ex inſpiratione divina non dubium eſt per omnia Evangelicis atque Apoſtolicis conſonare doctrinis. Tum illud omni aſſiduitate depoſcite, ut Alexandrinæ Eccleſiæ ſtatus in antiquæ fidei libertatem refutatâ atque depulsâ hæreticorum obcæcatione revocetur, per Catholicorum ſcilicet Sacerdotum providentiam, ut in locum ſanctæ memoriæ PROTERII probatiſſimus & de cujus fide nequeat dubitari conſtituatur antiſtes; cui cum ſecuritate concordiæ communio Sedis Apoſtolicæ præbeatur. Satis enim erit religioſo principi glorioſum, ſi diſpoſitionibus ipſius non ſolum tota reſpublica, ſed etiam Dei Eccleſia ſit quieta. Datum quinto Idus Julii CONSTANTINO & RUFO Conſulibus. Cap. II.

Epist. CXVIII. a N. Ex MS. Cod. Cardinal. Grimani. 23 August.

EPISTOLA CXVIII. a

AD BASILIUM EPISCOPUM Antiochenum.

SYNOPSIS.

I. *Præmiſsâ de non miſſo ordinationis nuncio querelâ, hortatur ut reſiſtat Eutychianorum furori, qui cæſo apud Alexandriam Proterio Epiſcopo, Synodum novam, poſthabitâ Calchedonenſi, inſtaurari poſcebant.*

II. *Leone Imper. laudato, omnia in Epiſcoporum conſtantia poſita eſſe aſſerit, ne novi tractatus ineantur.*

LEO, BASILIO Epiſcopo Antiocheno.

Cap. I. ORdinationem quidem dilectionis tuæ ſecundùm Eccleſiaſticum morem tuo vel fratrum noſtrorum Provincialium Epiſcoporum debueramus ſermone cognoſcere: ſed quia non defuerunt cauſſæ, quæ poſſent hanc diligentiam præpedire, & ſanctæ memoriæ Marcianus princeps ſuis ſcriptis conſecrationem tuam nobis cognitam fecit; nec de tuo poſſumus merito dubitare quem novimus: de neceſſitate præſenti, ſicut aliquantos fratres noſtros, ita etiam dilectionem tuam noſtris literis commonemus. Cognitis enim quæ apud Alexandriam Eutychianorum furore commiſſa ſunt, quæque fraternitati tuæ comperta eſſe non dubito, pro ea ſolicitudine, quam omnibus Eccleſiis Dei debeo, [b] hæc ſcripta direxi, quibus dilectionem veſtram credidi commonendam, ut ſceleratis auſibus ſanctâ conſtantiâ reſiſtatis; ne in quoquam noſtrum [c] communis fides aut trepida inveniatur, aut tepida: [d] cùm propitio Domino, qui Eccleſiam ſuam in quacumque tribulatione non deſerit, tam religioſum, támque Catholicum animum piiſſimi Imperatoris habeamus, ut non aliud de illo credendum ſit, quàm probavimus de Auguſtæ memoriæ Marciano.

De Proterii Alexandrini cæde.

b Hæc refert Pelagius II. in Ep. ad Elia & alios.

c Pelag. noſtra.

d hucusque Pelagius.

Cap. II. Siquidem etiam adhuc noſtrâ actione ceſſante, ita fideliſſimus Imperator parricidale crimen horruerit, ut nullum aditum hæreticorum conceſſerit actioni, qui poſt immanitatem facinoris perpetrati, hoc ſibi poſſibile eſſe credebant, ut ſanctæ Calchedonenſis Synodi definitionibus reſolutis in alios tractatus vocaretur Epiſcopale judicium. Quod quia, frater chariſſime, abruptè inimicum eſt fidei Chriſtianæ, & non ob aliud tanta improbitate depoſcitur, niſi ut prædicatio Evangelii & Dominicæ Incarnationis myſterium ſubruatur [e]; obſecro dilectionem veſtram [f], ut à Calchedonenſis Synodi definitionibus in nullo animos relaxetis: & quæ ex divina ſunt inſpiratione compoſita, nulla patiamini novitate temerari [g]. Certus enim ſum, quod Clementiſſimus imperator & vir magnificus Patricius, cum omni cœtu Illuſtrium Poteſtatum nihil in perturbationem Eccleſiæ patientur hæreticos obtinere, ſi paſtorales animos in nullo viderint fluctuare [h]. Ut autem hæc adhortatio ad omnium fratrum & coëpiſcoporum noſtrorum poſſit notitiam pervenire, diligentiæ [i] veſtræ cura proſpiciat: quia, quod ſæpe dicendum eſt, tota religio chriſtiana turbatur, ſi quicquam de his, quæ apud Calchedonam ſunt ſtatuta; convellatur. Datum decimo kalendas Septembris Constantino & Rufo Conſulibus.

Nihil de Calchedonenſibus definitionibus retractandũ.

e Sequentia refert Pelagius II.

f al. tuam Pelag.

g Hucuſque Pelagius.

Epiſcopalis conſtantia quam Eccleſiæ utilis.

h Hæc referunt Pelag. & Vigilius. V. Not.

i Vigilius diligens Fraternitatis.

Epist. CXIX. a N. Ex MS. Cod. Cardinal. Grimani. In pleriſque cum præcedenti convenit. 23. Aug.

EPISTOLA CXIX. a

AD EUXITHEUM EPISCOPUM Theſſalonicenſem & JUVENALEM Jeroſolymorum.

SYNOPSIS.

Hortatur, ut ſceleratis auſibus Eutychianorum, qui Proterium Alex. Epiſc. occiderant, ſtrenuè reſiſtant: nec patiantur Synodum alteram congregari; ſed ſua Calchedonenſi firmitas aſſeratur.

LEO, EUXITHEO Theſſalonicenſi Epiſcopo, & JUVENALI Jeroſolymorum.

A PARI.

COgnitis quæ apud Alexandriam Eutychianorum furore commiſſa ſunt, quæque fraternitati tuæ comperta eſſe non dubito; pro ea ſolicitudine, quam omnibus eccleſiis Dei debeo, hæc ſcripta direxi, quibus dilectionem veſtram credidi commonendam, ut ſceleratis auſibus ſanctâ conſtantiâ reſiſtatis; ne in quoquam noſtrûm communis fides aut trepida inveniatur, aut tepida: cùm propitio Domino, qui Eccleſiam ſuam in quacunque tribulatione non deſerit, tam religioſum támque catholicum animum piiſſimi imperatoris habeamus, ut non aliud de illo credendum ſit, quàm probavimus de Auguſtæ memoriæ Marciano Si quidem etiam adhuc noſtrâ actione ceſſante, ita fideliſſimus Imperator parricidale crimen horruerit: ut nullum aditum hæreticorum conceſſerit actioni; qui poſt immanitatem facinoris perpetrati, hoc ſibi poſſibile eſſe credebant, ut ſanctæ Calchedonenſis Synodi definitionibus reſolutis, in alios tractatus vocaretur Epiſcopale judicium. Quod quia, frater chariſſime, abruptè inimicum eſt fidei Chriſtianæ; & non ob aliud tantâ improbitate depoſcitur, niſi ut prædicatio Evangelii & Dominicæ Incarnationis myſterium ſubruatur; obſecro dilectionem veſtram, ut à Calchedonenſis Synodi definitionibus in nullo animos relaxetis, & quæ ex divina ſunt inſpiratione compoſita, nulla patiamini novitate temerari. Certus enim ſum quod Clementiſſimus Impera-

Epist. CXX.

tor, & vir magnificus Patricius cum omni cœtu illuſtrium Poteſtatum, nihil in perturbationem Eccleſiæ patientur hæreticos obtinere, ſi paſtorales animos in nullo viderint fluctuare. Ut autem hæc adhortatio ad omnium fratrum & Coëpiſcoporum noſtrorum per Illyricum poſſit notitiam pervenire diligentiæ veſtræ cura proſpiciat: quia, quod ſæpe dicendum eſt, tota religio chriſtiana turbatur, ſi quicquam de his, quæ apud Calchedonam ſunt ſtatuta, convellatur. Datum decimo Kalendas Septembris. Constantino & Rufo Conſulibus.

Quantum proſit Eccleſiæ conſtantia Epiſcoporum.

EPISTOLA CXX. a

a N. Ex MS Cod. Cardinal. Grimani. 1. Septemb.

AD JULIANUM COENSEM *Epiſcopum.*

SYNOPSIS.

Monet ut Epiſtolæ præcedentes ad Metropolitanos ſcriptæ ad unumquemque Juliani curâ vel Aëtii perveniant; Epiſcopalem ante omnia requiri conſtantiam; nihil eſſe in ſua Epiſtola vel novi, vel obſcuri, vel dubii.

LEO, JULIANO Epiſcopo.

EXiſtente occaſione filii noſtri Gerontii Conſtantinopolim revertentis, conveniens fuit ad dilectionem tuam ſcripta dirigere, quibus ſtudium tuum in cauſſis Eccleſiaſticis, & his quæ ad fidem pertinent incitamus; ut contra hæreticorum conatus conſtanter obſiſtas: confidentes Dei miſericordiam præſtituram, ut ſceleſtis auſibus etiam in hoc tempore digna reddantur. Sciat autem dilectio tua ad aliquantos fratres & coëpiſcopos noſtros Metropolitanos literas nos dediſſe, quæ ut confeſtim ad unumquemque perveniant, tua vel filii noſtri Aëtii Presbyteri debet diligentia providere. Si enim Epiſcopalis conſtantia à ſanctæ Synodi Calchedonenſis definitionibus non recedit, certus ſum quod Clementiſſimus & Chriſtianiſſimus princeps libenter tuebitur ſententiam ſuam, & quod ſponte jam præſtitit multò magis rogatus efficiet, ne bene finita atque compoſita aliquâ poſſint novitate violari. Miror ſanè calumniantium vanitati aliquid adhuc in epiſtola mea, quæ univerſo mundo placuit, obſcurum videri, ut de ea putent aptiùs exponendum: cùm illius prædicationis tam plena & ſolida ſit aſſertio, ut nihil recipiat, vel in ſenſu, vel in ſermone novitatis; quia quicquid tunc à nobis ſcriptum eſt, ex Apoſtolica & Evangelica probatur ſumptum eſſe doctrina. Datum Kalendis Septembris Constantino & Rufo Conſulibus.

Quanta Epiſcopalis conſtantiæ neceſſitas.

De Epiſtola S. Leonis rurſum diſputatur.

EPISTOLA CXXI. a

Epist. CXXI. a N. Ex MS. Cod. Cardinal. Grimani. 1. Septemb.

AD AETIUM PRESBYTERUM CP.

SYNOPSIS.

I. *Ut literas in Orientem ſcriptas unicuique dirigat.*

II. *Se pariter miſiſſe literas à Gallis & Italis ad ſe ſcriptas. Item & de aliis.*

LEO, AETIO Presbytero.

Cap. I. ACcepimus dilectionis tuæ literas, quæ diligentiam tuam in cauſſa Eccleſiæ teſtarentur: & breviter interim cohortamur ut cæptis vigilanter inſiſtas, ne hæreticorum perverſitas quicquam, quod Eccleſiam Domini turbet, obtineat. Nos autem pro diligentia noſtri [b] & ad clementiſſimum principem, & ad magnificum virum Patricium Asparem neceſſaria in cauſſa fidei ſcripta tranſmiſimus, quæ ſine dubio effectum congruum poterunt obtinere, ſi etiam veſtra cura pervigilet. Placuit etiam nobis, ut ad Metropolitanos Epiſcopos generales literas mitteremus, quæ animum eorum firment atque corroborent: ut ſciant ad defendendam Calchedonenſem Synodum æquali ſtudio, & concordi unitate nitendum: De quibus Epiſtolis, unam ad Antiochenum, alteram ad Jeroſolymitanum, ſi vobis in commune viſum fuerit, dirigeris. Nos autem ad Illyrios Epiſcopos ſimilia jam ſcripta tranſmiſimus.

b *add forte* officii.

Cap. II. De ſacramento verò catholicæ fidei nullis nobis jam conflictationibus eſt agendum: quia nec diligentiùs aliquid indagari poteſt, nec veriùs definiri. Exemplaria quoque literarum, quas Galli ad nos atque Itali Epiſcopi concordi credulitate miſerunt pariter direximus; ut quàm etiam illorum nobiſcum ſit fides una, non lateat. Præterea ſcripta, quæ tam clementiſſimo Principi, quàm neceſſariis perſonis per filium noſtrum Gerontium miſimus, vel ad [c] dilectionem veſtram, vel ad [d] filium noſtrum Sporacium, ſi adhuc vobiſcum eſt, volumus offerri, & eo ſermone quo convenit adjuvari. Ut autem ea quæ ſcripſimus ſcire poſſitis, exemplaria direximus, ut de omnibus inſtructi eſſe poſſitis. Datum Kalendis Septembris Constantino & Rufo Conſulibus.

Leo fidem ſuam ex Gallicorum & Italorum ſuffragio aſſerit.

c *forte leg.* per.
d *forte leg.* per.

EPISTOLA CXXII. a

a *Aliàs.* LXXIV. 1. Septemb.

AD LEONEM AUGUSTUM.

SYNOPSIS.

Gaudet Auguſtum Synodi Calchedonenſis eſſe cuſtodem; & ab eodem pertinacem & inſidioſam hæreticorum contentionem compeſci poſtulat.

LEO Epiſcopus Romæ, LEONI ſemper Auguſto.

LIcet proximè ad clementiam veſtram gemina ſcripta direxerim, quorum unum

EPIST. CXXIII. debitum ſalutationis impleret, aliud pro ſtatu Eccleſiæ ſupplicaret, tamen occaſione, quæ Deo providente ſe præbuit, iterari utrumque convenit, Glorioſiſſime Imperator. Secundùm ergo fiduciam illam, quam ex Dei inſpiratione univerſali Eccleſiæ præſtitiſtis, ante cujuſquam preces conſtituendo, quod maximè ab omnibus fuerat expetendum, non definimus gratias agere, & providentiam Dei in fidei veſtræ fervore benedicere, qui ſancto & catholico ſpiritu, ſicut fratris & Coëpiſcopi mei Anatolii ſermone cognovi, ita hæreticorum impudentiæ reſtitiſtis, ut profitemini, ad totius mundi pacem Calchedonenſis Synodi vos eſſe cuſtodem. Quod cùm ex veſtræ fidei ſententia ſaluberrimè definitum ſit, quanto ſtudioſiùs univerſali Eccleſiæ eſt conferendum: ut tranquillitas fidei chriſtianæ etiam veſtro proſit imperio, nec improbitas hæretica in aliquo de ſuo molimine glorietur? Cujus pertinax & inſidioſa contentio illicò conquieſcet, ſi Imperiali poteſtate frænetur. Data Kalendis Septembris, Constantino & Rufo viris clariſſimis Conſulibus.

Leo Aug. Synodi Calched. cuſtos.

EPISTOLA CXXIII. [a]

[a] N. Ex MS. Cod. Cardinal. Grimani. 11. Octobr.

AD EPISCOPOS ÆGYPTIORUM.

SYNOPSIS.

Epiſcopos Ægyptios pro fide extorres conſolatur, & ut pro Incarnationis myſterio patienter adverſa tolerent, hortatur.

LEO, Epiſcopis ex Ægypto Catholicis apud Conſtantinopolim conſtitutis.

Licet laboribus dilectionis veſtræ, quos pro obſervantia Catholicæ fidei ſuſcepiſtis, toto corde compatiar, & ea quæ vobis ab hæreticis illata ſunt, non aliter accipiam, quàm ſi ipſe pertulerim, intelligo tamen magis eſſe gaudii, quàm mœroris, quod confortante vos Domino Jesu Christo in Evangelica Apoſtolicâque doctrina inſuperabiles perſtitiſtis. Et cùm vos inimici fidei Chriſtianæ ab Eccleſiarum veſtrarum ſede divellerent, maluiſtis peregrinationis injuriam pati, quàm ullâ impietatis ipſorum contagione violari. Unde ad Chriſtianiſſimum principem noſtrum literas dirigens gratias egi ipſius pietati, quod vos, ſicut nobis indicatum eſt, eâ quâ dignum erat charitate ſuſcepit. A cujus benevolentia non dubito eam vobis fiduciam eſſe collatam, ut pro univerſalis Eccleſiæ ſtatu conſtanter exequi quæ ſunt agenda, poſſitis: quia & clementia ejus pro defendendis ſanctæ Synodi Calchedonenſis decretis Sacerdotali fervet affectu; & nihil univerſo mundo præſtari ſalubrius ac beatius poteſt, quàm ut diſpoſitum ante ſæcula ſacramentum inviolabiliter per omnia Eccleſiaſticâ pace [b] ſervetur & regiâ. Unumquemque igitur veſtrûm, quos idem animus & eadem fidei cauſſa conjunxit, vel qui vos hæreticorum perſecutione deſpectâ, indefeſſo ardore fidei ex Ægypto ſunt ſecuti, fraterno ſimul & paterno cohortor affectu, ut æquo & forti animo hæc tentamenta toleretis; agnoſcentes vos non amiſiſſe propria, ſed majora meruiſſe, quorum brevi fatigatione, quâ ad Confeſſorum pervenitur coronas, ita utitur providentia Dei, ut per veſtram patientiam multorum devotio roboretur, & cum gloria venerandi principis Alexandrina Eccleſia depulſis hæreticis antiquam recipiat dignitatem. Datum quinto Idus Octobris Constantino & Rufo Conſulibus.

Sacerdotalis Imperatoris affectus.

EPIST. CXXIV. [b] Forte lege potestate.

EPISTOLA CXXIV. [a]

[a] Alias LXXVI. 11 vel. 14. Octobris.

AD ANATOLIUM EPISCOPUM Conſtantinopolitanum.

DE RELATIONE CONTRA TIMOTHEUM Alexandrinum.

SYNOPSIS.

I. *Eum ad vigilantiam contra hæreticorum conatus incitat.*

II. *Conniventiam Clericorum Conſtantinop. arguit, circa quos vigorem in Anatolio deſiderat paſtoralem.*

LEO, Anatolio Epiſcopo.

Diligentiam neceſſariæ ſolicitudinis, quam fraternitas tua in dirigendis ad nos literis exequitur, approbamus; & acceptis per filium noſtrum Olympium paginis tuis, ſacerdotalem in te curam vigere ſentimus; cui nos quoque, quantùm Dominus donat poſſe, non deſumus, exorantes [b] dilectionem tuam, ut quia tempus laboris incidimus, in ſancta vigilantia perſeveres, donec dextera Domini faciat virtutem, & ſub pedibus Eccleſiæ ſuæ conterat tentatorem. Conſolatur etenim nos per omnia præpatata divinitus Clementiſſimi Principis fides, quem meo rurſus, ſicut oportuit, ſum cohortatus alloquio: ut impiiſſimorum latronum auſibus diſtrictiore conſtantia faciat obviari: quos nefas eſt tantùm de ſuo favore præſumere, ut etiam apud Conſtantinopolim audeant inſanire. Sed hoc eis ideò divinæ providentiæ ratione permittitur, ut magis ac magis quo ſpiritu agitentur, appareat: ne dubitari poſſit, in quantam eſſent audaciam prorupturi, ſi poſt damnationem impiiſſimæ hæreſis, diſceptandi contra fidem acciperent poteſtatem, ut quantùm in ipſis eſt, latiùs hoc furore ſævirent, quem fratres & Coëpiſcopi noſtri, qui ad vos nuper ex Ægypti partibus confugêre, ſe pertuliſſe deplorant: quibus & à Chriſtianiſſimo Principe, & à tuæ fraterni-

CAP. I. [b] Exhortantes Cod. Cantabr. Pſ. 117. 15. Ægyptii Epiſcopi Conſtantinopolim confugiunt.

Epist. CXXIV. tatis Deo placita charitate ſolatia pietatis impendi non ambigerem, etiam ſi ipſe non ſcriberes. Opportunum autem credidi, ut ad ipſos quoque ſcripta dirigerem [c], quæ illos poſſint in communis fidei propoſito roborare, & quid pro patientia ſua ſuperna remuneratione mereantur: agnoſcerent: ſicut beatus Apoſtolus docet, dicens: *Excipite itaque illos cum omni gaudio in Domino, & hujuſmodi cum honore habete, quoniam propter fidem Chriſti uſque ad mortem acceſſerant.*

c Epiſtolam 123. intellige.

Phil. 2. 29.

Cap. II. Illud ſanè plurimùm mihi diſplicere ſignifico, quod inter dilectionis tuæ Clericos quidam eſſe dicuntur, qui adverſariorum conniveant pravitati, & vaſis iræ vaſa miſericordiæ miſceantur. Quibus inveſtigandis, & ſeveritate congrua coërcendis debet diligentia tua vigilanter inſiſtere: ita ut his, quibus prodeſſe non potuerit correctio, non parcat abſciſio. Oportet etenim nos Evangelici meminiſſe mandari, quod ab ipſa Veritate præcipitur, ut ſi nos oculus, aut pes, aut dextera ſcandalizaverit manus, à compage corporis auferatur: quia melius ſit his in Eccleſia officiis carere membrorum [d], quàm cum ipſis in æterna ire ſupplicia. Nam ſuperfluò extra Eccleſiam poſitis reſiſtimus, ſi ab his, qui intùs ſunt, in eis quos decipiunt vulneramur. Abjicienda prorsùs peſtifera hæc à ſacerdotali vigore patientia eſt, quæ ſibimet, peccatis aliorum parcendo, non parcit. Sicut Heli quondam ſacerdos filiorum ſuorum delicta tolerando, cum ipſis divinæ juſtitiæ ſententiam meruit experiri: quia ſegni indulgentia diſſimulavit plectere peccatores. Quantum itaque opportunitas invitat officii, religioſiſſimum Principem dilectio tua ſtudeat frequentare, & non ſolùm regiam, ſed & ſacerdotalem ipſius mentem, precibus meis obſecrare perſiſte: ut memor communis fidei, quam Spiritu ſancto docente ſuſcepimus, omnia hæreticorum machinamenta conſtringat; neque quicquam illis in Eccleſiis Chriſti licere patiatur, ne in eorum poteſtate ſint divina myſteria, quibus in domo Dei, pro ſcelerum ſuorum magnitudine, nec habitandi jus reſidet, nec orandi. Data quinto [e] Idus Octobris, Constantino & Rufo viris clariſſimis Conſulibus.

24 q. 2. Illud autem ſanè c. 34.

Matth. 18. 8. Marc. 9. 42.

d al. his... membris.

1. Reg. 2. 27.

Sacerdotalis Auguſti mens.

e al. Pridie.

---

a Aliàs, LXXV. 1. Novem.

EPISTOLA CXXV. [a]

AD LEONEM AUGUSTUM.

SYNOPSIS.

I. *Poſt Calchedonenſem Synodum nihil eſſe denuò tractandum circa fidem.*

II. *Antichriſtum eum eſſe, qui veritatem ab Eccleſia declaratam rursùs examinat.*

III. *Parricidas Alexandrini Epiſcopi Eccleſiæ præſidere nefas eſſe.*

IV. *Preces Leoni Auguſto oblata tàm à Catholicis, quàm ab hæreticis, in quo differant.*

V. *Omnia Chriſtianæ religionis officia & myſteria apud Alexandriam eſſe intercepta.* Epist. CXXV.

VI. *Scripta de fide prolixiora promittit, Anatolii incuriam taxat, Catholicos commendat.*

LEO Epiſcopus, LEONI Auguſto.

Literas clementiæ tuæ plenas virtute fidei & lumine veritatis veneranter accepi: quibus cuperem, etiam in eo, quod præſentiam meam pietas veſtra neceſſariam exiſtimat, obedire, ut majorem fructum conſpectu [b] veſtri ſplendoris aſſequerer. Sed magis id vobis arbitror placiturum, quod eligendum ratio demonſtravit. Nam cùm ſancto & ſpiritali ſtudio in univerſum pacem Eccleſiæ muniatis, nihilque ſit convenientius fidei defendendæ, quàm his, quæ per omnia inſtruente Spiritu ſancto, irreprehenſibiliter definita ſunt, inhærere: ipſi videbimur benè ſtatuta convellere [c], & auctoritates, quas Eccleſia univerſalis amplexa eſt, ad arbitrium hæreticæ petitionis infringere, atque ita nullum collidendis [d] Eccleſiis modum ponere, ſed data licentia rebellandi, dilatare magis, quàm ſopire certamina. Unde, quia poſt illas Epheſinæ Synodi impietates, quibus Dioscori ſcelere fides Catholica refutata & perverſitas Eutychiana ſuſcepta eſt, nihil ad conſervationem [e] fidei Chriſtianæ utilius potuit ordinari, quàm ut prædicti facinus ſancta Synodus Calchedonenſis aboleret; & tanta illic haberetur cœleſtis cura doctrinæ, ut nihil in cujuſquam opinione reſideret, quod à prædicationibus vel Propheticis, vel Apoſtolicis diſſonaret, ea ſcilicet moderatione ſervata, ut rebellibus tantùm ac pertinacibus ab Eccleſiæ unitate rejectis, nulli correcto venia negaretur: quid probabilius, quid religioſius poterit Pietas veſtra decernere, quàm ut quæ non tàm humanis, quàm divinis ſunt ſtatuta decretis, nullus ultrà ſinatur impetere: ne verè digni ſint tantum Dei munus amittere, qui de veritate ipſius auſi fuerint dubitare?

Cap. I. Papa invitatus ut in Orientem veniret.

b al. ut majori fructu conſpectum, &c.

c Ita Grim. & Facund. ubi Ed. quomodo videbimur ſtatuta velle convellere.

d Ita Facund. & Grim. Ed. colligendis.

e al. confirmationem. Pſeudoſynod. Epheſ. per Calched Synod. abolita.

Cùm ergo univerſalis Eccleſia per illius principalis petræ ædificationem facta ſit petra, & primus Apoſtolorum beatiſſimus Petrus voce Domini audierit: *Tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam:* quis eſt, niſi aut Antichriſtus, aut diabolus, qui pulſare audeat inexpugnabilem firmitatem [f]: qui in malitia ſua inconvertibilis perſeverans, per vaſa iræ, & ſuæ apta fallaciæ, falſo diligentiæ nomine, dum veritatem ſe mentitur inquirere, mendacia deſiderat ſeminare? Atque contemnenda & vitanda meritò ſibi incontinens furor & impietas cæca præſcripſit, ut dum diabolico inſtinctu in ſanctam Alexandrinam ſævit Eccleſiam, quales eſſent qui Calchedonenſem Synodum retractari cupiunt, diſcerneretur. In qua nullo modo accidere potuit, ut à nobis contra ſanctam Nicænam Synodum ſentiretur, quod hæretici mentiuntur,

Cap. II. Eccleſia in Chriſto fundata.

f al. veritatem.

EPIST. CXXV. Nicæno & Calch. Synodus quid proprium ſtatuerit.

qui ſe fidem Nicæni Concilii tenere confingunt, in quo ſancti & venerabiles Patres noſtri contra ARRIUM congregati, non carnem Domini, ſed deitatem filii HOMOUSION Patri eſſe firmaverunt, in Calchedonenſi autem Concilio adverſus Eutychianam impietatem definitum eſt, de ſubſtantia virginis matris Dominum JESUM CHRISTUM ſumſiſſe noſtri corporis veritatem.

CAP. III. Auguſtus inter Prædicatores Chriſti numerandus.

Apud Chriſtianiſſimum igitur Principem, & inter Chriſti prædicatores digno honore numerandum, utor Catholicæ fidei libertate, & ad conſortium te Apoſtolorum ac Prophetarum ſecutus exhortor: ut conſtanter deſpicias ac repellas eos, qui ipſi ſe Chriſtiano nomine privavêre; nec patiaris impios patricidas ſacrilega ſimulatione de fide agere, quos conſtat fidem velle vacuáre.[g] Cum enim clementiam tuam Dominus tanta ſacramenti ſui illuminatione ditaverit, debes incunctanter advertere, regiam poteſtatem tibi non ſolùm ad mundi regimen, ſed maximè ad Eccleſiæ præſidium eſſe collatam: ut auſus nefarios comprimendo, & quæ benè ſunt ſtatuta defendas, & veram pacem his, quæ ſunt turbata, reſtituas; depellendo ſcilicet pervaſores juris alieni, & antiquæ fidei ſedem Alexandrinæ Eccleſiæ reformando: ut correctionibus tuis Dei iracundia mitigata, religioſæ anteà civitati[h] non retribuat, quæ admiſſa ſunt, ſed remittat. Conſtitue ante oculos cordis tui, venerabilis Imperator, omnes qui per totum orbem ſunt Domini ſacerdotes, pro ea tibi fide, in qua totius mundi eſt redemtio, ſupplicare. In qua te ſpecialiùs ambiunt, qui Apoſtolicæ fidei ſectatores Alexandrinæ Eccleſiæ præſedere, agentes apud pietatem tuam, ne hæreticos homines, & meritò pro ſua perverſitate damnatos, uti ſua perſuaſione patiamini: cùm ſive impietatem erroris aſpiciat, ſive opus perpetrati furoris attendas, non ſolùm ad ſacerdotii honorem admitti nequeant, ſed ab ipſo Chriſtiano nomine mereantur abſcindi.[i] Nam, quod exoratâ pietatis veſtræ veniâ dixerim, quodam contagio ſplendorem veſtræ ſerenitatis obfuſcant, cùm ſacrilegi particidæ id audeant petere quod nec innocentes liceat obtinere, Glorioſiſſime Imperator.

Regia poteſtas maximè ad Eccleſiæ præſidium collata.

g al. à fide deviare.

h al. regiæ civitati.

i al. abſcidi.

CAP. IV. Preces Imperatori oblatæ à Catholicis & ab hæreticis. 3. part. act. Calch. num. 22. 23. & 24.

Oblatæ ſunt Pietati Veſtræ preces, quarum exemplaria veſtris literis ſubdidiſtis. Sed in his quæ Catholicorum ſunt deplorantium, ſubſcriptio continetur: & quia cauſſa probabilis eſt, fiducialiter nomina ſingulorum, vel dignitas ſui honoris aperitur. In illis autem, quas orthodoxo Principi hæretica porrigere non formidavit obreptio, ſub incerto confuſæ univerſitatis vocabulo, ideò certum nomen retrahitur, ne non ſolùm paucitas perſonarum, ſed etiam meritum detegatur. Latere enim ſibi utile exiſtimat eorum quantitas, quorum eſt qualitas judicata: nec incongruè cujus loci homines ſint, profiteri metuunt, qui meruere damnari. In una ergo, Catholicorum ſupplicatio continetur; in alia, hæreticorum commenta panduntur. Hic ſacerdotum Domini, & totius Chriſtiani populi, ac monaſteriorum defletur everſio: ibi immanium ſcelerum continuatio demonſtratur; ut quod non licuit auderi, liceat dilatari.

CAP. V. Matth. 21. 13. Marc. 11. 17. Luc. 19. 46. 1. q. 1. Manifeſtum eſt crudel. c. 69

Sacra omnia apud Alexandriã intercepta. Vide Evagrium l. 2. c. 8 & Niceph. l. 15. c. 16.

Nonne perſpicuum eſt, quibus Pietas Veſtra ſuccurrere, & quibus debeat obviare; ne Alexandrina Eccleſia, quæ ſemper fuit domus orationis, ſpelunca ſit nunc latronum? Manifeſtum quippè eſt, per crudeliſſimam inſaniſſimámque ſævitiam, omne illic cœleſtium Sacramentorum lumen extinctum. Intercepta eſt Sacrificii Oblatio, defecit Chriſmatis ſanctificatio, & parricidalibus manibus impiorum omnia ſe ſubtraxere myſteria. Nec ullo modo ambigi poteſt, quid de his decernendum ſit, qui poſt nefanda ſacrilegia, poſt ſanguinem probatiſſimi Sacerdotis effuſum, & concremati corporis cinerem in contumeliam aëris cœlique diſperſum, audent ſibi jus pervaſæ dignitatis exposcere, & Apoſtolicæ doctrinæ inviolabilem fidem ad Concilia provocare. Magnum ergo vobis eſt, ut diademati veſtro de manu Domini etiam fidei addatur corona, & de hoſtibus Eccleſiæ triumphetis: quia ſi laudabile vobis eſt adverſarum gentium arma conterere, quanta erit gloria, ab inſaniſſimo tyranno Alexandrinam Eccleſiam, in cujus contritione omnium Chriſtianorum eſt injuria, liberare.

CAP. VI.

Ut autem literæ meæ Pietati Tuæ colloquium quaſi præſentis exhibeant, quicquid de communi fide fueram ſuggeſturus, ſcriptis proſequentibus inſinuandum eſſe perſpexi. Ac ne hujus Epiſtolæ pagina in nimiam longitudinem tenderetur, aliis literis[k], quæ aſſertioni Catholicæ fidei congruunt, comprehendi: ut licet ea, quæ à Sede Apoſtolica ſunt prædicata ſufficerent, inſidias tamen hæreticorum etiam hæc quæ ſunt adjecta, reſerarent. Sacerdotalem namque & Apoſtolicum tuæ pietatis animum, etiam hoc malum ad juſtitiam ultionis debet accendere, quod Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ puritatem peſtilenter obſcurat, in qua inveniuntur Clerici quidam hæreticorum ſenſui conſonantes, & intra ipſa Catholicorum viſcera aſſertionibus ſuis hæreticos[l] adjuvantes. In quibus deturbandis, ſi frater meus ANATOLIUS, cùm nimis benignè parcit, ſegnior invenitur, dignamini pro fide veſtra, etiam iſtam Eccleſiæ præſtare medicinam, ut tales non ſolùm ab ordine clericatûs, ſed etiam ab Urbis habitatione pellantur: ne ulteriùs ſanctus Dei populus perverſorum hominum contagio polluatur. Cultores autem Pietatis Tuæ JULIANUM Epiſcopum & AËTIUM[m] Presbyterum mea petitione commendo, ut ſuggeſtiones eorum pro Catholicæ defenſione fidei placidè digneris audire: quia verè ſunt ejuſmodi, ut fidei veſtræ poſſint per omnia utiles inveniri. Data Kalen-

k Ep. 134. al. 97.

Sacerdotalis & Apoſtolicus Auguſti animus.

l al. hæreticorum partem.

m Pro Codi Grim. ed. Eutychiſ. Aëtius Pōtificis legatione apud Imperat. honoratus.

Epist. CXXVI. dis Decembris [a], Constantino & Rufo viris clariſſimis Conſulibus.

[a] al Novembris.

EPISTOLA CXXVI. [a]

[a] N Ex Cod MS. Cardinal. Grimani. Incerta die.

AD ANATOLIUM EPISCOPUM, Conſtantinopolitanum.

SYNOPSIS.

I. *Ut apud Imperatorem, quem laudat, pro comprimendis hæreticis ſtrenuè agat; idque curet, ut Calched. Synodus firma permaneat, & pax Eccleſiæ Alexandrinæ reſtituatur.*

II. *Ut Parricidæ ab ea pellantur & afflicti Ægypti Epiſcopi adjuventur.*

III. *Profugis ex Ægypto Epiſcopis opem eſſe ferendam; Synodi adverſariis conſtanter reſiſtendum eſſe.*

IV. *De Attico Presbytero & Andrea ut vel corrigantur, vel repellantur ab Eccleſia.*

LEO, ANATOLIO Epiſcopo Conſtantinopolitano.

Cap. I. RUrsùs acceptis dilectionis tuæ literis, omnia quæ Alexandriæ inſaniſſimè geſta ſunt cum magno dolore cognovi; ſi tamen ullæ epiſtolarum paginæ, tàm atrocia facinora explicare potuerunt. Sed non jam nobis in deflendis adverſitatibus eſt morandum, cùm utiliùs ſit providere quæ proſint, & quæ hæreticorum furorem tandem aliquando ab Eccleſiæ quiete depellant. Cum enim talem principem nobis divina providentia proſpexerit, ut fides ipſius ſolicitudinem penè ſuperet ſacerdotum, tuæ dilectionis maximè expectatur inſtantia, ut venerandiſſimo Imperatori pro univerſali Eccleſia ſupplicare non deſinas, & crebris ſuggeſtionibus poſcere, ut quamprimum à pervaſoribus ſuis Alexandrina Eccleſia liberetur. Ego ſanè quantùm potui, piiſſimum principem precatus ſum, ut & ſtatuta ſanctæ Synodi Calchedonenſis manere inviolata præciperet, & hæreticorum aſſertiones in magna vergere ignorantiæ cæcitate cognoſceret; & quæ de pervadendo ſacerdotio parricidæ ſacrilegi commiſerunt, nulla poſſe diſſimulatione tolerari; nec alio modo totam cauſſam poſſe conſumi, niſi prædictæ Synodi conſtitutiones perennitatis robur accipiant, & inſaniſſimi pervaſores ab aliena ſede pellantur: fiatque tandem Alexandrinus populus ſuæ quietis & pacis: ne paucorum hæreticorum arbitrio in Eccleſiæ noxam, & in Dei præcipitentur offenſam.

Cap. II. [1] Multum autem in eo conſolationis accepi [a], quod ex omni numero Epiſcoporum, qui Ægyptiacis Diœceſibus præſunt, ſolùm dudùm damnati potuerunt quatuor inveniri, qui Timotheo & impietate hæreſeos, & ſceleris latrocinio jungerentur; qui ad petendam Synodum admitti nullatenus poſſent, etiamſi de ſolo hæretico arguerentur errore.

Ad hæreticorum vota Synodus non cogenda.

Cùm autem & in occupando Epiſcopatum, & interficiendo Epiſcopum, inauditum facinus perpetrarint, quid illis in Eccleſia loci eſt, etiamſi Catholicam ſuſcipiant veritatem. Omnibus igitur intra Ægyptum ſacerdotibus Domini, ſive recentioribus, ſive ex antiqua conſtitutione reſidentibus, uno auxilio remedióque præſtandum eſt, ut tam indignis perſecutionibus liberentur, & hoc malum, quod ſe penetralibus tantæ urbis ingeſſit, ſalubri autoritate pellatur, & Chriſtiana plebs fide atque operibus ante devota paternis conſtitutionibus valeat cum quiete ſervire.

Fratres autem noſtros qui Conſtantinopolim ab Ægypti parte venerunt, literis meis Imperatori commendare non deſtiti; ſed etiam te tuæ humanitatis admoneo, ut ad conſolationem peregrinationis ipſorum quantum potes ſtudii adhibere digneris, quorum præſentia multum dilectionem tuam juvare apud Clementiſſimum Principem poteſt, ne petitioni hæreticorum ad novam Synodum, quæ univerſali Eccleſiæ inimica eſt, annuatur. Quamvis Apoſtolica Sedes ea fide ac ſtabilitate fundata ſit, ut nequaquam recipiat iſtius novitatis aſſenſum; ac ſi quis adverſariorum machinationibus connivendum eſſe crediderit, ipſe ſe à communione Catholicæ Eccleſiæ ſeparabit: cùm ſecundùm inſpirationem Dei & in fide Incarnationis Chriſti, & in cuſtodia Calchedonenſis Synodi, univerſalis Eccleſiæ ſit una ſententia; & præcipuè in noſtris partibus tàm firmiter Evangelica doctrina teneatur, ut magnum ſacrilegium putetur, ſi à traditione Apoſtolica vel in exiguo aliquo devietur. Cap. III.

Jampridem dilectioni tuæ ſcripſiſſe me recolo, ut in clero Eccleſiæ tuæ nullum Eutychianæ hæreſi conſentire patiaris; quoniam capitis periculum reſpicit, ſi quid ſaucium inveniatur in membris. Sed cùm hoc nulla adhuc correctione purgatum ſit, & Atticum Presbyterum tuum ad eam inſolentiam profeciſſe cognoſcam, ut in Eccleſia contra Catholicam fidem & Calchedonenſem Synodum audeat diſputare: cogor vehementiùs de tua diſſimulatione cauſſari. Nam quod incommonitus facere debuiſti, miror etiam poſt evidentia noſtra ſcripta neglectum. Et ideò acriùs moneo, neque ampliùs diſſimulandum eſſe proteſtor, ſi hominem peſtilentem ulteriùs in tua habendum communione credideris; quem nos, ſi fieri poteſt, emendari malumus, quàm perire. Ut ſcilicet ſi correctum ſe videri cupit & in ſocietate Eccleſiaſtica permanere, de eo loco, undè contra Catholicam fidem multa diſſeruit, apertè nunc ipſius fidei prædicator appareat, & nihil Eutychiani dogmatis prætermittat, quod non manifeſtatione ſuæ profeſſionis chriſtiano populo audiente condemnet: ne, ut dixi, plurimùm diſſimula- Cap. IV.

Presbyteri prædicant CP.

Epiſt. CXXVI. tio iſta te maculet, ſi vel hic tàm noxius, vel Andreas impietatis ipſius ſocius, nec correcti fuerint, nec repulſi.

a N. Ex Cod MS. Cardinal, Grimani, 1. Decemb.

EPISTOLA CXXVII. [a]

AD EPISCOPOS CATHOLICOS *Ægypti apud Conſtantinopolim conſtitutos.*

SYNOPSIS.

Conſolatur Epiſcopos pro fide extorres, & ad patientiam hortatur ſpe cæleſtis retributionis objectâ, & promiſſâ ſuâ apud Imperatorem actione.

LEO, Ægyptiis Epiſcopis Catholicis apud Conſtantinopolim conſtitutis.

OLim me commiſſorum apud Alexandriam ſcelerum indicia contriſtaverunt, & ita animum meum ipſius immanitate facinoris vulneraverunt, ut quibus hoc lacrymis, qua lamentatione defleatur ignorem; meritóque illa prophetica voce proclamem: *Quis dabit capiti meo aquam, & oculis meis fontem lacrymarum?* Querelas tamen dilectionis veſtræ præveniens Clementiſſimo & Chriſtianiſſimo Principi de tantorum malorum remedils ſupplicavi, & per filios noſtros Gerontium & Olympium Subadjuvas diverſo tempore depopoſci ut illius civitatis Eccleſiam, in qua tot Catholici floruere doctores, præciperet damnatæ hæreſeos purgari, & parricidales animos, quos à rectoris ſui ſanguine nec veneratio loci [b] potuit deterrere, nec temporis [c], nihil de Clementia ſua fineret obtinere; maximè cùm in everſionem fidei Calchedonenſe Concilium cupiant retractari. Proindè dilectionis veſtræ tolerantiam eadem cauſſa debet, quæ vos de propriis ſedibus expulit, conſolari: quia certum eſt tribulatos animos, & propter nomen ſuum patientes adverſa, nequaquam Domini protectione deſtitui. Ferte igitur magnanimiter; & illam, quæ veſtra eſt, patriam cogitantes, de præſenti peregrinatione gaudete. Abſit à vobis exilii dolor, nec aliquid de hac fatigatione mœroris habeatis, qui ſcitis propter fidem Domini etiam de periculis plurimis Apoſtolum gloriari. Habetis cum præparatis retributionis præmiis iſtius certaminis cognitorem. Nemo fugiat hunc laborem, cujus merces eſt in æternum regnare & vivere. Sint in atriis Jeruſalem fixi pedes omnium dimicantium, qui ſpe retributionis illius, nec inimicorum caſtra poterunt formidare, nec prælia. De reliquiis hoſtis abjecti pariter ab univerſitate perculſis nunquam eſt ardua victoria, nec palma difficilis, præcipuè de his quarum proſtratos jam videtis autores. Aſſiduis ergo precibus (ſicut & ipſe non tacuit) favorem, qui Deo propitio promtus eſt, Chriſtianiſſimi Imperatoris ambite: ut ſecundùm ſcripta quæ miſi, communis fidei cauſſam ea mentis devotione, quam probavimus eum habere, communiat; dilectioniſque veſtræ reditum præjudiciis omnibus, quæ hæreticorum furore ſunt generata, ſublatis, pro ſua pietate diſponat, & ſingulas quaſque provincias, omnéſque Eccleſias cum ſacerdotibus ſuis inconcuſſa faciat Chriſti pace gaudere. Datum Kalendis Decembris Constantino & Rufo Conſulibus.

Epiſt. CXXVIII.

Subadjuvæ.

b Baptiſterii ſcilicet.

c Paſchalis.

ANNUS CHRISTI 458.	LEONIS PAPÆ 19.	LEONIS ET MAJORIANI IMPP. II.	IISDEM AUGUSTIS COSS.

a Alias. LXXVII. 18. Martii.

EPISTOLA CXXVIII. [a]

AD ANATOLIUM EPISCOPUM *Conſtantinopolitanum.*

PER PATRITIUM DIACONEM.

SYNOPSIS.

Quod ſua monita Anatolio diſplicuerant expoſtulat, monetque ut Atticus Presbyter propriâ ſubſcriptione publicè recitanda Eutychianum damnet errorem, ſi Catholicus videri velit.

LEO Epiſcopus, ANATOLIO Epiſcopo.

LEctis dilectionis tuæ literis, quas per filium noſtrum Patritium Diaconem direxiſti, intellexi tibi ſtudium meæ ſolicitudinis diſplicere, quâ ſecundùm Dominicam charitatem, quam tibi à nobis impendi experimentis plurimis approbaſti, de cavendis his, qui communis fidei adverſarii dicerentur, admonui; ne ad negligentiam Rectoris referretur, ſi quiſquam in Eccleſia Catholica ea prædicare præſumeret, quæ hæreticorum ſenſibus convenirent. Quod utrùm veraciter fama jactaret, dilectionis tuæ inquirendum judicio delegavi. Neque in aliquo honorem tuum læſi, cui diſcutienda ea, quæ ad me erant perlata, commiſi [b]: ut ſcilicet Atticus Presbyter, quem talia audere cognoveram, niſi perfectâ ſe ſatisfactione purgaſſet, & non ſolùm voce hæreticos, ſed etiam propriæ manus ſubſcriptione damnaſſet, à communionis gratia eſſet alienus. Qui ſcripta mittendo dubiæ fidei & profeſſionis incertæ, confirmavit magis, quàm diluit, quicquid ad nos de eo fama pertulerat: cùm ſi conſcientiam ſuam voluiſſet probare ſinceram, non Eutychen ſibi odioſum fuiſſe,

b Ep. 126. c. 4.

Attici Presbyteri tergiverſatio.

Epist. CXXIX.

ſed quòd perfidiam ipſius reprobaret atque damnaret, debuerat [b] confiteri: quia aliud ſunt humanæ etiam inter Catholicos ſimultates; aliud diabolici, quos fides Catholica damnat, errores. Et ideò, frater chariſſime, in nullo debes de noſtra dilectione dubitare, ſi Prophetæ exemplum ſequatis, & dicas: *Nónne qui te oderant, Domine, oderam illos, & ſuper inimicos tuos tabeſcam?* Per omnia enim volo te eſſe certiſſimum, quod ſicut meam exiſtimationem illæſam cupio permanere, ita opto te, quoque in omnibus irreprehenſibilem reperiri. Prædictus autem Atticus, ut ab omni ſuſpicione contraria liber appareat, quid in Eutyche anathematizet ac damnet, evidenter oſtendat, & in damnationem erroris expreſſi, remota omni dubitatione, ſubſcribat: ita ut Calchedonenſis Synodi [c] definitionem de fide, cui etiam dilectio tua ſubſcribendo conſenſit, & quàm Apoſtolicæ Sedis firmavit autoritas, profiteatur ſe per omnia ſervaturum, adjecta ſubſcriptione propriæ manus, quæ in Eccleſia chriſtiano populo præſente recitetur: ut pro Catholica fide, neque nos negligentes, neque ipſe ultrà ſuſpectus habeatur. Qui ſi in eadem pravitate perdurans, præceptis ſalubribus parere noluerit, ſententiam Synodi Calchedonenſis, cujus definitionibus reſultat, excipiat [d]. Data quintodecimo [e] kalendas Aprilis, Leone & Majoriano Auguſtis Conſulibus.

b al. debuit.

Pſ. 138. 21.

c Ita Cod. Barb & Trecopith. & Pelagius II. Ep. ad Elieam. al. in ed. Symboli. Presbyter de fide ſuſpectus publicè purgatus.

d al. inculcat. Cod. Cantabr.

e al. quinto Mſſ. tres.

EPISTOLA CXXIX. [a]

a Alias LXXIX. 21. Martii.

AD NICETAM EPISCOPUM Aquileienſem.

SYNOPSIS.

I. *Quod debeant fœminæ quæ, captis viris, nupſerant aliis, regreſſis de captivitate viris prioribus copulari, ut quod ſuum eſt, unuſquiſque recipiat.*

II. *Quòd non probetur eſſe culpabilis, qui uxorem captivi in matrimonium videtur eſſe ſortitus.*

III. *Ut ſi viri de captivitate regreſſi, intemperantiâ uxorum offenſi non fuerint, & voluerint eas in conjugium recipere, liberam habeant facultatem.*

IV. *Ut ſi mulieres ad priores maritos redire noluerint, velut impiæ, Eccleſiaſtica communione privandæ ſint.*

V. *Captivis, aut terrore, aut fame, non veneratione, cibos immolatitios edere compulſis, pœnitentia concedenda eſt.*

VI. *Quòd hi, qui ad iterationem baptiſmi, vel vi, vel errore coacti, animos inclinarunt, ſint ſublevandi remediis, ita ut ſenilis ætatis, periculorum quoque & ægritudinum, cæterarúmque neceſſitatum habeatur ſolicita conſideratione reſpectus.*

VII. *Ut qui ab hæreticis baptizati ſunt, ſola ſancti Spiritus invocatione firmentur.*

Epist. CXXIX.

LEO Epiſcopus, Nicetæ Aquileienſi Epiſcopo ſalutem.

REgreſſus ad nos filius meus Adeodatus Diaconus Sedis noſtræ, dilectionem tuam popoſciſſe memoravit, ut de his à nobis autoritatem Apoſtolicæ Sedis acciperes, quæ quidem magnam difficultatem dijudicationis videntur adferre. Sed pro inſpectione temporalium neceſſitatum adhibenda curatio eſt, ut vulnera, quæ hoſtilitatis adverſitate illata ſunt, religionis maximè ratione ſanentur.

Disciplina neceſſitati temporum accommodanda.

CAP. I.

De fœminis quæ occaſione captivitatis virorum ſuorum, aliis nupſerunt.

CUm ergo per bellicam cladem, & per graviſſimos hoſtilitatis incurſus, ita quædam dicatis diviſa eſſe conjugia, ut abductis in captivitatem viris fœminæ eorum remanſerint deſtitutæ: quæ cùm viros proprios, aut interemtos putarent, aut nunquam à dominatione crederent liberandos, ad aliorum conjugum ſolitudine cogente [b], tranſierint. Cumque nunc ſtatu rerum, auxiliante Domino, in meliora converſo, nonnulli eorum qui putabantur periiſſe, remeaverint, meritò charitas tua videtur ambigere, quid de mulieribus, quæ aliis junctæ ſunt viris, à nobis debeat ordinari. Sed quia novimus ſcriptum, quod *à Deo jungitur mulier viro*; & iterum præceptum agnovimus, ut *quod Deus junxit, homo non ſeparet*: neceſſe eſt, ut legitimarum fœdera nuptiarum redintegranda credamus, & remotis malis, quæ hoſtilitas intulit, unicuique hoc quod legitimè habuit, reformetur; omnique ſtudio procurandum eſt, ut recipiat unuſquiſque quod proprium eſt.

b al. aliorum conjugum amplexus ſolicitudine cogente.

Prov. 19. 14.

Matrimonii vinculum indiſſolubile.

Matth. 19. 6.

CAP. II.

An culpabilis ſit, qui locum captivi mariti aſſumſit.

NEc tamen culpabilis judicetur, & tanquam alieni juris pervaſor habeatur, qui perſonam ejus mariti, qui jam non eſſe exiſtimabatur, aſſumſit. Sic enim multa, quæ ad eos, qui in captivitatem ducti ſunt, pertinebant, in jus alienum tranſire potuerunt: & tamen plenum juſtitiæ eſt, ut eiſdem reverſis propria reformentur. Quod ſi in mancipiis vel in agris, aut etiam in domibus ac poſſeſſionibus ritè ſervatur: quantò magis in conjugiorum redintegratione faciendum eſt; ut quod bellica neceſſitate turbatum eſt, pacis remedio reformetur?

Bona forte ablata Dominis reſtituenda.

EPISTOLA CXXIX.

CAP. III.

Reſtituendam eſſe uxorem primo marito.

ET ideò, ſi viri poſt longam captivitatem reverſi ita in dilectione ſuarum conjugum perſeverent, ut eas cupiant in ſuum redire conſortium, omittendum eſt & inculpabile judicandum, quòd neceſſitas intulit; & reſtituendum, quod fides poſcit.

Fides reſtituat quod neceſſitas abſtulit.

CAP. IV.

Excommunicandas eſſe mulieres ad primum maritum redire nolentes.

SI autem aliquæ mulieres ita poſteriorum virorum amore ſunt captæ, ut malint cohærere, quàm ad legitimum redire conſortium, meritò ſunt notandæ; ita ut etiam Eccleſiaſtica communione priventur: quæ de re excuſabili [c] contaminationem criminis elegerunt, oſtendentes ſibimet pro ſua incontinentia placuiſſe, quod juſta remiſſio poterat expiare. Redeant ergo in ſuum ſtatum voluntaria redintegratione conjugia, neque ullo modo ad opprobrium malæ voluntatis trahatur, quod conditio neceſſitatis extorſit: quia ſicut hæ mulieres, quæ reverti ad viros ſuos nolunt, impiæ habendæ ſunt; ita illæ, quæ in affectum ex Deo initum redeunt, meritò ſunt laudandæ.

c *Ita Creſc. Dion. & MſT duo al.* quia inexcuſabiliter es excuſabilis in crimen evadit.

CAP. V.

De his qui captivi cum eſſent Idolothyta fame vel metu compellente comederunt.

DE his autem chriſtianis, qui inter eos, à quibus fuerant captivati, immolaticiis cibis aſſeruntur eſſe polluti, conſultationi charitatis tuæ hoc etiam reſpondendum eſſe credidimus, ut pœnitentiæ ſatiſfactione purgentur, quæ non tam temporis longitudine, quàm cordis compunctione penſanda eſt. Et ſive hoc terror extorſerit, ſive fames ſuaſerit, non dubitetur abolendum, cum hujuſmodi cibus pro metu aut indigentia, non pro religionis veneratione ſit ſumtus.

Cordis compunctio, pœnitentiæ menſura.

CAP. VI.

De his qui metu vel errore rebaptizati ſunt.

HIs verò, de quibus dilectio tua ſimiliter nos credidit conſulendos, qui ad iterandum baptiſmum vel metu coacti ſunt, vel errore traducti, & nunc ſe contra Catholicæ fidei ſacramentum egiſſe cognoſcunt, ea cuſtodienda eſt moderatio, qua in ſocietatem noſtram non niſi per pœnitentiæ remedium, & per impoſitionem Epiſcopalis manus, communionis recipiant unitatem; tempora pœnitudinis, habita moderatione, tuo conſtituente judicio, prout converſorum animos perſpexeris eſſe devotos: pariter etiam habens ſenilis ætatis intuitum, & periculorum quorúmque aut ægritudinis reſpiciens neceſſitates. In quibus ſi quis ita graviter urgeatur, ut dum adhuc pœnitet, de ſalute ipſius deſperetur, oportet ei per ſacerdotalem ſolicitudinem communionis gratiâ ſubveniri.

EPISTOLA CXXIX. 26 qu. 7. *Tempora pœnitudinis. c. 2.*

Tempus pœnitentiæ judicio Epiſcopi relictum.

CAP. VII.

De his qui ſemel baptizati ſunt, ſed ab hæreticis.

NAm hi, qui baptiſmum ab hæreticis acceperunt, cùm anteà baptizati non fuiſſent, ſola invocatione Spiritus ſancti per impoſitionem manuum Confirmandi ſunt, quia formam tantum baptiſmi ſine ſanctificationis virtute ſumſerunt. Et hanc regulam, ut ſcitis, ſervandam in omnibus Eccleſiis prædicamus, ut lavacrum ſemel initum, nulla iteratione violetur, dicente Apoſtolo: *Unus Dominus, una fides, unum baptiſma.* Cujus ablutio nulla iteratione temeranda eſt, ſed ut diximus, ſola ſanctificatio Spiritus ſancti invocanda eſt: ut quod ab hæreticis nemo accipit, à Catholicis ſacerdotibus conſequatur. Hanc autem epiſtolam noſtram, quam ad conſultationem tuæ fraternitatis emiſimus, ad omnes fratres & comprovinciales tuos Epiſcopos facies pervenire, ut in omnium obſervantia data proſit autoritas. Data 12. kalendarum Aprilium, MAJORIANO Auguſto primùm Conſule.

1. quæſt. 1. *Hi qui baptiſma. c. 74.*

Confirmationis ſacramentum.

1. quæſt. 1. *Hanc regulam. c. 57.* *Epheſ. 4. 6.*

Confirmatio conferri ab hæreticis non poteſt validè.

EPISTOLA CXXX. [a]

a N. Ex MS Cod. Cardinal. Grimani. 21. Martii.

AD EPISCOPOS ET CLERICOS CATHOLICOS ex Ægypto apud Conſtantinopolim conſtitutos.

SYNOPSIS.

I. *Conſolatur extorres Ægypti Epiſcopos & Clericos, monetque de ſuis legatis in Orientem ex Imperatoris voluntate mittendis.*

II. *Hortatur ut omnem novum de fide tractatum amoveant, ſufficiente Synodi autoritate.*

DILECTISSIMIS FRATRIBUS NESTORIO, Athanaſio, Paulo, Petro, Theona, Iſaïæ, Apollonio, Arpocrati, Iſidoro, Iſaac, Apollonio, Maximo, Marioni, Poëmenio, & Helpidio Epiſcopis, & Clericis Catholicis ex Ægypto apud Conſtantinopolim conſtitutis, LEO.

TRibulationem, quam dilectioni veſtræ Spiritus diabolicæ tentationis ingeſſit, CAP. I.

Epist. CXXX.

ab eo fiducialiter credire ſublevandam, propter quem talia ſuſtinetis; atque ipſius auxilio conſolandos vos eſſe præſumite, cujus dilectioni quæ toleratis impenditis. Qui licet temporaliter fieri quæ ſunt adverſa, permittat, conſtantiam tamen fidei non vult decuti, ſed probari. Promiſſæ beatitudinis ſpem gerentes, patientiæ longanimitatem veſtris mentibus adhibete: *Fidelis enim Deus eſt, qui non patietur vos tentari ſupra id quod poteſtis, ſed faciet cum tentatione exitum, ut poſſitis ſuſtinere.* Nec pedes veſtros peccatorum pax viſa dimoveat, quos in ea petra fixos habere debetis, adverſum quam nec portas inferi prævalere legiſtis. Quia igitur, fratres chariſſimi, chriſtianiſſimus Imperator rurſus ad nos ſcripta direxit, quibus ut aliquem de noſtris partibus dirigamus hortatur: & quamvis illic veſtra non deſit inſtructio, quæ valeat hæreticorum obſtinationibus obviare, deſiderat à nobis tamen dirigi qui fidem damnatis, & eam diabolico ſpiritu non recipientibus, tanquam ſit adhuc dubia, poſſit aſſerere, quæ ſicut neceſſariè prædicatur, ita voluntate percipitur: dilectionem veſtram moneo, ut inanis gloriæ contentionem id ipſum dicentes omnes unanimitatis virtute vitetis. Scitis enim quæ vobis debeatur hujus palma certaminis, cujus idem cognitor qui hoc ſpectat, adjutor eſt, atque ipſe ad vincendum vires ſufficit, qui diligentibus ſe præmium jam paravit. Nullus ſe propriis ſedibus queratur extorrem, aut patriis expulſum finibus ingemiſcat. Nemo veſtrum exul eſt Deo, quem auxiliaturum vobis ubique confidite. Ferte univerſa patienter, & confortato corde Dominum fideliter ſuſtinete. Brevis est tribulatio, quam tempus incidit: nec confeſſioni veſtræ nova videantur, quæ vos ab inimicis Domini tolerare cognoſcimus. *Sic enim perſecuti ſunt & prophetas qui erant ante vos.*

[Margin: 1.Cor.10. 13. — Quæ petra contra quã infernus non prævalet. Matth.16. 18. — 1.Cor 9.16. Coloſſ 2.2. — Quibus præmium paravit, iis vires ſufficit. — Matth.5. 12.]

[b] Omni itaque dilectionis veſtræ ſtudio ac labore nitendum eſt, ne ulla inſidiantium diſceptatio poſſit admitti, néve hoc ab hæreticis valeat obtineri, quo Evangelicam fidem manifeſtum eſt impugnari. Nam definitarum rerum, quas tantæ Synodi, vel chriſtianiſſimi principis ſanxit autoritas, & Apoſtolicæ ſedis confirmavit aſſenſus, nihil oportet diſcuti; ne contra fas aliquid videatur infringi. Multúmque fidei & Sacerdotali conſtantiæ derogatur, ſi cum his, qui homicidiis & furore repleti ſunt, ac volunt convertere Evangelium Chriſti, & facinore ſuo probantur exoſi, ſuperfluæ & plurimum nocituræ altercationis conflictus habeatur. Datum duodecimo kalendas Aprilis, Leone & Majoriano Auguſtis Conſulibus.

[Margin: b hæc uſque ad finem referuntur à Facundo Herm.l.12. c.2.p 533. — Synodi, Imperatoris, & Papæ autoritas.]

Epist. CXXXI.

EPISTOLA CXXXI. [a]

[Margin: a N. Ex Cod.MS. Cardinal. Grimani. Eodem die.]

AD PRESBYTEROS, DIACONOS & Clericos Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ.

SYNOPSIS.

I. *Ut in fide ſtabiles & ab hæreticorum ſocietate alieni perſeverent hortatur.*

II. *Ut novum judicium non inſtauretur, & ut Atticus & Andreas ordinis ſui honore priventur, niſi voce ſcriptoque fidei Calchedonenſi adhærere ſe profiteantur.*

LEO Presbyteris, Diaconibus & Clericis Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ.

Cap.I. Lætificatus valdè ſum & plurimùm delectatus quod mihi fidei veſtræ eſt, de qua in Domino glorior, manifeſtata conſtantia, & intelligo vos per omnia devotiſſimos doctrinæ Evangelicæ eſſe diſcipulos, atque Apoſtolicis prædicationibus, quæ ex eodem fonte manarunt, nihil prorſus ſentire diverſum: quia Catholica fides, quæ vera & una eſt, nulla ſe patitur diverſitate violari; & ideo cohortari dilectionem veſtram ac monere non deſino, ut inſtruente Spiritu ſancto perſeveranter *id ipſum dicatis omnes, & non ſint inter vos ſchiſmata. Sitis autem perfecti in eodem ſenſu & in eadem ſententia*; proculque à conſortio veſtro olim damnatorum depellatis errores, ut inchoaſtis, in fidei conſtantia permanentes; nullum ſinatis vobis Neſtoriana vel Eutychiana infectum perverſitate ſociari, tanquam leve ac tolerabile ſit ad quod uterque quorumdam inſipientium corda traduxit, & in ſcelera diabolici furoris accendit.

[Margin: Fidei unitas — 1.Cor.1. 10.]

Cap.II. [b] Habemus, propitio Deo, magnum & divinitùs præparatum chriſtianiſſimi Imperatoris auxilium, quem ſcriptis meis, quantum cauſſa exitit, obſecravi, ne improbis parricidarum petitionibus in aliquo Clementiæ ſuæ præberet aſſenſum, neque ullo modo fineret ſanctæ Calchedonenſis Synodi definitiones, quæ verè de cœleſtibus prodiêre decretis, tanquam neceſſaria retractatione violari: cùm inſidias impiorum [d] ad hoc ſubrepere velle manifeſtum ſit, ut ſtatuta Evangelicis prædicationibus & patrum traditionibus conſonantia novo faciant infirma judicio; & dum diſceptatio admittitur, autoritas auferatur [e]. Aderit, ut ſpero, ſuis inſpirationibus divina protectio, eámque ſancto principi tribuet facultatem, ut nullo modo fieri ſinat quod humanæ ſaluti ſentit adverſum. Atticum verò & Andream, quorum nomina fratri & Coëpiſcopo meo Anatolio miſſis ante literis indicavi, quos à veſtra laudabili fide diſſen-

[Margin: b Referuntur à Facundo Herm. lib. 12 c.2.533. c Facund. expetit. — Synodi definitio irretractabilis. — d Facund. cum inſidiatores piorum. — e Hucuſque Facundus.]

Epist. CXXXII.

ſtre cognovi, atque Eutychianorum apertiſſimè connivere perfidiæ, niſi priùs hoſtilia dogmata propriâ voce ac ſubſcriptione damnaverint, & fidem Calchedonenſi concilio roboratam in Eccleſia populo chriſtiano præſente ſe profeſſi fuerint ſecuturos, ordinis ſui honore priventur; ne diutiùs luporum levitas [f] ſimplicitati Dominicarum ovium miſceatur. Datum duodecimo kalendas Aprilis Leone & Majoriano Auguſtis Conſulibus.

f ſorſè lu- ...icia vel pravitas.

---

a Aliàs. LXXVIII. 22. Martii.

EPISTOLA CXXXII. [a]

AD LEONEM AVGVSTVM per Philoxenum in rebus agentem directa.

SYNOPSIS.

I. *Vt fidem ſemel definitam ad examen revocari non ſinat.*

II. *Se nec poſſe hæreticis communione ſociari, nec definitis à Synodo diſſentire.*

III. *Legatos à ſe mittendos, non ut diſputent, ſed ut inſtruant.*

IV. *Fugiendos hæreticos, quibus & pœnam imminere ſignificat.*

LEO Epiſcopus, LEONI Auguſto.

Cap. I.

MUlto gaudio mens mea exultat in Domino, & magna mihi eſt ratio gratulandi [b], cùm Clementiæ veſtræ excellentiſſimam fidem augeri per omnia dono gratiæ cœleſtis agnoſco; & per incrementa diligentiæ devotionem in vobis animi ſacerdotalis experior. Nam in veſtræ pietatis alloquiis non dubiè patet, quid per vos in totius Eccleſiæ ſalutem Spiritus ſanctus operetur, & quantùm univerſorum fidelium precibus ſit optandum, ut in omnem gloriam veſtrum extendatur imperium, qui ſupra curam rerum temporalium, religioſæ providentiæ famulatum divinis & æternis diſpoſitionibus perſeveranter impenditis: ut ſcilicet catholica fides, quæ humanum genus ſola vivificat, ſola ſanctificat, in una confeſſione permaneat; & diſſentiones, quæ de terrenarum opinionum varietate naſcuntur, à ſoliditate illius petræ, ſupra quam civitas Dei ædificatur, abigantur, Glorioſiſſime Imperator. Hæc autem Dei munera ita demum nobis divinitùs conferentur, ſi de his, quæ ſunt præſtita, non inveniamur ingrati; & tanquam nulla ſint, quæ adepti ſumus, contraria potiùs expetamus. Nam quæ pateſacta ſunt, quærere; quæ perfecta ſunt, retractare; & quæ ſunt definita [c], convellere, quid aliud eſt, quàm de adeptis gratias non referre, & ad interdictæ arboris cibum improbos appetitus mortiferæ cupiditatis extendere? Unde, quia ad pacem univerſalis Eccleſiæ, & ad cuſtodiam catholicæ fidei, cura dignamini ſoliciriore reſpicere, evidenter agnoſcitis, quòd magnis hæreticorum audetur inſidiis, ut inter Eutychis Dioscorique diſcipulos, & eum, quem Apoſtolica Sedes direxerit, tanquam nihil fuerit ante definitum, tractatus habeatur, & quod totius mundi catholici Sacerdotes in ſancta Calchedonenſi Synodo probant gaudéntque firmatum, in injuriam etiam ſacratiſſimi Concilii Nicæni efficiatur infirmum. Quod enim noſtris temporibus apud Calchedonam de Domini noſtri Jesu Christi Incarnatione firmatum eſt, hoc etiam apud Nicæam myſticus ille patrum numerus definivit; ne catholicorum confeſſio, aut unigenitum Dei Filium in aliquo crederet Patri imparem, aut eundem, cùm factus eſt filius hominis, non veram carnis noſtræ atque animæ habuiſſe naturam.

b al. gloriandi.

Sacerdotis Auguſti animus.

Eccleſia ſupra firmam fidei petram ædificata.

c al. finita Cod. Grim.

Cum hæreticis damnatis de fide non diſputandum.

Cap. II.

Deteſtandum ergo nobis eſt perſeverantérque vitandum, quod fraus hæretica nititur obtinere, nec in aliquam diſceptationem piè & plenè definita, revocanda ſunt, ne ad arbitrium damnatorum, ipſi de his videamur ambigere, quæ manifeſtum eſt, per omnia propheticis & Evangelicis, & Apoſtolicis autoritatibus conſonare. Unde ſi qui ſunt, qui ab his, quæ cœlitus ſunt conſtituta, diſſentiunt, ſuis opinionibus relinquantur: & ab unitate Eccleſiæ cum ea, quàm elegêrunt, perverſitate diſcedant. Nam nullo modo fieri poteſt, ut qui divinis audent contradicere ſacramentis, aliqua nobis communione ſocientur. Jactent ſe in ſui eloquii vanitate, & de argumentationum ſuarum verſutia, quæ inimica eſt fidei, glorientur: nobis placet Apoſtoli obedire præceptis, dicentis: *Videte ne quis vos decipiat per philoſophiam & inanem ſeductionem hominum.* Nam ſecundùm eumdem Apoſtolum, *ſi quæ deſtruxi, hæc ædifico, prævaricatarem me conſtituo*, & eis me ultionum conditionibus ſubdo, quas non ſolùm autoritas beatæ memoriæ principis Marciani, ſed etiam ego mea conſenſione [d] firmavi, Quia, ſicut ſanctè veraciterque dixiſtis, *Perfectio incrementum, & adjectionem plenitudo non recipit.* Unde cùm ſciam te, venerabilis Princeps, ſinceriſſimo veritatis lumine imbutum, in nulla fidei parte nutare, ſed ſancto perfectóque judicio à pravis recta diſcernere, & à reſutandis amplectenda dividere: obſecro, ne humilitatem meam de diffidentia putes eſſe culpandam, cùm hæc mea cautio non ſolùm univerſali Eccleſiæ conſulat, ſed etiam tuæ gloriæ famuletur: ne ſub imperii tui tempore, & hæreticorum aucta videatur improbitas, & catholicorum perturbata ſecuritas.

Prudentius refert. lib. 2. de prædeſt. cap. 2.

Coloſſ. 2. 8.

Galat. 2. 18.

Conciliorum decreta de fide irretractabilia.

d al. defenſione vel confeſſione.

Sententia Imperatoris.

Cap. III.

Quamvis ergo multùm per omnia de Pietatis Veſtræ corde confidam, & per inhabitantem in vobis Spiritum Dei ſatis vos in-

Epist. CXXXII. ſtructos eſſe perſpiciam, nec fidei veſtræ ullus poſſit error illudere; præceptioni tamen veſtræ in eo adnitor obedire, ut aliquos de fratribus meis dirigam, qui apud vos præſentiæ meæ inſtar exhibeant, & quæ ſit Apoſtolicæ fidei regula, licet, ut dixi, vobis benè ſit nota, demonſtrent: patefacientes in omnibus & probantes, non eſſe omnino inter catholicos computandos, qui definitiones venerabilis Synodi Nicænæ, vel ſancti Calchedonenſis Concilii regulas non ſequuntur: cùm utrorúmque ſancta decreta ex Evangelico manifeſtum ſit fonte prodire, & QUICQUID non eſt de irrigatione Chriſti, poculi eſſe viperei. *Legati mittendi in Orientem.* Prænoſcat igitur pietas tua, Venerabilis Imperator, hos, quos ſpondeo dirigendos, non ad confligendum cum hoſtibus fidei, nec ad certandum contra ullos, à Sede Apoſtolica profecturos: quia de rebus, & apud Nicæam, & apud Calchedonam, ſicut Deo placuit, definitis, nullum audemus inire tractatum: tanquam dubia vel infirma ſint, quæ tanta per Spiritum ſanctum fixit autoritas. *Non audet Sedes Apoſtolica de rebus in Synodo œcum. definitis inire tractatum.*

Cap. IV. Inſtructioni autem parvulorum noſtrorum, qui poſt lactis alimoniam cibo deſiderant ſolidiore ſatiari, miniſterii noſtri præſidium non negamus: & ſicut ſimpliciores non ſpernimus, ita à rebellibus hæreticis abſtinemus: memores præcepti Domini, dicentis: *Nolite dare ſanctum canibus, neque miſeritis margaritas veſtras ante porcos.* *Matth. 7. 6.* Nimis quippè indignum, nimiſque injuſtum eſt, eos ad libertatem diſceptationis admitti, quos ſignificat Spiritus ſanctus per Prophetam, dicens: *Filii alieni mentiti ſunt mihi.* *Pſ. 17. 46.* Qui etiamſi Evangelio non reſiſterent, de illis tamen ſe eſſe monſtrarent, de quibus ſcriptum eſt: *Deum ſe profitentur ſcire, factis autem negant:* *Tit. 1. 16.* clamante adhuc juſti Abel ſanguine adversùm impium Caïn, qui increpatus à Domino, non quievit ad pœnitudinem, ſed exarſit ad cædem. *Geneſ. 4. 10. Proterius, alter Abel. Timotheus alter Caïn.* Cujus vindictam ſic Domini judicio volumus reſervari, ut improbus prædo & parricida crudelis in ſeipſum recidat, & noſtra non teneat. Neque ſanctæ Eccleſiæ Alexandrinæ lamentabilem captivitatem patiamini ulteriùs prolongari, cui oportet fidei veſtræ juſtitiæque præſidio ſuam reſtitui libertatem, ut per omnes Ægypti urbes dignitas patrum & jus ſacerdotale reparetur. Datum undecimo * Kalendas Aprilis LEONE & MAJORIANO Auguſtis Conſulibus.

** al. XII.*

EPISTOLA CXXXIII. [1]

Epist. CXXXIII.

1 N. Ex MS Cod. Cardinal. Grimani. Eſt & magna pars apud S. Prudentii Tricaſſ. & V. Nor. 17. Auguſt.

AD LEONEM AUGUSTUM.

SYNOPSIS.

I. *Legatos mittit vice ſua pro Eccleſia libertate acturos, rogatque ne bene definita ad novum tractatum revocentur.*

II. *Semper diſputationi locum fore, ſi humano ratiocinio & Rethorum loquacitate expendi myſteria ſinantur.*

III. *Quàm Evangelio & humanæ ſaluti inimicum ſit Eutychianorum dogma à Synodo proſcriptum: cui nullâ diſputatione derogari debet.*

IV. *Parricidas Alexandrinos omni indulgentiâ indignos eſſe, quibus tamen, ſi reſipiſcant, de miſericordia non deſperandum.*

V. *Legatos commendat, quos mittit non diſceptaturos, ſed ſupplicaturos; quænam pro pace Eccleſiæ ſint agenda; correctis pœnitentiam non negandam, obduratis ſub ſynodali ſententia remanentibus.*

LEO, LEONI Auguſto.

Cap. I. MUltis manifeſtiſque documentis probatum eſſe mihi gaudens, quanto univerſali Eccleſiæ conſularis affectu, præceptis pietatis veſtræ, ubi primùm licuit, parere non diſtuli, dirigens DOMITIANUM [a] & GEMINIANUM fratres & coëpiſcopos meos, qui apud vos preces [b] meæ ſolicitudinis exequentes, pro quiete vobis doctrinæ Evangelicæ ſupplicarent, & libertatem fidei, in qua ſecundùm eruditionem Spiritus ſancti ipſe præcipue emines, obtinerent, repulſis procul hoſtibus Chriſti, qui etiamſi voluiſſent furorem ſuum tegere, non laterent; quia alia eſt dominici gregis ſancta ſimplicitas; alia ſub veſtitu ovium ſimulatio latentium beſtiarum: nec poſſunt jam per hypocriſim irrepere, quos tantæ furor manifeſtavit inſaniæ. [c] Agnoſce igitur, Auguſte & venerabilis imperator, in quantum totius mundi præſidium divinâ ſis providentiâ præparatus, & quid auxilii matri tuæ Eccleſiæ debeas, quæ te filio maximè gloriatur, intellige. [d] Non ſinantur contra dexteræ omnipotentis triumphos redivivis aſſurgere [e] motibus extincta certamina; præſertim cum id damnatis jamdudùm hæreticorum auſibus omnino non liceat, & hic fructus piis laboribus debeatur, ut omnis Eccleſiæ plenitudo, in ſuæ unitatis ſoliditate ſecura permaneat, nihilque prorsùs de bene compoſitis [f] retractetur: quia poſt legitimas & divinitùs inſpiratas conſtitutiones velle confligere [g] non pacifici eſt animi [h], ſed rebellis; dicente Apoſtolo: *Verbis enim contendere, ad nihil eſt utile, niſi ad ſubverſionem audientium.*

a al. Donatianum Prudentius. b Legend. ſortè vicem. c Sequentia habet Facundus pag. 87. d Non ſinas, ita legitur in Conſtituto Vigilii papæ & in ep. Pelag. II. ad Eliam Aquil. ubi hæc referuntur. e exurgere, ita legu. utrque. f al. conſtitutis Vigilius. g al. quia leg... velle movere Pelag. & Prudent. h hominis Pelag. 2. Tim. 2. 14

EPIST. CXXXIII. CAP. II.

Nam ſi humanis perſuaſioolbos ſemper diſceptare ſit liberum, nunquam deeſſe poterunt, qui veritati audeant reſultare, & de humanæ [i] ſapientiæ loquacitate confidere. [k] Cum hanc nocentiſſimam vanitatem quantùm debeat fides & ſapientia Chriſtiana vitare ex ipſa Domioi noſtri JESU CHRISTI inſtitutione cognoſcat; qui nmnes oationes ad illuminationem fidei vocaturus, ooo de Philoſophis, ant de Oratotibus, qui prædicando Evangelio famularentur, elegit; ſed de humilibus & piſcatoribus, per quos ſancta [m] manifeſtaret, aſſumſit: ne doctrina cœleſtis, quæ erat plena virtutibus, auxilio videretur indigere verborum. Unde Apoſtolus proteſtatur & dicit: *Non enim miſit me Chriſtus baptizare, ſed evangelizare; non in ſapientia verbi, ne evacuetur Crux Chriſti: verbum enim crucis pereuntibus quidem ſtultitia eſt; his autem qui ſalvi fiunt virtus Dei eſt; ſcriptum eſt enim: Perdam ſapientiam ſapientium, & prudentiam prudentium reprobabo. Ubi ſapiens, ubi Scriba? Ubi inquiſitor hujus ſæculi? Nonne ſtultam fecit Deus ſapientiam hujus mundi?* Argumenta enim Rethoricæ inſtitutæ [n] ab hominibus verſutiæ diſputaodi in eo præcipuè gloriantur, ſi in rebus incertis, & opinionum varietate confuſis [o], ad hoc audientium trahant ſenſum, quod aſſereodum ingenio atque eloquio ſuo quiſque delegerit: & ita fit [p], ut qund majore facundia defenditur, veriùs æſtimetur. Sed Chriſti Evangelium hac arte non indiget: in quo doctrina veritatis ſua luce manifeſtata eſt; nec quæritur [q] quid auribus placeat, ubi veræ fidei ſufficit ſcire quis [r] dnceat.

i al. mundanæ.
k Id. & Prud.
l Nuſquam Pelag. Vigil. & Facund.
l & ſapientia al. prudent.
m ſancta del. Prudentius.
1. Cor. 1. 17.
n al. Rethorica & inſtitutæ. Prud.
o l. a Prud. pro quo Grim. Cod. confiſis. omnem veſtò.
p Ita Prud. al. fieri in Cod. Grim.
q Ita Prud. Cod. Grim. manifeſtata eſt, nec ſequitur male.
r Mal. Grim quod doceat, corrigendum ex Prud qui capitibus ſ 99. 3 & 4. omiſſis pauca tantum refert ex quinto initio.

Hos autem, qui ſuis decipluntur inventis, nihil magis ab Evangelica voce diſſociat, quàm quod Incarnationis Dominicæ veritatem non putant ad humanam, id eſt, noſtram pertinere naturam: tanquam indignum fuerit gloriâ Dei, ut majeſtas verbi impaſſibilis veritatem mortalis carnis aſſumſerit: cùm aliter ſalus hominum reparari noo poſſet, oiſi qui eſt in forma Dei formam ſuſcipere dignaretur & ſervi. Unde cùm ſancta Synodus Calchedoneoſis, quæ ab univerſis Romani orbis provinciis cum totius mundi eſt celebrata conſenſu, & à ſacratiſſimi Concilii Nicæni eſt indiviſa decretis, omoem Eutychiani dogmatis impietatem à corpore Catholicæ communionis abſciderit, quomodo erit cuiquam lapſorum ad Eccleſiaſticam pacem recurſus, niſi perfecta fuerit ſatisfactione purgatus. Nam quæ iſtis tribui poteſt licentia differendi, qui juſto ſanctóque judicio meruere damnari: ut veriſſimè illam ſenteotiam beati Apoſtoli Joannis excipereot, qua inter ipſa naſcentis Eccleſiæ exordia inimicos crucis Chriſti perculit dicens: *Omnis ſpiritus qui confitetur* JESUM CHRISTUM *in carne veniſſe ex Deo eſt; & omnis ſpiritus qui ſolvit* JESUM *ex Deo non eſt, ſed hic eſt antichriſti.* Qua ſancti Spiritus per-currente doctrina [s], piè nobis & conſtanter ntendum [t] eſt: ne, dum talium diſceptatio [u] admittitur, his quæ divinitùs definita ſunt autoritas derogetur; dum per omnes regni veſtri partes, & in univerſis finibus terræ ea quæ apud Calchedonam coofirmata eſt fides, fundatiſſimâ pace ſervetur; nec Chriſtiano ſit dignus nomine, qui ſe à cnnſortio noſtræ veritatis abrumpit. De quo Apoſtolus dicit: *Hæreticum hominem poſt unam & ſecundam correptionem devita; ſciens, quia hujuſmodi perverſus eſt, & proprio judicio ſit damnatus.*

CAP. III.

Concilii œcumenici Characteres duo 1. Ex omnibus provinciis. 2. Totius mundi cōſenſus.
1. Joan. 4. 2.
s Hæc habent Vigil. & Pelag. hucque epiſtola ad Aeſianum tribuunt.
t al. videndum vel vivendum, vel vitandum, Vigil. u Pelag. diſputatio.
x al. eorum … autoritati pelag.
Tit. 3. 10.

CAP. IV.

De Proterii Alexandrini cæde.

Quod ergo in ſanctæ Eccleſiæ pervaſione & in præſulis ipſius crudeliſſima cæde impius parricida commiſit, non poteſt humanis remiſſionibus expiari, oiſi ille exoretur, qui talia & ſolus poteſt dignè plectere, & ſolus ineffabili miſericordia relaxare. Nos verò non ultionum ſumus cupidi, ſed miniſtris diaboli oon poſſumus ulla ex parte ſociari. Quos ſi à perverſis diſcedere, ab errore reſipiſcere, & ab armis diſcordiæ ad pœniteotiæ cogooſcamus lamenta converti, poſſumus etiam oos pro illis, ne in æternum pereant, ſupplicare: ut pietatis Domini utamur exemplo, qui pro perſecutoribus ſuis ligno crucis affixus orabat, dicens: *Pater ignoſce illis; quia neſciunt, quid faciunt.* Quod ut fructuosè pro inimicis ſuis charitas faciat Chriſtiana, relinquant impii ſemper religioſam ſemperque devotam Eccleſiam Dei [y], oeque ſimplicis populi animas hæreticâ audeant conturbare fallaciâ: ut ubi omnibus retrò temporibus ſinceriſſima fides floruit, ounc quoque Evangelica & Apoſtolica poſſit vigere doctrina. Quia & nos divinam miſericordiam, io quantùm valemus, imitantes, nullum juſtitiâ plecti, ſed omoes cupimus miſericordiâ liberari.

Luc. 23. 24.
y Id eſt Alexandrinam, quam invaſerant.

CAP. V.

[z] Utatur, obſecro, Clemeotia tua prædictorum fratrum meorum ſuggeſtionibus; quos, ſicut jamdudum io præmiſſa epiſtola ſum locutus, non diſceptaturos cnm damnatis, ſed ſupplicaturos vobis pro Catholicæ tantùm fidei ſtabilitate, direxi [*]. Et præcipuè illud Pietas veſtra pro fide ſua & divinæ Majeſtatis contemplatione concedat, ut hæreticorum contentionibus prorsùs amotis miſericordem curam his qui infeliciter prolapſi ſunt, dignetur impendere; & libertate Alexandrinæ Eccleſiæ io ſtatum priſtinum revocatâ, antiſtes illic Calchedoneoſis Synodi Statuta cuſtodiens, & coocordans Evangelicis diſciplinis, qui conturbatam plebem pacificare valeat, ordinetur. Hi etiam Epiſcopi vel clerici, quos de Eccleſiis ſuis depulit impius parricida, pietatis tuæ præceptione revocentur; cæteris quoque, quos ſimilis malignitas habitationibus propriis fecit extorres, io ſtatum priſtinum reſtitutis; quatenùs plenè atque perfectè de gratia Dei & fidei veſtræ merito ſine ullo jam concertationum ſtrepitu gaudeamus. Nam ſi quis ita

z Hæc habet Prudentius.
** Nuſquam Prud.*

Epist. CXXXIV.

Chriſtianæ ſpei ac propriæ ſalutis oblitus eſt, ut ad convulſionem ſacratiſſimi Concilii Nicæni, ſanctæ Calchedonenſis Synodi Evangelicum Apoſtolicúmque decretum violare aliqua diſputatione præſumat, hunc cum omnibus hæreticis, qui de Incarnatione Domini noſtri Jesu Christi impia & deteſtanda ſenſerunt, ſimili anathemate parique execratione damnamus: ut & legitima ſatisfactione correctis pœnitentiæ remedium non negetur, & in reſultantes ſententia ſinodalis, quæ veritatis eſt plena, permaneat. Data decimo ſexto Kalendas Septembris Leone & Majoriano Auguſtis Conſulibus.

---

a Aliàs. XCVII. 20. Aug. 1. V.Nor.

EPISTOLA CXXXIV. a

AD LEONEM AUGUSTUM.

SYNOPSIS.

I. *Promiſſa priùs ſcripta adversùs Eutychianum dogma ſe mittere indicat.*

II. *Neſtorii & Eutychetis dogmata exponuntur, quorum hic Apollinarem, Valentinum & Manichæum æmulatus eſt.*

III. *Nicæno Symbolo omnia hæc hæreſum monſtra confodi.*

IV. *Reconciliationem hominum ex Incarnatione pendere, ſine qua nec mediatoris, nec redemtoris officium Chriſtus implet.*

V. *Solo Chriſti ſacrificio vel reconciliatum Deo fuiſſe mundum, vel juſtificatos peccatores.*

VI. *Utriuſque in Chriſto naturæ proprietates ex diverſis ejus actionibus manifeſtari.*

VII. *Veritatem carnis in Chriſto ex veritate mortis, ſepulturæ & reſurrectionis comprobari.*

VIII. *Chriſti exaltationem niſi in vera hominis natura perfici non potuiſſe.*

IX. *Sub ſpecie Deitatis honorandæ magnâ eam injuriâ affici, cum ſub mendacio phantaſmatis latuiſſe aſſeritur.*

X. *Ex SS. Patrum traditione Catholicam fidem inconcuſſe firmari, quàm tueri Imperatore imprimis dignum.*

XI. *Teſtimonia SS. Patrum tam Græcorum, quàm Latinorum pro aſſerenda veritate carnis in Chriſto.*

b In ed. Leo Romæ & univerſalis Catholicæque Eccleſiæ Epiſc. quæ deſiderantur in MSS. Codd. decem. & in edit. Crabbi, Merlini, Suhardi, & Nicolini, &c.

LEO Epiſcopus, b *LEONI Auguſto.*

Cap. I.

PRomiſiſſe me memini, c venerabilis Imperator, in cauſſa fidei, de qua Clementiam tuam novi piè eſſe ſolicitam, pleniorem d humilitatis meæ dirigendum eſſe ſermonem: quem nunc, auxiliante Domino, fideli occaſione perſolvo, ut ſancto pietatis tuæ ſtudio utilis, quantùm arbitror, deeſſe non poſſit inſtructio. Quamvis enim ſciam Clementiam tuam humanis inſtitutionibus e non egere, & ſinceriſſimam de abundantia Spiritus ſancti hauſiſſe doctrinam; officii tamen mei eſt, & patefacere quod intelligis, & prædicare quod credis: ut ignis ille, quem Dominus veniens miſit in terram, motu crebræ meditationis agitatus, ſic concaleſcat f, ut ferveat; & ſic inflammetur ut luceat. Magnas enim caligines Eutychiana hæreſis Orientis partibus inferre g molita eſt: & ab illa luce, quæ, ſicut Evangelium loquitur, *lucet in tenebris, & tenebræ eam non comprehenderunt*, imperitorum oculos tentavit avertere. Cúmque ipſa in ſuam reciderit cæcitatem, nunc in diſcipulis recrudeſcit, quod in autore defecit.

c In epiſt. 125 al. 75. cap. 4.
d prolixiorem. Cod. Grim.
e inſtructionibus. ed. vulg.
Luc. 12. 49.
f convaleſcat. Mſſ. Barb. 2. Bod. & Cant.
g al. magna eam caligine .. ſe inferre Mſſ. 4.
Joan. 1. 5.

Cap. II. Duplex adverſus Incarnationem error.

Non longo namque temporis intervallo Catholica fides, quæ eſt ſingularis & vera, cuique nihil addi, nihilve minui poteſt, à duobus eſt hoſtibus appetita: quorum prior Nestorius, Eutyches ſecundus emerſit, qui Eccleſiæ Dei, duas hæreſes ſibimet contrarias inferre voluerunt: ut uterque à prædicatoribus veritatis meritò damnaretur, quia inſanum nimis & ſacrilegum fuit, quod varia falſitate ambo ſenſerunt. h Anathematizetur ergo Nestorius, qui beatam virginem Mariam non Dei, ſed hominis tantummodò credidit genitricem, ut aliam perſonam carnis, aliam faceret Deitatis: nec unum Chriſtum in verbo Dei & carne ſentiret, ſed ſeparatim atque ſejunctim alterum filium Dei, alterum hominis prædicaret: cùm manente illa incommutabili * Verbi eſſentia, quæ ei cum Patre & cum Spiritu ſancto intemporalis i atque coæterna eſt, ita intra virginea viſcera Verbum caro ſit factum, ut per ineffabile ſacramentum uno conceptu, unóque partu, ſecundùm veritatem utriuſque naturæ eadem virgo & ancilla Domini eſſet & mater. Quod etiam Elizabeth, ſicut Lucas Evangeliſta declarat, intellexit & dixit: *Unde hoc mihi, ut veniat ad me mater Domini mei?* Eutyches quoque eodem percellatur anathemate, qui per impios veterum hæreticorum volutatus errores, tertium Apollinaris dogma delegit: ut negata humanæ carnis atque animæ veritate totum Dominum noſtrum Jesum Christum unius aſſereret eſſe naturæ, tanquam Verbi Deitas ipſa ſe in carnem animamque converterit; & concipi ac naſci, nutriri & creſcere, crucifigi ac mori, ſepeliri ac reſurgere, & aſcendere in cœlum, & ad Patris dexteram, unde ad judicandos vivos & mortuos veniet, conſedere, divinæ tantùm eſſentiæ k fuerit, quæ nihil horum in ſe ſine carnis recipit veritate: quoniam natura Unigeniti natura eſt Patris, natura eſt Spiritus ſancti, ſimulque impaſſibilis, ſimul eſt incommutabilis, ſempiterna Trinitatis indiviſa unitas, & l conſubſtantialis æqualitas. Unde ſi ab Apollinaris perverſitate Eutychianus quiſque deſciſcit, ne convincatur Deitatem paſſibilem ſentire

h Neſtorii dogma. Ab his verbis anathematizetur ergo &c. uſque ad illa c. 9. In magno autem, &c. eadem ſunt in Ep. 97. al. 83. ad Palæſtinos. à c. 2. ad 5. paucis exceptis.
* al. incommutabilis.
i incorporalis Mſ. Corb.
Luc. 1. 43.
Eutychis error ex Apollinari prognatus.
k voluntatis in Agapeti PP. pſeudo epiſtola.
l al. & coæternus voluntatis æqualitas. Ibidem.

EPIST. CXXXIV.

atque mortalem, & tamen Verbi incarnati, id eſt, Verbi & carnis unam audet pronunciare naturam, manifeſtè in VALENTINI & MANICHÆI tranſit inſaniam, & mediatorem Dei & hominum, hominem JESUM CHRISTUM ſimulatoriè credit omnia egiſſe, nec verum [m] in ipſo corpus, ſed phantaſticam corporis ſpeciem oculis apparuiſſe cernentium.

Valentini & Manichæi inſania.

m Humanum MSS. Corb. Grim. Thu. 1. & alii.

CAP. III. Utraque hæreſis olim proſcripta.

Quæ impietatis mendacia quoniam olim fides Catholica deteſtatur & talium aſſertionum ſacrilegia concordibus per totum mundum beatorum patrum dudum ſunt damnata ſententiis, non dubium eſt, eam nos fidem prædicare atque defendere, quam ſancta Synodus Nicæna confirmavit, dicens:

NICÆNÆ SYNODI SYMBOLUM.

Credimus in unum Deum Patrem omnipotentem, viſibilium & inviſibilium factorem: Et in unum Dominum noſtrum JESUM CHRISTUM *Filium Dei, natum de Patre unigenitum, hoc eſt, de ſubſtantia Patris, Deum de Deo, lumen de lumine, Deum verum de Deo vero, natum non factum, unius ſubſtantiæ cum Patre* (quod Græci dicunt ὁμοούσιον) *per quem omnia facta ſunt, ſive quæ in cælo, ſive quæ in terra. Qui propter nos & noſtram ſalutem deſcendit, incarnatus eſt, & Homo factus, paſſus eſt, & reſurrexit tertia die; Aſcendit in cælum, venturus judicare vivos & mortuos. Et in Spiritum ſanctum.*

In qua profeſſione hoc evidentiſſimè continetur, quod etiam nos de Domini Incarnatione confitemur & credimus, qui ad ſalutem humani generis reformandam, veram carnem noſtræ fragilitatis non de cœlo ſecum detulit, ſed in utero virginis matris aſſumſit.

CAP. IV. Alias II. Mediatoris munus in Chriſto, Incarnationis probatio.

Quicunque ergo illi ſunt ita obcæcati, & à lumine veritatis alieni, ut Verbo Dei à tempore incarnationis, humanæ carnis denegent veritatem, oſtendant in quo ſibi Chriſtianum nomen uſurpent, & cum Evangelio veritatis qua ratione concordent, ſi virginis partu [n] aut caro ſine Deitate, aut Deitas eſt orta ſine carne. Sicut enim negari non poteſt, Evangeliſta dicente, quod *Verbum caro factum eſt, & habitavit in nobis*; ita negari non poteſt, beato Paulo Apoſtolo prædicante, quod *Deus erat in Chriſto mundum reconcilians ſibi.* Quæ autem reconciliatio eſſe poſſit, qua humano generi repropitiaretur Deus, niſi omnium cauſſam mediator Dei hominúmque ſuſciperet [o]? Qua verò ratione veritatem mediatoris impleret, niſi qui in forma Dei æqualis eſt Patri, in forma ſervi particeps eſſet & noſtri: ut mortis vinculum, unius prævaricatione contractum, unius morte, qui ſolus morti nihil debuit, ſolveretur. Effuſio enim pro injuſtis ſanguinis [a] Chriſti tàm fuit dives ad precium, ut ſi univerſitas captivorum in redemtorem ſuum crederet, nullum diaboli vincula retinerent; quoniam ſicut Apoſtolus ait: *Ubi abundavit peccatum, ſuperabundavit & gratia.* Et cùm ſub peccati præjudicio nati poteſtatem acceperint ad juſtitiam renaſcendi, validiùs factum eſt donum libertatis, quàm debitum ſervitutis.

n Ita MSS. Codd. dicam: al. ſi per beatæ Virginis partum.

Joan. 1. 14.

2. Cor. 5. 19.

o niſi omnium cauſſa med. Dei hom. carnem ſuſciperet. Thu. 1. & Theodpalo.

a. V. Not. Sanguinis Chriſti precium.

Rom. 5. 20.

CAP. V. De ſacrificio Chriſti.

Quam itaque ſibi in hujus ſacramenti præſidio ſpem relinquunt qui in Salvatore noſtro negant humani corporis veritatem? Dicant, quo ſacrificio reconciliati: dicant quo ſanguine ſint redemti [p]? *Quis eſt*, ut ait Apoſtolus, *qui tradidit ſemetipſum pro nobis oblationem & hoſtiam Deo in odorem ſuavitatis?* Aut quod unquam ſacrificium ſacratius fuit, quàm quod verus & æternus Pontifex altari crucis per immolationem ſuæ carnis impoſuit? Quamvis enim multorum Sanctorum in conſpectu Domini precioſa mors fuerit, nullius tamen inſontis occiſio redemtio fuit mundi. Acceperunt juſti, non dederunt coronas; & de fortitudine fidelium exempla nata ſunt patientiæ, non dona juſtitiæ. Singulares [q] quippe in ſingulis mortes fuerunt; nec alterius quiſquam debitum ſuo fine perſolvit: cùm inter filios hominum unus ſolus Dominus noſter Jeſus CHRISTUS, qui verè erat agnus immaculatus, extiterit, in quo omnes crucifixi, omnes mortui, omnes ſepulti, omnes ſunt [r] etiam ſuſcitati. De quibus Ipſe dicebat: *Cum exaltatus fuero à terra, omnia traham ad me.* Fides etenim vera juſtificans impios, & creans juſtos, ad humanitatis ſuæ tracta participem, in illo acquirit ſalutem, in quo ſolo homo ſe invenit innocentem: liberum habens per gratiam Dei de ejus potentia gloriari, qui contra hoſtem humani generis in carnis noſtræ humilitate congreſſus, his victoriam ſuam tribuit, in quorum corpore triumphavit.

p renati. Corb. MS.

Epheſ 5. 2.

Mortis Chriſti & ſanctorum diſcrimen.

Pſ. 115. 14.

q Singillatim. Cod. Grim.

Myſteria ſua Chriſtus pro omnibus & in omnibus adimplet.

r ſint MSS. Grim. Corb. Thua.

Joan. 12.

CAP. VI. Naturæ utriuſque unio, neutrius proprietates confundit.

Licet ergo in uno Domino JESU CHRISTO, vero Dei atque hominis filio, Verbi & carnis una perſona ſit, quæ inſeparabiliter atque indiviſè communes habeat actiones, intelligendæ tamen ſunt ipſorum operum qualitates, & ſynceræ [f] fidei contemplatione cernendum eſt, ad quæ provehatur humilitas carnis, & ad quæ inclinetur altitudo Deitatis. Quid ſit quod caro ſine Verbo non agit, & quid ſit quod Verbum ſine carne non efficit. Sine Verbi enim potentia, nec conciperet virgo, nec pareret; & ſine veritate carnis obvoluta pannis infantia non jaceret. Sine Verbi potentia non adorarent Magi puerum, ſtella indice declaratum; & ſine veritate carnis non juberetur in Ægyptum transferri puer, & ab Herodis perſecutione ſubduci. Sine Verbi potentia non diceret vox Patris miſſa de cœlo: *Hic eſt filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui*, & ſine veritate carnis non proteſtaretur Joannes: *Ecce Agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi.* Sine Verbi potentia non fieret redintegratio debilium, & vivificatio mortuo-

f ſic veræ. Agap. ep. & MS. Cant. & Thu. 1.

Matth. 3. 17.

Joan. 1. 29.

t Reſurrectio. Cod. Grim.

Epist. CXXXIV. rum, & ſine veritate catnis, nec cibus jeju-
no, nec ſomnus eſſet neceſſarius fatigato.
Poſtremò, ſine Verbi potentia non ſe Do-
Joan. 14. 28. minus Patri profiteretur æquaiem; & ſine
veiltate carnis non idem diceret Patrem ſe
eſſe majorem: cùm Catholica fides utrum-
Matth. 16. 16. que ſuſcipiat, utrumque defendat, quæ ſe-
cundùm confeſſionem beati Apoſtoli Petri,
unum Chriſtum Dei vivi Filium, & homi-
nem credit, & Verbum. Quamvis itaque
Joan. 1. 14. ab illo initio, quo in utero virginis *Verbum*
u cujuſque Mſſ Barb. Bodl. & Cant. *caro factum eſt*, nihil unquam inter utram-
que formam diviſionls extiterit, & per om-
nia incrementa corporea unius perſonæ fue-
x *Quæ ſequuntur uſque ad c. 7. deſunt in omn. Mſſ. & hæc ſunt ex ep. 97. al. 83. ad Palæſt. vel ex ſerm. 15. de paſſione, tranſlata.* rint totius temporis actiones, ea ipſa tamen,
quæ inſeparabiliter facta ſunt, nulla permix-
tione confundimus, ſed quid cujus [u] for-
mæ ſit ex operum qualitare ſentimus [x]. Nec
divina enim humanis præjudicant, nec hu-
mana divinis: cùm ita in idipſum utraque
concurrant, ut in eis nec proprietas abſuma-
tur, nec perſona geminetur.

Cap. VII. Mors ſepult. & reſurrectio fidem incarn. aſtruunt. Dicant ergo iſti hypocritæ, qui cæcis
menribus lumen nolunt recipere veritaris,
in qua forma crucis ligno Dominus Majeſta-
tis Chtiſtus affixus ſit, quid jacuerir in ſe-
pulchro, & revoluto monumenti lapide,
quæ tertio die caro reſurrexerit, & in qua
y in quo Cod. Grim. Corb. & Thua. 1. [y] poſt reſurrectionem ſuam non credentes
quoſdam diſcipulos arguebar, & hæſitatio-
nem cunctantium confutabat, cùm dicetet:
Luc. ult. 39. *Palpate & videte, quia ſpiritus carnem & oſſa
non habet, ſicut me videtis habere*: & Apo-
Joan. 20. 27. ſtolo Thomæ: *Infer manum tuam in latus
meum; & vide manus meas & pedes; & no-
li eſſe incredulus, ſed fidelis?* Qua utique
manifeſtatione corporis ſui jam hæreticorum
mendacia deſtruebat: ut univerſa Eccleſia,
Chriſti imbuenda doctrinis, hoc ſibi non du-
bitaret credendum, quod Apoſtoli ſuſcepe-
rant prædicandum. At ſi in tanta luce ve-
ritatis tenebras ſuas hæretica obduratio non
relinquit, oſtendant, unde ſibi ſpem vitæ
polliceantur æternæ, ad quam niſi per Me-
diatorem Dei & hominum, hominem Je-
sum Christum, non poteſt perveniri. Si-
Act. 4. 12. cut enim ait beatus Petrus Apoſtolus: *Non
eſt aliud nomen datum hominibus ſub cælo, in
quo oporteat nos ſalvos fieri*: nec eſt redem-
tio captivitaris humanæ, niſi in ſanguine
1. Tim. 2. 6. ejus, *qui dedit ſemetipſum redemtionem pro
omnibus*, & qui, ſicut prædicat beatus Apo-
Philip. 2. 5. ſtolus Paulus, *Cùm in formo Dei eſſet, non ra-
pinam arbitratus eſt eſſe ſe æqualem Deo, ſed
ſemetipſum exinanivit formam ſervi accipiens,
in ſimilitudinem hominum factus & habitu in-
z Receptus. Cod. Corb. *ventus* [z] *ut homo. Humiliavit ſemetipſum, fa-
ctus obediens, uſque ad mortem, mortem au-
tem crucis. Propter quod & Deus exaltavit il-
lum, & donavit illi nomen, quod eſt ſuper
omne nomen: ut in nomine* Jesu *omne ge-
nu flectatur, cæleſtium, terreſtrium, & infer-
norum, & omnis lingua confiteatur, quia Do-
minus* Jesus Christus *in gloria eſt Dei patris.*

Cùm ergo unus ſit Dominus Jesus Epist. CXXXIV.
Christus, & veræ Deitatis veræque hu- Cap. VIII.
manitatis in ipſo una prorſus eadémque per- Chriſti exaltatio
ſona ſit, exaltationem tamen, qua illum, ſi- Incarnationis argumentum.
cut doctor gentium dicit, exaltavir Deus, & Ibidem.
donavit illi nomen, quod ſuper omne no-
men excellit, ad eam intelligimus pertine-
re formam, quæ ditanda erat ex tantæ glo-
rificationis augmenro. In forma quippe Dei
æqualis erat filius Patri, & inter genitorem
atque unigenitum nulla in eſſentia erat diſ-
cretio, nulla in majeſtate diverſitas, nec per
Incarnationis myſterium aliquid deceſſerat
Verbo, quod ei Patris munere redderetur.
Forma autem ſervi, per quam impaſſibilis
Deitas ſacramentum magnæ pieratis imple-
vit, humana humilitas eſt, quæ in gloriam
divinæ poteſtatis evecta eſt, in tantam uni-
tatem ab ipſo conceptu virginis Deitate &
humanitate conſerta, ut nec ſine homine di-
vina, nec ſine Deo agerentur humana. Pro-
pter quod ſicut Dominus majeſtatis dicitur
crucifixus, ita qui ex ſempiternitate æqua-
lis eſt Deo, dicirur exaltarus: quia inſepara-
biliter, manente unitate perſonæ, unus at-
que idem eſt, & totus hominis filius propter
carnem, & totus Dei filius propter unam
cum Patre Deitatem. Quicquid ergo in tem-
pore accepit Chriſtus, ſecundùm hominem
accepit, cui quæ non habuit conferrentur [a]. a conferuntur. Cod. Mſſ.
Nam ſecundùm potentiam Deitatis indiffe- 7.
renter omnia, quæ habet pater, etiam filius
habet: & quæ in forma ſervi à patre acce-
pit, eadem in forma Dei etiam ipſe dona-
vit. Secundùm formam enim Dei, ipſe &
Pater unum ſunt: ſecundùm formam autem
ſervi, *non venit facere voluntatem ſuam, ſed* Joan. 10. 30. Id. 5. 30.
voluntatem ejus, qui miſit eum. Secundùm
formam Dei, *ſicut pater habet vitam in ſemet-* Ibid. 26.
ipſo, ſic dedit & filio vitam habere in ſemetipſo.
Secundùm formam ſervi: *Triſtis eſt anima* Matth. 26. 38.
ejus *uſque ad mortem*. Et idem ipſe eſt, ſi-
cut Apoſtolus prædicat & dives, & pauper.
Dives, quia Evangeliſta dicente: *In princi-* Joan. 1. 1.
*pio erat Verbum, & Verbum erat apud Deum,
& Deus erat Verbum, hoc erat in principio
apud Deum: Omnia per ipſum facta ſunt, &
ſine ipſo factum eſt nihil.* Pauper verò, quia
propter nos *Verbum caro factum eſt, & habi-
tavit in nobis.* Quæ autem eſt ejus exinani- Ibid. 14.
tio, quæve paupertas, niſi formæ ſervilis
acceptio? per quam verbi majeſtate vela-
ta, diſpenſatio humanæ redemptionis im-
pleta eſt.

Nam quia captivatis noſtræ reſolvi origi- Cap. IX. Solus à peccato liber, liberat à peccato.
nalia vincula non poterant, niſi exiſteret
homo noſtri generis, noſtræque naturæ, quem
peccati præjudicia non tenerent, & qui im-
maculato ſanguine ſuo chirographum letha-
le diluerer; ſicut ab initio erat divinitùs præ-
ordinatum, ita eſt in plenitudine præfiniti
temporis factum: ut multis modis ſignifica-
ta promiſſio in diu expectatum veniret effe-
ctum, nec poſſet eſſe ambiguum, quod con-

Epiſt. CXXXIV.

tinuis teſtificationibus ſemper fuerat nunciatum. In magno autem ſacrilegio ſe verſari hæreticorum manifeſtat impietas, cùm ſub ſpecie Deitatis honorandæ, humanæ carnis in Chriſto denegant veritatem; & religiosè exiſtimant credi, ſi dicatur in Salvatore noſtro, verum non eſſe, quod ſalvat, cùm ita ſecundùm promiſſionem omnia ſecula percurrentem, mundus ſit Deo reconciliatus in Chriſto, ut niſi Verbum dignaretur caro fieri, nulla poſſet caro ſalvari. Omne enim ſacramentum fidei Chriſtianæ magno decoloratur obſcuro, ſi (ut hæretici volunt 3) lux veritatis ſub mendacio putatur latuiſſe phantaſmatis. Non ergo quiſquam ſibi erubeſcendum exiſtimet Chriſtianus de noſtri in Chriſto corporis veritate: quia omnes Apoſtoli Apoſtolorúmque diſcipuli, & præclari Eccleſiarum quique doctores, qui ad martyrii coronam, vel ad Confeſſionis meruerunt gloriam pervenire, in hujus fidei lumine ſplenduerunt, conſonis ubique ſententiis intonantes, quod in Domino Jesu Christo Deitatis & carnis una ſit confitenda perſona. Qua autem rationis ſimilitudine, qua divinorum voluminum portione, hæretica impietas ſe exiſtimat adjuvari, quæ veritatem negat corporis Chriſti: cùm hanc non lex teſtificari, non prophetia præcinere, non evangelia docere, non ipſe deſtiterit Chriſtus oſtendere? Quærant per omnem ſeriem ſcripturarum, quo tenebras ſuas fugiant, non quo verum lumen obſcurent: & per omnia ſecula ita veritatem invenient coruſcantem, ut magnum hoc & mirabile ſacramentum, ab initio videant creditum, quod eſt in fine completum. De quo cùm ſanctarum literarum nulla pars ſileat, ſufficit quædam conſona [a] veritatis ſigna poſuiſſe, quibus diligentia fidei in ſplendidiſſimam latitudinem dirigatur, & ſincera intelligentiæ luce perſpiciat, quod in Filio Dei, qui ſe inceſſabiliter filium hominis & hominem profitetur, non ſit Chriſtianis erubeſcendum, ſed conſtantiſſimè gloriandum.

Incarnationis verbi neceſſitas ad ſalutem.

2. Cor. 5.
3. V. Not.

Incarnatio ab initio mundi credita

a al. conſona Corb. Grim. & Thu. deſ.

Cap. X. Ut autem Pietas tua cum venerabilium patrum prædicationibus nos concordare cognoſcat, aliquantas eorum ſententias huic credidi ſubjiciendas eſſe ſermoni. Quibus ſi dignaveris [b] recenſitis, non aliud nos prædicare reperies, quàm quod ſancti patres noſtri toto orbe docuerunt: nec quemquam ab illis, niſi ſolos impios hæreticos, diſcrepare. His igitur, glorioſiſſime & venerabilis Imperator, quanta potui brevitate perſtrictis, cum inſpirata tibi divinitus fide etiam noſtram prædicationem unitam eſſe cognoſces; nec in aliquo nos ab Evangelica Apoſtolicaque doctrina, vel à Catholicæ profeſſionis Symbolo diſcrepare: quoniam ſicut docet beatus Apoſtolus: *Magnum eſt pietatis ſacramentum, quod manifeſtatum eſt in carne, juſtificatum eſt in ſpiritu, apparuit Angelis, prædicatum eſt in gentibus, creditum eſt in mundo, aſſumtum eſt in gloria.* Quid igitur tuæ utilius ſaluti? quid tuæ congruentius poteſtati? quàm ut paci Eccleſiarum Domini tua conſtitutione proſpicias, & in omnibus tibi ſubditis Dei dona defendas; neque ulla ratione patiaris per invidiam diaboli miniſtros ipſius in cujuſquam ſævire perniciem: ut qui in hoc ſeculo temporali emines regno [c], in æternum merearis regnare cum Chriſto [d]. Data decimo tertio kalendas Septembris Leone & Majoriano Auguſtis Coſſ.

Traditione SS. PP. doctrina Catholica firmatur.

b Ita MSS Grim. Corb. Vall. & Thu. deſ. Sed ed. Si digneris attendere recenſitis. Theodor. quas ſi dignatus fueris recenſere.

1. Tim. 3. 16.

c al. temporaliter hominem regis duo MSS. Codd.

d Ex MSS. Tricopith. & Oxon. & ad. Ioſia Simileri, iterum, &c. Theodor. Data XVI. Kal ſept.

DE HINC SEQUUNTUR

Teſtimonia excerpta pro re ſupra ſcripta de libris Catholicorum Patrum, à Leone Papa collecta, & Leoni Imperatori directa [a].

4. V. Not. a ita Cod. Regia Biblioth. & aliis.

SANCTI HILARII PICTAVIENSIS Epiſcopi & Confeſſoris, in libro ſecundo de fide inter cætera.

1 Cap. III.

1 UNum igitur hoc eſt immobile fundamentum, una hæc felix fidei petra, Petri ore confeſſa: *Tu es*, inquit, *Chriſtus filius Dei vivi*, tanta in ſe argumenta ſuſtinens veritatis, quantæ perverſitatum quæſtiones & infidelitatis calumniæ movebuntur. Jam in cæteris diſpenſatio voluntatis paternæ eſt: Virgo [b], partus, & corpus, póſtque crux, mors, inferi, ſalus noſtra eſt. * Humani enim generis cauſâ, Dei filius natus ex virgine & Spiritu ſancto, ipſo ſibi in hac operatione famulante [c], & ſua, Dei videlicet, inumbrante virtute, corporis ſibi initia conſevit, & exordia carnis inſtituit: ut homo factus ex virgine, naturam in ſe carnis acciperet, perque hujus admixtionis [d] ſocietatem ſanctificatum in eo univerſi generis humani [e] corpus exiſteret: ut quemadmodum omnes in ſe per id, quod corporeum ſe eſſe voluit, conderentur, ita rurſum in omnes ipſe, per id, quod ejus eſt inviſibile, referretur. Dei igitur imago inviſibilis pudorem humani exordii non recuſavit, & per conceptionem, partum, vagitum, & cunas, omnes naturæ noſtræ contumelias tranſcurrit. Quid tandem dignum à nobis tantæ dignationis affectui rependetur? Inenarrabilis à Deo originis unus unigenitus Deus, in corpuſculi humani formam ſanctæ virginis utero inſertus, accreſcit. Qui omnia continet, & intra quem, & per quem cuncta ſunt, humani partus lege profertur: & ad cujus vocem Archangeli atque Angeli tremunt, cœlum, terra, mare & omnia hujus mundi reſolventur elementa, vagitu infantiæ auditur [f]. Qui inviſibilis & incomprehenſibilis eſt, nunc viſu, ſenſu, tactúque mortalium [g], cunis eſt obvolutus,

In vulg. edit. Matth. 16. 16.

b al. veritatis paternæ ſit: Ergo MSS. tres.

* Hic incip. in Cod Rom. c. 41.

c al participe. Grim. conſorte. Thu. 1. & Cod. Rom. cap. 41.

d al aſſumtionis.

e humanum idem & Reg.

f Cod. Rom. ejus infantiæ vagitus auditur.

g ita Cod. Grim. in vulg. verò edit. non viſu, ſenſu tactuque moderandus.

1. In Act. 1. Calchedon. Conc. nonnulla ex his teſtimoniis referuntur: ſed hoc primum ex Hilario excerptum ibidem deſideratur. Habetur etiam in Cod. Rom. in app. Leon. in quo primis ſex lineis brevius legitur pannus iſte.

EPIST. CXXXIV.

Hæc ſi quis indigna Deo tecolit: tantò ſe majoris beneficii obnoxinm coofitebitur, quantò minus hæc Dei convenerint majeſtati. Non ille eguit homo effici, per quem homo factus eſt: ſed nos eguimus, ut Deus caro fieret, & habitaret in nobis, id eſt, aſſumtione carnis unius interna [h] univerſæ carnis incoleret. Humilitas ejus, noſtra nobilitas eſt: contumelia ejus, noſter honor eſt. Quod ille Deus in carne conſiſtens; hoc nos viciſſim in Deo ex carne teoati [i].

h ita MSS. ſeptem al. membra.

i al. in Deũ ex carne renovati. Cod. Rom.

Item ejuſdem in libro nono, inter cetera.

Neſcit planè, vitam ſuam neſcit, qui CHRISTUM JESUM ut verum Deum, ita & verum hominem ignorat: & ejuſdem periculi res eſt, CHRISTUM JESUM, vel ſpiritum Deum, vel catoem noſtri corporis denegare. *Omnis ergo*, inquit, *qui confitebitur me coram hominibus, confitebor & ego eum coram patre meo, qui eſt in cælis. Qui autem negaverit me coram hominibus, negabo & ego cum coram patre meo qui eſt in cælis.* Hæc Verbum caro factum loquebatur, & homo JESUS CHRISTUS Dominus majeſtatis docebat: mediator ipſe in ſe ad ſalutem Eccleſiæ conſtitutus, & ipſo illo inter Deum & homines mediatoris ſacramento utrumque unus exiſtens, dum ipſe ex uuitis in idipſum naturis, naturæ utriuſque res eadem eſt: * ita tameo, ut neutro [x] careret in uttoque: ne fortè Deus eſſe homo oaſcendo deſineret, & homo turſus Deus manendo non eſſet. Hæc itaque humanæ beatitudinis fides vera eſt, Deum & hominem prædicare, Verbum & carnem confiteri: neque Deum neſcire, quòd homo ſit; oeque carnem ignotare, quod Verbum ſit.

Matth. 10. 32.

* Quæ ſequuntur uſque ad hæc verba: Hæc itaque, deſiderat unus Cod. Barb.

x al. neutra.

Item ejuſdem in eodem libro inter cætera.

Natus igitur unigeoitus Deus ex virgine homo, & ſecundùm plenitudinem temporum in ſemetipſo provecturus in Deum hominem, hunc per omnia Evangelici ſermonis modum tenuit, ut ſe filium Dei credi doceret, & hominis filium prædicari admoneret, locutos & [l] gerens homo univerſa quæ Dei ſunt, loqueos deinde & gereos Deus univerſa quæ hominis ſuot: ita tamen ut in ipſo illo utriuſque generis ſermone nunquam niſi cum ſignificatiooe & hominis locutus & Dei ſit.

l al. loquens.

Item alio loco in eodem libro, inter cætera:

Hoc excerptum deſiderat Sylloge Actioni 1. Calchedon. inſerta.

Hinc itaque fallendi ſimplices atque ignorantes hæreticis occaſio eſt, ot quæ ab eo ſecundùm hominem dicta ſunt, dicta eſſe ſecundùm oaturæ divinæ infirmitatem meotiaotur: & quia unus atque idem eſt loquens omnia quæ loquebatur, de ſe ipſo, omnia eum locutum eſſe contendant. Nec ſanè negamus, totum illum qui ejus manet, oaturæ ſuæ eſſe ſermonem. Sed ſi JESUS CHRISTUS & homo & Deus eſt, & neque cùm homo, tum primùm Deus, neque cùm homo, tum non etiam & Deus, neque poſt hominem, io Deo non totus homo, totus Deus, unum atque idem neceſſe eſt dictorum ejus ſacramentum eſſe, quod generis. Et cùm in eo ſecundùm tempus diſcerois hominem à Deo, Dei tum atque hominis diſcerne ſermooem. Et cùm Deum atque hominem in tempore confitebetis, Dei atque hominis in tempore dicta dijudica. Cùm verò ex homine & Deo, rurſum totius hominis, totius jam Dei tempus intelligis. Si quid [m] aliud ad demonſtrationem ejus temporis dictum eſt, tempori coaptato, quæ dicta ſunt, ut cùm aliud ſit ante hominem Deus, aliud ſit homo & Deus, aliud ſit poſt hominem & Deum totus homo, & totus Deus: non confundas temporibus & generibus diſpenſationis ſacramentum, cùm pro qualitate generum ac naturarnm alium ei in ſacramento hominis neceſſe eſt ſermonem fuiſſe non nato, alinm adhuc morituro, alium jam æterno. Noſtri igitur cauſſa hæc omnia JESUS CHRISTUS manens [n], & corporis noſtri homo natus, ſecundùm conſuetudinem naturæ noſtræ locutus eſt: oon tamen omittens naturæ ſuæ eſſe, quod Deus eſt. Nam etſi lo partu, & paſſione, & morte naturæ noſtræ res peregerit, res tamen ipſas omnes virtute oaturæ ſuæ geſſit: *& reliqua.*

m al. ... diſſ. ...

n al. gerens. vel genens.

Item alio loco in eodem libro, inter cætera.

Vidéſne ita Deum & hominem prædicari, ut mors homini, Deo verò carnis excitatio deputetur? [Non tamen ut alius ſit, qui mortuus eſt, & alius ſit, per quem mortuus reſurgit. Spoliata enim carne Chriſtus eſt mortuus, & turſum Chriſtum à mortuis excitans, idem Chriſtus eſt carne ſe expolians.] Naturam Dei in virtute reſurrectionis intellige, diſpenſationem hominis in morte cognoſce. Et cùm ſint utraque ſuis geſta naturis, unum tamen CHRISTUM JESUM eum memeoto eſſe, qui utrumque eſt.

Uncis incluſa deſiderantur in Cod. MSS. Grim. Barb. 2. & Thu. 1 & in Thu. & Oxo. Cod. Rom. Deſunt etiam in verſione græca Action. 1. Calched.

Item poſt pauca:

Hæc igitur demonſtranda à me paucis fuerunt, ut utriuſque naturæ formam tractari io Domino JESU CHRISTO meminiſſemus: quia qui in forma Dei manens, formam ſervi accepit, ipſe divinitatem oequaquam amiſit.

Deeſt in Cod. Rom.

S. ATHANASII *Alexandrinæ Eccleſiæ Epiſcopi & Confeſſoris ad Epictetum Corinthiorum Epiſcopum:*

CAP. IV. ita in vulg. edit.

a in uno mſ. Barb. hoc caput deſideratur in altero ſic hæc leg. Deus quidem de ſubſtantia & natura Dei eſt.

QUomodo aotem vel dubitare auſi ſunt, qui dicuntur Chriſtiani, ſi Dominus, qui ex Maria proceſſit, filius quidem de ſubſtantia naturæ Dei eſt; [a] quod autem ſecundùm carnem, ex ſemine David eſt & carne ſanctæ Mariæ?

EPISTOLA CXXXIV.

S. AMBROSII *Epiſcopi Eccleſiæ Mediolanenſis & Confeſſoris, ex libris quos miſit ad Imperatorem Gratianum: In libro ſecundo de fide, inter cætera.*

CAP. V. UNde illud quod lectum eſt, Dominum majeſtatis crucifixum eſſe, non quaſi in majeſtate ſua crucifixum putemus: Sed quia idem Deus, idem homo, per divinitatem Deus, per ſuſceptionem carnis homo, CHRISTUS JESUS Dominus majeſtatis dicitur crucifixus, quia conſors utriuſque naturæ, id eſt, humanæ atque divinæ, in natura hominis ſubiit paſſionem, ut indiſcretè, & Dominus majeſtatis dicatur eſſe, qui paſſus eſt, & filius hominis, ſicut ſcriptum eſt: Qui deſcendit de cœlo.

(In edit. vulg.) (Joan 3. 13.)

Item alio loco in eodem libro, inter cætera.

Sileant igitur inanes de ſermonibus [o] quæſtiones, quia *regnum Dei*, ſicut ſcriptum eſt, *non in perſuaſione verbi eſt, ſed in oſtenſione virtutis*: ſervemus diſtinctionem divinitàtis & carnis. Unus in utroque loquitur Dei filius, quia in eodem utraque natura eſt. Et ſi idem loquitur, non uno ſemper loquitur modo. Intende in eo nunc gloriam Dei, nunc hominis paſſiones. Quaſi Deus loquitur, quæ ſunt divina, quia Verbum eſt: quaſi homo dicit, quæ ſunt humana, quia in mea [p] ſubſtantia loquitur.

[o] Inanis diſſertationis MS. Thu. (1. Cor. 2. 4. & 4. 20.)

[p] al. in ea loquebatur.

Item ejuſdem in libro de Incarnatione Domini contra Apollinariſtas.

Sed dum hos redarguimus, emergunt alii, qui carnem Domini dicant & divinitatem unius eſſe naturæ. Quæ tantum ſacrilegium inferna vomuerunt? Jam tolerabiliores ſunt Arriani, quorum per iſtos perfidiæ robur adoleſcit, ut majore [q] contentione aſſerant Patrem & Filium & Spiritum ſanctum, unius non eſſe ſubſtantiæ, quia iſti [r] divinitatem Domini & carnem ſubſtantiæ unius dicere tentaverunt.

[q] Cod. Oxo. minore.

[r] id. quam hi qui.

Item infra:

Et hi mihi frequenter Nicæni Concilii tractatum ſe tenere [ſ] commemorant. Sed in illo tractatu patres noſtri non carnem, ſed Dei Verbum unius ſubſtantiæ cum patre eſſe dixerunt. Et Verbum quidem ex paterna proceſſiſſe ſubſtantia, carnem autem ex Virgine eſſe confeſſi ſunt. Quomodo igitur Nicæni Concilii nomen obtenditur, & nova inducuntur, quæ numquam noſtri ſenſere majores; *& reliqua*.

[ſ] Tractatus exponere. MS. Thu.

Item ejuſdem ad Sabinum [t] Epiſcopum inter cætera.

[t] Ireneſem lib. 7. epiſt. 47. Deeſt iſtud excerptum tam in Cod. Rom. quàm in act. 2. Conc. Calched.

Unde pulchrè Apoſtolus ejuſdem verbi repetitione uſus eſt, dicens de Domino JESU CHRISTO: *Cùm in forma Dei eſſet, non rapinam arbitratus eſt eſſe ſe æqualem Deo; ſed ſemetipſum exinanivit, formam ſervi accipiens.* Quid eſt in forma Dei, niſi in plenitudine Deitatis, in illa perfectionis divinæ expreſſione? Ergo cùm eſſet in plenitudine, exinanivit ſe, & accepit plenitudinem naturæ & perfectionis humanæ. Sicut Deo nihil deerat, ita nec hominis conſummationi, ut eſſet perfectus in utraque forma. Unde & David dicit: *Speciosus forma præ filiis hominum.* Concluditur Apollinariſta, nec quo ſe vertat habet, ſuis clauditur retibus. Ipſe enim dixit, formam ſervi accepit, non ſervus locutus eſt. Iterum ergo interrogo: Quid eſt *in forma Dei*? Reſpondit, in natura Dei. Sunt enim, ait Apoſtolus, *qui non ſunt natura dii.* Quæro, quid ſit, *formam ſervi accipiens?* Sine dubio perfectionem naturæ & conditionis, ut dixi, humanæ, ut eſſet in hominum ſimilitudine. Et pulchrè, non *carnis*, ſed *hominum* dixit *ſimilitudinem*, quia in carne eadem eſt. Sed quia ſine peccato erat ſolus, omnis autem homo in peccato, in ſpecie hominis videbatur: Unde & Propheta ait: *Et homo eſt, & quis cognoſcit eum?* Homo ſecundùm carnem, ſed ultra hominem ſecundùm divinam operationem [u]. Denique cùm leproſum tangeret, homo videbatur: ſed ultra hominem, cùm mundaret. Et cùm Lazarum mortuum fleret, mortuum quaſi homo flebat, ſed ſupra hominem erat, cùm mortuum vinctis juberet pedibus exire. Homo videbatur, cùm penderet in cruce: ſed ſupra hominem, cùm reſeratis tumulis mortuos ſuſcitaret.

(Philip. 2. 6.) (Pſ. 44. 3.) (Galat. 4. 8.) (Jer. 17. 9.)

[u] al. Divina operatione. edit. vulg.

S. AUGUSTINI *Epiſcopi Hipponenſis Eccleſiæ ad Dardanum, inter cætera.*

CAP. VI. NOli itaque dubitare, ibi nunc eſſe hominem Chriſtum, unde venturus eſt; memoritérque recole, & fideliter tene chriſtianam confeſſionem: quoniam *reſurrexit à mortuis, aſcendit in cælum, ſedet ad dexteram Patris*: nec aliunde quàm inde ad judicandos venturus eſt vivos & mortuos: Et *ſic venturus eſt*, illa Angelica voce teſtante, *quemadmodum eſt ire viſus in cælum*, id eſt, in eadem forma carnis atque ſubſtantia, cui profectò immortalitatem dedit, naturam non abſtulit.

(In vulg. edit. Deeſt in Calched.) (Act. 1. 11.)

Item in ejuſdem epiſtola ad Voluſianum, inter cætera:

Nunc verò ita inter Deum & homines mediator apparuit, ut in unitate perſonæ copulans utramque naturam, & ſolita ſublimaret inſolitis, & inſolita ſolitis temperaret.

Item ejuſdem in expoſitione Evangelii ſecundùm Joannem, inter cætera.

Quid igitur hæretice? Cùm Chriſtus Deus ſit & homo, loquitur ut homo, & calumniaris Deo? Ille in ſe naturam commendat humanam, tu in illo audes deformare divinam?

(Tract. 78. Poſt medium.)

Epist. CXXXIV.

Et iterum infrà:

Ubi ſupra paulo poſt. Deeſt in Calch.

Agnoſcamus geminam ſubſtantiam Chriſti, divinam ſcilicet, qua æqualis eſt Patri; humanam, qua major eſt Pater. Utrumque autem ſimul, non duo, ſed unus eſt Chriſtus: ne ſit quaternitas, non Trinitas Deus. Sicut enim unus eſt homo anima rationalis & caro, ſic unus eſt Chriſtus, Deus & homo: ac per hoc Chriſtus eſt, Deus, anima rationalis, & caro. Chriſtum in his omnibus, Chriſtum in ſingulis confitemur. Quis eſt ergo, per quem factus eſt mundus? CHRISTUS JESUS, ſed in forma Dei. Quis eſt ſub Pontio Pilato crucifixus? CHRISTUS JESUS, ſed in forma ſervi. Idem de ſingulis quibus homo conſtat. Quis non eſt derelictus in Inferno? CHRISTUS JESUS, ſed in anima ſola. Quis reſurrecturus, triduo jacuit in ſepulchro? CHRISTUS JESUS, ſed in carne ſola. Dicitur ergo in his ſingulis Chriſtus. Verùm hæc omnia non duo, vel tres, ſed unus eſt Chriſtus. Ideo ergo dixit:

Chriſti definitio Auguſtiniana.

Joan.14.28. *Si diligeretis me, gauderetis utique, quia vado ad patrem.* Quoniam naturæ humanæ gratulandum eſt, eò quòd ſic aſſumta eſt à Verbo unigenito, ut immortalis conſtitueretur in cœlo, atque ita fieret terra ſublimis, ut incorruptibilis pulvis ſederet ad dexteram patris.

Item Ejuſdem ex Libro Aſſertionis fidei. 5

5. Hoc teſtimonium, quod ex Leporii Presb. libello fidei ſumtum eſt, hoc loco reſtituitur ex MS. Cod. Grim. Eſt & in act. 1. Calched. ſed ex Græca verſione. V.Not.

Noſtrum namque eſt credere, illius noſſe; ac ſic ut ipſe Deus Verbum, totum ſuſcipiens quòd eſt hominis, homo ſit; & aſſumtus homo totum accipiendo quod Dei eſt, aliud quàm Deus eſſe non poſſit. Non tamen quia Incarnatus dicitur & immixtus, imminutio ejus eſt accipienda ſubſtantiæ. Novit enim Deus ſine ſui corruptione miſceri, & tamen in veritate miſceri. Novit in ſe ita ſuſcipere, ut nihil ei creſcat augmenti; qui ſe ipſe totum novit infundere, ut nihil ei accidat detrimenti. Non ergo ad intelligentiam imbecillitatis noſtræ ſecundùm experimentorum viſibilia documenta facientes conjecturam de æqualibus ſe invicem ingredientibus creaturis, putemus Deum hominémque commixtum, & tali confuſione carnis & verbi, quaſi aliquod corpus effectum. Abſit ita credere, ut conflatili quodammodo genere duas naturas in unam redactas arbitremur eſſe ſubſtantiam. Hujuſmodi enim commixtio, partis utriuſque corruptio eſt. Deus enim qui capax eſt, non capabilis, penetrans non penetrabilis, implens non implebilis, qui ubique ſimul totus, & ubique diffuſus eſt per infuſionem potentiæ ſuæ, miſericorditer naturæ eſt mixtus humanæ; non humana natura eſt mixta divinæ.

S. JOANNIS Conſtantinopolitani Epiſcopi Confeſſoris in Homilia de Cruce & Latrone:

Cap. VII. In vulg. edit. Deeſt in Calch.

SEd cur cum cruce veniat, videamus. Scilicet ut hi, qui eum crucifixerunt, ſuæ ſen-tiant dementiæ cæcitatem: & ideo impudentiæ eorum ſignum portatur. Ideo Propheta ait: *Tunc lamentabuntur omnes tribus terræ*, videntes accuſatorem, & agnoſcentes peccatum. Et quid mirum eſt, ſi crucem portans adveniet, quando & vulnera corporis ipſe demonſtrat? *Tunc enim*, inquit, *videbunt, quem confixerunt* ². Et ſicut poſt reſurrectionem, Thomæ voluit diffidentiam confutare, & illi clavorum loca monſtravit, & lateris vulnera declaravit, & dixit: *Mitte manum tuam & vide, quoniam ſpiritus carnem & oſſa non habet, ſicut me vides habere:* Sic & tunc oſtendet vulnera, cruciémque demonſtrabit: ut oſtendat illum ſe eſſe, qui fuerat crucifixus.

Epist. CXXXIV. Zachar 12. 10. Ibid. Joan. 19. 37. 2 al. compunxerunt. Joan 20. 27. Luc 24. 39.

Item ejuſdem in Homilia de Aſcenſione Domini.

Nam ſicut duobus jurgio ſeparatis, unus in medio poſitus, altercantium litem diſcordiámque diſſolvit: ita & Chriſtus nobis fecit. Deus nobis juſtè iraſcebatur, & nos contemnebamus iratum, & clementem Dominum declinabamus: & ſe medium Chriſtus ingeſſit, & ſociavit utramque naturam, & nobis quod imminebat à Patre ſupplicium, ipſe ſuſtinuit.

Item ejuſdem in eadem Homilia, inter cætera.

Chriſtus igitur noſtræ naturæ primitias obtulit patri, & oblatum donum miratus eſt pater, quod & tanta dignitas offerebat, & quod offerebatur, nulla macula fœdabatur. Nam & ſuis manibus ſuſcepit oblatum, & ſuæ ſedis fecit eſſe participem, & quod plus eſt, ad partem ſuæ dexteræ collocavit. Cognoſcamus quis eſt ille, qui audivit: *Sede ad dexteram meam:* quæ natura eſt cui dixit: Eſto meæ particeps ſedis. Illa natura eſt quæ audivit, *Terra es & in terram ibis.*

Pſ 109 1. Matth. 22. 44. Gen 3.19.

Item ejuſdem in eadem Homilia, inter cætera.

Quo ſermone utar, quo verbo dicam, reperire non poſſum. Natura fragilis, natura contemta, & omnibus monſtrata deterior, omnia vicit, omnia ſuperavit, & omnibus hodierna die meruit exceiſor reperiri. Hodie Angeli diu vota deſiderata receperunt: hodie Archangeli, quod multo tempore cupiebant inſpicere valuerunt: Naturam noſtram ipſi in ſede Dominica immortali fulgentem gloria perviderunt.

THEOPHILI Epiſcopi Alexandrini, de Epiſtola Paſchali, quam per Ægyptum deſtinavit.

Ex verſione S. Hieronymi.

CUjus rei teſtis eſt ille, qui loquitur: *Omnes declinaverunt, ſimul inutiles facti ſunt.* Et Prophetæ Chriſti auxilium deprecantes: *Domine, inclina cœlos tuos, & deſcende.* Non ut mutaret locum, in quo omnia ſunt, ſed ut propter ſalutem noſtram carnem humanæ fragilitatis aſſumeret, Paulo Apoſtolo eadem concinente:

Cap VIII. Nihil de Theophilo in Calch. In vulg. ed. Pſ. 13.3. Pſ.143.5.

III. XXIV. Jac. 4. 9. concinente : *Cùm eſſet dives, pauper factus eſt, ut nos illius paupertate divites eſſemus.* Venitque in terram & de virginali utero, quem ſanctificavit, egreſſus homo, interpretationem nominis ſui EMMANUEL, id eſt, NOBISCUM DEUS, diſpenſatione confirmans, mirum in modum cœpit eſſe quod nos ſumus, & non deſiit eſſe, quod erat: ſic aſſumens naturam noſtram, ut quod erat ipſe non perderet. Quamquam enim Joannes ſcribat : *Verbum caro factum eſt*, id eſt aliis verbis, Deus homo factus eſt; verbum tamen noo eſt verſum in carnem, quia onnquam Deus eſſe ceſſavit. Ad quem & ſanctus loquitur : *Tu autem idem ipſe es.* Et pater de cœlo conteſtatur & dicit : *Tu es filius meus dilectus, in quo mihi benè complacui*: ut & homo factus, noſtra confeſſione permanere dicatur id quod fuit priuſquam homo fieret, Paulo nobiſcum eadem prædicante : JESUS CHRISTUS *heri & hodie, idem ipſe & in æternum.* Io eo enim quod ait *ipſe*, oſtendit eum priſtinam non mutaſſe naturam, nec divinitatis ſuæ imminuiſſe divitias, quia propter nos pauper effectus, plenam ſimilitudinem noſtræ conditioois aſſumſerat.

Matth. 1. Joan. 1. 14. Pſ. 101. 28. Matth. 3. 17. Marc. 1. 11. Luc. 3. 22. Hebr. 13. 8.

Item ejuſdem in alia epiſtola paſchali contra Origenem, inter cætera.

Uous filius patris, noſtrique mediator, nec æqualitatem ejus amiſit, nec à noſtro conſortio ſeparatus eſt : Inviſibilis Deus, & viſibilis homo, formâ ſervi abſconditus, & Dominus gloriæ confeſſione credentium comprobatus. Neque enim privavit eum pater naturæ ſuæ nomine, poſtquam pro nobis homo, & panper effectus eſt, nec in Jordane fluvio baptizatum altero appellavit vocabulo, ſed filium unigenitum, *Tu es filius meus dilectus, in quo mihi benè complacui.* Nec ſimilitudo ooſtra in divinitatis eſt mutata naturam, nec divinitas in noſtræ naturæ verſa eſt ſimilitudinem.

Matth. 3. 17. Marc. 1. 11. Luc. 3. 22.

S. GREGORII Epiſcopi Nazianzeni in Homilia de Epiphania inter cætera.

CAP. X. In vulg. ed.

CUm ergo proceſſiſſet ex virgine Deus, in ea, quam aſſumſerat, humana natura, unum è duobus ſibi invicem coottariis exiſtens, carne & ſpiritu, aliud in Deum aſſumitur, aliud Deitatis gratia præſtat.

Item infrà.

Miſſus eſt quidem, ſed ut homo. Duplex enim erat in eo natura. Indè denique & laboravit ex itinere, indè & eſurlit, & ſitivit, & cootriſtatus eſt, & flevit humani corporis lege.

S. BASILII Epiſcopi Cappadocis.

CAP. X. In vulg. ed. Deeſt in Calched.

CUm ergo quædam in Chriſto ita videmus humana, ut nihil à communi mortalium fragilitate diſtate videantur; quædam ita divina, quæ nulli alii, niſi illi ineffabili naturæ conveniant Deitatis : hæret humani intellectus anguſtia, & tantæ admirationis ſtupore percuſſa, quò declinet, quid teneat, quo ſe convertat, ignorat [a]. Si hominem putet, devicto mortis regno cum ſpoliis redeuntem à mortuis cernit. Propter quod cum omni metu & reverentia contemplandum eſt, ut in uno eodémque ita utriuſque naturæ veritas demonſtretur, ut neque aliquid indignum & indecens de divina illa & ineffabili ſubſtantia ſentiatur : neque rursùm quæ humanitùs geſta ſunt, falſis illuſa imaginibus æſtimentur.

EPIST. LXXXIV.

a In Cod. Rom. hæc add. ſi Deū putet, crucifixum contempla. tur. reliq.

S. CYRILLI Epiſcopi Alexandrini.

In Orat. 2. de recta fide ad Reginas c. 9. CAP. XI.

HOmo nominatus eſt [b], cùm ſit natura Deus Dei patris Verbum, quoniam ſimiliter ut nos ſanguini communicavit & carni. Sic enim in terris apparuit, non amittens id quod erat, ſed aſſumens humanitatis naturam in ſua ratione perfectam.

In vulg. ed. b al. natus eſt. in Cod. Rom. cap. 13.

Item ejuſdem in libro, qui dicitur : Scholia de Incarnatione unigeniti.

Unus igitur eſt, & ante Incarnationem Deus verus, & qui in divinitate manſit, in qua erat, [c] eſt, & erit. Non diſcernendum igitur unum Dominum JESUM CHRISTUM in hominem ſeorſum, & ſeorſum in Deum, ſed unum eumdémque JESUM CHRISTUM eſſe dicimus, non ignorantes differentias naturarum, ſed eas inconfuſas inter ſe ſervantes.

c In Cod. Rom & in MſS. add. Barb. 2. & in latina verſione Calched. Conc. & in verſione Cyrilli apud Mar. Mercatorē ſic eſt: ‹ & qui in humanitate manſit id quod erat & quibus græca reſpondent. Deeſt in Cod. Rom. Ead. libro c. 25. poſt med.

Item cujus ſuprà.

Intelligitur namque certè aliud in alio inhabitare, id eſt, divinam naturam in humanitate non perpeſſam commixtionem aut commutationem, [d] ut eſſet quod non erat. Quicquid enim in alio habitare dicitur non ipſum fit tale, quale eſt id, in quo habitat, ſed aliud in eo [e] magis intelligitur. At verò in Verbi natura [f] & humanitatis, nobis ſolam differentiam deſignat diverſitas naturarum Unus enim ex utraque intelligitur Chriſtus. Ergo inconfuſione, ut ante dixi, ſervata inhabitaſſe ait Verbum in nobis. Scit enim unum eſſe filium unigenitum, carnem factum & hominem.

d Hæc non add. ex MS. Grim. e al. alio. f Ita MſS. Grim. Barb. duo. Th. Cant. & Græca. At in vulg. Lat. male perſona.

Item cujus ſupra ad Neſtorium.

Ait igitur ſancta & magna Synodus ipſum, qui eſt ex Deo patre natus naturaliter, filium unigenitum, Deum verum de Deo vero, lumen de lumine, per quem & cum quo omnia fecerit pater, hunc deſcendiſſe, incarnatum eſſe, & hominem factum, paſſum eſſe, reſurrexiſſe tertia die, & aſcendiſſe rurſus ad cœlos. Hæc nos ſequi verba debemus; his nos convenit obtemperare dogmatibus; conſiderantes quid ſit incarnatum eſſe, & hominem factum Dei Verbum. Non

Epiſt. ad Neſtorium 1. part. Conc. Epheſini c. 8. ex verſione, quæ habetur inſra in Cod. Rom. Eccl. c. 56.

Epist. CXXXIV.

enim dicimus, quod Dei natura converſa vel immutata, facta ſit caro; nec quod in totum hominem, qui eſt ex anima & corpore, transformata ſit; ſed illud magis, quod carnem animatam anima rationali ſibi copulaverit Verbum ſubſtantialiter & ineffabiliter [a] factus ſit homo, & nuncupatus ſit etiam filius hominis, non nuda tantummodo voluntate, ſed nec aſſumtione ſola perſonæ, ſed quod diverſæ quidem naturæ in unum convenerint, unus tamen ex ambabus Chriſtus & filius; non evacuata aut ſublata diverſitate naturarum per conjunctionem, ſed quia ſimul nobis effecerunt unum Dominum, & Chriſtum, & Filium, id eſt, divinitas & humanitas, per arcanam illam ineffabilemque copulationem ad unitatem [b]. Itaque is, qui ante ſecula omnia eſt natus ex patre, etiam ex muliere carnaliter dicitur procreatus in tempore. Non quia divina ipſius natura de ſacra Virgine ſumſit exordium, nec quod propter ſeipſam opus habuit ſecundò naſci poſt illam nativitatem, quam habebat ex patre (eſt enim ineptum & ſtultum hoc dicere, quod is, qui ante omnia ſecula eſt conſempiternus patri, ſecundæ generationis eguerit, ut eſſe inciperet) ſed quia propter nos & propter noſtram ſalutem naturam ſibi copulavit humanam, & proceſſit ex muliere, idcircò dicitur natus eſſe carnaliter. Neque enim prius natus eſt homo communis de ſancta Virgine, & tunc demum habitavit in eo Verbum; ſed in ipſa vulva uteróque virginali, ſe cum carne conjunxit, & ſuſtinuit generationem carnalem, carnis ſuæ nativitatem, faciens ſuam. Sic illum dicimus & paſſum eſſe & reſurrexiſſe, non quia Deus Verbum in ſua natura paſſus ſit, aut plagas, aut clavorum transfixiones, aut alia vulnera ſuſceperit, (Deus namque incorporalis extra paſſionem eſt) ſed quia corpus illud, quod ipſius proprium factum eſt, paſſum eſt, ideo hæc omnia pro nobis ipſe dicitur paſſus. Inerat enim in eo corpore, quod patiebatur, Deus qui pati non poterat. Simili modo & mortem ipſius intelligimus. Immortale enim & incorruptibile eſt naturaliter, & vita, & vivificans Dei Verbum. Sed quia corpus ipſius proprium, *gratiâ Dei*, juxta Pauli vocem, *pro omnibus mortem guſtavit*, idcircò ipſe dicitur mortem paſſus eſſe pro nobis. Non quod in ſe mortem eſſet expertus, quantum ad ipſius naturam pertinet; inſania eſt enim hoc vel ſentire, vel dicere: ſed quod, ut ſupra diximus, caro ipſius mortem guſtavit. Ita & reſurgente carne, ipſius ruſus reſurrectionem dicimus: non quia in corruptionem ceciderit, abſit; ſed quia ejus reſurrexit corpus. Ita Chriſtum unum & Dominum confitemur, non tanquam hominem cum Verbo coadorantes, ne diviſionis quædam ſpecies inducatur; ſed unum jam & eundem adorantes: quia non eſt alienum à Verbo corpus ſuum, cum quo ipſi etiam aſſidet patri. Nec hoc ita dicimus, quaſi duobus filiis aſſidentibus, ſed uno cum carne per unitatem: quia ſi talem copulationem factam per ſubſtantiam, aut quaſi impoſſibilem [c], aut quaſi parum decoram noluerimus accipere, in id incidimus, ut duos filios eſſe dicamus: neceſſe eſt enim diſcernere & dicere hominem ſeparatim fuiſſe ſola filii appellatione honoratum, & rurſum Verbum, quod eſt ex Deo, & nomine, & veritate, filium Dei. Sed diſcernere in duos filios non debemus unum Dominum Jesum Christum. Neque enim id adjuvat rectam fidei rationem, licet nonnulli, neſciò quam perbibeant copulationem perſonarum. Non dixit enim ſcriptura, Verbum Dei perſonam hominis ſibi aſſumſiſſe, ſed carnem factum eſſe. Id autem eſt oſtendere Dei Verbum, ſimiliter ac nos participationem habuiſſe carnis & ſanguinis, & corpus noſtrum propriè ſuum feciſſe, & hominem ex muliere proceſſiſſe, non abjecta, nec depoſita Deitate, aut generatione illa, quam habebat ex patre; ſed manſiſſe etiam in aſſumtione carnis Deum, quod erat. Hoc ubique rectæ fidei ratio proteſtatur. In tali ſenſu ſanctos patres fuiſſe comperimus. Ideo illi non dubitaverunt ſanctam Virginem dicere Θεοτόκον; non quod Verbi natura, Deitáſque in ſancta Virgine ſumſit exordium; ſed quod ex ea natum ſit ſacrum illud corpus animatum anima rationali, cui ſubſtantialiter adunatum Dei verbum, carnaliter natum eſſe dicitur.

Epist. CXXXV.

a al. incomprehenſibiliter. Corb.

b al. copulationis adunationem.

Hebr. 2. 9.

c al. poſſibilem, & poſtea voluerimus.

Joan. 1. 14.

EPISTOLA CXXXV. [a]

AD NEONAM RAVENNATEM Epiſcopum.

De his, qui de captivitate redeuntes, incertum habent utrum ante captivitatem baptiſma conſecuti ſint.

a Aliàs: XXXVII. Ad Leonem Ravennatem.

SYNOPSIS.

I. *De parvulis, qui in captivitatem devenerunt, & baptiſmum non reminiſcuntur ſe conſecutos.*

II. *Ut ab hæreticis baptizatus per impoſitionem manus Spiritum ſanctum accipiat.*

LEO Epiſcopus, NEONÆ [b] *Epiſcopo Ravennati ſalutem.*[1]

Frequenter quidem in diverſarum ambiguo quæſtionum titubantia fratrum corda, Spiritu Dei inſtruente, ſolidavimus, reſponſionis formam vel ex ſanctarum Scripturarum diſciplinis, vel ex patrum regulis colligentes; ſed nuper in Synodo [c] novum & inauditum antea genus conſultationis exortum eſt.

Nam quorumdam fratrum ſuggeſtione comperimus, aliquos captivorum ad ſedes

b al. Leoni vel Neoniæ.

1. V. Not. Pontifex non reſpondet, niſi ſcriptura vel traditione prælucentibus.

c al. ſed nunc periculoſum, novũ &c. Mſſ. duo.

Cap. I.

Epist. CXXXV. d al. libertatemque. e al. ſirmā.

ſuas liberè [d] redeuntes, qui ſcilicet in captivitatem illa ætate devenerint, quæ nullius rei fermè [e] poterat habere notitiam, remedium quidem implorare baptiſmatis: ſed utrum ejuſdem myſterium baptiſmatis ac ſacramenta [f] perceperint, infantiæ inſcientià non poſſe reminiſci, & ideò ſub hoc jacentes [g] recordationis incerto, animas ſuas in diſcrimen adduci, dum ſub ſpecie cautionis negatur his gratia, quæ ideò non impenditur, quia putatur impenſa. Cùm itaque tribuere talibus Dominici ſacramenta myſterii, non immeritò quorumdam fratrum formido titubaret, in Synodali, ut diximus, cœtu formam hujuſcemodi conſultationis accepimus, quam diligentiùs diſcutientes, pro uniuſcujuſque ſenſu ſolicita voluimus ratione tractari, quò ad veritatem, adhibita cognitione multorum, certiùs pervenire poſſemus. Eadem ergo, quæ in ſenſum noſtrum divina inſpiratione venerunt, frequens etiam fratrum firmavit aſſenſio. In primis itaque providere debemus, ne dum ſpeciem quamdam cautionis tenemus, damnum regenerandarum [h] incidamus animarum. Quis enim ita ſit ſuſpicationibus ſuis deditus, ut verum eſſe definiat, quod, omni manifeſtatione ceſſante, ex opinione ambigua ſuſpicatur? Cùm itaque baptiſmi ſui nihil [i] recordetur, qui regenerationis eſt cupidus, nec alter atteſtari de eo poſſit, qui ſciat conſecratum, nihil eſt in quo peccatum poſſit obrepere, cùm in hac parte conſcientiæ ſuæ nec ille reus ſit, qui conſecratur, nec ille qui conſecrat. Scimus quidem inexpiabile [2] eſſe facinus, quoties juxta hæreticorum dogma, contra ſanctorum Patrum inſtituta [3], cogitur aliquis lavacrum, quod regenerandis ſemel tributum eſt, bis ſubire, Apoſtolica reclamante ſententia [k], quæ nobis unam prædicat in Trinitate Deitatem, unam in fide confeſſionem, unum in baptiſmate ſacramentum. Sed in hoc nihil ſimile formidatur, quoniam non poteſt in iterationis crimen venire, quod factum eſſe omnino neſcitur. Atque ideò, quoties perſona talis inciderit, ſolicita primùm examinatione diſcutite, & longo tempore, niſi fortè ſupremus finis immineat, indagate, utrum nemo ſit penitùs, qui teſtimonio ſuo juvare poſſit ignorantiam neſcientis. Et cùm conſtiterit hunc, qui baptiſmatis indiget ſacramento, ſola inaniter ſuſpicione prohiberi, accedat intrepidus ad conſequendam gratiam, cujus in ſe nullum ſcit eſſe veſtigium. Nec vereamur huic ſalutis januam aperire, [4] quam nunquam ante docetur ingreſſus.

f Ita Mſſ. tres & Sur.

g Ita ex conjectura poſuimus. cum Codd. legant latentes vel latentis.

Leo conſultus fratres conſulit.

h al. regendarum. Mſſ. duo.

De conſec. diſt. 4. Cum itaque baptiſmi. c. 112.

i Ita Mſſ. duo necnon Ivo & Gratianus ed. cum. baptizatus ſit nec ille... quod neſciat.

Epist. CXXXV. 2. V.Not. 3. V.Not.

k al. doctrina.

4. V.Not.

Cap. II.

Quod ſi ab hæreticis baptizatum quempiam fuiſſe conſtiterit, erga hunc nullatenus ſacramentum regenerationis iteretur: ſed hoc tantum quod ibi defuit, conferatur, ut per Epiſcopalis manus impoſitionem virtutem ſancti Spiritus conſequatur. Quam rem, frater chariſſime, ideò generaliter ad omnium volumus pervenire notitiam: ne dum plus juſto metuimus, miſericordia Dei ſalvari cupientibus denegetur. Data nono kalendas Novembris, conſulatu MARCIANI Auguſti [l].

5. V.Not.

l Legendū MAJORIANI. Vide quæ diximus initio notatum ad hanc epiſtolam.

ANNUS CHRISTI 419.	LEONIS PAPÆ 20.	LEONIS ET MAIORIANI IMPP. 3.	RICIMERE ET PATRICIO COSS.

a Alâs. LXXX. 6. Martii.

EPISTOLA CXXXVI. [a]

AD UNIVERSOS EPISCOPOS per Campaniam, Samnium & Picenum conſtitutos.

SYNOPSIS.

I. *De baptiſmo, ne in natalibus martyrum, ſed in Paſchæ & Pentecoſtes ſolummodò feſtis celebretur.*

II. *De confeſſione peccatorum, ne publicè fiat, ſed ſoli Sacerdoti.*

LEO, univerſis Epiſcopis per Campaniam, Samnium & Picenum conſtitutis.

Cap. I. Tempora baptiſmi ex Apoſtolica traditione.

MAgna indignatione commoveor, & multo dolore contriſtor, quod quoſdam ex vobis comperi ita eſſe Apoſtolicæ traditionis oblitos, & ſtudio ſui erroris intentos, ut præter Paſchalem feſtivitatem, cui ſola Pentecoſtes ſolennitas comparatur, audeant ſibimet, non aliqua humanæ infirmitatis neceſſitate cogente, ſed ſola indiſciplinati arbitrii libertate, jus Baptiſmatis vindicare; & in natalibus Martyrum, quorum finis aliter honorandus eſt, quàm dies Dominicæ Paſſionis, regenerationis celebrare myſteria, ac ſine ullis ſpiritualium eruditionibus præparationum, ita rudibus & imperitis tradere ſacramentum, ut circa renovandos nihil doctrinæ Eccleſiaſticæ, nihil in exorciſmis impoſitio manuum, nihil ipſa jejunia, quibus vetus homo deſtruitur, operentur; neque in tanto myſterio ſalutis humanæ ulla ejus diei habeatur exceptio, quo ipſum donum eſt conditum renaſcendi [b]. Admonemus igitur, & non ſine periculo ſtatus eorum, qui hoc faciunt, proteſtamur, ut ab hac præſumtione ceſſetur; & ſummam hanc potentiſſimámque Dei gratiam, non niſi in Paſchali & Pentecoſtes die deſiderantibus & credentibus conferatis: manente quolibet tempore gravioris neceſſitatis ac periculorum conſideratione, ſecundùm quam oporteat ſubvenire; ne conditione mortali coarctata infirmitas neceſſaria liberatione

Impoſit. man. Catechiſmus, exorciſmus & jejunia ante baptiſmum.

b al. renaſcentibus.

EPIST. CXXXVI.

fraudetur: cùm, ſervatâ, ſicut prælocuti ſumus, duarum tantummodò feſtivitatum reverentiâ, propter multa pericula ſit cavendum, ne cuiquam aut in deſperata ægritudine, aut in hoſtilitatis incurſu, aut in timore naufragii, per ſacerdotem Domini regeneratio denegetur. Si quis verò poſt hoc interdictum, in eadem fuerit uſurpatione detectus, dignam pertinaciæ ſuæ incidet ultionem: quoniam oſtendit ſe turpe potiùs lucrum, quàm religionis cultum eſſe ſectatum.

CAP. II. Illam etiam contra Apoſtolicam regulam præſumtionem, quam nuper agnovi à quibuſdam illicita uſurpatione committi, modis omnibus conſtituo ſubmoveri [c]: ne videlicet de ſingulorum peccatorum genere, libello ſcripta profeſſio publicetur [d]: cùm reatus conſcientiarum ſufficiat ſolis ſacerdotibus indicari confeſſione ſecreta. Quamvis enim plenitudo fidei videatur eſſe laudabilis, quæ propter Dei timorem apud homines erubeſcere non veretur: tamen quia non omnium hujuſmodi ſunt peccata, ut ea, qui [e] pœnitentiam poſcunt, non timeant publicare; removeatur tam improbabilis conſuetudo: ne multi à pœnitentiæ remediis arceantur, dum aut erubeſcunt, aut metuunt inimicis ſuis ſua facta reſerari, quibus poſſint legum conſtitutione percelli. Sufficit enim illa confeſſio, quæ primùm Deo offertur, tum etiam ſacerdoti, qui pro delictis pœnitentium precator accedit. Tunc enim demum plures ad pœnitentiam poterunt provocari, ſi populi auribus non publicetur conſcientia confitentis [f]. Datum pridie Nonas Martii. RECIMERE Conſule.

Confeſſio ſecreta ſolis ſacerdotibus.

d al. publice recitetur. De pœnitent. diſt. 1. Quamvis plenitudo. c. 59.

e ita MSS. Cod. Ed. quæ. De pœnit. diſt. 1.

Sacerdotis precibus collata remiſſio peccatorum.

f al. pœnitentis.

c Poſt iſta in vulg. ed. ſequuntur hæc, quæ titulis aut marginalis annotationis vice fuiſſe indicant Codic. MSS. De pœnitentia videlicet quæ ita à fidelibus poſtularetur.

ANNUS CHRISTI 460.	LEONIS PAPÆ 21.	LEONIS ET MAIORIANI IMPP. 4.	MAGNO ET APOLLONIO COSS.

a Aliàs. XCIX.

EPISTOLA CXXXVII. a

17. Junii.

AD LEONEM AUGUSTUM.

SYNOPSIS.

I. *De ejecto Timotheo Æluro ab Alexandrina Eccleſia, & Catholico præſule in ejus locum eligendo.*

II. *Et fidei integritatem & probitatem morum in Sacerdote requiri.*

III. *Impium Ælurum, etſi fides ejus foret integra, reſtitui non poſſe.*

Nullus codex MS affuit pro hujus epiſtolæ emendatione: aliqua ex conjectura correximus, rejecta ad marginem vulg. ed. lectione.

LEO Epiſcopus, LEONI Auguſto.

CAP. I. SI glorioſum pietatis veſtræ in fidei defenſione propoſitum tanta proſequi laude cupiamus, quanta rerum ipſarum magnitudo depoſcit, inveniemur impares in actione gratiarum, ſi noſtri tantùm oris anguſtiis univerſalis Eccleſiæ gaudia celebremus. Sed dignior [b] illius remuneratio veſtris actibus meritiſque ſervatur [c], in cujus cauſſa & ſpeciali excellitis animo, & optato triumpharis eventu gloriæ [d]. Sciat igitur clementia veſtra omnes Eccleſias Dei cum laude veſtra exultare pariter & lætari, quòd ab Alexandrinæ Eccleſiæ jugo improbus parricida depulſus eſt; & populus Dei, cui prædo nefarius incubabat, in antiquam fidei libertatem reductus, poteſt jam in ſalutis viam fidelium ſacerdotum prædicatione revocari, cùm videat omne ſeminarium venenorum in ipſo autore projectum. Nunc ergo quia hoc conſtanti propoſito & magna mente peregiſtis, conſummato operi fidei illud adjungite, ut de Catholico civitatis illius præſule quod Deo placeat decernatis, qui nulla damnatæ toties impietatis ſit infectus aſpergine: ne forſaſſe rectum vulnus ſub ſpecie obductæ cicatricis increſcat, & plebs chriſtiana, quæ vobis agentibus apertè ab hæreticorum perverſitate liberata eſt, lethalibus iterùm obnoxia ſit venenis.

b dignius vulg.
c ſervabatur vulg.
d fortè pro Gloriæ leg. Glorioſiſſime Auguſte, ut alibi.

Timotheus Ælurus Alexand. ſedis invaſor & Proterii Alexand. Epiſcopi parricida.

CAP. II. Vides autem, venerabilis Imperator, & evidenter agnoſcis, quòd in perſona, de cujus abſciſſione agitur, non ſola eſt fidei integritas intuenda: quæ etiamſi ullis correctionibus profeſſionibúſque purgari, & in integrum valeret qualibet conditione reſtitui, nequaquam tamen quæ ſceleſtè cruentéque commiſſa ſunt, poſſunt probabilium verborum proteſtationibus aboleri: quia in pontifice Dei, ac maximè [e] tantæ Eccleſiæ Sacerdote, non ſufficit ſonus linguæ & ſermo labiorum; & nihil prodeſt ſi Deus voce prædicatur, & mens in [f] impietate convincitur. De talibus enim per Apoſtolum ſanctus Spiritus loquitur: *Habentes ſpeciem pietatis, virtutem autem ejus abnegantes*; & iterùm alibi: *Deum profitentur ſe ſcire, factis autem negant.* Unde cum omni Eccleſiæ membro, & integræ fidei veritas, & bonorum operum plenitudo quæratur, quantò magis in ſummo Pontifice debent utraque præcellere: quia alterum ſine altero non poteſt cum Chriſti corpore compaginari.

Non ſola fides verè Pontificem facit.

e in vulg. non legitur locus iſte, quo ut medeſum notatus eſt ad marg. de hac maximè.
f fortè, de. 2. Tim. 3. 5. Tit. 1. 16.

CAP. III. Nec neceſſe eſt nunc omnia, quæ TIMOTHEUM execrabilem faciunt, enarrare, cùm copioſè atque manifeſtè in totius mundi notitiam, quæ per ipſum ac propter ipſum ſunt geſta, proceſſerint; & ſi quid ab incompoſito vulgo contra juſtitiam perpetratum eſt, in hujus omnia verticem conſtant, cujus deſideriis manus furentium ſervierunt. Unde etiam ſi [g] in profeſſione fidei nihil hic negli-

g ſi etiam vulg.

Epiſt. CXXXVIII. gat, nihil fallat, aptiſſimum glotiæ veſtræ eſt ab hoc appetitu illum prorſus excludere: qnia in tantæ urbis antiſtite [h] nniverſa Eccleſiæ membra decet ſancta exultatione gaudere, nt vera pax Domini non ſolùm prædicatione fidei, ſed etiam morum clarificetur exemplo. Data XV. kalendarum Juliarum, Magno & Apollonio conſulibus. *Per Philoxenum agentem in rebus.*

h Alias, q. g. Aliquid videtur hic deeſſe, quæ nota marginis aliquando ad ſcripta irrepſit poſtea in textum priorum editionum.

EPISTOLA CXXXVIII. [a]

a Alias, C. 17. Junii.

AD GENNADIUM EPISCOPUM Conſtantinopolitanum.

SYNOPSIS.

Queritur quod Timotheus Conſtantinopolim venire ſit permiſſus: nullam ei reſtitutionis ſpem eſſe relinquendam: cavendúmque ne ſe publicis privatisve colloquiis immiſceat.

LEO Epiſcopus, GENNADIO Epiſcopo Conſtantinopolitano.

Dilectionis tuæ literis, & fratrum coëpiſcoporúmque noſtrorum Domitiani & Geminiani ſermone agnovi, Timotheum poſtquam Eccleſiæ Alexandrinæ civitatis expulſus eſt, Conſtantinopolim, nonnullis hoc fidei adverſariis agentibus, venire permiſſum: nt, quantùm datur intelligi, quia univerſorum Domini ſacerdorum ſententiis coarctatus, invitus ſaltem ad Catholicum ſe dogma convertat:. & tanquam propter hanc tantummodò culpam videatur ejectus, hæreticæ perverſitatis errore damnato, doctrinæ Apoſtolicæ, ut ad Alexandrinam tedeat, acquieſcat: cùm illi, eriamſi Catholicus probaretut, boc vehementer obſiſtat, quòd vivente Epiſcopo, tantæ ſedis Invaſor eſt, & autor apparuit inauditæ crudelitatis admiſſæ. Et ideò dilectio tua ſolicitudine, qua claret, eniti & elaborare debebit, ne cum tam nefario homine ſermo aliqnis privatim, vei publicè miſceatur, néve ſub ſpecie correctionis ejus quorumdam conventui præbeatur occaſio: ne redenndi integram capiat libertatem, de quo jam edictis ſuis princeps Chriſtianiſſimus judicavit. Omni igitur labore & circnmſpectione pervigili unitati Eccleſiaſticæ profuturus enitere, frater chariſſime, ut ſpes ſuffragatoribus ipſius adimatut, & Alexandrinis ex clero ſuo Catholicus Epiſcopus ſecundùm morem veterem per orthodoxos Epiſcopos conſecretur: quia parricida ille non aliàs à ſuis defenſoribus deſeritur, niſi Alexandrina Eccleſia, quæ patrum honori & ſuæ teſtituenda eſt libertati, rectotem ſanandis omnibus, quæ malè geſta ſunt, probatiſſimum fuerit conſecuta. Datum XV. Kalend. Julias, Magno & Apollonio Conſulibus. *Per Philoxenum Agentem in rebus.*

De cæde Proterii Epiſcopi.

EPISTOLA CXXXIX. [a]

Epiſt. CXXXIX.

a Alias, C I. 8. Auguſti.

AD TIMOTHEUM EPISCOPUM Alexandrinum.

SYNOPSIS.

I. *De electione ejus gratulatur, charitatémque commendat.*

II. *Ut fidei rebus invigilet, frequenterque ad ipſum ſcribat.*

LEO Epiſcopus, TIMOTHEO [b] Epiſcopo Catholico Alexandrinæ Eccleſiæ.

b Is eſt Timotheus Solophaciolus, qui in Timothei Æluri locum ſubrogatus eſt.

Evidenter apparet ſub Apoſtolicæ ſplendore ſententiæ, *quoniam diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum*: & divinæ diſpenſatione pietatis ubi excipiuntut adverſa, ibi donantut & proſpera. Quod Alexandrinæ Eccleſiæ experimenta demonſtrant; in qua multos ſibi parientiæ theſauros humilitas, modeſtia & tolerantia congregavit: quia *juxta eſt Dominus his qui tribulato ſunt corde, & humiles ſpiritu ſalvabit*: glorificata in omnibus inclyti principis fide, per quem *dextera Domini fecit virtutem*, ne in thronum beatorum Patrum Antichriſti diutius ſederet opprobrium: cujus impietas nemini magis quàm ſibi nocuit; quia etſi aliquos ad ſocietatem facinoris impulit, ſe tantùm denique inexpiabiliter cruentavit. Unde de eo, quod inſtinctu fidei in fraternitatem tuam cleri & plebis, atque omnium fidelium egit electio, univerſam meeum Eccleſiam Domini gaudere reſcribo, utque hoc benignitas divinæ pietatis multiplicatâ gratiâ confirmet, exopto: ita ipſi per omnia tua devotione famnlante, ut etiam eos, qui veritati aliquatenus teſtiterunt, reconciliandos Deo per Eccleſiæ preces inſtanter acqniras; & ſacramenta Catholicæ fidei, cujus ſoliditas nullam diviſionem recipit, ſolicitus rector adjungas: illum imitatus verum piúmqne paſtorem, qui animam ſuam poſuit pro ovibus ſuis, & etrantem unam ovem non flagellis coërcuit, ſed ad ovile proprium ſuis humeris reportavit.

Cap. I. Rom. 8. 28. Pſ. 33. 19. Pſ. 117. 16. Reconciliatio per Eccleſiæ preces. Joan. 10. 12. Luc. 15. 5.

Agat ergo dilectio tua, frater chariſſime, ne vel Neſtoriani dogmatis, vel Eutychiani erroris ullnm in Dei populo poſſit veſtigium reperiri: quia *nemo poteſt fundamentum ponere, præter id quod poſitum eſt, qui eſt* Chriſtus Jesus: qui univerſum mundum non reconciliaret Deo Patri, niſi per fidei tegenerationem omnes in noſtræ carnis veritate ſuſciperet. Cum ergo ſcribendi opportunitates, quibus fraternitas tua utatur, extiterint, ſicut neceſſariè [b] & ex more feciſti, ut per filios noſtros Danielem presbyterum & Timotheum diaconnm ordinationis tuæ ad nos ſcripta dirigeres; ita omni tempore in hoc officio perſeveres, ut de provectibus

Cap. II. 1. Cor. 3. 11. Incarnationis ad reconciliationem mundi neceſſitas. b id eſt, inceſſanter, ut alii ne ...

Epist. CXL.

pacis ſæpè, quantum fieri poteſt, ſolicitudini noſtræ mittantur indicia: ut per alterna colloquia ſentiamus, *quia charitas Dei diffuſa eſt in cordibus noſtris per Spiritum ſanctum qui datus eſt nobis.* Datum XV. Kalend. Septemb. MAGNO & APOLLONIO Conſulibus.

Rom. 5. 5.

EPISTOLA CXL. a

a Aliàs. CII.

18. Auguſt.

AD PRESBYTEROS ET DIACONOS Eccleſiæ Alexandrinæ.

SYNOPSIS.

Ad concordiam in Eccleſia Alexandrina ſervandam augendamque invitat: & ut qui ab hæreticis ſeducti ſunt ad pœnitentiæ remedium provocentur.

LEO Epiſcopus, Presbyteris & Diaconibus Eccleſiæ Alexandrinæ, dilectiſſimis filiis in Domino ſalutem.

GAudeo exultanter in Domino de piiſſimo, quem inter vos babetis affectu, dum ſicut ſcripta veſtra manifeſtant, & paſtor gregem, & grex oſtenditur amare paſtorem. *Soliciti* ergo *in invicem*, ſicut Apoſtolus ait, *ſervare unitatem ſpiritus in vinculo pacis*, properate [b] ad fructum veræ pervenire patientiæ. Quid enim dignius aut velle poteſtis aut agere, quàm ut auxiliante Dei gratia, glorioſiſſimi principis fide ad profectum ſolidiſſimæ pacis utamini, remotâ procul eâ beſtiâ, quæ vineam plantationis Dominicæ, ſicut Pſalmus propheticus canit, ſingulari feritate vaſtabat? Quia ergo in ovili Dominico nec furum jam inſidiæ, nec latronum timentur incurſus, redeat univerſitas veſtra in concordiam, & magiſterio Spiritus ſancti illa in omnibus unitas expetatur, propter quam dicit Apoſtolus: *Non quærens quod mihi utile eſt, ſed quod multis, ut ſalvi fiant.* Idipſum dicant & ſentiant omnes, nulla ſint ſenſuum diſputationúmque certamina. Quod uſque ad Catbolicos præſules in Alexandrina Eccleſia diſcipuli veritatis didicerunt atque docuerunt, eâdem à cunctis fidelibus confeſſione promatur: quia VARIETATEM veritas, quæ eſt ſimplex atque una, non recipit. Si quos autem cujuſlibet ordinis Chriſtianos impia hæreticorum conturbavere mendacia, ad ſatisfactionis remedia provocate, & in ſpiritu manſuetudinis cum benignitate corripite: quia, ſicut ait beatus Apoſtolus Petrus, *non tardat Dominus promiſſum, ſed patienter agit propter vos, nolens aliquos perire, ſed omnes ad pœnitentiam converti.* Agendum ergo eſt, ne difficultas veniæ curationem faciat tardiorem. Data decimoquinto Kalend. Septemb. MAGNO & APOLLONIO Conſulibus.

Epheſ. 4. 3.

b al. add. ut poſſitis.

Pſ. 79. 14.

1. Cor. 10. 33.

Veritas ſimplex & una.

2. Pet. 3. 9.

EPISTOLA CXLI. a

Epist. CXLI.

a Aliàs. CIII.

1. Septemb.

AD QUOSDAM ÆGYPTI EPISCOPOS.

SYNOPSIS.

De electo Timotheo Catholico in locum Timothei Æluri gratulatur: unitatem commendat: & ut ſolicitudinem ſuam ejus curæ jungant ad reducendos errantes, invitat.

LEO EPISCOPUS, THEOPHILO JOANNI, Athanaſio, Abrahæ, Danieli, Joabæ, Paphnutio, Muſæo, Panulvio, & Petro, Epiſcopis Ægyptiis.

LIteris fraternitatis veſtræ, quas ad me filii noſtri DANIEL Presbyter & TIMOTHEUS Diaconus detulerunt, cognoviſſe me gaudeo, quod glorioſi & venerandi Principis fides, Propheticis & Evangelicis unita doctrinis, ad ſanctos & Deo placitos diſpoſitionum ſuarum devenit effectus, ut cruentiſſimo Alexandrinæ Eccleſiæ pervaſore dejecto, & in longinqoiora tranſlato, dignum ſua gubernatione rectorem totius civitatis mereretur electio, ad cujus vos conſecrationem nullus ambitus traheret, nulla ſeditio impelleret, nulla iniquitas incitaret; ſed in medio conſtituta meritorum ſanctitate, eum cunctis non dubitaret præponere, quem ſibi univerſitas cuperet præſidere. Unde reddita populis Chriſtianis Dei pace gaudentes, commendamus vobis invicem veſtri operis dignitatem: ut religioſè per omnia ordinatus antiſtes, fraterno ſe vivere experiatur aſſenſu, & ad abolenda ſcandala, quæ error hæreticus excitaverat, cooperatione veſtra gaudeat adjuvari. Excluſo enim qui imitator diaboli fuit, & *in veritate non ſtetit*, malè utens ſpecie pervaſi honoris & nominis, congruit ut Alexandrina Eccleſia eum veneretur & diligat, quem & probitate morum, & integritate Catholicæ fidei, dignum tanto ſacerdotio comprobavit: cui mutuæ charitatis plenum animi noſtri præbemus affectum: cohortantes, fratres chariſſimi, & fiducialiter exigentes, ut in prædicatione verbi, in eruditione præcepti illam formam cuſtodiatis charitatis, ſine qua nullæ poſſunt prodeſſe virtutes. Quod autem fratri & coëpiſcopo noſtro TIMOTHEO de revocandis his, qui à veritatis itinere deviantes, inconſultiùs ſe ferociúſque geſſerunt, ſcriptum eſſe cognoſcitis, dilectio quoque veſtra ad curam ſuam intelligat pertinere: ut quia latè ſeſe peſtilens illa ægritudo diffudit, ubique omnibus eadem adhibeatur medicina vulneribus: ut per diligentiam paſtoralem in cunctis Eccleſiis Domini ovile reparetur, & per ſolicitudinem charitatis atque doctri-

Joan. 8. 44.

 næ, omnes Chriſti oves unum ſe ſentiant habere paſtorem. Data XV. kalend. Septembris, Magno & Apollonio Conſulibus.

S. LEONIS MAGNI PAPÆ I.

FRAGMENTA.

Ex Epiſtola VII. Pelagii Papæ II. quæ eſt tertia ad Eliam Aquileienſem Epiſcopum & alios Iſtriæ Epiſcopos, qui damnationi trium capitulorum non conſentiebant. Quam Epiſtolam à S. Gregorio Papa I. cùm adhuc eſſet diaconus, ſcriptam fuiſſe nomine Pelagii Papæ teſtatur Vvarnefridus lib. 3. de Geſtis Longobardorum cap. 10. al. 20.

CAP. VI. Adhuc autem, *inquit Pelagius*, ex ejuſdem beati Leonis Epiſtola teſtimonium ſcriptis veſtris inſeritis, quæ ad Basilium dicit:

Piè nobis & conſtanter utendum [a] eſt; ne dum talium diſputatio admittitur, eorum, quæ divinitus definita ſunt, autoritati derogetur. *Et infrà:* Nec enim [b] aliquam diſceptationem [c] plenè definita revocanda ſunt: ne ad arbitrium damnatorum ipſi de his videamur ambigere, quæ manifeſtum eſt per omnia Propheticis & Evangelicis atque Apoſtolicis autoritatibus conſonare.

[a] In Ep. 132 mel. vitandum.

[b] Ibid. melius nec in

[c] & pie & plenè.

ADMONITIO.

Prius quidem illud fragmentum habemus; non in Epiſtola ad Basilium, ſed in cap. 3. Epiſtolæ ad Leonem Auguſtum, quæ ex Codice MS. Cardinalis Grimani nunc primùm in lucem à nobis emittitur, eſtque ordine CXXXIII. Poſterius verò, nec in hac, nec in illa, nec in ulla alia ad Baſilium Epiſtola reperi, quamquam eadem ferè habentur in Ep. 132. ad eumdem Leonem Auguſtum cap. 2. Unde ex tribus his unum aliquod dicendum eſt: ſcilicet, vel hæc verba quæ leguntur in epiſtola ad Leonem Auguſtum, repetita fuiſſe à Leone noſtro in alia Epiſtola ad Basilium, quæ nondum è tenebris emerſerit, vel mutilam eſſe Epiſtolam ad Leonem, illamque ejus partem intercidiſſe in qua fragmentum à Pelagio relatum legebatur: vel denique memoria lapſum eſſe Pelagium, cum poſterius fragmentum ex eadem Epiſtola, è qua prius, acceptum ſignificavit. Hoc ultimum contigiſſe ægrè admodum ego crediderim. Non ſolus enim Pelagius hunc errorem incurriſſet, ſed in illum pariter prolapſi eſſent Iſtriæ Epiſcopi, à quibus utrumque fragmentum tranſcriptum eo modo fuerat in eorum Epiſtola. Quod ſi aliter fuiſſet ab iiſdem citatum, non id omiſiſſet objicere Pelagius, qui vel ipſum ordinem citatarum ab illis Epiſcopis Epiſtolarum arguere non neglexit. Mutilam eſſe Epiſtolam novam ad Leonem, nihil omnino eſt unde vel leviſſimè conjiciatur optimè enim omnia ſibi cohærent. Ad primam igitur reſponſionem confugiendum, nimirum aliam ſcriptam eſſe à Leone ad Basilium Epiſtolam, quàm quæ à nobis edita eſt ordine CVIII. niſi pro quarta conjectura dixeris mendoſa eſſe omnia Epiſtolæ hujus Pelagii Papæ exemplaria excuſa.

Ex eodem capite ejuſdem Epiſtolæ.

Extremum quoque ſæpe fati Leonis ad Aëtium Presbyterum teſtimonium ponitis, quo ait:

Ne patiatur ſopitarum rerum certamen afferri, quarum retractator nonniſi ſacrilegus invenitur.

Quod de quibus rebus adſtruat, ad eundem Aëtium ſcribens ipſe manifeſtat dicens:

Nihil ab Apoſtolicis unquam potero ſentire diverſum, nec à mea ipſe deviare ſententia; & quod ſancto Spiritu revelante confeſſus ſum, quodque, mecum totius Synodi profeſſione prædicante, patefeci, aliqua varietate commutem; cùm faciliùs mihi ſit quibuſlibet & ſuppliciis ab hoc mundo auferri, quàm ab ea quam generaliter credidi [b] profeſſione mutari.

[b] Fortè à credidi.

Fragmentum Commonitorii ſeu Mandati à S. Leone Papa ſuis ad Synodum Calchedonenſem legatis dati.

Ex Actione XVI. ejuſdem Concilii.

Bonifacius Presbyter Sedis Apoſtolicæ Vicarius dixit: Beatiſſimus & Apoſtolicus Papa inter cetera hæc nobis mandavit. Et ex chartula recitavit.

Sanctorum quoque Patrum conſtitutionem prolatam, nulla patiamini temeritate violari, vel imminui; ſervantes omnimodis perſonæ noſtræ in vobis, quos vice noſtra tranſmiſimus, dignitatem. Ac ſi quis fortè civitatum ſuarum ſplendore confiſi, aliquid ſibi tentaverint uſurpare, hoc quâ dignum eſt conſtantiâ retundatis.

ADMONITIO.

LEonis Magni epiſtolis unicam, quæ ſupereſt, Juliani Epiſcopi Coënſis Epiſtolam ſubjicimus, non implendæ ſolummodò vacuæ paginæ gratiâ, ſed & propter ſummam, quæ inter utrumque Pontificem fuit, neceſſitudinem. Hæc maximè enituit in cauſſâ fidei, quam adverſus Eutychianam impietatem alter ex Apoſtolicæ Sedis ſpecula in Occidentalibus preſertim partibus, hic tanquam Apoſtolicæ ſollicitudinis Vicarius in Orientalibus defendit. Argumentum Epiſtolæ habet Liberatus Diaconus cap. 15. Breviarii: ubi narrat Leonem Auguſtum, ut hæreticos novam Synodum congregari importunè flagitantes compeſceret, *ſcripſiſſe ſingularum civitatum Epiſcopis de utroque negotio conſulens quid fieri oporteret, vel de ordinatione Timothei, vel de terminis Synodi Calchedonenſis... Qui reſcribunt Calchedonenſem Synodum uſque ad ſanguinem vindicandam: eò quòd non alteram fidem teneret, quàm Synodus Nicæna conſtituit. Timotheum verò non ſolùm inter Epiſcopos non haberi, ſed etiam Chriſtiana appellatione privari.* Hanc omnium ſententiam in una habes Juliani Epiſtola; quæ ab octodecim, quas ad eum ſcripſit Leo, Epiſtolis dividi neutiquam debuit.

JULIANI COENSIS EPISTOLA.

EPISTOLA JULIANI EPISCOPI Coënſis.

AD LEONEM IMPERATOREM.

Piiſſimo atque fideliſſimo victori atque triumphatori LEONI, principi ſemper Auguſto JULIANUS humilis Epiſcopus Coënſis.

EGo, Domine Chriſto amabilis Imperator, illam ſapientiſſimam monitionem mente percipiens, qua dictum eſt: Cognoſce temetipſum; volui taciturnitate quieſcere, & majorum patrum judicium ſuſtinere. Non enim evocationis æqualitas parem rerum ſervat effectum; ſed quando coactus cum evocatione concordat, tunc ſimilitudo omnium habet rerum quoque impermutabilem veritatem. Verumtamen quoniam conſultare nos tranquillitas veſtra præcepit de unoquoque capitulo, quod continetur in precibus Deo amabilium conſacerdotum Ægyptiacæ diœceſis, manifeſtam meæ parvitatis facio voluntatem, mœſtus exiſtens, & lacrymarum imbribus irrigatus, quid loquar ignorans, captivitatem ac deſtructionem utique pietatis, illam tamen & pontificis lugens inopinabilem necem. Ea ſiquidem quæ in Alexandrina civitate commiſſa ſunt, ex ipſa narratione declarant animi paſſionem, & ad vindictam tanti facinoris veſtram ſolummodo provocant æquitatem. Nam conſtituti ut orbem debeatis gubernare terrarum, indiſciplinationis ægritudinem ad interitum perducentem mederi ſummo ſtudio feſtinantes, non gladium evaginantes ad necem, ſed interminationis verbo indiſciplinatos regulariter perducentes ad obedientiæ voluntatem. Sententiam itaque quam contra ſe TIMOTHEUS nefandus exegit, ſanctiones apertius explanarunt, quas ſua tyrannide ſæpius abnegavit, diſciplinam Eccleſiaſticam confundendo, & injurias inferendo, inimicus neſcio quo modo totius Chriſtianitatis effectus. Captus enim in talibus veſtram juſtitiam debet experiri ſolummodo: quoniam ad magnitudinem commiſſorum ejus, ſicut in precibus continetur, poteſtas Eccleſiaſticarum non ſufficit ſanctionum. Pando ſiquidem veſtræ potentiæ & quid de ſancto Calchedonenſi Concilio ſentire dignoſcor. Hoc etenim nullateous à veritate diſcordat, quoniam fidem traditam à ſanctis beatiſque trecentis decem & octo patribus conſona voluntate divina inſpiratione firmavit, non dogma aliud introduxit, non alterum ſymbolum, non vanam expoſitionem, non dualitatem unigeniti filii Dei, neque novitatem aliquam celebravit; ſed per omnia conſonat etiam ſacro concilio centum quinquaginta ſanctorum patrum pariter, & Epheſino, cui præſederunt ter beati & ſanctiſſimi patres CÆLESTINUS Romanæ Pontifex civitatis, & CYRILLUS Alexandrinus Epiſcopus. Supplicamus igitur veſtræ potentiæ, ut inviolabiliter conſervetis ea quæ à Chriſto per ipſum de ipſo bene ſunt conſtituta. Ubi enim tantorum erat congregata multitudo pontificum, & ſanctorum præſentia Evangeliorum, & frequens ſimul oratio, illic creaturæ totius opificem inviſibili virtute credimus fuiſſe præſentem. Terror enim tunc nullus fuit Imperialis auctoritatis, quoniam ſanctæ piæque memoriæ MARCIANUS, amoris divini diademate coronatus, ſpiritualem quoque ſuſcipiens curam, feſtinavit Apoſtolorum dogmata confirmari à præſulibus Eccleſiæ, deſiderio fidei accenſus orthodoxæ. Quem cum veſtra pietas imitatur, & victoriam contra barbaros adipiſcitur, & veritatis quoque deſtruit inimicos.

JULIANUS humilis Epiſcopus definiens retuli.

OPERUM S. LEONIS PAPÆ I. FINIS.

SANCTI

SANCTI

HILARII EPISCOPI ARELATENSIS VITA.

ET QUOD SUPEREST OPUSCULORUM EJUSDEM.

Cum excuſis Codicibus & Manuſcripto ſanctæ Erelatenſis Eccleſiæ collata.

TAntus eſt Leonem inter & Hilarium ætatis, ingenii, eloquentiæ, dignitatis, rerumque actarum nexus, ut hujus Vitam & Opuſcula illius ſcriptis appendi, neceſſitas penè fuerit. Neceſſitatem auxit, ſaltem quoad Hilarii Vitam, & infinitus propè mendorum, quibus ſcatet, numerus, & exemplarium penuria. Quod Vitam hanc attinet, in MS. Codice Arelatenſi, quem clariſſimus vir D. Saxius Arelatenſis Eccleſiæ Canonicus nobiſcum pro ſua humanitate communicavit, illius autor dicitur Reverentius Hilarii ſucceſſor. Nullus eſt portò hujus nominis ſucceſſor Hilarii; qui verò in ejus locum proximè ſuffectus, Ravennius eſt, quem Vitæ hujus autorem non eſſe Vita ipſa clamat. Præterea vix dubitandum quin hæc ipſa ſit Vita, quam ab Honorato Maſſilienſis Eccleſiæ Epiſcopo Hilarii alumno ſcriptam eſſe, teſtis eſt Gennadius in Catalogo Illuſtrium virorum cap. ult. quod & ipſa Vita ſuggerit, ex qua conſtat ejus autorem exequiis Hilarii interfuiſſe: *Sanctorum*, inquit Gennadius, *Patrum Vitas ad ædificationem poſterorum coaptat ipſe* (Honoratus) *legendas, præcipuè nutritoris*) legiſſe Barralis videtur *meritoris*) *ſui ſancti Hilarii Arelatenſis Epiſcopi.* Hanc periiſſe putat Philippus Labbeus in Diſſertatione de Scriptoribus Eccleſiaſticis; quia eam diſtinguit ab ea Hilarii Vita, quam Chronologiæ Lirinenſi inſeruit Barralis & quæ apud Surium extat. At illa Barraliana Hilarii Vita non alia eſt, quàm quæ ab Honorato ſcripta, ut optimè conjecerat Barralis ipſe, qui ex membrano, ut ait, perantiquo MS. Monaſterii Lirinenſis eam edidit. Crediderim ego Reverentium illum, cui vitæ ſcriptum tribuit Codex Arelatenſis, alium non eſſe ab Honorato, qui ſervatâ nominis ſui ſignificatione ſub Reverentii nomine latitare voluerit: honor quippe & reverentia idem ſonant. Favent conjecturæ plurium ſcriptorum ejuſdem ævi exemplum, qui vel tacito nomine proprio, vel etiam ſub alieno, Tractatus varios emiſerunt. Opuſcula alia *aliqua & parva* Hilarius, ut habet Gennadius, *edidit*, *quæ eruditæ animæ & fidelis linguæ indicio ſunt, in quibus præcipua & ad multorum utilitatem neceſſaria opera Vitam S. Honorati deceſſoris ſui compoſuit.* Hanc nos ad Codicem MS. Arelatenſem, & ad Bollandianam editionem, relectam damus: cui adjicimus Metrum in Geneſim Leoni PP. nuncupatum, & perbrevem Epiſtolam ad Eucherium Lugdunenſem Epiſcopum ſcriptam. Narrationem de Miraculis S. Geneſii, quæ apud Surium Hilarii nomine decorata legitur, abhorret ab ejus facundia, ſtylumque potiùs redolet Honorati Maſſilienſis, quem & teſtatur Gennadius plura ad Vitas SS. Patrum pertinentia ſcripſiſſe. Homilias penè infinitas ab Hilario dictas ſcribit Trithemius, quarum plures forſan inter Euſebianas ſeu Eucherianas deliteſcunt: ſed his diſcernendis nec vacamus, nec ſufficimus. Aliquot alia enumerat Vitæ ejus ſcriptor cap. XI. *Gratia ejus*, inquit, *ex his operibus, quæ eodem dicendi impetu concepit, genuit, ornavit, protulit; poteſt abſque hæſitatione dignoſci; Vita ſcilicet Antiſtitis Honorati, Homiliæ in totius anni feſtivitatibus expeditæ, Symboli expoſitio ambienda; Epiſtolarum verò tantus numerus; verſus etiam fontis ardentis.* Nonnulla etiam ſecularis eruditionis ſcripta ejus indicant hæc Capitis I. verba: *Inexhauſtum facundiæ fontem, Philoſophicorum dogmatum interiorem verámque doctrinam præclara poſteris tradita ejus eloquio monumenta teſtantur.* Ex tot tamque præclaris ſancti & facundi Præſulis lucubrationibus nihil præter paucula hæc ad nos uſque perveniſſe & miramur & dolemus. Saltem his, & quidem longè quàm anteà emendatioribus utere, Lector, & Vale.

SANCTI HILARII ARELATENSIS EPISCOPI VITA.

AUCTORE S. HONORATO MASSILIENSI EPISCOPO, ejuſdem S. Hilarii diſcipulo.

Præfat.

CONSCIUS imperitiæ meæ, & non ignarus ignaviæ, dum tenerum verecundiæ froutem ſilentii latebris volui cunctabuudus operire, eamque ſub velamine taciturnitatis abſcondere, juſſionibus veuerabilibus diutiſſimè repugnavi. Sed vicit meritum Dominorum præſentiumque Pontificum ; ſi tamen obedientis temeritas non imminuat judicium tam ſublimium Sacerdorum : quia cui fandi facultas non ſuppetit ubertate loqnendi, indocta ruſticitate depreſſus, fruſtra vocatur in culpam, ſi uequeat excolere propoſitam ſterili ſermone materiem : cujus ponderis magnitudiue anguſtus animus in ipſo præfationis exordio præfocatur, dum innumeras virtutum palmas hinc inde circumſpicit, ne incipere, quod aggredi conatur queat, nec quod cœperit ſuppiere provideat.

Cap. I. Natalium nobilitas ob Hilario & autore ejus vitæ poſthabita.

Beatiſſimi igitur HILARII, peculiaris Patris, Monachi ſiugularis, Antiſtitis ſummi, Doctoris eximii, pii Inſtitutoris Vitam ſermone pauperculo, ſenſu tenui cupiens demonſtrare, dignum duco nequaquam more rhetorico Patriam Parenteſque memorare, quia etiam ipſe in laudibus venerandi propinqui præcelſum ſtemma Natalium maluit nobilitare dum reſpuit, commendate dum prætetit, dilatare dum ſpernit. Ego, ut ſic dixerim, hujus rei non immeritò arbitror faciendam eſſe jacturam, ubi præconiorum ſublimium redundat ubertas ; more artificum, qui compoſituri diadema pretioſum, ſic eligunt veras gemmas, ut aliquas tamen prætetire noſcantur induſtriâ : ita & ego, ubi virtutum exuberant margaritæ, nounullas neceſſariò prætermittam, ut vitæ ipſius pretioſiſſimum monile, non humanis gemmis ornatum, ſed ſupernis virtutibus ſplendidum, ſine artificis manu pretioſitate propria commendetur. Proinde infautiæ ejus rudimenta, indolem pueritiæ : jam tunc quæ ſubſecuta ſunt, vultus nivei candorem [a], fulgentium luminum facet, modeſtum gradientis inceſſum, ignem flagrantis ingenii, inexhauſtum facundiæ fonrem, Philoſophicorum dogmatum iureriorem veramque [b] doctrinam, præclara poſteris tradita ejus eloquio monimenta teſtantur, brevi trado compendio, illis [c] definiens hæc reqnirenda perſonis, in quibus tanta inſignia nequeunt fructificare virtutum. Ego autem, qui in humilitate gratiam, in mundi contemtu ſapientiam, in autoris amore juſtitiam, in carnis mortificatione prudentiam, in perennium præmiorum comparatione fortitudinem prædico, illa omnia neceſſariâ diſſimulatione prætereo : illud rectè æſtimans narrationis exordium, quod ipſe judicavit converſationis ſuæ dignum eſſe priucipium, quemadmodùm portum veræ ſalutis intraverit, vitæ iſtius naufragio ſuperato, prælibare tentabo.

a Cod. Lirin. nivei nitorem vultus.

b Cod. Lirin. anteriorem.

c Cod. Arel. in illis.

Cap. II. Hilarium convenit Honoratus ut ad Deū convertat.

Hunc igitur dum beatæ memoriæ HONORATUS Pater in novæ vitæ immortalitatem cuperet pietatis regenerare viſceribus, congregationem per ſe Domino conquiſitam pauſillulum [d] dereliquit. Ad patriam, ex qua eum amor Celeſtium [e] expulerat, tanti filii revocavit affectus. Corpore infirmus, mente validus & robuſtus, ſobolem novam ſpiritali adhortatione concipiens, inſtructione formans, orationibus procreans, in corde præclari ceſpitis ſanctum ſemen aratro fidei percolendum jaciebat peritus agricola, quod orationum perennibus donis & lacrymarum fluentibus rivis irrigabat : ſed anima generoſa, quæ falſam atque fallenrem ſecnli felicitatem innumero doctrinarum labore conceperat, cùm ad celeſtis regni militiam vocaretur, non levem habuit facilemque tractatum [f] quandoquidem ſe ſubtiliter ingerebat dulcedo præſentium, ut veram frugem & glo-

d Cod. Lir. Acquiſitam pauſillum.

e Lir. Celeſtis.

f Lir. tractavit.

riam abſtraheret futurorum. Sed plus Pater his adhortationibus animum mundi proſperitate conſtrictum ſolvere geſtiebat: Ego, fili, ſuperna inſpiratione flammatus, ut perennis vitæ gloriam conſequaris ad eadem loca pro te redire compellor, unde jam diu fugiendum eſſe ſalubri, ut cernis, definitione conſtitui. Non tibi terrena, ſed cœleſtia; non caduca cum mundo, ſed æterna cum Chriſto? eodem ſponſore, quo largitore muneris, in perpetuum proviſurus. Iſta, quæ ſequeris, & quæ animo concepiſti, mors poteſt intercipere [a] omni communis [b] ætati: quæ autem ſuadeo, non deſerentes parant divitias, ſed manſuras, nec temporalia commoda, ſed æterna; nec titulos vaneſcentium honorum, ſed perennem gloriam tribuunt angelorum. In ſeculi converſatione volatili, quam ſcriptura prophetica umbræ apparenti & illicò vaneſcenti credidit comparandam, dicens: *Dies mei ſicut umbra prætereunt*; rectè quicquid aſpicitur, deceptorinm judicatur. Et ideò ſeu corpotum vires, ſeu patrimoniorum facultates, ſeu felicitatis augmenta, vel diverſarum proſperitatum inſignia, penè eſt ut antè tranſeant, quàm producta lætitia [c], quolibet uſu autorem incipiant oblectare. Quæ tamen plus metu amiſſionis excruciant amatorem, quàm ſuæ proſperitatis ambitu lætificent poſſidentem. Jugiter ſuſpecta, nec tamen manentia, more ſubdoli hoſtis ingerentis parvam prædam, ut poſſit animam perpetuò tenere captivam. Et ideò accenſus non humano affectu, ſed divino nutu; quia non fallit ille, qui dixit interiùs, magna & ſuprà quàm credi poſſunt de te mihi metere promitto; illa tibi & in præſenti proviſurus, quæ non æſtimas, & in futuro, quæ non poſſunt hactenus cogitari.

a *Arel.* incipere.
b *Lir.* communis.
Pſal. 143. 4.
c *Lir.* add. leviter.

Cap. III.
B. pugnat Hilarius Honorato.

Sed cùm B. Hilarius exercitatione præcipuâ, quâ pollebat, acrimoniâ, quâ ceteros ſuperabat, eloquentiæ fonte, quo ipſis ſuis inſtitutoribus plus fluebat, iſta deſtrueret; non facilè ſuſcipiendum credens, quod ſummum eſſe mentis videbat intuitu, B. Honoratus ad Deum totâ ſe animi virtute convertit. Quo facto non ſolùm faſtidientis aſſenſum, verùm etiam humilem & ſubjectum Chriſto autore lacrymis gemitibúſque promeruit. Quem blanda adhortatione non flexerat, violenta ſupplicatione ſuperavit; proſtratus in conſpectu Domini, ut eundem celſiùs exaltaret; producens flumina lacrymarum, ut à lacrymis eximeret futurorum. Illicò in ejus pectore novæ cogitationis fluctus exæſtuat: ſuſcitantur altercantium diverſa inter ſe conſilia voluntatum, & cui invitantis Domini ingerebantur præmia, ipſi nihilominùs mundi opponuntur obſtacula. In ſuſcipienda igitur cœleſtis militiæ tyrocinia excitatus, talia ſecum ipſe deliberat. In ſtudiis ſæculi conſtituti nonnunquam ſuadendi deliberatione ſuſcepta, juſta ab injuſtis, utilia ab inutilibus perpenſâ ſalubriter examinatione diſcrevimus. Nonnunquam humanis auribus blandientes ſpeciem juſtitiæ oratoriæ artis venuſtate celavimus. Hic quid agendum eſt, ubi cauſſa vertitur ſalutis æternæ; ubi ſtatus animæ & infinitorum cœlorum eſt penſanda ſecuritas? Grandi maturitate tractanda ſunt, in quibus ad portum pœnitendi, nec ratio ſupereſt, nec recurſus. Æquitatis lance cuncta penſanda ſunt; quæ utilitatis pondere menſuram ſuppleant in libra juſtitiæ. Cuncta, quæ à mortalibus expetuntur, licet incomparabiliter velut pretioſa deſiderentur; ipſâ continuò adeptione viléſcunt: natura humana vitiorum noxio inſolens appetitu, non contenta, quod voluit, non ſatiata, quod concupivit, in novas cupiditatum faces flammatum more detrimentis ſuis creſcens, pabuli aſſumtione deficiens, nec intelligens quod nonnunquam in ipſis conatibus morte immatura mortem cogitur ſubire perpetuam. Et idcircò quid juſtitia, prudentia, fortitudo, temperantia demonſtrare ſoleant, ut dignum eſt, cogitemus.

Deliberatio Hilarii converſionem perſuaſientis.

Juſtitia perſuadet nihil autori redemtorique præponendum; quia propterea divinitas ad nos humiliata deſcendit, ut ad cœleſtia regna nos faceret pervenire. Rectè deputatur eidem Vita, qui dedit. Redemtori debetur obſequium. Amplectenda devotio, quæ gloriam parit dignitatis Angelicæ. Prudentia ſimiliter docet illorum exempla debere ſectari, qui Domino placuerunt. Eligamus ergo; qui noſtrum firmet ambiguum. Abraham primus occurrit, qui egredi compulſus è patria præceptum convertit in præmium. Aſtra juſſus aſpicere; credidit quod contra naturam promittebat æternitas [a]. Promiſſum vertit in debitum. Iſtum decet imitari innumera ſtellarum comparatione fœcundum; qui extitit regni cœleſtis [b] conviva glorioſus, cujus ſinus rectè dicitur paradiſus animarum Fortitudo cordis animæ generoſæ nihil humile, nihil abjectum permittit arripere. Celſa ſectari, ardua conſcendere, facit adverſa ſuperare, deſperationem fortibus probationem nullatenus exhibere permittens. Temperantia regi cœlorum templum provocat præparandum, fugatis tenebris vitiorum, replere lumine ſplendidiſſimo puritatis; abjectis voluptatum fœtoribus, caſtitatis fragrare thymiamate. Proinde quia juſtitia conditori nos tradere, prudentia majorum exempla ſectari, fortitudo contrarias proſternere poteſtates, temperantia templum autori parari debere, juſtæ definitionis deliberatione ſuaſerunt: contemtum priſtinum ſpontaneo emendemus occurſu; quia non hunc, ſed illum à quo miſſus eſt offendemus, ſi cauſſam ſalutis diſſimulatione aliqua, vel occupatione mundana crediderimus eſſe iactandum [c]; & quia laborem ipſius ſuperna potentia invitavit [d], ut ſpolia diaboli victor ipſe ſuſcipiat.

a *Arel. Cod.* ... & *Lir.* qui ſupra lineam alia manu habet: ... & ut videtur, optimè.
b *Lir.* potentis.
c *Ita Arel. Cod.* & *Lir.* ſed alia manu in *Arel.* iactandam.
d *Forte* incitavit.

Cap. IV.
Cedit Hilarius ſecum loquens ... tium remittit.

Aſtructioni noſtræ ipſe B. Hilarius teſtimonium præbet ita dicens: *Hæſitantiam meam* [e] *invitante pio Domino, totus cum voluptatibus ſuis mundus adſtabat: quid relinquendum, quid appetendum videretur, animus meus tanquam collatis*

e *Lir.* hæſitantia mea.

apud amicum tractatibus ventilabat. Quotiens in animo meo velle & nolle ſucceſſit? Et quid plura? Abſente illo partes ſuas in me Chriſtus exequitur.

Gratia prævenit liberum arbitrium.

a Lir. converſatione.

Tali definitione firmatus occurrit, aſpectu ſereno, animo ſecuro, ſubmiſſo colloquio, quemadmodùm humanum arbitrium divina præcedens gratia commutaret in melius digna converſione [a], ſermone, mente, habituque demonſtrans, manum continuò in Evangelii miſſurus aratrum, ne retrò vel cogitatione reſpiceret. Obita taxatione omnium prædiorum totiúſque ſubſtantiæ, acceptas à Germano pecunias vel uſibus pauperum, vel refrigeriis deputat Monachorum. Nequeo, ut dignum eſt, vel æſtimare, vel dicere, quemadmodùm ſæculi voluptas, quæ ætatis lubrico & illecebroſo humanæ fragilitatis ſolet eſcario prava delectatione decipere, ex animo hujus Beati abjecta fuerit reſpuendo ſalubri damnata conſilio, rationabili evitata perfugio, deſideratæ [b] Eremi glorificata ſecreto: illium Evangelicum percontatorem [c] meritò ſuperans, virtute vincens, perfecta conſummatione tranſcendens. Ille vendere noluit; hic univerſa diſtraxit: ille triſtis abſceſſit; hic lætificatus ſæculi [e] paradiſum feſtinanter intravit. Adſtructioni noſtræ dignum B. Eucherius teſtimonium perhibet; ita dicens: *Et tu licet omnem cenſum in Chriſti pauperes Chriſto* [f] *dives effuderis: tu licet præferas annis juvenem, moribus ſenem; tamen plus eſt quod eremum concupiſti.*

b Lir. deſiderabili.

c Arel percontatorem.

d Lir. mæſtitia.

e Id eſt, hujus vitæ; vel leg. Eremi, Eucher. lib. de laude Eremi.

f Lir. del. hanc vocem.

Cap. V. Hilarius ad Monaſterium Lirinenſe ſecedit.

Ruptis ergo occupationum catenis, & autori facultatibus traditis, tanto duce terreſtrem ingreditur Lirinenſis Inſulæ paradiſum: non unde, more primi Adæ, in hujus vitæ mitteretur exilium, ſed unde jure victoris ad cœleſtia poſtmodùm regna raperetur. Hinc jam omnibus nota illa mentis acrimonia, ardens anima, mens compuncta, quemadmodùm ſingulorum in ea ſervorum Dei [g] profectus alacri inſpectione pervaſerit perſeverantiam hauſerit, vigilias vicerit, abſtinentiam rapuerit, humilitatis manſuetudinem tranſcenderit, orationis inſtantiam ſuperaverit, lacrymarum flumina meruerit, gratias omnium ſibimet vindicaverit, compunctionum virtutes attraxerit, & vim intulerit regno cœlorum, Pontificalis gloria mundo nota ſatis ſuperque monſtravit. Si quidem quantum compunctionis tunc acquiſierit, hinc apertè cognoſcitur, quod poſtmodùm in media civitate Eremitica fecit inſtituta fervere.

g Novem antecedentes voces deſunt in Lirin.

Eremum ad tempus relinquit.

Amorem autem ſecreti ita medullitùs hauſit inſertum, ut cùm illum ducem ſuum patremque profectuum in Sacerdotali faſtigio collocatum ſub ordinationis principium crediderit comitandum, ſtatim definierit relinquendum. Quantus amor Eremi fuit; apud quem B. Honorati dilectio potuit [h] ſtudio caritatis imminui. Sed, ô ardentiſſima compunctionis flamma, nequeo tuum, ſauciato intuitu, videre fulgorem. Quid tantoperè fugis? Quid deſeris? Quaſi alibi poſſis lumen parare [a], quàm ubi auctor elegerit. Licet velis proprio gaudere ſecreto, licet conſueto Eremi rapiaris affectu Patrem deſerens, Pater effectus poſtmodùm reverteris. Relationi huic ſcripta Beati Eucherii præbent atteſtationem, quæ ad eum directa teſtantur: *Magno*, inquit, *animo egreſſus dudum de domo tua & de cognatione tua uſque in mare magnum recedentia Eremi ſecreta penetraveras: majore tamen virtute repetita à te eſt Eremus, quàm petita. Si quidem hoſpes ingreſſus habuiſti ducem & velut itineris tui prævium, quem deinde etiam militiæ cæleſtis magiſtrum, tumque in Pontificali faſtigio perſequendum putaſſes, ad familiare Eremi ſecretum te amor retulit.* Et quia nobis multorum neceſſe eſt adſtructionibus narrationem ſuſcepti operis confirmare, quiſquis pleniùs iſta ſcire voluerit, opus illud [b] ubi hæc dignè ſunt digeſta, percurrat.

h Lir. non potuit.

a Lir. præſtare.

Eucherius de laude Eremi, ſiha ora 1.

b Eucherii de laude Eremi ad S. Hilar. Epiſt.

Cap. VI. Honoratum in extremis poſitum convenit.

Emenſo biennio, cùm ad meriti proprii percipiendum præmium ex incerto vitæ iſtius curſu Beatus Pontifex vocaretur Honoratus, miſſis Epiſtolis, ut extremis ſuis intereſſe deberet, admonuit. Ita juſſionem ejus feſtinavit implere, ac ſi revocaretur ad Eremum. Cúmque ad tantum virum crebra ſublimium virorum agmina Benedictionis accipiendæ gratiâ adventarent, cœperunt de ſucceſſore Beati Honorati flagitare reſponſum. Excitati deſuper animi de electione Pontificis ad judicium perrecturi teſtimonium poſtulabant; ſupremo halitu ſummum meritis ſingularibus digito demonſtravit Antiſtitem. Impenſis ergo ſupremis obſequiis, iterùm ſanctus Hilarius ad Eremi ſecreta feſtinat. Sed illa divinitatis potentia, quæ modis occultis ſuam per humana miniſteria peragit voluntatem, Illuſtris Caſſii, qui tunc præerat militibus, animum repentè ſuccendit, ut ignotum, ut longè poſitum, ut deníque ad Eremum properantem ardenter expeteret, fortiter retineret, violenter attraheret. Electum civium numerum cum non parva manu dirigit militantum. Feliciter pervenitur: ſpiritalis præda adſtat ante oculos inquirentium, & nihilominùs ignoratur. Quorumdam tamen indiciis declarata capitur. Et, ô ſupernæ gratiæ diſpenſatio inaudita; ibi officia paſtoris oves egerunt; nec immeritò poſtmodùm abegit exinde Lupum, ubi oves primitùs officia Paſtoris peregerunt. Cúmque ſolicito gregis agmine ſervaretur, animus ejus plus de divini judicii demonſtratione ſolicitus, quàm extaret de ſuſcipiendi officii onere occupatus, diurnis nocturniſque fletibus voluntatem ſibi Domini declarari flagitabat enixè [d]. Cúmque poſitum in itinere ſolicita expectatione [e] pavor judicii fatigaret, etiam clara voce, quæ intrinſecus volvebantur, omnibus patefecit: *Licet fortiter*, inquit, *caritatis illigatum me vinculo teneatis, & violenta cuſtodum manibus catena tingat adſtrictum, niſi Dominus voluntatis ſuæ mihi dederit ſignum, nequaquam Sacerdotii ſum ſuſcepturus officium.* Itaque cum tali affatu cunctorum vota atque animos vulneraſſet, ac mæſto ducentium agmine vallaretur, Alamannicum deſcendens Caſtellum, niveæ columbæ deſu-

Deſignatus ab Honorato ſibi ſucceſſurus Hilarius.

Raptus ad Epiſcopatum.

d Lir. obnixè.

e Arel ſolicitæ expectationis.

per advenientis & reſidentis in capite, ac ſi divino confirmatus attactu, omne amputavit ambiguum. Quæ nec ab illis civium militumque frequentibus turbis atque cuſtodiis, vel abigi potuit, vel territa ſeparari, quin beato vertici ſuperpoſita Domini voluntatem, dum ſecura reſidet, apertiſſimè demonſtraret. Nullo dubitationis veſtigio deinceps derelicto, ubi columbæ ſpecies, quæ jam tunc comparata ſpiritui ſancto ſuper caput Jesu venit in baptiſmo, Pontificis quoque futuri deſignavit [a] nutu divino ſpecialiùs [b] dignitatem. Scilicet quæ ſupernam benedictionem pernicibus pennis, ſtridenti volatu, terris velociùs deportaſſet: ut priùs quàm vocibus humanis, favore ſuperno dignus Pontifex clamaretur. In tam præclaro cultu, novóque miraculo exigebat materiæ magnitudo diutiùs immorari, niſi narrationis ordo cœpta compelleret explicare.

[a] *Lir.* deſignaverit.
[b] *Lir.* ſpecialem.

Cap. VII. Arelatem pervenit Hilarius.

Dum [c] ergo voluntate omnes alacres tam de confirmato invicem voto, quàm de oſtenſo ſummi Pontificis merito lætiores ad Arelatenſem perveniunt civitatem, occurritur, feſtinatur; primas delicias vultus ſui ſplendore advenientibus præbens, merita interioris hominis exterioris pulchritudine demonſtrabat. Eminentiſſimam Sacerdotii dignitatem & novum privilegium ſanctitatis angelico præferens vultu, agnoſcitur & agnoſcit: in quo agnitus eſt, magnus extitit; in quo agnovit, major apparuit. Sicut Sacerdotii gradu ſummus, ita humilitatis deſcenſu faſtigium celſæ ſublimitatis indeptus. O verè perfectus Chriſti diſcipulus, qui vias magiſtri ſecutus, exercuit docendo, quod didicit. Conſecratur in Sacerdotio jamdiu virtutum meritis conſecratus. Amplectendum conſecrationis miniſterium, quod auxit merita conſecrantum. Effectus nomine Sacerdos, qui jampridem erat virtutum decoratus inſignibus. Quod ita ardenter ac ſtrenuè cœpit ac perfectiſſimè conſummavit, ut in illius temporis incerto tumultu, quem pax longa nutrierat [d]; Congregationem ſubitò inſtitueret ſecreti cupidam, continentiæ virtute creſcentem, quam ſuo non minùs penè imbuit exemplo, quàm formavit eloquio. Huic affectu animi promtum, ſed effectu ſermonis imparem me eſſe profiteor, ut incipere audeam, quâ pietate ſuſtinuerit infirmos, quibus doctrinis imbuerit imperitos. Quicquid in virtute ſummum, in celſitudine arduum, in mortificatione corporis aſperum, in ſeculi contemtu viliſſimum, æquitate juſtitiæ pretioſum, correctione providum, ſapientiæ conſideratione præcipuum, celeſti deſiderio ſempiternum, exercuit, implevit, oſtendit. Adeptus ipſe cœleſtem gloriam, exemplo ſuo fecit alios adipiſci. Ad Philoſophiæ ſupernæ dogmata expeditus inceſſit; ut alii quoque incederent inflammavit. Uſum Vitæ temporariæ minimis, imò nullis exegit impendiis, & ita docuit ſingulis dierum curriculis tranſigendum ad obtinenda futura præmia. Innovato ſtudio ſemper exarſit, & ut alii inardeſcerent oratione & adhortatione coëgit.

[c] *Lir.* Domini.
[d] *Lir.* minuerat.

Seminarium Epiſcopale ſeu congregatio Eccleſiaſtica ſub Epiſcopi manu.

Cap. VIII. Epiſcopus factus fit omnium exemplum.

Cùm primùm ſpeculatoris ſuſcepit officium, in ſeipſo primùm monſtravit quemadmodùm Congregatio mundum contemneret, corpus deſpiceret, & vitia ſuperaret, fatigaretur laboribus, manuum quoque operibus continuis [a] vexaretur, ſanctis paginis inhæreret, jejuniis vigiliiſque ſtudium commodaret, unius tunicæ tegmine æſtatis ardorem & hyemis rigorem contenta toleraret, iter pedibus conficeret; talia ſibi ſuiſque ingerens documenta: *Manducandi neceſſitas incumbit, ſemina jaciamus: vini perceptio præſumenda eſt; vineas excolamus.* Implevit illud Apoſtolicum, ne quem fortè gravaret otioſus, victûs proprii habita ratione. Si quid operis ſuperfuerat, miſericordiæ [b] deputabat expenſis. In meditatione jugiter permanere, verbi miniſterio indeſinenter inſiſtere, multiplicibus cœleſtis ſapientiæ myſteriis ſaginari, Deum proximúmque diligere, Sacerdotes Domini non ſolùm verbis, ſed factis accendere, zeli ſuperni æmulatione flagrare, inſtituere Monaſteria, ædificare templa, digna Sacerdotia conſecrare [c], propriis non ſolùm manibus, ſed nec periculis temperare [d], ſuſcipere orphanos, confirmare Monachos, accerſire ſæculares inſtitutione ſua, Pontifices ordinare, ita quotidianam ſui actus diſcutere rationem, ut ſuperno judici tanquam multiplicatum diſpenſationis ſuæ talentum niteretur ingerere. Ita viſcera ejus miſericordia quatiebat & pietas, ac ſi ſolus ad redimendum paginis celeſtibus urgeretur. Tractavit, ſecum deliberavit, effecit [e] ut ſacra miniſteria captivis potiùs ſolatia, quàm præſtarent Eccleſiis ornamenta. Quid dicam cupidus? Quid omittam neſcius; ab his, qui majora ſciunt, negligens judicandus? Quicquid argenti omnes Baſilicæ habuerunt, captivorum redemtioni protinùs deputavit; cúmque omnia cognoviſſet expenſa, exultans atque congratulans, quia vota fidelium diſpenſatione ſua videbat cœli in ſede præmiſſa. Numquidnam poterit æſtimari quantùm viſceribus ejus inſederit pietas, qui uſque eò credidit omnia diſtrahenda, quouſque ad Patenas vel Calices vitreos veniretur? Accendit ſtudia offerentium diſpenſatione laudabili, nec ut fatigarentur [f] rejecit, ſed ut iteratò offerrent uberiùs excitavit, quod offerentium devotio gratanter optavit, ut oblatio ſua primùm ſacris altaribus, poſtmodùm membrorum Chriſti redemtionibus militaret.

[a] *Lir.* veſceretur.
[b] *Lir.* paupertum.
[c] *Lir.* templa digna ſacerdotum.
[d] Octo vocas præſ. omiſit. Arel.

Ornamenta Eccleſiarum pauperibus erogat.

[e] *Lir.* & ſecit.

Uſque ad Patenas & Calices.

[f] *Lir.* fatigaret.

Quemadmodùm etiam ſervi Dei debeant honorari, documentis ſpiritalibus ſalubriter imitandum poſteris non negavit.

Cap. IX. Ut ſe geſſit erga ſervos Dei.

Nam cùm ſanctum Caprafium, ſicut ipſe dicere ſolitus erat, angelica in inſulis converſatione degentem infirmitate fatigari corporeâ, certis nuntiis comperiſſet, ad ejus occurſum celeri ſe feſtinatione proripuit: ad cujus pedes reſidens, ut ſui meminiſſet humilitate ſummiſſa & virtute inclita flagitabat. Juſtè, dum tanto Eremi incolæ impendit obſequium, & ſingularem præbet humilitatis affectum, Sacerdotalem dignitatem [a] quo magis extolleret ſolerter invenit. In eodem loco tunc temporis ſanctum FAUSTUM Presbyterum pariter & Abbatem, ita futurorum præſcius honoravit, ut inter ſe & ſanctos Sacerdotes Theodorum & Maximum medium compulerit [b] reſidere. Conſtat ergo humilitatis culmina proprio eum comparaſſe deſpectu, & celſum proinde virtutum meruiſſe faſtigium. Sed fortè hæc tanta & tam multiplicia veræ humilitatis exempla aliquod ſuperbiæ ſupercilium generarunt [c], & non potiùs ſublimia [d] humilitatis compararunt celſa præconia. Extitit rigidus, ſed ſuperbis: extitit terribilis, ſed ſæculi iniquitate turgentibus, cœnodoxiæ vanitate tumentibus. Ceterùm Congregationi ſanctæ & conſummatis viris, non ſolùm cor atque animum, ſed & corpus quoque promtiſſimè proſternebat.

a *Lir.* ſacerdotii dignitate.

b *Lir.* compelleret.

c *Lir* periculum.

d *Lir.* ſublimibus.

CAP. X. Qualis erga ſeculi poteſtates.

Quantum igitur diſtrictionis habuerit in cauſſa juſtitiæ, apertiſſimè declaravit: ita ut ne dignitati quidem pepercerit Præfecturæ. Nam cùm ſæpiùs Præfectum temporis illius ſecretè monuiſſet, ut ab injuſtis judiciis ſe temperaret, & conſuetudinario lapſu illò ferretur in præceps, accidit ut dum in Baſilica Conſtantia ſacra ſolennia celebrantur, productis fontibus cœleſtium doctrinarum fidelium corda rigaret, ſubitò cum ſuo ingrederetur Officio Præfectura. Quam dum ibidem cerneret immorantem, à prædicatione ceſſavit, dicens: Non eſſe condignum, ut qui ejus pro ſalute propria contemſerat monita, ſpiritalis cibi perciperet alimenta. At ubi ille dignâ confuſione perfuſus egreſſus eſt, convivium, quod inchoaverat ſpiritalium deliciarum profuſiſſimè cibum rurſus innovato ſtudio cœpit præbere agminibus populorum. Præmiſit & reliquit exemplum qualiter conſtantiæ virtute mundanæ contemni debeant poteſtates.

CAP. XI. Qualis in Prædicatione verbi.

Temporalis verò ejus prædicatio quantum flumen eloquentiæ habuerit, quas ſententiarum gemmas ſculpſerit, aurum ſupernorum ſenſuum repererit, [e] argentum ſplendentis eloquii abundaverit, deſcriptionum varias picturas & Rhetoricos colores expreſſerit, ferreum ſpiritalis gladii acumen in truncandis hæreticorum venenatis erroribus exercuerit, non dicam diſſerere, ſed nec cogitare me poſſe proteſtor. Sedilibus præparatis [f] in jejunio, ut ab hora diei ſexta uſque in ejus decimam epulis plebem ſpiritalibus ſaginabat, paſcendo eſurire cogebat, eſurientes nequaquam paſcere deſiſtebat. Neſcio utrum ſatietas plus famem fidelium provocaret, an edendo plebem magis coëgerit eſurire, implens illud Propheticum [a] dictum: *Qui edunt me adhuc eſurient; & qui bibunt me adhuc ſitient.* Si peritorum turba defuiſſet, ſimplici ſermone ruſticorum corda nutriebat; at ubi inſtructos ſuperveniſſe vidiſſet ſermone ac vultu pariter in quadam gratiâ inſolita excitabatur, ſeipſo celſior aparebat, ut ejuſdem prolati [b] autore temporis, qui ſuis ſcriptis meritò claruerunt, Silvius, Euſebius, Domnulus admiratione ſuccenſi in hæc verba proruperint: *Non doctrinam, non eloquentiam, ſed neſcio quid ſuper homines conſecutum.* Quid plura dicam? Niſi dicendi pauſa deſuper eidem adveniſſet, Sermonem finire non potuerat, tantâ gratiâ exundante, & miraculo & [c] ſtupore creſcente, ut periciſſimis deſperationem tunc autoribus [d] ſæculi ejus inferret oratio: in tantum ut Livius temporis illius Poëta & autor inſignis publicè proclamaret: *Si Auguſtinus poſt te* [e] *fuiſſet, judicaretur inferior.* Et licet gratia ejus ex his operibus, quæ eodem dicendi impetu concepit, genuit, ornavit, protulit, poſſit abſque hæſitatione dignoſci; Vita ſcilicet Antiſtitis Honorati, Homiliæ in totius anni feſtivitatibus expeditæ, Symboli expoſitio ambienda, Epiſtolarum verò tantus numerus, verſus etiam fontis ardentis: at ne quis me æſtimet falſa fortaſſis aſſerere, teſtimonium Beati Eucherii Epiſcopi juſtum credidi adhibendum, qui ejus volumine proſa verſuque percepto, ita reſpondit: *Et tu licet ſis clarus eloquio clarus ingenio: tu licet præferas annis juvenem, moribus ſenem.* Et Auxiliaris autor Romanæ facundiæ: *Dictu difficile eſt quanti mihi pretii fuerint literæ ſanctitatis tuæ, in quibus ita expreſſam facundiam recognovi, ſicut tenes in aliis modeſtiæ morúmque operibus principatum: ignoſce de te ſtudioſè minora dicenti; quia ſemper in prædicatione ſui virtus erubeſcit; cum hoc ipſum verecundiæ genus pars magna virtutis ſit* [f].

e *Iſto voces ſup. deſunt in Arel.*

f *Lir.* del. ut.

g *Id eſt:* menſis ad cibum ſumendum paratis.

a *Lir.* ſapientiæ. *Ecclesſ.* 24. 29.

b *Lir.* prælati.

c *Arel.* ex.

d *Arel.* auditoribus.

e *Lir.* Hilarium.

Hilarii Opuſcula.

f *Lir.* Quia ſemper in precatione virtutis fit.

CAP. XII. Qualis ad menſam & in labore manuum.

Inaudita forſitan crederer replicare, niſi hoc magnorum virorum dictis, ſcriptis, teſtimoniiſque firmarem. Sedili menſáque appoſitâ, liber ingerebatur & retia, adſtante Notario. Liber præbebat animo cibum, manus nectendi velocitate currebant, Notarii ſimul ferebantur articuli, & oculus paginam percurrebat. Adveniens ſanctus Edeſius Rhetoricæ facundiæ & metricæ artis peritiſſimus vir, ſtupens & admirans hæc lætus effudit:

Edeſſi verſus.

Vidi ego, nec dignus tanta ad præconia teſtis,
Plexos [g] *ſole jugi digitos ceſſiſſe labori.*
Nectendi ratio varias injunxerat horas,

g *Lir.* prolixos.

Nec finem precibus mutatus fecerat actus.
Credere vix poſſum quemquam ſic tempore eodem
Nectere dictantem, relegendo, lecta fatendo,
Ore, manu ſimul hoc operari, attendere, fari.

Cibum ſine lectione non ſumſit. Ab eodem in civitatibus iſta eſt invecta [a] primitus conſuetudo. Et tanta parcitate vita eſt illius ſuſtentata, ut rarò ſæcularium aliquem invitaret. In omni actu, in omni loco quicquid ad profectum pertinere poterat, alacer inquirere, ſtrenuus exercere, ſolers conſueverat conſummare. Jam quemadmodum Salinas [b] expetens Auromara [c] propriis manibus & ſudore confecerit: hebdomadâ completâ, die Dominico, media nocte conſurgere, & triginta millia pedibus conficere; poſtmodùm ſacris ſolennibus intereſſe, & uſque ad horam ſeptimam populos paſcere; ut dignum eſt, nec antiquorum poſſet explicare facundia.

a *Lir.* inventa.

b Oppidum, puto, illud quod Salona nunc dicitur jacet que inter Arelatem & Aquas ſextias ab hac Urbe 5. leucis, ab illa ſeptem circiter diſtans. Vulgo *Salon* appellatur: in Tabula Geographica Hondii *Salons*, cui reſpondet [illegible] *Salina*.

c *Arel. & ex parte Lir.* [illegible] automata ſunt inſtrumenta in arte mechanica, quæ nullo labore ſed [illegible] quaſi ſponte moventur: unde ex his verbis conjicere licet S. Hila[illegible] ſuis manibus pro commodo ad Salinas laborantium hæc inſtrument[illegible] [illegible]ciſſe.

Cap. XIII. Qualis in Pœnitentiæ tribunali.

Quotieſcunque pœnitentiam dedit, ſæpè die Dominico ad eum turba varia confluebat; volabat ad ejus caſtigationem, quicunque adeſſe volebat, lacrymarum ſe imbribus eluebat, cœleſtibus judiciis territus, promiſſiſque ſuccenſus; tanti gemitus, tanti fletus adſtantibus naſcebantur, ut vitæ præſentis horreret habitaculum. Quis ita futuri judicii monſtravit examen? Quis ita tenebroſum terribiliter intimavit incendium? Quis ita flumen [d] exurentis pariter & rapientis cruciatus expreſſit? Quis ita vulnera conſcientiæ ante oculos inſpicienda reduxit? Admonitione completa cum lacrymis ſupplicationum ſumebat exordia, ut pœnitentiæ fructum, quem monendo contulerat, orando firmaret. Nam mulier quædam cæca, dum manus ejus impoſitione benedicitur, viſum ſe recepiſſe proclamat, æſtimo quod antea interiori homini præſtitit, quod exteriori poſtmodum impetravit [e]. Quæ recepto lumine ducem viæ ulterius non quæſivit. Precibus ejus non ambigo impetratum ut tantum miraculum ad paucos admodùm perveniret. Die etiam Dominico dum Lectionum ſolennia recitantur, quidam phantaſmate conſtrictus: *Sancte*, inquit, *Hilari*, *cur me torques?* Publica voce proclamans. Tunc Beatus Hilarius ea, quâ poterat, Dominum vi conſtringit & rogat. Cúmque ſe obtinuiſſe ſenſiſſet: *Imperat tibi*, Jesus, ait, *ut de iſto homine* [f] *nullam facias mentionem.* Qua ſupplicatione, quaſi quibuſdam catenis adſtringeretur obmutuit, & diſceſſit [g]. Plus obmutuiſſe congaudens; quia ejus meritum potuerit occultari, quàm plaſmatis vigentis ſoſpitare.

d *Lir.* fluvii.

Forma deprecatoria pœnitentiæ.

e *Arel.* impetravit.

Lectionum ſolennia.

f *Lir.* nominae.

g *Lir. del.* & diſceſſit.

Cap. XIV. Pythonem expellit.

Sacrilegium etiam, quod ſpiritus Pythonis muliere obtenta influxerat civitati [a], quàm ſolerti ſpiritalis arte conſilii extinxerit nequaquam ſilentio prætermittam. Comprehenſam jubet recenſitis Lectionibus veteris teſtamenti, in cancello Eccleſiæ publicæ collocari. Quid lex juberet, quantum mali Chriſtianis mentibus diabolicæ perverſitatis propinaret aſtutia, ſermone profluo demonſtravit. Et ne ullus deinceps tanto ſacrilegio, dum Dæmonum reſponſa perquirit, ſponte ſe ſubderet, neceſſariâ inſtructione perdocuit: nullam deinceps excuſationem, etiam negligentibus, derelinquens, quam idcircò publicè feciſſet ſtatui: ut non liceret poſtmodùm ignorari. Præcepit ut abiret malignus ſpiritus. Tum, quia videbat ſe apertè proditum, nec poſtmodùm decipiendis animabus clandeſtina fraude valiturum: *Quo*, inquit, *vadam?* Et ſanctus advertens quantum Dei gratia ſuo miniſterio effeciſſet, lætus exclamat: *Maximum purgati Orbis indicium eſt, neſcire quò redeas.*

a *Lir. del.* civitati.

Populos etiam poſt Evangelicam lectionem egredientes tali clamore revocavit: *Exite*, inquit, *exite*, *quia hoc vobis de gehenna facere non licebit.* Tum ſpiritalis zeli æmulatio ſingularis ultionem pœnæ terribilem ob eorum exegit injuriam. Nam cùm facilis ad eum tunc inaniter excitata populorum turba & inconſueta [b] deceptáque veniſſet ejuſque animum concitaſſet, civitatis pars maxima miſſo deſuper terribili conflagravit incendio; quod ipſi quoque, qui non mediocribus ſunt diſpendiis fatigati, propria voce ob ejus vindictam veniſſe cognoſcentes, clamaverunt flebiliter ejus genibus provoluti, miſericordiam poſtulantes. Ille autem Lectioni intentus, Vigiliis deditus, orationi ac jejuniis jugiter mancipatus, Cilicii aſperitate exilitatem tenuati corporis macerabat. Nec hiemis quidem frigore [c], quo ſolent torrentia flumina glaciali rigore [d] conſtringi, pedes indumento adjecto texit, nunquam linum lanámve concedens [e].

Exeuntes à Baſilica retinet.

b *Forte* ſui conſulta.

c *Lir.* rigore.

d *Lir.* algore.

e *Lir.* nunquam ſine lanamine concedens. *for.* contegens.

Pſalmorum myſteriis ſuavi modulatione cantatis, fletus uberes adjungebat; orationem gemitibus inenarrabilibus duplicabat, ab opere nec in noctis obſcuro deſiſtens. Manus notâ rapiebantur velocitate nectendi; mens recolendi exercebatur induſtriâ. Semel evigilatus nec oculis pepercit; nec membra poſuit ad quietem, nihil aliud agens, niſi ut eum ſpiritales hoſtium catervæ invenirent occupatum pariter & armatum.

Cap. XV. Zelus animarum & compatientis animi exemplum.

In his profectibus conſtitutum ſubitus ardor accendit, ut Heliodori matrem hæreſis Arianæ vinculis colligatam expeteret, illuminaret, attraheret, & in æternum

num oblaturus in præſentia conſecraret. Pietatis autem ſuæ inſignia in his, quos ad cœli regna præmiſit, ita intimis miſericordiæ viſceribus demonſtravit, ut nullus valeat imitari. Minimi cujuſque Lectoris tranſitu ejuſdem animus taliter vulnerabatur interiùs, ut ſinguitibus quateretur, & profunderet fletus uberrimos, & non aliter ac ſi unici pignoris ſolatio caruiſſet: caſus quoque infirmitateſque ſuorum, vulnera propria reputabat; quod ſancti Cyrilli tum Levitæ manifeſto patuit documento, qui Baſilicis præpoſitus conſtruendis, dum marmorum cruſtas & Theatri proſcenia celſa deponeret, fidei [a] opere nudans loca luxuriæ, quod ſacrum [b] parabat ornatibus, ſubitò molarum funibus ruptis, impetus deſuper marmoris venientis ſtatim [c] pedem eum extrema digitorum parte occupatum collideret atque minueret: pro cujus gemitu & dolore non minùs vulneris vir Beatus excepit in corde, quàm colliſus ſuſtinebat in corpore. Cúmque miniſtri vulnus immenſum juges & indefeſſos Sacerdoti gemitus extorqueret; quia ejuſdem cellæ erat ejus cella conjuncta, remedia vir ſanctus more ſolito ſupplicationibus flagitabat. Paululùm ſopore depreſſus vidit reverendam [d] eminùs adſtare perſonam, quæ mœſtitiæ cauſſas ſollicitè perquirebat. Ille colliſum Levitæ pedem, non ſolùm mœrentem ſibi triſtitiæ [e], ſed vulnus animi indicat inflixiſſe. Percontatur: *Vis*, inquit, *ut dolor omnis abſcedat?* Optare ſe omni aviditate, reſpondit. *Produc*, ait, *pedem vicario* [f] *ſuccidendum, & omnis protinùs dolor miniſtri aufugiet.* Pedem ſine hæſitatione protendit, ictum ferientis libenter excepit, tantuſque dolor acceſſit, ut refectionis dulcedinem doloris excluderet magnitudo. Evigilans non dubitavit implendum, quod fuerat promiſſum [g]. Ad præfati cellulam dirigit inquirentem, ut qualiter ſe Levita ſentiret protinùs nuntiaret. Mandat ille omnem receſſiſſe dolorem; quietem inſuper eſſe conceſſam. Meritò ejus pietate ſanatus creditur, cujus inquiſitione quietiſſimus reperitur. Qui in revelatione proximi membrorum propriorum jacturam credidit faciendam, implevit divinum præceptum, quin imò feliciter & exceſſit, dicente Domino: *Diliges proximum tuum ſicut te ipſum:* ecce invenitur hic beatus dilexiſſe proximum ſuprà ſe [h], qui, quantùm definitio mentis habuit, membra tradidit amputanda propria, ut ſanaret aliena.

Diaconus Baſilicis conſtruendis Præfectus.
a Lir. fideli.
b Lir. ſanctum.
c Lir. inſtantis.
Primæ ſedis Galliarum Epiſcopus cum ſuis clericis in Seminario ſeu Congregatione Eccleſiaſtica ſimul habitans.
d Lir. reverentem.
e Lir. juſtitiæ.
f Arel. Vicarium.
g Arel. repromiſſum.
Matth. 22. 37.
h Lir. ſeipſum.

Cap. XVI. Celidonius depoſitus.

In excurſibus autem quis, ut dignum eſt, explicabit quantum ejus præſentia profectum contulerit civitatibus Gallicanis, ſanctum Germanum ſæpiùs expetendo [i], cum quo Sacerdotum miniſtrorúmque curam [k] & vitam, nec non profectus exceſſúſque tractabat. Ubi ejus adventus innotuit, flammata ad utroſque nobilium & mediocrium ſtudia convolarunt, adſtruentes Celidonium [l] internuptam ſuo adhibuiſſe conſortio: quod Apoſtolicæ ſedis auctoritas & Canonum prohibent ſtatuta: ſimul ingerentes ſæculi adminiſtratione perfunctum capitali aliquos condemnaſſe ſententia. Tantæ rei novitate permoti, teſtes imperant [m] præparari. Conveniunt ex aliis locis probatiſſimi Sacerdotes. Res omni ratione prudentiáque diſcutitur. Accuſatio teſtimoniis confirmatur. Adhibetur vera ſimplexque definitio; ut quem ſcripturarum regulæ removebant, voluntate propriâ ſe removere deberet. Ille Urbem credidit expetendam, ibique ſe injuſto rigore aſtruit condemnatum. Quod ubi comperit vir beatus, quanto ſtudii ardore, quantóque zelo ſuperno fuerit inflammatus, ut non biemis aſperitatem, non Alpium ſtridores attenderet, vel frigora [a], non vitrea glacialis cruſtæ ſpicula protinus reſolvenda deſuper, nec gladii ictui ſimiles expaverit aculeos dependentes, vi frigoris terrorem mortiferum gelu concreto velut vibrantem dexteram imitantes. Verum ille inconcuſſa fidei radice conſtanter animatus, præſertim qui ad tantam voluntarius [b] venerat paupertatem, ut pedibus iter aggrediens conficere non timeret. Intrepidus Urbem Romam ſine equo, ſine ſagmario [c] vel ſago, omni difficultate ſuperata feſtinus intravit.

i Lir. expectando.
k Lir. dol. curam &c.
l Lir. Celidonium quàm ſedi errari.
m Lir. inſpectant. Jac. Cujacius obſ. l. 15. c. 38. legit permotus imperant.
a Lir. ſtridores.
b Lir. voluntariè.
c Lir. ſagmario.

Cap. XVII. Quid Romæ actum ab Hilario.

Apoſtolorum ac Martyrum occurſu peracto, Beato Leoni Papæ ilicò ſe præſentat, cum reverentia impendens obſequium, & cum humilitate depoſcens, ut Eccleſiarum ſtatum more ſolito ordinaret: adſtruens aliquos apud Gallias publicam meritò excepiſſe ſententiam, & in Urbe ſacris altaribus intereſſe. Rogat atque conſtringit, ut ſi ſuggeſtionem ſuam libenter excepit, ſecretè jubeat emendare; & ſe ad officia, non ad cauſſam veniſſe; proteſtandi ordine, non accuſandi, quæ ſunt acta ſuggerere. Porrò autem ſi aliud velit, ſe non futurum eſſe moleſtum. Et quia tantorum virorum præſertim jam ad ſupernam gratiam vocatorum, nec in narratione audeo judicia ventilare, hoc breviter tetigiſſe ſufficiat: quod ſolus tantos ſuſtinuit, quod nequaquam minantes expavit, quod inquirentes edocuit, quod altercantes vicit, quod potentibus non ceſſit, quod in diſcrimine vitæ poſitus communioni ſuæ [d], quem cum tantis viris damnaverat, conjungi nullatenus acquievit, quod cuſtodibus appoſitis, biemis rigore ſæviente, quos ratione non flexerat credidit relinquendos. In civitatem regreſſus [e], licet corporali infirmitate fractus, tamen perfectione ſanctus & pietate promtiſſimus, totum ſe ad placandum tunc animum ſancti Leonis inclinatâ humilitate convertit. Miſit primitus

d Lir. eum.
e Lir. in civitatis receſſu.
Quid Arelatem reverſus egit Hilarius.

S. Ravennium tunc Presbyterum, poſtmodùm proprium ſucceſſorem, deinde [f] ſanctum Nectarium ſanctúmque Conſtantium præcipuos Sacerdotes. Et quia quanta [g] in hac cauſſa dictaverit, huic operi nullâ poſſum ratione connectere, Auxiliaris tunc Præfecti quæ fuerit ſententia credidi inſerendam [h], cujus hæc verba ſunt: *Sanctos Nectarium & Conſtantium Sacerdotes de Beatitudinis tuæ parte venientes dignâ admiratione ſuſcepi. Cum his ſæpiùs ſum locutus de virtute animi atque conſtantia, contemtúque rerum humanarum, qui inter fragilitates noſtras ſemper beatus es. Nam quid poteſt in hac corporea vita eſſe ſecundum* [a], *quæ cùm ſit miſera, tamen non poteſt eſſe perpetua. Locutus ſum etiam cum ſancto Papa Leone. Hoc loco, credo, aliquantum animo perhorreſcis: ſed cùm propoſiti tui tenax ſis, & ſemper æqualis, nullóque commotionis felle rapiaris, ſicut nullis extolleris illecebris gaudiorum, ego nec minimùm quidem factum Beatitudinis tuæ arrogantiæ memini contagione fuſcari. Sed impatienter ferunt homines ſi ſic loquamur quomodo nobis conſcii ſumus. Aures præterea Romanorum quâdam teneritudine plus trahuntur: in quam ſi ſe Sanctitas tua ſubinde demittat, plurimùm tu, nihil perditurus, acquiris. Da mihi hoc, & exiguas nubes parvæ mutationis ſerenitate compeſce.*

f *Ita Cujacius.* *Lir. & Arel. MSſ.* millo..S. Ravennio &c.
g *Lir.* quantum.
h inferendum, *ad marg. Cod. Arel. alia manu.*
a *ſecurum* ad marg. Arel. alia manu.

CAP. XVIII. Totum ſe Paſtoralibus muniis addicit & pœnitentiæ.

Talia percipiens totum ſe orationi, prædicationi, operationi velut incipiens mancipavit, rigore diſtrictus, miſeratione propenſus, largitione promtiſſimus; non contentus quæ inhibebantur ingerere, niſi ſolatia conſolationum rivis fletuum cumulaſſet. Unde ſanctus Ædeſius [b] ita proſequitur, dicens Poëticè:

b *Lir.* Edeſius.

Vidi ego præventum fletu [c], *magis ubere fletu,*
Quod crevit numis, cupiebat creſcere votis.
Quam prorupta viget miſeratio, quam cita donis
Gratia! nec ſolùm fueras ad munera largus
Majores comitantur opes pietate miniſtra.

c *Lir.* magno ubere fletus.

Abſtinendo victu, operi inſiſtendo, itinera pedibus conficiendo ita ſe tenuavit, fatigavit, exhauſit, ut vix quadrageſimi octavi anni circulum adimpleret. Non enim virtutum celſa illa perfectio, quæ non ſolùm locum, ſed condignam in cœlis paraverat manſionem, moras diutiùs eſt paſſa terrenas. Sed fidelis ſervus implens præceptum, deſiderans promiſſum, corpus ſuum diverſis ægritudinibus mancipavit, ut ſupernæ monetæ aurum [d] obrizum, ægritudinum caliculo excoctum [e], theſauris reconderetur æternis.

d *Lir.* verum.
e *Lir.* calculo exortum.

CAP. XIX.

Ergo ubi infirmitate creſcente, non virtus mentis, ſed ipſa eſt corporis conſumta materies; quo ſtudio alacri omnes & exhortatione relevare, in propoſito permanere, facunda & neceſſaria perſuaſione coëgerit, nequeo explicare. Igitur in ultimo ambiguo conſtitutus, accepit manifeſtæ revelationis non mediocre ſolatium. Mens ejus ad hoc in ſopore relaxata [f] eſt, ut ei ſingulalis præmii magnitudo patefacta virtutum ſuarum depingeret ornamenta. Videt ſacris ſe intereſſe myſteriis. Intuetur tunicæ Aaron quondam Pontificis tegmine decoratum, quod divina per Moïſen juſſione mira tum fuerat artis varietate contextum. Duodecim gemmarum multiplici ac diverſo ſplendore pectus ornari ejuſdémque niveo humeros fulgore veſtiri. Stolâ quoque diſpari varietate micante membra circumdari, quam byſſo, cocco [a], jacintho, radio coruſcanre, colore diſſono metallo pretioſam ſpiritalium manus docta decoravit artificum. Pretioſiora pulchritudinum quàm diximus ornamenta; quia Deo ſunt auctore formata atque constructa Tinnivolentia [b] commota greſſibus incedentis, & intrinſecùs malogranatis illiſa, ictibus claris [c] perſonabant extrinſecùs ſalutiferúmque tinnitum. Cúmque ita meritorum perennium donis, præmiis atque muneribus ſe cerneret adornatum, humano affectu adjici ſibi deſuper veſtimenta omnimodis flagitabat. Quod ubi didicit abnegari, & vidit filium ſuum ſanctum Ravennium applicari ad divina myſteria conſecranda, intellexit ſe eſſe migraturum. Quàm Beatus igitur, quámque inclitus Pater, qui adhuc in ſæculo conſtitutus, illius viri [d] Sacerdotis, quem in multiplici colorum varietate non figura, ſed meritorum veritas propriè decorabat, eſt præmium conſecutus. Cur non ei monſtraretur in tunicæ illius tegmine, quod in omni virtutum diverſitate poſſederat? Cur non ei revelaretur in veſtimenti illius pulchritudine, quod erat ei in ſtola perpetua compenſandum? Quem enim decoraverat continentia mentis illæſæ, & in quo immaculatæ conſcientiæ lucebat autoritas, meritò lamina auri fulgentis ſpeculum verecundæ frontis ejus obtexerat. Quem virtutum ſemper extulerat principatus [e], dignè pretioſiorum lapidum textus ornabat. Cur non byſſo circumdaretur, quem [f] caſtitatis zona conſtrinxerat. Nam, ut verè loquar, principalis ejus lamina autoritate fidei & igneâ flammâ rutilavit. Gemmæ quoque omnium virtutum ſplendore ſidereo micuerunt; rationale micuit pectoris fulſit elogium [g] pietatis, juſtitiæ byſſinum, continentiæ cingulum, prædicationis Tinnivolum [h], malogranara bonæ ſpei opere & ſermone jugiter ſonuerunt.

Viſione cœleſti recreatur, quâ etiam prænoſcit ſucceſſorem ſuum.
Lir. laxata.
a *Lir.* croceo.
b *Lir.* Tinniola.
c *Lir.* clarum.
d *Ita Lir. & Arel.* forte veri.
e *Lir.* exaltarat. *Arel.* Principalitas.
f *Lir. add.* zeli.
g *Arel.* logium.
h *Lir.* Tinniolum.

CAP. XX. Hilarii morituri exhortatio ad ſuos.

Cum ergo tantâ ac tali eſſet conſolatione relevatus atque perfuſus, Congregationi ad ſolatium pariter & exemplum alacri ſermo-

Interque Cod. MS. omnis. ne diſſeruit, iſta omnes [i] allocutionis vo-
ce compellans adjecit : Vitæ curricula hu-
cuſque peregimus : jam ad illud tremen-
„ dum ſupernæ Majeſtatis evocamur exa-
„ men. Viam carnis hujus & incertam vi-
„ tam ſæculi præſentis ingreſſi juſſionibus
„ paruimus creatoris, ſervitutis propriæ per-
„ actis officiis, ad veram perennémque pa-
„ triam prælata conſolatione migrabimus.
x Lir. infidelis. „ Militavimus hucuſque ſpiritali militiâ. In-
„ fidi [x] corporis aculeos Cilicii aſperitate
„ contulimus. Abſtinentiæ rigore ac vigi-
„ liarum laſſitudine univerſa vitiorum certa-
„ mina auxilio ſuperavimus deſuper impio-
„ rato. Cogitationum laqueos ſancta me-
„ ditatione diſrupimus. Occupati ſtudiis
„ doctrinæ cœleſtis, talentum perennitatis
„ multitudini fidelium non ceſſavimus ero-
„ gare. Navigavimus per vitæ iſtius pela-
„ gus, & diverſa juvante Domino virtutum
„ mercimonia cum fœnore uſuræ ſalutiferæ
„ Deo referenda percepimus. Ad portum
„ quietis Domino gubernante cœpimus pro-
„ pinquare. Cum iſtius mundi Principibus,
„ cum quibus Apoſtolus deſcribit bellum ju-
„ ge eſſe, confliximus, quod nulli deerit
„ quicunque ad beatitudinem cœleſti gra-
Vide ut errorem Semipelagianorum abjecerat Hilarius. „ tia præcedente & induſtria ſubſequente
„ voluerit pervenire. Abſolutum me & li-
„ beratum ad Domini mei intuitum credo
„ eodem propitiante venturum. Ad ea ob-
„ tinenda perſeveranti curſu vobis ſunt per-
Iob. 39. 28. „ agenda certamina. Ille utique, qui ſe li-
„ vore proprio perdidit, qui procul odo-
„ ratur bellum, & ad vocem tubæ, quaſi
„ cuncti eſſe debeant in ſua poteſtate, diu-
„ tina antiquitate callidus, ſubtilitate dolo-
„ ſus, decipiendi aſſiduitate atque arte pe-
„ ritus, qui electis paſcitur eſcis, & perdi-
„ tione perfectorum ſaginatur, pœnam pro-
„ priam ſalutem reputat alienam, non me-
„ diocre æſtimans ſolatium, ſi ad ſuperna
„ tendentes laqueis capiat peccatorum, &
„ funibus perditionis; quos etiam Prophe-
Pſ. 118. 61. „ ta ſuſpirans dicebat : *Funes peccatorum cir-*
„ *cumplexi ſunt me.* Hic ſalutis humanæ ini-
„ miens cavendus eſt : huic omnimodis op-
„ pugnandum eſt & reſiſtendum. Quomo-
„ do enim poterit incedere jam ligatus, vel
„ audebit repugnare captivus? Habebit pro-
„ cul dubio in infernali pœna participem,
„ quem tenuerit in ſeculi voluptate conſor-
„ tem. Hujus fortitudinem Dominus Bea-
Iob. 40. 21. 22. „ to Job monſtrans, ita dicit : *Aurum re-*
„ *putat velut lutum : Jordanis alveum avido*
„ *ſe æſtimat ore ſorbere.* Quid eſt, *aurum*
„ *reputat ut lutum?* niſi ſanctorum vitam,
„ velut lutum ſe æſtimat calcaturum : pro-
Pſ. 59. 3. „ clamante Propheta : *Erue de luto fecis pe-*
„ *des meos.* Jordanis autem fluenta quæ
„ ſunt; niſi baptiſmi ſacramenta, quæ ſua
Gratiæ confeſſio. „ credit impugnatione devotanda; Lutea
„ compago antiquitatem potentiámque ejus
„ non poteſt ſine Dei gratia ſuperare : ta-

men jugi certamine & indeſinenti confli- "
ctu ejus ſunt inſidiæ toleranda. Spectator "
certaminis humani quotidianam exercitii "
palæſtram placidus intuetur. Videt ignita "
jacula dirigi, ſed lacrymarum facit fonte "
reſtingui. Cernit laqueos præparari; ſed "
orantes eruit & plorantes, ut cum vera "
exultatione decantent : *Oculi mei ſemper* " *Pſ. 24.*
ad Dominum, quia ipſe evellet de laqueo pe- "
des meos, ut liberi ad annuntiandam pa- "
cem incipiant eſſe pretioſi. Et ideò quic- "
quid in præſenti poteſt ab autoris amore "
ſeparare, æſtimandum eſt inimicum. Si "
me humana non fallit illuſio, grandis tem- "
peſtas huic imminet civitati : non medio- "
cris, ſed ſatis gravis incumbit afflictio. "
Ad omnia contraria adverſáque vos ju- "
giter præparate. Fidem Trinitatis immo- "
biliter retinete. Scripturarum interiora "
penetrare; ut abyſſum invocantes *in voce* "
Cataractarum, id eſt credentium terras "
[a] dono ſuperno irrigare omnimodis non " *a Lir. itas.*
ceſſetis. Sit veſtis [b] aſperior, panis [c] groſ- " *b Lir. veſtitus.*
ſior, cibus durior. Iter nihilominus con- " *c Arel. pannus.*
ficiatur pedibus expeditis, ne neceſſitas "
ſubita perniciem novi laboris inferat deli- "
catis : Quia ut exercitatio robuſtum, ſic "
deſidia reddet ignavum. "

Hac igitur adhortatione completa, ju- *Cap XXI. Mortem prænuntiat ac moritur.*
bet Congregationem mœſtam ſacrificium
veſpertinæ laudis offerre, & cibum con-
ſuetudinaria refectione percipere, dicens :
Hora diei undecima anima mea de corporis do-
micilio liberata ad ſupernum judicem feſtinabit.
Cúmque modulatione Pſalmorum ſolita of-
ficia autoris in laudibus alacer cœpiſſet of-
ferre; jam rediens atque commigrans, in-
quit : Voces ſanctæ, voces quæ ad aures
pervenitis autoris, me quoque Domino
commendate. Fratrum deinceps refectio-
ne completa, manu oculos atque os crucis
Dominicæ ſigno muniens, & in oratione
perſiſtens, ſecurus innumeris ſanctorum [a] *a Lir. addit factis.*
choris occurrentibus lætus gaudénſque pro-
ficiſcitur ad patriam ſupernam.

Hinc jam qualiter ſit univerſa civitas con-
gregata : quemadmodum unuſquiſque non
Patrem aut matrem, vel unicum, ſed om-
nium religioſorum atque orphanorum ſin-
gularem fleverit genitorem, quis ut di-
gnum eſt explicabit? Nullus à fletu, nullus
ceſſavit à gemitu. Parem cunctis luctum di-
lectio univerſalis indixerat : erat que velut
ſeminarium lacrymarum, generalis dolor
omnium diligentium. Ubi Baſilicæ beati
ac Protomartyris Stephani venerabile cor-
pus illatum eſt, totius [b] populi cum fletu *b Arel. civium.*
vox una procedit : *Hæc*, inquit, *dies quæ-*
relas injuſtæ imputationis perpetuò reſecavit :
ut ampliùs, quàm in prædicatione ſufficit,
non dicamus. Fidei populus nimio ardore
ſuccenſus membra ſancta, dum vult contin- *Cap XXII. Exequiæ S. Hilarii.*
gere, penè diſcerpſit.

Studio Congregationis effectum eſt, ut

columnis ardentibus cereotum hinc & inde populos abigerent irruentes Noƈte, vigiliis expeditis, cùm mœſti ſolis claritas reputaretur obſcura ad exequias venerandas, non ſolùm fidelium, ſed etiam Judæorum concurrunt agmina copioſa: omnium lacrymæ invicem ſe ſuperare certabant. Deficiente voce, gemitus increſcebant. Hebræam concinentium linguam in exequiis honorandis audiſſe me recolo. Nam noſtros ita mœror obſederat, ut ab officio ſolito impatiens doloris inhibuerit magnitudo. Dein cum ante Beati Geneſii altare ſanƈtum corpus inferrent, utriuſque ſexus tantus cum lacrymis datus eſt clamor, ut aſtra ipſa percuſſa vicarium è cœlo reddiderint inſolitum, & tonitruis comparandum, fragore conſono reboatum. Hinc iterùm nova dilectio graviori fletu corda ſuccendit, dum ſinguli cupiunt fimbriam decerpere, corpuſque contingere. Sanƈti Baſilii tum Preſbyteri, nunc Pontificis ſummi invenit induſtria, ut maximam partem coopertorii utraque manu diſcerptam, quâ corpus ejus tegebatur, arriperet [d], & longiùs recedens dividendo populis erogaret. Dum diſpertiendi ſtudio lætificat populum tanto munere, paululùm retrahuntur à ſepulchro, & ſic corpus illud venerabile atque decorum, ne iterum devotis redderetur obſequiis, clam eſt poſitum in ſepulchro. Quod ubi populi intellexerunt eſſe tumulatum, tantùm ſubitò omnes clamorem cum gemitu proprio reddiderunt, ut teƈta ipſius Baſilicæ diſciſſa corruere & populos obruere putarentur.

c *Lir.* Demum antequam Beati Geneſii Baſilicæ ſanƈtum corpus inferrent.

Baſilius Aquarum-Sextinrum Epiſcopus.

d *Lir.* abriperet.

Cap. XXIII. Quam pretioſa S. Hilarii memoria & vitæ fruƈtus uber.

Vita illius in morte fit apud animos omnium pretioſa, & deſiderium tam cœleſtis [a] antiſtitis in laudem renaſcitur. Eodem tumulato, cum plauſu cœpit doƈtrina illius recenſeri, memoria cum gloria prædicari; mundi contemtus, compunƈtionis affeƈtus, lacrymarum fluvius, temporalitatis impetus, pietatis theſaurus, juſtitiæ culmen, temperantiæ moderamen, omnibus in exemplum trahuntur. Quid plura? Civitas univerſa quicquid Sacramento confirmare voluiſſet, nomen ejus proferebat; aſtruens ſimilem poſtmodùm non futurum. Sed ſummum eſt, quod orante ipſo amor verus utcunque potuit habere mendacium. Nam non ſolùm in ſucceſſoribus, ſed adhuc in multorum Pontificum renaſci non ceſſat augmentis; cum quibus dum [b] laborans hic participat temporarios fruƈtus, ſine dubio æternorum compar efficitur gaudiorum: ſicut arbor paradiſi fœcunda, & quid in præſenti offerat, & quid poſtmodùm gignendo relinquat, ſingulari poſteritatis [c] fertilitate procreare non deſinit. Quanticunque ſeu per ipſum nutu cœleſti, ſeu poſt ipſum Dei providentiâ ordinati ſunt Sacerdotes, qui ejus interceſſioni reſpondere eruditione doƈtrinæ [d], ac creſcentibus meritis, gratiâ juvante, contendunt. Fœlix, qui non tantùm propriæ civitati ex ſua inſtitutione providit, verùm etiam diverſa [e] loca illuminare accenſis [f] fidei calore innumeris lampadibus, & ſuper candelabrum ponere procuravit. Ac ſic in ſingulis ejus gratia concaleſcens quotidianis profeƈtibus generata renaſcitur: quia quicquid ex ejus inſtitutione producitur, eidem meritiſſimè [g] deputatur. Capitis utique lucris adſcribitur, quicquid membrorum ubertimo cultu percipitur. Pro omnibus ſolicitus, in certamine vitæ iſtius conſtitutis orationum ſolatia impendit, præſentiam viſitationis attribuit, ſanƈtæ caſtigationis vel increpationis innumera ac reverenda præcepta ſeminavit ſpiritalis & peritus agricola, nunc minitans & dolens, exultans & triſtis, lætus & anxius, turbulentus & patiens, ſerenus atque terribilis, durus & placidus, remiſſus atque diſtriƈtus: nunc ſuſpirio gemens, ſed cum gaudio uberes lacrymas fundens. De cujus peƈtoris exundanti fluvio & fonte caritatis irriguo, ſic hauſit unuſquiſque quod voluit ac potuit, ut nullum damnum largitas ſanƈta ſentiret: ſed erogando cumulum potiùs fœnerator Theſauri cœleſtis acceperit. Quia hæc eſt munerum natura cœleſtium, ut profuſiori fœnore in ſe jugiter creſcat, & cùm defeciſſe putetur, quaſi ſemper incipiat, atque imminutionis [a] paupertatem deſcendens augmentum quoddam de detrimento diſpenſator divinus ſemper obtineat.

a *Lir.* ſingularis.

b *Lir* laborem temporariis fruƈtibus.

c *Lir.* proſperitatis.

d *Arel.* doƈtores.

e *Lir.* diviſa.

f *Arel.* Accenſa.

g *Lir.* ejuſdem meritis.

a *Lir.* Imminutionis.

Cap. XXIV. Elogium Hilarii.

O magna, præcelſa ac ſingularis caterva gratiarum! Quàm veneranda recordatione obtutibus præſentaris, & beneficiis ſentiris, profeƈtibus noſtris adhuc militare cognoſceris. Tot annorum ſpatiis evolutis, in tuorum filiorum renaſci non ceſſas honoribus atque reparari. Juſtè perpetuis laudum titulis honoraris, qui interpellaris & audis, pro ſupplicantibus intercedens conveneris & reddis; conſtringeris, & ut poſtulata impetrentur exequeris; rogaris & Deo præſtante obtinere non deſinis. Ecce laudis pretioſum titulum, poſt emeritæ ſanƈtitatis exceſſum. Ecce caput laureis virentibus & crucis ſtemmate coronatum, & fruƈtu virtutum folióque contextum, quod non defluit in æternum. Ecce præconium poſt obitum triumphalibus meritis proponendum. Jacet in ſepulchro ejus corpus conditum, cujus precibus reſerantur regna cœlorum. In diverſa virtutum culmina innovari tuorum non deſiſtunt inſignia meritorum. Cur anima tua non majora præſtet in paradiſi beatitudine poſita, quàm in ſeculi certamine conſtituta; cujus virtutem ne ſigna proderent, oratio impetravit. Unicum pignus & decus Sacerdotii & totius cœleſtis ſcientiæ theſauri jugiter ex tuo corde manarunt. Lucerna tua fidei lumine ſplendens, etiam ceteras ſuper Eccleſiæ can-

Diu poſt mortem ſcripta Hilarii vita, ut adhuc indicat vox *ſucceſſoribus* cap. 23.

delubrum poſitas lucere conceſſit. Vocatus ab autore ad laboris fructum & perenne refrigerium feliciter perveniſti, in illa beatiſſima Patriarcharum ſocietate receptus, animæ tuæ ſingularia modò conſpicis ornamenta: quæ ita creverunt divinæ gratiæ adjumento, ut pretioſis virtutum manibus perenniter conſpicua decorentur.

Qui continentiæ puritate omnium ſcripturarum thymiamate templum tui cordis & corporis flagrare feciſti, & ut in eo auctor requieſceret perennis induſtriæ vigilantiâ præparaſti. Qui ſecreti amore animum quoque affectúmque paviſti. Qui cum pſalmorum modulatioue flumina lacrymarum junxiſti. Qui in decacordo præceptorum moribus pariter & vocibus præſultaſti; vias duras cuſtodiendo vita & inſtitutione prædicaſti. Qui ſpiritalis organi celeſtis harmoniæ ſuavi ſono cantu variam modulaminis dulcediuem [b] concrepaſti. Qui ſacrificio [c] jejunii exteriorem hominem continens, vigiliarum ſolita aſſiduitate iuteriorem curſu ſtrenuo oblectare nou deſtitiſti. Illud autem prætereundum eſſe non credidi, qui aut ante reſurrectionis diem, dum Campilapidei ſpatia peragraſti, paſtores ſingulos uudâ baptiſmi regeueraudo baptizaſti & baptizatos rectè vivere docuiſti. Fac ergo, quæſumus, ut qui te ad Chriſtum feliciter veniſſe & ſiue fine te regnare cum illo gloriamur, tuis continuis precibus muniamur, interventu protegamur, & quâ frueris cum Chriſto gloria perfruamur.

b Lir. varia ...dulcedine.
c Arel. ſacrificiis. Paſtores Baptizat.

Cum ergo tanti taliſque viri teſtimonium merita ejus perhibuerint, dignéque facta laudaverint; quia poſſibilitatis immemor, impulſu amoris, incautus ad tantum præconium proſilivi, veniam ſperare præſumſi: ut in illo meritorum ſuorum præclaro faſtigio conſtitutus, etiam pro me interpellare non ceſſet; illiſque venerabilibus Patriarcharum cœtibus aggregatus, ad præſidium noſtrum turbam piæ ſoliditatis adſciſcat; obtinens ut non actu meo, non ignaviâ contriſtetur: quocirca me ejus ſuffragium muniat, ſed ſuis patrociniis meritum Sacerdotis in illa examinatione tremenda faciat inveniri: Regnante Domino noſtro Jeſu Chriſto, cui eſt bonor & gloria in ſæcula ſæculorum. Amen.

Explicit Vita S. Hilarii Epiſcopi.

EPITAPHIUM S. HILARII ARELATENSIS EPISCOPI.

In Tabula marmorea parieti infixa in Eccleſia ſancti Honorati.

Antiſtes Domini, qui paupertatis amorem
Præponens auro, rapuit cæleſtia regna,
HILARIUS; *cui palma obitus, & vivere Chriſtus;*
Contemnens fragilem terreni corporis uſum,
Hîc carnis ſpolium liquit ad aſtra volans.
Spernit [a] *opes dum quærit opes, mortalia mutans* [b],
Perpetuum cælum donis terreſtribus emit:
Gemma Sacerdotum, plebiſque Orbiſque Magiſter.
Ruſtica quin etiam pro Chriſto munia ſumens.
Servile obſequium non dedignatus adire,
Officio vixit minimus, ſed culmine ſummus.
Nec mirum ſi poſt meruit tua limina, Chriſte,
Angelicáſque domos intravit & aurea regna,
Divitias, Paradiſe, tuas, fragantia ſemper
Gramina, & halantes divinis floribus hortos,
Subjectáſque videt nubes & ſidera cæli.

a Arel. ſprevit.
b Lir. vitans.

Inſcriptio Tumulo ipſi S. Hilarii inſculpta.

SACRO-SANCTÆ LEGIS ANTISTES HILARIUS HIC QUIESCIT.

Bollandianam Capitum ac numerorum diſtinctio nem ſervavimus (etſi accuratiot iniri poterat) ne citationum varietas & ſcriptores fatiget & turbet Lectorea.

DE VITA S. HONORATI EPISCOPI ARELATENSIS SERMO

S. HILARII ARELATENSIS EPISCOPI.

PRÆFAT. 1. AGNOSCITIS, Dilectiſſimi, diem publicis fidelium mœroribus [a] conſecratum, qui mihi quandiù hos caducos vitæ hujus dies Dominus indulſerit, ſemper quidem acerbiratibus gravis, plenus tamen conſolaroria laude, plenus & dignitatis adveniet. Hodie enim ille ſanctæ recordationis Eccleſiæ hujus Antiſtes virtute, Sacerdotio, nomine Honoratus, corpore exutus eſt. Quicquid ad clauſulam elocutionis adjecero, abſurdum poterit judicari. Si enim dixero: Ad Aſtra migravit: ille, etiam dum in terris moraretur, inter illa ſplendidiſſima Aſtra Dei numeratus eſt. Addam; Chriſto adſtat? Quando autem ei in vita ſua non adſtitit? Cujus omnis vita illam Eliæ vocem habuit: *Vivit Dominus, cui adſto hodie.* Dicam, Terrena deſeruit: cujus, ut Apoſtolus ait, converſatio ſemper in cœlis fuit? Similiter itaque, quantum animus meus habet, quicquid de tali viro dicendum occurrerit, ipſa ſui magnitudine congruo exitu caret. Compugnant mœroribus gaudia. Talem reminiſci dulce eſt; tali carere ſupplicium.

a *al.* memoriis.

3 Reg. 18. 15.

Philip. 3. 20.

2. Duplex itaque materia me provocat. Illinc me laudum ſuarum gratiâ ad ſermonem trahit; hinc ad ſingultus trahunt damna communia. Ignoſcite itaque, ſi diripientibus ſibi duobus his affectibus mentem meam, oris mei officium tanquam duobus Dominis famulatum congruum negat. Quicquid recordatio in laudis partibus ſuggerit, totum hoc ſibi inter damna numerans dolor vindicat. Quamquam etſi adeſſet mihi ſerenitas mentis, & famulatu idoneo menti lingua ſerviret, num abundantiùs laus ejus proferri ſermonibus meis poterit, quàm in veſtris ſenſibus manet? Nemo eſt, ut puto, cui non illius viri gratia major occurrat, quàm poſſit opulentiſſima cujuſlibet proferre facundia. Quia ergo, ut ſcriptura loquitur, memoria juſtorum cum laudibus ſemper eſt, nec poteſt quiſquam meritorum illuſtrium viros non cum laude memorare: proferam, ut facultas datur, aliqua ex his, quæ de illo dilectionis veſtræ corda meditentur. Adjuvabunt utique ſenſus veſtri conatus meos; & quod ſermoni meo expedire difficile eſt, veſtra ſibi pectora propriis cogitationibus eloquentur.

Prov. 10. 7.

3. Scriptum eſt [a]: *Sapientia in exitu canitur*; hoc eſt dicere: ſapientis converſatio in converſationis fine laudatur. Unde & in alio loco: *Ne laudes hominem in vita ſua:* Et iterùm: *Ante mortem ne laudes quemquam:* ac ſi dicat; lauda poſt mortem: in viventis enim laudibus & laudato locus vanæ exultationis offertur, & laudatori nota aſſentationis affigitur. Multis modis autem utile eſt laudare defunctum. Primùm quia dum abeſt, cui gratificari laudatione poſſimus, neceſſe eſt ut ad largitorem gratiæ laus tota referatur. Deinde quia ſola virtutis admiratio reſidet; ubi ſuſpicio aſſentationis aufertur. Defuncti itaque laus in ſancta fidelium Congregatione prolata plena eſt ædificationis, vacua jactantiæ. Merita quoque in hoc ejus, qui laudatur, accreſcunt, quod plures ſua laude proficiunt. Nec verebor ne nimis forſitan favorabiliter de meo loqui credar, quia præter quàm nihil non inferius dici ſuis virtutibus poteſt, nemo eſt qui illum non ſuum computet, ſuum ſenſerit, ſuúmque crediderit. Non tamen ego ingenii fiduciâ, neque fretus eloquio ad attingendam tanti viri vitam manum mitto: quam ſi quis priſcæ eloquentiæ autor attingeret, non ſolùm facundiâ non ornaret, ſed victus materiæ mole ſuccumberet. Veſter me amor provocat; veſter affectus de illo aliquid loquendi fiduciam ſubminiſtrat. Animabitur, ut credimus, ipſius meritis ſermo quamvis tepentis [b] ingenii; & quod jacet verbis, elevabitur rebus; & effuſâ in illum charitate veſtrorum pectorum domicilio condietur.

a Boll. ſcriptura quodam loco continet.

Parcè laudandum ante mortem Eccl. 11. 30.

Largitori gratiæ laudem totam refert Hilarius.

b *Ita Arel. Lir. Sur.* tepentis *Boll.*

4. Eſt illud notum omnibus oratoriæ diſciplinæ, quorum laudandam receperint vitam, patriam priùs & originem prædicare; ut quod in propriis virtutibus deeſt, in patrum gloria præceſſiſſe videatur. Nos autem

CAP. I. Honorati genus & ſancta adoleſcentia.

omnes in Chriſto unum ſumus: & faſtigium nobilitatis eſt inter Dei filios [c] computari, nec addere nobis quicquam ad dignitatem terrenæ originis decus, niſi contemtu ſuo, poteſt. Nemo eſt in cœleſtibus glorioſior, quàm qui repulſo patrum ſtemmate elegit ſolâ Chriſti paternitate cenſeri. Prætermitto itaque commemorare avita illius ſecularium honorum inſignia, & quod concupiſcibile ac penè ſummum habet mundns, uſque ad conſulatus provectam familiæ ſuæ nobilitatem, majore generoſitate pectoris faſtiditam. Nec placuiſſe illum ſibi de ſupervacuis ſnorum honoribus, qni per amorem veritatis jam ſuos non optabat.

c Lir. Arel. Sur. ita leg. Belland. famulos, mundi bead.

Conſularis Honorati nobilitas.

Baptizatur adoleſcens.

5. Ad illud potiùs meus ſermo feſtinat; qua fide baptiſmum in adoleſcentiæ annis proprio concupierit arbitratu, quàm maturo conſilio ſanus mortem expaverit; qualiter ante baptiſmnm vitâ cariturum ſe eſſe proſpexerit [a]; quâ ſiti vitam ſuam deſideraverit renovari; quàm dulcis ei infantia; quàm modeſta pueritia; quàm gravis adoleſcentia fuerit; quàm omnes etiam ætatum gradns gratiâ ſemper & virtute tranſcenderit, majorque ſe ſemper inventus ſit, ut prorſus divino quodam pedagogio [b] edncatum putes. Eruditur ſine aliqua ſuorum inſtantia. Servat, juvante Deo, Baptiſmum præter ullam hominum ſolicitudinem; &, quod his majus eſt, recenti adhuc & illibato nitore fontis [c] ſine admonitore convertitur. Sine admonitore, dixi: & ubi illud, quod patria obſtabat; quod obluctabatur pater; quod propinquitas tota renitebatur [d]? intraverat enim gratiâ ſuâ omnium ſenſus; & eum cum ſibi Chriſtus aſſumeret, certatim in ſuis omnibus mundus tenebat. Alios dulcedo ipſius obligaverat: alios collegii blandimenta devinxerant: alios in variis juvenum exercitiis admiratio ſecularium virtutum tenebat. Quot illi vitæ prioris gratiæ fuerant, tot à converſione vinculis retrahebatur. Commune quoddam familiæ decus proripi omnes timebant. Et verè quis unquam illum habitus non quaſi proprium [e] accepit? Quos aliquando amictus non ornavit? itaque velut ſplendidiſſimam gemmam & commune omnium decus eripi ſibi ſimul Patria, ſimul familiares, ſimul parentes putabant: neque enim immutanda hæc omnia & reformanda in melius, ut vidimus, ſed quaſi moritura eſſe credebant. Et inde illud erat, quod quia omnia, quæ adorſus erat, ſtrenuè eum pater agere perſpexerat, à Baptiſmate quandiù potuit, avertit, timens ne totus, ſicut conſecutum eſt, religionis amore raperetur. Invaluit tamen deſiderium & amor Chriſti, & Baptiſmum diſcuſſis Patris diſſimulationibus, pueritia fidelis invaſit. Ita enim ſe adhuc Catechumenus inter prima fidei rudimenta formaverat, laſciviam pro reverentia accipiendi quandoque baptiſmatis reſpuens, clericos ut Patres honorans, & puerili interdum cenſu pauperem juvans. Quicquid habere adhuc illa ætas, & pius utique pro novitate habendi amare poterat; miſeratione prodigus offerebat: jam tunc in parvo præmeditans cuncta contemnere, & ſua ſimul univerſa largiri.

a Boll. Qui eam a. B. v. cariturum eſſe perſpexerit.

b Arel. prælagio.

c Lir. ad fontes minùs bendi agitur enim de fuga ſeculi, non de feſtinatione ad baptiſmum.

d Boll. retinebat.

e Boll. propria.

His itaque & talibus exercitiis ad Baptiſmum ſe Cathecumeni fides robuſta proripuit. Hinc jam providus Pater, & terrenæ [f] pietatis ſuſpicione ſolicitus, variis eum oblectationibus provocare, ſtudiis juventutis illicere, diverſis mundi vanitatibus irretire, & quaſi in collegium cum filio adoleſcente juveneſcere; venatibus & ludorum varietatibus occupare, & totâ, ad ſubjugandam illam ætatem, ſeculi hujus dulcedine armari. Nec immeritò eum ſæcularis Pater proripi timebat, quem inter reliquos ornatiſſimos juvenes velut unicum complectebatur.

f Boll. tot acræ.

7. Verùm illi major inter hæc omnia erat cuſtodiendi Baptiſmatis cura. Faſtidiebat adoleſcens, quo grandævus oblectabatur pater, tali ſe ſemper adhortatione compellans: *Delectat hæc vita, ſed decipit.* Alia in Eccleſiis præcepta recitantur; alia in auribus meis mandata ſonuerunt: illic modeſtia, & continentia, & quies, & pudor traditur; hic effrenata luxuria nutritur. ibi pietas viget; hic exercitatio corporalis: illic ad æternum regnum Chriſtus invitat, hic diabolus ad temporale ſolicitat. Omne quod in mundo eſt, vanitas eſt & concupiſcentia oculorum, & mundus tranſit & concupiſcentia ejus: qui autem fecerit voluntatem Dei manet in æternnm, ſicut & ille manet in æternum. Feſtinemus ergo erui ab his laqueis, dnm adhuc minùs tenemur. Difficile diu ligata ſolvuntur. Facilius eſt tenera evellere, quàm robuſta ſuccidere. In monte ſalvam fac animam tuam: ne forte apprehendant te malæ cogitationes [a]. Citò ſerpit voluptatis venenum, ſervanda eſt Chriſto per ejus gratiam ſumta libertas. Alii aurum argentúmque mirentur. Dominentur, ut video, metalla dominantibus. Alii prædia atque mancipia non ſine animi ſui captivitate poſſideant. Alii honoribus gaudeant, & honorem divinæ in ſe imaginis premant: mihi ſatis eſt mancipium non eſſe vitiorum: mihi ſalus, gaudium: mihi conjux, ſapientia; mihi in virtutibus, voluntas; mihi Chriſtus theſaurus ſit, qui penſabit mihi gaudia caduca melioribus, dabit & in hac vita ſtudiis diſciplinæ & oblectari & ornari, & inter hæc dignum fieri cœleſtibus regnis.

a Boll. malæ converſationis iſtius.

8. Nec longas talis meditatio moras protulit; ſed illicò in flammam converſionis nutrita hujuſmodi fomentis ſcintilla prorupit [b]. Jugum Dominicæ ſervitutis ſubdita cervice ſuſcipiens, jugum libertatis excuſſit, intelligens ſummum eſſe captivitatis genus, licentiam juventutis. Rediguntur ad breves capillos luxuriantes comæ. Transfertur ad nitorem mentis veſtium ſplendor. Cervicis

b Boll. ſe proripuit.

lactea decus palliis rigentibus occupatur. Tranſit lætitia in ſerenitatem [e], membrorum vigor animi vigore mutatur. Virtus corporis in virtutem ſpiritûs migrat. Palleſcit jejunio ſpecioſa facies, & priùs ſucci plena, fit plena gravitate. Et quid plura ita repentè totus alius ex alio oſtenditur, ut non aliter genitor ipſius, quàm orbatus filio pater lamentaretur. Et verè plena mortificatio corporis; ſed vita illi ſpiritus erat. Tota hinc parentum perſecutio ſuſcitatur. Tunc ſolum & primum patri contumax fuit, cùm Dei Patris filius eſſe contendit, ordinatâ jam tunc in eo, ſicut Salomon præcepit, caritate. Ita enim Propheta memoratus ſub Dei voce pronuntiat; *Ordinate in me caritatem:* Ordinavit planè eam ille, & ſub caritatis diſpoſitione proſpexit primò Deum, tum proximum diligendum. Condemnari itaque ſe ſenectus patris ætatis illius converſione credebat. Occurrit, renititur, comminatur; nec tamen ullo horum pueritia Deo freta concutitur.

e *Arel. ita. Boll* gravitatem *Ur. ria* ſeveritatem.

Cant. 2. 4.

CAP. II. Cum Venantio fratre peregrinatur. Hujus obitus.

9. Aſſiſtit tyroni ſuo Dominus conſolator, nec diſſimulat unum ei ex Germanis ſuis in Collegium ſuſcitare, qui exemplo ipſius ad converſionem vocatus, & ſenior juniorem ſecutus, in ipſo brevi quo vixit tempore, ſicut collegio illum, ita etiam virtute comitatus eſt. Hinc jam inter illos certamina grata propoſiti, cujus mens ad pietatem mollior; cujus cibus durior, cujus ſermo blandior, cujus amictus aſperior; quis loqui rariùs, quis orare crebriùs; quem minùs detineret lectus, quem magis lectio; quem minùs moveret injuria [a], quem magis miſericordia; quis daret promtiùs quod ſibi detraxiſſet; quis libentiùs hoſpiti ſtratum cilicii & cervical illud conſueti lapidis offerret; quis peregrinum promtiùs ante Eleemoſynæ diſpenſationem lacrymis foveret, & affectu priùs Chriſtum, quàm advenam convivio paſceret: cui in ore rarior mundus, cui frequentior Chriſtus: quis in illa ſublimitate virtutum ſibimet ipſi minor videretur, & quo magis merito aſcenderet, hoc magis compunctione decreſceret. Privatus quidam tunc in converſatione eorum Epiſcopatus gerebatur. Mentior, niſi plurimi Epiſcoporum didicere ab illis, dum excipiuntur, excipere; nam ſi qui rigorem illum propoſiti non expaverunt, plus illinc humanitatis in animo, quàm refectionis in corpore ſecum tulerunt. Ornabant itaque omnem ſimul patriam, & quantum apud animos multorum manet, cuſtodiebantur aliorum ab illis corpora, aliorum ſpiritus, prout quiſque indigens erat, aut veſtimentis, aut doctrinâ, aut ſumtibus, veſtiebantur, alebantur, inſtruebantur. Nullus illic peregrinationis labore defeſſus, non tanquam ad patriam & patrimonii ſui rura pervenit: nullus illinc ad ulteriora diſcedens, non tanquam iterùm ſibi relinquere cives ſuos viſus eſt, iterum propinquos.

a *Sur.* invidia.

10. Interea amor in illos omnium creſcebat, multiplicabatur, diſſeminabatur, & famâ in ulteriora quæque ferebatur, totáque jam erga illos patria obſequiis & amore & honore certabat. Pervenire illis ad ignobilitatem & paupertatem non licebat: quantò magis eorum vita abſcondebatur, tantò magis fama emicabat, & alter alterum laudi objicere & gloriæ exponere, & ad unum communem virtutum apicem referre. Sed dum unuſquiſque ſub umbra alterius obſcurari volebat, tanquam repercuſſa claritas utrumque irradiabat. Jam quæ illorum gravitas, quàm ſenilis maturitas, quàm rara fœminarum viſitatio etiam proximarum, & quæ inter tot virtutes totius vanitatis fuga: quàm blanda conſolatio, & quàm ſolicita cuſtodia erga eorum ſalutem, qui ſe doctrinæ eorum mancipaverunt. Angelica ab illis vita in terra ducebatur, *in multa patientia, in vigiliis, in jejuniis, in caſtitate, in ſcientia, in longanimitate, in ſuavitate, in ſpiritu ſancto, in charitate non ficta, in verbo veritatis, in virtute Dei.* Pavebant interea illi gloriam ſuam & odorem bonæ converſationis longè latéque diffuſum, licet ad Dei laudem referrent, ſibi tamen vanitatis periculum inferre metuebant: percepiſſe ſe in vita ſua mercedem ſuam reputabant, humanam converſationem & gratiam faſtidientes Eremi amore flagrabant.

2. *Cor.* 6. 5.

11. Inito itaque conſilio, & quodammodo paſſi honoris ſui perſecutionem ad peregrina contendunt. Iterùm patria conſurgit, iterùm propinqui reluctantur. Spoliari ſe ſe hoc ſimul lumine omnes metuunt. Quod illic, Jeſu bone, certamen fidei atque amoris fuit? Qui tunc conſiliorum, qui precum, qui lacrymarum ambitus? Quis non illic ſibi officium propinqui vindicavit, aut cujus lacrymæ non cum lacrymis patris certaverunt. Amittere enim ſe omnis patria in juvenibus illis patres ſentiebat. Et verè erat illis ſenectus non annis cana, ſed gratiis: non carioſa artubus, ſed moribus venuſta [a]. O quanta, Domine, diſpenſatio procurationis tuæ, qui lampades tuas fidei igne fulgentes, non loco fixas ſtare pateris, ſed perfers eas illuminationi [b] diverſorum locorum, inſpirans migrandi voluntatem & fugiendi gloriam; quæ utique multiplicanda erat, ipſo per ſuſceptam peregrinationem virtutis augmento. Diripitur dudùm quidem vario miſericordiarum opere vexata, adhuc tamen larga ſubſtantia; & æqualiter ad patrimonium proximus atque extraneus auctionator admittitur. Ita nullus in lucris duntaxat parentum reſpectus eſt, ac ſi rem non ſuam vendant. Poſſeſſio, quæ pauperibus, ex quo ab ipſis fuerat poſſeſſa, ſervierat, pauperibus nunc diſtribuenda diſtrahitur. Excipit patria effuſam miſericordiam, & fletibus effuſis repenſat.

Honoratus & Venantius Patriâ abſcedunt.

a *ita Cod. Ripatorius apud Boll. & Arel.* venuſta. *Bol. & Sur.*
b *Ripat.* Profers eas ad illum.

12. Exeunt de terra ſua & de domo & de cognatione ſua, & exemplo pari [c] veri Abrahæ filii demonſtrantur. Ne quid tamen juvenili auſu temerè ab ipſis incœptum putaretur,

c *al.* Patris.
d *Boll.* verè.

tur, aſſumunt ſenem perfectæ conſummatæque ætatis, quem ſemper in Chriſto Patrem nominarunt, ſanctum Caprafium, angelicâ adhuc in inſulis converſatione degentem: cujus quamquam dilectio veſtra nomen hactenus ignoraverit, & adhuc neſciat vitam, amicis eum ſuis Chriſtus annumerat. Hunc tanquam ordinatorem in Domino atque cuſtodem ſuæ ætatis aſſumunt, quos jam cuſtodes ſibi plurima juventus elegerat. Quæritur ergo peregrinationis latebra, fama fugitur virtutis: at ubicumque ibant, ibi alia, velint nolint, fama pariebatur. Felices terræ, & portus beati, quos cœleſtem patriam ſitiens peregrinus illuſtrat! Alii Orientis oras, & quæcumque alia plena ſanctis loca accipiendi exempli gratiâ, accedunt: hi quicquid adeunt exemplis bonis ſuſcitant. Spargitur ubique ſubſtantia, & in omni acceſſu eorum bonus Chriſti odor flagrat.

Hæc uſque ad Expetunt &c. deſiderantur in Cod. Arel. & Lirin. Reddit. ex Boll. ex MSS.

13. Hunc ipſum jam tunc, cujus hodie memoria paſcimur, urbi huic Maſſilienſis Eccleſia penè præripuit, hortante illius urbis antiſtite, & tali eo gaudente collegio. Sed quid non ille fervor lacrymarum certamine & blandimentorum ambitione evinceret? Alacriùs ergo, novo admoniti periculo, maria tranſmittunt [a], expetunt littora quibus barbara eſſet illa, quæ plurima in ipſis erat, Romana eloquentia. Longum eſt percurrere quem ab illis profectum unuſquiſque locus traxerit, quàm ſalubritatem Eccleſiis ſine ullo clericatus actu invexerint, quot magiſtris magiſtri in ſilentio fuerint.

a tranſmeant.

14. Illud commemoraſſe ſufficiat, intrepidè ab illis pro Chriſti deſiderio maris rheuma toleratum, ſquallorem ac ſterilitatem Achaici littoris expertam; & tam delicatè, tam molliter [b] educatos contra tantas aquarum & aurarum varietates decertaſſe: quod quàm grave, quàm intolerabile illi teneritudini fuerit, exceſſus illic Germani ſui beatiſſimi in Chriſto viri Venantii & infirmitates ſuæ ac ſuorum proteſtabantur. Jam quid in illo Methona funere aut extuliſſe ſe aut percepiſſe crediderit, multiplicibus pſallentium indicavit agminibus. Hinc Hæbreus, hinc Græcus, hinc Latinus exultat. Judæus ipſe Chriſtum reſpuens fidelem Chriſti ſervum admiratur. Aſtra ipſa ferventes chori pulſant, & ut credimus cum humanis vocibus angelici chori concinunt, fideli famulo ſuo Chriſtus occurrit: *Euge, Venanti, ſerve bone & fidelis:* & dum audis, *intra in gaudium Domini tui*; memento noſtri quos adhuc ſæculi gaudia impugnant. Accipiunt finem carnis animæque certamina; ſumit principium vita perennis & gloria. Amen.

b *Ripar.* nobiliter.

Matth. 25. 21.

Cap. III. Honoratus fratre mortuo, venit in Italiam.

15. Hinc jam vobis Honoratum veſtrum Chriſtus reducit & occultâ manu ſalubri [c] regreſſu ſui temperat. Nam quicquid præterfluens tangit, illuminat. Hujus Italia benedici gaudet introitu. Hunc Tuſcia venerata complectitur, & blandiſſimas per Sacerdotes ſuos moras nectit. Porrò Dei providentia nobis proſpiciens cuncta diſrupit, & quem è patria Eremi deſideria provocarant, hunc in Eremum huic urbi propinquam Chriſtus invitat. Vacantem itaque inſulam ob nimietatem ſqualloris, & inacceſſam venenatorum animalium metu, alpino haud longè jugo ſubditam petit. Præter ſecreti opportunitatem, ſancti ac beatiſſimi in Chriſto viri Leontii Epiſcopi oblectatus viciniâ, & caritate conſtrictus plurimis ſitim novo hauſtu protrahere conantibus. Nam circumjecti accolæ terribilem illam vaſtitatem ferebant & ſuis occupare illum finibus fidei ambitione certabant. Verùm ille humanæ converſationis impatiens, & circumcidi à mundo vel objectu fieri concupiſcens, illud corde & ore geſtabat, nunc ſibi, nunc ſuis proferens: *Super aſpidem & baſiliſcum ambulabis & conculcabis Leonem & draconem:* & in Evangeliis Chriſti ad diſcipulos ſuos factam promiſſionem: *Ecce dedi vobis poteſtatem calcandi ſupra ſerpentes & ſcorpiones.* Ingreditur itaque impavidus, & pavorem ſuorum ſecuritate ſua diſcutit. Fugit horror ſolitudinis, cedit turba ſerpentium. At quæ non tenebræ illud lumen refugerunt? Quæ non illi medicamento venena ceſſerunt? Inauditum verè illud, & planè inter miracula ac merita illius mirandum reor, quod tam frequens, ut vidimus, in illis ariditatibus ſerpentium occurſus, marinis præſertim æſtibus excitatos, nulli unquam non ſolùm periculo, ſed nec pavori fuit.

c *Boll.* ſalubritatem.

Leontius Epiſcopus Forojulienſis.

Pſ. 90. 13.

Luc. 10. 19.

Lerinenſem Inſulam ingreditur.

16. Quid longiùs morer, cooperante, ut ita dicam, Chriſto, omni, quæ priùs deterruerat, adverſitate ſuperatâ Honoratus noſter caſtra illic quædam Dei collocat; & qui locus dudum homines à ſua commoratione repulerat, angelicis illuſtratur officiis. Illuminatur latibulum, dum lumen occulitur. Cedit ignoti priùs exilii obſcuritas voluntarii exulis claritati. Quid ergo acceſſio, quid emendatio illa conferat? Quocunque Honoratus acceſſerit, adeſſe illic honorem neceſſe eſt. Hic primùm illigatur diu evitati clericatûs officio: hic refugam ſuum Sacerdotalis infula innectit; & qui ire ad dignitatem detrectaverat, ad ipſum dignitas venit. Apparuit illic Presbyter non duplici tantùm, ſed multiplici honore digniſſimus, coram quo nullam Sacerdotii diſtantiam, nullum nominis privilegium Epiſcopatus agnoſceret. Nemo unquam Epiſcoporum ſibi tantùm uſurpavit, ut ſe Presbyteri illius collegam computaret [a]. Verùm ille tam integram in Sacerdotio [b] Monachi humilitatem conſervabat, quàm plenè Monachus Sacerdotii merita poſſederat.

a *Arel.* copularet.
b *ſ* in Sacerdotium;

17. Induſtriâ illic ſuâ ſufficiens electis Dei Eccleſiæ templum excitatur, apta Monachorum habitaculis tecta conſurgunt: negatæ ſeculis aquæ fluunt, in uno ortu ſuo duo veteris teſtamenti miracula proferentes. Nam

cum de ſaxo erumperent in media maris amaritudine dulces profluebant. Certatim ſe jam illuc omnis regio quærens Deum dirigebat. Honoratum expetiit quiſquis Chriſtum deſideravit; & planè Chriſtum, quiſquis Honoratum expetiit, invenit. Illic enim ille totus vigebat, pectus ejus quaſi præcelſam arcem & ſplendidiſſimum templum inſederat. Illic caſtitas, quæ eſt ſanctitas, fides, ſapientia & virtus habitavit: ibi juſtitia fulſit & veritas. Itaque velut venis effuſis protenſiſque brachiis in amplexum ſuum, hoc eſt, in amorem Chriſti invitabat: omnes undique ad illum certatim confluebant. Etenim quæ adhuc terra, quæ natio in Monaſterio illius cives ſuos non habet? Quam ille barbariem non mitigavit? Quoties de immanibus belluis quaſi mites fecit columbas? Quàm amaros interdum mores Chriſti dulcedine aſperſit? Et quorum pravitas ſibimetipſis priùs pœnalis fuerat, eorum poſtmodùm gratia oblectamento omnibus erat: deguſtatâ deinde boni ſuavitate, non poterant non magis & magis odiſſe quod fuerant. Nam velut adducti in novam lucem antiquum illum diù in ſe denſorum [a] errorum carcerem deteſtabantur. Pulſa per exhortationem illius eſt varia peſtis animorum. Amaritudo, aſperitas, & rabies locum dabant libertati, quam Chriſtus obtulerat, & delectabatur requies poſt longam & gravem Pharaonicam ſervitutem. Stupenda & admirabilis permutatio, non Circeo, ut aiunt, poculo ex hominibus feras, ſed ex feris homines Chriſti verbum tanquam dulciſſimum poculum, Honorato miniſtrante, faciebat. Quid enim non extunderet illa inſtantia cum alacritate conjuncta? aut qui lapides non in Abrahæ filios verterentur? ubi tanta in expoliendis mentibus erat officina virtutum, ut ſi minùs hominem ad ſalutem ſuam viridis exhortationibus promoveret, Deum oratione conſtringeret. Omnium ille paſſiones, ſuas credidit, & tanquam ſuas flevit: profectus laboréſque omnium, ſuos computavit; ſciens gaudere cum gaudentibus, flere cum flentibus, ſimul & vitia & virtutes omnium in meriti ſui cumulum transferebat. Sicut enim virtus ad virtutem excitans [b], ira miſeratio miſeris impendens [c] fructificat. Medetur [d] enim ſingulis pluſquàm ſibi ſingulo. Singulorum enim ſalus unam illi gloriam inſtruit. Impiger, feſtinus, infatigabilis perſeverat, prout cujuſque naturam moréſque perſpexerat. Hunc ſecreto, hunc palàm; illum ſeverus, hunc blandus aggreditur; & ad caſtigandi immutationem, ipſam plerumque faciem caſtigationis immutat. Inde illud erat quod non facilè quemquam tantùm vel amari vidimus vel timeri: ita enim duos hos affectus ſui in unoquoque ſuorum collocabat, ut & amor ſuus dejicit metum, & timor diſciplinæ amorem introduceret.

[a] Lir. & Boll. diù inſidentium.

[b] al. excitat.

[c] al. impenſa

[d] ita Arel. alii: meretur in ſ p. q ſibi ſinguli.

Cap. IV. Præclara Liriņenſis inſtitutio; Honorati virtutes.

18. Incredibile eſt quantæ illi curæ fuerit, ne quem triſtitia affligeret, ne cogitatio ſecularis urgeret. Quàm facilè perſpexerit quid quemque vexaret, quàm ſingulorum mentes mente geſtaret: quantâ præterea pietatis diſpenſatione providerit, ne quem nimius labor gravaret, ne quis nimia quiete torpeſceret. Ipſos, ſi dici poteſt, ſingulorum patrum ſomnos pio penſavit affectu. Valentes corpore à deſidia ſemper excutiens, ferventes ſpiritu cogebat ad requiem. Omnium vires, omnium animos, omnium ſtomachos inſtinctu, credo, Dei noverat, verè ſervus omnium factus propter Jesum Christum. Mirandum eſt quomodo unus tot ſimul officia compleverit; tam varia præſertim infirmitate vexatus. Fortiſſimos quoſque, & recenti adhuc converſatione prævalidos in jejuniis vigiliiſque, impar viribus, pari lege comitatus eſt. Infirmos ipſe infirmior viſitavit: refrigeria animarum ſimul providit & corporum: & ne quid cuiquam minus fuiſſet impenſum, animo ſemper recurrebat: hic aliger, hic cogitat [a]: illi labor gravis eſt; huic hæc eſca non convenit: ille ab alio læſus eſt; grave eſt quod hic intulit, nec minùs grave quod iſte ſenſit. Grandi inſtantiâ opus eſt, ut offenſa gratiam conſequatur, & hic ſibi illatas contumelias aut leves aut nullas computet; hic autem ſe graviſſimas intuliſſe ſuſpicet. Hæc illi jugis opera, jugis intentio erat, levigare omnibus jugum Chriſti, & quicquid diabolus injeciſſet, avertere, diſcuſſo culparum nubilo, gratiarum ſerena revocare, amorem Chriſti & proximorum amando inſerere, & mentes omnium tanquam ſuum pectus excolere: innovare gaudia, & ad Chriſti ſemper deſiderium tanquam primo converſionis die inardeſcere.

[a] ita Arel. & alii Cod. Boll. in ſen & Lir. ægrotat.

19. Hinc illud erat quod Congregatio illa divinæ cupida ſervitutis ad nomen ipſius ex diverſa terrarum parte collecta, tam moribus quàm linguis diſſona, in illius amorem conſpirabat. Omnes Dominum, omnes patrem vocabant. In illo ſibi patriam vel propinquos & omnia ſimul reddita computantes. Didicerant omnes, ipſo ſibi compatiente, dolores illius ſuos computare, ut non immeritò egregius & in Chriſto beatiſſimus vir Salvianus Presbyter carorum ſuorum unus in ſcriptis ſuis dixerit: quod ſicut cœli faciem pro ſua ſol aut obſcuritate aut ſerenitate mutaret, ita Congregatio illa cœlum ſitiens, & cœleſtibus ſtudiis mancipata ab ipſo vel nubila vel ſerenitatem mentium, quaſi peculiari in Chriſto ſole, ſuſciperet, ipſóque & afflicto affligeretur, & reſpirante revaleſceret. Hinc illa erat, & adhuc orationibus ſuis permanet in Monaſterio ſuo, ſancti ſpiritus gratia tanti doctoris & exemplo & admonitione firmata in variis charismatum donis, in humilitate &

Salvianus Presbyter.

[b] Boll. ipſoque congruo congemeret, inſpirante revaleſceret.

manſuetudine, in charitate non ficta, & una capitis gloria in diviſione membrorum.

Benignus & liberalis in hoſpites.

20. Magna illi inter hæc in advenas & hoſpites cura. Quis enim illum aliquando præteriret? Quis non quamlibet proſperam navigationem, quoſlibet ſuaves ventos mox per tanti viri deſiderium, commodi ſui contemtor abrupit? aut ſi inſulam tenere non licuit, violentum ſecundæ navigationis obſequium, acerbiſſimam tempeſtatem computavit. Nemo illuc non feſtinus acceſſit; nemo illic moras ſuas ſenſit; nemo illinc non ſecuriſſimus ſolvit, proſequente ipſo amore, ſumtibus, votis, & tunc primùm agnitos tanquam dudum ſuos emittente. In ſquallore Eremi delicias miniſtrabat, cum tanto omnes gaudio & amore ſuſcipiens, tanquam expectaſſet: aderat prætcrea munificentiæ animo par ſubſtantia, pari fide miniſtrata, Nam qui libenter audierat: *Vende omnia tua, & da pauperibus, & veni, ſequere me;* huic libentiſſimè unuſquiſque, ſi quid miſericordiæ animo devoverat, diſpenſandum ingerebat; ſecurus illi ſua cuncta committens, cujus in relinquendis omnibus ſecutus fuerat exemplum. Hinc ad eum frequens ille ex diverſarum regionum captivitate concurſus. Et verè is ille erat, qui, non ut parcus diſpenſator aut timidus, reſpectu ſibi creditæ & creſcentis quotidie Congregationis aliqua tribueret, plura ſervaret; ſed qui quotidie in alieno faceret, quod in ſuo ſemel fecerat [a], hoc eſt, nihil ſibi, nihil ſuis præter præſentium dierum victum & veſtitum reſervabat.

Matth. 19. 21.

a Boll. quid quotidie in alieno non faceret, quod in ſuo ſemel fecerat.

21. Exhauſta eſt aliquando diſpenſationis ſubſtantia, fides nunquam. Quadam enim vice cum unum jam ex multis millibus aureum nummum proflua [b] ad munificentiam arca retineret, hunc ipſum, etiam in multarum rerum defectu, conſtantiſſimè prætereunti pauperi dedit, & me atque aliis adſtantibus dixit: *Certum eſt jam appropinquare Chriſtum* [c] *qui deferat, ſi non habet munificentia noſtra, quod proferat.* Vix trium aut quatuor horarum ſpatium, die fluente, tranſierat, & continuò qui ſuis fidem faceret, occurrit. O felix munificentia, cui fides miniſtravit! O felix fides, cui munificentia nunquam moram fecit! Et vere quantum fides ſua ſuppeditabat [d] diſpenſare ſua, tantum manu non occurrit. Plurimos multis locis probatiſſimos viros habuit, quorum ſemper manibus, quod ſibi deferebatur, expenderet. Sic unius diſpenſatoris gratia, diſpenſatores multos habebat, & fides ſua, quaſi communis quidam fons, & dantibus & accipientibus plurimis profluebat. Nullius anguſtiæ ad ipſum pervenerunt, quæ ultra ipſum protenderentur, aut non in ipſo metam reperirent.

b *Lir.* prona.

c *Boll.* del. Chriſtum.

d *al.* ſuppetebat.

22. Hinc jam ad illum certatim, ut putabat, aut certe ut optabat latentem undique literarum officia perlata ſunt, quibus ille quàm novis affectibus variata reddebat, quàm gravia, quàm blanda, quàm dulcia! Unde pulcherrimè ſplendidus mundo, ſplendidior Chriſto æmulus virtutis ſuæ Beatus Eucherius cum ab Eremo in tabulis, ut aſſolet, cerâ illitis, in proxima ab ipſo degens inſula, literas ejus ſuſcepiſſet: *Mel*, inquit, *ſuum ceris reddidiſti.* Quis itaque non beatum ſe, beatam domum, beata ſcrinia ſua credidit, in parvo ex ore ipſius munere magna benedictione ditatus? Et ſanè tantum in ſcriptis illius ſalis, tantum dulcedinis erat, ut non ſcriniis aut armariis, ſed arcâ pectoris condi mererentur. Inde eſt quod plurimi ea inſcripta ſenſibus ferunt; & libentiſſimè ad teſtimonium amoris ſui perferunt. Denique quis unquam tantum ſibi amicorum præſentibus illigavit officiis, quantos ille, qui ſe diligerent & avidiſſimè deſiderarent, habuit ignotos.

Eucherius Lugd. Epiſc. Leronis incola.

Cap. V.

S. Hilarius Honorati adhortationibus convertitur.

23. Interea ego dum multam ejus in omnes gratiam memoro, in me infinitam curam prætermitto: cùm ipſius utique mihi cura non minùs in Chriſto ſalutis attulerit, quàm amor inter vos ornamenti & amoris reliquit. Mei enim gratia, quod ad meritum ſuum & judicium meum pertinet, patriam, quam faſtidierat, non dedignatur accedere; nec refugit laborem tam longi itineris, ſuis præcipuè multis jamdudum infirmitatibus gravem. Venit, méque in illis jam annis nimis amicum ſæculo & contumacem Deo, ut ſeductor & verax ad amorem Chriſti blanda manu tentat. Longum eſt intromittere in exhortationibus ingenii ſui violentiam: in quibus cùm jam ante propoſitum acerrimos ſibimetipſi ad converſationem ſuam ſtimulos amovere potuiſſet, hauſtis diù ſapientia fontibus multipliciter diffundebatur. Sed cùm parum in aures meas pietatis illius verba deſcenderent, ad ſolita orationis præſidia convertitur & affectus ſui clamor repulſus duritiâ meâ piiſſimas Dei uſque ac miſericordes pulſavit ac penetravit aures. Et verè obluctanti mihi, & per ſecularem illam nimis periculoſam conſuetudinem obſtinationem interdum meam ſacramento obſtringenti, Prophetico, ut ita dicam, ſpiritu ante promiſerat: *Hoc*, inquiens, *quod mihi tu non præſtas, Deus præſtat.* Et ô quandiu emollire duritiam meam niſus eſt imbre lacrymarum! quàm piis mecum pro ſalute mea oſculis amplexibúſque certavit! ad præſens tamen, ut ille ait, vici peſſimam victoriam. Exagitandum me illinc & edomandum dextera Dei ſuſcepit: illi enim me oratione tradiderat. Qui tunc in corde meo fluctus! Quæ tempeſtates diverſarum & inter ſe compugnantium voluntatum excitatæ ſunt! Quotiens ſibi in animo meo velle & nolle ſucceſſit! Et quid plura? Ab-

ſente illo partes in me ſuas Chriſtus exequitur: poſt biduum orationibus ſuis per miſerationem Dei mea contumacia ſubjugatur. Fugaverat enim ſomnum cogitatio, & invitante me pio Domino, totus eminùs cum voluptatibus ſuis mundus adſtabat. Quid expetendum, quid relinquendum ſuaderetur, animus mecum meus, tanquam collatis apud amicum tractatibus, ventilabat. Gratias tibi, Jesu bone, gratias, qui dirupiſti vincula mea, famuli tui Honorati pia ſupplicatione permotus, & injeciſti mihi vincula amoris tui, quibus ſi teneat, nunquam peccati vincula revaleſcent. Occurro itaque ſubditus, qui ſuperbus abſceſſeram, & omni contradictione depoſitâ novus precator accedo. Sic, ſic ſancti oratio fugitivos ſuos reducit, ſic contumaces ſubjugat, ſic expugnat rebelles.

Gratiæ Chriſti efficacia in Hilario.

24. Jam quibus ille tunc lacrymis ariditatem meam irrigavit[a], quàm pio fletu me quoque traxit in lacrymas! Tali me humilitate & blandimento, tanquam ſi ipſe à me exciperetur, excepit. Ablata eſt illicò cauſſa remorandi. Tunc primum illam patriam, quam fugiendam dudum crediderat, agnovit. Educit me ſecum, ſuam prædam: gaudet: triumphat, exultat. Eremo me jam tamen exemplo ſuo ſecreti cupidum feſtinat includere. Alit primùm lacte, & poſtmodùm cibo. Potat etiam profluo illo, qui in ſe erat, cœleſtis fonte ſapientiæ. Atque utinam tantum anguſtiæ ſpiritus mei recepiſſent, quantum ille ſtuduit infundere. Præparaſſet me profectò vobis, & deſiderio veſtro dignum dediſſet: jam verò illam ſui in omnes profluam caritatem, quod ſine invidia dixerim, quantum in me adjecerat, & leve Chriſti jugum quantum mihi levius blandimentis ſuis fecerat! Quoties mentem meam, quoties animum, quoties linguam nominabat! Quàm impatiens abſentiæ, quàm ſemper indiguiſſimi conſpectus mei cupidus erat. Quid de his omnibus dicam, niſi illud Propheticum, quod Dominus ei retribuit pro me?

a Bell. irrigavit.

Cap. VI.

Honoratus fit Epiſcopus & Epiſcopaliter vivit.

25. Interea, Dilectiſſimi, ſtrictim contingens potiùs cuncta, quàm referens, de ſolertiſſimo paſtore veſtro ea, quæ aliis potiùs quàm vobis erant nota, reſricati. Sacerdotium quippe ſuum in Eccleſia hac nomine auctum vidimus; ſanctimoniâ verò & actibus jam priùs ſummum. Sed unde illud, quæſo, quod tam è longinquo tam ignotus expetatur. Quis illam abſentis nec priùs viſi gratiam veſtris pectoribus affixit? Quis illud deſiderium ſuſcitavit, ut orbatis his, quibus à Domino apud Eremum indultus erat, vobis naſceretur? Ille utique, qui cuncta diſpenſat; ille, qui eum & patriæ ſuæ, quandiu congruum videbat, indulſit, & per maria & per terras ad utilitatem videntium hanc tantam cultoris ſui gratiam circumegit.

26. In ſumma ex illo brevi, quo vobis indultus eſt tempore facilè metiri datur, quid plus de illo in his, quid minus dixero. Vidiſtis enim, Dilectiſſimi, illam ſollicitudinis vigilantiam, illud diſciplinæ ſtudium, illas pietatis lacrymas, illam jugem ac perpetuam mentis ſerenitatem, cujus propemodùm vultus immutabilis erat. Audiſtis quoque os illud congruens vitæ, in quo erat conſentanea puritas pectoris, ſermonis luculentia. Vidiſtis illam latitudinem caritatis, quæ tanta in illo fuit, ut non immeritò de illo ſanctus idem, cujus proximam ſententiam protuli, dixerit: quod ſi arbitrio ſuo caritas ipſa exprimenda eſſet, in vultum Honorati potiſſimùm pingi debere videretur. Quis itaque illum unquam ſufficienter vidiſſe ſibi viſus eſt? Cui non loco omnium affectuum fuit? Quis ita blandimentum cum ſeveritate conjunxit? Quis ita mixtam lætitiæ diſciplinam propinavit? Quem non cum ipſius gaudio, qui corrigebatur, correxit? Quando lætitia illius quicquam laſciviæ redoleos? Quando triſtitia non ſalubris? Quando gemitus, niſi de peccati alieni mœrore deſcendens? Qui eum non auctiorem invenit, quàm prius viderat? Semper in ſummitate virtutum poſitus, ſemper quo creſcere poſſet inveoit.

27. Jam verò ſub exhortatione ipſius, quis anxius non dolorem ſuum ſprevit? Quis feris moribus non inſaniam ſuam execratus eſt? Quis arrogans non pluſquàm omnes ſuperbiam ipſe ſuam abominatus eſt? Quis laſcivus luxuriam non deteſtatus eſt? Et quid plura? *Omnibus omnia*, ut Apoſtolus ait, *factus*; communis omnium medicina erat. Nullam penè gratiam non in ſe tàm plenam habuit, ut ipſam ſpecialiter excolere & poſſidere tanquam unicam putaretur. In nullo vitæ ordine non ita viguit, ut ipſis ſpecialiter aptus videretur. *1. Cor. 9. 22.*

28. Denique ut primùm Eccleſiæ hujus Arelatenſis regimen accepit, prima ei cura concordiæ fuit, & præcipuus labor fraternitatem calentibus adhuc de aſſumendo Epiſcopatu ſtudiis diſſidentem mutuo amore connectere. Tanquam probatus Iſraëlis agitator, probè noverat non facilè quicquam diſcordantibus imperari. Studebat præterea amore potiùs regere, quàm terrore dominari: ut voluntaria magis quàm coacta correctio, hunc quoque ſubditis adjiceret ornatum, ne ad officium ſuum compulſi viderentur. Confeſtim itaque excluſa diſcordia illi, quæ eſt omnium virtutum mater, caritati locum præbuit. Floruit igitur ſub illo Chriſti Eccleſia, ſicuti Monaſterium ante floruerat. Crevit gratiis, decrevit metallis; ingreſſa videlicet diſciplina mammona iniquitatis excluſit: & quæ orioſæ diù congeſtæ fuerant, dignis tandem uſibus

Patrocli Arelatenſis Epiſcopi notata avaritia.

Eleemoſynæ mortuorum refrigeria.

deputavit : dudum defunctis theſauros ſuos miſit : iterúmque, qui obtulerant, oblationum ſuarum refrigeria ſenſerunt. Hoc ſolùm, quod miniſterio ſuo ſufficiens erat, reſervavit. Sed ſi exegiſſet uſus, nec miniſterio, ut reor, pepercisſet. Alieni temporis vota diſpenſationem ſuam fecit.

Cap. VII. Honorati morbus, obitus, ſepultura.

29. Operari etiam inter extrema non deſtitit. Multos in lectulo ſuo verbi diſpenſatione ditavit. Sed quandiu illum lectus tenuit, cui ſuperare etiam vicinas morti laſſitudines jam in conſuetudinem venerat? Ultimum, doloribus jam reluctantibus, Epiphaniorum die in Eccleſia ſermonem habuit : neſciens unquam colluctante cum infirmitatibus fide, dolori magis corporis, quàm ſpiritus fervori acquieſcere, ſervivit deſideriis veſtris ſupra ſuas vires. Non illum ſiquidem aliqua extrinſecus superveniens ægritudo, non ſubitus febrium æſtus abſorbuit; ſed diù dilata infirmitas, nimio dudum propoſiti rigore contracta, & adhuc remiſſioni parum acquieſcendo ingraveſcens, octavo cum vel nono die à ſolemnitate prædicta [a], paulatim attenuando confecit. Vix quatriduò tamen nobis ſuam in officiis caritatis dediris præſentiam denegavit, timens utique ne ſuos vicinia tranſitus ſui contriſtaret. Nulli unquam gravis inter graviſſimas ægritudines fuit. Nulli, ut aſſolet, ullum infirmitates ſuæ horrorem intulerunt. Et quidem hoc ordine illud ſancti ſpiritus habitaculum conquievit.

[a] *Vna igitur vel altero die priùs obiit, quàm in Martyrologio Rom. notatur.*

30. Ceterum impollutæ illius mentis vigorem incredibile eſt quàm integrum uſque in extrema ſervaverit. Aut primùm ſemper uberrimè conſolatus eſt ſuos, ac nihil magis timuit, quàm ne diutina deſperatione conficerentur; intelligens penè facilius ferri extrema, quàm dubia. Abſterſit ſemper ſermone condito circumſtantium lacrymas, quas tamen quo magis abſtergit, irritat. Graviorem ſui dolorem, noſtrum computabat. Non facilè quiſquam tam forti pectore inter quælibet aſpera & dura toleravit, nec optavit aliquando mortem, nec expavit. Nam is, quem vivere inter quælibet gravia in Chriſti ſervitute non piguit, ad novam vitam per communem illam novæ vitæ januam tranſire non timuit. Præmeditata enim illi ultima hominum neceſſitas, non repentina advenerat. Itaque ſub ipſo jam finis aſpectu, tanquam emigraret, tanquam vale diceret, ne quid imperfectum derelinqueret, ne quid minùs plenè, quàm propoſuerat, ordinaret, interrogare ſingulos noſtrûm, & ad ſuggerendum, ſi quid memoriam ſuam ſubterfugiſſet, hortari. Omnia interim ſubſcriptione firmare, & parcentes nos fatigationi ſuæ ad omnia, quæ agenda erant, cogere; cogere autem blando illo, ſicut ſemper, imperio.

31. Quadam autem vice cùm comprimere lacrymarum mearum tempeſtatem & abrumpere rivos fletuum laborarem : *Quid*, inquit; *fles? inevitabilem humani generis neceſſitatem? Imparatum ergo te invenire meus tranſitus debuit, cùm me non invenerit imparatum?* Cúmque ego impedita [b] ſingultibus utcunque poteram verbis verba ſubnecterem, quod jam non deſtitutionem ejus dolerem, quippe qui mihi orationum ſuarum patrocinia nunquam defutura confiderem, quin & poſt tranſitum ſuum validiora præſumerem, uno me dolorum ſuorum vulnere & difficilium inter extrema luctaminum graviter affligi. *Et quid ego*, inquit, *minimus omnium fero ad ea, quæ ſanctorum plurimi in ſupremis ſuis acerbiſſima pertulerunt?* Et commemoratis aliquot, adjecit, quod credo alicubi legerat : *Magni*, loquit, *viri multa patiuntur, & ut alios pati doceant : nati ſunt in exemplum.*

[b] *MSS. inquit Boll. indica.*

32. Confluentibus autem ad ſe poteſtatibus, Præfectò & Præfectoriis viris, quàm ferventia ſub mortali jam frigore mandata depromſit, ab ipſo exitu ſuo ſumens acerrimum exhortationis exordium. Et dignum planè erat, ut qui vitæ ſemper exempla præbuerat, etiam mortem ſuam in exemplum advocaret : *Videtis*, inquit, *quam fragile habitamus hoſpitium. Quolibet vivendo aſcenderimus, illinc morte detrahemur. Ab hac neceſſitate neminem honores, nullum theſauri redimunt. Hæc juſtis & injuſtis, hæc potentibus & humilibus communis eſt. Magnas Chriſto debemus gratias, qui morte & reſurrectione propria mortem noſtram ſpe reſurrectionis animavit, æternam vitam afferens, diſcuſſo æternæ mortis horrore. Sic ergo vitam agite, ne vitæ extrema timeatis; & hoc quod mortem appellamus, quaſi commigrationem expectate. Mors pœna non eſt, ſi non ad ſupplicia deducit. Dura quidem eſt carnis animæque divulſio; ſed multa durius in gehennæ flammis erit carnis animæque conſortium; niſi in omni vita generoſitatem ſuam ſpiritus recognoſcens, bellum corpori, & corporalibus vitiis certamen indixerit, & felici diſcretus à carnali colluvione divortio, æternæ paci impollutam ſervet utramque ſubſtantiam, illic feliciter copulandam, ubi* exultabunt ſancti in gloria & lætabuntur in cubilibus ſuis, *tanquam in receptaculis ſuis; cùm ea, quæ juſtitiæ dedicaverant membra ſocialia, tanquam conſueta hoſpitia cognoſcent. Hoc itaque agite : hanc vobis Honoratus veſter hæreditatem relinquit : ſupremo halitu ſuo ad hæreditatem vos regni cæleſtis invitat. Nullus nimium mundi hujus amore teneatur. Optimum eſt ut voluntate faſtidias, quo te vides neceſſitate cariturum. Nemo opibus diffluat, nullus pecuniæ inſerviat, neminem vana divitiarum pompa corrumpat. Scelus eſt pretium ſalutis in materiam perditionis aſſumere, & in illo capi quemquam, quo redimi poteſt.* Plus interea vultu, plus ocu-

lis, plus emicante in cœlum ſenſu monebat. Impar eſt quidem ignito ſermoni ſuo ſermo referentis, ſed non minùs imparia ſpiritui ſuo verba erant monentis. Tali itaque exhortatione & inſolito quodam motu [a] oratione profusâ, inuſitatum quoddam munus benedictionis impendit.

a *Ita Lir. Arel. & Sur.* nutu. *Boll.*

33. Deficiente membrorum miniſterio, nova ſemper mentis gratia pullulabat. Ordinatis itaque omnibus (neque enim multa in actibus ſuis minùs plena reſtabant) cùm omnes caros mente percurreret, quantos nominatim proferre laſſitudo non vetuit, miſſa per eos qui adſtabant ſalutatione ditavit. Mihi verò in aurem; *Excluſa* [b], inquit, *ſunt: ſic ſancto illi fieri non licuiſſet.* Quod voluit cognovi. Magna & admiranda ſolertia, inter graves illas mortis anguſtias providiſſe, ne cujus triſtitiam non, quantùm in ſe erat, abſtergeret: ne quid certè inexcuſatum relinqueret. Quid illud, quæſo, quod cùm omnes ſuos, quos ad hanc urbem amor ſuus traxerat, utique inter peregrina deſereret, nullum ulli reditum, nullam ſocietatem commendavit, non loca vivendi certa diſtribuit: tanquam verè præſcius nullam ſuorum diſperſionem futuram, niſi eorum qui jam & ſe ſuperſtite animi definitione migraſſent? & verè non facilè quemquam à ſocietate noſtra abeſſe novimus, niſi quem futurum ipſe præmonuit, qui aut cariorem conſpectu ſuo patriam, aut graviorem ſenſerat diſciplinam. Interea gravior illum ſomnus urgebat: quem cum interdum pavidi interpellaremus: *Miror*, inquit, *in tam gravi mea laſſitudine, poſt tam longa inſomnia, quæ præceſſerunt, gravem vobis meum ſomnum videri.* Et cum, ſuſpectis omnibus, ſedere eum in ultimo diutiùs perhiberemus [a]; joculari, ut erat ſolitus, blandimento & conſuetudinariâ mentis ſerenitate reſpondit: quod moleſtos nos in hac ſolicitudinis parte pateretur. Ita penè ante vita ſua, quàm dulcedo conſumta eſt.

b *Ita Arel. & Lir., niſi quod hic nas ſeriò quaſi verba ſint Hilarii, ſic habet:* s. i. f. non licuiſſe quod voluit, cognovi. *Boll. ita:* excuſa ſancto illi fieri nō potuiſſe quod voluit: *nec habuit* cognovi.

a *Ita Arel.* unus, *& benè, ni fallor; al.* prohiberemus.

34. Somno deinde ultimo exceptus, in mortis quietem dormiens tranſiit ſine ullo, ut ſeſe habent, extremo luctamine. Nullas difficiles obitus moras ſenſit. Angelicis choris anima illa ſancta, generoſa, ſincera, & ab omni contactu mundi incontaminata ſuſcipitur. Multorum intereà variis viſionibus ſomnus incutitur, quarum tamen una omnium facies erat, quod ſcilicet ſancto illi occurrerent officia ſanctorum. Et verè illicò in eodem mediæ noctis puncto Eccleſiam in occurſum ſancti corporis conventus implevit, ut nonniſi angelicis nuntiis ſuſcitatus putaretur. Relinquitur vegetatum ſemper ſpiritu, plenum gratiæ corpus exanime: integrum ſi quidem vultus decorem facies omnibus grata ſervabat. Probè vos ita noſtis, & multo pleniùs vobis, quàm ſermo ſufficit, animorum meditatione deſcribitis.

35. Neque ullus non magno ſibi damno affici viſus eſt, ſi conſpectu corporis ſui caruit, ſi non, ut quemque aut reverentia aut amor ſuaſerat oſculum, aut ori, aut quibuſcunque membris impreſſit, aut feretro: in quo ſanctum illud corpus magna fidei ambitione veſtitum erat, majore poſtmodùm, dum ſepulchro admoveretur, penè nudatum. Nec enim pepercit ſanctificatis amictu ſuo palliis fides, quæ pretioſiſſimi muneris loco habuit, aliquam velaminum illius fimbriam decerpſiſſe. Certavit in exequiis illius veſter affectus. Refeciſtis in funere ſuo latentem adhuc inter vos peregrinationem meam. Paviſtis me tam effusâ in ipſum animi caritate. Quem enim illo die ſua tecta tenuerunt? Aut quem non tanquam peculiari luctu obrutum Baſilicæ huic mœnia hujus urbis dederunt? Pro magno munere habitum eſt lecticæ aut humerum admoviſſe, aut cervicem ſubjeciſſe. Vidiſtis non ſine veſtra gloria gloriam ſuam: nam & illa exequiarum religio, fidei devotio erat; & tam lætum erat habuiſſe talem, quàm grave talem amiſiſſe. Nec parum fiduciæ dat ſepulchri ſui gratia: nam cujus hîc oſſa condidimus, in cœlo utique patrocinia præſumimus. Prælata tunc ante feretrum ipſius aromata & incenſum vidimus; ſed majora de veſtris mentibus Deus, in tanto erga tantum Paſtorem affectu veſtro, odoramenta ſuſcepit. Præſultavit in gloria ſua Dei gloria, & in diſſonis diverſarum linguarum choris amor conſonus.

Pius Dominus, qui ſtumulando animos veſtros ad electionem parvitatis meæ, dedit ne à ſepulchro illius longiùs abeſſem, illud etiam vobis orantibus dabit, ne à viis ejus longè recedam. Sed & quicquid illum egiſſe cognovero, id ſine exemplo, vel ratione aliqua, aut diſceptatione factorum, agere feſtinem. Vobis enim me, ut video, jam tunc per illum Deus genuit. Vobis ille me neſciens tanto labore quæſivit. Vobis tam propenſa ſolicitudine & cura utcunque erudivit: quærens in me fidei ſicut ſanguinis ſui venam, vobis me tanto labore per literas, tanto per excurſum ſuum ambitu, ab inſula, cui me derelictis [a] Epiſcopatus ſui principiis ſecreti amore reddideram, non audeo dicere, neſciens, fortaſſe præſcius amovere ſatagebat [b], uti juxta ſepulchri ſui ſedem in amore veſtro patriam collocaret. Sed quid agimus, quod immaturum me maturo exceſſu tradidit? Non eſt noſtrûm ſecretum æterni regis in ullo vel leviter culpare judicium: non facilè ſenſeratis quid amiſiſſetis boni, ſi redintegratum vobis bonum veſtrum fuiſſet.

Ca[illegible] VIII. Su[illegible] Ho[illegible] a[illegible] Analecta.

Hilarius Honorati conſanguineus.

a *Lir. & Arel. ita Boll.* dire-ctis.

b *Ita Lir. at. Boll.* admovere, *& c Arel.* admonebat uti... collocarem.

37. O magna & inclita, Honorate, tua gloria: non indiguit meritum tuum ſignis probari; ipſa enim converſatio tua plena

virtutibus & admirationis novitate præcelſa perpetuum quoddam ſignum miniſtravit. Multa quidem tibi divinitùs induita novimus quicunque propiùs adſiſtebamus : ſed in his tu minimam partem computabas, majuſque tibi gaudium erat, quod merita & virtutes tuas Chriſtus ſcriberet, quàm quod ſigna homines notarent. Et tamen quod eſſe majus ſignum virtutis poteſt, quàm ſigna fugere & occuitare virtutes. Et verè tàm familiaris quodammodo oratio tua Chriſti auribus erat, ut enixiſſimis precibus impetratum putem, ne virtutem tuam ſigna clamarent. Habet & pax martyres ſuos : Chriſti enim tu perpetuus, quandiu in corpore moratus es, teſtis fuiſti. Illud etiam ſtupendum quod adoleſcentiæ tuæ robur perpetuo abſtinentiæ rigore tenuatum, & in illam, quam vidimus, aſpectus licet decore ſervato, exilitatem redactum crux utique quotidiana conſumſit : quam tamen ſemper ſine ulla notabili ſuperſtitione ſervaſti, omnes ſemper nimietates, & cognatum nimietatibus gloriæ fugiens appetitum. Nunquam in tuo ore niſi pax, niſi caſtitas, niſi pietas, niſi caritas. Numquam in corde niſi horum omnium fons Chriſtus habitavit, qui tibi & per te plurimi caritatis, gaudii, pacis, longanimitatis, bonitatis, benignitatis, fidei, modeſtiæ, continentiæ fructus miniſtravit, exuberans[a] in multiplicem copiam &[b] multorum ſalutem & gaudia, ut non immeritò illi cantaveris : *Qui timent te videbunt me & lætabuntur :* cui omne ſemper converſationis tuæ bonum adſcripſiſti : illud aſſiduè tibi ac tuis ingerens : *Quid enim habes quod non accepiſti? aut, ſi accepiſti, quid gloriaris, quaſi non acceperis?* Sed eò magis tuum erat vitæ tuæ bonum, quò magis tuum negabas.

a Lir. & Bol. Exuberantem
b Bol. in.
Pſal. 118. 74.
1. Cor. 4. 7.

38. In te commune omnium Dominum deſiderantium ſolamen fuit. Quidam gloriantur in hujus vitæ proſperis[c] tu è contra in Deo exultare ſuadebas, reſonante affectuum voce blandæ modulationis immurmurans : *Lætetur cor quærentium Dominum.* Nulla tibi unquam major, quàm in orationibus & Pſalmis voluptas[d]. Tuis intantum medullis Chriſtus inſederat, ut interdum, quod expertus loquor, membris tuis placito ſopore devinctis ; illum etiam in ſomnis officio ſolito tua lingua reſonaret. Sæpè dormiens ſaniſſimæ exhortationis, ſæpè orationis affectuoſiſſimæ verba reſudiſti. Agebatur quippe in lectulo corporis requies mentis in Chriſto. Et quidem hæc, prout quiſque aſſuimus, experti ſumus. Tu verò unica ſemper omnium requies, quàm alacer, quàm ſæpe referebas ſomnia, non aliquid præſagiantia, neque aliqua in futurum anxietate ſollicita, ſed inquietis[e] animæ deſideriis excitata : Martyrium ſcilicet, quod ſemper meditatione geſtabas, credo, alludente interdum, & provocante cupiditatem tuam Domino, tanquam excitatâ in fidem tuam perſecutione peragebas. Et verè puto neminem diffiteri tibi ad martyrium tortores non animum, defuiſſe. Quotidianus ſiquidem in ſinceriſſimis tractatibus, confeſſionis[f] Patris ac Filii ac Spiritus ſancti teſtis fuiſti. Nec facilè tàm exertè, tàm lucidè quiſquam de divinitatis Trinitate diſſeruit, cùm eam Perſonis diſtingueres, & gloriæ[g] æternitate ac majeſtate ſociares.

c Sex ſuperiores voces deſiderat. Boll.
Pſ. 104. 3.
d Sir. & alii Boll. voluntas.
e Boll. & Sir. inquietis animi.
f Boll. confeſſione. Arr. confeſſionum.
g Boll. gloriam.

39. Memento itaque, amice Dei, memento jugiter noſtri, Deo incoinquinatus aſſiſtens, canens illud canticum novum, & ſequens agnum quocunque vadit. Tu illi pediſſequus ; tu nobis Patronus, orationum noſtrarum interpres acceptabilis, & fortis aſſertor, perfuſas ad ſepulchrum tuum alumni gregis preces profer ; impetra ut conſpiratione communi omnes ſimul Sacerdos & populus, quæ juſſiſti, quæ docuiſti, aliquatenus obtinere mereamur : Per Dominum noſtrum Jesum Christum, qui te in gloriam ſuam aſſumſit, atque cum Patre ſuo & cum Spiritu ſancto vivit & regnat Deus per omnia ſecula ſeculorum. Amen.

Explicit feliciter.

METRUM
IN GENESIM.
AD LEONEM PAPAM.
Quod ſub Hilarii Arelatenſis Epiſcopi nomine circumfertur.

Paruimus monitis, tua dulcia juſſa ſecuti,
Antiſtes Chriſtl, quæ dabatore po.
Au ego non canerem tanti præconia Patris,
Munus opuſque Dei, dum mihi lingua foret?
Rauca quidem, ſtridens & nullis digna coronis,
Ingeniúmque jacens, ſed libet alta loqui.

Dignum opus & juſtum eſt ſemper tibi dicere grates,
Omnipotens mundi genitor, quo principe cuncta
Natalem ſumſere diem, atque exorta repente
Poſt tenebras ſtupido ſpectarunt lumina cœlo.
Gens hominum, pecudéſque feræ, mille atque volucres,
Et quæ per liquidos diſcurrunt agmina campos.
Omnia per temet, per te, qui maxima condis,
Ex te nata [a], *Pater: nec jam patris eſt pater alter.*
Tu capitis primique caput tu fontis origo,
Primus apex rerum, primus ſator, omnia condens:
Nec tamen ex alto ducis genus, ipſe perennis
Spiritus, antiquo vivens per ſecula motu,
Semper eris, quia ſemper eras, non mortis egenus,
Qui natalis inops, nec finem noveris ævi.
Ex ſe [c] *principium cui contigit, haud manet alter*
Autorem caſus, naſcentia terminus urget.
Omnia cùm tegeret nigrum chaos, altáque moles
Deſuper urgeret informis corpora mundi,
Atque caliganti premeret ſerotina nocte,
Nec ſpecies, nec forma foret, Deus intus agebas,
Corporibus tectis mixtus, ſecreta poteſtas.
Jam tumidi ponens naſcentia mœnia mundi,
Et varias rerum facies animaſque futuras,
Utque caput victâ promſit caligine noctis
Sublimem attollens vultum, ſenſêre tenebræ.
Mox Dominus rerum ſomnos diſcuſſit inertes,
Pigraque materies trepidavit numine pulſa
Commotáque ſimul naturâ [d], *conſcia partus,*
Scinditur ingentis cumuli per plurima corpus
Membra locóſque ſimul metantur ſemina juſſa,
Atque in confuſas deſcendunt viſcera moles,
Sectaque per partes, formas ſpectantia fruſta,
Jam calor intus alit, & blando ſuſcitat igni.
Ac primum cœli panſus liber omnia mundi
Complectens ſpatia, celſo ſuſpenditur orbe:
Terra gravis pigro deſcendit pondere ad imum,
Ac ſemen defixa ſalo fundata reſedit,
Eſſetque ut ſpacium vacuæ regionis aperto;
Quà tener incedens mortalia paſceret æther,
Quóque exire patris poſſent tot munera rerum,
Ortaque ferrentur nullo per inane labore,
Diffuſæ coguntur aquæ: mox limite certo
Liquuntur Maria, nec finem tranſilit unda,
Tunc oritur lux alma, dies quæ juſſa vocari
Naſcentem tenero perfudit lumine mundum.
Munus opuſque tuum prodens, tua maxima dona,
Condere quæ genitor patriâ pietate parabat,
Utque hominum ſolers poſſet clareſcere vita
Artibus æthereis quæ totas ducere luces
Gaudet, & ingenium diverſa laude fatigat.
Inſequitur nox atra diem denſæque tenebræ;
Corporibus ſomnos quæ ferrent ocia feſſis,
Et cunctis unam faciem ſimilemque figuram.
Namque dies variè rerum diſcriminat ora,
Et dat cuique ſuum disjecta nocte colorem,
Inſtigatque animos opera ad majora calentes,
Exacuens variis mortalia pectora curis:
Quo mage forma dies vitæ, nox mortis imago.
Tunc condens pater aſtra polo, ac lumine vivo [e],
Sidera diſtinguens, variis per tecta figuris
Lucifer exſurgit roſeus & fulgidus ore
Veſper, puniceos ſpargit aurora capillos.
Anguis agit ſudum, important pleiades imbres.
Sunt juga, ſunt plauſtra, gemmantes flore coronæ,
Sinaque biſſenis annum volventia formis.
Multaque præterea celſa domus ornamenta,
Qui ſeclum fulcit ſignis, & regia ſumma
Picta parens varia ſtellarum luce coruſcat.
Sed ſoli lux major ineſt, quem munere largo
Excultum genitor pleno dignaris honore.
Igneus ille jubar præcelſo vertice tollit,
Ora rubens patulo, cœli per mœnia fertur,
Aſtrorum ductor mundi viget, atque elementa.
Ecce aliud mirum, mirum decus, en nova curſum
Mutat luna ſuum, quos perdit colligit ignes,
Cornuáque extinguens perturbat limite frontem
Mox tamen ardeſcit completo circulus orbe
Noctilucum lumen paſcit ſata ſidera luce.
Nec tamen æterno, quæ machina volvitur æthre.
Non tantum pictura poli eſt, nec celſa voluntas,
Mens ratioque ſubeſt, & rebus utilis ordo.
Hinc doctrina venit terris, hinc denique cunctis
Conſilium agricolis, & qui maria alta pererrant,
Ut ſe quæque ferant luces prædicere poſſint,
Venturos norint imbres, ſiecumque ſerenum,
Tempore quo tauros campis inducat arator,
Et dubium teneat ſecurus navita pontum.
Inſtructos ignes cœlo, pater optime, terras
Excolere aggrederis, & donas munere opimo.
Regna hominum, pecudumque larem requiemque volucrum
Planeſcunt campi, colles tumor arduus effert,
Subſidunt valles, florentia prata vireſcunt,
Saxaque durantur, pinguis ſe gleba reſolvit,

Rumpuntur

a Ita ex conjectura pro nate.
b Al. Tu caput es, primique.
c Al. Ex te.
Al. Promſit victa ipſe cal.
d al. natura.
e al. vivens.

Rumpuntur fontes, fluviis genus arduum unde eſt,
Herbarum varia canſurgunt gramina campis.
Jamque ſeges tenera fructum fundebat ariſta,
Cum juga nulla forent, nec vomer ullus aratri,
Mugiret nullus proſciſſis taurus in arvis,
Ecce etiam vitis madido jam plena racemo
Expers falcis adhuc, & duri neſcia ferri,
Pampineas celſis texebat collibus umbras.
Diverſa exoritur variarum forma ferarum,
Quadrupedes anima, nec non repentia terris.
Naſcuntur pictis valucres per nubila pennis.
His ubi perfectis genitor, jam divite mundo
Cuncta vides magni curam depaſcere regis,
Qui mare, qui terras, atque omnia nata gubernet,
Quique altum ſpectet cœlum, laudetque potentis,
Munera magna Dei, ne ſint hæc condita fruſtra.
a al. eis. *Tunc faciamus, ait* [a], *hominem. Dic, optime, cum quo?*
Non loqueris clarum. Jam tum tibi filius alto
Adſidet in ſolio, & terras ſpectat amicas.
Sed faciamus, ais hominem, cujus vultus imago
Noſter erit, manibuſque meis procedat in ævum.
Inde, opifex rerum, adſumis mollia terræ
Atque virum formas, cujus de coſta cupido
Fit mulier vultu, mulier de caſta viri fit.
Qua mage cara viro & lateri fit conjugis apta.
O fœlix animal, ſummi cui dextra tonantis
Eſt pater, ô fœlix nimium, qui ducis olympo
Et genus & formam, ſi te non noxia terræ
Decipiant vitia, nec blandus ſubruat error,
Numen eris, cœlaque redux mirabere regna,
Quæ promiſſa bonis fido pater exhibet ore.
Nam tibi multa Deus naſcenti contulit ultro,
Æthereum faciem primum, vultumque paternum,
Inceſſumque pedum rectum, ſublimia colla,
Ne qua mora in cœlum oculis ſpectantibus eſſet,
Tunc alacres promtaſque manus, vitæ miniſtras,
Atque domum diva pectus rationis, & alti
Sedem conſilii fundenda vocis honorem.
Hæc ſoli conceſſa homini: nam cetera mutum
Eſt pecus: obtinuit ventrem, præcordia, nervos,
Venarum rivos, & ſparſum corpore ſanguen,
Juſte, levique ſimul ſenſuſque dolores.
Tu verò omnipotens privato munere largus
Erga hominem, manibuſque tuis operiſque ſavase
Impendens patria pignus pietate colendo,
Ne quid divinis modo deſit vultibus, ignem
Ætheris inſpiras, & ſacra mentis opimam
Indulges partem, permixtus corpore toto.
Tunc meminiſſe licet veterum, præſentia menti
Hinc datur, atque anima fas eſt ventura videre.
Hinc loquimur canimúſque Deum, hinc ſidera cuncta,
Terrarumque viget cultus, pontuſque movetur.
Hinc artes, manántque [b] *pudor, prudentia, juſtum.* b al. nominque
Hinc animæ ſurgunt fortes, hinc pergit honeſtum,
Et via quæ ducit caſtas ad limina cœli.
Ergo hominem pleno perfectum munere terris.
Præponis genitor, & rerum tradis habenas,
Cuncta habeat ſubdatque ſibi, fieretque
Telluris Dominus, famulus tuus, omnia mundi
Poſſideat, tantum Domino tibi ſerviat uni.
Poſtquam primus homo vetito ſe paſcere ligno
Non timuit, captuſque dolis ſe præbuit angui,
Stat reus, & nudus dejecta lumine veſtem
Implorans, Dominumque fugit, vultumque recondit,
Culpa comes ſequitur, peccato obnoxia vita
Debilitat vires, cœlo venientia dona,
Æthere demiſſus paulatim deficit ignis.
Frigore peccati torpentia corda rigeſcunt,
Cura cibi ventriſque ſubit, ac cura tegendi
Corporis, & ſacrum ſubeunt mortalia pectus.
Naſcitur hinc proles peccati, geminat inde
Deterior ſobales multa pejorque priori
Progenies ſequitur gradibus ad crimina creſcens,
Crimina quæ ſtimulis acuunt dementia corda,
Téque pater variis armant....
Tum primum venit opere incumbere terris
Intempeſtivus deſcendere nubibus imber,
Fulmina tum primum cœlo dëjecta ſereno;
Horrida tum grando turbatos verberat agros,
Et tonitru altiſono infractus murmurat æther.
Nec tamen iſta malos revocant, furor impius orbem
Obſidet, & laxis rabies defertur habenis,
Bella placent, cædeſque ſimul, perjuria, fraudes,
Mentirique libet, rapere eſt amore, abdere furta.
Nulla fides populis, nulla eſt jam veritas uſquam.
Diluvia abluitur terrarum crimen & undis,
Virque unus reſidet generis populique refector.
Arca tegit paucos caſtarum ſemina ſervans;
Jam tum venturi facies monſtrata lavacri:
Atque unus multis per quem data lance renati
Sed ceptos... ſervans Eccleſia partim.
Poſtquam diluvii cecidit tumor, unda reſedit,
Ales paciſera folium portavit olivæ,
Jam ſiccis revolans pennis dedit omina pacis.
Tum populus ſurgit melior quàm prior in undis
Gens hominum magnos terris paritura nepotes,
Inde Sacerdotes in cœlum dedita corda,
Hinc inter flammas pueri cantare parati,
Et puer impaſti quem non tetigere leones,
Tum reges cecinere Deum, tum vera Prophetis
Ora ſanant cœli ſobole ſplendentia terris.
Quamvis cuncta Deo ſervirent, crimine victo,
Attamen antiqui etiam nunc gutta veneni
Spargebat populos, & erant veſtigia fraudis,
Quæ bonus ablueret doctor melioribus undis.

NOTA.

Ex fide Codicum excuſorum Metrum iſtud Hilario Arelatenſi inſcribimus; an verè illius ſit, nec aſſerere audemus, nec negare; cùm nulli Codices Mſſ. affuerint, ex quibus aliquid licuerit expiſcari. Quicquid porrò ſit de autore, videtur mihi eſſe primus Poëtæ conatus, carmen non tam ſcribentis, quàm meditantis: ubique enim fœdiſſimis ſcatet erratis, quæ nec in tyrone veniam mereantur; vix ullæ metri leges in eo obſervatæ, plures verſus non abſoluti, vix ipſa delibata materies. Hoc tamen qualecunque eſt Lectori ſubtrahendum non putavi, ne aliquid, quod nomen Hilarii Arelatenſis præ ſe ferat, hoc loco deſideraret.

EPISTOLA S. HILARII ARELATENSIS EPISCOPI.

Ad S. Eucherium Lugdunenſem Epiſcopum.

CUm me libellos tuos mecum relaturum præcedentibus literis indicaſſem, inſtante exactione pueri, quem miſeras, legitare nullatenus potui. Emiſi itaque florulenta beatitudinis tuæ opera, non parùm anxius ne needum ſcripta tam jugiter, tam graviter ruentibus imbribus labefactarentur. Percurri ea ſemel tantùm, univerſa miratus. Concedat Dominus, ut ſpecioſa hæc in Chriſto Inſtructionum noſtrarum gloriæ tuæ opera, te in paginis tuis duce, aliquando perſentiam. Hoc unum precor, ne me diu his Inſtitutionibus fraudari feras, ſed unum me de juvenibus tuis, quos hac eruditione ornaſti, habens, eo inſtantiùs habere me velis, quo me magis juventutis retia premunt. Memorem te mei Dominus ad profectum Eccleſiæ ſuæ diu ſervet, beatiſſime Papa.

NOTA.

Ex iſta adeò brevi epiſtola ab Hilario ſcripta, habemus egregium teſtimonium, quo Eucherio aſſerantur libri duo Inſtructionum ſeu Inſtitutionum, quos hic deſignari nemo dubitaverit, quoſque innuit ad utrumque Eucherii filium ſcriptos ab eo fuiſſe, tametſi Salonium unum nominent excuſi Inſtructionum Codices.

FINIS.

INDEX

RERUM MEMORABILIUM QUÆ IN HOC PRIMO TOMO CONTINENTUR.

A.

ABRAHAM Epiſcopus Ordinator. Timothei Solophacioli. Page 358
Abramius Chorepiſcopus Legatus à Theodorito ad Leonem Papam, 268
Abrahæ quæ poſteritas data, 90. 137. 139 Quam vidit, 91
Abundius à Leone Legatus in Orientem, 273. 275. Reverſus ex Oriente, 291. Literas Leonis defert ad Euſebium Mediolanenſem Epiſcopum. 291
Abundantius Epiſcopus Comenſis, 292
Adami 1. & 2. comparatio, 78
Adeodatus Eccleſiæ Romanæ Diac. 140
Aetius Archidiaconus CP. quomodo dejectus, 305. & ſeq. Chartas ad Leonem PP. mittit, 303. Diſcuſſus & purgatus in Conventu CP. 320. Redit in gratiam cum Anatolio, 326
Ægyptiacæ Diœceſes, 388
Ætherius Epiſcopus Gallus, 288
Africæ Maurit. Cæſar. diſciplina perturbata, 203. Legationem illuc mittit Leo PP. ibid.
Aggarus Epiſcopus Africanus ex Laïco & per tumultum ordinatus, 205
Alexandriæ Eccleſia à S. Marco fundata, 291. Ejus Epiſcopo cura Paſchalis Cycli data, 314. Privilegia ejuſdem à Leone aſſerta, 322. Quis illius Eccleſiæ ſtatus poſt cæſum Proterium ejus Epiſcopum, 337. Scelera illic commiſſa, 331
Alypius Monachorum Exarchus legatus à Theodorito ad Leonem PP. 268
Amandus Epiſcopus Gallus, 288
Amor veri naturæ inſitus, 74
Amor qualis, tales facit, 80
Amores duo omnium voluntatum origo, 173
Amor ſui quis bonus, 3. 148. ſine amore animus eſſe non poteſt, 173
Amare eſt velle, a
Amor pravus à recto ſuperandus, ſcopus legis, 176
Amor Dei. Sine eo nihil ad Beatitudinem prodeſt, nihil ad Deum refertur, 3. Sine eo corrumpuntur dona Dei, 2. Nihil amandum quàm quod ex Deo eſt, & Deus amat, 47. 173. Dei & proximi amor unus eſt, 174. 178. Amare Deum eſt amare juſtitiam. 183
Anaſtaſius Theſſalonicenſis Epiſc. petit & obtinet à Leone Vicariatum Illyrici, 21. 213. 221. 224. objurgatur à Leone, 221. & ſeq. Non interfuit Epheſinæ pſeudo-Synodo, 259
Anatolius. Beneficio Imperat. obtinet Sedem Conſtantinopolitanam, 297. Suſpecta ejus fides, 273. 274. 304. Probata 286. cum eo communicare differt S. Leo, 273. Quid ab eo exigat, 274. Reconciliatur Leoni 278. 327. Legationem mittit ad Leonem & ſcribit. 278. 325. Ambitus ejus notatus, 297. & ſeq. uſque ad 301. 305. & ſeq. Suſpecta ordinatio, 303. Ab impugnatoribus fidei ordinatus, 303. Illyricianos Epiſcopos ſolicit. 307. Satisfactionem pro fide promittit, 320. Solam ab eo Canonum obſervantiam Leo exigit, 320. Diſplicent ei. Leonis monita, 339. Ordinatorum ſuorum errorem deſerit, 296. Antiocheni Epiſcopi ordinationem malè uſurpat. 297
Andreas Archidiaconus factus CP. 303. ibid. Dejectus 326. 343. Eutychianæ hæreſis defenſor, 303. 304
Anemius Epiſcopus Gallus, 288
Anima in corpore & extra corpus paſſionibus ſubjacet, 230. De ejus natura error Manichæor. & Priſcillianiſt. 228. ibid.
Annales ſeu Faſti Romani, 328
Antiquitas ſervanda in fide & diſciplina, 322
Antiochus unus è Metrop. Achaïæ, 224
Antiochena Eccleſia à Petro fundata, 310. Quæ Orientales Eccleſiæ ei ſubjectæ, ibid.
Anyſius Theſſalonic. Epiſc. de Apoſtolica Sede bene meritus Vicariatum à Siricio PP. per Illyricum accipit, 211
Apollinaris error, 316
Apollonius unus & alter Ægyptii Epiſcopi pro fide extorres, 341
Aquilegienſe Concilium haberi contra Pelagianos monet S. Leo, 214
Archidiaconi munia & autoritas CP. 303. eligebatur Conſtantinopoli, 326
Archimandritæ 16. à Leone admoniti de non miſſa ab Anatolio profeſſione fidei, 273
Arelatenſis Eccleſiæ antiquitas, 270. Habuit Epiſc. ante Viennenſem, ibid.
Arianorum errores, 78. 156. 227. Tolerabiliores Eutychianis, 351
Armentarius Epiſc. Prov. Vienn. 271. 388
Armentarius alter Epiſc. Gall. ibid.
Arpocrates Epiſcopus Ægypti pro fide extorris, 341
Aſclepias Diaconus CP. Anatolii Legatus ad Leonem, 278
Aſclepius Epiſcopus provinc. Viennenſis, 255. 271. 288
Aſinio vel Aſymo Epiſc. Curienſis. 292
Aſterius Epiſcopus Legatus à Leone in Orientem, 273. ibid. 274
Aſtrorum cultus, 81
Aſtrologiæ ſuperſtitio, 81. 126. 166. 226. 229
Athanaſius Ægypti Epiſc. pro fide extorris, 341. Ordinator Timothei Solophacioli, 358
Athanaſius Alexandriæ Epiſc. quo anno adhuc vivebat, 323
Atticus Conſtantinop. Epiſc. inſignis. 326
Atticus Nicopolis Epiſcopus veteris Epiri Metropolita. 222. ibid. à Theſſalonicenſi Epiſc. Anaſtaſio vexatus. ibid.
Atticus Presbyter CP. hæreſi Eutychis infectus, 338. 339. 342. Quam ab eo fidei profeſſionem exigat Leo, ibid.
Avaritia quàm noxia, 131
Audentius Epiſc. provinc. Vienn. 255. 271
Auguſtalis Epiſc. provinc. Vienn. 255. 271
Auſpicius Epiſc. provinc. Vienn. 255

INDEX.

Autorem eſſe honoris Epiſcopalis quid eſt. 304

Auxiliaris Præfecti ſententia. 370

B.

BAptiſmus principale Sacramentum, 233. Quando ejus potentia ſancita, 235. Duplex poteſtas, 235. Vis ejus in morte & Reſurrectione Chriſti. 234. Quæ olim præparatio ad Baptiſmum, 235. 355. Impoſitiones manuum, Catechiſmus, jejunia, Exorciſmi, præmiſſa. 355. Ex eodem Spiritu eſt à quo Chriſtus conceptus. 248. Virtus & forma Baptiſmatis diſtinguuntur, 44. Ejus effectus, 9. 70. 81. Eſt velut uterus Virg. 76. 83. Ejus cum Incarnatione comparatio, 78. 83. 139. Mortis & Reſurrectionis Chriſti imitatio, 139. 147. Sola delet peccata, non Bigamiam, 212. 213. In Paſchate & Pentecoſte ſolùm datus, 233. 235. 355. Non in Epiphania nec in Natali Martyrum, *ibid.* In neceſſitate omni tempore datus, 235. Nocte Paſchali collatus, 210. Pactum, profeſſio & renuntiatio in Baptiſmo, 137. *ibid.* Quid cum dubitatur an datur Baptiſmus agendum, 209. 208. 355. Quid cum ignoratur à cujus fidei hominibus datus, 209. 355. Quid cum ab hæreticis datum conſtat, 355. Ejus iteratio inexpiabile crimen, *ibid.* Per oleum datus à quibuſdam hæreticis, 233

Baccillus Epiſcopus in Sicilia à Leone PP. delegatus, 235

Barbari apud Romanos fidem concipiunt, 93. Romam diripiunt, 166

Baronius emendatur, 158

Baſilius Aquenſis Epiſcopus, 372

Baſilius Presbyter Legatus Leonis in Orientem, 273. *ibid.* 274. 280. *& ſeq.*

Baſilius Presbyter CP. cum Johanne Romam confugit, 283

Baſilius Diaconus ad Leonem miſſus à Juliano Coënſi Epiſcopo, 246

Beatitudines octo, 182

Beneficia Dei ad Deum referenda, 49. Quis ex iis affectus concipiendus, 49

Bonum omne à Deo 13. 15. 16. 17. 47. 48. Plus delectat quàm malum, 176. Nemo bonus ſine amore boni, 172. Hujus vitæ bona, Viaticum itineris non illecebra manſionis, 173

C.

CAïn à Deo monitus 24. Negligentiæ reus in opere bono. 24. Quis ſufficiens medendi modus ei oblatus. 24

Caïphas contra legem egit & quid ſciſſura veſtium ſignificet. 125

Calchedonenſe Concilium Spiritu ſancto Congregatum eſt & pronuntiavit, 331. Refert ad Leonem, 292. Quæ attribuit CP. Epiſcopo, 294. Confirmat CP. Synod. I. 294. præcepto Marciani Auguſt. & conſenſu Leonis PP. 305. 306. 308. Pſeudoſynodum caſſavit, 328. Illud à ſe recipi moleſtè fert dici S. Leo, 305. Non retractari poteſt, 331. 332. 333. *ibid.* Ejus Acta à Juliano Coënſi colligi & Latinè reddi cupit S. Leo, 305. In ſola cauſſa fidei à Leone approbatum, 305. Leonis de eo ſilentium prætextant hæretici, 306. *ibid.* De probatis à ſe ejus Actis ſcribit Leo ex Imperatoris præſcripto, 308. 309. Variæ partes à Leone recenſitæ, 312. Numerus Patrum hujus Synodi, 290. 294

Canones qui violat quâ pœnâ afficiendus, 211. Diſpenſat Leo cum Laïcis contra Canones ordinatis, 205. Non diſpenſat cum bigamis, 205. Canonum contemtus fœdat & turbat Eccleſiam, 210. 312. Eorum reverentia apud ſedem Apoſtolicam, 305. V. *Nican. Synod.*

Capraſius ſolitarius vitæ Angelicæ, 367

Captivi Dominos ſuos trahunt ad fidem, 33

Captivi auro Eccleſiæ redemti, 368

Caroſus unus è Metropolit. Achaïæ. 214

Caroſus Monachus Eutychianiſta è Monaſterio relegatus, 330. Imperitus & perverſus, 327. Corrigitur & tamen ab Anatolio rejectus à communione, 330

Caſſiodorus corrigitur. 158

Catechumenatus diſciplina. 235

Caſterius Presbyter Legatus Anatolii ad Leonem, 278

Cauſſa major quæ, 212

Celidonii Epiſcopi Viennenſis provinciæ cauſſa cum Hilario Arelat. 117

Ceponius Metropolitanus in Hiſpania. 231

Cerdonius dogma. 229

Ceretius Epiſcopus Gallus ad Leonem ſcribit, 288. Communicat cum Mediolanenſi Epiſcopo Leonis Epiſtolam ad Flavianum, 291

Charitas perfecta & imperfecta, 24. Inſuperabiles facit, 17. 24. Sine ea nulla juſtitia, 167. Ubi charitas, nulla neceſſitas, 171. Sola implet præceptum, 171. Mater omnium virtutum, 99. Fidem & alias virtutes vivificat, 59. Charitatis lance opera penſantur, 57. Ejus cùm humilitate nexus, 47. Sine ea ceteræ virtutes non proſunt, 46. 62. 115. 358. Sine ea pereunt, 24. Charitas & fides gemina ala ad Deum. 110. Omnium præceptorum ſumma, 110. Sine ea nemo unquam juſtificatus, 175. Charitatis remuneratio ipſa charitas, 176. Facit omnia communia, 114. Dei & proximi, 60. Prima ſecundæ regula, 69. Sine ea homo à beſtia non differt, 69. Eſt pars humilitatis & viciſſim. 47

Chriſmatis ſanctificatio, 357

Chriſtianus Rex eſt & ſacerdos, 52. Ad futura renatus, 82. Super Chriſtum fundatus, 76. Fruſtra eſt qui Chriſtum non imitatur, 78. Ejus militiæ quis magiſter, quæ arma, 101. Quæ ejus deliciæ, 102. 118. In carne non eſt, 149. Eodem quo Chriſtus ſpiritu concipitur, 248. Ejus vita crux, 110. 205. Quæ Chriſtiana vita, 148. 149. Templum eſt & ſacrificium, 110. In Paſchali ſacramento figuratur, 148. Unitas Chriſtiana, 170. 172

Chryſaphius Epiſcopus provinciæ Viennenſis. 255

Clerici ſint à mundo liberi, 210. Nec ſuo nec alieno nomine fœnus exerceant, 211. Eccleſiam ſuam deſerere nequeunt, 214. Alieni non ſurripendi niſi ſcripto dimiſſi, 213. 215. Ignorantia in Clericis non ferenda, 260

CHRISTI INCARNATIO ad ſalutem hominum decreta & neceſſaria, 70. 72. 75. 78. 79. 81. 97. 112. 119. 147. 159. 261. 345. 348. 357. Quo tempore completa, 24. Apparitiones præviæ in veteri Teſtam. 248. Hoc contulit facienda quod facta, 74. 87. 119. Paucos ſalvavit in veteri Teſtamento, 75. Ab initio mundi prænunciata, 261. Fides ejus probatur & explicatur, 73. 81. 83. 87. 112. 121. 136. 152. 174. 178. 242. *& ſeq.* 261. 275. 283. 291. Eſt ineffabilis, 73. 84. 86. Eſt mixtura Dei & hominis, 74. Quid Exinanitio, 77. Quid deſcenſus, 77. 261. Quid miſſio, 78. Æquitatis Myſterium, 70. 83. 125. Singulare, 87. Eſt ſacramentum & exemplum, 78. Cur facta concluſis omnibus ſub peccato, 91. 137. 146. Nihil in ea cuiquam naturæ minuitur, 70. Cur hac via Deus hominum ſaluti conſulit, 71. 72. 83. Niſi ex virgine eſſe non potuit, 70. 72. Sine concupiſcentia, 70. Quid fides ejus præſtet, 92. Cur filius potiùs incarnatus, 135. Incarnatus ut moreretur, 142. Integer homo ſuſceptus, 230. Ad ejus intelligentiam quis pervenit, 315. Errores circa eam, 83. 86. 174. 175. 261.

NATIVITAS. Omnibus natus & cauſſa lætitiæ, 70. 88. Ideo natus ut crucifigeretur, 114. Sola ſine peccato, 70. 72. 76. 78. 83. 128. 135. 136. 160. 315. 329. 347. 351. Novo ordine facta, 71. *ibid.* 88

Cur in Bethleem.

CIRCUMCISIO cur in eo impleta. 235

INDEX.

INFANTIA ejus eſt Dei gloria, 85. Eſt honoranda, 85. 97. Toti mundo nunciata, 88. Adorata, 93. Imitandæ Infantia virtutes, 88. 97. & ſeq. Infantiam conſecravit innocentiâ ſuâ, 90. Ejus humilitas. 98
OBLATA in templo cur hoſtia pro eo, 235
ADORATIO trium Magorum, 88. 92. 94. ibid. 95 97. Ab Oriente venerunt, 88. 89. ibid. 90. 92. Quâ gratiâ venerunt, 88. 90. 92. Efficaciter moti & perſeveranter attracti, 94. Stella gratiæ ſacramentum & vocationis exordium, 94. Cur ſtella excitati, 90. 92. Gentium primitiæ, 90. ibid. 92. 95. Cur ducti Jeroſolymam, 89. Myſtica munera eorum imitanda, 88. 90. 96. Fidei ſerviunt Eccleſiæ, 92. Cur per aliam viam reverſi. 92
FUGA in Ægyptum cur, 89. 92
BAPTISMUS cur ab eo ſuſceptus, 134. 135
TANTATIO cor à Chriſto admiſſa, 100. 105. Quibus armis ſuperata, 100. Cur in panes lapidem convertere noluit, 102. Cauſſa nobis timendi, 105. 103. Utramque naturam probavit, 102. Ordo & ratio tentationum, 105. Cur ſe diabolo non manifeſtavit, 105
TRANSFIGURATIO ejúſque cauſſæ & in ea dicta, 179. & ſeq.
PRÆDICATIO Chriſti, 181
MIRACULA, 181
PASCHA celebrat Luna 14. 322
PASSIO: Figuræ ejus, 152. Profuit credentibus antequam fieret, 122. Myſterium ſuper omnia excellens, 104. Eminens ſacramentum, 115. Potentiæ Myſterium, 119. Omnium figurarum finis, 121. Uſque ad finem mundi completur, 147. Chriſto crucifixo nihil mirabilius, 121. Cur extra Jeroſolymam, 119. Captus à Judæis, 119. Cur formidat Chriſtus, 122. 128. Conflictus duarum voluntatum, 125. 128. Cur bajulat ſibi crucem, 119. Quodnam in Simone Cyrenæo myſterium, 129. Cur noluit fleri, 132. Crucifixus Chriſtus, grande myſterium, 129. Crux veri altaris ſacramentum, 123. Cur in cruce & quomodo derelictus, 142. Seipſe deſeruit, 143. Cur clamaverit, 143. Paſſionis tempore legum ſeveritas relaxata, 103. Lecta ejus hiſtoria in Eccleſia, 118. 122. 124. 136. 146. Ejus participatio certam facit beatitudinis expectationem, 113. Quid Conſummatum eſt? 123. Oratio in cruce etiam in corda crucifigentium efficax, 134. Omnes adjuvat, 137
MORS Luna 15. contigit, 322. Cur in Paſchate, 126. Sacrificii mortis myſterium, 144. Pro omnibus mortuus, 26. 119. 121. 128. 149. 168. Etiam Occident. pro futura, ſi crederent, 121. Privilegium, virtus & pretium ejus, 135. 316. Hoc contulit complenda quod completa, 137. Traxit ad ſe omnia, quomodo, 130. Miracula in morte, 120. 130. 133. 144
SEPULTURA in dubium vocata in Hiſpania, 231. Ejus dies abbreviati propter diſcipulos, 142
DESCENSIO AD INFEROS, 130. 149. 322
ASCENSIO cur poſt 40. dies, 152. Noſtra eſt provectio & utilitas, 153. 154. ibid. 159. 160. Quis effectus in Chriſto, 154. Cur ſervata vulnera, 153. Cur Apoſtolis in Aſcenſione gaudendum, 160
GENEALOGIÆ CHRISTI cur ordo diverſus in Matthæo & Luca, 87. 248
HUMANITAS ejus nos principaliter ſalvat, 248
SACERDOTIUM æternum, 15
MYSTERIA ejus in Chriſtiano implentur, 79. 96. 136. 151. Omnibus proſunt, ſi velint, 137. Omnia ſunt propter noſtram ſalutem, 137. Terrent ea contemplantem, 99. Omnium ſunt ætatum, 98. Perpetua, 99. Ratio eorum inveſtiganda, 136. Sacramentum ſunt & exemplum, 138. 139. 140. 142. 150. Humilia in gloriam tranſierunt, 84
CHRISTUS in lege figuratus, 126. 127. Nemo niſi per ipſum ſalvatus, 27. 79. 137. Ante reconciliationem ejus nemo niſi peccator & impius, 26. Quomodo via eſt & veritas, 145. 150. Plus dedit quàm diabolus abſtulit, 135. 150. 152. 153. Homo eſt univerſalis, 136. Dux ipſe eſt ad ſe, 142
Codex Decretalium Conſtitutorum Sedis Apoſtolicæ, 211
Collectæ, 56. & ſeq. Sunt Inſtitutionis Apoſtolicæ, 56. 57. 58. Inſtituta occaſione paganicæ ſuperſtitionis, ibid.
Concilia in his quæ non ſunt de fide retractari poſſunt, 351. Provincialium utilitas, 212. 223. 235. Oecumenicorum irretractabile judicium, 351. Quodnam eſt verè univerſale, 284. Specialis eorum materies, fidei cauſſa, 311. Summum in diſſentionibus remedium, 274. Eorum intermiſſio quanta mala pariat, 232. An quis poſſit eorum ſententiam relaxare, 248. Moderatio in his colligendis, 224. Ad quæ ejus autoritas ſe extendit, 329. Iis revelat Spiritus ſanctus, 225. Plenius ejus judicium, 250. Quandonam univerſale non neceſſarium, 252
Concupiſcentia ad agonem relicta, 5. Cupiditati conivens reus, 236
Concubina an ſit conjux & quæ, 206
Confeſſio ſecreta ſolis ſacerdotibus, 356. Accuſatio in confeſſione, 80. 118. Scripto non publicanda, 356. Publica non damnata, non imperata, ibid. Supplicatione ſacerdotum reconciliantur confitentes peccata, ibid.
Confirmationis ſacramentum ab hæreticis dari non poteſt, 209. 355. Confirmatio danda baptizatis ab hæreticis, 355. Dari validè ab hæreticis non poteſt, 341
Conſcientiæ examen, 103
Conſtantinus Epiſcopus provinciæ Viennenſis, 255. 270. 288
Conſtantius Epiſcopus provinciæ Viennenſis, 270. 288. 370
Conſtantinopolitana I. Synodus Romanis ignota Leonis PP. I. tempore, 299
Confirmatur à Patribus Calchedonenſibus, 294
Continentia mater virtutum & ejus fructus, 118. ibid. 144. prima eſt ab errore continentia, ibid.
Creaturarum prædicatio & Evangelium, 67. Nihil eis tam proprium quàm ſuum imitari autorem, 69. Earum uſus, 82. Mutabilitas propria, 230
Criſpinus Epiſcopus Ticinenſis, 292
Crux piis nunquam deeſt, 310. Cur ſua cuique dicitur, 113. Totius eſt temporis, 232. ibid. 147. Arma Chriſtiani, 113. 151. Crux Chriſti cur non erubeſcenda, 119. Veri altaris ſacram. 123. Chriſtianæ ſpei vera ratio & principalis cauſſa, 124. Quibus oculis aſpicienda, 129. Virtus Dei, Crucis potentia, 130. 146. Aliis gloria, aliis pœna, 132. Crucis victoria nulli negata, 137. Ad Crucem tentati recurrant, 147. Eſt ſacrament. & exemplum, 150. Quid Crucem ferre, 351
Cyprianus Epiſcopus Brixillenſis, 292
Cyriacus Epiſcopus Laodenſis, ibid. Romam mittitur, 292
Cyrillus Alex. de Paſchate ſcribit ad Leonem PP. 209. Epheſinæ I. Synodo præſedit, 285. Monet Leonem de ambitu Juvenalis Jeroſolym. 311. Ejus Epiſtolæ authenticæ in ſcrinio ſedis Apoſt. ſervatæ, 312. 272. Cum Epiſtola Leonis compoſitæ à Leone ipſo, 272. 274. 306

D.

DANIEL Presbyter Timothei Soloph. nuncius ordinationis, 357
Daniël Epiſcopus ejuſdem ordinator, 358
David Epiſcopus defert Epiſtolam Leonis ad Africanos, 205
Demetrias virgo Leonem conſulit, 39. Aniciæ familiæ & Trabeatæ nobilitatis, 39. Ab excellentiſſimis

Eccleſiæ Magiſtris laudata. *ibid.* Virginitatem Deo conſecrat, *ibid.*

Deus. Ejus voluntas de omnium ſalute, 8. De hac vox Apoſtoli plenè accipienda, *ibid.* 19. 20. Cur aliquâ hominum notitiæ ſubtraxerit, 9. Æterna ejus voluntas omnis boni cauſſa, 16. Nullum fidelium non diſcedentem relinquit, 24. Nullius ruinam diſpoſuit, 24. Ejus præſcientia omnia tempora complectitur, nullo tenetur, 30. Non neceſſitat voluntatem, *ibid.* Deo qui ſubjectior, perfectior, 48. 100. Deus omnia in omnibus, 48. Dei dona quem affectum excitare debeant, 49. Quomodo eum non pœnitet, 55. Deo in omnibus ſubeſſe, 60. Pauperum fidejuſſor, 65. Voluntas ejus ſua benignitate privari non poteſt 71. In ſapientia ſua cognoſcitur, 78. Judicia ejus inſcrutabilia, 8. 9. 10. 20. Quis verus Dei cultus, 79. Dei Imitatio, 80. 110. 175. 183. Factis negatur, 97. 57. In quo habitet, 99. 115. Non eſt in hac vita omnia in omnibus, 138. Dei voluntatem fieri quî oremus, 174. Deus jubet, ut ad eum recurratur, 177. Voluntas ejus circa mortem Filii, 141. Scientia futurorum in Deo. *ibid.* Quam velociter doceat, 155. Qui mundi videbunt Deum, 183

Diabolus bonis operibus cruciatur, malis lætatur, 56. 62. 63. 71. 96. 100. *ibid.* 103. 114. 147. Primum ejus peccatum ſuperbia, ſecundum Invidia, 57. 63. 71. Autor inventórque peccati, 57. 96. Vim ſuam in mendacio poſuit, 57. In Incarnatione deluſus, 72. *ibid* 133. 145. Jus tyrannicum, 72. Jure ſpoliatus cur, 72. 132. 145. Artes & tentationes ejus variæ, 81. 96. 97. 102. 105. 147. 172. Herodes incitator, 94. 96. Maximè agit ut Paſcha in peccato comedatur, 52. Ipſum latuit Dei conſilium in paſſ. 131. 134. Qui ſtipendiarii Diaboli, 145. Quàm noxia ejus beneficia, 147. Cur ei aliquid permittatur, 274. Aliqui jam cum Diabolo damnati, 313

Diaconus. Sit unius vir uxoris, non viduæ. 212. Non ex Laïco ordinandus, 204. Ex Apoſtolica Traditione pœnitentiæ publicæ non ſubjacet, 207. Uſu conjugii interdictus, 207. 223

Dictinius Epiſcopus Priſcillianus converſus, 230

Dioſcorus Epiſcopus Alex. Ejus initia, 220. Malevolentia ejus Epheſi, 282. An ejus nomen ad altare recitatum poſt Epheſin. Syn. 278, Damnatus, 291. Flaviani ſanguine manus tinxit, 312. Furor ejus in Leonem 312. Nec vivis pepercit nec mortuis, 312. Varia ejus ſcelera, 312. Mortuus anno 454 330

Diſciplina tempori quomodo accommodanda, 340

Divitiæ. Dives nemo ſibi ſoli, 55. 66. Opes diſpenſandas accepit, non poſſidendas, 58. 66. Divitiæ materia boni operis, 58. Non expenſæ, cauſſa peccati, 58. Pereunt malè conditæ, *ibid.* Cui committendæ ut æternæ ſint, 65. Cur non omnes divites, 68. Divites ſunt pauperum procuratores, 41. Divites miſericordiæ Dei erga pauperes miniſtri, 117. Habent partem pauperis, 117. Quomodo in tuto ponendæ, 168. Parum eſt diviti non auferre aliena, 169. Boni divitis animus, 182

Dominica dies Reſurrectionis Dominicæ dicta, 221. *bis* 228. hac die mundus cœpit, 221. Chriſtus reſurrexit & alia miracula, 221

Domitianus Epiſcopus à Leone legatus in Orientem, 344. 357

Donatus Salicinenſis Epiſcopus Afric. ex Novatiano converſus, 205

Dorotheus Monachus ablatus è Monaſterio, 330

Dorus Epiſcopus Beneventanus, 236

Dulcitius Notarius legatus ad Epheſin. II. Syn. 245. 250. 251

Dynamius Epiſcopus Gallus, 388

E.

Eccleſia diſperſionem Babylonicam in ſuam revocat unitatem, 25. Ejus preces pro omnibus ex Traditione Apoſtolica, 58. In Petri fide fundata, 50. 134

Eccleſiæ unum Pontificium, 53

Eccleſiæ Occidentalis laus, 165. 312

Eccleſiæ ortus in Chriſti Nativitate, 79. Perſecutionibus aucta, 96

Eccleſiarum privilegia non violanda, 297

Eccleſia unus eſt Chriſtus, 138. Extra eam nihil integrum & caſtum. 162. Cum univerſa Eccleſia boni aliquid facere præſtat, 170

Eccleſiaſtica unitas potentiſſima, 170. 172. Chriſti & Eccleſiæ connubium in Sacerdotibus legis figuratum, 193. Cruentas refugit ultiones, 227. Earum metu tamen adjuvatur, 227

Eccleſia nihil de hoc mundo metuit vel concupiſcit, 229

Eccleſiæ bona quibus conditionibus alienari poſſint, 236. In Eccleſia omnia debent eſſe ordinata, 311. In qua petra fundata, 336

Electos ſolos promiſſiones attinent, quæ omnibus fiunt & toti populo, 7. Veracem Deum ſignant, 12

Electio Dei non vacillat, 32. 34. Non orandi & operandi ſolicitudinem tollit, 34. 35. Pauci ſunt, 116

Eleemoſyna Chriſto impenditur, 55. 57. Una duobus ſuccurrit, 55. 63. 68. 172. Alterum Baptiſma, 56. 69. Pauperes à facienda Eleemoſyna non excluduntur, 56. 62. 105. Non cenſus in ea, ſed affectus penſatur, 56. 105. 171. Ejus omiſſio damnationis ratio, 57. Motiva Eleemoſ. 57. Charitatis lance penſantur, 57. Quibus maximè danda, 57. Fidei opus, 58. Ejus bona, 59. Spes peccatoris, 59. Voluntas in ea æſtimatur, 60. 70. 102. 105. Orationi vires addit, 63. Merces, 63. 65. 169. 175. 176. Infidelibus etiam danda, 104. Fideles præferendi, 172. Qui dat, miniſter eſt miſericordiæ divinæ, 117. Quid præcipitur, quid laudatur in Eleemoſyna, 171

Eparchius Epiſcopus Gallus, 288

Epheſinum II. Concilium à Theodoſio indictum, 248. 250. 251. *ibid.* 252. Ei contradixerunt Legati Leonis, 259. Contra juſtitiam & Canones omnia in eo acta, 262. 287. Caſſatur, 258. 286. Non poteſt vocari Concilium, 286

Epicarpius Presbyter Beneventanus malè antiquioribus præpoſitus, 236

Epiſcopus anniverſaria celebrat, 49. Epiſcopalis unctio, 50. 130. Jus habent Epiſc. poteſtatis Petro traditæ, 53. Nullus in hac vita perfectus, 54. Non Neophytus, 223. Unius vir uxoris quæ & unius viri fuerit, 204. 212. 213. 223. Non ex laïco ordinandus, 204. 205. A converſis ſchiſmaticis Epiſcopis Leo Libellum fidei exigit, 203

Epiſcopum difficultates à labore deterrere non debent, 205

Epiſcopalis manſuetudo, quæ 235. Quæ Epiſcopi creatio legitima, 206. 223. Uſu conjugii interdictus, 206. 213

Epiſcopus, qui alios ab errore non revocat, errare ſe demonſtrat, 230. 231. Qui negligenter paſcit, ſummum non amat Paſtorem, 233. Non ſola fides verum Pontificem facit, 356. Inſcitia, mala excuſatio in Epiſcopis, 233. Unde conſecratio, inde lex diſciplinæ, *ibid.* Judicia Epiſc. debent eſſe matura & moderata, 237

Epiſcopi ab exilio revocati, 277. 280

Epiſcopi lapſus nocere non debet Sedi ejus, 280

Epiſcoporum eſt prædicare, 309. 311. 313. Nulli licet ignorare quod prædicat, 318

Epiſcopalis conſtantia quàm neceſſaria, 334. Indulgentia ſegnis & mala, ut in Heli, 336

Epiſcopi Ægyp. extorres pro fide, 335. *ibid.*
Epiſcopi negligentia circa Canones culpata, 210. Speculatores ſunt, 210. 221. Maxima eorum cura, obſervantia Canon. 216. Non licet eis Canones ignorare, 221. Fraternum omnium Epiſc. collegium, 221. 213. A plebe & Clero eligantur, 223. 225. Non invitis & non petentibus dandi, 223. 225. Non differenda electio, 223. Transferri vetantur, & ſub qua pœna, 223. Alienum Clericum non ſolicitent aut retineant, 223. 225. Concordia inter Epiſcopos quàm neceſſaria, 224. Omnium dignitas communis & par electio, 224. Varii inter eos juriſdictionis gradus unde, 224. Primæ ſententiæ prærogativa, *ibid.*
Epiſtolæ à Pari, 307
Euchariſtia. Corporis & Sanguinis Chriſti participatio, 139. Veritas Corp. & Sang. Chriſti in Euchariſtia, 175. 260. Sacrificium eſt, 175. Manichæi Sanguini Chriſti non communicabant, 106. Reſpondebat *Amen* accipiens, 175. Parvulis data, 260.
Eucherii Lugdunenſis Epiſcopi teſtimonium de S. Honorato Arelat. 372
Eudoxia Leonis & Marciani literis in melius mutata, 306. De Monachis Palæſtinis compeſcendis monetur, &c. 315
Eugenius Epiſcopus Gallus, 288
Eulalius Epiſcopus Gallus, *ibid.*
Eulogius Epiſcopus Eporienſis, 292
Euphratas accuſator Flaviani Ep. CP. 326
Euſebius Epiſcopus Dorylæi Leonem adit, 278. *ibid.*
Eutychis accuſator, 237. 238
Euſebius Mediolanenſis Epiſcopus, 291
Euſtathii Epiſcopi Beryti nomen an ad Altare recitandum, 278
Euſtathius Epiſcopus Gallus, 288
Eutaſius Epiſcopus Auguſtanus, 292
Eutychis error, 84. 113. 175. 178. 253. 281. 291. 310. 312. 315. 316. 346. Scribit ad Leonem, 237. Dicit ſe appellaſſe, 237. 240. Obedientiam Leoni ſimulat, 238. 247. 250
Eutychen longiùs ablegari petit Leo, 281. 325. Dogmatizat in exilio, 325. Scribit ad Petrum Ravennæ Epiſcopum & is ad illum, 241. Quàm impium ejus dogma, 240. Romæ à negotiatoribus Alexandrinis ſparſum, 93. Olim in aliis hæreticis damnatum, 93. 277. Hæreſim ſpecie pietatis tuetur, 248. Arrio favet, 261
Excommunicatio. Non pro levibus cauſſis ferenda, 219. Ejus effectus, 219. 249. In ſolos reos torquenda, 219. Non ad indignantis arbitrium Epiſcopi, 219
Exorciſmorum uſus in Eccl. 38. 170. 235

F.

FAmuli & ſubjecti quo loco habendi, 104. 111. 113. Cur alios aliis ſubjici Deus velit, 117
Faventius Epiſcopus Rhegienſis, 292
Fauſtus Lirinenſis Abbas & Presbyt. 367
Feſti dies piè celebrandi, 103. Veſtium & templorum in iis major ornatus, 103
Fides à Deo eſt, 14. Eſt petra ſuper quam Eccleſia fundata, 343. Bonæ voluntatis & bonæ actionis eſt genitrix, 13. Non in diverſitatem ingenii referenda, 25
Fides à Petro prædicata immobilis, 51. 52. Sine operibus & charitate, 57. Semper fuit una ante & poſt Chriſtum, 74. 87. 137. 138. 145. Paucos ſalvavit in veteri Teſt. 75. Magnum præſidium Fides vera 76. Cautè de Fide loquendum & ſcribendum, 313. Niſi una eſt vera non eſt, 76. 249. 342. Sine es nihil ſanctum, caſtum, vivum, 76. Ad Fidem veniunt multi Leonis tempore, 77. Ardua Fidei via. 77. 321
Fidei Breviarium ad Leonem miſſ. 305. Propter Fidem aliqua diſſimulanda, 304. Ad Fidem gratia neceſſaria, 77. Sine Fide verus cultus non eſt, 81
Fidei & charitatis nexus inſolubilis, 110. Nulla ſui parte eſt mutabilis, 290
Fidei Catholicæ definitio, 284. 286. *ibid.* Non ſufficit ad ſalutem, 115. 356. Myſteria reddit præſentia, 146. Quæ perfecta Fides, 154. Ejus virtus in Eccleſia, *ibid.* Vitandi concertationum & diſputationum ſtrepitus in rebus Fidei, 238. 286. Quam levi mutatione corrumpatur. 321
Fœnus cum Deo pium, 65. Cum hominibus injuſtum, 65. Semper malum, *ibid.*
Fœnus Laicis & Clericis interdictum. 212
Flaviani zelus, 252. Poſtulat ut Leo Occidenti nota faciat Acta contra Eutychen, 253. Corpus ejus allatum CP. 277. *ibid.* 280
Florejus Presbyter Eccleſiæ Iporienſ. 292
Florus Epiſc. provinc. Viennenſ. 255. 288
Fontejus Epiſc. provinc. Viennenſ. 271. 285
Fraternus Epiſcopus Gallus, 288

G.

GAlea ſalutis, 101
Gaudere de dono religioſum, 49. De devotione fidelium, 50. 51. *ibid.* De devotione paſtorum, 215. 226. De menſura munerum Dei, 61. 62. Ab omnibus gaudendum de nativitate Chriſti, 70. 71. 72. 73. 74. 75. 78. 82. 83. 85. 188. In Aſcenſione, 153. 154. 160. In Epiphaniæ die, 89. 90. 92. 96. In Paſſione, 145. In Pentecoſte, 156. 159. 163. In natali Apoſtolorum Petri & Pauli, 163. In Paſſione Martyrum, 167. 168. In Cathedræ S. Petri feſto, 184. De profectu Eccleſiarum, 218. Die Dominico, 218. Libenter facit conſcientia quod feciſſe ſe gaudet, 174
Gaudium diaboli, 46. 56. 155. 249. Paſtoris ſubditi, 49. Sacerdotis, lætitia plebis, 54. Gaudiorum perſeverantia, 88. Gaudia Chriſtianorum, 102. Gaudia mundana, 116. Gaudium ſpiritalis Chriſtiani, 231. De extincto errore, 296. 297. 298. 312. De manifeſtato Catholicæ veritatis lumine, 310. Rectum, 149. 301. Tantùm gaudium non generant mala quæſita de alieno, quantùm bona expenſa de proprio, 177. Noxium gaudium cordis, 177. Gaudium ineffabile æternæ contemplationis, 183. Gaudium in Domino 278. Indiviſum gaudium, 173. Verum animæ gaudium Deus, 176. Gaudia æterna, 372. Gaudia caduca, 375
Geminianus Epiſcopus, 344. 357
Gemitus pauperum, 101. Gemitus Sacerdotum, 157. Gemendum cum gementibus 287. Gemitus innenarrabilis, 368. Gemitus indefeſſi, 369. Gemitus ſancti, 181. 182. Gemitus ſupplicantium, 156.
Generatio Chriſti, origo populi Chriſtiani, 79. Generatio carnalis, 81. 183. Generatio naturalis, 83. Generatio veri regis, 89. Generatio ſancta Catholicæ matris, 106. Generatio damnata, 145. Generationes Eccleſiæ, 118
Generoſitas, 39. 365
B. Geneſius, 372
Geneva Viennenſi Epiſcopo ſubjecta. 271
Genitor ſapientiæ, 31. Genitor ſingularis orphanorum, 375
Gennadius Epiſc. CP. 357
Gens omnis in ſemine Abrahæ benedicitur, 32. Gentium omnium pater Abraham, 32. Gentes omnes in regnum Chriſti vocatæ, 28. Gentes fideles, 85. Gens antiquis erroribus dedita, 89. Gentium fides, 92. 129. Gentibus crux Chriſti, gloria, non confuſio, 129. Gens humana in damnationem naſcitur, 10. 29. 36. 44. 236. 145. 151. 171. 229. 261. 329. In nocte verſatur ante illuminationem gratiæ, 38. 60
Genus electum & regnum, 80. 91. 123. Genus

cootineotiæ quod magis ſectandum, 108. Geoeris humani reparatio, 135. 143. Generis humanis hoſtis, 145. 322
Germinus, 369. Germen omnium virtutum & Deo, 21. Germen generoſum, 62. Germen Salvatoris, 79. Germen virtutis tenerum, 39. Germen promiſſum, 83. Germeo externum, 107. Germina avaritiæ, 131. Germina rectarum voluntatum, 150. Germen omnium malorum, 155. Germioum & hominum generalitas cuſtodiceoda, 163. Germen mali, 214
Gerontios Epiſcopus Gallus, 288. 289. 290
Gerontius Calor Epiſtolæ Juliani Epiſcopi, 329. 330. 334. *bis* 339
Galla & Placidia Auguſta, ejus Epiſtoia ad Theodoſium, 264. Ejus gemitus, *ibid.* Epiſtola Theodoſii ad Gallam Placidiam, *ibid.* Mater Theodoſii, 265. Ejus Epiſtola ad Pulcheriam, *ibid.* Romam ivit, *ibid.* Agnoſcit primatum Romani Pontificis, 266
Galliæ, 217. 220. 256. 270. 288. 301. 328. 369.
Galliciæ Sacerdotes, 231
Genuenſis Eccleſia, 292
Georgius propoſitum & nomen Monachi amitti. 309
Geſta Epiſcopalia, 242. 247. 252. Geſtorum ordo, 245. 247. 249. 234. 258. Geſta Synodalia, 248. 250. 251. 305. 313
Gladius verbum veritatis, 202. Gladius recondendus, 219. Gladio adverſus perſecutores non licet uti, 127. Gladius ſpiritalis, 367
Gloria perpetua, 11. 22. 26. 32. 52. 62. 63. 71. 74. 82. 99. 113. 116. 121. 144. 170. 171. 173. 178. 179. 364. Omnia ſanctorum opera ad Dei gloriam refereoda, 37. 171. Gloria humana, 39. 40. 43. 47. Gloria in hoc mundo non quærenda, 41. Vana gloria, 46. 47. 52. 98. 176. 177. Uti bonis datis ad gloriam dantis, 68. Gloria Catholicæ fidei, 78. Gloria paterna, 81. Gloria nova, gloria martyrii, 90. 96. Gloria noſtra in gloria Dei agnoſcenda, 210. Gloria crucis cælo terraque radians, 129. Gloria paſſionis, 330. 140. Gloria regni cœleſtis, 133. 233. Via ad gloriam, 145. 251. 269. 780. Qui præcellunt in gloria, 146. Gloria reſurrectionis, 152. Gloria Patris incommutabilis, 156. Ad Dei gloriam cuncta referenda, 162. Magis timendum in gloriam ſuſcipi quam io humilitate calcari, 167. Gloria miſericordiæ, 272. Gloria fidei, 289. 308. Gloria confeſſoris, 298. Gloria dignitatis Angelicæ, 364. Gloria pontificalis, 365. Gloria cœleſtis, 366. Gloria immortalitatis, 182
Gloriandum in Domino, 28. 44. 45. 48. 49. 53. 55. 90. 99. 262. 311. Gloriari Catholico nomine, 36. 72. 173. Qui de opprobrio gloriatur, facilè ſpernitur, 43. De quo glorietur Diabolus, 71. De ſua tenuitate non confunditur qui de aliorum opulentia gloriatur, 172. Non gloriandum poteſtate, 185. Noo licet fraternis gloriari injuriis, 224. Gloriandum de profectibus paſtorum, 255. Gloriantur Eccleſiæ ſe eſſe à Diabolici dogmatis contagio emundatas, 280. Imperatores gloriantur ſe Dei eſſe famulos, 282. Gloriandum cum Apoſtolo de periculis, 339. Gloriatio in dona gratiæ, 278
Glorioſæ laudes, 22. Glorioſus Martyrum finis, 26. Glorioſa dignatio, 93. Glorioſa crux, 112. Glorioſa exempla ſequenda. 212
Græci, 209. Græca lingua, 272. Græcum eloqoium, 315. Græcizantes, 323. Græcus ſermo, 324
Gradus munerum diſſimilia, 23. 33. Gradus meritorum, 39. 41. 42. Gradus officiorum in manu Dei, 54. Gradus quibus ad ſuggeſtum aſcenditur, 81. Gradus puerilis, 98. Gradus lentior per iter rectum, melior quam velocitas feſtina per devium, 162. Gradus Diaconii, 204. 207. Omnis gradus militiæ Chriſtianæ de incrementis profectuum æſtimandus, 204. Varii in Eccleſia gradus, 205. 223. 226. 236. Gradus Presbyteratus, 214. Gradus ſucceſſionum, 248. Gradus prædicatoris, 311. Gradus Sacerdotii, 366. Gradus Aſcenſionis ad regnum, 180. 181. Gradiendi delectatio, 310.
Gratiarum actionis neceſſitas, 2. 8. 10. 45. 49. 84. 60. 61. 63. 65. 69. 70. 73. 89. 91. 108. 139. 263. 275. 279. 287. 289. 291. 297. 300. 308. 319. 324. 326. 337. Gratiarum actis reddita imperatori, 276
Gratificari laudatione, 374
Gratianopolis Viennenſi Epiſcopo ſubjecta, 272
Gratulatio de fidei operibus, 277. Gratulatio de pace, 279. Gratulationis magna materia, 280. Gratulatio magna ineffabilis, 288. Gratulatis facta ab Epiſcopis Gallis, 289. Gratulatio communis, 295. Gratulatio facta à Leone, 299. 303. 327. 331. 343. Gratulandus effectus, 302
Gratus animus, 234
Gratus Presbyter Eccleſiæ Auguſtanæ, 292
Gravari factorum inani ſtrepitu, 229. Gravari ſepulcris mortalitatis, 137. Gravant audita niſi ſuſcipiantur imitanda, 167
Graves anni. 96. Graves Domini, 100
Greges Sacri, 102. 215. Grex unus ſanctarum ovium, 139. 234. Grex Dominicus, 178. 226. 342. Gregum dominicorum pericula, 203. Grex Chriſti ſæpius commendatus, 233
Greſſus inoffenſi, 77. Greſſus fidei, 130. Greſſus mentis, 134
Gubernacula Eccleſiæ, 52. 310
Gulæ illecebræ, 100. 105. 163. 169
Guſtare de pietatis ſuavitate, 177. 185
Guſtus fellis & acti, 726

H.

HÆreſes otiles, 248. Ab initio opprimendæ, 248
Hæreticos prodere pietas, 57. 64. Eorum artes, 63. Syllabis inſidiantur, 321. Ducem habent diabolum cui miniſtrant, 64. Baptizant validè, 341. Non eonfirmant validè, *ibid.* Variæ Sectæ, 64. 76. Variæ contra Incarnationem, 83. 86. Chriſtianum fruſtrà nomen uſurpant, 137. 145. 310. 316. 318. Non niſi ſub fidei profeſſione ſcripta recipiendi, 225. 249. 250. In eodem quo redeunt ordine relinquendi, 225. Quid de his qui rebaptizati, 225. Falſa converſio, 230
Hæreticos audire, primus ad hæreſim gradus, 231. Quomodo cum Hæreticis vel eorum fautoribus converſis agendum, 247. 249. 251. 254. 277. 278. 281. 287. Eorum Principes reſervat Leo Sedi Apoſtolicæ, 282. Eorum nomen ad Altare non recitandum, 278. 282. Nulli redeuntes repellendi, 287. Poſt converſionem ordinati, 326. Se invicem anathematizant, 310
Heliadius Epiſcopus Gallus, 288
Helpidios Epiſcopus Ægyptius pro fide extorris, 341
Hilarus Epiſcopus Gallus, 288
Hilarus Leg. ad Syn. 2. Nicæn. 250. 251. *ibid.* Furtim ſe Epheſo ſubtrahit, 258. 259. Scribit ad Pulcheriam, 266
Hilarius Arelatenſis deponit Celidonium, 217. 218. 369. Ejus negotium cum Leone, *ibid.* Ejus ſanctitas, 260. 270. Officia erga Leonem PP. 369. Natales, 363. De converſione deliberat & convertitur, 364. Lirinenſi Cœnobio ſe tradit, 364. Honorato morienti adſtat, 365. Uſque ad Patenas divendit ut pauperibus ſubveniat, 366. Qualis erga ſeculi poteſtates, 367. Pœnitentia ejus, 367. *& ſeq.* Morbus ultimus & obitus, 371. Reprobavit ante mortem ſuam Semipelagianorum errorem, 371

INDEX.

Hiſpani à Gallis accipiunt, 191. His Synodum ſuadet S. Leo, 231
Homo unde omni momento morti obnoxius, 29. Cauſſæ diverſæ mortis & cur diverſa ætate ignotæ, 29. Nullius ſalus deſperanda, 36. Naturalem poſſibilitatem per Adam perdidit, 136. Nullus per ſe bonus, 36. Ex peccato mortalis, 75. Mens ejus quaſi ſpeculum Dei, 76. dignitas, 181. Suum debet imitari autorem, 275
Honoratus Epiſcopus Gallus, 288
Honorati Arelatenſis Epiſcopi genus, 374. Cum Venantio fratre patriâ abſcedit, 376. Poſtulatus eſt ad Sedem Maſſilienſem, 377. Lerinam Inſulam ingreditur, 377. Fit Epiſcopus, 380. Moritur, 381
Humilitas Chriſti infantis, 99. Eſt virtus copulatrix, 41. Eſt tota diſciplina Chriſtianæ vitæ, 99. De humilitate Epiſtola ad Demetriadem, 40. & ſeq. Ab humilitate non arcentur divites, 41
Hypatius Chorepiſcopus legatus ad Leonem PP. à Theodorito, 268

I.

Jacob prophetat de Meſſia, 90
Januarii Aquileienſis Epiſc. vigor. 225
Idacius Epiſcopus Gallus, 288
Idacius Metropolitanus Galliciæ, 231
Jejunium 10. menſis ex Trad. Apoſtolica, 61. Pentec. Jejunium. ex Tradit. Apoſtolica, 159. 161. 162. Ejus cum eleemoſyna & oratione nexus & virtus, 61. 62. 63. Eſt cibus virtutis, 61. Prodeſſe debet pauperibus, non avaritiæ, 61. 69. 162. Eſt Donum Spiritus ſancti, 159. Nova lege non abrogatum, 62. 65. Spiritale corporali jungendum, 68. 101. 105. 181. Prolixius & frequentius in nov. Teſt. quàm in veteri, 68
Jejunium ſeptimi menſis, 176. Ex. Tradit. & Conſuetudine, 177. Ejus virtus, 99. 159. 163..169. & ſeq. Per illud etiam nocet diabolus, 105. Animæ & corpori ſalubre, 161. Cur poſt Feſtum Pentecoſt. 161. Omnia à jejuniis inchoanda in Eccleſ. ex Apoſtolis, 163. Jejunare qui non poteſt eleemoſynia compenſet, 170. Intemperantia etiam corpori noxia, 67
Jejunium Quat. temporum, cur. 178
Jeroſolymorum privilegia, 329
Impiis ante diluvium Deus non defuit, 24
Inantius Epiſcopus provinc. Viennenſis, 255. 271. 288
Infantes martyres, 88. 91. 99. Felix eorum ignorantia, 89. Chriſtus in eis occiſus, 94
Infantia Chriſtiana, 97. & ſeq.
Inferi ponæ contra quid prævalere non poſſint, 51
Infideles elementa pro lege habuerunt, 2. Eiſdem providentia non defuit, 3
Infidelium opera peccata, 41. Jejonia polluta, 162
Ingenuus Epiſc. provinc. Viennenſ. an Metropol. Alpium Maritim. 271. 288. 290. 291
Inimici diligendi & cur, 60. 95. 101. 114
Innocentii PP. decreta confirmat Leo, 215
Innocentius Epiſcopus in una ſuburbicariarum à Leone PP. delegatus, 209
Johaias Epiſcopus ordinator Timothei Solophacioli, 358
Johannes Baptiſta prophetat in utero matris, 87. 94. Matrem Dei oſtendit, 87. Clamat in utero: *Ecce, &c.* 94
Johannis Chryſoſtomi Elogium, 326
Johannes Presbyter CP. ad Leonem recurrit, 283
Johannes decurio miſſus in Ægyptum pro fidei cauſa, 115
Johannes Epiſcopus ordinator Timothei Solophacioli, 318
Johannes Epiſcopus Cremonenſis, 292
Iſaac Epiſcopus Ægyptius pro fide extorris, 341
Judas in cœna Apoſtolis annumeratus, 127. Se à corpore Apoſtolicæ unitatis abſcidit, *ibid.* Quàm ſtultè impius, 131. Ejus infidelitas, 120. 134. Oſculum, 49. Falſa pœnitentia, quæ & peccatum fuit, 120. 124. 134. Poſſet Chriſti morte ſalvari, 120. A Chriſto beneficiis cumulatus, 124. 142. Admonitus, 127. Deſperatione ſua omnibus ſceleſtior, 121. Communicavit corpori & ſanguini Chriſti, 121. 137. *ibid.* Inconvertibilis, 121. Præſidem habuit diabolum, 124
Judæi cur Chriſtum non receperunt, 91. Omnia his ablata, 94. Eos crux excæcavit, 146. Eorum ſævitia ad ſalutem Eccleſiæ ordinata, 94. Nudipedalia, 172. Cur rejecti, 95. Jejunium, 162. Stipendiarii diaboli, 145. Pilato & Rom. aliis duriores, 129. 144
Judicium extremum cor dilatum, 95. Dilatio peccatorem decipit, *ibid.* Ejus forma, 57. 58. 110. Suum habet homo in manu ſua, 118
Judiciorum Eccleſiaſtic. varii gradus, 223
Julianus Epiſcopus Gallus, 288
Julianus Coenſis ſcribit ad Leonem de Eutyche, 246. 251. *ibid.* Adjunctus 2. legationi Leonis in Orientem, 282. Patriâ Italus, 283. Legationis Apoſtolicæ in Syn. Calched. particeps, 285. 286. Legatus in Comitatu pro Leone, 304. *ibid.* 308. 309. 325. Romæ nutritus, 304. Mittit ad Leonem PP. Breviarium fidei, 305. Injungit ei Leo Collectionem & reverſionem Actuum Calchedon. *ibid.* Verſionem etiam ſuæ Epiſtolæ ad Flav. &c. 321
Julius Epiſcopus Puteolan. legatus Leonis ad Nicænam II. Syn. 245. 250. 251
Julius idem vel alius, 237
Juſtinianus Epiſcopus Vercellenſis, 292
Juſtis quæ cauſſa tremendi, 99. Nunquam credant ſe perfectos, 101. Tam juſtus nemo qui juſtior eſſe non poſſit, 101. 115. 116
Juſtificatio gratuita eſt, 116
Juſtitiæ fames & ſitis quæ, 183
Juſtitiam amare eſt diligere Deum, *ibid.*
Juſtus Epiſcopus provinc. Viennenſis, 255. 271. 288
Juvenalis Jeroſol. Imperitiæ accuſatus, 282. An ejus nomen ad altare recitatum, 178. A fide deſcivit, 305. 328. Palæſtinam ſibi ſubjicere tentat in Epheſ. Conc. 310. Sedi reſtitutus operâ Marciani, 319. *ibid.* 328

L.

Latro Chriſti Confeſſor, 120. 123. Solâ gratiâ convertitur, 110. Quam velox fidei ejus effectus, 123. Latronibus omnium hominum figurata diſcretio, 122
S. Laurentius Præſul ſacrarii & Ærarii Eccleſiaſtici, 168
Laus humana merces hypocritarum, 175
Lectores & nubere & filios procreare poſſunt, 206
Legati Leonis ad Epheſinum II. Concilium, 249. & ſeq.
Legatio Abundii, &c. pro reparanda clade Epheſ. & converſis recipiendis, 273. & ſeq. Pro obduratis comprimendis Lucentii & Baſilii, 279. Paſchaſini, &c. ad Conc. Calched. 284
Legati à latere, 249. 250. 255
Legatio Domitiani & Geminiani, 344. *ibid.*

Legatio Juliani, *Vide* Julianus.
Legatorum ſedi Apoſtolicæ munus in Conc. Calched, 311
Legitimus Epiſcopus in una ſuburbicariarum à Leone delegatus, 211
Leo abſens electus, 49. Non tam præſidere quàm ſervire gaudet, 55. Ad S. Petrum ſermones habuit, 88. Libellum fidei exigit ab Epiſcopus è ſchiſmate redeuntibus, 204. Amat ad officium ſuum impelli. 211. Ordinationes Gallic. Eccleſ. ſibi non audet arrogare, 219. Ejus de cuſtodia diſciplinæ & concordiæ cura, 224. Zelus pro diſciplina Eccleſiæ, 233. 236. Occurrit Auguſto & Auguſtis in feſto ſancti Petri, de latrocinio Epheſino conqueritur & petit Synodum, 263. *& ſeq.*
Leoni primatus aſſeritur à Theodorito, 266. *& ſeq.* Cur Epheſ. Syn. non inter fuit, 248. 253. Ejus doctrina ex traditione, 249. Concilii tempus retardati petit nec impetrat, 281. Mittit Epiſtolam ſuam Paſchaſino, 284. Ei omnes Orientales aſſenſi ſubſcribunt, 284. Conſulit Paſchaſinum de Paſchate, 284. Invitatur à Marciano ad Syn. Orient. 279. Quam ob cauſſam cupit legatum ſuum Synodo præſidere, 284. Epiſtolæ Leonis omnes Orientales ſubſcripſerant ante Calched. Syn. 285. Non obtinuit Synodum in Italia, 287. Galli laudant ejus Epiſtolam ad Flavian. 288. *ibid.* Ab eo apographum emendari cupiunt, eam memoriter diſcunt ut Symbolum fidei. 289. Traditionem fidei ſui in eo agnoſcunt. *ibid.* Totus mundus eâ ditatus, *ibid.* Optaſſet Gallorum Epiſtolam cum ſua mittere in Orientem. 290. Eandem approbant Euſebius Mediolanenſis cum comprovincialibus, 291. Quid poſſe ſe putet contra Canones, 300. Multa & ſæva paſſus, 304. Vocis Petri interpres, 292. Vineæ cuſtodia ei commiſſa. 293. Approbar Acta Calchedone monitus ab Imperat. 306. Menſuram ſuam excedere timet, 306. A Marciano laudatus de cuſtodia Canonum, 307. Pro Nicænis Canonibus reverentia, 311. *ibid.* 313. Epiſtola ejus firmata à Concilio Calchedone, 319. Epiſtola de confirmatione Synod. Calched. lecta in Synodo CP. 320. Pars altera ejuſdem de ambitu Anatolii non lecta, 320. Epiſtolam ſuam ad Flavianum petit legi in Alex. Eccleſia, 321. 324. Tranſlatam à Juliano & ſigillo Auguſti munitam, 321. 324. Falſa interpretatione corrupta, 320. 324. Acquieſcit Orientalium definitioni de Paſchate, 328. *ibid.* 330. De ejus Epiſtola diſputatur, 334. Invitatur in Orientem à Leone Auguſt. 336. Quàm timeat violare Canones, 344. Nullum audet poſt Calched. inire tractatum, *ibid.* Ad ſuum ait tendere reatum, ſi Canones ſe connivente violentur, 297
Leo Aug. Syn. Calched. cuſtos, 335. Inter prædicatores Chriſti numerandus, 337. Pene ſacerdotum ſuperavit ſolicitudinem fides ejus, 338
Leo Presbyter Narbonenſis pudicitiæ zelo excedens, 205
Leontius Forojulienſis è Leone Vicariatu donatus, 219. Ejus viciniâ & caritate allectus Honor. apud Lirinum reſedit, 377
Lex non juvat voluntatem, 4. Quid ex veteri ſervatum, 68. 175. *ibid.* Figuræ legis Chriſtum ſonant, 139. Legis dignitas Chriſtianorum eſt, 137. In Chriſti ſacramenta tranſivit, 137. 139. Ejus ab Evangelio diſcrimen, 182. Quid vetus & nova agat, 178
Libanius Diaconus, 210
Libero Arbitrio nemo ſine gratia bene utitur, 37. Per ejus velle & nolle non ſolvitur difficultas in materia gratiæ, 2
Libertas quæ vera, 100
Linguarum confuſio in Babel, 25
Literæ dimiſſoriæ, 222. Formatæ pro Paſchate indicendo, 321. Ordinationis indices, 324. 358. 307
Lucas unus è Metropolitanis Achaïæ, 224
Lucianus legatus Anatolii ad Leonem cum Baſilio, 300
Lucentius Aſculanus Epiſcopus legatus à Leone in Orientem, 280. *& ſeq.*

M.

Macedonianorum errores, 156
Majorianus Epiſcopus Placentinus, 292
Manes quo tempore damnandus innotuit, 158
Manichæi. Errores 58. de Incarnat. 73. 76. 93. 106. 228. 262. De anima error, 228. Omnium errorum & impietatum ſentina, 64. De Spiritu ſancto, 158. Geſta Leonis adverſus eos, 64. 93. 228. 231. Romam ex aliis regionibus perturbatis veniunt, 64. Nihil ſani habent, 76. Prava & ficta jejunia, 76. 93. 106. 228
Marcionis, dogma, 228
Marciani beneficia in Eccleſiam, 280. 303. Sacerdotalis induſtria, *ibid.* Synodus Calched. ejus præcipuè opus, *ibid.* Ad Monachos ſcribit, *ibid.* 309. Cuſtos fidei de virtute Spiritus ſancti pleniſſimus, 326. Sanctæ memoriæ, 333. Beatæ memoriæ, 343. Scribit ad Leonem de Actis apud Calchedonem, 294. Petit ab eo confirmari privilegia Conſtantinopolitanæ ſedis, 295
Marcus Evang. Alexandrinæ I. Epiſcopus Eccleſiæ, 220. A Petro ordinatus, *ibid.* De eodem fonte gratiæ ac Petrus hauſit, *ibid.*
Maria Virgo priùs concepit mente quàm corpore, 70. Cur ab Angelo ſalutata, *ibid.* Integra etiam in partu, 70. 71. 73. 81. 112
Marianus Presbyter legatus Maximi Antioch. 310
Marion Epiſcopus Ægyptius pro fide extorris, 341
Martyres Apoſtolicorum triumphorum æmuli, 165. Apoſtolici ſeminis ſoboles, *ibid.* Martyrum 7. fratrum ſolennitas, 166. Martyres melius Chriſtum imitantur, 168. Sunt opere doctores, *ibid.*
Matrimonium non eſt niſi inter ingenuos & æquales, 207. Quomodo inter liberum & ſervum legitimum fiat, 207. In quo ſit ſanctum, 207. An pœnitentiâ functo licitum, 208. Indiſſolubile eſt ſacra. 340. Cum infidelibus prohibitum, 167. Verum etiam ante baptiſmum, 212. Mulier viro in captivitatem abducto, alii juncta ad priorem redeat, 340. Non culpabilis ſecundus maritus eo caſu, 340. Excommunicandæ quæ nolunt redire ad primum maritum, 341
Maximinus Epiſcopus Gallus, 288
Maximus. Quatuor hujus nominis Epiſcopi Galli, 271. 228. 367
Maximus Epiſcopus Taurinenſis, 292
Maximus Ægyptius Epiſcopus pro fide extorris, 341
Maximus Epiſcopus Africanus Donatiſta ex Laïco ordinatus, 205
Maximus Antioch. accuſatus, 339
Melchiſedech cur ſine Patre, 51. Chriſti figura, 51. 55
Meritum unde homini, 31. Eſt donum Dei, 38. Ex voluntate penſatur, 60. Eſt gloria Chriſti, 139
Metropolitani Primates dicti, 300. 302. Majori cura eligendi, 212. 218. Ordinant comprovinciales, 212. Jus habent primæ ſententiæ, 219. Unde eorum orta prærogativa, *ibid.* Jus eorum ſervandum, 300. 301
Miniſterium Eccleſiaſticum digniori dandum, 204
Miſericordia ſola commemoratur in judicio, 57. 58. 59. Sine illa nulla virtus prodeſt, 58. 62. Miſerendo quærenda, 59. Miſericordia & veritas Dei

ſmitanda, utriuſque nexus, 110. Miſericordiâ delectatur Deus, 115
Mites qui & quæ merces, 182
Monachi an deſerere poſſint propoſitum, 206. An militare vel nubere, *ibid.* Eor. profeſſio humilitatis propoſitum, 248. Monachi profeſſio maxime in fide & charitate conſiſtit, 262. Monachi contra fidem prædicantes coërcendi, 309. Non eſt ipſorum prædicare, ſed ſacerdotum, *ibid.* 311. 313
Morum regula in dubiis, 205
Mulieres. Unius credulitate omnes homines periere, 64. Ipſis maxime cavendum ab hæreticis fabulis, *ibid.*
Mundus cœpit in primo menſe Judæorum, 131.
Mundi amor charitati inimicus, 24
Muſæus Epiſcopus ordinator Timothei Solophacioli, 358

N.

NECTARIUS Epiſcopus provinc. Viennenſis, 255. 271. 288. 370
Negligenter opus bonum facere quid? 24
Negotiatorum periculoſa conditio, 208
Neonas Ravennenſis Epiſcopus, 354
Neſtorii error, 84. 174. 248. 250. 262. 281. 290. 310. 315. 316. 346
Neſtorius Epiſcopus Ægyptiæ Diœceſis, 324
Nicæni Concilii autoritas, 300. 305. 310. 311. Nihil patitur ei adverſum Leo, 311. Myſticus PP. numerus, 343. Ejus conſtituta nullo modo poſſunt convelli, 297. 298. *ibid.* 299. Nec per numeroſiorem Synodum, *ibid.* 306. & 305
Nicetas Epiſcopus provinc. Viennenſis, 255
Nicolaus Presbyter Legatus Anaſtaſii Theſſalonic. ad Leonem PP. 211
Nuncii Apoſtolici in Comitatu quæ partes, 304. 305. 308

O.

OECONOMI Eccleſiæ à Laïcis judicibus non audiendi, 328
Offenſarum remiſſio, 112. 115. 117. V. *Inimici* & *Oratio.*
Olympius Diaconus legatus Maximi Antiocheni, 310
Omnes & Omnia quo ſenſu in ſcripturis, 6. 7. 8. Omnes ſalvari quo ſenſu Deus vult, 8. 12. 19
Optatianus Epiſcopus Brixianus, 292
Operum bonorum neceſſitas, 61. 62. 90. 95. 356. Gratiam indicant, 96. 99. Superbia in eis vitanda, 105. Ex naturæ ſenſu facta ab homine mercedem habent, 110. Celeſtium & terrenorum diſcrimen, *ibid.* Operum bonorum ſeges non fallit, 170. Omnia fiunt omnibus charitate communia, 171
ORATIO. Pro quibus & quid oret Eccleſia, 8. Poteſt peti quod non debet concedi, 124. Deus nocitura negando miſeretur, *ibid.* Oratio recta Dei donum eſt, 47. Pactum & conditio orationis Chriſtianæ, 112. 117. 118. Nemo quæ Dei ſunt inefficaciter concupiſcit, 178. Per Chriſtum in Spiritu ſancto, 70. Dat quod petitur qui dat unde petatur, 97. Dominicæ Orationis effectus unde pendet, 102. 104. 109
Ordinatio. Quid ſit citò manus imponere, 204. Malè ordinantis pœna, *ibid.* Eſt ſacramentum, *ibid.* Quid unius tantùm uxoris ordinandi, *ibid.* 210. 212. 213. In quo probandi, 204. *ibid.* Non Neophyti, 204. Non ſervi, 210. Non viduarum mariti, 210. 211. Non à ſeculari actu repente converſi, 204. Non Laïci, 204. Non cujus vita liberior, 210. A puerilibus annis inſtituendi Eccleſiaſticis diſciplinis, 204. 212. Merita laboris, &c. penſanda, 205. 212. Cum Bigamis ordinatis non diſpenſat Leo, 205. An rata ordinatio Clerici à Pſeudo-Epiſc. ordinati, 205. Illicitæ Afric. ordinationes, 203. Mala ordinatio quàm periculoſa, *ibid.* Nihil ambitioni, gratiæ & pecuniæ liceat, 212. Die ſolum Dominica ordin. Epiſc. Presb. Diac. 212. 220. Interſtitia ſervanda, 212. Per ſaltum nemo ordinandus, *ibid.* Par. Epiſc. Presb. & Diac. ordinatio, 212. Conſenſu Cleri & plebis fiat, 223. Ordinationis Theſſal. ad Leonem nuntius, 307. Alexandrini Epiſcopi ordinationis nuncii, 317
Origenes principiorum ſcrutator errat, 242

P.

PALÆSTINI Monachi tumultuantur, 305. 315. 318. Ex mala interpretatione Epiſtolæ ſancti Leonis commoti tumultus, 315. Sedati curâ Marciani, 319. *ibid.* 327
Palladius Epiſcopus provinciæ Viennenſis, 271. 288
Panulvius Epiſcopus ordinator Timothei Solophacioli, 358
Paphnutius Epiſcopus ordinator Timothei Solophacioli, *ibid.*
Parvuli ſine baptiſmo decedentes reprobantur, 28. Æternæ eorum miſeriæ, 29. Quæ gratia eis impenſa, 29. Parentum culpâ pereunt, 29. Eorum fides & infidelitas penes parentes, 28. Cur id Deus permittit, 29. Parvuli pro Chriſto ab Herode occiſi, 24
Paſcha unde dictum, 209. Feſtum lætitiæ, 131. De Paſchate, 417. an. 444. & 445. Controverſiæ, 209. & ſeq. Paſchatis dic miraculo indicatur, 210. Ad Leonem de Paſchate ſcribit Cyrillus Alex. 209. Feſtorum maximum, 114. 117. 288. 328. Omnia alia conſecr. 114. Omnibus feſtis prænuntiatum, 131. Baptiſmus, Catechiſmus & pœnitentium reconciliatio eo die fiebant, 109. 116. Omnia ſacramenta in eo concurrunt, *ibid.* Reconciliationis cum inimicis feſtum, 117
Paſchalis communionis præparatio, 117. Lectiones noctis Paſchalis, 209
Paſcha à Judæis vel dilatum vel omiſſum tempore Paſſionis Chriſti, 127
Paſchata annorum, 288. 314. *ibid.* 328. *ibid.* 452. 453. 454. 455. Cycli Paſchalis cura Alexandrino data, 314. Spacium Paſchalis feſti, 314. Quis Paſcha rectè celebrat, quis non, 147. 148. 151. 152. Elucet Paſchale ſacramentum in vita credentium, 148
Paſchaſino Lilybæi Epiſcopo Vvandali vaſtant Siciliam, 209. Delegatus à Leone in Sicilia, 235. Legatus deſtinatur ad Concil. Calched. & inſtruitur, 283. à Leone de Paſchate an. 444. conſulitur, 209. De Paſchate an. 455. 284
Paſchaſius Epiſcopus Genuenſis, 292
Paſtor Epiſcopus Aſtenſis, *ibid.*
Patricius Diaconus CP. Anatolii Legatus ad Leonem, 278
Patripaſſianorum error, 227
Patroclus Arelatenſis Epiſcopus quid à ſede Apoſtolica acceperit, 218. Ejus avaritia notata, 380
Paulus gratiæ doctrinam ad ſtuporem transfert, 9. 13. Excellentiſſimus gratiæ prædicator, 16. Ejus ſententia: *Salvator omnium,* &c. explicatur. 33. Copioſiſſimus fidelium cohortator, 99. Pater & Paſtor Romæ, 163. Præcipuus cum Petro Apoſtolus, *ibid.* Conſors gloriæ Petri, 164. Specialis magiſter gentium, 165. Petro conſociatus, *ibid.*
Paulus Epiſcopus Ægyptius pro fide extorris. 345
Pauperes ab eleemoſyna facienda non excluſi, 56.

modeſti & verecundi maximè juvandi, 57. Quid intelligere ſuper Pauperem, *ibid.* Sine miſericordia in pauperes nulla virtus prodeſt, 58. Paucis indiget pauper, 62. Pauper Chriſtianus ſemper dives, 105. Qui veri & Evangelici pauperes, 181. Magnanima paupertas Chriſti & Apoſtolorum, 181. Ut pauperibus ſubveniat Hilar. Arel. etiam vendit ſacros Calices & Patenas, 366

Pax ad Deum quæ, 79. 80. 85. 100. Datum hominibus bonæ voluntatis, 85. Pacem Chriſtianam diligit Deus, 80. Mundi, 80. Pacis ocium noxium, 96. Quàm periculoſa, 147. Qui pacifici filii Dei, 183. Pax regni, zeli pro Eccleſiæ pace merces, 280

Peccator de omnibus murmurat, 60

Pelagiani. Eorum dogmata, 214. 32. 34. 41. 43. Quomodo interpretabantur: *Qui cœpit in vobis*, 16. Malè ſine fidei profeſſione recepti, 214. *ibid.* Meritis gratiam dari errorum eorum ſumma, 114. Quæ fidei ab eis profeſſio exigenda, *ibid.* In particula dogmatis totum ſalvant, *ibid.*

Pentecoſtes Chriſtianæ figura, 153. Jejunium Pentecoſtes ex Traditione Apoſtolica, 152. Sola Paſchæ comparatur, 215

Perſecutio cur patienter toleranda, 339. 341. Prima generalis perſecutio ſub Nerone, 165. Perſecutio octava, 158. Auget Eccleſiam, 165. Non deeſt in pace Eccleſiæ, 167. 205

Perſeverantia eſt à Deo, 16. Quid ſit, 17

Petronianus vagus mentitur ſe Leonis Diaconum per Gallias, 256

Petronius Presbyter, legatus Epiſcopus provinc. Viennenſis ad Leonem, 271. Epiſcopus ſcribit ad Leonem, 289

Petrus præcipuus Apoſtolorum, 310. Præcipuus diſcipulus, 31. 163. Etiam in paſſione mutabilis, 31. A principali petra communionem virtutis ſumſit & nominis, 31. 53. Semper Romanam regit Eccleſiam, 50. 52. 55. Quo ſenſu petra, fundamentum, Janitor, 52. Petri Primatus, 213. 219. Ex dignitate civitatis, 219. Apoſtolici ordinis princeps, 164. 220. Autoritate Synodi, 219. Princeps Epiſcopalis coronæ, 219. Paſtorum princeps, 53. Primus in confeſſione, 53. Sub Claudio priùs quàm Paulus Romam venit, 164. Ejus privilegium, 53. Trina confeſſio amoris, 54. 164. Pro ipſo Oratio Chriſti, 54. Petrus & Paulus præclara divini ſeminis germina, 165. Geminum lumen oculorum corporis Chriſti, *ibid.* Æquales meritis, electione, labore, fine, *ibid.* Univerſæ Eccleſiæ ei commendata dilectio, 54. Ad ejus Baſilicam ſuperſtitio, 81. Petri in paſſione Chriſti animoſior conſtantia, zelus, pius motus, & fervor ſanctæ charitatis, 119. Quibus oculis aſpectus ut converteretur, 122. 131. Humana animoſitas, 125. Fide & charitate fervens exemit gladium, 127. Cur negare permiſſus, 131. Lacrymæ ejus vim baptiſmatis habuere, 131. Non judicio peccavit voluntatis, *ibid.* In lapſu exceptus, *ibid.* Fides ab eo prædicata fundamentum Eccleſiæ, 134. 213. Cathedræ ejus feſtum 183. *& ſeq.* Confeſſio Petri explicata, 249. Petrus à fidei Petra dictus, 310. Inordinatum non malum deſiderium, 180. Primum ejus miraculum, 182. Petri conſtituta, 235. Antioch. Eccleſiæ fundator, 310

Petrus Epiſcopus Ægyptius pro fide extorris, 341. Ordinator Timothei Solophacioli, 358

Photiniani, 262

Peccati originalis effectus, 1. 173. 176. 219. Ex ſeminis humani contagio, 75. Satio diaboli, 169. Maximus & communis, 177. Incarnationis cauſſa, 159. V. *Chriſti Incarnat.* Nullum peccatum ſine delectatione & cupiditate, 131. 97. Nihil quod ejus materies eſſe non poſſit, 116

Pœmenius Epiſcopus Ægyptius pro fide extorris, 310

Pœnitentiæ ordo, 302

Pœnitentes in Paſchate reconciliati, 116. In pœnitentia decedentibus an communicandum, 207. 302. Pœnitentiam primo recuſantibus an poſteà danda, 208. An his litigare liceat & negotiari, *ibid.* An militare, *ibid.* Veniale & tolerabiliùs juveni poſt pœnitentiam nubere, *ibid.* Quæ pœniten. immolatitiis cibis utentibus, 209. 341. Quæ Idola adorantibus, homicidis & fornicariis, 209. Sera pœnitentia quàm periculoſa, 302. Pœnitentiæ menſura compunctio cordis, 341. Quæ rebaptizatis metu vel terrore, *ibid.* Quæ baptizatis ab hæreticis, *ibid.* Reconciliati precibus ſacerdotum, 302. 356. 357. *Tota Epiſtola* 83. pag. 302. Quid de his qui poſt petitam pœnitentiam obmuteſcunt, 302

Proterius ſcribit de ſua fide ad Leonem, 319. 320. Sincera ejus fides, 320. Scribit de Paſchate ad Leonem, 330. De ejus parricidali cæde, 331. *& ſeq.*

Pœna magna, nulla converſio, 95. Pœna ſibi eſt mens dura, 91. Cur à Deo differatur, 117

Poſſidonius Presb. Alexand. Romam ſæpè miſſus, 221

Potentius Epiſcopus Africanus à Leone delegatus, 203. 204

Præceptum cur datur, 45. 107. 116. 177. Splendidiſſimum vitæ ſpeculum, 117. Sine gratia impoſſibile, 173. 180. Præceptum dilectionis, 173. 175. Omnium ſcopus, ut amor amore vincatur, 176

Prædeſtinatio non eſt ex meritis, 6. 10. 11. 23. 32. 33. 34. 35. 87. 122. 123. 133. Ex parvulis gratuita probatur, 10

Præſtantius Epiſcopus Bergomenſis, 292

Præſumtio ſancta quæ, 50

Presbyter unius uxoris non viduæ fuerit, 203. 213. Non ex Laico ordinandus, 204. Ex Apoſtolica traditione pœnitentiæ publicæ non ſubjacet, ſed privatæ, 206. Uſu conjugii interdicti, 206. 223. Presbyteros conſecrationis ordo ſervandus, 236. Reus in hac re qui juri ſuo cedit & quâ pœnâ dignus, 236

Principes debent coercere turbantes Eccleſiam, 309. Quid eorum arma inſuperabilia faciat, 281. *ibid.* Pax regni, merces zeli pro pace Eccleſiæ, 280. Sacerdotali elogio decorati, 306. 308. *ibid.* 324. 330. 335. 336. 337. 343. Eorum poteſtas Eccleſiæ prodeſſe debet, 337

Priſcillianiſtarum ſecta omnium errorum ſentina, 226. Fatalem neceſſitatem ex aſtris inducunt, 226. Enſe principum proſtrati, 227. Epiſcopi ea hæreſi infecti, 227. Scripturas depravant, 217. Perſonas Trinitatis non diſtinguunt, 227. Cum Sabellio, Paulo, Samoſateno, Ario & Photino, Patripaſſianis ſentiunt, 217. Varii errores, 217. *& ſeq.* Baptizabant per oleum, 232

Privilegia Eccleſiarum ſervanda, 310

Procli elogium, 316

Proculeianus Epiſcopus Gallus, 288

Projecti Epiſcopi Gallicani cauſſa cum Hilario Arelat. 218

Promiſſiones Dei quid certas facit, 205

Prophetæ myſteria futura noverunt, 27

Pſalmi per univerſam Eccleſiam cantati, 57. Pſal. 309. in anniverſario conſecrationis Epiſcopalis, Pſal. 99. Dominus regn. à ligno, 323

Pulcheriæ zelus adverſus Neſtorium, & Eutychen, 247. 258. 277. Sedis Apoſtolicæ legatio ei credita pro fide, 258

Q.

QUADRAGESIMA. Religioſior quiſque eſſe debet, 101. Eadem tunc lectio Apoſtoli uſurpata quæ nunc, 102. 104. Acriori hoc tempore diabolus utitur invidia, 100. 102. 116. XL. dierum jejunium, 104. ibid. 107. 108. 112. 114. 117. 149. Qui ſanctius in ea vivit, magis Paſcha honorat. 104. Judiciorum ſeveritas per eam relaxata, 110. 111. 113. Majora jejunia, 113. 115
Quintus Epiſcopus Dertonenſis, 292
Quintius Epiſcopus Albigannenſis, ibid.

R.

RAvennius mittitur ad Leonem ab Hilario Arelat. 369. Arelatenſis Epiſcopus ſuccedit Hilario, 255. ibid. 270. Admonetur à Leone de die Paſchatis, 288. Item de Petroniano vago, 255. Scribit ad Leonem, 288
Redemtio mirabilior quàm creatio, 136. Nulla ejus cauſſa niſi bonitas Dei, ibid. Omnium eſt ſeculorum, 137
Reges ei potentiam ſubjiciant à quo habent, 248. Eorum gloria eſt ſi errores non pulluleot, 249
Regulus Diaconus Legatus Epiſcoporum provinc. Viennenſis ad Leonem, 272
Religio. Tria officia præcipua eorúmque characteres, 79. Chriſtiana deſtrui non poteſt, 165
Renatus Presb. Legatus Leonis ad Syn. II. Epheſ. 250. 251. ibid.
Roma. Imperii Romani amplitudo Eccleſiæ ſervit exordiis, 27. 164. Arx religionis & principatum habet ſacerdotii, 27. 288. Charitatis ſpecula, 183. Romana ſedes, quid approbando Concilia aliarum Diœceſeon iis præſtet, 36. 37. Per ſedem Petri caput Orbis effecta, 164. Omnium gentium ſerviebat erroribus, ibid. Religione clarior quàm armis, ibid. Romanam plebem nulla hæreſis infecerat Leonis ætate, 179. A captivitate eruta, 166. Romanus Pontifex anniverſarium celebrat conſecrationis ſuæ, 49. Epiſcopi ad illud concurrunt, 49. 51. Petri Vicarios, 269. Præ cæteris ſibi cavere debet & trepidare, 54. Romana ſupputatio, 209. Romani linguæ Græcæ ignari Leone Pontifice, 305. Romanæ ſedis in Canones quæ reverentia, 306. Romanis Hebræorum ſupputatio ignota, 209. Culmen ſolis juſtitiæ principaliter Romæ collocatum, 312. Romano Pontifici univerſa Eccleſia commendata, 203. Ejus eſt longinquis Paſcha nuntiare, 314. Romanæ ſedis moderatio erga hæreticos, 248. An & ubi Conciliis intereſſe debeant, 248. Ejus autoritas circa Concilium indicendum, 249. Obnoxius Canonibus & quid ſi malè diſpenſet, 297
Ruſticus Epiſcopus prov. Vienn. 255
Ruſticus Narbonenſis Epiſcopus receſſum meditatus retinetur è Leone, 206. Scribit ad Leonem Papam, 288. 206. Ad eum Leo ſcribit, 206. 301

S.

SAbbati ſancti jejunium apud Græcos, 322. Veſpere ſolvebatur, ibid.
Sabellii dogma, 227
Sabinianus Presbyter Narbonæ zelo pudicitiæ excedens, 206
Sabinus Epiſcopus Gallus, 288
Sacerdotii veteris & novi diſcrimen, 50. Cujus ſit ad hoc eligere & vocare, ibid.
Sacrificium æternum in cœlo, 149. Ad verum Chriſti ſacrificium quid requiritur, 178. Ejus Oblatio Alexandriæ intercepta, 317
Salonius Epiſcopus Gallus ſcribit ad Leonem, 288
Salviani Presbyteri de Honorato Arelatenſi teſtimonium, 378
Sancti pro nobis intercedunt, 61. ibid. 169
Scrinia Apoſtolicæ ſedis, 270. 312
Scripturæ lectio in feſto Pentecoſtes eadem tunc quæ hodie, 160. Ejus interpretes qui, 280
Seceſſus ſpiritualis neceſſitas, 171
Segetius Epiſcopus in una Suburbicariarum à Leone delegatus, 211
Seminarium Epiſcopale ſeu Congregatio Eccleſiaſtica ſub manu Epiſcopi, 366. In ea vivit Arelatenſis Epiſcopus Hilarius, 366. 368
Semipelagiani Catholico nomine gloriantur, 36. Damnatis hæreticorum ſenſibus infecti, ibid. Gratiæ doctores de exceſſu accuſant, ibid. Sedis Apoſtolicæ ſe decreta ſequi profitentur, ibid. Reliquiæ Pelagianorum quid ea iis retinuerint, 43. Originale peccatum negabant, ibid.
Senator Presbyter Legatus à Leone in Orientem, 273. Defert literas Leonis ad Euſebium Mediolanenſem, &c. 291. Reverſus ex Oriente, ibid.
Senecio unus è Metropolitanis Achaiæ, 224
Septimius ad Leonem refert de Pelagianis converſis, 214
Servi cum libera matrimonium illicitum, 207. Ordinatio prohibita, 210
Severianus Epiſcopus provinc. Viennenſ. 272
Sicilia à Vvandalis vaſtata, 209
Silanus Diaconus Panormitanæ Eccleſiæ, 209
Simplicius Epiſcopus Novarienſis, 292
Sixti III. Papæ Elogium, 166. & ſeq.
Sol Romæ ſuperſtitiosè adoratus, 81
Spiritus ſanctus cur in igneis linguis datus, 47. Divinitas ejus & natura explicatur, 155. & ſeq. 159. Macedonianorum in S. Spiritu error, 156. Ejus miſſio figurata, 155. Datus in veteri Teſtamento, 157. 159. Peccatum in Spiritum ſanctum cur non remittatur, 156. 157. Ab eo omne bonum in Eccleſia, 156. 157. Origo virtutum, inſpirator voluntatum, autor actionum, 162. Ab ipſo jejunia, 156. Sine eo nulla ſacramenta etiam in veteri Teſtamento, 157
Stephanus Epiſcopus provinc. Viennenſ. 271
Subadjuvæ, 318. 339
Subdiaconorum continentia, 223
Superbi quàm gravis caſus, 42. Quàm difficilè reſurgit, 47
Superventor Epiſcopum provinc. Viennenſis, 271. 288
Symbolum Apoſtolicum Regula fidei, 76. 112. 134. 278. Tres primi ejus articuli, 242. Apoſtolorum 12. ſententia conſignatum, 249. Omnibus erroribus deſtruendis ſufficit, 249. Ante baptiſmum & in baptiſmate recitatum, 242. 318

T.

TARANTASIA Viennenſi Epiſcopo attributa, 271
Templorum dedicatio, 166. & ſeq.
Tentatio continua hujus vitæ, 62. 103. 161. 267. 176. Peccatum de reſiſtendi facilitate præſumere, 103. Ex omnibus tentatio oritur, 216. Moleſtæ occurrunt ſequenti Chriſtum, 142. 167. Non tam fugiendæ quàm ſuperandæ, 142. In tentationibus Crux refugium, 147. Chriſti eſt de his omnis victoria. 148
Terra quæ mitibus promiſſa, 282
Thalaſſius Epiſcopus Cæſareæ Cappadociæ, 309
Theodorus Epiſcopus provinc. Viennenſis, 272
Theodorus Epiſcopus Galliar. intra ann. 430. & 449. 367
Theodorus Forojulienſis Epiſcopus, 301

Theodoritus à Leone laudatus, 311. *& ſeq.* Scribit ad Leonem Papam, 266. Ejus primatum aſſerit, *ibid.* Annum Epiſcopatus, 26. an. 449. Agebat, 267. Suos pro Eccleſia labores recenſet, 268. Legationem mittit ad Leonem, *ibid.* Defendit Epiſtolam Leonis, 313. Ab hæreſis macula mundus, 313. De eo judicium Apoſtolicæ ſedis, *ibid.*

Theodoſius Aug. ſcribit ad Leonem de Eutyche damnato, 237. 238. Sacerdotalis ejus animus, *ibid.* Ad eum Leo de Latrocinio Epheſino, 256. *& ſeq.*

Theodulus unus è Metropolitanis Achaïæ. 224

Theonas Epiſcopus Ægyptius pro fide extorris, 341

Theophilus Epiſcopus ordinator Timothei Alexand. Solophacioli. 358

Theophili ſanctæ memoriæ cyclus Paſchalis, 314. *ibid.* 319. 325. Vigilans, Deo charus, ſcripturæ ſcientiâ pollens. 322

Theſſalonicenſis Vicariatus Anaſtaſio datus, 211. 224. Crebrâ ſedis Apoſtolicæ autoritate conſtitutus, *ibid.* Anyſio primùm à Siricio conceſſus, 212. Pro cuſtodia Canonum inſtitutus, 211. 212. 213. Eo inconſulto nemo ordinandus, 212. De ordinatis ad eum referendum, 223. Ordinat Metropolitanos, 212. Ad Synodum vocat *ibid.* 213. Cauſſæ quæ ab eo non poſſunt finiri Rom. Pontifici reſervantur, 223. *& ſeq.* Majores & Maximæ cauſſæ datæ Anaſtaſio, 274. *&c.* Theſſalonicenſis Epiſcopi ordinationis nuncius. 307

Tiberianus Epiſcopus Africanus ex Laïco & per tumultum ordinatus, 205

Timotheus Ælurus pervaſor ſedis Alexan. 338. 356. Ejectus Alexandrina ſede, 356. Venit Conſtantinopolim, 357

Timotheus Solophaciolus Epiſcopus Catholicus Alexandriæ, 357

Timotheus Diaconus ordinationis Solophacioli nuntius. 357

Timor quid in juſtificatione agat, 31. Non vincit tentationes Diaboli, 172. Non implet præceptum, 172

Traditionibus Apoſtoli Eccleſias imbuerunt, 161. Traditio jejun. menſis 7. 177. Traditio Apoſtolica de ordinando die Dominica, 220. Item de baptizando in ſolo Paſchate, 233. 355. Traditio Eccleſiarum de fide conſulenda, 306. 321. Ex traditione docendi populi, 324. Optimus docendi modus eſt. 324

Trinitatis fides explicatur, 155. *& ſeq.* 159. *& ſeq.* Opera indiviſa. *ibid.*

Triſtitia Chriſtiana quæ, 182

S. Trophinus ab Apoſtolica ſede in Gallias miſſus, 270

Turribius Aſturicenſis Epiſcopus, 226

V.

VALENTIA Viennenſi Epiſcopo attributa, 271

Valentinianus III. contra Manichæos edicit. 216

Valerianus Epiſc. provinc. Viennenſ. 271

Valerianus Epiſcopus Gallus, 288

Valerius Epiſcopus Gallus, *ibid.*

Venerius Epiſcopus Gallus, *ibid.* 301

Veranus Gallus Epiſcopus ſcribit ad Leonem. 288

Verbum Dei quomodo ad converſionem confert. 5

Veritas quibus ſcandalum, 94. Ad ejus cognitionem mundana ſapientia non pervenit, 112. Furtum veritatis quod, 232. Veritas quomodo defendenda, 238. 284. Pro veritate pati glorioſum, 262. Quem docet conſolatur, 274. Veritatis & pacis regnum, 308. Quæ optima ejus victoria, 296. Veritatis victoria qualis in hoc mundo, 313. Varietatem non recipit, 358

Verus Epiſcopus Gallus, 288

Victurus Epiſcopus Gallus, *ibid.*

Vidua pauper Evangelica, 69. Sareptana, 105

Vigilantius unus è Metropolitanis Achaïæ, 224

Virgines vi oppreſſæ quo loco habendæ, 205. An poſſint virgines propoſitum deſerere. 208

Virtus ſine gratia nulla vera eſt, 11. Varia ejus incrementa & gradus, 24. Tres Cardinales, 67. Nulla ſine tentationibus, 100. Veræ virtutes à falſis diſcernendæ, 40. *& ſeq.*

Virtutum munera non otioſa, 34

Virtutum merita ſoli charitati non pereunt, 46. Sine cultu veri Dei quod virtus videtur eſſe peccatum eſt, 3

Vitia ex peccato Adæ orta, 3. 29. 36. 136

Unitatis ſacrificium quàm Deo gratum, 252

Vocatio omnium gentium, 28. 91. 96. 116. 137. 139. Cur vocatæ, 95

Voluntas triplex; ſenſualis, animalis, & ſpiritalis, 2. Eſt in parvulis aliqua, 2. Velle, amare eſt, 2. 4. Voluntas humana ſine gratia qualis ſit, 3. Bona omnium virtutum germen, 3. Bona inſpiratur & regitur à Deo, 23. Ubi nulla actio voluntatis, nulla ſatisfactio pro peccato, Omnes voluntates ex duorum amorum altero prodeunt, 173. Omnis quæ noſtra eſt mala eſt, 176. Ex voluntate omne peccatum, 204

Urſus Epiſcopus Viennenſis provinciæ, 288

Z.

ZOSIMI tempore Baptiſterium divinitus repletum, 210. Inde hujus Papæ tempora innoteſcunt. *ibid.*

FINIS.

CaEGG5 394